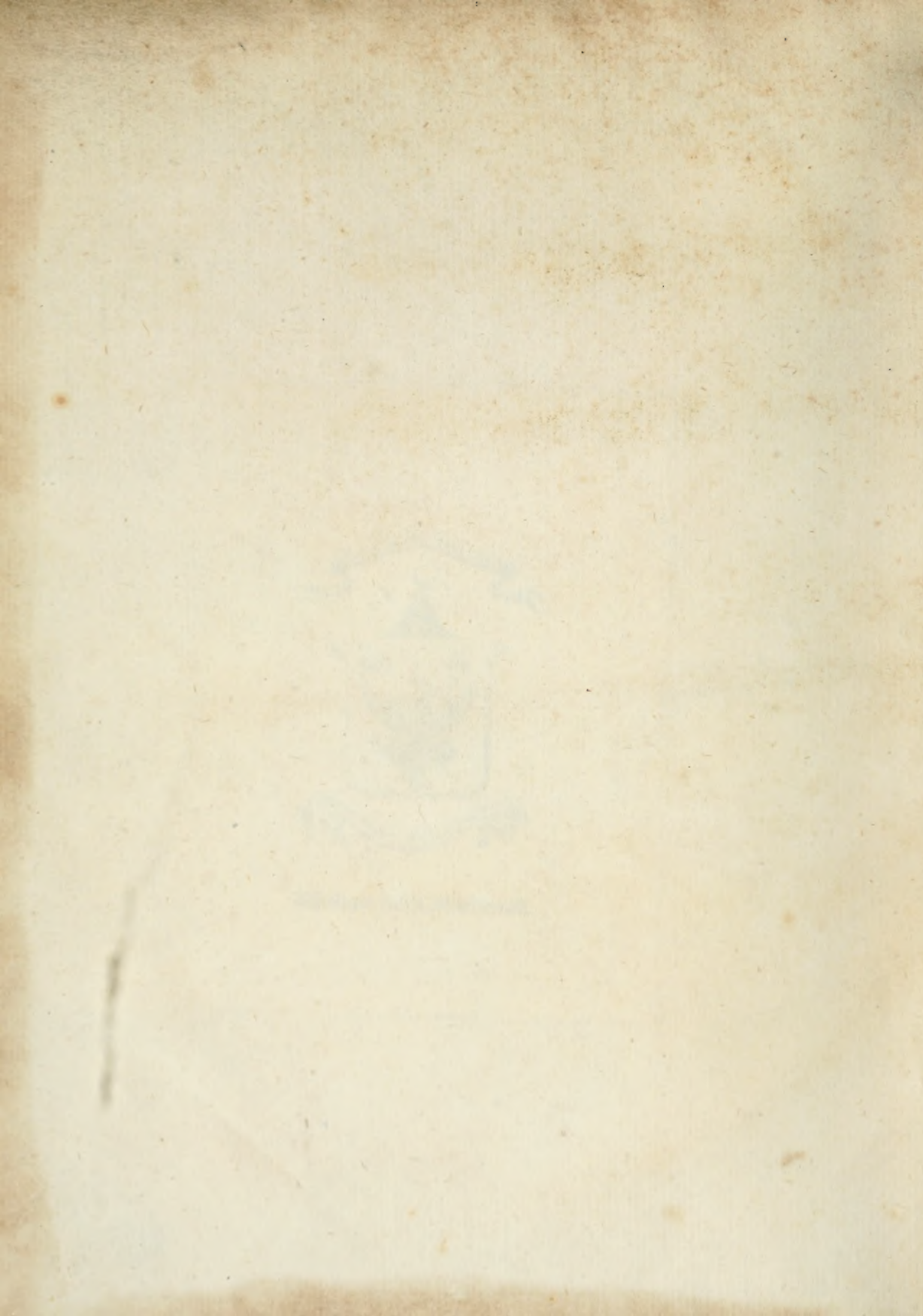

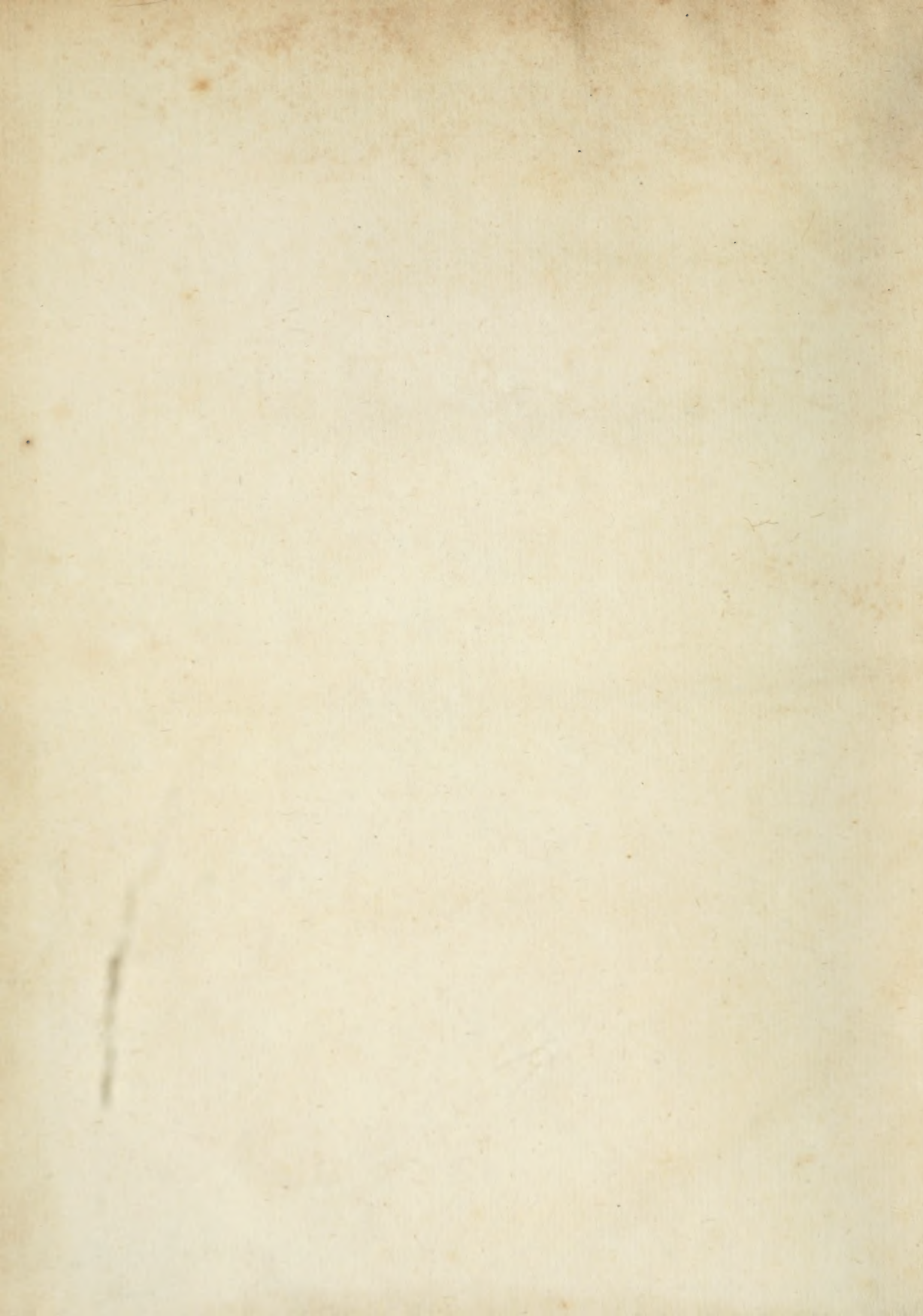

William John Macdonell.

T/B

QUINTI
HORATII
FLACCI
OPERA
QUAE EXTANT.
TOMUS SECUNDUS.

QUINTI
HORATII
FLACCI
OPERA
QUÆ EXTANT.
TOMUS SECUNDUS.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

Q. HORATII FLACCI SATIRARVM LIBER I.

SATIRA I.

*Adversus hominum inconstantiam, & exinde in
avaritiam invehitur.*

QUI fit, Mæcenâs, ut nemo, quam sibi sortem

INTERPRETATIO.

QUOMODO fit, & Mæcenâs, ut nullus vivat contentus ea conditione.

ANNOTATIONES.

Duobus Satirarum libris Horatius Stoicè carpit vitia, callidè tamen; atque ut ait Persius Sat. I. v. 116.

Omne vaser vitium videnti Flaccus amico

Tangit, & admissus circum præcordia ludit.

Callidus excussit populum suspendere nâsi.

Eggegîe & apposîtè Seneca, lib. quod in Sapientem non cadat injuria. Ceteri sapientes, inquit, molliter & blandè; ut familiares medici agris corporibus; non quâ optimum est, medentur, sed quâ licet. Stoici virilem ingressi viam, non ut amant intuentibus videatur, cura ha-

Horat.

bent; sed ut quamprimum nos eripiant, & in illum editum verticem educant, qui adeo extra communem telî jactum surrexit, ut supra fortunam emineat. Horatii Satiras commendat Quintil. lib. 10. cap. 1. his verbis: multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus. De nomine & origine Satiræ disserui ad Juvenalem, tum in Præfatione, cum v. 30. Sat. I. ubi admonui non à Satyrorum dicacitate appellatum hoc carmen, sed à saturâ lege, vel lance: quod sicut hæc varios fructus contineret diis agrestibus offerendos, illa verò multa & diversa perferret edicta; ita Satira multiplex argu-

SS.

Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illâ
 Contentus vivat: laudet diversa sequentes?
 O fortunati mercatores, gravis annis
 Miles ait, multo jam fractus membra labore!
 5 Contrâ mercator, navim jactantibus Austris,
 Militia est potior. Quid enim? concurritur: hora
 Momento cita mors venit, aut victoria læta.
 Agricolam laudat juris legumque peritus,
 10 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.

INTERPRETATIO.

quam sibi vel consilium dederit, vel fortuna obtulerit: & quisque præferat sectantes diversa instituta? Miles senior, fractis jam artubus labore diurno dicit: ô felices mercatores! è contrario negotiator, cum Notus exagitat navim,

ait: melius est bellum. Enimvero configitur: hora spatio brevi mors velox accidit, vel felix victoria. Jurisconsultus fortunatos agricolas æstimat, quando consultor januam ejus verberat ad gallicium.

ANNOTATIONES

mentum complecteretur, variæque pertractaret. Hancque etymologiam asserunt eruditissimi quique viri. Ad quos, Lector, accedes, reclamante licet Julio Scaligero, Poët. lib. 1. cap. 12. Porro ne mirere, quod Sermonum vocem ac titulum, ut in vulgatis plerumque, non inscripserimus. Vetant graves & docti; vetat ratio. Sermones sunt tam Satiræ quam Epistolæ: in utrisque scilicet reperitur æquæ sermo, id est, oratio remissa & finissima quotidiana locutioni: ut definit Cicero ad Heren. 3. n. 23. Quare igitur iste Satiris titulus duntaxat præfigatur?

1. *Qui sit, Mæcenas.* Non abs re tanti literarum Patroni nomen appositum est ad caput singulorum Horatii operum, Od. Epod. Satir. Epist.

2. *Seu ratio dederit, seu fors objecerit.* Ratio, consilium, voluntas Deorum, ex quâ fieri singula in orbe hoc inferiori, Stoici statuebant.

Fors. Seu fortuna, ad quam referant omnia Epicurei.

3. *Diversa.* Diversa studia, ac vitæ instituta.

6. *Austris.* Lib. 1. Od. 3. rabiem Notii. Vide & lib. 3. Od. 3. dux inquieti turbidus Adriæ Austër.

10. *Sub galli cantum.* Quæcumque tædet suæ conditionis, dum ejus sentit in-

commoda: alienam verò laudat, quænam tum ejus solum commoda intuetur. Sic Jurisperitus agricolâ se infeliciorem putat, quodcumque importuni adfunt consultores, & summo mane ostia pulsan, somnum & quietem interturbantes, seu cum narrationibus vel interrogationibus sæpè facilibus & insulis caput obrundunt.

Galli cantum. Vide Plin. lib. 10. cap. 21. ubi sic habet: hi nostri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortaliibus, rumpendoque somno natura genuit, norunt sidera; & ternas distinguunt horas interdiu cantu. Cum sole eunt cubitum, quartæque castrensi vigiliâ ad evas laboremque revocant: nec solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque venientem nuntiant cantu. Cicero de Divin. lib. 2. n. 57. Democritus quidem optimis verbis causam explicat, cur ante lucem galli canant, Depulso enim de peccatore & in omne corpus diviso & modificato cibo, cantus edere quiete satiatos: qui quidem silentio noctis, ut ait Ennius, favent faucibus: rursus cantu planis suæ premunt alas. Coel. Rhodig. lib. 16. cap. 13. multa de his.

Consultor. Cicero pro Muræna, sic artem militarem cum Jure Civili, seu belli ducem cum Jurisperito confort: vi-

Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem est;
Solos felices viventes clamat in urbe.

Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi

15 Quo rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam, quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator: tu consultus modò, rusticus. Hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia,
Quid statis? Nolint. Atqui licet esse beatis.

20 Quid causæ est, meritò quin illis Jupiter ambas

INTERPRETATIO.

Is verò qui datis sponsoribus rure deductus est in civitatem, solos pradicat beatos in civitate degentes. Reliquæ ejusmodi tam multa sunt, ut fatigare queant verbosum Fabium. Ne te retardem, audi quo tendam. Si numen aliquod dicat: Ecce ego præstabo modò quod deside-

ratis: tu qui miles eras antea, fies mercator: tu furisperitus, jam eris agricola. Vos illinc, vos istinc abite, mutatis vivendi institutis. Eia cur cunctamini? At illi abnuent. Veruntamen conceditur vobis esse fortunatos. Ergo quare Jupiter utramque maxillam non inflat

ANNOTATIONES.

gilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas; ille ut eo quo intendit, maturè cum exercitu perveniat. Te gallo- rum, illum buccinarum cantus exsusci- tat.

II. Ille datis vadibus, &c.] Agricola verò in jus venire coactus, civem in urbe degentes videns non experiri ea quæ sentit incommoda, statim eos judicat beatiorese, suamque detestatur conditionem. Vades sunt sponsores; qui pro altero se obligant ejusque suscipiunt causam, ac reos se pro eo præstant, sive caput agatur aut crimen, sive pecunia. Nomen factum vadibus, ex eo quod qui eos dederint, vadendi seu discedendi habent potestatem; donec adsit præstitutus ad sistendum se judicio dies. Cic. de Finib. 2. vadem te ad mortem Tyranno dabis pro amico, ut Pythagoreus ille. Quod fusè explicat Offic. 3. n. 45. Damnonem & Pythiam Pythagoreos ferunt hoc animo inter se fuisse, ut cum eorum alteri Dionysius ille Tyrannus Siculus diem necis destinasset, & is qui morti additus esset, paucos sibi dies commendandorum suorum causâ postulavisset, unus factus sit alter ejus sistendi, ut si ille non revertisset ad diem, moriendum esset sibiipsi. Qui cum ad diem se rece-

pisset, admiratus eorum fidem Tyrannus, petivit ut se in amicitiam tertium adscriberent.

14. Fabium.] Quis ille fuerit, haud planè liquet. Vetus Interpres, Fabius Narbonensis, inquit, Equestri loco natus, Pompeianas paries secutus de sectâ Stoicâ nonnunquam cum Horatio acriter contendit: scripsit etiam aliquot libros de Philosophiâ Stoicâ. Sunt qui clamosum, verbosum & loquacem caussidicum fuisse dicant eum, quem hic vellicat Poëta.

15. Si quis Deus, &c.] Præclarana huic loco dat lucem Seneca Epist. 95. ubi sic scribit: multa videri volumus velle, sed nolumus sæpè aliud volumus, aliud optamus, id est à Diis petimus; & verum ne Diis quidem dicimus. Sed Diis aut non exaudiunt, aut misereantur. Qui si exaudirent & annuerent, damna nobis sæpè maxima aut mala qua minimè vellemus darent.

18. Mutatis partibus.] Mutatis vitæ institutis, conditione, officiis,

20. Ambas iratus buccas inflat.] Hoc indignationis & gravis iræ indicium est & effectus. Tunc enim crebri concitati- que spiritus ad os prorumpunt, buccæque distendunt, atque animi motum, sanguinisque fervorem exprimunt quæ

- Iratus buccas inflat: neque se fore posthac
 Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
 Præterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
 Percurram: quanquam ridentem dicere verum
 25 Quid vetat? Ut pueris olim dant crustula blandi
 Doctores, elementa velint ut discere prima.
 Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo; miles, nautæque, per omne
 30 Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
 Sese ferre, senes ut in otia tura recedant,
 Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,

INTERPRETATIO.

contra illos iussu quidem: dicatque, se
 deinceps tam facilem haud futurum, ut
 postulatis aurem det? Porro ne joculari-
 ter hæc perscribam, sicut qui ridicula
 proferunt: tametsi quid prohibet jocose
 veritatem loqui? Quemadmodum præcep-
 tores assentantes aliquando pueris donant
 placentas, ut velint excipere prima do-
 cumenta. Attamen secluso joco seria præ-
 sequamur. Is qui buxum desudans co-
 lit duro vomere, fraudulentus iste cau-
 po, miles & nauta cuncta maria inre-
 pide navigantes, affirmant universi, eo
 se consilio labores exanilare, ut in jenen-
 tute quietem securam capeant, post-
 quam sibi alimenta comparaverint: non

ANNOTATIONES.

verba concitatoria, tum color tumorque
 buccarum, tum oculorum denique igni-
 tus ardor, & quasi fulgetra. Noster ad
 Pisones, tumido delitigat ore, ait eodem
 sensu. Sic & Græci loquuntur. Demo-
 sthenes de Æschine, ambulat clamitans
 se affectum contumeliæ buccas
 inflans, τὰς πύλινους φωνῶν.

24. Ridentem dicere verum.] Postea
 Sat. 10.

Ridiculum acri
 Fortius & melius magnas plerumque
 fecat res.

25. Crustula.] Fiebant de farinâ, la-
 cte, caseo, oleo, melle, &c. Quæ pla-
 cent, bellaria, dulciana dantur pueris
 interdam, quibus invitentur ad capi-
 endam sponte disciplinam, ac libentius
 animum ad discenda prima literarum ele-
 menta applicandum. Plato 7. de Republ.
 vetat pueros vi adigi ad disciplinas, vult
 autem quasi ludendo invitari, tum quia
 sic apparet, ad quod disciplinæ genus
 quisque sit aptus: tum quod nulla disci-

plina cum vi conjuncta stabilis in ani-
 mo permaneat.

28. Ille gravem duro, &c.] In avari-
 tiam deinceps pugnat.

29. Perfidus hic caupo.] Perfidus, seu
 quod vinum aquâ mixtum venderent
 tanquam merum, purum, putum; seu
 quod iniquis mensuris uterentur. Hinc
 Ediles, inter alia sua officia, in has
 animadvertere debebant, Pers. Sat. 1. ad
 finem,

Frægorit hemipras Arreti Edilis ini-
 quas.

33. Nam exemplo est.] Sapiens Prov.
 6. v. 6. Vide ad formicam, o piger, &
 considera vias eius, & discas sapientiam.

Magni formica laboris.] Phocylides in
 carmine admonitorio; formica, inquit,
 geni exigua, sed valde laboriosa est:
 οὐκ ἔστι δ' οὐλὴν τὰς δὲ πλεονεξίας.
 Ibid. describuntur formicæ labores; ut
 & Virgil. Georgic. 1. v. 186. & 380. item
 Aneid. 4. v. 401. Plin. lib. 11. cap. 30.
 &c.

- Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo;
 35 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.
 Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat, & illis utitur antè
 Quæsitis sapiens; cum te neque fervidus æstus
 Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
 40 Nil obstat tibi. Dum ne sit te ditior alter.
 Quid juvat immensum te argenti pondus, & auri
 Furtim deforsâ timidum deponere terrâ?
 Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.

INTERPRETATIO.

secus ac exigua formica (nam præbet exemplum) ingenti labore desert ore quicquid potest, & adjungit cumulo quem aggerit, præscia & provida futura hyemis. Verumtamen illa, statim atque annum abeuntem vexat Aquarius, non amplius foras egreditur, isque prudens victitat qua prius accumulavit: te verò nec ardens æstus, nec hyems, ignis, mare, ferrum, à quæstu deterret. Nihil te remoratur. Modo ut alius nemo te locupletiar existat. Quid verò prodest tibi ingentem auri vel argenti summam humiliter egestâ occultare, non sine metu? Respondes. At si detrahatur quidpiam, redigetur acervus ad parvum assem.

ANNOTATIONES.

34. Ore trahit quodcunque potest.] Plin. mox cit. Si quis compareret onera corporibus earum (formicarum) fateatur nullis portione vires esse majores. Gerunt ea morsu: majora aversa postremis pedibus moliuntur, humeris obnoxia. Et iis Reip. ratio, memoria, cura. Semina arrosa condunt, ne rursus in fruges exeat de terrâ. Majora ad introitum (cavernæ) dividunt. Madefacta imbre proferunt atque sicant. Operantur & noctu plenâ lunâ. Eadem interlunio cessant. Jam in opere qui labor, qua sedulitas? &c.

36. Quæ simul inversum, &c.] Poëta ipso formicarum exemplo utitur adversus avarum, cujus insatiabilis pecuniæ fames est. Atqui formica, inquit, quiescit aliquando, cessatque laborare & congerere, utiturque sapiens ac victitat congestis. At tibi laborandi & quæstum faciendi nullus est finis.

Contristat Aquarius annum.] Cum hyems advenerit, & cum mense Januario ferè medio Aquarius tristem facit annum, tum verò formica non prodit foras, manet in suâ cavernulâ, ibique vescitur quæsitis æstate cibus.

Aquarius.] Unum è duodecim signis zodiaci, quod sol ingreditur 17. Cal. Febr. Virgil. Georg. 3. v. 303.

Jam cadit, extremoque irrorat Aquarius anno.] cum frigidus olim

38. Neque fervidus æstus demoveat lucro.] Juvenal. Sat. 14. v. 135.

Sed quò divitias hac per tormenta coactas?

Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,

Ut locuples moriari, egenti vivere fato?

Interea pleno cum turget sacculus ore, Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Et minus hanc optat qui non habet. Theognis, divitiarum, inquit, nullus finis est hominibus. Qui plurimas habent, duplo eas augere conantur. Quis saturaverit eos omnes? Opes quidem mortalibus sunt amentia.

Πλάτῃ δ' ἔδδεν τίπυα Χρηματὶ τοι θύκτοισι γίγνῃ ἀφροσύνη.

43. Quod si comminuas, &c.] Jam per multiplicem proleptin diluit ac diluit varios prætextus, quibus solent avar-

- At ni id fit, quid habet pulcri constructus acervus?
 45 Millia frumenti tua triverit area centum,
 Non tuus hoc capiet venter plus quam meus: ut si
 Reticulum panis, venales inter, onusto
 Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
 Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
 50 Naturæ fines viventi, jugera centum, an
 Mille aret. At suave est ex magno tollere acervo,
 Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquo,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urnâ,
 55 Vel cyatho, & dicas, Magno de flumine mallet
 Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere. Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,

INTERPRETATIO.

Repono ego. Atqui nisi illud agitur, quid prædari habet cumulus congestus? Etsi area tua contriverit centies mille tritici modios, non propterea venter tuus plus devorabit quam meus: sicut si servorum unus tu sacculum panis onerato humero fortasse deferas, nihil tamen amplius accipies quam qui nihil gestaverit. Aut loquere, quid prodest visitanti intra natura limites, utrum jugera cen-

tena tolat, an millena. Verum, inquit, jucundum est sumere ex ingenti cumulo. Imò, si tantumdem relinquo nobis accipiendum è modico, quare tua horrea præferas vasculis nostris? perinde ac si egeas aqua urnâ vel cyatho duntaxat, dicasque; Mallet tantumden haurire magno de fluvio, quam de isto fonte parvulo. Hinc verò fit, ut si qui requirant nimiam abundantiam, hos cum

ANNOTATIONES.

ti sordes suas obvelare. At si de acervo detraham aliquid interdum ac sæpè, inquit ille avarus, brevi ad unum assen acervus redigatur: ego verò mox egestate conflictabor.

44. *At ni id fit, &c.*] Respondet Poëta. At nisi utaris pecuniâ tuâ, quid ex eâ pulcri facies? Quid erit absconditum aurum & argentum? lib. 2. Od. 2.

*Nullus argento color est avaris
 Abduca terris inimice lamina.*

*Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usus.*

45. *Millia frumenti, &c.*] Etsi agri tibi reddant frumenti modiorum centena millia, non ideo plus devorabis quam ego qui pauca possideo.

47. *Reticulum panis.*] Sacculum è reticulo, quo panis ferebatur. S. August. de Civ. Dei lib. 18. cap. 18. *annonæ retica dicitur, inquit, quoniam ad retia deportatur.*

Venales inter.] Inter venalities servos, venum expósitos.

49. *Intra naturæ fines viventi.*] Senec. Epist. 16. *Si ad naturam vires, nunquam eris pauper: si ad opiniones, nunquam eris dives.*

50. *Jugera.*] Jugerum agri pedes 240 in longum, 120 in latum continet: sive, quantum uno boum jugo arari uno die potest. Isidor.

Centum an mille aret.] Aurel. Victor. de Manio Curio Dentato sic refert: *Quaterna dena agri jugera viritum populo divisit: sibi deinde totidem constituit, dicens neminem esse debere civem, cui non tantum sufficeret.*

51. *At suave est ex magno.*] Hæc dicit avarus contra.

52. *Dum ex parvo nobis.*] Avarum Poëta refutat.

53. *Cumeris.*] Vasis fœtilibus, vimineis, sparteis, palmeis, in quibus tenuiores

Cum ripâ simul avulsos ferat Aufidus acer.

At qui tantulo eget, quanto est opus, is neque limo

60 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.

At bona pars hominum decepta cupidine falso,

Nil satis est, inquit; quia tanti quantum habeas, sis.

Quid facias illi? jubeas miserum esse libenter,

Quatenus id facit. Ut quidam memoratur Athenis

65 Sordidus ac dives, populi contemnere voces

Sic solitus: Populus me sibilat, at mihi plaudo

Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arcâ.

Tantalus à labris sitiens fugientia captat

Flumina. Quid rides? mutato nomine, de te

70 Fabula narratur. Congestis undique fœccis

INTERPRETATIO.

ripâ abreptos auferat Aufidus vehemens. Qui autem tantum desiderat, quantum necesse est, ille nec captat aquam cœno turbidam, nec vitam in fluctibus perdit. Sed magna pars mortalium fallaci cupiditate illusa ait: Nihil sufficit, quoniam tanti æstimabere quantum possidebis. Quid huic agas? sine illum esse infelicem, quandoquidem id sponte agit.

Ita quidam narratur Athenis extitisse avarus & opulentus, verba quidem plebis aspernari sœtus hoc modo: Plebs me sibilat: ego verò mihimet domi applaudo, quoties nummos in arcâ conspicio. Tantalus sitibundus appetit fluvios à labiis recedentes. Cur rides? De te, nomine solum mutato, fabula commemoratur. Dormis avidus super sacculos un-

ANNOTATIONES.

frumentum suum modicum condebant: at divites in granariis seu horreis. Festus.

58. Cum ripâ simul avulsos ferat Aufidus.] Qui plus divitiarum appetunt, quàm par est, sæpè rerum copia illos perdit: sicut qui vult aquam haurire ex ingenti flumine, non raro demergitur ac perit.

Aufidus.] Apulix fluvius, pro quolibet alio rapido flumine. De eo lib. 3. Od. 30. ubi, violens Aufidus.

59. Neque limo turbatam haurit aquam.] Plus limi trahunt majores fluvii: contra fonticulus limpidam habet aquam. Indicat Horatius per similitudinem eos qui opes magnas avidè quærunt, multis turbari curis, & nonnunquam obrui & absumi.

61. Cupidine falso.] Cupiditas imagine recti & justì falsi. Nimirum honestè vivendum, famæ consulendum, &c. Ergo docet opes accumulare ad sumptus necessariò faciendos.

64. Ut quidam memoratur Athenis.]

Quis ille, ignoratur. Timonem quendam misanthropum perperam hic intelligunt Interpretes plerique. Divitem ac sordidum hominem exhibet Horatius: Timon ille contrà avaritiæ fuit hostis, aiebatque sapienter: insatiabilem cupiditatem atque ambitionem esse omnium malorum elementa, apud Stobæum, De eo Diogenes Laërtius, & Lucianus.

66. Populus me sibilat, &c.] Solebat populus plausu & acclamationibus excipere viros insignes de Rep. benè meritos, sibi que gratiosos, cùm theatrum ad spectacula ingrederentur: at homines sibi infensos & invidiosos sibilis prosequeretur. Cic. in Pisonem: da te populo, committe ludis, sibilum metuis, ad Attic. lib. 2. Epist. 18. Fusum clamoribus, convitiis, & sibilis confectantur.

68. Tantalus à labris, &c.] Egregiam aposiopesein observa, Lector, quâ Poëta longiusculam, ut videtur, narrationem exorditur, statimque abruptit, atque avaro, quid rides? De Tantalò,

- Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus; quem præbeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius; adde,
75 Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctelque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
80 At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit; habes qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat natis carisque propinquis.
Non uxor saluum te vult, non filius: omnes
85 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.

I N T E R P R E T A T I O.

dequaque accumulatos: & cogeris absti-
nere velut à rebus sacris, vel de ectari
quasi tabulis pictis. An ignoras ad quid
pecunia utilis sit ac necessaria? Ematur
panis, olus, vini sextarius: adijunge
illa quibus non concessis agrè se habeat
natura humana. Verùm an expedit vi-
gilare paridam, & diebus ac noctibus
timere improbos pradones, incendia, ser-
vos, ne te deprudentur ac fugam arri-
pant. Ego centè ejusmodi bonis carere

semper exoptaverim. Dices verò: At si
corpus gelu vexatum agroret, aliudve
morbi genus affligat te cubili, præsto est
qui adsit, medicamenta subministret,
medicum precetur ut te sanum præstet ac
restituatur liberis & dilectis cognatis. Et-
ras, inquam ego. Non conjux, non fi-
lius, te incolumem cupit: te aver-
santur vicini cuncti, familiares, pueri &
puellæ.

A N N O T A T I O N E S.

vide annot. lib. 1. Od. 28. & lib. 2.

Od. 13. Bellè Petronius:

Nec bibit inter aquas; nec poma pa-
tentia capit

Tantalus infelix, quem sua fata pre-
munt

Divitis hac magni facies erit, omnia
late

Qui tenet, & sicco concoquit ore fa-
mum.

72. Pictis gaudere tabellis.] Intuendo
tantum, nunquam utendo.

73. Vini sextarius.] Sexta congruit pars,
continens cyathos duodecim.

76. An vigilare metu exanimem, &c.]
Urget Poëta, ostenditque gravia divi-
tiarum incommoda. Juvenal. Sat. 14

v. 303.

Tantis parva malis, curâ majore me-
tuque

Servantur. Mihi est magni custodiam

census.

80. At si condoluit, &c.] Obicit a-
varus necessitatem pecunie. Juvenal.
mox cit; v. 156.

Scilicet & morbis & debilitate ca-
ribis

Et lacum & curam effugies, &c.

84. Non uxor saluum te vult, &c.]
Redarguit Poëta: imò verò eam speras
opes intactas servando, subitua tui com-
parare, omnem odium meritis: ut ipsis
intolerabilis es, quibus maxime carus
esse debueras. Nec mirum, quippe unam
pecuniam amas, cetera aperiatis; quæ
ratione velis a quoquam diligere? Hoc ta-
cit verliculus ille:

Non vult, si me omnes exoptent mor-
tuum.

- Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?
 At si cognatos, nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, fervareque amicos,
 90 Infelix operam perdas: ut si quis asellum
 In campo doceat parentem currere frânis.
 Denique sit finis quærendi: cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus: & finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
 95 Vinidius quidam (non longa est fabula) dives
 Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se
 Non unquam servo melius vestiret: ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
 100 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.
 Quid mî igitur suades? Ut vivam Mænius? aut sic,
 Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum

INTERPRETATIO.

Scilicet quando pecunia tu posthabet universa, an miraris quod nullus exhibeat amorem, quem nequaquam mereris? Quin imò si cupias addictos semper habere eos quos tibi propinquos natura donat absque ullo labore, miser sanè operam perdas; non secus ac si quispiam doceat asinum habenis regi, & per campum decurrere. Tandem sit modus acquirendi. & quandoquidem pluviculum possides, paulò minus deinceps time egestatem: atque incipe aliquando finire la-

borem, comparatis facultatibus, quas petebas. Ne verò idem agas quod Vinidius quidam, (hæc prolixa est narratio) tam opulentus, ut pecuniam metiretur; tam paucus, ut nunquam se vestiret melius servo. Is ad ultimum vitæ finem reformidabat ne periret inopiâ ciborum. At illum securi discepsit medium liberta Tyndaridarum fortissima. Quid ergo mihi suades? inquis: Vivam ne sicut Mænius, aut Nomentanus? Respondeo. Continuo

ANNOTATIONES.

90. Ut si quis asellum, &c.] Adagium est, de eo qui operam inanem sumit ac molitur.

95. Vinidius.] Legunt alii, Numidius; alii Vinidius, &c. perinde est.

96. Metiretur nummos.] Scilicet numerare foret longius propè innumerabiles. Petron. fortunata (uxor Trimalcionis) quæ nummos modio metitur. Suidas. μέτρον τὸ ἀριθμῶν ἀντικείμενον.

100. Fortissima Tyndaridarum.] Velut altera Clytemnestra Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit ab Ægypto mœcho adjuncta. Juvenal. Sat. 6 v. 656.

Tyndaris illa bipennem Insulam & fœnam dextrâ lavâque tenebat.

Fortè etiam libertæ illi nomen erat Tyn-

Horat.

daris: luditque Poëta & alludit ad Tyndaridas virorum interfectrices.

101. Ut vivam Mænius, aut sic ut Nomentanus.] Uterque ille bonorum doctor. Malè quidam legunt, Nevius. Hic enim avarus fuit, de quo lib. 2. Sat. 2. At de Mænio paternæ maternæque hereditatis dilapidatore, iterum postea Epist. 15. lib. 1. Nomentanus à Nomento oppido cognominatus, prænominè Lucius, nomine Cassius, famosus luxuriâ extitit.

102. Pergis pugnantia. &c.] In extrema ruis, cum eligendum sit amplectendumque medium, in quo virtus quæque consistit. Nec avarum te volo, nec prodigum.

- Frontibus adversis componere. Non ego avarum
 Cùm veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 105 Est inter Tanaim quiddam, socerumque Viselli.
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
 Se probet; ac potius laudet diversa sequentes?
 110 Quodque aliena capella gerat distentius uber,
 Tabescat? neque se majori pauperiorum
 Turbae comparet? hunc atque hunc superare laboret?
 Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut cùm carceribus missos rapit ungula currus,

INTERPRETATIO.

res oppositas conjungis adversis frontibus. Quando te avarum esse prohibeo, non te volo esse nequam & perditum. Est aliquod discrimen inter Tanaim & socerum Viselli. Est mediocritas in rebus: adeoque sunt certi limites, ultra vel citra quos rectum stare non potest. Revertor illuc unde digressus fui. Ergone nullus, perinde ac avarus, se approbabit:

& quisque laudabit sectantes diversa instituta? & invidia contabescat, quod capra alterius ferat ubera pleniora? nec se conferat majori numero pauperiorum? illum atque istum supergredi conetur? Profecto sic properanti semper impedimento eris ditior aliquis: quemadmodum quando ungula abripit currus repagulis

ANNOTATIONES.

104. Vappam.] Nequam, & similem corrupto vino, quod jam bonitatem perdidit. Plin. lib. 14. cap. 20. *Vitiumque nullo quibuscumque in locis, iterum sponte fervere: quâ calamitate deperit sapor; vappaque accipit nomen, probrosum etiam homini, cùm degeneraverit animus.* S. Chrysost. *ὅτις μὲν ἀπὸ ἀσέβειας βλάσθη τὸ πνεῦμα, καὶ ἐκ τῆς ἀσέβειας μετατρέσθαι.* Latini, vinum vappescens. Gall. du vin qui se tourne.

Nebulo.] Levis instar nebulæ, qui nullo consilio, nullâ ratione ducitur. Vel qui non pluris estimandus quàm nebula. Quidam deducunt à *ne* & *obulo*, quasi nec obulo dignus. Non, Marcell. Nebulones & tenebriones dicuntur qui mendaciis & astutiis suis nebulam quamdam & tenebras obijciunt.

105. Tanaim.] Libertum Mæcenatis, spadonem.

Socerum Viselli.] Herniosum. Inter utrumque est ille cui integra sunt corporis membra, nihil verò superfluum.

108. Nemon' ut avarus se probet?] Nemone contentus erit suâ conditione,

& alienam laudabit quisque, sicut avarus satis opum se habere nunquam putat, aliosque se beatiores ac ditiores semper exilimat?

111. Neque se majori pauperiorum turba comparet.] Hinc mali origo. Plures se pauperiores non considerat avarus: at unum aut alterum opulentiores fortè ob oculos semper habet, eosque superare satagit.

113. Sic festinanti semper locupletior obstat.] Qui sic affectus est, ut velit opibus omnes vincere, huic semper videbitur aliquis esse locupletior ac felicior: is invidia & cupiditate contabescet: nam ejus oculis ac judicio, ut ait Ovidius, Fertur sors seges est alieno semper in agro;

Vicinumque pecus grandius uber habet.

114. Cum carceribus, &c.] Similitudine illustrat quod dixit. Qui quadrigarum cursu in stadio certat, non respicit unquam posteriores, sed despiciat; at priores aspicit, ac nititur allequi & antevetere.

- 115 Instat equis auriga suos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
120 Jam satis est, Ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

INTERPRETATIO.

emissos, auriga conatur assequi equos, qui prævertunt suos, spernens eum quem præcurrit inter ultimos euntem. Hinc fit ut raro possimus invenire hominem qui se dicat beatum vixisse, quique emen-

so vita spatio, decedat contentus, ut conviva satiat. At jam sufficit: nec ullum ultra verbum adjiciam, ne suspiceris me suffuratum esse commentarios Crispini Lippi.

ANNOTATIONES.

Carceribus.] Hi quasi arces dicuntur, quia ibi arcentur equi certo repagulo, ne currant, antequam magistratus signum dederit. Servius ex Varro-
ne. Hic lib. 4. de Ling. Lat. sic scribit: *Circus dictus, quod circum spectaculis edificatus, ubi ludi fiunt; & quod ibi circum metas fertur pompa, & equi currunt. . . . In circo primo unde mittuntur equi, nunc dicuntur carceres.* Vide lib. 1. Od. 1. ubi, de curriculo, pulvere Olympico, metaque fervidis evitata rotis.

Ungula.] Pro equo ungulas habente. synecdoch.

Currus.] Bigas, quadrigas;

118. *Exacto contentus tempore vitæ.*] Senec. ad Lucil. Epist. 15. hunc locum videtur interpretari voluisse; ubi, itaque quàm multa sis consecutus, recordare. Cùm aspexeris quot te antecedant, cogita quot sequantur. Si vis gratus esse adversus Deos, & adversus vitam tuam, cogita quàm multos antecesseris.

119. *Cedat uti conviva satur.*] Desumpta sententia è Lucretio lib. 3.

Quid tibi tantopere est, mortalis, quod nimis agris

Lucibus indulges? Quid mortem congemis, & flet?

Cur non ut plenus vita conviva recedis?

Et paulò post:

Sed quia semper aves, quod abest, præsentia temnis;

Imperfecta tibi elapsa est ingrataque vita:

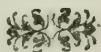
Et nec opinati mors ad caput astitit, ante

Quàm satur ac plenus possis discedere rerum.

120 *Crispini.*] Is Stoicus Philosophus valdè loquax fuisse dicitur, & versibus multis & inconditis doctrinam Stoicam complexus. Hinc lepidè noster per hujus aretalogi mentionem Stoica dogmata venditare desinit.

Scrinia.] Scripta in arculis, capis, scriniis inclusa.

Lippi.] Vel hoc erat cognomen, vel oculis revera lippientibus ille erat. Absurdè vetus Interpres Crispinum ita vocari scribit non oculorum ratione, sed mentis; quod fuerit insulsus poeta. Tales argutias non venatur sublimis spiritus vates, qualis Horatius.

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones; hoc genus omne

INTERPRÉTATIO.

*T*IBICINARUM coetus, pharmacopola, mime, balatrones; omnes isti ho-

ANNOTATIONES.

r. *Ambubaiarum*.] Jul. Scalig. Poët.
lib. 6. cap. 7. de hac Satirâ, in *secundâ*,
inquit, *de mæchis exemp a u'quo ad fa-*
stidium. Sanè: & hic scopus esto, fla-
gitiorum nauseam ingerere vel flagitio-
sissimis. Idem Scaliger alibi, loquens de
Martiale Poëtâ sic habet: *alia ejus sæ-*
da ne legerim quidem, tantum abest ut
ad censuram vocem. Ego simile quid hîc
si dixerò vel fecero, condonabis, imò
gratulabere, pudens lector, Itaque per
salebrosa pederentini ac suspensio gradu
incedenti nihil noxiom, fortassis & utile
quidpiam occurret.

Ambubaiarum.] Multa nugantur mul-
ti de hujus vocis etymologia Syriacum
agnosco sponte cum veteri Interprete,
qui sic scribit: *Ambubaia dicuntur mu-
lieres tibicina lingua Syrorum. Etenim
Syris tibia, sive symphonia, ambubaia
dicuntur.* Gravis doctrinae & ingenii ad-
stipulatores accedunt non pauci, Angel.
Caninius, Isaac, Casaubonus, &c. Jof.
Scaliger in Varron. de Ling. Lat. ad vo-
cem *simpulum*. Syriacum est, inquit,
nam ut *Abub*, *ambub* *ad* *ad*, *ambu-
baiarum collegia*: à *capher*, *camphora*: à
sadin *sindia*; à *abacca*, quod est apud
Danielum, *sambuca*; sic à *sephel*, *tem-
pel*, &c. inde *simpulum* fecerunt. Ergo
per *ambubaiarum collegia*, debemus in-
telligere quorquor artes exercebant im-
pudice, iuheras, parasiticas, &c. Suet.
Neron. cap. 27. *cantus at nonnu-
quam in taberna, inter scortorum coetus
urbis ambubaiarum quo ministrava.* Por-
ro non solum iuheras, abaque solum in
tabernaculis, sed & similes, ac iuheras
corporis quatuor & ubi tum eorum vitam
insolentantes, è Syria Romanis contraxit.

docet Juvenalis etiam Sat. 3. v. 62. & seq.

Jam pridem Syrus in Tiberim deflu-
xit Orontes ;

Et linguam, & mores, & cum tibi-
cine chordas

Obliquas, nec non gentilia tympana
secum

Vexit, & ad Circum iussas prestare
puellas.

Ubi observa, propriè *tympana* vocari
gentilia, quippe vox est a *tuppin* Syriacà.

Pharmacopolæ.] Pharmacum & medicamentum, testibus Nonio & Eustathio, sunt mediæ voces, in bonam & malam partem usurpari solitæ : unde & pro veneno accipi nonnunquam docuimus alibi. Sic & pharmacopolæ dicti interdum unguentarii, myropolæ, pigmentarii, & quotquot aromata & odores, item qui medicatas poriones quasunque diuendebant. Sic etiam appellantur medici illi circumforanei & agyrtæ, qui imperitiæ plebi remedia quædam, magis autem verba vendunt, per fora & compita urbium cursitantes. De his Cato apud Gell. lib. 1. cap. 15. *Itaque auditus, non auscultatus, sanguinem pharmacopolam.* Numquid verba adduntur: verum si nemo committat si quis est.

2. *M. Indica.*] Circulatorum omnes, phy-
siognomi, m. coloepti, chironomica
inprimis autem Isiaci ac Cybelæ sacer-
dotes, & quicunque vaticinandi artem
proficilli illos in contigebant.

Alia et G. thymifera, salutaris, radialis, latifolia, ferrea. — *Thymifera*, quod est thymifera, vocatur minus vel minus, quibus dicta vel facta cupitque similitudo, cum salutaris, seu voce, seu præ-

Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli :
 Quippe benignus erat. Contrà hic , ne prodigus esse
 5 Dicatur metuens , inopi dare nolit amico ,
 Frigus quo duramque famem depellere possit.
 Hunc si perconteris , avi cur atque parentis
 Præclaram ingrâtâ stringat malus ingluvie rem ,

INTERPRETATIO.

mines sunt tristes & anxii ob mortem Tigellii cantoris : nam munificus erat erga illos. E contrario ille timens haberi prodigus , etiam amico egenti nollet

tribuere unde arceat frigus & famem. Istum si inter oges , quamobrem avi patrisque magnas opes perperam absorbat voracitate injucunda ,

ANNOTATIONES.

cipue gestu , nutu manibusque loquax , ut canit Claudianus.

Balatrones.] De vocis hujus origine & significatione , adhuc sub judice lis est. Vetus Interpres *luxoriosos ac perditos à Servilio Balatrone dictos* vult , addique : *ab hoc similis vita homines sunt appellari balatrones : à balatu fortasse dicti , quæ vox intoria est & ridicula.* Legitur & *barathrones* , qui bona sua devorando , quasi in barathrum mittunt. Idem & *blaterones* propriè dicti sunt , à *blatiendo* , id est , *vaniloqui*. Triplex hic etymon vides : quorum tertium mihi magis probaretur. Sunt qui à *βαλάζω* deducant *balatronem* quasi *aquariolum* ; vel à *βλάειν* & *βάλειν* quasi *saltatorem*. Inde verò non dubitem esse vernacula hæc nostra , *bal* , *balat* , *baller* , Coelius Rhodig. lib. 15. cap. 25. ita scribit : *balatronem invenio scurræ fuisse vitulentum* , unde Horatius ;

balatro suspendens omnia naso , Et S. Hieron. *ne me putes in modum rustici balatronis cuncta Origenis reprobare*. Constat *balatronem* dici hominem nihili , nugacem , nequam ; Italici *balatroni* , Gallis *belaire* , ut placet nonnullis ; quam ego etymologiam explodo.

3. *Tigellii.*] M. Tigellius è Sardinia oriundus , moribus haud probis , perinde ac sui populares , malè audiebat. Is tamen ob sales & jocos valdè festivos , præcipue verò ob eximiam vocem , graciosus admodum fuit Julio Cæsari , Augusto , Cleopatrarum Ab his remuneratus in suarum farinarum homines copiosius etiam

effundebat ac prodigebat ultrò quas opes collegerat. Eo nomine ab Horatio capitur hic , item Satirâ 1. & 10. seq. quia , ut aiunt , ejus versus velut parum numerosos ac modulatos dixerat. Ejus ita meminit Cic. lib. 7. Epist. 24. quæ est ad M. Fab. Gallum : *Amoris quidem tui , quoquo me verti , vestigia : vel proximè de Tigellio Id ego in lucris pono non ferre hominem pestilentiorum patriâ suâ Ille autem qui sciret se nepotem bellum tibi cinem habere , & sat bonum unctorem , discessit à me , ut mihi videbatur , iratior. Habes Sardos venales , alium alio nequiores , (Tigellium & ejus nepotem) cognosti meam causam , & istius Salaconis iniquitatem. Salaconem vocant mollem , & propter opes insolentem.*

4. *Contrà hic.*] Avarus quispiam longè à Tigellio difficiens , in contrarium vitium impingit.

8. *Ingratâ stringat malus ingluvie rem*] Bona sua velut in unam pilulam stricta & compressa deglutit , apud Athen. lib. 4. cap. 18. ex Alexide ; *Diodorus lusco patrimonium fecit pilam , adeò celeriter omnia absorpsit.* *ἀπορῶν ἐκείνου πύλας ἔσταν.* *ἔπερ σπυροῦ ἡγνῶν ἰταμῶν ἐπὶ τυχῶ.* Adagium est Græcum ; quasi diceret metaphorice , uno bolo , globulo , catapotio , omnia sua devoravit.

Ingratâ ingluvie.] Nam quæ sic gulosè atque instar pilæ sorbentur , sine ullo grati saporis gustu per fauces transmittuntur ,

- Omnia conductis coëmens obsonia nummis ;
 10 Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
 Respondet. Laudatur ab his , culpatur ab illis.
 Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis,
 Dives agris , dives positis in fœnore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat : atque
 15 Quanto perditior quisquis est , tanto acrius urget :
 Nomina sectatur , modò sumptâ veste virili ,

INTERPRETATIO.

emens dapes quaslibet exquisitas pecuniâ
 fœnore comparatâ ; respondet : quia ti-
 met aestimari homo parvus & animi exi-
 gui. Laudatur à quibusdam , reprehendi-
 tur ab aliis. Fusidius locuples agris ,
 & pecuniâ fœnori datâ , reformidat.

existimationem perdiri & decoctoris. It-
 de sorte deducit usuras quinas : & quo
 luxuriosior quisque est , eo ardentius
 consectatur : quarit nomina juvenum ,
 qui virilem togam nuper induerunt sub

ANNOTATIONES.

12. *Fusidius.*] Insignis fœnerator , im-
 modicas usuras exigens.

Vappa, nebulonis.] Has voces excussit
 Sat. præced.

14. *Quinas hic capiti mercedes exse-
 cat.*] Caput est fors ipsa , seu pecunia
 fœnori datâ , Gall. *le principal.* hujus
 verò fructus , redditus , fœnora , usuras ,
mercedes vocat Horatius : Gall. *l'intérêt.*
la rente. Usura centesima dicitur cum
 de centum nummis mensibus singulis
 unus solvitur ; adeò ut centesimo mense
 usura sortem adæquet. at Fusidius ini-
 quior multò , singulis mensibus non sim-
 plices de quibus mox , sed *quinas* usuras
 accipiebat : quas ut haberet , perditissimo
 cuique pecuniam suam credere amabat ,
 ut mox dicetur. S. Ambros. in cap. 12.
*Tob. veniunt Calenda, parit fors cente-
 simam. veniunt menses singuli, generan-
 tur usura. crevit centesima : petitur ,
 nec solvitur : applicatur ad sortem. Ita-
 que non jam centesima incipit esse , sed
 summa, hoc est non fœnoris centesima ,
 sed fœnus centesima.*

Exsecat.] Propriè. Nam illi pecuniam
 tradentes ad fœnus , statim usuram pri-
 mæ mensis demebant è sorte , seu ex ipsâ
 quam credebant summâ. De usurâ legi-
 bus humanis ac divinis prohibitâ dixi
 ad Epod. 2. v. 4.

15. *Quanto perditior, &c.*] Quo ma-
 gis novit luxuriæ deditum juvenem

adeoque pecuniæ avidiorem , eò diigen-
 tius hunc adit , & quarit ei pecuniam
 credere gravioribus scilicet usuris , ob
 urgentem inopiam vel habendi cupidi-
 tatem.

16. *Nomina sectatur tironum , &c.*]
 Studet fœnerari adolescentibus , qui nul-
 lam à duris patribus pecuniam aut val-
 dè exiguam accipientes , quacunque viâ ,
 quovis fœnore quaritabant ac sume-
 bant , quâ suæ libidini satisfacerent eâ
 ætate ferventi. Atque id quidem scelus
 diu grassatum est. At postea ex Sena-
 tuscons. adempta est actio & petitio iis
 qui filiisfamilias pecuniam credidissent
 in mortem patrum : ne vel occasio hinc
 esset patri necem machinandi , aut per
 malas artes ac ruses pecuniam quoquo
 modo reddendam ac perfolvendam qua-
 ritandi. Senatus illud consultum Mace-
 donianum dictum est à Macedone isto
 fœneratore. Sueton. Vespas. cap. 11.
*auctor Senatus fuit decernendi , ne filio-
 rumfamilias fœneratoribus exigendi cre-
 diti jus esset unquam , hoc est , ne post
 patrum quidem mortem.*

Nomina.] Sic vocantur tam credita
 quam debita , eo quod creditores in com-
 mentarios seu in tabulas referrent & in-
 scriberent nomina debitorum , seu eorum
 quibus pecuniam crediderant. Hinc *no-
 mina* facere dicuntur tam debitorum
 quam creditores.

- Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non,
Juppiter, exclamat, simul atque audit? At in se
Pro quæstu sumptum facit. Hic? Vix credere possis
20 Quàm sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat: Quo res hæc pertinet? Illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
25 Malthinus tunicis demissis ambulat. Est qui

INTERPRETATIO.

patribus valde parcis. Quis autem audiens talia, non statim exclamat: Proh summe Juppiter! Verùm, inquires, ille præclaros fortè sumptus facit, secundum ingens lucrum. Ille scilicet? Quin imò vix tibi persuadere queas, quantum sibi sit inimicus. Adeo ut non isto crude-

lius sese discruciauerit pater ille, quem Terentii Comœdia exhibet infelicem vixisse, ex quo filium à se fugaveras. Quod si petat aliquis quorū hanc spectant? eo nempe: cum insani fugiunt vitia, incidunt in opposita. Malthinus prolixis tunicis incedit. Alius est qui

ANNOTATIONES.

17. *Tironum.*] Id est adolescentum. Tirones alii militiæ, alii forensis exercitationis & eloquentiæ. Hi circa annum ætatis 17. post pubertatem scilicet, prætextam deponebant, induebant verò togam aliquando puram nivei candoris, quæ virilis dicta est, ut ait Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 18. *candidum umbo-nem* vocat Pers. Sat. 5. v. 33. Plin. lib. 8. cap. 48. *toga purâ tyrones induuntur.* Cœl. Rhodig. lib. 14. cap. 16. *Quoniam verò,* inquit, *ut in Magiâ Apuleius scribit, eruditissimi juvenes laudis gratiâ, primum hoc forensis operæ rudimentum subibant,* ut aliquo insigni judicio civibus suis noscerentur, qui mos incipientibus adolescentulis ad illustrandum ingentiorem apud antiquos fuerat concessus: togam item candidam, qui hoc facerent tirones induebantur ipso tirocinii die: sic enim appellabant, cum eloquentiam auspicarentur in foro. Eam togam Cicero puram vocavit. Scribis enim ad Attic. in tyrocinio filii Ciceronis togam illi puram dedisse Arpini.

Maxime, quis non, &c. Quis verò non detestetur ejusmodi sceneratores? Quis avaritiam eorum & nequitiam non abominetur? *τίκτος* usuras græci appellant, quod multos & graves debitori

dolores pariant. Cic. Offic. 2. n. 89. *quid scenerari? Tum Cato: Quid hominem, inquit, occidere?*

20. *Quam sibi non sit amicus.*] Quam sit sordide parcus, suum defraudans genium, etiam necessaria sibi denegans, ac de se poenas velut exigens, instat Menedemi apud Terentium.

Terenti fabula quem miserum, &c.] *Heautontimorumenos, εαυτον τιμωμενος*, id est, seipsum discrucians, titulus est Terentianæ Comœdiæ, in qua filium Cliniam procul in militiam abire, præ parcitate sordidaque avaritiâ, compulit durus pater Menedemus: at postea facti poenitens sese angebat, quod tam iniquè à se amandasset ac fugasset proprium filium senectutis suæ baculum & columen.

22. *Atque hic.*] Quam scenerator iste pessimus.

25. *Malthinus tunicis demissis ambulat.*] Vetus quidem lex jubebat: *demissam ad talos togam quisque in urbe habere.* Sub Augusto, neque restrictis neque fufis incedere, laudabatur. Quintil. lib. 11. cap. ult. *cui laticlavi jus non erit, ita cingatur, ut tunica prioribus oris infra genua paulum, posterioribus ad medios poplites usque perveniant.* Nam infra, mulierum est; supra, Cero-

Inguen ad obscœnum subductis usque facetus.

Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.

Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse nisi illas

Quarum subfuta talos tegat instita veste.

30 Contrà alius nullam nisi olenti in fornice stantem.

INTERPRETATIO.

Succinctis usque ad umbilicum, se ridiculum præbeat. Rufillus pastillos redolet; Gorgonius verò caprium. Nihil mediocri reperitur. Sunt qui renuant at-

trahere mulieres, præter eas, quarum talos operit fascia purpurea stola subfuta. Alius è contrario nullam nisi præstantem in fœdo lupanari.

ANNOTATIONES.

zurionum. Hinc patet, quod alibi notavimus, disinctum, sive *demissis tunicis ambulare*, mollitiæ atque ignaviæ argumentum fuisse, nec non superbiæ & vanæ ostentationis; succinctas autem vestes aut præcinctas viris frugi & virtute clavis proprias extitisse. Vide Epod. 1. v. ult. & Epod. 4. v. 8.

Malibinus.] Quis ille? certè haud nobis liquet. Mollis ac effeminatus notatur. Non Marcell *malas* appellari molles, antiqui voluerunt, à Græco, quasi *μαλακαῖς*: Lucil. lib. 27. *insanum vocant quem malam ac feminam dici vident.* Quidam designari volunt Menam illum, de quo Epod. 4. Alii ipsum Mœcenatem. Hunc esse qui solutus tunicis in urbe semper inceßit: inquit Seneca Epist. 114. Julius Scaliger Poët. lib. 3. cap. 98. ita scribit: *Satirographi ne amicis quidem parcunt. Ingratus Horatius, qui ne à Mœcenate quidem abstinere potuit: si quidem quod aiunt verum est, Malbinum ab eo appellatum, cujus demissas notaret tunicas. Ager enim Sabinus, quo cantenla illa à divo viro donata fuerat, tantus tantique erat, ut objectu suo posset malefici oculi visum intercipere, quo minus tunicarum demissione offenderetur.* Hæc Scaliger invidia semper in Horatium hostili. Verùm esto, ipsum Mœcenatem vellet Poëta, numquid barbaro & servili animo id faciebat? Imò videmus amico, quod ait Perlius, *vaser tangit vitium.* & admisus circum præcordia ludet festivus & gratus, accepti verò beneficii passim memor.

Est qui, &c.] Alius aliud omninò

vitium habet. Agrippa, inquit, vestibus ad nates usque decisis & subductis uri solitus.

27. *Pastillos.*] Trochiscos, seu globulos odoratos. A *panis* fit diminut, paniculus, panicillus, pastillus. Alii deducunt à *πασίς* *conspersus*, nempe odorifero pulvere, & similibus.

Gorgonius hircum.] Tetrum odorem, qualem hircus. Gorgonius nimiam negligentiam affectabat: Rufillus nimium cultum & munditiem. Illo versiculo invidiam sibi creatam notat Horatius Sat. 4. seq. v. 93. Unde colligimus adversum nonnullos, Rufillum & Gorgonium nequaquam viles & ignobiles extitisse.

28. *Nil medium.*] Vix reperire est auream illam medioeritatem. l. 2. Od. 10. *Sunt qui nolint te igitur, &c.*] Jam demum à flagitiis deterret triplici argumento: quod rem familiarem exhauriant & perdant; quod corpus faciant obnoxium multis doloribus: quod honori & famæ daninum invehiant.

Illas quarum subfuta, &c.] Matronas, quæ talares habent stolas, quarum imam partem assuta ambit fasciola, quæ instita dicitur, Synecdoch. Catull. Epithal. Pelei:

*vestes
Candida purpureâ talos incinxerat orâ.
30. Olenti in fornice*] Male olentia, fetidaque lupanaria notat quam Juvenalis Sat. 6. sarcasticè in Messianam Claudii Imperatoris uxorem aculeis famosam, ita scribens v. 116. & seq.

*Aura palatina tegere præfero cubili.
Summe nectamos meretricæ Augusta
cucullus;*

Quidam

- Quidam notus homo cum exiret fornice, Maeste
 Virtute esto, inquit sententia dia Catonis,
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
 Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
 35 Permolere uxores. Nolim laudari, inquit,
 Sic me, mirator * * Cupiennius albi.
 Audire est operæ pretium, procedere rectè
 Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 40 Atque hæc rara, cadat dura inter sæpè pericula.
 Hic se præcipitem tecto dedit. Ille flagellis

INTERPRETATIO.

Sicque se tueretur: Cùm nobilis quispiam
 vir è fornice egrederetur, Cato divinus
 ita est affatus: Bono animo esto; quippe
 cùm fervens ardor libidinem accenderit,
 istuc venire adolescentes oportet, non au-
 tem corrumpere aliorum conjuges. Cu-
 piennius verò sectator mulierum vestes
 candidas gestantium, ait: Ego quidem
 nolim ita commendari. At vos qui ex-

optatis non felicem esse adulteris exitum,
 non pœniteat attendere, quales arumnæ
 ferant usquequaque, & quod voluptas
 eis eveniat plurimis anxietatibus per-
 turbata, & quidem infrequens, ac sa-
 pius non sine gravibus periculis. Ergo
 auscultate. Ille mœchus è tecto se præ-
 cipitavit. Hic flagris mulctatus est ad

ANNOTATIONES

v. 130.

*Obscurisque genis turpis fumoque lu-
 cerna,*

*Fœda lupanaris tulit ad pulvinar o-
 dorem.*

31. *Maeste.*] Magis auctus esto.

Sententia dia Catonis.] Hujus viri gra-
 vis & Censorii auctoritate, vult ille li-
 bidinosus juvenis flagitia sua defendere.
 Scilicet Cato videns hominem hone-
 stum è lupanari exeuntem quoquo mo-
 do laudavit: at cùm ventitantem illuc
 sæpius animadvertisset, ita dicitur allo-
 cutus: Adolescens laudavi te, quod huc
 interdum venires, non quod istuc habi-
 tares.

34. *Descendere.*] Apta vox. Nam sub
 fornicibus & subterraneis locis erant ga-
 necæ.

36. *Mirator Cupiennius.*] Cupiennius
 Libo Cumanus, Augusti familiaritate
 clarus, cultus verò corporis nitoreque
 studiosissimus: sectator erat mulierum ve-
 ste candida induturum, scilicet matro-
 narum, ut postea dicemus.

37. *Audire est opera pretium, &c.*]

Horat.

Ennii sunt hi versus ab Horatio pau-
 lum immutati. Sic ille

*Audire est opera pretium procedere
 rectè*

*Qui rem Romanam Latiumque au-
 gescere vultis.*

39. *Corrupta dolore voluptas.*] Ad Epi-
 curi mentem adulteria proscribit non
 velut turpia, sed quasi remoras volupta-
 tis, scilicet periculis & malis circumsc-
 pta. Præclare Cicero in Anton. libi-
 dinosi, avari, facinorosi vera laudis gu-
 stum non habent. At debuisset damnare
 (saltem ut iniqua, & lumini naturali ad-
 versa: quod tibi nolis fieri, alteri ne fe-
 ceris.

41. *Hic se præcipitem, &c.*] Quo-
 niam, ut mox è Cicerone dixi, luxu-
 riosi non ducuntur amore recti, saltem
 pœnarum metu nonnunquam deterren-
 tur. Valer. Maxim. lib. 6. cap. 1. n. 13.
*Sed ut eos, inquit, strictim percurram,
 qui in vindicandâ pudicitia dolore suo
 pro publicâ lege usi sunt. Sempron. Mus-
 ca C. Gallium deprehensum in adulte-
 rio flagellis cecidit: C. Memmius L.*

V u u

Ad mortem cæsus : fugiens hic decedit acrem
Prædonum in turbam : dedit hic pro corpore nummos :

* * * * *

45 * * * * * Jure omnes : Galba negabat.

Tutior at quanto merx est in classe secundâ :

Libertinarum dico : Sallustius in quas

Non minùs insanit quàm qui mœchatur. At hic si

50 Quà res quà ratio suaderet , quaque modestè

Munificum esse licet , veller bonus atque benivus

INTERPRETATIO.

necem usque. Ille noctu fugiens incurrit in savas grassatorum manus. Alius pecuniâ redemit corpus. * * * *in mediâ conditione ! Libertinarum dico. Scilicet erga quas Sallustius non minùs insanum se præstat , quam qui matronas sectatur ? verum enimverò si vellet ille esse munificus ac liberalis , quantum facultates & ratio permetterent , & quatenus decet esse moderatè liberalem ;*

ANNOTATIONES.

Octavium similiter deprehensum nervis contudit. Carbo Attienus à Vibieno, item M. Pontius à Pub. Cernio deprehensi castrati sunt , &c.

Se precipitem tecto dedit.] Fugiens vindicem maritum.

Ille flagellis ad mortem casus.] Gellius lib. 17. cap. 18. ex Varrone, C. Sallustius scriptor seria illius & severa orationis, in cujus historiâ notiones Censorias fieri atque exerceri videmus, in adulterio deprehensus, ab Annio Milone loris benè casus est : & cum dedisset pecuniam dimissus. Idem refert Asconius.

Juvenal. Sat. 10. v. 311.

Publicus, & pœnas metues quascunque maritus

Exigit iratus : nec erit felicior astro Martis, ut in laqueos nunquam incidat

. . . . necat hic ferro : secat ille cruentis

Verberibus : quosdam mœchps & mulgilis intrat.

44. *Calones.*] Servi militum, quod palos & ligneas clavas gerebant ita dicti, item *clavatores* ob eam causam. Et quilibet servi *calones* vocati sunt a fe-

rendis lignis, quæ græcè *καλα*.

46. *Jure omnes.*] Omnes aiunt, jure illos puniri, & dignas flagitio pœnas dedisse.

Galba negabat.] Salsâ ironia in Servium Galbam Jurisconsultum, qui cum esset famosus adulteriis, sui similitudinem patrociniûm suscipiebat.

47. *Tutior at quanto merx.*] Lex Julia plecti jubebat eos solum qui peccassent in ingenuas quæ nec quæstum corpore fecissent, nec artem ludicram aut lenociniûm exercuissent, nec in scenam operam locassent.

In classe secundâ.] Tres Poëta classes mulierum statuit. 1. matronarum, 2. libertinarum, 3. meretricum.

48. *Sallustius.*] Is est de quo lib. 1. Od. 2. Nonnulli perperam intelligunt ejus avunculum C. Sallustium Crispum historiæ scriptorem. At quamvis mores conveniant, non ita ratio temporum, ut observat eruditè Torrentius. Hic à Censoribus in Senatu reprehensus quod in libertinas insaniret, respondit se matronas non assèctari, quasi se criminis expertem excusans. ejectionem verò est à Senatu. Vide bell. Catilin.

49. *Mœchatur.*] Vox ista propriè hic

- Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur uno:
Hoc amat, hoc laudat. Matronam nullam ego tango,
55 Ut quondam Marsæus amator Originis: ille
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque,
Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde
Fama malum gravius quam res trahit. An tibi abundè
60 Personam satis est, non illud quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicunque. Quid inter-
est in matronâ, ancillâ, peccesse togatâ?

INTERPRETATIO.

donaret quantum sufficeret, neque sibi detrimentum asferret, & probrum. At contra illud solum in se aestimat, prædicat, venditat: Ego nullam tango matronam; sicut olim Marsæus iste Originis amans, qui mimæ tribuit paternam prædâ, & domum; dicitque: Mihi quidem nulla consuetudo fuerit unquam cum conjugibus aliorum. Atqui est cum

mimis, est cum meretricibus; à quibus graviolem perniciem depromit existimatio, quam res familiaris. Sufficitne tibi fugere personam, non autem quodcunque ubicunque nocet? perdere bonam existimationem, dilapidare patrimonium semper malum est. Quid refert utrum pecces in matronâ, an in libertinâ, an in meretrice?

ANNOTATIONES.

ponitur pro eo qui alienam uxorem ingenuam quidem in adulterium pellicit.

52. Damno dedecorique.] Damno bonorum, & famæ.

53. Hoc se amplectitur uno.] Uno libertinarum amore sibi placet, ob hoc unum se laudat & venditat, quod libertinas duntaxat, non autem matronas confectetur.

55. Marsæus, &c.] Ignotus ille nobis Originis mimæ & meretricis amator. Tres eo tempore fuerunt insignes meretrices, Origo, Arbascula, Cytheris. Hanc Lycorin vocat Virgilius Eclogâ ultimâ, Gallo Poëtæ prius dilectam, quæ postea Antonium in castra secuta est.

Nil fuerit mi inquit, &c.] Sic Marsæus extenuare nititur suam libidinem flagitiosamque nequitiam.

58. Verum est cum mimis, &c.] Respondet Horatius, Esto nihil tibi sit cum uxoribus alienis, at infans erga mimas & meretrices, à quibus famæ damnum trahis damno rei familiaris gravius: quam utrumque inde provenit. Plaut.

Trucul. Meretrix ut mare quod das devorat, nec apparet usquam: miserum inferi in pauperiem; privat bonis, luce, honore, amicis. Sapiens Rex Proverb. 5. Ne attendas fallacia mulieris. farus enim distillans labia meretricis; & nitidius oleo guttur ejus. Novissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps. Pedes ejus descendunt in mortem, & ad inferos gressus illius penetrant. . . . longè fac ab eâ viam tuam; & ne appropinques foribus domus ejus, ne des alienis honorem tuum & annos tuos crudeli, ne forè impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo alienâ, &c.

62. Quid interest, &c.] Ex opinione Stoicorum paria esse quævis peccata dicentium.

63. In matronâ, ancillâ peccesse togatâ.] Tres gradus peccati statuit Poëta; in matronâ, in libertinâ, in meretrice. Has triplex vestis colorisque genus distinguebat. Matronæ stolâ candidâ induebantur; ancillæ sive libertinæ

- Villius in Faustâ Sullæ gener, hoc miser uno
 65 Nomine deceptus, pœnas dedit usque superque
 Quàm satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cùm Longarenus foret intus.
 Huic si * * verbis mala tanta vident
 Diceret hæc animus, Quid vis tibi? numquid ego à te
 70 Magno prognatum deponco consule * *
 Velatumque stolâ, mea cùm conferbuit ira?
 Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet pugnantiæque istis
 Dives opis natura suæ. Tu si modò rectè
 75 Dispensare velis, ac non fugienda petendis
 Immiscere; tuo vitio rerumne labores,

I N T E R P R E T A T I O.

Villius Syllæ gener, infelix eo duntaxat nomine illus, ob Faustam pœnas luit secundum & ultra meritum, pugnis contusus, & ferro appetitus; eiektus domo, cùm Longarenus esset intus. Quod si libidinis tor & tanta incommoda cernentis nomine mens tali homini loqueretur ista; Quid petis? quando meus ardor fuerit accensus, an ego à te flagito

mulierem illustri consule genitam, & stolâ vestitam? Quod responsum daret? nempe illustri patre orta est puella. Verùm quanto meliora & his contraria suadet natura suis opibus locuples! Si modo tu benè uti velis, & non confundere evitanda cum exoptandis; an credis nihil interesse utrum egeas, per tuam vitiosam cupiditatem, an per re-

A N N O T A T I O N E S.

togâ pullâ: meretrices Coâ seu pellucidâ. Errat vetus Interpres his attribuens quod erat libertinarum; ait nempe meretriciam togam pullam fuisse, quod refellitur vel ex sequenti textu, id quod mox dixi, stabiliente. Porro est operæ pretium observare matronas, quæ adulterii convictæ à viris repudiabantur, stolâ candidâ solitas exui, & togâ vestiri, ignominia causâ. Stola plebei quamvis honestis non dabatur; siquidem Patricia & grandes natu matres eam deferrebant honoris causâ. Erat enim ad imos pedes fluxa, quam initia contexta ambibat. Contrâ, meretrices togam subductiorem, & virili similem gestabant. Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 18. Fustus: matronas appellabant, quibus stolas habendi ius erat. Non, Marcell. ex Varone, togâ commune vestimentum, diurnum & nocturnum; muliebri, & virile.

64 Villius in Faustâ Sullæ gener.] Villiorum familia Romæ nobilis. Vil-

lius iste non revera gener, sed ob frequentissimam cum Faustâ Syllæ filiâ consuetudinem, ita vocatur: seu quod eam sibi uxorem sibi fore speraret. Unde sequitur; hoc miser uno nomine deceptus. Grandi scilicet nomine, ex antiquâ Scipionum gente: à quorum moribus ac virtutibus degener Sylla, magistratus tamen, Quæsturam, Consulatam, Dictaturam, ac denum tyrannidem, pessumdâtâ Rep. occupavit. Cic. in Verr

67. Longarenus.] Ignobilis quispiam, Villio tamen felicior mœchus, & gratiosior Faustæ.

68. Huic si mutonis verbis, &c.] Protopopœia paulùm oblectæna, sed lepida & elegans.

76. Tuo vitio rerumne labores.] Nostro vitio laboramus, cùm dolemus non adeisse perdicem aut phasianum; ac rerum vitium seu penuria est, si desit panis aut cibus vulgaris quilibet.

Nil referre putas? Quare, ne pœniteat te,
 Desine matronas sectari: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.

- 80 Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,
 Sit licet hoc Cerinthe tuum, tenerum est femur aut crus
 Rectius: atque etiam melius persæpè togatæ.
 Adde huc quod mercem sine fucis gestat: aperte
 Quod venale habet ostendit: nec si quid honesti est,
 85 Jactat, habetque palam, quærit quo turpia celet.
 Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt: ne si facies (ut sæpè) decora
 Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
 Quod pulcræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.

INTERPRETATIO.

rum penuriam? Quapropter ut non do-
 leas aliquando, abstinere deperire matro-
 nas; unde plus majoris percipitur, quam
 utilitatis ex re colligitur. Enimvero non
 est huic mollius femur, aut crus decen-
 tius, inter lapillos candidos ac virides;
 (Id verò tuum sit licet ô Cerinthe)
 Imò sæpius pulchrius est plebeia. Adde
 quod hæc mercem portat haud fucatam:

ac si quid est venustum, haud venditas
 & ostendat: neque satagit occultare quod
 pravum est. Ista est consuetudo diviti-
 bus, quando emunt equos, oblectos con-
 siderant, ne facies (quod non raro fit)
 elegans si tenera ungula subnixæ fuerit,
 in errorem impellat emptorem avidum;
 eo quod sint decora clunes, breve caput,
 erecta cervix.

ANNOTATIONES.

78. *Matronas sectari.*] Ulpian. Aliud
 est appellare, aliud sectari. Appellare est
 blanda oratione alterius pudicitiam at-
 tentare, affectatur qui tacitus frequenter
 sequitur, assidua enim affectatio præbet
 nonnullam infamiam.

80. *Niveos viridesque lapillos.*] Unio-
 nes, & smaragdos.

81. *Sit licet hoc Cerinthe tuum.*] Is
 erat amator pariter & delicia matrona-
 rum mundo muliebri splendens: sin-
 gulari formæ gratia præstabat: Sulpitiæ
 Servii filiæ in primis carus. De eo Ti-
 bullus multa.

83. *Mercem.*] Corpus mercenarium,
 turpi quaestu venale.

86. *Regibus.*] Nobiles ac divites appel-
 lantur sæpè reges ob potentiam & au-
 thoritatem quam eis confert pecunia, cui
 omnia obediunt.

Opertos inspiciunt.] Pugnant exempla-
 ria. Plura certè opertos habent. Sensus
 est: opertos mercantur equos, ne venu-
 stas corporis statim capiat emptorem,

faciatque ut vitium pedum non atten-
 dat, quod tamen in equo præcipuum
 est. Xenophon in libello de re equestri
 docet, in equo primam esse pedum con-
 siderationem: quoniam ut parum pro-
 dest ædium elegantia, si fundamentis su-
 perstructæ sint vitiis; ita equus est inu-
 tilis, qui pedibus haud firmis fuerit, ca-
 vendum igitur maximè ne sit ungula
 mollior ac tenuior, &c. Quidam anti-
 qui codices habent *apertos*, quod placet
 nonnullis, ob clariorem certè sententiam.

88. *Hiantem.*] Præ admiratione par-
 tium quarundam valdè concinnarum;
 præque emendi cupiditate.

89. *Pulcræ clunes.* &c.] Virgil Geor-
 gic. 3.

. illi ardua cervix
 Argutumque caput, brevis alvus obe-
 saque ierga.

Non, Marcell. hunc Horatii locum af-
 fert, ut ostendat clunes feminino genere
 poni, quas Plautus masculinas facit:
clunes desertos gero.

- 90 Hoc illi rectè: ne corporis optima lynceis
Contemplare oculis; Hypsæa cœcior, illa
Quæ mala sunt spectes. O crus! ô brachia! verum
Depygis, nascuta, brevi latere, ac pede longo est.
Matronæ præter faciem nil cernere possis,
95 Cetera, ni Caria est, demissâ veste regentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, & circumdata palla,
100 Plurima quæ invidèant purè apparere tibi rem.

INTERPRETATIO.

illi rectè quidem hoc faciunt. Tu ergo pariter ne oculis acutissimis intueare partes corporis formosas; Hypsæa verò cœcior ea qua deformia sunt aspicias. O crus venustum! ô brachia concinna! at * * * grandiori est naso, brevi latere, & pede longiori. Præterea nihil matrona præter vultum videre queas, ceteras partes abscondentis proluxâ stola; nisi for-

tè Caria est. Quod si cupias cernere denegata, quasi munimentis cincta; (quippe hoc te insanire facit) plurima res tunc impedimento tibi sunt; custodes, lectica, cinerarii, parasitæ, stola ad talos demissa, & palla circumjecta, multa impedientia ne res à te manifestè videantur.

ANNOTATIONES.

90. *Lynceis oculis.*] Quales habuit Lynceus Apharei filius, quem fabulati sunt ad terræ centrum pervidisse, eo quod primus è fodinis metalla eruiisset.

91. *Hypsæa cœcior.*] Hæc ex illustri Plautiorum stirpe vitiosos, ut aiunt, oculos habebat. Fortè notatur ab Horatio, quod invenustum quempiam depreciret.

92. *O crus! ô brachia!*] Quasi diceret Poëta: dum admiraris crus & brachia tuæ amasiæ, non advertis alia omnino deformia.

93. *Depygis.*] Quasi sine pyga, *πυγῆ* nates, Epod. 8. *aridas nares*, additque: *femur humeribus exilis suris additum*: quod hic significat per breve laus.

Nascuta.] Catull.

Salve meo minimo puella naso

Nec bello pede, &c.

Pede longo.] Ovidius,

Pes erat exiguus: pedis hac aptissima forma est.

94. *Caria.*] Hæc domi nobilis quidem, sed parum casta & pudica, breviori instat meretricum amictu utebatur, ut sui venustatem corporis palam exhiberet.

96. *Interdicta.*] Partes maximè tetatas & multiplici tunica vallatas.

98. *Lectica.*] Clausa sanè & operata, Torrentius hic acri ut solet iudicio, contra ceteros Interpretes depugnans, non intelligendum vehiculum contendit, sed interius aliquid in ædibus conclave, quo se matronæ continerent; qualis erat lecticula illa lucubratoria Augusti apud Sueton. cap. 78. Ejusmodi quoque lecticulam domesticam agnoscit Just. Lipsius Elect. 1. cap. 19.

Ciniflones.] A stando in cineres dicuntur *ciniflones*, qui calanistræ, acus, veruta calefaciebant in calidis cineribus, ad crispandos mulierum crines: item cinerarii; nec non ornatrices, Gall. *Coeffentes*.

Parasitæ] Garrulæ quædam & assentatrices mulieres, ad captandum cibum expeditæ.

99. *Palla*] Amplius & sinuosius amictus tunice & stolæ superindutus solitus, velut pallium quoddam honestæ mulieris proprium. Non. Marcell. Galli: *mantuum de cremonie*. simile prope vestimentum hodie vocant, *un jupon*.

- Altera nil obstat. Cois tibi pœnè videre est
 Ut nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi :
 Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
 Infidias fieri, pretiumque avellier ante
 105 Quàm mercem ostendi? Leporem venator ut altâ
 In nive sectatur, positum sic tangere nolit :
 Captat, & apponit : meus est amor huic similis? nam
 Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
 Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 110 Atque æstus, curasque graves è pectore pelli?

INTERPRETATIO.

Altera nihil impedit. Per Coas enim vestes licet tibi cernere ferè quasi nudam; si pravo sit crure, aut pede: latus oculis dimetiri queas. An verò mavis decipi, & mercedem tibi prius extorqueri, quàm merx exhibeatur? Atenim cantabis mihi istud: ut venator leporem in celsa nive prosequitur: appositum ve- *rò sine labore nec attingere dignatur. Capit autem; & jucundè tum apponit. Huic similis est meus amor, inquis; contemnit enim in propatulo constituta, ardua verò desiderat. An igitur ejusmodi cantilenâ speras corde tuo abigi posse anxietates, sollicitudines, maroresque molestissimos?*

ANNOTATIONES.

101. *Cois.*] Vestibus bombycinis, tenuibus, pellucetibus, ex insulâ Co, si-ve Coo, sitâ in mari Egæo ad oram Caria littoralem, vernac. *Lango*; quæ tam ferax & dives, ut proverbium est: *quem Cos non nutrit, hunc nec Ægyptus.* Eustath. Coas vestes Juvenalis appellat *multitia*: Galli *de la gaze*. Harum inventio tribuitur Pamphilæ cuidam mulieri ex insulâ Coo. Aristot. Histor. animal. lib. 6. Tibul. lib. 2. Eleg. 3.

Illâ gerat vestes tenues quas femina Coa

Texuit, auratas disposuitque vias.

Propert. lib. 2. Eleg. 1. init.

Sive togis illam fulgentem incedere Cois.

Varro *togas vitreus* appellat. S. Hieron. ad Lætam ita scribit: *italia parci vestimenta, quibus pellatur frigus, non quibus vestita corpora nudentur.*

Et te monitum velim, lector, in quibusdam vet. codd. legi, *Chlorin* pro *Cois*. Porro jam suprà inlinuavimus istis vestibus Romæ quidem solas meretrices indui consuevisse.

105. *Leporem venator ut alta, &c.*]

Hî sunt è Callimacho versiculi, veluti

cantiuncula quardam, quam Horatius ponit in ore sectantis matronas. Sensus est: ut venator leporem per nives sectari & capere gaudet, quem appositum sibi absque ullo labore nec tangere dignetur: captum autem venando & cum difficultate libens apponit sibi & amicis: sic ego, inquit ille; paratas cuivis togatas sperno; at matronas deper eo quibus frui arduum est.

Captat & apponit.] Ingens hîc pugna, ingens dissensio. Sagaciter Lambinus ita correxit. Omnes tamen codices huc usque habuerunt, *cantat*. Interpretes in angustiis constituti venatorios clamores, quibus revocari solent canes, adhibuerunt: & Xenophontem afferunt præcipientem varios tonos vocis adhibendos, acutum, gravem; parvum, magnum: & sic vocem *cantat* explicant, seque ut licet expediunt. Verùm si retinenda vetus lectio, *cantat*, referendum est ad cantilenam quam matronarum sectator canit: & vox *apponit*, explicanda est, *addit*, seu *prosequitur*: ut ingeniosè soletterque Dacerius noster subdoratus est & sensir.

109. *Hiscene versiculis.*] Horatius ad

- Nonne cupidinibus statuit natura modum ; quem ,
 Quid latura sibi , quid sit dolutura negatum ,
 Quærere plus prodest , & inane abscindere soldo ?
 Num , tibi cum fauces urit sitis , aurea quæris
 115 Pocula ? Num esuriens fastidis omnia præter
 Pavonem rhombumque ?

* * * * *

- Non ego. Namque parabilem amo Venerem facilemque :
 120 Illam, Post paulò ; Sed pluris ; Si exierit vir ;
 Gallis hanc, Philodemus ait : Sibi , quæ neque magno
 Stet pretio , neque cunctetur , cum est iussa , venire :
 Candida rectaque sit , munda hactenus ; ut neque longa

INTERPRETATIO.

*Numquid natura non ponit cupiditati-
 bus modum, quem investigare satius est,
 videlicet, quid sibi denegatum patienter
 ferat, & quid doleat; atque inutile am-
 putare à soldo? An quando sitis urit ti-
 bi fauces, aurea quæris pocula? an fa-
 me urgente spernis omnia præter pavo-
 nem & rhombum?*

** * * * **
 Non ego certè. Quippe amo Venerem
 promptam & expectantem. Quæ verò dicit:
 Paulo post; at majori pretio; si vir
 discesserit; illam Philodemus ait Gallis
 relinquendam: sibi autem peti eam, quæ
 nec cæciori pretio constet, nec moretur
 venire cum advocatur: candida sit, &
 recta, adeo concinna, ut non cupiat ap-

ANNOTATIONES.

illum qui cantavit Callimachi versicu-
 los, respondet: siccine per leviculam
 cantionem speras eluctari graves curas,
 & mœiores, aliæque mala, quæ matro-
 narum amorem comitantur: an non fa-
 tius tibi foret modum sequi à naturâ
 præscriptum? &c.

113. Inane abscindere soldo.] In-
 ane, quo sibi denegato natura facilè ca-
 reat: soldo, sive folio & necessario,
 quod sine dolore nequeat non habere,
 sibi que negari haud patienter ferat.

114. Aurea quæris pocula?] Senec.
 Epist. 120. Natura hæc unum jubet si-
 vim extingui. Verum sit aureum pocu-
 lum, an crystallinum, an Tiburtinum ca-
 lile, an manus concava, nihil refert.
 Itaque Horatius negat ad sitim pertine-
 re quo poculo aqua, aut quàm eleganti
 manu ministratur.

116. Pavonem.] Hunc tibi gratiâ Ro-
 ma primus occidit orator Hortensius,
 aditæ cœnæ sacerdoti: saginare pri-
 mus instituit circa novissimum pirati-

cam bellum M. Aufidius Luro. ex eo.
 que questu reditus festivitium sexaginta
 M. habuit. Plin. lib. 10. cap. 20. Varro
 Ælian. Vide Macrobi. lib. Saturnal. 3.
 cap. 13. ubi scribit: M. Varro de pa-
 vonibus in villâ nutriendis loquens sic
 ait: primus hos Q. Hortensius in gyna-
 li cœnâ dicitur posuisse. Hinc factum ut
 ova eorum denariis vaneant quinis, sps
 facile quinquagenis, &c.

Rhombum.] Exquisiti saporis piscem.
 Gall. turbot. De eo Epod. 2. v. 50.

121. Gallis.] Cybele sacerdotibus, evi-
 ratas, castitatis, adeoque moram spon-
 te ferentibus.

Philodemus.] Quis ille, incertum. Af-
 ferunt vulgò Poëtam Epicureum, patriâ
 Gadaraum, qui Græcè scripsit quadam
 Epigrammata. Meminere Strabo, Alco-
 nius &c.

123. Neque longa magis, &c.] Ad-
 iuta cothurnis, ut ait Juvenal. Sat. 6.
 v. 509.

Nec magis alba velit, quàm det natura, videri.

125 * * * * * hæc
Ilia & Aegeria est : do nomen quodlibet illi.

Nec vereor ne vir rure recurrat :

Janua frangatur : latret canis : undique magno

Pulsa domus strepitu resonet : vel pallida lecto

130 Defiliat mulier : miseram se conscia clamet :

Cruribus hæc metuat, doti deprenta, egomet mi.

Discinctâ tunicâ fugiendum est, ac pede nudo ;

Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.

Deprendi miserum est : Fabio vel iudice vincam.

INTERPRETATIO.

parere grandior aut candidior quàm natura concessit. * * *

* * * * * hæc mihi Ilia & Aegeria est : illi tribuo quodcumque elogium. Nec metuo * * * ne vir redeat rure ; fores effringantur ; canis latret ; ades ingenti fragore concussa undique percrepent : femina pallens

descendat à cubili ; ancilla conscia exclamet se infortunatam : hæc timeat cruribus ; deprenta doti ; ego denique ipse mihi. Fugiendum est veste non cinctâ, & pedibus nudis : ne luan nummi, nates, vel demum existimatio. Miserum est deprehendi : vincam etiam Fabio iudice.

ANNOTATIONES.

124. *Magis alba.*] Pictis & dealbatis ceterâ vel cerussâ genis, *cerussatis buccis*, ut loquitur Cicero in Pison. Propert. lib. 1. Eleg. 23.

Cum tibi quasi candor in ore foret. Martial. lib. 7. Epig. 24.

cerussatâ candidiora cute.

126. *Ilia & Aegeria est*] Tanti facio, quanti Iliam Romuli matrem & Aegeriam Nympham cum quâ Numæ consuetudo

129. *Vl pallida.*] Alii legunt, *uspallida*, ut apud Pers. *vagrandis*, augente significationem particulâ : valdè pallens & pavens.

130. *Conscia.*] Adulterii conciliatrix, vel simpliciter *conscia*, herilis flagitii particeps ancilla : proindeque metuens ne iratus herus furorem in ipsam vertat, ejusque crura fulte verberet, tuncet, frangat.

131. *D. ti deprenta.*] Uxor à viro deprenta in adulterio metuat suæ doti ; id est, ne dotem amittat. Hanc enim illi adimebat lex Julia, & marito adjudicabat : interficere verò deprentam patri quidem permittebât, non autem marito : cui tamen id licuit ante Juliam legem.

Horat.

Ulpian. regul. Tit. 6. Cato apud Gellium lib. 10. cap. 23. Valer. Max. lib. 8. cap. 2. ubi insigne C. Marii iudicium in C. Titinnium Minturnensem, qui cum Fanniam uxorem in adulterio deprentam repudiasset, ac dote spoliare conaretur ; Marius Fanniam impudiciæ ream festerio nummo, Titinnium autem summâ totius dotis damnavit : præfatus se hanc judicandi rationem secutum, quod sibi liqueret Titinnium impudicam eo animo duxisse, ut ejus doti insidias strueret.

Egomet mihi.] Ne verbera, plagas, necem subire cogar, aut saltem pecuniâ me redimere.

133. *Aut pyga.*] Ne mihi perna succidatur, aut raphanisum patiar. De eo Juvenalis antè citatus.

Aut fama.] Lex enim infamiam adulteris iniebat.

Fabio vel iudice vincam.] Hunc celebrem eo tempore Jurisconsultum falsè notat Horatius : *vincam* inquit, *jude* & *Fabio*, qui in adulterio aliquando deprehensus malo suo expertus est, *miserum esse deprehendi*.

SATIRA III.

Aliena quisque peccata videt, ad propria cacutit. Vitia leuiora in amicis debent excusari. Malè Stoici asserunt paria esse omnia peccata.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
 Ut nunquam inducant animum cantare rogati,
 Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere possit,
 Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non
 Quidquam proficeret; si collibuisse, ab ovo
 Usque ad mala citaret, io Bacche, modò summâ

INTERPRETATIO.

CUNCTIS hoc inest vitium cantoribus, ut cum familiaribus rogati cantare, semper renuant; minimè rogati nunquam cessent. Id habebat Tigellius ille Sardus. Augustus qui cogere potuisset, si rogaret per benevolentiam patris & suam, nihil obtinebat. Quod si placeret, ab ovo usque ad mala recitabat, io Bacche, nunc supremâ voce, jam

ANNOTATIONES.

1. *Omnibus hoc.*] Serium nihil præfert ac spondet prima frons hujus Satiræ: at si totam spectes, nihil ulquam serium magis. Itaque in hac, ut & in præcedenti, callidus ubique Horatius & summè vater, ab joco o exordio quibus animam lectoris excitat, ad graviora quæque sensum progreditur, ac morum præceptiones insinuat præstantissimas. Hic scopus est, Virgilium *animæ dimidiæ* sua tuere adversus obsecratores quoddam, qui regenti alioqui vitium in-gerat, ob leuiores quæpiam vitia, iniquis vellicatant.

2. *Sardus Tigellius.*] Vel nomen est proprium *Sardus*, vel gentile ab Sardiniâ patrâ. Neque certè idem est qui Hermogenes, de quo postmodum. Unique nomen *Tigellius*: at hic vivebat adhuc dum hæc Pœta scriberet, ut legenti pater ille verò jam vita cesserat: quod quidem perspicuum est ex Satiræ prælorentis initio.

4. *Cogere possit.*] Pro summâ & Imperatoriâ auctoritate.

5. *Patris.*] Patris sui per adoptionem, Julii nempe Cæsaris, à quo Tigellius beneficiis haud mediocribus, & gratiâ singulari honoratus fuerat, ut dictum est in superioribus.

6. *Ab ovo usque ad mala.*] A principio cœnæ ad finem. Poma & bellaria ad secundam mensam pertinere, notum est: initium verò cœnæ duci ab ovis, vel Epitola ad Partum, quæ est 20. lib. 9. Cic. satis ostendit: *integram famem ad ovam assero*, inquit. Hinc & Apuleius ova *gustulum* cœnæ vocat. Vide Just. Lips. antiq. Lect. lib. 3.

7. *Citaret io Bacche.*] Recitaret carmen ab ipsonet fortè compositum, sic incipiens: *io Bacche*: vel cujus hoc esset epodum rythmi, versiculus intercalaris, recantatio, gall. *le refrain*, *le reprise*. Apagæ qui legunt *io Baccha*, id est, Bacchantes. Te verò, lector, ne moveat brevis syllaba in voce, *Bacche*; id enim & concinnum & elegans, cum ipsâ formula citatur.

Summâ voce.] Acutissimâ. Gall. *le dessus*.

SATIRARUM LIBER V.

Voce, modò hac resonat quæ chordis quatuor ima.
 Nil æquale homini fuit illi: sæpè velut qui
 10 Currebat fugiens hostem, persæpè velut qui
 Junonis sacra ferret. Habebat sæpè ducentos,
 Sæpè decem servos. Modò reges, atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &

INTERPRETATIO.

infimâ qua resonat in fidibus quatuor. In illo homine nihil simile erat: qui interdum currebat quasi hostem fugeret, aliàs lentus incedebat, tanquam Junonis sacra portaret. Aliquando famulos habebat ducentos, sapius decem. Nunc jactans reges & præfectos, & cuncta summa: mox verò aiebat: Adsit mihi tantum mensa tripes, & concha puri-

ANNOTATIONES.

8. *Imâ.*] Gravissima. Gall. *la basse.*
Resonat qua chordis quatuor.] Tigellius voce pariter & fidibus canebat, tetrachordo scilicet, seu instrumento musico quatuor chordarum, modò supremas modò infimas tangens partes, voci nunc summæ nunc imæ accommodans, vel summos imis modulòs ac numeros ex arte miscens atque attemperans.

9. *Nihil æquale homini fuit illi.*] Ille homo sibi et passim dissimilis erat, varius, inconstans.

Sæpè currebat, &c.] Sallust. in Catilin. *citis modò, modò tardus incessus erat.* Cic. Offic. 1. 11. *Ca. Cavendum est autem ne aut tarditatibus utamur in gressu mollioribus, ut pomparum ferulis similes esse videamur: aut in festinationibus suscipiamus nimias celeritates; quæ cum fiunt, anhelitus moventur, vultus mutantur, ora torquentur: ex quibus magna significatio sit, non adesse constantiam.* Vide Senec. Epist. 22.

10. *Velut qui Junonis sacra ferret.*] Proverbium est, *καὶ ὡς ἡ ἑστὶν ἡ ἑστὶν*, Junonium, seu Junonis ad instar procedere: inde natum, quod Junonii incellus gravitas & majestas celebretur Virgil. Æneid. 1. v. 50. Quapropter etiam boves ad ejus sacra quæritas idem refert Georgic. 3. v. 532. nimirum ob tarditatem. Hinc & virgines dictæ *καὶ ὡς ἡ ἑστὶν*, quæ gravi & lento gradu procedebant in Junonis sacris, imposita capitibus canistra ferentes, in quibus continebantur res ad

illa necessaria. Cic. in Verrem: *Erant præterea anea duo signa, eximia venustate, virginali habitu atque vestitu: quæ manibus sublatis sacra more Atheniensium virginum reposita in capitibus sustinebant. Canephora ipsa vocabantur.* Ovid. 2. Metamorph.

*Illo fortè die casta de more puella
 Vertice supposito festas in Palladis arces*

Pura coronatis portabant sacra canistris.

Ex his patet canephoras extitisse Junoni, Cereri, Palladi. Vide lib. 2. Sat. 8. v. 14.

12. *Tetrarchas.*] Præfectos quatuor provinciis.

13. *Sit mihi mensa tripes.*] Paulò antè grandia & summa quæque in ore habebat: jam verò ait; Pauca & parva sufficiunt; modicam & vilem volo suppellectilem; satis mihi est una mensa tripes, &c. ut vulgò. Nam magnatibus non unica sed plurimæ, eæque uno pede nixæ, saltè quædam, Luxuriam istam proscribit Juvenalis Sat. 1.

*... latos sustinet orbes
 Grande ebur, & magno sublimis parvulus hiatus.*

Dio in Nerone refert, Senecæ adfuisse mensas tripedes è cedro quingentas. Just. Lipsius antè cit. rem luculenter exponit: in cœnaculo, inquit, mensa collocabatur rotunda, plebeiorum tripes, & è simplici ligno, divitum ac procerum citrea; acerna, aut quam lamina intlegebat at-

- Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus;
 17 Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses
 Huic parco paucis contento, quinque diebus
 Nil erat in oculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Mane, diem totam stertebat: nil fuit unquam
 Sic impar sibi Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu,
 20 Nullane habes vitia? Imò alia, haud fortasse minora;
 Mænius absentem Novium cum carperet, Heus tu,
 Quidam ait? ignoras te? an ut ignotum dare nobis
 Verba putas? Egomet mihi ignosco, Mænius, inquit.
 Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.

INTERPRETATIO.

salis, ac toga quantumvis crassa qua ar-
 cere frigus valeat. Huic autem parco
 paucis contento si donasses decies centena,
 post quinque dies nihil supererat in crum-
 ena. Vigil tradebat noctes usque ad
 lucem matutinam: die verò integrâ dor-
 miebat. Nihil unquam fuit æquè sibi
 dissimile. Jam mihi non nemo dixerit:
 Tu autem quid? nullane habes vitia:

Quin imò diversa habeo, nec forsitan
 leviora. Cum aliquando Mænius repre-
 henderet Novium absentem, quidam di-
 xit: Heus tu non teipsum nosti? an ve-
 lut incognitum nobis imponere contendis?
 Tum Mænius respondit, Ipse mihi indul-
 geo. Atqui, retulit alter, iste amor in-
 sanus est & iniquus ac reprehensionem
 mereitur.

ANNOTATIONES.

gentea, ac pes eburnus fabrefactus, pu-
 rā in modum pardi aut leonis sustine-
 bat.

14. Concha salis puri.] Tenue salinum
 è conchâ vel merus sal, pro omni ob-
 sonio. Vide lib. 2. Sat. 2. v. 17.

..... cum sale panis
 Latrantem Stomachum bene leniet.
 Porro cur assidua veteribus & quasi sa-
 cra mentio salini & salis, intelliges, le-
 stor, ex Plutarcho, Sympos. lib. 5. cap.
 10. ubi & citatur Homerus *saltem dæu-
 num* nuncupans.

Toga crassa.] Juvenal. Sat. 9. v. 28
pingues lacernas vocat. Martialis lib. 4.
 Epigram. 19. *pinguem Sequanica tex-
 tricis alumnā* dicit.

15. Dies contento.] Hic ut & alibi
 semper subaudi, *millia sestertium*. Inter-
 dum & *decies* solummodo auctores scri-
 bunt, supple, *centena millia sestertium*,
 ad significandam ingentem summam.
 Juvenal. Sat. 10.

..... decies centena debuerit.
 Quæ summa ex Bulei supputatione fa-
 cit mentæ nostræ Gallicæ 15000 auti.

16. Quinque diebus nil erat in locu-

lis.] Hunc Tigellium omninò profusum
 ac prodigum ostendit Satira præcedens.

19. Nunc aliquis dicat, &c.] Prole-
 ptiis eximia.

21. Mænius absentem Novium.] Mæ-
 nius ille est de quo jam Sat. præced. v.
 101. qui scurrilitate magnus evasit: ac
 dilapidatis bonis, tandemque divenditâ
 quam habebat residuam ad forum do-
 mo, unam sibi columnam excepit, è
 quâ gladiatores spectaret. Ejus meminit
 Lucilius: ut notat hic vetus Interpres.
 De Novio tanquam homine vitii per-
 dito dicitur post in Sat. 6.

Absentem cum carperet.] Mænius sic
 describitur dicas & vorax, lib. 1. Ep. 15.

Quidam in quærens opprobria singe-
 gere solus;

Primæque, ne tempestas, larathrum-
 que macelli.

Quicquid quæserat ventri donabat a-
 vara.

..... Mænius idem
 Quicquid erat natus prædæ traxerat,
 niti amore

Verberas in fimum & cinerem, &c.

- 25 Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis ;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum ,
Quàm aut aquila , aut serpens Epidaurius ? at tibi contrà
Evenit , inquirant vitia ut tua rursus & illi.
Iracundior est paulò , minus aptus acutis
30 Naribus horum hominum : rideri possit , eo quod
Rusticius tonsa toga defluit , & malè laxus
In pede calceus hæret. At est bonus , ut melior vir
Non alius quisquam : at tibi amicus ; at ingenium ingens
Inculto lætetur hoc sub corpore. Denique teipsum

INTERPRETATIO.

Enimverò quandoquidem perspicis tua vitia , lippus oculis inunctis ; quare in peccatis amicorum adeo perspicax es , velut aquila , aut anguis Epidaurius ? Verùm tibi vicissim accidit , ut etiam vitia tua alii pariter inquirant. Sic quidam aiunt : Ad iram ille paululum est pronior : parum idoneus naribus istorum

hominum : illudi potest quod toga delabatur ei inconcinne tonsa ; atque laxior calceus pedi non bene inhaeret. Sed probus est vir , inquam ego , adè ut nemo sit probior : sed tibi amicus : sed mens magna tegitur eo corpore non ita bellè composito. Uno verbo temet examina ,

ANNOTATIONES.

25. *Pervideas oculis mala lippus inunctis.*] Quamvis optimè videas tua mala , connives tamen ad illa , fingisque non videre , quasi lippus , habensque oculos mordaci pituità suffusos quâ visus acies obtunditur & obscuratur.

27. *Aquila.*] Acuto prorsus visu pollet. Plin. lib. 10. cap. 3. Vide quæ annotavi lib. 4. Od. 4.

Serpens Epidaurius.] Metonym. pro quolibet serpente , seu potiùs , dracone , qui à *δρακόν* , vel , *δρακὼν* , videre , nomen accepit ; quasi *δρακὼν βλέπων* , acutè perspicuus. Hinc thesauris incubantes dracones , causâ custodiæ , antiqui finxerunt. Fest. De *Epidaurio serpente* Tit. Liv. lib. 11. Epitome. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 8. & alii. Nempe cùm peste urbs laboraret , ex Sibyllinis libris Romani profecti sunt Epidaurum Peloponnesi civitatem , ubi Æsculapius colebatur. Cumque numen invitarent ut Romam se conferret , serpens seu Æsculapius anguis specie conspectus est ad navem Romanorum pergere. Itaque Romam delatus , in insula Tiberis cùm triduo visus esset , postea non comparuit. Illic autem posuerunt illius simulacrum.

29. *Iracundior est paulò.*] His verbis indicari ac velut pungi Virgilium , tradit vetus Interpres.

Minus aptus acutis naribus horum hominum.] Parum aptus ad congressus aulicorum hominum , qui solent esse dicaces ac derisores : quales sunt qui acutis sunt naribus. Pers. Sat. 1. v. 40.

Rides , ait , ac nimis uncis

Naribus indulges.

31. *Rusticius tonsa toga defluit , &c.*] Tria scilicet aulici vitia exprobrabant Virgilio , quòd iracundior , quòd morosior esset ; quòd corporis nitorem habitusque concinnitatem haud curaret. In hac porro cultus negligentia tria hic notantur : quòd , rusticorum more , barba malè tonsa , & capilli inæqualiter decurtati ; quòd toga non satis composita ; quòd calcei pedibus haud bene apti & accommodati. Ovidius ,

Ne vager in laxâ pes tibi pelle natet.

32. *At est bonus , &c.*] Tres virtutes affert conspicuas , quarum splendor leviores navos debeat obtegere & compensare. Erat enim Virgilius vir optimus : erat fidei in amicis observantissimus ; erat ingenio grandi præditus.

- 35 Concute, num qua tibi vitiorum inleverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala. Namque
Neglectis utenda filix innascitur agris.
Illuc prævertamur: amatorem quod amica
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
40 Delectant; velut Balbinum polypus Agnæ:
Vellem in amicitia sic erraremus; & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem

INTERPRETATIO.

utrum vitia quæpiam tibi natura ingeneraverit, vel prava consuetudo. Etenim filix comburenda crescit in agris incultis. Huc potius deveniamus, quod amator conviventi vitia amica vel maxima non videntur, quin & jucunda

sunt: quemadmodum Balbino polypus Agnæ. Optarem ut sic deciperemur erga amicos: & virtus decorum nomen imposuisset isti errori. Verum enim debemus non aspernari vitium amici, si aliud inest: velut pater filii naves haud fastidit, Strabo.

ANNOTATIONES.

37. Neglectis utenda filix innascitur agris.] Sicut mutilis & noxiæ herbæ crescunt in agro inculto; sic vitia in animo Philosophiæ documentis ac virtutibus non imbutis.

38. Amatorem quod amica turpia decipiunt cæcum vitia.] Theocrit. Eidyll. 6. ἔρπον πιδάκεις τὴν μὴ καλὰ κατὰ πρῶτον. amoris sapè non pulchra pulchra videntur. Idem Eidyll. 10. ὁ ὄνιμυξ ἐν νύκτι, omnes te Syram, vocant, macram sole adustam: Ego verò solus dico te flavam esse sicut mel.

39. Aut etiam ipsa hæc delectant.] Cic. 1. de Nat. Deor. n. 80. Nobis qui adolescentulis delectamur, etiam vitia sapè jucunda sunt. Nævus in articulo pueri delectat Alcæum. At est corporis macula nævus; illi tamen hoc lumen videbatur. Q. Cælius dilexit municipem tuum Ropæum. . . . huc pulchrior Deo: At erat sicut hodie est, perversissimis oculis. Quid refert, si hoc ipsum fastidium, illi venustum videbatur? huc etiani pertinet; quod scribit Lucret. in fine lib. 4.

Nam divitiis interdum Venerisque sapientis

Delectantur sit ut formæ muliercula a-

Quod superest consuetudo concinnat amorem.

Et paulò antè:

Nam faciunt homines plerumque cupidine caci;

Prævas turpesque videmus

Esse in deliciis.

40. Balbinum polypus Agnæ.] Agnæ amica polypus licet fœrens delectat Balbinum amatorem. De polypo narium morbo, Vide Epod. 12.

41. In amicitia sic erraremus.] Amicorum vitia dissimulantes, excusantes, obvelantes.

Isti errori nomen virtus posuisset honestum.] Quintil. lib. 3. cap. 7. Quia sit quadam virtutibus ac vitiis vicinitas, utendum proximâ derivatione verborum, ut pro temerario fortem, pro prodigo liberalem, pro avaro parvum vocemus. Quæ eadem etiam contrâ valens.

44. Strabonem appelles pænum.] Strabo, cujus oculi sunt distorti, Gall. louche.

Pænus Cujus oculi sunt semiclausi, leviter declinati; item qui tremuli huc & illuc celeriter volvuntur. Tales autem Veneri simili non sine aliquâ gratiâ & decore, aiunt.

- 45 Appellat pætum pater; & pullum, malè parvus
Si cui filius est; ut abortivus fuit olim
Sisyphus: hunc varum, distortis cruribus; illum
Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.
Parciùs hic vivit; frugi dicatur. Ineptus
50 Et jactantior hic paulò est: concinnus amicis
Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
Plus æquo liber: simplex, fortisque habeatur.
Caldior est; acres inter numeretur: opinor,
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
55 At nos virtutes ipsas invertimus, atque
Syncerum cupimus vas incrustare. Probus quis

INTERPRETATIO.

bonem pater vocat pætum: & pullum dicit qui filium habet pusionem, qualis abortivus extitit pridem Sisyphus: hunc qui distortus est cruribus, appellat varum: illum verò malè nixum pravis talis, balbutiendo scaurum nuncupat. Sic igitur si quis amicorum parciùs viciat: appelletur frugalis. Qui tantulum importunus atque jactabundus fuerit, dica-

mus: cupit lepidus videri familiaribus; sed est asperior & paulò liberior; is affimetur sincerus & animosus: ferventior est; inter fortes censeatur. Hoc, ut arbitror, & amicos sociat & consociatos retinet. At nos ipsas virtutes malè interpretamur, & vas purum inficere volumus. Si bonus aliquis nobiscum vivit:

ANNOTATIONES.

45. Pullum.] Sueton. Calig. cap. 13. exoptatissimus erat princeps, quod infantem plerique cognoverant, super fausta nomina, fidus, & pullum, & puppum, & alumnium appellabant.

Malè parvus.] Nanus, pusio, pumilio: quasi abortivus, cui justam magnitudinem natura non tribuit, quam aliis dare solet.

47. Sisyphus.] Filius M. Antonii Triumviri, staturâ quidem fuit duntaxat bipedali, sed ingenio acutissimo; unde nomen, quod perinde callidus esset ac Sisyphus ille fabulosus, de quo lib. 2. Od. 14. & Epod. ult.

Varum.] Qui pedes habet introsum retortos,

48. Scaurum.] Talos habentem exantantes, vel inverfos ac tortuosos.

Balbutit.] Invidiæ minuendæ causâ balbutiendo Scaulum vocat, l pro r pronuntians: quod familiare est balbis. Porro nobiles Romæ fuisse Strabones, Va-

ros, Scauros, Poetos, nemo nescit.

49. Ineptus.] Cic. 2. de Orat. Qui aut tempus quid postulet non videt; aut qui plura loquitur, aut se ostentat; aut eorum quibuscum est, vel dignitatis vel commodi rationem non habet, aut denique in aliquo genere aut inconcinnus aut multus est, is ineptus dicitur.

50. Concinnus.] Commodus, se attemperans moribus & ingenio eorum quibuscum versatur ac vivit. Gall. de bonne humeur, complaisant, de bonne compagnie.

52. Liber.] Liberè veritatem eloquens.

55. Invertimus.] Ipsa bona detorqueamus in malum.

56. Syncerum vas cupimus incrustare.] Similes sumus ei qui vasi puro testorium induceret impurum; adeoque inquinaret alioqui bonum & sincerum per sese, malè incrustando. Lucil.

. regionibus illis
Incrustatus calix rutâ caulive bibetur.

- Nobiscum vivit; multum est demissus homo. Illi
Tardo cognomen pinguis damus. Hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum,
60 Cum genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina: pro benè sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
Simplicior si quis, (qualem me sæpè libenter
Obtulerim tibi Mæcenas); ut fortè legentem
65 Aut tacitum impellat quovis sermone molestus:
Communi sensu planè caret, inquit, Eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est;
70 Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce,
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet; amari
Si volet: hac lege, in trutinâ ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,

INTERPRETATIO.

homo est abjectus valdè, inquit, Iste
leno damus cognomen crassi. Ille delos
omnes eluctatur, & nemini improbo ex
fisiem latus prabet, quamvis converse-
tur cum iis hominibus, apud quos re-
gnant vehemens invidia & criminatio-
nes: hunc non prudentem & cautum;
sed versipilem & malitiosum dicimus.
S. quis apertior, (qualem non raro ti-
bi me sponte exhibui, ô Mæcenas) ut
lecticeni vacantem vel cogitandum ser-
tassis interiret, quacunque allocutione

importunus; dicimus: sensu communi om-
nino est ille destitutus. Eheu quàm in-
justam conditionem nobis statuimus im-
prudenter! nullus enim sine vitiis nas-
citur: atque is qui levioribus premitur,
perfectissimus habetur. Benignus amicus:
ut par est, meas virtutes cum vitiis
comparans; in illis majores (si quidem
majores habeo virtutes, quàm vitia) pro-
pendeat, si diligere cupias: ac pari con-
ditione in eadem librâ ponderabitur.
Qui quis petit amicum non ledere suis

ANNOTATIONES.

57. Illi tardo cognomen pinguis damus.]
Si quis tardior in deliberando, hunc stu-
pidum vocamus, cum prudens in hoc
magis dicendus foret. Cic. Quæst. Acad.
4. unde quàm sit cautus is quem isti
tardum vocant.

63. Simplicior.] Non dissimulatores, aut
assentatores, qui tempora sancti mollia &
commoda non observans amicum in-
terpelleret sine quapiam agentem vel me-
diantem.

Q. cum me sæpè, &c.] Dum ita se-
mipsum accusat Horatius, callidè re-
sponsum a se assumit & calliditatis opinio-
nem se sentiam, qua cum nonnulli as-

pergebant: atque ipsam Mæcenatem
adhibet testem suæ simplicitatis.

68. Vitiis nemo sine nascitur.] De-
mosthen. de coronâ. unde dicitur de
Deo. nihil peccare Deorum est. Propert.
Vnicuique dedit vitium natura creato.

Huc pertinet quod ait Juvenalis Sat. 14.
Atque animum & mores modius er-
roribus aquos

Præcipit.

73. Tuberibus.] Vitiis paulò majori-
bus. Tuber Gall. une l'oeil. Potest etiam
referrî huc quod Plinius lib. 19. cap. 2.
callum teriæ vocat mœra. Gall. des
trèfles.

Postulat;

- Postulat; ignoscat verrucis illius. Æquum est,
 75 Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
 Denique quatenus excidi penitus vitium iræ,
 Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur; ac res
 Ut quæque est, ita suppliciis delicta coercet?
 80 Si quis eum servum, patinam qui tollere iussus,
 Semesos pisces tepidumque ligurrierit jus,
 In cruce suffigat: Labeone infanior inter
 Sanos dicatur: quanto hoc furiosius, atque
 Majus peccatum est: paulum deliquit amicus:
 85 Quod nisi concedas, habere insuavis, acerbus:

INTERPRETATIO.

taberibus, parcat ejus verrucis. *Iustum* est ut qui postulat indulgentiam suis delictis, is parem referat. Denique quoniam omnino rescari vitium iracundia, aliaque stultis inærentia minime possunt; quare non ratio adhibet examen & judicium suum, atque pœnis cohibet peccata, secundum rei cujusque meri-

tum? si aliquis cruce plectat eum famulum, qui iussus auferre catinum, delibavit semesos pisces, & jusculum adhuc tepens; ille dementior Labeone putabitur à sapientibus. At quanto gravius illo & tetrius est delictum istud: amicus peccavit aliquantulum; quod si non ignoscas, conseberis amarior & ferocior:

ANNOTATIONES

74. *Verrucis.*] Minoribus vitiis. *Verruca*, caruncula callosa. Gal. un poireau. Agell. lib. 3. cap. 7. ire jubeas milites ad verrucam illam: sic enim M, Cato locum eduum appellat; nempe ob similitudinem.

78. *Ponderibus modulisque suis.*] Ita exprimitur egregie animi pars seu facultas æstimatrix rerum, quæ de singulis judicat, & expensis hinc & inde momentis quæ potiora sint, arbitratur, censet, decernit, statuit: Græcis *κρίσις*, hoc veritas dignoscitur, inquit Laërt. in Zen.

80. *Si quis eum servum, &c.*] Quamvis in servos jus vitæ ac necis habeant domini; ne tamen in eos sæviant quasi tyranni, monet eleganter Macrobi. lib. Saturn. 1. cap. 11. non quantum decet, sed quantum libet exercere volumus in servos. . . . virgâ murmur omne compescitur. . . . tussis, sternutamentum, singultus magno malo luitur, &c.

81. *Ligurrierit.*] A Gr. *λεῖχεν*, lin- gere, Gall. lécher, vel *ἀπό τῶ λιβρός*, quod suave significat. A Liguribus populis, non nisi ineptus quispiam & indo-

ctus crediderit posse deduci. *Ligurrierit* jus, Gall. qui aura trempé ses doigts dans la sauce.

81. *In cruce suffigat.*] Crux differebat à furcâ sive patibulo. Hoc erat stipes rectus habens duo cornua, inter quæ interebatur cervix facinorosi, manus autem ramis illis seu cornibus alligabantur. Itaque nequam gestans furcam seu patibulum, virgis cadebatur à confectis, aut etiam à carnifice: postea verò in crucem interdum agebatur, clavis in eâ confixus. Isidor. Orig. lib. 5. cap. 27. Patibuli minor pœna quàm crucis. Nam patibulum statim appensus exanimat strangulando: crux autem suffixos diu torquet & cruciat. De his multa eruditè Salmas. Epist. ad Th. Barthol. item J. Lips. de cruce.

Labeone infanior.] M. Antistius Labeo, Jurisconsultus, tam petulanti linguâ & perversitiâ, ut in Augustum multa effutiret, ejusque perperam leges reprehenderet. Sueton. Octav. cap. 54. Dio lib. 54. Gellius lib. 13. cap. 12. agitabat hominem libertas quadam nimia & ve-

- Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor æris :
 Qui nisi, cùm tristes misero venere Calendæ,
 Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
 Porrecto jugulo historias captivus ut audit.
 90 Commixxit lectum potus, mensave catillum
 Evandri manibus tritum dejecit: ob hanc rem,
 Aut positum ante meâ quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit, aut si
 95 Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit?
 Queis paria esse ferè placuit peccata, laborant,
 Cùm ventum ad verum est; sensus moresque repugnant,

INTERPRETATIO.

atrocis & fugis non secus ac Drusonem pecunia debitor: qui, quoties tristes Calendæ infelici adveniunt, nisi fœnus aut pecuniam creditam undecunque expedit, veluti captivus cogitur auscultare importunas scriptiones, proterso collo. Lectum discubitorium urinâ inquinaverit ebrius, vel mensâ detruserit catinum Evandri manibus contrictum; propter hoc, vel quod esuriens præripuerit pullum in meâ parte patina constitutum, an amicus idcirco minus dulcis mihi fuerit? Ergo quid agam si furatus sit quidpiam, vel si credita fidei suæ revelavit, aut promissis non steterit? Qui contendunt paria esse delicta, habeant quando venitur ad inquisitionem veritatis. Sensus communis & mores reclama-

ANNOTATIONES.

cors, usque eo ut D. Augusto jam princeps & Romæ obtinente, ratum tamen pensumque nihil haberet, nisi quod justum sanctumque esse in Romanis antiquitatibus legisset.

Inter senos dicatur.] Vult enim sana mens ut nec frustra loquere quod inutile fore cognoscitur; nec temerè Principem offendas; denique memineras quod docet Cato:

Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.

86. Drusonem.] Fœnerator ille improbißimus, perinde ac ineptissimus historiarum scriptor, solebat à debitoribus exigere, si non solverent, ut se legentem audirent: quod quidem erat pœnæ loco durissimæ.

87. Tristes Calendæ.] Quod eo tempore fœneratores usuras colligerent, debitoresque vexarent. Vide annot. Epod. 2. v. ult.

88. Mercedem aut nummos.] Fœnus, vel summam creditam.

89. Porrecto jugulo.] Vel quasi attentior observantiorque; vel quasi captivus

& jugulari paratus. Epist. ad Pis.

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.

Quem verò arripuit, tenet occiditque legendo.

91. Evandri manibus tritum.] Antiquitate pretiosum, fabricatum scilicet tempore Evandri, qui ab Arcadiâ profectus, avitque pulsus regno, in Italiâ appulit; ubi debellatis Aboriginibus tenuit ea loca in quibus Roma nunc est, atque oppidulum in Palatino monte condidit. Virgil. Æneid. 8. Evander Athenientis platesias à M. Antonio Romanam adductus, nihil ad rem.

96. Quis paria esse, &c.] Jam transit ad retellenda quadam Stoicorum placita. Cic. de Finib. 4. Zeno Stoicæ disciplinæ antistes sic statuit: a quæ miseros esse omnes qui non sunt sapientes: contra, sapientes omnes summe beatos esse: recte facta omnia equalia: omnia pecunia paria.

97. Sensus moresque repugnant.] Cic. movet, hac magnifice primo dici videtur, considerata minus probantur.

Atque ipsa utilitas, iusti propè mater & æqui.
 Cùm proreperunt primis animalia terris,
 100 Mutum & rutpe pecus, glandem atque cubilia propter,
 Unguibus & pugnīs, dein fustibus atque ita porro
 Pugnant armis, quæ post fabricaverat usus;
 Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
 Nominaque invenere: dehinc absistere bello,

INTERPRETATIO.

clamant, ipsaque utilitas, quæ ferè est
 parens iusti & æqui. Quando è primis
 terris homines prodierunt, mutum ac
 vile pecus; pro glande & cubili certa-
 bant unguibus & pugnīs, tum fusti-

bus, ac subinde armis quæ demum in-
 digentia finxerat: donec invenerunt vo-
 cabula & appellationes quibus signifi-
 carent sermonem & cogitationes suas.
 Postea incæperunt bello abstinere, urbes

ANNOTATIONES.

Sensus enim cuiusque, & natura rerum,
 atque ipsa veritas clamat, quodammo-
 do non posse adduci ut inter eas res,
 quas Zeno exaquaret, nihil interesset.

98. Utilitas iusti mater.] Ex opinio-
 ne quorundam arbitrantium ab utilita-
 te profectas leges, nihil autem à natu-
 rà esse iustum. Vide Cic. de leg. 1. Lex
 est ratio summa, insita in naturà, quæ
 jubet ea quæ faciendæ sunt, prohibetque
 contraria. . . . : à lege du-
 cendum est juris exordium. Ea est enim
 natura vis, ea mens ratioque prudentis;
 ea juris atque injuria regula.

99. Cum proreperunt, &c.] Primos
 homines è terrâ formatos eductosque vi
 solis, existimabant Phœnices & Ægyptii.

100. Mutum & turpe pecus.] Rudes ac
 stupidos instar pecudum. Cic. de Invent.
 1. fuit quondam tempus, cum in agris
 passim homines bestiarum more vaga-
 bantur; & sibi victu ferino vitam pro-
 pagabant. Tusc. 5. init. ô vite Philoso-
 phia dux, . . . tu urbes peperisti; tu
 dissipatos homines in societatem vitæ
 convocasti: tu eos inter se primo domi-
 ciliis, deinde conjugis, tum literarum
 & vocum communione junxisti: tu in-
 ventrix legum, &c.

Glandem.] Is primus fuit hominum
 cibus. Plin. lib. 16. cap. 5. Lucret. lib. 5.

Glandiferas inter curabant corpora
 quercus.

Vide Juvenal. Sat. 6. v. 10. & Sat. 13.

v. 57.

101. Unguibus & pugnīs.] Lucret.
 lib. 5.

Arma antiqua, manus, ungues, den-
 tesque fuerunt,

Et lapides, & viem silvarum fragmi-
 na rami.

102. Armis quæ post fabricaverat usus.]
 Artis ferrariæ antiquitatem probat sacer
 contextus. Genes. 4. v. 22. Tubalcain
 fuit malleator & faber in cuncta opera
 aris & ferri. Lucret. cit.

Posterius ferri vis est arisque reperta:
 Et prior aris erat, quàm ferri cogni-
 tus usus,

Quo facilis magis est natura, & co-
 pia major.

103. Donec verba quibus, &c.] Lu-
 cret. cit. lib. 5.

Proinde putare aliquem tum nomina
 distribuisse

Rebus, & inde homines didicisse vo-
 cabula prima,

Desipere est: nam cur hic posset cun-
 cta notare

Vocibus, & varios sonitus emittere
 lingua;

Tempore eodem alii facere id non quisse
 putentur?

Et paulò post:

Postremò quid in hac mirabile tanto-
 pere est re,

Si genus humanum, cui vox & lin-
 gua vigetur,

- 105 Oppida cœperunt munire, & ponere leges;
 Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
 Nam fuit ante Helenam * * teterrima belli
 Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
 Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
 110 Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
 Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
 Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest justo secernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis:
 115 Nec vincet ratio hoc; tantumdem ut peccet, idemque
 Qui teneros caules alieni fregerit horti,

INTERPRETATIO.

moliri, leges condere, ne ullus esset fur, latro, mæchus. Etenim ante Helenam mulieres fuerunt causa bellorum funesta. At illi interciderunt ob curâ mortis, quos ruentes in libidinem obviam, belluarum instar, prosternebat viribus superior, tanquam taurus in armento. Leges institutas contra injussum, confiscariis

oportet, si mundi tempora & annales percrutieris. Neque valet natura distinguere æquum ab injusto, sicut discernit bonum a malo, & res evitandas ab exoptandis. Nec ratio probabit istud, quod tam graviter delinquat is qui novellas brassicas diruperit in alterius hortulo,

ANNOTATIONES.

Pro vario sensu varias res voce notaret;

Cum pecudes muta, cum denique secla ferarum

Dissimiles soleant voces variasque cedere, Cum metus aut dolor est, & cum jam gaudia gliscunt,

105. *Oppida cœperunt munire.*] Vide Juvenal. Sat. 15. v. 151. &c.

Oppida.] Ab ope dicuntur, quod opis causâ, tutiorisque habitationis muniantur: ex Varrone lib. 4. de Ling. Lat. Festus autem ex Cicerone, dici ait, quod opem præbeant, quodque suas opes illuc conferant homines.

106. *Latro.*] Nomen hoc alii deducunt, seu quod latenter insidias struat, seu quod a latere anomatur prætereuntes; illior. Edit. Prisc. Alii quod ferrum ad latus habeat, præsente ac satellites, Regis aut Principis latus stipantes, qui inde latronum olim dicti, quasi *latronum*: Varro, Servius. Alii etiam aliter.

107. *Nam fuit ante Helenam.*] De Helenâ Troiani excidii causâ, lib. 1. Od. 15. Sæpius autem feminas bellis oc-

casionem dedisse, liquet ex Herodot. lib. 1. Athen. lib. 13. cap. 1. item ex sacris paginis. Genes. cap. 34. Judic. cap. 19. & 20.

108. *Ignotis perierunt mortibus.*] Intercidit eorum memoria, quia defuit qui scriberet historias priorum temporum.

111. *Jura inventa metu injusti.*] Conditas leges ad coerendas injurias, & injustas actiones, pro publicâ utilitate & societate constabiliendâ.

112. *Fastos evolvere.*] Evolvere scilicet involutas & complicatas membranas, in quibus scripta ratio temporum historiaque continetur.

113. *Nec natura potest justo secernere iniquum, &c.*] Naturaliter enim cognoscimus quid nobis sit bonum, utile, jucundum: quid contra malum & adversum: at non ita quid justum, quid injustum. Testis Apostolus ad Rom. Epist. cap. 5. *peccatum non imputabatur, cum lex non esset.* & cap. 7. *peccatum non cognovi nisi per legem.* Nam *concupiscentiam* nesciebam, nisi lex diceret: *Non concupisces.*

- Et qui nocturnus Divûm sacra legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne scuticâ dignum, horribili scetere flagello.
120 Nam, ut ferulâ cædas meritum majora subire
Verbera, non vereor; cûm dicas esse pares res
Furta latrociniiis, & magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
125 Et tutor bonus, & solus formosus, & est rex;
Cur optas quod habes? Non nosti quid pater, inquit,
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam

INTERPRETATIO.

quàm ille qui noctu rapuerit Deorum sacra. Statuatur lex pœnes delictis pœnas decernens: neque gravibus flagris cadas eum qui lorum duntaxat meritis est. Etenim haud metuo ne ferulâ tantùm plectas graviore dignum castigatione; si quidem asseveras equalia esse latrociniiis furta; & pradicas eadem te falce am-

putaturum magna & parva crimina, si regnum tibi deferant homines. Atenim si sapiens quisque est opulentus, & peritus tutor, & solus pulcher, imò etiam rex, quare petis id quod possides? Ohe, respondet ille: nequaquam intelligis quid loquatur magister Chrysippus. Sapiens nunquam sibi facit crepidas aut soleas;

ANNOTATIONES.

117. *Sacra legerit.*] Sacrilegium perpetrarit.

118. *Pœnas irroget aquas.*] Magnas magnis, minores minoribus delictis. At contra Stoici, apud Cic. pro Muræna, n. 91. omne delictum scelus esse nefarium: nec minus delinquere eum, qui gallum gallinaceum, cûm opus non fuerit, quàm eum qui patrem suffocaverit. Istam verò disciplinam austeriorem hauserant è legibus Draconis cuilibet peccato vel leviori pœnam statuentis mortem: unde non atramento sed sanguine scriptas aiebat Demades, Plutarch. in Solone.

119. *Scutica.*] σκούτος, corium; è quo flagellum levius.

Horribili flagello.] Nimidûm è virgis fascibusque magistratum, flagelliis triumphalibus, Od. 4. lib. 4. Quod quidem & ignominiam & pœnam atrociorē inurebat.

122. *Furta latrociniiis.*] Fures agunt clam, & surripiunt apud incautos: latrones vim apertam adhibent. Quanto verò hi quàm illi nocentiores sint, nemo non sentit: quod tamen Stoici ne-

gabant.

123. *Falce simili.*] Æquali severitate, pœnam eandem statuendo, gravem scilicet tam parvis quàm majoribus peccatis: quod rationi repugnat, ut antè dictum est.

124. *Si dives qui sapiens, &c.*] Ex occasione deridet aliud Stoicorum placitum, solum sapientem esse regem & omnia.

126. *Non nosti quid, &c.*] Stoicus respondet: mentem & disciplinam nostram parum capis.

Pater.] Sectæ nostræ princeps.

127. *Chrysippus.*] Zenonis discipulus. De quo Laert. lib. 7. nisi Chrysippus fuisset, porticus non esset. Cic. Academ. Quæst. 4. n. 78. fulcire putatur porticum Stoicorum. Ibid. paulò antè, De eo queri solent Stoici: dum studiosa omnia conquiescit contra sensus & perspicuitatem contraque omnem consuetudinem, contraque rationem, ipsum sibi respondentem, inferiore fuisse; itaque ab eo armatum esse Carneadem. De Nat. Deor. 1. Stoicorum somniorum vasserimus interpres. Et postea: Zeno Chrysippus

Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. Quo?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
 130 Optimus est modulator: ut Alfenus vafer, omni
 Abiecto instrumento artis, clausâque tabernâ,
 Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex, sic rex solus. Vellunt tibi barbam

INTERPRETATIO.

Sapiens tamen sutor est. Quâ ratione? Relicto quolibet artis suæ instrumento, quemadmodum licet taceat Hermogenes, nihilominus est bonus cantor ac piens artifex est cuiusvis operis perfectissimus, ita rex solus. Attamen bar-

ANNOTATIONES.

pum nunquam nisi Chesippum vocat. Quintil. lib. 1. cap. 1. & alibi ejus meminuit.

Sapiens crepidas sibi, &c.] Explicat mentem Stoicorum.

Crepidâs, soleas.] Κρημῖς, fundamentum, basis. Gell. lib. 13. cap. 20. ait, soleas à Romanis, à Græcis autem κρημῖδας crepidas, seu crepidulas vocari ea calceamenta, quibus plantarum calces tantùm infimæ teguntur, cetera propè nuda, & teretibus habenis juncta sunt: Porro primam corripit syllabam, certè contra etymon, ut pater. Idem testatur illud calceamenti genus proprium philoſophi extitit. Declarat & Perſius Sat. 1. v. 127.

Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestit.

129. *Hermogenes.]* Cantor & musicus iste etiam dum tacet, peritus est tamen canendi & modulandi: sive; canoram habet vocem atque musicorum solertiam modulorum.

130. *Alfenus.]* Hunc falsè mordet & vellicat, quasi aliud agens. Alfenus cognomento Varus egregiè à Virgilio canitur Eclog. 9. olim Cremonæ lutrinam exercebat; sed quod valebat ingenio, vilem artem pertæsus Romam venit, ubi factus Servii Sulpicii discipulus, rerumque antiquarum non incuriosus, ut habet Gellius lib. 6. cap. 5. juris scientiâ clarus evasit, summo etiam Consulatus honore perfunctus.

131. *Sic rex solus.]* Non tantum sa-

piens eligi rex potest, sed est solus eo nomine dignus. Cic. 3. de Finib. in fine: Rectius enim sapiens appellabitur rex quàm Tarquinius, qui nec se nec suos regere potuit: rectius magister populi (is enim est Dictator) quàm Sylla, qui trium pestiferorum vitiorum, luxuria, avaritia, crudelitatis, magister fuit: rectius dives quàm Crassus, qui nisi eguisset, nunquam Euphratem nullâ belli causâ transire veluisset. Rectè ejus omnia dicuntur, qui scit uti solus omnibus. Rectè pulcher etiam appellabitur: animi enim lineamenta sunt pulciora quàm corporis: rectè liber, non obediens cupiditati: rectè intactus, cujus etiam si corpus confringatur, animo tamen vincula injici nulla possint, &c.

Vellunt tibi barbam, &c.] Reponit Horatius: quanquam te jactas regem, ô Stoice, tibi tamen impunè illudunt pueri; sicut solent fatuos sectari, & insultare.

Vellunt barbam.] Barbatos fuisse Philoſophos dixi, ad Perſ. Sat. 4. mit.

Barbatum hæc crede magistrum

Dicere.

Barbam autem vellere, dici, pro, illudere: pariter ostendi, ad Perſ. Sat. 1. in fine, ubi

Si Cynico barbam petularis Nonaria vellat.

Et Sat. 2. v. 28.

Idcirco stolidum præbet tibi vellere barbam

Juppiter?

- Lascivi pueri: quos tu nisi fuste coërces,
 135 Urgeris turbâ circum te stante, miserque
 Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
 Præter Crispinum, sectabitur; & mihi dulces
 140 Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici:
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

INTERPRETATIO.

bam tibi vellunt petulantes pueri; quos baculo si non abigas, premeris turbâ circumstante, & infelix vociferando frangeris, ô magnorum regum maxime. Ne prolixior sim, quandiu te lavatum ibis, ô rex, dato quadrante, nec te comitabitur quispiam satelles, nisi fa- tuus Crispinus; mihi quoque amici fa- ciles indulgebunt, si quoddam stultus ego admisero delictum; & vicissim illorum peccata faciliè tolerabo: atque vivam privatus te rege felicior.

ANNOTATIONES.

134. *Fuste.*] Hoc velut sceptrum. Cy-
 nicis baculum tribuunt Laert. in Anti-
 sthene; Herodian. in Commodio; Apu-
 leius Florid. 4. Auson. Epigram. 52. de
 Diogene.

*Pera, polenta, tribon, baculus, scy-
 phus, arcta supellex*

Ista fuit Cynici, &c.

135. *Urgeris turbâ, &c.*] Vix fuste &
 clamoribus abigere potes urgentem te
 turbam plebis ac puerorum tibi insul-
 tantium molestissimè.

137. *Quadrante.*] Quartâ assis parte,
 quam plebeii mercedem exiguam sol-
 vebant pro balneo publico. Scilicet opu-
 lenti balnea domi habebant, ut notavi
 ad Pers. Sat. 5. v. 126.

Lavatum.] Is erat priscis mos lavi-
 di frequenter, præsertim ante coenam.
 Plin. lib. 3. Epist. 1. ubi hora balnei
 nuntiata est, qua est hyeme nona, æsta-
 te octava Lotus accubat, &
 paulisper cibum differt, Interim audit
 legentem remissius aliquid & dulcius.

. apponitur cœna, &c.

138. *Neque te quisquam stipator, &c.*] Sensus est: quandiu inops abjectus & despiciatissimus cuilibet eris, licet regem te exiitimes; ego verò te tuasque superbas opiniones placitaque insulsa contemniam, & cum omnibus sentiam dicamque esse peccata quædam leviora, quibus oporteat ignosci: teque beator vivam.

139. *Crispinum.*] Is est Stoicus ille, de quo in fine Satiræ primæ.

Mihi dulces ignoscent si quid, &c.] Vide Plin. lib. 8. Epist. 22. ubi sic scribit: Eos etiam qui non indigent clementiâ ullius, nihil magis quàm lenitas decet. Atque ego optimum & emendatissimum existimo, qui ceteris ita ignoscit tanquam ipse quotidie peccet: ita peccatis abstinet, tanquam nemo ei ignoscat.

. Mandemus memoria: quod vir mitissimus, & ob hoc quoque maximus Thrasea crebrò dicere solebat: Qui vitia odit, homines odit.

Q. HORATII FLACCI
SATIRA IV.

Refutat nonnullos qui maledicos vocant eos Poëtas à quibus justè notantur. Ait verò idèd se in vitiosos stylum distringere, ut & ipsis & sibi met horrorem incutiat vitiorum.

EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque poëtæ,
Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est :
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur
Quod mæchus foret, aut sicarius, aut alioqui

INTERPRETATIO.

EUPOLIS, Cratinus, & Aristophanes, atque veteris comœdia auctores, si quisquam merebatur notari velut improbus, aut fur, aut adulter, aut homicida, vel qualitercumque infestus.

ANNOTATIONES.

1. *Eupolis, &c.*] In hac Satirâ ingeniosè defendit se Horatius contra malevolos, qui ipsum & nimis mordacem, & Lucilio inferiorem aiebant.

Eupolis, Cratinus, Aristophanes.] Tres isti Poëtæ eadem ætate vixerunt, annis ante Christum circiter quadringentis. Cratinus senior : post hunc Eupolis, ejus stylum diligenter imitatus : sequitur Aristophanes, quem Plato medium inter illos dicit, nempe Cratino æquè vehementem, nimis tamen acerbum, Eupolidis autem urbanitatem affectum. Horum meminit Vell. Patere. lib. 1. *Quis abundè, inquit, mirari potest, quod eminentissima cupique profissus ingenta in idem arctati temporis spatium congregantur una nec multorum annorum intervallo divisa stas per divini spiritus viros Archylum, Sophoclem. Euripidem illustravit tragœdias : una priscam illam sub Cratino, Aristophane, & Eupolide comœdiam : ac novam Menandrus, æqualisque ejus. &c. Jul. Pollux. Macrobius. Plutarch. Athen.*

Cratinus.] Is Athenis oriundus, ibi dem primus satiricam fabulam produxit in Dionysius : bibullissimus fuit ; ad annum centesimum vitam protraxit.

Eupolis.] Fabulas seu comœdias ille septemdecim scripsit, ex quibus septem ei victoriam pepererunt. Nominantur : Capræ, Desertor, &c. Perit in navali prælio quod Athenienses adversus Lacedæmonios commiserunt juxta Helleispon-tum. Ejus interitum adèd luxerunt sui populares ut etiam edixerint ne deinceps ullus poëta militaret, Suidas, Macrobius. lib. 7. Saturnal. cap. 5. *Notus est omnibus Eupolis inter elegantes habendus veteris comœdia poëtas.*

Aristophanes.] In hujus corde templum sibi struxit. Gracius, ait Plato. Is quippe Atticos lepores summe excoluit extantque. Dubitatur nihilominus an fuerit Atheniensis, an Rhodius, an Ægyptius, &c. Fabulas edidit quatuor & quinquaginta, è quibus supersunt nobis undecim : à Suida recensentur. Nec præterbo quod aunt sancto Joanni Chrysostomo Aristophanem in æliens atque in manibus assidue fuisse. Quidni, cum & Plautum versant sæpè S. Hieronymus, in mediis Christianarum exercitationum intervallis, ac subactivis temporibus : quod ipse quidem scribit ad Eustochium.

2. *Comœdia prisca.*] De hac plura dicam in Epist. ad Pisones. Quintil. lib. Famofus

- 3 Famofus, multâ cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce fecutus,
Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
Emunctæ naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitioſus. In horâ ſæpè ducentos;
10 Ut magnum, verſus dictabat, ſtans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:

INTERPRETATIO.

mis; hunc carpebant multâ cum libertate. Hos totus Lucilius imitatur & sequitur, mutatis solummodo pedibus ac numeris, perurbanus, acri iudicio, durus in condendis versibus. Etenim fui

in hoc vitioſus. Unâ horâ ſæpè verſus ducentos ſtans in uno pede (quasi aliquid magnum) dictabat: cùm flueret coſnoſus, habebat tamen quod velles ſumere:

ANNOTATIONES.

10. cap. 1. Antiqua illa comœdia tum ſinceram illam ſermonis Attici gratiam propè ſola retinet, tum ſæcundiffima libertatis: eſi eſt in inſectandis vitiis præcipua, plurimum tamen habet virium in ceteris etiam partibus. Nam & grandis & elegans & venuſta: & neſcio an ulla (poſt Homerum tamen, quem ut Achillem ſemper excipi par eſt) aut ſimilior ſit oratoribus, aut ad oratores faciendos aptior. Plures ejus auctores, Ariſtophanes tamen, & Eupolis, Cratinusque præcipui.

5. Multâ cum libertate notabant.] Perſ. Sat. 1. v. 123. audacem carpendis vitiis Cratinum dicit: ibid. iratum Eupolidem. Porò Socratem ipſum vexare non veritus Ariſtophanès in nubibus: in populum autem Athenienſem probra jactavit haud levia; à quo nihilominus plauſus & acclamationes conſecutus & laureas. Vide Epist. ad Piſ. v. 282. ad iſta verba,

. . . In vitium libertas excidit & vim
Dignam lege regi.

Cic. de Rep. 4. Quem illa (vetus comœdia) non attigit? vel potius quem non vexavit? cui pepercit? Eſto populares homines, improbos in Remp. ſeditioſos, Cleonem, Cleophontem, Hyperbolum leſit: patiamur. Eſi hujusmodi cives à Cenſore melius eſt quàm à poëta notari. Sed Periclem cùm ita ſua civitati maximâ auctoritate plurimos annos domi & belli præſuiſſet, violari verſibus: & eos agi in Scenâ non plus decuit.

Horat.

quàm ſi Plautus noſter voluiſſet aut Navius P. & Cn. Scipioni, aut Cæcilius M. Catoni maledicere.

6. Hinc omnis pendet Lucilius.] Totus eſt in illis imitandis: Iambica eorum duntaxat in hexametra commutavit: ex Comœdiâ Satiram fecit: perinde mordax & maledicus in cives: at ego, inquit Horatius, tantum facetus homines à vitiis ſolerter deterreo.

Lucilius.] Is Aurunca alumnus, ex Juvenal. Sat. 1. v. 20. id eſt, ex Auruncâ Latii urbe oriundus, Romanæ Satiræ ferè auctor, nobiles quoſque attri-puit, inſignem in eo ſcribendi genere laudem eſt adeptus: valdè tamen negligens pedum ac numerorum. Quintil. lib. 10. cap. 1. Cic. ad Attic. lib. 12. Epist. 5. de Finib. 1. de Orat. 2. Juvenal. Sat. 1. v. 165.

Enſe velut ſtriſſo quoties Lucilius ardens

Infremuit, rubet auditor cui frigida mens eſt

Criminibus, tacitâ ſudant præcordia culpa.

Inde ira & lacryma.

Perſ. Sat. 1. v. 114.

. Secuit Lucilius urbem;

Te, Lupe; Te, Muti, &c.

10. Stans pede in uno.] Brevi tempore, ſine magno conatu & labore.

11. Cum flueret lutulentus, &c.] Quamquam verſus profundebat impolitos & inelaboratos; erat in illis tamen aliquid imitationis tuâ non indignum.

- Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
Scribendi rectè: nam ut multum, nil moror. Ecce
Crispinus minimo me provocat. Accipe, si vis
15 Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus uter plus scribere possit.
Dî benè fecerunt, inopis me quòdque pusilli
Finxerunt animi, rarò & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras
20 Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis imitare. Beatus Fannius, ultrò
Delatis capsis & imagine: cùm mea nemo

INTERPRETATIO.

verbosus, & segnis exantlare laborem scribendi, rectè inquam scribendi: etenim multa scribere, nihili æstimò Ecce verò Crispinus me laccessit minimo digito. Heus tu, inquit, sume si lubet, sume tabellas modò: assignetur nobis locus, hora, observatores: videamus uter plura scribere valeat. Rectè egerunt Dii, quod

me finxerunt ingenii mediocris & parvi, rarò & pauca valde loquentis. Tu verò quantumlibet emulare ventos hœdinis pellibus inclusos, semper laborantes donec ignis emolliat ferrum. Fortunatus Fannius illatis sponte scrinis, & suâ effigie; dum nullus mea scripta legit:

ANNOTATIONES.

Vide Sat. 10. seq.

Quod tollere velles.] Metaphora ducta ex eo quod olim solebant infantem recens editum humi deponere: quem si pater dimitteret, exponendum significabat; sin autem, & tolleret, sive erigeret, curandum educandumque indicabat.

14. Crispinus minimo me provocat.] Id est, non totas vires objicit sed minimas, ut indicet suum adversarii contemptum.

Accipe si vis, &c.] Verba sunt Crispini Horatium provocantis ad extemporalis scriptiois certamen. Sic & Martialem Statius laccessivit.

15. Accipe jam tabulas.] Legunt alii, accipiam tabulas. Prior tamen lectio vehementiam hominis temerè ac stolidè laccessoris melius notat.

16. Custodes] Qui caveant ne aliena juvet opera alterutrum.

17. Dii benè fecerunt.] Modesta Horatii responsio.

19. At tu conclusas, &c.] Tumidos ac fuitiles funde versus. Similitudo à foliis, quos vento inflatos exagitant fabri ad inflammandum ignem fornacis, molliendumque ferrum. Pers. Sat. 5. v. 10.

Tu neque anhelanti coquitur dum massâ camino,

Folle premis ventos.

Hircinis follibus.] E pellibus hircorum. Virgil. Georgic. 4. v. 171. ubi egregiè Cyclopum opus describit: eisdemque versùs repetit leviter mutatos, Æneid. 8. v. 449.

. Alti ventosis follibus auras Accipiunt redduntque, &c.

21. Beatus Fannius ultrò delatis, &c.] Fannium Quadratum insulsum poetam bellè suggillat. Bonis quidem poetis hic honor, ut eorum effigies & carmina deferrentur in palatinam Augusti bibliothecam, auctoritate publicâ: at ille suâ ipse scripta invehit, & imaginem sibi statuit, non merito gloriam consecutus, sed ambitione venatus. Plin. lib. 34. cap. 5. notatum ab auctoribus L. Adum Poe am in Camanarum ade statuum sibi posuisse. Vide Plin. lib. 7. cap. 30. Valer. Maxim. lib. 8. cap. 15.

22. Cùm mea scripta nemo legat.] Paucis nimirum sensuque Horatius ostentabat: abhorrens ab ea publicè recitantium ambitione. De hac Persius, Sat. 1. v. 15. & seq. Juvenal. p'vibus locis. Plin. lib. 1. Epist. 13. & nos ad cit. Pers.

- Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quod sunt, quos genus hoc minimè juvat, utpote plures
 25 Culpari dignos. Quemvis mediâ erue turbâ :
 Aut ob avaritiam, aut miserâ ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum.
 Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære.
 Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo
 30 Vespertina tepet regio: quin per mala præceps
 Fertur uti pulvis collectus turbine; ne quid
 Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poëtas.
 Fœnum habet in cornu, longè fuge, dummodo risum
 35 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico :
 Et quodcumque semel chartis illeverit, omnes
 Gestiet à furno redeuntes scire lacuque,

INTERPRETATIO.

& ego metuo illa recitare populo, quoniam sunt quibus non placent ejusmodi scriptiones: nempe complures extant reprehensione digni. Enimverò quemlibet è medio populo assue; inquinatus est avaritiâ vel ambitione infecti. Ille nuptias iste pueros sectatur. Alium perstringit fulgor argenteorum vasorum: Albius amat ærea. Ille negatur ab Oriente sole ad eum quo terra Occidentalis inca-

lescit: imò rapidè currit per arumnas, tanquam pulvis vento sublatus; timens ne de acervo suo aliquid detrahatur, vel ut opes augeat. Isti omnes reformidant carmina, poëtas aversantur. Habet fœnum ad cornu, inquit, procul fuge: ut sibi cachinnos moveat ille, amicorum parcat nemini: & quicquid semel scriptitavit, cupiet sciri à cunctis revertentibus è clibano vel fonte,

ANNOTATIONES.

annotavimus complura.

24. Genus hoc minimè juvat.] Non placet Satirâ vitiosis; reprehensiones, ludibria & ignominiam reformidantibus.

26. Aut ob avaritiam.] Benè Marcellius corrigit, ab avaritiâ.

28. Stupet Albius ære.] Gaudet luxuriâ & copiâ vasorum ex ære Corinthio.

29. Surgente à sole ad eum quo. &c.] Ab oriente ad occidentem. Pers. Sat. 7.

34. Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti

Rugosum piper, &c.

30. Per mala.] Navigantium & peregrinantium quanta enimverò pericula, discrimina, ærumnæ!

31. Ne quid summa deperdat.] Ne opes jam congestæ uno vel quadrante diminuuntur.

34. Fœnum habet in cornu.] Proverb. ex eo petiit quod alligari consueverat fœnum ad cornu bovis cornu petentis, quo sibi cavere moneretur quisque obviis: aliâs damnum luebat dominus, ex lege 12. Tab. Plutarch. in Crasso. Deus quoque suo populo eâ de re gravia edixerat: Exod. cap. 21. Si bos cornu petita fuerit, nec recluserit eum dominus, occideritque virum aut mulierem, bos lapidibus obruetur, & dominum ejus occident, &c.

37. A Furno redeuntes lacuque.] A coquendo pane, vel hauriendâ aquâ; à furnis publicis, vel fontibus; ubi rumores solent spargi & ventilari inter servos & infimæ plebis homines: inde porrò redeuntes solent per vias cantillare si quid est novi carminis seu cantilenæ in vulgus editæ.

- Et pueros & anus. Agedum, pauca accipe contrâ.
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse potâs,
 40 Excerptam numero. Neque enim concludere versum
 Dixeris esse satis: neque, si quis scribat, uti nos,
 Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
 Magna sonaturum, des nominis hujus honorem,
 45 Idcirco quidam, comœdia necne poema
 Esset, quâsivere: quod acer spiritus, ac vis
 Nec verbis, nec rebus inest; nisi quod pede certo
 Differt sermoni sermo merus. At pater ardens
 Sævitur, quod meretrice nepos insanit amicâ

INTERPRETATIO.

à juvenibus ac vetulis. Heus tu quâpiam contraria exaudi. Ego me primum eximiam è numero eorum quos potâs esse concesserim. Namque haud dixeris satis esse versum finire: & si quispiam, velut ego, scribat similia quotidiano sermoni, hunc poetam esse nequaquam censabis. Verùm cui fuerit ingenium, cui mens divinior, & facundia res grandes elocutura, huic tribue insignem hanc appellationem. Eam ob rem nonnulli dubitarunt utrum comœdia esset poema, an non; quia vehemens spiritus virtusque nec dictioni nec rebus inest: tantumque definitis numeris oratio pura distinguitur ab oratione solutâ. Dices: Atqui fervens pater excandescit, quoniam filius luxuriosus meretricem deperit

ANNOTATIONES.

40. Neque enim concludere versum, &c.] Cic. de Orat. 3. scribit, "facilem esse rationem vel sine ratione ipsam exercitationem verborum eligendorum, & collocandorum, & concludendorum; rerum autem copiam non facilem. Huc referri potest quod idem Tull. ait vix uno seculo poetam eximium reperiri.

42. Sermoni propiora.] Epilt. ad Augustum:

Sermones per humum repentis.

43. Ingenium cui sit, &c.] Egregia descriptio excellentis poetæ longæque disparis loquacium & futilium, quos lepide Aristophanes vocat ἐμπροκιδας, & σαμύλματα. Eleganter Petronius: multos carmen decepit: nam ut quisque versum pedibus instruxit, sensumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putat se continuè in Heliconem venisse. . . . ceterum neque generosior spiritus vanitatem amat; neque concipere aut edere partium mens potest, nisi ingenti flumine literarum inundata. Effugiendum est ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate: su-

mendaque voces à plebe sumnota, ut fiat. Odi profanum vulgus & arceo. Præterea curandum est, ne sententia emineant extra corpus rationis expressa, sed intus vestibus colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas, &c. Juvenal. Sat. 7. v. 53.

Vaniem egregium, cui non sit publica vena, &c.

45. Comœdia necne poema.] Cic. in Orat. perf. At comicorum senarii propter similitudinem sermonis sic sæpe sunt abjecti, ut nonnunquam vix in his numeris & versis intelligi possit. Id. ibid. Itaque visum est nonnullis Platonis ac Demosthenis locutionem, & si abest à versu, tamen quod incitatus feratur, & clarissimis verborum luminibus utatur, potius poema putandum, quàm Comicorum poetarum, apud quos nihil est aliud quotidiani dissimile sermonis, nisi quod versiculi sunt.

48. At pater ardens, &c.] Proleptis. At, inquires, persona comica interdum

- 50 Filius, uxorem grandi cum dote recuset;
 Ebrius, & (magnum quod dedecus) ambulet ante
 Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis:
 55 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
 Quo personatus pacto pater. His ego quæ nunc,
 Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa, modosque, & quod prius ordine verbum est,
 Posterius facias, præponens ultima primis;
 60 Non ut si solvas: *Postquam discordia tetra*

INTERPRETATIO.

amicam, uxorem verò ingenti cum dote respuit, atque temulentus cum faculis ante noctem discurret: quod grande probum est. Respondeo. An quæso Pomponius his minora audiret, si pater ejus viveret? Itaque non sufficit verbum componere meris vocibus: quem si resolvas, eodem modo quilibet irascatur ac pater personatus. His versibus quos ego jam scribo, & quos olim scripsit Lucilius, si auferas quasdam mensuras ac numeros, atque posteriori loco statuas vocabulum quod erat prius, extrema ponens ante prima; non erit idem ac si dissolvas hæc: Postquam tetra discordia refregit

ANNOTATIONES.

affurgit, v. g. iratus pater in filium luxuriosum ardentem sævit: Theuropides in Mostell. Plauti: apud Terent. Chremes, in Andr. & Phorm. Demea in Adelphi. Vide Epist. ad Pis. v. 93.

Interdum tamen & vocem comœdia tollit,

Iratusque Chremes tumido delitigat ore.

51. *Ambulet ante noctem cum facibus.*] Dixi ad Od. 10. lib. 3. de eo more juvenum & amintium, qui ad puellas adamas nocte cum facibus pergebant, atque ante illarum januam cantabant. Addo hic, solitos interdum quoque vagari comestantes ac personatos discurrere per domos notas, noctu quidem cum facibus, nonnunquam & interdum: quod & hodie aliquando nostrates faciunt. Gall. *aller au bal; aller en masque.* Porro effervescebat pater hoc magis adversus lascivientem filium, quod ante noctem, & in die, ob oculos omnium ebrius grassetur, magno suo suæque familiæ probro: & *siccis dedecus obster*

Cognatis,

atque rem patriam rumore sinistro,

Limen ad obscœnum frangat, ut ca-

nit Persius, Sat. 5.

52. *Numquid Pomponius, &c.*] Respondet Horatius objectioni: sermone quidem ille ardentiori utitur, quia sic iratus quisque suevit loqui: & filium suum tali modo objurgaret Pomponius, si viveret, ac luxuriantem cerneret. Vide, lector, quam solerter & falsè vellit Poëta libidinosum adolescentem, velut aliud agens, & *εὐ παρὰ δόξ.*

56. *Personatus pater*] Comœdus, personam sustinens patris in filium stomachantis, succensentis, increpantis,

58. *Tempora certa, modosque.*] Syllabarum quantitatem, certos pedes certamque eorum dispositionem & colloca-tionem.

60. *Non ut si solvas. postquam discordia, &c.*] Nam contrà in his licet corpus ac membra carminis discerpas, non proinde vim ac spiritum dissipes: inverte ordinem verborum, orationem solve numerosam; remanebit semper poetica locutio vulgari dissimilis: versum frange ac disjice; in disjecto etiam versu apparebit sermo sublimior & à quotidiano remotus, v. g. postquam tetra discordia refregit ferratos postes & portas belli,

- Belli ferratos postes portasque refregit :*
 Invenias etiam disjecti membra poetæ.
 Hactenus hæc. Alias justum sit necne poema.
 Nunc illud tantum quæram, meritone tibi sit
 65 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
 Ambulat, & Caprius, rauci malè, cumque libellis:
 Magnus uterque timor latronibus. At bonè si quis
 Et puris vigat manibus, contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Cœli, Birrhi que latronum,
 70 Non ego sim Capri, neque Sulci. Cur n etuas me?
 Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
 Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli.
 Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus:
 Non ubivis, coramve quibuscumque. In medio qui

INTERPRETATIO.

postes ferratos & portas belli. In his enim reperias adhuc partes discepti poetæ. Sed ista huc usque. Alio tempore expendam utrum comœdia sit verum carmen, an non. Jam vero id unum peritabor, an jure tibi tum sit istud scribendi genus. Sulcius ardens incedit, pariter & Caprius malignè rauci, & cum libellis, atque latronibus valde formidabiles. Sed qui, quis probè & innocenter vivit, sper

nit utrumque. Sis tu licet prædonum Cœli atque Birrhi similis, non ego proinde sim Capri aut Sulci. Quare ergo times me? Adde quod nulla taberna vel columna meos habet libros, quos terat manus plebis & Hermogenis Tigelli. Præterea nemini recito præterquam familiaribus, & coactus quidem: nec ubicumque, nec ante quoscunque. Sat multi, nati

ANNOTATIONES.

Postquam di cordia terra, &c.] Ennii sunt isti versus, ex Annal. poetico sancti pleni spiritu. Hos imitatus Virgil. *Æneid.* 1. v. 297.

Dira ferro & compagibus arctis Claudentur belli porte.
 Et *Æneid.* 7. v. 211.

Impulsi ipsa manu portas, & cardine verso

Belli ferratos rupit Saturnia postes,

61. *Belli postes portasque refregit.]* Id est, fervente bello apertum est Jani templum, quod pacis tempore claudi solet. Vide lib. 4. Od. 15. v. 9. ibique annot. Item Plutarch, in Numâ, ubi scribit, ædem Jani Romæ portas habuisse duas, sive bifores; & januam belli fuisse appellatam.

65. *Genus hoc scribendi.]* Carmen satiricum, carpens vitia, & notans viciosos.

Sulcius & Caprius.] Ambo delatores

& accusatores acerrimi, assidua actione rauci. Cum *libellis*, accusationis causas & rationes continentibus, ac reorum nomina.

69. *Cœli Birrhi que latronum.]* Hi duo perditissimi luxuriam juvenes, omni tunc facinororum audaciâ nec non latrocinii infames erant.

71. *Nulla taberna meos habeat neque pila libellos.]* Nec in tabernis vinotibus plebeiotorum & artificum meæ satiræ à nugacibus ventilantur; nec prostant venales emptori culbet expositæ, apud bibliopolas, quorum sunt tabernæ circa pilas. Vide Epist. ad Pisones, v. 373. ibique annot.

72. *Hermogenisque Tigelli.]* De hoc Sat. 3. v. 129. Alius autem est ab eo cujus mentio fit initio Sat. 1. & 3. cit. ut ibidem annotavi. Hunc Horatius contemptus causâ plebi accenset, unumque è multis facit, qui eximius haberi volebat.

- 75 Scripta foro recitent sunt multi, quique lavantes;
 Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
 Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
 Inquis, & hoc studio prævus facis. Unde petitur
 80 Hoc in me jaci? Est auctor quis denique eorum
 Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum,
 Qui non defendit, alio culpante; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis,
 Fingere qui non visa potest, commissæ tacere
 85 Qui nequit, hic niger est: hunc tu Romane caveo.
 Sæpè tribus lætis videas cœnare quaternos:

INTERPRETATIO.

qui scripta recitent in medio foro, & qui dum in balneis sunt; ubi clausus locus facit vocem jucundè resonantem. Illud placet vantis, non observantibus an stultè, an tempore minimè opportuno id agant. Verum enim amas vellicare, inquis; idque agis improbo animo. Unde verò illud quasivisti quod mihi objiceres? An demum adstipulatorem habes aliquem eorum quibuscum vixi? Imò qui absentem amicum carpit, qui eum non tueretur ab alio reprehendente; qui gaudet excitare effusos cæchinnos hominum, & haberi dicax; qui sponte fingit qua non vidit; qui non potest silere arcana; ille est perniciosus; istum cave, ô Romane. Porro frequenter aspicias tribus in lætis quaternos epulari.

ANNOTATIONES.

76. *Suave locus voci resonat conclusus.*] In balneis cameratus locus vocem recitantis ac legentis mirum in modum juvat, & recitationi suavitatem confert, tum legenti tum auscultanti jucundam. Illud recitandi in balneis cacoëthes perstringit Martialis. lib. 3. Epig.

44. *Et stanti legis, & legis sedenti. In thermas fugio, sonas ad aurem.*

78. *Lædere gaudes, &c.*] Jam Poëta refellit eos, à quibus incessabatur velut dicax & lycophanta: studio prævus, prævē affectans aliis obtrectare, & quemlibet scommatibus ac dictis proscindere.

79. *Unde petitur, &c.*] Unde habes ita me prævē affectum? An hoc accepiſti ab aliquo meorum contubernalium?

82. *Qui non defendit.*] Atqui Virgilium Horatius defendit suprà Sat. 3.

85. *Niger est*] Homo pestilens, malus, perniciosus: contrā est candidus, albus; ut alibi fufius dictum.

86. *Sæpè tribus lætis, &c.*] Sensus & scopus Horatii iste est: quotidie videmus, inquit, lepidè jocos & sales jactari à quolibet in quemlibet; idque non improbamus. Quare ergo mihi creatur invidia, quod nonnullos facietè reprehendo?

Tribus lætis videas cœnare quaternos.] Primus olim fuit mos sedendi ad mensam. Homer. Odyss. 10. *ἑκατὰ δεινὰ κούρην, σέδωμις ἐπυλάντες.* Virgil. *Æn.* 7. v. 176.

soliti patres considerare mensis.] Postea, gliscente mollitie, discubuerunt in lætis; qui tres erant circa mensam dispositi: unde triclinium appellatum. In singulis autem convivæ terni, aut quaterni; nonnunquam & quini: quod sordidulum. Cicero testis, in Pis. *nihil apud hunc lautum, nihil elegans.* Graci quini stipati in lætulis, sæpè plures. Porro situs hic erat discumbentium: infera pars corporis jacebat porrecta, aut leviter inflexa: superior reclinata & cubito innixa: dorsum pulvillis suffultum,

- E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
 Præter eum, qui præbet aquam: post, hunc quoque potus,
 Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
 90 Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur
 Infesto nigris. Ego si risi, quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
 Lividus & mordax videor tibi. Mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petilli
 95 Te coràm fuerit: defendas, ut tuus est mos.
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puro est, causaque meâ permulta rogatus
 Fecit: & incolumis lætor quod vivit in urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 100 Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est

INTERPRETATIO.

quorum unus omnes cupit proscindere quacumque ratione, excepto eo qui aquam suspeditat: atque hunc etiam paulò post ebrius, quando Bacchus veridicus revelat secreta mentis. Attamen iste comis & lepidus & sucerus existimatur tibi inimico pravis. Ego verò si risi quod insulsus Rufillus redolet pastillos. Gorgonius autem caprum; à te predicabor malignus & dicax. Quin imò audi. Si

mentio quadam fiat de furtis Petilii Capitolini, te præsentem; protinus, ut soles, tueris; atque: Me Capitolinus à pueritiâ convivam habuit & familiarem, rogatusque benè multa egit in mei gratiam: gardeo cerè quod Roma scilicet demerit: attamen demiror quâ ratione effugerit istam damnationem. En ille humor est atra sepiæ: illud merum virus &

ANNOTATIONES.

capite modicè erecto. At quis fiebat ut omnes aquâ parte ad mensam pertingerent? Primus decumbebat ad caput lecti, pedibus quidem ponè dorsum secundi porrectis: secundus obvertebat syncepit ad umbilicum pruni, interjecto pulvino; ejus autem pedes ad tergum jacebant tertii: sicque tertius pariter & quartus. Quæ omnia suo more Just. Lipsius luculenter explicat lib. 3. antiq. Lect.

47. E quibus unus avet, &c.] E convivis illis duodecim unus alios omnes discretis lacerat, nec pareit epulas præbenti: & tamen is urbanus existimatur, nequaquam verò lycophanta vel mordax. Cur igitur ego Horatius, &c.

88. Qui præbet aquam.] Ita convivii magister solet designari, quod præbeat balneum lavando, ut fit, corpori ante coenam, aquam abluendis manibus, item calidam atque frigidam nutriendo tem-

perandoque vino. Vide lib. 3. Od. 19.

92. Pastillos Rufillus olet, &c.] Versum hunc explanatum vide supra, in Sat. 2.

94. De Capitolini furtis Petilli.] Nomen istud pariter & cognomen Romæ nobilia fuisse novimus: at non ita perspicuum quis ille, quæve furta ejus; an peculator, an sacrilegus? Aiunt, ex veteri Interprete, Petihum hunc, dum Capitolio præfectus esset, Jovis Capitolini auream coronam suffuratum; furti quidem reum causam dixisse; à Judicibus autem absolutum utpote Augusti familiarem.

100. Hic nigræ succus loliginis.] Sensus est: talis oratio etiam blanda videatur, est pravo animo & studio referta: hocque maledicentior & acerbior, quod amicitiae speciem præfert.

Nigra succus loliginis.] Metaph. loligo pilis, è sepiarum genere, humorum Arugo

Ærugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
 Atque animo prius; ut si quid promittere de me
 Possum aliud, verè promitto. Liberius si
 Dixero quid, si fortè jocosius, hoc mihi juris
 105 Cum veniâ dabis. Insuevit pater optimus hoc me,
 Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
 Cùm me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo, quod mî ipsè parasset:
 Nonne vides, Albî ut malè vivat filius, utque
 110 Barrus inops? Magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
 Cùm deterreret: Sectani dissimilis sis.

INTERPRETATIO.

quod malum à scriptis meis atque ante à ab
 animo meo longè futurum sincere spondeo;
 quantum de me aliquid spondere licet.
 At verè si quidpiam locutus fuero ni-
 mis liberè, aut fortasse nimis festivè;
 hanc mihi licentiam cum indulgentiâ
 condonabis. Etenim optimus pater meus
 ad id me consuefecit, indigitando exem-
 pla quorumque vitiorum, ut ea evita-

rem. Sic quoties me admonerat ut vi-
 citarem parcè, frugaliter, & contentus
 iis bonis quæ ille mihi comparasset, aie-
 bat: Advertisne quàm difficulter victi-
 tet filius Albii, & quàm miser sit Bar-
 rus? Hoc graviter doceat quemque, ut
 patrimonium dilapidare caveat. Cùm me
 advocaret à fœdis amoribus meretricum,
 dicebat: ne imitare Sectanum.

ANNOTATIONES.

atrum pro sanguine habet; unde intus
 nigra externè alba exprimit optimè li-
 vorem, & mentis improbitatem verbis
 suavis palliatam veluti & obvelatam.
 Psalm. 54. molliti sunt sermones ejus su-
 per oleum, & ipsi sunt jacula.

101. Ærugo mera.] Merum virus.

Ærugo, Gall. la rouille de l'airain,
 le vert de gris.

Quod vitium procul abfore, &c.]
 Spondeo me nec animo cogitaturum
 pravè, nec in chartis scripturum mali-
 gniè, fictâ in quemquam benevolentîâ.
 Eo ingenio natus sum: amicitiam atque
 inimicitiam in fronte promptam gero.
 Ennius.

105. Insuevit pater optimus hoc me.]

Ad hoc, vel in hoc me assuefecit. Le-
 gunt alii: *inservit pater optimus hoc mi.*
 Id est, hos mihi mores indidit. Perinde
 est, Marcilius ut priorem lectionem tuea-
 tur, vult Horatium scripsisse, *hæc pro*
huic, unde librarii fecerint *hoc*: non ab-
 surdus omnino. Ita veteres scripsisse,
 saltem liquet.

Horat.

106. Ut fugerem exemplis, &c.] Ut
 me deterreret à vitiis, objiciebat exem-
 pla vitiosorum: ut provocaret ad virtu-
 tem, mihi viros proponebat virtute in-
 clarescentes. Scilicet homines amplius
 oculis quàm auribus credunt: deinde,
 longum iter est per præcepta, breve &
 efficax per exempla. Seneca ad Lucil. hinc
 similiter apud Terent. Adelph. Demea
 narrans quomodo filium erudiat, *consue-*
facio, inquit, *inspicere tanquam in spe-*
culum in vitas omnium jubeo, atque ex
aliis sumere exemplum sibi: hoc facito:
& hoc fugito: hoc laudi est: hoc vitio
datur.

109. Albî.] Albium Tibullum intelli-
 gunt absurdè quidam, contra rationem
 temporis. In lucem ille nondum prodie-
 rat, cùm ab optimo patre hæc præcepta
 audiret Horatius, Tibullo quidem supe-
 rior natu plus annis viginti.

110. Barrus.] Tit. Vetur. Barrus ex
 luxuriâ inops. De eorursus Sat. 6. &
 7.

112. Sectani.] Turpis mœchi.

A A a a

- Ne sequerer mœchas, concessâ cum venere uti
 Possem; deprensi non bella est fama Treboni,
 Aiebat: Sapiens, vitatu quidque petitu
 115 Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possim: simul ac duraverit ætas
 120 Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: & sive jubebat,
 Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc,
 Unum ex Judicibus selectis objiciebat:
 Sive verabat, An hoc inhonestum & inutile factu
 125 Nec ne sit, addubites; flagret rumore malo cum
 Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
 Sic teneros animos aliena opprobria sapè
 Absterrent vitiis. Ex hoc sanus ab illis,

INTERPRETATIO.

Quando præcipiebat ne sectarer adultoras, cum liceret frui permittâ voluptate; certè pulchra non est existimatio Trebonii, inquebat: porro philosophus afferet tibi rationes, propter quas hoc fugere, illud querere expediat: mihi sufficit pro viribus custodire institutam à veteribus disciplinam, atque integram continere vitam & existimationem tuam, quandiu pedagogo indiges: ac posteaquàm ætas confirmavit tuum corpus ac mentem, nabis absque subere. Ita me puerum ille præceptis im-

buebat: & seu monebat ut aliquid agerem: addebat: ducem habes quo facias istud; simulque afferebat aliquem è Judicibus selectis: seu dehortaretur, sub-
 123. Unum ex Judicibus selectis.] Aliquem integritate, æquitate, probitate insignem, hocque nomine selectum & succenturiatum Judicibus, Magistratibus, Senatoribus.
 124. Inutile factu.] Malum, noxium. Adverte, lector, vim & notionem hujus vocabuli. Cic. de Inv. 1. Inutilis seu perniciosus patria civis alitur. Similis est sententia Christi in Evangelio dicentis, qui non est mecum contra me est.

ANNOTATIONES.

113. Mœchas.] Matronas. Suprà, Sat.

114. Treboni.] Is adulter expertus erat quod antea dictum, deprehendi miserum est.

115. Sapiens vitatu, &c.] Concinna planè dictio patris literis & philosophiâ minimè imbuti, tantumque bonos mores è bonâ educatione adepti. Ego, inquit, quæ olim accepi honestatis documenta tibi tradere gestio: at cum frequentabis scholas Sapientum, hi causas tibi reddent, cur hoc petitu bonum, illud autem vitandum sit.

120. Nabis sine cortice.] Proverb. & metaph. à pueris, qui ope subgris nata-

re discunt. Olim quippe suber corpori supponebant, ut hodie nostri cucurbitas, Galli, calebaces. Sensus est hic: per te ipse intelliges quid fugiendum, quid expectendum; nec egebis alieno consilio.

123. Unum ex Judicibus selectis.] Aliquem integritate, æquitate, probitate insignem, hocque nomine selectum & succenturiatum Judicibus, Magistratibus, Senatoribus.

124. Inutile factu.] Malum, noxium. Adverte, lector, vim & notionem hujus vocabuli. Cic. de Inv. 1. Inutilis seu perniciosus patria civis alitur. Similis est sententia Christi in Evangelio dicentis, qui non est mecum contra me est.

- 130 Perniciem quæcunque ferunt ; mediocribus , & queis
 Ignoscas , vitiis tentor. Fortassis & istinc
 Largiter abstulerit longa ætas , liber amicus ,
 Consilium proprium. Neque enim , cùm lectulus , aut me
 Porticus exceperit , desum mihi. Rectius hoc est :
- 135 Hoc faciens , vivam melius : sic dulcis amicis
 Occurram : hoc quidam non bellè : numquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum
 Compressis agito labris : ubi quid datur otii ,
 Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
- 140 Ex vitiis unum ; cui si concedere nolis ,
 Multa poetarum veniet manus , auxilio quæ

INTERPRETATIO.

tium creant ; tantumque exiguis conflitor , & quibus faciliè indulgeas. Ex his etiam multum absterget ætas provectior , amicus sincerus , ratio propria. Enimvero quando versor in cubili vel in porticu , nequaquam mihi desum. Tunc autem sic reputo : Istud melius est : id agens rectius vivam : ita me præstabo

gratum familiaribus : hoc non bene quidam fecit : egone imprudens aliquando faciam idem quod iste ? Similia tacitus ego mecum revolvō : cùm verò per tempus licet , in membranarum ludens scribo. Atque hoc unum est de vitiis illis minoribus ; cui si veniam deneges , magna poetarum multitudo accedat opem

ANNOTATIONES.

130. *Mediocribus vitiis tentor.*] Als, *te-neor.* id est , obnoxius sum adhuc vitiis illis mediocribus.

132. *Liber amicus.*] Antisthenes dicebat : opus esse vel amicis ingenuis , vel acribus inimicis. Hi quippe conviciando , illi monendo à peccatis aver-tunt. Plutarch.

133. *Cum lectulus aut me porticus exceperit , &c.*] Sive decumbo in lectulo , sive in porticu deambulo , non est otiosa mens mea : tum enim quid honestum , quid rectum , quid minus decorum factu sit meditor , meque ipse fingo & confirmo in amore & actione virtutis. Pythagoras discipulos jubebat recensere vesperi quæ interdiu fecissent , & secum agitare , quo ivi ? quid egi ? quid omisi faciendum ? &c. Seneca l. 3. de Irâ : *animus quotidie ad reddendam rationem vocandus . . . quod hodie malum sanasti ? cui vitio obstitisti ? quâ parte melior es ?*

Porticus.] Ejusmodi publicæ porticus erant Romæ complures , ambulationi & captando frigori accommodatæ ; erant

& privatæ. Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 13.

139. *Chartis.*] Chartæ primum è papyro , Ægyptiâ plantâ ; divisis acu vel scalpello ejus tunicis in tenues sed latas phyliras. *Has Alexandri Magni victoriâ repertas auctor est M. Varro , conditâ in Ægypto Alexandria :* antea verò non fuisse chartarum usum. Quod tamen refellunt docti , Alexandri quidem ævo charta frequentior : antea tamen inventa & cognita. In foliis palmarum (alii legendum contendunt , *malvarum*) primo scriptitatum : deinde quarundam arborum libris ; id est , corticibus , vel potius , tunicis corticem inter & lignum subtilioribus. Postea monumenta publica plumbeis voluminibus , mox & privata linteis confici cæpta , aut ceris. Linteos libros commemorat T. Livius , lib. 4. Supprimente chartas Ptolemæo , idem Varro membranas Pergami tradit repertas. Postea promiscuè patuit usus rei , quâ constat immortalitas hominum. Plin. lib. 13. cap. 11. & 12.

Sit mihi: nam multo plures sumus: ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

INTERPRETATIO.

mihi latura: (complures enim sumus) | gere, tanquam Judæi, compellimus.

ANNOTATIONES.

142. *Multo plures sumus.*] Indicat plurimos tunc fuisse qui versus facerent. Hos autem callide vellicat, quod se putarent esse poetas, sermoni propiora scribentes, vel in uno stantes pede multa; concludere versus purisque verbis contere sate esse, existimantes.

Veluti Judæi] Hi sub Augusto Romæ magno numero degebant; & quoscunque poterant ad suos ritus suamque religionem pertrahere satagebant. Huc

pertinet quod ait Christus Matth. cap. 23. v. 15. *Va vobis Scriba & Pharisei hypocrita; quia circuitis mare & aridam, ut faciatis unum proselytum: & cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos.*

143. *In hanc concedere turbam.*] Inter poetas nomen dare, cum tot aliis ad carmina perscribenda animum appellere, etiam si reluctetur Minerva; aut tolerare saltem ac probare scribentes.

SATIRA V.

*Facetè describit iter suum ab urbe Româ
Brundisium usque.*

EGRESSUS magnâ me accepit Aricia Româ,
Hospitio modico. Rhetor comes Heliodorus
Græcorum longè doctissimus. Inde forum Appi

INTERPRETATIO.

MAGNA Româ egressum me ex- | mitabatur me Heliodorus rhetor inter-
cepit Aricia parvo hospitio. Co- | Græcos eruditissimus. Hinc perreximus ad

ANNOTATIONES.

1. *Egressum magnâ, &c.*] Lucilius Satira sua 3. descriperat iter quod ab urbe Româ Capuam, indeque ad Siculum fretum obierat: hic noster ejus exemplo, suum Româ Brundisium iter facetè admodum describit, plus *μυσικοῦ τὸν* agens quam *τοῦ τῶν ἄλλων*, ut ait Cruquius Anno scilicet U. C. 713. Antonianis & Octavianis dissidentibus, utrinque delecti viri sunt qui res Antonium inter & Augustum componerent. Itaque Brundisium, quod Antonii exercitus obsidione premebat, convenere legati, Mœcenas ab Augusto, Fonteius ab Antonio, cum

Cocceio perinde utriusque Imperatoris amico, qui quidem optatam fecere pacem, fœdusque Brundisium inde dictum sanxerunt. Porro Mœcenasem illic officii causâ secuti Horatius, Virgilius, & alii.

Aricia.] Oppidulum in Appia via, distans Româ mill. pass. 16. hod. *la Riccia*, Ducatus insignia ostentat.

2. *Rhetor comes Heliodorus.*] Huc pertinet quod aiunt: *facundus comes in via pro vehiculo est*: maxime quod Horatius Græci erat sermonis studiosissimus.

3. *Græcorum longè doctissimus.*] Qui.

Differtum nautis, cauponibus atque malignis.

Hoc iter ignavi divissimus, altiùs ac nos

Præcinctis unum. Minus est gravis Appia tardis.

Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri

Indico bellum; cœnantes haud animo æquo

Expectans comites. Jam nox inducere terris

10 Uineras, & cœlo diffundere signa parabat.

Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ

Ingerere: Huc appelle: trecentos inferis: ohe,

INTERPRETATIO.

mercaturæ Appii oppidi, plenum nautis & cauponibus iniquis. Hoc iter partiti sumus pigri, quod unicum fuisset viatoribus altius quàm nos succinctis. Appia via minus est molesta lentè progredientibus. Ego istuc bellum facio ventri ob a-

quam, quia ibi pessima est; cœnantes comites impatienter expectans. Jam nox prope erat terris umbras inducere, ac stellas cœlo spargere. Mox servi nautis, nauta servis diceria inferre cœperunt: huc navem applica: trecentos introducis:

ANNOTATIONES.

dam legunt Græca lingua doctissimus: sed perperam. Quippe, ut redarguunt alii, quæ laus esset ista Rhetori Græco, Græcam linguam apprime callere?

Forum Appii.] Oppidum Latii in Volscorum finibus, inter Ariciam ac Feroniam, juxta Paludes Pomptinas: quare in his navigantes nautæ plurimi istuc habitant; caupones item, quia frequens ea via & celebris. Vide Epist. ad Pison. v. 65. ad hæc verba, *sterilisque palus*, &c. Annot.

4. Malignis.] Fraudulentis, iniquâ uti mensurâ confectis. Suprà, Sat. i. v. 29. *Perfidus hic caupo*.

5. Hoc iter ignavi divissimus, &c.] Quod expeditis magis quam nos unâ die confecerissent, in eo biduum posuimus.

6. Præcinctis.] Strenuis, expeditis, & c. *Adversus*: contra discinctus ignavum significat, ut alibi dictum.

Minus est gravis Appia tardis.] Quia crebra sunt diversoria, in quibus licet commorari quoties libet.

7. Ventri indico bellum.] Scilicet appetenti cœnam negavi, quod nec palustrem ac fœtentem aquam bibere poteram; nec merum, propter ophthalmiam, de quâ postea. Hinc cœnantes incœnatus haud æquo expectans animo.

9. Jam nox inducere, &c.] Quia tenebris via difficilior etiam vehiculis, id-

circa ab Appii foro navigabatur Feroniam usque, noctu quidem; teste Strabone post citando. Hinc facile intelliges, lector, quæ deinde sequuntur: ut quod puerorum nautarumque vociferatio audita subito: quod nil procedere lintrem viatores haud sensere: quod vix horâ quariâ perventum sit eò quo ad ortum solis appellere oportuerat.

10. Cœlo diffundere signa parabat.] Non hæc sermoni propior (quod ait Sat. præced.) imò sublimior dictio, ut & alibi interdum, Poëtæ excelso vel excidit; seu quod lectoris mentem excitare identidem juvat.

11. Tum pueri nautis, &c.] Servi à dominis præmissi ad comparandum navigium, cum nautis rixantur & conviciantur: quod quidem familiare hujus farinae hominibus.

Convicia.] Quasi convicia vociferationem plurimorum confusam significant. Festas. Alii aliter. Vocis contentionem notat eâ voce Tullius variis locis. Epist. 5. lib. 1. Pompeius cum pro Milone diceret, clamore convicioque jactatus. Orat. n. 160. Convicio aurium mihi extorta veritas est.

12. Huc appelle, &c.] Verba sunt servorum contra nautas, qui plures quæstus causâ, excipiebant in navim: trecentos, id est, nimis multos, non sine pe-

- Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur;
 Tota abit hora. Mali culices, ranæque palustres
 15 Avertunt somnos. Absentem cantat amicam
 Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
 Certatim: tandem fessus dormire viator
 Incipit; ac missâ pastum retinacula mulæ
 Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
 20 Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
 Sentimus: donec cerebrosus profilit unus,
 Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
 Fuste dolat. Quartâ vix demum exponimur horâ:

INTERPRETATIO.

he, jam sat multi sunt. Hora integra assumitur, dum pecunia exigitur, dumque mula alligatur. Molesti culices & rana palustres impediunt soporem. Nauta nimio refertus vino ac viator certatim canunt amicam absentem. Denique viator fatigatus dormire incipit: tumque ignavus nausea ad saxum ligat funem

mula ad pabulum dimissa, atque dormit supinus. Jam vero lux fu'gebat, quando advertimus cymbam minime progredi, donec iracundus quidam exilius & mula nautæque caput ac lumbos verberat saligno fuste. Tandem vix horâ quartâ descendimus è navi:

ANNOTATIONES.

riculo navigantium, ob nimium onus ac pondus.

13. *Dum æs exigitur.*] Naulum, navigationis pretium.

Mula ligatur.] Tractura navim contra aquam. Strabo lib. 5. prope Tarracina[m] uer facienti Romam fossâ ad Appiam apponitur, & quidem multis in locis, quam & palustres & fluviales implent aquæ. Per eam nocturna maxime fit navigatio, ut qui primis conscendant tenebris, oriente sole egressi, via Appia reliquum evadant, & interdum trahentibus malis remulco, perambulent.

14. *Mali culices.*] Culex ab aculeo dictus, vel quasi cutilex, quod cutem lacessât.

Ranæque palustres.] Ad discrimen aliarum quæ rubetæ vocantur, & in sentibus ac dumis latitant. Illæ ergo coaxantes viatoribus seu navigantibus somnum adimunt, per importunum ac frequens βραχὺν ἁδὲν ἁδὲν. Aristophan. Ran.

15. *Cantat.*] Ad sublevandum horrorem ac tedium nocturni temporis ac silentii.

16. *Prolutus.*] Virgil. *Æneid.* 1,

pleno se proluit auro.
 12. *Ac missâ pastum, &c.*] Ubi nauta qui mulam moderabatur, sensit dormire viatores, & ipse dormituriens mulam solvit pastumque dimittit, funem verò navigii religat ad saxum, moxque sopori se tradit humi stratus, parùm sollicitus quâ horâ perveniret ad destitutum locum,

21. *Donec cerebrosus, &c.*] Donec unus viatorum seu navigantium ad terram profilit, atque è salicibus littori aditis virgam secat, quâ iratus nautam dormientem excitat, ejus caput & lumbos percutiendo, nec ipsi parcit mulæ *cerebrosus*, in obvium quilibet exonerans indignationem suam ac bilem.

23. *Dolat.*] Metaphora a fabris lignariis, qui dolabro coarquant exponantque ligna.

Quartâ vix demum exponimur horâ.] Extra navim ponimur ad Feroniam tandem, horâ post exortum solis quartâ, id est decimâ nostra matutina, in equinoctio nempè: quod pluribus explicavi in meis annotationibus ad Persi Sat. 3, initium.

- Ora manusque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
 25 Millia tum pransi tria repimus; atque subimus
 Impositum saxi latè candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Mæcenas optimus atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati; averfos soliti componere amicos.
 30 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
 Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem

INTERPRETATIO.

Statimque faciem & manus abluimus aquâ tuâ, ô Feronia: deinde verò pransi lentè processimus ad tria passuum millia: ac pervenimus Anxur extractum super rupes eminus apparentes ob candorem. Illuc debebant convenire optimus Mæcenas atque Cocceius, legati ambo ad negotia missi gravissima; ceterum assueti reconciliare amicos abalienatos. Illic ego lippientes oculos collyrio inuxi. Interim accessit Mæcenas & Cocceius, unâque Fonteius Capito vir ad

ANNOTATIONES.

24. *Ora manusque tuâ lavimus, &c.*] Ex religioso veterum erga Deam illam cultu: quæ in Soracte monte habebat sacrum fontem, lucum, templum: nomenque dedit urbi Feroniæ, inter Circæos & Tarracinam. Nec omittam duo quæ narrantur miracula: alterum quod Deæ illius affati numine ardentes prunas nudis pedibus absque læsione calcare aiunt. Alterum est quod Feroniæ lucus aliquando cum arsisset, indeque auferre simulacrum accolæ meditarentur, subitò nemus revivuit. Hinc Virgil. *Æn.* 7. v. 800.

viridi gaudens Feronia luo.

Vide Strab. lib. 5. Dionys. Halic. Plin. Porro quæ fuerit illa Dea, haud planè compertum. Dionysius asserit Feroniam consecratam à Lacedæmoniis illis qui tempore Lycurgi in Italiam impulsî, locum istum dicarint, numenque coluerint sub hoc nomine, eo quod illuc ferri non infelicitè contigisset. Alii volunt ipsam Junonem esse quæ ibi Feronia vocetur, colaturque, sicut apud Anxur urbem non longè remotam Jupiter Anxurus, Certè Virgil. cit. utriusque pariter ibidem meminit. Constat Feroniam nemorum Deam exitisse, à ferendis arboribus appellatam. Imò veteres nomen fecere ex illâ vi arcanâ arboribus insitâ, per quam

vigent, pullulant, florent, edunt fructus.

25. *Millia tum pransi, &c.*] Postquam sumus pransi Feroniæ, tria passuum millia confecimus lento quidem gradu, tum propter stomachi repletionem, cum ob locorum acclivitatem; contendimusque Anxur.

26. *Anxur.*] Urbs hæc Latii, post dicta Tarracina, colli & saxo imposita, mari Tyrrheno imminet. Olim etiam Thrachne appellata, ab asperitate loci.

27. *Cocceius.*] Cocceius Nerva, proavus Nervæ Imperatoris, erat illustri Jurisconsultus, ceterum Augusto pariter atque Antonio gratiosus.

Missi magnis de rebus uterque legati.] Inde enim pax Imperii & Reipublicæ Romanæ pendebat. Illi adversos exercitus prope Brundisium, sancito fœdere, in una coëgere castra. Antonio verò in matrimonium data Octavia Augusti soror. Tit. Liv. lib. 127. Appian. lib. 5. Sueton. Octav. cap. 17.

30. *Collyria.*] Oculorum medicamenta, propriè *ποδιμα* & *τέφρα*, ob cinereum colorem: unde Horatius vocat *nigra*. Cornel. Cels. lib. 6. cap. 6. *ὅθεν καλεῖται τὸ ῥέον*, ab inhibendâ fluxione, dictum volunt collyrio: sed multos etiam alios ad usus adhibetur.

32. *Capito Fonteius.*] Hunc Dio Con-

- Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco Pratore libenter
35 Linqumus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum.

INTERPRETATIO.

amissim factus, ita gratiosus Antonio ut nemo magis. Sponte deseruimus Fundos, ubi Prator erat Aufidius Luscos, deri- *dentes munera scriba insaniens, prætextam, latum clavum, & batillum ignis.*

ANNOTATIONES.

sulem cum Germanico fuisse scribit. Livius & Appianus ex Antonii parte Pol- lionem, ex Augusti Mœcenatem dunta- xat nullos referunt, cum Cocceio qui- dem; nullam verò Capitonis faciunt mentionem.

Ad unguem factus homo.] Eximiis do- ctibus vir ornatissimus, metaph. à mar- morariis, qui lævitatē & juncturas ex- plorant superducto ungue. Hinc Persl. Sat. 1. v. 65.

. *ut per laxe severos*
Effundat junctura ungues.

34. *Fundos Aufidio, &c.*] Fundis mi- nimè commorati sumus, sed prandimus tantum; postea Formias progressi, ubi pernoctavimus.

Fundos.] Oppidum hoc in viâ Appiâ, initio regni Neapolitani, Tarracina inter & Formias medium, ad decem fe- rê pass. mill. vino generoso celebratur.

Aufidio Lusco Pra ore.] Prator dicitur quod præeat vel præsit juri dicundo. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 15.

35. *Insani ridentes præmia scribæ.*] Romæ scribarum officium etiam liberti- nis patebat, adeoque vile censebatur; at- tamen magistratus in municipiis sæpè merces ac præmium erat scribarum. Sic Aufidius Luscos Fundis Praturam adeptus sibi jam aliquis videbatur: at quod suâ dignitate plusculum superbiat, ludibrio fuit Mœcenati aliisque qui etiam conii- tabantur. Hunc enim aliosque legatos à Fundano illo Pratore honoris causâ, sa- lutatos intelligendum est. Apud Sueton. Caligul. cap. 22. *ex publicis monumentis certum, Aufidium Lingonem Roma hono- ribus functum.*

36. *Prætextam.*] Ex Varrone lib. 5. de

Ling. Lat. toga erat alba purpureo præ- texta limbo: quæ quidem non puero- rum fuit solum, sed & magistratum. Unde & prætextatus a rogato differt, ut ma- gistratus à privato. Hanc *supra tunicas honorati quique inducant*, inquit Non. Marcell. De eâ veste jam dixi in Epod. 5.

Latum clavum.] Veltis hæc nobilio- rum propria, plagulis decorata aureis sive purpureis, lationibus in Senatore, angustioribus in equire. Unde Ovid. Trist. 4. Eleg. ult.

clavi mensura coacta est.

Nec matronæ carebant simili quodam ornatu. Nam & earum vestis habebat patagium, quod erat *aureus clavus qui pretiosis vestibus addebatur*, ex Nonio. Porro nomen deducunt à similitudine cum clavorum capitibus, quibus similes essent auræ illæ plagule. Nec perpe- ram alii etymon hoc rejiciunt, asserunt- que clavos istos fuisse purpureas fascias seu limbos utrinque tunice afflutos: tu- nicæ, inquam; nam latus clavus erat interior vestis supra quam assumebatur prætexta: & hoc plerique non animad- verterunt contrariumque scripserunt, cer- tē immenores Pratore capitis sententiam ferente deponi prætextam continevillæ, ac minimè taticlavum.

Prunæque batillum.] Tanta erat Au- fidii intantia, ut ante se terræ pinas in batillo, id est foculo anasto & gestanti, juberet, ad noster vinorum Principum & Imperatorum, quibus præstebatur ejus- modi ignis, summae auctoritatis ac po- testatis index & insignie. Frustra quidam intelligunt vas parvum, in quo suffusus nempe fieret Jovi Hospitali, sive hospiti- bus & convivis.

In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
 Muranâ præbente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multò gratissima. Namque
 40 Plotius & Varius Sinuessæ, Virgiliusque
 Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.

INTERPRETATIO.

Postea fatigati commoramur in civitate
 Mamurrarum, Murana hospitium, Ca-
 pitone cœnam dante. Postera dies illuxit
 longè amœnissima, Etenim Plotius, Va-
 rius, atque Virgilius obviam nobis fue-
 runt Sinuessæ; homines tales ut nec me.

liores terra protulerit, nec quisquam se
 me conjunctior cum illis. O quales am-
 plexus. & quàm magna lætitiâ extitit!
 Ego, dum mente sanâ ero, nihil aqua-
 bo cum fidelis amico.

ANNOTATIONES.

37. In Mamurrarum urbe.] Sunt qui
 Mamurras urbem afferant inter Fundos
 & Formias, veni. Itro vel Itri, cujus
 etiamnum extant ibidem rudera. Philip.
 Ferrar. Verùm ipsa hîc Formiæ accipien-
 dæ sunt, è quibus oriunda Mamurrarum
 familia Romæ quidem Senatoria. Adde
 quod illius oppidi maximam partem ob-
 tinebat Mamurra Eques Romanus Car-
 faris amicus, opibus præpotens: quem
 vellicat sanè hîc noster; ut & Catullus.
 Primum Roma parietes crustâ marmoris
 operuisse totius domus sue in Cælio mon-
 te Cornelius Nepos tradidit Mamurram
 Formiis natum Equitem Romanum præ-
 fectum fabrorum C. Caesaris in Gallia.
 . . . nullamque nisi è marmore
 columnam habuisse, omnes solidas è Ca-
 rystio aut Lunensi . . . hic est Ma-
 murra Catulli Veronensis carminibus pro-
 fectus, cujus domum Catullus dixit ha-
 bere quicquid habuisset Comata Gallia.
 Hæc Plin. lib. 36. cap. 6. Vide lib. 3.
 Od. 17. ubi Lamiarum originem è For-
 miis urbe celebrat Horatius.

Lassi manemus.] Nam à Tarracinâ seu
 Anxure Formiæ distant ducentis propè
 stadiis. Quadringenta numerat Strabo
 certè hallucinatus.

38. Murana præbente domum, &c.]
 Murana & Capito Formiis habentes do-
 mum uterque, officium partitî erga præ-

claros hospites, alter hospitium, alter e-
 pulas præbent. Murana ille frater erat
 Liciniæ, quæ postea nupsit Mœcenati.
 Vide lib. 3. Od. 19.

40. Plotius & Varius.] Hi sunt ex-
 mîi poëtæ Virgilio perinde ac Horatio
 amicissimi, quibus ab Augusto commissâ
 est cura emendandæ Aeneidos post mor-
 tem Virgîlii, hac lege ut nihil adderent,
 Cum Plotio & Vario tertius erat Tucca,
 & ipse eruditione clarus, ad recensendum
 opus divinum. Servius.

Sinuessæ.] Hæc urbs Campaniæ, ad
 estia Liris fluvii, ubi nunc Rocca di Mon-
 dragone. Ibi desinit Massicus mons.

Martial. lib. 13. Epigram. III.

De Sinuessanis venerunt Massica præ-
 lis.

Sinuessanas porrò aquas sterilitatem fe-
 minis, maribus autem infaniam auferre
 tradunt. Plin. &c.

44. Nil ego contulerim jucundo sanus
 amico.] Exceptâ sapientiâ, nihil homini
 præstantius amicitia meliusve à Diis im-
 mortalibus datum, affirmat Tullius. Pro-
 verb. cap. 18. v. ult. vir amabilis ad
 societatem magis amicus erit, quàm fra-
 ter. Ecclesiastici cap. 6. amicus fidelis
 protectio fortis: qui invenit illum, inve-
 nit thesaurum. Amico fideli nulla est
 comparatio . . . medicamentum est
 vita & immortalis.

Horat.

Bbb

- 45 Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit: & parochi quæ debent ligna saleque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.

INTERPRETATIO.

Villula quæ vicina est ponti Campano | *bent ligna & sale præbuerunt. Inde*
hospitium dedit: parochi | *verò quæ de-* | *muli Capuæ deponunt clitellas tempore* |

ANNOTATIONES.

45. Proxima Campano, &c.] Siue-
stæ pransi jucundius quidem ob occur-
sum amicorum, venerunt omnes simul
ad hanc villam, in quâ pernoctarunt.

Campano ponti.] Qui impositus est Vul-
turno Campaniæ fluvio per Venafrum,
Capuam, aliasque urbes in mare Tyr-
renum decurrit.

46. Parochi.] Quasi præbiteros à πρῶ-
τον præbere, curatores erant publici per
uibes & loca jus habentes ab oppidanis
exigendi certa stipendia, unde peregrinis
& legatis necessaria suppeditarent Reip.
nomine. Tull. ad Attic. lib. 13. Epist. 2.
Ariarathes Ariobarzani filius Romam
venit. omnino eum Sestius
noster parochiis publicis occupavit; (id
est præbitionibus ac muneribus publicis.
Alii legunt, parochus publicus) quod qui-
dem facile patior. Veram tamen quod
mibi magna cum fratribus illius necessi-
tudo est, invito eum per literas ut ad
me diverſetur. Jam res patet de pere-
grino; de legatis autem auctoritate pu-
blicâ missis hæc habe, studioſe lector.
Idem Tull. item ad Attic. lib. 5. Epist.
16. ita scribit; in perditam & planè e-
versam in perpetuum provinciam nos ve-
nisse scito, magnâ quidem expectatione,
prid. Cal. Sextil. moratus triduum Lao-
dicea, triduum Apamea, totidem dies
Synnade, audivimus nihil aliud nisi
civitatum gemitus, ploratus, &c. . . .
. . . . Levantur tamen misera civita-
tes, quod nullus sit sumptus in nos,
neque in legatos, neque in quæstorem,
neque in quemquam. Scito non modo
nos sanum, aut quod lege Julîa dari
solet, non accipere, sed ne ligna quidem;
nec præter quatuor lectos & tectum, quem-
quam accipere quidquam: multis locis
ne tectum quidem, & in tabernaculo
manere plerumque. Me hercule etiam

adventu nostro reviviscunt, justitiâ, ab-
stinentiâ, clementiâ tui Ciceronis. Ita-
que opinioniones omnium superavit. Præ-
claram etiam huic loco lucem dabit T.
Livius initio lib. 42. Ante L. Posthumium
Consulem, inquit, nemo sociis unquam
in ulla re oneri aut sumptui fuit. Ideo
magistratus multis tabernaculisque &
omni alio instrumento militari ornaban-
tur, ne quid tale imperarent sociis: pri-
vata hospitia habebant; ea benignè co-
mitterque colebant: domusque illorum
Romæ hospitibus patebant, apud quos ipsis
diversi mos esset. Legati qui repente ali-
quò mitterentur, singula jumenta per
oppida, iter quâ faciendum erat, impe-
rabant: & aliam impensam socii in magi-
stratus Romanos non faciebant. At ipsi,
ut est paulò antè cùm senatui placuisset
Consulem, ad agrum publicum à priva-
to terminandum, in Campaniam ire, .
. priusquam ab Româ pro-
ficiſceretur, literas Præneste misit, ut si-
bi magistratus obviam exiret, locum pu-
blicè pararet ubi diverteretur; jumen-
taque, cum exires inde, præsto essent.

47. Hinc muli Capuæ, &c.] Ab eâ
villulâ mulis vecti Capuam venimus tem-
pestivè quidem, nam eâ die confecimus
millia passuum non plus sexdecim.

Capuæ.] Hæc Campaniæ metropolis ac
veluti arx deliciarum & arrogantiar præ-
sidium fuit. Alteram Romam vocat Cice-
ro Philipp. 11. alibi verò superbiæ do-
micilium. Annibalis virtutem corrumpit ac
fregit illa pelago, cultusque, penitus po-
tens civitas, deliciis, opibus, famaque;
ut canit Aufonius. Hodie jacet in ru-
deribus. Duobus autem exinde milliari-
bus versus Boream excitata est Capuæ
nova veteri haudquaquam par. De eâ
jam in Epod. 16.

Lusum it Mœcenas, dormitum ego Virgiliusque :
Nam pilâ lippis inimicum, & ludere crudis.

- 50 Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quæ super est Claudî cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri,
Musa velim memores : & quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci:
55 Sarmenti domina exstat. Ab his majoribus orti

INTERPRETATIO.

Mœcenas ivit lusum, ego verò ac Virgilius dormitum iuvenis : nam pila ludus est noxius lippis acque crudis. Istinc ad Cocceii villam pergitur copiosissimam, qua sita est supra urbem Claudii, jam precor, ô Musa, ut mihi referas paucis

verbis Sarmenti scurra certamen atque Messi Cicerri : & quo patre ambo genti pugnam inierint. Illustris Messii origo ab Osciis : Sarmenti domina etiamnum vivit. Ab istis prognati majoribus

ANNOTATIONES.

48. *Lusum it Mœcenas, &c.*] Pilâ palmaria, cujus exercitatio ad sanitatem utilis robusto quidem & benè afflicto : at crudis noxia & *noxiosus*, qualis Virgilius : contrâ salubris somnus & quies, pariter & lippientibus, qualis Horatius. Scilicet agitatio corporis vehemens ciet irritatque humores, quos lentè duntaxat coquit calor naturalis. Adde quod oculorum acies non parum laborat in observandâ pilâ. Cornel. Cels. lib. 1. cap. 2. Galenus lib. 4. de Symptom. caus. cap. 5.

49. *Pila.*] Quasi pilis plena sic vocatur, ex Isidoro. Alii à *πῆλξ* densare deducunt originem, sive quod pila potissimum conficiatur è *πῆλξ*, id est, lanâ coactâ & compactâ. Quadruplex erat, 1. harpastum, è corio confecta minor pila, quam solo percussam remittebant. 2. follis, ex alutâ; major brachiis, minor pugnis intorquebatur. 3. trigonalis, sive trigon : nomen à triangulari sicu ludentium terrorum, qui sibi invicem ita pilam reddebant, diligenter caventes ne excideret manu sive dextrâ, sive sinistrâ. 4. paganica à pago & paganis dicta : ab his enim ad urbem venit. Plumis infarta erat, durior folle, mollior trigone. Quæ omnia bellè notat & exprimit Martialis lib. 4. Epigram. 19. lib. 12. Epigram. 84. lib. 14. Epigram. 45. 46. 47. Vide infra lib. 2. Sat. 3. v. 11. annot.

50. *Hinc nos Cocceii, &c.*] Inde pro-

cessimus ad villam Cocceii rebus omnibus abundantem. Hæc sita est *supra cauponas Claudii* cujusdam. Vel accipe oppidum quoddam ab Appio Claudio conditum. Placet tamen legere potius cum aliis, *Caudi* : nam inter Capuan & Beneventum sunt Caudium oppidum, hodie *Arpaia*, item Valles & Furcæ Caudinæ, in quibus intercepti aliquando Romani sub jugum turpiter missi sunt : quam tamen ignominiam paulò pòst gravi ultione eluerunt. Tit. Liv. lib. 9.

51. *Nunc mihi paucis, &c.*] Faciè admodum Poëta Musas in re ludicrâ invocatur, veluti solet fieri in gravibus argumentis. Descripturus nempe duorum scurrarum ridiculam contentionem, seriò videtur grave quidpiam adoriri; quo majorem excitet jocum.

54. *Messi clarum genus Osci.*] Ironicè prorsus. Nam hi Campaniæ populi in Latii & Samnii confinio degentes, non solum ignobiles sed & infames erant. Vide Strabon. Huc etiam facit quod obscærum quidam ab Osciis deducunt. Festus Oscos prius Opiscos teste Ennio dictos ait, & stupra inconcessæ libidinis ab ejus gentis pravâ consuetudine, obscœna dici, ex Verrio.

55. *Sarmenti domina exstat.*] Ergo servus erat ille, aut servili genere. Hic scurra Augusto fuisse in deliciis atque Antonio memoratur. Ex Plutarcho : Antonio infensa erat Cleopatra; quod in

Ad pugnam venire. Prior Sarmentus: equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus. Et ipse
 Messius, accipio; caput & movet: O tua cornu
 Ni foret execto frons, inquit, quid faceres, cum
 60 Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
 Setosam lævi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat;
 Nil illi larvâ, aut tragicis opus esse cothurnis.

INTERPRETATIO.

in certamen devenere. Sarmentus prior locutus: aio te esse similem equi indomiti. Cachinnos susulimus. Tum Messius, accipio, inquit; simulque caput agit. Continuo Messius dixit: o quid agas, si cornu tuâ fronte non esset amputatum, quandoquidem ita mutilatus minaris? nimirum turpis cicatrix ei deformarat hirsuta frontis partem sinistram. Hinc plures jocos in vultum campanumque morbum jactans, vultus ut saltaret ad modum Cyclopi pastoris; neque verò larvâ aut cothurnis tragicis ipsum indigere,

ANNOTATIONES.

cenâ dixisset: ipsis quidem acidum vinum infundi: Sarmentum autem Roma Falernum potare. Erat verò Sarmentus Caesaris servulus ex iis qui festivitatis causâ haberi solent, quos Romani delicias appellant. Juvenalis initio Sat. 5. meminit hujus scurræ.

58. O tua cornu, &c.] Pergit convitiari Messio Sarmentus: quid faceres, si frons tua esset adhuc armata illo cornu, quod exsectum tibi est nimis terribili & feroci? sarcasmus.

60. Illi fœda cicatrix, &c.] Nempè Messii in fronte apparebat cicatrix exsectæ verrucæ, quæ amputati cornu speciem exhibebat.

62. Campanum in morbum.] Seu verrucas, quas habebant frequentes Campani in vultu fœdas: vel turpem quamdam aliam lœm ciborum ac luxuriæ intemperantia creatam. Non absurdè Torrentius intelligit eum morbum, de quo Plin. lib. 26. cap. 1. Sensit & facies hominum novos omnique ævo priore incognitos non Italia modò verùm etiam universa Europa, morbos: . . . sine dolore quidem illos ac sine pernicie vitæ; sed tantâ fœditate, ut quacumque mors præferenda esset. Gravissimum ex his lichenas appellavere græco nomine; latine mentigram, quoniam à mento ferè orie-

batur, joculari primùm lasciviâ dictam: ut est procax natura multorum in alienis miseris, occupat in multis totos utique vultus, oculis tantum immunibus; descenditque in colla, pectusque, & manus, fœdo cutis fursure. Campanum alii morbum interpretantur propriam ei genti luxuriam arrogantiamque.

63. Pastorem saltaret uti Cyclopa.] Exprobrat similitudinem cum Polyphemmo, quippe ille pariter ingens corpore & immani staturâ, hirsutaque fronte, in quâ etiam cicatrix oculum Cyclopi obturatum referebat. Quapropter nec larva facies turpis, nec crura sat procera indigerent cothurnis, id est, altis calceis, quibus ad majestatem utuntur Træcædi. Petrus Crinitus de honestâ disciplinâ, lib. 17. cap. 3. apposîtè omnino, inter voluptates scenicas, inquit, celebrari video Cyclopea. Sic vocarunt cum Cyclopem in scenâ saltantem proferrent, habitum & ornamentis, quibus Polyphemus apud Poetas decoratur. Quod ego duxi observandum, ut Horatii locum interpretemur paulò indigentius ab aliis expositum. Itaque sic allusit, cum de Sarmentio scurrâ & Messio Olco, eorumque luteis disserit: ac Messium ore fœdo & facie turpi similemque larvâ reddidit. Quo loco saltare Cyclopa nihil pu-

- 6; Multa Cicerrus ad hæc : donasset jamne catenam
 Ex voto Laribus , quærebat : scriba quod esset ,
 Deterius nihilo dominæ jus esse : rogabat
 Denique , cur unquam fugisset cui satis una
 Farris libra foret , gracili sic , tamque pusillo.
- 70 Prorsus jucundè cœnam produximus illam.
 Tendimus hinc rectâ Beneventum , ubi sedulus hospes
 Pænè arsit , macros dum turdos versat in igne.

INTERPRETATIO.

Ad ista denique Cicerrus plurima retor-
 sit : interrogabat , numquid jam ex voto
 sua vincula consecrasset Laribus : quam-
 vis esset scriba , nihilo minus heræ jus
 in eum superesse : quærebat tandem qua-
 re fugisset aliquando ipse cui sufficeret
 una farris libra , scilicet adeo tenui &
 parvo. Hilariter sanè peregrinus eam cœ-
 nam. Inde rectâ nos contulimus Bene-
 ventum , ubi hospes officiosior propemo-
 dum deflagravit , cum turdos macilentos
 ad focum torreret.

ANNOTATIONES.

to aliud ab Horatio intelligi , quam &
 fronte & habitu talem fuisse Messium ,
 ut Polyphemum in scenâ saltantem pos-
 set exprimere : ac risum de se spectanti-
 bus facile commovere. Polyphemum ab
 Ulysse occæcatum lege apud Homerum,
 Odyss. 9. Virgil. Æneid. 3. De eo Ser-
 vius ita scribit : Multi Polyphemum di-
 cunt unum habuisse oculum , alii duos ,
 alii tres. Sed totum fabulosum est. Vir
 ille prudentissimus fuit , & ob hoc ocu-
 lum in capite habuisse fertur , id est ,
 juxta cerebrum , quia prudentia plus vi-
 debat. Verùm Ulysses eum tamen pru-
 dentiâ superavit : & ob hoc eum cæcasse
 fingitur. Vide & Euripid. Cyclop.

65. Donasset jamne catenam , &c.]
 Servi enim manumissi seu Laribus , seu
 Deorum alicui consecrabant vincula qui-
 bus olim stricti fuerant. Ita Cicerrus
 servilem objicit turpitudinem Sarmento.
 Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 20.

67. Deterius nihilo dominæ jus esse.]
 In servos etiam manumissos domini re-
 tinebant jus operarum , v. g. faciendi
 vestes , suendi calceos , &c.

Scriba.] Alii scribæ dicebantur à suâ
 functione , alii erant magistratuum , pu-
 tà Quæstorii , Prætorii , Ædilitii , &c.
 Scribæ officium apud Romanos merce-
 narium ; nec magni testimonii aut pre-
 tii. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 2.

68. Cur fugisset.] Nullum servo pro-

brum gravius , quàm fugisse. Hinc enina
 contumeliosè furcifer appellabatur , eo
 quod hæc erat fugitivi servi pœna , fur-
 cam collo appensam circumferre.

Cui satis una farris libra foret.] Hæc
 sæpius erat servis fugiendi causa , quod
 nimis parcè à dominis alerentur. At
 Cicerrus utpote gracilis ac pusillus , te-
 nuï alimento poterat ac debebat esse
 contentus , unâ videlicet farris librâ ser-
 vis quotidie dari solita ad victum. Quod
 quidem dimensum proceris corporibus
 exiguum ac vix sufficiens videbatur. Ex
 Gell. lib. 20. cap. 1. Debitori in carcere
 retento lex 12. Tab. jubebat dari in dies
 libras farris ab eo qui victum tenebat.

71. Beneventum.] Hæc urbs Hirpino-
 rum à Diomede condita , 18 mill. pass.
 à Capuâ ; olim dicta Maleventum : at
 deductâ eò coloniâ Romani , ad melius
 omen mutari nomen , & Beneventum
 dici in posterum voluerunt. Fest. Plin.
 &c.

72. Turdos.] Gall. *des grives*. Horum
 aviaria veteres habebant tanta quidem
 ut ex his agri stercorearentur , optimo
 certè fimo. Plin. lib. 17. cap. 9. Varro.
 Columella. Porro ex omni occasione ca-
 ptans jocos Satiricus noster macros no-
 tat turdos , quos magnâ tamen sedulita-
 te hospes ad ignem versabat hospitibus
 apponendos , adeo ut ipse pænè arserit
 ejusque domus pariter.

- Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano summum properabat lambere tectum.
- 75 Convivas avidos cœnam servosque timentes
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
 Incipit ex illo montes Apulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
 Nunquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
- 80 Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo,
 Udos cum foliis ramos urente camino.
 Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem expecto. Somnus tamen aufert
- * * * * *
- 85 * * * * *

INTERPRETATIO.

Enimvero exarsit ignis; & flamma per
 vetustam culinam grassata prope attrin-
 gebat tectum. Mox apertissimè convivas
 famelicos atque famulos trepidantes cœ-
 nam praripere, & cunctos allaborantes
 extinguere. Exinde Apulia cœpit osten-
 dere montes mihi cognitos, quos adurit
 Atabulus, quosque nunquam prateriis-
 semus, nisi nos excepisset villa Trivici
 proxima, haud absque fumo lacrymas
 eliciente, dum in foco incenderentur

humidi rami cum frondibus. Illic ego
 demens mendacem meretricem expecto
 frustra ad mediam usque noctem Tum
 vero sopor me invasit * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

ANNOTATIONES.

74. *Vulcano.*] Hic Deus ignis ponitur non raro pro ipso igne. metonym. vide lib. 1. Od. 4.

Summum properabat lambere tectum.] Hujus incendii facile grassantis ut rationem intelligas, scire te, lector, oportet quod cum aliis scribit Cœlius Rhodig. lib. 26. cap. 21. habuisse veteres in domibus tecti medio apertionem, quam nuncupabant *capnodochen*, id est fumus receptaculum. Nec enim, ut fit hodie, in excavato pariete caminus erat, sed in medio cubiculo hyberno: siquidem in æstivo non erat focus. Vitruv. lib. 7. cap. 3. Hinc & nunc abutimur voce *caminus* fornacem, hypocaustum, ignem, significante: quam tamen usurpamus pro funario, seu gulâ fumum emittente extra tectum. Mador. lib. 19. cap. 6.

75. *Convivas avidos.* &c.] Cœnam jam paratam servare satagunt famelici illi magis quam aedes scilicet athenas,

77. *Incipit ex illo montes.* &c.] Benevento egressis incipiunt aspici montes Apuliæ, Horatio quidem regio notissima, exinde orto videlicet. De *Apulia* lib. 3. Od. 30. & Epod. 2.

78. *Atabulus.*] Ventus Apuliam infestans, dictus quasi *ἀτὰρ βάλων*, immittens calamitatem. Plin. lib. 17. cap. 24. Gell. lib. 2. cap. 22. hunc, ut volunt, eundem noster vocat Iapyga lib. 1. Od. 3.

79. *Erepsimus.*] Syncope, pro *erepsissemus*, id est transivissemus. Sic postea Sat. 9. surrexe pro surrexisse. Virgil. Æneid. 4. v. 626. *extinxim*, pro *extinxissem*. Lucretius pariter *confluxer*. Terentius in *Adelph.* *produxer*. &c.

Trivici.] Hoc oppidum est in Campaniæ finibus, montuosâ valde regione, vixque arduis ac difficilibus: quapropter in villâ proximâ subsistere sæpius necesse est.

Quatuor hinc rapimur viginti & millia rhedis ;
 Mansuri oppidulo , quod versu dicere non est ;
 Signis perfacile est. Vænit vilissima rerum
 Hic aqua : sed panis longè pulcherrimus ; ultrò
 90 Callidus ut soleat humeris portare viator ;
 Nam Canusi lapidosus : aquæ non ditior urna :
 Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hinc Varius discedit mæstus amicis. —

INTERPRETATIO.

Inde rhedis vehimur per quatuor & viginti millia passuum , commoraturi in parva urbe quam indicare non licet versu hexametro ; signis autem , est facillimum. Ibi venditur aqua rerum vilissima : at panis est optimus certe ; adeo ut *prudens viator consueverit sponte humeris ferre ; quia Canusi est lapidosus : urna autem aqua haud felicior : quod oppidum adificatum est quondam à strenuo Diomede. Illinc Varius tristis abscessit ab amicis dolentibus.*

ANNOTATIONES.

87. *Oppidulo quod versu dicere non est.*] Scilicet Equotutico ; quæ vox stare nequit in versu hexametro. Equotutium, vel ut legunt alii, Equotuticum , sive Equus Tuticus, Apuliæ Dauniz fuit oppidulum, hodie *Ariano* dicitur, aliis *Feggia* : in colle situm est ad Apenninum montem : à Benevento in ortum distat milliaribus duodecim, ex Sanfone. Illius meminit Cicero ad Attic. lib. 6. Epist. 1. Scire vis tuas ego quas acceperim literas. Omnes fere quas commemoras , præter eas quas scribis Lentuli pueris & Equotutico ac Brundusio datas.

Quod versu dicere non est.] Imitatio est Lucilii ita Sigillaria indicantis Sat. 7.

... . *Servorum festu' dies est.*

Quem planè hexametro versu non dicere possis.

De hoc servorum die continuò post Saturnalia celebrari consueto , Macrobius lib. 1. cap. 10.

88. *Vænit vilissima rerum hic aqua.*] Quæ scilicet aliunde petenda & longè , è fonte aliquo.

89. *Ultrò callidus.*] Quidam legunt *ultra*, id est, in ulteriorem regionem. Quod satis placet.

91. *Canusi.*] Canusium Apuliæ oppidum, hodie *Canosa*, in colle adificatum apud Aufidum amnem : à Cannis excisis

distans tribus milliaribus.

Lapidosus.] Lapidis instar durus & insipidus : vel lapidibus plenus , è farinâ minimè purâ ; sive malè concinnatâ molâ , sive non sat durâ , quæ grana contendo ipsa deteratur ruptis inde particulis , quæ immixtæ panis dentes manducantis offendunt.

Aqua non ditior urna.] An quod Aufidus est duntaxat lacus , quemadmodum Strabo asserit ; cuius proinde aqua potu injucunda esset ? an, ut scribunt nonnulli, quod Aufidi fluvii alveus interdum arefcit ?

92. *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*] Diomedes Atoliæ rex , post Achillem & Ajacem fortissimus inter Græcos ; singulari pugnâ cum Hectorè & Ænea congressus est ; Palladium abstulit ; Martem quoque & Venerem vulnerasse in bello Troiano fertur. Quapropter indignata Dea uxorem ejus Ægialen libidinibus fœdis adeo perdidit , ut ille tum ab ipsâ tum à patriâ abhorrerit ; diverteritque in Apuliam, ubi cum Dauno rege fœdere inito, non unam urbem condidit. Memorantur Canusium, Arpos sive Argos Hippium, quæ & Argyrippa.

93. *Varius discedit.*] Vocantibus aliò negotiis. Alii volunt ad castra Cæsaris contendisse aliâ viâ.

- Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
 95 Carpentis iter, & factum corruptius imbri.
 Postera tempestas melior, via pejor ad usque
 Bari mœnia piscosi. Dehinc Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque jocosque;
 Dum flammâ sine, thura liquefcere limine sacro
 100 Persuadere cupit. Credat Judæus Apella:

INTERPRETATIO.

Hinc Rubos perreximus fatigati, quod longius iter feceramus, atque ob pluviam molestius. Postridie tempus fuit magis opportunum, at via deterior usque ad muros Barii piscosi. Deinde Egnatia in-

senfis aquis condita præbuit risum ac ludum, quod persuadere volunt thura absque igne incendi in templi aditu. Eadem habeat Judæus recutitus:

ANNOTATIONES.

94. *Rubos.*] Rubi urbs Apuliæ, quibusdam *Ruvo* dicta, Canusium inter & Barium.

Fessi.] Confectis à Canusio, ubi pranderant, viginti miliaribus aut circiter.

96. *Postera tempestas melior, &c.*] Cœlum non pluvium, ut heri.

Via pejor.] Ob hesternum imbrem, locorumque difficultatem.

97. *Bari mœnia piscosi.*] Barium Apuliæ oppidum, regioni nomen dedit Barianæ dictæ: mari alluitur, ad oram finis Veneti: quare *piscorum* vocat Horatius. Conditum est & nominatum ab incolis Baræ parvæ insulæ apud Brundisium, teste Festo.

Gnatia.] Hæc & Egnatia dicitur, hodie *Gnazzi*, vel, *Nazzy*: urbs Salentinorum etiam maritima, media ferè inter Barium & Brundisium, ab utroque distans triginta circiter miliaribus.

Lymphis iratis exstructa.] Seu quod aquæ dulcis penuriâ laborat: seu potius quod sic notare vult Poëta Gnatianos ut lymphaticos id est insanos, quippe qui non modò credant sed & aliis persuadere velint rem incredibilem aut superstitionem, de quâ mox Vide Festum in voce, *lympa*, ubi egregiè ostendit lympham dici pro nymphâ, mutatâ literulâ: & lymphatos dici furiosos, eo quod creditum veteribus, à nymphis si conspicerentur lucorem immitti. Luhe igitur Poëta in ambigua voce.

99. *Dum flammâ sine, thura liquefcere.*] Hocq. miracula superstitionis

meminit Plinius cap 107. lib. 2. ita scribens: in Salentino oppido Egnatiâ, imposito ligno in saxum quoddam ibi sacrum, protinus flammam existere. Porro notavimus alibi cognitos Ethnicis sacros codices, è quibus non pauca mutuari fabulis asperserunt. Certè pater adumbratum hîc quod habetur lib. 3. Reg. cap. 18. de vocato cœlitis igne Eliæ precibus, quo repente consumpta sunt holocaustum, & ligna, & altare lapideum & superfusa copiosè aqua. Vide lib. 2. Od. 19.

100. *Credat Judæus.*] Insinuat Horatius Judæos superstitionis, eo quod max relatum miraculum credenter ac venditarent. Hinc & rem Gnatianam ejusmodi credulis hominibus narrandam suadendamque remittit: quæ sibi suisque comitibus duntaxat *ritu. dedit & loco.* Romanos tamen non parum superstitionibus addictos lege apud Plin. lib. 28. cap. 2. &c.

Apella.] Quasi sine pelle in præputio circumcillo: recutitus. Pers. Sat. 5. v 184. *recutita scabarra* deridet: ubi nos plura de hac lege Judæis a Deo datâ: item ad Juvenal. Sat. 14. v 99 *Salmastus* etymologiam istam doctè refellit, tum quod nequaquam brevis esse possit prima syllaba vocis *apella*, tum quod potius dicendum foret *impella* vel *abpella*, sicut dicitur imberbis, & abomilis, &c. Scilicet autem & appositè ait fuisse tum Romæ Judæum quemdam nomine Apellam, ad quem sanè Horatius respexit.

Non

Non ego. Namque Deos didici securum agere ævum:
Nec si quid miri faciat natura, Deos id
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundisium longæ finis chartæque viæque.

INTERPRETATIO.

ego certè minimè credam. Quippe Deos mitti è summis ædibus olympi. Brundu-
accepi tranquillam vitam ducere: ac si sum terminus fuit prolixi itineris, erit
quidpiam mirandum edat natura, illud etiam hujus descriptionis.
nequaquam à numinibus sollicitis im-

ANNOTATIONES.

101. Deos didici securum agere ævum.]
Ab Epicuro sic statuente, mortalia & in-
feriora quælibet minimè Diis curæ esse.
Vide lib. 1. Od. 34. lege & Plin. lib. 2.
cap. 7.

104. Brundisium.] Hæc urbs regni
Neapolitani maritima, in provinciâ Hy-
druntinâ, ad oram maris Adriatici. Brin-
des. Ennius:

Brundisium pulero præcinctum præpete
portu.

Longæ finis viæ.] Via causa & finis pa-
tet ex dictis initio.

Longæ.] Nam Româ distat Brundisium
milliaribus trecentis & sexaginta. Hæc
verò confecit Horatius quindecim die-
bus. Quidam numerant septemdecim,
sed perperam.

SATIRA VI.

*Vera nobilitas non generis splendore aut ævorum ti-
tulis metienda: sed virtute & honestate morum.
Reprehenduntur qui majora se appetunt. Bona edu-
catio præferenda clâris natalibus. Mediocris fortu-
na opulentiæ præstat.*

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos

INTERPRETATIO.

O Mæcenas, quod nobilior te nullus sit ex

ANNOTATIONES.

1. Non quia, &c.] Satira hæc tota
nitescit cùm veræ nobilitatis definitione,
tum bonæ educationis præceptionibus &
emolumentis, tum grati in bonum pa-
rentem animi testificatione.

Non quia Mæcenas Lydorum, &c.]
Non tu Mæcenas licet nobilissimus,
quod plerique magnatum faciunt, humi-
les ac plebeios aspernaris. Enimverò me
libertino patre natum adeo non despexi-

sti, ut contrâ esse in amicorum numero
jussêris, quod me purum & insontem
comperisti.

Lydorum quicquid, &c.] Ferunt nem-
pè Lydiæ populos, duce Tyrtheno Her-
culis filio vel nepote, in Italiam dudum
appulsi atque Hetruriam tenuisse: un-
de Hetrusci dicantur Tyrtheni pariter ac
Lydi. Virgil. Æneid. 9. v. 11.

Lydorumque manum.

Horat.

CCc c

- Incoluit fines, nemo generosior est te;
 Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarint,
 5 Ut plerique solent, naso suspendis adunco
 Ignotos, ut me libertino patre natum:
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus. Persuades hoc tibi verè,
 Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum,
 10 Multos sapè viros nullis majoribus ortos
 Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos:

INTERPRETATIO.

Lydis, quotquot Tuscia terram habitarent, aut quod habuisti avos paternos ac maternos qui pridem magnis exercitiis præsuerunt, non propterea, more multorum, subsannas obscuros, sicut me libertini patris filium: quando affirmas ni-

hil referre quo parente quilibet oriundus, dummodo probus sit. Benè profectò existimas, ante Servii auctoritatem atque imperium haud illustre, plerisque sapius viros ignotis ortos majoribus & bonos extitisse & magnis dignitatibus amplificatos:

ANNOTATIONES.

Et Æneid. 2. v. 781.

Ad terram Hesperiam venies, ubi Lydius arva

Inter optima virum leni fluît agmine Tybris.

De Mœcenatis ex Hetruriæ principibus origine, fuscè lib. 1. Od. 1. &c.

Etrusco fines.] Etruria sive Hetruria, quæ & Tuscia pariter ac Thuscia scribitur, Italiæ notissima regio, vernaculè *la Tosca*ne: ab ortu rigatur fluvio Tiberi, à meridie mari Tyrrheno.

2. *Generosior.*] A genere *generosus* anronomasticeus dicitur, cui opponitur *degener*. Senec. Trag. Troad;

Generosa in ortus semina exurgunt suos.

3. *Nec quod avus tibi, &c.*] Paterno maternoque genere nobilissimum indicat Mœcenatem.

4. *Legionibus.*] Synecdoche. Propriè verò legio ad Romanos pertinebat: continebat sex hominum millia: singulis autem millibus Tribunus imperitabat, tempore quidem C. Marii. Hic enim primus legionem sex millium conscripsit, quæ antea quatuor millium fuerat. Vide Iulior. lib. 9. cap. 3. Veget. lib. 2. Fest. &c.

5. *Naso suspendis adunco.*] Vastre & falsè derides. Quintil. lib. 11. cap. 3. na-

ribus quidem derisus, contemptus, fastidium significari solet. Plin. lib. 11. cap. 37. aliter homini tantum nasus, quem novi mores subdola irrisioni dicavere.

6. *Libertino.*] Servus manumissus vocatur libertus: ejus filii dicuntur libertini. Qui ab his deinceps nascuntur ingenui sunt.

8. *Ingenuus.*] Non propriè adhibetur vox ista hoc loco: significat autem hic non liberum, sed moribus præditum bonis, ingenuo & nobili viro dignis.

9. *Ante potestatem Tulli.*] Antequam Romæ sextus regnaret Servius Tullius, Tarquinii successor & gener, Ocrisiâ matre captivâ natus. Unde noster ejus regnum ignobile appellat. Quanquam apud Corniculum suam patriam domi valde nobilis fuisse cognoscitur. Vide Dionys. Halic. lib. 4. Tit. Liv. lib. 1. cap. 41. ubi Tanaquil uxor Tarquinii sic hortatur Servium hunc: *Erige te, Deosque duces sequere: qui sis, non unde natus sis, repus: & nos peregrini regnavimus. Tuum est, Servi, si vir es, regnum, &c.*

Nullis majoribus ortos.] Originem trahentes ex iis qui hætenus non inclaruerant, & nullius fuerant nominis ac celebritatis.

- Contra Lavinum Valeri genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse, notante
 15 Judice, quem nosti, populo; qui stultus honores
 Sæpè dat indignis, & famæ servit ineptus;
 Qui stupet in titulis & imaginibus. Quid oportet
 Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
 Namque esto, populus Lavinio mallet honorem
 20 Quàm Decio mandare novo: censorque moveret

INTERPRETATIO.

à contrario Lavinum à Valerii stirpe, per quam Tarquinius Superbus dejectus imperio est, uno asse pluris nunquam aestimatum esse iudicio populi, quem scis insanum frequenter attribuire dignitates immeritis, & stolidè famam se-

qui; nec non admirari titulos atque imagines. Ergo quid nos decet agere à vulgo planè differentes? Nam certè populus dignitatem Lavinio deferre mallet quàm Decio ignoto: & Appius Censor arceret

ANNOTATIONES.

12. *Contra Lavinum, &c.*] Contrà verò domi nobiles interdum tam degenerasse, ut etiam contemptui fuerint, nulloque adepti magistratus.

Lavinum Valerii genus.] Pub. Valerius Lavinus, quod virtute careret, vel populo despectus: quanquam erat è familiâ perillustri, per quam reges exacti Româ. P. enim Valerius Publicola suffectus olim Consul Collatino abdicare coacto, unâ cum Junio Bruto collega regno pepulit Tarquinium Superbum. T. Liv. lib. 2.

15. *Qui stultus honores, &c.*] Ubi nempe viget Democratia, seu populi dominatio, ut Romæ. Tit. Liv. passim. Lucilius olim dixerat:

honorum

Judicium est crassus.

16. *Fama servit ineptus.*] Plus ducitur vanâ opinione & ventosâ existimatione, quàm verâ virtute & gloriâ. Unde omnia deferre solet ei quicumque natalium splendore, domesticâ famâ & opibus præfulget, tamen si per se haud ullum virtutis specimen ediderit. Isocras, ad Demon. vulgus ignorat veritatem, & famam respicit. τὸν ἀνδρείαν ἀγνοοῖ, τοῦ δὲ τὴν δόξαν ἀποβάλλει πολλοί.

17. *Stupet in titulis & imaginibus.*] Nobilitatis insignia demiratur, non ipsam virtutem, quæ sola est nobilitas: stupet

videns honorum titulos & statuas majoribus constitutas, nec advertit hæc uni virtuti decreta & concessa fuisse. Cic. in Pison. Obrepsisti ad honores errore hominum, commendatione fumosarum imaginum, quarum nihil habes simile præter colorem. Juvenal. Sat. 8.

Stemmata quid faciunt? Quid prodest, Pontice, longo

Sanguine censi, pictosque ostendere vultus

Majorum? &c.

Quid oportet nos, &c.] Quid nos sentire & judicare decet, si quidem à vulgi errore liberi, & sapientum institutis informati sumus?

19. *Lavinio mallet honorem quàm Decio mandare novo.*] Homini majorum gloriâ collustrato, per se verò ignobili, potiùs quàm viro propriâ laude conspicuo, cujus majores non antea clari, Pub. Decius Mus è Decii primus summâ in Rempublicam fide consulatum meritò est adeptus, fortiterque & gloriôsè administravit cum T. Manlio Torquato. Cic. de Divin. 1. Tit. Liv. lib. 8. &c.

20. *Censorque moveret Appius.*] Repelleret ac summooveret me à petendò magistratu Appius ille Claudius Cæcus severâ notus censurâ, creatus anno U. C. 443. Is primus libertinos in urbanas tribus redegit. Sueton. Claud. cap. 16.

- Appius, ingenuo si non essem patre natus;
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem,
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tulli,
 15 Sumere depositum clavum, ferique tribunum?
 Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
 Nam ut quisque infans nigris medium impedit crus

INTERPRETATIO.

hic, si libero parente non essem genitus; bi, Tulli, resumere ablatum clavum, &
 & quidem jure, quia non manserem in creati Tribunal? Scilicet aucta est in-
 propria condicione. Vrumenim gloria vicia qua minor erga privatum foret.
 splendente suo curru nexos allicit tam Etiam cum primum aliquis demens
 obscuros quam illustres. Quid prodest ti mediam tibi inierit cothurno, &

ANNOTATIONES.

- & 24. Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 13. ubi Censorum origo & potestas explicatur. Inter alia debebant Senatores legere & cooptare, summotis indignis, & honestissimis allectis. Censoria lex ita jubebat: *Censores populi familias censent: urbis templa, vias, ævarium, vectigalia tuerentur: populum in tribus distribuunt: mores populi regunt: probrum in senatu ne relinquunt, &c.*
 22. Quoniam in propria non pelle quiessem.] Quia vellem assurgere supra meam conditionem ac proprium statum. Allusio est ad fabulam asini leoninâ pelle contecti. Æsop.
 23. Sed fulgente trahit. &c.] Neque verò mirandum quod ignoti ac novi homines quandoque ad dignitates aspirent; siquidem hi, perinde ac generosi nobilesque, trahuntur splendore gloriæ; quæ omnes ad suum veluti currum constrictos rapit. Cic. Offic. 1. *Vix invenitur qui laboribus susceptis periculisque aditis, non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam. At fortis animus & magnus duabus rebus maxime cernitur, quarum una in rerum externarum despicientia ponitur, &c.* Et postea, n. 68. *cavenda est gloria cupiditas. Eripit enim libertatem, pro quâ magnanimis viris omnis debet esse contentio.*
 24. Quo tibi, Tulli. &c.] Quid tibi emolumentum est recepisse vestem & dignitatem Senatoriam, quam tibi Cæsar ad-cinerat? Porro non bene est notus ille,
 Sic habet vet. Comment. *Tullius hic Senatu motus est à Cæsare quasi Pompeianus: occiso verò Cæsare recepit latum clavum, & Tribunus militum factus est.*
 25. Tribunal.] De plebis Tribunalu locum hunc explicant nonnulli, sed frustra. Tribunal militum nemo fiebat, quin prius alam duxisset: alam non ducebat nisi qui cohorti præfuisset. Is milites in castris habebat dicto audientes, ad exercitationes deducebat, in stationes mittebat, claves portarum suscipiebat, vigiliis & munitiones diu noctuque circuire, militum nomina memoriâ tenere, sauciorum curam agere, ne cui arma, pabula, alimenta deessent cavere debebat, &c. Vide Alex. ab Alex. lib. 6. cap. 18. &c.
 26. Privato qua minor esset.] Si degeres absque magistratu, nemo tibi invideret: nunc verò tibi dignitatem nato plures invident.
 27. Nam ut quisque infans, &c.] Cic. cit. Offic. 1. *Nec imperia expetenda: ac potius aut non accipienda interdum, aut deponenda nonnunquam . . . Multi quarentes eam tranquillitatem à negotiis publicis se removerunt, ad otiumque perfugerunt. In his & nobilissimi Philosophi longèque principes, & quidam homines severi & graves, &c.* Ex quibus patet insanire quicquid publicam rem ultrò capeffit exiguis munus adjunctis.

- Pellibus, & latum demisit pectore clavum,
 Audit continuo, Quis homo hic est? quo patre natus?
 30 Ut si quis ægrotet quo morbo Barrus, haberi
 Ut cupiat formosus; eat quacumque, puellis
 Injiciat curam quærendi singula; quali
 Sit facie, furâ quali, pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,
 35 Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
 Quo patre sit natus, num ignotâ matre inhonestus,
 Omnes mortales curare & quærere cogit.
 Tunc Syri, Damæ, aut Dionysii filius, audes
 Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo?

INTERPRETATIO.

laticlavio pectus operuit, statim audit, Quis est vir iste? cujus filius? Quem ad nodum si quispiam eodem quo Barrus morbo labores, velisque conseri pulcher; qualibet pergat, desiderium puellis creabit sciscitandi singula; quali sit vultu, quali furâ, pede, dente, capillo: ita qui pollicetur curaturum se po-

pulum, civitatem, imperium, Italiam, & templa numinum; is cunctos homines cogit sollicitè percontari quo sit editus parente, an obscurus matre ignobili. Num tu filius Syri, Demetrii, vel Dionysii, audes è rupe Tarpeiâ precipitare cives, aut Cadmo tradere?

ANNOTATIONES.

Nigris medium impedit crux pellibus, &c.] Magistratum inivit, in Senatum est allectus: ac proinde jus habet utendi ocreis mollioribus nigri coloris pedem ac mediam quoque tibiam regentibus; item latum induendi clavum. Calcei Patriciorum differebant à plebeiis. Horum crassiores; illorum tenuiores ex alutâ, seu molli & subtili corio: quales gestavere pridem reges Albanorum. Festus. Marcial. lib. 2. Epigramm. 29.

Coccina non lasum pingit aluta pedem. Isidor. lib. 19. cap. 34. ait istos nobilium calceos alto fuisse solo, cothurnis similes, ad medium crus pervenisse, quatuor corrigiis religatos & fibulis aureis vel argenteis: assutam denique desuper habuisse lunæ crescentis effigiem; seu potius literam C, quæ centenarium primum numerum fuisse Senatorum notabat. Vide Plutarch. Quæst. Centur. Rom. Item Coel. Rhodig. lib. 20. cap. 28. Juvenal. Sat. 7. v. 192.

Appositam nigra lunam subtexit aluta. 28. Latum demisit pectore clavum.] De eâ interiori veste & tunicâ nobilibus

propriâ, dixi fusè Sat. præced. v. 36. 29. Audit continuo, &c.] Scilicet homines novos ad dignitates evehi populus indignatur.

30. Quo morbo Barrus.] Mulierum amore effræni, proindeque formositatis affectatione. Sat. 4. præced. Barrus inops.

34. Qui promittit cives, urbem, &c.] Cruquius observat hic formulam quamdam juramenti ejus qui magistratum accipit. Certè Senatoribus ac magistratibus incumbit cura urbis, civium, imperii, religionis, &c.

38. Syri, Damæ, Dionysii.] Nomina servorum sunt ista.

Audes dejicere è saxo cives, &c.] Tu genere libertino oriendus audes Prætoris aut Tribuni plebis officio fungi, civesque Romæ morti addicere, ac licitori tradere è rupe Tarpeiâ dejiciendos.

39. Dejicere è saxo cives.] Usitatum erat hoc Romæ supplicium. Vide Plin. lib. 7. cap. 44.

Tradere Cadmo.] Licitori seu carnifici notæ eo tempore crudelitatis tradere vel necandos vel torquendos.

- 40 At Novius collega gradu post me sedet uno:
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus
 Et Messala videris? At hic, si plaustra ducenta
 Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,
 Cornua quod vincatque tubas. Saltem tenet hoc nos,
 45 Nunc ad me redeo libertino patre natum,
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia sim tibi, Mæcenas, convictor; at olim
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est. Quia non ut forsit honorem
 50 Jure mihi invidet quisvis, ita te quoque amicum;
 Præsertim cautum dignos assumere, pravâ
 Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
 Me possum casu, quod te sortitus amicum:
 Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim

INTERPRETATIO.

At, inquires, Novius collega uno post me gradu confidet: est enim ipse quod erat parens meus, Ob id nempe tibi videris esse Paulus & Messala? Verum hic, si ducenti carri tresque pompa funebres in foro simul procedant, tollet vocem ingentem cornua & buccinas superantem. Id saltem nos detinet. Jam revertor ad me parentis libertini filium, cui exprobrant universi originem à patre libertino, eo quod modò sim tuus conviva, & Mæ-

cenas; quondam verò præfectus esset Romana legioni. Hoc ab illo differt. Quamvis enim dignitatem istam mihi fortasse merito quispiam invidere queat, at non pariter tuam amicitiam; maxime cum dignos eligere caveas, perversâ ambitione longè pulsâ. Ob hoc me fortunatum appellare nequeo, quod fortuito nactus sim te amicum: nulla quippe fortuna mihi dedit te: sed eximius

ANNOTATIONES.

40. *At Novius, &c.* Respondet Tullius ille, collegam suum uno gradu inferiorem se esse & ignobiliorem. Nempe Novius erat libertus; Tullius verò libertinus. De Nonio illo postea sub finem hujus Satiræ.

41. *Hoc tibi Paulus & Messala videris.* Tullio reponit Horatius: scilicet quod à servili conditione distas uno gradu plus quam Novius, an ideo tibi videris esse perinde nobilis ac Paulus Æmilius, & Messala Corvinus apud Romanos illustrissimi? De illo lib. 1. Od. 12. De Valerio Messala Corvino Aurel. Victor, &c.

42. *At hic, &c.* Salsa ironia in ejusmodi homines novos honoribus exornatos. Indicat Poëta Novium digniorem fuisse præconis munere quam Senatoria

dignitate; quippe ingenti voce præditum à naturâ, non autem claris natalibus aut virtutibus.

44. *Cornua quod vincatque tubas.* In funeribus adhiberi solebant cornua tubæque. Pers. Sat. 3. v. 103. *hinc tuba, candela, &c.* Propert. lib. 4. Eleg. 12. sive ult. v. 9.

Sic mæssa cecinere tuba, &c.

48. *Quod mihi pareret legio Romana.* Cum in Bruti castris militarem. Vide lib. 2. Od. 7.

49. *Dissimile hoc illi est.* Honoribus quisque invidere potest, quos non raro indignis etiam dat fortuna: non verò amicitia & gratia apud virum sapientem, qui non nû dignos eligere cognoscitur.

- 55 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
 Ut veni coram, singultim pauca locutus.
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari.)
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me Satureiano vestari rura caballo,
 60 Sed quod eram, narro. Respondes, ut tuus est mos,
 Pauca. Abeo: & revocas nono post mense: jubesque
 Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
 Non patre præclaro, sed vitâ & pectore puro.
 65 Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
 Mendosa est natura alioqui recta; (velut si
 Egregio inspersos rependas corpore navos)
 Si neque avaritiam, neque sordes, ac mala lustra
 Objiciet verè quisquam mihi: purus & infons
 70 (Ut me collaudem) si vivo, & carus amicis;
 Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
 Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
 Quò pueri magnis è centurionibus orti.

INTERPRETATIO.

primò Virgilius, ac deinde Varius nar-
 raverunt quis essem. Cum verò steti cor-
 ram te, modica dixi interruptis verbis.
 (Nam verecundia elinguis haud sinebat
 plura loqui.) Non me illustris parentis
 filium, non equo me generoso vehi circa
 meos agros, sed quod eram, commemo-
 ravi. Tu pauca, ut soles, respondisti.
 Discedo: meque post novem menses ac-
 cersis: præcipisque esse inter amicos tuos.
 Illud ego magni facio quod placui tibi
 qui prævum à recto distinguis, non per
 nobilem patrem, sed per mores & ani-
 mum innocentem. Verum si mea indoles
 parvis ac paucis navis maculata est de
 cetero proba; (quemadmodum si macu-
 las formoso corpore effusas damnes) si
 nec sordidam cupiditatem, nec impura
 ganea ullus mihi justè exprobet: si
 etiam (ut me approbem) ob integra-
 tem & innocentiam gratus amicis vi-
 vo; his causam præbuit meus parens, qui
 modico agro non dives noluit me tamen
 mittere ad scholam Flavii, ad quam per-
 gebant clari juvenes illustrium centurio-

ANNOTATIONES.

55. Varius.] De eo Sat. præced. als.
 Varius. De Quintilio Varo lib. 1. Od. 18.

59. Satureiano.] E Satureianis pascuis,
 ubi equi nutriebantur optimi. Saturum
 vel Satureum, quibusdam Satyrum, v.
 Saturo, hodie vicus hortis amœnus,
 olim oppidum in Calabria, ex Servio,
 secundum alios regio Tarento vicina.

72. Flavii ludum.] Is erat arithme-
 tica, sive computandi, numerandi ratio-
 nes & calculos conferendi magister &
 doctior famulus: ad quem instituendi
 mittebantur pueri ab iis qui fœnori stu-
 debant & avaritiæ. Vide Epist. ad Pison.

v. 325. ubi

Romani pueri longis rationibus assem
 Discunt in partes centum diducere. &c.

73. Magnis è centurionibus orti.] Cen-
 turio qui centum milites regit: quod
 additur, magnis, videtur significare pri-
 mipilos & primorum ordinum dactores,
 qui ferè Tribunis dignitate pares. Sic
 notat Poëta cupiditatem & avaritiam
 primorum quorumque filios ad quæstum
 & sordes magis formare curantium quam
 ad probitatem & virtutem. At longè di-
 versam laudabilioremque iniit viam Ho-
 ratij pater ad erudiendum filium, quam-

- Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto ;
 75 Ibant octonis referentes Idibus æra.
 Sed puerum est ausus Romam portare docendum
 Artes, quas doceat quivis eques atque senator
 Semet prognatos : vestem servosque sequentes
 In magno ut populo si quis vidisset, avitâ
 80 Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum,
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi :
 85 Nec timuit sibi ne vitio quis vetteret, olim
 Si præco parvas, aut (ut fuit) ipse coactor

INTERPRETATIO.

num filii, sinistro brachio suspensum
 ferentes sacculum & tabulam; atque
 reportantes lucrum Iduum octonarum.
 Quinimo non dubitavit me puerum Ro-
 mam ducere informandum disciplinis,
 quibus filios suas instituat quilibet eques
 aut senator: adeo ut si quis in urbe po-
 pulosâ considerasset vestimenta mea, &
 famulos comitantes, facili sibi persuade-
 ret impensas istas mihi suppeditari ex

avorum facultatibus. Ipse mihi peda-
 gogus integerrimus non discedebat à me
 apud praeceptores quoscumque. Uno verbo,
 castum me praestitit ab omni non tantum
 actione sed & suspicionem infami: (qui
 primus decor est virtutis:) neque for-
 midavit ne quipiam ipsum redargueret,
 si exiguas mercedes præco vel coactor,
 (qualis ipse fuit) aliquando scitaret.

ANNOTATIONES

vis macro pauper agello, non ut illi pin-
 guibus & opimis prædiis locupletes.

74. Lævo suspensi loculos tabulamque
 lacerto.] Centurionum filii euntes ad
 ludum seu scholam, ipsi sua gestabant,
 nec unus famulus aderat; præ avaritia
 patrum: at contra Horatium sequeban-
 tur servi portantes ipsi necessaria; ut
 scribet mox. Loculos, in quibus calculi;
 tabulam, chartas, scrinia, Gall. pour
 apprendre à calculer, comppter à la plu-
 me & aux jettons.

75. Octonis referentes Idibus æra.]
 Sunt qui interpretentur: mercedem af-
 ferentes magistro singulis Idibus, quæ
 dies octo complectuntur. Verum licet
 apud nos hodie ludimagistris merces
 pendatur menstrua: at apud Romanos
 annuam fuisse docet Juvenalis Sat. 7.
 in fine Et Macrobius Saturnal. 1. cap. 12.
 Annus à Martio incipit
 hoc mense magistris exolvebant merce-
 des, quas compitius annis dederat fecit.

Melius itaque intelligunt alii locum hunc
 de calculo & rationibus confectis: ut
 pueri quasi pensum ex mandato præcep-
 toris domi expeditum referrent, scripto
 ostendentes in tabulâ, quantum lucti re-
 diret singulis mensibus ex certâ summa
 pecuniæ ad foenus creditâ. Porro quod
 Idibus solentur usurae colligi, fusc expli-
 cavi ad calcem Epod. 2. Iduum verò
 etymon lib. 4. Od. 11. stroph. 4.

76. Romam portare.] E patriâ Ven-
 tio minoris oppido transferre Romam
 urbium reginam & artium omnium
 emporium nobile.

78. Vestem servosque sequentes: &c.]
 Populus videns Romæ habuam conu-
 tatumque Horatii, sanè illum credebatur
 re familiari copiosâ, avitisque facultati-
 bus probè instructum: adeo non ullis
 parcebat sumptibus pater, ut honestam
 filio & bonam daret indolem, educatio-
 nem, disciplinam, institutionem.

86. Præco, coactor.] Præco res vanales
 Mercedes

- Mercedes sequerer. Neque ego essem questus. Ob hoc nunc
 Laus illi debetur, & à me gratia major.
 Nil me pœniteat sanum patris hujus : eoque
 90 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
 Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
 Sic me defendam. Longè mea discrepat istis
 Et vox & ratio. Nam si natura juberet
 A certis annis ævum remeare peractum,
 95 Atque alios legere ad factum quoscunque parentes
 Optaret sibi quisque; meis contentus, onustos
 Fascibus & sellis nolim mihi fumere: demens
 Judicio vulgi, sanus fortasse tuo; quod
 Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.
 100 Nam mihi continuo major quærenda foret res;
 Atque salutandi plures: ducendus & unus
 Et comes alter: uti ne solus rusve peregrève
 Exirem: plures calones atque caballi

INTERPRETATIO.

Neque ego conquestus fuerim. Imò hanc ob rem laudabilis est, plusque illi ego debeo. Certè patris ejusmodi sapientem me nunquam pœniteat: adeoque me non ruebor sicut multi, dicentes nequaquam suâ culpâ accidisse quod non sortiti fuerint parentes liberos & illustres. Sermo meus atque judicium abest procul ab istis. Enimvero si natura imperaret denudò percurrere tempus præteritum ab annis aliquot, & alios parentes assumere

ad ostentationem quolibet quisque vellet; ego meis contentus nollem accipere mihi caros fascibus & sellis curulibus: insanus à plebe quidem, à tè verò sapiens judicandus, ni fallor; quod ferre grave onus recusarem, ad id minimè assuerus. Nam proinde oporteret comparare majores divitias; nec non plures invisere: ac circumducere duos affectus: nec liceret solum proficisci rus aut peregrinari: nutriendi forent plures equi & famuli:

ANNOTATIONES.

in auctionibus proclamabat, ac licitationibus addicebat.

Coactor.] A cogendâ seu redigendâ pecuniâ nominatus rerum venditarum pretium prosequeretur & colligebat: unde & collectarius aliquando appellatur. Idem etiam pecuniam publicanorum & vectigalia exigebat. Gall. un Sergeant.

96. Onustos fascibus & sellis.] Quidam legunt honestos, Falces, & sellæ curules, insignia magistratuum: synecdoe. pro magistratibus & dignitatibus. De fascibus disserui alibi fusè. De sella curuli dicam postea in lib. 1. Epist. Interim ex Gell. lib. 3. cap. 18. hæc accipim: Senatores qui curulem magistratum gessissent, curru vehebantur in curiam,

Horat.

honoris gratiâ: in eo verò curru sella erat, super quam considerent; qua ob eam causam Curulis appellata. Senatores autem majoribus honoribus nondum perfuncti, pedibus itabant in curiam: unde & pedarii nominabantur. Alii tamen aliter de sellæ curulis origine sentiunt.

99. Onus.] Onera & incommoda nobilis conditionis & dignitates honoresque capessentis gerentisque.

101. Salutandi plures.] Ambiendo suffragia, benevolentiam captando, Magistratum petendo: ut moris est.

Ducendus & unus & comes alter, &c.] Hoc enim requirit decorum, honor, majestas, dignitas.

DDdd

- Pascendi : ducenda petorrita. Nunc mihi curto⁷
 105 Ire licet mulo , vel , si libet , usque Tarentum ;
 Mantica cui lumbos onere ulceret , atque eques armos ,
 Objiciet nemo fordes mihi quas tibi , Tulli ,
 Cùm Tiburte viâ prætorem quinque sequuntur
 Te pueri lasanum portantes ænophorumque.
 110 Hoc ego commodiùs , quàm tu , præclare senator ,
 Multis atque aliis vivo. Quacunque libido est
 Incedo solus : percunctor quanti olus , ac far :
 Fallacem circum vespertinumque pererro

INTERPRETATIO.

pertrahenda vehicula. Sim verò etiam Tarentum usque , si placet , decurtato possum vehi mulo ; cui lumbos sarcina , armos vero sessor vulneret. Nullus mihi sordidam avaritiam exprobrabit , sicut tibi , Tulli , quando Tiburtinâ viâ Prætorem te comitantur servi quinque lasa-

num ferentes & vas vinarium. Ob hoc vivo beator te , ô illustis Senator , alijsque bene multis. Ambulo solus quacunque placet : quæro framentum & herbâ quanti vaneant : perlustro circum fraudulentum , & forum vespertinum pre-

ANNOTATIONES.

104. *Petorrita.*] Petorritum est genus carri quatuor rotarum ; ab Æolico *πετορες* , pro *πτερες* : vel ab *Πετρά* voce , *petora* , similiter quatuor significante. Dicitur etiam gallicum esse vehiculum , non absurdè , ut Galli acceperint a Massiliensibus Græcâ linguâ utentibus. Sunt qui etymon ducant a Britannis & Celtis apud quos *pedar* est quatuor : sed perperam. Vide Festum : item Agell. lib. 15. cap. 30.

Curto mulo.] Vili , turpi , cui decurtata est cauda. Propert. lib. 4. Eleg. 1. *curto equo.*

105. *Usque Tarentum.*] Vel ad ultimos Italiæ fines. De Tarento , lib. 1. Od. 28. lib. 2. Od. 6. lib. 3. Od. 5.

106. *Mantica cui lumbos , &c.*] Ex Lucilio :

Mantica cantherii costas gravitate premebat

Ad rem Seneca Epist. 88. *ô quantum erat seculi decus , Imperatorem triumphalem , consorium , & quod super omnia hac est , Catonem uno caballo esse contentum , ac ne toto quidem : partem enim sarcina ab utroque latere dependentes occupabant !*

107. *Objiciet nemo fordes mihi , quas tibi , Tulli.*] Tibi quidem Prætori ac diviti objici jure potest quod sordidè vi-

vas & parum decorè : non ita verò privato mihi. Multa enim tolerantur in privatis & plebeis , quæ in magistratibus ac Patriciis minimè

108. *Tiburte viâ.*] Ante omnium oculos viâ frequenti & celebri , quæ ducit Tibur : de qua urbe lib. 1. Od. 7. & 18. lib. 2. Od. 6.

109. *Lasanum portantes.*] Instrumenta & vasa quælibet vilissima , coquendis etiam cibariis utilia : ne aut hæc aut illa aut aliud quidquam pretio comparare sit opus in meritoriis tabernis ac diversoriis : quod quidem præparci est hominis ac sordidissimi. Lasanum Græcis *λασανον* duo significat , matulam , & leberem : posteriori sanè accipiendum est hic sensu. Hesychio , Suidæ , Poluci *λασανον* idem est quod *πυπόπους* *ella* *pedes habens* : pariter & Schol. Aristoph. in Pace.

111. *Multis atque aliis*] Legunt alii , *millibus atque aliis* Rursùm alii aliter interpretantur : quidam sic : ob hoc & alia multa commodiùs vivo , &c.

113. *Fallacem circum.*] Circum maximum , à Tarquinio Prisco spectaculis designatum , Palatium inter & Aventinum montem , tria stadia & amplius longum , quatuor verò jugera latum. Dionys. Halic. lib. 3. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 25. *Fallacem* : ubi sortilegi somnio-

Sæpè forum: affisto divinis: inde domum me
 115 Ad porri & ciceris refero lachanique catinum.
 Cœna ministratur pueris tribus: & lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet. Adstat echinus
 Vilis, cum paterâ guttus, Campana supellex.

INTERPRETATIO.

guenter: affo ad harios: hinc redeo domum ad patinam porri, ac ciceris & lachani. Cœnanti porrò mihi famulantur servi tres: lapis autem candidus portat binos scyphos cum cyatho. Adest vilis echinus, & guttus cum paterâ, supellex è Campaniâ.

ANNOTATIONES.

rum interpretes, astrologi, circulatores, & alii fumum, ut aiunt, vendentes; aut questûs causâ ariolantes, ut ait Tull. 1. de divin. sub finem. Vide Juvenal. Sat. 6. v. 581. & seq.

Vespertinum forum.] Vel quod vesperi minor frequentia in foro, quam manè; tuncque illuc conveniunt nugatores & otiosi homines ad confabulandum, & si quid novi spargendum ac ventilandum: vel ambulandi causâ, cum adsint porticus ad id commodæ.

114. *Affisto divinis.*] Apage qui explicant, rebus divinis & sacris intersum: imò nihil ad rem. Intellige verò: animi gratiâ audio divinos & ariolos plebi incautæ verba dantes, ut in circo, sic etiam in foro.

Inde domum me.] Inde domum me recipio ad cœnam oleribus & leguminibus constantem.

115. *Lachani.*] Sic placet legere; non, ut alii, *lagani*, quod quidem placenta genus, & ad delicias magis pertinet: at Horatii mens & sensus innuit potius lachanum. Nam *λαχανον*, *olus*, vel *beta* Atticis, pertinet ad cœnam facilem & parabilem, magisque cum porro & cicere convenit.

116. *Lapis albus.*] Describit apparatus non cœnæ modò suæ ac cibatorum, sed & abaci vasorumque in eo repositorum.

Lapis albus.] Mensa ex albo lapide seu marmore, quæ Delphica dicebatur, erat pro abaco: Gall. *b. offset*.

117. *Pocula duo.*] Alterum vini, alterum aquæ: atque ita bina semper singulis convivis ponebantur.

117. *Cum cyatho.*] Quo vasculo hau-

stum ex urnis vinum aut aqua in pocula infundebatur; aut etiam diluebatur ac miscebatur. Quod qui ministerium præstabat, *κυστήριον* dictus Græcis. Non mittendus hic jocus Marcelli gravis & lepidus æquè. Cum Syraculas obsideret, ejusque naves Archimedes sublevaret, rursumque mari illideret atque immergeret, ut depressâ puppi vel prorâ, aquæ plurimum acciperent; ludens aiebat Marcellus, Archimedem suis navibus pro cyathis uti, Plutarch. &c.

117. *Echinus.*] De hujus interpretatione vocis adhuc sub judice lis est. Quidam salinum echini marini piscis formam habens intelligunt: alii ampullam scorteam aut vitream: alii lignum cum uncinis ad reponendos calices. Nec ineptè quibusdam videtur esse pollubrum seu malluvium, id est, vas lavandis manibus, Gall. *un bassin à laver les mains*: ac proinde *guttus* ab iisdem explicatur aqualis, seu vas ad aquam affundendam.

118. *Patera.*] Ad libationes: quas quidem religiosi veteres in epulis nunquam omittebant. Diis nimirum offerebant in paterâ seu vinum seu primitias ciborum: atque his vesci religioni ducebant. Unde Cic. 1. de Finib. n. 22. *Atqui reperimus, inquit, afotos primum ira non religiosos, ut edant de patellâ.*

Guttus.] Vas ita dictum quod guttatim fundat & minutatim. Varro 4. de Ling. Latin. Gell. lib. 17. cap. 8. &c. Non absurdi quidam volunt guttum illum ad uncturam sive unctionem epularem adfuisse: id est ad oleum, acetum, similemque liquorem; aut aliud condimentum quodlibet patinis irrorandum, ut loquitur Persius, Satirâ 6.

Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
 120 Surgendum sit manè, obeundus Marsya, qui se
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo. Post hanc vagor: aut ego lecto
 Aut scripto, quod me tacitum juvet. Ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis,

INTERPRETATIO.

Postea vado cubitum, minime anxius quod die crastina surgendum sit diluculo, visendusque Marsyas, qui ajerit intolera-
 bilem sibi esse conspectum junioris No-
 viorum. Decumbo usque ad horam de-

cimam. Deinde prodego foras: vel lectito aut scriptito quod silentem me recreet. Ungor oleo, non quo impurus Natta lychnos defraudans.

ANNOTATIONES.

Suum verò sit cuique judicium, ego dicam quod sentio: mover me quod Poeta jungat cum patera guttum: sicque videatur indicare guttum libando vino destinatum. Quocirca malim echinum supra interpretari salinum, aut vas aliud quodvis, etiam malluvium, si lubet: at guttus nequaquam sit aqualis, seu vas aquam ablucendis manibus affundens.
Campana supellex.] Ista porro vasa fistilia sunt, ex iis quæ in Campania fiunt ex argillâ.

120. *Obeundus Marsya.*] Sive ad vadimonium, nec enim litigare aveo: sive ad sumendam à fœneratoribus pecuniam, aut solvendas usuras: nam ab his abhorreo. In primâ fori parte erat pro rostris Marsyæ statua, ad litigatorum terrorem posita: ad quam vadimonia sistebantur: conveniebant etiam causidici, alique negotia tractantes & componentes: nec non ibidem sedebant fœneratores. Porro Marsyam norunt omnes fuisse Phrygium tibicinem; quem ab Apolline, quod temerè cum eo contendisset, excoriatum fabulantur. Saryrum fuisse scribit Ovidius, Metam. 6. cap. 5. Vide Cœl. Rhodig. lib. 28. cap. 12.

Qui se vultum ferre negat Noviorum posse minoris.] Quod illa statua Marsyæ sublata erat manu, satyricè & sarcasticè noster interpretatur Marsyam averfari, velut indignabundum quod Novius libertus inter iudices & senatores allectus esset; &, quod pejus, turpi fœnerandi

studio totus incumberet: unde gestu ostendat abhorrere se ab istis sordibus, & ab ejus aspectu.

121. *Noviorum minoris.*] Novii fratres erant duo, quorum natu minor ad Marsyæ statuam quotidie sedebat. De illo suprâ, v. 40.

122. *Ad quartam jaceo.*] In cubili jaceo ad horam usque decimam matutinam: quod non semel jam explanavi.

Aut ego lecto aut scripto.] Si foras non prodego, postquam è lecto exiui, operam do lectioni vel scriptioni. Valeat Theod. Marcilius, qui pertinaciter hîc è nominibus facta verba ab interpretibus indignatur, vultque ablativos esse absolutè positos; ut sit sensus; aut ego postquam legi aut scripsi quod tacitum me juvet, ungor olivo: &c. prior certè præpolleret explicandi ratio, ut lecto pro lectito, scripto pro scriptito dixerit Horatius.

124. *Non quo fraudatis, &c.*] Ungor olivo optimo, non lucernario laternario ac fœtente, adeoque fraudatis quasi lucernis detracto: ut facit Natta per sordidam ac turpem avaritiam. Pari sensu Juvenalis scripsit Sat. 5. v. 87. qui palidus offertur misero tibi caulis olebit laternam.

Natta.] Quidam legunt Nacca. De sordido isto homine, & noster alibi, & Juvenalis Sat. 8. v. 95. & Persius Sat. 3. v. 31.

Non pudet ad morem discincti vivere Natta?

- 125 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
Pransus non avidè, quantum interpellat inani
Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
Vita solutorum miserâ ambitione gravique.
130 His me consolor, victurus suavius, ac si
Quætor, pater atque meus, patruusque fuissent.

INTERPRETATIO.

Cum verò sol ardentior fatigatum me monet inire balnea. evito sideris rabidi tempus. Modicum prandeo quantum impediatur vacuo esse ventre per diem integram: domi resideo otiosus. Hæc vita est carentium infelici & molestâ ambitione. 125. me sublevo; viramque fortunatior quam si quætor fuisset meus pater, avus, atque patruus.

ANNOTATIONES.

125. Ast ubi me fessum sol acrior, &c.] Æstivo tempore, ac diebus Canicularibus. Minus sapiunt qui intelligunt solem meridianum cuiusque dici. Nam qui modicè curare se cuticulam prædicat, longè abest ut innuat quotidie se balneis uti: quod certè luxuriem & delicias olet.

126. Rabiosi tempora signi.] Tunc sublevo me, & mitigo ardores Caniculæ: de quâ lib. 1. Od. 17. lib. 3. Od. 13.

Perf. Sat. 3. initio,

insana Canicula menses
Jam dudum coquit: & parulâ pecus

omne sub ulmo est.

127. Pransus non avidè. Antiqui nimirum haud bis in die epulabantur: modico verò circa meridiem sumpto cibo, vesperti cœnabant: atque ita negotiis ac laboribus diem impendebant, noctem verò curandis corporibus. Domitianus tamen refertur lautè prandisse, parcè autem cœnasse: ut apud nos modò plerique facere amant: ita suadente medicinâ & sanitatis ratione.

128. Domesticus otior.] Otio liberali vaco, non inerti & ignavo.

SATIRA VII.

Rixam Rupilii cum Graculo Persio describit.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum

INTERPRETATIO.

CUNCTIS puto cognitum esse lippis ac tonsoribus, quâ ratione Persius

ANNOTATIONES.

1. Proscripti, &c.] Superiore Satirâ refutavit Horatius obrectatores & malevolos quosdam libertinum genus ipsi obijcientes tum nempe cum & Augusto reconciliatus & Mœcenati gratiosus esset: at longè antea idem ei probum fuerat ingestum, Scilicet cum Tribunus militum esset, cum ipso pariter in exercitu Bruti militabat Rupilius, in eumque illud convicii effuderat. Itaque noster opportuno tempore se ultus est, datâ occasione litis, quæ isti Rupilio cum Graculo quodam nomine Persio inciderat.

Proscripti Regis, &c.] Rupilius cognos-

Ibrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus & lippis notum & tonforibus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 5 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas;
 Durus homo, atque odio qui possit vincere Regem;
 Confidens tumidulque; adeo sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis.
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque

I N T E R P R E T A T I O.

ibrida vindicavit pus aut virus Rupilii Regis proscripti. Persius iste ingentia habebat negotia Clazomenis, necnon graves rixas cum Rege; homo pervicax & qui molestiâ vincere posset Regem; arro-

gans & superbus; denique tam acerbâ dicacitate ut Sisennas Barroque albis equis anteverteret. Redeo ad Regem. Cum nulla utrique concordia esset,

A N N O T A T I O N E S.

mento Rex in urbe præturam gerens, ab Augusto Triumviro proscriptus ad Bruti castra confugit.

Pus atque venenum.] Maledicentiam linguæ virulentæ, Lucil.

Lucili marcebat febris, senium, vomitus, pus.

2. *Ibrida.*] Perperam alii *hybrida* scribunt, frustra & deducunt ab ὕβρις vel ὕβρις sive ὕβρις, ut significetur conviciator, petulcus & contumeliosus. Benè viderunt eruditi *Ibrida* scribendum, ut notetur Persius Asiatico patre ortus matre autem Romanâ. Nam antiqui spurios item diverso genere procreatos dicebant umbros, imbro, indeque ibros & ibridas. Sic *ibridæ* canes lyeiscæ. Ildor, lib. 12. cap. 1. in *animantibus*, inquit, *bigenera dicuntur quæ ex diversis nascuntur, ut mulus ex equâ & asino, burdo ex equo & asina, ibrida ex apris & porcis, &c.* Plin. lib. 8. cap. 49. de *mulionibus & ovibus natos pristis umbros vocarunt, & cap. 53. semifera animalia antiqui vocabant ibridas, ad homines quoque, ut in C. Antonium Ciceronis in consulatu collegam, appellatione translata.* Ita apud Valer. Maxim. lib. 8. cap. 6. Q. Varius propter obsecrum jus civitatis *ibrida cognominatus, &c.* natus minurum Hispano patre, matre Veronensi.

3. *Lippus notum & tonforibus.*] Pro-

verbialis dictio. Lippi quod raro foras prodeunt vix lucem ferentes, hinc curiosè percontantur ab invicentibus quid sit novi per urbem: *tonstrina* verò, in quas multi conveniunt otiosi & loquaces, sunt proinde rumorum & confabulationum officinæ. Huc referri potest quod Theophrastus ait: τὰ κατὰ πόλιν συμπίνα, *tonstrina convotationes sine vino.*

5. *Clazomenis.*] Urbs ista minoris Asiæ in Ioniâ, ad oram maris Ægei inter Smyrnam & Chium; prius dicta Gryne, unde Apollo Grynæus: Anaxagoræ patria fuit.

8. *Sisennas, Barros.*] Homines famulos dicacitate, conviciis, linguæ petulantia. De *Barris* antea. *Sisenna* cognomen erat Aproniorum & Corneliorum. Dio lib. 54. meminit Cornelii *Sisennæ*, qui de uxoris vitâ in Senatu reprehensus ausus fuerit dicere, se illam sciens & suadente Augusto duxisse, atque ita Principis cum eâ consuetudinem, quam nuptis celatam vellet, apertè & fâse notaverit.

Equis præcurreret albis.] Figurata locutio inde nata quod equi albi credantur velocissimi. Plaut. *Alin.*

Si hanc occasionem se tempus subterdixerit,

Nunquam adeo quadrigis albis indiget postea.

- 10 Convenit ; (hoc etenim sunt omnes jure molesti ,
Quo fortes , quibus adversum bellum incidit. Inter
Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis , ut ultima divideret mors :
Non aliam ob causam , nisi quod virtus in utroque
15 Summa fuit. Duo si discordia vexet inertes ,
Aut si disparibus bellum incadat , ut Diomedi
Cum Lycio Glauco ; discedat pigrior , ultrò
Muneribus missis) Bruto prætorē tenente
Ditem Asiam , Rupili & Persi par pugnat , uti non
20 Compositus melius cum Bitho Bacchius. In jus
Acres procurrunt ; magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam : rideretur ab omni
Conventu : laudat Brutum , laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat , stellasque salubres
25 Appellat comites , excepto Rege : Canem illum ,

INTERPRETATIO.

(nam molesti omnes eodem sunt animo ,
quo strenui quibus contraria pugna con-
tingit. Sic inter Hectorem Priami filium
& fortem Achillem odium extitit impla-
cabile , quod sola mors tandem dirimeret :
haud aliā de causā quā quod ambo-
bus summa virtus inerat. At si contē-
tio fuerit duobus ignavis , vel certamen
contingat imparibus , putā Diomedi cum
Glauco Lycio ; inertior cedat , datis spon-
te muneribus) dum Prator Brutus age-

ret in opimā Asiā dimicavit par Rupi-
lii atque Persi , adeo ut non convenien-
tius sit commissus Bacchius cum Bitho.
Ad iudicium ardentē properant : ambo
spectaculum ingens. Persius rem expli-
cat : catus universus cachinnos tollit :
laudat ille Brutum , laudat comites.
Brutum vocat Asiā solem , comites verò
salutaria sidera nuncupat , dempto Re-
ge : hunc enim accessisse velut Cani-

ANNOTATIONES.

10. Hos etenim sunt omnes jure mo-
lesti , &c.] Ut fortes sic & molesti nun-
quam cedere volunt : illud est eorum in-
genium & velut jus quoddam à naturā
comparatum. lib. 1. Od. 6. gravem
Pelida stomachum cedere nescit.

13. Ultima divideret mors.] Ira enim
non senescit nisi per mortem , ut ait So-
phocles : Δύς ὡς ἐστὶν αἰὲν ὁ θυμὸς
δύειν.

16 Diomedi cum Lycio Glauco , &c.]
Ex Iliad. 6. ubi Jupiter dicitur Glauco
mentem ademisse , indeque Glauco ar-
ma aurea sua cum Diomedi æreis per-
mutasse. De Diomede supra Sat. 5. Glau-
cus Lyciorum dux ad auxilium Troia-
norum venit : erat præterea nepos Bel-
lerophonis , qui Jobati Lyciæ regis ge-
ner & regni hæres fuit.

18. Bruto Pratore tenente ditem A-
siam.] Ne accipe , lector , Asiā Prætorē
Brutum : imò tunc Romæ Prator erat
Brutus : in Asiā verò se contulerat ad
contrahenda adversus Augustum auxilia :
ibique permulta gessit laude digna.

19. Ditem Asiā.] Cic. pro lege Ma-
niliā : Asiā tam opima est & fertilis ,
ut & ubertate agrorum , & varietate
fructuum , & magnitudine pastionis , &
multitudine earum rerum qua exportan-
tur , facile omnibus terris antecellat.

20. Cum Bitho Bacchius.] Par gla-
diatorum insigne erant Bithus & Bac-
chius. Sueton. Octav. Erasim. adag.

25. Canem illum , &c.] Alios Bruti
comites stellas quasi salubres venisse , at
Rupiliū fatale sidus ac veluti Canicu-
lam. De hac Virgil. Æn. 10. Sirius ardet :

- Invisum agricolis fidus, venisse : ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 Tum Prænестinus falso multumque fluenti
 Exprensa arbusco regerit convicia ; durus
 30 Vindemiator & invictus, cui sæpè viator
 Cessisset, magnâ compellans voce cucullum.

INTERPRETATIO.

culam, astrum agricolis infestum : fluebat velut amnis hyeme, ad quem securis infrequenter accedit. Tunc Præneste natus illi mordaci & valde copioso dicteria retorquet ex arbuscivâ vite deprompta, vinitor acer ac vinci nescius, cui frequenter viator cessisset grandi voce appellans cuculum.

ANNOTATIONES.

Ille sitim morbosque ferens mortalibus agris

Nascitur, & lavo contristat lumine cælum.

Vide, si vacat, annot. ad Od. 17. lib. 1. & Od. 13. lib. 3.

26. *Ruebat flumen ut hibernum.*] Per sui oratio fluebat rapide torrentis instar, aut fluvii nivibus hyemalibus iatumescentis & exundantis. Vide lib. 4. Od. 2.

Fertur quo rara securis.] Ad cuius fluminis ripam raro venit frondator cum securi quâ ligna cædat ; seu quod ipse metuit ne exundante fluvio abripiatur, seu quod aditæ arbores impetu decurrentium aquarum totæ eradicantur & auferuntur.

28. *Prænестinus.*] Rupilius Rex oriendus Præneste. Hæc Latii civitas Româ distat 21 mill. pass. Ortum versus : hod. *Palestrina*. Condita fertur & nomen sortita à Præneste Ulyssis & Circes filio.

Salso multumque fluenti.] Malè quidam hæc jungunt cum sequenti voce *arbusco* : quæ certè referenda sunt ad Persium, de quo antè. Heinsius asseveranter legendum contendit, *multoque fluenti*, ut respondeat sequenti vocabulo *vindemiator*. Sed conjectura hæc audacior sanè est : & quicquid dicat, de eâ lectione dubitabimus.

29. *Exprensa arbusco regerit convicia.*] Velut durus vindemiator in viatorem dictariis lacerantem scommata regerit ex arbusco suo : ita Rupilius acerba convicia reddidit Persio magnâ lingue volubilitate & petulantia contumelias ingerenti.

Arbusco.] Id est, vite arbori innuâ :

de quâ Plin. lib. 17. cap. 23. ubi scribit, *nobilis vina non nisi in arbuscibus gigni*, & in his quoque laudatiora summus, sicut uberiora umis : adeo excelsitate profectur, &c. Columell. lib. 4. *vites*, inquit, *maximè gaudent arboribus* hoc genus *vitiu*m *arbuscivum* vocamus.

30. *Vindemiator.*] Observa, lector, vocem istam esse hic quatuor syllabarum, atque in unam coire i & a, ut metri constet ratio.

Cui sæpè viator, &c.] Solebant prætereuntes cum vindemiatoribus seu vineam putantibus, item cum frondatoribus certare conviciis.

Auson. in *Mosella* :

inde viator

Riparum subiecta terens, hanc navis labens

Probra canunt feris cultoribus.

31. *Magna compellans voce cucullum.*] Stolidum, fatuum, desidem & pigrum, instar cuculi : vel quod vinitores putationem & culturam vineæ donec cuculi vox audiat, serius tardantes viator deridebat cuculi exprimens cantum. Plin. lib. 18. cap. 26. *Putationem aquæ octio peractam habeto. Et postea : Sic fore in 6. Id. Maii* quo temporis intervallo, 15 diebus primis agricola rapienda sunt ea, quibus peractis ante æquinoctium non suffecerit, cum scias inde natam exprobrationem factam putantium vites per imitationem cantus alitis temporarii quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur opprobriumque meritum, falcem ab illa velare in vite deprehendi, ut ob id petulantia sales

At

At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
 Oro, qui reges consueris tollere, cur non
 35 Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

INTERPRETATIO.

Tum Graculus Persius, posteaquam salubribus Italicis aspersus fuit, exclamat: qui reges exterminare solitus es, quare non istum Regem tollis? Hoc, mihi crede, unum est à tuis facinoribus.

ANNOTATIONES.

etiam cum primo vere ludantur.

Cucullum.] Vel potius cuculus, mediâ productâ, κοκκυξ, avis vetna, à voce, quam sæpius ingeminat, appellata. Unde & κόκκυγας Græci vocant homines molestos, eadem sæpius insulsè repetendo caput obtundentes. Plin. lib. 10. cap. 9. proceedit vere coccyx, occultatur Canicula ortu: semperque parit in alienis nidis, maxime palumbium, majori ex parte singula ova, quod nulla alia avis; raro bina. Causa subijciendi pullos, quod sciat se invisam cunctis avibus. Nam minutas quoque infestat. Ita non fore tutam generi suo stirpem opinatur, nisi sefellerit. Quare nullum facit nidum, aliquin trepidum animal, . . . pullus avidus ex natura præripit cibos reliquis pullis. Itaque pinguescit, & nitidus in se nutricem convertit. Illa gaudet ejus specie, miraturque seipsam quod talem pepererit: suos comparatione ejus damnat ut alienos,

absumique etiam se inspectante patitur, donec corripiat ipsam quoque jam volandi potens: ex genere accipitruum, quanquam nec aduncis unguibus nec capite similis illis, nec alio colore ac rictu, seu aspectu, quàm columbi.

32. Italo perfusus aceto.] Italicâ dicitate Rupili: mordaci lotus aceto, ut ait Pers. Sat. 5. v. 86. Plaut.

Ecquid habet is homo aceti in pectore?

33. Exclamat.] Erumpente irâ tandem, quam exstimularat homo acida lingua, ut loquitur Seneca, Controv.

34. Qui reges consueris tollere.] Tarkinios olim quidem majores tui, patâ Jun. Brutus: tu verò deinde ipse Jul. Cæsarem,

35. Hunc Regem.] Ludus in vocabulo,

Operum hoc, mihi crede, tuorum est.] Et hoc te dignum est opus, ut jugules ac tollas molestum & indignum huic vitâ hominem.

SATIRA VIII.

Priapum inducit Canidiæ & Sagane veneficia
 describentem ac detestantem.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:

INTERPRETATIO.

ERAM antea stipes ficulnus, lignum iners:

ANNOTATIONES.

1. Olim, &c.] Prosopopœia est le- | vulgar illud Canidiæ veneficium, de quo
 pida prorsus & faceta, quâ Horatius e- | in Epod. ult. ubi Canidia:

Horat,

E E e e

Cum faber incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido. Nam fures dextra coërcet.

* * * * *

Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, veratque novis confidere in hortis,
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis

INTERPRETATIO.

quando artifex dubius an scamnum fa- * * * * *
bricaret, an Priapum, maluit fieri at arundo in summo capite infixâ de-
Deum. Exinde ego Deus extiti, ingens terret aves molestas, ac prohibet confi-
terror pradonum atque volucrum. Etti- sere in hortis recentibus. Antea conser-
nim dextra mea arcet pradones * * vus cadavera cellis arctis ejecta loca-

ANNOTATIONES.

Et Esquilini Pontifex venescit, &c. Porro nûrê hic Deastrorum vanitas & falsitas suggillatur. Unde S. Hieronym. lib. 12. in Iliâ. cap. 44. sub finem ita scribit: Flaccus in jatrâ, deridens simulacra gentium, ait; Olim truncus eram, &c.

Truncus eram.] Sic Propert. lib. 4. Eleg. 2. Vertumnus de se dicit:

Sipes acernus eram properanti falce dolatus,

Ante Numam gratâ pauper in urbe Deus.

Truncus ficulnus.] Truncus fici arboris, Inutile lignum.] Minime apta ad opus materia, ob fragilitatem. Quo etiam refertur potest, quod sub finem hujus satiræ dicitur, *diffusa nate*. Vel *muta*, id est, nondum dolatum, nondum in effigiem aliudve opus effectum & formatum.

2. Priapum.] Is Bacchi & Veneris filius hortis præesse velut custos credebatur. Diodor. Sic. lib. 5. cap. 1. mox citand. Ejus statua rudis & informis ponebatur: unde ex sicu ut plurimum fiebat, quod lignum fragile & ad alia opera artificiosè fingenda ineptum Aliam alii rationem afferunt, quod ficus admodum fertilis, Priapus verò fecunditatem designet; teste Plutarcho de Iliade & Osir.

4. Fures dextra coërcet.] Diodor. Sic. cit. Priapus non solum in urbium templis, sed & in agrestibus quoque locis tanquam vinearum atque hortorum custos colitur, fructuum fures castigans.

Hinc falcem ligneam tenens finge batur, quasi fures illâ confossurus, seu prostraturus. Columell. de hortorum cultu, ita de Priapo:

. . . Sed truncum forte dolatum
Arboris antiqua, numen venerare Ithyphalli.

* * * medio qui semper in horto,
* * * pradoni falce minatur.

Virgil. Georg. 4. v. 110.

Et custos furum atque avium cum
falce salignâ,

Hellepontiaci servet tutela Priapi.

6. In vertice arundo terret fixa.] Hoc avibus terculamentum poni solebat. Tibullo ascriptum Epigramma sic habet:

Placet Priape, qui sub arboris comâ
Soles sacrum revinâte pampino caput
Ruber sedere * sape floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas.

7. Novis in hortis.] Quos nuper in Esquilis Mœcenas instituit, ob salutem ejus loci aërem, ut dicitur postea.

8. Huc prius, &c.] Ubi mox stat Priapus, in hortis scilicet istis novis, ibi antea sepulcretum erat. In hunc ipsum locum plebeiorum cadavera portabantur humanda.

Angustis ejecta, &c.] Adverte singulas voces ad contemptum facientes.

Ejecta cellis angustis cadavera.] Non atris aulicæ magnis elata cum honore ad sepulturam, more divitum. Cella enim dicuntur mansuicula præsertim servorum.

Conservus vili portanda locabat in arcâ.

- 10 Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat: heredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquilis habitare salubribus, atque

INTERPRETATIO.

bat istuc effrenda in vili sandapilâ. Hoc erat commune plebecula sepulcrum, Pantolabo sannioni, & Nomentano patrimonii dissipatori. Istic cippus assigna-

bat agri pedes millenos in latitudinem, trecentos verò in longitudinem, vetabatque, ne sepulcrum ad heredes pertineret. Jam verò licet habitare in Esquilis

ANNOTATIONES.

9. *Conservus portanda locabat.*] Viles & abjectos vilis abjectusque vespillo sepeliebat. Nam vespillones, inquit Festus, appellantur, qui vespertino tempore operam locant iis humo condendis, qui funebri pompâ duci propter inopiam nequeunt. At contra divitum funeri curando advocatur libitinarius. Hic verò subministros adhibet pollinctores, sandapilarios, vespillones.

In arcâ vili.] Non in feretro exornato, ut divites solent, sed in brevi loculo, seu communi sandapilâ, quam Martialis vocat *Orcinianam spondam*, quâ egenorum itemque damnatorum cadavera portabantur à sandapilariis.

Juvenal. Sat. 3. v. 32.

Conducere . . . portandum ad busta cadaver.

10. *Hoc miseræ plebi, &c.*] Esquilina regio sepulcris servorum atque miserorum dedicata erat: inquit vet. Comment.

11. *Pantolabo scurræ.*] Aptum nomen scurræ, qui dilapidatis facultatibus egens mutuum à pluribus pecuniam accipiebat. Itaque Mallius ille *Pantalobus* sepulcro pauperum & miserorum inferitur, sicut & Cassius *Nomentanus* patrimonii decolor insignis.

12. *Mille pedes in fronte, &c.*] Datus olim fuerat locus ille ad sepulturam plebeiorum, continens mille pedes, &c. Quod quidem agri spatium heredibus detractum erat. Et hæc cippo inscripta notabantur ex more. Erat enim cippus in agro erectus lapis seu limes, in quo designabatur certa pars agri excepta &

ex testamento data legataque plebi, vel alicui privato.

Mille pedes in fronte, &c.] Juxta vias erant sepulcra. Ergo sepulcri frons est latitudo, at longitudo in agrum quâ versùs intelligenda. Ita vetus Inscrip. IN FRONTE LAT. PED. XX. IN AGR. LONG. PED. XX. &c. Valeant qui geographicè longitudinem hîc accipiunt in majori distantia. Nec enim id locum habet nisi in Geographicis. Ptolem. lib. 1. cap. 6.

13. *Heredes monumentum, &c.*] In cippo scribi & notari solebant literæ istæ: H. M. H. N. S. Hoc monumentum heredes non sequitur. Federic. Cerutus Veronenfis sic interpretatur locum hunc, luculenter quidem: hîc in Esquilis extabat cippus his notatus literis: ab eâ parte, quæ publicam viam attingit, mille pedes agri ad sepulturam plebis tribuuntor: ab eâ verò parte, quæ conjunctos agros spectat, pedes trecenti. Hac Inscrip. HERES HUNC SIBI LOCUM SEPULTURÆ NE VINDICET.

14. *Nunc licet Esquilis, &c.*] Nunc verò sepulcreti amorâ sceditate per Mœcenatem, jam licet frui Esquiliarum salubri aëre; licet hîc habitare, quin & deambulare in amœnis hortis, ubi prius arida mortuorum ossa tristem aspectum dabant.

Esquilis.] Hæc urbis Romæ regio, Epod. 5. & ult.

Salubribus.] Illuc propterea, & ad hortos Mœcenatianos in Esquilis secedebant Tiberius ad quietem, Augustus

- 15 Aggere in aprico spatari, quo modo tristes
 Albis informem spectabant ossibus agrum,
 Cum mihi non tantum furesque feræque; suetæ
 Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
 Quantum carminibus quæ versant atque venenis
 20 Humanos animos. Has nullo perdere possum
 Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigrâ succinctam vadere pallâ
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 25 Cum Saganâ majore ululantem. Pallor utrasque
 Fecerat horrendas aspectu. Scalpere terram
 Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
 Cæperunt. Cruor in fossam confusus, ut inde

INTERPRETATIO.

salubribus, & ambulare in colle aprico, ubi nuper mæsti cernebant agrum albis ossibus deformem. Quamquam non tam me angunt & vexant pradones ac fera agrum istum infestare solita, quam mulieres, quæ humanas mentes infleunt incantamentis & veneficiis. Has nullâ ratione possum abigere, aut prohibere quominus colligant ossa & herbas

noxias, statim atque luna currens pulcrum ostendit vultum. Ego ipse conspexi Canidiam atrâ veste succinctam incedere nudis pedibus, crinibus solutis, ejulantem cum Saganâ seniore. Pallor ambas fecerat visu terribiles. Humum cæperunt unguibus effodere, moxque discerpere dentibus oviculam nigram. Cruor in scrobem effusus est, ut hinc

ANNOTATIONES.

verò æger ad valetudinem procurandam. Sueton.

17. *Cum mihi non tantum.*] In hortis quidem sedeo amoenitate cœlique temperie pergratis, inquit Priapus: at id mihi molestum, quod veneficas inde exterminare nequeo sepulcra frequentare allietas. Fures avæque faciliè abigo, at non ita improbas anus istas.

Furesque, &c.] Hi ventitabant illuc ad exquisitos fructus surripiendos: *fera* autem ad projecta supplicio affectorum cadavera olim venire assuetæ inde vix absterrebantur; semperque ad locum notum, cupitæque prædam recurrabant.

20. *Has.*] Veneficas, Canidiam, Saganam.

21. *Simul ac vaga luna, &c.*] Decorum suum ostentat luna dum plena est: & hoc præsertim tempus ad perpetranda veneficia allumunt. Vide Epod. 5. & ult.

22. *Ossa legant.*] Paulus Jurisconsultus:

tus: qui è sepulcro corpora extraxerint, vel ossa eruerint, humilioris quidem fortuna summo supplicio afficiuntur: honestiores autem in insulam deportantur: aliàs aut rilegantur, aut ad metalla damnantur. Vide Epod. ult. sub finem.

Herbasque nocentes] E sepulcris natas, quasi sacras Diis manibus, proindeque veneficiis idoneas. Mentâ præ cæteris herbis utebantur. Hæc enim dicitur pellex fuisse Plutonis, à Proserpinâ demum concepta, & in herbam sui nominis transformata. Porro notandum Mœcenatis hortis non totas Esquilias occupatas: superfuisset verò illic aliquot sepulcra.

25. *Cum Saganâ majore.*] Hæc Saganâ liberâ fuit Pomponii Senatoris, qui à Triumviris proscriptus est: habuit verò fororem natu minorem se. Ita vetus Commentator.

28. *Ut inde Manes elicerent.*] Cruor

- Manes elicerent, animas responsa daturas.
 30 Lanea & effigies erat, altera cerea. Major
 Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque
 Jam peritura modis. Hecaten vocat altera, sævam
 Altera Tisiphonem. Serpentes atque videres
 35 Infernas errare canes: Lunamque rubentem;
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.

INTERPRETATIO.

umbras evocarent, animas responsa reddi-
 daturas. Porro aderat imago lanea, &
 altera cerea. Grandior lanea, qua mi-
 norem ceream plesteret. Cerea supp ex
 procumbebat, servili ratione, ac velut
 mox interitura. Veneficarum altera in-

clamat Hecaten, altera diram Tisipho-
 nem. Tum aspiceres currere angues, &
 canes Stygias: lunam verò erubescensem
 se abscondere post majora monumenta,
 ne testis adesset istis sceleribus.

ANNOTATIONES.

re scilicet ebibendo gaudentes. Sic veteri-
 bus creditum.

29. *Animas responsa daturas.*] Necro-
 mantia est, quâ magi futura per mor-
 tuos aut mortuorum umbras rimantur.
 Vide Epod. ult. in fine ibique annot.
 lib. 1. Reg. cap. 18. Saul rex per Py-
 thonissam suscitât impiè animam Sa-
 muelis Propheta: ab eoque discit suam
 suorumque perniciem proximè futuram.
*statimque Saul cecidit porrestus in ter-
 ram: extimuerat enim verba Samuelis.*
Ecce.

30. *Lanea & effigies erat, &c.*] Erant
 ibi effigies duæ, una lanea, altera cerea.
 Hanc minorem altera major affligebat,
 vexabat, verberabat, perdere volebat.
 Nam & sic cum cruciatu homines ene-
 cant veneficæ. Unde Ovid. Epist. Hy-
 psipylæ:

*Per sumulos errat passis distincta ca-
 pillis,*

*Certaque de trepidis colligit ossa ro-
 gis.*

*Devovet absentes, simulacraque cerea
 fingit.*

*Et miserum tenues in jecur urget
 acus.*

32. *Cerea suppliciter stabat.*] Hæc re-
 præsentans eum quem perditum ibant &
 cupiebant. At laneum simulacrum refe-
 rebat carum veneficis illis caput, quod
 alterius sagæ incantamenti liberare &
 exsolvere contendebant.

33. *Hecaten vocat altera.*] Canidia in-
 vocat Proserpinam umbrarum dominam,
 sacrorum magicorum præsidem: dictam
Hecaten, seu quod victimis centum pla-
 caretur, seu quod annos centum errare
 faciat insepultos. Ita Servius. Alii, quod
 centum, id est, varias habeat virtutes &
 potestates. Nam & idcirco *tergemina He-
 cate* vocatur à Virgilio *Æneid.* 4. Est
 nempe Luna in cœlo, Diana in terris,
 Proserpina in inferis. Alii etiam aliter,
 quod Hecatos dicatur Apollo, hinc ejus
 soror Hecate appellatur, inquit, ab
 ætas longè, quasi radios emittens ad nos
 vibrans.

34. *Altera Tisiphonem.*] Sagana vo-
 cat Tisiphonem unam è Furiis, à ple-
 stendis cædibus ita nominatam.

*Serpentes atque videres infernas erra-
 re canes.*] Canes infernæ adventantem
 Proserpinam præcurrendo annuntiabant;
 serpentes autem Tisiphonem. Deas enim
 illas ejusmodi assecræ nunquam non co-
 mitantur. Furiarum capillos serpentibus
 implexos, manusque pariter armatas sin-
 xere.

35. *Lunamque rubentem.*] Pudore suf-
 fusam, & abhorrentem à talibus flagi-
 tiis veneficiisque.

36. *Post magna latere sepulcra.*] Hinc
 patet, quod antè jam annotavi, ad Es-
 quilias & hortos Mœcenatis, propè exti-
 tisse quæpiam adhuc monumenta, quam-
 vis alia diruta fuissent atque submota.

Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniant mictum atque cacatum
Julius, & fragilis Pedacia, furque Voranus.

- 40 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Saganâ resonarent triste & acutum:
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris: & imagine cereâ
Largior arserit ignis; & ut non testis inultus

INTERPRETATIO.

Quod si aliquantum mentior, conspurcetur meum caput merdis albis corvorum; ac mictum & cacatum super me veniant: fulvus, mollis Pedacia, & Voranus fur. Quid referam singula? Quem admodum alternatim colloqueremur ani-

ma cum Saganâ, voce tenui & stridulâ. Quomodo clam humo infoderint barbam lupi, & dentes colubra maculosa: utque ignis ingens corripuerit effigiem ceream: denique quo pacto aver-

ANNOTATIONES.

37. Merdis caput inquiner albis corvorum.] Huc facit quod in Epigram. antè cit. ad Priapum scribit Tibullus:

Abegimusque voce saepe, cum tibi
Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.

Arnobius autem lib. 6. disertè. Non videtis sub istorum simulacrorum cavis stelliones, forices, murices, blattasque lucifugas nidamenta ponere atque habitare? spurcitias huc omnes conducere In ore simulacri ab araneis ordiri retia, atque insidiosos casses quibus volatus innectere stridularum possint impudentiumque muscarum? Hirundines intra ipsos adium circumvolantes tholos, jacularier stercoreis plenas; & modo ipsos vultus modò numinum ora depingere, barbam, oculos, nasos, aliasque omnes partes, in quascunque se detulerit deonerati proluvia podicis?

39. Julius, &c.] Quidam luxurie perditus, cetera minimè notus.

Pedacia.] Muliebri nomine ob mollietatem & impudicitiam vocat per contemptum & ludibrium. Is Pedacius, vel Pedicius, dicitur fuisse Eques Romanus, suum verò patrimonium obligavisse, flagitiosisque postea libidinibus servivisse.

Furque Voranus.] Ille fuit Q. Lutatius Catuli libertus, furax & astutus ap-primè: qui cum nummulatio cuidam surripuisset aliquot nummos, hos calceis

inferuit absconditque. Deprehenso verò ad calceos alludens quispiam subridensque ait: Bellè si te non ἐγκαλῶμεν, id est, verberibus tanquam æs tundat ac recudat.

41. Triste & acutum.] Sic Æneid. 6. v. 491. umbræ seu animæ Græcorum apud inferos Æneam videntes obtupescunt, pars vertere terge: . . . pars tollere vocem exiguum, id est, exilem, lugubrem, deductam: unde & inceptus clamor frustratur hiantes. Ibid.

42. Lupi barbam.] Egregiè Marcilius, vide, inquit, officinas magicæ artis: barba lupi veneficium: at rostrum lupi veneficiis resistit. Atqui barba lupi in rostro. Plin. lib. 28. cap. 10. veneficiis rostrum lupi resistere inveteratum aiunt, ob idque villarum portis præsunt.

43. Imagine cereâ largior arserit ignis.] Virgil. Eclog. 8.

Aspice corripuit tremulis altaria flammis

Sponte suâ, dum ferre moror, cinis ipsæ bonum sit.

Ergo hic indicatur pernicies ejus, in quem veneficia fiebant, quique imagine cereâ adumbratus erat. Absurdè quidam putant ignem adfuisse, & liquefcente cerâ exaruisse. Imò cit. Virgili locum contrarium docet: verbaque ista clarè ostendunt, sponte suâ.

- 45 Horruerim voces Furiarum & facta duarum.
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffusâ nate ficus. At illæ currere in urbem.
 Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 50 Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

INTERPRETATIO.

satus sim præsens, atque vindicaverim verba & actiones ambarum Furiarum istarum. Etenim quanto sonitu crepat vesica disrumpit; tanto ego scilicet olim treuncus divisis natibus crepui. Protinus autem illa veneficæ fugere in urbem coeperunt. Tumque non sine ludibrio & cachinnis aspexisses Canidia dentes, ac sublimem Saganæ comam decidere, herbas item, & licia brachii fascinata.

ANNOTATIONES

45. *Furiarum duarum.*] Canidiæ & Saganæ Furiis similem.

47. *Diffusa nate.*] Ita lignum recens & adhuc viride, si in opus fingatur, finditur & crepat.

Ficus.] Ego Priapus ex arbore ficu deus factus.

At illa currere in urbem.] Ridicula omnia. Insignes veneficæ, omnibus terribiles levi peditu terrentur, ac fugantur.

48. *Canidia dentes. &c.*] Tanto pavore percelluntur illæ: ut excidant Canidiæ edentulæ apppositi dentes; Saganæ verò glabræ seu calvæ coma ex alienis capillis addita.

Altum caliendum.] Adulterini capillitii suggestum, ut vocat Papinius. Juvenal. Sat. 6. v. 501. *compagibus altum adificat caput.* Hinc patet novum non

esse, quod nostro seculo in mulieribus videmus; atque olim etiam in earum caputibus insanas capillamenti substructiones extitisse.

Caliendum.] *καλλυντρον* est ornamentum. *καλυπτρον* sive *καλυπτρον* operimentum. Hoc alii interpretantur crinem hypocriticum vel supposititium; alii reticulum, redimiculum, galericulum: vetus Interpres; peplum capitis, seu ornamentum. Varro etiam hanc usurpat vocem in lib. qui inscribitur *Virgula divina*. Arnobius item lib. 6.

50. *Vincula.*] His hominum animos illigabant, vinciebant, detinebant.

Virgil. Eclog. 8.

Terna tibi hæc primum triplici diversa colore

Licia circumdo.

SATIRA IX.

Describit obvii cujusdam importunam & obstinatam loquacitatem.

IBAM fortè viâ sacrâ, sicut meus est mos,

INTERPRETATIO.

PERGEBAM fortè per viam sacram, nugas nescio quas,

ANNOTATIONES.

1. *V sacrâ.*] De câ Epod. 4. v. 7. & Epod. 7. v. 8. vide ibi annot.

- Nescio quid meditans nugarum; totus in illis:
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum;
 Arreptâque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
 5 Suaviter, ut nunc est, inquam: & cupio omnia quæ vis.
 Cum affectaretur, Num quid vis? occupo. At ille,
 Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego: Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. Miserè discedere quærens,
 Ire modò ocyûs, interdum consistere: in aurem
 10 Dicere nescio quid puero: cùm sudor ad imos
 Manaret talos. O te, Bollane, cerebri
 Felicem: aiebam tacitus! Cùm quidlibet ille
 Garrirer; vicos, urbem laudaret; ut illi
 Nil respondebam, Miserè cupis, inquit, abire;
 15 Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo:
 Persequar: hinc quo nunc iter est tibi? Nil opus est te
 Circumagi: quemdam volo visere non tibi notum:

INTERPRETATIO.

ut soleo, mente versans; iis planè intentus. Accurrit quidam nomine dumtaxat mihi cognitus; atque apprehensâ manu meâ, ait, Quomodo te habes omnium suavissime? Respondi: Benè, sicut res præsentis fluunt: tibi pariter appropinquor cuncta quæ exoptas. Cùm verò me sequeretur, præveniens dixi: An aliud quidpiam expricis à me? Mox ille, Ut me cognoscas, inquit: sum eruditus. Tum ego: Eò majoris à me estimaberis, Vehementer autem abire cupiens jam velocius incedebam, identidem subsistebam:

famulo nescio quid in aurem insusurrabam: interea sudor ad imos talos defluebat. Cogitabam apud me: quàm beatus tu Bollane talè cerebro! Cùm verò iste quidvis effutiret, laudaret civitatem ac regiones; quod nihil responsi facerem, ait: Sollicitè quaris discedere: jam pridem intelligo: verum operam perdis: semper adharebo: affectabor: ecquò jamjam istinc contendis? Cui ego: Nequaquam necesse est te circumduci: aliquem invisere cupio tibi minimè cognitum:

ANNOTATIONES.

2. *Nugarum.*] Versiculorum.
 4. *Arreptaue manu.*] Quasi valdè familiaris & consuetus, quamvis nomine vix Horatio notus: ergo imprudenter & ineptè.
 5. *Suaviter ut nunc est, &c.*] Indolem Horatii bonam, imò egregiæ fructum educationis in eo considera: qui hominem passim molestum quin & pertinaciter importunum æquo fert animo, nihilque durum illi aut inurbanum reponit, Quod quidem deinceps animadvertet.
Cupio omnia quæ vis.] Ita loquebatur oim ad amicos.
 6. *Num quid vis?*] Hæc erat dictio abire volentium, ne id durè facere viderentur: ut observat Donatus in Terent.

Eunuch. Act. 2. Scen. 3. ad hæc verba:
 Dum hæc dicit, abiit hora. Rogo, nunc quid velis.

Respondit, inquit, Abeo.

7. *Noris.*] Cupio ut noris me: sum enim doctus. O insulsam orationem!

10. *Cùm sudor ad imos manaret talos.*] Præ animi angore & æstu.

11. *Bollane.*] Is ὁ βολῶν &c., iracundus, stomachosus, atque, ut ait noster Sat. 5. præced. cerebrosus, nugaces & ineptos quosque verbis asperis amoliebatur statim, & abire procul à se adigebat, loquacitatis & loquacium omninò impatiens.

14. *Miserè cupis, inquit, abire, &c.*] Confer impudentem hunc garruli semmo-

Trans

Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris hortos.
Nil habeo quod agam, & non sum piger: usque sequar te.

- 20 Demitto auriculas ut iniquæ mentis asellus,
Cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
Si benè me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra movere
25 Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: Est tibi mater,
Cognati, queis te salvo est opus? Haud mihi quisquam:
Omnes composui. Felices. nunc ego resto:

INTERPRETATIO.

hic procul manet, ultrà Tiberim, juxta hortos Julii Cæsaris. Ille verò: Nihil agendum instat mihi, neque sum deses: quoties te comitabor. Tum ego deprimō aures velut asinus impatiens, quando plusculum eneris tergo imponitur. Ille autem exorsus est: Si me benè cognosco, non Viscum non Varium cariorum me familiarem habebis. Equis enim ver-

sus plures ac velocius quàm ego facere valeat? Quis saltare decentius? Ego sic cano ut etiam Hermogenes invideat. Hæc erat occasio interrumpendi: Itaque aio illi: Habesne matrem aut propinquos, quibus necessaria sit tua salus? Respondit: Nemò superest mihi: cunctos sepelivi. Tum ego tacitè: Illi fortunati: miser ego jam vivo: interfice. Enimverò

ANNOTATIONES.

nem cum Horatii modestâ responsione, nil opus est te circumagere, &c. Gall, c'est vous donner trop de peine.

18. Cubat.] Sunt qui interpretentur, ægrotat: sicut Sat. 3. lib. 2.

Mater aut pueri menses jam quinque cubantis.

Prope Cæsaris hortos.] Longinquam proponit urbis regionem, ad abigendum garrulum, sed frustra. Sueton. Jul. Cæsar. cap. 83. Populo hortos circa Tiberim publicos, & viritum trecentos sestertios legavit. Tiber cap. 72. triremi usque ad proximos Naumachiaë hortos subvectus est: dispositâ statione per ripas Tiberis, &c. Vide & Plutarch. in M. Bruto; ubi scribit, cùm testamento Cæsar civi cui libet septuaginta & quinque drachmas legavisset; præterea verò etiam hortos, qui trans Tiberim erant, ubi nunc est Fortunæ templum, ingentem benevolentiam & admirabile desiderium omnibus fuisse.

20. Demitto auriculas, &c.] Metaphora à jumentis, quæ aures demittunt.
Horat.

do ostendunt suam defatigationem, ac velle se excutere impositum onus. Plin. lib. 11. cap. 37. aures in equis & omnium jumentorum genere, indicia animi præferunt; fessis marcida, micantes pavidis, subrecta furentibus, resoluta agris.

22. Viscum, Varium.] Hi duo fuerunt eximii Poëtæ, ingenio & eruditione clari; Horatio certè amicissimi. De Visco postea, Sat. seq. & alibi. De Vario Sat. 5. præced. item lib. 1. Od. 6.

25. Hermogenes.] Cantor famosus, de quo Sat. 3. præcedenti.

26. Est tibi mater, &c.] Callidè vult Horatius monere garrulum ut suæ salutis consulat in gratiam propinquorum; neve sine causâ ita se circumagat ac defatiget, quàm potius ipse se tantum virum totque & tam eximiiis dotibus insignem familiæ suæ diu conservet.

28. Omnes composui.] De hujus vocis significatione dixi, ad Pers. Sat. 3. v. 104.

Felices.] Qui nimirum tuâ garrulitate & ineptiis sunt liberati. At ego miser resto discrucandus à te ac jugulandus.

FFFF

- Confice. namque instat fatum mihi triste, Sabella
 30 Quod puero cecinit divinâ mota anus urnâ.
 Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
 Garrulus hunc quando consumet cumque loquaces,
 Si sapiat, viter, simul atque adoleverit ætas.
 35 Ventum erat ad Vestæ, quartâ jam parte diei

INTERPRETATIO.

urget fatum lugubre, quod puero mihi Sabella vetula præfatiit commotâ urnâ divinans. Istum, aiebat, nec sava toxica nec gladius hostilis interimet, nec laterum dolor, vel tussis, nec iners poda-

gra: occidet verò loquax aliquando tandem. Ergo ubi primum ætate adultâ erit, fugiat garrulos, si prudens est. Deveniamus ad templum Vestæ, transactâ jam

ANNOTATIONES.

26. Sabella.] Nutrix Horatii natione Sabella, vaticinandi perita. De Sabinis five Samnitibus artium ejusmodi vanarum antesignanis, dixi in Epod. 17.

30. Divinâ mota anus urnâ.] Sortilega mulier & fatidica conjectis in urnam fortibus, commotis, eductis, fatum eligens & futura prædicens. Ista divinandi ratio viguit tum apud Græcos, tum apud Romanos. Sic autem peragebatur. Habebantur literæ dictionesque permixtæ: quæ permixtæ in urnâ, & mox eductæ vel effusæ, si quid exprimerent casu & fortè conjunctæ, id esse in fatis ac diviniis præmonstrari credebatur. Sortes, talia aut jurculi è igno fuere non grandes: quibus litera ad divinandum insculpta, sive nota. Ea privatim habita; ea publicè. Sed qua in publico, in primis religiosa, & canâ quadam veritate sacra, in templis servabantur in arcâ recondita, taniis vittisque laneis seorsum involuta. Hæc J. Lipsi Elect. 1. cap. 12. ubi attenuatas sponte sortes apud Liv. mox citand, ingeniosè corrigi, exantatas, id est, taniis vittisque solutas. Sortes Præneste inventas refert Cicero 2. de divin. n. 85. ubi originem earum pariter ac vanitatem excutit, hoc genus divinationis viâ jam communis explosit. Fani pulcritudo & vetustas Prænestinarum etiam nunc sortium nomen retinet, atque id in vulgus. Quis enim magistratus, aut quis vir illustrior utitur sortibus? Ceteris verò in locis sortes planè refrixerunt. Hæc ille ibidem: &

paulò antè. Quid fors? Idem propemodum quod micare, quod talos jacere, quod tesseras. Quibus temeritas & casus, non ratio vel consilium valet. Tota res est inventa fallaciis, aut ad quæstum, aut ad superstitionem, aut ad errorem. Sueton. Tiber. cap. 63. Prænestinarum sortium majestate deterritum aliquando Tiberium scribit, T. Livius initio lib. 22. inter prodigia quædam & hoc refert: Sortes suâ sponte attenuatas, unamque excidisse ita scriptam: MAVORS TELUM SUUM CONCURIT: & per idem tempus Roma signum Martis Appiâ viâ sudasse.

31. Hunc neque dira venena, &c.] Verba sunt mulieris de Horatio puero vaticinantis.

32. Laterum dolor.] Pleuritis, Cic. de Orat. 3. n. 6. Craßus cum febris domum rediit, dieque septimo est lateris dolore consumptus.

33. Loquaces.] Vide Plutarch. de Garrulitate: ubi statim initio pronuntiat illam esse morbum curari difficilem.

35. Vestæ.] Ædem Romæ habebat Vestæ ad clivum Capitolinum inter palatium & Capitolium, Varro. Festus, &c. Cic. de Nat. Deor. lib. 1. n. 67. de Vestâ dissert: hæc Dea, inquit, est rerum cujos intusmarum. . . Græci è iâ dicitur. . . Ejus vis ad aras & focos pertinet. . . Non absunt longe ab ea Dii Penates, &c.

Quarta jam parte diei.] Diximus alibi diem naturalem horas seu partes duodecim complecti, scilicet ab ortu Solis

Præteritâ ; & casu tunc respondere vadato

Debebat : quod ni fecisset, perdere litem.

Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, si

Aut valeo stare, aut novi civilia jura :

- 40 Et propero quò scis. Dubius sum quid faciam, inquit ;
Tène relinquam, an rem. Me, sodes. Non faciam, ille ;
Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor. Mœcenas quomodo tecum ?
Hinc repetit. Paucorum hominum, & mentis benè sanæ,
45 Nemo dexterius fortunâ est usus. haberes

INTERPRETATIO.

parte diei quartâ : & forte debebat tunc vadato respondere, vel causâ cadere, nisi vadimonium obisset. Dixit verò : *Quaeso paululum istic me adjuva*. At ego : *Moriar, si valeo stare, vel scio leges civiles : adde quod festino illuc quo nosti*. Tum ille ait : *Incertus sum quid agam ; an te deseram, an litem, Cui ego : Me,*

me, obsecro. Nequaquam, inquit iste ; & capis praire. Ego, quoniam cum fortiori pugnare arduum est, sequor. Inde verò sermonem ille resumit, Mœcenas quomodo tecum agit ? Paucos amicos recipit, inquam : & certe sapit. Ille : Nemo unquam usus est fortunâ callidiùs quàm tu. Næ magnum auxiliatorem

ANNOTATIONES.

ad occasum. Ergo diei pars quarta hora tertia Romæ dicebatur, & respondet nostræ nonæ matutinæ. Porro quod sequitur, & casu tunc respondere vadato debebat, explicatur per Martialis Epigram. 8. lib. 4. ubi consuetæ Romanis occupationes ad horas singulas notantur.

Prima salutantes atque altera continet hora.

Exercet raucos tertia caussidicos.

In quintam varios extendit Roma labores.

Sexta quies lassis, &c.

36. Respondere vadato debebat.] Garrulus in jus à quodam vocatus erat, vadæque dederat : ergo nisi adfuisset, vadæ ejus ac fidejussores condemnati ipsam postea egissent reum, ex lege.

38. Paulum hic ades.] In judicium veni quaeso mecum ; ad proximum tribunal Prætoris ; ibique me juva contra adversarium.

Si valeo stare.] Infirmis ego cruribus haud valeo diu stans manere ; in foro ante Prætorem ; ubi sedere non licet. Alii stare interpretantur, stare in jure ; seu contendere ac depugnare contra adversarium, ut faciunt Jurisconsulti, pa-

troni, caussidici.

39. Aut novi civilia jura.] Non sarta idoneus ad suggerenda tibi verba legis ac juris causæ tuæ faventia : proindeque tibi adesse nequeo.

40. Propero quo scis.] Volo visere hominem quemdam, ut antè dixi, prope hortos Cæsaris habitantem. Viam itaque sat longam obire propero.

41. Me sodes.] Me relinque potiùs quàm rem tuam.

Non faciam.] Minimè verò te relinquam. Scilicet sperabat garrulus per Horatium adipisci Mœcenas familiaritatem, quod pluris æstimabat perdendâ lite.

43. Mœcenas quomodo tecum ?] Sermonem inde repetit ille : Estne semper amicus tibi Mœcenas ?

44. Paucorum hominum.] Non cuivis se familiarem exhibet : paucos admittit in suam amicitiam. Macrobi. lib. 3. Saturnal. cap. 16. *paucorum hominum est iste acipenser*. Ex Cicerone, de Fato.

45. Nemo dexterius fortunâ est usus.] Tu bellè admodum usus es fortunâ, qui Mœcenas ita demerueris. Quod si me ad ipsum perduceres, juvarem te

- Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 Hunc hominem velles si tradere: dispercam, ni
 Summosses omnes. Non isto vivimus illic
 Quo tu rere modo, domus hac nec purior ulla est
 50 Nec magis his aliena malis: nil mi officit unquam:
 Ditiior hic, aut est quia doctior: est locus uni
 Cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
 Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
 Proximus esse. Velis tantummodo: quæ tua virtus,
 55 Expugnabis: & est qui vinci possit: eoque

INTERPRETATIO.

habores, secundas quidem partes agendi peritum, si velles ad Mœcenatem perducere istum virum: moriar, nisi cunctos amoliri posses. Ego verò: Minime eâ ratione quâ putas illic agimus: nullæ domus ejusmodi malis est purgatio aut remotior quàm illa: nihil unquam nocet mihi quod alius opulentior adfuerit vel

doctior: suum quisque gradum obtinet. Tum garrulus: Rem sanè magnam dicis, & quæ prope supra fidem sit. Verum enim ita est, inquam. Mox ille: Inflamas ut ardentius velim ad eum accedere. Respondeo: Satis est cupias: vinces, pro tuâ virtute: atque is est qui expugnari queat: ideoque difficilem præstat

ANNOTATIONES.

mirum in modum: nec primas ante te captarem unquam, nec uspiam tibi offererem: imò alios omnes hoc pacto facile summoveres, primumque locum tu consequereris. Hæc garrulus ad Horatium.

46. *Posset qui ferre secundas.*] Metaphora à Scenicis ludis & actoribus. Hac pariter utitur Cicero Divinat. in Verrem, n. 48. & huic loco dabit lucem. *Qui princeps in agendo est ornatissimus & paratissimus esse debet.* . . . Apuleium esse video proximum subscriprorem . . . deinde habet Allienum; hunc tamen à subselliis . . . Ac ne is quidem tantum contendet in dicendo quantum potest: sed consulat laudi & existimationi tuæ: & ex eo quod ipse potest in dicendo, aliquantum remittet, ut tu tamen aliquid esse videare. Ut in actoribus Græcis fieri cernimus: sæpè illum qui est secundarum aut tertiarum partium, cum possit aliquanto clarius dicere, quàm ipse primarum, multum summittere, ut ille princeps quàm maxime excellat: sic faciet Allienus; tibi serviet, tibi lenocinabitur; minus aliquanto contendet quàm potest.

47. *Hunc hominem.*] Scipium indicat

ac digito monstrat garrulus. Plaut. Bacchid. Hunc hominem d. c. t. auro expendi.

Tradere.] Commendare, Mœcenatis amicitiam conciliare.

48. *Non isto vivimus, &c.*] Respondet Horatius. Alia est longe conditio amicorum Mœcenatis. Ab his procul exulant mala & pestes quibus solent ædes magnatum vexari & corrumpi. Inde verò absunt omnis ambitio, invidia, æmulatio, criminationes, insidiæ, supplantationes. Suprà, Sat. 6. Mœcenatem dixit tantum dignos assumere, pravâ ambitione procul.

54. *Velis tantummodo, &c.*] Non sine falsâ derisione fatuum, vanum & arrogantem hominem palpat Horatius, ab illo expugnandam facile amicitiam spondens Mœcenatis.

55. *Etque difficiles aditus primos habet.*] Eo quod norit se vinci paulò faciliorem: ironicè. Alii perperam pro antecedenti dictione possit, legunt, posset: & hinc intelligunt, Mœcenatem assiduus officiis & obsequiis vinci amantem ac poscentem aduentibus se præstare difficilem, ut accendat magis studium ambiendi suam familiaritatem & consuetudinem, quàm scit amœnissimam. Apa-

- Difficiles aditus primos habet, Haud mihi deero;
 Muneribus servos corrumpam : non , hodie si
 Exclusus fuero , desistam : tempora quæram :
 Occurram in triviis : deducam. Nil sine magno
 60 Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit , ecce
 Fuscus Aristius occurrit , mihi carus , & illum
 Qui pulcrè noscet. Consistimus. Unde venis ? &
 Quo tendis ? rogat , & respondet. Vellere cœpi
 Et prensare manu lentissima brachia , nutans ,
 65 Distorquens oculos , ut me eriperet. Malè salsus
 Ridens dissimulare : meum jecur urere bilis.
 Certè nescio quid secretò velle loqui te

INTERPRETATIO.

priorem accessum. Diligentiam adhibebo, inquit ille ; famulos donis captabo : si hodie repulsam patior , minime abscedam : occasionibus insidiabor : obviam ibo in plateis : comitabor. Nihil absque magnis arumnis vita hominibus largitur. En verò dum ista versat ille , occurrit Fuscus Aristius mihi dilectus , & qui probè cognoscebat hunc garrulum.

Subsistimus. Unde venis ? & quo vadis ? querit , ac respondet. Cœpi vellicare & stringere brachia mollissima , innuens , oculos torquens , ut me liberaret. Hic verò malignè versutus ridet ac dissimulat : bilis autem urit jecur meum. Porro addidi : dicebas profectò velle te mecum nescio quem arcanum conferre ser-

ANNOTATIONES.

ge ista quæ omnino pugnant cum indole Mæcenatis , quam hic & alibi commendat Horatius.

56. Difficiles aditus primos habet.] Vide supra Sat. 6. v. 60. & seq.

Haud mihi deero , &c.] Potiundæ jam rei spe accensus ille pollicetur diligentiam suam non defore , sed quàm stultam & futilem , animadvertit.

57. Muneribus servos corrumpam.] Ita plerique ad procerum ædes penetrabant , servis munera largiendo.

Juvenal. Sat. 3. v. 184.

Quid das ut Cossum aliquando salutes ?

59. Nil sine magno vita labore , &c.] Pulcra sed malè collocata sententia , ut ait Landinus. Ex Epicharmo

Τὸν πῶτον πωλῆντι ἴσιν πᾶσι δ' ἀγαθὰ θεοί.

Laboribus vendunt nobis omnia bona Dii.

61 Fuscus Aristius.] Nobilis ille Grammaticus , ad quem est inscripta Ode 22. lib. 1. & Epist. 10. lib. 1.

63. Rogat , & respondet.] Interrogat me Fuscus unde venis ? & quo tendis ?

atque mihi similia roganti respondet.

Vellere cœpi & prensare manu , &c.]

Quos nobis adesse gaudemus , & à quibus auxilium speramus , eorum prenamus manus & brachia : præcipuè cùm angimur , nec apertè licet conqueri. Cruq. 64. Prensare.] Legunt alii , pressare.

Lentissima brachia.] Malignè ceden-
 tia , illo dissimulante intelligere quid vellem. Alii non malè interpretantur , segnia , tarda , stupida , quæ vellicatione & prensatione non movebantur. Quo significatur frigida mens Aristii amico laboranti subvenire detrectantis. Cic. ad Attic. nihil ego illo novi impudentius , astutius , lentius. Sueton. Tiber. 57. Sa-
 va ac lenta natura ne in puero quidem latuit.

Nutans , distortuens oculos.] Nutibus oculisque signum dans.

67. Certe nescio quid secretò , &c.] Horatius instat rursùm ut sibi Aristius succurrat : sed hic omnes ejus eluctatur conatus , ridens , dissimulans , denique male salsus.

- Aiebas mecum. Memini benè; sed meliori
 Tempore dicam: hodie tricesima sabbata, vin' tu
 70 Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
 Religio est. At nā. sum paulò infirmior; unus
 Multorum, ignoscas: aliās loquar. Hunc cene solem
 Tam nigrum surrexe mihi? Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. Casu venit obuius illi
 75 Adversarius; & Quo tu turpissime? magnā
 Inclamat voce; & Licet antestari? Ego verò
 Oppono auriculam, rapit in jus, clamor utrinque.

INTERPRETATIO.

monem. Recordor sane, ait; sed tempore loquar aptiori: hodie tricesima sabbata sunt. An velles recutitis Judæis oppedere? Haud religioni duxero, inquam. Ego verò ducam, ait: sum paulò supersticiosior, atque pluribus similis. indulge mihi: aliās alloquar. Tum denuo ego: Ergone metui d. em hunc adeo fastidium

mihi esse? Interim f. git malignus, ac me sub gladio deseruit. Verùm ecce ad. versarius isti garrulo serie occurrit, statimque vociferatur: Ecquo nempe tu vilissime abis? ad me verò: Potes testis esse? Ego mex aurem offero. Tum hic illum ad iudicium trahit. Exclamans ambo.

ANNOTATIONES.

69. *Hodie tricesima sabbata.*] Hodie Judæi solemne festum celebrant, quo intermitti omne negotium fas est. His ego ad discipulos: quare nec morari, nec sermones conferre tecum licet modò. *Tricesima sabbata* quidam explicant Neomeniam, quod in novilunio sabbatum magnum Judæis haberetur. Psalm 80. *Buccinate in Neomeniā tubā, in insigni d. e solemni. atis vestra.* Alii interpretantur Calendas mensis Nisan qui primus in æquinotio verno dies habebat triginta. Alii intelligunt maximum sabbatum & vetus paschē, quo agnum comedeant ritu sanctissimo. Quare verò *tricesima*? Quod revera ab anni Judæi principio triginta numerentur hebdomades ad istam solennitatem: videlicet à Septembri mense quem *Tisri* vocabant, ad dimidium ferè Aprilis, illis *Nisan*; quo Pascha celebrabant. De sabbato Judæorum differat ad Juvenal. Sat. 6. v. 158. & Pers. Sat. 5. v. 184.

70. *Curtis.*] Vide Sat 5. in fine, annot. ad istas voces, *Judeus apella.*

Oppedere.] Vox ridicula ad contemptum apposita. *exu. n. p. p. d. v.* ventris creptum emittere contra, id est, respicere, aspernari, iudicio habere,

Nulla mihi, inquam, religio est.] Sanè Judæicos ritus absque religione violatim, illosque flocci facio, inquit Horatius.

71. *At mi.*] Respondet Aristius: Ego contrā, mores Judæorum colō: unde religio mihi esset hodiernum festum cum illis non celebrare.

Unus multorum.] *Εἷς ὅς πᾶσιν,* unus è plebe, ejus similis ego, pariter infirmus & supersticiosus: si libet, ita me appella: at mihi veniam dabis, Horati, si in hoc tibi contradicam.

73. *Surrexe.*] Vide supra Sat. 5. ad vocem *erepsimus*.

76. *Et, licet antestari?*] Et conversus ad me, dixit, vis antestari? Cui libentissimè annui, ac de more aurem obtuli tangendam. Lex 12. Tab. ita jubeat: *Si in jus vocatus, n. it, antestatus manum i. j. cito: aurem antestati capito.* vel ut habet J. Lips. Epistole. Quæst. lib. 4. Epist. 26. *Si vis vocationi fuer, antestamur: n. it, aurem capito antestati.* Quod sic ille ibid. explicat: in antestatione, inquit, actor manū auriculam tangebatur antestati, addens hoc verbum, *Memento.*

77. *Oppono auriculam.*] Plin. lib. 18.

Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

INTERPRETATIO.

Hinc & inde plebs affluit. Ita me Apollo liberavit.

ANNOTATIONES.

cap. 45. est in aure imā memoria locus, quem tangentes attestantur; vel potius attestantur: ut contra Rœvardum ex lege & more veteri allērit Liphius mox citatus.

Rapit in jus.] Post factam antestationem licebat trahere in jus vel reluctantem reum.

78. Apollo.] Bonorum is poetarum tutor ac vindex. Alii respiciunt volunt ad Augusti forum, ubi erat statua Apollinis eburna eo ipso in loco, in quo jus dicebatur. Plin. lib. 36. cap. 5. Juvenal.

Sat. 1. v. 128.

Sportula; deinde forum, jurisque peritus Apollo.

SATIRA X.

Quod de Lucilio in quartā superiori scripserat,
in hac asserit & explicat.

NEMPE incompósito dixi pede currere versus
Lucili. Quis tam Lucili fautor ineptē est,

INTERPRETATIO.

SCRIPSI nimirum Lucilii carmina | te est Lucilii defensor, ut id minime
ire pede incondito. Equis tam stul-

ANNOTATIONES.

Hoc primum te, lector, monitum volo, spurios octo versus huic Satiræ præfixos legi in quibusdam manuscriptis: quos ne desideres, hinc apponendos censui. Sic habent:

Lucili quāvis mendosus, teste Catone

Defensore tuo pervincam, qui male factos

Emendare parat versus, Hoc lenius ille
Est quo vir melior. Longe subtilior ille
Qui multum puer, & loris & funibus nudis

Exornatus, ut esset opem qui ferre poetis

Antiquis posset contra fastidia nostra,
Grammaticorum Equitum doctissimus.
Ut redeam illuc.

Nempe incompósito, &c.

Forum sensus est iste: Si quidem Cato

Lucilii admirator, ejus tamen versus complures emendare parat, certē non carent mendis. Verū est qui Lucilium Catone melius defendat: is nempe qui secum defert funes & flagella, quibus percutiat & coërceat eos omnes qui obtrectarint Lucilio & veteribus Poëtis. Et hæc ironice. Quæ quidem ostendunt & Lucilium habuisse reprehenses dudum, & pariter fautores etiam ineptæ, quod ait hinc Horatius.

1. Nempe incompósito, &c.] Hoc certē esse legitimum hujus Satiræ ex abrupto exordium sanxerunt eruditi.

Incompósito dixi pede, &c.] Lucilium, fateor, reprehendi; dixique duriusculos esse ejus versus: sed laudavi pariter quod vitiosos cives Rom. acriter insectatus sit. Uno verbo nec debita negavi elogia, nec indebita concessi. Sanctus Hieron,

- Ut non hoc fateatur? At idem quod sale multo
 Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.
 5 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cetera, nam sic
 Et Laberî mimos, ut pulcra poemata mirer.
 Ergo non satis est risu diducere rictum
 Auditoris: & est quædam tamen hîc quoque virtus.

INTERPRETATIO.

concedat? Verùm ille ipse eâdem in mem-
 branâ laudatur, quod acerbitate pluri-
 mâ civitatem perficuit. Neque verò id
 ei largiens, alia perinde concedam. Hoc
 etenim pacto mimos etiam Laberî ve-

lut pulcra carmina celebrarem. Itaque
 non sufficit risu extendere cachinnos au-
 ditoris: quanquam est in hoc quoque
 nonnulla virtus.

ANNOTATIONES.

Epist. 45. ad Pammach. morderetur, in-
 quit, & Lucilius quod incomposito pede
 currat, & tamen sales ejus leposque
 laudantur.

3. Ut non hoc fateatur.] Sic est. Sunt
 qui probent omnia in eo quod aliquâ
 parte admodum placuit: nolintque fa-
 teri nexos inesse ei, in quo perfecta
 quæpiam admirantur. Veruntamen nihil
 est ex omni parte beatum.

Sale multo urbem defricuit.] Sanctus
 Hieronymus Epist. 47. de vitand. susp.
 contub. ubi illa quondam constantia,
 quâ multo sale orbem defricans Lucilia-
 num quidpiam retulisti. Pers. Sat. 1.
 v. 114.

Secuit Lucilius urbem:

Te, Lupe; te, Muti: &c.

Lege Cic. lib. 1. de Finib. n. 9. ubi Lu-
 cilius refert versus. Vide & quæ annota-
 vi ad Pers. cit.

5. Nec tamen hoc tribuens, dederim quo-
 que cetera.] Ita profecto æquus rerum
 æstimator est Horatius & rectus iudex:
 quicquid velit Quintil. lib. 10. cap. 1.
 ubi, Lucilius, inquit, quosdam ita de-
 ditos sibi adhuc habet amatores, ut eum
 non ejusdem modo operis auctoribus sed
 omnibus poetis præferre non dubitent.
 Ego quantum ab illis tantum ab Hor-
 tio dissentio, qui Lucilium fluere lusu-
 lentum, & esse aliquid quod tollere pos-
 sis, putat. Nam eruditio in eonira, &
 liberitas atque inde acerbitas, & abun-
 dâ salis. Multo est tersior ac purus ma-
 gis Horatius, & ad notandos hominum
 mores præcipuus. Sensus Horatii est: Tri-

buens Lucilio quod salibus & acerbitate
 polleat, non proinde fateor pulcra esse,
 concinna & perfecta ejus poemata. Alias
 etiam laudare & mirari oporteret mi-
 mos utpote dicacitate præstantes.

6. Laberî mimos.] Comœdias Laberî
 salibus & facetiis plenas. Sueton. Jul.
 Cæsar. cap. 39. Ludis mimum solum
 egit Decimus Laberius eques: & quod
 Cæsari admodum placuisset, donatus
 quingentis sestertiis, & annulo aureo,
 sessum in quatuordecim à scenâ per or-
 chestram transit. Hunc verò transitum
 minimè ferens Cicero eos ludos tum spe-
 ctans, Laberio sedile querenti ait: Re-
 cepissem te, nisi anguste sederem: simul
 & illum respiciens, & in novum sena-
 tum jocus, cujus numerum Cæsar su-
 præ fas auxerat. Id verò non impunè.
 Respondit enim Laberius: Mirum si an-
 guste sedes, qui soles duobus sellis fede-
 re: exprobrans Ciceroni levitatem &
 lubricum fidei. Hæc Macrobi. Saturnal.
 lib. 2. cap. 3. & lib. 7. cap. 3. Vide
 ejusdem lib. 2. cap. 7. Gell. lib. 10.
 cap. 17. & Cic. lib. 7. Epist. 11.

Mimos.] Mimus erat fabula planè di-
 cax, ab uno actore agi solita, nec in
 plures actus divisa: absque exordis, si-
 ne cantu & gestificatione. Diomed.
 Item, est factorum cum lascivia imita-
 tio: unde nomen à μιμνᾶσθαι imitari.
 Gell. lib. 17. cap. 14. C. Calarem, in-
 quit, ita Laberî maledicentia & arro-
 gantia offendebat, ut acceptiores & pro-
 batores sibi esse Publii quàm Laberî
 mimos predicaret.

Est

- Est brevitatem opus, ut currat sententia, neu se
 10 Impediat verbis lassas onerantibus aures.
 Et sermone opus est, modo tristi, sæpè jocosò,
 Defendente vicem modò rhetoris, atque poëtæ,
 Interdum urbani, parcentis viribus, atque
 Extenuantis eas consultò. Ridiculum acri
 15 Fortius & melius magnas plerumque secatur res.

INTERPRETATIO.

Brevitas requiritur, ut sententia fluat, neve se involvat dictionibus aures offendentibus & fatigantibus. Item requiritur sermo nunc severus, nunc hilaris, sustinens vices quandoque rhetoris, ac

poëta, alias faceti, qui vires continet, & illas datâ operâ dimittit. Certè res magnas aliquando jocosum decedit efficacius & aptius quam acerbum,

ANNOTATIONES.

9. *Ut currat sententia.*] Ne vel nimia brevitatem obscuram faciat orationem, vel prolixitas verbis pluribus animum legentis oneret & impediatur: in quo peccabat Lucilius. Huc pertinet quod Augustus Agrippinam neptem admonerebat in quadam Epistola: ejus nempe laudans ingenium, cum de sua vitâ casibusque suorum commentarios scriberet; aiebat: *Opus est dare te operam ne moleste scribas.* Sueton. Octav. cap. 86. Tacit. Annal. 4.

12. *Modo rhetoris, atque poëta, interdum urbani.*] Horatius, egregiè suo more, tres istas virtutes requirit in satirographo; defendat vicem rhetoris, argumentis pugnando; poëta, solertem & aptam dictionem adhibendo; urbani, salibus & jocis quædam etiam gravia traducendo solvendoque. Cic. 1. de orat. n. 17. *accedat lepos quidam, facetiæque, & eruditio libero digna, celeritasque & brevitatem respondendi & laceffendi, subtili venustate & urbanitate conjuncta.*

13. *Parcentis viribus.*] Sapienter, consultò, callidè, stylum acrem aliquando coercerentis; neque semper acerbè excautescentis aut mordicè lacerantis. Et hoc vitii habebat Lucilius, qui passim ex se velut strigto ardens infremit: Juvenal. Sat. 1. v. 165. atque auditorem ita dente carpit, ut etiam genuinum frangat. Pers. Sat. 1. v. 115. Noster contra, ut ait ibid. Persius,

Omne vaser vitium videnti Flaccus a-

Horat.

mico

Targit. & *admissus circum præcordia ludit,*

Callidus excusso populum suspendere naso.

14. *Ridiculum acri fortius, &c.*]

Nonnunquam sermo hilaris, facetus, salus, festivus plus valet & efficit quam vehemens, gravis, pugnax, dicax, acerbus. Hic enim adversarium irritat, & vires novas colligere impellit; at ille quasi nervos succidit, ac prostermit. Gorgias Leontinus dicebat, res severas risu, risum rebus severis discuti: ex Aristot. 1. 3. de arte dicendi. Gell. lib. 12. cap. 12. ita scribit: *hac quoque disciplina rhetorica est, callide & cum astu res criminosas citra periculum confiteri: ut si objectum sit turpe aliquid, quod negari non queat, responsione joculari eludas.* . . . Ita Cicero, urbano sacroque dicto diluit id quod inficiari non poterat. &c. Scilicet cum à Pub. Sylla, qui tum reus erat, pecuniam mutuò, ad emendam in palatio domum, accepisset; atque hæc ei exprobrarentur; utrumque firmiter negavit: atque tum, inquit, verum sit accepisse me pecuniam, si domum emerò. At re subinde proditâ, emprâque domo, cum hoc mendacium in senatu ei ab inimicis objiceretur, risit satis, responditque: *parum certe consulti homines estis, qui ignoratis, prudentis & cauti patrisfamilias esse, quod emere velit empturum se negare, propter competitores*

GGgg

- Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
 Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
 Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
 20 At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis

INTERPRETATIO.

Eo pollebant, in eo sunt imitatione digni homines illi à quibus vetus comœdia condita est: quos nunquam evoluit aut bellus Hermogenes, aut simius iste, nihil sciens canere nisi Calvum & Catullum, At enim Lucilius laudabile hoc præstitit quod Græcas voces Latinis mis-

ANNOTATIONES.

prionis. Id. ibid. Vide Orat. pro L. Murena, ubi cavillans astutè Cicero adversari Catonis auctoritatem eludit vincitque.

16. Illi, scripta quibus, &c.] Comœdiæ veteris auctores, Eupolis, Cratinus, Aristophanes, &c. De quibus Sat. 4. præced.

17. Hoc stabant, &c.] His virtutibus, quas modò laudavi, excellebant: variâ eruditione, sententiarum argutâ brevitate, satyricum salem aptè affricabant, acrimoniam styli modò exercentes, interdum cohibentes; & consultò viribus partentes, &c.

18. Hermogenes.] Tigellius, acer Lucilii fautor, de quo Sat. 3. præced.

Simius iste.] Demetrius poëta, & fabularum actor: de quo paulò pòst: *simius*: corpore deformis; vel ineptus & insulsus imitator.

19. Nil præter Calvum, &c.] Uterque ille hos tantum poëtas amatoria scriptitantes legebat, nunquam verò eximios illos veteris Comœdiæ ac perfectorum hujus generis carminum scriptores. Sic Horatius Hermogenem & Demetrium imperitiâ notat pariter atque luxuriæ: indeque probat Satiræ veras ignorasse virtutes; & hinc illos esse ineptos admiratores Lucilii.

Calvum.] Cor, Licinius Calvus in poëmaticis scribendis perelegans, ingenio lepidò & urbano; Catulli poëtae amicus fuit, Cicero in Epist. eum laudat, aitque Iambicis præstitisse: quibus civitatis etiam principes, C. Cæsarem & Pompeium acerrimè infectari minimè dubitavit, Quintil. & Seneca Calvum scri-

bunt contendisse cum M. Tullio de principatu eloquentiæ, Petr. Crinit. Gregor. Gyrard, &c.

Catullum.] C. Valer. Catullus Veronensis, in urbe claruit quo tempore Terentius Varro: Docti cognomen adeptus est peculiari epitheto, ex eruditorum consensu. Val. Martialis ad Macrum,

Nec multos mihi præferas poëtas.

Uno sed tibi sim minor Catullo.

Scriptit Lyrica, Elegias, Epigrammata, Commendatur mirum in modum à Gellio. Crinit. de eo vulgatum est distichon istud:

Tantum parva suo debet Verona Catullo.

Quantum magna suo Mantua Virgilio.

20. At magnum fecit, &c.] Ita loquuntur Lucilii fautores: quos refellit Horatius deinceps, Iululsi nimirum palati homines id laudabant quod est factum & vitio vertendum; nempe, *verbis Græca Latinis miscere*, Lucilius apud Cicer. de Finib. 1. n. 9.

χαίρει, inquam, Τίτε... χαίρει, &c.

De Finib. 2. n. 24.

... Λέλιον clamores sophos ille solebat Edere, &c.

Apud Non. Marcel. in voce *compernes*: Lucil. Sat. 1. 17.

Nunc censet καλλιπλόκαμον χαλκίσφυρον illam

Compernem aut varam fuisse Amphitryonis ἀκρίην

Alcmenam,

Τυρρὸν ὠπαιτέρειαν, &c.

Miscuit. O seri studiorum ! quive putetis
Difficile & mirum Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. At sermo linguâ concinnus utrâque
Suavior : ut Chio nota si commista Falerni est.

- 25 Cum versus facias , teipsum percontor , an , & cùm
Dura tibi peragenda rei sit causâ Petilli ,
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini ,
Cum Pedius causas exsudet Poplicola , atque
Corvinus , patriis intermiscere petita
30 Verba foris malis , Canusini more bilinguis ?

INTERPRETATIO.

cuit. O stupidi in literis ! Ergone existimatis arduum & admirabile quod fecit Pitholeon Rhodius ? Sed , inquires , dulcior est oratio utroque sermone constans : velut si vinum Falernum misceatur Chio. Verumenim quandoquidem condis tu carmina , quare a te , si tibi defendenda *esset difficilis causa Petillii accusati , utrum patria videlicet & Latini parentis immemor , satageres quasita foris vocabula patriis admiscere , ad instar Canusini duplici linguâ utentis ; contra quàm Pedius Poplicola & Corvinus orationes puras elaboranti ?*

ANNOTATIONES.

21. *O seri studiorum.*] *ὦ μαθηταί* , qui serò animum ad studia appulerunt , proindeque minus eruditi : contra *μαθηταί* , qui ab ipsâ pueritia literis incubuerunt.
- Quive putetis.*] *Al. Quine* : quæ particula responderet Græc. *ἤ τις* utique , certe : nec redundare est existimanda. Priscian. lib. 16. cap. 1. Alii interrogativè accipiunt.
22. *Pitholeonti.*] Pitholeon , ex insulâ Rhodo , Epigrammata quædam insulâ composuit , & Græcis vocibus infercire amavit.
24. *Ut Chio nota si , &c.*] Falernum vinum paulò austerius temperabatur lenitate Chii Quid sit nota illa , vide lib. 1. Od. 3. v. 8. ubi & de *Falerno* , pariter & lib. 1. Od. 20. De *Chio* lib. 3. Od. 19 v. 5.
26. *Petilli.*] De Petillio fure aureæ Jovis coronæ , jam mentio fuit in Sat. 4. superiori.
27. *Latini.*] Quidam legunt , *Latine* , & jungunt cum sequentibus. Sed non placet ista mutatio , quanquam à viris sanè gravibus inuenta.
28. *Pedius Poplicola.*] Hic filius fuit Q. Pedii , qui à Jul. Cæsare scriptus hæres ; & Consulatum Romæ gessit cum Augusto , post Hirrium & Pansam.
- Exsudet*] Magnis sudoribus elaboret ; ad puritatem sermonis patrii afferendam.
29. *Corvinus.*] Messala Corvinus domi valdè nobilis , ac pariter clarus orator , atque Græcis vocibus Latine orationi admixtis insensus : *ἑρως βαρβαρὸς* Latine funambulorum reddidisse fertur. Quintil. lib. 10. cap. 1. *Messala* , inquit , nitidus & candidus , & quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam. Crinitus de hon. discipl. lib. 1. cap. 12. inter alia de illo non pauca , sic habet : De ejus singulari prudentiâ & gravitate testimonium extat amplissimum M. T. Ciceronis. Sic enim ad Brutum : *Messalæ* , inquit , excellentiam non possum silentio prætereire. Cave putes quemquam esse illi similem constantiâ , curâ & studio Reipublicæ atque eloquentiâ , quâ mirabiliter excellit. Tametsi Messala idem cùm provectior foret , memoriæ sensum sic amisit , ut sui quoque nominis oblitus tradatur. Idque ei biennio ante obitum contigit : quod Orbilio itidem Benaventano accidisse constat. Vide & Coel. Rhodig. lib. 11. cap. 11. Alex. ab Alex. lib. 6. cap. 20. &c.
30. *Canusini more bilinguis.*] De Canusio oppido Apuliæ , jam dixi suprâ ad

- Atqui ego cūm Græcos facerem, natus mare citra;
 Versiculos; vetuit me tali voce Quirinus
 Post mediam noctem visus, cūm somnia vera;
 In silvam non ligna feras insanius, ac si
 35 Magnas Græcorum malis implere catervas.
 Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumque
 Diffingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,

INTERPRETATIO.

At cūm versus Græcos meditarer, natus ego cis mare, Quirinus apparuit de media nocte, tunc quando vera sunt insomnia, ac me prohibuit his verbis: Non stultius in silvam portes ligna, quàm ma-

gnas Græcorum turmas augere studeas. Itaque dum inflatus Alpinus jugulat Memnonem, & dum cœnosum Rheni fontem deformat, ego ista scribo lūbens,

ANNOTATIONES

Sat. 5. sub finem. Hoc à Diomede conditum: hincque cives partim Græcè partim Latine loquebantur. Totus etiam ille terrarum tractus magna Græcia est appellatus.

31. *Natus mare citrà.*] Apud fines Apulie in Italiâ; non ultra mare, in Græciâ.

32. *Vetuit me tali voce Quirinus.*] Lepida fictio. Quirinus Latini populi sermonisque auctor & conditor deterruit à scribendis Græcè versiculis.

33. *Cūm somnia vera.*] Quando jam coctis alimentis purgatiores esse debent sensus. Atque ita statuebat veterum superstitio. Tertull. de animâ, cap. 22. certiora & collatiora somniari affirmant sub extremis noctibus, quasi jam emergente animarum vigore, proclatso sopore, &c. Philostrat. lib. 2. Si tempus antelucanum sit & somni matutini, conjectant somnium illud, quasi tunc animâ verum vidente. Theocrit. Idyll. 19. initio scribit, à Venere immissum Europæ somnium, cūm tertia pars noctis staret, proximâ jam aurorâ, quando somnus oculus molli vinculo detinet, ac tum veraciam pascuntur insomnia. Tibull. lib. 3. Eleg. 4.

Diâ meliora ferant, ne sint insomnia vera,

Qua tulit extremâ proxima nocte quies.

Ovid. Epist. Heronis.

Namque sub aurorâ, jam dormitante

lucernâ,

Tempore quo cerni somnia vera solent.

34. *In silvam non ligna, &c.*] Verba sunt Quirini Horatium redarguentis.

35. *Magnas Græcorum catervas.*] Ingentem numerum Græcorum Poëtarum vel poematum.

36. *Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona.*] Ego, inquit noster, à Quirino edoctus has ludo satiras; dum alii carmen heroicum miserè disperdunt, temerè ac ineptè attentantes grave scribendi genus: v. g. dum Alpinus de Memnone (ex Hesiodi Theogoniâ) ab Achille interfecto tam insulam Tragœdiam profert, inflatis quidem & turgidis versibus, ut ipse magis quàm Achilles Memnonem jugulare videatur.

Alpinus.] Aulus Cornelius Alpinus iste longè est alius ab insigni poëta Cornelio Gallo, de quo Virgil. Eclog. 10. ut eruditè monet Torrentius, contra Cruquium.

37. *Diffingit Rheni luteum caput.*] Idem Alpinus Epicum etiam carmen molitus fuerat de bello Germanico, ubi Rhenum descriperat adedè perditè, ut nobile flumen deturparet, limpidis aquis pulcroque capiti quasi lutum, grandi certè argumento sordes aspergens. Non abs re putes hic alludi ad morem pingendi effingendique fluvios specie humanâ, ex urnâ aquam fundentes. Sunt qui legant *desingit*: alii, *depingit*: sed minus bene.

- Quæ nec in æde sonent certantia, iudice Tarpa;
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
40 Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta.
Eludente senem, comis garrere libellos
Unus vivorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit pede ter percusso. Forte epos acer,
Ut nemo Varius ducit: molle atque facetum.

INTERPRETATIO.

nec recitanda in Apollinis templo ad certamen. Tarpa iudice; nec reponenda bis terque in theatro ad spectaculum. Tu quidem, ô Fundani, solus viventium nosti urbane scribere versus comicos, in

quibus meretrix astuta & servus decipiunt vesulum Chremetem. Pollio principum gesta refert pede ter percusso. Varius carmen heroicum exequitur tam strenuè quàm ullus alius.

ANNOTATIONES.

38. *Quæ nec in æde sonent certantia.*] Hæc, inquam, scribo ludens, missimè verò propalanda in certaminibus & commissionibus poetarum ab Augusto institutis, apud Apollinis Palatini templum. De quo disserui dudum in Persii Prologo. Vide Sueton. Octav. cap. 89.

Judice Tarpa.] Spurius Metius Tarpa recitantium auditor assiduus, unusque è quinque arbitris, quorum debebant calculo probari quæ in æde Musarum proponebantur: nec in scenam perferebantur quæ ab eis fuissent explosa. De illo iterum in Epist. ad Pisones, v. 387.

39. *Iterum spectanda theatris.*] Neque dramata composui in scenam producenda, ad auram vulgi & publicum favorem captandum. Hac sum etenim ambitione procul.

40. *Arguta meretrice potes, &c.*] O Fundani, solus poetarum qui modò vivunt, peritus es; atque unus scitè ac faceret vales scribere comædias: in quibus *arguta meretrix & servus astutus comiter garrientes eludent senem*, ejus crumenam emungunt, &c.

Davoque Chremeta.] Allusio est ad Terentii Andriam, ubi Chremes senex, Davus servus, notæ sunt personæ comicæ.

41. *Comis.*] Hæ voces, comis, comædia, comessatio, habent originem à *xō- quos festivitatis*. Hoc etiam nomine colebatur Deus hilaritatis & lascivix. Varro 6, de Ling. Lat.

42. *Fundani.*] Mirum sanè quod à

nemine usquam laudetur Fundanius ille, quem tam insigni elogio exornat Horatius.

Pollio regum facta canit.] Tragedias eleganter scribit: *pede ter percusso*; versibus senariis tres dimensiones habentibus: qui *senos reddunt ictus*, ut est in Epist. ad Pison. v. 253. In tragediis nempe, ut norunt omnes, *facta regum* sunt argumenta consuecta, & versus Iambici trimetri duntaxat adhibentur. Vide lib. 2. Od. 1, ubi de Pollione, &c.

43. *Forte epos.*] Varius Epicum carmen strenuè exequitur: *forte*; quippe quod nequit expediri sine forti & constanti spiritu, & venâ abundanti ac divite: estque opus longum, animique solertis ac diu multumque attentis. Vide lib. 1. Od. 6, ubi de Variò excellenti poeta. Item Petr. Crinit. Poët. Lat. lib. 3. cap. 44.

44. *Molle atque facetum Virgilio, &c.*] Virgilius Bucolica & Georgica stylo molli & idoneo composuit. Tunc nimirum Æneis nondum in lucem prodierat, cum scriberet ista Horatius.

Facetum.] Quintil. lib. 6. cap. 3. *facetum non tantum circa ridicula opinor consistere. Nec enim diceret Horatius, facetum carminis genus naturâ concessum esse Virgilio. Decoris hanc magis & ex-culta cujusdam elegantia appellationem puto. Ideoque in Epistolis Cicero hac Bruti verba refert: næ illi sunt pedes faceti, &c. quod convenit cum illo Horatiano, Molle atque facetum.*

- 45 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibuldam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multâ cum laude coronam.
- 50 At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Atti?

INTERPRETATIO.

Musa silvarum amantes donarunt Virgilio tenerum ac lepidum. Istud restabat a Varrone Atacino & aliquot aliis tentatum frustrâ, quod felicius expedire possem ego, auctore tamen inferior: cui nequaquam velim auferre lauream magnâ cum laude capiti ejus aptatam. Sed

dixi illum currere cœnosum, sæpe venientem assumenda plura certe rejicientis. Dic verò, precor, numquid tu eruditus nihil redarguis in Homero magno? Numquid Lucilius ipse facetus nihil mutat Attii Tragœdiarum scriptoris?

ANNOTATIONES.

46. *Hoc erat experto.*] Carmen satyricum erat, quod ego melius aliis multis possem scribere: non tamen par Lucilio inventori.

Experto frustra Varrone Atacino.] Pub. Terent. Varro Atacinus, ab Atace Narbonis Galliae vico vel fluvio cognominatus, iis natus temporibus quibus Cicero & Hortensius clari habebantur in eloquentiâ, ingenio præclaro fuit: scripsit Epigrammata, Elegias, & alia mirifico studio. Argonautica ejus celebrant Probus Valerius, alique Grammatici, & ex illis sæpè versiculos referunt. At in Satiris frustra desudavit. Adeo verum est quod canit in Eclog. Virgilius: *non omnia possumus omnes.* Vide Petr. Crinitum lib. 2. cap. 31. Quintil. lib. 12. cap. 1. ita scribit: *Atacinus Varro in iis per quæ nomen adeptus est, interpretis operi: alium, non spernendus quidem, verum ad augendam facultatem dicendi parum locuples.* Ejus etiam meminit Euseb. Chron. namque refert ad Olymp. 174. annis circiter viginti à morte Lucili: & Græcas literas summo studio didicisse anno ætatis 35.

48. *Inventore minor.*] Quod Lucilius Satiras primus scripsit, & quod miramur eruditionem, libertatem, acerbissem,

& abunde satis habet, hinc eo se minorem proficeretur noster, quamquam terrior multo ac purus magis, & ad notandos mores præcipuus: ut fatetur Quintil. antè citatus.

52. *Homero.*] Qui bonus licet & magnus interdum ipse dormitalle reperitur: neque omnino est sine mendis, quamvis agnoscatur ab universis ingenio, arte, eruditione, aliisque virtutibus, omnium facile princeps. Vide Longinum.

53. *Nil comis tragici mutat Lucilius Atti?*] Si Lucilius ipse in prioribus poetis quædam emendat: cur nos Lucilium ad trutinam non revocabimus?

L. Attius.] (*Accius* scribunt quidam) Tragœdiarum scriptor Pacuvio paulò junior, ingenio acri fuit. Ejus versibus exornari templorum ac monumentorum aditus volebat Decius Brutus, teste Cicero in orat. pro Archia poetâ, n. 27: Pacuvius autem Accii Tragœdiam Atreum laudavit velut grandem & sonoram: reprehendit verò quasi subacidam & durisculam. Quod falsius est Attius; addiditque, se non pœnitere, quia sicut pomæ acerba præmum & dura paulatim fiunt mitia; ita & ingenia: contra quæ vieta gignuntur & mollia, ad veram firmitatem & maturitatem nunquam perve-

Non ridet versus Ennii gravitate minores,

INTERPRETATIO.

An non deridet Ennii versus quosdam leviores,

ANNOTATIONES.

niant, sed potius ac magis putrescunt. Vide Crinit. de Poëtis lib. 1. cap. 7. Gell. lib. 13. cap. 2. & lib. 18. cap. ult. ubi sic scribit in fine: *postea Q. Ennius, & iuxta Cæcilius & Terentius, ac subinde Pacuvius, & Pacuvio jam sene Attius, clariorque tunc in poematis eorum obretandis Lucilius fuit.* Attius Tragœdias benè multas scripsit, quarum fragmenta quædam supersunt: comœdias etiam. Quam fortassis ob rem *comis* Tragicus hic appellatur. Vulgò tamen vox *comis* non in genit. accipitur, sed in nominat. referturque ad seq. *Lucilius.* Tragœdiæ Accii celebrantur, Phœnice, Medea, Menalippus, Alcmeon, Prometheus, Atreus, Philoctetes, Neoptolemus, &c. in primis autem Argonautæ, unde est illud carmen de Argo navi laudatissimum:

*Tanta moles labitur.
Fremebunda ex alto, ingenti sonitu &
strepitu,*

Pra se undas volvit: vortices vi suscitât,

Ruit, prolapsa pelagus respergit: profluit,

Ita dum interruptum credas nimbum volvier:

Dum quod sublime ventis expulsum rapier

Saxum; aut procellis, vel globosos turbines

Existere istos undis concursantibus.

Nisi quas terrestres pontus strages conciet:

Aut forte Triton fuscina verrens specus

Subter radices penitus undanti in freto Molem ex profundo saxeam ad cælum eruit.

Vide & apud Cic. cit. Attii versus, variis locis de Divin. 1. n. 44. &c.

s4. Ennii.] Q. Ennius Poëta natus est Tarenti, vel, ut plerique volunt, Rudiis in oppido Salentinorum Tullius pro Archia, Rudium hominem vocat, & mi-
rè commendat Ennium: nec minus alii,

velut acri virum ingenio, eruditione multiplici, fide, comitate, probitate, doctrinâ omninò singulari. Floruit temporibus Plauti Comici & M. Catonis oratoris clarissimi. Quem deinceps secuti sunt Cæcilius, Pacuvius, Attius, &c. Per multa composuit vario carmine, Annales, Tragœdias, Comœdias, Satiras, &c. ex Lucretio lib. 1. v. 118.

*Ennius primus a vœno
Detulit ex Helicone perenni fronde co-
ronam,*

*Per gentes Italas hominum qua clara
clueret.*

Quintilianus Ennium scribit pari veneratione colendum, ac sacros vetustate lucos, in quibus grandia robora non tantam habent speciem quantam religionem, Ennii versus affert Cicero pluribus locis. Lege de Divin. 1. n. 40. &c. Vide & Macrobi. Saturnal. lib. 6.

Ridet versus gravitate minores.]
Quamvis tanti habitus est Ennius, in ejus carminibus quædam rectè reprehendit ac deridet Lucilius tanquam haud satis graviter & accuratè scripta. Anneus Seneca Epist. ad Lucil. admiror, inquit, eloquentissimos viros & dedissos Ennio, pro optimis ridicula laudasse: & hosce de Cethego versus Ennii affert:

*Is dictus cunctis ollis popularibus olim
Qui tum vivebant homines atque a-
vum agitabant,*

*Flos delibatus populi, suadaque me-
dulla.*

Ennium tamen defendit Gell. lib. 12. cap. 2. Macrobi. Saturnal. lib. 1. cap. 4. & lib. 6. cap. 3. nemo, inquit, ex hoc viles putet veteres poëtas, quod versus eorum scabri nobis videntur. Ille enim stylus Enniani seculi auribus solus placebat: diuque laboravit ætas secuta, ut magis huic molliori stylo acquiesceretur. Neque verò præterire hic licet aut ridiculos aut scabros Ennii versiculos istos:

O Tite, tute Tati tibi tanta tyrannæ

- 55 Cùm de se loquitur, non ut majore reprehensio?
 Quid vetat & nosmet Lucili scripta legentes,
 Quærere num illius, num rerum dura negarit
 Versiculos natura magis factos, & euntes
 Mollius? At si quis pedibus quid claudere senis
 60 Hoc tantum contentus; amet scripssisse ducentos
 Ante cibum versus, totidem cœnatus: Etrusci

INTERPRETATIO.

quando loquitur de seipso haud tanquam
 perfectiore iis quæ carpit? Quid pariter
 impedit nos scripta Lucili evolvendes
 disquirere, an ejus, an rerum natura
 difficilis prohibuerit versus limatiores &

suavius fluentes? Quod si aliquis id unum
 satis habeat carmen aliquod includere sex
 pedibus; is gaudeat fecisse ducentos ver-
 sus ante cœnam, ac totidem post: qualis

ANNOTATIONES.

tulisti.

At tuba terribili sonitu taratantara
 dixit.

55. Cum de se loquitur, &c.] Cùm
 Lucilius quosdam Ennii versus videt ac
 reprehendit, non tamen eo se majorem
 dicit: sic ego Lucili quædam reprehen-
 dens, haud quaquam me illi præfere-
 dum existimem. Ista verba Horatii de
 Ennio intelligenda contendit Hein-
 sius, explosisque aliorum interpretationibus
 cantat, *Æneis*, inveni: verum quàm
 longè ab Horatii mente aberrarit, luc-
 lenter & eruditè, ut certè alia, exequi-
 tur noster Dacierius, ad quem te pau-
 lum divertere, lector, nusquam pigeat.

57. Num illius num dura rerum na-
 tura negarit, &c.] Utrum Lucianorum
 versuum compositio rudis & impolita ex
 materiæ & rerum natura difficili prode-
 rit; an ex ipsius ingenio duriori, vel cer-
 tè ex indiligentiâ, & quod scribentem
 offenderet lima labor & mora? Epist. ad
 Pil. v. 290.

58. Versiculos magis factos.] Cic. in
 Bruto: intellectum est quantam vim ha-
 beat accurata & facta quodammodo ora-
 tio.

Euntes mollius.] Martial.

Carmina nulla probat molli quæ tra-
 mite currunt.

Sed quæ per salebras atque saxa ca-
 dunt.

59. At si quis.] Quanta hic varietas
 difficultatque? Alii legant, ac si quis jun-
 guntque cum antecedentibus, & sic ex-

plicant: versiculos euntes mollius, ac si
 quis pedibus, &c. id est, versus mollio-
 res & concinniores, quàm facere soleat
 poeta negligens, qui satis habet plures
 scribere pauculo labore versus, parum etiam
 venustos. Alii, aut si quis. Alii, an si
 quis, &c. Prima legendi ratio satis pla-
 ceret: malim tamen, an sit qui pedibus,
 &c. hoc sensu: quid vetat nos scripta
 Lucili recensentes quærere unde fiat, ut
 plerique versus ejus incompositi, non
 magis facti, & mollius cant? an ex vi-
 tio rerum; an ex ipsius rudiori naturâ;
 an is ipse fuerit qui pedibus quid clau-
 dere jenu hoc tantum contentus, ama-
 verit scripsisse ducentos, &c. nec studue-
 rit recensere, emendare, ac malè tor-
 tos incuti reddere versus: ut est in Epist.
 ad Pil. v. 441.

61. Etrusci quale fuit, &c.] Cassius
 Parmensis abundantis ac fecundæ ma-
 gis quàm divitis & pulchræ venæ poeta,
 ab Augusto jussu interfici, tum quod ipsi
 obtruncatè pergeret, tum præcipuè quod
 Jul. Cæsaris percussoribus hostibusque
 suis semper adhererat. Hinc enim spon-
 te vellicat Horatius Augusto vellicans.
 Sueton. Octav. cap. 4. Cassius Parmen-
 sis quadam episto à non tantum ut pistoris,
 sed etiam ut mamma vii nepotem,
 sic iuxat Augustum: materna tibi fati-
 na: siquidem ex crudissimo Aricia pistori-
 no hanc pinit manibus collybo deto-
 ratis Neronensis mensuram. Vide Vell.
 Patere. lib. 2. Oros. lib. 6. cap. 19. Ap-
 pian. bell. civil. lib. 5. item Valer. Max.

Quale

Quale fuit Cassi rapido ferventius anni
 Ingenium: capsis quem fama est esse librisque
 Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
 65 Comis & urbanus; fuerit limatior idem,
 Quam rudis & Græcis intacti carminis auctor,
 Quamque poetarum seniorum turba: sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
 Detereret sibi multa; recideret omne quod ultra

INTERPRETATIO.

fuit vena Cassi Etrusci vehemente flu-
 vio rapidior: quem narrant crematum
 fuisse scriptis & scriptis suis. Dico igitur:
 Esto, fuerit Lucilius facetus ac le-
 pidus; fuerit etiam magis politus quam
 inventor poematis nondum exculti, at-

que Græcis haud tentati, & quam om-
 nes poeta superiores: atqui si ipse ad
 nostram hanc aetatem reservatus à fati-
 sset, certè plurima sibi rescicaret: quic-
 quid transgreditur perfectum modum

ANNOTATIONES.

lib. 1. cap. 7. art. 7. Crinit. lib. 3.
 cap. 47.

63. *Capsis librisque ambustum propriis.*
 Tot libros ac versus fuit ille scripse-
 rat, inquit nolter jocose & dicaciter,
 ut cremando ejus cadaveri suffecerint.
 Quod ex Senatusconsulto factum asserit
 vet. Comment. Verum id refellitur ex
 his verbis, *fama est.*
 Cassi Parmensis de Orpheo carmen hoc
 asserunt:

*Arguta primum cum plectra parentis,
 & auro*

*Distinctam sumpsit citharam Rhodo-
 peius heros;*

*Ridebant segnes pulsus, digitosque mi-
 cantes*

*Serius, & chordis indocta dissona vo-
 cis.*

*Mox pudor exardens & gloria dulcis
 honesti*

*Lusibus averit puerilibus, omnis &
 illuc*

*Perditus incumbens Musa pallebat a-
 more.*

*Et nunc maternis inbiat, nunc ille pa-
 ternis*

*Canibus, hinc illinc discens dependet
 utrimque.*

*Nulla Venus faciem cepit mentita do-
 loss*

*Compedibus: somni fuerat parcusque
 Lyci:*

*Donec ridiculus dudum modulamine
 Horat.*

silvas,

*Evulsoque suis scopulos radicibus egit
 Ausus & ire viam viventibus incon-
 cessam,*

*Pænarum obliros demulsit carmine Ma-
 nes.*

*Non levis ascensus, si quis petit ardua.
 Sudor*

*Plurimus hunc tollit, nocturno exsom-
 nis olivo*

*Immoritur, delet quod mox laudave-
 rit in se,*

*Qui cupit aeterna donari frondis ho-
 nore.*

66. *Quam rudis & Græcis intacti
 carminis auctor.*] Quam Ennius, qui
 primus omnium satiras sed rudes om-
 ninò scripsit: at Lucilius subinde lima-
 tiores & perfectiores, Quare hic satiræ
 quasi primus auctor aut certè artifex ju-
 re habeatur. Alii vocem *rudis* in casu
 nominativo accipiunt, sicque interpre-
 tantur: fuerit Lucilius limatior quam ru-
 dior, &c. Sed perperam.

Græcis intacti.] Græcorum nemo Sa-
 tiras scripsit, Unde Quintilianus lib. 10.
 cap. 1. *Satira quidem tota nostra est,
 in qua primus insignem laudem adeptus
 est Lucilius, &c.* Aliter sentit Jul. Sca-
 liger, Poët. lib. 1. cap. 12. & lib. 3.
 cap. 98. Vide Casaub. de Satirâ.

67 *Poëtarum seniorum.*] De his Sat.
 4. præced.

69. *Recideret omne quod, &c.*] Su-

- 70 Perfectum traheretur : & in versu faciendo
 Sæpè caput scaberet ; vivos & roderet ungues.
 Sæpè stylum vertas , iterùm quæ digna legi sint ,
 Scripturus : neque te ut miretur turba , labores ;
 Contentus paucis lectoribus. An tua demens
- 75 Vilibus in ludis dictari carmina malis ?
 Non ego. Nam satis est equitem mihi plaudere : ut audax
 Contemptis aliis explosa Arbuscula dixit.
 Men' moveat cimex Pantilius ? aut crucier , quod

INTERPRETATIO.

rescinderet : atque in condendis carminibus frequenter caput scalperet ; atque ungues ad vivum admodum roderet. Sæpe stylum convertere , editurus quæ mereantur haud semel evolvi : nec sagas ut te plebs admiretur : imò satis habere ut pauci tua legant. An vero stulte gaudcas

tuos versus dictari in scholis ignobilioribus ? Ego nequaquam. Suffici enim ut equites mihi applaudant : quemadmodum Arbuscula explosa constanter aiebat , ceteris spectis. An moveat me Pantilius cimex ? aut doceam , quod

ANNOTATIONES.

perflua , inconcinna. *ambitiosa recidet ornamenta* , inquit noster ad Pis. v. 447. item, *omne supervacuum pleno de pectore manat.* v. 337. Vide illic annotanda.

71. *Caput scaberet.*] Hæc enim haud raro facit quisque accuratæ & perfectæ compositioni operam navat. Marcellius & alii quidam hic alludi volunt ad Minervam è cerebro Jovis editam.

Vivos & roderes ungues.] Pers. Sat. 1. v. 106.

Nec pluteum cadit, nec demorsos sapit ungues.

Sic leviter scribendi genus significat ille, ut notat lib. 10. cap. 3.

72. *Sæpè stylum vertas , &c.*] Quintil. lib. 10. cap. 4. *Emendatio pars studiorum longe utilissima.* Neque enim sine causa creditum est , stylum non minus agere cum delet. Hujus autem operis est , *adjicere , detrachere , mutare.* Sed facilius in iis simpliciusque judicium , quæ replenda vel deicienda sunt : premere verò tumentia , humilia extollere , luxuriantia adstringere , inordinata digerere . soluta componere , exultantia cohercere , duplicis opera. Nam & damanda sunt quæ placuerant ; & inveniendæ quæ fugerant.

Stylum vertas.] Veteres nimirum in

cerata scribentes tabella utebantur stylo , cujus pars altera acuta erat , & acumen dicebatur : altera obtusa , quæ delebant id quod erat exaratum , complanantes & æquant ceram , ut novam scripturam inducerent. Ergo qui aliquid volebat mutare , stylum vertebat , atque alteram ejus partem adhibebat. Rem graphicè exponit P. Crinitius lib. 17. de hon. discipl. cap. 4. & Prudent. Hymn. 9. de coronis :

Inde alii stimulos & acumina ferrea vibrant ,

Qua parte aratis cera sulcis scribitur :

Et quæ secti apices abolentur , & æquoris hirti

Rursus nivescens innovatur ærea.

75. *Vilibus in ludis dictari carmina.*] Pers. Sat. 1. v. 29.

Ten' cirratorum centum dictata fuisse Pro nihilo pendas ?

77. *Explosa Arbuscula dixit.*] Mima illa cum à plebe & vulgo explodebatur , parvi ducebat , dummodo paucis nobilioribus placuisset. Illius meminit Tullius ad Attic. lib. 4. Epist. 14. *Quaris nunc de Arbuscula. Valde placuit. Ludi magnifici & grati.*

78. *Men' moveat cimex Pantilius ?*]

- Vellacet absentem Demetrius : aut quod ineptus
 80 Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
 Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
 Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
 Fuscus, & hæc utinam Viscorum laudet uterque.
 Ambitione relegatâ te dicere possum,
 85 Pollio; te Messala tuo cum fratre; simulque
 Vos Bibuli, & Servi; simul his te candide Furni;

INTERPRETATIO.

absentem me Demetrius reprehendat: aut quod redarguat nugax Fannius Hermogenis Tigellii conviva? Approbent ista Plotius, Varius, Mæcenas, Virgilius: Valgius, optimus etiam Octavius, & Fuscus, nec non ambo Visci laudent velim. Citra ambitionem licet accensere te, ô Pollio; te, ô Messala, cum tuo fratre; vos quoque Bibule, & Servi; ac te pariter, ô syncere Furni; atque alios

ANNOTATIONES.

Profitetur Horatius parum se moveri dictis Pantilii scurræ ipsi obrectare assueti.

Cimex.] Gall. *punaïse*. metaphor. homo putidus & mordax instar illius insecti omnibus invisî & molesti ob aculeum & foetorem.

79. *Demetrius.*] Hunc antea simium vocavit.

80. *Fannius.*] De hoc vili poëta, item de Hermogene Tigellio, in Sat. 4. superiore.

81. *Plotius & Varius.*] De Plotio Tucca, in Sat. 5. præced. De Varro, lib. 1. Od. 6.

Mæcenas.] Is litteratorum patronus & ipse literis mirabiliter imbutus, facilitate ingenii, eloquentiâ mediocriter excelluit, & poëticâ facultate. Scripsit varii generis poemata, Elegias, Tragedias. De sepulcri contemptu fertur cecinisse:

Nec tumulum curo: sepelit natura relictos.

Virgilius.] De hoc poëtarum certe principe nulla quàm pauca annotasse præstat.

82. *Valgius.*] T. Valgius consulari ortus familiâ, elegans fuit in condendis carminibus, teste vel Tibullo ad Messalam ita scribente,

Est tibi qui possit magnis se accingere rebus

Valgius: aeterno propior non alter Homero.

De eo jam lib. 2. Od. 9. ipsi inscripta. *Octavius optimus.*] Optimus nempe is poëta historias etiam scripsit. Cave, lector, ne Augustum accipias.

83. *Fuscus.*] De Aristio Fusco celebri Grammatico jam antè, lib. 1. Od. 22. ipsi inscriptâ, item Sat. 9. præced. iterumque postea Epist. 10. lib. 1.

Viscorum uterque.] Duo nempe fratres erant, bonus uterque poëta: nati patre Vibio Visco Equite Romano opibus & gratia apud Augustum pollente.

84. *Ambitione relegatâ.*] Citra adulationem.

85. *Pollio.*] Asinius Pollio orator præclarus, Augusto pergratus, Romæ scholam tenuit post Timagenem: primus scripta sua recitavit; primus etiam Romæ bibliothecam fecisse dicitur. Bella Cæsaris & Pompeii scripsit. Diligentia plurimum, consilii & animi iâtis habebat: teste Quintiliano: at nitore carebat & jucunditate Ciceronis. Vide lib. 2. Od. 1. illi inscriptam.

Messala.] De hoc antea v. 29. ad vocem, *Corvinus*.

86. *Vos Bibuli, & Servi.*] Bibulorum atque Serviorum Romæ insignes fuisse familias nemo nescit. Jul. Cæsaris in consulatu collega Bibulus. Ad Servium Sulpitium sunt multæ Ciceronis Epistolæ lib. 4.

Furni.] Furnius historiarum scriptor elegans & accuratus, etiam Romæ Consul fuit.

Complures alios, doctos ego quos & amicos
 Prudens prætereo: quibus hæc, sint qualiacumque,
 Arridere velim: doliturus, si placeant spe
 90 Deterius nostrâ. Demetri, teque, Tigelli,
 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
 I puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

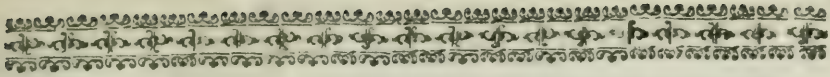
INTERPRETATIO.

*non paucos eruditos amicosque, quos ta- Demetri, teque ô Tigelli jubeo flere in-
 ceo sponte: quibus ista, qualiacumque ter sedilia discipularum. Vade ô famule,
 sint, placere cupio; agrè laturus si mi- & quamprimum hæc adjunge scriptis
 nus arrideant quam spero. Te autem, ô meis.*

ANNOTATIONES.

91. *Discipularum inter, &c.*] Locum hunc plerique interpretum transfiliunt intactum; quanquam, ut mihi videtur, stylo non indignum. Quidam volunt Horatium imprecari luctum & infortunium Demetrio atque Tigellio tanquam ineptis & insulis scriptoribus, qui mulierculis duntaxat placere studerent. Ego verò sic interpretor Horatium, quasi dicat: Ite molles & effeminati, pergite adolescentibus corruptis vel etiam mulierculis recitare Elegias, amatoria cat-
 mina, voce flebili & affectata ad molli-
 tiem: juxta id quod habet Persius, Sat. 1, v. 34.
*. Vatum plorabile si quid,
 Eliquat, & tenero supplantat verba
 palato.*
 92. *Meo citus hæc subscribe libello.*] Iis quæ antea de Lucilio scripsi hæc ad-
 junge. Nimirum Satiræ quartæ præe-
 denti hanc atteri jubet, quæ illam ex-
 plicat & astringit.

Q. HORATII FLACCI SATIRARUM LIBER II.

SATIRA I.

*Se non posse Trebatii consilium sequi à scribendâ
Satirâ dehortantis.*

SUNT quibus in Satirâ videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus. Sine nervis altera quicquid
Composui pars esse putat; similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,

INTERPRETATIO.

HORAT. **S**UNT homines, quibus vi- altera existimat sine viribus esse id om-
dear nimis asper in Satirâ, ne quod scripsi: atque uno die condi
& carmen intendere supra modum. Pars posse millenos versus aequales meis. O

ANNOTATIONES.

1. *Sunt quibus, &c.*] Dialogismus
istic est Horatii ac Trebatii. Hunc nem-
pè magni nominis Juniconsuleum fa-
cetè consulit ille quid agat, num Satiras
scribere debeat. Tandem omnes Treba-
tii dissuadentis rationes ac legum etiam
præscripta risu solvit Horatius,

Videar nimis acer.] Nimis dicacem &
acerbum me redarguunt alii: alii con-
trâ velut enervatum & satyrico sale de-
stitutum, O hominum judicia!

Ultra legem.] Vel, ultra modum Sa-
tiræ convenientem; quæ quidem lepida,
jocosa, falsa potius quàm aspera, inju-
riosa, contumeliosa. Vel, ultra quam ju-
bet lex seu 12. tab. seu Julia de Maje-
state, utraque scilicet vetans quemquam
famoso carmine aut libello violari. Vi-
de postea v. 82. Item Epist. ad Pis. v. 283.

ubi sic habetur,
... Sed in vitium libertas excidit
& vim

Dignam lege regi, &c.

2. *Tendere opus.*] Metaph. ab instru-
mentis musicis, in quibus tensæ nimis
chordæ rumpuntur.

4. *Deduci.*] Epist. ad Augustum;
... Tenui ded. cū poemata filo.

Trebati] C. Trebatiust Testa probitate,
juris scientiâ, bellicâ etiam virtute insi-
gnis: Eques Romanus, Julio Cæsari
charus, & assecla comesque ad bellum
Gallicum: Tullio Ciceroni perquam fa-
miliaris & amicus passimque laudatus.
Epist. ad Famil. lib. 7. ad Attic. lib. 10.
Epist. 1. Topic. &c. Alex. ab Alex. lib. 6.
cap. 23. scribit, Trebarium sub discipli-
nâ Ciceronis juris peritissimum aliquos

- 5 Quid faciam præscribe. Quiescas. Ne faciam, inquis, Omnino versus? Aio. Peream malè, si non Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto, Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
- 10 Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude Cæsaris invicti res dicere; multa laborum Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis Agmina, nec fractâ pereuntes cuspide Gallos,
- 15 Aut labentis equo describat vulnera Parthi. Attamen & justum poteras & scribere fortem,

INTERPRETATIO.

Trebatî, jube quid agam. TREBAT. Abstine. HOR. Dicis ne omnino scribam versus. TREB. Dico. HOR. Misere inteream, nisi optimum foret: at dormire non possum. TREB. Qui egenti profundo sopore, oleo delibui: ter Tiberim transnatis, atque vesperi vino corpus irrigent. Vel si tam vehemens scribendi cupido te occupat, insuperabilis Augusti facinora

canenda suscipe, ingentem opera mercedem accepturus. HOR. O bone parens, cupientem nervi desunt. Nec enim quisque valet dicere cohortes spiculis asperas, aut Gallos ruptis telis morientes, vel Parthos equis decedentes præ vulneribus. TREB. Atqui poteras Cæsarem justum ac strenuum celebrare.

ANNOTATIONES.

libros de Jure Civili composuisse, ac de religionibus novem: nec non heroico versu plurimum valuisse, atque inter poetas annumeratum.

5. Quiescas. Aio.] Adverte dictiones Jurisconsulto præscribenti accommodatas.

7. Ter uncti transnanto, &c.] Jocose querimonie jocosa & callida responsio, certè apta homini natandi studiosissimo, qualem fuisse Trebatium dicit Tullius, lib. 7. Epist. 10. in re militari multo es cautior, quam in advocationibus; qui neque in Oceano natare volueris studiosissimus homo natandi sed jam satis locati sumus, &c.

Ter.] Corporis defatigatio somnum conciliat.

Uncti.] Olei calore muniebant se nataturi adversus aquæ frigus.

9. Irriguumque mero. &c.] Neque hoc a Trebatii moribus & ingenio prorsus abhorrens, ait eum ad eum Tullius lib. 7. Epist. 12. illaseras heri inter cythrus, quâ auixeram, &c.

12. Pater optime.] Cic. lib. 7. Epist. 16. Tu mi venule, non jero: &c.

14. Fractâ pereuntes cuspide Gallos.] Ex historiâ C. Marii, quem adversus Cimbro pugnans Plutarchus refert nova tela excogitasse. Scilicet hasta lignea quæ ferrum ingreditur, duabus fibulis ferreis contineri solebat: tunc autem Marius alteram ut antè reliquit, alterâ verò exemptâ clavum ligneum fragilem in ejus locum immitti jussit, eo consilio ut jaculum hostili clypeo impactum curvaretur aut frangeretur: corpori autem vulnerato inhaereret ferrum à ligno separatum; aut lignum transversâ cuspide hærens deorsum penderet, quo fiebat, ut vix evelli obliquè infixum; certè ab hostibus retorqueri non posset incurvatum aut corruptum.

15. Labentis equo describat vulnera Parthi.] De his lib. 1. Od. 12. & 19. & lib. 3. Od. 5.

16. Attamen & justum, &c.] Atqui si Augusti bella non vales describere, poteras certè iustitiam, animum magni-

- Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
 Cùm res ipsa feret. nisi dextro tempore, Flacci
 Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem :
 20 Cui malè si palpere, recalcitrant undique tutus.
 Quanto rectius hoc quàm tristi læstere versu
 Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem :
 Cùm sibi quisque timet, quanquam est intactus, & odit.
 Quid faciam? saltat Milonius, ut semel ictu
 25 Accessit fervor capiti, numerusque lucernis.
 Castor gaudet equis : ovo prognatus eodem
 Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studiorum
 Millia, me pedibus delectat claudere verba

INTERPRETATIO.

sicut prudens Lucilius Scipionem.

HOR. Hoc præstabo diligenter, quoties dabit se occasio: verumtamen non nisi opportuno tempore verba Horatii adibunt aures Augusti sapientis; cui si perperam aduleris, respuit munitus undequaque.

TREB. Quanto melius id, quàm molesto carmine offendere Pantolabum scurram, & Nomentanum decoctorem; quan-

doquidem omnes sibi metuunt, atque aversantur poetam, etiam minime laces-
 siti. HOR. Ecquid agam? Enimvero saltat Milonius cum primum capiti per vinum percusso accrevit ardor, & numerus lampadibus. Sic & Castor equis, eodem autem ovo editus castibus delectatur. Quot capitum, tot studiorum millia existunt. Me juvat numeris voces

ANNOTATIONES.

rudinem, aliasque virtutes celebrare; quemadmodum Scipionis Lucilius, qui vitam ejus privatam descripsit, Ennius autem bellica facinora.

20. Undique tutus.] Rerum cognitione & sapientiâ affatim instructus quasvis adulationes statim repellit ac respuit.

22. Pantolabum scurram Nomentanumque.] De his nebulonibus jam dictum Sat. 8. lib. 1.

23. Cum sibi quisque timet, &c.] Naturâ duce id nobis timemus malum, quod aliis fieri cernimus.

24. Quid faciam? saltat Milonius, ut semel, &c.] Non magis à scribendâ Satirâ possum temperare, quàm à saltando Milonius temulentus. Cic. pro Muræna: nemo fere saltat sobrius, (nisi forte insanit) neque in solitudine, neque in convivio moderato atque honesto. In tempestivi convivii, amœni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio.

25 Numerusque lucernis.] Vini vaporibus concutitur mens & caput, nec

sibi constat: simul oculorum nervis nimium & inæqualiter distentis, visuales, ut aiunt, radii distrahuntur: & hinc lucernam unam videns ebrius plures se videre putat. Aristot. Problem. sect. 3. Athen. lib. 10. Coel. Rhodig. lib. 28. cap. 34. Lucret. lib. 4. &c.

Bina lucernarum flagrantia lumina flammis.

Et duplices hominum facies & corpora bina.

Juvenal. Sat. 6. v. 302.

. geminis exurgit mensa lucernis.

Huc etiam referri potest quod ait Virgil. Æneid. 4.

Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas.

26. Castor gaudet equis, &c.] De Castore & Polluce lib. 1. Od. 3. & 12.

Hunc equis, illum superare pugnis Nobilem.

27. Quot capitum vivunt, totidem studiorum millia.] Terent.

Quot homines, tot sententia.

Lucili ritu, nostrum melioris utroque.

- 30 Ille velut fidis arcana sodalibus olim
 Credebat libris : neque, si malè cesserat usquam
 Decurrens aliò, neque si benè, quo fit ut omnis
 Votivâ pateat veluti descripta tabellâ
 Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps :
- 35 Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
 Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
 Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis :
 Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum

INTERPRETATIO.

*astringere ad instar Lucilii nolis ambo-
 bus praestantioris. Is pridem sua secreta
 committebat chartis tanquam amicis si-
 delibus, nec aliò confugiebat unquam,
 sive prospere sive infelicitur res caderent.
 Unde evenit ut senis illius vita omnis
 appareat quasi depicta in tabellâ ex vo-
 to factâ. Hunc imitor ego dubius utrum*

*Lucanus sim, an Appulus : quippe Ve-
 nusinus agricola terram exercet ad utrius-
 que limites : eam ob rem deductus istuc,
 post egestos Samnites (quemadmodum
 antiqua fert opinio) ut hostis per inane
 non irrueret in Romanos : vel quia na-
 tio seu Appulorum seu Lucanorum gra-*

ANNOTATIONES.

Perf. Sat. 5.

*Mille hominum species, & rerum dis-
 color usus.*

*Velle suum cuique est : nec voto vivi-
 tur uno.*

Hic campo indulget, &c.

29. *Melioris.*] Poeticâ facultate. Alii
 malè referunt ad nobilitatem & opes : de
 quibus infra, v. 75.

31. *Male cesserat.*] Legunt alii, *gesse-
 rat.*

31. *Decurrens aliò.*] Id est, non aliud
 quærebat levamen um aut solatium in
 adversis : nec in rebus secundis latitiam
 suam cum aliis communicabat

33. *Votivâ tabella.*] Infortunia enim
 sua perinde ille descriptis, ut prosperos
 vite successus. De naufragis tabellam in
 templis Deorum suspendere consuevit,
 lib. 1. Od. 5.

34. *Veneris.*] *Senem* vocat Lucilium
 Poëta non tam aetatis quam honoris &
 veneratōis causâ. Nec ad rem videtur
 quod afferunt ex Gell lib. 10. cap. 28.
 milites annuum quadragesimum tertium
 supergressos seniores fuisse appellatos.
 Nec valde certum est mortuum Lucilio
 contigisse anno aetatis 46. quod refert

Eusebius. Sunt qui senem vocari putent
 quod veteribus poëtis accenseatur Luci-
 lius Lib. 1. Sat. 4. & 10.

Lucanus an Appulus, anceps.] Quid
 hæc Poëtæ dubitatio ad rem præsentem ?
 fortassis ita se jocosè & faceret ostendit
 ancepitē dubitare de Trebatii consiliis.

35. *Venusinus.*] Venusia, hodie *Venosa*,
 urbs in Apuliæ Lucaniaque sita confinio,
 Horatii patria. Vide lib. 3. Od. 4. v. 9.

36. *Ad hoc missus, &c.*] Colonia Ro-
 mana Venusiam missa est, expulsis inde
 Sabellis, id est Samnitibus : qui quàm
 graves fuerint Romanis hostes, passim
 legitur apud Tit. Liv. lib. 7. 8. 9. 10.
 Porro ne a Samnitibus crederetur oriun-
 dus noster Poëta, postquam Venusinum
 se indicavit, notat inde pullos olim Sam-
 nites, coloniamque illuc Rom. fuisse
 transmissam, unde originem habuerit.

Sabelli.] Hi a Sabinis orti ac deno-
 minati Samnium incoluerunt.

37. *Per vicium.*] Si Venusia præsidio
 Rom. destituta mansisset, vel recurrisset
 hostis inde pulsus, nempe Samnites, vel
 Apuli ac Lucani res continuò novas mo-
 liui possent.

Incureret

- Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet ultro
 40 Quemquam animantem, & me veluti custodiet ensis
 Vaginâ tectus. Quem cur distringere coner
 Tutus ab infestis latronibus? ô pater & rex
 Jupiter ut pereat positum rubigine telum:
 Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille
 45 Qui me commoritur (melius non tangere, clamo)
 Flebit, & insignis totâ cantabitur urbe.
 Servius iratus leges minitatur & urnam:
 Canidia Albuti quibus est inimica, venenum:
 Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
 50 Ut quo quisque valet suspectos terreat, utque
 Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
 Dente lupus, cornu taurus petit. Unde, nisi intus

INTERPRETATIO.

via bella molirentur. Verum aculeus iste meus neminem vivum sponte lacerat, me verò tuebitur ut gladius vaginâ conditus. Etenim quare hunc eduxerim securus ab infestis latronibus? O parens & dominator Jupiter, faxis ut ensis tectus rubigine abscuratur; nullusque me provocet amantissimum pacis. Sed quisquis me laceffet (satiuste moneo non provocare me) poenas dabit, & famosus per

omnem civitatem decantabitur. Ita Servius offensus interminatur leges & iudicium: Canidia Albutii filia toxicum his quibus fuerit irata: Turius damnum ingens, si quispiam disceptarit apud se iudicem. Quod autem quisque terreat invisos eâ parte quâ valet plurimum, & quod hoc suadeat natura maximè, ita mecum intellige. lupus dente, taurus cornu impetit. Unde hoc, si non intus suggeratur,

ANNOTATIONES.

38. *Appula gens.* Lucania.] De Lucaniâ, Epod. 1. sub finem. De Apuliâ, lib. 3. Od. 30. & Epod. 2.

46. *Insignis totâ cantabitur urbe.*] Populi fabula erit, me illum diffamante. Plato monebat, si quis infamari metueret, ne illum offendere Poëtarum: hos enim valere plurimum ad famam; seu laudent, seu vituperent.

47. *Servius.*] Al. Cervius: is certè delator ac Sycophanta crebris accusationibus insignis & formidolosus. Leges minitatur, minatur se acturum reos, & accusaturum quos odit.

Urnâ.] Judiciariam nimirdm. Nam quia cautum est tacite ferri suffragia, in urnam tabellas conjiciebant Iudices, quarum aliæ continebant litteram A. Id est absolvo; aliæ litteram C. Id est condemnno. Cic. 3. de leg. Ascon. in divin. Sigon. de Judic. Alex. ab Alex. 1. 3. cap. 5.

Jauvenal. Sat. 13.

Gratia fallaci Pratoris vicerit urnâ.

48. *Canidia.*] De eâ veneficâ insigni, Epod. 3. s. 17. *Canidiâ Albuti.* Sic Virg. Æn. 6. v. 36.

Deiphobe Glauci.

49. *Turius.*] Iudex maximè severus & corruptus, atque in primis iracundus.

52. *Dente lupus, &c.*] Cic. de Nat. D. 2. n. 117. *Jam illa cernimus, ut contra metum & vim suis se armis quaque defendat. Cornibus tauri, apri dentibus, morsu leones, alia fuga se alia occultatione tutantur, &c.*

Lucret. lib. 5.

Sentit enim vim quisque suam, quâ possit abui.

Cornua nata prius vitulo quàm frontibus extant;

Illis iratus petit, atque insensus inurget. At catuli pantherarum, scymniq; leonum

- Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem, nil faciet sceleris pia dextera, mirum.
55 Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos :
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
Expectat, seu mors atris circumvolat alis ;
Dives, inops, Romæ, seu fors ita jusserit, exul :
60 Quisquis erit vitæ scribam color. O puer, ut sis :
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cùm est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere & pellem, nitidus quâ quisque per ora
65 Cederet, introrsum turpis ; num Lælius, aut qui

INTERPRETATIO.

Scæva luxurioso committit parentem longævam : illius bona manus haud parabit ullum crimen. (mirandam scilicet. Ita nec pedibus lupus, nec dentibus taurus ullum impetit.) Sed improba cicuta melle admixtio vetulam interficiet. Ne diu morer, siue quiesca senectus mihi erit, siue mors nigris alis circa me volat : seu dives, aut pauper ; seu Roma, seu ex-torris vixero, sic volente fortunâ ; qui-

cunque futurus est vita statum, ego ver-sus condam. TREB. O juvenis, timeo ne non diu vivas : ac ne aliquis magnatum tibi modò amicus aspectu frigido re-percutiat. HOR. Ecquid? Quando Lucilius haud dubitavit primus condere versus ejusmodi, & auferre larvam quâ quilibet facie decorus incedebat foras licet inius, an Lælius vel is qui justum

ANNOTATIONES.

Unguibus ac pedibus jam tum morsu-que repugnant,

Vix jam etiam cùm sunt dentes un-guesque creati.

Ante hos autem Phocylid. carm. ad-monit. Ο'πλον ἐχέτω νῆμα θεός, &c. arma, inquit ille, unicuique Deus attribuit, avibus magnam celeritatem, robur leonibus, tauris cornua, apibus aculeos innatum tutamen dedit. At ratio propugnaculum est homini, ac te-lum omni telo potentius.

53. Scæva.] Hic veneno matrem im-pie necaverat, melle dulcem effectam po-tionem ei propians. De cicuta succo ob-nimum frigus lethifero dixi ad Epod. 3. v. 3.

60. O puer.] Horatius patrem vocavit Trebatium, initio.

Ut sis vitalis, metuo.] Plaut. Bac-chid. Scen. 20.

Da, si esse saluum vis me aut vita-lem tibi.

Homer. Iliad. 18. ad Achillem filium sic Thetis :

ὦ Λαέρτιος υἱέ μοι τέκος εἴσομαι, τίς αἰδῶ-σέ μ' ἔσται.

61. Majorum ne quis amicus frigore te feriat.] Ne quis procerum Satiris suis offensus tibi necem inferendo se ulciscatur, vel, ne Mœcenæ aliquando tan-dem adversetur & excludat te ab sua familiaritate velut contumeliosum & sy-cophantam. Ita Perlius Sat. 1 v. 108.

Vide, sis, ne majorum tibi forsè limi-na frigeant.

62. Frigore.] Morte quæ frigida est : vel, frigido ac fastidioso vultu.

Quid ; cùm est Lucius angus, &c.] Trebatius respondet Horatius : seque tue-tur exemplo Lucilii, qui Satiras scribens valde acres, nec vitæ damnum tulit, nec ab amicorum familiaritate exiit.

64. Detrahere & pellem, &c.] Oc-culta procerum vitia divulgare, ac tur-pes ostendere eos ipsos qui honesti & probi existimabantur.

65. Lælius, &c.] Scipionis Africani impensè ille amicus, magnâ sapientiæ

Duxit ab oppressâ meritum Carthagine nomen,
 Ingenio offensus? aut læso doluere Metello,
 Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
 Primores populi arripuit populumque tributum,
 70 Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis.
 Quin ubi se à vulgo & scenâ in secreta remorant
 Virtus Scipiadae & mitis sapientia Læli,
 Nugari cum illo & discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis

INTERPRETATIO.

elogium à deletâ Carthagine retulit, animo irato fuerunt? an ulti sunt Metellum offensum, ac Lupum carminibus dicitur profectum? Attamen ille insectatus erat populi primates & singulas tribus, soli nimirum virtuti ejusque studiosis par-

cens. Imo verò cum à publico & spectaculis in privatum secesserant fortis Scipio & sapiens benignusque Lælius, cum Lucilio nugari consueverant & liberè joculari, dum herba coquerentur.

ANNOTATIONES.

famâ apud Rom. inclytus. Huic Dialogum de Amicitia Cicero inscripsit.

66. *Qui duxit ab oppressâ, &c.*] Scipio Æmilianus, seu minor, ab Africani majoris filio adoptatus, qui deletâ incendio Carthagine etiam Africanus appellatus est. Is Lucilium juvenem duxit ad bellum Numantinum, semperque deinde familiariter adhibuit. Vell. Patere.

67. *Metello.*] Consulares multi hujus nominis Romæ extitere, rebus præclare gestis insignes. Macedonicus à domitâ Macedoniâ cognominatus cum Scipione similitudines exercuerat: postea Metellus Numidicus Iugurthæ ac Numidarum triumpho clarus, Scipionis æmulus fuit. Quem Lucilius petiverit Scipionem amicum ultus, haud constat. Vide Valer. Max. lib. 7. cap. 1. & seq. Plin. lib. 7. c. 43. & 44.

68. *Lupo.*] Pub. Rutilius Lupus impieratis etiam accessit à Lucilio istis versibus:

Si Lupus, aut Carbo, aut Neptuni filius Divos

Esse putasset, tam impius aut perjurus fuisset?

Vide Cicer. lib. 1. de Nat. D. n. 63. Rutilius iste Lupus neglectâ Aruspicum obnuntiatione adversus Marfos pugnans, ipse cum exercitu contrucidatus est.

69. *Primores populi, &c.*] Consules, Prætores.

Tributum] De Pop. Rom. in tribus 35. divisio T. Liv. &c. Cic. 3. in verrem. n. 14. *Credent omnes quinque & triginta Tribus homini gravissimo.*

73. *Discincti.*] Solutis vestibus & animis ab omni curâ.

Ludere.] Cic. de Orat. 2. Ita Catullus loquitur: *Sæpe ex socero meo audiui cum is diceret socerum suum Lælium semper ferre cum Scipione solitum rusticari: eosque incredibiliter repuerascere esse solitos, cum rus ex urbe tanquam è vinculis evolvissent. Non audeo dicere de talibus viris; sed tamen ita solet narrare Scævola, conchas eos & umbilicos ad Cajetam & ad Laurentum legere consueisse, & ad omnem animi remissionem, ludumque descendere.* Vetus Comment. in hunc locum sic habet: *Scipio Africanus & Lælius feruntur tam fuisses familiares & amici Lucilio, ut quodam tempore Lælio circum lectos triclinii fugienti Lucilius superveniens, eum obtorta mappâ quasi feriturus sequeretur.*

74. *Donec decoqueretur olus.*] Dum parabatur coena frugalis ex oleribus, ex lege nimirum sumptuariâ, quæ tunc vigebar, vide A. Gell. l. 1. 2. cap. 14.

Olus.] malux, betæ, heluellæ, fungi,

- 75 Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia: & fragili quærens illidere dentem,
Offender solido: nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. Equidem nihil hinc diffindere possum.
- 80 Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti
Incuiat tibi quid sanctarum inscitia legum.
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare. si quis

INTERPRETATIO.

Qualis qualis ego sum, tamen si Lucilio inferior epibus & ingenio, cum prece- bus tamen vixisse me vel invita fatebitur invidia: quæ si dentem volet im- primere fragili, impinger ad solidum: si quidem ita judicas, erudite Trebati.
TREB. Cerè nihil in hoc mutare queo.

At nihilominus, ut monitus tibi consu- las, ne fortasse damnum aliquod tibi fa- cessat igneratio sanctarum legum; hoc scito: Si quis malos versus fecerit in- quempiam, jus & judicium existit.
HOR. Fateor, si quis malos; at si bo- nos scripsit, laudatur Augusto arbitro:

ANNOTATIONES.

aliaque; quæ quidem ita condebant, ut nihil esset suavius: teste Cic l. 7. Epist. 26. ubi etiam de seipso ita scribit: *qui me ostreis & murenis faciliè abstinebam, à beata & malvâ deceptus sum.*

75. *Infra Lucili censum.*] Lucilius erat è Patritiâ gente, utpote cujus soror fue- rit avia Magni Pompeii.

Census] Equestris census erat sester- tiorum 400. Senatorius 800. Vide Epist. ad Pil. v. 383. ibiq; Annot.

76. *Cum magnis.*] Augusto, Mœcena- re, Pollione.

77. *Fragili quærens illidere dentem, &c.*] Alludit ad Fabulam de Viperâ & Linâ. Phædr lib. 4. Fab. 7.

78. *Nisi quid tu docte Trebati dissentis.*] Hoc modestiæ & reverentiæ causâ dictum quidam referunt ad sequentem senten- tiam; ego cum aliis ad præsentem: nec verba hæc, *Equidem nihil hinc, &c.* attri- buenda puto Horatio, sed potius Tre- batio; ut mox dicam: quanquam non nemo contrâ sentiat.

79. *Equidem nihil hinc diffindere possum.*] Fateor, Horati, invidiæ te moribus su- periozem, sed tamen cave te legibus ob- noxium.

Diffindere.] Verbum juris vetus, si- gnificans mutare, rescindere, differre;

Trebatio Jurisconsulto valde appositum & accommodatum: quod non ita con- grueret Horatio licet satyricè loquenti: quod volunt quidam. Suum tamen sit cuique arbitrium atque judicium, Gell. lib. 4. cap. 2. *In rerum diffinitionibus, comprehensionibus, & aliis quibusdam legitimis, &c.*

82. *Si mala condiderit in quem, &c.*] Vide Annot. in Epist. ad Augusto, v. 152. ubi sic habetur:

Pœnaque lata, ma'o qua nollet carmi- ne quinquam

Describi.

Jus est judiciumque.] Datur actio ad- versus eum qui libellos amotos in quem- quam scripserit: isque reus agitur ex lege.

83. *Esto: si quis mala.*] Ludit Poëta in voce, *mala*, significante, *malevolum*; quam tamen joco è accipi pro inconcin- nis & ineptis carminibus. Itaque ipse uti- tur præcepto suo, quod in Sat. 10. libri primi tradit v. 14.

Ridiculum acro

Fortius ac melius magis per erumque fecit res.

84. *Judice laudatur Cæsare.*] Augustus enim & versus faciebat interdum, & quotquot bonos facerent amabat.

85. Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse;
Solventur risu tabulæ: tu missus abibis.

INTERPRETATIO.

si quisquam innocens probrosum vellica- | *verò absolutus discedes.*
rit, libelli disrumpentur cachinis: tu

ANNOTATIONES.

86. *Solventur risu tabulæ.*] Non sine | *Tu missus abibis.*] Poëta quilibet op-
ludibrio ejus qui dignè fuerit laceratus, | probriis dignum hominem infectatus justè
rumpentur tabulæ accusatoris, seu libelli ac meritò, absolutus dimittetur & ita-
in reum conflati accusationem frivolam punè.
& futilem continentes.

SATIRA II.

Sumtuosi victûs incommoda: frugalitatis emolumenta.

QUÆ virtus & quanta, boni, sit vivere parvo;
(Nec meus hic sermo est, sed quem precepit Ofellus
Rusticus, abnormis sapiens, crassâque Minervâ)
Discite non inter lances mensasque nitentes,
5 Cùm stupet insanis acies fulgoribus, & cùm

INTERPRETATIO.

QUÆ quantaque virtus sit medico | *absque disciplinâ, & rudis.*) O boni. ac-
victitare (neque mea est hac oratio, | *cipite non inter catinos epulasque lautas;*
sed quam docuit Ofellus agrestis, sapiens | *quando oculi percelluntur vano splendore,*

ANNOTATIONES.

1. *Quæ virtus, &c.*] Sub Ofelli rusti-
ci quidem at boni & sapientis viri per-
sonâ infectatur homines luxui & sumptui
deditos: tum frugalis victûs emolumen-
ta percenset. Vide ultimam hujus libri
Satiram argumento non longè dissi-
milen.

Boni.] Legunt aliqui, *bonis*; nec ita
perperam ut videtur nonnullis.

3. *Abnormis.*] A naturâ non in scholis
institutus bonosque mores sortitus. Alii
leg. *abnormi*, & jungunt cum sequenti
voce, *Minervæ*. Huc facit quod Tullius
scribit in Lælio n. 18. *nunquam ego di-*
cain C. Fabricium, M. Curium. . . .
ad istorum normam fuisse sapientes.

Crassâque Minervæ.] Simplex rectus
sincerus, licet minimè imbutus Philoso-

phicis regulis & documentis, aut iis ar-
tibus ac scientiis quibus præest Minervæ.
Tullius mox cit. *agamus igitur pingui*
Minervæ, ut aiunt. Scilicet proverbium
est de hominibus ingenii rudioris & im-
politi.

4. *Discite non inter lances.*] Pers. Sat.
I, v. 30.

Ecce inter pocula quarunt
Romulida saturi, quid dia poemata
narrent.

Mensasque nitentes.] Tum copiâ cibo-
rum, tum vasis aureis, argenteis, &c.
†. *Cùm stupet insanis*] Tunc enim &
mens malè feriata nequit rectè judicare
de temperantiæ virtute & præstantiâ:
quin ieno in omnem errorem facilè pro-
pendet.

- Acclinis falsis animus meliora recusat;
 Verum hic impransum mecum disquirite. cur hoc?
 Dicam si potero. Male verum examinat omnis
 Corruptus Iudex. Leporem sectatus, equove
 10 Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
 Militia assuetum græcari, seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem,
 Seu te discus agit; pete cedentem aëra disco.
 Cum labor extuderit fastidia; siccus, inanis

INTERPRETATIO.

mensque decepta falsis respuit prastantiora: sed hic mecum examine jejuni. Quare hoc? explicabo si possum. Iudex quilibet corruptus nunquam bene disquirat veritatem. Cum fueris venatus leporem, vel defatigatus ab equo indomito; aut si Romana exercitationes deterrent te græcos imitari solitum; siue levis pila siue discus te delectat, oblectamento leniente operam mediocriter gravem, disco verbera aërem cedentem: quando, inquam, labor expulerit nau-

ANNOTATIONES

9. *Leporem sectatus.* [Ec.] Romani se venatione, equitatione, ac militaribus artibus exercebant.

11. *Assuetum græcari.* [Delicati quidam à duris laboribus & exercitationibus ante dictis abhorrentes, ludis saltem græcorum operam navabant. Hos octo fuisse refert Alex. ab Alex. mox citand. Alii de computatione græcâ interpretantur: cujus ita meminit Cic. act. 3. in Verrem: Discumbitur: fit sermo inter eos & invitatio, ut græco more biberetur: hospes hortatur; poscunt majoribus poculis; celebratur omnium sermone latiniæque convivium. In istis græcorum conviviis toties bibere oportebat, quoties deos aut charos nominassent: Lex autem erat, n̄ m̄gī n̄ d̄m̄gī, aut bibe aut abi. Hanc refert & explicat Tullius sub finem Tusc. 5. Et rectè, inquit, aut enim fruatur cum aliis pariter voluptate potandi: aut ne sobrius in violentiam violentorum incidat, ante discedat.

Pila velox. [Apud veteres ludus pilæ & folliculi præcipue commendationis & magni studii fuit. Eo Jul. Cæsar, Octavius, alique viri graves, putà Scævola Jurisconsultus, Dionysius tyrannus, exercendi corporis & animi vegetandi causâ studiosissimè luserè. Rom. autem juvenus in campo Martio frequenter

ludebat pilâ seu paganicâ, seu trigonali; in quâ sinistræ usus præcipuus traditur magis quàm dextræ; corporis autem agilitas maximè valebat, ut sciret aptè pilam jacere atque excipere, modò incurere modò recurrere. Hæc Alex. ab Alex. lib. 3 c. 21. Pilâ etiam mulieres lussasse, Homerus docet, De Mœcenate constat ex l. 1. Sat. 5. v. 48. Vide ibi Ann.

12. *Studio fallente laborem.* [Gall. L'application & le divertissement fait oublier la peine.

13. *Discus.* [Nomen à δίσκος. jacio. Moles erat saxeæ, plumbeæ, ferreæ, figuræ planæ ac rotundæ; cujus jactu decertabant athletæ. Victor erat, qui aut altius, aut longius, aut proprius destinatam metam projecisset. Vide jam annotata lib. 1. Od. 8.

Cedentem aëra. [projecto disco cedit aër: utpotè gravioribus corporibus leviora cedunt.

14. *Cum labor extuderit fastidia.* [Postquam labor satietatem discussisset, famemque revocavit excitavitque; tum protectò quemlibet vilem cibum ac potum cum voluptate capies. Hippocratis præceptum est: ὁ πλεονεκτήσας ἐν τῷ βίῳ, labor cibo præter, Cic. de fin. 2. n. 50. Socratem audio dicentem, cibi condimentum esse famem, potus sitim. Tusc.

- 15 Sperne cibum vilem : nisi Hymettia mella Falerno
 Ne biberis diluta. Foris est promus, & atrum
 Defendens pisces hiemat mare : cum sale panis
 Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas ? aut
 Quî partum ? Non in caro nidore voluptas
 20 Summa, sed in teipso est. tu pulmentaria quære

INTERPRETATIO.

seam, sitiens & famelicus respue viles escas : neque bibas Falernum vinum nisi melle Hymettio mitigatum. Cellarius exierit foras ; & mare procellosum inhi- beat pisces ; panis cum sale optimè se-

dabit stomachum obmurmurentem. Un- de credis, vel quomodo sic factum ? Nimirum summa voluptas haud in odo- re ciborum exquisitorum, sed in temet- consistit. Tu condimenta para tibi ad

ANNOTATIONES.

§. n. 97. Socratem ferunt cum usque ad vesperam contentius ambularet, quasi- rumque esset ab eo, quare id faceret, respondisse, se quo melius cœnaret, opsona- re ambulando famem.

15. *Sperne cibum vilem.* Id est, pro- fectò non spernes cibum vilem, quando inani stomacho fueris.

Nisi Hymettia mella Falerno ne bibe- ris diluta] Hypalage, idest, ne bibe- ris nisi optimum vinum melle optimo dilutum & suave effictum. De Falerno vino, lib. 1. Od 20 *Hymettus* regionis Atticæ mons, Athenis proximus, thymi atque adeo mellis excellentissimi copiâ celebratus. Porro vini austeritatem ve- teres temperare solebant melle admixto, vel alio vino mitiori : ut est, l. 1. Sat. 10. v. 24. Vide & infra Sat. 4. v. 24. Virgil. Georg. 4. v. 101.

Dulcia mella premes, nec tantum dulcia, quantum

Et liquida ; & durum Bacchi domi- turæ saporem.

16. *Foris est promus, &c.*] Si domo abfuerit promus qui tibi famelico pro- mat apponatque opsonia & dapes ; vel tempestas hyberna impediens piscari : tum certe elurienti satisfaciet cum sale panis simplex. Cic. Tusc. §. n. 102. *aper- ta res est, & quodidie nos ipsa natura admonet, quàm paucis quàm parvis re- bus egeat quàm vilibus.*

17. *Cum sale panis.*] Plin. lib. 37. c. 7. Varro pulmentariū vice ipsos veteres, auctor est, essuisse enim salern cum pane & caseo, ut proverbio appareat. Ex Plu-

tarcho Symp. l. 4. q. 4. citra salem nihil prope est edendò : qui panem quoque gratum facit additus. hincque Neptu- nus eodem quo Ceres templo colitur. Cic. Tusc. 5. ex Xenophonte, *Perſa ni- hil ad panem adhibebant quidquam præ- ter nasturtium.*

18. *Unde putas, &c.*] Unde putas fieri ut jucundus tunc videatur cibus qui- liber vilis & parabilis ?

20. *Pulmentaria quære sudando.*] Opsona famem laborando, tuque fac ut tibi quævis esca videatur suavis & opti- ma. Cic. Tusc. 5. cit. *Parvo cultu na- tura contenta. Quis non videt desideriis condiri omnia ? Darius in fugâ, cum aquam turbidam & cadaveribus inqui- natam bibisset, negavit unquam se bi- bisse jucundius. Nunquam videlicet si- tiens biberat. Nec esuriens Ptolemaus ede- rat, cui cum peragranti Ægyptum, comi- tibus non consecutis, cibarum in casa panis datus esset, nihil v. sum est illo pa- ne jucundius. Lege ibidem quod Dio- nyſio tyranno jus quoddam nigrum fasti- denti respondit cocus : Scilicet condi- menta defuere, labor in venatu, sudor, cursus, fames, sitis.*

Pulmentaria.] Plin. lib. 18. cap. 8. *Pulte non pane, vixisse longo tempore Romanos manifestum, quoniam inde & pulmentaria hodieque dicuntur.* Porro pulmenta & pulmentaria usurpari pro cibis delicatis, vel pro condimentis pa- latum jucunde titillantibus, patet ex Ma- crob. lib. 7. cap. 4. sub finem, ubi sunt hæc verba ad rem præsentem omnino

- Sudando. Pinguem vitiiis albumque nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois,
 Vix tamen eripiam, posito pavone velis quin
 Hoc potius quam gallinâ tergere palatum,
 25 Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
 Rara avis, & p^{er}ctâ pandat spectacula caudâ.
 Tanquam ad rem attineat quidquam. Num vesceris istâ,

INTERPRETATIO.

sudorem usque laborando. Enim verò vitiiis opimum & pallidum non delectabunt ostrea vel scarus, vel lagois externa. Attamen vix obtinebo, si pavo apponatur, ut non hoc libentius quàm gallinâ fricare palatum velis, scilicet vanâ rerum specie delusus; eo quod avis rara vendatur auri pretio, & spectaculum præbeat caudâ pictâ: quasi ad rem aliquid faciat.

ANNOTATIONES.

pertinentia: Pulmentorum varietas recipit varia condimenta, quibus gula ultra quàm natura necesse est, laceffitur: & sic inde congeries, dum pruritu desiderii amplius vel certe de singulis parva libantur, Hinc Socrates suadere solus erat, illos cibos potiusque vitandos, qui ultra sitim famemque sedandam producunt appetentiam, &c.

21. *Pinguem vitiiis albumque, &c.*] Nimio cibo potuque plenum, atque ex cruditate & ægrâ coctione laborantem & inde pallidum te non juvabunt exquisita quævis, ostrea, scarus, lagois. Seneca de brev. vitæ: *Quàm multi continuis voluptatibus pallent!* Vide infra v. 76.

Album] Quidam interpretantur, nitidum, cute bene curatâ & candidâ: quales esse solent qui optimo victu utuntur abundanter quidem. Pers. Sat. 3.

v. 98.

Turgidus hic epulis, atque albo ventre lateatur.

Ostrea.] Ostreis delectatos Romanos patet ex Varrone, Juvenal. Sat. 4. v. 140. & seq. Item Sat. 8. v. 35. Plin. lib. 32. cap. 6. Gell. lib. 7. c. 16.

22. *Scarus.*] Gall. *Sarget*, de hoc pisce exquisito, Epod. 2. v. 50. Annot.

Peregrina lagois.] E longinquis regionibus advecta avis, cujus caro similibus leporinæ: unde nomen. Nam Græcis *λεπρίς* vocatur lepus. Plin. lib. 8. c. 57. *Conforina* leges canis ademere con-

chyliæ, & ex alio orbe convectas aves Piscem esse lagois perperam credunt nonnulli. Siquidem ex Plin. lib. 32. c. 1. lepus marinus venenum est in cibo vel potu datus, atque etiam visus, &c. Fo extinctus est Titus Imperator a Domitiano fratre, consorte imperii & succellore: ut quidam scribunt. Isto etiam genere veneni usum aliquando Neronem affirmant. Vide Coel. Rhodig. lib. 26. cap. 30.

23. *Vix tamen eripiam, &c.*] Neque tamen istis rationibus & argumentis evincam, ut abjicias errorem mentis vanâ specie delusæ. Quin, si tibi apponantur simul pavo & gallina, huic illum anteferes; & suaviorem putabis pavonem, quia carior & rarior, quàm gallina, tametsi non est revera melior.

24. *Tergere palatum.*] Pers. Sat. 3. in fine.

Tentemus fauces, tenero lateat ulcus in ore

Putre, quod haud deceat plebeia radere betæ.

25. *Quia veneat auro*] Juvenal. Sat. 11. v. 14.

Interea gustus elementa per omnia quarunt.

Nunquam animo pretiis obstantibus. Interius si

Attendas, magis illa juvenis quam pluvris emuntur.

27. *Tanquam ad rem attineat quidquam.*] Quasi ad gustum & saporem

Quam

Quam laudas, plumâ? coctove num adest honor idem?

Carne tamen quamvis distat nihil hac magis illa,

30 Imparibus formis deceptum te patet. Esto.

Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto

Captus hiet? pontesne inter jactatus, an amnis

INTERPRETATIO.

An comedes eam plumam quam demiraris? an par decore superest coctus?

Quandoquidem nullum discrimen est hanc inter & illam carnem, specie dis-

simili te deceptum constat. Sanè. Unde animadvertis utrum appositus iste lupus Tiberi vel mari captus os pandat? an inter pontes exagitatus, an ad ostium

ANNOTATIONES.

faciat plumarum fulgor. Cic. 3. de finib. n. 18. *Quadam à natura ad usum donata sunt, ut crura, pedes: alia nullam ob utilitatem, sed ad quemdam ornatum, ut cauda pavoni.* Vide Athen. lib. 8. cap. 12. Idem lib. 14. cap. 10 ex Anaxandride. *An non furiosum alere domi pavones, quorum pretio queant emi statua?* Ibid. Strattis: *Tanti sunt hac facienda, quanti pavones, & alia vestra nuga, quas domi pasitis ob pennarum pulcritudinem.* Vide lib. 1. Sat. 2. v. 116. ibique Annor.

Coctove num adest honor idem?] An coctus pavoni remanet idem pennarum nitor & splendor?

29. *Carne tamen quamvis, &c.*] Ergo cum discrimen nullum sit inter carnem pavonis & gallinæ, patet te delusum specie & formâ pavonis, ut hunc suaviorem putes, quia gallinam vincit pulcritudine.

31. *Unde datum sentis, &c.*] Unde habes ut gustu explores, judices, sentias quo loco sit captus iste piscis, lupus nempe: an in alto mari, an in Tiberi: neque hoc solum, sed etiam utrum ad ostium Tiberis, an inter pontes? O sagacem & ingeniosam nimis profectò gulam! Juvenal. Sat. 4. v. 140. similiter canit:

*Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edi-
la fundo*

*Ostrea, collabat primo deprendere
morsu:*

*Et semel aspecti littus dicebat echini,
32. Hiet.] Piscis iste à voracitate dictus*

Horat.

lupus hianti ore bellè exprimitur: sive quod pisces omnes recens capti os deducunt.

Pontesne inter jactatus, &c.] E mari pisces quidam subire flumina cognoscuntur: atque hos inter lupus marinus. Porro ex fastidiosi helluonum seu catillonum palati judicio, bonus erat ille è medio mari; melior ad ostium Tiberis fluvii; at optimus qui inter pontes concitatiore aquâ jactatus, proindeque tenerior, pinguior, suavior effectus fuerat. Columel. lib. 12. cap. 16. *Multorum gula subtilior. . . & erudita palata fastidiunt fluviale lupum, nisi quem Tiberis adverso torrente defatigasset.* Plin. l. 9. c. 54. *Quandò, inquit, eadem aquatilium genera aliubi atq; aliubi meliora: sicut lupi pisces in Tiberi amne inter duos pontes, rhombus Ravenna, murena in Sicilia, &c.* Vide Macrob. lib. 3. Satur. cap. 16. ubi ex Varrone & Lucilio statuit lupum marinum egregii saporis habitum qui inter duos pontes captus esset: atque à Lucilio piscem hunc dici catillonem quasi liguristorem; scilicet qui proximè ripas sterco infestaretur:

*. . . pontes Tiberin' duo inter captus
catillo.*

Id. Ibid. ex C. Titio ætatis Lucilianæ viro homines prodigos describente: *edimus turdum pinguem, bonumque piscem lupum germanum qui inter duos pontes captus fuit.*

Amnis Tusci.] Tiberis Tusciam aluentis & à Latio determinantis. Virg. Georg. 1. sub finem. *Tuscum Tiberim.*

KKKK

- Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem
 Mullum: in singula quem minuas pulmenta necesse est,
 35 Ducit te species, video. Quò pertinet ergo
 Proceros odisse lupos? Quia scilicet illis
 Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
 Jejunus rarò stomachus vulgaria temnit.
 Porrectum magno magnum spectare catino
 40 Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus, at vos

INTERPRETATIO.

*fluminis Hetrusci? Stulte, laudas bar-
 bum trium librarum, quem oportet di-
 vidas in plura frustula. Capis te for-
 ma, ut cognosco. Quorsum igitur sper-
 nis lupos ingentes? nempe quod natura*

*mensuram ampliolem tribuit illis, istis
 verò minorem. Stomachus esuriens rarò
 communia respuit. Cuperem videre in-
 gentem mullum ingenti patinà exten-
 sum, inquit gula digna rapacibus Har-*

ANNOTATIONES.

33. *Laudas, insane, trilibrem mul-
 lum, &c.]* delicatiorum & catillonum
 erat etiam aliud vitiosi fastidii genus:
 inter pisces naturà parvos laudabant
 volebantque magnos: contra parvos
 querebant ex iis quos natura magnos
 facit. Itaque Horatius in ejusmodi fasti-
 diolosos helluones insurgens, *laudas*, in-
 quit insane, *trilibrem mullum*, eo quod
 rarò talis inveniatur: *odisti* verò lu-
 pum marinum qui procerus est & ma-
 gni ponderis, Plin. lib. 9. cap. 17. *Ex
 re* quà nobilitate & gratia maxima est
 & copia nullis, sicut magnitudo modi-
 ca: binasque libras ponderis rarò admo-
 dum exuperant, nec in vivariis pisci-
 nisque cresunt, . . . algà vescun-
 tur, & ostris, & limo, & aliorum
 piscium carne.

34. *Mullum.]* Barbatulos vocat Ci-
 cero, Gall. *barbeau*: quidam tamen sunt
 imberbes, at minus laudantur, Plin. mox
 cit. *Barbà geminà insigniuntur inferiori
 labro . . . laudatissimi conchylum
 sapiunt. Nomen his Feneſtella* (nullis)
 à colore mulierum calcamentorum da-
 tum putat. . . . mullum ex-
 prantem versicolori quadam & numerisà
 varietate spectari, proceres, gula narrant
 . . . *Aſinus Celor & Consularibus,
 hoc pifce prodigus, Claudio principe,
 unum mercatus octo milibus nummum.*
 Vide Senec. Epist. 95. Sueton. Tiber. c.
 34. refert tres millos triginta milibus

*nummum venisse: quod damnavit Tibe-
 rius. Vide Macrobi. lib. 3. cap. 16. Juven.
 Sat. 4. v. 15.*

*Mullum sex millibus emit
 Equantem sanè paribus sestertia
 libris.*

In quem locum olim pluribus disſerui,
 ut & Sat. 5. v. 92.

39. *Porrectum magno, &c.]* Observa,
 lector studiose, versum hunc crebris
 (pondeis experiementem grave mull pondus.
 Alibi jam notavi luxuriam Romanorum
 in apponendis magnis & integris
 opsoniis. Juvenal. Sat. 11. v. 140.
 . . . *Quanta est gula quæ sibi totos
 Ponit aprus?*

Contrà Tiberius *Ut parsimoniam pu-
 blicam exemplo quoque juvare, sole-
 mibus ipse canis pr. diana sæpè ac semel
 opsonia apposuit, affirmans diminuatam
 aprum omnia eadem habere quæ totum.*
 Sueton. Tiber. cap. 34.

40. *Harpyiis gula digna.]* Harpyiæ
 appellatione & numero incertæ; in pri-
 mis celebrantur Aello, Celæno, Ocypete,
 Iris, Thyella: dicuntur ab ἁρπάζω, rapio.
 Has describit Virgil. Æn. 3. v. 215. &
 seq. Sic de iis fabulantur, Phineus rex
 ob excæcatos filios, à Jove excæcatus
 innumulis etiam Harpyiis penas dedit.
 Hæ alatæ furæ (nam Harpyias in in-
 feris esse & vocari Furias Servius affir-
 mat) apposita statim opsonia rapiebant
 ex alto devolantes: quin & relictas

- Præsentes Austri coquite horum obsonia : quanquam
 Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando
 Ægrum sollicitat stomachum : cum rapula plenus
 Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
 45 Pauperies epulis regum : nam vilibus ovis,
 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
 Galloni præconis erat acipensere mensa

INTERPRETATIO.

pyiis. Sed vos, Austri, adeste, atque harum dapes corrumpite : quanquam fatet aper & rhombus recens, cum mala abundantia vexat morbosum stomachum ; quando satur experti rapas & inulas acres. Verum omnis cibus vilior nondum exulat à mensâ divitum. Etenim admittuntur ova & oliva nigra, neque dudum Gallonii præconis mensa acipensere infamata fuit.

ANNOTATIONES.

fortè dapes tetro odore foedabant & corrumpabant. Virgil. cit.

Virginei volucrum vultus, foedissima ventris

Proluvies, uncaque manus, & pallida semper

Ora fame nec seior nulla

Pestis, & ira Delum stygiis sese extulit undis.

. Quatiunt clangoribus alas,

Diripiuntque dapes, contactuque omnia foedunt

Immundo, &c.

41. Præsentes Austri coquite horum opsonia.] Satyricus excandescens in gulosos helluones, invocat Austros meridionales ventos, qui humido suo calore illorum cibos putrefaciat. Sed mox ipse se corrigit, memor scilicet iis putrida videri quævis opsonia.

42. Quanquam putet aper, &c.] Verum non opus est Austri statu, ipsa illorum satietas nauseam movet stomacho repleto : atque facit putere cibos etiam recentes.

Rhombus.] de eo pisce laudatissimo, Gall. Turbot, in Epod. 2. v. 50.

43. Cum rapula plenus, &c.] Cum satur cupit acida, rapas, inulas, quibus appetitus excitetur, discussis viscosâ piquitâ crudisque humoribus.

Rapula.] Gall. des raves. De his plura narrat Plin. lib. 18. cap. 13. Item lib. 20.

cap. 3. Est & rapo vis medica, inquit.

44. Inulas.] Gall. de l'aulnée. Plin. lib. 19. cap. 5. Item lib. 20. cap. 5. inulæ virtutes affert, priori loco sic habet : amarior inula per se stomacho inimicissima, eadem dulcibus mistis saluberrima. Pluribus modis austeritate victâ gratiam invenit defectus præcipuè stomachi excitat, illustrata maxime Julia Augusta quotidiano cibo.

Necdum omnis abacta pauperies, &c.] cibi vulgares, viles, parabiles, adhuc locum habent in mensâ & convivii divitum. Nam ova caput cœnæ sunt : & ab iis semper ducitur initium epulandi : ut dixi lib. 1. Sat. 3. v. 6. ad hæc verba : ab ovo usque ad mala.

46. Nigris oleis.] Nigror in oleis & uvis maturitatem indicat.

47. Galloni.] Is helluo insignis, primus apposuit acipenserem exquisitissimum piscem : atque ob id à Lucilio carpitur satyrâ suâ 4. istis versibus, quos etiam refert Cicero 2. de finibus n. 24.

O Publi, ô gurges, Galloni, es homo miser, inquit :

Cœnasti in vitâ nunquam bene, cum omnia in istâ

Consumis squillâ atque acipensere cum decumano.

Ibib. n. 90. Qui ad voluptatem omnia referens vivit ut Gallonius, &c.

KKKK ij

Infamis. Quid? tum rhombos minùs æquor alebat?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido:
 50 Donec vos auctor docuit Prætorius. Ergo
 Siquis nunc mergos suaves edixerit allos;
 Parebit pravi docilis Romana juvenus.

INTERPRETATIO.

Quid? An tunc mare minùs nutrebat rhombos? Securus rhombus, & securo nido ciconia degebat, usquequo Prætorius indicavit primus. Itaque si aliquis

modo suadeat jucundos esse mergos affatos, continuò auscultabit Romana juvenus facilis doceri visiosa.

ANNOTATIONES.

Idem Cicero pro Quintio n. 94. *Qui, relicta bonorum virorum disciplinâ, & quantum & sumtum Gallonii, sequi maluerunt.*

Acipensere.] Acipenser vel acipensis, Gall. *Eturgeon*; vulgò *tursio*, vel *sturio*, sed *perpetam*; Galeo *paraçizis*; Rondelet. ex genere galeorum est: valde pretiosus & nobilis, utpote qui singulari pompâ inferretur mentis divitum. Plin. lib. 9. c. 17. *Piscium notissimus acipenser, unus omnium squamis ad os versis, contra aquam nando meat . . . rarus inventu.* Macrobi. lib. 3. cap. 16. *Nec acipenser illius seculi delicias evasit . . . quo in honore fuerit hic piscis apud P. Scipionem Africanum illum & Numantinum, accipite ex Cicer. dialog. de Fato. Nam cum esset apud Lavernium Scipio, unaque Pontius, allatus est foris Scipioni acipenser qui admodum raro capitur: sed est piscis in primis nobilis . . . acipenser iste paucorum hominum est . . . à coronatis ministris cum tibicine introferri solitus . . . hac Sammonicus prodens venerationem quâ piscis habebatur, ut à coronatis inferretur cum tibicinis cantu, quadam reclusi non deliciarum sed numinis pompa.* Athen. lib. 4. cap. 5. *his præerat fortissimus imperator acipenser, insignis hasta: quem etsi jam satur gustare percipivi: ambrosia certe is mihi visus est.* lib. 7. cap. 12. *Quem acipenserem vocant Romani, cum libiis & coronis circumferunt in cænis: coronatis etiam illis qui portant . . . Acipenser minus est galeo, infra longiore, figurâ ma-*

gis triangulari. Quæ cum ita sint, ne, Lector, mirere quod scribit Martial. lib. 13. Epig. 91.

Ad palatinas acipensem mittite mensas, Ambrosias ornare munera rare dapes.

48. *Infamis.*] Nam & Gallonius à Lucilio, *gurgus* vocatus, & quivis gulâ & helluationibus turpis Gallonii similis vulgò dictus. Patet ex cit. Cicero, de finibus 2. &c.

Tum rhombos minùs æquor alebat?] Ostendit Poëta non tam obsoniorum bonitatem quàm gulæ infanum fastidium valere ut plurimum. Olim, inquit acipenser in pretio ac deliciis fuit; deinde rhombus: aliàs ciconiæ, pavo, &c. into si quis modò novas dapes excogitet et si minimè bonas, v. g. mergos allos: hos continuò ceteris omnibus anteponi & optimos haberi cernas.

50. *Donec vos auctor docuit Prætorius.*] Afinius Sempronius Rufus ciconias primus devorare instituit, Augusti temporibus, illum vocat *Satyricus Prætorium* ironicè; quoniam Prætoriam petens ob gulæ infamiam repulsiis est: hique de eo versiculi per ludibrium etiam claudicantes in vulgus sparsi:

*Ciconiarum Rufus iste conditor,
 Hic est duobus elegantior Plancis;
 Suffragiorum puncta non tulit septem,
 Ciconiarum populus ultus est mortem.*

51. *Mergos allos.*] Gall. *plongeon*. Hi cum sint maeni admodum, si etiam assentur nihil præter ossa & pellen erunt. Si quis tamen gulæ antesignanus & magister edicat mergos allos suaves esse,

- Sordidus à tenui victu distabit , Ofello
 Judice. Nam frustra vitium vitaveris illud ,
 55 Si te aliò pravum detorseris. Avidienus,
 Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
 Quinquennes oleas est & silvestria corna :
 Ac nisi mutatum parcit defundere vinum , &
 Cujus odorem olei nequeas perferre , (licebit
 60 Ille repotia , natales , aliosve dierum
 Festos albatu celebrat) cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat veteris , non parcus aceti.
 Quali igitur victu sapiens utetur , & horum

INTERPRETATIO.

Sordidus cibus à frugali differt , *Ofello* Judice. Enimverò frustra vitium hoc declinabis , si te ad aliud male conver-
 tas. *Avidienus* Canis meritiò appellatus edit olivas quinquennes & corna sil-
 vestria : nec libenter defundit vinum nisi corruptum : ipse verò è vase corneo

duas libras continente brassicas aspergit oleo veteri , cujus odorem tolerare non possis , large quidem fundens acetum ; quamvis repotia , natales , aliosque dies festos colat indutus veste candida. Quo ergo victu utetur sapiens ; & quem isto-

ANNOTATIONES.

& sic apponi debere : parebit juvenus stultè , & quasi bonos devorabit.

53. *Sordidus à tenui victu distabit.*] Prudenter monet Poëta tenuem frugalemque victum differre à sordido ; hunc vitiosum ac turpem , illum contra honestum dignum laude.

55. *Avidienus, &c.*] Exemplo demonstrat quid sit victus sordidus. *Avidienus* à sordibus & immunditiâ canis cognominatus verè est , quippè qui vescitur oleis vetustate corruptis , & cornis silvestribus : caules verò aspergit exiguo oleo vetere quidem & foetente , acetum dumtaxat abundè affundens. Hæc certè vivendi ratio sordida est.

58. *Ac nisi mutatum parcit defundere vinum.*] Etiam in libationibus ad honorem deorum fieri solitis ; ille vaporem adhibet ; nec vinum paterâ defundit nisi accensum.

60. *Repotia.*] Festus. *Postridie nuptias apud novum maritum cœnatur , & quasi vescitur potatio : quæ inde ἐπαυρία* dicitur , pridie verò nuptiarum *προαυρία* , inquit Cælius lib. 15. cap. 18. & 24. *Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 5. Repotia* , inquit , postridie nuptias latiore

convictu affines apud novum maritum percolebant : quâ die nova nupta in viri domum libertatem auspicari , & dominam agere simul , & rem divinam facere assuebat.

Natales.] Vide Pers. init. Sat. 2. ubi natalem diem meliore lapillo numerandam , hilariterque transigendam , atque in eâ fundendum Genio merum , præcipit.

Aliosve dierum festos.] In his mos erat optimum vinum promere & quidem liberaliter , ad lætitiâ excitandam : nam lætitiâ *Bacchus dator* , ex Virgil. *Æn.* 1. v. 738. At *Avidienus* contra.

61. *Albatu.*] Ex more veterum : togâ indutus recens lorâ & dealbatâ , Pers. mox cit. Sat. 2. v. 40:

negato
Jupiter hac illi , quamvis te albatu
rogavit.

Cornu ipse bilibri caulibus instillat veteris.] Adverte singulas voces sordidam parcatem notantes : è vasculo in olus vile guttas aliquot olei foetidi instillat ipse quidem , veritus ne alter copiosius affundat ; vel ne servus inde quid delingat , delibet , surripiat.

- Utrum imitabitur? Hac urget lupus, hac canis angit.
 6) Mundus erit qui non offendet sordibus, atque
 In neutram partem cultus miser. Hic neque servis,
 Albuci senis exemplo, dum munia didit,
 Sævus erit: nec sic ut simplex Nævius, unctam
 Convivis præbebit aquam. Vitium hoc quoque magnum,
 70 Accipe nunc victus tenuis quæ quantaque secum
 Afferat. In primis valeas bene: nam variæ res

INTERPRETATIO.

rum imitabitur? Inde premit lupus, illinc instat canis. Nitidus erit qui nec sordidâ peccarit vivendi ratione, nec se misere curabit hac aut illâ parte. Is neque verberabit famulos officia distribuens, ad instar Albutii vetuli; ne-

que, ut Nævius inconsulus, dabit convivis aquam immundam. Est enim hoc etiam grande peccatum.

Jam discite quæ & quanta bona secum advehat frugalitas. Primo sanitatem habebis. Etenim ciborum diversi-

ANNOTATIONES.

Veteris.] Hoc epithetum alii jungunt cum præcedenti voce, *olei*; alii cum sequente, *aceti*. Simile quid habet Persl. Sat 3. v. 27. & seq.

Pannosam faciem morientis sorbet acetum.

65. *Horum utrum imitabitur?*] An Gallonium luxuriosum & prodigum, an Avidienum sordidum & nimis parcum?

64. *Hac urget lupus, hac canis angit.*] Loco vocis, *angit*, quidam legunt. Certè proverbium est. Porro comminiscuntur hinc edacitatem & in gluvium lupi, illinc immunditiam canis; item delicias interpontani lupi, de quo supra; atque sordes Avidieni canis cognominati.

65. *Mundus erit, &c.*] Is erit mundus honestus, bonus, rectus in vivendi modo, qui medium tenebit ac modum; nec profusè sumptuosus, nec indecorâ parsimoniâ sordidus.

66. *Non offendet sordibus, in neutram partem cultus miser.*] Non se odiosum aut miserum præstabit, cultu seu sumptibus seu paritate immoderato; neutram partem nimis erit. Vocem, *cultus*, accipe in genit. id est, curæ sui majoris aut minoris quam par sit.

67. *Albuci senis exemplo.*] Hunc avaritiæ quidam, a ii contrâ profusionis accusari volunt. Neutri benè. Horatius primò culpavit intemperantiam & immodera-

tionem in quærendis cibis carioribus, pariter ac sordidiorem victum. Jam damnat nimium lautitiæ & elegantia; studium in struendo parandove convivio, atque huic contrarium negligentia; vitium: affertque exempla Albucii & Nævii opposita. Albucius nimia curâ peccat, qui servit etiam in famulos injectis officiis paulo minus sedulos; ac si quid non satis accuratum comperit, durè plectit: imò, inquirunt, servos ille ante verberabat; seu ad arcendam statim tegnitatem, seu ne postea peccantes cadere non vacaret. Contrâ Nævius indiligens & parum lautus; ut mox dicetur.

Didit.] Dat, dividit. Vetus est verbum dido, is: quod frequens usurpat Lucretius; quin & Virgil. *Æneid.* 7. v. 144.

Diditur hic subito Trojana per agmina rumor.

Et *Æneid.* 8. v. 131.

Tua terris didita fama.

68. *Simplex Nævius.*] Negligens, parùm sapiens & prudens, non satis mundus; quippè qui aquam impuram, lutulentam, sordibus contaminatam præbet conviviis admiscendam vino ac bibendam. Ergo Albutius ille plus æquo erat curiosus in epularum apparatu; Nævius autem minùs quam decet: quod utrumque vitium magnum est.
 70. *Accipe nunc victus tenuis, &c.*]

- Ut noceant homini, credas, memor illius escæ,
 Quæ simplex olim tibi federit. at simul assis
 Miscueris elixa, simul conchyliis turdis;
 75 Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
 Lenta fert pituita. Vides ut pallidus omnis

INTERPRETATIO.

tatem esse homini perniciosam minimè dubitabis, recordatus ejus esca, qua una tibi aliquando constitit. verùm si miscueris elixa cum assatis, & conchy-

lia cum turdis; dulcia mutabunt se in bilem, atque iners pituita stomachum perturbabit. An aspicias quemadmodum

ANNOTATIONES.

Cic. Tuscul. 5. n. 99. Adde siccitatem qua sequitur continentiam in victu. Adde integritatem valetudinis. & offic. 2. n. 86. Valetudo sustentatur . . . continentia in victu omni atque cultu, &c.

72. Credas memor illius esca, &c.] Facile credes varietatem ciborum homini esse noxiam, si modò velis meminisse quàm utilis tibi fuerit esca simplex, quæ in stomacho placidè cocta, bono succo, atque uti aiunt, chylo, repararit vires corporis: & è contrario, quantum molestia tibi creatur esca multiplex; quoties deglucisti simul assa cum elixis, carnes cum piscibus, &c.

73. Tibi federit.] Quieverit concocta absque ullo ventriculi aut stomachi perturbatione ac tumultu. Teste Hippocrate, cibi dissimiles invicem se corrumpunt & seditionem concitant. τὸ γὰρ ἀνίστοια σαοῦς ἐστι. Plutarch. Sympol.

4. Ciborum copia turbat & corrumpit. Senec. Epist. 2. Fastidientis est stomachi multa degustare, qua uti varia sumi diversa, non alunt, sed inquietant & inquinant. Vide Macrobius Saturn. lib. 7. cap. 4. & 5. hac de re pluribus & luculenter differentem. Qui simplicem cibum sumit facile quo succo ejus corpus vel juvetur vel gravetur usu docente cognoscit: atque ita ejus causa deprehensa est, noxam facile divitat. Qui autem multiplicem, è diversitate succorum diversas patitur qualitates; nec concordant humores ex materia varietate nascentes, nec efficiunt liquidum purumve sanguinem, in quem jecoris mi-

nisterio vertuntur; & in venas cum tumultu suo transeunt. Hinc morborum scaturigo ex repugnantium sibi humorum discordia, &c.

74. Conchyliis.] Pisces conchis inclusos, ostrea, &c. Ciceto in Pisonem, Mensa exstructa non conchyliis aut piscibus, sed multâ carne. Plin. lib. 8. cap. 57. Censorina leges, princepsque M. Scaurus in consulatu, cœnis ademere conchyliis, & ex alio orbe convectas aves. Coel. Rhodig. lib. 27. cap. 23. ex Phalereo Demetrio, & Sophrone mimographo; Conchyliis, inquit, gula proceribus adeo probata, ut vel inde sit conformatum adagium: esse conchyliis viduarum cupe-dias.

Turdis.] Gall. grives. De his jam lib. 1. Sat. 5. & postea lib. 2. Epist. 15. obeso nil melius turda. Vide ibi Annot.

75. Dulcia se in bilem vertent.] Quæ scilicet non bene cocta fuerint in ventriculo, maxime verò dulcia in bilem amaroque humores coa vertuntur.

Stomachoque tumultum lenta feret pituita.] Pituita humidus ac frigidus humor à cerebro defluens in stomachum, ibique offendens excitatam bilem calidam & siccam, turbas ingentes ac tumultus movebit, Macrobius ante cit. Humores repugnantes ac discordes non purum faciunt sanguinem, & in venas cum tumultu suo transeunt.

76. Pallidus omnis, &c.] Decolor, male habens, dum agrè coquitur cibus

- Cœnâ defurgat dubiâ ? quin corpus onustum
 Hesternis vitiis, animum quoque prægravat unâ,
 Atque affigit humo divinæ particulam aurâ.
 30 Alter ubi dicto citiùs curata fopori
 Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
 Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:
 Sive diem festum rediens advexerit annus;
 Seu recreare volet tenuatum corpus: ubique
 85 Accedent anni, & tractari molliùs ætas
 Imbecilla volet, tibi quidnam accedet ad istam
 Quam puer & validus præsumis mollitiem, seu
 Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
 Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia nasus

INTERPRETATIO.

qui que pallens surgat è convivio sumptuoso? Imò corpus oppressum præcedenti intemperantiâ simul à primit animum, & prosternt in terram divini spiritus portionem. Alter contrâ, postquam recreavit corpus brevi cibo & semno, exurgit alacer ad injunctas functiones. Nihilominus iste poterit transire interdum ad lautiorum cibum, seu tempus recurrens

adduxerit sacrum diem, seu cupiet debilitatum corpus rescire; item cum anni multiplicati fuerint, atque melius curari poscet ætas ingravescens. Tu verò ad eam molliem quam adhuc juvenis ac vegetus præpisis, quid adjunges, cum vel agritudo molestum vel senectus pigra acciderit? Prisci amabans aprum rancidulum, non quod carens odoratu;

ANNOTATIONES.

multiplex & varius; qui calorem naturalem gravat imbecilliorum & extinguit. atque hinc pallor.

77. *Cænâ dubiâ.*] Sumptuosa, tam copiosa, ut quem è tot cibus capias dubius sis, Terent. Phorm. act. 2. Ph.

Cœna dubia apponitur, Ge. *Quid istuc verbi est?* Ph. *Ubi tu dubites quid sumas potissimum.*

78. *Animum prægravat unâ.*] Hebetem reddit ac sui similem, secumque ad terram inclinat animum, qui cum divinæ confortis naturæ sit, sustinere debet & ad sublimia cœlestiaque conniti. Cic. Tusc. 5. n. 100. *Quid, quod ne mente quidem rectè uti possumus multo cibo & pot. one completi?*

79. *Affigit humo.*] Al. affligit humi. Cic. de Senectute. *Est animus cœlestis ex altissimo domicilio depressus, & quasi demersus in terram licum divinæ naturæ aternitatisque contrarium.*

Divinæ particulæ aurâ.] Cic. Tusc. 5. n. 38. *Humanus animus ex divinâ men-*

te decerpis cum alio nullo nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest. Senec. Epist. 56. ratio nihil aliud est quàm in corpus humanum pars divini spiritus mersa. Juvenal. Sat. 15. v. 146.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce.

Egregiam hanc illi Ethnici sententiam hausere ex sacris codicibus, quos non ignorare, ut alibi dixi, Genes. cap. 2. *Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ: & factus est homo in animam viventem.*

80. *Alter ubi dicto citiùs, &c.*] Alter frugali utens victu, postquam cibo somnoque modico curavit corpus, surgit alacer & expeditus ad solitas actiones. Contrâ qui hesternis epulis adhuc graves, ad resumendum manè laborem parati sunt vegeti.

82. *Hic tamen ad melius, &c.*] Qui cibum quotidie capit exiguum, po-

- 90 Illis nullus erat : sed credo, hac mente, quod hospes
Tardiùs adveniens vitiatum commodiùs quàm
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset !
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
95 Occupat humanam ? Grandes rhombi patinæque
Grande ferunt unà cum damno dedecus. Adde
Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cùm deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquis, Thrasius istis
100 Jurgatur verbis. ego vectigalia magna,

INTERPRETATIO.

sed, ut opinor, eo consilio quod hospes, sed accedens aptius comedat paulò corruptum, quàm vorax dominus incorruptum. Utinam me prima terra genuisset inter istos heroas. An quidpiam tribuis existimationi, quæ jucundior carmine intrat in aures hominum ? Magni rhombi & catini magnum probum simul cum detrimento asserunt. Adjunge insensum patrum, vicinos, temet tibi inimicum. & frustra mori quarentem, quando inopi non aderit as pretium restis. Dices : merito quidem Thrasius ejusmodi sermonibus increpatur : Ego verò

ANNOTATIONES.

terit interdum lautiori se convivio exilarare & recreare, seu publicæ lætitiæ causâ & occasione : seu ob propriam necessitatem. Qui verò molliter vivit, senio vel ægritudini incidenti quod præbeat levamen aut solatium nullum in super habet.

94. *Quæ carmine gratior.*] Vel, quæ gratior quavis modulatione : vel, quæ fit per carmen celebrior. Norunt omnes Alexandrum illum magnum Achilli invidisse, quod nactus esset eximium laudem suarum præconem Homerum.

97. *Adde iratum patrum, &c.*] Præter allata jam luxuriosi victus mala, adde quod odium incurris propinquorum, amicorum, inid & vicinorum, qui omnes oderunt luxuriam. Cic, contra Rullum : *Odis Populus Roman. privatam luxuriam.* *Offic. 1.* Turpe est diffuere luxuriâ *Luxuria cùm omni ætati turpis, tum senectuti foedissima est.*

Patrum.] Cujus es tutelæ commissus, & cui proinde obsequi te par est à prodigendo patrimonio deterrenti, sumptus minus vetanti.

Horat.

Te tibi iniquum.] Quippè qui tuas opes effundis in alios, nihil tibi met reservans, seu quo ingruenti inopiæ subvenias, seu quo in desperatione rerum tuarum mortem tibi consciscas.

99. *As laquei pretium.*] Sat pecuniæ ad emendum laqueum. Placet alia lectio *as*, hoc sensu ; ut nec assem unum habeas supestitem, quo emas restim, ad suspendium, finiendasque simul cum vitâ arumnas & miseriam summæ egestatis assecles. Huc spectat adagium : *ad assem redactus.*

Thrasius.] Homo prodigus, & hinc prorsus inops & egens rerum omnium.

Ego vectigalia magna. &c.] Prolepsis est. Qui non amplas habet & magnas opes : ac sumptus facit magnos, is jure admonetur & objurgatur. Atqui ego non ita. Nam ingentes divitias possideo cuilibet magno sumptui pares.

Vectigalia.] Privatos redditus copiosos publicis vectigalibus æquales.

101. *Tribus amplas regibus.*] Plutarchus ita scribit, Marium ædes & opes habuisse multis regnis pares.

- Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
 Quod superat, non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quiquam te divite? Quare
 Tempia ruunt antiqua Deum? Cur, improbe, caræ
 105 Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
 Uni nimirum tibi rectè semper erunt res?
 O magnus po^{te} hac inimicis risus! uterne
 Ad casus dubios fidet sibi certiùs; hic, qui
 Pluribus assuerit mentem corpusque superbum;
 110 An qui contentus parvo, metuensque futuri,
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
 Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
 Integris opibus novi non latius usum,

INTERPRETATIO.

reditus ingentes possideo, & opes tribus
 regibus suffecturas. An igitur deest me-
 lior ratio insumendi quod superfluum est?
 Quare ineptus est aliquis immeritus, dum
 tu es opulentus? Cur vetusta numinum
 fana decidunt? Quare, pessime, è iam
 abundantanti cumulo non detrahis quid-
 quam dilecta patria largiendum? Scili-
 cet tibi soli bene semper fluent omnia:
 O cachinnus ingens deinde adversariis!

Quis duorum sibi confidet securius in ca-
 sibus incertis; an is qui animum &
 corpus arrogans assuefecerit multis, an
 qui medico contentus & futuri provi-
 dus, in pace comparaverit necessaria ad
 bellum, uti solet sapiens? Verùm ut
 majorem his habeas fidem; Ego parvus
 puer Ofellum hunc animadverti non lar-
 giùs usum facultatibus integris, quàm
 nunc attritis.

ANNOTATIONES.

102. Ergo quod superat non est me-
 lius quo, &c.] Respondet Horatius:
 Atqui divitias illas ingentes non dila-
 pidare, sed rectè insumere oportet su-
 perflua tibi multa sunt. quin iis suble-
 vas cives quos iniqua fors pauperes fe-
 cit meliori conditione alioqui dignos?
 Quin restauranda curas diruta vetustate
 deorum templa? Quin è tanto bono-
 rum acervo decerptum aliquid impertis
 Reipubl. & patriæ, quæ tibi certè cha-
 ra esse debet?

106. Uni nimirum tibi, &c.] Atten-
 de verò quàm stultè præsentì rerum sta-
 tui confidas, quasi prospera semper ha-
 biturus. imò cave ne alto corruens lapsu
 graviore, præbeas & inimicis risum ac
 ludibrium, & malitiosæ fortunæ ludum
 ac jocum, atque, ut ait Juvenalis, mi-
 mum: Sat. 6. v. 607.

107. Uterne ad casus dubios, &c.]
 Urget porro noster Poëta; Dic,

amabo: uter in adversis constantior fu-
 turus est, an qui rerum omnium copiâ
 semper se satiarit, an qui bonis licet
 affluens modico se victui assuefecerit?
 exemplo rem accipe. Ofellus olim dives,
 nunc pauper, mutatam sortem vix sentit;
 quoniam inter opes non abundantiori
 cibo usus est, futuri metuens; atque in
 pace, & secundis rebus, ut sapiens, aptans
 idonea bello & egestati præsidia, nem-
 pè tolerantia studium, animumque &
 corpus contentum parvo.

112. Ofellum.] Post Philippensem
 victoriam reductis in Italiam militibus
 agros divisit Augustus veteribus dominis
 ademptos. Sic & Propertius prædia ami-
 sit, quod ipse conqueritur: & Virgilius
 ipse suorum possessione depulsus ac tan-
 tum non spoliatus est. patet ex Bu-
 colicis, Ecl. 1. & 9. Sic etiam Ofellus
 tantum agrum Umbreno cuidam militi
 attributum perdidit; ac deinceps velut

- Quàm nunc accisis. Videas metato in agello
 115 Cum pecore & natis, fortem mercede colonum;
 Non ego, narrantem, temere edi luce profectâ
 Quidquam præter olus fumosæ cum pede pernae.
 Ac mihi cùm longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 120 Vicinus, bene erat, non piscibus urbe petitis,
 Sed pullo atque hædo: tum pensilis uva secundas,
 Et nux ornabat mensas cum duplici ficu.
 Post hoc ludus erat cuppâ potare magistrâ:

INTERPRETATIO.

Cernas jam in dimenso agro cum liberis & jucundus mihi conviva, per pluviam laborem intermittenti; lauta erant epulae loquentem; haud ego die non festâ comedi non è piscibus urbe quasitis, sed è pullo & capro. Deinde pensiles uva, & nuces, & crassiores ficus instruebant secundam mensam. Postea ludus erat bibere

ANNOTATIONES.

alienum mercede conductum excoluit: suoque labore & operâ rusticâ se suamque familiam sustentavit & aluit.

114. Metato in agello.] Salmastius metatum interpretatur opimum. quasi electum & assignatum. Malim tamen cum aliis intelligere simplicius, perticâ dimensum. Nam ita cuique certa mensura, certa jugera assignabantur. Virg. in Diris.

Pertica qua nostros metata est impia agellos.

Propert.

Abstulit excultas pertica tristis opes.

Non ego, &c.] Hæc & quæ sequuntur ad finem hujus Satyræ, Ofelli narrantis verba sunt.

Perna.] Pernam cum petasone male confundunt aliqui. Petaso est coxa porcina salita costas etiam comprehendens: perna est petasonis pars carnosior, pedi proxima, cum ipso pede. Unde patet Poëtæ nostri accurata dictio, atque Ofelli parsimonia, qui profectis diebus non pernam sed pedem tantum pernae partem deteriorem comederet, etiam dum integra opes erant.

119. Per imbrem. Dum plueret, atque intermitteri opus necesse erat.

Pensilis uva.] Quæ passa suspendi-

tur hyeme comedenda. Varro de re rust. lib. 1. cap. 58. Cato ait uvas quas suspendas, oportunissimas esse duracinas, amineas, & scantianas. & cap. 68. pensilia ut uva, mala, & sorba, ipsa ostendunt quando ad usum promi oporteat: quod colore mutato, & contrahitu acinorum, si non dempseris ad edendum, ad abjiciendum descensurum se minitantur. Plin. lib. 14. cap. 1. Uva durant alia per hyemem pensiles nodo concamerata, congeminata, conglomerata. Sunt enim variae lectiones hujus vocis.

122. Cum duplici ficu.] Alii intelligunt caricas seu ficus siccas duplicis generis, albas & nigras, præcoces & serotinas. Alii referunt ad ficum quæ bifera dicitur. Alii volunt significari mariscas, quæ sunt ficus grandiores at insipidae, viles, fatua Martiali lib. 7. Epigr. 24. certè Ofelli convenientes frugali mensæ. Aristot. Problem. ἡ ἀδὴς αἰ δὴ καὶ ἐξ ἰσχυρῶς. Vide Columel. lib. 12. cap. 15. Plin. lib. 15. cap. 13. Macrobi. lib. 3. cap. 10. &c.

123. Ludus erat cuppâ potare magistrâ.] Nullâ archiposiâ, nullo convivii rege bibendi modum præscribente: sed quasi ipsâ cuppâ duntaxat dominâ, potabamus ad arbitrium, liberè, quan-

- Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
 125 Explicuit vino contractæ seria frontis.
 Sæviam atque novos moveat fortuna tumultus;
 Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
 O pueri nituitis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,
 130 Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille:
 Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
 Postremo expellet certè vivacior heres.

INTERPRETATIO.

exatere magistro Denique Ceres rogata ut celsam aristam erigeret, vino porrigebat frontem rugosam & sollicitam. Ergo fors advenietur novaque bella molliatur, quid inde auferet? Quanto minus vel ego, vel vos, ô pueri, culti fuistis, ex quo novus inquilinus istuc accessit? Etenim proprii agri d. minum neque hunc neque me nec ullum naturâ constituit, iste nos abegit: istum abiget vel fraus, vel ignoratio iricarum juris, tandem cerè heres superficies.

ANNOTATIONES.

tum placeret. De rege ac legibus convivii, lib. 1. Od. 4. & lib. 2. Od. 7. Quidam legunt culpâ, ut qui peccallet adversus leges convivii & sympoliarcha, in pœnam haurire cyathum juberetur: afferuntque Plaut. Stich. Qui peccaris poculo multabitur. Verùm hæc parum congruunt simplicitati rusticæ & moribus Ofelli.

Cuppa.] Α κύβηξ poculum: Hesych. Gall. une coupe.

124. Venerata Ceres.] Religiosâ libatione Cererem venerabamur, ac precabamur ut amplam daret messem: tumque bonâ spe conceptâ hilaritati indulgebamus. Antiqui venero & veneror dixerunt. Virgil. Æneid. 3. v. 460. Venerata sacerdos: passivâ significatione, ut hoc Horatii loco.

126. Sæviam atque novos, &c.] Fortunam rectè provocat Ofellus angustam pauperiem pati alluetus. Ad rem omnino Seneca Epist. 18. Quod necessitati sat est fortuna debet etiam irata.

127. Quanto aut ego parcius, &c.] Ex quo Umbrenus tenet agium meum, an Fortunæ ictus, an diminutum victum sensimus? an corporis color ac nitor deperit? Imò cibi parabilis, ut ante, in promptu semper adfuerunt: eadem vivenda agendique ratio: idem animus.

129. Nam propria telluris herum. &c.] Cic. Offic. 1. n. 21. Sunt autem privata nulla naturâ: sed aut veteri occupatione, ut qui quondam in vacua venerunt: aut victoriâ, ut qui bello potiti sunt: aut lege, pactione, conditione, sorte. Senec. Epist. 88. Non dominus istò sed colonus mirastî.

131. Illum aut nequities, &c.] Sua ipsius luxuria, vel aliena fraus & improbitas, vafri inscitia juris: Gall. une chicane maiciense. Vide postea lib. 1. Epist. 1. v. 172. & seq.

132. Vivacior heres. Horat. mox cit. . . . Perpetuus nulli datur usus; &c. heres

Heredem alterius velut unda supervenit undam.

133. Nunc ager Umbreni, &c.] Explicta dictio ex Luciani Epigrammate. Ἀγρὸς Ἀχαιμένιδου γένοντι ποτε, ὡν δὲ Μ. ἰππεύ.

Καὶ πάλιν ἐς ἑτέρας βήσονται ἐς ἑτέρον

Καὶ γὰρ ἑσθινὸς ὄχειν ἐν περὶ ὤντι, καὶ πάλιν ἑσθὶς διέται ἐν αὐτῷ ὁ δὲ ἄλλος ὁ δὲ ἄλλος. ἄλλα τούτων.

Ager Achamenida eram olim. nunc verò Menippi. Et rursus ab alio transiit ad alium. Etenim ille possidere me pu-

Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius: sed cedit in usum
 135 Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes:
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

INTERPRETATIO.

Ager ille modo sub nomine Umbreni, paulo ante Ofelli nuncupatus, nemini proprius est: at fructum afferet jam mihi, mox alteri. Quapropter constantes estote; & rebus contrariis, magnos animos objicite.

ANNOTATIONES.

sabat: & hic modo putat. Nullius autem omnino sum, sed Fortuna.
 135. *Cedit in usum nunc mihi, nunc alii.*] Lib. 2. Epist. cit.
tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis hora,
Nunc prece, nunc pretio: nunc vi,
nunc sorte supremâ,
Permutet dominos, & cedat in altera jura.
 136. *Quocirca vivite fortes, &c.*]
Quæ cum ita sint, ô pueri mei, discite exemplo, meo nihil proprium vobis existimare, parvo contenti esse, & sic Fortunæ vim frangere.

SATIRA III.

Fusè tractat paradoxum illud Stoicum: Omnes stultos insanire.

SIC raro scribis, ut toto non quater anno

INTERPRETATIO.

DAMASIP. **T**AM infrequenter scribis, ut anno integro vix quater

ANNOTATIONES.

1. *Sic raro, &c.*] Plures hinc dialogis, sed duo sunt præcipui: prior Damassippi Philosophi cum Horatio, usque ad versum 39, ubi hunc ille Stoico supercilio redarguit, quod nihil novi scriberet: alter est Stertini item Stoici cum Damassippo. Vel si mavis, Damassippus ipse refert Horatio Stertini secum & cum aliis quibusdam sermocinationem sat prolixam. Atque in hac Satyricus noster excutiendo solemne Stoicis placitum, acutè vellicat plerosque vanæ mentis homines, qui solos se sapere vendicabant.
Ut toto non quater, &c.] Primum se castigari insinularique desidiæ à Damassippo fingit Horatius, ut inde sensim ac pedetentim ad propositum subrepat; atque *vaser vitium* ac vulnus quod rescindere vult, *tangat*: quemadmodum ait Persius Sat. I. v. 16.

- Membranam poscas, scriptorum quæque retexens;
 Iratus tibi, quod vini somnique benignus
 Nil dignum sermone canas. Quid fiet? ab ipsis
 5 Saturnalibus huc fugisti, Sobrius ergo
 Dic aliquid dignum promissis, incipe, nil est.

INTERPRETATIO.

petas membranam, singula tua scripta recensens; adversus semetipsum iratus, quod vino & somno indulgens nihil componas dignum celebrari. Ecquid erit? *Huc venisti ab ipsis Saturnalibus. Igitur sobrius scribe quidpiam pollicitus respondens. Age: nihil prohibet.*

ANNOTATIONES.

2. *Membranam poscas.*] Ex adversariis in membranam nihil transcribis velut emendatum, atque hominum lectioni dandum, multa quidem habes in tabulis exarata, quæ perpetuo retexis, sed pauca aut nulla in chartam & mundum refers. Prisci nimirum scriptitavere primo in ceratis tabellis; ut annotavi lib. 1. Sat. 10. Deinde in chartâ seu papyro: lib. 1. Sat. 4. Postea in membranis: quæ pelles animalium, quod Pergami inventæ & aptatæ ad scribendum, pergamenæ dictæ sunt. Plin. lib. 13. cap. 11 S. Hieron. Epist. ad Chromatium; iam parvam Epistolam miseritis . . . chartam defuisse non puto, Ægyptio ministrante commercia. Et si alicui Ptolemaeus maria clausisset, tamen rex Attalus (Eumenes) membranas à Pergamo miserat, ut penuria charta pellibus pensaretur: unde & pergamenorum nomen ad hunc usque diem, tradente sibi invicem posteritate servatum est. Ubi ex occasione & ἐν τῷ ὀρίῳ, Lector, meminisse oportet, Pergami reges ferè omnes appellari consuevisse Attalos: pariterque Ægyptios nominatos deinceps Ptolemæos, qui antea Pharaones.

Retexens.] In tabellis enim, verso stylo, cerâque complanatâ, licebat mutare & rescribere quidlibet: non perinde in membranis. Ovid.

Incipit, & dubitat: scribis, damnatque tabellas

Et notat, & delet; mutat, culpaturque, probaturque.

Vide Quintil. lib. 10. cap. 3. sub finem.

3. *Iratus tibi quod, &c.*] Quod satis elaboratum nihil tibi videtur, irasceris & succentes tibi: hinc relegis, deles, vertis, donec aliquid menti occurrat quod ipse probes, dignumque iudices evulgari & tradi lectitandum eruditus. Epist. ad Pisones . . . carmen reprehendite quod non

Multa dies & multa litura coarctuit, &c.

4. *Dignum sermone.*] Dignum Satiris mandari, proindeque legi & laudari.

Ab ipsis Saturnalibus huc fugisti.] Quorsum huc secessisti in villam tepidiori cælo, vel foco luculentiori commodam, quasi ad scribendum aptiorem?

5. *Saturnalibus.*] In memoriam priscae libertatis sub imperio Saturni, Romæ celebrabantur Saturnalia 14. Cal. Janu. tumque servis domini præstabant epulas, ipsique ministrabant; omni datâ quidvis loquendi licentiâ. Vide Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 10 Athen. lib. 14. & infra Sat. 7. v. 4. ubi de libertate Decembri.

Sobrius ergo dic aliquid, &c.] Si quidem Romanæ plebis in Saturnalibus comessationes ac tumultus fugiens huc venisti; & quiete exoptatâ iam frueris, vinoque & somno parcè indulgere licet, jam scribe quidpiam sobriâ mente dignum.

6. *Nihil est.*] Nihil excusationis habes. *Culpantur frustra calami.*] Non est quod pueriliter culpam rejicias in calamos parum idoneos. Vide Pers. Sat. 3. init. ubi.

- Culpantur frustra calami; immeritusque laborat
 Iratis natus paries dis atque poetis.
 Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
 10 Si vacuum tepido cepisset villula tecto,
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
 Eupolim, Archilochum, comites educere tantos?
 Invidiam placare paras virtute relicta?

INTERPRETATIO.

Sine causâ calamos accusas: nec jure caditur paries factus adversis numinibus & poetis. At vultu multa & eximia spondebas, cum primum villa domicilio calenti te excepisset. Quid prodest ad-

junxisse Platonem Menandro: atque Eupolim & Archilochum assumpsisse comites egregios? An speras invidiam sedare virtutem deferendo?

ANNOTATIONES

Tum queritur crassus calamo quod pendeat humor.

An tali studeam calamo?

7. Immeritusque laborat, &c.] Immeritò cædis parietem, iratus quod votis respondentia non pariat mens, Pers. Sat. 1, v. 106. nec pluteum cadit, &c. Quintil. lib. 10. cap. 3. Tum illa qua apertiores animi motum sequuntur, jactare manum, torquere vultum, quaque Persius notat, &c. Hic nonnulli perperam afferunt fuisse veteribus parietes ceratos, in quibus noctu scriberent si quid menti occurreret. At fuerunt tabulæ ceratæ; quas quidem, vel fortasse ipsas parietibus lecto proximis appensas, ceratos parietes interpretari licet. Prior tamen explicandi ratio magis arridet.

8. Iratis natus paries Diis, &c.] Qui nempe toties immeritò verberetur, Poëtis suam exonerantibus indignationem & iram quod animus eximia non excogitaret. Ita veteres dixerè Diis adversis fieri, si quid malè cederet.

10. Si vacuum tepido, &c.] Horatius impatiens frigoris in villam suam prope Tarentum secedere consueverat, lib. 2. Od. 6.

Ver ubi longum, tepidæque præbet Jupiter brumas.

lib. 1. Epist. 7.

Quod si bruma nives Albanis illinet agris,

Ad mare descendet vates tuus, &c.] vide & Epist. 16.

11. Quorsum pertinuit, &c.] Quorsum igitur tot libros tecum detulisti? Platonem, ad sententias. Epist. ad Pis. Rem tibi Socratica poterunt ostendere charta, Menandrum, ad morum imitationem, quâ præcellit: Eupolidem & Archilochum, ad sales & acrimoniam. Quæ quidem omnia juvabant scripturum Satiras, Vide Platonis Alcibiad. poster, unde hujus materia satiræ desumpta.

Platona.] Cic. de Orat. Non intelligendi solum, sed etiam dicendi gravissimus auctor & magister Plato. Et postea: Platonis locutio potius poema putandum quàm Comicorum Poëtarum.

Menandro.] Hic Athenis oriundus, novæ comœdiæ scriptor eximius: quem Terentius secutus est Quintil. lib. 10. c. 1. vel unus, inquit, diligenter lectus ad cuncta efficienda sufficit: Menander: ita omnem vitæ imaginem expressit: tanta in eo inveniendi copia, & eloquendi facultas: ita est omnibus rebus, personis, affectibus accomodatus in omnibus mirè custoditur ab hoc Poëta decorum. Atque is quidem ejusdem operis auctoribus abstulit nomen, & fulgore quodam sua claritatis tenebras obduxit.

12. Eupolim, Archilochum.] De hoc in Epod. 6: de illo Sat. 4. lib. 1.

13. Invidiam placare paras, &c.] An times homines malos offendere, quod non soles, carpando vitia eorum, &

- Contemnere miser. Vitanda est improba Siren
 15 Desidia : aut quidquid vitâ meliore parasti,
 Ponendum æquo animo. Di te, Damasppe, deæque
 Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde
 Tam bene me nosti ? Postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 20 Excussus propriis. Olim nam quærere amabam,

INTERPRETATIO.

O felix despectui eris. fugienda est inertia mala Siren: vel pariter amittendum id omne quod meliore vitâ acquisivisti. HORAT. O Damasppe, Dii Deæque, propter salutare monitum, dent tibi tonsorem. Verum quomodo tam bene me cognoscis. DAMANSIP. Postquam cuncta mea facultates perierunt apud Janum medium, rerum alienarum satago dimotus à propriis. Etenim pridem cordi erat

ANNOTATIONES.

fatyricum salem iis affricando ? An verò sic invidiam formidare incipis & inimicitias impropiorum ? Cic. Catil. 1. *Hoc animo semper fui, ut invidiam virtute partiam gloriam putarem, non invidiam.*

14. *Improba Siren desidia.*] Hæc enim velut Siren hominibus blanditur & perniciem affert. Frustra est quod Cruquius hic comminiscitur dogmaticas Sirenes, de quibus Lacertius lib. 10. in vita Epicuri : quasi ad eas invidiosè alluserit Stoicus Damasppe. De Sirenibus, lib. 1. Epist. 2. v. 23.

15. *Vitâ meliore.*] Meliori vitæ parte, eâ nimirum quæ peracta est virtutem colendo & exercendo, bonumque tibi nomen ac famam acquirendo.

16. *Damasppe.*] Is Senatoriâ dignitate clarus ad inepta mercaturæ studia & negotia deflexit : in quo perditis facultatibus, futile Stoici Philosophi nomen captavit & habitum.

17. *Donent tonsore.*] Lepida pariter & salâ gratiarum actio : adlit tonsor qui radat ac tondeat aptè barbam illam tuam philosophicam prolixiorē. Nihil certè aliud optari posse videbatur homini res omnes spernenti, unamque virtutem & sapientiam æstimanti ; quamquam barbâ tenus sapienti & philosopho.

18. *Postquam omnis res mea, &c.*] Posteaquam scenore, versutis, merca-

turis, omnia bona disperdidi ; antiquas imagines & statuas, villas item & ædes egregias emendo venditandoque ; nihil jam habens pro me gerere negotii, res alienas deinceps curo, sic mihi nota sunt quæ ad te pertinent.

Janum ad medium.] Ad medium Romæ forum, nimirum hinc & inde Jani duplex erat effigies : medius autem locus mercatoribus frequens erat ; dicebaturque Janus medius, eo quod esset duas inter Jani statuas, quarum altera Janus superior, altera Janus inferior, appellabatur. Hinc postea lib. 1. Epist. 1. v. 54.

Virtus post nummos. Hæc Janus summus ab imo

Perdocet.

Meminit etiam Tull. in fine lib. 2. Offic. à quibusdam viris optimis ad medium Janum sedentibus commodius disputatur de quarendâ, de collocandâ, etiam de utendâ pecuniâ. Et Philip. 6. de statuâ illa palmari non possem sine risu dicere : L. ANTONIO JANI MEDII PATRONO. Itane ? Janus medius in L. Antoni clientelâ sit ?

10. *Olim nam quærere amabam, &c.*] Corinthium æs, vasque antiqua studebam cognoscere : v. g. quæ Sisyphi ævo conflata, signata, celata : nec non quæ haberentur mollius ac solertius fabricata.

- Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus ære:
 Quid sculptum infabrè, quid fustum durius esset.
 Callidus huic signo ponebam millia centum:
 Hortos egregiasque domos mercarier unus
 25 Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale
 Imposuere mihi cognomen compita. Novi,
 Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
 Emovit veterem mirè novus, ut solet, in cor
 Trajecto lateris miseri capitisque dolore:
 30 Ut lethargicus hic cum fit pugil, & medicum urget.
 Dum ne quid simile huic, esto ut lubet. O bone, ne re

INTERPRETATIO.

investigare, quo vase areo pedes abluisset Sisyphus ille callidus: quid sine arte incisum, quid imperitè conflatum esset. Ego solers illi statua precium statuebam centena millia: solusque noveram hortos & ades magnificas emere cum quaestu. Quocirca platea celebres cognominarant me Mercurii amicum. HOR. Scio &

admiror te liberatum eo morbo. DAMAS. Nimirum veterem morbum novus depulit miro modo: sicut fit quando laborantis lateris aut capitis agritudo transit ad stomachum: atque lethargicus aliquis fit pugil, & medicum verberat. HOR. Esto quidvis, dummodo non accidat quidquam par isti. DAMASIP. O bone, ne

ANNOTATIONES.

21. Sisyphus] Æoli filius, Corinthi rex: de quo lib. 2. Od. 14. v. 29. & Epod. ult. v. 16.

23. Callidus huic signo, &c.] Tanquam peritissimus istarum rerum æstimator, & negotiator famosus, ego premium imponebam signis, statuis, ædibus magnificis, &c.

Millia centum.] Supple, festertium. Vide Annot. lib. 1. Sat. 3. v. 15.

24. Hortos egregiasque domos, &c.] Cic. lib. 7. Epist. 23. emptorem exoptat vanum quempiam & fatuè curiosum Damassippi similem, cui vendere possit signa quædam haud sibi grata. Et Epist. 32. lib. 12. Atticum rogat ut Damassippum aggrediatur, atque ab eo quosdam agros sibi mercetur ad ripam Tiberis sitos.

25. Mercuriale.] Antonomasticè nimirum. Nam commune hoc alioqui mercatorum & lucrionum cognomen. Quid leg. Mercuriali, pari sensu. Mercurium præesse lucro & mercaturæ, cui libet est compertum. lib. 1. Od. 10.

27. Morbi miror purgatum.] Miror te purgatum eâ vesanâ libidine mercan-

di cum lucro.

28. In cor trajecto lateris capitisque dolore.] Ne hic cor ipsum, sed stomachum aut ventriculum intellige. Græcis *καρδια* cor significat, item stomachum sive os ventriculi superius, indeque proprio ventriculo ponitur. Eo sensu percommode intelligitur quod dicitur hic in cor è capite vel latere dolor trajici: primum quidem, cum pituita corrupta in ventriculum è capite defluit: alterum verò, cum bilis in latere sæviens effunditur in ventriculum: atque illinc ægritudinem huc & malum transfert, osque ventriculi afficit.

30. Ut lethargicus hic cum fit pugil.] Quando lethargus morbus vertitur in phrenitum. Scilicet veternum creat frigidior & abundantior pituita: quæ si quâ ratione accendatur, cerebri membranas inflammât, mentisque perturbationem, delirium, furorem gignit: Quo fit ut phreneticus æger quemvis impetat quasi pugil, nec ipsi parcat medico. Corn. Cels. lib. 2. cap. 20.

31. Dum ne quid simile huic, &c.] Festivè hoc & satyricè Horatius: o Da-

M M m m

- Frustrere, insanis & tu, stultique propè omnes,
 Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
 Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
 35 Solatus iussit sapientem pascere barbam,
 Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam malè re gestâ cùm vellem mittere operto
 Me capite in flumen, dexter stetit: & cave faxis
 Te quidquam indignum. pudor, inquit, te malus urget;
 40 Insanos qui inter vereare insanus haberi.
 Primum nam inquitam, quid sit furere. hoc si erit in te
 Solo: nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
 Quem mala stultitia & quæcunque inscitia veri
 Cæcum agit, insanum Chryssippi porticus & grex

INTERPRETATIO.

aberres, tu quoque insanus es, pariter-
 que stulti omnes, si quidem vera docet
 Stertinius; à quo ego pulchra hæc
 documenta spontè hansi tum cùm me
 consolatus præcepit alere barbam sa-
 pientem, ac latum redire à ponte Fa-
 bricio. Enimverò perditis opibus cùm
 obvoluto capite vellem me præcipitare
 in fluvium, opportunus adfuit, atque
 (Stertin.) Cave ne perperes aliquid te

indignum: improba te verecundia afficit,
 qui times insanus existimari ab insanis.
 Etenim sciscitabor primum; Quid sis
 insanire: Quod si reperiatur in te uno.
 nihil ultra loquar, ne impavidè mor-
 tem oppetas. Atqui schola & discipuli
 Chryssippi statim insanum esse quem-
 cunque prava socordia & qualibet vers-
 tatis ignoratio detinet in errore:

ANNOTATIONES.

masippe, sis licet insanus ac, mutato
 morbo, phreneticus quantumlibet
 modò ne pugnis me contundas ac ver-
 beribus urgeas.

O bone, ne te frustrere, &c.] En
 arripit occasionem Stoicum dogma ag-
 grediendi & expendendi.

33. Stertinius.] Ut gravis auctor pro-
 fertur ille statim, ad fidem faciendam.
 De eo postea lib. 1. Epist. 12.

[35. Iussit sapientem pascere barbam.]
 Nimirum externam sapientiæ speciem
 assumere iussit, ac barbam deinceps
 alere ad umbilicum usque promissam.
 Is erat Philosophorum habitus, seu ad
 venerationem, seu ad neglectum cor-
 poris indicandum. Pers. Sat. 4. init.
 barbatum magistrum vocat Socratem.
 Arnob. lib. 6. Æsculapii gravitatem notat
 ex barbâ amplissima, boni ponderis, ac
 philosophica densatis.

36. Atque à Fabricio, &c.] Et pro-

hibuit ne in rerum mearum desperatione
 me præcitem darem in fluvium Tiberim
 è ponte Fabricio.

Fabricio.] Is insulam Tiberinam urbi
 Romæ jungit, à Fabricio Consule ædi-
 ficatus: hod. Ponte guidæo, quod Ju-
 dæis habitetur: item Ponte di quattro
 capi, seu quatuor capitum, vulgo dicitur,
 ob quadrifrontis Jani statuum ibi
 extantem.

37. Operto capite.] Seu pudoris & in-
 dignationis causâ: seu ob contemptum
 lucis huius ac vitæ.

38. Dexter.] Contrà laevus, malum
 & infortunium designat.

43. Mala stultiæ.] Vitiosa animi
 affectio à veri cognitione aliena, sapien-
 tiæ contraria: nam alioqui furor seu
 phrenesis sapienti etiam contingere po-
 test ex atrâ bile, nec vitio cuiquam
 verti debet.

44. Chryssippi porticus.] Porticus, græ-

- 45 Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula reges,
 Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe quare
 Desipiant omnes, æquè ac tu, qui tibi nomen
 Insano posuere, Velut silvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit,
 50 Ille sinistrorsùm, hic dextrorsùm abít: unus utrique
 Error, sed variis illudit partibus. Hoc te
 Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
 Stultitiæ, nihilum metuenda timentis: ut ignes,
 55 Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur.
 Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, ignes
 Per medios fluviosque ruentis, clamet amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:
 Hic fossa est ingens, hinc rupes maxima: serva:
 60 Non magis audierit, quàm Fuscus ebrius olim,
 Cùm Iliam edormit, Catienis mille ducentis,

INTERPRETATIO.

Atque sententia ista populos æquè ac principes complectitur, uno excepto Sapiente. Jam intellige cur perinde ut tu insaniant ii omnes qui te insanum vocant. Quemadmodum in silvis, ubi passim error vagabundos agit extra veram viam; hic ad levam, iste ad dextram pergit: ambo æquè aberrant eisi diversâ ratione decepti. Sic te desipere existima, ut qui te illudit haud minus insipiens caudam trahat. Est fatuitatis altera species, metuentis ea

que formidari non debent, velut si quis conqueratur flammam, scopulos, flumina, sibi obstare in campo: altera priori dissimilis minimè verò sanior, temerè petentis medios ignes ac fluvios. Quamvis autem sedula parens, bona soror, pater, conjux, propinqui omnes increpent: Illic est barathrum immane, illic horrendus scopulus; cave tibi: haud magis auscultabit quàm Fuscus quondam temulentus, dum sopitam Iliam ageret, quando mille ducenti Catieni inclamabant:

ANNOTATIONES.

cè 500, significat scholam Stoicam; eo quod in porticu deambulantes Zenonis auctor ac deinceps alii philosopharentur. Chrysippi verò dicitur hic, quod eam fulcire putabatur ille, ut ait Tull. Acad. qu. Vide lib. I. Sat. 3. v. 227. Annot.

45. *Formula.*] Apud Jurisconsultos formulæ dicuntur solemnes quædam propositiones ad veritatis indagacionem dirigentes: axiomata seu placita vocant philosophi.

53. *Caudam trahat.*] Æquè, ut tu, ridiculus & insanus habendus. Dicitio proverbialis ex eo facta, quod ebriis &

insanis pueri soliti sint tergo appendere quidpiam instar caudæ, ad ludibrium, veluti exprobrantes sic hominibus illis quod in bestiarum naturam & speciem degenerarint. Absurdi sunt qui *caudam trahere* interpretantur, superbè incedere, & terram symmate vertere.

60. *Fuscus ebrius.*] Actor ille tragicus, cùm dormientis Hecubæ sive Iliönæ somnum simulare deberet, ex vino & potu verè sopitus, frustra ab inclamantibus vocatus nequaquam evigilavit.

61. *Iliam.*] Ex tragiâ Attici, vel Pacuvii, in quâ Polydori à Polymnestore Thraciæ rege clam interfecti umbra

Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum insanite docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo:

65 Integer est mentis Damasippi creditor? esto.

Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam:

Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors

Rejectâ prædâ, quam præsens Mercurius fert?

INTERPRETATIO.

O parens te invoco. Porro ostendam homines universos huic pari insaniam laborare. Desipit certe Damasippus mercando antiquas imagines. An verò sapiat qui credit Damasippo? Agè; si tibi di-

cam: Accipe quod nunquam mihi reddas, an tu desipere existimeris si accipias? an insanior, si prædam repudiaveris à Mercurio propitio oblatam?

ANNOTATIONES.

fororem suam Ilionam Polymnestoris uxorem noctu vocat dormientem, ut suis manibus iusta persolvat, inhumatumque sepeliat. Quidam volunt hic intelligi Hecubam, tum quod esset verè Polydori mater, tum ex sequentibus verbis, tum ex Euripide & Cicerone: conjiciuntque Hecubam alio nomine Ilionam fortè dictam. Sed quid opus istis? Ilionam matrem appellat Polydorus, vel ætatis provectæ, aut venerationis, aut etiam miserationis excitandæ causâ. Adde quod puer ille domi fuerat ab Ilionâ velut à parente educatus. Vide Euripid. Hecub. Virgil. Æneid. 3. Cic. Academ. Quæst. 2. &c.

Catienis mille ducenois clamantibus.] Certè histrio Catienus Polydori clamantis partes agebat. Quare verò dicuntur clamasse plures Catieni? vel Catienus pluries iterassè ac repetiissè, Mater te appello, accipiendus; vel alii histriones, vel potius spectatores errorem intelligentes suggillantesque succlamantur; atque ut est in Epist. ad Pisones, *Romani pedites equitesque cachinnum sustulerunt.* Errant qui chorum Tragicum intelligi posse opinantur: tum quod unius Actoris partes sustinet chorus; tum præsertim quod videatur esse contra decorum, ut matrem appelleret chorus similiter cum Polydoro, & accinat umbræ, quæ sola soli apparere & loqui supponenda est.

62. Mater te appello.] Tull. 1. Tuscul. n. 106. Ecce alius exoritur è terrâ, qui matrem dormire non sinat.

Mater te appello, tu quæ curam somno suspensam levas,

Neque te mei miferet. Surge, sepeli natum,

Priusquàm fera volucresque, &c.

Pro P. Sextio, n. 116. Cum venires, emergebat subitò. cum sub tabulas subreperat, ut, Mater te appello, disturnas videretur. Acad. qu. 2. Quid Iliona somno illo? Mater te appello. Nonne illa credit filium locutum, ut verè expectatam etiam crederet.

Huic ego vulgum, &c.] Ostendam ego vulgus omne tanto erroris sopore obrutum, veluti Catienus ille, ut nullis admonitionibus retrahi queat à studio lucri: imo sæpè non advertat omnia sua perdendi periculum, dum ad speciem quæstus fertur.

65. Damasippi creditor.] Perillius, de quo mox, qui stultè Damasippo versipelli & doloso credit seu statuas, vasa, domos; seu pecuniam his emendis: stultè quoque & frustra operâ Nerii argentarii, & solertiâ Cicuræ alturi fœneratoris vel tabellionis untur ad necendum bellè ac ritè debitorem. Quippe is velut Proteus effugiet creditorem, ac tot artibus eludet, ut debitum nunquam reddat.

Scribe decem à Nerio. non est satis : adde Cicutæ

70 Nodosi tabulas centum : mille adde catenas :

Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.

Cùm rapies in jus malis ridentem alienis;

Fiet aper, modò avis, modò saxum, & cum volet, arbor.

Si malè rem gerere infani est; contrà, bene sani :

75 Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,

INTERPRETATIO.

Jube scribi accepta à Nerio decem millia. nec sufficit : adjunge centenas cautiones, & millena vincula vasfri Cicutæ : istas omnes catenas nihilominus excutiet improbus Proteus. Cùmque ad judicium pertrahes exultantem in arumnis alio-

rum; fiet aper, mox avis, deinde ruæ pes, & arbor, quando libuerit. Si insipientis est bona disperdere, contrarium verò facere, sapientis; fidem habe mihi, longè insanior est Perilli mens scribi

ANNOTATIONES.

60. Scribe decem à Nerio.] Ita Perillius Damasippo tradens mutuo pecuniam suam dictare intelligendus, apud Nerium : ô Damasippe, scribe te decem millia artis è pecuniâ meâ accepisse à Nerio, sive per manus Nerii, ut aiunt: scilicet in commentariis seu codicillis Nerii argentarii mei syngrapham & chirographum inscribe, ad majorem crediti mei securitatem.

Adde Cicutæ nodosi tabulas.] Adde si vis astutiam & nodos quibus scit callidus Cicutæ debitores contringere: confice tabulas conceptis ritè & cautè verbis; uno verbo adhibe quaslibet cautiones stipulationes & obligationum instrumenta, velut totidem nexus & catenas: hæc omnia profectò calla & vana erunt. Juvenal. Sat. 8. v. 50.

. . . juris nodos, & legum arigmata. . .

71. Proteus.] Is Egypti rex in varias se species transformabat, ut fabulantur, sicque facile fugiebat quosvis persequentes, huic simile dicit Horatius fraudulentum debitorem, qui tricarum juris peritus litigando, tergiversando, præscribendo, creditoris actiones creditum repositentis improbè eluctatur.

72. Cùm rapies in jus malis ridentem alienis.] Cùm jure persequeris debitorem sceleratum ac perfidum, qui te creditorem deludit, tuasque vanas sollicitudines affatim & impensè deridet,

Alia pridem erat lectio: cùm rapies in jura malis ridentem alienis: quam quidem utpote clariorem expressi in interpretatione meâ. Placuit verò subinde eruditis dictionem ac sensum rimari subtiliorem, & asserere expressam hîc ab Horatio sententiam ex Homeri Odysl. 20. sub finem, ut alienis ridere malis, id est, maxillis, sic effusè cachinnari, soluto risu, propriis malis seu maxillis haud parcendo perinde ac alienis: quemadmodum rei alienæ ac mutuo sumptæ minus parcitur quàm propriæ. Locus Homeri est, *μὴ γάρ τ' ἐκ Πάλλης Ἀθήνη ἀνέβητο γέλοιο δ' ὄρε*. . . . *ὅς τ' ἐκ γαστρὸς γέλοιο ἀλλ' ἄπ' ὀφθαλμοῦ*: procis autem Pallas immoderatum risum movit . . . illi verò maxillis ridebant alienis.

73. Fiet aper, modo avis, &c.] Alludere videtur ad morem regum Egyptiorum, de quo Diodorus. Hi enim modò leonis, tauri, draconis effigiem, modò arborem, modò ignem, alias unguenta supra caput gestabant, principatûs insignia, tum ad ornatum suum, cùm ad superstitionem populis injiciendam. Et hinc sanè manavit fabula de mutabilitate & multiplici variaque transformatione Protei.

75. Perilli.] Creditoris, non tabelionis, ut vult Torrentius: refragatur enim sensus. Minus quippè tabelionis,

M M m m ij

- Dictantis quod tu nunquam rescribere possis.
 Audire, atque togam jubeo componere; quisquis
 Ambitione malâ, aut argenti pallet amore:
 Quisquis luxuriâ tristive superstitione,
 80 Aut alio mentis morbo calet. Huc proprius me,
 Dum doceo insanite omnes, vos ordine adite.
 Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem,
 Heredes Staberî summam incidere sepulcro.
 85 Ni sic fecissent; gladiatorum dare centum

INTERPRETATIO.

jubentis quod tu nunquam exsolvere queas. Quicumque imbroba honorum vel pecunia cupiditate afficitur, quicumque luxuriâ vel masta superstitione aliove animi vitio exastuat, togam aptet meque auscultes velim. Appropinquate sistuc, atque ordine ad me accedite sin-

guli, dum ostendo omnes desipere. Longè maxima pars ellebori danda est avaris: At ignoro num ratio illis destinet Anticyram totam. Staberis heredes legatam sibi summam inculpserunt tumulo: quod nisi fecissent debebant populo dare centum

ANNOTATIONES.

at certè maximè creditoris refert, si debitor solvendo non fuerit.

76. *Dictantis quod tu nunquam rescribere possis.* Tibi mutuum præbentis, adeoque dictantis syngrapham acceptæ testem pecuniæ, quam nunquam rediturus sis. Porro quia obligatio fiebat scripturâ, hinc scribere significat mutuum sumere: proindeque rescribere est scripturam delere, factam obligationem dissolvere, mutuum sive debitum reddere. Terent. Phorm.

Illud argentum mihi jube rescibi.

77. *Togam jubeo componere.* Ne defluens illa vos interturbet dum me attendetis de re gravi loquentem.

80. *Mentis morbo calet.* Ut febris corpus, ita mens vitio æstuat. S. Ambros. in Lucæ cap. 4. *Variis criminum febribus caro nostra languebat. & di versarum cupiditatum inmodicis æstua bat illecebris. Nec minorem febrem amoris esse dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat. Febris enim nostra avaritia est; febris nostra libido est: febris nostra ambitio est: febris nostra iracundia est.*

82. *Danda est ellebori pars maxima avaris.* Ad medendum insanitiæ illorum maximæ. Plin. lib. 25. cap. 5. *Nigrum elleborum medetur paralyticis, insaniensibus . . . trahit alvum, & bilem, pituitasque.*

83. *Anticyram.* Insulam ellebori feracissimam. Vide Epist. ad Pis. v. 300. annot. Plin. mox, cit. *Dryum Tribu norum popularium clarissimum comitiali morbo constat liberatum eo medicamento, apud Anticyram. Ibi enim tutissimè sumitur.* Æc. Pers. Sat. 4. v. 16. . . . *Anticyras melior sorbere ne tacas.*

84. *Heredes Staberî, &c.* Exemplo demonstrat quanta sit avarorum insania. Staberius opes ita deperibat, ut posteris etiam notum esse voluerit se divitem fuisse: adeoque à paupertate abhorrebat, ut nominis immortalitatem speraret, si vel epitaphium omnibus constaretur ingentes divitias heredibus à se relictas.

85. *Ni sic fecissent.* Apponit damnationem & poenas, quo heredibus inter necessitas satisfaciendi conditionibus testamenti.

Dammati populo paria, aequae epulum, arbitrio Arrii:
 Frumenti quantum meritis Africa. Sive ego pravè,
 Seu rectè hoc volui, ne sis patruus mihi. Credo
 Hoc Staberi prudentem animum voluisse. quid ergo
 90 Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
 Heredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium, & cavet nihil acrius: ut si
 Fortè minus locuples uno quadrante periret,
 Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,

INTERPRETATIO.

paria gladiatorum, & convivium, ad summam iussit sepulcro ab heredibus
 libitum Arrii; tantum etiam tritici incidi? STERTIN. Nempè quandiu in
 quantum colligit Africa. Præterea vo- vivis fuit, censuit pauperiæ summam
 luerat ascribi: Seu malè seu bene illud esse malum; nihilque magis ille fugit
 ego iussit, ne sis mihi censor. Existimo quàm eam: ne si fortasse obiisset minùs
 sapienter hoc à Staberio iussum. DAMAS. dives uno quadrante, ipse sibi inimicus
 Quid igitur voluit quando pecunia legata fuisse existimaretur. Enimverò præclaris

ANNOTATIONES.

86. Epulum arbitrio Arrii.] Ac proinde sumptuosum ex ingenio Arrii hominis valde sumptuosi. CIC. in Vatin. n. 30. quærit à Vatinio, cur in epulo *Qu. Arrii airatus*, seu, cum toga pulla accubisset, . . . subditque: ita illud epulum est funebre, ut munus sit fune- ris, &c. & paulo post: ex epulo magnificentiſſimo famem illam veterem tuam non expleras?

87. Frumenti quantum meritis Africa.] Hanc frumenti abundare jam dictum lib. 1. Od. 1. v. 10. jam verò dicendum, ex hac magnam annonæ suæ partem Romanos habuisse. Nam licet è Sicilia & Sardinia frumenti plurimum collige- rent, tamen Ægyptus & Africa præsertim dicebantur horrea duo populi Rom. Varro de re Rust. lib. 2. *Manus movere maluerunt in theatro ac circo, quàm in segetibus ac vineis: frumentum lo- camus qui nobis advehat, quo saturi fiamus ex Africâ & Sardinia*, &c. Cornel. Tacit. Annal. 12. *Olim ex Ita- lia regionibus longinquas in provincias commeatibus portabant: neque nunc in- fecunditate laboratur; sed Africam poti- tius & Ægyptum exercemus, navibusque & casibus vita populi Rom. permissa est.* Apud Claudian. de bello Gildonis, Roma

sic loquens inducitur:

Tot mihi pro meritis Libyam Nilum- que dedere;

Ut dominam plebem bellatoremque Senatum

Classibus astivis alerent; geminoque vicissim

Littore diversi complerent horrea veni:

Stabat certa salus, Memphis si forte negaret,

Pensabam Pharium Gatulis messibus annum.

Frugiferas certare rates, lateque vi- debam

Punica Niliacis concurrere carbasa velis,

Sive ergo pravè, &c. Hoc referunt ad Damasippum nonnulli: certè perpe- ram: melius alii ad Staberium.

88. Ne sis patruus mihi.] Noli me reprehendere, ut solet ultrò patruus ne- potes. Vide lib. 3. Od. 12.

Credo hoc Staberi prudentem, &c.] Loquitur Stertinius.

89. Prudentem animum voluisse.] Alii legunt, prudentem animum vidisse, & explicant, providisse, sagaciter, nec ab- surdè.

94. Videretur sibi nequior.] Utpote qui

- 95 Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid simile isti
100 Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum
In mediâ jussit Libyâ, quia tardius irent
Propter onus segnes. Uter est insanius horum?
Nil agit exemplum litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
105 Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli:

INTERPRETATIO.

opibus obediunt universa, probitas, existimatio, gloria, divina atque humana: quisquis illas comparaverit, is habebitur nobilis, strenuus, justus, prudens quoque, nec non rex, & quodcunque libuerit. Itaque ille sibi pollicitus est hoc magno honori futurum tantam à virtute profectum. Quid simile huic egit Græcus Aristippus: qui famulis

imperavit in mediâ Libyâ aurum abjicere, eo quod lentius progredirentur ob onus graves? Uter horum magis desipit? DAMAS. Nihil prodest exemplum quod controversiam controversiâ dirimit. STERTIN. Si quis emat citharas, emtasque unum in locum deferat nec perius cithara pullandæ aut ullius musica:

ANNOTATIONES.

non cavisset ingens malum, cum posset; nec bona tot sibi procurasset ex opibus manantia.

98. *Hoc veluti virtute paratum, &c.*] Hinc igitur tanta curâ divitias congestit ac servavit, quod ex his sibi provenirent affatim fructus virtutis uberrimi & præstantissimi, ut quidem existimabat fatuè. Juvenal. Sat. 14. v. 136.

Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,

Ut locuples moriaris, egenti vivere fato.

99. *Quid simile isti græcus, &c.*] Sic varia sunt insanix genera. Staberius insaniebat pecuniæ amore: contrâ desipit Aristippus nimio ejus contemptu; quippè qui necessarium abjiciat vitiolum, futili prorsus ratione.

100. *Aristippus.*] Is genere Cyrenæicus, Athenas venit Socratem auditurus; sectæ Cyrenæicæ auctor fuit: primus Socraticorum institutionis mercedem exegit. Gestabat ejus famulus in itinere

pecuniam; & cum onere se pressum questus esset: Effunde quod nimis est, inquit Aristippus; & fer quod potes. Laert. ex Bione. Suidas, &c. Alii aliter rem narrant. Porro quod *Græcus* appellatur hic, ratio varia affertur: vel quod græcè philosophatus sit; vel quod Socratis audiendi causâ Athenis commoratus sit: vel quod esset ex insula Thera, quæ Græca erat colonia.

102. *Uter.*] An Staberius, an Aristippus.

103. *Nil agit exemplum, &c.*] Incertum quidem ex incerto, obscurum ex obscuro minimè elucescit.

104. *Si quis emat citharas, &c.*] Conglobatis exemplis explicatur avari insania. Qui pecunias quæ sunt ad usum, & *χρηματα* proinde Græcis dicuntur, magno studio congerit, nec iis utitur; prorsus est similis homini citharas comparanti quas pullare nescit, &c.

- Si scalpra & formas non futor, nautica vela
 Averſus mercaturis; delirus & amens
 Undique dicatur meritò. Quid diſcrepat iſtis
 Qui mummos aurumque recondit, neſcius uti
 110 Compoſitis, metuensque velut contingere ſacrum?
 Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
 Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc
 Audeat eſuriens dominus contingere granum,
 Ac potiùs foliis parcus veſcatur amaris:
 115 Si poſitis intùs Chii veteriſque Falerni
 Mille cadis; (nihil eſt, trecentum millibus) acre
 Potet acetum: age, ſi & ſtramentis incubet, unde.
 Octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
 Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arcâ:
 120 Nirum infanus paucis videatur, eo quod
 Maxima pars hominum morbo jaſtatut eodem.
 Filius aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
 Diis inimice ſenex cuſtodis, ne tibi deſit?
 Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum;

INTERPRETATIO.

Si ſcalpra & formas congerat qui non eſt futor; aut vela nautica qui à mercaturâ abhorret: infanus & vecors ab omnibus jure appelletur.

Atenim quid his diſfert ille qui aurum & nummos accumulât, ignorans bene uti comparatis, ac timens illa contingere quaſi rem ſacram? Si quiſpiam jacens continuo excubet prope magnum tritici cumulum, armatus ingenti fuſte; nec inde famelicus audeat granum accipere licet dominus, imo parcens illi alat ſe pleribus acerbis: ſi conditis in cellâ Chii

& Falerni vetuſti cadis mille (parum eſt, imò trecentis millibus) acre bibat acetum: Quin etiam ſi in ſtramine decumbat annos ætatis habens octoginta uno minus, cui in arculâ putreſcat ſtragulum veſtimentum, lumbricorum & vermiculorum cibus: is videlicet non multis cenſeatur deſipere, quoniam hominum pars maxima ſimili vitio laborat. Vah ſenex numinibus inſiſe, an ea ſervas ut filius vel etiam libertus heres abſumat, an ne egeas? etenim quàm minimum ex acervo diminuet quaque dies,

ANNOTATIONES.

106. *Scalpra & formas.*] Inſtrumenta ſutoria, cultros, pedes ligneos, &c.

114. *Foliis amaris.*] Vel ſilveſtribus oleribus, quæ hortenſibus ſunt amariora; vel malè conditis, & hinc inſipidis & acerbis.

115. *Chii.*] Vini exquiſiti ex inſula Chio. lib. 3. Od. 19. v. 5. *Falerni.* lib. 1. Od. 20.

117. *Acetum.*] Vinum aceſcens, corruptioni proximum.

Horat.

Stramentis incubet.] Strato vili ac duro, cum habeat molliores ſtragulas, periſtromata, &c.

123. *Diis inimice.*] Dant enim Diis utilia hominibus, non ut recondant, ſed ut ad uſum promant: at avarus adeo metuit ne ſibi aliquando quod opus eſt deſit, ut ſemper deſit, cum iis quæ adſunt non utatur.

- 125 Ungere si caules oleo meliore, caputque
 Cœperis impexâ fœdum porrigine? quare
 Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
 Undique? Tun' sanus? Populum si cedere saxis
 Incipias servosque tuos, quos ære pararis;
 130 Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
 Cùm laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
 Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
 An tu reris eum occisâ insanisse parente,
 135 Ac non ante malis dementem actum Furiis, quàm
 In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
 Quin ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,
 Nil sanè fecit quod tu reprehendere possis.
 Non Pyladen ferro violare aususve sororem

I N T E R P R E T A T I O.

etiamsi meliori oleo perfundere incœperis
 brassicas & caput impexum ac porrigine
 immundum? Quod si quidlibet parvum
 fufficere dicas, cur violas fidem, cur
 depradaris ac furaris undequaque? an
 tu sapias? Si lapidibus petas populum
 aut famulos pecuniâ emptos, insanire te
 dicent pueri cuncti & puella. Quando
 recte conjugem vel toxico matrem occidis,
 an mente sanâ es? Nec tu id perpetras

Argis, nec ferro; sicut Orestes furiosus
 interemit parentem. Nunquid putas eum
 in furorem actum post matrem inter-
 fecit, nec Furiis mente dejectum
 priusquam acutam securim calefecerit in
 faucibus parentis? imo ex quo tempore
 Orestes dicitur insanisse, cerè nihil
 commisit quod tu damnare queas. Nec
 Pyladem nec sororem Electram gladio

A N N O T A T I O N E S.

125. Ungere si caules.] Si victu pau-
 lè meliore ac lautiore utaris. Vide lib.
 1. Sat. 6. sub finem.

126. Porrigine.] E sordibus & incu-
 riâ peccandi capitis oritur porrigio, quo
 vitio caput fuffuribus velut farinâ oblitum
 in squammulas quasdam resolvitur.

131. Cùm laqueo uxorem, &c.] Carpit
 Horatius quosdam sceleratos sui tempo-
 ris, quales Scæva, de quo hujus lib.
 Sat. 1. v. 55. & Nerius, de quo Pers.
 Sat. 2. v. 14.

Nerio jam tercia ducitur uxor.
 Hic nempè, ut dotibus potiretur, uxo-
 res necabat, ille matri vitam eripiebat,
 ut hæredicatem adiret, vel ne diutius
 aleret.

132. Neque tu hoc facis Argis.] Non

in urbe græcâ, sed Romæ.

133. Nec ferro.] Sed veneno. Sar-
 casmus, cit. Sat. 1. hujus lib.

Orestes.] Hic matrem Clytem-
 nestram peremit ulturus patrem Aga-
 memnonem ab eâ interfectum. Vide
 Sophocl. Electram: Euripid. Oresten.
 Senec. Agamemnonem.

135. Ante dementem.] Quocirca tu,
 Scæva, Oreste nequior & insanior.
 Actum Furiis.] Virgil. Æn. 4. v.
 471.

Agamemnonius scenis agitato Orestes
 Armatus fœcibus matrem & serpen-
 tibus atris

Cùm fugit, ultricesque sedent in li-
 mine Divæ.

139. Pyladem] Amicum. vide Cic. de
 amic. n. 14. Porriò singularis Orestem

- 140 Electram, tantum maledicit utrique, vocando
 Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
 Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
 Qui Vejentanum festis potare diebus
 Campanâ solitus trullâ, vappamque profestis;
 145 Quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres
 Jam circum loculos & claves lætus ovanſque
 Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
 Excitat hoc pacto. mensam poni jubet, atque
 Effundi saccos nummorum, accedere plures
 150 Ad numerandum. hominem sic erigit. addit & illud:
 Nî tua custodis, avidus jam hæc auferet heres.
 Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
 Deficient inopem venæ te, nî cibus atque
 Ingens accedat stomacho fultura ruenti.

INTERPRETATIO.

petiit. ambos differiis duntaxat incesſit, hanc vocans furiam, illum autem aliud, quod micans bilis ſuggeſſit. Opimius indigens auro & argento domi reconditiis, qui poculo ſcittili è Campaniâ bibere Vejentanum conſueverat feſtis diebus, vappam autem neſaſtis, olim oppreſſus eſt veterno maximo; adeo ut heres exultans ac triumphans jam curre- ret ad arcam & claves. At hunc me- dicus fidus & velox expergeſecit iſtâ

ratione. menſam admoſeri imperavit, effundique ſaccos nummorum, ac plures accingi ad ſupputandum. Ita virum excitavit, adjungens hæc etiam verba: niſi tua defendis, ea mox heres inhians aſportabit. Me ſcilicet vivente? exclamat æger. Ergo ut vitam retineas, in- quit medicus, expergere: iſtud cura. Quid præcipis? Vena te imbecillum deſtituent, niſi alimenta & fulcrum validum adhibeantur labenti ſtomacho,

ANNOTATIONES.

inter & Pyladem amicitia etiam pro verbio decantata. Tull. de ſinib. 2. n.

84. Pyladea amicitia.

140. Maledicit utrique.] Aliter paulo Euripides. Sed Poëtis licet adjuncta rei immutare, & comminſci nova; ut dicitur in Epist. ad Piſ.

141. Aliud quod jussit splendida bilis.] Aliud convicium, quod ſuggererat iracundia, ſeu furor è ſlavâ bili. Alii atram bilem interpretantur. Perſ. Sat. 3. v. 8. Virrea bilis.

142. Pauper Opimius.] Opimia gens Romæ præclara celebritatem dedit Opimiano etiam vino & marmor. Hic pauper dicitur ob ſordidam avaritiam, cui deest tam quod habet quàm quod non habet: ut habet adagium.

143. Vejentanum.] Vinum inſpidum

& vile è Vejentano Hetruriæ agro. meminit Perſ. Sat. 5. v. 147.

. Vejentanumque rubellum
 Exhalet vapidâ laſum pice ſeſſilis obba.

Festis diebus.] Quibus tamen lætitiæ cauſâ vinum optimum debet poni.

144. Campanâ trullâ.] Vaſe ſcittili è Campaniâ.

Vappam.] Corruptum vinum. lib. 1. Sat. 1.

146. Claves.] Ad arcas aperiendas, auferendosque nummos Opimii.

152. Men' vivo?] Inquit expergens ille è veterno, ad ſonitum pecuniæ commotæ, & ad voces jaſturam illius minantes

Hoc age. Quid vis?] Sermocinatio eſt lethargici vix evigilantis, & medici

- 155 Tu cessas? agetum: sume hoc ptisanarium oryza.
 Quanti emtæ? Parvo. Quanti ergo? Octo assibus. Eheu!
 Quid refert, morbo, an furtis, pereamne rapinis?
 Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
 Stultus & insanus. Quid? si quis non sit avarus:
 160 Continuo sanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
 Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
 Hic æger. Rectè est igitur, surgetque? Negabit:
 Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
 Non est perjurus neque sordidus. Immolet æquis
 165 Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus & audax.
 Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone

INTERPRETATIO.

quid moraris? age: accipe hanc pulsem oryza. Quanti constat? Vili. Quanti, inquam? Octo assibus. Eheu, quid ineres, utrum moriar agritudine, an furtis & rapinis? DAMASIP. Quis ergo tandem sapiens? STERTIN. Is qui non vecors. DAMASIP. Quid avarus? STERT. Facinus est & demens. DAMASIP. Ec quid? Si aliquis non avarus sit, an prouide sapiens? STERTIN. Nequaquam.

DAMASIP. Quare, ô Stoice? STERTIN. Explicabo. Egrotus iste non est cardiacus: (crede tibi Craterum loqui) an ergo venè valet, atque exurget? Minime; inquiet: nam latus vel renes afficiuntur acri morbo. Non est perjurus nec sordide parcus. Ille suam matrem benignis Laribus. Atqui est ambitiosus ac temerarius. Navi pergat Anticyram. Quid enim interest, utrum bona tua

ANNOTATIONES.

lethalem soporem discutere satagentis.
 155. *Ptisanarium.*] Diminutivum est à ptisanâ. à *πίσιον*, pisinere, decoricare, est *πίσινον* vel *πίσισον*, ptisana, seu hordeum pistum & à cortice purgatum, unde fit puls optimi & salubris lucci restaurandis viribus accommodati, Galen, lib. 1.

Oryza] Ex oryzâ, gall. *du ris*, fit pariter, ut ex hordei farinâ, puls sanitati perutilis. Plin. lib. 18. cap. 7. *Inde maximè quidem oryza gaudet Italica* (Alc. ut Itali) è quâ ptisanam faciunt quam reliqui mortales ex hordeo Oryza quidem folia carnosâ, porro similia, sed latiora: altitudo cubitalis, flos purpureus, radix gemma rotunditatis.

156. *Quanti emtæ.*] Adverte sordes avari moribundi plus quidem etiam tum anxii de pretio remedi necessarij ad salutem, quam de propriâ salute.

Octo assibus.] Alc. octussibus. Gallicâ monetâ circiter *deux sols dix deniers*.

158. *Quisnam igitur sanus?*] Damasippus loquitur cum Stertino.

161. *Cardiacus.*] Ore ventriculi affectus: laborans eo morbo, quem Græci *καρδιακόν* nuncupant; Gall. *mal d'estomac*.

Craterum.] Illustrem medicum tempore Augusti. Eum laudat Persius Sat. 3. v. 65. nec non Tullius ad articum.

164. *Immolet æquis hic porcum Laribus.*] Laribus diis domesticis creditam hominum curam veteres existimabant. Hinc iis sacrificabant sive ut à vitis ac malis essent liberi eorum præsidio; sive pro collarâ ope grati. Quoniam verò mater Larum Mania dicebatur, patrociniis illorum requirebant ad depulsionem insanie, quæ Græcis *μανία*. Porcum ritu proprio Laribus immolari, patet ex Ode 23. lib. 2.

166. *Naviget Anticyram.*] Elleborum scilicet ibi quaesitus, ad expurgandam insaniam quâ laborat. Vide supra.

Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?

Servius Oppidius Canusi duo prædia, dives

Antiquo censu, natis divisisse duobus

170 Fertur, & hoc moriens pueris dixisse vocatis

Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque

Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi;

Te Tiberi numerare, cavis abscondere tristem;

Extimui, ne vos ageret vesania discors:

175 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.

Quare per divos oratus uterque Penates,

Tu cave ne minuas, tu ne majus facias id

Quod satis esse putat pater, & natura coercet.

Præterea ne vos titillet gloria, iure-

INTERPRETATIO.

projicias in barathrum, an acquisitis utare nunquam? Servius Oppidius veteri censu locuples duo prædia duobus filiis Canusi paritus esse narratur; moribundus autem vocasse liberos ad cubile, & sic allocutus: Ex quo te, Aule, perspexi talos ac nuces aperto sinu portare, necnon largiri aique ludere: Te vero, Tiberi, mactum supputare, &

in cavis occultare; veritus equidem sum ne vecordia dispar vos teneret; ne tu Nomentanum, tu Cicutam imitareris. Quamobrem per deos Penates ambos obsecro, tu ne dilapides, tu ne augas id quod pater sufficiens arbitratur ac natura definit. Insuper utrumque sacramento obligabo, ne vos capiat ho-

ANNOTATIONES.

Barathro.] Ventri admodum voraci. Quidam explicant, ambitioni, quæ est veluti gurgis. Propriè barathrum locus erat Athenis profundissimus, in quem demittebantur noxii & capite damnati. Sensus Horatii est: quid differt utrum prodigalitate an avaritiâ pecces, & ad insaniam ruas.

168. Servius Oppidius.] Rem illustrat exemplo patris prudentissimi filios duos à diversâ insanix specie deterrentis.

Canusi] Hæc urbs est Apulix, de quâ lib. 1, Sat. 5.

169. Divisse.] Divisisse syncope.

171. Aule.] Fili mi.

Talos.] Ne tesseras lusorias Gall, dex, accipe Lector, sed ocellatos. His enim non item illis lustrabant pueri. Sueton. Octav. cap. 8; Animi laxandi causâ, modo piscabatur hamo: modo talis aut ocellatis, nucibusque ludebat cum pueris minutis, ubi oscillis alii, alii oscillis

legunt: alii etiam ocellatis nucibus, id est, in oculi figuram compositis.

172. Ferre sinu laxo.] Absque magnâ curâ, negligenter.

173. Tiberi.] Alter hic est Servii Oppidii filius.

174. Vesania discors.] In pueris nempe elucebant mores, jam studia micabant. Aulus propendebat in prodigalitatem, Tiberius ad avaritiam vergebat.

175. Nomentanum.] Hominem profusione & luxuriâ famosum: de eo lib. 1, Sat. 8.

Cicutam.] Faneratorem avaritiæ sordidæ.

178. Natura coercet.] Nimirum illa paucis contenta duntaxat requirit quod sufficiat.

179. Ne vos titillet gloria.] Ne vos ambitione duci & teneri contingat: ne ambiatis ullum magistratum, ædilitatem, præturam, &c.

- 180 Jurando obstringam ambo: uter ædilis fuerit, vel
 Vestrum prætor; is intestabilis & sacer esto.
 In cicere, atque fabâ, bona tu perdasque lupinis,
 Latus ut in circo spatieri, aut æneus ut stes;
 Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
 181 Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
 Ne quis humasse velit Ajacem, Attrida, vetas cur?

INTERPRETATIO.

norum cupiditas: uter vestrum ædilis aut prætor fuerit, is testimonii expers & execrandus esto. Nempe ut in circo magnificè incidas, vel stes ex are confatus, tu stulte opes in cicere & fabâ & lupinis effundas, ac prædiis & pecuniis à patre acceptis spoliare? Nimirum ut plausus quos accipis Agrippa, tu quoque accipias, quasi vasa vulpes generosum leonem amulatus? O Attrida, quare prohibes ne quispiam curet sepe- liendum Ajacem?

ANNOTATIONES.

* 181. *Intestabilis.*] Adempto jure testi-
 monii dicendi & condendi testamenti
 infamis. Gell. lib. 6. cap. 7. & lib. 15.
 cap. 13.

182. *In cicere, atque fabâ.*] Ejusmo-
 di nempe donaria & congiaria faciebant
 demulcendæ & captandæ plebis gratiâ,
 qui ad magistratus sibi viam munire
 studebant: spargebant in vulgus legu-
 mina quæ magni tum aestimabantur à
 populo nondum locuplete & superbiente.
 Plin. lib. 18. cap. 12. varia cicерum ge-
 nera affert: ejusdem verò capitis initio
 ita scribit: *Inter legumina maxime
 honos faba: quippe ex quâ tentatus sit
 etiam panis.* cap. 14. *lupinus*, inquit,
*usus est proximus; cum sit & homini,
 & quadrupedum generi ungulas habenti
 communis. & postea; maceratum calidâ
 aquâ homini quoque in cibo est.*

183 *Latus ut in circo.* &c.] Ut in
 circo magnificè & gloriosè ambules,
 cum ædilis ex more ludos Florales pro-
 curabis; tumque munera etiam plebi
 disperges, ad benevolentiam ejus aucu-
 pandam, atque majores aliquando ma-
 gistratus capeßendos. Pers. Sat. 5. v. 177.

*Rixanti populo, cicer ingere largi
 possint
 nostrâ ut Floralia*

Aprici memini, senes.

Æneus ut stes.] Ut erigatur tibi statua
 ex ære.

184. *Nudus agris, &c.*] Plures certè
 bona sua profuderunt in missilibus &
 donariis: & Milo quidem tria dicitur
 patrimonium consumpsisse auram venan-
 do popularem congiariis.

185. *Agrippa.*] Augusti gener, populo
 item dilectissimus, de eo lib. 1. Od. 6.

186. *Astuta ingenuum, &c.*] Tu
 pusillus magnos perperam æmulatus.
 Sunt qui alludi velint ad Æsopi fabu-
 lam de vulpe seu asino Cumano leoninis
 exuviis induto.

187. *Ne quis humasse velit, &c.*]
 Novus dialogus, quo ambitiosos pariter
 insanire demonstratur: asseriturque id
 quod est suprâ v. 45. *Hæc magnos for-
 mula reges tenet.* Itaque Sertinius seu
 plebeius quispiam inducitur loquens cum
 Agamemnone; qui quidem, ut *regum
 maximus* appelletur, grande piaculum
 non dubitat perpetrare; videlicet pro-
 priam filiam ambitioni suæ magis in-
 molat quàm Dianæ aut publicæ utilitati.
 Vide Euripid. Iphigen. in Aulide.

Ajacem.] Telamonis filium, excepto
 Achille solo, fortissimum Græcorum:
 eorumque insigne propugnaculum, atque
 inter ceteros capite & latis humeris
 eminentiorem: teste Homero Iliad. 2.

- Rex sum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito : ac si cui videor non justus, inulto
190 Dicere quæ sentit permitto. Maxime regum
Dii tibi dent captâ classẽ deducere Trojâ.
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis;
195 Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssẽ
Et Menelaum unâ mecum se occidere clamans.

INTERPRETATIO.

AGAMEMNON. Quia rex sum. STERTIN. Ego unus è plebe nihil amplius interrogo. AGAMEM. Quin & rem justam jubeo. Quod si quis me iniquum judicat, huic per me licet impunè loqui quicquid censet. STERT. O regum maxime, tibi nuna largiantur, ut expugnata Trojâ classẽ reducas incolumem. Igitur interrogare, statimque responsum dare permittis? AGAMEM. Permitto. STERTIN.

Quare Ajax Heros post Achillem maximus computrescit, Gracis toties liberatis inclytus? An ut lateatur populus Priami ipseque Priamus quod ille maneat insepulchus, per quem tot adolescentes patriâ sepulturâ privati sunt? AGAMEM. Imò quod mille oves furens trucidavit, rociferaus; mactare se præclarum Ulyssẽ, ac Menelaum, atque ipsum me.

ANNOTATIONES

& 3. vide lib. 2. Od. 4.

Vetas cur?] Ajacem propriâ manu interfectum Teucer frater ad sepulturam efferre moliebatur : at prohibitus est jussu Agamemnonis, eò quod hostilem in Græcos animum ille præbuisset, ut mox explicabitur.

188. Nil ultra quæro.] Quidam legunt, quare, ut continuus sit Agamemnonis sermo.

195. Gaudeat ut populus Priami, &c. Gaudium nempe hostibus Trojanis ingens paras : ex Iliad. 1.

Priamus.] Is non Trojæ solum, sed propè totius Asiæ rex : pater Hectoris, Paridis, aliorumque numero teste Cic. Tusc. 1. quorum 17. è legitimâ uxore. Hos bello Trojano fere omnes vidit ab hostibus occisos : ipse denique Trojâ captâ interemptus à Pyrrho Achilles filio.

197. Mille ovium insanus morti dedit. &c.] De armis Achillis mortui

contendit Ajax cum Ulyssẽ; causâ verò cecidit : unde ira & furore percitus in Græcos ulcisci putans, pecudes benè multas trucidavit. Demum ad mentem reversus facinoris pudore semet gladio peremit. Vide Sophocl. Ajac. flagell. Ovid. Metam. 13. &c.

Mille ovium.] De hac loquendi formula, mille hominum, &c. Gell. 1. 1, cap. 16. Macrobi. Saturn. lib. 1. cap. 5.

198. Menelaum.] Agamemnonis fratrem, Spartæ regem : cujus uxor Helena à Paride rapta Trojæ incendio flammam suppeditavit.

Unâ mecum se occidere clamans] arietes nempe grandiores ac boves occidens Ajax arbitrabatur se mactare Agamemnonem, Ulyssẽ, Menelaum; & scemmata etiam in eos jactabat. Sophocl. cit. Juvenal. Sat. 14.

Hic bove percusso mugire Agamemnonem credidit.

- Tu cùm pro vitulâ statuis dulcem Aulide natam
 200 Ante aras , spargisque molâ caput improbe falsâ :
 Rectum animi servas ? Quorsum ? Infans quid enim Ajax
 Fecit , cùm stravit ferro pecus ? abstinuit vim
 Uxore & nato : mala multa precatus Attidis ;
 Non ille aut Teucrum , aut ipsum violavit Ulyssẽm.
 205 Verùm ego , ut hærentes adverso littore naves
 Eriperem , prudens placavi sanguine divos.
 Nempè tuo , furiose. Meo , sed non furiosus.

INTERPRETATIO.

STERT. *At at, quando tu in Aulide filiam dilectam loco juvenca altaribus admoves, caputque molâ falsâ scelerate conspergis, num tenes iudicii aequitatem?*
 AGAM. *Quid loqueris?* STERT. *Enimverò quid peccavit Ajax furiosus, quando pecudes ense jugulavit? haud conjugem*

& filium læsit, diras quidem in filios Atrei jactavit: at nec Teucrum nec ipsum Ulyssẽm percussit. AGAM. *Atqui ut abstraherem naves inique littore detentas, ego ritè numina placavi sanguine.*
 STERT. *Tuo Videlicet, insanè* AGAM. *Meo, inquam, sed minimè insanus.*

ANNOTATIONES.

199 *Tu cùm pro vitulâ, &c.*] Vide Euripid. Iphigen. in Aulide. Virgil. Æn. 2. v. 116.

Sanguine placastis ventos & virgine casâ.

Porrò totam hanc fabulam confinxerunt Poëtæ ex historiâ Jephthæ: lib. Judic. cap. 11. Item ex sacrificio Abraham: Genes. cap. 22. Præclare Cicero lib. 3. n. 95. *Quid Agamemnon, cùm devovisset Diana quod in suo regno pulcherrimum natum esset illo anno: (observa Lector, historiæ varietatem seu variam narrationem) immolavit Iphigeniam, quâ nihil erat eo quidem anno natum pulchrius? Promissum potius non faciendum, quam tam terribile facinus admittendum fuit. Ergo & promissa non facienda nonnunquam.* Sic profectò & Jephthæ culpatur, tum quod vovit stultè, tum quod putavit stultum votum adimplendum esse.

Statuis dulcem Aulide natam ante aras.] Ad Aulidem Bocotiarum portum designabatur classis Græcorum, suspensis ventis, & grassante pestilentia, ob Dianæ cervum ab Agamemnone imprudenter venando interfectum. Quâ de re consulti Vates, responderunt placandos esse Deos mactatâ Iphigeniâ Agamemnonis filiâ. Itaque sacrificio petito

Græci prosperam navigationem habuerunt, Trojanque exciderunt. Euripid. cit. Ovid. Metam. 12. Alii aliter. Vide Cicer. ante cit. Offic. 3.

200. *Spargisque molâ caput, &c.*] Ex solempni ritu sacrificorum; qui quidem talis erat: 1. Inter cornua victimæ deponebant molam ex farre molito & sale: unde facta vox *immolare*. Vide lib. 3. Od. 23. ubi farre pto & saliente micâ. 2. In caput hostiæ effundebatur vinum; è quo prius tum Sacerdos tum astantes degustare seu delibare solebant: hincque dicta libatio. 3. Ipse manu fetas evehebatur inter hostiæ cornua, atque in ignem velut prima libamina projiciebat. 4. Victimariis mandabat hostiam cadere ac jugulare. 5. Aruspex cultro ferreo viscera explorabat, an perlitatum foret. 6. Ministri è singulis visceribus ac membris certas partes exsecabant, farinaque involutas & in calathis compositas sacrificanti offerebant: hic verò aris imponebat, accensoque foculo cremabat. 7. Epulas instruebant, circum aras saltabant, choreas ducebant, hymnos Diis concinebant.

203. *Uxore.*] Tecmellâ, nato, Euryface. Attidis. Agamemnoni & Menelao.

204. *Teucrum.*] Fratrem suum.

- Qui species alias veris, scelerisque tumultu
 Permissas capiet, commotus habebitur; atque
 210 Stultitiâne erret, nihilum distabit an irâ.
 Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
 Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? & purum est, vitio tibi cum tumidum est cor?
 Si quis læticiâ nitidam gestare amet agnam,
 215 Huic vestem ut natæ, paret ancillas, paret aurum,

INTERPRETATIO.

STERT. Verùm qui speciebus falsis & scelere confusis conspurcatisque ducitur, certè furiosus censeretur: nec interest utrum per insaniam an per iram peccet. Nunquid Ajax insanit, cum agnos perimere innocentes? an tu mente sanus es; quando spontè crimen perpetras ob vanam gloriam? utrum culpâ caret animus dum superbit? Age verò, si quis agnam læticiâ circumferre gaudet; ac velut filia vestes, aurum, famulas tribuat;

ANNOTATIONES.

Ulysses.] Cui tamen Ajax iratus maxime.

208. *Qui species alias veris &c.*] Urget Stertinius, quasi diceret: imò furiosus es ac demens, quippè falsis rerum speciebus illus, atque (ut ait Tull. Tusc. 5. n. 98.) mentem habes imbutam pravitate erroribus. Quod si animo flares, si commotus non esses, veras utique species habuisses, rectam animi servasses, atque adeo intellexisses hominis eadem haud placere numinibus, à quibus vita nobis tribuitur: neque vanâ honoris cupiditate deceptus crimen infandum speciosâ religionis umbrâ velatum stultè admixisses. Certè sana mens causas rerum & consecutiones videt. Cic. de finibus 2. n. 45.

212. *Ob titulos inanes.*] Vanæ gloriæ, summi Græcorum imperii, ambitiosi nominis studio, ut totius Græciæ exercitiis imperator dicaris. Vide Iliad. 2. sub finem: ubi numerantur & nominantur reges ac duces Græcarum copiarum. Præcipui verò isti: Achilles Myrmidonum, Ulysses Ithacensium, Thoas Atolorum, Idomeneus Cretensium, Tlepolemus Rhodiorum, Philoctetes Melibæorum, Ajax Telamonius Salaminiorum, Ajax Oileus Locrensiū, Menestheus Atheniensium, Nestor Pyliorum, Diomedes Argivorum, Menelaus.

laus Lacædæmoniorum, Agapenor Arcadiorum, &c. Quibus omnibus, id est navibus circiter mille ac ducentis, viro- rum autem millibus centum & viginti præerat Agamemnon Mycenensium rex.

213. *Stas animo.*] An non tua mens de iuâ sede mota ac dejecta est? cum enim stat illa, rectè sentit, rectè cogitat, rectè agit.

Purum est, vitio tibi cum tumidum est cor?] Alii sic interpungunt: *purum est vitio, tibi cum tumidum est cor?* certè bonus utrobique sensus.

214. *Si quis læticiâ, &c.*] Aliud argumentum à simili. Porro ne cui ea similitudo videatur futilis aut infusa, legat lib. 2. Reg. cap. 12. ubi Nathan Propheta ex pari similitudine Davidem regem redarguit: *Pauper nihil habebat omnino præter ovem unam parvulam, qua creverat apud eum cum filiis ejus, de pane illius comedens, & de calice ejus bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia.* Item Sueton. Calig. cap. 55. nimirum Imperator ille equo suo, præter equile marmoreum, & præsepe eburneum, præter & purpurea tegumenta, ac monile & gemmis, domum etiam & familiam & supellectilem dedit, quo lautius nomine ejus invitati acciperentur: consulatum quoque traditur destinasse. Quid verò Xerxes Plata-

- Pupam aut pupillam appellet, fortique marito
 Destinet uxorem : interdicto huic omne adimat jus
 Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
 Quid, si quis natam pro mutâ devover agnâ?
 220 Integer est animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
 Stultitia, hic summa est insania. qui sceleratus,
 Et furiosus erit, quem cepit vitrea fama,
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 Nunc age luxuriam & Nomentanum arripe mecum;
 225 Vincit enim stultos ratio insanire nepotes.
 Hic simul accepit patrimonii mille talenta,

I N T E R P R E T A T I O.

puellam vel puellulam nominet; atque viro generoso conjugem dare velit: isti Prætor edicto omnem auferat potestatem; curaque sit penes cognatos sapientes. Quid si aliquis filiam loco agna muta addidit morti? an mente constat? Nequaquam affirmes, Itaque ubi est iniqua fatuitas, ibi summa est insania. Qui

improbus, erit pariter insanus. Quisquis præclara existimationis avidus fuerit, hunc attonitum fecit Bellona sanguinolenta. STERT. ad DAMAS. Jam verò mecum excute luxuriam & Nomentanum. quippe ratio probabit luxuriosos desipere & furevere. Iste ubi à patre accipit mille talenta,

A N N O T A T I O N E S.

no arbori donans aureum monile, affiduumque satellitem, ex eorum numero qui immortales vocabantur? Herodot. lib. 7. vide annot. lib. 2. Od. 15. v. 4.

216. *Pusam aut pusillam.*] Pusus & pusa, unde pusilla & pusio, idem significant quod puer, & puella: Varro 6. de Ling. Lat. Aliilegunt, *pupam & pupillam.*

217. *Interdicto huic omne adimat jus Prætor*] Huic homini tanquam malè sano Prætor interdicit omni jure administrandi bona sua.

218. *Abeat tutela.*] Bonorum illius administratio seu procuratio transferatur & committatur propinquis. Lex 12. tab. Ita statuebat: si furiosus existit, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaque ejus patestas esto.

219. *Quid si quis natam, &c.* Quid ergo Agamemnon morti addicens filiam, & aris devovens, num integrâ mente est?

221. *Qui sceleratus, & furiosus erit.*] Non absit quod legitur apud Isai. cap. 35. *Via sancta vocabitur & directa,*

ita ut stulti non errent per eam.

211. *Vitrea fama.*] Vel, fragilis; vel splendens, instar vitri.

222. *Hunc circumtonuit, &c.*] Hunc bellicæ gloriæ plus aquo avidum & stultè appetentiorē scilicet attonitum indeque vesanum reddidit Bellona bel-
 lorum Dea. Juvenal. Sat. 4. v. 123.

ut fanaticus

astro

Percussus Bellona tuo.

Græcis *μυρρὸντος*, vesanus, fulmine vel tonitru stupescit: *ἐμψροντία*, stupor, vesania.

224. *Nunc age luxuriam, &c.*] Ostendimus insanire avatos & ambitiosos: modò luxuriosos arripiamus, omnesque Nomentani similes.

Nomentanum.] Hominem profusione & luxuriâ famosum, de eo jam lib. 1. Sat. 8. & lib. 2. Sat. 1.

226. *Hic simul accepit, &c.*] Statim atque Nomentanus pinguem hereditatem accepit, eam dilapidare totam aggre-
 ditur.

Mille talenta.] Gallicæ moneta, sex

Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
 Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
 Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum
 230 Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
 Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid & horum
 Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras.
 Accipe quid contra juvenis responderit æquus.
 In nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum

INTERPRETATIO.

statim venire mandè in suam domum jubet piscatores, pomarios, aucupes, myropolas, turbamque sceleratam Hetrusci vici, scurras, fartores, denique macellum totum ac Velabrum. Quid inde? magno numero confluxere. Leno proloquitur:

Quicquid habeo, quicquid etiam illorum singuli domi habent, tuum illud puta: ac seu mox, seu cras posce. Audi quid ad hac reposuerit bonus adolescens: In nivibus Lucania pernoctas ocreas indu-

ANNOTATIONES.

cens mille écus: si quidem unum quodq; Talentum ad rationes nostras facit nummos sexcentos.

227. Pomarius.] Qui fructus sive poma omnis generis vendit.

228. Unguentarius.] Pharmacopola, lib. 1. Sat. 2. Gall. Parfumeur.

Tusci turba impia vici.] Quotquot voluptatum affectæ & ministri habitant vicum Tuscum; qui palatium inter & capitolium situs est: dictus à Tuscis incolis. Quam appellandi rationem variè quidem explicant. Varro de Ling. Lat. lib. 4. Tit. Liv. lib. 2. Donyf. Halic. vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 18. In eo meretrices habitaverunt; item unguentarii: unde & Thurarius dictus est: certe malæ famæ notam habuit. Plaut. Cistell. Tusco modo indignè dotem quas corpore. Et Curcul. in Tusco vico, ibi sunt homines qui ipsi sese venditant.

229. Scurris.] Gall. Bouffons.

Fartor.] Qui aves farcit & sagineat: qui lucanicas aliaque id genus farcimina facit & condit.

Cum Velabro omne macellum.] Cuncti simul cupidiarum ac delicarum artifices & ministri.

Velabro.] Velabrum à vehendo dictum volunt aliqui cum Varrone lib. 4. de Ling. Lat. palustris & aquosus pridem

locus erat, per quem etiam Tiberis deflavit donec ab Augusto in alveum est coactus: quemadmodum dicitur in Arte Poët. v. 67. hinc & Tibul. lib. 2. Eleg. 5.

At quæ Velabri regio patet, ire solebat

Exiguus pulsâ per vada linter aquâ. Exinde vicus fuit Romæ celebris; ex quibusdam, in foro boario: ex aliis, in foro olitorio; hod. S. Giorgio in Velabro. Nomen alii deducunt ex eo quod locus erat obrentus velis, sub quibus vendebantur oleum, casei, & similia. Plaut. Captiv. quasi in Velabro olearii. Martial. lib. 13. Epigr. 32. caseum Velabrensem commendat.

Macellum] Locus obsoniis vendendis Romæ destinatus: à mactandis pecoribus ac venundandis appellatus: vel à quodam Macello nomine, cujus domus olim ibi diruta fuerit. Alii aliter.

231. Leno] Hic vel à leniendo, vel ab alliciendo dictus accomodatum planè suo nomini sermonem habet ad juvenem prodigum.

233. Æneus.] Ironicè. Nomentanus scilicet erga nequam illos homines at jucundos libidinum ministros benignus ac liberalis.

234. In nive Lucanâ, &c.] Quantas, inquit, pro me fers ærumnas, ve-

- 235 Cœnem ego : tu pisces hiberno ex æquore verris :
 Segnis ego , indignus qui tantum possideam . aufer ;
 Sume tibi decies : tibi tantumdem : tibi triplex ,
 Unde uxor mediâ currat de nocte vocata .
 Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ
- 240 (Scilicet ut decies solidum exorberet) aceto
 Diluit insignem baccam . quî sanior , ac si
 Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam ?
 Quinti progenies Arrî , par nobile fratrum ,
 Nequitia & nugis pravorum & amore gemellum .

I N T E R P R E T A T I O .

ius , ut aprum ego comedam : tu pisces hyeme in mari quaris mihi . Ego certè deses haud mercor tantas opes habere . Tolle accipe tibi decies centena millia sestertiûm : tibi tantumdem : triplum verò tibi , per quem festinat conjux mediâ nocte accersita . Æsopi filius margaritam eximiam ex aure Metellæ abla-

tam aceto liquefecit , nempe ut absorberet decies centena simul : nonne tam insanus quàm si idipsum projecisset in currentem fluvium aut in cloacam ? Filius Q. Arrii , par fratrum illustre improbitate & scurriliale & criminum studio simillimum ;

A N N O T A T I O N E S .

nando in Lucaniæ montibus ac silvis , vel dum nivibus rigescunt , ut mihi apros afferas ! de Lucaniâ , in Epod. 1. sub finem .

235. *Verris .*] Hinc retis genus piscatorium vocarunt e verriculum . Non . Marcel .

237. *Sume tibi decies .*] En vobis præmia rependere statui : dono videlicet tibi , venator , decies centena millia sestertiûm : tantumdem quoque tibi , piscator : tibi verò triplum , ô leno , qui sedulo mihi voluptates procuras .

239. *Filius Æsopi .* &c.] Æsopus Tragedus fuit locuples admodum & luxuriosus . Clodius pariter ejus filius decoxit ab eo relictum sibi hereditatem ducenties sestertiûm , ut aiunt : & cùm à Cæciliâ Metellâ adamaretur , pendentem ex ejus aure margaritam ingentis pretii detraxit , atque aceto liquefactam exorbuït . Vide Valer . Max . lib . 9 . cap . 1 . Macrob . lib . 3 . c . 14 . Plin . lib . 9 . cap . 35 . ubi de Cleopatraz Antonique epulis pariter luxuriosis ; subditque : Prior id fecerat Roma in unonivus magna taxationis Clodius Tragedi Æsopi filius , relictus ab eo in amplis opibus heres ; ne

in Triumviratu suo nimis superbiat Antonius , panè histioni comparatus . &c. Caligula quoque pretiosissimas margaritas aceto liquefactas sorbuit . Sueton . Calig . cap . 17 .

240. *Scilicet ut decies solidum exorberet .*] Plin . mox cit . Duo fuere maximi : maiores per omne ævum : utrumque possedit Cleopatra Ægypti reginarum novissima , per manus Orientis regum sibi traditos . Hæc , cum exquisitis quotidie Antonius jagmaretur equis , superbo simul ac procaci fastu , ut regina meretrix lautitiam ejus omnem apparatusque obstrictans , quærent eam quid astrai magnificentia possit , respondit , unâ se cenâ centies sestertiûm absumpturam . &c. .

Aceto diluit .] Hanc mellè vim aceto , docet Vitruv . lib . 8 . cap . 3 . Macrob . lib . 3 . cap . 17 . Plin . cit . Ex præcepto ministrum tantum vas ante eam posuere aceti , ejus asperitas viæque in tabem margaritas resolvit . Idem lib . 23 . cap . 1 . sub finem : acetum saxa rumpit infusum , quæ non ruperit ignis antedecens .

243. *Quinti progenies Arrî .* &c.] Pariter leves ac luxuriosi duo fratres

- 245 Luscinias soliti impenso prandere coemptas.
 Quorsum abeant sani? cretâ an carbone notandi?
 Aedificare casae, postello adungere mures,
 Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
 Si quem delectet barbatum; amentia verset.
 250 Si puerilius his ratio esse evincet amare,

INTERPRETATIO

assueti comedere lusciniâs magno pretio emptas; quâ parte credantur sapere? an candido, an atro lapide notandi? Si vetulus quispiam gaudeat extruere domunculas, parvo currui mures alligare, ludere par impar, equitare in longo fuste; hunc dicas agi vesaniâ. Si ratio vincat, amare puerilius esse quàm ista;

ANNOTATIONES.

Q. Arrii filii. Is videtur esse, de quo supra v. 86.

245. *Luscinias soliti impenso prandere.* Valer. Max. cit. Æsopi Tragœdi filius, inquit, non solum perditâ sed etiam furiâ luxuria juvenis, cantu commendabiles aviculas immanibus emptas pretiis in cœnâ pro ficedulis ponere, acetoque liquatas magna summa uniones portionibus aspergere solitus, amplissimum patrimonium velut amaram sarcinam quàm celerrimè abjicere cupiens, Plin. lib. 10. cap. 31. *Insignis est Æsopi histriônis tragicæ patina sexcentis millibus sestertium taxata: in quâ posuit aves cantu aliquo aut humano sermone vocales, nummis sex singulas coemptas: nullâ aliâ inductus suavitare, nisi ut in his imitationem hominis manderet, ne questus quidem suos reveritus illos opimos & voce meritos: dignus prorsus filio, à quo devoratas dixi margaritas.*

Prandere. Vox fortassè ad augendam invidiam posita. Nam qui tam exquisitas dapes prandebant, quas non cœnabant? Si quidem ex Plutarcho Sympos. 8. cap. 6. prandium erat matutina quæpiam escatio, sine apparatu, ex obviis quibuscumque: cœna verò convivium paratum & elaboratum. Unde & soli prandebant, at cœnabant in cœtu amicorum; unde nomen. Vide Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 21.

246. *Quorsum habeant sani?* Quomodo sanis annumerentur. Marcilius haud absurdè corrigit: Quorsum abeant?

sani? cretâ an carbone notandi?

Cretâ, an carbone notandi? An laudandi, an vituperandi? Pers. Sat. 5. v. 108.

Illa prius cretâ, mox hac carbone notasti.

247. *Aedificare casae, &c.* Amantes etiam desipere jam probat; tanque puerilia agere, quam solent pueri domunculas extruentes è cœno & lapillis; mures velut jumenta ad postellum alligantes, &c.

248. *Ludere par impar.* Sicut pueri manu prementes copiam nucum, fabarum, castanearum, nummorum, divinandum alii aliis proponunt, sine par numerus, an impar. Sic tamen viri lusitarunt interdum, imò & Augustus. Sueton. Octav. cap. 71. *Alea rumorem nullo modo expavit: lusitque simpliciter & palam oblectamenti causâ etiam senex.* Et postea: *scribit ad filiam: Misi tibi denarios ducentos quinquaginta, quos singulis convivis dederam, si vellent inserse, inter cœnam vel talis vel par impar ludere.* De his Jul. Pollux lib. 9. cap. 7. Ovid.

Est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar;

Ut divinitas auferat augur opes.

Equitare in arundine longâ Ita cum filioliis lusisse narratur sapiens ille Socrates; nec supervenientem Alcibiadem erubuisse.

249. *Si quem delectet barbatum* Id est, si quis barbatus & senex ludos istos.

Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
 Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
 Sollicitus piores: quæro, faciasne quod olim
 Mutatus Polemon: non ponas insignia morbi,
 255 Fasciolas, cubital, focalia: potus ut ille
 Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
 Postquam est impransus correptus voce magistri?

INTERPRETATIO.

nec ullum esse discrimen utrum in arena ludas
 istdem ludis quibus olim ludebas res
 annos natus, an amore meretricis anxius
 lacrymare: rogo te, num acturus sis quod
 Polemo quoniam egit errore liberatus?

an abjicies morbi signa, fascias, pallio-
 lum, faucium operimenta: quemadmo-
 dum ille comestans narratur coronas ca-
 piti detraxisse, statim ac reprehensus
 est à sobrio præceptore.

ANNOTATIONES.

pueriliter confectetur, ac totus iis incum-
 bat. Nam, ut dixi, tum paulò ante
 tum alibi, nugari ac ludere viri graves
 aliquando visi sunt. Vide Sat. 1. hujus lib.

254. *Mutatus Polemon.*] Is adolescens
 Atheniensis luxuriâ perditus, die quadam
 ebrius & comestabundus scholam Xeno-
 cratis ingressus est: hunc verò cum de tem-
 perantiâ, sobrietate, pudiciâ vehementer
 disputantem audisset, adeo commotus
 est ejus oratione, ut luxuriosum morem
 extemplo ejuravit. Quin & factus Xeno-
 cratis discipulus post ipsum docuit magnâ
 cum laude. Diog. Laert. l. 4. Valet. Max.
 lib. 6 cap. ult. Suidas, &c. Meminit
 & S. Ambros. lib. de Eliâ, cap. 12.

255. *Fasciolas.*] Integumenta pariter
 & ornamenta, quibus tibiae & crura præ-
 ligabant ac vinciebant præsertim molles:
 Græci perisselidas vocant; Latini tubi-
 gar, caligas, bracas, feminalia: Gall.
bas & haut de chausses. Cic. de Harusp.
 respon. P. Cledus à mirâ à muliebribus
 solet, à purpureis fasciis, à strephio
 . . . est factus repente popularis. Quintil.
 l. 11. c. 3. fascias quibus crura vestiantur.

Cubital.] Pulvillum cœnantis cubito
 supponendum aliqui interpretantur ab-
 surdè quidem: Nam quid ad rem? Imò
 erat palliolum quoddam super humeros
 ad cubitos usque protentum, caput etiam
 cucullo protegens contra frigus. Quintil.
 mox cit.

Focalia.] Torques, coronas floreas,

inquiunt. Imò colli ac faucium involu-
 crum & fomentum, è fasciis laneis. Vide
 Pers. Sat. 1. v. 17. annot. Quintil. cit. pal-
 liolum, sicut fascias quibus crura vestiun-
 tur, & focalia, & aurium ligamenta, sola
 potest excusare valetudo. Senec. Natur.
 quæst. 4. videbis quosdam graciles, pal-
 liolo focalique circumdatos. Martial. lib.
 14. Epigr. 142.

Si recitaturus dederò tibi forte libellum.
Hoc focale tuas asserat auriculas.
 & lib. 4. Epigr. 41.

Quid recitaturus circumdas vellera collo?

*Potus ut ille dicitur ex collo furtim
 carpsisse coronas.*] Valer. Max. cit. Po-
 lemo . . . vino gravu, unguenti de-
 libutus, serui capite redimito, pelluci-
 dâ veste amictus, patentem Xenocra-
 ti scholam intravit turbâ doctorum ho-
 minum refertam . . . Cujus gra-
 vitate sermonis respiscere coactus, pri-
 mum coronam capite detractam projecit;
 paulo post brachium intra pallium redu-
 xit; procedente tempore oris convivalis bi-
 laniatum deposuit; ad ultimum totam
 luxuriam exiit.

257. *Postquam est impransus correptus
 voce magistri.*] Ex Diogene Laertio cit.
 & aliis, Xenocrates valde sobrius &
 continens fuit. Ergò quod impransus
 hic dicitur ille: Et quod ait Persius Sat.
 3. v. 85. cur quis non frandat, hoc est?
 similiter utroque notat sobriam ateri-
 phrophorum semel in die cibum ca-

- Porrigit irato puero cum poma; recusat.
 Sume catelle: negat. si non des; optat. amator
 260 Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat an non,
 Quo rediturus erat non accessitus, & hæret
 Invisis foribus. Nec nunc, cum me vocet ultro,
 Accedam? an potius mediter finire dolores?
 Exclussit, revocat, redeam? non si obsecret. Ecce
 265 Servus non paulo sapientior. O Here; quæ res
 Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
 Tractari non vult. In amore hæc sunt mala: bellum,

INTERPRETATIO.

Si offers poma irato puero, respuit. Accipe mi pusille, inquires: ille abjicit. Quod si deneges, efflagitat. In quo differt amator expulsus, cum animo pugnat; redeatne accessitus, an non, eò quo reversus fuerat etiam non revocatus: nec recedit ab infestâ janua? Quam- *vis me modo spontè accersat, an ibo? an potius finem doloribus conquiram? Repulit; jam accersit: an revertar? minimè, licet precetur. En famulus longè prudentior. O domine, consilio & ratione haud geritur negotium modo & ratione carens. In amore hæc sunt incommoda: bellum.*

ANNOTATIONES.

piendum, ne multo cibo & potione completi minus rectè uti possent mente ac ingenio; ut loquitur Cic. Tusc. 5. Porro ut siccus Xenocrates, ita & castus: Nam & Phrynes & Laidis nobilium meretricum blandimentis atque illecebris ne quicquam tentatus pudore suffudit ipsas impudentes; quæ demum victa prædicarunt non virum illum sed statuum visum esse. Diog. Laert. lib. 4. &c.

Corruptus voce Magistri.] Valer. Max. ante cit. Non contentus Polemo iam deformi introitu, confedit etiam, ut clarissimum eloquium & prudentissima præcepta temulentia lascivitis eluderet. At Xenocrates vulum in eodem habitu continuit; omisissque de quibus dissenbat, de modestiâ ac temperantiâ loqui cœpit. . . . Itaque Polemo unius orationis saluberrimâ medicinâ sanatus, ex infamiganeone maximus Philo sophus evasit. Peregrinatus est hujus animus in nequitia, non habitavit.

258. *Porrigit irato puero, &c.*] Comparat actiones amatoris cum actionibus pueri,

259. *Amator exclusus.*] Ex Terentii Eunuch. Sc. 1, ubi Phædria expulsus à

Thaide meretrice, ac post accessitus ita secum agit ac deliberat:

Quid igitur faciam? non eam? Ne nunc quidem

Cum accersor ultro? an potius ita me comparem

Non perperî meretricum contumelias?

Exclussit: revocat, redeam? Non si me obsecret.

Perf. Sat. 5. v. 171.

Nunc ferus & violens. at si vocet, haud mora, dicas:

Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat & ultro

Supplicet, accedam?

261. *Hæret invisis foribus.*] Odit & averfatur januam, ubi repulsam tulit, nec tamen ab eâ potest discedere. Vide Perf. mox cit.

263. *An potius mediter finire dolores?*] Perf. cit.

finire dolores
Præteritos meditor.

265. *Servus non paulo sapientior.*] Parmeno servus Phædriæ juvenis amatoris, ipso quidem hero suo longè sapientior. *Quæ res nec modum habet, &c.*] Ex Terentio cit.

- Pax rursùm. Hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, & cæcâ fluitantia sorte, labore
270 Reddere certa: sibi nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certâ ratione modoque.
Quid? cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percutisti forte; penes te es?
Quid? cum balba feris annofo verba palato;
275 Edificante casâs quî sanior? adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,

INTERPRETATIO.

ac deinde pax. *Ista si quispiam firma reddere nitatur, quæ tempestatis instar incerta sunt, atque cæcâ impetu moventur: is non magis proficiat, quàm si velit desipere certâ ratione & modo. Equid? cum Picenis pomis semina detrahens la-* *taris, si casu ferias tectum convexum: an tui es compos? Quid? quando senili palato melliculas voces fingis num sapientiores pueri domunculas exruente? ad- iunge sarcinam dementia; & flammam enjè rimare. Dic verò,*

ANNOTATIONES.

- Hæc, quæ res se in neque consilium neque modum*
Habet ullum, eam consilio regere non potes.
In amore hæc omnia insunt vitia, injuriæ
Suspiciones, inimicitia, induciæ.
Bellum, pax rursùm. Inertia hæc sit in postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas
Quàm si des operam ut cum ratione infirmus.
Plutarch. amant, oderunt: eundem absentem desiderant, præsentem metuunt: adulantur, convicia dicunt: pro amato moriuntur, occidunt: optant non amare, abstinere amore nolunt, &c. Vide Plaut. Cistell. Sc. 4. Crædogo, &c.
272. *Quid cum Picenis, &c.* Alias amantium ineptias confert cum puero- rum nugis. Non mirum solebant amatores pomi semina seu grana primoribus digitis pressare & in altum ejaculari; quæ si cameram sive lacunar triclina contigissent, velut felix augurium accipiebant, si quæ rem concupitam sperabant allècu- ritos. Vide Jul. Poll. lib. 9 cap. 7.
Picenis. Synecd. pro quibuslibet malis ac pomis. laudabantur verò illa quæ proveniebant in Piceno Italæ regione, quæ modo complectitur Marchiam An- conitanam & partem Aprutii.
273. *Gaudes si cameram, &c.* Ineptè & pueriliter exultas leni ac futili de causâ. an ergo lapis?
274. *Cum balba, &c.* Cum tu se- nex molinifule verba effers, & pueri ad instar balbutiendo pronuntias, blanditiarum causâ, ad captandam puellæ benevolentiam. Tibul
Et abri blanditias tremulâ componere voce.
Persius simile quid habet Sat. I. v. 33.
Rancidulum quiddam balbâ de nare locutus.
Phyllidas, Hypsipilas, vatum & plo- rabile si quid
Eliquis; & tenero supplantat verba palato.
275. *Adde cruorem stultitiæ.* Verùm amor non tantùm facit insanos, sed & crudeliter furiosos. Non ad cædes etiam perpetrandas impellit & cogit.
276. *Ignem gladio scrutare.* Pytha- goricum illud symbolum ac præceptum erat; *Ignem gladio ne sedas*: id est, hominis præsertim verò potentis iram jam ardentem ne magis accende & move. Diog. Laert. lib. 8. Hic Hora- tius amittit, eum qui jam gravi affectu ceu amore abreptus, alio miuper affectu ceu irâ commoveretur, omnino insanire, Hellade

Hellade percussâ Marius cum præcipitat se;
 Cerritus fuit, an commotæ crimine mentis
 Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,
 280 Ex more imponens cognata vocabula rebus?
 Libertinus erat qui circum compita siccus,
 Lautis manè senex manibus currebat; & unum,
 Quid tam magnum? addens, unum me surpите morri;
 Diis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
 285 Auribus atque oculis; mentem nisi litigiosus

INTERPRETATIO.

Marius nuper Hellade occisâ præcipientem se dans, fuitne furiosus? utrum insaniâ laborasse illum negabis; ac sceleratum ipsummet affirmabis; proximâ, nisi, appellatione res quasque designans? Erat libertinus quidam vetulus, manè jejunus discurrens per plateas, manibus lautis: atque ita precabatur: unum me, (quid tam magnum? aiebat) unum, inquam, ab interitu vindicare, ô Diî; nam potestis. Is aures ambas & oculos integros habebat: at mentem exciperet

ANNOTATIONES.

imò ad quodvis patrandum facinus & crimen accingi. Sic Marius nuper, inquit, Helladem puellam quam deperibat, præ irâ & zolotypiâ trucidavit: ac deinde semetipsum præ dolore præcipitavit. Rem suo tempore videlicet factam Poëta commemorat.

278. *Cerritus.*] Quasi Cereritus, id est, à Cerere percussus & in furorem actus.

281. *Libertinus erat, &c.*] Jam supersticiosos aggreditur, omnemque simul religionem deridet.

An commotæ crimine mentis, &c.] Urget valdè hæc ratio, an, inquit Stertinus, mavis istum hominem sceleratum dicere, quam fateri insanum? verum quoquo modo respondeas, nihil proficis: si quidem improbus quilibet insanit.

Circum compita.] In compitis coli Penates jussit Augustus.

Siccus, manè, senex, &c.] Singulæ voces advertendæ, animum tranquillum & hoc magis supersticiosum notantes.

282. *Lautis manibus.*] Ritè omnia peragit, purasque manus ad deos tollere satagit, satùe tamen.

283. *Quid tam magnum?*] Quid hoc diis magnum & difficile? unum scilicet hominem morti eripere. Alii leg. quid.

Horat.

nam magnum? Alii vulgò quiddam magnum addens. Verum nostra lectio clarior, ac meliorem sensum gignit.

Unum me surpите mori.] Immortalitatem concedite mihi vestrum observantissimo. Huc pertinet vetus etymon vocis *superstitio*, cujus meminit Cicero 2 de Nat. Deor. n. 72. *Qui totos dies precabantur & immolabant, sui ut liberi sibi superstites essent, superstitiosi sunt appellati: quod nomen postea latius patuit.* Contrà tamen pugnat Lactant. lib. 4. de verâ Sap. cap. 28. Saltem liquet superstitionis vocabulum olim aptatum iis hominibus qui superstites esse cupiebant vehementius, mortem abhorrentes plusculum, & vitam à Diis enixè flagitantes.

285. *Mentem nisi litigiosus exciperet dominus, &c.*] Id est, libertinus ille sive libertus, sanus quidem erat corpore, at mente nequaquam: Quocirca si eum adhuc servum dominus vendidisset, vitium mentis dicere debuisset ementi, si lites habere cum eo noller, atque adeo sanum asseverans, mentem debebat excipere. Cic. offic. 3. n. 91. *In mancipio vendendo dicenda illa vitia, qua nisi dixeris, redhibeatur mancipium jure ci-*

P P P p

Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
 Chrysippus ponit secundâ in gente Meneni.
 Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
 Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
 290 Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
 Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
 In Tiberi stabit. casus medicusve levari

INTERPRETATIO.

cum venundans herus, si lites fugisset: atque hoc etiam hominum genus recenset Chrysippus in numerofo Meneni grege. Mater pueri à quinque mensibus agrotantis ita orabat: & Jupiter qui ma-

gnas agritudines immittis & aufers, si frigida quariana reliqueris meum hunc si. iolum, nudus in Tiberi stabit manè, quo die tu jejunia prescribis. Itaque seu casus seu medicus agrotum è periculo

ANNOTATIONES.

vili. Vide Gell. lib. 4. cap. 2. ubi sic scribit: In edito *Ædilium Curulium*, qua parte de mancipiis vendundis cautum est, scriptum sic fuit: Titulus servorum singulorum ut scriptus sit curatio ita ut intelligi rectè possit quid morbi vitiique cuique sit, &c. Unde si morbum aut vitiosum noxave non solum ignorasset emptor, reddere poterat ex lege.

286. *Hoc quoque vulgus*, &c.] Hanc superstitiosorum turbam accenset Chrysippus numerosæ genti ac multitudini insanorum sive simulum Menenii, de Chrysippo lib. 1. Sat. 3. v. 127.

287. *Secundâ in gente*.] Sap. stultorum in finibus est numerus.

Meneni.] Hic parum integræ sanæve mentis vivebat Horatii tempore, superstes unus ex illâ Meneniorum familiâ pridem celebri quamvis plebeâ. Notus in primis extitit Agrippa ille Menenius, qui soerti membrorum ac ventris dissidentium apologo, patres & plebem alienatos in concordiam reduxit. Tit. Liv. lib. 2.

288. *Fortiter ingentes*, &c.] Aliud superstitionis genus & exemplum. Mater stultè votum facit ac stultius adimplet. Vovet pro incolumitate filii; voti rea incolumenti ipsa enecat.

290. *Frigida quartana*.] Ex atrâ bile quartana febris proficitur: atque hu-

jus paroxysmo incipiente, totum corpus frigore & horrore concutitur.

291. *Illo die quo*, &c. Die nempe Jovis, quo jejunia indicebantur à Magistratibus ac Sacerdotibus, quæ à populo in Jovis honorem observanda erant. Morem certè hunc hauserant à Judæis, Chaldæis, Ægyptiis, quorum ingens erat Romæ numerus. Ili enim ad solemnes festos se jejuniis præparabant, ut & hodie Christiani.

Nudus in Tiberi stabit.] Quasi ut toto ablatus corpore, hinc purior ad Jovis sacra procederet. Is veterum mos erat superstinoque Virgil. *Æn.* 4.

Attrectare nefas, donec me flumine vivo

Abluero.

Juvenal. Sat. 6. v. 521.

Hybernium fractâ glacie descendet in amnem:

Ter martino Tiberi mergetur, & ipsis

Vorticibus timidum caput abluet.

Perf. Sat. 2. v. 5.

Hac sanctè ut poscas, Tiberino in gurgite mergi

Mane caput his serque, &c.

292. *Casus medicusve levari*.] Sæpius enim parum valet Medici indutina adversus quartanam: quæ preinde vocatur medicorum opprobrium.

Ægrum ex præcipiti; mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.

- 295 Quone malo mentem concussa? timore deorum.
Hæc mihi Stertinius sapientum octavus amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet, atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
300 Stoice, (post damnum sic vendas omnia pluris)

INTERPRETATIO.

liberaverit, vesana parens in frigido litore statuet, ac revocata febri interimet. Equo morbo mente affecta? metu numinum. DAMASIP. ad HORAT. Ista mihi velut amico dedit arma Stertinius sapientum octavus, ne deinceps impune

dictentis incesse- rer. Quisquis me demen- tem appellavit, pariter à me vocabitur; monebiturque advertere pendentia dorso averso. HO R. O Stoice, post jacturam bonorum, ita vendes cuncta pluris:

ANNOTATIONES.

293. *Mater delira necabit.*] Vesana mater voti se religione putans obstringi ad statuendum eum nudum in gelido flumine, reducet febrim depulsam, & filium enecabit.

295. *Timore deorum.*] Cic. de Nat. D. or. I. n. 118. *In superstitione inest timor inanis deorum: religio deorum cultu pio continetur.*

296. *Hæc mihi Stertinius, &c.*] Damaspus sermonem finiens, hæc ego documenta, inquit, hausi & accepti à Stertinio, qui sanè meretur annumerari septem Græciæ sapientibus. Quæ verò illa? (adverte quàm acre ludibrium) nimirum tota sapientiæ Stertini laus in eo est, quod omnes stultos esse docuerit.

Sapientum octavus.] Sic Juvenalis Sat. 2. v. 40.

Tertius è calo cecidit Cato.

De septem illis viris sapientiæ famâ inclytis, ita Cic. de fin. 2. n. 7. *Septem illi non suo, sed populorum omnium suffragio nominati sunt.* Non consentiunt omnes de singulis tamen; at quatuor hi ab universis agnoscuntur: Thales Milesius, Bias Prieneus, Pittacus Mityleneus, Solon Atheniensis: quibus alii alios subnectunt. Ergo & isti celebrantur, Aristodemus, Cleobulus, Periander, Chilo, Anaxagoras, Pythagoras, Ana-

charsis, Arcefilaus, &c. Vide Diogen. Laert. lib. 1. Cic. 2. de leg. n. 26. *Thales sapientissimus inter septem,* inquit.

297. *Ne compellarer inultus.*] Ô egregium sapientiæ fructum! imò ridiculam vanitatem! non deinceps inultus compellabitur ipse stultus, quippè qui pariter alios possit stultos vocare, didiceritque ferè omnes insanire; unde convicianti conviciari queat.

299. *Ignoto discet pendentia tergo.*] Nimirum fabulatus est Æsopus homines duas habere peras hinc & illinc pendentes; in anteriore aliena reponi vitia, propria verò in posteriore quæ à tergo est: quo fit ut illa faciliè videant, hæc non ita. Sensus itaque est: discet scrutari & cognoscere propria vitia quæ ignorabat. Catull. carm. 21.

Sed non videmus mantica quod in tergo est.

Perf. Sat. 4.

Sed præcedenti spectatur mantica tergo. Non absurdus omnino, sed apros dionysius qui locum hunc interpretetur ex verbis antea positis, *caudam trahat*; hoc sensu: discet ille pendere sibi alligatam tergo caudam insanix videlicet indicem ac probrosam notam. Vide ibi, si vacat & liber, v. 53.

300. *Stoice post damnum, &c.*] Abhinc ad satiræ finem Horatius cum

- Quâ me stultitiâ (quoniam non est genus unum)
 Insanire putas ? ego nam videor mihi sanus.
 Quid ? caput abscissum demens cûm portat Agave
 Nati infelicis, sibi tum furiosa videtur ?
 305 Stultum me fateor (liceat concedere veris)
 Atque etiam insanum : tantûm hoc edissere, quo me
 Ægrotare putes animi vitio. Accipe : primûm
 Ædificas : hoc est, longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis : & idem
 310 Corpore majorem rides Turbonis in armis
 Spiritum & incellum. Qui ridiculus minus illo ?
 An quodcunque facit Mœcenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, & tanto certare minorem ?

INTERPRETATIO.

dic verò, *quandoquidem diversa sunt infania genera, ex quo me laborare autumas ? erimverò sapere me existimo.* DAMASIP. *Quid ? furens Agave miseri filii caput gestans amputatum, num se credit insanire ?* HORAT. *Ea tebor quod res est, concedo me demensem, imò & vesanum : at saltem dece, quâ me animi noxâ affectum arbitreris.* DAMASIP. *Audi ades quidem construis : id est tu à vertice ad calcem vix duos pedes altus amularis proceros : ipseque armati Turbonis animum & grossum corpore majorem deridens, quomodo videre minus illo ridiculus ? Quicquid autem præstat Mœcenas, an expedit te certatim moliri tanto disparum & infertorem ?*

ANNOTATIONES.

Damasippo colloquitur.

Sic vendas omnia pluris, &c.] Ironica proflus apprecatio : faxint dii ut questuosâ negotiatione refarcias priora damna jacturasque olim factes : quandoquidem ex inope tam sapiens evasisti, ac tot sapientiæ arcana mihi revelasti. At cûm me insanum tam allèveranter pronunties, quâ sit ut sanus ipse mihi videar ?

305. *Quid ? caput abscissum, &c.]* Tibi nempe sanus videris : nec tamen sanus es. Enimverò in propriis cæcutimus. Dic amabo, nunquid agave se furere noverat cûm maximè fureret ?

Agave.] Hæc cum aliis Bacchantibus Orgia petens Pentheum filium sacra illa continentem, & ad ea curiosius & contra fas penetrantem, Bacchi furore incitata discepit, abscissumque caput quasi ovens thyso circumtulit, rata se occisisse immanem aptum, vel, ut alii scribunt, vitulum. Vide Ovid.

Metam. 3. & Pers. Sat. 1. v. 100. & quæ annotavi lib. 2. Od. 19. v. 14.

305. *Stultum me fateor.]* Vicius istâ ratione Horatius fatetur quod ante negabat : inquit tamen quæ sua sit ægritudo, quod animi vitium ? Quæ quidem Damasippus ipsi concessit.

308. *Ædificas.]* Hoc primûm : ædificandi libiline vexaris, magnates ambitiosè amulatus.

Longos imitari.] Ludus est in ambigûâ voce, *longos*. Tu pusillus magnos, tenuis & modicus bonis opulentos ac divites vis imitari, stultè quidem : ades moliris facultatibus majores.

309. *Moduli bipedalis.]* Multo imma certè hæc est humani corporuli mensura. Vide Plin. lib. 7. cap. 16.

Turbonis.] Gladiator ille statura exiguus erat, ceterûm grandis animo, incellu, actione.

312. *An quodcunque facit Mœcenas, &c.]* Hic in Equilibris sumptuosas ædes

- Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
 315. Unus ubi effugit, matri denarrat ut ingens
 Bellua cognatos eliserit. Illa rogare,
 Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset;
 Major dimidio. Num tanto? cum magis atque
 Se magis inflaret; non, si te ruperis, inquit,
 320. Par eris. hæc à te non multum abludit imago.
 Adde Poëmata nunc: hoc est, oleum adde camino;
 Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
 Non dico horrendam rabiem, (jam desine) cultum
 Majorem censu, (teneas Damasppe tuis te)
 325. Mille puellarum, puerorum mille furores.
 O major tandem parcas insane minori.

INTERPRETATIO.

Sic profectò fabulantur: *absentis rana pullis vituli pede contritis*, unum effugisse. Is verò matri edisserit, quâ ratione immanis bestia consanguineos oppresserit. Illa sciscitatur: *ecquanta? atque intumescens* quærit, an ergo tanta esset? Major dimidio. An sic? Cumque plus & plus intumesceret; ait pullus: *Etiamsi diffregeris te, haud par fueris. Imago ista non valde tibi dissimilis.* Adde jam

carmina: (id est, oleum igni appone) qua si condit sapiens quisquam, tu quoque sapias illa faciens. Taceo iracundiam graviores, (HORAT. Obe satis est.) nitorem faciliates excedentem, (HORAT. O Damasppe, rerum satage dumtaxat tuarum) amores sexcentarum puellarum totidemque puerorum. HORAT. Ostultiorum maxime, indulge denique minori.

ANNOTATIONES.

hortosque magnificos tunc temporis moliebatur.

314. *Absentis rana pullis, &c.*] Æsopi fabula est, quam Phædrus paulò immutavit.

321. *Adde Poëmata.*] Apud Stoïcos pridem, ut & plerumque apud alios, & etiamnum, vix benè sani Poëtæ habitati sunt. Epist. ad Pisones v. 296.

excludit sapos Helicône pœtas Democritus.

Oleum adde camino.] Proverbium est: indicat hic hominem jam fortè insanum, si versus faciendi prurigine insuper titillatur, duplici insanîâ laborare.

323. *Horrendam rabiem, &c.*] Patientiam inprimis colebant Stoïci: cultum verò corporis & nitorem vestium negligebant. Duo his contraria Dama-

sippus objicit Horatio. Quæ quidem ipse non diffitetur. Nam iracundum seu irasci facilem se innuit, tum in Epist. ult. lib. r. tum alibi non semel. *cultum* verò mundiorum atque majorem censu etiam declarat lib. 1. Sat. 6. v. 78.

Jam desine.] Hæc & sequentia quædam iracundulus reponit Horatius, crebrò Damasippum interpellans, tam lepidè quàm falsè.

324. *Teneas Damasppe tuis te.*] Tua vitia discute, non mea.

325. *Mille puellarum, &c.*] Erat enim libidinosus admodum atque in Venerem putris, ut loquitur Persius Sat. 5.

326. *Major tandem parcas, &c.*] Cum sis maximè insanus, mihi parce minus te insano.

SATIRA IV.

UNde, & quò Catius? Non est mihi tempus aventi
Ponere signa novis præceptis, qualia vincant

INTERPRETATIO.

HORAT. **U**Nde venit, & quò vadit | dere non licet mihi per tempus, cupienti
Catius? CAT. Tibi respon- | notare nova documenta, qua supergrui-

ANNOTATIONES.

1. Unde, & quò, &c.] Quemadmodum Satirâ præcedenti falsos & adulterinos Stoicos sub Damasippi personâ Horatius insectatus est; sic in hac sophistas Epicureos exagitat sub personâ Catii.

Vade, & quò.] Fortuitum occursum fingit Poëta. Simile est exordium Phædri Platonici.

Catius.] Hic ipse est M. Catius Epicureus Philosophus Insuber, cujus mentionem faciunt Cicero & Quintilianus. Quintil. lib. 10. cap. 1. Ita scribit: In Epicureis levis quidem, sed non injucundus tamen auctor est Catius. Nempe is de rerum naturâ, & de summo bono quatuor libros scripsit; inquit Ver. Comment. teste verò Cicetone mox citando, doctrinam Epicuream latinè descripsit. Cic. lib. 15. Epist. 16. Cassium à Stolicâ ad Epicuri disciplinam translatum quasi transfugam vellicat: Ne te fugiat Catius Insuber Epicureus, &c. . . .

Jam biennium aut triennium est, cum virtuti nuntium remisisti, delinquitur illucibris voluptatis. Epist. 18. seq. Ubi igitur, inquires, philosophia? Tua quidem in culinâ, mea molesta est. Rescribens autem Ciceroni Cassius eod. lib. Epist. 19. sic habet: Non mehercule in hac meâ peregrinatione quidquam libentius facio, quam scribo ad te. Videor enim cum præsentem loqui & jocari. Nec tamen hoc usu venit propter spectra Catiana: pro quo tibi proxima epistula et rusticos Stoicos regebam, ut Catium

Athenis natum esse dicas difficile est hominibus persuadere τὸ καλὸν διὰ αὐτὸ ἀγαθὸν, esse: ἡ δὲ ἡνὲν verò & ἀταραξίαν virtute, justitiâ, τῷ καλῷ parari: & verum & præterea probabile est. Ipse enim Epicurus, à quo omnes Catii & Amasini mali verborum interpretes proficiuntur, dicit: & κ' εἰν ἡδέως ἀνὲν τῷ καλῷς καὶ δικάως εἶν. Itaque & Pansa, qui ἡ δὲ ἡνὲν sequitur, virtutem retinet: & ii qui à nobis φιλήδωνοι vocantur, sunt φιλέηδωνοι καὶ φιλόδικοι; omnesque virtutes & colunt & retinent. Ex quibus intelligitur doctrina Epicuri quidem sana, & quorundam Epicureorum, è quorum se esse numero Cassius ille ostendit: insana verò aliorum plurium, inter quos iste Catius, quem hic sublannat Poëta. Hi nimirum ad corporis voluptates perperam referebant quicquid Epicurus tribuebat voluptati dumtaxat ei quam animus è virtute percipit ac metit. Vide Sat. 8. seq.

Non est mihi tempus, &c.] Interpellantem amovet & amandat, quasi rem gravem molietur anxie, dum culinæ mysteria pertractat.

2. Ponere signa.] Hæc ἀμείβη καὶ ἀνέκτα vocat Plato in Cratylō: & certè non minus per imagines quàm per litteras rerum memoria conservatur. Vide Cic. 3. ad Heren. Senec. Epist. 6.

Qualia vincant Pythagoram.] Talia sunt hæc documenta, ut plaris estimanda videantur quam quæ scripsere Pythagoras, Socrates, Plato, quocirca

- Pythagoram, Anytique reum, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
 5 Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
 Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
 Sive est naturæ hoc, sive artis; mirus utroque.
 Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
 Ut pote res tenues tenui sermone peractas.
 10 Ede hominis nomen; simul an Romanus, an hospes.
 Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor.
 Longa quibus facies ovis erit, illa memento,

INTERPRETATIO.

diantur Pythagoram, & accusatum ab Anyto, atque eruditum Platonem. HOR. Confiteor erratum, quod te avocarim horâ tam inopportunâ: sed, precor, indulge benignus; si enim exidat tibi modo quidpiam, seu illud pendet à naturâ seu ab arte, revocabis facile, cum utraq; polleas. CAT. Imò satagebam ut singula retinerem quippè subtilia subtili dictione comprehensa. HOR. Eloquere nomē viri: pariterque dic, an Romanus sit an externus. CAT. Præcepta quidem recitabo memoriter: at reticebo auctorem. Cura ut apponas ova figura oblonge,

ANNOTATIONES.

laboro ne quid memoriâ effluat, ait Catus.

3. *Pythagoram.*] Samo insulâ oriundus ille floruit ante Christum annis ferme sexcentis, discendi cupidus ad Ægyptios & Babylonios se contulit. Diogen. Laert. lib. 8 venit in Italiam regnante Tarquinio Superbo: eamque regionem, quæ magna Græcia dicta est, privatim & publicè exornavit præstantissimis institutis & artibus. Cum verò doctrina ejus longè latèque fluere, permanavit in urbem Romam. Hæc Cicero Tusc. 1. n. 38. Tusc. 4. n. 2. Tusc. 5. n. 10. de eo jam antea lib. 1. Od. 28. & Epod. 15.

Anytique reum.] Socratem, quem reum egerunt Anytus quidam dives, Melitus poëta, & Lycon orator, quasi malè de Diis sentientem Alia ab aliis accusationis capita referuntur. Invidiâ & calumniis oppressum constat. *Qua verò publicè damnarat Atheniensium civitas; publicè luxit;* atque in ejus accusatores indignationem & ulsionem convertit: ut scribit S. August. de civ. D. lib. 8. cap. 3. vide Lactant. lib. 5. cap. 15. Platon. Apolog. Socratis. Apul. de asaur. lib. 10. Athen. lib. 13. Nec præ-

termitte Cicer. tum variis locis, cum præcipuè Tusc. 1. n. 71. *Socrates, inquit, impiis damnatus sententiis . . . cum jam in manu mortiferum illud teneret poculum, locus ita est ut non ad mortem trudi, sed in cælum videretur ascendere.* de Socrate jam dixi non pauca lib. 5. Od. 21.

Platona.] Hic Socratis auditor, magistro par aut major evasit, divini etiam consecutus elogium: facundus adeo & eloquens, ut platonice locuturum fuisse Jovem, si græcè loqui voluisset, vulgò dicerent, cælebs & castus vixit ad annum ætatis 81. teste D. August. Vide Sat. præced. v. 11. annot. Item Cæli Rhodig. lib. 22. c. 4. lib. 30. cap. ult. & alibi sæpè.

7. *Mirus utroque.*] Memoriâ valens tum naturali tum artificiali, ac mirum in modum solers. Ita nempe Catio blanditur assentaturque, ut impelat ad dicendum.

11. *Celabitur auctor.*] Videlicet eo quod Epicuri nomen erat vulgò odiosum; inquirunt. Verùm quid hæc ad Epicurum præcepta attinent?

12. *Longa quibus, &c.*] Incipit Ca-

- Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis
 Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
 15 Caule suburbano, qui siccis crevit in agris,
 Dulcior. Irriguo nihil est elutius horto.
 Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
 Ne gallina malum responset dura palato,
 Doctus eris vivam misto mersare Falerno:
 20 Hoc teneram faciet, Pratenfisbus optima fungis-
 Natura est: aliis male creditur. Ille salubres

INTERPRETATIO.

utpote gratioris saporis, atque rotundis candidiora. Etenim duriora continent masculum vitellum. Brassica in arido solo educata suavior est suburbanâ. certè nihil est magis exucentum horto sæpè rigato. Si tibi hospes inopinanti advenerit

serò, ne gallina durior palato malignè reluctetur, memento adhuc spirancem perungere Falerno aquâ diluto, id molliculam reddet. Præstantem naturam habent fungi in pratis nascentes. alii non tunc comeduntur. Is æstates sanus

ANNOTATIONES.

tius edifferere. Sunt qui velint ridiculum exhiberi Catium quod statuat omnia convivæ libus præceptis optimorum auctorum dissidentia; plusque consulat palato quam valetudini. Verùntamen quædam affert satis probabilia & vera. Ergò ridiculus ille potius quod rem futilem putâ culinariam, ut jam dixi, tam studiosè anxieque molietur, quam alii res quælibet gravissimas.

Longa quibus facies ovis erit, &c.] Ab ovis epulas incipiebant veteres. Vide lib. 1. Sat. 3. v. 6.

13. Ut succi melioris, &c.] Plin. lib. 10. cap. 52. Quæ oblonga sint ova, gratioris saporis putat Horatius. Fæminam edunt quæ rotundiora gignuntur: reliqua marem. Columel. pariter scribit: cum volet quis mares excudi, ova longissima & acutissima subjicet: & rursum cum fæminas, rotundissima. Contrarium verò his omnino docet Aristot. histor. animal. lib. 6. nimirum rotundis & obtusis ovis mares, longis & acutis fæminas produci. Vide Cæli. Rhodig. lib. 27. cap. 17. ubi ex Avicenna & Alberto sic habet: ex orbiculari ovo brevique progignitur mas: ex oblongis acutisve fæmina. Ipsum hoc comprobât experimentum; & suffragatur ratio: si quidem varietatis perfectio in masculinis ovis am-

bit æqualiter, & continet extrema. At in fæminis à centro longius abest materia, in quo est vitalis calor: hoc verò planè imperfectionis argumentum est. Certi tamen nihil est in istis. Nam & è longioribus ovis mares excluduntur.

14. Callosa.] Denotiora, proindeque duriuscula: veluti callo obducta. Itaque callus ovi est putamen sive testicula; alii intelligunt albumen: sed perperam.

15. Caule suburbano, &c.] Sive quod fæcum solum caulibus est aptum: seu quod irrigatio frequentior terræ succum ac bonitatem eluit, detergit, demit. Porro suburbanos hortos tenent olitores, eosque rigant crebrius. Sic enim celerius & copiosius olera gignuntur, sed minus bona.

19. Vivam misto mersare Falerno.] Fit tenior gallinæ caro, si adhuc palpitans submergetur aquâ frigidâ; magisque, si mista vino vel aceto: sic enim fortius repercutiuntur includunturque spiritus naturales, quorum intus actio carnis partes dirimit. Lambinus aliam docet rationem teneram efficiendi gallinam. Sume, inquit, quodlibet lapathi genus: hanc herbam in ollam, in quâ gallinam seu quælibet alias carnes coquere volueris, imposito: hoc teneras faciet.

20. Pratenfisbus optima fungis natura est.] Certè aperto aëre crescentia quali-

Æstates

Æstates peraget, qui nigris prandia moris
Finiēt, ante gravem quæ legerit arbore solem;
Aufidius forti miscebat melle Falerno,

- 25 Mendosè : quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. leni præcordia mulso
Prolueris meliùs. Si dura morabitur alvus,

INTERPRETATIO.

traducet, qui prandia finiet moris nigris ex arbore decerpitis ante solem ardentem. Aufidius mel immiscebat Falerno valentiori, mæ. è quidem : nam

vacuis venis nihil debet infundi nisi dulce. Viscera suavi melicrato perfundes aptius. Si piger ac durus fueris ventris.

ANNOTATIONES.

bet meliora sunt : fungos verò ubique reperiri alios bonos, alios malos, etiam constat. Vide Plin. lib. 22. cap. 23. ubi sic habet : *Qua voluptas tanta aucupitis cibi? Familias nuper interemere fungi, & tota convivia, Anneum Severum præfectum Neronis vigilum, & tribunos & centuriones.* Corn. Tacit. Annal. 15. & Senec. Epist. 63.

26. *Qui nigris prandia moris finiet.*] Imò, teste Galeno, quod faciliè corrumpantur mora, noxia sunt post alios cibos sumpta : initio verò cenæ profunt magis. Aliiter locum hunc intelligere possumus, ex more veterum, qui levem & modicum dumtaxat cibum manè capiebant : nimirum è refrigerantibus valde moris prandium utile esse æstate, hæc & apud nos in jentaculo plerique amant.

23. *Ante gravem qua legerit arbore solem.*] Tunc enim virtutem suam totam nocturno frigore inclusam continent teneriores fructus. Contra duriores ardore solis quasi cocti & perfecti ex arbore decerpi debent fervente potissimum die.

24. *Aufidius.*] Ejus meminit Plin. lib. 10. cap. 20. *Mar. Aufidius Lurco* saginare primus instituit pavones, circa novissimum piraticum bellum : ex eoque quasiu reditus sesteritium sexaginta millia habuit.

Forti miscebat mella Falerno.] Jam ante est observatum Sat. 2. huj. lib. v. Horat.

15. solitos veteres inchoare convivia à promulside seu potionem mulsi, id est vini cum melle mixti, à mulcendo factum nomen quod venas mulceat lenitate suâ. Varro de re rust. lib. 3. cap. 16. *Venit fœvus ad altaria, & mel ad principia convivii.* Porro mulsi potionem confectam interdum apponebant ; aliquando vinum & mel separatim ; ut conviva utrumque temperans, sibi mulsum arbitrio quisque suo faceret. Mulsum laudat Plin. lib. 22. cap. 24. *Multi senectam, longam mulsi tantum nutritu toleravere, neque alio ullo cibo, celebri Pollionis exemplo. Centesimum annum excedentem eum D. Augustus hospes interrogavit, quamam maximè ratione vigorem illum animi corporisque custodisset. At ille respondit : intus mulso, foris oleo.*

25. *Mendosè : quoniam vacuis, &c.*] Imò benè. Quippè ex cit. mox Plin. *Mulsum ex vetere vino utilissimum, facillimeque cum melle concorporatur, quod in dulci nunquam evenit. Ex austero factum non implet stomachum, neque ex decocto melle, minusque inflat, quod ferè evenit. Appetendi quoque revocat aviditatem cibi.* Vide Dioscorid. lib. 5. cap. 16. & Macrobi. lib. 7. cap. 12.

26. *Leni præcordia mulso prolueris meliùs.*] Delicato & fastidioso Catii palato mulsum è Massico leniori placuisset magis quàm è forti Falerno : cujus tamen austeritas melle & quadam vultate mitigata, virtus autem adhuc

- Mitulus & viles pellent obstantia conchæ,
 Et lapathi brevis herba : sed albo non sine Coos
 30 Lubrica nascentes implent conchylia lunæ,
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 Murice Bajano melior Lucrina peloris.

INTERPRETATIO.

obices removebunt mitulus & concha viliores, & rumex herba foliis brevioribus, sed non absque albo Coos. Luna | *crescens imp'et conchylia fluentia. Sed non mare quodlibet profert optima testacea. Bajano murici præstat peloris Lucrina.*

ANNOTATIONES.

fatis vegeta roborando stomacho longè utilior : docet Martialis lib. 13. Epig. 108.

Attica nectareum surbastis mella Falerium.

Misceri decet hoc à Ganymede merum.

28. Mitulus & viles pellent obstacula concha.] Alvum duram emolient obstruendamque laxabunt mitulorum aliarumve concharum salus humor, lapathi herbarum succus, & vinum album; hoc sciheer illis concoctis admixtum. Cornel. Celsus lib. 2. cap. 29. Alvum, inquit, movent cochlea, garum, salsa-menta, ostrea, pelorides, echini, musculi, & omnes ferè conchula, maxime jus earum. Anthen. lib. 3. cap. 9. Ex conchylis, alvo movenda ciendoque lotio excellunt pectines, musculi, chama, ostrea. Vide Caton. de R. R. cap. 158. Plin. lib. 32. cap. 9.

Mitulus.] Alii scribunt, *mytilus*, & *mutilus* : pisciculus est & concharum genere, in arenosis potissimum locis proveniens. Martial. meminit lib. 3. Epigr. 50. Non defuit qui isto Horatii loco legeret, *mytilis*.

29. *Lapathi.*] De lapathio jam in Epod. 2. Lucilius apud Cicer. de Fin. 2. n. 24.

O lapathe, ut jactare necesse est cognitu' cui sis

Coos.] Cos sive Coos, hod. Lango, insula maris Egæi Carie proxima, producebat vina lenia alvum solventia : quæ idcirco *lubrica* vocat Persius Sat. 5. v. 135.

30. *Lubrica.*] Lubricantia, alvum

solventia. Alii absurdè interpretantur polita intus & laxia. Athen. lib. 3. cit. *Ostrea cum malva & lapathio aut piscibus ventrem leniter ducunt.*

Nascentes implent conchylia luna.] Lucilius.

Luna alit ostrea, & implet echinos; muribu' fibras,

Et pe-u addit.

Idem scribunt Cicero 2. de divin. n. 33. Gell. lib. 20. cap. 7. Plin. lib. 2. cap. 41. Lunari potestate augeri rursusque minui corpora ostrearum, conchyliorumque omnium : quin & soricum fibras respondere numero luna. Verùm errorem hunc jam dudum experientia contraria discussit.

32. *Murice Bajano, &c.*] Bajani sinus murice melior est peloris capta in Lucrino lacu. De *ha* lib. 2. Od. 18. *Murex* piscis aculos habens & cuspidis complures. Plin. lib. 9. cap. 13. *Firmioris jam testa murices & concharum genera : in quibus magna lucantis natura varietas, tot colorum differentia, tot figura, planis, concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cassis, in dorsum clatis, lævibus, rugatis, vertice muricatum intorto, &c.*

Lucrina peloris.] Hoc conchylium nomen habet a Peloro Siciliae promontorio, ubi frequenter capitur : non autem a voce græcâ *μεγαλον* nāgnum; ut scribunt quidam, ex Athenæo ante citato. Est de genere chamarum, seu ostreorum testam hiantem habentium.

Lucrina.] Lucrinus lacus, ad minimum sinus Puteolani recessum, piscibus

- Ostrea Circæis, Miseno oriuntur Echini.
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum
 35 Nec sibi cœnarum quivis temerè arroget artem,
 Non prius exactâ tenui ratione saporum.
 Nec satis est carâ pisces averrere mensâ,
 Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis

INTERPRETATIO.

Ostreæ præstantissima juxta Circæos, echini verò è Miseno proveniunt. Tarentum delicatum venditat ampliores pectunculos. Nemo sibi temerè attribuat scientiam epularum, nisi antea subtile exploraverit sapor.

Nec è mensâ pisces caro pretio auferre prodest, si ignoretur quibusnam jusculum sit magis idoneum: & quibus assis excitatus

ANNOTATIONES.

olim delicatissimis abundabat; at modò canosa est palus terræ motu facta anno 1538. De eo jam lib. 2. Od. 15.

33. *Ostreæ Circæis.*] Optima capiuntur ostrea apud Circæos urbem, vel ad Circæum promontorium: quod in mare Tyrthenum excurrit prope Circæi rudera; quæ fuit olim civitas Latii, nominata à Circe forore Medææ. Circæis ostreis nec dulciora nec teneriora esse ullæ compertum est, inquit Plin. lib. 32. cap. 6. At Luctina tamen in primis laudabantur: ut dictum est in Epod. 2. Tarentina quoque celebrat Varro, item Gellius lib. 7. cap. 16.

Miseno.] Misenum urbs & promontorium juxta Bajas, dictum à Miseno Æneæ nauclo ibidem submerso & sepulto.

Echini.] Echinus, Gall. *herisson*, de genere cancerorum, spinas habet pro pedibus, alius terrestris, alius marinus, Plin. lib. 9. cap. 31. Nomen habet ἀπό τῆ ἐχίνου ἐστίν, quod convolutus ita se condat & contineat, ut nullæ carnes appareant: vel ἀπό τῆ μὴ δύνασθαι ἐχέσθαι, quod teneri minimè possit, ob aculeos quibus totus inhorrescit & cotegetur: unde echinum vocarunt spinosum castanea operculum, Plin. lib. 27. cap. 9. In cacumine capitula sunt echinata spinis, inquit Martialis, lib. 13. Epig. 86.

Iste licet digitos testudine pungat acutâ,

Cortice deposito, mollis echinus erit.

34. *Pectinibus patulis.*] Hi pisces Gall.

Petuncles, conchas habent ferratas instar pectinis; unde nomen. Græcis κτέρες vocantur dentes anteriores, item pisces isti ob allatam rationem. *patulos* dicit Horatius, ob apertum os & testam. Aristot. lib. 4. histor. Animal. cap. 4. *Testaceorum alia sunt patula ut pectines, muscoli, &c.* Athen. lib. 3. cit. cap. 9. & seq. de his plura.

Molle Tarentum.] De hac urbe lib. 1. Od. 28. lib. 2. Od. 6. lib. 3. Od. 5. *molle*: vel propter aërem molliorem; vel ob purpuram & lanas exquisitas; atque luxuriam: vel à Tereno Sabinorum linguâ *molle* significante Macrob. lib. 3. cap. 18.

35. *Arroget artem cœnarum.*] Est coquorum gens arrogans & fastuosa; teste Athenæo l. 7. c. 11. ubi refert quorundam coquorum vanos sermones non infacetos. *Ambrosiam ego reperi: jam mortuū si olfecerint, ut reviviscant ego efficiam.* Item alius: *Si semel coquinam aptavero, quod olim apud Sirenas accidebat, id ipsum tu videbis modò contingere. præ odoris suavitatem nemo poterit hac angiporci præterire viâ.* Si quis autem propius accedet ad has fores; aperto statim ore stupefactus consistet, velut affluxus clavis, & mutus, donec aliquis accurrens nares preheensas vellat.

37. *Averrere mensâ.*] Quasi everriculo abstrahere pisces omnes in mensâ piscatoriâ expositos & venales.

38. *Quibus est jus aptius, & quibus assis.*] Qui pisces elixari debeant, & in

- Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 40 Umber, & ilignâ nutritus glande rotundas
 Curvet aper lances carnem vitantis inertem.
 Nam Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.
 Vineâ summittit capreas non semper edules.
 Fœcundi leporis sapiens sectabitur armos.
 45 Piscibus atque avibus quæ natura & foret ætas,
 Ante meum nulli patuit quæsitæ palatum.

INTERPRETATIO.

conviva jam satur in cubitum sese reponet. Aper ex umbriâ & quernâ glande nutritus rotundas oneret patinas averfantis carnem flaccidam. Nec enim bonus est Laurens palustribus herbis &

arundinibus saginatus. Vineâ capellas haud semper facit esui bonas. Prudens requirit humeros leporis fœcundi. Ante meum gustum nemo scivit distinguere quæ natura atque sit piscibus & avibus.

ANNOTATIONES.

juseculo condiri & inferri: item quos allati magis conveniat, & absque ulla continentia & jure apponi. Ex Non. Marcello *apam in oculis*: dicitur quod est sine pigmento saporis alieni; sicut merum dicitur solum.

39. *In cubitum jam se conviva reponet.*] Excitatâ quasi novâ fame novos cibos appetens, & ad jucundè comedendos se rursus componens. Eum porro discumbenti morem veterum & rationem fusè explicavi lib. 1. Od. 27. ad has voces; & *cubito remanere presso*: item lib. 1. Sat. 4. v. 86.

40. *Umbro.*] Umbria Italiæ regio, inter Hætruriam Picenum, & mare Adriaticum, Apennino monte divisa. Statius Sylv. 4. carm. 4.

• • • *cur Tusculus aper generosior Umbro.*

41. *Curvet aper lances.*] Pondere scilicet magno. Integros enim apros olim appositos, docet Juvenalis Sat. 1. v. 140.

• • • *quanta est gula, quæ sibi*
 10.05

Tonis apros, animal propter convivium natum!

42. *Laurens malus est.*] Insuperbus est aper ex agro Laurenti paludoso: quem ideo tam aptiorem dicit Martialis lib. 10. Laurentes agri & populi Lavinio

proximi fuere, versus oram Tyrreni maris. Virgil. Æneid. 10. n. 707.

de montibus aliis

Aper (multos Vesuntis quem pinifer annos

Descendit, multosque palus Laurentia)

sylva

Pasus arundineâ.

43. *Vineâ summittit capreas, &c.*] Non semper gustui grata est caro caprearum & capreolorum vitis palmitibus nutritorum. Virgil. Georg. 2. v. 371. docet, vitem sepius muncendam adversus capreas sequaces.

44. *Fœcundi leporis.*] Plin. lib. 8. cap. 55. differit de leporum & cuniculorum innumerâ fœcunditate. Quidam legunt, *fœcunda*: nempe incerti sexûs habitus est lepus apud veteres.

Sapiens.] Qui subtili & sagaci est palato gustuque. Cic. 2. de Fin. n. 24. *Non sequitur, inquit, ut cui cor sapiat, ei non sapiat palatus.*

Sectabitur armos.] Merique nostrum sectantur potius lumbum, *le rable*, velut sublimioris saporis & succi: non abs re tamen quis armos præferat ut teneriores. At suum cuique judicium est, similiter & palatum.

45. *Piscibus atque avibus quæ natura, &c.*] Sic apud Juvenal. Sat. 4. v. 139. Montanus ille describitur delicat & fo-

- Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promiss.
 Nequaquam satis in re una consumere curam :
 Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret ;
 50 Quali perfundat pisces securus olivo.
 Massica si cælo supponas vina sereno ;
 Nocturnâ, si quid crassi est, tenuabitur aurâ,
 Et decedet odor nervis inimicus. at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 55 Surrentina vafer qui miscet face Falernâ
 Vina ; columbino limum bene colligit ovo :
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus,

INTERPRETATIO.

Sunt quorum ingenium novas dumtaxat placentas excogitat. Non sufficit unam rem curare : quemadmodum si quispiam hoc tantum sataget ut vinum sit exquisitum, parum sollicitus quo oleo pisces mungat. Si aperto aeri exponas vina Massica, quicquid crassi inest expurga-

bitur nocturnâ aurâ, & abigetur odor infestus nervis : illa verò lino percolata omnem amittunt saporem. Qui vinum Surrentinum Falerna faci scitè infundit, limum bene coërcet ovo columba : quoniam vitellus decidens in fundum simul abripit aliena.

ANNOTATIONES.

lertis admodum palati.

. . . nulli major fuit usus edendi.
 Tempestate meâ. Circeis nata forent, an

Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo

Ostrea, callebat primo deprendere morsu :

Et semel aspecti littus dicebat echini.

47. Crustula.] Gall. de la pâtisserie. De his scriptum à Catio librum refert vet. Comment. Eò forte respicit & alludit Satiricus noster.

51. Massica si cælo supponas vina, &c.] Plin. lib. 14. cap. 11. Mitiores plâga dolis condunt, infodiuntque terra tota, aut ad portionem sitis : item cælum præbent : alibi verò impositis tectis arcent, & postea. Campanie nobilissima vina exposita sub dio in cadis, verberari sole, lurâ, imbre, ventis, æt.issimum videtur. Scilicet ubi cælum calidius, vina sub dio relinquuntur : ubi frigidius, defodiuntur tota : ubi medium, partim abduntur terrâ, partim cælo permittuntur : inquit Dalecampius. Athenæus lib. 1. cap. 25. pariter docet vina quædam aperto loco

sub dio exponenda, ut nimia illorum vehementia expirando minuatur. De Massici vini bonitate, lib. 1. Od. 1.

53. Et decedet odor nervis inimicus.] Plin. lib. 23. cap. 1. scribit, nervis prodesse Albanum, non item Falernum : & paulò post, vinum illud quod vetustate dulcescit, minus infestare nervos.

54. Integrum perdunt lino vitiata saporem.] Per saccum lineum transmittabant & colabant vina, ad ea defæcanda ; vel ad frangendam vim. Plin. lib. 14. &c. Martial. lib. 11. Epig. 41.

Turbida sollicito transmittere cacuba sacco.

55. Surrentina vafer qui miscet face Falerna.] Nimirum ut ex Falerni bonitate aliquid contrahat Surrentinum paulò austerius. De Falerno lib. 1. Od. 20. Surrentinum, ex agro Campaniæ prope Surrentum urbem, convalescentibus optimum, caput minimè tentans, ac stomachi & intestinorum rheumatismos cohibens : ex Plin. l. 14. c. 6. & lib. 23. cap. 1.

56. Columbino limum bene colligit ovo.] Vitellus ovi, vel, ut alii asserunt,

- Tostis marcentem squillis recreabis & Afrâ
 Potorem cochlea : nam lactura innatat acri
 60 Post vinum stomacho, pernâ magis ac magis hillis
 Flagitat in morsus refici : quin omnia malit,
 Quæcunque immundis fervent allata popinis.
 Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam. Simplex è dulci constat olivo :
 65 Quod pingui miscere mero muriâque decebit,

INTERPRETATIO.

Potorem languentem excitabis per squillas tostas & cochleas Africanas. Etenim post epulas lactura innatat acerbo stomacho. Quin potius ad edendum restaurari debet pernâ atque hillis. Imò præ-

ferret cuncta quæ ex popinis minimè lautis afferrentur calida. Expediit nosse naturam jusculi mixti. Simplex quidem conficitur ex oleo dulci : cui oportebit miscere crassum vinum & muriam non

ANNOTATIONES.

albumen potius, in dolium vini turbidi conjectum, aliena, id est, faciem omnem ad ima devolvit secumque detrahit; ac purum efficit vinum.

58. *Tostis squillis.*] Assis, vel frictis. Squilla est è cancrorum genere. Plin. lib. 9. cap. 42.

Afrâ cochlea.] Varro 3. de R. R. cap. 14. has commendat.

59. *Lactura innatat acri post vinum stomacho.*] Lactucam utpote frigidam veteres adhibebant post epulas & vinum, ad hujus vapores comprimendos. Unde est illud.

Grataque nobilium requies lactura ciborum.

Posteâ verò contrâ factum, atque initio coenæ intulerunt, seu ad movendam & lubricandam alvum, seu ad somnum conciliandum. Martial. lib. 11. Epig. 53.

Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo

Utilis.

Et lib. 13. Epig. 14.

Claudere quæ cænas lactuca solebat avorum.

Dic mihi cur nostras inchoat illa dapes?

60. *Hillis.*] Tomaculis, lucanicis, Gall. andouilles, saucisses. Varro 4. de L. L. Hilla ab hilo, id est, minimo dicta. Festus autem, ab hira intestino, quod jejunum vocant, sic diminut. hilla sive

hillum, inquit : & inde ponitur pro suillis intestinis & carnibus minutatim concisis & aruinâ fartis : ut mox dictum,

61. *In morsus refici.*] Ut modò sic & olim in conviviiis adhibita sunt quædam irritamenta gulæ, ad redintegrandam edendi appetitionem, v. g. oleæ sale conditæ, rapæ, cappares, aliaque edulia aceto & sinapi macerata, pernæ, &c. vide Athen. lib. 4. Quidam leg. immorsus, & explicant, impransus, jejunos, absurdè quidem; ut animadvertenter doctiores : sensus enim illic continuus est; quem illi separant perperam.

63. *Duplicis pernoscere juris naturam.*] Simplex jus ex olivo dulcitantum : duplex autem seu mixtum, cum insuper illi adduntur muria, vinum, crocum, herbæ concisæ, &c.

65. *Muria.*] Isidorus lib. 20. cap. 3. docet esse piscium liquorem sive liquamen salsum. Plin. lib. 31. cap. 7. & 8. aliud etiamnum, inquit, liquoris exquisiti genus, quod garum vocavere, intestinis piscium, ceterisque quæ abjicienda essent, sale maceratis, ut sit illa putrescentium sanies. Illud garum seu liquamen exquisitum è scombris fiebat, & divitum erat. aliud erat pauperum vile è thunnis. Vide Martial. lib. 13. Epig. 101. & 103.

66. *Byzantia orca.*] De eâ marinâ belluâ Plin. lib. 9. cap. 6. Quidam

Non aliâ quàm quâ Byzantia putruit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit; insuper addes
 Pressa Venafrana quod bacca remisit olivæ.
 70 Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego facem primus & alec;

INTERPRETATIO.

aliâ quam quâ putruit orca Byzantina. Postquam autem hoc herbis concisis mixtum atque incoctum est, & Corycio croco persusum conquevit, adjunges præterea quod exprimitur è bacca Venafrana.

Picentina poma succo præstant Tiburtinis licet pulcrioribus. Venucula uva ollis apta est: Albanam aptius fumo induraveris. Ego primus invenior in mundis patinis illam circumposuisse cum pomis,

ANNOTATIONES.

intelligunt thunnum; qui quidem in Bosphorum Thracium seu fretum Byzantinum aliquandò penetrat. Alii *orca* interpretantur vas fictile ventricosum, ore angusto, in quo muria reponi solita esset: quale Byzantii frequens erat in usu. Perius eo sensu dixit, Sat. 3. v. 76.

Manaque quod primâ nondum defecerit orca.

Byzantia.] Byzantium urbs ad Bosphorum Thracium celebratissima: Constantinopolis subinde appellata, hodie Stamboul.

68. *Corycioque croco*] Corycus urbs & mons Ciliciæ optimi croci abundanter ferax. Strabo.

Stetit.] Deferbuit. Alii explicant, concrevit: quos bene redarguit Torrentius, ex eo quod liquidum esse oporteat, minimè verò concretum jus, in quo pisces aliæ obsonia innatent.

Insper addes, &c.] Postquam supradicta illa simul incocta sunt aspergitur crocum, & affunditur oleum *Venafranium*. De hujus excellentiâ lib. 2. Od. 6.

70. *Picenis cedunt pomis*, &c.] Deinceps præcepta dat ad secundam mensam pertinentia. *Picena* poma jam laudavit Horatius in Satirâ præced. & meminit Plinius lib. 15. cap. 15. De Tibure ac *Tiburino* agro dixi lib. 1. Od. 7. & 18. item lib. 2. Od. 6.

71. *Venucula convenit ollis.*] Alba-

na uva optimè servatur passâ & fumo indurata: at Venucula in ollis melius custoditur. Hinc *ollares* uvæ apud Martialis lib. 7. Epigr. 19. Item apud Columell. Hic lib. 3. cap. 2. *Vva*, inquit, temporibus hyemis durabiles vasis continentur, ut Venucula. Vide & lib. 12. cap. 43. Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 20. appellat *Venunculam*. Plinius autem *Veniculam*, dicit, *ollis apertissimam*: lib. 14. cap. 2. capite verò primo; *duranti*, inquit, *alia post hyemem*, pensili concatenata nodo, *alia in suâ tantum continentur animâ ollis fictilibus*, & insuper dolis inclusa. . . . aliis gratiam, qui & vinis, fumus affert fabrilis, &c.

73. *Hanc ego cum malis, &c.*] Ego primus docui in vasis nitidis circumponere Albanam uvam fumo exsiccata: item alec seu muriam, &c. *circumposuisse*: vel singulis convivis aut certè binis catillum unum, vel certis locis catilla quadam communia disponere, unde faciliè acciperent plures.

Facem & alec.] Denotat *facem* seu *facem*: nempe vel pisces faceros seu facie conditos: vel pisciculorum facem, seu è tabefactis illorum intestinis. Enimverò *alec* non est certi piscis nomen: imò significat minimos quosvis pisciculos; aut certè liquamen ex iis, muriam vel garo non abstinile.

- Primus & invenior piper album cum sale nigro;
 75 Incretum puris circumposuisse catillis.
 Immane est vitium, dare millia terna macello,
 Angustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movent stomacho fastidia, seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit;
 80 Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumptus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulenta radere palma:

INTERPRETATIO.

item facem atque alee, nec non piper candidum cum sale nigro mixtum. Grande est flagitium macello tribuere tria millia sestertium, & pisces vagabundos arctâ patinâ congerere. Ingentem nauseam stomacho faciunt sive famulus scyphum contrectavit sordidis manibus, dum ligurit surrepta; sive crassior limus occupat antiquam crateram. Quam parva sunt immensa in scopis, in mappis, in scobe; tam gravis culpa est, si negligantur. An convenit te lapides varii coloris mundare palmâ cœnosâ;

INTERPRETATIO.

75. *Incretum.*] Vel, mixtum; vel, incerniculo seu cribro quodam à fursure expurgatum: ab incerno, purgo.

77. *Angustoque vagos, &c.*] Sumtuoso & vano luxu accumulatos pisces uno catino apponere; emptos videlicet tribus millibus sestertium: Gall. pour forxante & quinze écus de poissons dans un plat.

81. *Vilibus in scopis, &c.*] Ut nimius sumtus in obsoniis damnatur; ita certè negligentiam vel sordes in vasis ac suppellectili nemo probaverit. Ergo calices, lances, mensam, mappas, triclinii pavimentum, toros ac toralia, munda esse oportet: ut etiam præcipitur lib. 1. Epist. 5.

Mappis.] Erat mappa utilis ad tergendas manus tantum: mantile, ad sternendam seu regendam mensam. Absurdus esto quisquis aliter scripserit. Ad convivia seu privata seu publica suam quique mappam detulit prudens: ac mantili sternebat mensam qui convivium præbebat. Vide Martialis, lib. 12. Epigr. 29.

Scobe.] Scobs est limatura, sive ramentum & strigimentum è materiâ qualibet, dum vel serrâ discinditur, vel

terebrâ perforatur, vel limâ imminuitur aut politur, Gall. *limaille*, *scieure*. Scobe triclinium inspergi solebat, ad colligenda facilius post cœnam purgamenta & scopis auferenda. Senec. Controv. lib. 9. declam. 2. Inter purgamenta & jactus cœnantium, atque sparsam in convivio scobem, humanus sanguis everritur. Scobs etiam pretiosa ad fastum spargebatur. Lamprid. Helio-gabal, Scobe auri porticum stravit & argenti, dolens quod non posset & electri. Adhibebatur quoque lignea scobs ad atria emundanda. Juvenal. Sat. 14. v. 64.

Ergo miser trepidas ne sicciorē fada canino

Atria displiceant oculis venientis amici;

Ne perfusa luto sit porticus: & tamen uno

Semodio scobis hac emendat servulus unus.

Id est, servus inspergens scobis semodium, statim abradet lutum ac sordes omnes: mundaque præstabit atria, porticum, &c. Valeant qui scobem autumant utilem fuisse ad defricanda vasa, dandumque iis splendorem.

83. *Lapides varios.*] Pavimentum è

Et Tyrias dare circum illota toralia vestes ?

- 85 Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprehendi iustius illis,
Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis.
Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
90 Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
Non tamen interpret tantumdem juveris. Adde
Vultum habitumque hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura

INTERPRETATIO.

Et Tyria operimenta imponere toralibus immundis; immemorem quo minor sumptus et cura est in his, eo redargui iustius quam iis quæ non possunt occurrere nisi in mensis divitum. HORAT. Erudite Cati, oro te per deos et familiari-

tatem nostram, fac ut me deducas ad audiendum, quocunque ibis. Etenim licet memoriter enarres mihi singula; at renuntians haud ita prodest. Adde hominis vultum gestumque; cuius tu potius aspectu non multi æstimas, quoniam hoc

ANNOTATIONES.

versicoloribus lapidibus & marmoribus. Vide lib. 2. Od. 14. in fine.

Palma.] Scopis è palmâ. Martial. lib. 14. Epig. 82.

In pretio scopas testatur palma fuisse.

84. Tyrias vestes.] Stragula & peristomata pretiosa seu purpurea ex urbe Tyro; de quâ lib. 3. Od. 29. in fine.

Toralia.] Torus à tortis herbis dictus: quod in iis congestis olim sedebant ac discumbebant. Toral, quod ante torum est, ex Varrone 4. de Ling. Lat. putâ eongestæ herbæ, paleæ, arundinis, item lanæ, vel etiam plumæ involucrem seu operimentum. Itaque lecto imponebatur matta, calcita, lodix; Gall. paille, matelas, linder. Hæc verò interdum contegebantur purpureis stragulis, ad pompam & fastum. Cicer. Tuscul. 5. Collocari hominem iussit in aureo lecto, strato pulcherrimo, textili stragulo magnificis operibus picto. Ubi tria vides, Lector, distingui, lectum toral, sive stratum, stragulum. Ovid. Metam. 8.

. . . In medio torus est de mollibus ulvis.

Vestibus hunc velant; quas non nisi tempore festo

Sternere consuevant.

Horat.

Lamprid. cit. Heliogabal. primus omnium privatorum toros aureis toralibus sexit. Ex his intelligi potest iste Horatii locus satis commodè. Verùm magis ad rem videtur quod toral significat etiam segestria, sive amictum vel tegmen lintheum, tricliniari lecto circumdatum, quasi munimen adversus coenantium purgamenta & jactus, atque ad custodiendam à sordibus stragulam pretiosam: quod quidem toral seu tegmen quando sordidum erat, lavabatur & eluebatur, ne odore fædo ac rursi nares offenderet: ut innuitur lib. 1. Epist. 5.

. . . ne turpe toral, ne sordida mappa

Corruget nares.

Isidorus lib. 10. cap. 26. hoc sensu, toralia dicit esse longas perpetuasque mappas à toro appellatas. Ergo hic Horatius vel potius Catus damnat incuriam hominis toralia expurgare negligentis, sed ea illota & immunda vestibus Tyriis, seu pretiosis stragulæ ac purpureæ circumdantis & circumponentis.

91. Adde vultum habitumque hominis.] Seneca Epist. 34. conspectus et presentia et conversatio habet aliquid viva voluptatis.

R R r r

Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
 95 Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

INTERPRETATIO.

habuisti: ego verò magnopere cupio igno- menta vite fortunata,
tos posse adire fontes, & percipere docu-

ANNOTATIONES.

94. *Fontes remotos.*] Ipsos auctores illius doctrinæ tam excellentis mihi incognitos.

SATIRA V.

*Describit artes & insidias captantium testamenta
 & hereditates.*

Hoc quoque, Tiresia, præter narrata, petenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus atque modis. Quid rides? Jamne doloso

INTERPRETATIO.

ULYSS. O Tiresia, præter jam *possim facultates perditas. Quare rides?*
responsa, illud etiam quaeso dic. TIRE S. Ergone tibi *versuto*
quibus rationibus & artibus resarcire

ANNOTATIONES.

1. *Hoc quoque, &c.*] Non sine multo
 sale persequitur noster Satiricus, quibus
 Romæ blandimentis & artibus senum
 animos inescarent captatores, ut heredes
 ab iis scriberentur. Inducit itaque Ulyss-
 sem apud Inferos cum Tiresiâ vate
 sermocinantem & post alia multa quæ-
 rentem modos sarcindi suas res afflictas.
 Unde est initium illud, *hoc quoque*, ve-
 lut continuatio sermonis quem Ulysses
 habet consulens Tiresiam de suo reditu;
 apud Homer. *Odyss.* 11. Vel, si mavis,
 fingit Horatius Ulyssæm ad Inferos re-
 vertum post amissâ naufragio bona.
 rursumque a Tiresiâ responsa perferutari
 de reparandis opibus.

Tiresiâ.] Thebanus ille vates apud
 Inferos etiam gratus Proserpinae fuit;

quæ illi mortuo mentem firmam ac
 sapientem sibi tribuisse dicitur, *Odyss.* 10.
 sub finem; ubi Circe Ulyssæi persuadet
 ut ad Inferos descendat Tiresiam con-
 sulturus. Ejus meminit Cic. 1. de Divin.
 n. 88. *Tusc.* 5. n. 115. de Nat. D. 2. n. 7.

2. *Amisâ res.*] Tiresias enim Ulyssæi
 prædixerat reditum in patriam, si modo
 ipse ac socii non violarent boves Solis
 in Sicilia pascentes. Verum illi Ulyssæ
 dormiente mactatos devorarunt. Quare
 naufragio perierunt contulerati; Ulyssæ
 autem nudus vix enatavit.

3. *Simile illi olo.*] Videtur Tiresias
 Ulyssæi exproprare crimen sociorum vel
 dolosè permittum, vel non satis dui-
 genter ab eo impeditum.

- Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
 5 Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides ut
 Nudus inopsque domum redeam, te vate: neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
 Et genus & virtus, nisi cum re, vilior alga est.
 Quando pauperiem missis ambagibus horres;
 10 Accipe qua ratione queas ditescere. Turdus,
 Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
 Res ubi magna nitet domino sene. dulcia poma;
 Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores;
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
 15 Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
 Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.

INTERPRETATIO.

non sufficit Ithacam repetere ac revisere domum paternam? ULYSS. O nemini falsa locute, cernis quemadmodum spoliatus & egens reveriar in patriam ex suis oraculis: nec ibi proci pepercerunt cellis aut gregibus. Verumenim & origo & virtus vilior est algâ, si opibus destituatur. TIRES. Quandoquidem absque tergiversatione paupertatem aversaris, audi quo pacto locupletari liceat. Si

donetur tibi turdus vel quidpiam privatum, statim deferatur eò ubi magnæ opes fulgent domino atate provento. quoslibet fructus exquisitos & munera producet ager excultus, degustet ea senex opulentus præ Laribus colendus. Qui licet perfidus fuerit, ignobilis, fratricida, servus; ne tamen dubites eum associari tu comes inferior, si petat.

ANNOTATIONES.

4. Non satis est Ithacam revehi.] Quod maximum erat, & in votis Ulyssis præcipuum. Cic. 1. de Orat. Patria nos delectat: ejusque rei tanta vis est, ut Ithacam illam in asperis saxulis tanquam nidulum affixam sapientissimus vir immortalitati anteponeret.

Ithacam.] Hæc insula maris Ionii hod. Val di Compare, inter Cephaleniam ad occasum & Echinadas ad ortum; Ulyssis patria fuit.

6. Te vate. Odyss. 11. cit. reditum fore difficilem prænuntiavit Tiresias: at mala quamvis patientes Ithacam perventuros, modò suum Ulysses ac sociorum animum coerceret, illasque permitterentur boves Solis. Quod nisi caveret, navim ac socios interituros; ipsum verò calamitosum fore, domique reperturum superbos viros ipsius victum absumentes.

7. Apotheca.] Reconditorium, locus

in quo reponitur id omne quod pertinet ad victum, seu fruges, seu vinum, &c.

Aut pecus.] Odyss. 1. proci Penelope dicuntur cibo vesci alieno; atque ad epulandum macstant boves & oves Ulyssis. quod & Minerva queritur.

10. Turdus.] Vide lib. 1. Sat. 5. & huj. lib. Sat. 2.

11. Privum.] Propriis deliciis reservatum.

14. Ante Larem.] Laribus Diis fructuum primitias deferabant. Vide lib. 2. Od. 23. & huj. lib. Sat. 3. v. 165.

15. Sine gente.] Nullis majoribus, qui jam claruerint; homo novus, libertus, libertinus. Cic. Topic. n. 29 Gentiles sunt qui inter se eodem sunt nomine ab ingenuis oriundi, quorum majorum nemo servitutem servavit, qui capite non sunt diminuti.

17. Comes exterior.] Inferiori parte

- Utne regam spurco Damæ latus? haud ita Trojæ
 Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
 20 Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo :
 Et quondam majora tui. tu protinus, unde
 Divitias ærisque ruam, dic augur, acervos.
 Dixi equidem, & dico. captes astutus ubique
 Testamenta senum : neu, si vafer unus & alter
 25 Infidiatorem præroso fugerit hamo,
 Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim;
 Vivet uter locuples sine natis, improbus ultro
 Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
 30 Defensor. Famâ civem causâque priorem

INTERPRETATIO.

ULYSSES. Egone turpis Damæ sim asse-
 cla? minime sic vixi apud Trojam;
 imò præstantioribus nunquam cessi.
 TIREUS. Inops igitur vires. ULYSSES.
 Imperabo animo id ferre viriliter: &
 peiora dudum sustinui. At tu vates
 doce quamprimum, unde congeram opum
 cumulos. TIREUS. Certè docui, ac repeto,

callidus passim occipere legata senum: ac
 si unus aut alter effugerit captatorem hamo
 circumroso; ne vel spem abjicias, vel de-
 ceptus studium deferas. Si quando in foro
 discipietur de re seu gravi seu parvâ:
 quisquis erit dives & absque liberis ejus
 propugnator sis, qui sceleraus ac petulans
 meliorem spontè laceffiverit. Contemne

ANNOTATIONES

incedens, honoris deferendi causâ. In-
 terior comes, qui ad dextram, exterior
 qui ad lævam.

18. *Utne regam.*] Gall. *Moy? je servi-
 rois d'assasier à un coquin?* Abhorret ma-
 gnus Ulyssis animus à sordidâ & infami
 illâ ditescendi ratione. *Latus* alicui regere
 dicitur qui virum honoratum vel stipat ut
 satelles, vel comitatur ut assecla; atque
 ad ejus capessenda imperia est expeditus.

Damæ.] Servi nomen est, diminut.
 à Demetrio. Vide lib. 1. Sat. 6. item
 Pers. Sat. 5. v. 76. & 79.

19. *Certans melioribus.*] Virtute &
 gloriâ contendens cum Agamennone,
 Ajaxe, &c.

20. *Fortem hoc animum, &c.*] Pau-
 pertatis ærumnas ferre conabor potius
 quàm vitæ sceleratæ infamiam. Alter
 vulgò interpretantur. sed absurdi planè,
 qui decorum & notos Ulyssis mores
 pravè immutari velint ab Horatio, con-
 tra id quod ipse tam luculenter præ-
 cipit Epist. ad Pis. v. 119.

21. *Tu protinus, &c.*] Ne mihi illude,
 vates optime, turpem res perditas re-
 parandi modum ne propone: meliora
 quæso verba profer, meoque nomine
 dignas rationes doce.

23. *Dixi equidem, & dico.*] Satiri-
 cus in instituto pergit, atque per ve-
 ridicum vatem effert quicquid reipia
 fiebat turpiter Romæ passim ab improbis
 testamentorum captatoribus.

25. *Præroso fugerit hamo.*] Sicut
 piscis escam prærodens, hamum verò
 non attripiens; ita fortè quispiam ve-
 terator mentem tuam intelligens callidè
 operâ tuâ officiis tuis ac donis abuteretur,
 nec te scriber heredem: sed ne statim
 despera, ne ab incepto desiste: sic
 enim rem aliquando facies ac si unus
 effugerit, alios captabis.

28. *Vivet uter.* &c.] Considera uter
 litigantium vivet locuples & sine gnatis,
 atque huic causam licet deteriore habenti
 auxiliatorem te acriter præsta.

Sperne; domi si natus erit fecundave conjux.

Quinte, puta, aut Publi, (gaudent prænominē molles Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.

Jus anceps novi: causas defendere possum.

35 Eripiet quisvis oculos citius mihi quam te

Contemptum cassâ nuce pauperet. hæc mea cura est.

Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum, atque

Pelliculam curare jube. si cognitor ipse.

Persta, atque obdura: seu rubra Canicula findet

40 Infantes statuas, seu pingui tentus omafo

Furius hybernas canâ nive conspuet Alpes.

INTERPRETATIO.

verò civem existimatione & jure potiorē, si liberos aut uxorem fecundam habuerit. Et quoniam aures dilicata amanti prænomen sic alloquere: *Quinte* scilicet, vel *Publi*, tua virtus amicum tibi me devinxit: jus controversum calleo; causas orare valeo. quilibet oculos mihi eruet priusquam te victum defraudet nuce vacuâ. Ista mea est

sollicitudo, ut nihil amittas, neve lacedibrio habearis. Mox suade ut domum se recipiat, & genio indulgeat. Interim tumet procurator esto; labora & persevera; sive ardens Canicula dissecabit mutas imagines, sive Furius obeso ventre distentus Alpes hyeme consperget albiis nivibus.

ANNOTATIONES.

31. *Sperne, domi si natus erit, &c.*] Juvenal. Sat. 5. v. 140.

Jueundum & carum sterilis facit uxor amicum.

32. *Quinte puta aut Publi.*] Ejusmodi prænomina erant nobilium duntaxat: Gall. *Monseigneur*. Porro virum honorati assentatores prænominē salutabant: at familiares cognomine se invicem appellabant: ut, *Cesar Pulcro*.

Melles auricula.] Assentationibus assuetæ.

34. *Jus anceps.*] Quod in utramque partem sæpius trahi potest. Unde *varium* & *controversum* dicit Tullius. Verum juris ignoratio potius livigiosa est quàm scientia, inquit ipse de Legib. 1.

36. *Cassâ nuce.*] Re qualibet inani & minimâ.

38. *Si cognitor ipse.*] Causæ ipsius cognitionem, curam, defensionem, suscipe. *Cognitor* dicitur qui præsentis causam novit, & sic tuetur ut suam; inquit Alcon. in 1. Verr. Porro si est imperandi modus à fio, quo & Plau-

tus non semel usus est. Alii legunt *sis*.

39. *Seu rubra Canicula, &c.*] Ætatis & hyemis incommoda, æstus & frigus sustine patienter, de *Caniculâ*, alibi dixi.

Findet infantes statuas.] Ut acriori gelu findantur lapides, sic etiam æstu dicit findi *statuas* lapideas, ligneas, &c. quas & *infantes* vocat. Dura sanè dictio, quam esse crediderim insulsi cujusdam poetæ nobis ignoti, ac notari proscindique ab Horatio, quemadmodum & mox Furiî metaphoram, conspuet.

40. *Pingui tentus omafo.*] *Omafum* intestinum, pro ventre, Synecd. Ita Pers. Sat. 1. Calvi poetæ *aqualiculum* *sesquipede* extantem rideret.

41. *Furius hybernas, &c.*] Parodia est Furiani versiculi, quem ut duriorē carpit Horatius: similiter & notat Quintil. lib. 8. cap. 6. Furius nempe hyemem describens dixerat:

Jupiter hybernas canâ nive conspuet Alpes.

Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet) ut patiens , ut amicis aptus , ut acer ?
Plures annabunt thynni , & cetaria crescent.

- 45 Si cui præterea validus malè filius in re
Præclarâ sublatus aleretur , ne manifestum
Cælibis obsequium nudet te , leniter in spem
Arrepe officiosus , ut & scribare secundus

INTERPRETATIO

Tum enim quispiam proximum cubito
pulsans monebit : an non advertis quàm
pido fuisse narratur , ut non minorem
laudem tulerit quàm Catullus aut Ho-
ratius. Certè quædam ex eo mutuari
atque imitari Virgilius non dubitavit.
Cremonæ natum aunt in eisdem temporibus
quibus Lucilius & Sext. Turpilii interie-
runt : & in carmine Iambico egregiè
versatum. P. Crinit. lib. 2. de Poët.
Lat. cap. 31. Macrobian. Saturnal. lib. 6.
Quintil. lib. 10. cap. 1. Gell. lib. 18.
cap. 11. Crinitus cit. hos Furii versus
affert de villa Tusculanâ Catonis , quæ
propter æs alienum creditoribus cesserat :

*Catonis modo. Galle , Tusculanum
Totâ creditor urbe venditabat.
Mirati sumus unicum magistrum ,
Summum grammaticum , optimum
poëtam.*

Omnes solvere posse questiones ,

Nullum difficile expedire nomen.

En cor Zenodori , en jecur Cratetis.

42. Nonne vides , aliquis. &c.]

Hæc si feceris , aliquis seni astans tuam
sedulitatem laudabit , dicetque ei :
videsine hominis tibi addicti studium &
laborem ? &c.

Cubito tangens.] Pers. Sat. 4. v. 34.

*Est prope te ignotus cubito qui tan-
gat , &c.*

44. Plures annabunt thynni.] Plu-
res exinde senes opulenti accedent ad
te , priorem tuam diligentiam assidua-

Porro si aliquis filium valetudine parum
firmâ educet ac nutriet inter opulen-
tiam familiam ; ne aperta calibis obser-
vantia te delegat , sensim per officia
perveni ad spem , ut heres substituaris ;

ANNOTATIONES.

que officia contemplati , seque ultrò
suasque res tuæ fidei & curæ commit-
tent. *Thynni* sunt pisces grandiores ,
vitæ brevis , &c. Plin. lib. 9. cap. 15.
cum his aptè comparantur senes opibus
potentes , ut & captator cum piscatore.
Similiter Juvenalis Sat. 12. v. 122. or-
bum senem ab insidiatore captum dicit
inclusum carcere nassa. Sic habet.

. . . si *Libitinam evaserit
ager*;

*Delebit tabulas inclusus carcere
nassa*.

Post meritum sanè mirandum.

Cetaria crescent.] Allegoria , cetæ ,
Ciceroni pistrices , sunt pisces maximi :
hinc *cetaria* sunt vivaria seu piscinæ ,
in quibus aluntur magni quilibet
pisces.

46. *Sublatus aleretur.*] Propriè : nam
infantes olim in lucem mox editi humi
deponebantur. Tum ii tollebantur , at-
que ut adolescerent educandi tradeban-
tur , si placerent parentibus : diceban-
turque sublati. Alii contrâ spernebantur ,
jubebanturque exponi ac fortunæ per-
mitti , seu in viâ publicâ , seu in silvâ ,
seu in ripâ maris aut fluminis.

*Ne manifestum calibis obsequium
nudet te.*] Ne homini uxore carenti
officium frequentius exhibitum patefa-
ciat mentem tuam atque insidias , pru-
denter age & cautè : paulatim ejus ani-
mum demerere , ne suspitioni locum des.

- Heres ; & si quis casus puerum egerit Orco ,
 50 In vacuum venias . perrarò hæc alea fallit .
 Qui testamentum tradet tibi cumque legendum ,
 Abnuere & tabulas à te remove memento :
 Sic tamen ut limis rapias quid prima secundo
 Cera velit versu : solus multisne coheres ,
 55 Veloci percurrere oculo . plerumque recoctus
 Scriba ex Quinqueviro corvum deludet hiantem ;
 Captatorque dabit risus Nasica Corano .
 Num furis , an prudens ludis me , obscura canendo ?
 O Laertiade , quicquid dicam , aut erit , aut non .

INTERPRETATIO.

ac si casus aliquis puerum ad Inferos demiserit , locum vacantem subeas . Iste ludus valde rarò frustratur . At quicumque tabulas offeret tibi legendas , cave ut recusis , atque à te codices rejicias : ita nihilominus ut obliquis oculis inspicias quid prima tabula cerata edicat in secundâ lineâ . Celeri aspectu observa

an solus an cum pluribus sis heres . Enimverò nonnunquam scriba ex Quinqueviro sæpè factus hiantem corvum frustrabitur ; & Nasica insidiator Corano ludum præbebit . ULYSS. An insanis , an sciens ludificas me , involuta respondendo ? TIRES. O Laërtis fili , quocumque pronuntiavero vel fiet , vel non .

ANNOTATIONES.

48. *Secundus heres.*] Secundo gradu heres ; substitutus heredi seu filio parum valenti , si hereditatem non adierit : ut tum succedas ei fortè è vivis excedenti , vacuumque locum occupes .

49. *Egerit Orco.*] Morti addixerit . Orcus inferorum fluvius est quibuldam ; aliis est Cerberus , Ciceroni est ipse Pluto , 3. de Nat. D. n. 43. ab ὄρκος , *juramentum* : quod nihil sit religiosus , quam cum per Stygiam paludem juratur . Festus scribit *orchum* , & ab urgendo vult dici , quod ad mortem urgeat .

Perrarò hæc alea fallit.] Rarò fit ut inanis sit labor iste , & ars caprandi : imò ferè semper optatum sortitur eventum .

52. *Tabulas à te remove memento.*] Callide nimirum , ne suspiciosus videare .

53. *Rapias.*] Raptim & celeriter legas & observes .

Prima cera.] In ceratis tabulis olim scribebant , ut jam dictum lib. 1. Sat. 10. ubi de stylo . Itaque *prima cera* significat primam testamenti paginam .

Vide Sueton. Neron. cap. 17.

Secundo versu.] In primo versu nomen testatoris , in secundo heredis nomen , in imò substitutiones scribebantur .

55. *Recoctus scriba ex Quinqueviro.*] Senex quidam exercitatus ac peritus rerum , vaser , astutus ; utpote qui diu scriba fuerit ; ac Magistratus etiam in provincias comitatus sit : vel in municipiis Quinquevir extiterit . publicâ interdum aliquâ administratione & procuratione functus , à numero dicti Duumviri , Triumviri , &c.

56. *Corvum deludet hiantem.*] Captatorem alienæ hereditati inhiantem eludet , non secus ac vulpes corvum , in Æsopi fabulâ .

57. *Risus dabit Nasica Corano.*] Deceptus captator ludibrio erit omnibus , quemadmodum Nasica olim delusus Corano seni . Vide infra .

58. *Num furis.*] An more vatuum furore correptus ? an sanus & tui compos ?

59. *Laertiade.*] Ulysses filius Laërtis , Ithacæ & Dulichii insularum rex : vir

- 60 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula. si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Aeneâ, tellure marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
- 65 Filia Nasicæ metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque
Ut legat, orabit. Multum Nastica negatas

INTERPRETATIO.

Quippè magnus Apollo dat mihi vaticinandi peritiam. ULYSS. Attamen si fas est, edoce quid significet hæc fabula. TIRES. Quo tempore adolescens Parthis formidolosus, propagata soboles ab excelso Aeneâ, terrâ & mari potens

existet, strenuo Corano locabitur grandis filia Nastica detestantis exsolvere ingrum debitum. Tum gener hoc ager, testamentum offeret socero, rogabitque ut legat. Nastica diu recusatum

ANNOTATIONES.

facundus, vafer, bellicosus, laborum patientissimus, inter Græcos Principes eximius, ab Homero totâ Odyssæa celebratus.

Aut erit, aut non.] Magna hîc inter doctores etiam controversia. Alii contendunt seriò loqui Horatium, sive Tiresiam, hoc sensu: ceteri vates loquuntur obscura & per ambages; ego verò loquor apertè & sine ambagibus; quodque futurum prædico, erit: & contra non erit quicquid dico non futurum. Alii volunt jocari Horatium, & satiricè irridere ambigua vatum responsa.

61. *Tempore quo, &c.*] Tiresias designat non tantum personas & nomina, sed & tempus ipsum quo res eventuræ sunt: quod alii vates non solent facere. Horatius autem aptè induit Tiresiam velut divinantem ac prædicentem futura quæ nuper facta eo tempore noscebantur. Sunt in Aeneide multa ejusmodi longinqua egregiè à Virgilio temporì accommodata: pendetque ex hoc non minima lux ac virtus poetæ. Vide Aeneid. 6. sub finem.

Juvenis Parthis horrendus.] Augustus, de cuius in Parthos victoriâ, terrore, fama, receptisque signis, lib. 3. Od. 5. & lib. 4. Od. 15.

Ab alto demissum genus Aeneâ.] De Augusti origine, lib. 4. Od. 5. num.

& Od. 15. in fine.

64. *Forti Corano.*] Juvenal. Sat. 16. v. 54. meminit pariter Corani. Sic habet.

Ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumque ara
merentem

Quamvis jam tremulus captat pater.

65. *Nastica metuentis reddere soldum.*]

Nastica avarus pecuniam mutuo acceperat à Corano sene perinde avaro, sed astutiore, cumque fugeret exsolvere debitum, filiam tradidit; sperans insuper atque ita captans Corani hereditatem. Nasticæ mentem Coranus intellexit; si-bique mimum fecit è delusâ insidiatoris captatione. Neque modò nihil testamento reliquit, sed & voluit Nasticam rescire nihil sibi legatum; atque ex ejus dolore ac mæltitiâ gaudium sibi affatum risumque dedit.

Seldum.] Seu dotem filix, seu debitam dudum summam pecuniæ integram.

66. *Gener socero.*] Coranus Nasticæ. Ironiæ plena animadvertit passim verba; eoque magis, quod seria prorsus & gravis dictio videtur. Sic & paulò ante, *forti Corano nubes procera filia Nastica.* &c.

67. *Multum Nastica negatas.* &c.] Callidè nuntium ex more captatorum, Accipiet

- Accipiet tandem, & tacitus leget; invenietque
 Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.
 70 Illud ad hæc jubeo: mulier si fortè dolosa,
 Libertusve senem delirum temperet; illis
 Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
 Adjuvat hoc quoque: sed vincit longè priùs ipsum
 Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
 75 Laudato. Scortator erit? Cave te roget: ultro
 Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
 Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
 Quam nequiere proci recto depellere cursu?
 Venit enim magnum donandi parca juvenus,
 80 Nec tantum Veneris quantum studiosa culinæ.
 Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel uno
 De sene gustarit, tecum partita lucellum;
 Ut canis à corio nunquam absterrebitur uncto.

INTERPRETATIO.

tandem capiet, ac leget secretò; videbitque nihil sibi & suis relictum nisi fletus. *Isis hæc monita addo.* Si fortè astuta fœmina vel libertus regat senem delirantem, adjungo te his socium; laudacos, ut absentem ii te laudent. Nam & hoc prodest. Verùm multò utilius est ipsum hominem captare. *Qui si demens inconditos faciat versus, applaude.* Si Mæchus fuerit, ne te oret, cave: spontè ei potiori tuam Penelopen facilis dona. *ULYSSES.* An credis tam probam & castam posse flecti, quam proci à rectâ viâ dimovere non poterunt? *TIRES.* Scilicet ad eam accessere juvenes haud liberaliter munifici, neque tam amoris quam gula sectatores. Hinc pudicam habes Penelopen. *Qua si semel delibavit ex uno sene, lucri partem nacta tecum, vix unquam amovetur, velut canis ab uncto corio.*

ANNOTATIONES.

ad amovendam suspicionem, ut ante jam dictum.

69. *Sibi suisque*] Nec sibi, nec filiarum suarum.

76. *Putasne perduci poterit.*] Persuaderi, ac pellici in adulterium. Penelopes uxoris Ulyssis invictam pudicitiam totus Homerus cantat. Porro sicut priùs *Dama latus tegere* Ulysses recusavit, ita & suam Penelopen turpiter accidere multò magis negare intelligendus.

79. *Venit enim magnum donandi, &c.*] Muneribus expugnari sapè castitatem notat.

Studiosa culinæ.] Suprà annotat.

7. Z.

Horat.

83. *Ut canis à corio, &c.*] Canibus venaticis ad venationem excitandis dari solet capræ feræ corium recens detractum & sanguinolentum, cujus appetentissimi cognoscuntur.

84. *Me sene quod dicam, &c.*] Aliud Tiresiæ monitum ad demerendum restatoris animum, scilicet frequentioribus ac nimis officiis non esse urgendum.

Anus improba Thebis.] Anus quædam ita est captata, ut captatorem importunum ac molestum averfaretur. Itaque cùm non posset viva, saltem mortua ulcisci voluit. Cavet nimirum suo testamento, ut cadaver multo

SSSS

- Me fene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
 85 Ex testamento sic est elata : cadaver
 Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres :
 Scilicet elabi si posset mortua : credo,
 Quod nimium institerat viventi. Cautus adito:
 Neu disis operæ, neve immoderatus abundes.
 90 Difficilem & morosum ostendet garrulus. ultro
 Non etiam sileas. Davus sis comicus : atque
 Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare. mone, si increbuit aura,
 Cautus uti vellet carum caput: extrahe turbâ
 95 Oppositis humeris : aurem substringe loquaci.
 Importunus amat laudari? Donec ohe jam
 Ad cælum manibus sublatis dixerit, urge, &
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

INTERPRETATIO.

Dum senex eram contigit id quod enarrabo. Apud Thebas vetula quædam malitiosa ad sepulcrum sic elata est ex testamento. Heres nudis humeris portavit cadaver oleo multo perfusum. Nempe si posset mortua effugere. Quia ut opinor, nimis officiis vivam profectus fuerat. Callidus accede: nec labori parce; nec plus aquo urge. Verbo- sus displicebit moroso & difficili. Ne

verò spontè taceas. Esto Davus comicus. permane inflexo capite, valdè similis timentis. per officia irrepe. Si venius acrior ingruat, admone ut carum caput operiar diligenter. Defende à turbâ objectis humeris. aurem accomoda garrulo. Quod si plusculum laudari amat; insta, atque inflatum utrem imple verbis adulatoriis, donec elatis sursum manibus dicat: Heus, satis est,

ANNOTATIONES.

perunctum oleo nudis humeris heres efferebat, quasi elabi cupiens, illumque legatis fraudare. Ea quippè conditio erat; ut si portanti cadaver, portans hereditate excideret.

Thebis.] Non una est hujus nominis civitas. Alia caput Thebaidis, Hecatompylos dicta, in Ægypto, hodie Mino, neque de hac mentio est hic. Alia in Bœotia, hodiè stives, Heptapylos cognominata, patria Herculis, Bacchi, Pindari, Epaminondæ, Tiresiæ vatis, &c.

90. Ultro non etiam sileas.] Ne contrà nimis taciturnum te exhibeas.

91. Davus sis comicus.] Talis esto, qualis Davus conuicus, qui tumidè &

verecundè semper herum alloquitur.

92. Capite obstipo.] In alterum humerum inclinato & immoto: quod hominem notat modestum, subditum, & obsequi paratissimum.

95. Aurem substringe loquaci.] Accinge te ad audiendas quascunque ejus narrationes molestas licet & graves. apage qui interpretatur, adulatoriè prehende auriculam.

98. Crescentem tumidis infla sermonibus.] Homini vano adulationibus gaudenti assatim tribue & indulge, donec ille, velut plenus vento iter, amplius non expetat; inò dicat: Ohe, satis est,

- Cum te servitio longo curaue levavit,
 100 Et certum vigilans, quartæ sit partis Ulysses.
 Audieris heres: Ergo nunc Dama sodalis
 Nusquam est? unde mihi tam fortem tamque fidelem?
 Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare. Est
 Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum
 105 Permissum arbitrio sine sordibus extrue. funus
 Egregiè factum laudet vicinia. Si quis
 Forte coheredum senior malè tussiet; huic tu
 Dic, ex parte tuâ, seu fundi sive domûs sit
 Emor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
 110 Imperiosa trahit Proserpina. Vive, valeque.

INTERPRETATIO.

Quando verò te liberaverit diuturnâ servitute & sollicitudine. ac verè experrectus audieris: Ulysses esto heres quartæ partis: tum exclama: Igitur non extat amplius amicus Damâ? Repete verò identidem: Ubi reperiam aquè fidum aquè constantem? sique vales, affunde lacrymas aliquot. oportet fisco vultu occultare lætitiâ. Sepulcrum tuæ voluntati commissum adifica sumtuosè. Vicini celebrent præclarè factus exequias. Quod si aliquis coheredum ætate provectus laboret tussi periculosâ; siue pradium siue domum emere velit, huic tu dic, latè quidem sesterzio te ei traditurum partem tuam. At me Proserpina dominatrix jam revocat, vive & vale.

ANNOTATIONES.

99. Cum te servitio &c. levavit.] Per mortem suam.
 108. Ex parte tuâ.] Ex parte hereditatis tibi relicta.
 109. Gaudentem nummo te addicere.] Alii sic explicant: Dic te pecuniam malle quàm fundum, adeoque libenter te venditurum. Alii interpretantur de fictâ & simulatâ venditione. Lex nempe vetabat rem testamento legatam donare. At legi fraudem faciebant, uno rem nummo addicentes. Sic enim res verè empta & vendita dicebatur.
 Sed me imperiosa trahit Proserpina.] Aptè omnino sermo abrumpitur, ne Ulysses loquatur id quod loqui decore non poterat. Benè verò Tiresiam repente revocat Proserpina uxor Plutonis & inferorum domina, pro suo in mortuos summo imperio. Vide lib. 1. Od. 28. Item Virgil. Æneid. 6. v. 545.

SATIRA VI.

Sorte suâ mediocri contentum se esse. Otium rusticum præstat urbanis tumultibus & molestiis.

Hoc erat in votis : modus agri non ita magnus ;
 Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons,
 Et paulum silvæ super his foret, auctius atque
 Dii melius fecere. bene est, nihil amplius oro,
 Maia nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis.
 Si neque majorem feci ratione malâ rem,
 Nec sum facturus vitio culpâve minorem :
 Si veneror stultus nihil horum : O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum :

INTERPRETATIO.

HORAT. *[* Illud fuerat in optatis : ista bona mihi perpetua facias. Ergo mensura agri non vade si nec opes auxi malis anibus, nec ampla, ubi esset hortus, & fons aqua absumenturus sum peccatis ac sceleribus : perennis domus propinquus, ac nemus si nihil insanus efflagito ejusmodi : o si aliquod præter ista. Dii amplius ac melius quidpiam concesserunt, abunde est. *]* angulus iste vicinus, qui agrum meum deformat adjungatur :
 O fili Maia, nihil ultra peto, nisi ut

ANNOTATIONES.

1. *Hoc erat in votis.*] Lepida est hæc Satira ; & quædam præcepta morum habet valde luculenta : nonnulla etiam grati animi testimonia erga Mæcenatem.

Modus agri.] Modicum prædium. Virgil, Georg. 2. v. 412.

Laudato ingentia rura : Exiguum colito.

Columel. Modus erit sua cuique moderata voluntas facultasque. Vide Plin. lib. 18. cap. 5. & 6.

3. *A. citius atque Dii melius fecere.*] De villa Horatianâ lib. 1. Epist. 16. jamque de eâ ante nonnihil, lib. 1. Od. 7. lib. 2. Od. 18. lib. 3. Od. 13. & Epod. 1.

4. *Nihil amplius oro.*] Vide lib. 3. Od. 16. & Epod. 1.

Satis superque me benignitas sua ditavit.

5. *Maia nate.*] Mercurium præcipuè colit & invocat Horatius memor frequentis ejus tutelæ : de quâ lib. 2. Od. 7. & 13. &c.

8. *Veneror.*] Enixè & votis importunis exopto. Quidam legunt *vener* : sed perperam.

O si angulus ille.] O si haberem partem illam agri vicini, quæ meum agrum inæqualem reddit. Persius Sat. 6. v. 13. hunc imitatus est Horatii locum.

9. *Denormat.*] Vitruv. lib. 7. *Anguli ad normam respondentes exigantur ; longitudines ad regulam, altitudines ad perpendicularum.*

- 10 O si urnam argenti fors quâ mihi monstret, ut illi
 Thesauro invento, qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule : si quod adest gratum juvat : hac prece te oro ;
 Pingue pecus domino facias & cetera, præter
 15 Ingenium : utque soles, custos mihi maximus adfſis.
 Ergo ubi me in montes & in arcem ex urbe removi,
 Quid prius illustrem Satiris Musaque pedestri ?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusve gravis, Libitinæ quæstus acerba.

INTERPRETATIO.

O si fortuna alicubi ostendat mihi urnam pecuniâ refertam, quemadmodum si, qui cum thesaurum invenisset, Hercule propitio locupletatus, emit & coluit eundem agrum, quem antea colebat conductum : si contentus sum iis quæ habeo ; à te duntaxat peto hoc, ut pingues efficias greges & alia, præter ingenium ; atque, ut consuevisti, adfſis mihi tutor perpetuus. Itaque postquam ex urbe secessi in colles & arcem, quid potius exornem quàm Satiras & Musam pedestrem ? Illic neque me prava corrumpit ambitio, neque gravis Auster vel Autumnus morbisfer, lucrum præstans dura Libitina.

ANNOTATIONES.

10. O si urnam argenti, &c.] O si thesaurum terræ in fossum inveniam. Pers. Sat. 2. v. 10.
 Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro
 Hercule.
 Porro thesaurus definitur quædam vetus depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat, nec enim thesaurus censetur quod metus vel custodiæ causâ terræ in fossum conditumque fuerit.
 12. Amico Hercule.] Hic lucro inopinato & recludendis thesauris præesse creditur. Diodor. Sic. lib. 5. cap. 2. Macrobius lib. 3. cap. 12. Plutarch. problem. Arnob. lib. 4.
 14. Præter ingenium.] Ludit in ambigua significatione vocis pingue. Sensus est : ne verò ingenium etiam facias pingue, idest, crassum, hebes, stupidum.
 15. Custos mihi maximus adfſis.] Poëtæ nimirum in tutelâ sunt Mercurii, lib. 2. Od. 7. & 17.
 16. In arcem.] Villam Tusculanam in edito colle sitam. Epod. 1. sub finem. Item lib. 1. Epist. 16.
 17. Quid prius illustrem Satiris, &c.] Sunt qui sic interpretentur : quid prius canam & carminibus celebrem quàm Deos agrestes, Satyros, Faunos, &c. Vide lib. 3. Od. 18. Alii melius : quid aptius scribam quàm Satiras, oratione quidem strictâ, sed quæ solutæ similis videatur, & vulgari sermoni propior : ac proinde musa pedestris vocari queat. Vide 1. Sat. 4. v. 40. & sequi.
 18. Plumbeus Auster.] Gravia & tardiora efficiens corpora, lib. 2. Od. 14. Frustra per Autumnos nocentem Corporibus metuemus Austrum.
 19. Autumnusque gravis.] Juvenali Sat. 4. lethiferum appellat : bene quidem, tunc enim acutiores morbi sunt & frequentiores. Hippocrat. Gal. &c. Idem Sat. 6. v. 516.
 . . . metuique jubet Septembris & Austri Adventum.
 Cur autem Horatius in suâ villâ non metuat Austrum in Autumno quamvis noxium, ipse explicat Epist. 16. str.

- 20 Matutine pater, seu Jane libentiùs audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
instituant; (sic Diis placitum) tu carminis esto
Principium. Romæ sponforem me rapis : eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge :

INTERPRETATIO.

O Pater Matutine, sive mavis, Jane; à quo homines exordiantur primos labores actuosæ vitæ; ita numinibus placet: tu initium sis versuum meo-

rum. Quando Roma sum, me fidejussorem esse legis. eia, inquis, propera; ne quisquam officiosior ante respondeat.

ANNOTATIONES.

nempè illa opportunè & salubriter haud excipiebat pettientes Aultri flatus.

Ha lætebra dulces, etiam si credis, amans

Incolumentum tibi me præstant Septembris horis.

Libitina quæstus acerba. } Pluribus enim in Autumno morientibus, majorem quæstum habent ii qui funeribus procurandis incumbunt, dicti Libitinarii à Libitinâ funerum Deâ: de quâ lib. 3. Od. 30. Seneca 6. de Beneficiis, comparat vota eorum qui testamenta captant cum votis Libitinariorum: nempè utrique lucri gratiâ mortem hominum cupiunt, etiam amicorum. Huc verò præcipuè facit quod ex instituto Servii Tullii Rom. regis, nascentes recensabatur in æde Junonis Lucinæ; puberes, in juventæ; morientes, in veneris Libitinæ; nummo quidem pro singulis delato. Dionys. Halic. lib. 4. hinc Sueton. Neron. cap. 39. *Tantis ex Principe malis probrisque accesserant quadam & fortuna; pestilentia unius autumni, quâ triginta funerum millia in rationem Libitina venerunt.*

20 *Matutine pater.* } Janus dicitur Matutinus à Matutâ, sive Aurorâ; & quod manè primus invocaretur, ut qui temporibus præsit, ac vena rerum omnium incipiendarum auctor. Arnob. lib. 3. *quem in unius matutinis præcelsus.* Et alibi: *incipiamus erga solemnitè ab Jano & nos patre.*

Pater. } Janum vocamus Patrem,

quasi deorum Deum: inquit Macrobius. lib. 1. Saturn. cap. 9.

Jane. } Sic appellatur quod quasi Janua sit ad novum annum, inò ad menses singulos; omniaque regat tempora. Macrobius cit.

Libentiùs audis. } Seu mavis appellari Jani nomine. Deos suos pluribus insigniebant appellationibus, honoris vel assentionis causâ. Macrobius in sacris invocamus Janum geminum, Janum patrem, Janum Junonium, Janum Quirinum, Janum Consivium, Janum Patulium & Clansivum, &c. Sic & Horat. Carm. secul.

Lenis Iuthia tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.

22. *Sic diis placitum.* } Ut præsideas temporibus & primis hominum laboribus, desque iis felix auspicium: Quippè tu in Italia primum Divi templa fecisti, & ritus instituisti sacrorum: unde in sacrificiis præstationem meruisti perpetuam. Macrobius cit.

Carminis esto principium. } Fave mihi hanc Satiram exordienti, in quâ urbanæ vitæ incommoda à matutinis horis persequor.

23. *Roma ponsorem me rapis.* } Hoc primum est incommodum, quod pro alius spondere frequenter necesse sit, ac fortensibus tumultibus interesse.

24. *Ne prior officio.* } Ne desis amico, acriter subveni, laborantem in judicio tuere & juva: officium præbe, sive per hyemis frigora, sive per

- 25 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
 Postmodo quod mi obfit clarè certumque locuto,
 Luctandum in turba : facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, & quas res agis? improbus urget
 30 Iratis precibus. tu pulses omne quod obstat,
 Ad Mæcenatem memori si mente recurras.

INTERPRETATIO.

Sive Aquilo stringat terras, sive hyems contrahat dies nivosos orbe interiori, oportet ire. Postea verò quàm apertè & manifestè dixi quod mihi noceat, certare habeo contra turbam : vis facienda len- *tis. Hi verò increpant : Quid petis stultè; & quid moliris? Quidam autem iracundas addit imprecationes : An igitur everias quicquid obfistit tibi ad Mæcenatem festinanti, urgente memoriâ?*

ANNOTATIONES.

angustias dierum brevissimorum.

25. *Aquilo.*] Septentrionalis ventus, à vehementissimo instar aquilæ volatu dictus, ex Festo. Græcis Boreas, à τὸ βοῆς, à boātū; quoniam sit violenti flatus & sonori. Gell. lib. 2. cap. 22.

Bruma.] A dierum brevitate dicitur, ex Varrone & Festo. Alii factum nomen putant è βραχὺ ἡμέρας, brevis dies, Macrobi. Sat. 1. Iulior. lib. 5. Jul. Scalig. lib. 1. de caus. L. L. *Bruma*, sive solstitium hyemale, ex Ovid. Fast. 1. est dies

prima novi, veterisque novissima Solis.

26. *Interiore gyro.*] Breviori cursu & ambitu : circumloquendo minorem, utpote qui centro propior sit, Sole in Capricorno decurrente, ac breviores hinc dies faciente. Scil. in Sphæra nostrâ obliquâ, hyemalis Tropicus ita ab Horizontæ interfecatur, ut minor pars supra terram, major autem sub terrâ existat. Cic. 2. de Nat. Deor. Cynosura, inquit ex Arato,

cursu interiore brevi convertitur orbe.

Ire necesse est.] Ad spondendum pro altero.

27. *Postmodò quod mi obfit, &c.*] Alterum est incommodum, quod postquam sponendi, vix à turbâ me eripere liceat, quodque luctandum & jurgandum sit cum obviis & remorantibus,

Quod mihi obfit.] Certè rarò est expers molestiæ & damni quilibet pro altero sponder. Proverb. cap. 6. si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam; illaqueatus ex verbis oris tui, & captus propriis sermonibus. Bias sapienter admodum dicebat : Sponde, noxa prasto est. Cic. Epist. ad Brut. dependendum tibi est quod mihi pro illo spondidisti.

Clarè certumque locuto.] Debet enim sponso ac fidejussio præstari disertis verbis & sine ambagibus. Alii locum hunc minùs rectè intelligunt de advocacy & peroratione causarum : afferuntque verba Tullii de petit. Consul. Nonnullos esse tibi iratos ex iis causis quas egisti, necesse est, & alibi, quos lasisti cum pro amico contra eos diceres.

28. *facienda injuria tardis.*] In forensi turbâ pulsare oportet & objurgare tardiùs euntes, dam inde quam primum exire contendo.

29. *Quid vis insane.*] Ita reluctatur qui ab Horatio festinante pulsatus est; trudentem retrudit, atque execrationes jaculatur. Quidam iratas preces explicant iram hominis adversus Horatium excandescens, quod ipsius obtestantis patrocinium aut suscipere detrectet, aut non satis acriter assumat. Prior interpretatio magis probatur.

31. *Ad Mæcenatem memori si mente recurras.*] Dum properas adire Mæc,

Hoc juvat, & mellis est, non mentiar. at simul atras
 Ventum est Esquilias; aliena negotia centum
 Per caput, & circa saliunt latus. Ante secundam
 35 Roscius orabat sibi adesces ad Puteal cras.
 De re communi Scribæ magnâ atque novâ te

INTERPRETATIO.

Ut verum dicam, illud jucundum & dunt caput & latera. Roscius poscit ut
 suave est. Verum cum ad Esquilias atras ei cras opituleris ad Puteal, ante
 perveni, aliena centum negotia inva- horam secundam. Horati, Scriba te

ANNOTATIONES.

cenatam conditio temporis: vel quod acceptorum beneficiorum memor quotidianis officiis vel semel deesse metuas.

32. Hoc juvat, & mellis est.] Objurgationes ejusmodi quantumvis invidiosæ me quidem delectant, & quasi mel dulces videntur. adeo Mœcenatis mentio, nomen, & recordatio veneranda mihi sunt.

At simul atras ventum est, &c.] Tertium hoc genus molestiarum urbanarum est. Cum verò ad Mœcenatis ædes in Esquilias sitas veni, affiliunt importuni plerique sua mihi negotia commendantes: quos amoliri nefas. De Mœcenatis ædibus apud Esquilias, lib. 3. Od. 29. v. 10. & lib. Sat. 8. v. 14. vide ibi annot.

Atras Esquilias.] De atris curis quidam interpretantur: at melius alii de sepulchro, quod fuerat olim in Esquilias; ut fuscè disserui ad Epod. 5. v. 100. Epod. 18. v. 6. & lib. 1. Sat. 8.

34. Per caput & circa saliunt latus] Undique adoriantur & circumobsident, Præclara hypotyposis.

Ante secundam.] Maturè, ut tempus habeat de re suâ differendi tecum, priusquam forum aperiatur, ac disceptandum sit in judicio. Ante secundam. Gall, à huit heures précises du matin, plutôt devant qu'après: unâ scilicet horâ ante judicium; quæ horâ tertiâ exercebantur.

Exercet rancos tertia confidicos. Martial. lib. 4. Epigr. 8. ubi & diei varias occupationes pro diversis horis

explicat. Porro ex alibi annotatis, Le- stor, intellige illam diei naturalis horam tertiam Romanorum nobis quidem Francis nonam esse matutinam. Vide lib. 1. Epist. 19. v. 8. & Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 20.

35. Sibi adesces.] Quasi advocatus; adjutor, fautor. Apud Judicem actor & patronus rei causam dicebat. At aderant præterea quidam advocati; suæque præsentia vel testimonio etiam, si opus esset, reum adjuvabant.

Ad puteal.] Ad judicium. Puteal locus erat in comitio Romæ, ubi jus reddebatur. lib. 1. Epist. 19. v. 8. forum Putealque Libonis mandabo fideis. Nimirum in ipsis gradibus, ad lævam Curia, statua erat Actii Navii Auguris, qui, inspectante Tarquinio Prisco rege, cotem novaculâ disciderat. Ibidem porro cotem illam & novaculam esse defossam tradunt, supraque impostum puteal, id est, umbellam sive operculum, quale puteis imponi solet. Cic. de Divin. 1. n. 32. Illic etiam sceneratores convenire solitos idem testatur pro Sextio, n. 18. Puteali & faneratum gregibus inflans. Item Persl. Sat. 4.

Si puteal multâ cautus vibice flagellas. Vide Cæl. Rhodig. lib. 10. cap. 17.

36. De re communi Scribæ, &c.] De Scribarum se numero fuisse ostendit.

Scribæ.] Gall, les Greffiers, ou Secrétaires de l'Épargne. Horum officium erat, acta publica literis mandare, litteras publicas scribere, &c. Constat Orabant

- Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Imprimat his cura Mœcenas signa tabellis.
 Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit & instat.
 40 Septimus octavo propior jam fuerit annus,
 Ex quo Mœcenas me cœpit habere suorum
 In numero; dumtaxat ad hoc, quem tollere rhedâ
 Vellet, iter faciens; & cui concedere nugas
 Hoc genus: Hora quota est? Thrax est gallina Syro par?
 45 Matutina parum cautos jam frigora mordent:
 Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus, subjectior in diem & horam
 Invidiæ. Noster ludos spectaverat unâ,
 Luferat in campo, Fortunæ filius, omnes.

INTERPRETATIO.

rogant ut hodie redeas ad negotium commune ac novum. Fac ut Mœcenas has tabellas obsignet. Quod si his respondeam; Tentabo: est qui reponat & urgeat: Atqui potes, si lubet. Propè finem habet annus septimus. & mox octavus incipiet, ex quo tempore Mœcenas inter familiares me aservit, ad id verò solum, quem in curram assu-

mere placeret, quando viam init: & cum quo loqueretur futilia ejusmodi: Quota est hora? Gallina Thracius estne par Syro? Incantos jam stringit frigus matutinum; & similia qua committi queant auribus persfluentibus. Exinde verò magis ac magis obnoxius invidia fui. Aiunt plerique: Noster Fortune filius ludos spectavit: in campo Martio cer-

ANNOTATIONES.

scribas maximæ probitatis à Quæstoribus allectos, Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 2.

37. *Imprimat his cura, &c.*] Alius ita rogat: ô Horatii. cura ut Mœcenas sigillo muniat has tabellas: oro te etiam atque etiam.

Signa.] De sigillo sive annulo Augusti intellige. Hunc enim ab eo concreditum Mœcenati, diximus ad Epod. 1. v. 3. & constat ex Xiphilino ibi cit. Item ex Dione lib. 51. &c.

39. *Dixeris, Experiar.*] Si huic dixeris: Curabo, & experiar, numquid à Mœcenate id beneficii queam obtinere tibi, &c. Horatii modestiam adverte, Lector, suam apud Mœcenatem gratiam extenuantis, tamen si apud eum summè valere diceretur. Vide & quæ sequuntur.

40. *Septimus octavo propior.*] Septimus hic annus propè est elapsus, & mox octavus agetur, ex quo, &c.

41. *Dumtaxat ad hoc.*] Non ad res Horat.

graves, sed ad nugas & jocos, atque ad relaxandum animum magnis curis passim distentum me adhibet Mœcenas, inquit noster, dumtaxat.

44. *Thrax est Gallina Syro par?*] An ille gladiator huic par est virtute, robore, arte, peritiâ; ille secutor huic retiarior; ille Thrax huic Mirmilloni? Horum pugnandi rationem diversamque armaturam fusè explicavi ad Juvenal. Sat. 2. v. 143 & Sat. 8. v. 200.

45. *Matutina parum cautos.* &c.] Verba hæc innuunt scriptam Autumni tempore hanc Satiram.

46. *Et qua rimosa, &c.*] Et similia quæ loquacissimo cuilibet possunt committi, atque homini nullum secretum retinenti, sed passim quod audit in obvios quosque statim effundenti, qualis ille apud Terent. de seipso prædicans:

Plenus rimarum sum: hæc atque illac persfluo.

48. *Noster ludos spectaverat unâ, &c.*]

- 50 Frigidus à Rostreis manat per compita rumor ;
 Quicumque obuius est , me consulit : ô bone (nam te
 Scire , deos quoniam propius contingis , oportet)
 Numquid de Dacis audisti ? Nil equidem . Ut tu
 Semper eris derisor . At omnes di exagitent me ,
 55 Si quidquam . Quid ? militibus promissa Triquetra
 Prædia Cæsar , an est Italâ tellure daturus ?
 Jurantem me scire nihil , mirantur , ut unum
 Scilicet egregii mortalem atque silenti .
 Perditur hæc inter misero lux , non sine votis :
 60 O rus , quando ego te aspiciam ? quandoque licebit ,
 Nunc veterum libris , nunc somno & inertibus horis
 Ducere sollicitæ jucunda oblivια vitæ ?
 O quando faba Pythagoræ cognata , simulque

INTERPRETATIO.

tauit cum Mœcenate. Quod si è Rostreis per plateas frigidus rumor discurret; quisquis occurrerit interrogat me: ô bone, an de Dacis aliquid accepisti? quippè te scire oportet, qui ad magnates accedis. Tum ego: Nihil cerè. Illi continuò: Ergone tu semper derisor fueris? Me, inquam, disperdant omnes dii, si quidquam scio. Ecquid? aiunt. agros militibus promissos an assignabit

Augustus in Sicilia, an in Italica regione? At affirmantem me nihil scire admirantur velut hominem rara & profunda ratiocinantis. In istis diem perdo infelix, non absque desideriis: ô villa, quando te adibo? ecquando gratam oblivionem vitæ anxia capiam ibi, modò scripta veterum legendo, modò dormiendo & otando? ô quando apponetur Faba Pythagora affinis, simulque

ANNOTATIONES.

Sic de Horatio loquatur invidi: En ille Fortunæ filius simul cum Mœcenate ludos spectavit: en cum ipso lusit in campo Martio. de hoc vide lib. 1. Od. 8. Annot.

50. *Rostreis.*] In foro Rom. erant Rostrea. id est, suggestum ante Curiam Hostiliam extructum, ornatum verò navium rostris ab Anriatibus captarum. unde nomen. Tit. Liv. lib. 8. Varro lib. 4. de L. L. Ex eo loco leges ferebantur, & conciones ad populum habebantur: imò & jus dicebatur.

Rumor.] Est fama incerta sine capite, id est, sine autore. *frigidus.* vel, tristis; vel levis.

52. *Deos.*] Augustum, Mœcenatem.

53. *De Dacis.*] Cum his tunc Romanibellum habebant. Vide lib. 2. Od. 20.

55 *Militibus promissa prædia.*] Sicut jam assignata fuerant post Philippensem victoriam. Vide supra Sat. 2. v. 110.

& seq. Item Virgil. Eclog. 1.

Triquetra.] Sicilia Trinacris etiam dicitur ob triangularem formam; habetque in triplici angulo triplex promontorium, Pelorum, Pachynum, Lilybæum. hinc Ovid. Fast. 4.

Terra tribus scopulis vastum procurrit in aquor

Trinacris; à positu nomen adepta loci.

63 *O quando faba &c.*] Quando ruri vescar fabis, oleribus, &c. tranquillam ejusmodi vitam agrestem præfero lautis epulis quibuscunque.

Faba Pythagora cognata.] Varia hinc varii comminiscuntur. Aiunt plerique fabam Pythagora cognatam dici ironice quidem & satiricè, quasi homini corvæ & contangineæ; nempe quod ille assereret fabam ex eadem origine & eodem tempore cum homine natam; eamque, si pyxide inclusa servetur vel infodiatur, in carnem & sanguinem

Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?

- 65 O noctes, cœnæque Deum, quibus ipse meique
Ante Larem proprium vescor: vernaſque procaces
Paſco libatis dapibus. prout cuique libido eſt,
Siccāt inæquales calices convſa, ſolutus
Legibus inſanis: ſeu quis capit acria fortis
70 Pocula, ſeu modicis humeſcit lætiùs. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibuſve alienis;
Nec male necne Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos
Pertinet, & neſcire malum eſt, agitamus: Utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute beati?

INTERPRETATIO.

olera condita larido pingui? O noctes ſive minoribus cupit madefcere. Tum fit
& epula Deorum, in quibus ego & conſabulatio non de aliorum pradiis
familiares cœnamus ad Larem meum: vel adibus; neque utrum Lepos inepte
ac protervos ſervulos alo cibis libatis. ſaltet, an non: ſed quod utiliùs, quodque
Ibi quiſque liber à ſtultis legibus, ignorare ſit neſas, quarimus; an opibus
ad arbitrium exhaurit ſcyphos diver- homines, an virtute felices exiſtant:
ſos; ſive capax ingentes ſumit calices,

ANNOTATIONES.

converti. Ego nec fabulas nec metem-
pſycoſim afferre huc velim: *cognatam*
interpretabor amicam, Fabis enim aliis-
que leguminibus atque oleribus omnique
cibo parabili Pythagoras & Pythagorici
libenter veſcebantur: carnibus autem
vix aut nunquam, frugalitatis quidem
& ſanitatſ gratiâ, quanquam nonnulli
contrarium ſcribunt. Vide Cic. de Divin.
2. n. 119, Diogen. Laert. lib. 8, Athen.
lib. 4. & 10. Plin. lib. 18. cap. 12. Gell. lib.
4. cap. 11. Cæſ. Rhodig. lib. 21. cap. 3.
lib. 18. cap. 12. lib. 30. cap. 36. Et quæ
nos ad Juvenal. Sat. 15. v. 173. ubi de
anthropophagis quibuſdam ita ſcribit:

*Quid diceret ergo
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc
monſtra videret*

Pythagoras, cunctis animalibus abſti-
nuit qui

Tanquam homine, & ventri indulſit
non omne legumen?

Pythagora. Vide lib. 1. Od. 28. Epod.

35. & Sat. 4. hujus lib.

65. O noctes, cœnæque Deum.] O
quieti ſomni! & epulæ tranquillæ &
jucundæ, quantumvis ſobriæ & fruga-
les, certè neſtari & ambroſiæ Deorum
æquiparandæ! vel noctes dicit Poëta,

quod olim in multam noctem produ-
cerent cœnam, ut alibi notavimus.

66. Ante Larem proprium] Reli-
gioſè Diis domeſticis libans, & primi-
tiâs offerens ruſticarum dapum; ac
poſteà è libatis dapibus hilariter cum
familiaribus & ſervis cœnans. Vide lib.
1. Od. 12.

Vernas.] Sic vocantur qui ex an-
cillis nati ſunt verno tempore. Feſtus,
procaces, à procando, ſive poſcendo.

69. Legibus inſanis.] De his convi-
viorum legibus, vide lib. 2. Od. 7.
annot.

69. Seu quis capit acria fortis pocula.]
Plin. lib. 14. cap. 22. refert Ciceronem
Marci filium binos congios ſimul haurire
ſolitum: atque ebrietatis mala eleganter
deſcribit. Vide Macrobi. Saturn. 2. cap.
ultimo. Gell. lib. 15. cap. 2.

70. Humeſcit.] Al. uveſcit. lib. 4.
Od. 5. in fine. uvidi, ideſt, bene poti,
madidi ac pleni vino.

71. Non de villis domibuſque alienis.]
De his invidi & avari ſermocinantur: ut
deliciarum ſectatores & voluptarij de
ſaltatoribus & ſcurris.

72. Lepos.] Auguſti ſcurra, archimimus,
egregius ſaltator, Lepos dictus, à molli,

- 75 Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos?
Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus?
Cervius hæc inter vicinus garrat aniles
Ex re fabellas. Nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
80 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, & attentus quæsitis, ut tamen arctum
Solveret hospitii animum. Quid multa? neque illi
Sepositi ciceris nec longæ invidit arenæ:
85 Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frustra dedit; cupiens variâ fastidia cœnâ
Vincere tangentis male singula dente superbo:

INTERPRETATIO.

utrum nos ad amicitias impellat, utilitas an honestum: item quid sit bonum, & quæ ejus perfectio? Interea Cervius vicinus aniles fabulas ad propositum narrat. Etenim si quis imperitus laudat anxius Arellii divitias, ita exorditur: Quendam mus agrestis urbanum murem cavernulâ dicitur excepisse, vetus hospes veterem amicum;

durus, & studiosus rerum congestarum; ita tamen ut animum restrictum laxaret hospitum gratiâ. Quid plura? Nec parvè deus è congesto ciceri, nec ex arenâ oblongâ: ore portans acinum desiccatum, & semesa lardi frustula obtulit, opans multiplici dape vincere nauseam fastidiosè singula delibantis superbo dente;

ANNOTATIONES.

scitâ, & lepidâ saltandi ratione.

[Quod magis ad nos pertinet, &c.] De aptis convivio sermonibus Gell. lib. 13. cap. 11. &c.

75. Usus, rectumne.] Alii quippè sentiebant amicitias propter utilitatem colendas: Alii propter virtutem. Vide Cic. Lælium, ubi: Solem, inquit, è mundo tollere videntur qui amicitiam è vitâ tollunt. . . . Amicitia tantas opportunitates habet, quantas vix queo dicere, &c.

Rectumne.] Cic. mox cit. Virtus amicitiam & gignit & continet . . .

. . . Virtutum amicitia adiutrix à naturâ data est. Et in fine ejusdem lib. Vos hortor, ut ita virtutem locetis, sine quâ amicitia esse non potest; ut, cō exceptâ, nihil amicitia præstabilis esse putetis.

76. Summumque quid ejus?] In quo consistat summum bonum? hoc enim in voluptate alii, alii in virtute repo-

nebant. Vide Cic. de finib. Tuse. Quæst. &c.

78. Ex re fabellas.] Sunt fabulæ ad persuadendum valdè commodæ & efficaciæ, si appositè adhibeantur. Hinc sacri etiam codices proverbis & parabolis inspersi sunt. Hisque perspicè usus est Christus Dominus, veritas Dei & Sapiencia. Ut quod per simplex præceptum teneri ab audientibus non potest, per similitudinem & exempla teneatur: S. Hieronym. lib. 3. Comment. in Matth.

Arelli.] Arellius famosè avarus, contra stultam ejus de opibus opinionem Cervius affert aptè exemplum & apologum rustici muris & urbani.

83. Ho pium.] Hospitibus amicè excipiendis.

84. Nec longa invidit avena.] Hellenismus.

85. Varia cœnâ.] Dubiam cœnam dixit suprâ Sat. 2. v. 77.

- Cum pater ipse domûs paleâ porrectus in hornâ
 Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
- 90 Tandem urbanus ad hunc, quid te juvat, inquit, amice,
 Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
 Vis tu homines urbemque feris præponere silvis?
 Carpe viam, mihi crede, comes: terrestria quando
 Mortales animas vivunt fortita, neque ulla est
- 95 Aut magno aut parvo lethi fuga. quo bone circa,
 Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
 Vive memor, quàm sis ævi brevis. hæc ubi dicta
 Agrestem pepulere; domo levis exilit. Inde
 Ambo propositum peragunt iter; urbis aventes
- 100 Mœnia nocturni subrepere. Jamque tenebat
 Nox medium cœli spatium, cum ponit uterque
 In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 Multaque de magnâ superessent fercula cœnâ,
- 105 Quæ procul extructis inerant hesternæ canistris.
 Ergo ubi purpureâ porrectum in veste locavit
 Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes;

INTERPRETATIO.

dum ipse adium dominus in stramine jacens ederet frumentum ac zizaniam, cibis optimis abstinens. Denique urbanus hunc sic allocutus est: Amice quorsum arumnosus degis ad latus montis ardui? visne homines & urbem præferre silvis desertis? Mihi ausculta, iter mecum ingredi; quandoquidem animantia super terram vitam agunt morti obnoxiam, nec effugiendi ratio est siue parvo siue magno. Quocirca, ô bone quandiu potes, rebus fruiere jucundis, recordatus quàm brevi tempore sis victurus. Sermonibus illis excitatus rusticus prosilit alacer & domicilio. Hinc uterque viam institutam decurrunt, cupientes viam subire civitatis pomerium. Et jam nox attingerat medium cœli locum, quando pedem ambo inferunt in ades opulentas, ubi stragula fulgebat purpurea super thores eburneos, & plurima dapes restabant à lauto convivio, quæ heri procul fuerant in sportulis congesta. Postquam igitur rusticum statuit in stragula pretiosâ recubentem, velut expeditum hospes circumcursat;

ANNOTATIONES.

88. *Horna.*] *Novâ*, hujus anni. lib. 3. Od. 23. v. 3.

89. *Ador.*] Frumenti genus, ab edendo appellatum; vel, quod aduratur, ut è testo fiat mola salsa ad sacrificia utilis. Festus. Alii aliter.

91. *Terrestria quando, &c.*] Vel ex personâ murium aliorumque brutorum; vel ex personâ atheorum, hoc dicit Poëta.

97. *Vive memor quam sis brevis ævi.*] Eandem hanc orationem tribuit Herculi Euripides in *Alceste*, ut benè observavit Muretus.

104. *Fercula.*] A ferendo vocantur sic vasa eduliorum, & per Synecdocha ipsa edulla, &c.

108. *Vernatiter.*] Al. *Verniliter*, more servorum prælambens dapes quas affert.

- Continuatque dapes : nec non vernaliter ipsis
 Fungitur officiis , prælambens omne quod affert.
 110 Ille cubans gaudet mutatâ sorte , bonisque
 Rebus agit lætum convivam : cùm subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave , magisque
 Exanimes trepidare , simul domus alta Molossis
 115 Perfonuit canibus. Tum rusticus , Haud mihi vitâ
 Est opus hac , ait , & valeas . me silva cavusque
 Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

I N T E R P R E T A T I O .

cibos cibis accumulat . & instar famuli ministrat sedulus , prægustans quicquid apportat . Ille quietus latatur mutatâ conditione , hilaremque se convivam exhibet favente fortunâ ; quando magnus repente forium strepitus thoris ambos expulit . Mox trepidi cœperunt fugere per omne cubiculum :

gravius autem expavescere quasi moribundâ , cùm ades ampla insonuerunt magnis canibus . Tunc agrestis dixit : Nequaquam me juvat visa ista : eique nuntium remitto . me nemus & cavernula à periculis libera consolabuntur exiguo legumine .

A N N O T A T I O N E S .

114. *Molossis.*] Ingentibus canibus è Molossia regione Epiri. Apud Molossos Epiri populos erant canes venatici generosissimi.

117. *Ervum.*] Quovis legumine. Synecd. *Ervum* , Græcis *ὀρεός* , Gall.

ers , legumen est pisis affine , faginarum dis armentis utile. Columel. Plin. Virgil. Ecl. 3. v. 100. ejus meminit , si fides quibusdam veteribus membranis. Nam alix habent , *ervo* . alix , *ervo* .

SATIRA VII.

*Inducitur servus, pro libertate Saturnalium, heri
vitia taxans & carpens.*

JAM dudum ausculto, & cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus amicum
Mancipium domino, & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
; (Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
Pars hominum vitiiis gaudet constanter, & urget

INTERPRETATIO.

DAVUS. *JAM* diu est quod te audio: atque avens tibi pauca loqui, ego famulus timeo: HORAT. Nunquid Davus? DAV. Etiam Davus hero servus fidelis, ac frugalis abunde: id est, ut vitia dignum existimes. HOR. Age, frui licentiâ mensis Decembris, quandoquidem ita sanxerunt majores nostri; loquere. DAV. Plerique hominum obstinate vitiiis delectantur; & perseverant in pravis moribus.

ANNOTATIONES.

1. *Jam dudum ausculto.*] Suum ipse servum vitia sibi objicientem ita inducit Horatius, ut quilibet vitiosus à servo suo pariter reprehendi se jussit quidem putet & sentiat. Porro sententiam hanc asserit: Solum sapientem esse liberum: quam tractat Cicero Parad. 5. & Pers. Sat. 5.

Ausculto.] Ad omne obsequium paratus asto.

2. *Davusne.*] Ipse enim Davus hæc loquitur.

3. *Ut vitale putes.*] Habebant domini in servos jus vitæ ac necis. Davus ait, pro sedulâ & diuturnâ servitute videri sibi meruisse apud herum ut vivat. Alii alias interpretationes afferunt, at meo judicio longè petitas. Quidam volunt Davum significare se mediocriter bonæ esse indolis. quod contrâ rarò sint longævi qui indole sunt eximiâ: Seneca Controv. 1. tam immaturè magnum ingenium non esse vitale. Alii sic: Davus ostendit se in vœtu moderatum ac tem-

perantem diutius esse victurum, contra morem servorum, quos edacitas brevi conficit.

4. *Libertate Decembri utere.*] Dic liberè quicquid volueris, siquidem hoc tibi dant Saturnalia. Ea nempe 14. Cal. Janu. celebrabantur, in honorem Saturni, & monumentum aurei sub ejus regno seculi, quo tempore cuncti æquales erant tam servi quàm ingenui. Macrobr. lib. 1. cap. 10. Saturnalia uno die solita peragi: post in triduum propagata, adjectis à Cesare huic mensi diebus, deinde ex edicto Augusti; quo trium dierum ferias Saturnalibus addidit. . . . sed Sigillariorum adjecta celebritas in septem dies discursum publicum & latitiam religionis extendit. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 22. Saturni festis diebus servos ingenuorum ministeria occupare, pileos sumere, & à liberis nullo discrimine differre, stipesque invicem dare, & munera mittere, servatum est. Regna quoque fortiri inter æqua-

Propositum : pars multa natat ; modò recta capeffens ;
 Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
 Cum tribus annellis , modò lævâ Priscus inani ,
 10 Vixit inæqualis , clavum ut mutaret in horas :
 Ædibus ex magnis subito se conderet , unde
 Mundior exiret vix libertinus honestè :
 Jam mœchus Romæ , jam mallet doctus Athenis
 Vivere ; Vertumnis , quotquot sunt , natus iniquis.

INTERPRETATIO.

Alii mulii fluctuant , nunc virtutem sequentes , alias vitiis obsequentes. Sic Priscus frequenter visus est cum tribus annulis : paulò verò post sinistrâ vacuâ diversus vixit ; adeo ut vestem mutaret horis singulis : exiens autem | *superbâ è basilica repente migraret il- luc , unde vix decenter egredereetur li- bertinus nitidulus. Modò Roma adul- ter , modò Athenis eruditus degere cu- peret : certè natus infestis omnibus Ver- tumnis.*

ANNOTATIONES.

les , & tanquam reges imperitare , ma- gistratus purpuram induere , reliquos in veste candidâ diem concelebrare. Qui etiam mos Græcis & exteris communis fuit. Namque apud Babylonios Sacæ appellantur festa , quibus dies quinque imperabant servi dominis : eorumque unus stolâ sumptâ dominabatur , &c. Vide suprà Sat. 3.

7. *Natat.*] Instabilis est : sicut na- tantes modò contra flumen , modò currente feruntur amne.

9. *Cum tribus annellis.*] Plures an- nullos gestare luxuriosum habebatur.

Priscus.] Hic orator fuisse dicitur , Senatorii quidem vel certè Equestris ordinis.

Lævâ inani.] Sine ullo annulo . quod egestatis signum. In læva utpote minùs actuosâ annuli gestantur. Macro- b. lib. 7. cap. 13. *Annulum in di- gito , qui minimo vicinus est , quem etiam medicinalem vocant , & manu præcipuè sinistrâ gestandum esse.* Gell. lib. 10. cap. 10. *reperium est nervum quemdam tenuissimum ab eo digito ad cor hominis pervenire.* Hinc tali honore eum digitem placuit decorari. Vide P.in, lib. 33. cap. 1. Ubi de origine & jure anulorum aureorum, Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 9. &c.

10. *Inæqualis.*] Sibi parum con- frans.

Clavum.] Modò latum , modò an- gustum sumens. De eâ veste præclarâ lib. 1. Sat. 5. v. 36.

11. *Ædibus ex magnis.*] E superbo domicilio in vile & abjectum migra- ret.

13. *Jam mœchus Roma.*] Sallus in Romanorum impudicitiam sarcasmus.

Jam mallet doctus Athenis vivere.] Modò otiosum & luxuriosum præferens vitæ genus ; modò studia literarum & honestos doctrinæ ac Philosophiæ la- bores.

Athenis.] Ubi fons omnium doctri- narum, Cic. de Orat. ubi artium ex- quisitarum officina : ubi præcipuè co- luntur ea mytheria , quibus ex agresti immanique vitâ exculiti ad humanita- tem & mitigati sumus. Id. de Leg. 4. ubi tanta auctoritas , ut de ejus urbis possessione inter Deos certamen fuerit ; ut jam fractum propè ac debilitatum Græciæ nomen hujus urbis laude nita- tur. Id. Orat. n. 25.

14. *Vertumnis.*] Vertumnus Deus anno vertendo præsidens , multiformis erat ; & variè pingebatur , & variis co- lebatur locis tum in urbe tum in mu- nicipiis ; modò follor , modò arator , seminator , plantator , messor. Hinc plu- rali numero Vertumni appellantur. Aiunt etiam sensus & cogitationes ho- minum ab eo verti. Unde iratis Ver-

- 15 Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra
Contudit articulos; qui pro se tolleretur, atque
Mitteretur in phimum talos, mercede diurnâ
Conductum pavit. quanto constantior idem
In vitiis; tanto levius miser ac prior ille,
20 Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendunt;
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
Fortunam & mores antiquæ plebis, & idem
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
25 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse;
Aut quia non firmus rectum defendis; & hæres,

INTERPRETATIO.

Contrà Volanerius sannio, quando iusta chiragra illi fregit digitos, hominem quotidianâ mercede conductum abuit, qui taxillos pro se colligeret ac immitteret in alveolum. quanto magis constans in pravis, tanto minùs infelix quàm prior iste, qui nunc intentio nunc laxato fune luctatur. HORAT. An non hodie declarabis, furcifer. quo spectent illa adeo inepta? DAV. Dico, ad temetipsum. HOR. Ecquâ ratione, ô nequam? DAV. Extollis conditionem & instituta prisca populi; tuque ipse fortiter abnuas, si numen aiquod ad ea te redigat: sive quod non firmiter tenes melius esse id quod asseris: sive quod non constanter virtutem propugnas; atque hæsis.

ANNOTATIONES.

rumnis dicitur natus quisquis semper incertus & inconstans aliis aliisque affectibus agitur. libul.

Talis in ætherio felix Vertumnus olympo

Mille habet ornatus, mille decenter habet.

15. Chiragra.] Vel metri causâ licenter & contra etymon primam corripit syllabam: vel Poëta scripsit cheragra, ut volunt quidam. χερρα & χερως, Poëtice χερς. iusta, digna luxuriæ poëna. Persius Sat. 5. v. 58

Sed cum lapsa chiragra

Fregerit articulos.

Scilicet morbus ille articularis manûs ac digitorum uium præpedit, non secus ac si fracti & contusi essent articuli manuum.

16. Qui pro se tolleretur.] Cum talis semper ludere consuevisset, interclusâ manus suas movendi facultate alienâ manu talos colligebat, movebat, jactabat.

17. Phimum.] Vasculum ligneum, Horat.

corneum, eburneum, oris angusti, & quo tali antea agitati effunduntur in alveum seu tabulam. Frisillum vocant Juvenalis & Seneca, orcam Persius, turriculam Martialis, pyrgum (quæ vox Græca turriculam designat) alii, & hic Horatius, ut placet multis hisque doctissimis. Gall. cornet à d. 7. Jul. Poll. lib. 10. cap. 31. phimum φῖμος numerat inter aleatoris instrumenta: item Æschines in Timarch. apud Suidam.

20. Qui jam contento.] Metaphorica dictio. Velut Priscus modò parvus admodum & frugalis; modò laxus, magnificus, luxuriosus; utrinque nimius & vitio laborans.

21. Putida.] Auditu ingrata, translatio à naribus ad aures.

22. Furcifer. Servus hoc probro incessabatur, cum ob delictum quodpiam levius, appensam collo furcam cogeatur ferre, ignominiz causâ.

23. Mores antiqua plebis.] Probos nimirum & castos. Nam subinde vitia lenium gliscere visa sunt.

- Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
 Romæ rus optas, absentem rusticus urbem
 Tollis ad alitra levis. si nusquam es forte vocatus
 30 Ad cœnam; laudas securum olus, ac velut usquam
 Vincetus eas, ita te felicem icis, amasque,
 Quod nusquam tibi sit potandum. iusserit ad se
 Mæcenas serum sub lumina prima venite
 Convivam, Nemon' oleum feret ocyûs? Ecquis
 35 Audit? cum magno blateras clamore, furisque,
 Milvius & scurræ, tibi non referenda precati,
 Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
 Duci ventre levem. nasum nidore supinor:
 Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 40 Tu cùm sis quod ego, & fortassis nequior, ultrò
 Infectere velut melior, verbisque decoris

INTERPRETATIO.

frustrà exoptans pedem luto extrahere. Cùm Roma versaris, cupis ruri degere. cùm ruri degis, remotam urbem laudas inconstans. Si à nemine invitatus es ad cœnam, extollis olera tranquilla: & quasi pergas coactus, sic te beatum prædicas; atque gratularis tibi, quod apud nullum cœnare contingat. Verùm si Mæcenas vocet te cœnatum apud se vespere ad primas candelas; horrendum vociferaris furibundus: Nullusne offeret unguen-

ta citius? quisnam auscultat? Tum vero Milvius & parasiti abeunt, tibi imprecanti minimè narranda. At dicet aliquis me ventri obnoxium esse, nasum tollere supinum ad nidores; ignavum, segnem esse, adde etiam, popinarum sectatorem, si lubet: non inficiabor. Tu verò cum sis servus, ut ego, & fortasse pejor; cur me sponte reprehendis quasi præstantior? Quare præclaris sermonibus regis quod pravum

ANNOTATIONES.

27. *Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.*] Frustrà cupiens è gurgite vitiatorum emergere.

30. *Laudas securum olus.*] Tranquillam domi cœnam è cibo parabili laudas & præfers quibuslibet lautis & opimis apud alios epulis, ad quas invitatus fueris.

31. *Velut usquam vincetus eas.*] Videri vis ad alienam ire cœnam velut coactus, vincetus, invitatus: ac felicem te dicis quod nemo te vocavit. Verùm te dissimulas.

33. *Serum sub limina prima.*] Serò quidem cœnabant magnates pluribus negotiis occupati; at alii vulgò circa tertiam aut quartam horam pomeridianam, Martial. lib. 4. Epig. 8.

Imperat extructos frangere nona toros.

34. *Nemon' oleum feret ocyûs, &c.*] Clamitas moræ impatiens, & mirum quantum properans ire illuc bene lotus bene unctus. Sic nimirum veteres ad cœnam invitati pergebant, unguentis odoriferis perfusi.

35. *Furisque.*] Alii leg. *fugisque*, id est cum magna festinatione domo abis, & ad Mæcenatis cœnam curris.

36. *Milvius & scurræ, &c.*] Parasiti & scurræ apud te cœnâ speratâ fraudati diras in te jactant, imprecantur tibi mala omnia discedentes.

38. *Nasum nidore supinor.*] Elatum habeo nasum ad captandos odores opsoniorum; tanquam ventris & gulæ

- Obvolvas vitium ? Quid , si me stultior ipso
 Quingentis empto drachmis deprnderis ? aufer
 Me vultu terrere : manum stomachumque teneto ;
 45 Dum quæ Crispini docuit me janitor , edo.
 Te conjux aliena capit , metetricula Davum :
 Peccat uter nostrum cruce dignius ? acris ubi me
 Natura incendit ; * * * * *
 * * * * *
 50 * * * * *
 Dimittit neque famosum neque sollicitum , ne
 Ditior aut formæ melioris * * *
 Tu , cum projectis insignibus , annulo equestri ,
 Romanoque habitu , prodixi ex Judice Dama
 55 Turpis , odoratum caput obscurante lacernâ ;

INTERPRETATIO.

habet ? Quid si tu agnosceris insa- nior me , quem emisisti drachmis quin- gentis ? Desine vultu terrorem mi- hi facere : coerce manum atque iram , dum loquor ea quæ didici à Crispini janitore. Tu sectaris uxorem alterius , Davus meretricem. Uter nostrum cruce dignior peccat ? Cum me ardens libido inflammas ,	* * * * * * * * * * ab ea discedo nec infamis , nec anxius , ne opulentior vel pulchrior eadem potia- tur. Tu verò quando exutis ornamen- tis , annulo equestri , & Romanâ ve- ste , è Judice mutaris in vilem ser- vum , cucullo obvolvante caput unguen- tis delibutum ,
--	--

ANNOTATIONES.

mancipium cœnas venor.

43. *Quingentis empto drachmis.*] Gall.
acheté cinquante écus. Siquidem drach-
 ma Attica sex asses sive solidos nostræ
 monetæ continebat.

Me stultior deprehendis.] Ego enim
 vitia mea ipse agnosco & fateor : tu
 vero tua celas & vano decore tegis ;
 & hinc aliis tibi quæ etiam bonus videri
 gaudes stultè.

44. *Manum stomachumque teneto.*]
 Ne minas , ne verbera mihi intentes ,
 dum tibi vera loquor.

45. *Dum quæ Crispini docuit janitor*
edo.] Doctum se servus à servo Philo-
 sophi aptè dicit. Certe à Magistris pu-
 blicis documenta quædam servi eorum
 caprabant , seu domi , seu custodientes
 januam Scholarum , in quibus doce-
 bant , audire nempe multa atque utili-
 ter excipere poterant , si paulùm inge-
 niosi essent. De Crispino Stoicam se-

ctam amplexo , lib. 1. Sat. 1. & 3.

46. *Te conjux aliena capit.*] Adul-
 teriorum sectator quilibet arguitur ,
 non ipse Horatius : qui ab iis abhorre-
 bat. lib. 1. Sat. 2.

53. *Tu cum projectis insignibus.*] De-
 posita togâ , exuto angusto clavo , eque-
 strique annulo & dignitate , quibus ab
 Augusto es insignitus , servilem autem
 indutus habitum , ne agnoscaris , jam
 non videris eques Romanus , sed vilis
 servus. Vide Gell. lib. 13. c. 10.

54. *Ex Judice.*] Certarum rerum co-
 gnitio & judicium ad equites Rom.
 pertinebat , sive quod eligebantur Judi-
 ces tam ex Equestri quam ex Senatorio
 ordine.

55. *Lacernâ.* Pallio caput etiam ad-
 versus imbres protegente. *Cucullum*
 vocat Juvenalis Sat. 3. 6. & 8. Gall.
une cape.

- Non es quod simulas ? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis, ferroque necari ?
 Auctoratus eas, an turpi clausus in arcâ,
 60 Quò te demisit peccati conscia herilis,
 Contractum genibus tangas caput ? Estne marito
 Matronæ peccantis in ambos iusta potestas ?
 In corruptorem vel iustior. Illa tamen se
 Non habitu mutatur loco, * * *
- 65 Cùm te formidet mulier, neque credat amanti.
 Ibis sub furca prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famam.
 Evasti ? credo metues, doctusque cavebis ?
 Quæres quando iterum paveas, iterumque perire

INTERPRETATIO.

an non es quod fingis ? pavidus quidem intremisseries, & corpore concutiris, metu adversus cupiditates luctante. Age verò, quid interest, virgis cædi, & gladio interfici ? an peccati addictus ; an infami inclusus arcâ, in quam te compegit ancilla flagitii hera particeps genibus tangas caput inflexum ? Dic porrò, si vir matrona delinquens ius habet adversus utrumque, an non æquius

contra adulterum ? Certè femina hæc suum non mutat habitum, vel locum ; * * * quoniam te metuit, nec amanti fudit. sponte feres patibulum, atque hero furioso addices cuncta bona, vitam, corpus, existimationem. Quod si incoïumis evadas, deinceps oriù verberis. & eruditus evitabis ? Imò verò inquires rursum timendi pereundique occasiones.

ANNOTATIONES.

56 Metuens induceris. [In domum mœchæ induceris metuens pericula, de quibus lib. 1. Sat. 2.

58. Quid refert, uri virgis, &c.] Gladiatores emens has illis condiciones proponebat, flammis uri, virgis cædi & secari, ferro necari : quas cùm accepissent certo quidem pretio auctorati dicebantur, seu obligati & obstricti ad quidlibet perpetiendum. Sentus est. Tu servili metu continuo pressus, servili auctoramento quasi addictus, an non verè servus es ? nihil certè interest gladiatorem inter & adulterum. Gladiator virgis cædendum, ferroque necandum se addicit : tu pariter cum adulteria committis. Quid enim, cum timens adulteræ maritum in arcâ recluderis ?

61 Estne marito matrona pecc. &c.] Olim adulterum in adulterio deprehen-

sum marito licebat occidere, simul & adulteram. Lex subinde Julia de adulteris, nonnihil immutavit ; atque flagitiorum ejusmodi cognitionem ad certos Judices referri jussit. Vide Annot. lib. 1. Sat. 2.

64. Non habitu mutatur loco.] Adultera non egreditur domo suâ, non insignia deponit, ut tu : proindeque longè pejor illâ facis, iustiorque poena te sequitur.

66. Ibis sub furcam prudens.] Spontè subis servilem ignominiam & poenam

Dominoque furenti, &c.] Vel, irato & ultionem anhelanti marito ; vel affectui vehementi cuilibet tibi tyrannicè dominantî paratus es addicere bona, famam, vitam.

68. Evasti ? credo metues, &c.] Ironicè. Quod si è vitæ periculo evas-

- 70 Possis. O toties servus ! Quæ bellua ruptis
Cum semel effugit, reddit se prava catenis ?
Non sum mœchus, ais. Neque ego, Hercule, fur, ubi vasa
Prætereo sapiens argentea. Tolle periculum,
Jam vaga prosiliet frenis natura remotis.
- 75 Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor ? quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam miserâ formidine privet ?
Adde suprâ dictis, quod non levius valeat. Nam
Sive vicarius est qui servo pareat, uti mos
- 80 Vester ait, seu conservus ; tibi quid sum ego ? nempe
Tu mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceri, ut nervis alienis mobile lignum.

INTERPRETATIO.

O multis modis mancipatus ! Ecqua
fera vinculis fractis improbè se religat,
si quando evasis ? At enim non sum a-
dultus, inquis. Nec ego cerie fur, quan-
do argentea vasa cautus transeo. Ausus
verò periculum, statim indoles soluta
erumpet sublatis frenis. Quæ cum ita
sint, an meus es herus, tu subditus do-
minatui tot rerum atque hominum :
quem virga Prætoris ter aut quater in-

cussa non unquam liberet molesto me-
tu ? His adijunge quod non minoris mo-
menti sit. Etenim seu vicarius est qui
servo obedit, sicut institutum vestrum
docet, sive conservus ; quid ego sum
erga te ? Scilicet ipse qui mihi domi-
naris, aliis obtemperas miser, ac move-
ris, perinde ac lignea effigies viribus
non propriis.

ANNOTATIONES.

gas, fortè cautus deinceps simile dis-
crimen longè fugies. Imò verò quæres
semper novas mœchandi totiesque pe-
riclitandi occasiones : adeo mancipatus es
tyrannidi vitiorum.

70. *Quæ bellua ruptis, &c.*] Hunc
Horatii locum imitatus est Persius Sat.
5. v. 158 & seq.

72. *Non sum mœchus, ais, &c.*]
Si tu non es mœchus, eo quod aperte
non sectaris matronas ; nec ego fur sum,
qui argentea vasa quolibet obvia meru
pœnæ non surripio palam. Verùm si
periculi formido removeatur, jam ego
furabor, & tu mœchaberis : & vitiosa
indoli ambo serviemus. Ergo tu perin-
de servus ac ego. Huc pertinet quod
Stoici plus animum peccandi spectabant
quàm factum.

75. *Rerum imperiis hominumque tot
tantisque minor.*] Obnoxius libidini,
timori, ambitioni, &c. quæ à servitute
Prætor eximere te non valet.

76. *Vindicta.*] Tribus modis à ser-
viture vindicabatur & in libertatem as-
serabatur servus, 1. censu, 2. testamen-
to 3. vindictâ ; nempe cum virgâ capiti
servi ter incusâ ritè manumittebat ser-
vum Prætor. Vide Pers. Sat. 5. v. 88.
ubi sic habet :

*Vindicta postquam meus à Pratore
recessi.*

77. *Haud unquam miserâ formidine
privet.*] Corporis quidem dabit liber-
tatem, at animi nequaquam.

79. *Vicarius.*] Inter servos erat unus
præcipuus, ut plurimum ætienti, qui-
busdam dispensator dictus. Hic aliis ser-
vis distribuebat ex more dimentiſim ci-
bum aut frumentum ; habebatque in eos
quandam auctoritatem. Reliqui servi di-
cebantur vicarii, seu conservi : com-
munem etenim habebant dominum.

82. *Duceri, ut nervis alienis mobile
lignum.*] Tu qui meus es dominus,
affectuum ac vitiorum servus es ; atque

- Quisnam igitur liber ? Sapiens : sibi qui imperiosus :
 Quem neque pauperies , neque mors , neque vincula terrent :
 85 Responfare cupidinibus , contemnere honores
 Fortis , & in seipso totus teres atque rotundus ,
 Externi ne quid valeat per læve morari :
 In quem manca ruit semper fortuna. Potesne
 Ex his , ut proprium , quid noscere ? Quinque talenta
 90 Poscit te mulier , vexat , foribusque repulsum
 Perfundit gelidâ , rursûs vocat. Eripe turpi
 Colla iugo. Liber , liber sum , dic age. Non quis.
 Urget enim dominus mentem non lenis , & accres
 Subiectat lassio stimulos , versatque negantem.

I N T E R P R E T A T I O .

HORAT. Ergo quisnam liber ? DAV. Sapiens , qui sibi dominatur : quem nec egestas nec mors nec catena terri-
 tant : qui valet repugnare cupiditati-
 bus , & spernere dignitates , atque est
 in semet omnino aqualis & globosus ,
 ut nihil externi queat retardare per ex-
 positum : quem fortuna impetit semper
 debilis. An potes aliquid ex istis velut

tuum observare ? semina talenta quin-
 que à te exigit , urget , domo ejicit ,
 aquâ aspergit , iterum accersit. Exime
 cervicem infami servitute. Hæus dic :
 Liber , liber sum. Atqui non vales .
 quippe animus premit herus gravis ,
 cresque stimulos subdit fatigato , &
 reluctantem exagitat.

A N N O T A T I O N E S .

ab eis ducere , perinde ac imaguncula
 lignæ certis nervis & fiduculis motæ ,
 per se videntur moveri , caput , brachia ,
 pedes agitare , oculos etiam torquere ,
 &c. Gell. lib. 14. cap. 1. Nihil arbitra-
 ri suo faciunt , inquit , sed ludicra
 revoluta esse videntur , id est nervis
 moventia.

86. Totus teres atque rotundus.]
 Tam lævis , politus , æquabilis , ut quasi
 perfectus globus facillè moveatur ; nihil-
 que asperum anatumve habeat quo re-
 timeri ac retardari queat , aut invitus
 impelli vi quadam externâ , Pers. Sat. 1.
 64.

Ut per læve severos

Effundat junctura ungues.

88. In quem manca ruit semper for-
 tuna.] Sicut affectibus non servit , ita
 nec fortunæ : & quemadmodum irruen-
 tium vinorum , sic & fortunæ impetum
 frangit.

91. Perfundit gelidâ.] Mulierum ca-

est improbitas. De qua Pers. Sat. 5.
 Solet puer objurgare rubrâ.

92. Eripe turpi colla iugo.] Si tu li-
 ber es , age , te liberum ostende : sper-
 nentem te meretriculam sperne & de-
 sere. Atqui non vales cupiditati subdi-
 tus. Cic. Parad. 5. An ille mihi liber
 videatur , cui mulier impetis , cui le-
 ges imponit , præscribit , jubet , vetas
 quod videtur : qui nihil imperanti ne-
 gare potest , nihil recusare aures ? Pos-
 cit ? dandum est. Vocat ? Veniendum.
 Ejicit ? Abcundum. Minatur ? Exi-
 mescendum. Ego vero istum non modo
 servum , sed nequissimum servum pu-
 to.

93. Urget enim Dominus.] Domina-
 tur tibi libido , inviciumque trahit. Pers.
 cit. Sat. 5. v. 124.

Liber ego. Unde datum hoc sumi-
 tor subdite rebus ?

An dominum ignoras , nisi quem
 vindicta relaxat ?

- 95 Vel cùm Pausiaca torpes, insane, tabellâ,
 Quî peccas minùs atque ego, cùm Fulvi, Rutubæque,
 Aut Placideiani contento poplite miror
 Prælia, rubricâ picta aut carbone, velut si
 Re vera pugnent, feriant, videntque moventes
 100 Arma viri ? nequam & cessator Davus : at ipse
 Subtilis veterum iudex & callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante : tibi ingens
 Virtus atque animus cœnis respondat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est cur ?
 105 Tergo plector enim . quî tu impunitior, illa
 Quæ parvo sumi nequeunt, cùm obsonia captas :

INTERPRETATIO.

Verumenimverò quando stupens miraris tabellam à Pausiâ pictam, quâ ratione levius delinquis quam ego cùm attentus contemplor pugnas Fulvii, Rutubæ, & Placideiani, rubricâ vel carbone delineatas, inteno poplite altero, quasi reipsa viri decerent, moveant animâ, impetant, declinent ? Nempe Davus iners & pravus habebitur : tu vero solers & peritus cognitor rerum

antiquarum prædicaberis. Si trahor odore placenta calida, homo nihili sum . at tibi magna virius & mens temnit lautas dapes. Quare verò damnosius mihi est optemperare ventri ? nimirum quia dorsum verberatur. Sed quo pacto minus tu puniris, quoties appetis edulia ista, quæ prætio exiguo haberi non possunt ?

ANNOTATIONES.

95. Vel cùm Pausiaca torpes insane tabella.] Cùm præ immoderato pictarum egregie tabellarum studio velut insanis. Cic. Parad. 5. Sunt pari stultitiâ, quos signa, quos tabula, quos celatum argentum, quos Corinthia opera, quos adificia magnifica nimio opere delectant. Echionis tabula te stupidum detinet, aut signum aliquod Polycleti intuentem te, admirantem, clamore tolerantem cùm video, servum te esse ineptiarum omnium iudico. Nonne igitur sunt ista festiva ? sunt. Nam nos quoque oculos eruditos habemus. Sed obsecro te, ita venusta habeantur ista, non ut vincula virorum sint, sed ut oblectamenta puerorum.

Pausiaca.] Pausias insignis Pictor, de quo Plin. lib. 11. cap. 2. & lib. 35. cap. 11.

96. Fulvi, Rutubæ, Placideiani.] Hi famosi erant gladiatores.

97. Contento poplite.] Is gestus est certantium & digladiantium.

98. Prælia rubricâ picta aut carbone.] Publicè & propalam exposita. Plin. lib. 35. cap. 7. Quatuor coloribus solis immortalia illa opera fecere Apelles, Eshion, Melanthius, Nicomachus clarissimi pictores; ex albis melino, ex silaceis Attico, ex rubris sinopide Pontica, ex nigris attramento publicas porticus investivit picturâ gladiatorum, ministrorumque omnium veteris imaginibus redditis Pingi autem gladiatoria munera, atque in publico exponi cœpta à C. Terentio Lucano.

101. Subtilis veterum iudex & callidus audis.] Cic. ante citat. Nos quoque oculos eruditos habemus.

105. Quî tu impunitior. Pers. Sat. 5. v. 130. similiter

. . . quî tu impunitior exis,

- Nempe inamarefcunt epulæ fine fine petita,
 Illufique pedes vitiofum ferre recufant
 Corpus. An hic peccat, fub noctem qui puer uvam
 110 Furtivâ mutat ftrigili? Qui prædia vendit
 Nil fervile gulæ parens habet? Adde quod idem
 Non horam tecum efle potes, non otia rectè
 Ponere: teque ipfum vitas fugitivus & erro;
 Jam vino quærens, jam fomno fallere curam:
 115 Frufta: nam comes atra premit, fequiturque fugacem.
 Unde mihi lapidem? Quorufum eft opus? Unde fagittas?
 Aut infanit homo, aut verfus facit. Ociùs hinc te

INTERPRETATIO.

Quinimò amara funt dapes frequen-
 tius capta: & pedes vacillantes
 deirectans portare corpus vittatum.
 Denique nunquid peccat fervus quif-
 piam pro urâ dans ftrigilem fubre-
 piam circa noctem: qui verò gula in-
 ducens prædia venundat, nihil fer-
 vile exhibet? Adde quod tu nequis
 unâ horâ tecum verfari, nec bene uti
 otio: atque temet fugis ut fervitu-

tem abhorrens & vagabundus; nunc
 vino nunc fomno quærens levare follici-
 tudines, inutiliter. quippe hæc triftes
 affecla fugientem urgent ac persequun-
 tur. HORAT. Quâ parte habebō
 lapidem? DAVUS. Ecquid necesse
 eft? HORAT. Ubi tela inveniam?
 DAVUS. Vel furst homo nofter, vel
 condit carmina.

ANNOTATIONES.

107. *Nempe inamarefcunt epula.*] Immodicè epulatus das pœnas, cùm debilitatum cruditate corpus vexatur; p' deique bono fucco & alimento proindeque viribus deftituti vacillant, folitumque officium non præftant. Vide Sat. 2. huj. lib. v. 73. & feq.

110. *Furtivâ mutat ftrigili.*] Dans ftrigilem quam furatus eft, ad habendam uvam, quam appetiit. Strigil inftrumentum eft æneum, ferreum, argenteum, quo in balneis fudorem veteres detergebant.

112. *Non horam tecum efle potes.*] Variis diftractus cupiditatum illecebris, unâ horâ manere apud te, folus efle vix potes; animo tranquillo nunquam fruëris; ac proinde otia rectè ponere, utiliterque tempus infumere non vales in rebus feris & honeftis. Perf. in fine Sat. 4. *Tecum habita.* Nunquam minus folus Sapiens, quam cum folus eft.

113. *Teque ipfum vitas.*] Viciofi fibimetipfis graves funt, maximè fi foli funt; quia tunc recurrente flagitiorum memoriâ & confcientiâ amplius torquentur.

Fugitivus & erro.] A te difcedere cupis, vel omnino, vel ad tempus; ficut moleftum dominum evitat fervus fugitivus, redire nunquam volens; aut faltem velut erro, dies multos abfens tandemque rediens.

116. *Unde mihi lapidem, &c.*] Unde lapidem habebō, quo feriam impudentem fervum? Unde fagittas, quibus illum confodiam?

117. *Aut verfus facit.*] Poëtico furore abreptus, Satira 3. hujus libri in fine.

*Adde Poëmata nunc: hoc eft cleum
 addè camino.*

Ni rapis

Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

INTERPRETATIO.

HOR. Nisi hinc abis velociter, ibis ad agrum meum Sabinum nonus operarius,

ANNOTATIONES.

118. *Accedes opera agro nona Sabino.*] Protinus hinc te amandabo ad ergastula prœdii & villæ meæ apud Sabinos, ubi cum aliis octo servis operi rustico incumbas; hiasque agrestis ex urbano, victus est soluto, sordidus & abjectus est præcipuo. Juvenal. Sat. 14. v. 24. *carcer rusticus.* Plin. lib. 18. cap. 3. *Vincti pedes, damnata manus rura exercent.* Et cap. 6. *Coli rura ab ergastulis pessimum est, & quicquid agitur à desperantibus.*

SATIRA VIII.

Cœna Nasidieni luxum minimè lautum irridet.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam dictus here illic
De medio potare die. Sic ut mihi nunquam
In vitâ fuerit melius. Da, si grave non est,
Quæ prima iratum ventrem placaverit esca.

INTERPRETATIO.

HORAT. Quomodo te oblectavit cœna Nasidieni divitis? Etenim heri mihi te cœnaturum apud me perquirenti dictum est te ibi epulari à meridie. FUNDANIUS. Ita ut nunquam, ex quo vivo, rectius habuerim. HOR. Si molestum non est, dic quod eduisum primo sedarit graviolem famem.

ANNOTATIONES.

1. *Ut Nasid.*] Horatius à Fundanio percunctatur qualis fuerit cœna illa quam vanus ostentator Nasidienus præbuerat Mœcenati, & cui ille interfuerat.
Nasidieni.] Is eques Rom. fuisse dicitur. Porro ad metri legem, vel quadrisyllabam vocem accipe, ut *vinde-miator*, lib. 1. Sat. 7. v. 30. vel *Anapæstum* loco Dactyli. Apage qui legunt; *Ut te Nasid.* &c. vel, *Nasidienus qui*] juvit te, &c. Nam reclamant codices; nec non Priscianus lib. 17.
2. *Here.*] Heri & here dicebant veteres; ut vespere & vesperi. Priscian. Juvenalis Sat. 3. v. 23.
3. *De medio potare die.*] Solemnis ergo epulæ, quæ tam maturè inirentur, contra morem, de quo alibi, Juvenal. Sat. 11. v. 88.
Ad has epulas solito maturius ibat.
Horat.

XXXX

- In primis Lucanus aper leni fuit Austro
 Captus, ut aiebat cœnæ pater. acria circum
 Rapula, lactucæ, radices; qualia lassum
 Pervellunt stomachum; sifer, alec, sæcula Coa.
 10 His ubi sublatis puer altè cinctus acernam
 Gausape purpureo mentam perterisit; & alter
 Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
 Posset cœnantes offendere; ut Attica virgo
 Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
 15 Cæcuba vina ferens: Alcon Chium maris experts.

INTERPRETATIO.

FUNDAN. Initio fuit aper à Lucaniâ, Austro plucido captus, quemadmodum affirmabat convivator: circa erant acres rapa, lactuca, radices; & que languentem stomachum excitant, sifer, alec, sæx vini Coi. Postquam remota sunt ista, servus aliè succinctus mentam ex acere detersit mappâ villosâ

purpureâ; alter autem corrasit quicquid supervacuum, & quod peijet navicam creare convivis. Tum subinger Hydaspes progrediens ad instar puella Atheniensis quando sacra Cereris portat, vinum Cæcubum detulit, Alcon autem Chium absque marinâ aquâ.

ANNOTATIONES.

6. *Lucanus aper.*] De Lucaniâ Italiæ regione apris secundâ jam dictum est Sat. 3, hujus libri.

Leni Austro captus.] Frustra conatur Nasidienus venditare sic teneriores factas esse illius apri carnes; & frustra excusat foetorem inductum vehementiori Austri flatu; cum nares convivatorum eo offenderentur. Vide Sat. 2, huj. lib. v. 40.

7. *Cœna pater.*] Convivii Præfatus, infra *Parochus*, nempe Nasidienus.

8. *Acria circum rapula, &c.*] Aptè satis ad emendandum foetorem apri.

9. *Sifer.*] Olus utile stomacho, urinam ciens appetitum excitans. Gall. *chervy*, vel *selris*. Dioscorid. Plin., &c. Tiberius Cæsar eo delectatus narratur.

Alec.] Vide Satira 4, hujus libri, v. 73.

Sæcula Coa.] Condimentum è sæce, sive è crassiori sedimento Coi vini, suprâ sat. 4.

10. *Aliè cinctus.*] Quo expeditior foret.

Acernam mentam.] Ex acere arbore Gall. *Erable*. Plin. lib. 16. cap. 15. *acer*, inquit, operum elegantia & subtilitate citro secundum. Pariter & Martialis. lib. 14. Epig. 90.

11. *Gausape purpureo mentam perterisit.*] Gausape & gausapa, peristroma seu tapes, quo menta internebatur. At hic adhibetur ad tergendam mentam, quæ nullo mantili tecta fuisse ostenditur.

13. *Ut Attica virgo.*] Ut Cereris sacra in canistris portat virgo Attica, sublatis supra caput manibus: ita famulus altè defert vasa vinaria, proceditque lento gradu, ad fastum & pompam. Vide lib. 1. Sat. 3.

14. *Hydaspes.*] Puer formosus, ortus in Parthiâ, prope Hydaspem fluvium, indeque adeptus nomen. Vide libro 1. Od. 12.

15. *Cæcuba.*] De his lib. 1. Od. 20. *Alcon.*] Alter famulus.

Chium maris experts.] De Chio vino suprâ Sat. 4. Quod addit, *maris experts*, vel indicat vinum in Italiâ factum, adeoque non transmarinum.

Hic herus, Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras. sed quis cœnantibus unâ,
Fundani, pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.

- 20 Summus ego, & prope me Viscus Turinus; & infra,
Si memini, Varius: cum Servilio Balatrone
Vibidius; quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum; Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas.

INTERPRETATIO.

Mox dominus dixit: Si fortè Albanum vel Falernum, ô Mæcenas, te præsulum juvat, quàm qua allata sunt, utrumque adest. HORAT. O infortunatas opes! at aveo scire, quibuscum opulantis tam laudè cœnaveris, ô Fundani. FUNDAN. Ego supremo in thoro, & juxta me Viscus Thurinus ac-

cumbebat; atque inferiori loco, si bene recorder, Varius. Aderant in medio lecto Servilius Balatro, & Vibidius; quos affectas adduxerat Mæcenas. In imo erat Nomentanus supra Nasidienum; infra verò Porcius, risum præbens cùm devoraret simul integras placentas.

ANNOTATIONES.

quod tamen pro Chio & Græco venditur. Vel hinc jactat purum esse, & cui nihil aquæ marinæ admixtum sit. Nam solebant Græci vino infundere marinam aquam, ut firmius, defæcarius, & incorruptius redderetur. Columel. Athen. lib. 1. Plin lib. 23. cap. 1. Huc pertinet oraculum quoddam pistoribus editum, quod jubebat Dionysium in mare mergere.

16. *Albanum.*] Lib. 4. Od. 11.

Falernum.] Lib. 1. Od. 10.

18. *Divitias miseras.*] Hoc alii dici volunt à Fundanio, alii ab Horatio. Sensus est: miseras divitias, quæ divitem nedum faciant beatum; imò persæpe fordidum & miserum reddunt! Certe hîc sordes Nasidienus exhibet, qui non statim optima vina Mæcenati deprobat. Ecce enim verò alii reservabat Albanum suum & Falernum?

19. *Fundani.*] Hic erat eo tempore poëta Comico sale & facetiis clarus.

20. *Summus ego.*] Ego summus in summo lecto. De situ discumbentium, & ratione discumbendi ad mensam, eg. lib. 1. Od. 27. Item lib. 1. Sat. 4. v. 86. Porro notandum est, honoratiorem in quoque thoro locum fuisse medium; &

convivii dominum in imo lecto semper accubuisse. Itaque hîc in summo thoro medius erat Fundanius viscum Thurinum superiorem inter & Varium inferioriorem. In medio lecto medius Mæcenas Balatronem inter & Vibidium, quos adduxerat umbras. In imo Nasidienus cum suis convivis Nomentano scilicet & Porcio.

Viscus Thurinus.] Thurio Calabriae oppido oriundus. Lib. 1. Sat. 10. v. 85.

21. *Varius.*] De eo celebri Poëta lib. 1. Od. 6. lib. 1. Sat. 5. & 8.

22. *Umbras.*] Scurras, parasitos, homines non invitatos à convivatore sed ab invitatis adductos velut comites. Sic enim pridem ad cœnam vocatus, de hospitis consilii benevolentia, quosdam deducebat affectas secum: quibus nomen datum ex eo quod invitatum sequerentur, velut umbra corpus. Plutarch. Sympos. lib. 7. cap. 6.

23. *Nomentanus.*] De eo luxurioso nepote lib. 1. Sat. 8. & alibi.

Porcius.] Famulus nepos.

24. *Placentas.*] Hæ censabantur inter præcipuas veterum cupedias & delicias. Casaubon. in Athen. lib. 3. cap.

- 25 Nomentanus ad hoc, qui si quid forte lateret,
Indice monstraret digito. Nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchyliâ, pisces,
Longè dissimilem noto celantia succum :
Ut vel continuo patuit, cum passeris atque
30 Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melitis. Tum Vibidius Balatroni,
Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti.
35 Et calices poscit majores. Vertere pallor

INTERPRETATIO.

Porro Nomentanus propterea aderat, ut digito indicaret si quid fortasse apponeretur reconditi saporis. Etenim reliqui è vulgo, nos inquam comedimus aves, conchyliâ, pisciculos, saporem habentia valde cognito disparem. Hocque mox innouit, quando mihi obtulit ilia passeris & rhombi, qualia non ante gu-

staram. Tum me docuit melimela rubicundiora esse, si decerpantur imminuta Luna. Quid autem id referat, ab ipso melius acceperis. Subinde Vibidius ait Balatroni : nisi potamus cum damno præbentis cœnam, moriemur sine ultione ; statimque petit scyphos capiores. Tunc pallor cœpit immutare vul-

ANNOTATIONES.

29. Perditissimi catillonis sit, inquit, non alimentis vesci, sed gulæ irritamentis. Epicurus quidam pro mortuo dicitur elatus, placenta fervente devorata. Hieronymus, ad Marcellam : *Sua- ves non sunt epula qua non placentiam redolent.*

25 *Si quid forte lateret. &c.*] Ad hoc præsertim vocatus ille, ut cibos quotque indicaret. & eorum saporem velut exquisitum vendicaret. Scilicet erat insignis obsoniorum artifex, seu gulæ antistes & mystra.

23 *Longè dissimilem, &c.*] Ironia. Sentius est : si illi vano ostentatori & garrulo fides, cœnabamus exquisita omnia, & succum habentia longè dissimilem ei quem gustare consuetum est.

29. *Ut vel continuo patuit.*] Pergit ironicè loqui.

Passer.] Passer piscis planus Galli. *carplet* : a rhombio differt situ corporis & taxat. Nam dexter rebus rhombus, passer laurus. Paus. lib. 9. cap. 22.

31. *Melimela.*] Galli, *pommes de pa-*

radis. Plin. lib. 15. cap. 14. mala mellea à celeritate mitefcendi seu maturescendi, qua nunc melimela dicuntur à sapore melleo.

32. *Minorem ad lunam.*] Alii crescentem, alii decrescientem interpretantur. Ego certe lunam minorem dixerim potius quando minuitur, quam cum augetur & crescit. astipulatur Pinius, qui imminui lunam ait, pro, decrescere.

Quid hoc intersit.] Quanti referat, ut hoc vel illo statu lunæ melimela colligantur, ab ipso Nasidieno didicis melius. Nunc ille magnâ verborum pompa de re futili qualibet usque ad nauseam diserebat.

34. *Nos nisi damnosè bibimus. &c.*] Nasidieni ejusque convivii inultitatem nulli aliter non possumus quam vinum ejus assatim bibendo, cum damno ipsius & dolere.

35. *Vertere pallor.*] Avarum subit inermatio, ubi cœnophora sua inveni com- pœcit.

Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
Potiores : vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Aliphanis vinaria tota

- 40 Vibidius Balatroque, secutis omnibus. imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna natantes

INTERPRETATIO.

tum dantis epulas, nihil tam formi-
dantis quàm validos potiores : sive quod
dicaciores sunt, sive quia vini calor
hebetat gustum acutiorē. Jam Vibi-
dius & Balatro cunctique pariter urnas

integras exhauriunt poculis Aliphanis.
Inferi verò theori homines minimè la-
serunt lagenas. Mox apponitur mura-
na in cæcino extensa inter squillas ius-

ANNOTATIONES.

36. Parochi.] παρῆχοι, præbeo.

38. Fervida quod subtile. &c.] Ex
personâ avari honestam dolendi ratio-
nem prætexit, quasi palatum immodi-
ci potûs calore obtusum jam vini bo-
nitatem sapere nequeat.

39. Aliphanis.] Majoribus & capa-
cioribus poculis, ex Aliphâ urbe Sam-
nii, ad amnem Vulturum, in plani-
tiè sitâ, non longè ab Apennino : quæ
modò in ruderibus jacet. Aliphani agri
meminit Tullius 2. contrâ Rullum : &
pro Plancio.

41. Imi convivæ lecti. &c.] Nasidie-
nus ejusque affectu duo, Nomentanus &
Porcius, in imo lecto discumbentes pa-
rum aut nihil biberunt ; quia nos ma-
joribus scyphis brevi lagenas exhausti-
mus, & vinaria tota invertimus, ut
paulo ante dictum Sive quod illi at-
toniti spectarent alios tam acriter &
strenuè potantes. Seu quod Nomenta-
nus & Porcius Nasidieno familiari suo
jam pallenti ex avaritiâ, novum do-
rem creare formidarent, si saltem ipsi
vino ejus haud pepercissent. Horatii lo-
cum hunc alii aliter interpungant, se-
cutis muribus imis. Convivæ lecti, &c.
atque interpretentur ut liberit : judi-
cabit æquus Lector sensum fore confu-
sum & ineptiorem. Apage qui convi-
vas lectos comminiscitur, id est sele-
ctos & honoratos. Certè unus Mœce-

nas ibi primarius vir. Porro quæ inter-
pretatio, nihilum nocuere lagenis, à
potu sibi temperarunt, seu temperan-
tiam servarunt ? Neque verò aptius
huc intruduntur imi subfelli homines,
parasiti, securræ : quorum nulla est ibi
mentio.

42. Squillas.] Squilla pisciculus est &
cancrorum genere : de quo jam ante
Sat. 4. Cic. de Nat. Deor. 2. n. 123.
Pinna (quæ est è conchis marinis)
cum parvâ squillâ coit societatem com-
parandi cibi. Plinius lib. 9. cap. 42. rem
festivè explicat : nec pigebit transcri-
bere. Cencharum generis pinna est. Nas-
citur in limosis, subrepta semper, nec
unquam sine comite, quem pinnoterem
vocant, alii pynophylacem. Is est squilla
parva : alibi cancer dapis affectator.
Pandit se pinna, luminibus orbem cor-
pus intus minutis piscibus præbens. As-
sultant illi protinus ; & ubi licentiâ
audacia crevit, implent eam. Hoc
tempus speculatus index, morsu levi
significat. Illa ore compresso, quicquid
inclusit exanimat ; partemque socio tri-
buit.

Muræna.] Piscis carens pinnis &
branchiis, de genere eorum qui flexuo-
so corporum impulsu ita mari utuntur
ut serpentes terra : in siccis nam re-
pentes. Plin. lib. 9. cap. 20. & 23. Idem
ibid. cap. 55. celebrat murænarum vi-

- In patinâ porrecta. Sub hoc herus ; Hæc gravida , inquit ,
 Capta est , deterior post partum carne futura.
 45 His mistum jus est oleo , quod prima Venafri
 Pressit cella , garo de succis piscis Iberi ,
 Vino quinquenni , verùm citra mare nato ,
 Dum coquitur : cocto Chium sic convenit , ut non
 Hoc magis ullum aliud , pipere albo , non sine aceto ,
 50 Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.
 Erucas virides , inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere ; illutos Curtillus echinos ,

INTERPRETATIO.

culio *immersas*. Tum dominus ait : *ista* *prægnans capta est*, quæ minùs bonâ carne fuisset postquam peperisset. *His assusum est jus ex oleo expresso è* *albo, & aceto, quod vinum Lesbium præcipuâ Venafri cellâ, garo è jucco corrupti. Primus ego erucas virides & piscium Hispanorum, vino quinque an-*

ANNOTATIONES.

varia , & earum sex millia in cœnis triumphalibus Cæsaris Dictatoris.

43. *Porrecta.*] Ergo magna & pro-cera. Sat. 2. huj. lib.

Porrectum magno magnum spectare catino

Vellem. &c.

44. *Gravida capta est.*] Quid hoc ad rem ? & quæ ratio fulciat ea quæ mox adduntur ? Profectò insulsi convivoris vana somnia.

45. *Venafri.*] De præstantia olei Venefrani Plin. lib. 15. cap. 2. *In hæc quoque bono principatum obtinuit toto orbe Italia maximè agro Venafrano De eo jam supra Sat. 4. v. 69. De urbe Venafro lib. 2. Od. 6. in fine.*

46. *Garò de succis piscis Iberi.*] Garum muricæ genus laudatissimum è scombris piscibus , qui frequentes sunt ad Iberiæ seu Hispaniæ litora , præsertim ad Carthaginem novam. Plin. lib. 11. cap. 3. Vide supra Sat. 4. v. 65. Nec prætermittendum adiacere parvam insulam Scombrariam , & promontorium ejusdem nominis , sic appellata à frequenti piscatione scombro-rum. Strabo.

Iberi.] Iberus flavius Hispaniæ præcipuus , eamque dividens olim in cite-

riorem & ulteriorem , ei quoque sæpius apud Poëtas appellationem tribuit.

47. *Citra mare nato.*] Vernaculo, Italico.

50. *Aceto quod Methymnaam, &c.*] Aceto optimo ex optimo vino Lesbii insulæ. Vide lib. 1. Od. 17. Methymna ibi civitas post Mitylenen præclara , vino generoso celebris. Silius Ital. lib. 7.

Tmolus, & ambrosius Arusiæ pocula succis,

Ac Methymna ferax Latii cessere Falernis,

51. *Erucas.*] Gall. *de la roquette*. Hæc herba urinam ciet , coctionem juvat , alvum laxat. Casaub. in Athen. lib. 4. cap. 2. *Erucæ*, inquit , in tenuiorum laucitiis : aliquando etiam in beatorum mensam admittæ , ut in cœnâ Nasidieni.

Inulas.] Gall. *de l'aunée*. Trifles vocat Columella : Horat. supra Sat. 2. v. 44. *acidas*.

52. *Illutos Curtillus echinos, &c.*] Curtillus Epicureus docuit non faciendam è maceratis echinis muriam , sed integros potius coquendos esse illutos , id est non ablutos & suâ salugine non purgatos : sed quales deponuntur è

- Ut melius, muriâ quam testa marina remittit.
 Interea suspensâ graves aulae ruinas
 55 In patinam fecere, trahentia pulveris attri
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere. quis esset
 60 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
 Tolleret? Heu Fortuna, quis est crudelior in nos
 Te Deus? ut semper gaudes iludere rebus
 Humanis! Varius mappâ compescere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
 65 Hæc est conditiô vivendi, aiebat: eoque
 Responsura tuo nunquam est par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
 Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
 Ne malè conditum jus apponatur, ut omnes

INTERPRETATIO.

eros non lotas; velut convenientius, coquenda instituiamus muriâ quam testa marina reddit. Interim appensa aulae graviter collapsa sunt in catinum, tantumque nigri pulveris extulerunt, quantum non effert Aquilo in agris Campanis. Nos timentes aliquid gravius, sibi comperimus nihil mali impendere, bono animo fuimus. Rufus Nasidienus contrâ demisso capite lacrymatus est, quasi filius intempestivè esset mortuus. Ecquis modus adfuisset, nisi callidus

Nomentanus ita familiarem solatus esset? Eheu Fortuna, quod numen est inclementius erga nos quam tu? Quantum semper gaudium captas, res humanas ludendo! Varius cachinnos mappâ coercere vix poterat. Balatro cuncta in jocum trahens, dicebat: Ea sors est hujus vite. ideoque nunquam fama aqua respondebit labori tuo. itane verò oportet te sollicitari multiplici curâ discerptum, ut ego lautæ epulas capiam: ne adustus panis; ne jus malè

ANNOTATIONES.

vasis, in quibus saliti fuerunt.

Echinos.] De his Sat. 4. huj. lib. 7. 33.

55. *Ut melius.*] Afferens nihil esse melius, quam ita illos incoquere in muriâ sive succo illo salso qui reperitur in marinâ testâ.

54. *Suspensâ graves aulae ruinas, &c.*] Grande certe infortunium. Olim triclinii camera velo seu tabernaculo obtendebatur ad excipiendum pulverem. Varro. Servius ad Æneid. 1. v. 701.

56. *Campanis excitat agris.*] Campania quod sit plana & campêstris re-

gio, plus habet pulveris.

57. *Nos majus veriti.*] Scilicet ruinam & casum tecti ac domûs.

63. *Mappâ compescere risum.*] Appositâ ori mappâ.

64. *Suspendens omnia Naso.*] Lib. 1. Sat. 6. v. 5.

65. *Hæc est conditio. vivendi.*] Ut nullum sit bonum purum, & stabile; sed extrema gaudii luctus occupet.

66. *Responsura tuo nunquam, &c.*] Fama nunquam satis prædicare poterit tuum hunc laborem in parandis ac reparandis epulis, quarum hilaritas gra-

- 70 Præcincti rectè pueri comptique ministrant ?
 Adde hos præterea casus : aulæ ruant si,
 Ut modò : si patinam pede lapsus frangat agaso.
 Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 Adversæ nudare solent, celare secundæ.
- 75 Nasidienus ad hæc : Tibi dii quæcunque preceris,
 Commoda dent : ita vir bonus es, convivaque comis.
 Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
 Stridere secretâ divisos aure susurros.
 Nullos his mallet ludos spectasse. Sed illa
- 80 Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum
 Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
 Quod sibi poscenti non dentur pocula, dumque

INTERPRETATIO.

conditum inferatur ; ut bene expediti
 ministri omnes nitidique famulentur ?
 His adijunge infortunia, putâ si sen-
 toria collabantur, ut mox contigit ;
 si offenso pede servus catinum disrum-
 pat. Verùm sicut Imperatoris, ita con-
 vivium præsentis animum res contraria
 ostendere, propera occultare consueve-
 runt. Nasidienus ad ista respondit :
 Quæcumque bona postulabis, Diis largian-

tur tibi ; adeo vir probus es, & face-
 tus conviva : tumque, petis crepidas.
 Mox in singulis thoris aspexisses clam
 ad aurem fieri susurrationses diversas.
 Certè nullos velim ludos spectasse po-
 tius quam istos. HORAT. At refer ea
 qua postea jocum tibi dedere. FUN-
 DANIVS. Risimus, dum famulos in-
 terrogavit Vibidius : An fracta etiam
 lagena sit, quod postulanti sibi pocula

ANNOTATIONES.

vi aulæorum casu interturbata est.

70. *Comptique ministrant.*] Hoc
 Maximè ad convivii lautitiam pertinere
 credebant olim, ut formosi ac nitidi
 essent ministri, quorum aspectu convi-
 væ oblectarentur.

72. *Agaso.*] Propriè qui jumenta
 curat. Gall. *Palefrenier*. Non caret sar-
 caino dictio illa. qualis enim erat
 agaso ut ministraret convivis ?

77. *Et soleas poscit.*] Veteres prius-
 quam accumberent, togas mutabant
 vestibus quas à re, cœnatoria dixerunt.
 Petron. *Cœnatoria repetimus, & in*
proximam cellam ducti sumus, in quâ
tres lecti strati erant. Tum etiam so-
 leas pedibus demebant, ne lectum le-
 ctique stragula & toralia conspurcarent.
 Martial.

Deposui soleas, affertur proinus
ingens

Inter laëucas oxycarumque liber.

Quò verò pergit Nasidienus soleis re-
 sumtis ? convivium aulæorum casu &
 multo pulvere inquinatum vult rapara-
 re, Balatronis sermone scilicet erectus
 & ipse reparatus. Vide J. Lips. *Antiq.*
Lect. lib. 3.

Soleas.] Calceamenti genus plantas
 regens pedum, annexum terentibus habebat
 cetera prope nuda vincientibus. Fa-
 ctum nomen, quod solum duntaxat
 seu plantam obtegerent. Porro calceis
 veteres foris utebantur, at domi soleis.
 Has etiam appellabant crepidas & cre-
 pidulas à Græcâ voce *xpmides*. Gall.
lib. 13. cap. 10.

78. *Stridere secretâ, &c.*] Alter al-
 teri insultras : Equo pergit ille ? quid
 molitur ? Obierva, Lector, in hoc ver-
 bû frequentiore litteram S bellè su-
 surros exprimentem.

Ridetur

- Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo,
 Nasidienē redīs mutatae frontis, ut arte
 85 Emendaturus fortunam. deinde secuti
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparſi ſale multo, non ſine farre,
 Pinguibus & ficis paſtum jecur anſeris albi,
 Et leporum avuſſos, ut multo ſuavius, armoſ,
 90 Quam ſi cum lumbis quī edit. tum pectore aduſto
 Vidimus & merulas poni, & ſine clune palumbes :

INTERPRETATIO.

non praeberentur? Dum verò conſtat
 riſus eſt ſimulatis rebus, Balatrone obſe-
 cundante; en revertitur Naſidienus mu-
 tata fronte, quaſi ingenio reparaturus
 infortunia. Ponē ſequebantur ſamuli in
 praeſtandi lance geſtantes membra gruis
 diſiſa, plurimo ſale itemque farre con-

ſperſa; nec non jecur albi anſeris pin-
 guibus ficis ſaginatū; humeros etiam
 leporinos abſtractos, tanquam longē me-
 lius quid, quā ſi cum lumbis edan-
 tur. Jam aſpeximus aſſerri merulas a-
 duſto pectore & palumbes abſque nati-

ANNOTATIONES.

83. *Fictis rerum.*) Ridendi prætex-
 tus fingebatur, ne ſe derideri Naſidie-
 nus adverteret, cum maximè rideretur.
 Sat. 2. huj. lib. *Vanis rerum corru-
 ptus.*

Balatrone secundo.) Secundas partes
 agente, Vibidium adjuvante, ad mo-
 vendum riſum.

84. *Mutata frontis.*) Hilaris eſt mœ-
 ſto factus, læto animo læticiam inſtau-
 raturus.

86. *Mazonomo.*) Genus eſt lancis
 magnæ, dicitur ἀπὸ τοῦ νέμειν μάζας,
 à diſtribuendo mazas, id eſt, edulia
 quædam eſt farina & lacte, ut vult Sui-
 das, vel eſt farinâ aquâ & oleo, ut pla-
 cet Heſychio. Varro uſus eſt ea voce
 lib. 3. cap. 4. de re ruſt. Lucullus, in-
 quit, eſt turdis aujarium fecit in Tuſcu-
 lano; ut alios videret poſitos in mazo-
 nomo coctos, alios circum fenestras vo-
 litantes.

87. *Discerpta ferentes membra gruis.*)
 Quale hoc edulium eſt reſiſſis gruis
 membris multo ſale farrato conſperſis?
 Alii intelligunt τραχίλια ſeu edulia eſt
 partibus avium extremis, maximè cer-
 vicibus. Plin. lib. 10. cap. 23. *Corne-
 lius Nepos* qui D. Auguſti principatu
 obiit, cum ſcriberet turdos paulò ante

cæptos ſaginari; addidit, ciconias ma-
 gis placere quā grues: cum hac nunc
 ales inter primas exſpectatur, illam ne-
 mo velit reſiſſe.

88. *Pinguibus & ficis paſtum jecur
 anſeris albi.*) Hoc in præcipuis de-
 lectis erat. Plin. lib. 10. cap. 22. *Noſtri
 ſapientiores* qui eos (anſeres) jecoris
 bonitate noverunt. Partilibus in magnam
 amplitudinem creſcit. exemptum quo-
 que lacte mulſo augetur. Juvenal. Sa-
 tira 5.

Anſeris ante ipſum magni jecur.
 Perſ. Sat. 6.

... Satur anſeris exiis.
 Martial. lib. 13. Epigr. 58.

*Aſpice quā tumeat magno jecur an-
 ſere majus;*

Vide Athen. lib. 9. cap. 8.

Anſeris albi.) Tales in primis com-
 mendat Varro de Re. Ruſt. lib. 3.
 cap. 10.

89. *Et leporum avuſſos, &c.*) Vide
 huj. lib. Sat. 4. ubi,

leporis ſapiens ſeſtabitur armoſ.
 Martial. de anate.

*Tota tibi ponetur anas, ſed pectore tantum
 Et cervice ſapit. Cætera redde coquo.*

91. *Merulas.*) Gall. des merles.
Palumbes.) Silveſtres columbas. Gall.

Horat.

YYYy

Suaves res, si non causas narraret earum, &
 Naturas dominus. quem nos sic fugimus uli,
 Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
 95 Canidia afflasset pejor serpentibus Afris.

INTERPRETATIO

bns : quæ quidem jucunda extitissent, | prorsus delibantes, perinde ac si Cani-
 si causas eorum & naturas importunè | dia Africano anguibus pestilentior illa
 herus non commemorasset. Ergo hunc | aspirando infecisset.
 nos uli sumus ita fugientes nihilque

ANNOTATIONES.

ramiers. Sine clune, quæ tamen pars
 optima est & palato suavissima. Vide
 Gell. lib. 15. cap. 8. Negant ullam a-
 vem, præter ficedulam, totam comesse
 oportere : caterarum avium atque al-
 silium nisi tantum apponatur, ut à
 cluniculis inferiori parte saturi fiant,
 convivium putant inopiâ sordere : su-
 periores partem avium atque altilium
 qui edunt, eos palatum non habere,
 &c.

92. *Suaves res, si non, &c.*] Quæ
 quidem obsonia nobis forte jucunda ex-
 titissent, si non importunâ garrulitate
 93 Nasidienus nimium venditasset ; ac

velut optima collaudaret quæ sunt de-
 teriora, adductis perperam à rerum na-
 turâ causis & rationibus.

93. *Fugimus uli ut nihil, &c.*] Uti
 sumus, nihil gustando ex iis quæ sic
 inepte venditatur.

94. *Velut illis Canidia afflasset, &c.*]
 Ut si afflata suo venenum lethiferum
 affudisset Canidia, venefica celebris, de
 quâ in Epod. ult. Columel. Cavendum
 ne à serpentibus assentur, quarum odor
 tam pestilens, ut interimat universos.

95 *Serpentibus Afris.*] Africa mon-
 strorum omnis generis ferax. Alii leg-
 atris.

Q. HORATII

FLACCI

EPISTOLARVM

LIBER PRIMUS.

ÆC pars Horatii sermonum altera dici potest, continens Epistolas, in quibus eleganter & ornatè quidem ad amicos scribit non tam de rebus domesticis & futilibus, quàm de gravissimis quibusque, putà de moribus verà virtute informandis. Merito igitur *Sapientes Epistolas* nuncupat Scaliger. Quod si novum, at certè pulcrum est, versibus & strictà oratione scribere ejusmodi Epistolas. Hinc etenim & major familiaritas in suos elucet: & nonnullam scribenti libertatem & amœnitatem tribuunt Musæ. Ita sanè quædam faciliùs enarrantur, & quæ per se austera, jucundiùs excipiuntur.

Prima hæc Epistola Mœcenatis hortatu scripta satis apparet, & quidem ætate jam provecto Poetâ nostro. In eâ repr. hendantur homines virtutem honoribus ac divitiis posthabere soliti, & quæ ad corpus quàm quæ ad animum spectant, multò studiosiùs inquirentes. Jul. Scaliger Poët. lib. 6. quanquam durus alias castig. tor, nitidioris styli fatetur esse Epistolas. Prima inquit, quovis melle dulcior est: sententia appositæ: dictio casta, rotunda, suavis. Quapropter arbitror postremam omnium factam, primam positam ob luculentam raritatem. Quare etiam Epistolarum librum Satiris postponendum cenſeo. Id quod cum in v. ustis exemplaribus videremus, nescio quid consilii in mentem venerit iis qui inventum ordinem subvertere. Grammatico nihil infelicius. Credo quod viderent versum illum: summâ dicende camœnæ: quasi verò non hanc ipsam postremam intelligeret.

EPISTOLA PRIMA.

AD MOECENATEM.

*Inconstantiam hominum redarguit, & prævum judicium
de opibus & honoribus.*

PRIMA dicte mihi, summâ dicende camœnâ,
Spectatum fatis, & donatum jam rude quaris,
Mœcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro;
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.

INTERPRETATIO.

O Mœcenas à me celebrate primis carminibus, & celebrando postremis, me jam probatum jamque libertate fruente-
tem vis rursus obstringere veteri exercitatione. Atqui non eadem ætas adest, non idem ingenium. En Veianius, armis in Herculis ade suspensus, delitescit quietus ruri; ne amplius populum deprecetur in ultimâ arenâ.

ANNOTATIONES.

1. *Primâ dicte mihi, &c.*] Similem dictionem legas apud Græcos Poëtas, Hesiod. Homer. Theocrit. Theogn. præsertim erga Deos: unde Horatius Mœcenatem quasi numen venerari se ostendit. Sic Eclogâ 8. Virgilius sive Pollionem sive Augustum alloquitur.

A te principium: tibi desinet, accipe jussis

Carmina cœpta tuis.

2. *Rude donatum.*] Acceptâ missione jam liberum. *rudis* virga erat (Palmea si quibusdam fides) quâ donabantur Gladiatores, in signum exhortationis; ut deinceps cessarent à gladiaturâ; & alimenta ex publico caperent. Hinc dicti rudiarii. Priscian. Sueton. Tiber. cap. 7. *Munus gladiatorum dedit diversis temporibus ac locis. Primum in foro, secundum in amphiteatro; rudiariis quoque quibusdam revocatis, auctoramento centenum millium.*

3. *Ani uo ludo.*] Scribendis etiamnum Lynceis & amatoris carminibus, ve-

lut olim in juvenili flore & facultate. Atqui minus aptus modo sum istis rebus: imo seria, honesta, Philosophica dein confector.

4. *Veianius.*] Illustis gladiator.

5. *Armis Herculis ad postem fixis.*] Armis post emerita stipendia suspensis ex more in Herculis sacello, quod erat ad Amphiteatrum: ut notat Theod. Marcilius. Cujus certè magis aridet sententia, quam opinantium idcirco præ cæteris Diis Herculem nominari, quod ille cum monstis luctatus toties victor fuerit.

Latet abditus agro.] Apud villulam suam rusticam otio fruitur.

6. *Ne populum extrema, &c.*] Ne ultra cogatur supplicare populo in theatro sedenti; seu ad petendam vacationem: seu ad deprecandam mortem: *extremâ arenâ*, in ultimo vitæ discrimine, & jamjam à pati suo victore enecandus: vel, in extremâ amphitheatrî margine, ubi cerrabatur.

Est mihi purgatam crebro qui personet aurem :

Solve senescentem mature sanus equum , ne

Peccet ad extremum ridendus , & ilia ducat.

10 Nunc itaque & versus , & cetera ludicra pono.

Quid verum atque decens , curo & rogo , & omnis in hoc sum :

Condo , & compono , quæ mox depromere possim.

Ac ne forte roges , quo me duce , quo lare tuter :

Nullius addictus jurare in verba magistri ,

INTERPRETATIO.

Certè adest qui sæpius insurret ad aurem meam sapientem : Dimitte prudens tempestativè equum ad senium vergentem , ne sub finem deficiat , atque ægrè anhelitum trahens derideatur. Ergo jam carminibus aliisque jocis nuntium remitto. Satago deinceps

& quero . quid bonum . quid honestum sit : atque in id incumbo totus. Colligo & contexo quæ statim adhibere queam ad usum. Ac ne fortasse scisciteris , quem ego magistrum , quam disciplinam sequar : Nullius videlicet præceptoris opinionibus me addico :

ANNOTATIONES

7. Est mihi purgatam, &c.] Prima ratio seu excusatio non scribendi fuit Veianii Rudiarii exemplum : altera est rationis monitum rectè & sapienter suggerentis , maturè cessandum , ne prior gloria posterioribus scriptis & animo jam marcescente obscuratur.

Purgatam.] Philosophiæ documentis excultam , & sanam mentem. Pers Sat. 5. purgatas inseris aures fruge Cleantheâ.

8. Solve senescentem.] Sicut prudentis est incitatoris , equum ætate fatifcentem jamque minus alacrem solvere à curru & mature à circo removere , ne iliosus ac suspiriosus in curuli certamine deficiat , prioresque victorias dehonestet : ita debet scriptor ingeniosus tempestivè se quieti dare , & à scribendo cessare , cum senio fatifcens eximia , ut ante , depromere non valet. Ennius.

Sicut fortis equus spatio qui sape supremo

Vicit Olympia , nunc senio confectus quiescit.

De Circensibus Romam translatis , de positis metis , de solemnibus curriculum , deque septeno aurigarum ad metam circuitu , ac cæteris ludorum ritibus , vide Alex. ab Alex. lib. 5. c. 8. &c.

Ilia ducat.] Spiritus ducendi labo-

rans difficultate circi decurrere spatia , pari ut olim velocitate & ardore ; adeoque alios secum certantes prævertere & superare nequeat. Plin. lib. 26. cap. 6. tanta vis , inquit , verbasco est , ut jumentis non modò ruffientibus , sed ilia quoque trahentibus auxilietur potu.

10. Cetera ludicra.] Nugas , jocos , Lyria , Satyrica.

11. Quid verum atque decens , &c.] Philosophiæ morali operam do sedulam.

12. Condo & compono.] Moralia documenta in mente meâ recondo & rumino ; ac post in ordinem digesta scribo , tum ad meam tum ad aliorum utilitatem.

13. Quo duce , quo lare.] Quam sectam amplectar. Lib. 1. Od. 29. Socraticam domum. Plures nempe Philosophorum familiæ celebres suum quæque ducem ac principem colebant : Academici Platonem , Peripatetici Aristotelem , Stoici Zenonem , Cyrenaici Aristippum , Epicurei Epicurum , &c. Vide Diogen. Laërt.

14. Nullius addictus jurare, &c.] Nullis unius disciplina legibus adstricti , quibus in Philosophiâ necessario pareamus , quid sit in quaque re maxime probabile semper requiremus. Cicer. Tuscul. 4. n. 7. Jurare in verba.] Metaphora est à

- 15 Quō me cumque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, & merfor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor;
Et mihi res, non me rebus, submittere conor.
- 20 Ut nox longa quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnæviter id quod
- 25 Æque pauperibus prodest, locupletibus æque;
Æque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus;

I N T E R P R E T A T I O.

sed velut hospes feror quocunque me im-
perius agit. Modo sum agilis, &
Reip. negotiis occupor, acer virtutis
sincera defensor & observans: modo
clām redeo ad Aristippi documenta;
mihi que res, non me rebus, velim sub-
jici. Sicut autem longa nox iis quos
merevix fallit, & dies longior operi
astrictis videtur; annus verò tardus
pupillis severa disciplina novercarum

obnoxiiis: ita mihi lentum & mole-
stum tempus labitur, quod spem differt
ac desiderium exequendi strenuè illud
quod inopibus pariter ac divitibus uti-
le sit; spretum verò pueris ac senibus
similiter nocebit. Superest ut me ipse
his præceptionibus regam & tuear.
Enimverò quamvis nequeas tam acu-
te videre quam Lynceus.

A N N O T A T I O N E S.

re militari, apud quam milites in ver-
ba ducis jurant, eique se obstringunt
sacramento.

16. Nunc agilis fio, &c.] Interdum
Stoicus, proscriptis voluptatibus, sum-
mum bonum in virtute repono; &
sapientem à capeſſendâ Republ. non
removeo.

18. Nunc in Aristippi, &c.] Aliàs
voluptates corporis conſectator, atque
in his summum bonum ſtatuo: Rei
verò publicæ adminiſtratione Sapienti
interdico: pariter ſcitiens cum Cyre-
naicis & Epicureis, cumque horum du-
cibus Ariſtippo & Epicuro. Cic. 4. Aca-
dem. n. 131. Alii voluptatem ſi em-
aſſe voluerunt, quorum princeps Ari-
ſtippus, qui Socratem audiverat: unde
Cyrenæi Ariſtippus
quaſi animum nullum habeamus, ita

corpus ſolum tuetur.

19. Et mihi res, non me rebus, &c.]
Quid hoc ſibi velit, Ariſtippus ipſe
dicat & explicet. Nam ſum cum objee-
retur, Habere cum Laide: mihi nū-
crubefcens, Habeo Laide, inquit; non
habeor à Laide. Cic. lib. 9. Epist.
26.

24. Agendi graviter id quod.] Scri-
bendi vulgandique libellum moralia
præcepta continentem.

26. Pueris ſenibusque.] Perſ. Sat. 5.
v. 64.

. Petite hinc, juvenesque,
ſenoſque,

Finem animo certum, miſeriſque via-
tica canis.

27. Elementis.] Primis Philoſophiæ
documentis, morum regulis

- Non tamen idcirco contemnas lippus inungi.
 30 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
 Nodosâ corpus nolis prohibere chiragra.
 Est quôdam prodire tenus, si non datur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
 Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
 35 Possis, & magnam morbi deponere partem.
 Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
 Ter pure lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 40 Si modo culturæ patientem commodet aurem.

INTERPRETATIO.

non ideo tamen desinas ungere oculos lippientes, ac licet non speres robur fortis Glyconis, non propterea negligas à corpore arcere chiragram inmodantem. Juvat aliquatenus progredi, tamen si non liceat amplius. Verumenim si animus astuat avaritiâ & cupiditate miseros faciente; in promptu adsunt sermones, quibus mitigare queat hoc malum. &

magnam istius agritudinis partem depellere. Si gloria studio inardescis, habes quadam remedia, quibus curari possis. libro ter sanctè perlecto. Denique, invidus, iracundus, piger, ebriosus, perditè amans, & quantumvis inhumanus quisque, profecto sanari potest, si quidem animum docilem præbeat disciplina.

ANNOTATIONES.

29. Non tamen idcirco, &c.] Et si nequeas tam acres habere oculos, quàm Lynceus; non ideo tamen negligas collyrium oculis adhibere, ad arcendam vel sanandam lippitudinem. De Lynceis oculis, lib. 1. Sat. 2.

30. Glyconis.] Is fuisse robustus pugil dicitur. Quidam legunt, *Milonis*; nempe Crotoniatis mentionem hic esse volunt, qui taurum vivum humeris tulit, manu mactavit, ac devoravit, in Olympicis victor. Heinſius ingeniosè & eruditè contendit intelligendum esse hîc Glyconem Philosophum, quem Laërtius scribit *firmit corpore*, & *habitu prorsus athletico* extitisse.

31. Nodosa chiragra.] De chiragra, lib. 2. Sat. 7. Nodosa, quia nodis quasi præpedit motum & usum manuum. Seu quod humor crassus digitorum internodia occupans turgescere faciat velut nodos & lapillos quosdam. Unde Persius lapidosam dicit chiragram. Sat. 5. v. 58.

32. Est quodam, prodire tenus, &c.]

Al. quadam. Sensus est: Quanquam non licet reconditissima Philosophiæ arcana scrutari, at prodest tamen plurimum vel primis elementis imbui, & saltem delibare nonnihil ex istis medicamentis vitiorum. Expugnat Horatius eos qui sapientiæ studium hinc dissuadebant, quod eam assequi perfectè nemo possit.

34. Sunt verba & voces, &c.] Doctrina morum habet remedia adversus quemlibet animi morbum.

36. Piacula qua te ter pure lecto, &c.] Adverte tria verba à rebus sacris & religione translata ad sapientiæ studium. Piacula, Lib. 1. Od. 2. v. 29. & Epod. 5. v. 90. ter. de ternario numero in sacris solemni, dixi alibi. Juvenal. Sat. 6. v. 522. Pers. Sat. 2. v. 16. Pure: purâ mente. Tibul.

Casti placent superis. purâ cum veste venite.

Et manibus puris sumite fontis aquam.

40. Si modo cultura patientem, &c.]

*Virtus est vitium fugere : & sapientia prima,
Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum sensum, turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore.*

- 45 Impiger extremos curris mercator ad Indos.
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Ne cures ea, quæ stulte miraris & optas,
Discere & audire, & meliori credere non vis.
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
50 Magna coronari contemnat Olympica, cui spes,

INTERPRETATIO.

Virtus est fugere vitium : & prima sapientia, liberum esse à fatuitate. Cernis, quanto animi & corporis nisu declines mala quæ putas esse maxima, videlicet, pauperiæ, ac repulsam ignominiosam. Sic tu negotiator ad ultimos Indos contendis, inopiam strenuè devitans, per mare, per scopulos, per flammæ. At verò detrectas auscultare sapientiori, ac erudiri, ut scias ea contemnere, quæ fatuè æstimas magni, & concupiscis : Equis peritus certandi in pagis & compitiis, non malis victor esse in celebribus Olympicis ; si spes facilis

ANNOTATIONES.

Cic. Tusc. 2. n. 13. Cultura animi Philosphia est, quæ vitia radicitus extrahit, ac præparat animum ad satius excipiendos ; eaque mandat & ferit, quæ adulta fructus uberrimos ferant.

41. Stultitiâ caruisse.] Carere vitiis. Is enim vitiosus qui falsis ac stultis vulgi opinionibus velut normâ vivendi abutitur. Contrâ qui rectæ rationis lumen sequitur, bonus & sapiens est.

43. Turpemque repulsam.] In petendo magistratu. Cic. pro Plancio. C. Marius duas Ædilitias accepit repulsas. Offic. 1. n. 71. Cum offensiones tum repulsas quasi quamdam ignominiam timent & infamiam.

44. Capitisque dolore.] Synecd. pars pro toto.

45. Ad Indos.] Ad remotissimas orbis regiones. Vide lib. 1. Od. 12. v. 36.

46. Per mare pauperiem fugiens.] Juvenal Sat. 14. v. 275.

*A pice porrus,
Et plenum magnis trahibus mare. Plus
hominum est jam*

*In pelago. Veniet classis quocunque
vocarit*

*Spes lucri ; nec Carpathium, Gæ-
laque tantum*

Æquora transiliet, &c.

Per saxa.] Per scopulos marinos, per quolibet vitæ discrimina.

Per ignes.] Vel per gravissima pericula ; vel per mundi partes. Zonar. torridæ subjectas Lib. 3. Od. 3. v. 55. Virgil. Georg. 1. v. 234.

47. Ne cures ea, &c.] Ut minora mala declines, v. g. pauperiæ, nullum non laborem subeundum ultrè credis : non igitur detrectas faciliè doceri, quo pacto fugias multò gravius malum ? Scilicet audire piget ac discere, & credere non vis asserenti Philosopho : Stultum esse mirari & optare, seu avidè confectari opes & honores tantis curis atque laboribus.

48. Discere & audire.] ὁρᾶν καὶ ἀκούειν. Prius enim audire, quàm discere.

49. Quis circum Pagos, &c.] Majorem gloriam minori præfert vel rusticus & hebes quisque. Quare ergo tu virtutis decus & gloriosum pecuniæ contemptum non anteponis ipsis opibus, præsertim cum hæ non nisi agrè & vix haberi queant ; ille verò faciliè possit comparari per studium sapientiæ.

50. Olympica.] Olympicis in ludis. Vide lib. 1. Od. 1.

Cui sit

Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?

Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.

O cives, cives, quærenda pecunia primum est:

Virtus post nummos. hæc Janus summus ab imo

55 Perdocet: hæc recinunt juvenes dictata senesque;

Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.

Si quadringentis sex septem millia defunt,

Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque;

Plebs eris. At pueri ludentes, rex eris, aiunt,

60 Si rectè facies. *Hic* murus aeneus esto,

Nil conficere sibi, nullâ pallefcere culpâ.

INTERPRETATIO.

ad sit adipiscenda victoria absque magno labore? Enimverò ut *argentum auro*, sic *aurum* virtutibus postponi debet. Nec audiendus qui sic moneat: O *cives, cives*, opes primo sunt comparanda: *virtus* autem post *pecuniam*. Illud quidem monstrat Janus summus atque imus. Hæc præcepta recolunt tam pueri quam senes brachio sinistro appensa ge-

stantes loculos & tabulam. Adde quod si sex aut septem millia desiderantur ad quadringenta, licet habueris ingenium, probitatem, facundiam, integritatem, nihilominus eris plebeius. Verùm quanto melius pueri inter ludendum edicunt: Rex eris. si rectè agas? Ita sane. Hic tibi murus sit ex ære: nullius peccati conficium esse, nullius flagitii probrum timere.

ANNOTATIONES.

51. *Sine pulvere.*] ἀχωρῆ, Thucyd. & Herodian. Metaph. citrà laborem, nullo certamine & periculo. Ita etiam, ἀδιδῆν & ἀνιδῆν sine sudore: ἀναιματὶν νικῆν, sine sanguine, seu inruentam victoriam referre.

52. *Vilius argentum est auro, &c.*] Cassian. Collat. 13. c. 3. præclaram similiter gradationem instituit: Stannum vilius argento, argentum auro, aurum gemmis, gemma margaritis, margarita sanctitate.

53. O *cives, cives*, &c.] Protopopœa, quâ stultè loquens inducitur quispiam à vulgo.

54. *Hæc Janus summus, &c.*] Id norunt & docent foeneratores ac trapezitæ in foro consistentes, duas inter Jani statuas. De his Lib. 2. Satir. 3. v. 18.

56. *Lævo suspensi, &c.*] Hunc eundem versum antea jam positum explavi, Lib. 1. Sat. 6. v. 74. *loculos*, ad fœnus reponendum; vel in quibus calculi ad numerandum. *tabulam*, vel in quâ debitorum nomina descripta sunt;

Horat.

vel super quam positis calculis aut numeris supputatur.

57. *Quadringentis.*] Supple, millibus scilicet; qui census Equestris est: ut alibi annotavi. Quidam legunt: Sed quadringentis, &c. ut sic loquatur avarus idem & ambitiosus: Quidni opes congeram ut à plebe me separem, & ad Equestris censum, ordinem, dignitatemque assurgam? At prior lectio & interpretatio præferenda.

59. *At pueri ludentes.*] Confutatio est stultorum præceptorum Jani, ex naturali lumine & recto puerorum iudicio. Hi nimirum verè, sanctè, justè sentientes, inter ludendum spondent principatum ei qui rectius egerit, non ei qui sit pulchrior, opulentior, nobilior. Vide Jul. Poll. lib. 9. cap. 7. ubi de Basilicâ, aliisque ludis puerorum.

60. *Hic murus aeneus esto.*] Proverbialis dictio. Sensus est: nihil firmius tene quam doctrinam hanc, vel ut explicat Erasmus; hoc certum sit ubi & immutabile animi decretum. Item, muro quolibet æneo fortior &

ZZZZ

- Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
 Nania, quæ regnum rectè facientibus offert,
 Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
 65 Isne tibi melius suadet, qui ut rem facias, rem
 Si possis rectè; si non, quocunque modo rem;
 Ut propius spectes lacrymosa poemata Puppi:
 An qui fortunæ te respondere superbæ
 Liberum & erectum, præsens hortatur, & optat?
 70 Quod si me populus Romanus fortè roget, cur
 Non ut porticibus, sic iudiciis fruar iisdem;

INTERPRETATIO.

Age, responde, An Roscia lex præstantior; an puerorum edictum, quo bene agentibus regnum deferretur, fortibus Curiis & Camillis celebratum? An ille tibi meliora suggerit, qui admonet, ut opes acquiras jussè quidem, si fieri potest; sin autem, quacunque

ratione opes congeras, ut propius spectes flebilis carmina Puppi; an qui præsens suadet ac desiderat, ut expeditus ac fortis arroganti fortuna obstitas? Quod si populus Rom. à me fortasse percunctetur: quare non eadem cum ipso iudicia habeam, sicut porticus habeo

ANNOTATIONES.

inexpugnabilior est innocentia & integritas. Hæc tibi sit velut propugnaculum ære validius.

62. *Roscia lex.*] Lex theatralis lata à Roscio Othone Thrib. Pleb. quæ vetuit Equitem Rom. fieri nisi qui possideret quadringenta millia sestertium. Vide Epod. 4. v. 16. ibiq. annot.

63. *Nania.*] Propriè lugubris cantio: sed ad alia quoque transfertur. Hic significat solemne dictum puero- rum, de quo mox.

64. *Maribus Curiis & Camillis.*] Fortissimis Romanorum masculâ virtute præditis. Lib. 1. Od. 12.

65. *Isne tibi melius.*] Roscius ille theatralis legis auctor, tibi suadens ut studeas lucro per fas & nefas.

67. *Ut propius spectes, &c.*] Equestribus in gradibus sedens. Nempe ludos spectabant Senatores ex Orchestrà, qui proximus erat proscenio locus: Equites Romani deinde è quatuordecim theatrali gradibus, ex Othonis lege: denique plebs è cavèâ.

Lacrymosa poemata Puppi.] Iromed. Tragicus Puppi Tragici Poetæ, quem

vetus Interpres narrat ita movisse affectus spectantium, ut etiam lacrymari cogeret: ac proinde de se ipso fecisse hoc distichon Iambicum:

Flebunt amici & bene noti mortem meam:

Nam populus in me vivo lacrymavit satis.

68. *An qui fortuna.*] An verò melius tibi non suadet morum præceptor, vel animus tuus Philosophiâ imbutus, cum docet calcandam fortunæ adversantis superbiam, cumque hortatur, ut à vitis liber ad virtutes erigaris?

71. *Cur non ut porticibus sic, &c.*] Cur non cum ipso pariter sentiam de honoribus & divitiis, sicut promiscuè cum illo rebus communibus utor, v. g. publicis ambulationibus, congressibus, colloquiis.

Porticibus.] De porticibus Romæ variis atque insignioribus, fuit Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 23. Nos etiam ali- quid lib. 2. Od. 15. Celebris in primis erat Porticus Augusti in Palatio cum bibliothecâ Græcâ Latinâque, Numidico marmore eleganter extructa, nec

Nec sequar aut fugiam quæ diligit ipse, vel odit :

Olim quod vulpes agroto cauta leoni

Respondit, referam : Quia me vestigia terrent

75 Omnia te adversum spectantia , nulla retrorsum.

Bellua multorum es capitum . nam quid sequar , aut quem ?

Pars hominum gestit conducere publica : sunt qui

INTERPRETATIO.

communes : & cur non amem vel
oderim quæ ipse amat aut aversatur :
respondebo idem quod olim astuta vul-
pes aiebat leoni agrotanti Quia me
deterrent vestigia ad te conversa om-

nia, nulla autem retrò. O populus,
bellua es plurium capitum. Quid verò
aut quem sequar? Pars hominum gaudet
conducere vestigalia publica. Sunt qui

ANNOTATIONES.

non eximiis imaginibus , tum laureatis
& magnificis operibus excultra. Erant
præterea porticus Caruli , de manubiis
Cimbricis facta : porticus Pompeii an-
te ipsius curiam : porticus Octaviæ jux-
ta ædem Junonis, in quâ Augustus col-
locavit signa militaria olim Domitio à
Dalmatis erepta : Philippi porticus, in
quâ effigies Hercules , & Helenæ imago,
Zeuxidis manu elaborata : porticus
duplex ad circum Flaminium, opere
Corinthio insignis, ubi matronæ
vestiri & spatari solebant : porticus
Quirini, antiquo opere spectanda : por-
ticus Claudie, ubi ambulationes subdia-
les miro ingenio constructæ & orna-
tæ, &c.

73. Olim quod vulpes, &c.] Apo-
logus est Æsopi, celebratus etiam à
Platone in Alcibiade primo. Leo rex
animalium agrotabat; feras jam plu-
res officii causâ adeuntes devoraverat.
Accedit & vulpes ad ostium cavernæ :
at cum ingredi renueret, quid ita offi-
cium sola detrectaret? leoni interro-
ganti, respondit : Quia me deterrent
belluarum vestigia, quibus ad te spe-
ctantibus universis, cognosco multas ad-
iisse, rediisse nullas. Apud Non. Lucili-
us lib. 30.

Quid sibi vult, quare sit ut intro-
versus & ad te

Spectent, atque ferant vestigia se om-
nia proventus?

74. Referam.] Sic ego, inquit Ho-

ratius, populo quærenti cur non amem
& sequar eadem quæ ipse diligit, nec
fugiam quod ipse odit; respondebo :
Quoniam multos equidem cerno vitio-
rum inire viam, ac paucos inde emer-
gere : imò fere omnes avaritiâ & am-
bitione inveteratâ miserè absumptos.

76. Bellua multorum es capitum.]
Velut Hydra, egregia populi descriptio.

77. Conducere publica.] Hinc dicti
publicani, qui vestigalia populi Roma-
ni redimunt, exercent, exigunt. No-
tandum verò ex Caio Jurisc. nullam
civitatem præter Romam habere publi-
canos : quoniam aliæ urbes membra
censeantur Reip. Rom. Eum, inquit,
qui vestigal Populi Rom. conductum
habet, publicanum vocamus. Nam pu-
blica appellatio in compluribus causis
ad Pop. Rom. respicit : civitates enim
loco privatorum habentur. Porro triplex
olim vestigal exigebatur ; primum ex
importatione rerum & exportatione, di-
cebaturque portorium, exactores autem
portitores. Alterum ex agris, nimirum
decima pars frumenti excipiebatur : quod
qui redimebant, decumani appellaban-
tur, quod decumas exigent. Tertium
è silvis, seu è pastione pecorum ; &
scriptura vocabatur : qui verò pascua
publica conducebant, magistri scriptu-
ra, seu scripturarii, dicebantur, à de-
scribendis ejusmodi vestigalibus. Quar-
tum è salinis instituit Ancus Martius.
Cic. pro lege Manilia. ita scribit : Cum

- Crustis & pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant.
 80 Multis occulto crescit res fœnore, verùm
 Esto aliis alios rebus studiisque teneri;
 Idem eadem possunt horam durare probantes;
 Nullus in orbe sinus Baiis præluceat amœnis,
 Si dixit dives; lacus & mare sentit amorem
 85 Festinantis heri: cui si vitiosa libido
 Fecerit auspiciùm, cras ferramenta Teanum
 Tolletis fabri, lectus genialis in aula est;
 Nil ait esse prius, melius nil cælibe vita,
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.

INTERPRETATIO.

viduas avaras capient crustulis & pomis; atque circumveniant senes, quos mittant in vivaria. Multi opes augent occulto fœnore. At licet diversi diversa consectentur negotia & proposita, numquid ipsi eadem constanter sequi valent per unam horam? Si locuples dicat: Nullus sinus in mundo præstat jucundis Baiis, statim lacus

marinus experitur cupiditatem domini properantis. Quod si perversum studium edificandi augurium ei dederit, cras ferramenta transportabit Teanum, & artifices. Porro si genialis iberus in aula ejus sit, affirmat nihil præstabilius esse nihil optabilius vitâ cælibe. Si non adest, asseverat solos conjuges beatos esse.

ANNOTATIONES.

hostium copiarum non longè absunt, etiam si irruptio nulla facta est, tamen pecora reliquuntur, agricultura deseritur, mercatorum navigatio conquiescit. Ita neque ex portu, neque ex æcenis, neque ex scripturâ vestigial conservari potest.

78. *Crustis.*] Quid, leg. *fructis*, minus bene. Alii, *fructis*, pro, fructibus: quod usurpavit Caro, Terentius, &c. At *crustula* jam habemus lib. 1. Sat. 1. posita pro muneribus ac donis vilioribus & parvis.

79. *Excipiantque senes, &c.*] Senum ac viduarum opibus & hereditatibus insidiantur nonnulli.

Quos in vivaria mittant.] Devorandos à se quasi pisces in vivariis educatos.

84. *Nullus in orbe, &c.*] Jam levitatem hominum & inconstantiam in proposito reprehendit.

Baiis.] De hac urbe deliciis tantis assilente, ut mores integerrimos depravaret, dixi jam lib. 2. Od. 18.

84. *Lacus & mare.*] Lucrinus lacus in sinu Baiano situs. De eo lib. 2. Od. 15. & lib. 2. Sat. 4.

Festinantis heri.] Cupidè properantis in locum amœnum, ad ibi struendas ædes deliciis destinatas. Juvenal. Sat. 3. v. 4.

Janua Baiarum est, & gratum litus amœni
Secessus.

85. *Cui si vitiosa libido fecerit auspiciùm, &c.*] Si libido suo instinctu, vel pruritu incitarit, ac velut avis cantu aut volatu auspiciùm fecerit: statim Baiis relictis, Teanum aliòve festinabit; coque cæmenta, ligna, ferramenta, cæteraque instrumenta ad edificandum necessaria transferri jubebit.

86. *Teanum.*] Cognomento Sidicinum, urbs Campaniæ in colle extructa, inter Cales & Suessam non longè habet Acidulas aquas calculosis valde salubres. Plin. lib. 31. cap. 2.

87. *Lectus genialis in aula est.*] Si

EPISTOLARUM LIBER I.

- 20 Quo teneam vultus mutantem Protea nolo ?
 Quid pauper ? ride . mutat cœnacula , lectos ,
 Balnea , tonfores : conducto navigio æquè
 Nauseat ac locuples , quem ducit priva triremis
 Si curtatus inæquali tonfore capillos
- 25 Occurri , rides : si forte subucula pexæ
 Trita subest tunicæ , vel si toga dissidet impar ;
 Rides . quid , mea cum pugnat sententia secum :
 Quod petiit , spernit ; repetit quod nuper omisit :
 Astuat , & vitæ disconvenit ordine toto :
- 100 Diruit , ædificat , mutat quadrata rotundis ?
 Infanire putas solemnia me ; neque rides ;
 Nec medici credis , nec curatoris egere

INTERPRETATIO.

Ecquo igitur vinculo constringam Proteum vultus variantem ? Inops autem quid agit ? ride . mutat domicilium , thoros , balnea , tonfores . conductæ cymbæ fastidio pariter afficitur , ut dives qui proprio vehitur navigio . Si obvius tibi fiam habens capillos inæqualiter recisos à tonfore ; eachinnos tollis . Si subucula detrita supposita fuerit tun-

ca munda , vel si toga inæqualis disconvenit ; in risum solveris . Quid verò , cum mea mens secum luctatur ; contemnit quod cupivit , requirit quod modo abiecit ; agitur ac discordat toto vitæ ordine ; destruit , extruit ; quadrata mutat rotundis ; tum certè existimas me communi insanitiâ laborare , nèque derides , nec putas indigere medico vel curatore

ANNOTATIONES.

uxorem habet , cælibes laudat : si non habet , felices prædicat matrimonio iunctos . adeo levis est animi & propositi , diversæque semper expetit . genialis . In nuptiis sternebatur lectus ad honorem Genii : cui nomen ab antiquo geno , i. gigno . Festus . Vide Catul. de nuptiis Pelei ac Thetidis .

90. Protea ,] lib. 2. Sat. 3. v. 71.

91. Quid pauper ?] Neque dives modò , sed & pauper inconstantiae vitio laborat .

Cœnacula .] Ita vocabatur superior ædium contignatio , ad quam scalis ascenditur : quod quidem tenuiores domicilium ; mercede conducebant . Fest. meminit Juvenalis Sat. 10. v. 18. Plautus Amphitr. Apuleius Metamorphos. Prudentius .

Omnis qui celsa scandit cœnacula vulgus .

Porro cœnatio divitum erat , cœnaculum verò pauperum ; quod quidem non

unum cubiculum continebat aut significabat , imo quoddam habebat appendices . Gall. un appartement .

94. Si curtatus inæquali , &c.] Senec. de brev. vitæ . quis istorum non malit Remp. turbari quàm comam ? quis non sollicitior de capitis decore , quàm de salute ? &c.

95. Si fortè subucula pexa .] Si vestium inæqualitatem , discrepantiam , inconcinnam positionem videris , rides : Quid verò , si mentem meam à seipsa dissentientem animadvertas ?

100. Mutat quadrata rotundis .] Quadratam ædificationem rotundâ mutat . Illa nimirum paulo ante placuerat , hæc verò jam magis placet .

101. Infanire putas solemnia me .] Communi omnibus errore me duci putas , ideoque me non derides .

102. Nec medici credis , &c. Non me credis insanum , qui helleboro sanandus sum ; & cui Prætor curatorem

A Prætorè dati ; rerum tutela mearum
 Cum sis, & pravè sectum stomacheris ob unguem
 105 De te pendentis, te respicientis amici.
 Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
 Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

I N T E R P R E T A T I O.

à Prætorè assignato ; cùm sis columen | piens Jove solo est inferior, opulentus,
 rerum mearum, ô Mœcenas, & in- | liber, insignis, formosus, imo rex re-
 digneris propter malè recisum unguem | gum, præsertim sanus, nisi quando pi-
 amici à te pendentis, teque velut uni- | tuita agilitudinem procreat.
 cum præsidium intuentis. Denique sa-

A N N O T A T I O N E S.

date debeat, ut dictum est, lib. 2. Sat. 3.
 v. 218.

104. *Pravè sectum ob unguem.*] Ob
 levissima quævis errata, vitia, incom-
 moda.

105. *De te pendentis.*] Clientis te velut
 patronum & præsidium unicum respi-
 cientis.

108. *Nisi cùm pituita molesta est.*]
 Irridere videtur Stoicos asseverantes,
 sapientem, & si ægrotet, nihilominus
 sanum esse; item, sapientem non do-
 lere. *Pituita*, quod petat vitam, dicta
 creditur nonnullis. Hæc acida & salsa,
 morborum fons est, quicunque è di-
 stillatione sunt, teste Platone in Timæo,

EPISTOLA SECUNDA.

AD LOLLIUM.

*Reprimendæ cupiditates. Virtus maturè
excolenda.*

TRoiani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:
Qui, quid sit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non;
Pleniùs ac meliùs Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.

INTERPRETATIO.

DUM tu, Lolli summe vir, Roma recitas scriptorem belli Troiani, ego Præneste hunc revolvi: qui perfectiùs & uberius quàm Chrysippus & Crantor, docet quid honestum sit; quid flagitiosum; quid bonum, quid malum. Si nihil te prohibet, accipe quamobrem id sic statuerim.

ANNOTATIONES.

1. *Troiani belli.*] Eximia est hîc laudatio poematum Homeri: qui sanè velut optimus scriptor Epicus exemplis ostendit luculentis quid fugere quid sectari debeas; ita virtutis bona, vitii autem mala exprimens, ut studiosus quisque Lector afficiatur. Vide Plutarch. lib. de Homero. Plin. lib. 7. cap. 29. &c.

Maxime Lolli.] Huic nobili adolescenti inscripta est Ode 9. lib. 4. item seq. Epist. 18. Ejus meminit Vell. Patere. lib. 2. Sueton. Tiber. cap. 12. & 13. Dio lib. 54. Ex quibus apparet cur *maximus* dicatur. Nempe is subinde militum Tribunus Caio Casari in Armeniam pergenti rector datus est ab Augusto patre. Quo magni ingenii summæque integritatis indicio non potest afferri aliud clarius.

2. *Dum tu declamas.*] Dum tu exercitii causâ ex Homeri scriptis recitas aliquid, ac præclare disseris de vir-

tute. Hoc faciebant Romæ præstantes quique viri

Præneste.] Secefferat Horatius in eam Latii urbem edito colli inædificatam, Tusculum inter & Tibur: hodie *Palestrina* dicitur. Eam commendat Gell. lib. 16. cap. 13. ubi refert Prænestinos à Tiberio Imper. municipales factos, pro referendâ gratiâ, quod sub eorum oppido ex capitali morbo revaluisset.

4. *Chrysippo.*] Stoicus ille Philosophus, imo Stoicorum coryphæus & columen. De eo lib. 1. Sat. 3. v. 127. nec non lib. 2. Sat. 3. v. 44.

Crantore.] Academicus iste, Platonis auditor, Xenocratis condiscipulus, mirè laudatur è Cicerone, tum alibi, tum Academ. qu. 4. n. 135. ubi sic habet: *Legimus omnes Crantoris veteris Academici de luctu. Est enim non magnus, verum aureolus* & ad verbum ediscendus libellus.

- Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
 Græcia Barbariæ lento collisa duello,
 Stultorum regum & populorum continet ætus.
 Antenor censet belli præcidere causam.
- 10 Cui Paris ? ut solvus regnet, vivatque beatus,
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peleiden festinat & inter Atreiden.
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

INTERPRETATIO.

Carmen quo Græcia refertur longo Phrygia contrita bello, ob cupidinem Paridis, complectitur motus fatuorum principum atque populorum. Antenor belli causam dicit esse rescandam. Quid Paris ait? Affirmat se ad id impelli non posse; quippe sic haud fe-

lix haud incolumis perstaret. Nestor Achillem inter & Agamemnonem dissensiones conatur dirimere. Hunc amor, ambos autem indignatio pariter accendit. Quodcumque peccant magnates lunt Græci,

ANNOTATIONES.

6. *Fabula quâ Paridis, &c.*] Ilias viginti quatuor libris comprehensa, opus omni laute majus, à summo Poëtarum antistite conscriptum, de bello Græcorum adversus Troianos ad vindicandam injuriam Helenæ Menelai regis Spartæ uxoris, ob singularem pulchritudinem per Parisem raptæ.

Fabula.] Sic vocatur Epicum carmen, item Dramaticum: quia in his conficta multa intereunt: differuntque ab historia, quæ nihili nisi verè gestum debet complecti. Vide Epist. ad Pisones, v. 119. 151. 318.

Paridis.] Hic erat Parisii & Hecubæ filius, frater Hectoris regis Troiæ, alio nomine Alexander vocatus: quem utero mater gestans verè somniavit faciem se ardentem parere. Nam Troiani excidii incendique causa fuit. De eo jam lib. 1. Od. 15.

7. *Barbaria.*] Cur sic appeletur Phrygia, repetere ex Annotatis lib. 2. Od. 4. v. 9. Item Epod. 9. v. 6.

Lento.] Quod annis decem continuum fuit.

8. *Regum & populorum.*] Tam Græcorum, quam Phrygum.

9. *Antenor censet, &c.*] Unus ille

ex Troianorum principibus: qui auditor fuerat Helenæ reddendæ Græcorum iugatis eam reposcentibus. Iliad. 7. Paris autem negavit. Ibid.

11. *Nestor.*] Græcus princeps, de quo plura lib. 1. Od. 15. & lib. 2. Od. 9.

12. *Peleiden.*] Pelæi filium, de quo lib. 1. Od. 6. 8. 15. Lib. 2. Od. 4. 16. Lib. 4. Od. 6. Epod. 13. & 17.

Atreiden.] Atrei filium: de quo lib. 2. Od. 4. Lib. 4. Od. 9. Lib. 2. Sat. 3. v. 187.

13. *Hunc amor, ira quidem, &c.*] Incentivum tunc amoris, iraque, Briseis sive Hippodamia, quam adamans Agamemnon Achilli eam sortito eripuit, quæ causa implacabilis odii inter utrumque somitem præbuit.

14. *Quidquid delirant reges, &c.*] Peccata regum lunt plebei.

Delirant.] Lira est sulcus; lirare, arando sulcos ducere. Hinc delirare significat, à rectâ viâ declinare, aberrare, delipere. Non, Macell. Festus; Ildor.

Achivi.] Ita vocantur ab Achaiâ Græciæ regione, vel ab Acheo rege.

- 15 Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & ira,
 Iliacos intra muros peccatur, & extra.
 Rursus quid virtus & quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulyssē :
 Qui domitor Troiæ, multorum providus urbes,
 10 Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
 Dum sibi dum sociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immerabilis undis.
 Sirenium voces & Circes pocula nosti :

INTERPRETATIO.

Tam intra quam extra muros Troia que mores callidus observavit ; & dum sibi sociisque reditum procurat, grassantur seditiones, fraudes, flagitia, cupidas, iracundia. Jam verò quid gravia plurima subiit immenso mari, virtus quid prudentia valeat, idem contrariis negotiorum fluctibus nusquam Homerus exhibet nobis nili exemplo submersus, Scis cantus Sirenium, atque Ulyssē : qui post expugnatam Troiam Circes pharmaca ; perlustravit diversos populos, eorum-

ANNOTATIONES.

15. *Seditione.*] Achillis à reliquo exercitu secedentis. De quo lib. 1. Od.

15. in fine.

Dolis.] Ulysses Palamedem circumvenientis.

Scelere, libidine, irâ.] Passim exempla legas in Iliade. De Agamemnone Ajacis cadaver humari vetante, item Iphigeniam mactante, dictum est lib. 2. Sat. 3. De Ajace furioso, Ibid, &c.

18. *Proposuit nobis exemplar Ulyssē.*] In Odyssæâ, ubi Ulysses infinita mari terraque pericula modò virtute, modò arte vicissè ostenditur; non solum contra homines & monstra, sed & contra Deos luctatus. Jupiter & Neptuneus concutiunt & frangunt aliquando naves : Lotophagi, Cyclopes, Læstrygonii, Circe, Sirenes, Scylla, Charybdis, proci, exitium machinantur. Ex his tamen omnibus evadens, dudum vagabundus, post annos viginti in patriam tandem rediit. Quàm multa passus est Ulysses in illo errore diuturno ! Cic. Offic. 1. n. 113.

19. *Domitor Troiæ.*] Sic & Homerus πολέμωνις urbis eversores Ulyssē vocat dumtaxat, nec tribuit id nominis Achilli, Agamemnoni, Ajaci, Diomedæ; ita prudentiâ magis quam ro-

bore maxima quæque peragere significans.

23. *Sirenium voces.*] Ampla hæc seges fabulatoribus. Sirenibus nomen à *σινει catena*. Alii alter. Quidam originem Hebraicam expiscantur. Tres fuerunt, Parthenope, Leucosia, Ligea : superiore corporis specie mulieres, inferiore pisces aut aves. Una tibiis, altera lyrà, tertia voce concinebat. His fata vivere concesserant, quandiu pertranseuntes cantu morarentur & captarent. Itaque præternavigantes suavi symphoniâ allicere studebant, devorabantque. At Ulysses à Circe edoctus, nautarum & comitum auribus cerâ obturatis, ipse verò malo navis alligatus audit quidem & prætervectus est incolumis. Unde illæ se in mare præcipitarunt. Sædem habebant ad Sculum litus : vel, ut alii scribunt, in Sirenis scopulis, & in Capreis insulâ, atque ad Surrentinum Italiæ Promontorium Tyrrheno imminens mari; inter sinum Puteolanum v. Golfo di Napoli, & Pastanum v. Golfo di Salerno. Homer. Odyss. 12. Ovid. Metam. 5. cap. 9. Sirenes revera erant meretriculæ tum formâ insigni tum veneficiis animos hominum trahentes ac depravantes. In-

Horat.

AAaaa

- Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset ,
 25 Sub dominâ meretrice fuisset turpis & excors :
 Vixisset canis immundus , vel amica luto sus.
 Nos numerus fumus , & fruges consumere nati ;
 Sponsi Penelopes , nebulones , Alcinoique
 In cute curanda plus æquo operata Juventus :
 30 Cui pulcrum fuit in medios dormire dies , &
 Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.

INTERPRETATIO.

que si fatuè & avidè potasset , ut sui
 comites ; sub dominatu meretricis vi-
 xisset infamis & demens , ac velut fœ-
 dus canis , aut porcus ceno gaudens.
 Nos quidem fumus dumtaxat nume-
 rus , & vivimus tantum ad absumen-

da alimenta : fumus quasi proci Pene-
 lopes ignavi , atque Alcinoi juvenes
 curando corpori nimiam operam dantes ;
 quibus optimum videbatur steriere ul-
 que ad meridiem , atque citharæ cantu
 lenire sollicitudines.

ANNOTATIONES.

dicatur autem Ulysses voluptatum ille-
 cebras ac lenocinia prudenter devitasse.
 Plutarchus Sympol' 9. cap. 14. Home-
 ri Sirenes , inquit , nobis immeritò fa-
 bulosum injiciunt metum. Innuit verò
 ille avolantes ac divagantes animos per
 musicam demulceri & ad coelestia di-
 vinaque pellici.

Circæ pocula.] De illâ famosâ ve-
 neficiorum antistite & antesignanâ fusè
 dictum est in Epod. 17. Pan. lib. 25.
 cap. 2. *Homerus quidem primus doctri-
 narum & antiquitatis parens , multas
 aliàs in admiratione Circæ , gloriam
 herbarum Ægypto tribuit.* Vide Odyll.
 10.

16. *Amica luto sus.*] Socii quidem
 Ulyssis in porcos mutati per Circem
 veneficam dicuntur , quia fœdis volu-
 ptatibus ita corrupti sunt , ut rationis
 usum amisisse viderentur. Ita S. Chry-
 sost. & alii. Vide Epod. 17. v. 15. At
 Jo. Bodinus Andegavensis de Magorum
 dæmonomaniâ lib. 2. cap. 6. de ejus-
 modi hominum in belluas per artem
 magicam transformationibus fusè dis-
 putans , multis & gravibus exemplis ac
 testimonis eas reverâ fieri assensu ad-
 ditque . Neque fabulosum est quod
 Homerus narrat Ulyssis comites per
 Circem maleficam in porcos fuisse trans-
 formatos , cum Augustinus ipse lib. de

Civ. Historiani eandem adducat , quam-
 vis opinione ipsius miram , & illam de
 Arcadibus ; in Aipibus quoque memo-
 ria suâ frequens fuisse dicat ut stabula-
 riæ mulieres imbutæ malis artibus in
 casæo darent viatoribus unde in jumen-
 ta illicò verterentur , ut necessaria quæ-
 que portarent , postque perfuncta ope-
 ra iterum ad se redirent. Vide S. Au-
 gustinus de Civ. Dei lib. 18. cap. 17.
 & 18. Item Daniel. cap. 4. ubi Na-
 buchodonosor ab hominibus dicitur eje-
 ctus , ac per annos septem inter be-
 stias fœcum quasi bos comeditse : post-
 ea verò , figurâ ejus reversâ ad ipsum ,
 recuperasse pristinum sensum ac deco-
 rem honoremque regni.

27. *Nos numerus fumus.*] Turba su-
 mus absque virtute , exercitûs nume-
 rum explentes dumtaxat , velut Theri-
 stes ille iners & inglorius : videmur tan-
 tum vivere ut edamus.

18. *Sponsi Penelopes.*] sive luxuriæ
 dediti , sive gulæ , ut alibi est anno-
 tatum. Vide lib. 2. Sat. 5.

29. *Alcinoique in cute cur.*] Si-
 miles fumus Alcinoos Phæacum regi
 apud Corcyram mîsam , ejusque fami-
 liaribus & populis : qui molles & vo-
 luptatibus periti , in ignaviâ sôcrati-
 que consenescabant. Proverb. Alcinoi
 mensa , idest , luxuriôsa.

- Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones :
 Ut teipsum serves, non expergisceris ? atqui
 Si noles sanus, curres hydropicus : & nū
 35 Posces ante diem librum cum lumine ; si non
 Intendes animum studiis & rebus honestis,
 Invidiā vel amore vigil torquere. nam cur
 Quæ lædunt oculos, festinas demere : si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum ?
 40 *Dimidium facti*, qui cœpit, habet. sapere aude :
 Incipe. vivendi qui rectè prorogat horam,
 Rusticus expectat dum defluat amnis : at ille
 Labitur & labetur in omne volubilis ævum.
 Quæritur argentum, puerisque beata creandis
 45 Uxor, & incultæ pacantur vomere silvæ.

INTERPRETATIO.

At quantum est illud dedecus ? Ecce prædones noctu surgunt ad homines irruendos ; tu verò non excitaris ad te met errandum ? Verum si valens de tractas ire, hydropicus festinabis : ac nisi ante lucem petas librum cum lucernā, nisi mentem applies studio rerum honestarum, vigilans cruciaberis invidiā, vel amore, ahove affectu. Age verò quare tam diligenter tollis quicquid oculos offendit : differs autem

integrali anno sanare quod animum corrumpit ? Heus, facti dimidium tenet quisquis incipit. Sapientia studium audacter amplectere, incipe. Qui differt tempus bene vivendi, est quasi rusticus expectans donec amnis defluerit. Atqui fluit ille, semperque fletens volvetur. Quorsum verò tam sollicitè comparantur opes ; expetitur conjux secunda gignenda proli ; nec non sterilia nemora aratro domantur ?

ANNOTATIONES.

32. *Ut jugulent homines, &c.*] Torrentius ubique sagax errorem hic subodoratus, librarii incuriā paginas confusas asserit. Ista nimirum à v. 32. ad 64. pertinere contendit ad priorem Epistolam : atque reponi debere illic post v. 51. cui sit condito. Materix quidem & argumenti ratio ad hanc emendationem ducit. Judicabit æquus Lector de conjecturā hac sat audaci.

34. *Si noles sanus, &c.*] Si dum sanus es, ire nolis ad medicum ; curres profecto, cum ægrotabis. Quidam leg. *si non is sanus*, &c. Id est, si seignis es, & ire piget, dum sanus es ; si torpes ignaviā : deinde cogaris ire inò currere, cum hydropisi cruciaberis. cursu enim & corporis agitatione ac labore morbus iste minuitur. Sensus est : nisi vitia maturè corrigas frustra dein de conaberis ea depellere inveterata :

quin ab his opprimere. Vulgare est, *Veniēti occurrere morbo.*

35. *Ni posces ante diem librum &c.*] Si vigilare nolueris discendæ causā virtutis ac sapientiæ, fiet ut dormire aliquando nequeas ob invidiam, amorem, aut aliud vitium quo sollicitabere.

40. *Dimidium facti, &c.*] Hesiodica sententia est : Principium est dimidium totius, Ausonius.

Incipe. dimidium facti est cœpisse, super sit

Dimidium : rursum hoc incipe, & efficies.

42. *Rusticus expectat, &c.*] Similis est rustico illi, qui cum ad amnem pervenisset, stolidè expectabat dum efflueret omnis aqua, ut ad alteram ripam transire posset

44. *Quæritur argentum, &c.*] Curamus omnia quæ ad corpus spectant ;

A A a a a ij •

- Quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.
 Non domus, & fundus, non æris accrus & auri;
 Ægroto domini deduxit corpore febres;
 Non animo curas. valeat possessor oportet,
 50 Si comportatis rebus bene cogitat uti.
 Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus aut res;
 Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
 Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis acescit.
 55 Sperne voluptates. Nocet empta dolore voluptas,
 Semper avarus eget. certum voto pete finem.
 Invidus alterius macrescit rebus opimis,
 Invidiâ Siculi non invenere tyranni
 Majus tormentum. *Qui* non moderabitur iræ,
 60 Infectum volet esse, dolor quod suaserit & mens,
 Dum pœnas odio per vim festinat inulto,

INTERPRETATIO.

verum enim qui nactus est quantum sufficit, nihil ultra cupiat. Quippe nec ædus nec prædia nec auri & pecuniæ cumulus possunt arcere morbos à corpore vel curas ab animo domini laborantis. Oportet bene valere possessorem, ut fruatur congestis facultatibus. Porro quisquis vel cupiditate vel timore constectatur, non magis prodest illi domus & pecunia, quam lippo tabella picta, podagra fomenta, atque auribus ob sordes contractas male affectis cithara suaviter

resonantes. *Maturè* forma tuos mores. Nam si vas non est purum, quicquid immitries vitabitur. Contemne voluptates. Dolorem creat voluptas agrè quasita. Avarus semper est inops. Modum pone definitum cupiditati. Invidus torquetur rebus prosperis alterius. Sicilia tyranni nullum habuerunt cruciatum invidiâ graviorem. Quisquis iram non compresserit, postea cupiet non factum fuisse quod jussert animus incitatus, dum vehementius dare vindictam preperat indignationi non

ANNOTATIONES.

quæ animi sunt, cur negligimus?

49. Valeat possessor oportet, &c.] Quid prosunt opes diviti, si ager sit animo, vel corpore? si febri, si metu vel cupiditate torqueatur: an divitiarum sublevarunt?

52. Ut lippum picta, &c.] Similitudo conglobata hic, ante, & postea.

53. Auriculas citharæ, &c.] Illa quidem leviter oblectant, & paulisper fallunt dolorem; nequaquam sanant.

55. Nocet empta dolore voluptas.] Menander. quàm sepe ob voluptates macerare afficimur! S. Hieronym. contra Jovinian. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui sumpti relinquunt pœnitentiam; dicens

Sperne voluptates, nocet empta, &c. 56. semper avarus eget.] Avaro deest tam quod habet quam quod non habet. Certum voto pete finem.] Modum & finem statue cupiditati & desideriis. Vide lib. 3. Od. 16.

58. Siculi tyranni.] Dionysius & Agathocles Syracusanorum, Phalaris Agrigentinorum tyranni, &c. Justin. lib. 4. Singula civitates in tyrannorum imperium concesserunt, quorum nulla terra feracior fuit.

60. Infectum volet esse.] Facti subinde pœnitebit.

61. Dum pœnas odio.] est enim odium iræ impatientia ultionem appetentis.

Ira furor brevis est. animum rege, qui nisi paret;

Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catenâ.

Fingit equum tenera docilem cervice magister

65 *Ire viam, quam monstrat eques. Venaticus, ex quo*

Tempore cervinam pellem latravit in aula,

Militat in silvis catulus. nunc adhibe puro

Pectore verba puer: nunc te melioribus offer.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

70 *Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis;*

Nec tardum opperitor, nec præcedentibus insto.

INTERPRETATIO.

satiata. Ira est brevis insania. Frana appetitum, qui dominatur quando non est subactus. Hunc franis hunc vinculis fringe. Nam certè magister equum flexibilem molli cervice format ad currendum quacunque fessor voluerit. Canis venaticus postquam cervi eorum domi allatravit, continuò venatur in silvis.

Jamjam sincerâ mente documenta excipe, ô juvenis: jam optima inquire. Enim verò testa custodiet semper odorem, quo primùm infecta fuerit. Quod si deses maneat, vel si fortiter præcurris, ego neque desidem expecto, neque præcurrentes antevertere contendo.

ANNOTATIONES.

62. *Animum rege, &c.]* Appetitum vehementem compesce: qui nisi à ratione prematur, hanc ipse opprimit, & in præceps rapit. Pers. Sat. 5. v. 38.

Incurtos exiendit regula mores: Et premitur ratione animus, vincique laborat.

Cic. Offic. 1. n. 101. *Duplex est vis animorum ac natura. Una pars in appetitu posita, hominem huc & illuc rapit. Altera in ratione, docet & explanat quid faciendum fugiendumve sit. Ita fit ut ratio præsit; appetitus verò optemperet. Efficiendum autem est ut appetitus obediant rationi, eamque nec præcurrant ob temeritatem, nec propter pigritiam aut ignaviam deserant, &c.*

64. *Fingit equum.]* Equus tenerâ cervice domatur, & ad arbitrium fingitur: catulus ad venationem faciliè eruditur: sic puer bonos mores sponie imbibit.

66. *Ex quo tempore cervinam pellem latravit.]* Quando pellis cervo interfecto detracta ejus intestinis & sanguine cum pane impletur, & insuitur, talisque venaticis canibus obijcitur, ad eos ad venationem acuendos. Gall. *faire la curée.*

67. *Militat in silvis.]* Postquam domi catulus odore cervi aut alterius feræ imbutus est, ratione mox allatâ; exinde in silvis feras ultro venatur.

Nunc adhibe puro.] Præcepta morum accipe, dum animus adhuc purus tibi manet, necdum ullis occupatus aut corruptus est pravis opinionibus vel affectibus. Quidam leg. *adhibe*: ut sit anapaestus pro dactylo.

68. *Nunc te melioribus offer.]* Vel præbe te imbuendum optimis documentis. Vel, adi meliorem & sapientiorem virum, à quo singaris ad virtutem & rectum.

69. *Quo semel est imbuta, &c.]* Præclara sententia, quam hinc mutuatus est S. Hieronymus scribens ad Lætam.

70. *Quod si cessas, &c.]* Si piger es in Philosophiæ studio, non expectabo te minimè valentem subsequi me acriorem. Quod si me studiosior aut ingeniosior fueris, quem assidue non possim; nequaquam invidèbo tibi aut instabo; nec ultra vires meas enitar. Aristoteles interrogatus, quo pacto discipuli egregiè proficerent, respondit: *Si cursu præstantes prosequi studeant, tardiores autem minimè expectent.* Diog. Laërt.

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

De Tiberio Claudio Nerone, deque literatis quibusdam eum interrogat: deinde hortatur ad studium sapientiæ, & ad fraternam concordiam.

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracæne vos, Hebrusque rivali compede vinctus,
 An freta vicinas inter currentia turres,

INTERPRETATIO.

O Juli Flore, nosse desidero in quâ Thraciâ ad Hebrum hyemali glacie
 orbis regione bellum gerat Clavius consuetum; an apud mare uestiunt in-
 Augusti privignus: an commoremur in ter castella proxima;

ANNOTATIONES.

1. *Juli Flore.*] *Tota bella est hac Epistola*, inquit bellè Parthenius: *pura admodum minimeque ambitiosa*, teste Scaligero. Scripta Julio Floro Claudium Neronem comitanti, seu ad Pannonicum bellum, seu apud Armeniam, cum Tigranem in regnum restitueret. Ad illum Horatii famulissimum inscripta est etiam Ode 2. lib. 4. item 2. Epist. 2. lib. Porro in hac eò collimare videtur Poëta, ut ad bene faciendam caritatem fraternam exhortetur: ad quod artificiosâ insinuatione utitur, & per qualdam ambages sensum procedit, ut melius propositum exequatur.

Juli.] Theot. Marcellus non abs re, *Luci* reponendum contendit: quod *Julius* nusquam sit prænomen: nomen autem *Floro* nequeat statui: Si quidem *Flori* non *Julie*, sed *Aquileæ* gentis sint.

2. *Claudius Augusti privignus.*] Claud. Tiberius Nero. Drusi frater natus major. filius autem *Livie* Drusillæ. Hanc enim Augustus, repudiatâ Scri-

boniâ, marito suo & quidem pregnantem abduxit, duxitque & probavit unice ac perseveranter. Sueton. Octav. cap. 63. quin etiam erga ejus pueros *Nerones*, hoc est, in utrumque illum privignum animi paterni fuit. Nam & hos adoptavit: ac Drusum quidem præcipuis honoribus decoravit; Tiberio verò *Liviam* suam ex *Senbonia* filiam dedit uxorem, denique imperium tradidit. Vide lib. 4. Od. 4. & 14. ibique annot.

3. *Thracæ.*] Gr. *Σπυρι*. Thracæ vel Thracæ, pro, Thracia.

Hebrus.] Thraciæ mons & fluvius. Porro ibi vehemens rigere frigus, dixi lib. 1. Od. 25.

4. *Freta vicinas inter, &c.*] Hellespontus in angustis illis fretuens, scilicet inter Sestum Thraciæ, & Abydum Asiæ arces, vel oppida. Gall. *les Dardanelles*. Item, *le détroit de Gallipoli*. Ovid. Trist. 1.

Sestum Abydum separat urbe fretum.
Turres] Quid leg. *torras*, i. Euro.

- 5 An pingues Asiæ campi collesque morantur ?
 Quid studiosa cohors operum fruit ? hæc quoque curo :
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit ?
 Bella quis & paces longum diffundit in ævum ?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora ,
- 10 Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
 Fastidire lacus & rivos ausus apertos ;
 Ut valet ? ut meminit nostri ? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet auspice Musa :
 An tragicâ desævit & ampullatur in arte ?
- 15 Quid mihi Celsus agit ? monitus multumque monendus,
 Privatas ut quærat opes, & tangere vitet

INTERPRETATIO.

an in agris & collibus Asia opimis ?
 Quid operis molitur iurma literato-
 rum ? Ista scire etiam velim, quis
 suscepit scribenda Augusti facinora :
 quis bello & pace gesta posteritati man-
 dabit ? quid agit Titius paulo post
 sermone Romanorum celebrandus ; qui
 non timuit ex ipso fonte Pindari hauri-

re, lacus & rivulos patentes asperna-
 tus ? quomodo valet ? nostrine recorda-
 tur ? an musarum auspicio Pindaricos
 numeros accommodare Latinis chordis la-
 borat : an graviter agit, assurgitque
 scribendo Tragicas ? Quid Celsus facit ?
 admonitus iterumque admonendus, ut
 proprias sibi divitias camparet ; caveat au-

ANNOTATIONES.

pam & Asiam angusto illo mari seu
 ætæto divisas. Lucan. lib. 2.

Europamque Asia, Sestonque admo-
 vit Abydo.

5. Pingues Asia campi. Cic. pro lege
 Manil. n. 14. Asia tam opima est &
 fertilis, ut & ubertate agrorum, &
 varietate fructuum, & magnitudine
 pastionis, & multitudine earum rerum
 qua exportantur, facile omnibus terris
 antecellat.

6. Studiosa cohors.] Prætoriani mili-
 tes literati, vel potius docti comi-
 tes Tiberii. Ut enim ipse studiosus &
 literarum amans ; ita secum ha-
 bebant literatos quosdam & inprimis
 studiosos, quorum præcipui nominan-
 tur hic ; Titius, & Celsus Poëtæ ; Flo-
 rus autem orator, Poëta, & Jurisperi-
 tus. Vide infra Epist. 8.

9. Titius.] Septimius ille cogno-
 minatur quibusdam, diciturque Lyrica &
 Tragica scripsisse ; è quibus nihil extat.

10. Pindarici fontis qui, &c.] Qui
 algares & vulgaria contemnens, quasi

lacus & rivos ; ipsum Pindarum Lyri-
 corum principem atque fontem adiit :
 Latinisque versibus ausus est æmulari
 styli ejus sublimitatem & sensus profun-
 ditatem. Allegoria.

13. Thebanos.] Pindarus Thebis o-
 riundus. Lib. 4. Od. 2.

14. Desævit.] Sævientes reges &
 principes repræsentans, gravesque re-
 rum & animorum exprimens conver-
 siones & motus ; ut vulgò in Tragœ-
 diis.

Ampullatur.] Debet magnus & splen-
 didus esse Tragœdiæ stylus. Unde &
 sæpe significatur cothurno sublimi Tra-
 gicorum calceamento. Vide Epist. ad
 Pil. v. 80.

15. Celsus.] Peto Albinovanus
 ipse est, cui & scripta sequens Epist.
 8. Hunc monet ut plagium evitet, ne-
 ve aliena scripta usurpet venditetque
 quasi sua. Quo iratum sibi postea re-
 darguit Horatius obliquè, velut moro-
 sum.

16. Privatas ut quærat opes] Ut

- Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo :
 Ne si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 20 Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes ?
 Quæ circumvolitas agilis thyma ? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
 Sea linguam caulis acuis ; seu civica jura
 Respondere paras ; seu condis amabile carmen ;
 25 Prima ferēs hederæ victricis præmia. Quod si
 Frigida curarum fomenta relinquere posses,
 Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properamus & ampli,
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.

INTERPRETATIO.

tem de sumere à libellis, quos servat Apollo Palatinus : ne si avium turba suas aliquando venit plumas resumere, risum excitet cornix spoliata surreptis coloribus. Tu verò quid agis ? quæ thyma circumvolitas sedulus ? Enimverò non ex gummi non rude non asperum ingenium habes, atque adeo sive ad causas orandas facundiam adhibes ; sive te accingis ad interpretandum Jus civile ; sive amator os versus conscribis ; præcipua velles munera hederæ victricis. Porro si abjiceres fomitem scilicet rudinum frigidus efficientem, certè pervenires quò te summa evcheret sapientia. Id curemus ad id incumbamus tam parvum quàm magni, si volumus esse patriæ nobisque utiles.

ANNOTATIONES.

proprio, quod aiunt, Marte aliquid inveniat & componat : quæ vero sunt aliorum ne compitet sibi attribuat.

17. *Palatinus Apollo.*] Augustus bibliothecam in monte Palatino construxit, adjunctæque Apollinis templo. Ibi deponebantur asservabanturque scripta quæcunque judicata fuerant cedro & immo talitate digna.

19. *Moveat cornicula risum.*] Nota Æsopi fabula, notum adagium Æsopi, *Æsopius graculus.* Cornix (vel graculus, ut alii volunt) plumarum suarum pertulsa alias undequaque mutata est. At cum se alienis coloribus ornatam & fulgentem admiraretur, ecce aves quæ sua erant singulari repetentes nudam hauri sine ludibrio reliquerunt.

20. *Ipse quid audes.*] Tu quidem ipse, Juli Fore, nihilne operum moliris ? quæ scripta quos auctores imitaris aut evolvis, unde eximia quæque decerpas, velut apes succum è thymo & floribus optimis.

25 *Prima ferēs hederæ.*] Sive in foro causas orare, sive consultoribus jura explicare, sive carmina condere volueris, ubique victor & insignis habebere.

Hederæ v. roris.] In conmissionibus & certaminibus ingeniosis victores hederâ coronabantur. Vide lib. 1. Od. 1. v. 29. Dicta est hederæ, quod heret, vel quod edita patet ; vel quia id cui adhaerit edat. In tutelâ Liberi putabatur esse, quia ut ille semper juvenis, ita hæc viret : vel quod ita omnia, sicut ille mentes hominum, illigat. Festus.

26 *Quod si frig. Gre.*] Amicè castigat Forti vicia.

Frigida curarum fomenta.] Ambitio & avaritia curas parant infinitas, nutriunt ac fovent : hominemque reddunt figdum & segnem ad virtutes & studium sapientie.

29. *Si patriæ volumus, Gre.*] Vide Cic. de Officiis.

- 30 Debes etiam hoc rescribere, si tibi curæ,
 Quantæ conveniat, Munatius. an male facta
 Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
 Indomitâ cervice feros; ubicunque locorum
 35 Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

I N T E R P R E T A T I O

Illud insuper mihi significa, te rogo | *tes; profecto non debetis amicitiam*
nunquid tam carus, quàm decet, tibi | *fraternam violare: at quavis in regio-*
sit Munatius: an concordia haud bene | *ne versamini, ego vestrum in reditum*
reconciliata dirimatur? verùm sive fer- | *vitulam pascō Diis ex voto sacrifican-*
vidus sanguis, sive rerum imperitia | *dam.*
vos exagitat animo non erudito immi-

A N N O T A T I O N E S.

31. *Munatius.*] Non is est Plancus, ille Munatius, ad quem est Od. 7. lib. 2. Sunt qui non fratrem Julii Flori, sed familiarem duntaxat fuisse arbitrentur: fœdus verò fraternum dici posse de amicitia.

33. *Calidus sanguis.*] Fervens in juvenure, sæpe & facile ebulliens circa cor, iramque faciens & offensionem. Est in quibusd. codd.

Heu calidus sanguis, heu rerum in-

scitia vexat!

Rerum inscitia vexat.] Contrà rerum usus & experientia, pariter & doctrina morum, ejusmodi juveniles motus placat, & cohibere docet animum temere effervescentem.

32. *Votiva juvenca.*] Diis vota & promissa pro felici reditu vestro & incolumitate. Huc fortè pertinet quod, ut Tragici hircum, ita Lyrici vitulum seu juvenum solebant mactare.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

*Ad laborem honestum, moxque ad voluptatem
hortatur.*

ALBI, nostrorum Sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat;
An tacitam silvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,

INTERPRETATIO.

Tibulle, bone censor nostrorum sermonum, quid pu em agere te modo in regione Pedana? Credamne te componere quod superet opera Cassi Parmensis: an otiosum ambulare in nemo-

ribus amœnis; cæterum nihil præmittentem eorum quæ decent virum probum ac prudentem? Atqui tu non corpus es absque mente. Dis elegantem tibi spe-

ANNOTATIONES.

1. *Albi.*] Albius ille Tibullus Equestri familiâ Romæ natus, eodem tempore quo Ovidius. Ingenii solertiâ & suavitate, nec non præstanti corporis formâ insignis; nobilibus carus exiit. Elegiarum quatuor libros perelegantes scripsit. Horatio quam familiaris fuerit, patet ex Ode 33. lib. 1. & ex hac Epistola.

Sermonum.] Satirarum pariter & Epistolarum.

Candide iudex.] Sine invidentiâ & adulatione. Fortè alludit ad nomen *Albi*. Epist. ad Pis. v. 445.

Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes.

Culpabit duros, &c.

2. *Pedana.*] Pedum Latii oppidum fuit, non longè ab urbe Româ, Pedanos simul & Aricinos, Lavinientes ac Voliternos civitate donatos scribit Tit Livius. In eâ porò regione Tibullus præfium habebat amœnum & locuples. Quò cum secessisset ad le-

niendas quasdam curas, ad eum scripsit Horatius, ostenditque multis donatum muneribus à naturâ, à Diis, à fortunâ etiam, frui debere illis dum liceret per usuram vitæ sensim defluentis: neque sollicitum esse oportere.

3. *Cassi Parmensis.*] Idem is creditur, de quo lib. 1. Sat. 10. quique *Etruscus* dicitur. Scripsit Tragedias, Elegias, Epigrammata. De eo sic Ver. Comment. Cassius Parmensis Tribunus milicium in partibus Cassii & Bruti fuit. Quibus victis, Athenas se contulit. Quintus autem Varus eo missus ab Augusto ut eum interimeret, studenter reperit: illoque perempto, scitum cum libris abstulit. Unde multi credidere Thyesten Tragediam esse opus Cassi Parmensis.

6. *Sine pectore.*] Sine corde, excors, absque animo & ingenio.

Formam.] Elegentiâ corporis formâ præfuit dicitur Tibullus.

- Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
 Quam sapere, & fari ut possit quæ sentiat; utque
 10 Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
 Et mundus victus, non deficiente crumenâ?
 Inter spem curamque, timores inter & iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet quæ non sperabitur hora.
 15 Me pinguem & nitidum bene curatâ cute vises,
 Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

INTERPRETATIO.

ciem, opesque, & his bene utendi facultatem largiti sunt. Quid verò nutrix alumno carissimo exoptet melius, quàm sapiensiam, & quæ sentit posse eloqui: nec non ut favorem habeat, & existimationem, sanitatemque, & victum lautum, & marsupium nunquam vacuum? Quoniam autem vivimus inter spem & sollicitudines, inter timores atque indignationes, auctor tibi sum ut unumquemque diem ultimum tibi lucere existimes. Sic enim jucundum tempus accedet minimè speratum. Certe mæ succi plenum & corpore egregiè culto fulgentem videbis, imo, si jocari velis, suem ex harâ Epicuri.

ANNOTATIONES.

7. Dederant.] Hoc eò referunt aliqui, cùm pauperior jam factus esset Albius: Alii explodunt, constanterque legunt, dederunt; penultimâ licenter correptâ. Ut & apud ipsum Tibul. lib. 2. Eleg. 5. Hæc fuerunt olim &c. pro. fuerant. apud Lucret. lib. 5. & Æneid. 3. constiterunt, ubi vulgo constiterant. certè consentiunt de Ecl. 4. Virgil.

Matri longa decem tulerunt fastidia
 menses.

Artemque fruendi.] Oeconomix scientiam & peritiâ.

8. Quid voveat dulci nutricula, &c.] Peritus de his fuscè Sat. 2.

Utque.] Leg. al. & cui.

10. Gratia.] Apud magnates. Messala Corvinus mirè Tibullum fovit: pariter Messalam Tibullus celebravit. Ipse testis eo disticho.

Hic jacet immitti consumptus morte
 Tibullus,

Messalam terrâ dum sequiturque
 mari.

Fama.] Apud omnes, Ovid.

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis

arma,

Dicentur numeri, culte Tibulle, tui.
 11. Mundus victus.] Libro 2. Satira 2.

Mundus erit qui non offendet sordibus, atque

In neutram partem cultus miser.

12. Inter spem curamque, &c.] His enim vita mortalium perpetuè conflictatur.

14. Grata superveniet.] Gratiора sunt quæ non expectata superveniunt bona, acceduntque insperata.

15. Me pinguem.] Se qualis reapse erat, pingit Horatius, obesulum, & cultûs corporis studiosum.

16. Epicuri de grege porcum.] Abdomini & voluptatibus ultro indulgentem. Cic. in Pisonem. Epicure noster ex harâ producte, non è scholâ. Apud Athen. lib. 7. cap. 5. non obscurè dicit, sed altâ voce clamat Epicurus: Quod bonum sit nullum agnosco præter voluptatem ex gustu & venere. Contrâ tamen sensibile Epicurum, vide in Annot. lib. 2. Sat. 4. init.

EPISTOLA QUINTA.

AD TORQUATUM.

*Ad cœnam frugalem invitât , & ad hilaritatem.
Ebrietatis commoda recenseret.*

SI potes archaicis conviva recumbere lectis ,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ ,
Supremo te sole domi , Torquate , manabo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa , palustres

INTERPRETATIO.

SI conviva potes accumbere in thoris | peccabo se domi occidente sole. Potabis
vetustis , nec abhorres edere quodvis | vinum Tauro iterum consule in cados
olus è senni patinâ , ô Torquate , ex- | fusum ,

ANNOTATIONES.

1. Si potes.] Si frugalis & tenuis cœ-
næ apparatus tibi placere potest.

Archais.] ἀρχαῖος, antiquitatem
redolens , antiquum morem antiquam
simplicitatem & rusticitatem referens , non
solum in moribus , sed etiam in fabre-
factis. Gall. à la vieille mode , quo
sensu hîc usurpatur. Apage qui ab Ar-
chea vel Archiâ humili fabro vanam
etymologiam expiscantur.

Conviva recumbere lectis.] Ad men-
sam accumbere tricliniaribus in lectis
antiquo modo fabricatis è rudiori ma-
teriâ.

2. Olus omne.] Durum olus , betam
plebetam , Pers. Sat. 3. v. 112.

3. Supremo sole.] Sub vesp̄eram. Per-
peram aliqui altissimum solem accipiunt,
asseruntque illud ex lib. 2. Sat. 8. de
medio potare die , nec enim hora ista
convenit frugali cœnæ , adde quod se-
quitur de astiva noctis benigno ser-
mone.

Torquate.] Estne is L. Manlius ipse
Torquatus , causarum quidem patronus ;
ad quem est Ode 7 lib. 4. Theod.
Marcellus , Enge , inquit : Sic mortuum

vocat Quinius scilicet . intelligit verò
Q. Nonium Asprenatem , qui & Tor-
quatus sit appellatus ; Augustoque jun-
ctus arctius dicitur Sueton. Octav. cap.
56. vide ibid. cap. 43. ubi sic habetur :
In hoc ludicro C. Nonium A prenatem
lapsu debilitatum aureo torque dona-
vit : pa usque est ipsum posterosque Tor-
quati ferre cognomen.

4. Vina bibes.] Nec generosa ; quip-
pe è palustribus minturnis : nec vetu-
tate insignia ; nam annis superioribus
suta in amphoras.

Iterum Tauro.] Consulum nominibus
solita notari vina , alibi dictum est Vi-
de lib. 1. Od. 20. & lib. 2. Od. 3.
Porro T. Statilius Taurus homo novus ,
ut & Agrippa ; sed Augusti amicitia ,
victorque in Siciliâ Lepido , rebusque mox
in Africâ gestis , unde & triumphum
meruit ; amphitheatro etiam ex-ructo
fuit clarissimus. Consul primò fuisse
dicitur an. U. C. 717. secundò verò
an 78. cùm Horatius annum ætatis
ageret 40. aut circiter. Neroni nup̄it
eius abnep̄is Statilia Messalina.

- Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
 Sin melius quid habes, arcesse; vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
 Mitte leves spes, & certamina divitiarum,
 Et Moschi causam. Cras natò Cæsare festus
 10 Dat veniam somnumque dies, impunè licebit
 Æstivam sermone benigno tendere noctem.
 Quo mihi fortunas, si non conceditur uti?
 Parcus ob heredis curam, nimiumque severus
 Assidet infano. potare, & spargere flores

INTERPRETATIO.

inter Minturnas paludosas & Petrinum Sinuessanum. Quod si habes aliquid melius, affer; vel iura exequere. Jam pridem accensus est meus ignis, meaque supellex tui gravità nescit. Intermitte curam rerum futillum, ac labores pro opibus, atque Moschi defensionem. Dies crastina Cæsaris natalibus sacra indul-

get licentiam dormiendi: fasque erit noctem æstivalem gratis colloquiis traducere. Quid opes juvant, si non licet his frui? Si quis parçè victitat nimisque tristis, heredum causâ; ille stulto proximus est. Ego verò contrâ, hoc magis bibam, & spargam flores.

ANNOTATIONES.

5. *Minturnas.*] Hæc olim fuit urbs Latii satis culta, prope ostia Liris fluvii, in planitie: ubi amphitheatrum & aqueductus. Horum reliquæ adhuc visuntur: de urbe verò superest parva turris cum tabernâ dumtaxat. Non longè aberat ingens palus, in quâ latuit Marius à Sylla profligatus. De quo Juvenal. Sat. 10. v. 176.

Exilium, & carcer, Minturnarumque paludes.

Sinuessanumque Petrinum.] Montem aiunt esse urbi Sinuessæ imminentem; ubi modò oppidum cum arce, apud Sinuessam excisam, U. Rocca di monte Dragone. Alii dicunt fuisse vicum agri Sinuessani, qui celebris erat vini non quidem bonitate, sed copiâ Sinuessæ verò, antea *Smope*, in orâ ubi Maflicus mons definit, inter ostia Liris & Vulturni fluminum.

6. *Imperium fer.*] Quidam interpretantur: Tu me fac regem convivii, quod mihi quidem absurdum videtur.

7. *Splendet focus, &c.*] Ad convivium parandum, coquendasque dapes.

8. *Mitte leves spes.*] Omitto paululum solitas occupationes molestas, sive pro divitiis sive pro famâ & honoribus, sive pro defensione clientum tuorum.

9. *Moschi.*] Is fuisse Rhetor Græcus refertur origine Pergamenus, qui beneficii reus à Torquato defendebatur.

Cras nato Cæsare festus.] Cras iustitium est, ob natalem Cæsaris: ac proinde silentibus iudiciis ac strepitu forensi. dormire in multam lucem, & epulari, & hilaritati vacare licebit.

Nato Cæsare.] Accipiunt vulgò de natali Augusti, qui cùm in Septembri sit circa finem, ex Suetonio; ad rem præsentem non facit admodum. Multum igitur cum quibusdam intelligere natalem Julii Cæsaris, qui Julio quidem mente habet noctes æstivas. Vide Macrobi. Saturn. lib. 1. cap. 12. Dion. lib. 44.

11. *Æstivam sermone benigno tendere noctem.*] Noctem æstate breviorē extendere seu protrahere sermonibus prolixis, familiari us, jucundis.

12. *Quo mihi fortunas.*] Ira Muretus aliique deinceps. Habent tamen codices plerique: *Quo mihi fortuna?*

13. *Parcus ob heredis curam.*] Quisquis sumptui parçit, geniumque defraudat, ut majores heredibus opes relinquat, insanit propè.

14. *Spargere flores incipiam.*] Splendidè coenam apparo, atque in

- 15 Incipiam : patiarque vel inconsultus haberi.
 Quid non ebrietas designat ? operta recludit ;
 Spes jubet esse ratas ; in prælia trudit incermem :
 Sollicitis animis onus eximit ; addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere disertum ?
- 20 Contracta quem non in paupertate solutum ?
 Hæc ego procurare & idoneus imperor , & non
 Invitus ; ne turpe toral , ne sordida mappa
 Corruget nares , ne non & cantharus & lanx
 Ostendat tibi te : ne fidos inter amicos

INTERPRETATIO.

nec verebor etiam temerarius vocari.
 Ecquid vinolentia non efficit ? detegit
 occulta ; firmam dat fiduciam ; inermem
 impellit ad certamina ; anxie
 mentis agilitudinem discutit ; artes docet.
 Scyphi abundantes quem non red-

diderunt eloquentem ? quem non libo-
 ralem vel in angustâ inopiâ ? Certè
 aptus & non repugnans ego ista jubeor
 curare , ne toral immundum ne map-
 pa illota nares faciat contrahi ; ut vasa
 & patina te tibi representent in inter fa-

ANNOTATIONES

eundâ mensâ de more flores inspergam.

16. *Designat.*] Non. Marcel. *designare* , est , cum notâ & ignominia aliquid facere. Donat. in Terent. A. delph. ad eas voces ; *modò quid designavit* ? est , inquit , novum quid moliri seu malum seu bonum.

17. *Spes jubet esse ratas.*] Lib. 3. Od. 11.

Tu spem reducis mentibus anxiiis.
 Vide ibi , item lib. 4. Od. 12.

Inermem.] Al. *inertem* , loco mox citat.

Viresque & addis cornua pauperi,
Post te nec iratos trementi

Regum apices , neque militum arma.

18. *Sollicitis animis onus eximit.*] Hinc Liber dictus Bacchus.

Addocet artes.] Seu quia vinum moderatè sumptum acuit ingenium . sive quod ebrii pluculum sunt jactabundi , seque omnia scire prædicant , ineptè quidem.

20. *Solutum.*] Vel ab omni sollicitudine paupertatis liberum , vel prodigum in ipsâ paupertate.

21. *Idoneus , & non invitus.*] Erat enim Horatius agilis , hilaris , nec non

munditiei perquam studiosus.

22. *Ne turpe toral.*] Ne thori seu lecti tricliniaries offendunt convivas sordibus. Vide lib. 2. Satira 4. sub finem.

Ne sordida mappa.] Ne dum manus abstergunt conviva inter edendum , mappæ immunditia fastidium pariat & nauseam . quod naribus corrugatis significatur. Vide locum mox citat. Sat. 4. lib. 2.

23. *Cantharus & lanx ostendat tibi te*] Vasa tam sint nitida , ut quasi speculum imaginem tuam reddant exhibeantque.

Cantharus.] Vas vinarium speciem referens scarabæi , qui xlv Super Græcè dicitur . tali poculo usus Bacchus , ipsi proinde sacro. Meminit Macrobi. pariterque Athenæus. Item Plin. lib. 33. cap. 11. C. Marius post victoriam Cimbricam cantharis potasse Liberi patris exemplo traditur. Arnob. sub finem lib. 6. *Quid in Liberi dexterâ pendens portius cantharus ?* magnum anatumque indicat Virgil. Ecl. 6. v. 17.

Et gravis attrita pendebat cantharus ansâ.

- 25 Sit qui dicta foras eliminat : ut coeat par ,
Jungaturque pari. Brutum tibi Septimiumque ,
Et nisi cœna prior potiôrque puella Sabinum
Detinet , assumam. locus est & pluribus umbris :
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
30 Tu quotus esse velis , rescribe : & rebus omiſſis ,
Atria servantem postico falle clientem.

I N T E R P R E T A T I O .

miliares reperiatur qui dicta exportet
extra ; ut pares congregentur. Porro
convivas tibi dabo Brutum & Septi-
mum , Sabinum quoque , dummodò
non detineat eum cœna prior & amica
potior. Est etiam locus multis comiti-

bus. At in convivio nimis consipato
caprinus faex molestus est. Tu rescribe
quotus esse cupias. Mox autem nego-
tiis abjectis per fores posteriores fuge
clientem in atrio stantem.

A N N O T A T I O N E S .

25. Sit qui dicta foras eliminat.]
Ne quis extra limen domûs efferat ,
effutiat , evulget , quæ inter potandum
dicta liberius fuerint : ex quibus temerè
invidia conficitur. Apud Lacedemonios , in-
quiunt , publica intransibis convivia , ali-
quis senior ostendens fores ita monebat :
Per has ne verbum ullum egrediatur.

Ut coeat par.] Hinc enim jucu-
dior fit fermocinatio.

26. Brutum tibi , &c.] Non unus
est qui legat Brutam : at hinc bruti
nomen mereatur , meo quidem judicio.

28. Umbris.] De his convivorum
sestatoribus , lib. 2. Sat. 8.

29. Sed nimis arcta prem.] Ubi plu-
res sunt convivæ , axillarum gravis odor
creat nauseam. Vide Epod. 11.

30. Tu quotus esse velis rescribe.]
Dic quot velis tibi sodales & convi-

vas. Varro dicebat convivarum nume-
rum incipere oportere à Gratiarum
numero , & progredi ad Musarum ;
id est , proficisci à tribus , & consistere
in novem , &c. quæ lege apud Gell.
lib. 13. cap. 11.

31. Postico] Plautus *posticulus* dicit ,
sup. ostium. Petronius *posticulam* , sub.
januam. Gall. *porte de derriere*. Virgil.
Æn. 2. v. 453. ita rem explicat.

*Limen erat , cœaque fores , & per-
vius usus*

*Tectorum inter se Priami , postesque
relictæ.*

A tergo.

Clientem.] Moschum , vel alium , qui
in atrio te observat alloquendi cupi-
dus. Hunc autem falle egrediens per
januam posteriorem , & veni ad me.

EPISTOLA SEXTA.

AD NUMICIUM.

Felix est qui nihil timet, nihil cupit.

NIl admirari, prope res est una, Numici,
Solaque quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos?
Ludicra quid, plausus, & amici dona Quiritis?

INTERPRETATIO.

O Numici, nihil mirari, est unica, & tempora certis horis abeuntia. Quid
ferè & sola res, quæ possit bea-
tum efficere & servare. Reperiuntur
homines, qui nullâ trepidatione affecti
contemplantur solem hunc, & stellas,
ac muneribus Populi Romani faventis?

ANNOTATIONES.

1. Nil adm.] Admirabilis Epistola,
inquit Parthenius; eruditâ, Torrentius:
aurea, Landinus. Sane admirabilis;
quæ nihil stultè mirari, luculenter &
mirè docet, erudita, quæ Philosophiæ
moralis & Stoæ mysteria reconditissima
clare exhibet, atque solerter insinuat.
aurea, quæ aurea mediocritatis ac ve-
ræ virtutis imaginem eleganter adum-
brat.

Nil admirari.] Non percelli admi-
ratione illâ fatuâ, è quâ nascitur cu-
piditas, vel timor, animum perinde
torquentes. De ea Epist. 1. v. 47. Stul-
tæ illi admirationi virtutem contrariam
Democritus vocabat *ἀσυναιτία*.

Numici.] Numicia gens Romæ pa-
tricia.

3. Decedentia certis tempora momen-
tis.] Conversiones astrorum, indeque
natas mutationes, temporum vices, ac
tempelatum varietates, &c.

4. Formidine nulla imbuti.] Quod
si intrepidi spectent cœlestia, certè mul-
tò magis terrena.

5. Munera terræ.] Aurum, argen-
tum, &c.

6. Munera maris.] Margaritas, gem-
mas, &c.

Arabas.] De his lib. 1. Od. 19. l.
2. Od. 12.

Indos.] Lib. 1. Od. 12.

7. Ludicra.] Victoriâ in ludis, quæ
magni olim habita.

Plausus.] Benevolentiam populi si-
gnificatam publicè, vel assurgendo, vel
consalutando, vel acclamando, vel ap-
plaudendo. Vide lib. 1. Od. 20.

Dona Quiritis.] Honores & ma-
gistratus delatos per suffragia populi
Rom. qui dabat olim imperium, jasses,
legiones, omnia. Juvenal. Sat. 10. v.
78.

- Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore ?
 Qui timer his adversa fere miratur eodem
 10 Quo cupiens pacto. pavor est utrique molestus;
 Improvisa simul species exterret utrumque;
 Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne. Quid ad rem
 Si, quidquid vidit melius pejusse suâ spe,
 Defixis oculis, animoque & corpore torpet ?
 15 Infani sapiens nomen ferat, æquus iniqui;
 Ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
 I nunc; argentum, & marmor vetus, araque, & artes
 Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
 Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
 20 Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum,

INTERPRETATIO.

Quo animo, quo judicio vultuque aspicienda hæc putas? Certè qui formidat istis contraria, eodem modo afficitur, quo is qui ea desiderat. Atque in utroque trepidatio est æquè molesta; cum inperata species utrumque perturbat; seu lateatur, seu mereatur, seu cupiditate seu formidine percellatur. Quid autem ad propositum, si cum aliquid aspexerit fortunatus aut infelicius quam sperabat, oculos tenet immotos, atque mente simul & corpore obstupescit? Virtutem ipsam si quis nimium expetat; sapiens desipere, justus injustus esse existimabitur. I modo, admirare argentum, & vetus marmor, & fabrefacta ex ære; purpuram & gemmas concupisce: latitare quod te dicentem mille oculi attendunt: manè forum frequentia sedulus, ac serò domum redi,

ANNOTATIONES.

2. *Quo sensu.*] Stoici dicebant perturbationes omnes opinione constare.

Ore.] Fronte, oculis, affectus demonstrantur ut plurimum.

9. *His adversa.*] Inopiam, contemptum, ignominiam, sibilos, explosiones.

10. *Pavor.*] Metus est mentem loco movens. Cic. Tuscul. 4.

Utrique molestus.] Al. utrobique, cupienti ac timenti. timens enim vexatur dolore mali futuri: cupiens autem desiderio boni absentis.

11. *Improvisa simul species exterret utrumque.*] Seu species boni præsentis inperata, quæ nimio gaudio exanimat etiam interdum: seu species mali præsentis tristitiam creans eo graviorem, quo minus expectabatur. Unde exoritur stupor, torpor, ægritudo, mentis alienatio, &c.

12. *Quid ad rem.*] Quid ad felicitatem, quam modò rem investigamus,

Horat.

17. *I nunc. &c.*] Si res bonas; si virtutem ipsam ultra quam satis est expetere, stultum est; an licebit cupidè scrutari metalla, vasa, lapillos, purpuram; imò famam, celebritatem nominis, opes, honores? &c.

18. *Tyrios colores.*] Vide lib. 2. Od.

18. v. 8. *Ibique.* annot. Item lib. 3. Od.

29. in fine.

20. *Gnavus manè forum, &c.*] Vel primo manè forum negotiantium pete; ibique exerce quod Janus summus ab imo perdocet: hoc est fœnore divitias accumula. Epist. 1. v. 54. Item lib. 2. Sat. 3. vel, forum judicarium frequentata, & causis agendis quæstum fac. Martial.

Dives eris, Roma si causas egeris,

Vespertinus pete tectum.] Diem totum lucro faciendò consume: nec domum redi nisi serò & sub vesperam,

CCCC

- Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mucius : indignum , quod sit pejoribus ortus ,
 Hic tibi sit potius , quàm tu mirabilis illi.
 Quidquid sub terrâ est , in apricum proferet ætas ;
 25 Defodiet condetque nitentia. cùm bene notum
 Porticus Agrippæ , & via te conspexerit Appi ;
 Ire tamen restat Numa quo devenit & Ancus.
 Si latus aut renes morbo tentantur acuto ,
 Quære fugam morbi. Vis rectè vivere ? quis non ?
 30 Si virtus hoc una potest dare ; fortis omiffis
 Hoc age delicijs. Virtutem verba putas , ut

INTERPRETATIO.

ne Mucius plus tritici , quàm tu , col-
 ligat ex agris dotalibus : quippe indi-
 gnum est ut ille ignobiliori stirpe geni-
 tus à te suspiciatur magis , quàm tu
 ab illo. Quodcumque abditum in terrâ
 delitescit , id tempus expromet in aper-
 tum ; infodiet autem & occultabit con-
 spicua. Sic postquam porticus Agrippæ
 & via Appia te spectaveris valde illu-

strem ; attamen superest ut pergas eo ,
 quò Numa & Ancus tandem iverunt.
 Age verò , si latus aut renes graviter
 dolent ; exquire licet doloris levamen. Ac
 visne rectè vivere ? Ecquis non vult ? in-
 quies. Ergo , si sola virtus hoc conferre
 valet , ad hoc labora strenuè abjectis
 voluptatibus. Quod si contrà virtutem
 censēs mera esse verba , sicut

ANNOTATIONES.

21. *Dotalibus agris.*] Ab uxore ac-
 ceptis dotis nomine.

22. *Mucius.*] Plebeius & ignobi-
 lis.

23. *Quam tu mirabilis illi.*] Quod
 tu Patricius illi obscuro & abjecto non
 sis mirabilis per majores divitias. Pro-
 lepsis.

24. *Quicquid sub terra est.*] Quic-
 quid modò stultiè miraris & optas , pe-
 ribit : & tu pariter cum istis : quære
 potius virtutem , quæ sola bonum sta-
 bile est & solidum. Epist. 1. v. 47.

26. *Porticus Agrippæ.*] M. Agrippa
 tertium Consul Pantheon fecit : addi-
 dit verò porticum columnis ingentibus ,
 trabibus etiam æneis auro superfusus su-
 perbam. Synecdoc. pro quavis porticu ;
 quæ quidem Romæ fuit multiplex. Epist.
 1. v. 71. In his ambulare , seque osten-
 tare insignes quique consueverant.

Via Appi.] Appius Claudius Cen-
 sor viam Romæ per portam Capenam
 Brundisium usque constravit adeo la-
 ctam , ut plaustra duo sibi occurrentia

facile pertransirent. Hæc à Trajano in-
 staurata. Statius 2. Sylv. carm. 2.

*Appia longarum seritur regina
 viarum.*

27. *Ire tamen restat.*] Postquam te
 omnibus ostentaris , diuque splendide
 egeris , tandem moriendum est ; perinde
 ac ipsi Rom. reges mortui sunt. Vide
 lib. 1. Od. 28. & lib. 4. Od. 7. v. 15.

Numa.] Pompilius , secundus à Ro-
 mulo rex , justitiâ clarus & religione,
 T. Liv. lib. 1. Plutarch. &c.

Ancus.] Martius , rex quartus Rom.
 Numæ ex filiâ nepos , bellicâ gloriâ ef-
 fulsit. T. Liv. cit.

28. *Si latus aut renes.* &c.] Si labo-
 ras pleuritide , vel nephritide. Vide l. 2.
 Sat. 3. v. 29.

29. *Quære fugam morbi.*] Ut corpo-
 ris sic & animi debes morbos fugere ,
 pari saltem diligentia.

31. *Virtutem verba putas.*] Si ina-
 ne quid esse virtutem putas. Hercules
 apud Tragicum quemdam : & exinde
 Brutus (ex Dione lib. 47.) deploratis

- Lucum ligna : cave ne portus occupet alter ,
 Ne Cibyritica , ne Bithyna negotia perdas :
 Mille talenta rotundentur , totidem altera ; porro
 35 Tertia succedant , & quæ pars quadret acervum
Scilicet uxorem cum dote , fidemque , & amicos ,
 Et genus , & formam , regina pecunia donat ,
 Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque .
 Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex ,

INTERPRETATIO.

Lucum arbores tantum ; cura diligenter ne alter portus occupet , neve dimittas negotiationem apud Cibyrites & Bithynos : cura ut mille talenta compleantur , totque altera adjiciantur , stipant Suada & Venus. Verumenim Cappadocia rex abundans servis indiget pecu-

ANNOTATIONES.

rebus exclamasse fertur : O misera virtus , eras igitur nugæ tantummodo ! Ast ego te velut rem solidam sectabar , verum fortunæ serviebas , tumque vocavit unum de familiaribus , ut se interficeret.

32. *Ut lucum ligna.*] Verumtamen non arbores faciunt lucum , sed religio & consecratio alicui numini.

Cave ne portus occupet alter.] Ante alios mari te committe : naviga ad Cibyrites & Bithynos : occasione occupa negotiandi , & ex negotiatione ditescendi. Pers. Sat. 6. v. 75. *Mercare , atque excute solers omne latus mundi , ne sit præstantior alter , &c.*

33. *Cibyritica.*] Cibra urbs Phrygiæ magnæ , in confinio Lyciæ , cognomento magna ; æquitatis fama celebris ; ex Strabone. Eo verò mitti solebant lucriones , & quotquot avidè quæstum odorari & sectari cognoscebantur. Altera fuit Cibra minor dicta , apud Ciliciam , ab orâ maris distans decem propè milliaribus.

Bithyna.] Bithynia Asiæ regio , hinc Euxino mari , illinc Propontidi vicina ; Thracia Asiatica Xenophonti nuncupata. Urbes habuit præclaras Chalcedonem , Nicomediam , Apamiam , Nicæam , Heracleam , Prusam.

34. *Mille talenta rotundentur.*] Rotundum dicitur omni ex parte perfectum ,

Gall. *faire le compte rond.*

Talentum.] Talentum , τάλαντον , *statera , lanx , pondus* : aliquando ponitur pro quovis ingenti pondere auri vel argenti : aliàs significat certum pondus ; quod tamen varium variis gentibus. Celebratur in primis talentum Atticum , quod drachmas sexies mille continebat. Porro drachma Attica respondet grosso Francico , qui valet octo solidos cum sex denariolis , aut circiter : siquidem marca argenti grossos habet sexaginta quatuor , illaque ut plurimum valet viginti sex aut septem libellas , sive Francicos , ut vocamus. Quæ cum ita sint ; grossi illi sexies millies multiplicati conficiunt monetæ nostræ libellas 2550. Quanto verò talentum auri majus sit argenteo , ex auri supra argentum valore faciliè æstimaveris ,

35. *Quæ pars quadret acervum.*] Ut quater mille talenta inveniantur integra , completa & perfecta. Pers. cit.

Rem duplica. Feci : jam triplex , jam mihi quatio ,

Jam decies redit in rugam.

38. *Suadela.*] Sive Suada , Gr. Πείθεω , persuasionis Dea , videtur Horatius indicare facilitatem conciliandi nuptias , tum quod addit , *Venusque* : tum quod ante dixit , *uxorem cum dote.*

39. *Mancipiis locuples.* &c.] Cappadocia minoris Asiæ perampla regio ,

- 40 Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt;
Si posset centum scenæ præbere rogatus,
Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo;
Mittam. post paullo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydam: partem, vel tolleret omnes.
45 Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & profunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere & servare beatum;
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species & gratia præstat;
50 Mercemur servum qui dicet nomina, lævum

INTERPRETATIO.

niâ. Ne tu fueris ejusmodi; sed potius Lucullo similis, Lucullus, inquit interrogatus num posset centenas chlamydes ad spectaculum commodare, respondit: Quâ ratione possum tot præbere? attamen quæram; & quot inveniam præbebo. Paullo verò postea significat, se domi habere quinque millia chlamydam: posse igitur sumi partem vel cunctas. Hoc est locupletem esse. At contrâ *angusta est res familiaris, in quâ non plurima supersunt, ignoranturque à domino, & juvant fures. Quæ cum ita sint, si que opes sola valent reddere felicem & conservare; hunc laborem primum assumme, & ultimum dimitte. Si beatum facit decus externum & favor, emamus servum, qui nomina civium suggerat,*

ANNOTATIONES.

cujus populi ad servitutem adeo nati, ut offerentibus libertatem Romanis, maluerint regem eligere Ariobarzanem. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 27. Cic. post redit. in Senatu. Cappadocem n. odò abreptum de grege vernalium dices. Pers. jam cit.

Cappadoces rigidâ pingues plausisse catastâ,

40. *Ne fueris hic tu.*] Ne sis qualis rex ille; unâ re abundans, cæterarum inops. Quin potius sis ut Lucullus adeo locuples rebus omnibus, ut plus possideret quàm sciret. Vult suadere Poëta, sapientiæ studendum imprimis, quam habenti omnia præsto adfunt.

Chlamydes Lucullus, &c.] Lucullus Romæ insignis vir nobilitate, facundiâ, opibus, Africam Prætor justissimè ad ministravit, Mithridatem non semel profligavit, &c. Is rogatus à Prætor urbano, ut celebrandi causâ spectaculi commo- laret chlamydes multas, longè plures etiam obtulit.

43. *Millia quinque esse domi chlamydam.*] Plutarch. in Luculli vitâ in-

norem numerum designat. centum nempe ait ab eo petitas, ducentas autem fuisse missas, quod certè propius ad verum accedit.

46. *Dominum fallunt.*] Nescientem esse tantas sibi divitias.

Profunt furibus.] Scilicet è magno numero facile detrahatur ac surripitur aliquid, domino vix advertente. Plaut. *Nihil est hic quasi furibus: ita mannis sunt oppleta atque araneis.*

47. *Si res sola potest, &c.* Si opibus fieri beatum credimus, iis maxime congerendis operam demus.

49. *Si fortunatum.*] Si nominis splendore & gratiâ apud populum constare felicitatem existimamus, captandis civium animis incumbamus, magistratus & dignitates ambiamus; adeoque *mercemur servum* nomenclatorem, qui nobis præeat, ut sit, deducatque ad præstandum unumquemque & verbis officiosis demerendum.

50. *Qui dicet nomina, &c.*] Qui candidatum moneat, quo quilibet civium appellandus nomine, quo officii

Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
 Porrigere. Hic multum in Fabiâ valet, ille Velinâ:
 Cuilibet hic fasces dabit; eripietque curule,
 Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde,
 55 Ut cuique est ætas; ita quemque facetus adopta.

INTERPRETATIO.

qui latus sinistrum pungat, moneaturque manum offerre trans moles; atque insulset, indigetque: Iste plurimum potest in Fabia tribu, hic in Velinâ: ille cui voluerit fasces dabit, & cui libuerit ebur curule detrahet molestus, voca fratrem vel patrem, secundum ætatem cujusque: sic numquemque urbanè tibi

ANNOTATIONES.

genere obtinendum sit eius suffragium. Cic. pro Muræna: *Quid quod habes nomenclatorem?* *si nomine appellari abs te cives tuos honestum est; turpe est eos notiores esse servo tuo quam tibi.* Vide Sigon. 2. de Judic. cap. 30.

51. *Levum qui fodiat latus.*] Servus nomenclator incedens ad latus heri lævum, honoris causâ; quoties obvius repente fiebat quispiam salutandus, domini latus cubito pulsabat fodicabaturque, atque insulset quis & qualis esset ille civis, ut ritè & honestè appellaretur.

Trans pondera dextram porrigere.] Varia hic varii effutunt. Sunt qui notari velint ambitiosos petitores publica pondera in largitionibus excedentes, & olei, vini, cæterorumque plusculum donantes. Alii sic explicant: moneat brachium exerere extra togam collectam & complicatam, dextramque porrigere ad prensandum occurrentem fortè civem. Hæc sane longè quærita videantur. Vero propius est: admoncat candidatum occurrenti civi obviam ire, & manum vel prensando vel adjuvando porrigere; superatis etiam impedimentis, si quæ interveniant v. g. sive turba obstiterit, sive moles aut trabes in viâ faxaque ponderosa fuerint intermedia, eâ transiliendo, & salutandum civem diligenter & officiosè adeundo.

52. *Hic multum in Fabiâ, &c.*] Sic nomenclator hero candidato suggerit: En ille civis in Tribu Fabiâ multum valet: eum perinde multis officiis & blandimentis capta.

Fabiâ, Velinâ.] Pop. Rom. in 35 tribus seu classès aut familias divisum, norunt omnes; & suffragia ferri solita modò viritim, seu per viros singulos; modò tributim aut centuriatim, id est per tribus aut centurias. Vide Alex. ab Alex. Lib. 4. cap. 3. ubi de comitiis curiatis, centuriatis, tributis, deque variâ subinde ratione suffragandi.

Fabiâ.] A gente Fabiorum nominatissimâ dicta est.

Velinâ.] Seu à Velia, edita urbis regione; seu à Velino lacu, cujus incolæ in civitatem affiti. Cætera Tribuum nomina, numerumque quandoque diversum lege apud cit. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 17. &c.

53. *Cuilibet hic fasces dabit.*] Imperium, consulatum, summum magistratum hic dabit & asseret cuicumque ille suffragari voluerit; adeo valet apud tribules, totque suffragatores secum trahit. Et è contrario.

Fasces.] Nemo nescit pro magistratu poni hæc magistratuum insignia; synecd. Nimirum Dictatori apparebant lictores 24. cum fascibus: Consuli duodecim; Proconsuli & Prætori sex. *Fasces* autem erant virgæ plures securi circumligatæ, ita ut extaret ferrum: quibus significabatur potestas castigandi quæ corrigenda erant, præcidendi verò quæ non possent emendari. Plutarch. Problem.

Curule ebur.] Synecd. Magistratum, cui jus est sellæ curulis eburnæ, & in eâ sedendi, seu cum judicia exercet, seu

- Si bene qui cœnat, bene vivit : lucet, eamus
 Quo ducit gula, piscemur, venemur ; ut olim
 Gargilius, qui manè plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum populumque jubebat ;
 60 Unus ut è multis populo spectante referret
 Emptum mulus aprum. crudi tumidique lavemur ;
 Quid deceat, quid non, obliti ; Carite cera
 Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi ;
 Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
 65 Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque

INTERPRETATIO.

consilia. Quod si beatè vivit qui lautè vescitur ; dies est, pergamus quòd gula trahit : piscemur, venemur ; sicut pridem Gargilius, qui manè per forum populo frequens ire imperabat famulos cum rebus ac venabulis, ut coram plebe mulus unus è pluribus reveheret aprum pretio comparatum. Epulemur

etiam, & balnea subeamus cibus non coctis pleni ; nec curemus quid honestum sit, & quid indecorum : præstemus nos licet censura dignos : imitemur luxuriosos comites Ulyssis Ithacæ regis, qui patriam posthabuerunt vestra voluptati. Si autem, ut Mimnermus arbitratur, nihil dulce est absque amore

ANNOTATIONES.

cùm in Curiam vehitur. Gell. lib. 3. cap. 18. Tul. Catil. 4. Non hac sedes honoris, sella curulis, inquam vacua mortis periculo atque insidiis fuit. Juvenal. Sat. 10. v. 91.

. . . illi sellas donare curules :

Illum exercitibus præponere, &c.

56. Si bene quis cœnat, bene vivit.] Pers. Sat. 4. v. 17.

Qua tibi summa boni est & unctâ vixisse patellâ

Semper ; & assiduo curata cuticula sole.

58. Gargilius.] Is inanis & stultâ gloriæ cupiditate ductus videri cupiebat venando cepisse feram quam pretio mercatus erat ab aliis captam.

61. Crudi tumidique lavemur.] Lavabant præci helluones ad accelerandam ciborum coctionem, excitato calore naturali per frigoris antiperistasisin, ut citius & novâ fame ad epulas redirent.

62. Carite cerâ digni.] Digni referri in tabulas Caritum, id est, à Censore infamæ labe notari, non secus ac

urbis Cære populi, quibus ob flagitiosam defectionem jus suffragii ademptum est. Vide Gell. lib. 16. cap. 13. Item Petrum Crinit. de Hon. Disc. lib. 7. cap. 6. ubi sic habet : Primi omnium municipes facti Cærices sine ullo juris suffragio. . . unde tabulæ Cærices dictæ, in quas Censor eos referebat, qui notâ vel ignominia quâpiam forent insignes. Ex quo eruditè Flaccus in epistolâ ad Numicium, dignos Cærice cerâ appellat Romanos, qui luxu & voluptatibus turpissimis tenebantur. quem locum Horatiani interpretes ineptissimè, ut alia permulta, exposuerunt. Hætenus ille.

63. Remigium vitiosum Ithacæ. Ulyss.] Ulysses à Tir siâ vate monitus edixerat fociis, ne boves solis violarent. At illi Ulyssæ dormiente, ex iis mactatis epulas sibi pararunt. Quapropter iræ numinum obnoxii pœnas dederunt, naufragioque absumpti patriam non reverserunt. Vide lib. 2. Sat. 5.

65. Mimnermus.] Hic Poëta Epicureus, Colophonius, vel Smyrneus, se præmâpientibus antiquior vel æqualis,

Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive; vale. si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

INTERPRETATIO.

Et joci; in amore et joci vive. Age, nignè communica nobiscum: sin autem, vale. Si quidpiam scis his melius, be- illis mecum utere.

ANNOTATIONES.

pleraque scripsit amatoria Elegiaco ver-
su, tam suaviter & argutè, ut Ligyo-
stades appellaretur, Suidas. *Mimnermus*
dulces reperit sonos, & mollis pentame-
tri cantum. Athen. lib. 13. cap. 8. Pro-
pert. lib. 1. Eleg. 9.

Plus in amore valet Mimnermi versus
Homero.

Carmina mansuetus lenia quarit
amor.

Apud Plutarch. lib. de virtute morali,

hoc Mimnermi distichon refertur.

*Τίς δὲ γάμος, πὶ τὸ τερπνόν, ἄνδρ
χρὺς Ἀρροδίτης;*

*Τεθνῶν δὲ μοι μῆκεν ταῦτα
μᾶλ.*

*Quid gratum, quid jucundum, au-
rea si Venus absit?*

*Emoriar, me horum cura relin-
quet ubi.*

67. *Istis.*] Quæ de summo bono differui.

EPISTOLA SEPTIMA.

AD MOECENATEM.

*Mæcenatis in se liberalitatem laudat. at libertatem
& otium opibus præfert.*

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. atqui

INTERPRETATIO.

*P*romiseram tibi, Mæcenas, ruri me diebus: ecce autem integro mensē
commoraturum non plus quinque] *Augusto absum fallax.*

ANNOTATIONES.

1. *Quinq. d.*] De hac Epistola rectè
quidem Scaliger: *Septima*, inquit,
adeo elegans est, adeo urbana, ut ad
eas virtutes nihil addi posse videat-
tur.

Rure.] In villâ meâ Sabinâ. Vide
infra Epist. 16. De illâ jam antea l. 1.

Od. 7. lib. 2. Od. 18. Lib. 3. Od. 13.
Epod. 1.

2. *Sextilem.*] Hic mensis, ut &
Quinctilis, à numero dictus, secun-
dum Romuli ordinationem, Martio an-
ni tenente principium, nihilominus ra-
men etiam post præpositus à Numa

- Si me vivere vis sanum recteque valentem ;
 Quam mihi das ægro , dabis ægrotare timenti ,
 5 Mœcenas , veniam : dum ficus prima , calorque
 Designatorem decorat liçtoribus atris :
 Dum pueris omnis pater & matercula pallet ;
 Officiosaque sedulitas , & opella forensis
 Adducit febres , & testamenta resignat .
 10 Quo si bruma nives Albanis illinet agris ,

I N T E R P R E T A T I O .

Verum si me vis incolumem vivere , & bene valere , quod ægrotanti concederes , hoc indulge ægrotare metuenti ; dum prima ficus & æstus libitinarium exornat atratis ministris ; dum pa-

rentes filiis timent ; dum sedulus & officiosus in foro labor gignit febres , atque aperit testamenta . Cum verò hyems nivibus operiet agros Albanos ,

A N N O T A T I O N E S .

Januarium ac Februarium , vetus nomen retinuerunt Quinctilis & Sextilis , quamvis non jam quintus & sextus , sed septimus & octavus essent . Postea verò in honorem Julii Cæsaris Dictatoris , legem ferente M. Antonio Marci filio Consule , Quintilis appellatus est Julius , quod eodem ad 4. Id. Quinctil. Julius Cæsar in lucem editus sit . Augustus deinde est , qui Sextilis antea vocabatur , donec honori Augusti daretur ex Senatusconsulto , cujus hæc sunt verba : Cum Imperator Cæsar Augustus mense Sextili & primum Consulatum inierit , & triumphos tres in urbem intulerit : & ex Janiculo legiones deducta secutaque sint ejus auspicia ac fidem : & Ægyptus hoc mense in potestatem populi Rom. redacta sit : finisque hoc mense bellis civilibus impositus sit : atque ob has causas hic mensis huic imperio felicissimus sit ac fuerit ; placere Senatui ; ut mensis Augustus appelleretur . Macrobius . lib. 1. Saturn. cap. 12.

4. *Dabis ægrotare timenti Mœcenas veniam .*] Horatium nempe habere comitem assiduum Mœcenas cupiebat . At ille amantior suæ libertatis , hoc servitii genus vix ferebat . Adde quod Poëta & carmina secessum atque otium requirunt . Vide postea v. 34. annot.

5. *Dum ficus prima , calorque .*]

Dum ferveret Canicula ; quo tempore maturescunt ficus . Porro gravis æstate est Romæ habitatio nisi divitibus domicilia quædam & viridaria sævientem etiam æstu frigida habentibus .

6. *Designatorem .*] Sic dicitur qui pompam funebrem , vel ludos scenicos constituit , ordinat , componit ; quique locum & tempus ad agendum personis designat . Gall. *juré Crieur* : Item , *Maître de Ceremonies* .

Decorat liçtoribus atris .] Lepidè , quasi magistratum liçtoribus , sic designatorem exhibet Poëta noster stipatum & decoratum suis ministris libitinariis , vespillonibus , ustoribus , pollinctoribus , sandapilariis , qui omnes pul-lâ veste induti ad-sunt .

7. *Dum pueris omnis pater , &c .*] Ob frequentes & periculosas eâ tempestate agritudines .

8. *Opella forensis .*] Nimia quidem opera clientibus præstita , nimia sedulitas in actione forensi .

9. *Testamenta resignat .*] Scilicet aperiuntur testamenta duntaxat post mortem .

10. *Albanis .*] Circumjectos Romæ agros indicat . *Alba* Latii urbs , Romæ antiquior , inde distans 14. millia pass. ab Ascânio condita paulò post excidium Trojanum : nunc jacet in ruderibus .

Ex his autem surrexit crevitque Alba-
 Ad mare

- Ad mare descender vates tuus, & sibi parceret,
 Contractusque leget. te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, & hirundine primâ.
 Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
 15 Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
 Jam satis est. At tu quantum vis tolle. Benigne.
 Non invisa feres pueris munuscula parvis.
 Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
 Ut libet : hæc porcis hodie comedenda relinques.
 20 Prodigus & stultus donat quæ spernit. & odit.
 Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
 Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum :

INTERPRETATIO.

statim ad mare decurret tuus Pœta ;
 cuique sollicitus variis leget, Demum
 ad te revertetur cum Favoniis, & pri-
 mâ hirundine, si quidem ita volueris,
 & suavis amice. Enimverò nequaquam
 mihi opes largitus es quâ ratione hos-
 pes Calaber viatorem cogit pyra come-
 dere. CAL. Comede quas, ait. VIAT.
 Abunde est. CAL. Aufer quantum
 placuerit. VIAT. Liberalis es admo-
 dum. CAL. Aufer inquam dona puer-
 ularis grata. VIAT. Tantum debeo tibi
 ob munera, quantum si discedam iis
 oneratus. CAL. Penes te sunt omnia
 ista ; quæ dimittes hodie suis devoranda.
 Profusus & fatuus elargitur
 quæ contemnit & aversatur, & hæc mes-
 sis ingratos procreat semperque procrea-
 bit. Probus autem vir & prudens pro-
 fitetur se paratum esse largiri dignis :

ANNOTATIONES.

num, v. Albano, principatus titulo
 gaudens.

11. Ad mare descendet.] Ad urbem
 aliquam mari proximam, ubi per hye-
 nem aër tepescit, æstate verò friget.
 de Tarentinâ temperie lib. 2. Od. 6.

Ver ubi longum, tepidasque præbet
 Juppiter brumas.

12. Contractusque leget.] Legendis
 libris minùs incumbet. Metaph. à na-
 vigantibus, qui vela contrahunt, & lit-
 tus legunt. tempestate, ingruente vel
 imminente.

13. Cum Zephyris.] Verno tempo-
 re, quo incipiunt flare Zephyri. Vide
 lib. 3. Od. 1.

Hirundine primâ.] Hirundines ab-
 eunt hybernis mensibus, Africos secutæ
 montium recessus : redeunt vere primo.
 Plin. lib. 2. cap. 47. Favonii hyber-
 num molliunt cælum. Fa-
 vonium statuunt quidam ad 7. Calend.
 Mart. Chelidoniam vocant ab hirun-
 dinis visu. Id. lib. 10. cap. 24. & lib.
 18. cap. 26. Cic. 4. ad Heren. n. 62.

Horat.

Hirundines æstivo tempore præsto sunt ;
 frigore pulsa recedunt. Vide Plutarch.,
 Sympol. lib. 8. cap. 7. & Cæl. Rodig.
 lib. 16. cap. 10. Ubi de proverbio, una
 hirundo non facit ver : item de Aristoteli
 dicto : hirundinibus plurimis
 indigere : quo deridebat hominem hye-
 me attritas vestes habentem ; & signifi-
 cabat, opus esse illi ut ver æstasque
 quamprimum adessent. Id. Rodig. lib.
 21. cap. ult. asserit hirundinem albam
 perdice haud minorem apparuisse in
 Samo.

14. Calaber.] De Calabriâ Italiæ
 regione, lib. 1. Od. 31.

21. Hæc seges ingratos tulit.] Do-
 natio rerum nempe vilissimarum gra-
 tum animum haud meretur. Hinc non
 abludit quod ait Isocrates, τὰς χεῖρας
 ἀχαρίτως χαρίζεσθαι. Gall. donner de si
 mauvaise grace, qu'on n'en a point d'o-
 bligation.

22. Vir bonus & prudens, &c.] Ac-
 vir prudens in dando, personam, lo-
 cum, tempus considerat, cum delectu

DD ddd.

- Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.
 Dignum præstabo ne etiam pro laude merentis:
 25 Quod si me nolis usquam discedere; reddes
 Forte latus, nigros angustâ fronte capillos:
 Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
 Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
 Fortè per angustiam tenuis vulpecula rimam
 30 Repserat in cumeram frumenti; pastaque rursus
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
 Cui mustella procul, Si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti,
 Hac ego si compellar imagine, cuncta resigno.

INTERPRETATIO.

neque tamen nescit quod discrimen sit inter nummos & lupinos. Ego quidem me præstabo dignum laude promerentis. Quod si me nusquam abire permiseris; restitue firmum robur, & nigros crines fronte arctiori: restitue lepidum sermonem, jocos facetos, & dolere Cynara lasciva discessum inter

epulas. Olim vulpes macilentæ per fissuram subierat tritici alveum; deinde verò saturata exire obeso corpore frustra nitebatur. Huic mustella è longinquo dixit: Si cupis illinc evadere, per angustam rimam exibis gracilis, per quam gracilis intraisti. Istâ ego similitudine si urgear, omnia libens restituo.

ANNOTATIONES.

agit: dignos cum indignis non confundit.

25. Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.] Novit distinguere pretiosum à vili, verum à falso, dignum ab indigno, nummos bonos à malis, ludicris, scenicis. Lupinus est legumen, quod aliqui dictum putant quod lupinâ quadam indole terram voret: Alii tamen melius ἀρόρι ὕμνος: quod vulturn gustantis amaritudine contristet. Isidor. Hinc Virgil. Georg. 1. tristem lupinum dicit. Ejus leguminis semina orbiculata sunt & compressâ: hinc olim iis utebantur in Comœdiis ad imitandos nummos, quò alludit Horatius hoc loco. Plaut. Pœn. Act. 3. Sc. 2.

Ag. Agite, inspicite, aurum est. Col. Professò, Spectatores, Comisum. Macerato hoc pingues fiunt auro in Barbaria boves.

Verum at hanc rem agendam Philippeum est.

26. Reddes forte latus, &c.] Oportet ut mihi reddas priores ac meliores

annos apud te consumptos.

Nigros capillos.] Nigros olim in juventute, jam verò canos.

Angustâ fronte.] Dum erant capilli densiores, angustâ; at iis decidentibus jamque rarioribus, latâ.

27. Ridere decorum, & inter vina fugam, &c.] Levitates amatorias & juveniles.

29. Fortè per angustam, &c.] Apologus & similitudo maximè ad rem, quibus solexter & ingeniosè mentem suam declarat Horatius.

30. Cumeram.] Vas sparteum, palmeum, vimineum, quo plebei condebant frumenta. Ejus mentio jam lib. 1. Sat. 1. v. 53.

32. Mustella.] Sive mustela, Gall, une belete.

34. Cuncta resigno.] Non temere aut fictè, sed con ultò & ex animi sententiâ loquitur Horatius. Ejus certè menti penitus infidebat illud:

Non bene pro sole libertas venditur auro, Quod quidem ostendit luculenter, cum

35 Nec somnum plebis laudo satur altitium ; nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti : rexque paterque
Audisti coram , nec verbo pareius absens.
Inspice si possum donata reponere lætus.
40 Haud male Telemachus proles patientis Ulyssæi ;
Non est aptus equis Ithacæ locus , ut neque planis
Porrectus spatii , nec miltæ prodigus herbæ :
Atride , magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. Mihi jam non regia Roma ;
45 Sed vacuum Tibur placet , aut imbellè Tarentum.

INTERPRETATIO.

Neque plenus dapibus exquisitis laudo
plebis quietem: nec liberatam opibus
Arabum permutare velim. Sæpe me lau-
dasti paucis contentum: tuque à me rex
& pater celebratus es præfens, pariter-
que abfens. Experire num sponte quædam
restituere qua dedisti. Bene quidem
Telemachus patiens Ulyssis fœtus ait.

bat: Ithaca regio non est equis idonea: quippe nec campis aperta, nec gram-
inis ferax. Non accipiam tua munera,
ô Menelae, tibi magis idonea. Exi-
guo exigua conveniunt. Roma populosa
nunc me non juvat, sed Tibur minus
frequens, vel Tarentum haud bellicosum.

ANNOTATIONES.

nec ipsi Augusto suam mancipare libertatem voluit. Sic enim Mœcenati Imperator scripserat: *Anie ipse sufficerebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab istâ parasitica mensâ ad hanc regiam: & nos in epistolis scribendis adjuvabit.* Quid verò ad hæc Horatius? Præclarum nihilominus officium deprecatur est, detrectavit, recusavit. Pater ex Augusti ad ipsum epistolâ in quâ sic erat: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire.* neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreveris, ideo nos quoque a d. d. n. p. p. s. u. a. Quæso, Lector, & παρὰ τοῦ αὐτοῦ adverte Imperatoris benignitatem & clementiam, quam virtutem Principibus idoneam ut magis admirare, non pigebit insuper referre quod idem ad eundem scribebat: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris. Restitue enim & non temere feceris: quoniam id unus mihi rectum esse voluit, si per valetudinem suam fieri possit.*

35. *Nec somnum plebis laudo satur.*] Neque verò plebeiorum quietam frugalitatem nunc laudo, cum sumptuosius epulis abundo & satur sum, aliam sententiam aliumque sermonem habiturus si egestatis incommoda sentiam. Imo libertatem præfero quibuslibet divitiis.

Altilium.] Avium quæ domi aluntur saginanturque ad epulas sumptuosiores ac lautiores.

36. *Divitiis Arabum.*] Vide lib. 1.
Od. 29.

37. *Rexque paterque audisti.*] Ellis. deest, *dici*; hoc sensu: *audisti dici te à me regem ob munificentiam, patrem ob amorem.* Sic vulgo aiunt: *benè vel malè audire.*

40. *Haud malè Telemachus.*] Menelao scilicet equos dare volenti respondit Telemachus, haud sibi aptos esse, &c. Homer. Odyss. 4. De *Ulyssè* lib. 2. Sat 5. De *Ithaca*, ibid. v. 4.

44 Regi: Roma.] Urbium principem dicit Lib. 4 Od. 3.

45. *Vacuum Tibur.*] Minus populosum, Lib. 1, Od. 7. & 18.

Imbelle Tarentum.] Voluptatibus mag
D D d d ij

- Strenuus & fortis, causisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
 Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt;
 50 Adrasum quendam vacuâ tonsoris in unibrâ,
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 Demetri (puer hic non lævè iussa Philippi
 Accipiebat) abi, quære, & refer : unde domo, quis;
 Cujus fortunæ, quo sit patre, quoque patrono.
 55 It, redit, & narrat, Vulceium nomine Menam,
 Præconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, & cessare, & quætere, & uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus, & lare certo,
 Et ludis, & post decisa negotia, campo.

INTERPRETATIO.

Philippus causarum actor sedulus, acer, insignis, ab occupationibus consuetis revertebatur circa horam diei octavam : & jam senior conquerebatur Carinas foro longius abesse. Tum, inquit, in tabernâ tonsoris præconum quemdam vidit cultro ungues otiosè rescantem. Mox servo mandata sua strenuè cæpessenti iussit : Demetri, vade, percontare, & narra ; quis iste, quâ con-

ditione & familiâ, quo patre sit & quo patrono. Ille vadit, revertitur, ac refert : Vulceium Menam vocari, præconem esse, re familiari exiguâ, probum existimari ; discurrere, & interquiescere ; comparare, & uti ; parvis sociis fixoque domicilio frui, nec non spectaculis & campo Martio post negotia peracta. Tum Philippus :

ANNOTATIONES.

gis quam bello aptum. Lib. 1. Od. 28. Lib. 2. Od. 6. Lib. 3. Od. 5.

46. *Strenuus & fortis, &c.*] Egregio lepidoque exemplo demonstrat, opibus longe præstare quietum vitæ genus quamvis mediocris & angustum.

Philippus.] L. Marcius Philippus, Consularis vir ac Censorius, gravitate, ingenio ; facundia ; divitiis etiam præclarus. Eum laudat Cicero in Bruto, Item in Orat. pro Quinctio.

47. *Ab officiis.*] Forcibus fatigatus officiis, quibus tam acriter incumberebat, ut eloquentia florētissimus civitatis diceretur. Cic. de Orat.

Octavam circiter horam.] Horâ post meridiem ferè secundâ : quod alibi explanavi fusè.

48. *Carinas.*] Vicus erat Romæ curvus & oblongus instar carinæ : unde nomen. In eo tunc erat Philippi domus : erant & plures alie ædes superbae, at-

que inter illas Pompeianæ : quapropter *laudas Carinas* vocat Maro *Æn.* 8. v. 361.

49. *Grandis natu queritur.*] Iter quippe senibus molestum est.

51. *Purgantem leniter ungues.*] Quod animi tranquillitatem denotabat.

52. *Demetri, puer hic, &c.*] Adverte narrationem & hypotyposin eximiam, rem oculis obvertari credas : adeo vivida sunt omnia.

56. *Præconem.*] Buccinatorem publicum, qui venalia proclamabat, aliæque denuntiabat.

57. *Properare loco.*] Tanquam viatorem, aut mercatorem.

58. *Gaudentem parvis sodalibus.*] Æqualibus sibi conditione hominibus consuetentem, & cum his exigua sed pacata vitæ gaudia delibantem.

59. *Campo.*] De Martio campo, & frequentibus illic exercitationibus dixi lib. 1. Od. 8.

- 60 Scitari libet ex ipso quodcumque refers. dic
Ad cœnam veniat. Non sanè credere Mena:
Mirari secum tacitus. Quid multa? Benignè;
Responder. Negat ille mihi? Negat improbus, & te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
65 Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat, & salvere jubet prior. Ille Philippo
Excusare laborem & mercenaria vincla,
Quod non manè domum venisset; denique quod non
Provisisset eum. Sic ignovisse putato
70 Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Post nonam venies. nunc i, rem strenuus auge.
Ut ventum ad cœnam est, dicenda tacenda locutus;
Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum;

INTERPRETATIO.

Ab ipso velim quarere ea qua narras: ad cœnam voca. Vix fidem habet Mena: apud se astonitus cogitat. Quid plura? Nimis liberaliter, inquit, PHILIPP. Itane recusastis? DEMETR. Recusat pertinax, teque curat parum, vel averfatur. Postridie Philippus improvisus adoritur salutisque prior Vulteium exiguas merces venundantem plebecula tunicâ induta. Vulteius Philippo obtendit curas & occupationes negotiationis, propter quas ad eum manè non

ivisset: veniamque petit quod eum non prior salutasset. PHILIPP. Tum demum condonasse me tibi existima, si mecum hodie cœnaveris. VULT. Faciam quod jubes. PHILIPP. Ergo venies post horam nonam. jam abi, opesque sedulo congere. Postquam ad cœnam convenit, atque tam proferenda quàm reticenda effusiit, tandem mittitur dormitum. Mena jam frequenter rediens velut piscis ad uncum obstructum,

ANNOTATIONES.

61. Benignè.] Responsio blandè recusantis. Gall. c'est trop d'honneur qu'il me fait. Je luy suis fort obligé. Je le remercie.

63. Negat ille mihi?] Philippus excaudebat.

65. Scruta.] Gr. γρόν & γροτέπια, frivola. Hinc scrutariam facere, i. vilia quædam vasa vendere, apud Apuleium lib. 4. quod tamen alii aliter exponunt. Hinc & s. narium, locus in quo venduntur scruta: & scrutarius, qui vendit: Lucil.

Quidni? & scruta quidem ut vendat, scrutarius laudat;

Præfactam strigilem, solem improbus dimidiatam.

Vide Gell. lib. 3. cap. 14.

Tunicato popello.] Infimæ sortis plebi, non togâ sed tunicâ simplice vestitæ.

69. Provisisset.] Al. leg. providisset.

71. Post nonam.] Ad cœnam venies horâ solitâ; nempe tertriâ post meridiem; de quâ nos alibi; & Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 21. quem adi multa ibi dilipientem scitu digna.

72. Dicenda tacenda locutus.] Egregiè videlicet potus & cœnatus, atque hilaris è Baccho factus, quævis liberè effutiebatur; ut ferè fit.

74. Piscis ad hamum.] Mena re- rum imperitus ad oblatum Philippi patrocinium decurrit velut piscis ad hamum, ignorans quid inde sibi impen-

- 75 Manè cliens, & jam certus conviva; jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvom cœlumque Sabinum
Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus.
Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit;
80 Dum septem donat festertia, mutua septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
Quam satis est morer, ex nitido fit rusticus; atque
Sulcos & vineta crepat mera; præparat ulmos;
85 Immoritur studiis, & amore senescit habendi.

INTERPRETATIO.

cliens manè, jamque convictor assuetus, jubetur ad villam suburbanam comitari per ferias Latinas imperatas. Is equo insidens agrum & aërem Sabinum valde laudat. Philippus videt ac ridet, dumque sibi joca & oblectamenta undequaque perquirat, festertia septem largi-

tur, aliaque septem commodare spondet. suadetque ut emat prædiolum. Vultei-
us emit. Ac ne te prolixo sermone plusculum detineam, de homine polito fit agrestis; & dein loquitur solum de sulcis ac vine-
tis: arbores disponit; macerat se cu-
ris, & in cupiditate possidendi inveterascit.

ANNOTATIONES.

deret & confisteretur mali. Nempe ipsius libertas & animi quies in discrimen ad-
ducebatur.

75. *Manè cliens.*] Patronum clien-
tes quotidie manè salutabant, officium-
que suum ei deferabant.

Certus conviva.] Sic Menæ liberta-
tati insidiabatur Philippus, sibi que mi-
mum parabat.

76. *Indictis Latinis.*] Feriis, quibus
erat liberis litium & jurgiorum quies,
servis autem operum & laborum, in-
quit Cicero 2. de Leg. n. 29.

Indictis.] Has enim tempore incer-
tas Magistratus vel Pontifex Maximus
in diem certam concipiebat indicabat-
que. Quatuor feriarum erant genera.
Stativæ, statis mensibus ac diebus
observatæ: ut Saturnalia, Lupercalia,
Agonalia, &c. Conceptivæ, ut Latinæ,
Sementinæ, Paganana, Compitalia.
Imperativæ, quas Consul Prætorve aut
Pontifex max. pro arbitrio imperabat.
Nundinæ, quæ feriae paganorum nefas-
tæ erant. Cetera ad ferias pertinentia
lege apud Alex. ab Alex. lib. 5. c. 7.

Latina.] Vario 5. de L. L. Latina
feria, dies conceptivus dictus à Lati-

nis populis, quibus pariter cum Roma-
nis jus fuit carnem petere ex sacris,
scil. ex tauro in Albano monte sacrifi-
cari solito, ad honorem Jovis Latialis.
Latinas ferias Tarquinius à principio
in unam diem indixit. Post reges au-
tem exactos altera dies adjecta populi
jussu. Demum restituta plebe, quæ ad
sacrum montem secesserat, à Consule vel
Præfecto Latinarum indictæ sunt in tres
aut quatuor dies. Interjecto deinde tem-
pore dilatas servatasque invenimus in
dies decem: ultra quos duo etiam post
Latinas religiosi habiti, quibus solemne
ludicrum in Capitolio exhibebatur, qua-
drigis concito cursu decertantibus. Hæc
Alex. ab Alex. mox cit.

77. *Sabinum.*] In Sabinis agris sita
erat Philippi villa. Vide Epod. 2.

80. *Septem festertia.*] Poëticè, pro
septem millia festertium. Nec enim
agellus septem aut etiam quatuordecim
nummis festertis emi poterat: ut bene
statuunt Budæus & alii. Vide postea lib.
2. Epist. 1. v. 33.

84. *Præparas ulmos.*] Ad vites su-
stendendas.

Verum ubi oves furto, morbo periire capellæ;
Spem mentita seges; bos est enectus arando;
Offensus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.

- 90 Quem simul adspexit scabrum intonsumque Philippus;
Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
Esse mihi. Pol, me miserum patrone vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.
Quod te per Genium, dextramque, deosque Penates;
95 Obsecro, & obtestor, vitæ me redde priori.
Qui simul adspexit, quantum dimissa petitis
Præsent, maturè redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum est.

INTERPRETATIO.

At cum coepit oves furto, & capras morbo perdere; cum messis spem fefellerit, boves autem arando confecti sunt; tum jacturis perculsus, nocte mediâ inscendit equum, iratusque ad Philippi domum properat. Hunc Philippus squalidum cernens atque horridum, dixit: Vultei nimis te laboriosum & anxium video. Vultei respondit: Certè miserrum appellabis, ô patrone, si verè me nominare volueris. quocirca enixè te rogo per Genium, & dextram, Penatesque deos, ut restituas me prisca conditioni. Itaque ubi primum aliquis agnovit quantum relicta præcellant concupitis, statim revertatur, ac resumat dimissa. Æquum est enim ut se quisque suâ mensurâ & pede metiatur.

ANNOTATIONES.

89. Iratusque Philippi tendit ad ædes.] Ergo jam Vultei hamo captus ejus aculeum sentit: Philippus autem parato inde sibi ludibrio gaudet & oblectatur.

92. Pol.] Idest, per Pollucem.

94. Genium.] Præsidens natalibus numen.

Penates.] Deos patrios ac domesticos, quorum erat religio sanctissima. Qui verò illi fuerint, haud constat. Alii statuunt Jovem, Junonem, & Minervam: alii Neptunum & Apollinem: alii cælum & terram, &c.

Dextramque.] Plin. lib. II. cap. 45. Inest, inquit, hominis dextra quadam religio, observatione gentium. Sic Virgil. Æneid. 4, v. 314.

Per ego has lacrymas, dextramque tuam,

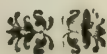
& Æneid. 7. v. 234.

Per dextram Ænea juro dextramque potentem.

96. Qui simul aspexit, &c.] Hæc aliqui dicta volunt à Philippo Vultei Menæ votis respondente: ego verò, ab Horatio apud Mæcenatem perorante.

98. Metiri se quemque suo mod. &c.] Debet unusquisque seipsum nosse, ac pervidere quamnam sibi conditio potissimum conveniat ad beatè vivendum. Sic fermè Persius in fine Sat. 4.

Tecum habita; & noris quam sit tibi carta supellex.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

Quædam ejus vitia obliquè vellicat.

Celso gaudere, & bene rem gerere, Albinovano Musa rogata refer, comiti scribæque Neronis. Si quæret, quid agam; dic, multa & pulcra minantem Vivere nec rectè nec suaviter. haud quia grandio Contuderit vites, oleamque momorderit æstus; Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis; Sed quia mente minùs validus, quam corpore toto. Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum: Fidis offendar medicis, irascar amicis,

INTERPRETATIO.

O Musa, Celso Albinovano comiti & scriba Neronis renuntia, quæso, salutem & prosperitatem. Si interroget, quid agam; responde, me plurima & præclara spondere, at vitam ducere nec bonam nec jucundam. non quod grandio frugerit vites, aut nimius irascar,

ANNOTATIONES.

1. Celso gaud, &c.] Seipsum ita hic Poëta reprehendit, ut Celsum in suâ personâ videatur arguere levitatis & arrogantie: quem supra (si quidem is idem est) jam nonnihil vellicavit, Epist. 3. v. 15. & seq.

Celso.) Corneliorum & Papiorum cognomen fuit Celsus; Posthumiorum autem Albinovanus: ut notat Torr. ex Appiano.

Gaudere, & bene rem gerere.) Sic amicos salutabant Græci; χαίρετε & εὖ πράττετε, quibus exoptabant prospera omnia. Plato sanitatem mentis potiùs optandam aiebat; atque ita salutandos familiares: σωφρονεῖς, vel γινώσκοντες.

2. Comiti scribæque Neronis.] Ex iis qui Magistratus in provincias sectaban-

tur, alii officii gratia, ut scribæ, medici, accensi, &c. alii honoris & amicitie causâ dumtaxat. Sic Jul. Florus Neronem comitabatur: de quo suprâ Epist. 3. Vide Cic. Verr. 4.

Scriba:) Librario, scribendis literis præposito. Gall. *Secrétaire des commandemens*.

4. Nec rectè. Non satis secundum virtutem;

Nec suaviter.) Epicurus ipse statuebat, absque virtute neminem posse suaviter vivere.

8. Nil audire velim, &c.) Malis meis remedium petere nolim è Philosophiâ, ut mens sana mihi sit in corpore sano. Juvenal Sat. 10. v. 156.

9. Fidis offendar, &c.) Recta mentibus minime obtemperans amicis,

10. Cur

- 10 Cur me funesto properent arcere veterno :
 Quæ nocuere sequar : fugiam quæ profore credam :
 Romæ Tibur amem ventosus , Tibure Romam.
 Post hæc , ut valeat ; quo pacto rem gerat , & se ;
 Ut placeat juveni , percunctare , utque cohorti.
- 15 Si dicet , recte ; primum gaudere , subinde
 Præceptum auriculis hoc instillare memento :
 Ut tu fortunam , sic nos te , Celse , feremus.

INTERPRETATIO.

eo quod lethargum fatalem à me depellere studeant : imo verò confister noxia , devitem profutura ; Roma instans desiderem Tibur , Tiburi autem Romam. Postea quare , quomodo se habeat , & quantum negotia promoveat , quàmque gratosus adolescenti sit atque ejus familiaribus. Si respondet , bene omnia procedere ; primò salvere jube , tum ad aurem insusurra monium istud : Nos tecum agemus , ô Celse , quemadmodum tu fortuna uteris.

ANNOTATIONES.

qui mederi conantur agritudini meæ.
 10. *Veterno.*) Morbo pertinaci , metaph. inconstantie animi , superbie , &c. De *veterno* , seu lethargo , lib. 2. Sat. 3. v. 30.

12. *Roma Tibur amem.* &c.] Dum Romæ sum , populares strepitus abhorreo , & rusticum ocium expeto : cum verò sum ruri , solitudinis inpatiens urbanam vitam desidero. lib. 2. Sat. 7. v. 28.

Roma rus optas : absentem rusticus urbem

Tollis ad astra levis.

Tibur.] Lib. 1. Od. 7. & 18. Lib. 2. Od. 6.

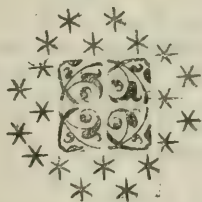
Ventosus.] Vel , levis instar venti ; vel , inflatus vento , & superbiens rebus secundis.

14. *Juveni.*] Tiberio Claudio Neroni : de quo Epist. seq. Item suprâ Epist. 3.

Cohorti.] Præcipuis amicis & familiaribus. Vide mox cit. Epist. 3. Sueton. Galb. c. 7. *Per hoc gratissimus Claudio , receptusque in cohortem amicorum , tanta dignationis est habitus* , &c. Senec. de Clement. l. 1. c. 10. cohors prima interioris admissionis.

17. *Ut tu fortunam , &c.*] Si ex amicitia Claudii Neronis prosperaque fortunâ non extollaris , te semper amicum habebimus. Sin autem , ac tui oblitus superbias , te negligemus velut amicitia nostrâ indignum. Lib. 3. Od. 27.

. . . bene ferre magnam
Disce fortunam.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Septimium illi commendat.

Septimius, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. nam cum rogat, & prece cogit
 Scilicet ut tibi se laudare & tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 Munere cum fungi propioris censer amici;
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.

INTERPRETATIO.

O Claudii Nero, solus nempe Septimius novus quanti me aestimes. Et enim quando me orat instatque precibus ut ipsum ad te perducam, & commendem tanquam non indignum amicitia & familiaritate principis, non nisi probos eligentis; quando putat me censer inter amicos interiores tuos; animadvertit scitque magis quam ego ipse, quantum apud te valeam. Plurima certe causatus sum. ut me excusarem. At veritus sum ne viderer minorem exhibuisse meam auctoritatem, eamque voluisse occultare, ut mihi soli utilis

ANNOTATIONES.

1. *Septim.*] Adverte. Lector, quam Poëta solers pariter ac modestus: qui quanto suam apud Claud. Neronem gratiam extenuat, tanto illam auget; ostenditque tenere se artem placendi principibus viris.

Septimius.] Is est de quo lib. 2. Od. 6.

Claudii.] De eo Tib. Claud. Nerone Augusti privigno, supra Epist. 3. initio.

3. *Tradere coner.*] Cic. lib. 7. Epist. ad Trebat. Sic ei te commendavi & tradi ut gravissimè diligentissimèque potui.

4. *Legenti honesta Neronis.*] Hæc laus gravissima est in magnate, tum verò per se tuam in juvene. Epist. præd. v. 14. Vide Pilius regis Phil. 100. non

adhæsit mihi cer prævum . . . cum superbo non edebam . . . non habitabis in mea domo qui loquitur iniqua, &c.

5. *Propioris amici.*] Apud. Senec. de Benef. lib. 6. cap. 33. non isti sunt amici, qui agmine magno januam pulsant, qui in primas & secundas admissi nes digeruntur.

7. *Cur excusatus abirem.*] ne commendatitiam hanc Epistolam ad te scriberem, tibi que molestus viderer.

8. *Mea finxisse minora.*] Exhibuisse minus posse me quam possum.

9. *Opis.*] Virgil. Æneid. 1. v. 604. grates persolvere dignas

Non equis est nostra, Dido.

Mihi commodus uni.] Quod sanct

- 10 Sic ego majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ descendi præmia, quod si
Depositum laudas ob amici jussu pudorem;
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumque.

INTERPRETATIO.

forem. Itaque ego devitans gravioris | cundiam abjeci, amici gratiâ; hunc
peccari notam, deveni ad speciem ur- | tuis aggrega, & existima probum &
bani vultus. Ergo si probas quod vere- | constantem.

ANNOTATIONES

invidiosum. Nam ex Platone, homo | urbanam interpretantur perfrictiorem;
non sibi soli, sed aliis quoque natus. | audaciorem, minus pudentem. Favet
10. Majoris opprobria culpa] Diffi- | quod mox sequitur: Depositum pu-
mulationem, invidiam, solius mei stu- | dorem.

11. Frontis ad urbana.] Solet qui | 12. Quod si depositum laudas, &c.]
in urbe degit, esse humanior atque | Si laudas quod malui apud te esse con-
officiosior; contra rusticus & agrestis, | fidentior, quam videri parum sincerus
fronte & verbis asperior. Alii frontem | ac fidelis amicus.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Vitam rusticam præ urbanâ laudat.

URbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad cætera panè gemelli.
Fraternis animis, quidquid negat alter, & alter.

INTERPRETATIO.

NOS ruris amantes salutamus Fus- | propè gemini. mente fraternâ, quod-
cum urbis amantem, in hoc ran- | cumque alter respuit, alter quoque recusat;
tium dispares valde, in reliquis autem

ANNOTATIONES.

1. Fuscum.] Aristio Fusco comœdia- | fuit in Satiris.
rum scriptori inscriptam vidimus jam | 1. Gemelli.] Perquam similes, ut
Oden 22. lib. 1. ejus quoque mentio | solent esse gemini.

5. Annuimus pariter, vetuli notique columbi.
 Tu nidum servas; ego laudo ruris amœni
 Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quæris? vivo, & regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo.
10. Utque sacerdotis fugitivus, liba recusò;
 Pane egeo jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturæ si convenienter oporteret,
 Ponendæque domo quærenda est area primum;
 Novistine locum potiore rure beato?
15. Est ubi plus tepeant hyemes: ubi gratior aura

INTERPRETATIO.

non verò consentimus ut vetuli & novi columbi. Tu nidum custodis: ego villa jucunda rivulos & saxa musco obducta atque silvam præfero. Quid plura? vivo, & rex sum statim atque discessi ab his quæ vos laudatis admodum, vulgo approbante. Placentias autem repudiis velut servus sacerdotis:

panem verò libis melle conditis suaviorem requiro. Quod si expedit vivere congruenter naturæ, atque area primò deligenda est ad extruendam domum; an scis locum aptiorem tranquillo rure? Estne locus in quo tepidiores sint hyemes: an quo minor aer

ANNOTATIONES.

5. Columbi.] Inter hos plurimus & minutus planè amor esse consuevit.

6. Nidum servas.] Resides in urbe Româ, quâ mirum in modum delectaris.

Laudo ruris amœni rivos, &c.] Columella vitam rusticam dicit esse proximam sapientiæ & quasi consanguineam. Vide Epod. 2. Seneca Hippolyth. Act. 2. vitæ rusticæ commoda sic describit.

Non alia magis est libera & vitio carens,

Rivusque melius vita quæ priscos colat,

Quam quæ relictis mœnibus silvas amat.

Non illum avara mentis inflammas furor,

Qui se dicavit montium insontem jugis:

Non aura populi, & vulgus insidum bonis,

Non pestilens invidia, non fragili favor.

Non ille regno servit; aut regno imminens

Vanos honores sequitur, aut fluxas opes;

Spes metusque liber, &c.

Nec scelera populos inter atque urbes sita

Novis, &c.

Et teste cœlo vivit, &c.

9. Quæ vos ad cælum fertis.] Scilicet honores, opes, favorem populi, pompam urbanam, &c.

10. Sacerdotis fugitivus.] Is fastidiens liba & placentas, quæ sacerdoti è sacrificiis obveniunt, simplicem panem appetit & præfert: herumque fugit præ illorum tædio. Ovid. Fast. 3.

Liba Dîs sunt, succis quia dulcibus idem

Gaudet, & à Baccho mella reperia ferunt.

12. Vivere naturæ convenienter.] Naturæ impetiri dumtaxat idonea & necessaria; negare autem quæ violenta expetit libido.

13. Ponendæque domo, &c.] Si vitæ beatæ & tranquillæ fundamenta jaccenda sint.

- Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
 Cum semel accepit solem furibundus acutum?
 Est ubi depellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 20 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
 Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
 Nempe inter varias nutritur silva columnas;
 Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furcâ, tamen usque recurrit,
 25 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
 Non qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatam potentia vellera fucum,

INTERPRETATIO.

temperet furorem Canicula, & tempora quibus Leo fervens suscipit ardentem solem? Estne locus in quo molesta sollicitudines minùs perturbent somnum? An herba pejus olet aut fulget quàm marmor Numidia? an aqua in vicis contendens frangere tubulos plumbeos, limpidior est quàm qua resonans labitur alveo declivi? Scilicet nemus

fovetur inter columnas versicolores: & laudatur domus habens prospectum ad campos remotos. Verùm tamen si furcâ naturam abigas, nihileminus redibit semper; & sensim victrix perfringet improbam libidinem. Enimverò qui discrimen ignoravit purpuram Sidoniam inter & lanam Aquinatæ succo im-

ANNOTATIONES.

16. *Rabiem Canis.*] Caniculæ ardorem molestos. Lib. 1. Od. 17. v. 17. Lib. 3. Od. 13.

Momenta Leonis, &c.] Æstum ferventem, dum sol obit signum Leonis, mensè Julio. Vide lib. 3. Od. 29. v. 19.

18. *Invida cura.*] Invidens homini & eripiens quietem.

19. *Libycis lapillis.*] Libya pro Numidiâ, quæ utraque est regio Africæ. Porro Numidicum marmor in pretio erat. Lib. 2. Od. 18. v. 4.

20. *Purior in vicis aqua, &c.*] Per tubos & canales plumbeos deducta. Aquæductus magno sumptu extructos Romæ passim vide apud Alex. ab Alex. &c.

22. *Nempe inter varias, &c.*] Satis patet, inquit Horatius, quanti rura æstinentur; cùm in media urbe, & in ædibus magnificentissimis nemora construantur, &c.

24. *Naturam expellas furcâ, &c.*] Erasmus, Sinus est, inquit, handfacile dediti qua nobis natura penitus indidit & insevit. Ducta metaphora à

ramis, qua appositâ furcâ torquentur aliò quàm natura posuerat: quâ sublata rursum vergunt eodem quò prius. Alii furcâ expellere, interpretantur, per vim, asperè, & ignominiosè expellere. Quod magis attridet. Cic. ad Attic. lib. 16. Epist. 1. sed quoniam furcillâ extrudimur, 'quanquam ibi alii leg. aliter. Aristophanes de Pace simili dictione utitur *διεγὼς τὴν Στὴν ἰώθην*. Juvenal. Sat. 13. v. 239.

. Tamen ad mores natura recurrit

Damnatos, fixa & mutari nescia.

25. *Et mala perrumpet furtim fastidia.*] Sapientior natura, quæ paucis contenta esse solet, vincet & damnabit fastidiosam luxuriem divitum pleraque malè expetentium, præter aut etiam contrà instinctum naturæ.

26. *Sidonio.*] Sidon & Tyrus urbes Phœniciæ, optimâ purpurâ nobiles. Vide lib. 3. Od. 29. & Epod. 16. sub finem.

27. *Contendere callidus ostro nescit Aquinatam, &c.*] Apud Aquinum La-

- Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 30 Quem res plus nimio delectavere secundæ,
 Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
 Invitus. fuge magna, licet sub paupere tecto
 Reges & regum vitâ præcurrere amicos.
 Cervus equum pugna melior communibus herbis
 35 Pellebat, donec minor in certamine longo
 Imploravit opes hominis, frenumque recepit.
 Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
 40 Libertate caret, dominum vehet improbus; atque
 Serviet æternum, quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
 Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
 Latius forte tuâ vives sapienter, Aristi;

INTERPRETATIO.

butam, detrimentum haud capiet majus & medullis perniciosius, quàm qui nesciet discernere falsum à vero. Qui rebus propter plusculum, ad versis perturbabitur. Si aliquid nimium aestimes, invitum relinques. De vita grandia. In tugurio inope beator vita duci potest, quàm ducant principes & principum familiares. Cervus pugnator equum arcebat pascuis communibus, donec in diuturnâ pugna inferior auxilium petiit ab homine, ac

frenum admisit. At posteaquam videret hostem devictum, nec tergo equitem nec ore frenum excussit. Ita qui timens inopiam spoliat se libertate metallis pretiosiore, infelix dominum feret, semperque servus erit, quia parvo contentus non est. Cui sua non congruent facultates, ut olim calceus, si pede sit amplior, destruet; si angustior, laedet. O Aristi vives sapienter conditione tuâ contentus:

ANNOTATIONES.

rii urbem fiebat purpura, sed quam periti faciliè dignoscebant longè viorem genuinâ & pietosâ è Tyro vel Sidone. Alii parum callidi in Aquinate, quod Sidoniam invaderetur, decipiebantur. Aquinum ignobile oppidum Angelici Doctoris Thomæ illinc oriundi fama subinde illustravit.

Od. 7.] Color est subrubens aut violaceus, è sanie confectus ostreorum, maxime verò muricis, cujus frequens piscatus est ad urbes innox dictas.

28. Propius medullas.] Metaph. à venenis aut morbis, quibus cum medullæ ac reconditiore partes corporis

attinguntur, de salute conclamatum est.

34. Cervus equum, &c.] Stesichoro fabulam istam attribuit Aristoteles, narratque Rhetor. 2.

40. Dominum vehet improbus, &c.] Sicut victor cervi equus in servitute hominis mansit, sic homo paupertate excelsâ mancipium fit cupiditatis & pecunie sibi dominantis.

42. Cui non conveniet sua res.] Qui opes habebit nimias, adeoque sibi non convenientes, tam ab iis laedetur quàm pes à calceo parum apto.

Ut calceus.] Proverbium est à Græ-

- 45 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
 Cogere quam satis est; ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique;
 Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
 Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ;
 50 Excepto quod non simul esses, cætera lætus.

INTERPRETATIO.

*meque redargues, quando videbis ac-
 cumulare plusquam sufficit, & non de-
 finire. Opes congesta unicuique domi-
 nantur vel serviunt, at debent magis* | *funè trahi quam trahere. Ego tibi scri-
 bebam ista ponde vetus Vacuna templum,
 hilaris sanè per omnia, nisi quod me-
 cum non sis.*

ANNOTATIONES.

cis derivatum : Ne supra pedem calcens.

47. *Imperat aut servit.*] Senec. de
 vitâ Beatâ : Divitia apud sapientem
 virum in servitio sunt, apud stultum
 in imperio.

48. *Tortum digna sequi, &c.*] Di-
 ctio videtur ducta à factis illis saltatio-
 nibus Romæ fieri consuetis ad restum,
 cujus principium tenens præsulor fun-
 nem ducere; alii verò fune duci, aut
 ductum funem sequi dicebantur. Tit.
 Liv. lib. 27. *Per manus recte data vir-
 gines sonum vocis pulsu pedum modu-
 lantes incesseunt.*

49. *Hæc tibi dictabam.*] Puero vel
 librario dictabam Epistolam hanc tibi
 mittendam.

Post fanum putre Vacunæ.] Hæc va-
 cationis Dea, Sabinis pridem culta fuit :

unde fanum ejus vetustate & carie de-
 tritum ac putre dicitur. Ingeniosè verò
 & lepidè se ipsè Poëta collocat ad Va-
 cunam, dum vacuus & otiosus scribit
 ad occupatissimum Fulcū Aristium.

Vacuna.] Vetustissima hæc Sabino-
 rum Dea, in agro Reatino sacra etiam
 habens nemora, ex Plin. lib. 3. c. 12.
 aliis dicitur Minerva, aliis Diana, Ve-
 nus, Ceres. Varro rer. Divin. lib. 1.
 ait esse Victoriā, quæ facit vacare à
 curis. vet. Schol. Porro Vacunalia De-
 cembri mensē celebrabantur à rusticis
 jam vacuis operum, post collectos fru-
 ctus. Ovid. Fast. 6.

*Nunc quoque cum sunt antiquæ sa-
 cra Vacuna,*

*Ante Vacunales stantque sedentque
 focos.*

EPISTOLA UNDECIMA.

AD BULLATIUM.

Ad felicitatem parum facit locus.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos ?
 Quid concinna Samos ? quid Cræsi regia Sardis ?
 Smyrna quid, & Colophon ? majora minora fama ?
 Cunctane præ campo & Tiberino flumine sordent ?

INTERPRETATIO.

O Bullati, quid censes de Chio, & an habent aliquid majus aut minus
 de Lesbo celatissimâ ? quid de famâ ? An omnia videntur spernenda
 Samo nitidâ ? quid de Sardis Cræsi præ Martio campo & fluvio Tiberi ?
 regiâ ? quid de Smyrnâ & Colophone ?

ANNOTATIONES.

1. *Quid tibi visa, &c.*] Bullatium clarissimas Asiæ minoris urbes pervagatum compellat Poëta : & quod nosset hanc esse ejus mentem, ut extra Romanam vix se beatè vivere existimaret, occasione sumit allèrendi, felicitatem minimè à loco pendere ; ac sapientem virum ubique locorum esse beatum posse.

Chios.] Insula maris Ionii : de qua lib. 3. Od. 19.

Lesbos.] Ægei maris insula ; nota, cum vino generoso, tum præsertim natalibus Alcei & Sapphonis : de quibus lib. 1. Od. 17. & 32. item lib. 2. Od. 13.

2. *Samos.*] Insula maris Icarii contra urbem Ephesum ; *concinna*, vel ædificis elegantissimis, vel cælo temperato, vel cultu præcipuo Junonis. Atque celebratam è valis fictilibus, quæ Samia dicuntur, non enim ob Pythagoram illinc oriundum, &c.

Cræsi regia Sardis.] Hæc urbs Lydiae, regia quondam Cræsi, hodie jacet. Cræsus immentis divitis inclutus, à Cyro subinde victus senat, quod an-

te Solen monuerat, rebus humanis haud esse fidendum. Nempe *fortuna vitrea est* : cum splendet, frangitur.

3. *Smyrna.*] Urbs Ioniae maritima, hodie regionis primaria.

Colophon.] Hæc civitas Smyrnam inter & Ephesum, mari pariter imminet : auro probatissimo celebrata est : dedit etiam locum dictioni isti : *colophonem imponere*, id est, ultimam operi manum adhibere. Inde fluxit, quod cum exardesceret bellum inter populos quospiam, illud statim consecratur, ubi primum alteros equitatu suo juvissent Colophonii, Strabo.

Majora minora fama.] Suntne urbes istæ superiores an inferiores laudibus, quas illis fama tribuit.

4. *Campo.*] Anticennissimo illo ad Tiberim, exercitationibus Rom. juvenutis celeberrimo. Metonym. pro urbe Roma. Lib. 1. Od. 8.

Tiberino flumine.] Albulæ pridem dictus is fluvius Romam interfluens, Tiberino Albæ rege submerso novam est appellationem sortitus. Lib. 1. Od. 2. Ovid. Fast. 2.

- 5 An venit in votum Attalidis ex urbibus una ?
 An Lebedum laudas odio maris atque viarum ?
 Scis, Lebedus quam sit Gabiis desertior atque
 Fidenis vicus : tamen illic vivere vellem,
 Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
 10 Neptunum procul è terrâ spectare furem.
 Sed neque qui Capua Romam petit, imbre lutoque
 Adpersus, volet in caupona vivere : nec qui
 Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
 Ut fortunatam plene præstantia vitam.
 15 Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
 Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.

INTERPRETATIO.

An optares aliquam è civitatibus Attali ? an Lebedum cupias, maris pertasus atque itinerum ? BULLAT. Nosti quàm Lebedus desertum sit oppidum, plus nempe Gabiis & Fidenis : attamen ego mallet ibi degere, atque immemor propinquorum, usque contemptus, è terrâ mare tumidum eminus contemplari. HORAT. At nec qui

Capuâ Romam pergit, pluviam & cæno conspurcatus morari semper in cauponâ velit, nec qui contraxit frigus, laudat furnos & balnea tanquam præsentia vitam omnino felicem. Neque si te vehemens Auster exagitaverit in aperto mari, ideo vendas navim ultrâ mare Ægæum. Certe hominem sana

ANNOTATIONES.

Albula, quem Tiberim mersus Tiberinus in undis

Reddidit.

5. Attalidis ex urbibus una.] Quædam ex urbibus Asiaticis, quas tenuit rex Attalus, Lib. 1. Od. 1. Lib. 2. Od. 18.

6. An Lebedum laudas odio maris, &c.] Adeone pertædet navigationis & peregrinationis, ut in quovis ignobili & deserto vico malis subsistere ac residere, quàm mare aut quodvis iter amplius inire ?

Lebedum.] Oppidum Asiæ minoris, ad oram sinus Ionici : ubi quotannis Scenici ludi celebrabantur in honorem Liberii. Strabo. Non desunt qui vicum esse in Italia maritimum dicant.

7. Scis Lebedus, &c.] Responsio est Bullatii odium suum maris & viarum exhibens. Hæc tamen cæteraque omnia ipsi Horatio tribui possunt.

Gabiis, Fidenis.] Duo hæc oppida Latii in Sabinis posita.

10. Neptunum procul, &c.] Deum

Horat.

maris, Meton. pro ipso mari. Lucret. lib. 2.

Suave, mari magno motantibus aquora ventis,

E terrâ magnum aliterius spectare laborem.

11. Sed neque qui Cap. &c.] Vel se ipse Poëta corrigit : vel Bullatium refellit similitudine conglobatâ. Quasi viator in cauponâ semper diversati velit qui lutum itinere collectum illic absterferit, madidasque imbre vestes exsiccaverit, atque imbrium lutique odio viam ac patriam nolit repetere.

Capua.] De hac urbe Campaniæ præcipuâ, Epod. 16. & Lib. 1. Sat. 5.

Romam petit.] Longo itinere.

13. Furnos & balnea laudat.] Calida nempe loca.

15. Auster.] Ventus meridionalis pluvius admodum & procellosus. Lib. 2. Od. 14.

16. Idcirco navem trans Æg. &c.] Velut nunquam rediturus in patriam.

FFFf

- Incolumi Rhodos & Mitylene pulcra facit, quod
 Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
- 20 Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,
 Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
 Tu quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
 Gratâ fume manu, nec dulcia differ in annum;
 Ut quocunque loco fueris, vixisse libenter
- 25 Te dicas. Nam si ratio & prudentia curas,

INTERPRETATIO.

mentis non plus juvat Rhodus & claustra Mitylene, quam lacerna in solstitio æstivo, campestre tempestate nivali, Tyberis hyeme, focus mense Augusto. Dum potes, & sors propitiâ exhibet faciem, Roma lauda Samum, & Chium,

& Rhodum procul positas. Quodlibet verò tempus felix tibi Deus concefferit, gratâ manu accipe: nec in annum differ latitiâ; ut quavis in regione degas, te sponte ibi commorari declares. Enimverò si ratio & sapientia,

ANNOTATIONES.

latius ducens in regione transmarinâ vitam finire, quam navigationis incommoda & pericula iterum experiri.

Ægæum mare.] Lib. 2. Od. 16.

17. *Incolumi Rhodos, &c.*] Vir sapiens ad beatam vitam non magis expetit Rhodum aliaque urbes florentissimas, quam penulam æstate, &c. Vel sensus est: Quamvis jactatus sis Austro & tempestatibus, attamen salvus evasisti: nec te morari debet incolamem Rhodus, &c. Ergo Romam redi quamprimum, dum vales; ubi apud nos jactes & extollas Rhodi pulcritudinem ac Mitylenæ, Samum etiam & Chium, &c.

Rhodos Mitylene.] Insulæ rebus omnibus felices. Vide lib. 1. Od. 7.

18. *Penula solstitio.*] Pallum densum adversus imbres & frigus, fervente æstu, Junio mense; in solstitio æstivo, cum sol ultra non progreditur. Macrobi. somn. Scip. lib. 2. cap. 7. *Constat solem neque sursum ultra Cancrum, neque ultra Capricornum decursum meare: sed cum ad Tropæorum confinita pervenerit, mox reverti: unde & solstitia vocantur.* Et quia æstivus Tropicus temperata nostra terminus est, ideo cum sol ad ipsum finem venerit, facit nobis æstivos calores, de vicino

urens sensu majore subjecta.

Campestre.] Subligaculum aliqui interpretantur: alii tenuiorem vestem, quâ incuti juvenes seise in campo Martio exercebant.

19. *Per brumam Tiberis.*] Quasi verò quicquam hyme cupiat flumen subire, seque in eo lavare, aut natâre.

Sextili mense.] Ardente cœlo & Caniculâ. Vide supra Epist. 7.

Caminus.] Vox Græca est fornacem significans: *ἄπὸ τῆς καύματος*, à calore. Ilidor.

21. *Roma laudetur Samos, &c.*] Hæc Builiatus: Romæ sim modò; laudabo sponte Samum, Rhodum, &c. At ad eas urbes & insulas navigare ne mihi contingat in posterum. Vel hæc pariter & quæ sequuntur intellige ab Horatio dicta, quemadmodum explicavi paulò ante.

22. *Tu quamcunque Deus, &c.*] Reponit Horatius: Imo quacunque horâ & quocunque loco lætus ac beatus esse potes, si ratio & prudentia duces tibi sint. Vel, interim dum ad nos redeas, hinc felicibus frui, ubique lætus esto: & æquo animo quavis accipe.

23. *Nec dulcia differ.*] Lib. 1. Od. 8. *Dona præsentis cape lætus hora.*

Non locus effusi latè maris arbiter aufert;
Cælum non animum mutant qui trans mare currunt.
 Srenua nos exercet inertia. navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
 30 Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

INTERPRETATIO.

non autem situs arcens mare exundans, abigit sollicitudines; qui ultra mare navigant cælum quidem mutant, non verò animum. Gravis nos tenet socordia. Navibus & equis vitam beatam quarimus. Atqui hîc est illud quod quaris, est Ulubris; modo tibi pacata mens adfuerit.

ANNOTATIONES.

26. Locus effusi latè maris arbiter.] Urbs quavis ad mare pulcherrima & potentissima, portu commoda, navigatione celebris, egregiè munita aggeribus, quibus velut ad arbitrium fluctus maris assilientes frangit ac domat.

27. *Cælum non animum mutant, &c.*] Pythagoras dicebat, non mutatione locorum prudentiam doceri, aut imprudentiam tolli.

28. Srenua inertia.] Oxymoron. Navibus atque quadrigis.] Gall. par mer & par terre: Item: à pied & à cheval.

29. Quod petis hic est.] Ne longè quæras, quod in promptu est. Si sapias, ubicunque sis, felicitatem præsto habes, vel in quovis angulo & oppidulo maxime obscuro & ignobili; v. g. Ulubris, in Italia; vel Lebedi in Asiâ.

30. Ulubris.] Ulubræ, oppidum Latii in Campaniâ prope Velitras, desertum ac vile, hoc unum habens memorabile, quod Augustus Cæsar in eo sit educatus.

Animus si te non deficit equus.] Plaut. Aulul. Pol. si est animus æquus tibi, satis habes qui benè vitam colas.

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

Tantum dives quisque, quantum rebus utitur.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
 Si recte frueris; non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas.
 Pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pèdibusque tuis; nil
 Divitiæ poterunt regales addere majus.
 Si fortè in medio positorum abstemius herbis
 Vivis & urticâ; sic vives protinus, ut te.

INTERPRETATIO.

O Icci, si verè potiaris proventibus Agrippæ, quos in Sicilia percipis, majores tibi opes dare nequit Jupiter. Desine conqueri. Nec enim est inops qui rerum habet usum. Si venter si

latus ac pedes commodè sunt, nihil amplius regum divitiis conferre valent. Si forè inter edulia possessa sobrius vesceris oleribus & leguminibus, ita porè

ANNOTATIONES.

1. Fructibus Agrip.] Ad Iccium hunc est Od. 29. lib. 1. ubi sicut & hic ejus cupiditas notatur, non sine multo Sattyrico sale.

Agrippæ.] Is Augusti gener, de quo lib. 1. Od. 6.

Siculis.] Sicilia insula Italiæ adjacens, & ab eâ angusto satis freto divisa; triangularis formæ est: habet in circuitu plus quam sexcenta passuum millia; omnium maris mediterranei amplissima censeatur. frumenti adeo ferax, ut horreum populi Romani dicebatur. Cie. Verr. 4. Sapiens ille M. Cato penariam cellam Reip. nostræ nutriticem plebis Rom. Siciliam nominavit.

Quos colligis.] Velut procurator aut coactor ab Agrippa constitutus, ad colligendos fructus ex agris fructuaris, pascuis, vectigalibus. Sunt qui Iccio

donatos ab Agrippâ asserant agros. Verum quod ait Poëta, *frueris*, indicat magis usumfructum fuisse concessum, id est, jus utendi fruendique iis quæ Agrippæ erant.

5. Si ventri bene, &c.] Si cibus potusque suppetit, si stratum & cubile, si equus, vel potius caleci ac indumenta. Hinc volunt quidam Iccium perstringi velut Epicureum. Quin imò paulò post Stoicus fuisse ostenditur, ac rerum sublimium studiosus.

8. Urticâ.] Plin. lib. 21. cap. 15. *Urtica incipiens na ci vere, non ingratæ, multis etiam religioso in cibo est, ad pellendas totius anni morbes.* Vide & Dioscorid. lib. 4. cap. 94. Nihil ad rem *Urtica* piliculus carnis tenerissima, coctu facilis, in mari Siculo frequens: de quo Athen. lib. 3.

- Confestim liquidus fortunæ rivus inauret :
 20 Vel quia naturam mutare pecunia nescit ,
 Vel quia cuncta putas unâ virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregrè est animus sine corpore velox :
 Cùm tu inter scabiem tantam & contagia lucri ,
 15 Nil parvum sapias ; & adhuc sublimia cures :
 Quæ mare compescant causæ ; quid temperet annum ;

INTERPRETATIO.

visitabis, ut fors te statim aureo flumine locupletet : seu quoniam pecunia nequit indolem mutare ; sive quod omnia infra solam virtutem ponis. Non est quod demiremur si Democriti agros & sua depascatur grex alienus, dum mens agilis velut extra corpus peregrinatur ; quandoquidem tu in tantâ prurigne & tuo quasi, nihil abjectum cogites, atque excelsâ meditaris ; puta quæ causa cohibeant mare ; quid tempora componat ;

ANNOTATIONES.

9. *Rivus inauret.*] Allusio est ad fabulam Mædæ Phrygiæ regis, qui cùm stolidè optaret in aurum converti quicquid contrectasset, jamque cibus pariter immutatis fame periret ; tandem Bacchi, vel Apollinis, consilio sese abluit in Pactolo flumine, quod exinde inauratum pretiosas coepit arenas volvere. Cicero ad Trebatium scribit : *Malle te puto à Cesare consuli quam inaurari.*
 10. *Vel quia naturam, &c.*] Liberalior non sit avarus et si opibus affluat, nec abundanti pecuniâ cupiditas imminuitur.
 11. *Vel quia cuncta putas, &c.*] Satyricè vellicat ejus parsimoniam ; quasi oleribus vescatur, præ amore virtutis, & contemptu dapum exquisitarum : cùm sordidâ paritate & avaritiâ potiùs ducatur.
 12. *Miramur si Democriti, &c.*] Adeo mirari non debemus quod Democritus ita neglexerit patrimonium, unis rebus philosophicis intentus, ut etiam agros & fruges suas permitteret à vicinorum pecoribus devorari. Tu certe, Icci, mirabilior es ; qui quidem augendis opibus sedulo vacas, simul & studio rerum maximè sublimium. Irrisio falsissima.
Democriti] Abderites iste Philosophus ex atomis constare omnia statuebat ; Naturalia, Moralia, Mathematica, omnesque disciplinas liberales callebat. Vixit cum Socrate, circa Olympiadem 80. consequit verò ad annum ætatis 109. Plinius eum vocat *sagaciissimum ac vita utilissimum*. Cicero passim laudat. 1. de nat. D. n. 121. *Democritus vir magnus in primis, cujus fontibus hortulos suos Epicurus irrigavit.* n. 69. ait, esse corpuscula quadam *lavia, alia aspera ; rotunda alia, partim angulata ; curvata quadam & velut adunca ; & ex his effectum esse cælum atque terras, nullâ cogente naturâ, sed concursu quodam fortuito.* 4. Acad. Qu. 56. ex individuis omnia gigni affirmat. & n. 121. *asperis & lavibus, hamatis uncinatisque corporibus concreta hæc esse.* &c.
 13. *Dum peregrè est animus.*] Dum mens extra corpus veluti peregrinata naturæ arcana scrutatur ; adeoque non advertit quæ circa se gerantur. Cic pro Milone. *An vero tu solus ignoras ? tu hospes in hac urbe versaris ? tua peregrinantur aures ?*
 14. *Scabiem.*] Avaritiam instar scabiei adhærescentem, serpentem, mordentem.
 16. *Quæ mare compescant causæ.*] Ne terram obruat, cùm eâ si altius. Propert. lib. 3. Eleg. 4.
Curve suos fines altum non exeat aquor.
Quid temperet annum.] Quid varias temporum faciat commutationes æ-

- Stellæ sponte sua, iussuene vagentur & errent;
 Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem;
 Quid velit & possit rerum concordia discors;
 20 Empedocles, an Stertini deliret acumen?
 Verum seu pisces seu porrum & cape trucas,
 Utere Pompeio Grospho; & si quid petet, ultrò

INTERPRETATIO.

an sidera per se, an imperata errent ac discurrant; quid Lunam faciat absque lumine, quid lumen ejus producat; quid valeat efficiatque dissentiens rerum con-

sensio; utrum Empedocles, an Stertini subitulus aberraret. At five pisces five porrum aut cape occidis, familiariter adhibe Pompeium Grosphum; ac si aliquid roga-

ANNOTATIONES.

vices, quatuor anni tempestates, ver, æstatem, autumnum, hyemem.

17. *Stella sponte sua, iussuene vag, &c.*] An motu proprio, an iussu & impulsu externo. Virgil. Æn. 9. v. 21. palantes cælo stellas dicit. Plin. lib. 2. de his multa. Cap. 6. septem sidera ab incessu vecania errantia, inquit, cum errent nulla minus illis, &c.

18. *Quid premat obscurum Luna, &c.*] Quid Lunam crescere ac decrecere mensibus singulis efficiat? Plin. mox cit. lib. cap. 9. Omnium admirationem vincit Luna sidus terris familiarissimum. Multiformi hac ambage torsit ingenia contemplantium, & proximum ignorari maxime sidus indignantium: crescens semper aut senescens: & modò curvata in cornua, modò aquà portione divisa, modò sinuata; Immensa orbe pleno, ac repente nulla: alià; pernox, alià; fera, &c.

19. *Quid velit & possit rerum concordia discors.*] Quomodo elementa quatuor inter se pugnantiâ concinnam tamen mundi compagem relque omnes constituant, perinde ac si virtutes non contrarias haberent. Lactant. lib. 2. c. 10. Discordi concordia mundum constare, dicit. Ovid. Metamorph. 1. cap. 3.

Quippe ubi temperiem sumpsere humorque calorque,

Concipiunt; & ab his oriuntur cuncta duobus.

Cumque sit ignis aqua pugnax, vapor humidus omnis

Res creat: & discors concordia scætib; apta est.

20. *Empedocles, an Stertini deliret acumen.*] Empedocles sanè haud cum Stertino comparandus, præter quàm quod (ut est in Epist. ad Pisones, v. 464.)

. Deus immortalis haberi

Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætænam

Insult.

Quà certè unâ vesaniâ æquavit aut superavit stultitiâ multiplicem Stertini abundè ventilatam, lib. 2. Sat. 3. Præterea verò id habent simile, quod ut Stertinius ducentos ac viginti libros Stoicorum versibus Latinis descripsit, ita Empedocles Pythagorea acuto magis quàm utili carmine complexus est: ac sic nimirum uterque Philosophiam obscuriorem reddidit; saturoque se labore pariter maceravit. De Empedocle iterùm dicemus ad locum mox cit. Epist. ad Pisones.

21. *Seu pisces, seu porrum, &c.*] Seu lautè, seu frugaliter victitas. Vel, seu Pythagoreus es sobriusque, & ab omni animalium carne abstines, leguminibus autem vesci arias: seu more Epicureorum pisces ac dapes exquisitas sectaris. In deliciis pisces habitos patet ex dictis lib. 2. Sat. 4.

22. *Utere Pompeio Grospho.*] In contubernium tuum ac familiaritatem adhibe Pompeium Grosphum, Equitem Ro. è Sicilia oriundum, Hunc Horatii fuisse

- Defer. nil Gropshus nisi verum orabit & æquum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
 25 Ne tamen ignores quo sit Romana loco res,
 Cantaber Agrippæ, Claudii virtute Neronis
 Armenius cecidit. Jus imperiumque Phraates
 Cæsaris accepit genibus minor. Aurea fruges
 Italiæ pleno diffudit copia cornu.

INTERPRETATIO.

rit, sponte dona. Nihil Gropshus petet
 nisi rectum & justum. Vilis est amico-
 rum proventus, quando bonis quidpiam
 deest. Ne autem nescias quo statu sit
 Respublica: Cantabri ab Agrippæ, Ar-

menii à Claudio Nerone subacti sunt.
 Phraates supplex subdidit se legibus ac
 potestati Cæsaris. Abundantia pleno cor-
 nu fruges Italia profudit.

ANNOTATIONES.

amicum, tum ex hoc loco innotescit,
 cum ex Ode 16. lib. 2.

24. *Vilis amicorum est annona*, &c.]
 Parvo constant amici, cum boni viri
 non omnino sunt divites. hos enim vili
 pretio comparabis tibi que adjunges, vi-
 delicet haud ita difficiles, sed officio-
 sos; haud in petendo importunos, sed
 verecundos. At contrâ opulentos, quip-
 pe ut plurimum arrogantes ac superbos,
 demereri sibi que conciliare non ita fa-
 cile est. Passeratius legit; *bonis ubi quid
 des*: Sensu non valde absimili. Plaut.
 Trinum. *carissimam proberum esse an-
 nonam*, ait, *improborum verò proven-
 tum multo uberrimum*.

26. *Cantaber Agrippæ*, &c.] Ex his
 innuitur scripta hæc Epistola, Augusto
 sextum consule, anno imperii ejus de-
 cimo sexto, qui fuit insignitus triplici
 ejus victoriâ, Cantabricâ, Armenicâ,
 Parthicâ. Georg. Fabric. Anno U. C.
 circiter 733. Cantabros à L. Æmilio
 jana ante debilitatos victosque, at rur-
 sum bellum moventes Agrippa subegit.
 Eodem tempore Tiberius in Armeniam
 profectus regnum Tigrani restituit.
 Parthi demum his percussi amicitiam
 Augusti petiverunt; Phraatesque re-
 gnum suum recuperavit.

Cantaber.] De Cantabris lib. 2. Od.
 6. lib. 3. Od. 8. lib. 4. Od. 14.

Agrippæ.] Vide citat. mox lib. 2. Od. 6.
*Claudii virtute Neronis Armenius
 cecidit*.] Sueton. Tiber. cap. 9. *Sti-
 pendia primâ expeditione Cantabrica
 Tribunus militum fecit*. Deinde ducto
 ad Orientem exercitu, regnum Arme-
 nia Tigrani restituit, ac pro tribunali
 diadema imposuit. Recepit & signa.
 qua M. Crasso ademerant Parthi. De
 Claud. Nerone suprâ Epist. 3. & 9. De
 Armeniâ lib. 2. Od. 9.

25. *Phraates*.] Persarum rex & Par-
 thorum. Vide lib. 2. Od. 2.

28. *Genibus minor*.] Supplicans apud
 Augustum Cæsarem. Plin. lib. 11. cap.
 25. ita scribit: *Homini genibus qua-
 dam inest religio, observatione gentium.
 Hæc supplices attingunt: ad hæc manus
 tendunt: hæc ut aras adorant: fortasse
 quia inest iis vitalitas*. Virgil Æn. 3.
 v. 607.

. . . *Genus amplexus geni-
 busque volutans*

Hæc erat.

Quem in locum Servius, *Genus*, in-
 quit, *miseri cordia consecrata*, ut aures
 memoria, frons genio, dextra fidei.

Aurea fruges, &c.] Abundans est
 frugum annona & proventus in totâ
 Italiâ.

29. *Pleno copia cornu*.] Vide lib. 2.
 Od. 17.

EPISTOLA XIII.

AD VINNIUM ASELLAM.

Docet quâ ratione libros Augusto decenter offerat.

UT proficiscentem docui te sæpe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vinni;
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet.
 Ne studio nostri pecces; odiumque libellis
 5 Sedulus importes, operâ vehemente minister.
 Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ;

INTERPRETATIO.

Quemadmodum non semel nec paucis per nimium erga nos affectum; atque
admonui te diu cedentem, ô Vinni; invidiam scriptis nostris confles nimis
offeres Casari libros meos sigillo clausos, sedulitate & officiosiore studio. Quod si
si quidem benè valeat, si hilari sit ani- librorum morum onus tibi molestiam
mo, tandem si petat. Cave ne erres faceßat;

ANNOTATIONES.

1. *Ut proficiscentem.*] Scripto iterat Horatius mandata verbo ante commissâ Vinnio suo vel ministro vel familiari. Rursum fuisse illum intelligimus.

Sæpe diuque.] Nempe, ut ad Brutum lib. 2. Epist. 16. scribit Cicero, permagni interese, quo tempore Epistola reddatur. Nam quemadmodum qui ad nos intempestivè adeunt, molesti sæpe sunt; sic epistola offendunt non loco reddita.

2. *Signata volumina.*] Æquum est enim ut primo rei missæ aspectu fruatur ille ad quem mittitur, præsertim si vir sit primarius. Quod si quis præcipere aut per incuriam improbitatemve librarii vel tabellarii interciperet, minus vile & pessum ire censendum.

Volumina.] Gall. un rouleau de papiers.

Vinni.] Is C. Vinnius Fronto dicitur vet. Comment.

3. *Si validus, si lætus erit.*] Cicero, mox cit. Præcepi ei quem ad te misi,

ut tempus observaret epistola tibi reddenda utrum cum sollicitudinibus aliquid haberes; an cum ab omni molestiâ vacuus esses. Noster lib. 2. Sat. 1. v. 18.

. Nisi dextero tempore Flacci

Verba per attentionem non ibunt Casaris aurem.

Si denique poscet.] Hinc apparet expectita ab Augusto fuisse ea carmina, quæ Horatius per Vinnium mittebat. Itaque mandat Vinnio, ut sistat se decenter coram Principe, expectetque paulum dum suo nomine salutaris Cæsar ulterò quærat, num ab eo sint delata quæ poposcerat.

4. *Ne studio nostri pecces. &c.*] Quisquis vel non opportunè, vel ineptè rem molitur, perdit. Pindarus egregie: *ὁ δὲ θεῶν παῖς ἐστὶν ἄλογος*; *εὐπορίας* omnis rei summam, caput, persectionem continet. Pyth. Od. 9.

6. *Si te forte gravis, &c.*] Nihil Abjicere

Abjicito potius, quàm quo perferre juberis,
Clitellas ferus impingas, Afinaeque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.

- 10 Viribus utêris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus: ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
15 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresque morari

INTERPRETATIO.

propterea magis, quàm rusticè protrudas nes: ne sub brachio codices meos defe-
sarcinam illuc quo deportare imperavi: ras, ut agrestis agnum; ut bibax Pyr-
fisque patris tui Afina cognomen tradas rhia sphaerulas lana furto ablata, ut
in ludibrium, & fabula fias. plebeius conviva soleas ac pileum. Pra-
Contende per colles, fluvios, lacunas, terea ne obvio cuique effutias, te magno
Cum autem eò deveneris feliciter quò labore portasse carmina oculos & aures
tendis, hunc in modum fasciculum po-

ANNOTATIONES.

age omnino potius quam temerè & inconsideratè quidquam agas coram augustissimo Imperatore. Cave ne delatum munus parum decorè tradas, aut flolidè festinando, aut præpropere mandatis perfunctum esse cupiendo.

8. *Clitellas.*] Thecas librorum. Al- ludit ad Afinae cognomen, ut & in sequentibus.

Ferus.] Præceps, inurbanus, stupidus.

Impingas.] Solent asini grave molestumque sibi onus excutere, & in terram impingere.

Afinaeque paternum, &c.) Pater Vinnii Afina, hinc Vinnius Afella cognomen habuere.

10. *Viribus uteris per clivos.*] Viriliter ac strenuè ascendes superabisque ardua loca urbis septem collibus inspicatæ, ut ad ædes Augusti pervenias in monte Palatino constitutas.

Lamas.] Fluvii fossas, vel majores lacunas aquam pluviam continentes. ὠτο τὴ λανῶ, quæ vorago viarum est, seu fossæ fluviorum. Hinc quoque

dictæ sunt laminae puerorum voratrices. Hæc vet. Interp. Alii tamen aliter de istis, Ennius

Silvarum salus, latebras, lamasque lutosas.

11. *Victor propositi simul ac, &c.*] Cum propositum finem adeptus eris, ac perveneris ad Augusti palatium.

12. *Sic positum servabis onus, &c.*] Decenti aptoque gestu libros deferre in manibus, non autem sub brachio.

Pyrrhia.] Nomen est ancillæ, in fabula quadam Titinii; quæ furata lanæ glomos ita gestavit, ut deprehensa sit. Ita vet. Schol.

15. *Ut cum pileolo soleas.*] Ut vicinus ex eadem tribu ad cenam invitatus pileolum ac soleas portat, indeque reportat, nempe teneas sub axillâ. Ex isto loco patet, pileolum habuisse veteres conviviis proprium ac peculiatum: qualem etiamnum plerique nostrates interdum assumunt inter epulandum, velut aptiorem, leviorē, commodiorem. De soleis dixi ad Sat. 8. lib. 2.

Horat.

GG ggg

Cæsaris. oratus multâ prece, nitere porro.
Vade, vale: cave ne titubes, mandataque frangas;

INTERPRETATIO.

Augusti oblectare idonea. Etiam atque | *ne vacilles, aut præceptorum quidquam*
etiam rogatus perge ultra. Ito, vale: | *prætermittas.*

ANNOTATIONES.

18. *Oratus multâ prece nitere porro.*] immorare, ne obsequere; imò abi quam-
A me toties rogatus, ô Vinni, di- | primùm.
genter ac sedulo exequere & perfice | 19. *Cave ne titubes, &c.*] Constan-
quod præcepi. Alii sic: Etsi fortè cu- | ter age: quæcunque verò docui te
riosus quispiam oret te percuncteturque, | sæpe verbo, & nunc scripto hoc, ac-
quid rei sit propter quam veneris; ne | curate observa.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM SUUM.

*Illum reprehendit, quod habitationem urbis
desideret.*

V Illice silvarum & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focus, &
Quinque bonos solitum Barjam dimittere patres;

INTERPRETATIO.

O Procurator nemorum & pradii | nis, quinque licet familiis habitatum, &
me mihi restituentis, quod tu sper- | probos quinque senes Barjam mittere

ANNOTATIONES.

1. *Villice silvarum, &c.*] Hujus
Epistolæ argumentum convenit cum se-
ptimâ & decimâ, at diversè tractatur.
Villæ.] Villæ custos, alique servus
sibi subditis agrorum colendorum opus
dispensans. Vario lib. 1. de re rust.
cap. 11. *Villicus agri colendi causâ con-*
stitutus; appellansque à villâ, quod
ab eo in eam convenerunt fructus, &
evolvuntur cum veniunt.
Mihi me reddentis.] Urbanæ scili-
cet occupationes me mihi præcipiunt,
inquit Poëta: at mihi me reddit ru-
ris solitudo, otium, tranquillitas; ubi
memetipso frui videor, ac meus esse.
nam Romæ sum Mæcenatis & amico-
rum. Vide suprâ Epist. 7.
Agelli.] Is situs erat ultra Tibur,
ad octavum ab urbe lapidem in viâ
Valeriâ. Postea Epist. 16.
2. *Habitatum quinque focus.*] Am-
plum satis & sufficientem ad habitatio-
nem quinque familiarum, servitium
nempe.
3. *Quinque bonos solitum, &c.*]
Bonos homines ætatis provectæ, quin-

- Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
 3 Evellas agro, & melior sit Horatius, an res.
 Me quamvis Lamiæ pietas & cura moratur
 Fratrem mœrentis, raptō de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
 Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 10 Rûre ego viventem, tu ducis in urbe beatum.
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
 Stultus uterque locum immeritum causatur iniquè.
 In culpa est animus, qui se non effugit unquam.

INTERPRETATIO.

consuetum; contendamus utrum ego diligentius ex animo meo vepres evellam, an tu ex agro; atque utrum plus valeat Horatius, an ejus prædium. Etsi me Romæ detinet caritas & amor Lamiæ fratrem desiderantis, & sic cum morte præreptum dolentis, ut nihil solatii admittat; attamen eò me impellit mens & animus, & exoptat frangere repagula spatiari impediētia. Ego felicem appello degentem ruri; tu contra in urbe commorantem. Scilicet qui alienam conditionem cupit, propriam odit. Fatuus uterque improbè criminatur locum innoxium. Imò accusandus est animus, qui se nunquam deserit.

ANNOTATIONES.

que familiarum capita, servos frugi; qui Barjam mittebantur ad nundinas; venalesque fructus eò convehēbant. Varro ante cit. Alii interpretantur homines grandes natu mitti solitos ad lites in Barjâ dirimendas: imò & Senatores Romam interdum accitos. Verum auscultandus magis Theod. Marcilius sic scribens in hunc Horatii locum: Non injucunda stultitia est narrantium hic de quinque Senatoribus, & quasi Patribus conscriptis, qui ex Horatii agello Barjam venientes de summâ Sabinorum Rep. deliberent.

Barjam.] Al. Varjam. oppidum Sabinorum ad fluvium Anienem.

4. Certemus spinas, &c.] Videamus an tu diligentius agrum colas, an ego animum. utrum ego studiosius curas mentem pungentes refecem, quam tu vepres herbasque inutiles noxiasque ex agro evellas.

5. Melior sit Horatius an res.] Ego certè melior, inquit Horatius, quia memet excolere studeo: res verò deterior, quia parum curas & colis, ô villice, quam fastidis.

6. Me quamvis Lamiæ, &c.] Quamquam ego Romæ detineor, & validus

sumo amoris in Lamiæ vinculo constringor; mens mea tamen querit evadere; perpetuoque tendit rursus & in villam.

Lamiæ pietas.] Vide lib. 3. Od. 17.

8. Istuc.] In agrum meum Sabinum, unde tu in urbem redire perpetuam cupis.

9. Amat spatiis obstantia, &c.] Hinc sæpius impedimenta quælibet excutio, frango, transilio; ut libertate, otio, meque ipso fruatur apud villam meam; ac spatiet tantillum, animumque reficiam urbani tumultus perturbatum.

Claustra.] Metaph. à circo, in quo certis claustris detinebantur equi, donec liceret signo dato apertoque stadio decurrere.

12. Locum immeritum causatur iniquè.] Nec enim locus animi est causa inquieti; sed ipse animus parum sanus haud quiescit ubi maximè quietus esse deberet.

13. Qui se non effugit.] Adeoque secum desert semper fomitem perturbationum, quocunque migret, & quavis loca mutet. Vide lib. 2. Od. 16. v. 20.

- Tu mediastinus tacitâ prece rura petebas :
 15 Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
 Me constare mihi scis; & discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
 Non eadem miramur : eo disconvenit inter
 Meque & te. nam quæ deserta & inhospita tesqua
 20 Credis, amœna vocat mecum qui sentit; & odit
 Quæ tu pulcra vocas. fornix tibi & uncta popina
 Incutit urbis desiderium, video; & quod
 Angulus iste feret piper & thus ocys uvâ :
 Nec vicina subest vinum præbere taberna
 25 Quæ possit tibi : nec meretrix tibicina, ejus
 Ad strepitum salias terræ gravis. & tamen urges
 Jam pridem non tacta ligonibus arva, bovemque
 Disjunctum curas, & strictis frondibus explēs.
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,

INTERPRETATIO.

Tu vile mancipium secreta votis rura exoptabas : Jam verò procurans villam expertis civitatem, & spectacula, & balnea. Me constanter esse nosti, ac mœstum abire, quoties molesta negotia Romam revocant. Haud isdem rebus delectamur : hinc ego tuque dissentimus. Etenim quæ deserta, aspera, & inhabitabilia loca vocas, ea grata putat quisquis mecum sentit; & averjatur qua

tu jucunda existimas. Tibiganea & lausa popina insciant cupiditatem urbis, scio; & quod hic agellus producat thus & piper citius quàm uvæ : nec propè adest taberna, qua vinum tibi suppeditet; neque meretrix tibicina, ejus ad cantum saltet terram graviter pulsans : ac nihilominus exerceat agros dudum incoltos; & curas bovem otiosum, saturasque solus decussit. Porro desidis laborem augeat

ANNOTATIONES.

14. *Mediastinus.*] Servus in medio stans ad vilissima quæque ministeria paratus. Quod mox dicitur *optare balnea*, favet iis qui *mediastinum* appellari volunt, quod mediis in balneis, seu in medio lavantium stet ad quæque servitia promptus, quanquam illud *stinus* mera videtur esse productio vocis, ut in *clandestinus*.

19. *Tesqua.*] Loca semota, edita, aspera, agrestia, inculta, suo situ ac silentio horrorem sacrum incutientia, hincque peragendis mysteriis vel caprandis auguris apta & consecrata. Proinde quidam scribunt *tesca*, quasi *tesca*, a tuendis sacris. Varro *o. de Ling. Lat.* Fest. loca densam umbram facientia esse *tesqua*, ait Scaliger.

23. *Angulus iste.*] Exiguus iste meus ager Sabinus.

Feret piper, &c.] Adunaton.

15. *Meretrix tibicina.*] Ut plurimum tibicinas fuisse meretrices alibi notavimus.

26. *Terræ gravis.*] Saltatione seu tripudiatione rudi, agresti, rusticâ, inconcinnâ. Vide lib. 3. Od. 18.

Et tamen urges.] Ironicè. negligebat enim villicus iste fastidiosus hæc quæ hic enumerantur sane ad villæ procurationem faciendâ.

28. *Disjunctum.*] Jugo solum, ab altero bove compare suo dejectum.

29. *Addit opus pigro rivus, &c.*] Longè profecto major est opera laborumque in moliendo novo aggere per tot-

- 30 Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli;
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci;
Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni;
35 Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in herba.
Nec luisse pudet; sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat,
Rident vicini glebas & saxa moventem.
40 Cum servis urbana diaria rodere mavis.
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum

INTERPRETATIO.

*rivus, si pluvia decidat, confutato ag-
gore prohibendus ne expositum devasset
pratrum. Disce modo quid consentire nos
impediat. Me quem olim subtilis vestes
& crines uncti delectavere, quem nosti
absque muneribus fuisse dilectum Cy-
nara avara, & à meridie Falernum
potasse, delectas modò frugalis cœna,
& somnus in gramine juxta rivum.*

*Neque verò jam pudet nugatum fuisse,
sed nugas non abdicare. Ibi mea bona
invidis oculis nemo diminuit, nec se-
cretis inimicitiiis & disertiis depravat.
vicini autem approbant versantem gle-
bas & lapides. Tu cum mancipiis ur-
bana diaria comedere expetis. His ad-
jungi vehementer exoptas. Atqui versu-*

ANNOTATIONES.

rentem aquam destructo, quam fuisset
in vetere muniendo & confutando.
Quod si facere pigeat, rivus imbris
repentinis auctus eluvione suâ & exun-
datione proximum pratrum devastabit.
32. *Tenues toga, &c.*] Juvenili æta-
ti convenientes.

33. *Cynare.*] De eâ lib. 3. Od. 13.
& lib. 4. Od. 1.

Rapaci.] Quasi vorago est meretrix,
ut dictum est in Sat. 2. lib. 1.

34. *Quem bibulum, &c.*] Quem
optimi vini appetentem scis intempe-
ranter compotasse à meridie in multam
noctem. Luxuriosi hoc faciebant con-
trâ sobrii non ante horam tertiam,
aut etiam serius, cœnam adibant.

36. *Non incidere ludum.*] Finis enim
aliquando ponendus infantie juvenili.
Juvenal. Sat. 8. v. 165.

. breve sit quod turpi-
ter audes.

37. *Non istic obliquo.*] Rure in Sa-
binis nemo mihi invidet, aut maledi-

cit, aut nocere conatur. Imo vicini
gaudent cernentes me tractantem rusti-
ca instrumenta, ligone moventem cœpi-
tes, protrudentem saxa, &c.

40. *Cum servis urbana, &c.*] Tu
abundanti victu dudum potitus, quasi
magister in villa meâ aliis servis impe-
rans, honestæ hujus præfecturæ jam
pertæsus, optas Romæ esse, ibique te-
nuerit victitare è dimenso in quamque
diem cibo, qualis in urbe servis attri-
butus solet. Vide J. Lips. Elect. lib. 2.
c. 15. Cæl. Rhodig. lib. 7. c. 31. & lib.
25. cap. 17 & seq.

41. *Invidet usum lignorum, &c.*]
Tu servis urbanis ascribi & annuera-
ri gestis. Contrâ urbanus calo, qui fo-
ras it lignatum. &c. tibi invidet usum
& facilitatem habendi ligna, pecudes,
olera. Adeoque alienam quisque condi-
tionem diligit, suam odit: quia suæ
persentit incommoda, non autem
alienæ.

Lignorum & pecoris tibi calo argutus & horti.
 Optat ephippia bos piger : optat arare caballus.
Quam scit uterque , libens censebo exerceat artem.

INTERPRETATIO.

tus calo tibi invidet usum lignorum & pecudum & hortuli. Sic bos iners ephippia , equus aratrum desiderat. Ego | *verò edicam , ut quisque ultrò colat artem quam novit.*

ANNOTATIONES.

42. Calo.] Græci lignum *καλόν* dicunt : hinc servus lignis quærendis & subministrandis deputatus , dictus *calo* quasi *lignarius* , seu *lignator* quo præcipuè vocabulo intelligi solet militum servus , iis præbens & portans ligna seu ligneas clavas. Fest. Pomp. Non. Marcell. Latinam verò assignat originem Servius , in *Æneid.* 7. Ita scribens : *calas dicebant majores nostri fustes , quos portabant sequentes dominos ad bellum : unde & calones dicti.* Lucil. *Scinde puer calam , ut caleas ;* id est ; serve , frange fustem , seu lignum , fac focum , accende ignem.

43. Optat ephippia bos.] Proverb. in eos qui sui muneris officia & onus impatienter ferunt , aliena verò temerè appetunt.

Ephippia.] *ἐπιπῖον* , stratum sive sella equi , apud Xenophontem.

44. *Quam sit uterque , &c.*] Quæ cum ita sint , & cum suo quemque muneris incumbere expediat , villicus rus colat : calo maneat in urbe , &c. Cic. Tusc. 1. n. 41 bene Græcorum proverbio dicitur :

Quam quisque noris artem , in has se exerceat.

EPISTOLA XV.

AD NUMONIUM VALAM.

*Percunſtatur de Velia & Salerno, deque rebus ad
jucundè vivendum idoneis.*

QUæ sit hyems Velia, quod cælum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Bajas
Musa supervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit invifum, gelidâ cum perluor undâ
Per medium frigus. Sanè myrteta relinqui,

INTERPRETATIO.

O Vala, tuum est nobis perſcribere, noſtrum verò tibi credere perſcribenti: qualis fit hyems apud Veliam; qualis aër apud Salernum: quales homines utriuſque regionis; & qua via: (Etenim Antonius Muſa Bajas haud mihi utiles eſſe dicit; me verò illis efficit odioſum, quando frigida aquâ perfundor rigente frigore. Cerè deſeri myrteta,

ANNOTATIONES.

1. *Quæ fit hyems, &c.*] Conſilio medici profeſturus Veliam & Salernum Horatius, lippitudinis curandæ cauſâ; ſignificat querere ſe pariter ſalubritatem atque delicias.

Velia.] Lucania oppidum eſt maritimum, olim *Helia*. Plin. lib. 3. cap. 5. Virgil. *Æneid.* 6.

Portuſque require Velinos.
Vide Gell. lib. 10. cap. 16.

Quod cælum.] Interrogat quæ fit temperies aëris, & quæ hyemis aſperitas illic ubi hyematurus erat.

Vala.] Is dicebatur C. Numonius Vala, aut Vaala.

Salerni.] Urbs eſt Lucania, ad Tyrreni maris litus, dicta à copiâ ſalis: portum ſatis capacem etiamnum oſtendat.

2. *Bajas.*] Vide lib. 2. Od. 18.

3. *Muſa.*] Antonius Muſa medicâ arte clatus, ex quo Auguſtum ancipiti morbo laborantem ſanaverat; ab eo non tantum ingenti pecuniâ donatus, ſed & ſtatua juxta ſignum Æſculapii

erectâ: nec non ipſi quamvis liberto, imo & quibuſcunque medendi artem profeſſis conceſſo jure annuli aurei. Dio lib. 53. Sueton. Octav. cap. 59. & 81.

Supervacuas.] Acrioris pituitæ in oculis deſluxu vehementer affectus Poëta noſter ſolebat proſiciſci Bajas ad laſa vacra calida: Verum Ant. Muſa contrariis utendum remediis auctor fuit, juſſitque ablutiones quætere frigidas, quibus deſluens humor retunderetur. Pari ſcilicet modo Auguſtum calidis fruſtra uſum ille frigidis curaverat. Plin. lib. 29. cap. 1. Antonius Muſa Auguſtum contrariâ medicinâ gravi periculo exemerat. Sueton. cit. cap. 81. Octav. diſtillationibus jocinore vitato ad deſperationem redactus, contrariam & ancipitem rationem medendi neceſſariò ſubiiit: quia calida fomenta non proderant, frigidis curari coactus, auctore Antonio Muſa.

5. *Myrteta.*] Amœna loca myrtis conſita apud Bajas.

- Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni, vicus gemit, invidus agris;
 Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis, Gabiosque petunt & frigida rura.
 10 Mutandus locus est, & diversoria nota
 Præteragendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
 Est iter, aut Bajas; lævâ stomachosus habenâ
 Dicit eques. sed equi frenato est auris in ore.)

INTERPRETATIO.

Et posthaberi aquas sulfuratas existimas sanare morbum nervos præpedientem, dolet oppidum invidens agris quæ non verentur caput & pectus subijcere aquis Clusinis, perguntque Gabios & in frigidas regiones. Itaque

locum mutare oportet, equumque agere ultra diversoria cognita. Quo pergis? haud Cumas vel Bajas contendo: inquiet iracundus eques frenum ad lævam torquens. Verumenim auricula est in ore frenato equi.)

ANNOTATIONES.

6. Dictaque cessantem nervis elidere morbum sulphura.] Sulphuratas aquas ibidem scaturientes non longe ab Averno lacu, quibus curari dicitur morbus articularis, cessare faciens nervos, id est præpediens usum & motum articulorum atque nervorum.

7. Vicus gemit.] Bajani indignantur contemni suos fontes toto orbe celebres, suasque myrtos relinquere. Plin. lib. 31. c. 2. Emicant benignè & passim in plurimis terris aqua, alibi calida, alibi frigida, alius uncta . . . alibi tepida, auxilia morborum conferentes . . . nusquam tamen largius quàm in Bajano sinu, nec pluribus auxiliandi generibus; alia sulphuris, alia aluminis, alia salis, alia nitri, alia bituminis, nonnullæ etiam acidâ saccharæ mixturâ . . . nervis prosunt, pedibusque, &c.

8. Qui caput & stomachum supponere.] Ex ægris enim alii medicantes illas aquas bibunt, alii in iis lavantur, alii partes affectas v. g. caput, ventriculum, renes, stulicidiis aquam ejusmodi affluentibus supponunt unâ horâ per dies aliquot.

9. Fontibus Clusinis, &c.] Aquis frigidis ad Clusium Etruriæ oppidum, Gabiosque petunt.] Urbs ista Latii, in viâ Prænestinâ, fere media Romam

inter & Præneste, Virgil. Æneid. 7.

. quique arva Gabina
 Junonis, gelidumque Anienem, &
 rascida rivus.

Illic verò salubres aquas fuisse, testatur Strabo lib. 5. Per hanc planitiem Anio decurrit; & aqua frigida dicta Albulâ multis à fontibus manant varios ad morbos tum bibentibus salubres, tum sedentibus infusa.

10. Mutandus locus est.] Jubente medico relinquendæ sunt Bajanæ deliciae; pergendumque Veliam aut Salernum; ut lippientibus oculis mederi possint. Plin. cit. lib. 31. c. 2. Capiti, auribusque privatim medentur, oculis verò Ciceroniana aqua In Ænariâ insulâ calculeffis. . . . Idem contingit in Velino lacu potantibus, &c.

11. Quo tendis?] Verba sunt Horatii ad equum suum.

Cumas.] Urbs est Campaniæ maritima, antro Sibyllæ celebrata: Bajas proxima.

12. Lævâ stomach. habenâ.] Neapolim indeque Veliam aut Salernum euntibus ad dextram sunt Bajas, avertendo igitur equo flectenda erat ad sinistram habenâ.

13. Equi frenato est auris in ore.] Equus non verbis sed freno docetur per-

Major

- Major utrum populum frumenti copia pascat,
 15 Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
 Dulcis aquæ. nam vina nihil moror illius oræ.
 Rure meo possum quidvis perferre patique.
 Ad mare cum veni, generosum & lene requiro;
 Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 20 In venas animumque meum, quod verba ministret,
 Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
 Utra magis pisces & echinos æquora celent;
 Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti;
 25 Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
 Mænius ut rebus maternis atque paternis

INTERPRETATIO.

Uter populus majore tritici abundantia nutriatur: an pluvias collectas possint, an aquas dulces de fontibus perpetuè manantibus. Etenim sperno vina istius regionis. In villâ quidem meâ quodlibet valeo tolerare ac sustinere: at cum deveni ad mare, desidero vinum generosum ac lene, quod pellat sollicitudines, quod in venas fluens in-

gentem fiduciam mea menti conferat, quod verba suppeditet, quod me juvenem gratum reddat Lucanæ meretrici. Utra regio plures lepores, utra apros alat: utrum mare meliores pisces & echinos habeat: ut illinc domum redire queam obesus & Phæax. Quemadmodum Mænius patrimonio devorato face-

ANNOTATIONES.

cipitque quo sit eundem.

14. Major utrum populum, &c.] Repetendus hic & passim versus 25. Scribere te nobis, . . . par est, scilicet, major utrum populum, &c. Adverte ergo, Lector, hyperbaton longissimum.

Utrum populum.] An Velientem, an Salerninum.

15. Collectosne imbres.] In cisternis.
 18. Ad mare cum veni.] Ad aliquam urbem maritimam.

19. Qued curas abigat, &c.] Vide lib. 1. Od. 18. &c.

20. Animumque.] Vini calor spiritus vitales excitat accenditque, hincque animum pariter.

Quod verba ministret.] Epist. 5.

Secundi calices quem non fecere disertum?

21. Commendet amicæ.] Hilarem & facerem præstando. Apagè hinc aliam

Horat.

interpretationem.

21. Tractus uter.] Velinus, an Salerninus.

23. Echinos.] De his libro 2. Satira 4.

24. Pinguis ut inde, &c.] Ut ex istis regionibus possim redire non solum oculis sanus, sed & toto corpore nitidus, pinguis, & bene curatâ cute. Gall. gros & gras, dans l'enbonpoint. Phæax.] Instar Phæacum: de quibus suprâ Epist. 2. v. 29.

25. Accredere.] Hac etiam voce utitur Lucretius. l. 3.

Facile hoc accredere possis.

26. Mænius ut, &c.] Fab. Mænius Pantolabus, gurgis & vorax, de quo jam antea non semel. lib. 1. Sat. 3. Hic nonnulli dividunt; alteramque Epistolam faciunt, sed perperam. Deinceps enim explicat Horatius quod suprâ dixit v. 17. & seq.

HH h h h

- Fortiter absumptis, urbanus cœpit haberi;
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
 Impransus non qui civem dignosceret hoste;
 30 Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus;
 Pernicies, & tempestas, barathrumque macelli;
 Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
 Hic ubi nequitix fautoribus & timidis nil
 Aut paullum abstulerat, patinas cœnabat omafi
 35 Vilis & agnini, tribus ursis quod satis esset.
 Scilicet ut ventres laminâ candente nepotum
 Diceret urendos correctus. Mænius idem

INTERPRETATIO.

tum se exhibuit: parasitus ille vagabundus, cui certa non esset culina: qui famelicus civem ab hoste non distingueret: in quolibet verò contumelias quasque dirus confingeret: damnum, procella, & gurgis, macelli, quodcumque lucratus erat ventri avido largiebatur. Porro iste

cum parum aut nihil obtinuerat à luxuria patronis & formidolosus, cœnabat è lance plenâ vervecinis extis crassioribus quantum sufficeret tribus ursis. Adeo nimis ut emendatus assereret belluonum ventres ardente lamina esse urendos. Ipse Manius cum in fumum

ANNOTATIONES.

27. *Urbanus.*] Lepidus, festivus, ut ad mensas divitum faciliè admitteretur.

28. *Scurra vagus.*] Modò huc modò illuc cœnam mendicans & captans per facetias.

Præsepe.] Metaph. Est enim propriè locus præseptus, in quo pecudes stabulantur: & per synecd. lienter in quo pabulum jumentis apponitur.

29. *Impransus.*] Theod. Marcilius interpretatur, bene pransus, satur, temulentus.

30. *Qualibet in quemvis, &c.*] Qui fame quasi furore quodam percitus omnes obvios impetebat, maledico dente carpebat, probis incessabat.

31. *Pernicies & tempestas, &c.*] Univerſa macelli edulia abradens, rapiens, vastans, quasi tempestas; & absorbens, quasi vorago & *κατασπαρ*.

33. *Ubi nequitia fautoribus, &c.*] Mænius iste cum nihil fuerat venatus apud divites luxuriam suam fovere & alere solitos, eique faventes, utpote similiter luxuriosos.

Timidis.] Avaris, sumptum facere simentibus: vel scurrilem nequitiam & maledicentiam reformidantibus; qui cibos interdum offerebant, ne disterius

ejus lancirarentur.

34. *Patinas cœnabat omafi.*] Vili qualibet escâ contentus domi cœnabat. Quid, leg. *tabulas*, ut sit *tabula* lancis genus planum.

Omafi.] Crassior ventriculi pars adipata. Gall. *des trippes*, *des fressures*. Al. caro bubula pinguior.

35. *Agnini.*] Al. *agnina*, sup. carnis.

Ursis.] Quod animal ingens & vorax.

36. *Scilicet ut ventres, &c.*] Mænius vili cibo expletus domi, correctus, & agnoscens naturam haud egere lautioribus alimentis, luxuriam ipse ultrò dammans aiebat, luxuriosos esse disperdendos. Vel, *correctus*, eruditus propriâ experientiâ & egestate, quam sibi per luxuriosum victum conflaverat.

37. *Correctus. Mænius idem.*] Quidam leg. *correctus Bestius*, idem quicq. &c. hoc sensu: Bestius avarus à Mænio luxurioso sordidæ parcitatis accusatus & acriter correctus, præ irâ & indignatione dicebat, *urinosos nepotum ventres laminâ candente*. Bestii avaritiam carpit. Pers. Sat. 6.

Manius idem quicq. &c.] Ille qui

- Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 Verterat in fumum & cinerem; Non hercule miror,
 40 Aiebat, si qui comedunt bona, cum sit obeso
 Nil melius turdo, nil vulvâ pulcrius amplâ.
 Nimirum hic ego sum. nam tuta & parvula laudo,
 Cum res deficiunt; satis inter vilia fortis.
 Verum, ubi quid melius contingit & unctius, idem
 45 Vos sapere, & solos aio bene vivere, quorum
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

I N T E R P R E T A T I O.

*Et favillam redegisset si quid opimum
 captaverat, dicere erat solitus: Haud
 equidem miror si nonnulli facultates ab-
 sumant, quandoquidem nihil jucundius
 est pingui turdo, nihil suavius pręgrandi
 vulvâ. Talis nempe sum ego, quippe*

*laudo secunda & exigua, quando opes
 defunt, sat constans inter parva. At
 quando præstantius aliquid & lautius
 nactus sum, tum ipse vos dico sapere
 & solos beatos esse, qui habetis opes
 bonis prædiis stabilitas.*

A N N O T A T I O N E S

domi tenui victu contentus erat, quan-
 do lautiores nactus dapes deglutierat,
 exquisito sapore affectus aiebat: haud
 miror quod opes absumant aliqui, ut
 delicatiora comedant obsonia.

41. *Obeso nil melius turdo.*] Martial.
 lib. 13. Epigr. 92. inter aves turdo pri-
 mam saporis gloriam adjudicat. Perf.
 Sat. 6. v. 24.

*tennem solers turdarum nosse sa-
 livam.*

Nempe Romæ catillones erant subtilis
 adeo palati, ut gustu dignoscerent tur-
 dorum sapores varios, an silvestres, an
 ex aviario; an mares, an feminæ. Vide
 suprà lib. 1. Sat. 5. & lib. 2. Sat. 2.

Vulva.] Jucundam palato & maxi-
 mē delicatam primiparæ suis vulvam,

testatur Plin. lib. 8. c. 51. & lib. 11. c.
 37. Martial. 1. 13. Epigr. 56.

*Me materna gravi de sue vulva
 capis.*

41. *Hic ego sum.* Menio similis sum:
 parvo & vili contentus, cum defunt
 meliora, quando verò suppetunt lautio-
 ra, hæc sanè haud sperno, imo col-
 laudo: & quibus opes atque istæ deli-
 ciæ adsunt, beatos censeo & prædico.

46. *Quorum conspicitur nitidis fun-
 data pecunia villis.*) Censum habentes
 fundo certo stabilitum, villam proven-
 tus certos referentem, opes fundatas at-
 que optimè constitutas: ut ait Cic. pro
 Rabirio. Idem pro Domo; fundatissima
 familia ruina.

EPISTOLA XVI.

AD QUINCTIUM.

*Descriptio villæ Horatiane. Quis dicendus
vir bonus ?*

NE percunſteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomisne & pratis, an amiſta vitibus ulmo :
Scribetur tibi forma loquaciter, & ſitus agri.
5 Continui montes, niſi diſſocientur opacâ
Valle; ſed ut veniens dextrum latus aſpiciat Sol,
Lævum diſcedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudēs. Quid, ſi rubicunda benignè
Corna vepres & pruna ferant; ſi quercus & ilex
10 Multâ fruge pecus, multâ dominum juvet umbrâ?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.

INTERPRETATIO.

NE queras, ô bone Quincti, utrum
ager meus dominum frugibus nu-
triat, an baccis olea ditet, an fructibus,
an vitibus ulmo circumdatus; en tibi
verbosè deſcribam ſpeciem & ſitum pra-
diî mei. Perpetui ſunt colles, niſi quod
ſeparantur valle umbroſâ, ita ut ſol
oriens aſpiciat latus dextrum, abeunte
verò curru decedens teſefaciat ſiniſtrum.
Temperatum cœlum laudaveris. Perro
ſentes producunt affatim rubra corna &
pruna; quercus & ilices glandem plu-
rimam pecoribus, & denſam umbram
hero ſuppeditant. Diceres Tarentum pro-
pè adveſtū florere.

ANNOTATIONES.

1. *Ne perc.*] Per inſinuationem agrum
ſuum deſcribit Poëta: Deinde quis ve-
rè ſit vir bonus explicat: ubi Quin-
ctium notat velut adulatoribus nimis
credulum.

Quincti.] Is videtur eſſe Quinctius
Hirpinus, cui eſt inſcripta Ode 11. lib. 2.

5. *Continui montes, &c.*] Situs ille
ſaluberrimus, vallis amœna ventis orien-
talibus & occidentalibus expoſita, à
meridie verò & ſeptentrione duobus col-
libus deſenſa; quæ porro temperatâ

fruatur aurâ, & fonte irrigetur cujus
aquæ infirmo capiti alvoque medean-
tur.

6. *Valle.*] Hæc *Uſtica* dicebatur, ut
volunt quidam. Cruquius verò opina-
tur nomen hoc fuiſſe potiùs propinqui
montis, cui ex adverſo immineret Lu-
cretiis mons, de quo Lib. 1. Od. 1.

11. *Tarentum.*] Urbem priuſus ju-
cundam & voluptariam, quam ſæpius
commendat Horatius. Lib. 1. Od. 28.
Lib. 2. Od. 6. l. 3. Od. 5.

Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thraciam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.

15 Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ,
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.

Tu rectè vivis, si curas esse quod audis.

Jaetamus jampridem omnis te Roma beatum.

Sed vereor ne cui de te plus quàm tibi credas,

20 Neve putes alium sapiente bonoque beatum :

Neu si te populus sanum recteque valentem

Diçtiter, occultam febrem sub tempus edendi

Diffimules, donec manibus tremor incidat unctis.

INTERPRETATIO.

Interluit quoque fons aptus nomen rivo
tribuere, quo neque frigidior nec lim-
pidior Hebrus Thraciam irrigat ; capiti
malè affecto, pariter & ventri salu-
ber. Grata hac latibula, quin & si
fidem habes, jucunda sanum tibi me
faciunt mense Septembri. Tu rectè vi-
vis, si studes esse qualis diceris. Te fe-

licem dudum predicamus omnes Roma-
ni. At mesuo ne aliis de te plus cre-
das quàm tibi metipsum : neve existimes
felicem diversum à probo & sapiente ;
ac, si te sanum & bene habentem di-
cat populus, ne secretam febrem celes
circa horam cœna, usquequò tremula
fiant manus unctæ.

ANNOTATIONES.

12. Fons etiam rivo.] Blandusia
nempe fons in finibus Sabinorum apud
Mandelam pagum. De illo lib. 3. Od.
13. rivois autem Digentia vocabatur,
atque in Tiberim defluebat per Farfarum
fluv. & Vacunæ fanum. Vide postea Epist.
18. v. 104.

Dare nomen idoneus.] Tam abun-
dantes aquas ei rivo præbens, ut inter
fluvios Sabinorum digentia numeretur
& nominetur-

13. Thraciam.] Vide lib. 1. Od. 25.

Hebrus.] Ingens Thraciæ fluvius, de
quo jam supra Epist. 3. & cit. Od. 25.
lib. 1.

15. Hæ latebra dulces, &c.] Autum-
no ineunte secedens in hanc villam
meam, à morbis tunc frequentibus me
vindico. Juvenalis lethiferum Autum-
num dicit, Sat. 4. v. 56. ex Hippoc. &
Galen. Id. Sat. 6. v. 516.

. . . metuique jubet Septembris
& Austri

Adventum.

17. Tu rectè vivis, &c.] Cic. Offic.

2. n. 43. Præclare Socrates hanc viam
ad gloriam proximam & quasi conpen-
diariam dicebat esse, si quis id age-
ret ut qualis haberi vellet, talis es-
set.

19. Sed vereor ne cui de te plus quàm
tibi credas.] Imitatus Persius Sat. 4.
v. 46.

. . . Egregium cum me vicina
dicat,

Non credam?

21. Neu si te populus, &c.] Pers.
mox cit.

Nequicquam populo bibulas donave-
ris aures.

Respue quod non es. tolli sua mu-
nera cerdo.

Tecum habitæ ; & noris quàm sit
tibi curia supellex.

22. Occultam febrem diffimules, &c.]
Vereor ne vitia tibi certè non obscura
diffimules & tegas, donec ea ipse pro-
das incautus, aut vitioso quopiam im-
petu abreptus, & patefactus qualis es :
sicut æger edendi appetens asserit se non

- Stultiorum* incurata pudor malus ulcera celat.
25. Si quis bella tibi terrâ pugnata marique
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures :
Tene magis saluum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo qui consulit & tibi & urbi,
Juppiter : Augusti laudes agnoscere possis ?
- 30 Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic fodes, nomine ? Nempte
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras si volet auferet : ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
- 35 Pone ; meum est, inquit. pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum ;

INTERPRETATIO.

*Improba virecundia abscondit ulcera fa-
tuorum putrida. Si aliquis narret cer-
tamina terrâ marique à te confecta, at-
que aures tuas patentes delinias isto
sermone : Utinam Jupiter qui te urbem-
que diligit, incertum semper teneat,
utrum populus te magis exoptet incolu-
mem, an tu populum : numquid dis-
cernere poteris Augusti laudationem ?
Quando verò finis te appellari sapien-*

*tem & perfectum, quæso dic, an res-
pondes huic tua appellationi ? Scilicet
ego probus & sapiens vocari gaudeo, &
tu similiter. Verùm qui hodie tribuit
istud elogium, ipse cras eripiet, si lu-
ber ; & quasi immerito honorem desu-
lerit, adimet. Depone, ais populus,
quod meum est. Depono, ac mactus
abeo. Si autem ipse furem me aut impudi-
cum vocet, vel patrem à me strangulatum*

ANNOTATIONES.

tentari febre, nec à cibo temperat ; do-
nec ipsa se prodat febris, edentisque
manus reddat tremulas. Persius Satira
3. v. 100.

*Sed tremor inter vina subit, cali-
dumque triental*

*Excutit è manibus : dentes crepuere
retracti :*

*Uncta cadunt laxis tunc pulmenta-
ria labris.*

24. *Stultorum incurata pudor, &c.]* Stulti sua vitia non curant emendare, sed curant abscondere, per malum pudorem.

26. *Vacuas permulceat aures.]* Adulationibus gaudentes, & adulatoribus semper apertas.

27. *Tene magis saluum, &c.]* Hi duo verius vel a Varo aliove Poëta in laudem Augusti scripti fuerant, ac veluti noti hic referuntur ; vel ab ipso

Horatio facti sub tertiâ persona adhibentur.

29. *Augusti laudes agnoscere possis ?]* An tibi stultè attribues quod ad Augustum noscitur pertinere : an cognosces non ad te, sed ad ipsum scriptas eas laudes ?

30. *Emendatus.]* Vitiis carens.

31. *Nomine.]* Pro, nomini : ut bene observat Marcilius.

32. *Nempte vir bonus, &c.]* Responsio est Quintilii, quam mox Horatius refellit.

Delector ego, ac tu.] Cic. Philip. 2. n. 57. *levis est animi lucem splendoremque fugiensis, veram gloriam, qui fructus vera est virtutis, repudiare.*

33. *Qui dedit hoc hodie, cras, &c.]* Populus nempe inconstans & levis. Verùm ut bonus & sapiens talis est quamvis à populo non dicatur ; sic qui non

Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?

Falsus honor juvat, & mendax infamia terret.

40 Quem, nisi mendosum & mendacem? Vir bonus est quis?

Qui consulta patrum, qui leges juraque servat:

Quo multæ magnæque secantur judice lites:

Quo responso, & quo causæ teste tenentur.

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota

45 Introrsum turpem, speciosum pelle decorâ.

Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat

Servus: Habes pretium, loris non ureris, aio.

Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.

Sum bonus & frugi: Renuit, negat atque Sabellus.

50 Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque

Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

INTERPRETATIO.

asserat; an percellar falsis istis criminationibus, aut expallescam? Inanis gloria delectat, & falsa contumelia exterret, ecquem, nisi vitiosum & fallacem? Age: quis est vir probus? Qui edicta, qui leges & instituta majorum observat: quo judice dirimuntur plures & graves controversiæ: quo adstipulatore quo testimonium perhibente causa obtinentur. At istum cuncta familia omnesque vicini cognoscunt intus flagitiosum, quamvis externâ specie ho-

nestum. Verumenimverò si mihi servus dicat; haud furatus sum, neque ausugi: respondebo; Mercedem tenes, scilicet, scuticis minimè cæderis. Si dicat; Neminem interfeci: respondebo: Bene est, haud in pabulo corvis escam præbebis. Dicat: Probus sum & innocens: Venusinus refragatur & contradicit. Quippe lupus astutus foveam timet, accipiter autem pedicam invisam, & milvius uncum obtectum. Probi fugiunt peccatum ob studium virtutis.

ANNOTATIONES.

est, talis non fit, licet dicatur.

40. *Mendacem.*] Qui se exhibet alium quam sit, videlicet bonum & sapientem, cum sit turpis & stultus. Sunt qui legant *medicandum*, id est egentem medicaminibus Philosophiæ, ad mores formandos aut emendandos.

Vir bonus est quis?] Ex opinione & famâ vulgi sententiâ, quisquis videtur esse bonus, talis existimatur & prædicatur. Itaque per ironiam describitur qui falsò bonus censetur. Plato 2. de Rep. Si opinio & fama vim affert veritati, & penes eam est vita beata principatus, . . . ergo umbracula quedam & ficta virtutis species nobis est querenda.

46. *Nec furtum feci.*] Rem illustrat similitudine.

48. *Non pasces in cruce corvos.*] Non affigeris cruci, quod servile pridem erat supplicium: nec tuum cadaver ibi pendens corvis pabulum erit.

49. *Renuit negat atque Sabellus.*] Ego Horatius contrarium assevero. Sabellis olim expulsi inveci sunt coloni Romani, ac Venusiam occuparunt. Vide lib. 2. Sat. 1. v. 36.

50. *Cautus enim, &c.*] Similitudine conglobatâ ostendit servum haud posse dici bonum, eo quod abstinere à peccando, metu pœnæ dumtaxat.

52. *Oderunt peccare boni, &c.*] Bias dicebat: Non metûs sed decori gratiâ

- Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
 Sit spes fallendi; miscebis sacra profanis.
 55 Nam de mille fabæ modiis cùm surripis unum,
 Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,
 Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
 Jane pater, clarè, clarè cùm dixit, Apollo,
 60 Labra movet metuens audiri: Pulcra Laverna,
 Da mihi fallere: da justum sanctumque videri:
 Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
 Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
 In triviis fixum cum se demittit ob assem,

INTERPRETATIO.

Tu verò non peccabis metu supplicii, quod si latere speres, fas & nefas attemptabis. Enimverò quando è mille modiis fabarum unum furaris, injuria sic mihi quidem, at non culpa minor videtur. Nempe vir ille honestus, quem forum universum & omnia tribunalia venerantur, quoties diis sacrificat porcum aut bovem, postquam altâ voce pronuntiavit: Jane pater, vel, Phœbe; labia commoveat audiri timens: Præclara Laverna, tribue mihi ut latere possim; concede ut existimor integer & innoxius: crimina caligine, dolos autem nubilo obvela. Certè haud intelligo quâ ratione servo præstantior aut liberior sit avarus, quando in compitis se

ANNOTATIONES.

abstinendum à peccato. Cic. 1. de Leg. Si non ipso honesto movemur, ut viri boni sumus, sed utilitate aliquâ aut fructu; callidi sumus, non boni. Nam quid facies in tenebris qui nihil timet nisi testem, vel judicem?

53. Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.] Clemens Alexandrinus præclare scribit, duo esse genera timoris: unum cui pudor junctus; quo timore bonum principem cives metuunt. & nos Deum timemus, & boni liberi parentes: alterum cui comes odium; quali afficiuntur servi erga dominos asperos.

56. Damnum est, non facinus, &c.] Legunt plerique

Est damnum levius, sed non facinus tamen, esto.

quod nec Ilyium Horatianum sapit, nec reperitur in ulla vetere membrana.

57. Vir bonus, omne forum, &c.] Vir iste bonus falsò à te & a vulgo existimatus.

60. Labra movet tacitus, &c.] Videtur vult recta peccati & orare ab Apol-

line vel Jano, sed revera improbus improba precatur. Pers. Sat. 2.

Mens bona, fama, fides; hac clarè, & ut audiat ho'pos.

Illa sibi intorsum & sub linguâ immurmurat: Osi

Ebullit patrii præclarum funus, &c.

Laverna.] Dea sub cujus tutela erant fures, hinc laverniones dicti. Nomen vel à λατρεῖν, capere, quasi Laberna, mutato b in v: vel a lavando, si lavare pro furari, veteres dixere: nam levare potius dixisse, alii affirmant: quod si ita est, Laverna dicta est pro Lavarna. Alii deducunt à λαγυρα, spolia, ut Laverna dicatur pro Laphurna, quod minùs arridet. Alex ab Alex. lib. 4. cap. 16. sic scribit, Laverna furum Dea, in cujus loco, ut impunita essent furta, prædam fures sortiri, & rapacissimum quemque immolare tradiderant. Flaut erat ædes sacra Romæ, & Lavernalis inde porta.

64. In triviis fixum cum se demittit ob assem.] Cùm ad assem colligendum

Non

- 65 Non video. nam qui cupiet, metuet quoque. porro,
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augendâ festinat & obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli.
- 70 Serviet utiliter. sine pascat durus, aretque;
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
 Annonæ profit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus & sapiens audebit dicere; Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre patique
- 75 Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
 Lectos, argentum. Tollas licet. In manicis &

INTERPRETATIO.

inclinat propter assem defixum. Etenim quisquis appetet etiam timebit. Qui vero inter metum vitam ducit, hunc liberum nunquam censebo. Amisit arma, stationem virtutis reliquit quicumque in opibus amplificandis laborat atque opprimitur. Quandoquidem servum licet vendundare, cave ne interficias. utile ministerium exhibebit, permitte ut arum nasus greges pascat, agros colat, na-

vigationem exerceat, ac negotiando hyemem in medio mari traducat, annonam promoveat, triticum & obsonia convectat. Tandem vir probus & sapiens non verebitur ita loqui. 6 Pentheu rex Thebarum quid me adiges innoxium sustinere ac subire? Bonis spoliabo. Nimirum auferes greges, supellectilem, pecuniam, aufer, potes. Manibus ac pedi-

ANNOTATIONES.

se inclinat, ac ludibrium subit puero-
 rum, qui assem humi defigunt ad illu-
 dendum pratercuntibus. Pers. Sat. 5.
 v. III.

Inque luto fixum possis transcendere nummum.

67. *Perdidit arma, &c.*] Nihil militi est magis ignominiosum, quam perdere arma, aut stationem deferere. Sensus est. Qui lucro avidè inhiat, sanam perdidit mentem, quæ hominis est armatura adversus errores, quibus ut hostibus ratio ejus felicitasque imperuntur expugnanturque.

69. *Vendere cum possis capt. &c.*] Vel, ita ratiocinari avarus est accipiendus, vel sic interpretari licet: Quem admodum non expedit servum occidere quem vendere possumus; magisque sinendus est vivere, quia utilis ad multa erit: sic ille avarus cupiditati servire permittendus est. Nec enim inutilis erit publicæ rei. Quippe si, ad rem

augendam, negotietur, frumenta comportet, &c. *annona proderit*, eam vi-
 liorem faciendo: adeoque cives juva-
 bit.

73. *Vir bonus & sapiens.*] Vir reapse bonus & sapiens fortiter suam tuetur libertatem inter ipsâ quoque vincula.

74. *Pentheu rector Theb.*] Dialogum instituit Poëta, imitatus Euripidem in Bacchis, ubi inducitur Bacchus à Pentheo ligatus nihilominus aucter loqui, & constanti animo Penthei regis minas & vincula spernere. Hic adumbrat Horatius virum verè sapientem, quem nec metus aut minæ, nec carcer aut ulla vis servum efficere, aut à virtutis gradu valent depellere. De Pentheo lib. 2. Od. 19. De Thebis lib. 2. Sat. 5.

75. *Adimam bona.*] Cic. Parad. 1. *Nec eum ego dicam bona perdidisse, si quis pecus aut supellectilem amiserit.*

Compeditibus saxo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simulatque volam, me solvet. Opinor;
 Hoc sentit: Moriar. *mors* ultima linea rerum est.

INTERPRETATIO.

bus vinctum te retinebo sub custode sa- sentire: Moriar, mors rerum omnium
vissimo. Ipse Deus liberabit me, ubi finis est,
primum cupiam. Credo ego illum ita

ANNOTATIONES.

78. *Ipse Deus.*] Exsolvet me pater
 meus Jupiter, inquit Bacchus ad Pen-
 theum, apud citat. Euripid. Bacch.
 Act. 2.

Opinor hoc sentit.] Hæc Horatius:
 Credo sapientem ita secum reputare:
 Quid grave tandem ac durum mihi po-
 test accidere quod metuum? quid me
 subigere & vincere valeat? Enimverò
 quibuscunque ærumnis me exsolvet mors

tandem, mors inquam rebus omnibus
 brevi finem impositura. Adde quod cor-
 pus est animi carcer: ergo velut è car-
 cere liberatur animus, quando per mōra-
 tem corpore solvitur.

79. *Mors ultima linea rerum est*]
 Metaph. vel a Picturâ, vel à Geoma-
 tria, *omnium mors est extremum.* De-
 mosth. Tull.

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

Spernenda non est amicitia principum. Quomodo comparanda?

QUAMVIS, SCÆVA, satis per te tibi consulis, & scis
 Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
 Disce docendus adhuc, quæ censer amicus; ut si
 Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice, si quid
 5 Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
 Si te grata quies & primam somnus in horam
 Delectat; si te pulvis, strepitique rotarum,
 Si lædit caupona; Ferentinum ire jubebo.
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis:
 10 Nec vixit malè, qui natus morientque fefellit.

INTERPRETATIO.

O SCÆVA, quanquam ex temetipso abundè sapis, & nosti qua demùm ratione oporteat versari cum magnatibus; adhuc tamen erudiendus accipe qua existimat parvus amicus tuus: velut si viam cæcus indicare tenter. Itaque adverte, si nos etiam aliquid dicamus quod tuum facere studeas. Si te juvat tranquillum esse, & dormire ad primam usque dici horam; si te offendit pulvis, & currum fragor, & caupona; suadebo ut pergas Ferentinum. Nec enim opulenti soli habent voluptatem: neque vixit infelix qui natus & moriens

ANNOTATIONES.

1. *Quamvis Scæva.*] Est hæc Epistola gravis, elegans, erudita, callida, magnatum affectationibus idonea.

Scæva.] Equus Romanus.

Per te tibi consulis.] Alieno consilio nequaquam egens. Sic leniter assentatur Horatius, ut animum præparat ad auscultanda monita.

5. *Quod cures proprium facere.*] Quod in tuam utilitatem vertas.

6. *Primam in horam.*] Usque ad ortum solis, quæ prima est & olim numerabatur hora diei naturalis vide licet.

7. *Pulvis.*] Ob vehicula in urbe frequentia.

Caupona.] Ubi rixæ, pugnx, contentiones, vociferationes, aliaque mala passim grassantur.

Ferentinum] Parum celebre oppidum Hernicorum. Synecd. pro quovis alio ejusmodi, in quo non sunt eadem incommoda quæ in magnis urbibus; ubi proinde quietam ducere vitam licet.

9. *Nam neque divitibus, &c.*] Imò tenuiores plerumque felicius vivunt quam divites.

10. *Nec vixit malè, &c.*] Epicurus dixerat: *ad se sedata vitæ privatæ bona* antea non semel vidimus. Ovid. Trist.

Crede mihi, bonè qui latuit bene vixit, & inva

- Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
 Te tractare, vales; accedes siccus ad unctum.
 Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
 15 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
 Verba probes & facta, doce: vel junior audi,
 Cur sit Aristippi potior sententia, namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt.
 Scurror ego ipse mihi; populo tu. rectius hoc &
 20 Splendidius multo est, equus ut me portet, alar rex.
 Officium facio, tu poscis vilia rerum,

INTERPRETATIO.

latuit. At si tuis commodis esse cupias, reque ipsum aliquanto lautius habere, inops ad opulentum contendes. Si herbis vesci sponte vellet Aristippus, haud magnates sectaretur. Si cum magnatibus vivere nosset is qui me carpit, herbas respueret. Utrius istorum dicta fastigae praeferas, dic; vel junior au-

sculta quamobrem melior videatur Aristippi sententia. Etenim Cynicum dicacem ita refellebat, ut inquit: Ego mihi ipse scurram ago, tu verò pebi. Atqui longè potius illud & honestius est, ut me vehat equus, & rex nutriet. Ego obsequium praesto, tu res viles

ANNOTATIONES.

Fortunam debet quisque manere suam.

12. *Accedes siccus ad unctum*] Magnatum amicitiam consuetudinem & familiaritatem requires, quorum ope tibi unisque utilis fias.

13. *Si pranderet olus. &c.*] Aristippus Alexandri magni sectator aliquando invenit Diogenem olera lavantem ad cibum capiendum. Hic verò indignanti illi dixit: Si Aristippus oleribus ad victum, ut ego, contentus esset, profectò nollet serviliter obsequi regibus. Tum Diogenes respondit Aristippus: Si Diogenes sciret uti familiaritate regum, certè olera fastidiret, malletque, ut ego, principes sectari.

14. *Aristipp.*] De eo plura lib. 2. Sat. 3. &c.

18. *Mordacem Cynicum.*] Cynici Philosophi sectatores Antisthenis, à caninâ mordacitate sic appellati, quod in mores hominum nullo discrimine inveherentur. Quos inter eluxit Diogenes ille Cynicus, dolio suo, in quo degebat, celebris, victum in singulos dies emen-

dicare solitus, hincque dictus *μυροβίος*: Alexandrum magnum invisentem vix alloqui dignatus, ei se admirabilem prae-buit, ad annos propè nonaginta consenuit. Plutarch. Laërt. Vide Juvenal. Sat. 14. v. 311.

19. *Scurror ego ipse mihi.*] Ego, meam ad utilitatem, regibus me gratum praesto: tu verò te populo admirabilem exhibes per victum inopem & durum. Atqui quanto rex plebe est excellentior, tanto videtur melius regi quam populo gratiosum esse. Ita censebat Aristippus, & cum eo noster Poëta. Vox *scurror*, jam Sat. 3. lib. 2.

20. *Equus ut me portet, alar rex.*] Proverb. Græc. è Tragedia quâdam, inquit, in quâ juvenis militie ascriptus, cum ad petendam missionem impelleretur, abnuens respondit: *ἵππος ἢ φίλος, βασιλεὺς ἢ ἐχθρὸς*: equus me portat, rex alii: quo scilicet ostendebat bene sibi esse.

21. *Officium facio: tu poscis, &c.*] Ego me officiosum regibus exhibens, honestum victum nanciscor; tu autem

- Dante minor ; quamvis fers te nullius egentem.
 Omnis Aristippum decuit color , & status , & res ;
 Tentantem majora , ferè præsentibus æquum.
 25 Contra , quem duplici panno patientia velat ,
 Mirabor vitæ via si conversa decebit.
 Alter purpureum non expectabit amictum ;
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet ,
 Personamque feret non inconcinuus utramque.
 30 Alter Mileti textam cane pejùs & angue
 Vitabit chlamydem. morietur frigore , si non

INTERPRETATIO.

potis , donante inferior , tamen si dicis : te nulla te indigere. Aristippum decuit quilibet habitus , & conditio , & fortuna. quarebat meliora , sed præsentibus contentus erat. E contrario quem tolerantia duplici operit veste , demirabor si vita genus diversum deceat. Alter non expectabit vestem purpuream ; & quacunque vestitus ibit per loca maximè frequentata , nec illepidus sustinebit hunc illumque habitum. Alter Milesiam chlamydem fugiet plus quam canem aut serpentem : atque enecabitur

ANNOTATIONES.

nullius egentem jactes licet , vilia tamen mendicans , te danti subjicis , quod multò est indignius.

22. *Vilia rerum. dante minor.*] Sic habent optimi codices : quod elegantius , & magis Horatianum , quam ista :

. . . tu possis vilia : verùm es Dante minor. &c.

23. *Omnis Aristippum decuit color.* &c.] Laërtio teste , conformabat se Aristippus aptissimè ad omnem vitæ humanæ conditionem , ad locum tempus & personam sese accommodans : aiebatque , turpe esse & nefas , non acquiescere præsentibus , & plus semper appetere.

25 *Contra quem duplici.* &c.] Aristippus in omni statu decorè se gerit , tam in opibus , quàm in inopiâ. at non ita Diogenes , qui inops quidem præclare agit , at vix inter opes credam ex decoro & virtute acturum. Platonem quidem ita de Aristippo sentiebat.

Quem duplici panno patientia velat. &c.] Descriptio est seu periphrasis Diogenis Cynici , de quo Laërt. *Pallium* , ut volunt quidam , primus duplicatum

habuit in usu , tum propter frigus , tum ut eo se dormiens involveret.

27. *Alter purpureum non exsp.* &c.] Aristippus si desit vestis purpurea , quæ uti solet , absque morâ induet quamlibet viliorè , nec verebitur pannosus prodire in publicum. Contra Diogenes pretiosum amictum omnino recusabit : ac si defuerit vilis sibi consuetus , nudus mallet consistere ac frigore confici.

29. *Personam feret non inconc.* &c.] Plutarch Orat. 1. de fortunâ & virtute Alexandri : Aristippum mirantur , inquit , quod tam vili pallio quàm Milesiâ chlamyde utens , in utroque tuebatur personam suam.

30. *Alter.*] Diogenes sordidæ vestis plustululum tenax.

Mileti textam.] Ex optimâ lanâ , è Mileto urbe Ioniz , versùs Cariz fines , apud Asiam minorem , hod. *Melasso* , ubi molliores contextas olim chlamydes in matronarum deliciis habitas , testis Virgil. Georg. 3. v. 306.

. . . quamvis Milesiâ . . .
Igni
 Vellera mutantur Tyrios incotta colores.

Rettuleris pannum. refer, & sine vivat ineptus.

Res gerere, & captos ostendere civibus hostes;

Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat.

35 *Principibus placuisse viris, non ultima laus est.*

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Sedit, qui timuit ne non succederet. esto.

Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? arqu

Hic est, aut nusquam, quod quæ imus. hic onus horret,

40 *Ut parvis animis & parvo corpore majus:*

Hic lubit, & perfert. Aut virtus nomen inane est,

INTERPRETATIO.

frigore, nisi suum illi pannum restituas. Redde. & permitte ut vivat insulsus. Præclara facinora exequi, & subactos hostes civibus exhibere, est aliquid potestati divina & calo proximum. Neque mediocriter laudabile est demereri viros primarios. Non cuilibet datur Co-

rinthum pervenire. Qui vult qui formidavit non perungere. Esto. ac qui adit, an strenuè se gessit? Verum enim verò quoa potius hic fiat, vel nusquam existit. Ille fugit onus: velut superans animum & corpus imbecille: iste iubeat & sustinet. Profecto vel nomen vanum est virtus,

ANNOTATIONES.

32. *Si non rettuleris pannum.*] Aiunt Diogenem ab Aristippo invitatum ad balneas: ubi cum essent soli, prior Aristippus exiit, ac Diogenis vile pallium induit, suumque purpureum ei reliquit. Tum verò pertinaciter repetere Diogenes quod suum erat, ac nudus remanere. quem Aristippus increpavit ut nimium famæ servientem, & perperam algere malentem quam conspici in purpureâ veste sibi insolitâ.

Refer. & sine vivat ineptus.] Præclarum schema.

Ineptus.] Non ut Aristippus, aptus & concinnus in quocunque fortunæ statu & habitu: nec animo æquo omnia suscipiens.

33. *Res gerere, &c.*] Hactenus ostendit Horatius, laudabilius videri sectari viros principes, quam obscuram & inopem vitam ducere. Jam dicit arduum esse, cum principibus versari, eorumque benevolentiam consequi. Demum ad id quædam monita haud spernenda proferet.

35. *Non ultima laus est.*] Prima sit laus egregiam Reip. navare operam, & præclare gestis rebus principatum

assequi: secunda erit, summis viris, ac Reip. clavum, aut primos in eâ gradus tenentibus placuisse, eorumque gratiam demereri.

36. *Non cuivis homini &c.*] Hujus proverbii varia affertur origo. Alii ad magnas Corinthiorum opes & luxum referunt. Strabo Alii ad Laidem aliasque meretrices nimio quasi famosas, Gell. lib. 1. cap. 8. Alii optime ad difficultatem adeundi portum Corinthiacum Isthmi causâ geminum; unde bimaræ *Corinthus* dicitur. Vide libro 1. Od. 7.

37. *Sedit qui timuit ne non succederet, &c.*] Qui periclitari veretur, quoniam incertum exitum timet, is abstinet à navigatione, vel qualibet alia re grandi suscipiendâ; desitque manet. Et is non reprehensione dignus judicatur. Verum qui non terretur difficultatibus, & laborem ultra adit, remque exequitur, is sane viri fortis elogium meretur: & priore longe est laudabilior. Prolepsis est.

39. *Onus horret.*] Grave est sane magnatibus obsequi.

Hic est aut nusquam quod quarimus.]

- Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
 Coram rege suo de paupertate tacentes,
 Plus poscente ferent. diltat, sumasne pudenter,
 45 An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
 Indotata mihi soror est, paupercola mater,
 Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
 Qui dicit; clamat, victum date. suceinit alter,
 Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 50 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
 Plus dapis, & rixæ multo minus invidiæque.
 Brundisium comes aut Surrentum ductus amœnum,
 Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbr es
 Aut cistam effractam, & subducta viatica plorat;

INTERPRETATIO.

vel peritus vir optimè quarit gloriam & præmium. Ergo hæc animadvertite. Non querentes de inopiâ coram suo principe, plus consequentur quàm qui petunt. Interest utrum accipias verècundò, an extorqueas. Verumtamen hæc summa & causa rei est. Quisquis ita loquitur: Sororem habeo sine dote, matrem inopem, & prædium non facile vendi, nec satis alimenti præbens; is apertè dicit: Date cibos, Mox alter succlamat: dividatur munus, ut etiam mihi pars distribuatur. Verùm si corvus silens ederet, plus ciborum haberet, & longe minus rixarum & invidia. Porro qui Brundisium aut Surrentum comes assumptus, conqueritur de itineris difficultate, de asperitate frigoris, de pluriâ; vel deflet arcam ruptam.

ANNOTATIONES.

In agendo viriliter consistit ea vera laus & virtus quam querere debemus, & de quâ modò disputamus.

42. *Experiens vir.*] Magnum usum habens rerum maximarum, & de iis rectè judicans.

43. *Coram rege suo.*] Jam præcipit quæ sint observanda apud viros primarios, ad gratiam eorum promerendam, obtinendumque decus & pretium, id est, laudem pariter & præmia.

44. *De paupertate tacentes plus poscente ferent.*] Quippe homo querulus sit importunus & odiosus. At qui modestè & tacitè feret aliquandiu suam pauperiem, patronum movebit ad opem sibi largiùs impertiendam. Porro si cum pudore sumat quæ dabuntur, nova in dies dona novamque simul gratiam nanciscetur.

45. *An rapias.*] Qui enim avidè accipit aut postulat, velut insatiabilis habetur; mox gradu excidit, & arcetur nunquam indecorè se gerens, indignusque

familiaritate nobilium.

Rerum caput & fons.] Hinc pendet omnis ratio captandæ magnatum benevolentiae & gratiæ; si studeas & scias cum potentioribus decenter versari.

49. *Quadra.*] Vel, panis frustum; vel, lanx edulia continens. Juvenal Sat. 5. *alienâ vivere quadrâ.* Virgil. *Æneid.* 7. *nec parcere quadris.* Hæc ergo vox significat tum placentam, tum catinum quadratæ figuræ. Metonymia est.

50. *Sed tacitus pasci, &c.*] Vel alludit ad apologum de corvo prædam nactò, quam vulpes crocitate accita dolo interceptit: vel ad communem avium morem, quæ voce strepunt cùm ad cibum accedunt; quod si tacerent, plus haberent dapis, non accitis garritis confortibus.

52. *Brundisium.*] Urbs est Salentinorum maritima, de qua jam lib. 1. Sat. 5. in fine.

Surrentum.] Hæc urbs Picentinorum ad mare, vino generoso celebrata est.

- 55 Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam
 Sæpe periscelidem raptam sibi flentis : uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus addit.
 Nec semel intrusus triviis attrollere curat
 Fracto crure planum, licet illi plurima manet
 60 Lacryma per sanctum juratus dicat Osirim,
 Cr dute : non ludo : crudeles tollite claudum.
 Quare peregrinum, vicinia rauca reclamationat.

INTERPRETATIO

Et viatica subrepta ; ille imitatur solitam meretricibus astutum : quæ mox catellam modo periscelidem amissam lacrymantur ; adeo ut ubinde non credantur verâ pactorum et lacryma. Et verò qui semel illusus est, haud satagit erigere fraudulentum ruptâ tibiâ, quamvis abundantes fletus emittat, et sacrum Osirim contestatus clamat : Fidem habere minimè joco : ô inhumani debilem erigite. Huic enim vicini strenuè respondent : heus peregrinum invoca.

ANNOTATIONES.

Lib. 2. Sat. 4. Ovid. Metam. 5.

Et Surreptis generoso palmitibus colles.

55 Meretricis acumina.] Quæ sæpe fingit se quidpiam amississe, & amissa graviter flere, ut ab amatore similia donentur. Vide Plaut. Trucul. Ovid. 1. de arte.

Quid cum mendacis damno mœstissima plorat ?

Elapsusque cavâ fingitur aure lapidis ?

Catellam.] Vel parvam canem quam in deliciis habebat ; vel potius, monile muliebre, ut sit diminutivum à catenâ.

56 Periscelidem] Cruris vinculum & ornamentum. *περὶ τοῦ σκέλεος*, crura vel genua. Gall. *arrachiere*. Periscelides sunt ornamenta crurum mulierum ; sive armillæ pedum, quibus earum gressus ornentur : inquit Isidorus.

57 Nulla fides damnis.] Sic ille querulus exploratur : ejusque dolor & fletus apud patronum ficti habentur, nihilque munus obtinent.

59 Fracto crure planum.] *παλιν*, fallax, impostor, nebulo, quæ etiam voce utitur Cicero pro Cluentio n. 72. Hic ille planus improbissimus questu judicario passus. Erat nempe quidam illudor in trivis lamentari solitus, quasi fractum crus esset, ut in vehicula tolleretur : cui cum aliquando id mali verè contigisset, haud etiam tum fidem habuit ; & fracto genu debilem nemo sublevabat, quoniam antea sæpius illuserat.

60 Osirim,] Ægyptiorum Deum : qui hic præciue nominatur, seu quod planus iste indicare vellet ab Osiride irato immittum sibi crurifragium. seu potius quia Osiris velut alter Æsculapius credebatur ægris mederi. Vide Plutarch. de Osiride & Osiride Diodor. Sic. &c.

61 Quare peregrinum.] Quare hominem imperitum, qui nesciat fraudes tuas & illusiones ut ei imponas, nobis enim jam perispecti sunt doli & joci tui.

Rauca.] Præ altâ vociferatione & reclamandi contentione.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIIUM.

*Quæ sint amici officia ? Quid animo tranquillitatem
conferat ?*

- SI bene te novi , metues liberrime Lolli ,
Scurrantis speciem præbere , professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit atque
Discolor , infido scurræ distabit amicus.
5 Est huic diversum vitio vitium propè majus ;
Asperitas agrestis & inconcinna gravisque ,
Quæ se commendat tonsâ cute , dentibus attris ;
Dum vult libertas mera dici , veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum , & utrinque reductum.
10 Alter in obsequium plus æquo pronus , & imi
Derisor lecti , sic nutum divitis horret ,

INTERPRETATIO.

SI bene cognosco te , Lolli maximè
liber , cavebis imitari scurram , te
exhibens amicum. Sicut matrona differt
à scorto , ita amicus à fallace scurrâ.
Huic vitio est aliud oppositum ferè pe-
jus , nimirum duritia quædam fera ,
inurbana , severa , quæ se ostentat ton-
sâ pelle , & nigris dentibus ; cum vult
existimari integra libertas , & sincera
virtus. Virtus media est inter vitia ,
hinc & illinc recedens. Alter obsequen-
tior , velut scurra infimi thori , ita po-
tentis nutum religiose veneratur , ita

ANNOTATIONES.

1. Si bene te novi , &c.] Idem ferè
est argumentum hujus Epistolæ , quod
præcedentis.

Lolli.] Ad hunc inscriptam jam vi-
ditur suprâ Epistolam 2. item Oden 9.
lib. 4. Vide etiam postea Epist. ult. huj.
lib. v. ult.

2. Scurrantis speciem.] Ut potentio-
rum ineas amicitiam , nec adulationi-
bus grassabere ; nec in contrarium im-
pinges vitium , moribus feris , asperis ,
agrestibus , nimium severis , vitabis scur-
ritatim pariter & gravitatem incon-
cinnam.

3. Dispar & discolor.] Dispar om-
Horat.

nino , tam habitu quam moribus diffi-
milis.

7. Tonsâ cute , dentibus attris.] Vel
squalore hirsuti corporis ; nam quæ ton-
dentur , hirsuta pilosæque sunt. Vel
potius , agresti mordacitate & dicacita-
te , amicum radendo ad cutem , & durè
passim castigando : quasi ea sit loquen-
di libertas , ac vera virtus.

9. Utrinq; reductum.] Ab utroque
extremo remota est virtus.

10. Alter in obsequium.] Assentator
divitibus amicis nimis obsequitur.

11. Imi derisor lecti.] Parasitus in
infimo lecto vel in subscellio accu-
m-

K K K K K

- Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
 Ut puerum sævo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
- 15 Alter rixatus de lanâ sæpe caprinâ,
 Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides; & verè quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus;
 20 Brundisium Numici melius via ducat, an Appi.

INTERPRETATIO.

dicta repetit. & voces cadentes attol-
 lit, ut putes juvenem recitare dicta-
 ta à duro præceptore, vel histrionem
 partes secundas agere. Alter iurgatur
 sæpe de lanâ caprina, ammaque sumit
 pro nugis. Nempe, inquit, ut certa
 mihi fides non habeatur, ut non au-

daliter proferam quod prorsus libet, res-
 piciam ego mercedem secunda ætatis.
 Enimverò quâ de re quæstio est? Sci-
 licet, utrum Castor, an Docilis peri-
 tior existat. Utrum via Numicia, an
 Appia rectius perducatur Brundisium?

ANNOTATIONES.

bens aut assidens, risum diviti propi-
 nans inter epulas. Plaut. Stich. *Scisme-
 dudum esse imi subsellii virum.* Vide
 lib. 1. Sat. 4. v. 86. & lib. 2. Sat. 8.
 v. 41.

Herret.] Admiratione & veneratione
 affectatâ. Virgil. *Æn.* 6. v. 10.

. . . horrendaque procul secretâ Si-
 bylla.

idest, sacrum horrorem summamque ve-
 nerationem incutientis.

12. *Verba cadentia tollit.*] Quidquid
 loquitur dives ille amicus, scutra velut
 eximium miratur ac repetit, nec finit
 elabi & cadere absque admirabundis
 exclamationibus. Epistola ad Pisonem,
 v. 428.

. . . clamabit enim; Pulchrè, be-
 nè, rectè:

Pallescet super his: etiam stillabit
amicis

Ex oculis rorem; saliet, tondet pede
terram.

Derisor vero plus laudatore move-
tur.

13. *Ut puerum sævo, &c.*] Sicut dis-
 cipulus recitare jubetur dicta vel di-
 ctata à magistro, nempe ut memoriae
 infigantur.

14. *Vel partes mimum tractare secun-*

das.] Mimus nempe secundarius solet
 vocem & actionem datâ operâ exte-
 nuare, ut primus actor magis eluce-
 scat, & quàm maximè excellat; ut ait
 Cicero Verr. 1. Vide lib. 1. Sat. 9. v.
 46. ibique Annot.

15. *Alter rixatur de lanâ, &c.*]
 Agrestis reprehensor, vitio præpè ma-
 jori, altercatur gravissimè de rebus le-
 vioribus: sicut ille quondam, utrum
 lanas an pilos sèrâve capra habeat. Pro-
 verbium est.

17. *Scilicet, ut non sit mihi prima*
fides, &c.] Ita ille graviter, sed in-
 concinnè & insulsè: Liberè, inquit,
 loquar semper & quodcumque libuerit:
 neque hanc libertatem perdere velim
 quovis pretio, etiamsi vita diuturnior
 ac nova ætas offeratur.

19. *Castor an Docilis.*] Ambo gla-
 diatores, vel pantomimi, ut alii di-
 cunt.

20. *Brundisium.*] De eâ urbe lib. 1.
 Sat. 5. & Epist. præced.

Numici via, an Appi.] Utra via
 melius ducat Brundisium. Atqui nihili
 sunt istæ lites & controversiæ. Sunt qui
 corrigan *Mimici*, metri gratiâ; sed
 perperam: de poetica licentiâ rixari
 est.

- Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat;
 Gloria quem supra vires & vestit & ungit;
 Quem tenet argenti sitis importuna famelque;
 Quem paupertatis pudor & fuga; dives amicus
 25 Sæpe decem vitiis instructior odit & horret:
 Aut si non odit, regit; ac veluti pia mater,
 Plus quam se sapere, & virtutibus esse priorem
 Vult, & ait prope vera: *Mea* (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes. tibi parvula res est.
 30 Arcta decet sanum comitem toga. desine mecum

INTERPRETATIO.

Quem libido perniciofa & alea prae-
 puans dispoliat, quem fastus excedens
 facultates vestit & lautè nutrit, quem
 occupat gravis pecunia cupiditas, qui
 abhorret ab inopia, hunc amicus opu-
 lentus multo vitiosior frequenter execra-
 tur & averfatur: vel si non odio ha-
 bet, moderari vult: atque ut bona

parens, optat sapientiozem se esse &
 virtutibus superiorem; dicitque quod
 ferè verum est: Ne conare mihi exa-
 quari: divitiae meae insanire me per-
 mittunt: tu mediocres facultates na-
 ctus es. Prudenti affecla convenit toga
 angustior. ne contende par esse mihi.

ANNOTATIONES.

21. *Damnosa Venus.* Vide lib. 1. Sat.
 2. &c.

Præceps alea.] Brevi aleatorem re-
 digens ad inopiam. Pers. Sat. 5. v. 55.
Hunc alea decoquit. vel, *præceps*, indi-
 cat studium aleæ vehemens & pertinax;
 quod summos etiam viros tenuit. Sue-
 ton. Octav. cap. 71. *alea rumore nullo*
modo expavit: lusitque simpliciter
& palam oblectamenti causâ etiam se-
nex. ubi & Augustus de se sic scribit:
Lusimus per omnes dies, forumque alea-
torum calfecimus. Ego per-
 didi viginti milia nummum, &c. Id.
 Claud. cap. 33. *Aleam studiosissimè lu-*
sit: de cujus arte librum quoque emi-
sit: solitus etiam in gestatione ludere,
ita effedo atveoque adaptatis, ne lusus
confunderetur. Alex. ab Alex. lib. 3.
 cap. 21. *Aleâ taxillorum nempe jactu*
delectati sunt, inquit, Porcius Cato,
 Augustus, Domitianus, Claudius. . .
 Inter reliquos Theodoricus Gothorum
 rex, qui cum in aleâ vinceret, fertur
 indulgentissimus fuisse: unde momenta
 illa promerendis gratiis capere dome-
 stici consueverant. Sidonius de Theodo-
 rico sic testatur, *Quibus horis tabula*

cordi est, tesseras colligit rapidè, inspi-
cit sollicitè, volvit argutè, mittit in-
stanter, joculariter compellat, patienter
expectat: in bonis jactibus tacet, in
malis ridet, in neutris irascitur, in
utrisque philosophatur. *putes*
illum & in calculis arma tractare. So-
la est illi cura vincendi. Cum luden-
 dum est, regiam sequestrat tantisper se-
 veritatem, horiatur ad ludum liberta-
 temque communionemque, dicam quod
 sentio, timet timeri, &c. Vide & An-
 notat. ad Od. 24. lib. 3. sub finem.

22. *Gloria quem, &c.*] Qui super-
 bas vestes & lautas nimium epulas
 amat.

28. *Mea stultitiam pat. op.*] Ingen-
 tes opes possidenti mihi licet quod mi-
 nimè tibi non ita locupleti, luxuriari
 possum ego impunè, tu verò nequa-
 quam.

Stultitiam patiuntur opes.] Aristot.
 Rhet. 2. *Stultas esse divitias* scribit.
 Isocrates Areopag. cum potentibus am-
 bulat amentia, inquit.

30. *Arcta decet sanum comitem toga.*]
 Vel, ut magis splendeat dives amplio-
 ri togâ vestitus, cum tu arctiorem

- Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa. beatus enim jam
 Cum pulcris tunicis sumet nova consilia & spes :
 Dormiet in lucem ; scorto postponet honestum
 35 Officium ; nummos alienos pascet : ad imum
 Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam ;
 Commissumque teges & vino tortus & ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes :
 40 Nec, cum venari volet ille, poemata panges.
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit ; donec suspecta severo
 Conticuit lyra, fraternis cessisse putatur

I N T E R P R E T A T I O.

Eutrapelus si quem pessumdare cupiebat, ei pretiosas vestes tribuebat. *Enim*, inquit, *splendidus* nova proposita & studia cum praeclaris vestibus suscipiet ; ad diem usque dormiet, meretricem decora occupationi praefereat, nummos aliorum nutriat, denique gladiator fiet, vel equum olitoris pacto pretio circumducet. Tu ne cujusquam

secretum expiscari velis unquam : creditum vero ne revela, seu vino seu ira perentieris. Neque tua studia laudabis, aut vinuperabis aliena. & cum ille venatum ire cupiet, tu versus non proferes. Nam sic dissoluta est amicitia duorum fratrum *Amphionis* & *Zethi*, donec cithara aspero inuisa siluit. Ut

A N N O T A T I O N E S.

habens comitaberis. Vel quod, sicut iter facienti molesta sit toga laxior, ita virum bonum impediunt opes maiores. Vide Epod. 4.

31. *Eutrapelus cuicumque* ; &c.] Aristot. multis, inquit, Deus largitur felicitatem non per benevolentiam, sed ut in calamitates incidant graviore. Sunt qui velint notari Voluamium Eutrapelum Antonii familiarem, cujus meminit Cic. tum in Epist. tum Phil. 13.

35. *Nummos pascet alienos.*] Alienam pecuniam grandi scenore accipiet, atque ita pascet augebitque.

36. *Thrax erit.*] Plerique gladiatores à Thracià erant. Libro 2. Satira 6. V. 44.

Olitoris aget mercede caballum.] Ad vile quodlibet servitium & ministerium adigetur egestate & paupertate.

37. *Arcanum neque tu*, &c.] Suspectus enim & invidus sit quisquis ita

curiosè scrutari vult aliorum res & arcana.

38. *Vino tortus* & *irâ.*] His siquidem homines explorantur : quod ut plurimum bene poti & irati quidlibet effutiant.

41. *Gratia sic fratrum*, &c.] Amphionis & Zethi concordia dirempta & dissoluta est dissimilibus eorum studiis, cum alter philosophiæ & musicæ totus vacaret, alter ab istis alienis agrestes & rusticos mores sequeretur. De Amphione lib. 3. Od. 12. Cic. 1. de Orat. Miror cur Philosophia, sicut Zetus ille paccuvianus, prope bellum indixeris. Ad Heren. 11. 43. Qui apud Paccuvium Zetus cum Amphione, quorum controversia de musica, &c.

43. *Conticuit lyra.*] Amphion Zeto fratri obsequens lyrae studium & utrum spontè abiecit, sicque amicitiam relinquit. Sic tu amici potentis voluntati obsequere ; & cum venerationem molieris,

- Moribus Amphion. tu cede potentis amici
 45 Lenibus imperiis ; quotiesque educet in agros
 Ætolis onerata plagis jumenta, canesque ;
 Surge, & inhumanæ senium deponere Camenæ,
 Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta.
 Romanis solenne viris opus, utile famæ,
 50 Vitæque, & membris : præsertim cum valeas, &
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis, adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet, scis quo clamore coronæ
 Prælia sustineas campestria, denique sævam
 55 Militiam puer, & Cantabrica bella tulisti,
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit ;
 Et nunc, si quid abest, Italis adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis absis,

INTERPRETATIO.

autem Amphion narratur cessisse indoli
 fratris, sic tu morem gere equis deside-
 riis amici opulenti : & quotiescunque
 in agros proferet canes & jumenta Æto-
 lis retibus onusta ; exurge, & severio-
 ris Musæ gravitatem audica, ut simul
 comedas obsonia labore comparata. Hoc
 enim solenne est Romanis studium, fa-
 ma utile & vita & corpori : maxime
 cum sis validus, & quæ canem cur-
 su, viribus aprum vincere. adde quod

nemo est qui decentius tractet arma
 viris apta. Nosti quibus circumstantium
 acclamationibus obeas exercitationes cam-
 pi Martii. Demum tu juvenis duram
 militiam & Cantabrica certamina con-
 fecisti sub Imperatore, qui Parthorum
 templis abstulit vexilla nostra, &
 nunc potestati Romanorum adjungit si
 aliquid deest. Ne verò talia relinquant,
 & hinc recessisse culperis, quanquam

ANNOTATIONES.

cave ne Musarum studia intempestivè ob-
 trudas.

46. *Ætolis onerata plagis.*] Ætolia
 regio Achaia in Epiri confinio. In hac
 erat Calydon urbs, cujus regi Oeneo
 irata Diana immisit aprum terribilem
 non calydoniæ solum sed & totius Æto-
 liæ agros devastantem. At Meleager
 Oenei filius validis illum plagis irreti-
 tum interfecit. Hinc Ætolæ plagæ velut
 optimæ celebrantur, ponunturque per
 Synecd.

48. *Pulmenta laboribus empta.*] E-
 prædâ venando captâ. Quid propriè
 pulmentum, dixi Libro 2. Satira 2.
 v. 20.

49. *Romanis solenne viris opus.*] Ve-
 natio nempe, ut Græcis trochi & disci

ludus. Vide Libro 3. Od. 24. Libro 2.
 Satira 2.

50. *Utile fama, vitæque & mem-
 bris.*] Agitatio corporis & exercitatio
 valetudini prodest ; roburque confert,
 & hinc famam fortitudinis.

52. *Speciosius.*] Decentius quam tu,
 Lolli : vel, quam venator quisque.

54. *Prælia campestria.*] De his lib. 1.
 Od. 8.

55. *Cantabria bella.*] Vide suprà Epi-
 stolam 12. item lib. 2. Od. 6. & lib. 3.
 Od. 8.

56. *Qui templis Parthorum signa re-
 fixit.*] Signa Rom. Crasso erepta à
 Parthis, Augusto restituta. Libro 4.

Od. 15.

58. *Ne te retrahas.* Ne ab exercita-

Quamvis nil extra numerum fecisse modumque

- 60 Curas, interdum nugaris rure paterno.
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna
 Te duce per pueros hostili more refertur.
 Adversarius est frater; lacus, Adria: donec
 Alterutrum velox victoria fronde coronet.
- 65 Consentire suis studiis qui crediderit te,
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 Protinus ut moneam, (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
 Percunctatorem fugito. nam garrulus idem est:
- 70 Nec retinent patulæ commissa fideliter aures;
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
 Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,

INTERPRETATIO.

studet nihil agere indecorè & perperam. quippe in villa patris quadam ludicra moliris, scilicet partitis naviculis pugnatur: te auctore certamen Adriacum exhibetur per adolescentes hostium ad instar dimicantes. frater tuus adversarii personam agit; lacus est velut mare; donec expedita victoria alterutrum coronet frondibus. Certè Augustus qui suis te studiis convenire intelliget, approba-

bit vehementer ludicra ista. Ut autem admonere te pergam, si quidem monitore opus habes; diligenter adverte quid de unoquoque viro, & cui loquaris. Devita percunctatorem, qui profecto est loquax: neque aures aperta fideliter servant credula. atqui vox prolata celeriter abit, nec potest revocari. Ne in adibus amici potius depereas ancillam aus

ANNOTATIONES.

tionibus campi Martii te diu removeas.

59. *Extrà numerum.*] Metaph. à saltatoribus, idest impetrè, ineptè, inconsideratè, perperam.

60. *Nugaris rure paterno.*] Ludicra prælia instituis apud villam paternam, in quâ diversaris.

61. *Partitur lintres exercitus.*] Ut sint duæ velut adversariæ classes, quæ naumachiam exhibeant, maximè verò pugnam illam navalem, quâ Augustus Antonium debellavit profligavitque apud Actium. De his lib. 1. Od. 37. & Epod. 1. & 9.

62. *Per pueros.*] Dion lib. 50. narrat pueros Romæ præsignificasse Antonii cladem. Nimirum divisi inter se pugnarunt; cum alii se Antonianos alii Cæsarianos dicerent, baluo conflixerunt, tandemque victi sunt qui Antoniani vo-

cabantur.

63. *Lacus, Adria.*] Lacus ruri paterno vicinus, instar est Adriatici maris. De hoc lib. 1. Od. 16. & libro 2. Od. 11.

64. *Alterutrum.*] Te, vel fratrem. *Velox victoria.*] Plutarchus, Florus, alique referunt celeritatem fuisse Actiam victoriam, vel spectat Poëta victoriæ naturam, quæ ferè velox est.

66. *Fautor utroque inum laud.*] Augustus, cui sic velificatis: vel, potentior amicus.

Utroque pollice.] Impensissimè valdè comprobabit. Pollice nimirum compresso favor, inverso condemnatio indicabatur olim. Phn. lib. 28. cap. 2. Juvenal. Sat. 3. v. 30.

69. *Percunctatorem fugito.*] Infidissimum indagatorem rerum & secretorum tuorum. supra monuit, res aliorum non

- Intra marmoreum venerandi limen amici :
 Ne dominus pueri pulcri caræve puellæ
 75 Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
 Qualem commendes, etiam atque etiam adipice : ne mox
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri :
 80 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves,
 Tuterisque tuo fidentem præsidio : qui
 Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 Ad te post paulo ventura pericula sentis ?
 Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet :
 85 Et neglecta solent incendia sumere vires.
 Dulcis inexpertis cultura potentis amici :
 Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.

INTERPRETATIO.

puerum, ne herus pulcri pueri vel puella
 adamata remuneret te exiguo dono :
 vel parum benignus cruciet. Sedulo ex-
 pende quem commendabis ; ne paulo post
 alterius delicta probum tibi faciant.
 Decipimur, & nonnunquam indignum
 commendamus. Quem igitur maculabit
 suum vitium, cave ne illius defendas
 velut planè cognitum. Si verò quispiam
 calumniis impetatur, pr. pugna & prose-
 ge auxilio tuo confisum : qui cum im-
 pugnatur moribus invidorum, an non
 sentis imminere tibi simile discrimen ?
 Etenim tu periclitaris, quando flagrant
 vicina ades. neglecta verò incendia glis-
 cere consueverunt. Imperito jucunda est
 observantia divitis amici, at peritus
 formidat. Tu dum tua navis in alto
 est, ad hoc labora ne te ventus con-
 trarius retrò abripiat.

ANNOTATIONES.

esse indagandas ; hic monet, ab inda-
 gatore curioso & subdolo cavendum.

75. *Angat.*] Adamatum puerum aut
 puellam tibi denegando.

80. *Ut penitus notum.*] Hoc alii
 jungunt cum præcedentibus hoc sensu :
 Cave ne quemquam temerè commen-
 des, neve quem vitiis aut criminibus
 occultis inquinatum pertinaciter tuaris,
 velut penitus tibi nota & perspecta sit
 ejus innocentia. Nam sæpius decipimur.
 Alii sic : Si quem deceptus improbum
 commendasti, desere nec tuearis ; ut
 defendas alium quempiam tibi penitus
 notum, si criminationibus incessatur,
 fervesque & tuteris innocentem ope tuâ
 fidentem & nixum.

81. *Dente Theonino.*] Theon fuit ma-
 ledicentissimus ; ut aiunt, post Acro-

nem.

84. *Paries cum proximus ardet.*] *Æn.*
 2. v. 311.

Jam proximus ardet Ucalegon.

86. *Dulcis inexpertis, &c.*] Qui non
 est expertus clientelam vel obsequium
 amici potentis, credit facilis & dulcis
 esse omnia, at qui expertus est quanta
 sint in ea re incommoda, longè ali-
 ter sentit.

87. *Tu dum tua navis, &c.*] Alle-
 goria est aptissima. Tu dum gaudes
 benevolentia Principis, vide ne ab eâ
 excidas. Nam ob levem offensionem hoc
 sæpe accidit ; & mutabilis omnino est
 potentium favor. *Plaut. Pcen. Sc. II.*

*Verum ita sunt isti nostri divites.
 Si quid bene facias, levior pluma
 est gratia.*

- Oderunt hilarem tristes, tristemque jocos; ;
 90 Sedatum c. leres, agilem gnavumque remissi :
 Potiores bibuli mediâ de nocte Falerni,
 Oderunt porrecta negantem pocula : quamvis
 Nocturnos jures te formidare vapores.
 Deme supercilio nubem. plerumque modestus
 95 Occupat obturi speciem, taciturnus acerbi.
 Inter cuncta leges & percunctabere doctos ;
 Quâ ratione queas traducere leniter ævum :
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido ;
 Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes :
 100 Virtutem doctrina pareat, naturane donet :
 Quid minuat curas : quid te tibi reddat amicum :

INTERPRETATIO.

Mæsti latum, mæstum festivi, tardum citi, lentis promptum & alacrem non amant. Qui Falernum usque ad mediam noctem componere solent, odio prosequuntur eum qui propinato calices recusat, & si affirmes te metuere vapores nocturnos. Excute fronte tristitiam, saepe moderatus severi speciem habet, & taciturnus inhumani. In omnibus

consule peritos, & perquire quo pacto suaviter possis vivere; ne te perturbet aut cruciet cupiditas semper egens, vel metus, vel desiderium rerum non omnino necessarium: utrum eruditio an natura virtutem conferat: quid diminuat sollicitudines; quid te tibi amicum efficiat: quid veram tranquil-

ANNOTATIONES.

Si quid peccatum est, plumbeas iras gerunt.

89. *Oderunt hilarem tristes. &c.] Indolis, morum & studioum similitudo parit amicitiam ac necessitudinem; contrâ dissimilitudo alienationem & odium.*

93. *Nocturnos vapores.] Al. tepores, idest calores vini, vel febres. Melius alii vapores vini caput petentes afficientesque, noctu præsertim, aque somnum & quietem impediunt.*

94. *Deme supercilio nubem.] Euripid. Hippolit. ἐξὸν νεφέῃ. Cic. in Pis. fronte nubeculam, idest, fastum, severitatem, ægritudinem mentis, &c. Plin. lib. 11. cap. 37. Frons homini tantum index tristitia, hilaritatis, clementia, severitatis. In alceru ejus supercilia pariter & alternè mobilia: & in eis pars animi. Negamus, annuus. Hæc maximè indicant fastum. Superbia alibi conceptaculum, sed hic sedem habet. In corde nascitur; huc sulci, huc*

pendet. Nihil altius simul abruptiusque inveni in corpore, ubi solitaria esset.

98. *Inops cupido.] Avatus enim semper eget, cum tam ei deest quod habet quam quod non habet.*

100. *Virtutem doctrina pareat, &c.] Quæstio est à veteribus agitata plurimum. Tullius in Partit. Orat. quonam pacto virtus pariat, naturane, an ratione, an ut, pro Archia Poëta, sic censet: sæpius ad virtutem naturam sine doctrinâ, quàm sine naturâ valuisse doctrinam, at optimè Aristoteles in lib. Ethic. ad Nicomach. ait: virtutes morales à naturâ inchoatas doctrinâ & usu perfici.*

101. *Quid minuat curas.] Nempe si paucis contentus vivas, si nihil cupidius appetas, si nihil humani à te alienum putes.*

Quid te tibi reddat amicum.] Tibi si vera bona compares, virtutes scilicet, verè amicus tibi eris.

- Quid purè tranquiler; honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter, & fallentis semita vitæ.
 Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 105 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
 Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; ut mihi vivam
 Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî.
 Sit bona librorum & provisæ frugis in annum
 110 Copia, ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
 Hæc satis est orare Jovem. qui donat & aufert,
 Det vitam, det opes: æquum mî animum ipse parabo.

INTERPRETATIO.

litatem tribuat, an dignitates, an suave lucrum, an vita genus & ratio latens & occulta.

Quoties verò cunque recreat me Digentia frigidus rivus, potum suppedians Mandela vico valde argenti; quid sentire, quid exoptare me putas, o amice? Nempe ut maneat mihi quod habeo, vel etiam minus; ut mihi impendam

quod vita restat, si quid amplius Diî largiantur. Sit librorum copia, & annona ad annum parata; ne anceps hæream expectatione temporis incerti. Sufficit ista à Jove postulare, qui dat & adimit, tribuat vitam & facultates: at mihi met ipse animum aquabilem præstabo.

ANNOTATIONES.

101. Quid purè tranquiler.] Non certè honos, aut lucrum: nam hæc famem importunam & novam in dies sitim afferunt secum; ut est suprà versu 24. Quid ergo? horum contemptus; nil concire sibi; &c. quæ alibi Poëta noster haud semel asseruit. Præclare Cic. 1. de Finib. n. 50. Sapientiam, temperantiam, fortitudinem, copulatas esse docui cum voluptate, ut ab eâ nec divelli nec distrahi possint. Sic de Justitiâ judicandum est; quæ non modo nunquam nocet cuiquam, sed contra semper alit aliquid tum vi suâ atque naturâ, quod tranquiler animos; tum spe, nihil earum rerum defuturum, quas natura depravata desiderat; quemadmodum temeritas, libido, ignavia semper animum excruciant ac sollicitant, turbulemaque sunt, &c.

103. An secretum iter, &c.] Vita privata. Vide Epist. præced. v. 10 ibiq. annot.

Fallentis semita vitæ.] Allegoriam pete, si vis Lector, cum quibusdam, à viatoribus callidis, qui paucis cognititas incunt semitas, vel compendiosio-

res, vel minimè latronibus infestas. Sic qui vitam agunt privatam tuti sunt à curis, incommodis periculis, quibus conflantur quotquot Rempub. capefunt.

104. Me quoties reficit, &c.] Cùm secclū & quiete meque ipso fruor, in villâ meâ Sabina, quam rigat Digentia amnis, aquas præbens oppidanis Mandelæ pagi. De his jam Epist. 16.

105. Rugosus frigore pagus.] Ubi pagani præ frigore rugis contrahuntur. Vide Epist. 16.

107. Mibi vivam.] Tandem liber à tumultu, à negotiis officiisque urbanis. Vide Epist. 7.

111. Hæc satis, &c.] Bona externa.

112. Æquum mî animum ipse parabo.] Cic. 3. de Nat. Deor. Judicium hoc omnium mortalium est, fortunam à Deo petendam; à seipso sumendam esse sapientiam. Juvenal. Sat. 10. sub finem.

Monstro quod ipse tibi possis dare:
 Semita certè

Tranquilla per virtutem patet unica
 vitæ.

EPISTOLA XIX.

AD MOECENATEM.

Vitiosam imitandi rationem damnat.

Prisco si credis, Mæcenas docte, Cratino,
 Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
 Quæ scribuntur aquæ potoribus. ut malè sanos
 Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas;
 Vina fere dulces oluerunt manè Camenæ.
 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
 Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

INTERPRETATIO.

O Mæcenas erudite, si fidem habes veteri Cratino, nulla poemata diu placere vel celebrari queunt ab aqua potoribus condita. Postquam furentes poetas Bacchus annumeravit Satyris & Faunis, Musa suaves vinum sapiens oluerunt matutino tempore. Homerus vinum laudans ebriosus extitisse notatur. Antiquus ipse Ennius nunquam nisi is-

ANNOTATIONES.

1. Prisco si credis.] Poëtaſtri quidam vino indulgebant pluſculum: idque jaſtabant facere ſe exemplo veterum poëtarum, Cratini, Homeri, Ennii: quaſi bonum carmen pangere nequirent niſi qui Baccho pleni eſſent. Adverſus hanc ſententiam pugnat ſolenter hic noſter vates, & Eubulus apud Athen. lib. 2. cap. 6.

Cratino.] Is à Suida valde bibax & vinofus extitſſe traditur: à veteri autem Schol. tantæ fuiſſe ebrioſitatis, ut ſoleret immergere in pelles ſupra quas recumbebat Ariſtophanes eum panter derideret velut ebriolum & ſubmejulum. Athen. lib. 2. c. 3. Vinum lepro poëza eſt equus velociſſimus. Si potantur aqua, nihil egregium producis. Cratinus hoc dixit, cum non utrem unum redoleret, ſed potius doliſum integrum. Epigramma eſt Nicerato attributum. Vide annot. lib. 1. Sat. 4.

3. Ut malè ſanos adſcripſit Liber Satyris.] Hæc Cratinus, & quæ ſequuntur. Ex quo Bacchus poëtas vini calore concitatos, velut ſuo numine pleenos, aſcripſit Satyris ac Faunis.

4. Satyris Fauniſque.] Diis agreſtibus, bibacibus quidem & vinolis. De Satyris lib. 1. Od. 1. lib. 2. Od. 19. De Faunis lib. 1. Od. 4. lib. 2. Od. 17. lib. 3. Od. 18.

5. Vina fere dulces oluerunt.] Ipſæ Muſæ ſobriæ non fuerunt. Vide Plutarch Sympoſ. lib. 7. cap. 8. 9. 10.

6. Laudibus arguitur vini vinofus Homerus.] Iliad. 6. &c.

7. Ennius.] De eo lib. 1. Sat. 10. pater ob antiquitatem. Æſchylus pariter inter Græcos nunquam niſi ebrius ad ſcribendum ſe accingebat. Alexus etiam Philoxorus notatur, Athen. lib. 10.

Profiluit dicenda. Forum Putealque Libonis
Mandabo ficcis; adimam centare severis.

- 10 Hoc simul edixit, non cessavere poetæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,

INTERPRETATIO.

mulentus prorupit ad canenda bella. Sobriis committam forum & Puteal Libonis: abstemiis auferam condendi versus facultatem. Statim atque id pronuntiavit,

ceperunt vatos noctu vinum certatim bibere, ac diurno facere. Verum si quis-piam severâ fronte gravis, nudis pedibus,

ANNOTATIONES.

8. Forum.] Res forenses.

Puteal Libonis.] Locum seu tribunal, ubi ius dicebat Prætor in Rom. foro constitutum à Libone. Vide lib. 2. Sat. 6. v. 35.

9. Adimam cantare severis.] Carmina præclare scribere interdictum sit iis omnibus qui Bacchi munere factus non erit entheus & furens. Non videtur hic apollodionysos quod canit Tibullus lib. 3. Eleg. 6.

. possibile Bacchi Munera .

Jam venit iratus nimium nimiumque severis.

Qui timet irati numina magna, bibat.

ubi legunt vulgo, *severis*. Attamen credam ego reponendum, *severis*, id est sobriis; multo sensu meliori: Quo notantur non qui convivia fugerent, sed potius qui inter aliorum compotationes & crebras invitationes, ebrietatem astute & callide vitarent. Vide Epist. præced. v. 91.

Potiores bibuli mediâ de nocte Falerni

Oderunt porrecta negantem pocula, &c.

Hoc simul edixit.] Magna controversia, quis edixit? an Liber, an Ennius, an Cratinus? pro Cratino facit quod de eo antè annotatum est. Torrentius, ex vet. cod. legit, *edixi*; ut ipsi Horatio tribuatur velut Prætorianum hoc edictum. Placet quibusdam conjectura Heinssii transpositâ una literalâ legentis, *edixi*, pro edixisti; ut ad Mœcenatem referatur. Sed optima est lectio, *edixit*: solusque optime Li-

ber edixisse intelligitur, utpote Deus poeseos & poetarum.

Non cessavere Poëta nocturno, &c.] Diu noctuque vino se ingurgitarent, ut egregia moliri poemata viderentur.

11. Nocturno certare mero.] Romæ frequens hoc erat bibionum certamen vigilem pergræcando noctem ducendum. Et qui sic pervigilassent strenuè præmium accipiebant placentam. Jul. Pollux, Athen. lib. 14. Schol. Aristoph. Equit.

Putere diurno.] De die crapulam exhalantes, ut ait Tull. Sic quidem luxuriosi quascunque horas compotationibus idoneas habebant, at viri graves & occupati non adibant cœnam nisi vesperi & ad lucernas. Unde Alcaeus ita queritur, se ipse vinolum arguens in Epigrammate: *πρωμερ. τι τιν' λοχον ἀμύνεμερ; bibamus: quid lychnum expectamus?*

12. *Quid si quis vultu, &c.*] Refellit Horatius opinionem ante allatam. Qui Cratinum imitatur in vitiosâ ipsius oibacitate, non proinde poeticam ejus virtutem assequetur; sicut qui habuisset squalorem aut vultus severitatem Catonis imitabitur, non continuò mores ejus optimos habebit, &c. Ergo boni exemplaris non vitia sed virtutes oportet æmulari.

Pæd nudo.] Cato Uticensis sine calceis & sine togâ prodibat in publicum; imo & Prætor sic ad rostra veniebat, judicia exercebat, interdum etiam bene pranius & potus, Plutarch.

- Exiguitque togæ simul et textore Catonem ;
 Virtutemne repræsentet moresque Catonis ?
 15 Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua ;
 Dum studet urbanus , tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile , quod si
 Pallerem casu , biberent exangue cuminum.
 O imitatores servum pecus , ut mihi sæpe
 20 Bilem , sæpe jocus vestri movere tumultus !
 Libera per vacuum posui vestigia princeps ;
 Non aliena meo pressi pede , qui sibi fidit
 Dux regit examen . Parios ego primus Iambos

INTERPRETATIO.

Ex brevis toga usque Catonem exhibeat ,
 num proinde Catonis referat mores ac
 virtutem ? Hyarbitam perdidit sua lin-
 gua Timagenem æmulata , cum lepidus
 ex eloquens videri cupit . Fallit exem-
 plar vitiis imitabile . Enimvero si for-
 tē pallidus forem , potarent cumini suc-

cum pallere facientem , O imitatores
 stolidi & serviles , quàm sæpè agitati-
 ones vestra excitant mihi indignatio-
 nem & risum ! Ego verò primus inu-
 li pedem in vacua spatia nec secutus
 sum vestigia alterius . Qui confidit sibi
 turmam ducit & gubernat . Ego prior Iam-

ANNOTATIONES.

13. *Exiguaque toga textore .*] Breviori
 togâ vilis texturæ ; sicut Epist. 1. ait ,
curtatis inæquali tonsore capillos , pro ,
 inæquali tonsurâ . Quod è vili plebecula
 quempiam decussit , non verò patri-
 cium & nobilem . Lucanus Catonem il-
 lum Uticensem canit : *hirtam Romani*
more Quirites induxi se togam . Sunt qui
 legant , *resquore* , id est , squalore , inquit .

15. *Rupit Hyarb. &c.*] Alii scribunt ,
Iarbitam , ab Iarbâ rege Africani litoris .
Hyarbita ignobilis ac vix nomine notus
 quidam , volens imitari sales & dicaci-
 tatem Timagenis , semet perdidit , ut ille ,
 petulantem ejus linguam æmulatus velut
 urbanam & disertam .

Timagenis .] Hic Rhetor fuit Ale-
 xandrinus , ex aliis Ægyptius : sub Pom-
 peio magno Romam adductus à Gabi-
 nio captivus , redemptus à Fausta Syl-
 læ filio ; Rhetoricam docuit ad tempo-
 ra Augusti , demum ob maledicentiam
 urbe eiecitus in prædio Tulliano diem
 suum obiit , Suidas .

17. *Decipit exemplar vitiis immu-
 table .*] Præclarum exemplar quodlibet
 vix omnino vitis caret ; & stultum

imitatorem decipit , qui non quod per-
 fectum , sed quod fortè vitiosum inest ,
 imitari solet .

18. *Biberent exangue cuminum .*]
 Poetastri nostri , inquit Horatius , si
 pallido essem vultu , pallorem sibi pro-
 curarent , ut æmulari me in ceteris
 etiam crederentur , paremque mihi poë-
 tes facultatem adipisci . Vide Diono-
 rid. lib. 3. cap. 68. Plin. lib. 20. cap.
 14. *cuminum pallorem bibentibus gignit* .
Ita ceritè ferunt Porcii Latronis clari
inter magistros dicendi assiduos simi-
litudinem celeris studiis contracti imi-
tatos , &c. Pers. Sat. 5. v. 55 .

. *Pallentis grana cu-
 mini .*

21. *Libera per vacuum , &c.*] Ego
 Lyricam poësim Latinam primus ten-
 tavi , absque ullo exemplari mihi pro-
 posito . *vacuum* , locum à nemine ante
 occupatum . Vide Od. ult. lib. 3. & lib.
 4. Od. 3 .

23. *Regit examen .*] Metaph. ab api-
 bus . Lyricorum ego princeps alius deinceps
 exemplum præbebo .

- Ostendi Latio ; numeros animosque secutus
 25 Archilochi, non res & agentia verba Lycamben.
 At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos & carminis artem :
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
 Temperat Alcæus : sed rebus & ordine dispar,
 30 Nec socerum quærit, quem versibus oblinat atris,
 Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
 Hunc ego non alio dictum prius ore Latinis
 Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 35 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
 Laudet, ametque domi ; premat extra limen iniquus ?
 Non ego ventosæ plebis suffragia venor

INTERPRETATIO.

hos protuli apud Latinos, Archilochi Parii metrum & virtutem imitatus, non autem materiam & distictes Lycamben adigentes ad suspendium. Neque verò me propterea minoribus coronas frondibus, quoniam veritus sum immutare numeros ac metri legem, nam Archilochi poesim versu mitigat Sappho virilis, etiamque Alcæus : at dissimilis sententiis & dispositione, nec petit socerum acerbo carmine proscindendum, nec sponsa restim parat versibus contumeliosis. Hunc à nullo alio antea celebratum ego lyræ canens Latinis ostendi, & gaudeo nova proferens oculis ingeniorum perlegi, & manibus contrahi. Porro si nosse cupis, cur Lector iniquus mea carmina collaudet atque in pretio habeat domi quidem, foris autem improbe vituperet. Nempe ego levis plebecula

ANNOTATIONES

24. *Parios ego primus iambos ostendi Latio.*] Iambos etiam versus Latine scripsi primus, ad instar Archilochi Græcorum Iamborum inventoris, ex insula Pario oriundi. De hac lib. 1. Od. 19.

25. *Archilochi.*] De isto Poëta jam antè in Epod. 6. & postea in Epist. ad Pis. v. 79.

Lycamben.] Socerum, de quo cit. Epod. 6.

28. *Temperat Archilochi, &c.*] Archilochi asperitatem temperavi suavitate Alcæi & Sapphonis, scilicet Iambi satis acres Epodorum temperantur Alcæicis & Sapphicis Odarum.

Mascula Sappho.] Hæc nempe dicitur virilem adeptam virtutem, quod se præcipitavit ex eo saltu, unde viri tantum solebant se jaculari præ amoris impatienciâ. Hinc Auson. Eidyli. 6.

v. 25.

Et de nimbo saltum Leucate minatur

Mascula Lesbicis Sappho peritura sagittis.

29. *Alcæus.*] Vide lib. 1. Od. 12. & lib. 2. Od. 13. ubi etiam de Sapphone.

30. *Socerum.*] Lycamben.

31. *Sponsa.*] Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem laqueo peremit. Epod. 6.

32. *Hunc.*] Archilochum ; quem, antè Horatium, nemo Latinorum fuerat imitatus.

37. *Non ego ventosa, &c.*] Idcirco mihi invidiam creant, quia laudes & approbationem non capto, ut alii plerique, per munera & cœnas assentatoribus datas. Pers. Sat. 1.

- Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis.
 Non ego, nobilium scriptorum auditor & ultor,
 40 Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.
 Hinc illæ lacrymæ, spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
 Si dixi; Rides, ait, & Jovis auribus ista
 Servas. fids enim manare poetica mella
 45 Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
 Formido; & luctantis acuto ne fecer ungui,
 Displicet iste locus; clamo, & diludia posco.

INTERPRETATIO.

approbationem non quaro sumptuosas cœnas, & donando vestes deitinas. Auditorum ego illi struam auditor & censor non dignor prensare Grammaticorum familias & suggesta. Inde veniunt ista querimonia. Si dicam: Pudet recitare carmina mea frequentibus theatris indigna, & nugas ostentare: mox ali-

quis inquiet: Derisor es, & Jovis auribus hac reservas. Quippe te unum producere mellita carmina confidis, tibi met praelarius. Ad ista ego timeo exhibere sannam: ac ne proscindar acerbo ungue contendenti, locum istum deviso, vociferor, & dilationem postulo.

ANNOTATIONES.

calidum fr̄is ponere fumen:
 Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ.

Martial.

Quid tam grande Sophos clamat
 tibi turba rogata?

Non tu Pomponi; cœna disertâ
 tua est.

Vide postea Epist. ad Pis. v. 419.

Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas,

Assentatores jubet ad lucrum ire
 Poeta

Dives agris, &c.

39. Auditor.] Juvenal. Sat. 1.

Semper ego auditor tantum?

Ultor.] Optimorum auctorum errata notando & castigando; nulli per adulationem parcendo. Quidam interpretantur: mea scripta vicissim recitando, Juvenal. cit.

. nunquamne repenam?

Prior interpretatio magis ad rem. Nam mox ait: non ambire pulpita dignor.

40. Grammaticas ambire tribus.]

Ut scripta mea discipulis suis dicent & proponant ediscenda. Pers. Sat. 1.

v. 29.

Ten' cirratorum centum dictata
 fuisse,

Pro nihilo pendas?

Pulpita.] E quibus recitentur carmina mea a Grammaticis, vel a me ipso. De hac Romanorum ambitioâ recitatione Persius cit. & nos ibidem non pauca.

41. Hinc illa lacryma.] Terentianus iste locus ex Andriâ: in proverbium abiit: eoque utitur etiam Tullius pro M. Cælio: Hinc illa lacryma: & hac causa est omnium scelerum.

42. Nugis addere pondus.] Velut eximium quiddam altè & graviter pronuntiando res leviculas.

43. Ait.] Quispiam invidus.

Jovis.] Augusti. Virgil. Eclog. 1. de eodem.

Deus nobis hac oria fecit.

44. Fidis enim manare, &c.] Unum te credis edere suavia poemata.

45. Tibi pulcher.] Ipse tibi videris præstare ceteris omnibus: nullumque tibi parem existimas.

Naribus uti.] Naribus corrugatis indignationem vel derisionem signifi-

Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram :
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

I N T E R P R E T A T I O.

Etenim ludus gignit trepidationes, pugnas, indignationes. : indignatio verò | *acerba odia, & bellum lugubre.*

A N N O T A T I O N E S.

care timeo, ne ejusmodi hominis iram in me concitem. Pers. Sat. 1.

Rides, & nimis uncis varibus indulges.

Vide supra lib. 1. Satira 6. & lib. 2. Satira 8.

47. *Iste locus.*] Theatrum, pulpitum.

Diludia.] Ludorum dilationem : id est, spatium intermissionemque, ad accuratius emendanda quæ scripsi, antequam vulgentur, quod lusulenter ad-

monet Epistola ad Pisonem. Metaphora est à gladiatorio ludo. Nam intra dies pugnae destinatos, spatium concedebatur gladiatoribus, ut se ad certandum melius compararent. Malim ego tamen cum doctissimo Salmasio legere, *deludia*, & ludendi cessationem & finem, interpretari.

48. *Ludus enim, &c.*] Climax est. Ludus certamen, certamen iras, ira inimicitias, hæc bellum generant aliquando funebre & luctuosum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

Vertumnum Janumque, liber, spectare videris.
 Scilicet ut prostes Sotiorum pumice mundus,
 Odisti claves, & grata sigilla pudico.
 Paucis ostendi gemis, & communia laudas,
 Non ita nutritus, fuge quò discedere gestis :
 Non erit emissio reditus tibi. Quid miser egi ?
 Quid volui ? dices, ubi quis te læserit. & scis
 In breve te cōgi, cūm plenus languet amator.

INTERPRETATIO.

O Liber, ut video, respicis Vertumnum & Janum, nempe ut venalis fias Sotiorum pumice expolitus, claves fugis & sigilla verecundo grata. doles exhiberi paucis, & magni pendis divulgari, minime sic educatus. Perge quò

ire cupis, redire non licebit tibi vulgato. Tum verò: Quid infelix egi, quid petii ? inquires, quando te non nemo proscindet. Nosti verò te in arcem compingi, cūm lector primò avidus mox fastidiosus negligit.

ANNOTATIONES.

1. *Vertumn.*] Per prosopopœiam librum suum à publico deterreret, ob imminencia pericula.

Vertumnum Janumque.] Hi Dii præstare vendentibus ementibusque credebantur: & ad eorum statuas ac templa erant tabernæ bibhopolarum. De Vertumno lib. 2. Sat. 7. De Jano lib. 2 Sat. 3. & 6.

Spectare videris.] In lucem prodire vis, & publicè vendi.

2. *Sotiorum pumice mundus.*] Pellibus integebantur libri: pelles autem pumice lavigari, exæquari, expoliri solebant. *Pumex*, lapis cavernosus, quo rutia & aspera complanantur. Vide Plin. lib. 30. cap. 11. *Soti* fratres erant bibhopolæ insignes: unde hic antonomastice nominantur.

3. *Odisti claves, &c.*] Tædet inclusum residere: amplius in arcem domi

contineri non vis.

5. *Non ita nutritus.*] Non eo consilio tamen scriptus ut prodires in publicum.

Discedere.] Al. *Disendere*, Scil. è collibus in Thulcum vicum ad unum Cælii montis, apud velabrum; ubi Vertumnus ædem habebat; & plures erant tabernæ, librariorum præstitum.

6. *Non erit emissio reditus.*] Cūm semel emissus & vulgatus factus, non poteris ad me redire, ut expurgeris erratis quæ in te forte notabuntur.

8. *Scis in breve te cōgi.*] Scis in angustum & discrimen redigi te, cūm jam aspernari incipit qui prius diligebat. Ann sic: scis te contrahi & complicari, vel, non integrum te legi, sed quadam pervolvi duntaxat, & pleraque præteriti à lectore jam actello & languente.

Quod

- Quod si non odio peccantis desipit augur ;
 10 Carus eris Romæ , donec te deserat ætas.
 Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
 Cœperis ; aut tineas pascas taciturnus inertes ;
 Aut fugies Uticam ; aut victus mittêris Ilerdam.
 Ridebit monitor non exauditus : ut ille ,
 15 Qui malè parentem in rupes detruxit asellum
 Iratus. *Quis enim invitum servare laboret ?*
 Hoc quoque te manet , ut pueros elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.

INTERPRETATIO.

Quod si non insanit augur odio delinquentis , Roma in pretio eris usquequò te juvenus deficiat. Cùm autem vulgi manibus tritus negligi incipies , vel clam nutries blattas inutiles , vel ablegaberis Uticam vel obligatus deportaberis Ilerdam. Tunc ridebit castigatior

non auditus : velut iste qui asinum non obedientem iratus impulit in præcipitum. Equis enim conetur invitum servare ? Illud etiam tibi continget , ut senex balbutiens te adhibeat docendis pueris primas literas ultimis in vicis,

ANNOTATIONES.

9. *Quod si non odio, &c.*] Si non omnino fallor, si benè auguror, primò quidem novitate celebraberis, at sensim in fastidium incurres. Sic enim ferè fit.

12. *Tineas pascas.*] Neglectum & projectum exedent tineæ & blattæ. *Taciturnus*, obscurus, & despectui habitus; jam tacentibus de te hominibus.

13. *Fugies Uticam.*] Tanquam exilio multatus, sermone Romanorum haud ampliùs celebris.

Uticam.] Urbs est Africæ Catone minori nobilitata: in quâ nimirum sibi mortem ille conscivit; & ab eâ dictus Uticensis. Vide lib. 1. Od. 12. & lib. 2. Od. 1.

Vinctus mitteris Il.] Veluti captivus. Ex te fient mercium aut literarum involucria Ilerdam mittendarum. Olim Epistolæ chartis interfectas obligari obsignarique mos erat. Alii legunt: *unctus*, optimo sensu. Nam fassamenta, garum, piper, thus, aliaque ejusmodi bene multa involvi solent chartis inutilibus. Vide lib. 2. Epist. 1. in fine.

Catull.

Et laxas scombris sæpe dabunt tunicas.

Perf. Sat. 1. v. 43.

Horat.

Nec scombros metuentia carmina nec thus.

Ilerdam.] Hæc urbs v. Lerida. Hispaniæ Tarraconensis, sive Cataloniæ, ad Secorim fluvium. Ejus ita meminit Lucanus lib. 4.

. . . . *fundata vetustâ*

Surgit Ilerda manu; placidis pralabitur unctis.

15. *Qui malè parentem.*] Quidam rusticus asinum cernens ad præcipitem rupem obstinatè contendere, retrahebat pro viribus. at pertinax bestia renitebatur, tum iratus ille asinum impulit quo tendebat, detruxitque in præcipitum.

17. *Ut pueros elementa docentem occupet, &c.*] Ut atteratis vili manu senis eujuspiam balbi, pueros docentis elementa. Juvenalis pariter notat miseram hanc sortem cùm Virgili tum nostri Horatii. Sat. 7. v. 226.

. . . . *cùm totus decolor esset*
Flaccus, & hæretet nigro fuligine rori.

Rara tamen merces, &c.

Vide, si vacat, quæ ibi pridem annotavi.
 18. *Extremis in vicis.*] Ludimagistri scholam habere amant in triviis, in quæ incidunt ac desinunt plures vici, loco

M M m m m

- Cum tibi Sol tepidus plures admovert aures;
 20 Me libertino natum patre, & in tenui re
 Majores pennas nido extendisse loqueris :
 Ut quantum generi demas, virtutibus addas.
 Me primis urbis belli placuisse domique;
 Corporis exigui, præcanum, solibus aptum,
 25 Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
 Forte meum ſi quis te percunctabitur ævum :
 Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres;
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno,

INTERPRETATIO.

Cumque Sol tepescens plures auditores tibi præbuerit, dices me libertini patris filium; quamvis non opulentum extendisse alas ulrà nidulum: scilicet ut tantum addas virtuti, quantum detraxeris origini. Narrabis gratiosum fuisse me Roma optimatibus tam in bello quam

in pace; staturâ brevi, canum ante tempus, aprico gavisum, iracundum, sed mitigari facilem. Quod si quispiam à te inquiras meam ætatem; discat me quater undecim hyemes decurrisse quo anno Lollius Lepidum collegam sortitus est.

ANNOTATIONES.

nempe maximè frequentato. Vel Horatius designat vilem magistrum in remotissimâ urbis regione habitantem.

19. Cum tibi sol tepidus, &c.] Cum verò non pueri tantum, sed & alii plures ad te audiendum confluerint, dum fervet ætus: vel sub vespertam & sole jam defervescente, cum dictata discipulis traduntur.

20. Me libertino natum patre, &c.] Multa de me tum narrabis, ex obscurâ origine evasisti in præclarum nomen ac splendorem, &c.

Liber. mo nat. patre.] Vide libro 1. Sat. 6.

21. Majores pennas nido extendisse.] Natalium ac generis ignobilitatem illustrasse me nobilibus scriptis.

23. Primis urbis.] Mœcenati, Augusto, Pollioni, &c.

24. Corporis exigui.] Lib. 2. Sat. 3.

. . . longos imitatis ab imo

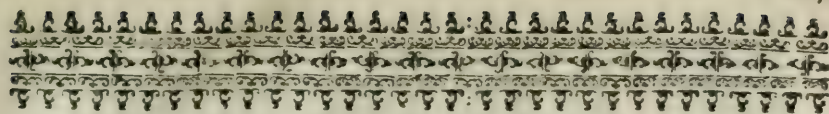
Ad summum totus moduli bipedalis,

25. Iraſci celerem, tamen ut, &c.] Cic. ad Attic. lib. 1. Epist. 14. scribit, irritabiles esse animos optimorum saepe virorum, eosdemque placabiles: & esse hanc agilitatem molliemque naturamque bonitati.

27. Quater undenos, &c.] Annos ætatis quatuor & quadraginta complevisse, cum consulatum iniecit Lollius ac Lepidus: anno scilicet U. C. 732. Nam Horatius natus erat L. Manlio Torquato & L. Aurelio Cotta Coll. an. U. C. 688 ut dictum est lib. 3. Od. 21.

28. Collegam Lepidum quo, &c.] M. Lollius virtute singulari & Caesaris gratiâ adeptus consulatum, gessit laudabiliter cum Q. Ænio Lepido. Dio lib. 54. Ad eum sunt Epist. 2. & 18. & lib. 4. Od. 9.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARVM LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA I.

AD AUGUSTUM.

*Optimum maximumque Principem mirâ solertiâ collaudat. De
poësi multa refert : Et vetera dumtaxat estimantes redar-
guit. Demum Cæsaris in Poëtas benevolentiam stimulat.*

CUM tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,

INTERPRETATIO.

*Quandoquidem ô Auguste, portas rum, Italiam armis defendis, institutis
unus molem tot tantarumque re-*

ANNOTATIONES.

1. *Cum tot.*] Epistolam hanc sanè eximiam expressit Augustus ab Horatio, cum ad eum scripsisset his verbis : *Iratum me tibi scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris familiaris nobis esse? Nempe legerat sermones Horatii Cæsar, sui que nullam in eis factam mentionem ægrè ferebat. Antea verò jam seculare carmen imperaverat scribere item Vineticam victoriam privignorum suorum Tiberii ac Drusi Nero-*

num : Odarumque librum 4. Sueton. in vitâ Horatii.

Sustineas.] Summus Princeps alios quidem adhibet in consilium, at solus imperii molem sustinet. Talis est orbis judicii LUDOVICUS MAGNUS.

Solus.] Discussis jam factionibus, victo Lepido, Antonio profligato.

2. *Res Italas.*] Rom. Imperii splendorem.

Moribus.] Optimis institutis, rectaque disciplinâ, quibus mores optimi formantur.

MM m m m ij

- Legibus emendes ; in publica commoda peccem ;
 Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
- 5 Romulus , & Liber pater , & cum Castore Pollux ,
 Post ingentia facta , deorum in templa recepti ,
 Dum terras hominumque colunt genus , aspera bella
 Componunt , agros assignant , oppida condunt ;
 Ploravere suis non respondere favorem
- 10 Speratum meritis. diram qui contudit hydram ,
 Notaque fatali portenta labore subegit ,
 Comperit invidiam supremo sine domari.
 Urit enim fulgore suo , qui prægravat artes
 Infra se positas ; extinctus amabitur idem.

INTERPRETATIO.

exornas , legibus corrigis , ego sanè peccarem adversus utilitatem publicam , si prolixâ epistolâ interpellem occupationes tuas graviiores.

Romulus , & Bacchus , Castor atque Pollux , post magna facinora admissi in Deorum sancta , dum in terris versantur cum hominibus , difficilia bella confi-

ciunt , agros distribuunt , urbes aedificant ; doluerunt gratum animum non exhiberi meritis suis sarem. Qui favam hydram peremit , famosaque monstra sustulit labore fatali , cognovit invidiam solâ morte vinci . Nam splendore suo accendit qui inferiorem industriam opprimit : ipse verò mortuus diligitur ,

ANNOTATIONES.

3. *Legibus emendes.*] Cic. Philip. 1. *Lex est recta & à numine Deorum tractata ratio , imperans honesta , prohibens contraria.* Suetonius Octav. 32. 34. &c. utiliter ab eo sancita pleraque commemorat : & cap. 27. etiam in Triumviratu recepisse morum legumque regimen perpetuum.

5. *Romulus.*] Quatuor primi versus instar proœmii sunt. jam Augustum extollit supra Heroes maximos , per comparationem. Vide lib. 1. Od. 11.

Liber pater.] Indorum victor , animum curis liberans , &c. De hoc alibi.

Castor Pollux.] De his Ode 3. & 12. lib. 1.

6. *Deorum in templa recepti.*] In Deorum numerum adsciti.

7. *Aspera bella componunt.*] Multa homines beneficia conferentes.

8. *Agros assignant.*] Colonias deducendo vel mutando , agrosque urbibus adjacentes eis distribuendo.

9. *Ploravere jura non respond.* &c.]

Questi sunt quod parum grati populi haud pates suis meritis honores deferrent.

10. *Diram qui contudit hydram.*] Hercules duodecim laboribus exantlatis clarus , quos celebrat Lucretius initio lib. 5. Vide lib. 1. Od. 3. & libro 4. Od. 4.

*Non hydra scito corpore firmior
 Vinci dolentem crevis in Herculem ;*
 &c.

11. *Fatali.*] Erat in fatis , non aliter inferendum cœlo Herculem , quam debellatis monstribus.

12. *Invidiam supremo sine domari.*] Non ante mortem : & mox rationem ejus rei subdit. Quintil. Declam. Res inter initia urunt : at labor morâ solvitur.

13. *Urit enim fulgore , &c.*] Qui cæteris præcellit horum excitat invidiam , quia videntur sibi ab eo deprimi. Ac cum factus est functus , jam virtus ejus ab invidis etiam colitur , amplius non metuentibus viventis fulgore perfluit & obruit.

- 15 Præsentī tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturū aliās, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens & iustus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
20 Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat : & nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,

INTERPRETATIO.

Viventi tibi cultum deferimus tempestivum, arasque erigimus, ad quas jurabitur per nomen tuum, profutentes nihil par tibi existisse nihilque futurum unquam. Verum tuus ille populus in unâ te iustus & sapiens, nempe quod te

Imperatoribus Romanis Gracisque præferrere, non equè benè judicat de aliis rebus : scilicet negligit atque aspernatur omnia, præterquam qua terris abstracta dudumque præterita comperit : adeo vetusta probans, ut tabulas delinquere pro-

ANNOTATIONES.

15. Præsentī tibi, &c.] Tu, Cæsar, vivus etiam in deliciis es, invidiamque vicisti : quod est prorsus singulare. Nempe tua magnitudo cuncta supergreditur : invidia verò non reperitur nisi inter æmulos & ferè æquales. Adcoque solus honores divinos adeptus vel dum hic inter nos degis.

Præsentī.] Lib. 3. Od. 5.

Præsens divus habebitur Augustus.

Maturos.] Jam viventi debitos. Servius ad Ecl. 1. Augustus templa vivus meruit, inquit, citatque hunc Horatii locum. Propert. lib. 3. Eleg. 4.

Arma Deus Cæsar dies meditatur ad Indos.

16. Jurandasque] Aram tenentes jurabant olim.

Tuum per nomen.] Theod. Marcellius vult, Tuum per numen. Sed perinde est.

Ponimus aras.] Vide lib. 4. Od. 5. item Dion. lib. 51. ubi refert edictum Senatûs de divinis honoribus Augusto tribuendis. Ovid. Fast. 1.

Cæsaris arma canant alii ; nos Cæsaris aras.

Tamen constat nullas Romæ fuisse, sed tantum in provinciis, nisi fortè privatas, Sueton. Octav. 52. & Dio lib.

54. decretas sibi ex Senatusconsulto haud accepisse, imo prohibuisse, narant. In urbe quidem pertinacissimè abstinuit hoc honore, atque argenteas etiam statuas olim sibi postas constravit omnes : & ex iis aureas corinas Apollini Palatino dedicavit. De privatis atis Augusto erectis intelligendus ergo hic Horatius, item Ovid. ante cit. & 1. de Ponto Eleg. 5. & 3. Eleg. 1. & Virgil. Ecl. 1.

. illius aram

Sæpe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.

18. Sed tuus hic pop. &c.] transit ingeniosè & solerter ad eos reprehendendos, qui vetera sectantur, & quævis nova fastidiunt absque discrimine & iudicio

21. Terris semota.] Ex hominum conspectu ablata ; carmina poetarum mortuorum.

23. Tabulas peccare vetantes.] Leges 12. tab. quas Decemviri, ad instar legum Solonis, composuerunt, an. U. C. 302. Porro quæ in eis continerentur haud comperta omnino, nisi quod pauca, quæ ad morum disciplinam & iudicia spectant, intercisè auctores produnt : ut ait Alex. ab Alex. lib. 6.

- Quas bis quinque viri sanxerunt; fœdera regum
 25 Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
 Pontificum libros, annosa volumina vatum,

INTERPRETATIO.

hibentes à Decemviris constitutas, fœ- seu cum severis Sabinis composita, jus
 dera regum Rom. seu apud Gabios. Pontificale, antiqua vatum prædicta,

ANNOTATIONES.

cap. 10. ubi & fragmenta quædam earum pervetusta & obsoleta refert. In urbe ne uruo, neve sepelito . . . si quid agro plantaveris, quinque pedes à vicino abesto, &c.

24. Fœdera regum, &c.] Duplex notat fœdus: alterum à Tarquinio Superbo cum captis civibus Gabiis, in ipsa urbe: alterum à Romulo cum Tito Tatio Sabinorum rege; & hoc æquatum, sive æquis factum conditionibus; non autem prius illud, quod iniquum potius dicatur: ut bene observat Theod. Marcil. De priori fœdere Dion. Halic. lib. 4. de posteriori lib. 2. ubi scribit constitutum esse, ut Roma reges essent æque Romulus & Tattius, paribus suffragiis, & æqualiter honoribus fruere-
 tur.

25. Gabiis.] De his T. Liv. lib. 1. Vide annot. nostras lib. 1. Epist. 11. & 15.

Sabinis.] T. Liv. cit. nos ad Epodon 2.

26 Pontificum libros.] Compositos à Numâ, continentes ritus sacrificiorum, preces, &c. Annales etiam significari volunt. Cic. 1. de Orat. n. 193. In jure civili, & in Pontificum libris, & in duodecim tabulis plurima est antiquitatis effigies, quod & verborum prisca vetustas cognoscitur; & actionum quædam genera majorum consuetudinem v. amque declarant.

Annosa volumina vatum.] Attii Nævii, apud Cic. de Divin. Servius ad Æn. 5. Macrobi. Sat. 1. Marci duo vaticinia satis innotita proferi T. Livius lib. 25 cap. 12. alterum Cænnefem cladem prædicens, alterum tubens institui ludos Apollinares. Non pigebit ea describere. Prius sic fœmæ canebat.

Annem Trojugena Cannam Romane
 fœuge,

Ne te alienigena in campo cogant
 Diomedis

Conseruisse manus pugnantem. Sed
 neque credes

Ante mihi, doncùm compleris sanguine
 ne campum:

Multaque millia casa tuorum deferat
 annis

In pontum magnum de terra frugifera
 ferente:

Piscibus pennigerisque ferisque colentibus
 terras

Ut fiat ista caro tua. Nam m' ita
 Juppiter infit.

Posterior carmen obscurius perplexiusque scripturæ genere, ut ait Livius, ita fere habebat.

Romulida si perduelles expellere vo'tis,
 Et vomitum gentium, qua longè alienigenarum

Venit; Apollineri voveatis censeo lundos,

Qui Deo Apollineri furto comè quædam
 annis,

Quom jam poplicitus populos dederis
 stipi' pariem:

Conferiunt privatim pro si que suisque.

Et Prætor ludis faciundis ellu' præsto.

Qui summum populo plebique endo
 urbe dabit jus.

At bis quinque viri Graco sacra ritum
 obeunt.

Hac si saxitis, rectè gaudebiti semper:
 Atque adeo fiet melior res poplica vestra.

Nam is Dins vestros perduelles stringet
 ad unum,

Qui vestros campos placidè nunc intraque
 pascunt.

Dictitet Albano Musas in monte locutas:

Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque

Scripta, vel optima, Romani pensantur eadẽm

30 Scriptores trutinã; non est quod multa loquamur :

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri :

Venimus ad summum fortunæ : pingimus, atque

Pfallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;

35 Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus.

Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter

INTERPRETATIO.

à Musis in monte Albano fuisse dictata est : fortuna apicem attigimus : pingimus & canimus & luctamur solemus. Atqui si quoniam scripta Græcorum vetustissima etiam præstantissima quàm Græci. Si tempus meliora facit existunt, Latini Scriptores simili ratione carmina perinde ac vina, quæ quot æstimantur; pluribus verbis novæ opus : anni auctoritatem dent libris. Scriptor nihil in olivã, nihil extra nucem duri ab annis centum mortuus debet censeri

ANNOTATIONES.

17. Albano Musas in monte locutas.]

Quia monticolæ sunt Musæ, hinc Horatius Musarum Latinarum sedem collocat apud Albanos tumulos, in medio Latii, ubi communia sacra Latinorum celebrari solebant. Turneb. Alii nimicæ in Albano Musas collocari à Poëta nostro, volunt; nempe ob rusticitatem Albani montis, quæ tanta quidem, ut Virgilius Albanorum regum gesta exorsus scribere, omiserit nominata asperitate deterritus; quod testatur Servius ad Eclog. 6. Alii cum Acrone alludi putant ad colloquia Numæ cum Egeriã nymphã, in monte Albano, præsertim cum Egeriam unam de Musis fuisse scribat Dionys. Halic. lib. 2. & Plutarch. in Numa, quanquam Tull. 1. Leg. eos ut imperitos & bardos explodit qui Numam cum Egeriã collocutum credant, item qui apicem Tarquinio ab aquila impositum.

28. Si quia Græcorum, &c.) Refellit Poëta vulgi opinionem. Apud Græcos, inquit, vetustissimi quidem pariter etiam optimi sunt. At non ita se habet de scriptoribus Latinis. Imo contrarium omnino fieri judicium debet. Atque tam falsum est arbitrari Latino-

rum antiquissimos esse præstantissimos, quàm affirmare olivam nihil intus, nucem extra nihil duri habere; item quàm contendere pictores, cantores, athletas Romanos Græcis antecellere, quæ quidem aperte à vero & ab omnium iudicio abhorrent.

31. Nil intra est oleam, &c.] Proverbialis sermo iste usurpatus solet in eos qui negant manifestè vera, vel asserunt perspicuè falsa. Enimverò quid certius quam in oliva esse os, & extra nucem esse putamen durum.

Oleam.) Olea propriè est arbor, oliva fructus. attamen utraque vox in utraque significatione ponitur.

32. Venimus ad summum fortunã.) Uso absurdo posito, multa consequuntur absurda. Nempe dicamus deinceps, inquit Poëta, nos famã esse celebriores Græcis, & artium peritiores; quamvis hæcenus ii præstare omnibus crediti sint.

32. Unctis.] Athletæ ungebantur ante palæstram, ut olei virtute membra fierent tum robustiora, tum etiam lubrica & teneri difficiliora.

34. Si meliora dies.] Aliud argumentum à dissimili,

Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos ? excludat jurgia finis.

- Est vetus atque probus centum qui perficit annos.
40 Quid, qui deperit minor uno mense vel anno,
Inter quos referendus erit ? veteresne poëtas,
An quos & præsens & postera respuet atas ?
Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
45 Utor permissio, caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello ; & demo unum, demo etiam unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.

INTERPRETATIO.

inter veteres & bonos, an inter igno-
biles & recentiores ? Desinitio tempo-
ris decidat controuersiam. Vetus & per-
fectus est qui ante annos centum obiit.
Quid verò qui uno mense vel anno ju-
nior interit, quibus annumerabitur ?
an antiquis, an iis quos atas nostra
& secutura negliget ? Ille, inquit,
inter veteres rectè censetur qui mense

duntaxat vel anno posterior fuerit.
Ego concessum assumo, & minutatim
detraho quasi pilos caudæ equinæ ; at-
que diminuo unum itemque alterum,
donec dilabentis cumuli ratione deceptus
vincatur qui annos numerat, & ex
vetustate bonitatem colligit ; quique
nihil laudat nisi quod mors consecravit.

ANNOTATIONES.

39. Est vetus atque, &c.] Respon-
sio est adversarii, quam mox convellit
Horatius.

43. Iste quidem veteres.] Ita loqui-
tur adversarius.

45. Utor permissio.) Tuâ responsione
utor, ac te expugno : inquit Poëta.

Caudæque pilos ut equinæ, &c.)
Ex historiâ Sertorii, qui ut barbaros ac
ferociiores militum iborum animos eru-
diret, duos equos aduici iussit, alterum
imbecillum, alterum validum. Imbecilli
apponit vitum fortem, validum infia-
mum. Dato signo vir fortis equi imbe-
cilli caudam ambabus capiens manibus
totam simul asstrahere & avellere inte-
batur frustra, contra vir infirmus fortis
equi caudam brevi denudavit, singulos
pilos evellens. Tum aspingens in con-
tione Sertorius ait : Videtis, commili-
tones, incustiam plus posse quam vi-
res, sic quæ uno impetu ruptam ne-
queunt, paulatim arte & patientiâ vin-

cuntur. Plutarch.

46. Demo unum, &c.) Singulos
annos demendo paulatim, corruiet acer-
vus ille tuus annorum centum : sen-
simque dedecam te ad postrema tem-
pora. Porro licebit mihi semper unum
annum detrahere ; si quidem concessisti,
inter veteres honestè poni qui toto anno
junior est.

37. Dum cadat elusus ratione ruentis
acervi.) Allusio est ad sortem, quæ
argumentatio multarum est acervus pro-
positionum ; quas dissolvendo singulas,
tota vis argumenti solvitur. Sicut au-
tem Chrylippus sistendum in unâ è pro-
positionibus, nequaquam dicebat ; ita
hic annos non posse defini ostendit
Horatius. Chrylippum suggillat Petrus
ad calcem Satiræ ultimæ.

Depunge ubi fissam

Invenit Chryippe sui finitor acervi.

49. Libitina.) De hac vide lib. 3.
Od. 30. & lib. 2. Sat. 6. v. 19.

Ennius

- 50 Ennius & sapiens & fortis & alter Homerus,
 Ut critici dicunt, leviter curare videtur
 Quò promissâ cadant, & somnia Pythagorea.
 Nævius in manibus non est, & mentibus hæret
 Pænè recens : adeo sanctum est vetus omne poemâ.
 55 Ambigitur quoties, uter utro sit prior ; aufert
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti ;

INTERPRETATIO.

Ennius & sapiens & strenuus & Homero secundus, ut aiunt censes, parum sollicitus est quo deveniant pollicita & somnia Pythagora. Nævius haud legitur, & animo tenetur velut novus.

adeo sacratum est omne carmen antiquum. At cum expenditur quis alio sit præstantior. Pacuvius docti senis, Accius excelsi existimationem obtinet ;

ANNOTATIONES.

50. Ennius & sapiens, &c.] Ennius ipse à criticis agnoscitur pleraque negliger scriptis, adeoque parum memor esse promissorum suorum atque somniorum ; quamvis ex Pythagoræ opinione & metempsychosi, Homeri in se animam transmigrasse venditasset, & Poëticâ ejus facultate ac spiritu se informatum. De ea lib. 4. Od. 8. v. 20. & lib. 1. Sat. 10.

Sapiens.] Quia cor triplex se habere dicebat, nempe quod triplicem linguam calletet, Græcam, Oscam, Latinam, Gell. lib. 17. cap. 17.

Fortis.] Quia militavit. Cic. Tusc. 1. & pro Licinio Poëta, Claudian.

Alter Homerus.] Homericâ poëscos virtute imbutus.

51. Critici.] Grammatici ; vel critici ab Augusto instituti ad recensendos libros in Palatina bibliothecâ collocandos. Vide suprà Epistola 19. & postea Epist. seq.

52. Somnia Pythagorea.] Ennius ipse de se, Annal. 1.

In somnis mihi visus Homerus adesse poëta.

De his vide quæ amplius annotavi pridem ad Pers. Sat. 6. v. 10.

Cor jubet hoc Enni, postquam destituit esse

Mæonides Quintus pavone ex Pythagoreo.

53. Nævius in manibus non est. &c.] Horat.

Nævii scripta quippe quæ memoria tenentur, non leguntur amplius, nec egent subsidio literarum, tam hærent animis, ut etiamnum recentia videantur. Nævius Ennio antiquior. Cicero in Bruto sic Ennium alloquitur : à Nævio sumpsisti multa, si fateris ; vel si negas, surripuisti. Campanus fuit, stipendia meruit bellis Punicis ; de quibus & carmen condidit. scripsit Comœdias & Tragœdias itlyo in primis erudito & gravi. Romæ primates probis infectatus, à Triumviris in vincula conjectus ; inde palinodiâ cantatâ exemptus est. Epigramma superbæ Campanæ plenum hoc ab eo factum traditur.

Immortales mortales si foret fas flere.
 Flerent diva Camana Nævium pœtam.

Itaque postquam est Orci traditus thesauro,

Obliti sunt Romæ Latinâ loquier linguâ.

Nævium laudant Varro, Tullius, Festus, Nonius, Gellius, &c.

56. Aufert Pacuvius docti famam senis.] Pacuvius Q. Ennii nepos, ut aiunt Eusebius & Plinius, Brundisio oriundus, Romæ claruit ingenii & bonarum disciplinarum luminibus. Tragœdias bene multas egregiè scripsit ; Herminionam, Atalantam, Antiopam, Iliionam, Medeam, Teucrum, &c. L. Accio paulo antiquior ad annos nonaginta.

NNnnn

Dicitur Afrani toga convenisse Menandro :
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
 Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.

INTERPRETATIO.

Afranii toga Menandro congruere putatur, Plautus currere ad instar Epicharmi Siculi; Cæcilius gravitate, Terentius artificio præstare.

ANNOTATIONES.

ta consenuit. Hinc sentæ ab Horatio dicitur. Tullius eum præfert omnibus in Tragicædiâ. Omnes apud hunc ornatos elaboratosque esse versus, ait lib. de Orat.

Accius alii.] Quintil. lib. 10. c. 1. *Accius atque Pacuvius clarissimi gravitate sententiarum, verborumque pondere, & auctoritate personarum. Ceterum nitor & summa in excolendis operibus manus magis videri potest temporibus quam ipsis defuisse. Virium tamen plus Accio tribuitur. Pacuvium videri doctorem qui esse docti affectant volunt.* Cicero plerisque locis Accium laudat, Ejusque versûs affert, maxime verò de Nat. Deor. 2. Vide quæ de eo jam annotavi lib. 1. Sat. 10.

57. *Dicitur Afrani toga convenisse Menandro.*] Afranius Menandrum propè adæquasse fertur. Afranius poëta comicus Romæ celebratus est togatis fabulis, a togâ Rom. dictis, quia de rebus Romanis tractant. Menandrum imitatus est præcipuè, & ab eo non pauca sumpsit. Ingenio & salibus excelluit, nec non summa elegantia & venustate dictionum. Eum laudat Tullius in Bruto. Quintil. *In togatis excellit Afranius.* inquit Gell lib. 13. c. 8. Afranii carmen commendat, in quo sic loquitur de Sapiencia.

Sus me genuit; mater peperit matrem.

Sophiam vocant me Graii, vos sapientiam.

Menandro.] De eo Poëta comico Atheniensî dictum est lib. 2. Satira 3. v. 11.

58. *Plautus ad exemplar, &c.*] Egrege Epicharmum imitari in fabulis constituendis & ornandis, atque ad exitum scitè perducendis. Plautus ex Umbria

oriandus, ingenio fuit perurbano & maxime festivo. In urbe floruit iisdem temporibus quibus Pub. Scipio & M. Cato. Comœdias scripsit viginti quinque, ex Lælio. Latine parens & princeps elegantiar dicitur Gellio: & Musas, si Latine loqui vellent, Plautino sermone locuturas, ait Varro ex Stolone. Quintil. cit. Mortuus est P. Claudio & L. Portio Coss. Catone Censore; ex Cicer. de Clar. Orat. n. 60. Hoc tibi Epitaphium fecisse dicitur.

Postquam morte est capus Plautus, Comœdia luget, scena est deserta.

Deinde risus, ludusque, jocusque & numeri,

Innumeri simul omnes cellacrymarunt.

Properare.] Hæc vox indicat officium gnari Poëtæ, de quo in Epist. ad Pis. v. 148.

Semper ad eventum festinat.

Siculi Epicharmi.] Hic Pythagoræ auditor, quædam de naturâ rerum & medicinâ, complures autem comœdias præclare scripsit, quin & ei comœdiæ inventum aliqui tribuunt. Ab eo nuda certè Plato denbavit. Tull. ad Atticum lib. 2. Epist. 16. *Vasæ ille Siculus inu-surret Epicharmus cantilenam illam suam suam; vixit, & moratus, & moratus, & de pet. confui. n. 30. Quamobrem, inquit, Epicharmum illud teneto: nervos atque artus esse sapientia, non temerè credere.*

59. *Cæcilius.*] Status Cæcilius, Mediolanensis, ut volunt quidam: scribendis comœdiis in urbe excelluit. Enni familiaritate ac Terentii usus, hujus etiam scriptorum censor. Fabulæ Cæciliî plus triginta a veteribus celebrantur: Naucleus, Plocius, Ephelion, Syracusa, Pausimachus, Epiclesus, Fallacia, Icenætor, &c. Quintil. *Cæcilius veteres lan-*

- 66 Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
 Spectat Roma potens : habet hos numeratque poëtas
 Ad nostrum tempus, Livi scriptoris ab ævo.
 Interdum vulgus rectum videt : est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
 65 Ut nihil anteferat, nihil illis comparet ; errat.

INTERPRETATIO.

Hos ediscunt ac venerantur Romani angustiore Theatro caaritati : hos astimant ac censens poëtas ab ætate Livi Andronici usque ad nostram. Vulgus ali-

quando rectè judicat, aliàs aberrat. Sed veteres poëtas adeo extollit & amat, ut nihil majus nihil par credat, hanc

ANNOTATIONES.

dibus ferunt, inquit.

Terentius.] Pub. Terentius Poëta comicus, Carthagine oriundus, puer adductus Romam, Terentii Lucani patroni diligentia institutus ac brevi manumissus, ob egregiam indolem, ingeniique facilitatem & elegantiam. Pub. Scipione & C. Lælio usus est familiariter, aliisque primoribus civitatis. Statium Cæcilius maximè observavit, eumque censorem adhibebat. Sex fabulas scripsit ab Apollodoro & Menandro Græcis Poëtis translatas tantâ Latini sermonis proprietate & venustate, ut ab eruditis quibusque mirè lauderetur. Cicero ad Attic. optimum latinitatis auctorem dicit. Quintil. jam cit. Terentii scripta ad Scipionem Africanum referuntur, nempe ob singularem elegantiam. Aufonius.

Tu quoque qui Latium lecto sermone Terenti.

Comis & Aristoteli percurris pulpita socco.

Arte.] Terentii solertia præcipua fuit in exprimendis moribus ; quam satis nemo laudare queat. Vide Donat. in Terent. Julius Scaliger Poët. lib. 3. cap. 97. *Levissimam orationem & artem summam Terentii dicit.*

60. *Arcto.*] Præ multitudine affluentium spectatorum.

62. *Livi.*] Livius Andronicus Poëta Epicus Romæ floruit eo tempore quo S. P. Q. R. pacem fecit cum Pœnis.

Utrâque lingua primò docuit, non sine magnâ commendatione sui nominis. Epos apud Latinos primus dignè scripsit, getta populi Rom. duodeviginti complexus libris, qui Annales Liviani dicti sunt. Hymnos etiam Deorum composuit, inquit Diomedes. Vide T. Liv. init. lib. 7. & Cicer. Tusc. 1. initio, &c.

Livi scriptoris ab ævo.] Cum Pœnis pace factâ, Claudio Centone Appii Cæci filio & M. Sempronio Tuditano Consulibus, anno post urbem conditam 514. primus omnium L. Livius Poëta fabulas docere Romæ cœpit, post Sophoclis & Euripidis mortem annis plus fert 160. post Menandri, annis circiter 52. Anno de hinc ab U. C. 519. C. Nævius Poëta fabulas apud populum dedit, quem M. Varro ait bello Punico primò stipendia fecisse ; idque ipsum Nævium dicere in eo carmine, quod de eodem bello scripsit. Annis deinde fere post 15. M. Cato Orator in civitate, & Plautus in scenâ floruerunt. Neque magno intervallo postea Q. Ennius, & juxta Cæcilius, & Terentius, ac subinde Pacuvius, & Pacuvio jam sene Accius, clariorque tunc in poëmatibus eorum obtrectandis Lucilius fuit. Hæc ferè ex Gellio lib. 17. cap. ult. Quintilianus l. 10. cap. 2. scribit. *Nihil in Poëtis supra Livium Andronicum, nihil in Historicis supra Pontificum Annales.*

- Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
 Dicere credit eos, ignavè multa, fatetur;
 Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
 Non equidem insector, delendaque carmina Livì
 70 Effe reor, memini quæ plagosum mihi parvo
 Orbiliū dictare: sed emendata videri,
 Pulcraque, & exactis minimum distantia, miror.
 Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
 Si versus paullò concinnior unus & alter;
 75 Injustè totum ducit venditque poema.

INTERPRETATIO.

cinatur. Si verò quædam obsoletè, non-
 nulla inconditè, plurima negligenter eos
 scripsisse existimat & agnoscit; rectè
 censet, mihi adstipulatur, & propitio
 Jove fert judicium. Haud ego ceriè de-
 spicio nec proscribo poemata Andronici,
 quæ recorder mihi puero dictata ab im-

miti Orbilio. Sed accurata eximia
 ferè perfecta censeri, indignor. inter
 quæ si fortè dictio quæpiam elegantior,
 sique versiculus unus aut duo venu-
 stiores appareant, iniquè profecto car-
 men integrum ostentat & venditat.

ANNOTATIONES.

66. Nimis antiquè.] ἀρχαῖος, Gall.
 à la vieille mode. Videtur Horatius lo-
 qui ex Augusti sententiâ Sueton. Octav.
 cap. 86. Cacozelos & antiquarios ut
 diverso genere vitiosos pari fastidio spre-
 vit. Ipse nimirum genus eloquendi se-
 cutus elegans & temperatum; vitatis
 sententiarum ineptiis, atque inconcinni-
 tate & reconditorum verborum, ut ipse
 dicit, factoribus.

68. Jove judicat æquo.] Rectè sentit
 & judicat. Jupiter omnis æquitatis fons,
 ut & scientiæ ac sapientiæ. Unde Mi-
 nervam ex ejus cerebro procreatam di-
 xerunt.

71. Orbiliū plagosum.] Magistrum
 meum, frequentes plagas infligere so-
 litum. Sueton. de illustr. Gramm. cap.
 9. sic habet: Orbilius Puppillus Bene-
 ventanus, anno quinquagesimo Romam
 migravit, Consule Cicerone: docuit ma-
 jore famâ quam emolumento. Natura
 fuit acerba non modo in antisophistas
 quos omni sermone laceravit, sed etiam
 in discipulos. De eo Domitius Mar-
 tius:

Si quos Orbilius ferulâ sententiæque
 cecidit.

Vixit ad annum ætatis propè centesi-
 mum, amissâ jam pridem memoriâ;
 unde est Bibaculi versiculus:

Orbilius ubinam est, literarum obli-
 vio?

72. Videri exactis minimum distantia,
 miror.] Pariter de Livii Andronici scri-
 ptis censet Tullius. Quippe ejus fabulas
 non satis dignas legi æstet: in Bruto.
 de Senectute, &c.

73. Verbum emicuit si fortè decorum,
 &c.] Atqui assutum crassa ac vili togæ
 frustum panni fulgentis præclaram vē-
 stem haud facit, ut est in Epist. ad
 Pis. v. 15. Nec laudatur cælator sat fe-
 liciter ære exprimens quidem ungues &
 capillos; at infelix operis summâ, quia
 totum benè effingere nesciet, Ibid. v. 32.
 Vide ibi annot.

75. Ducit] Producit in publicum &
 in scenam, velut opus numeris omni-
 bus absolutum, Metaphoram volunt esse
 à mangonibus, ac negotiatoribus servos
 venales producentibus. Quintil. Declam.
 340. Mango novitium puerum per pu-
 blica rostra ducit prætextatum.

Venditque.] Ediles à poetis eme-
 bant poemata.

Indignor quidquam reprehendi, non quia crassè
Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ

80 Fabula, si dubitem; clament periisse pudorem
Cuncti pænè patres: ea cùm reprehendere coner;
Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ

INTERPRETATIO.

Ægre fero quidvis culpari non quod rusticè vel imperitè scriptum sed quod recens; ac veteribus non indulgentiam, sed dignitatem & palmam exigi. Si expendam utrum aptè an non Attæ fabula incedat per crocum & flores, universi si prope seniores exclamabunt verecundiam nullam esse, quoniam haud dubitem ea redarguere qua acta sunt ab Æsopo gravi & à solerte Roscio: seu quod nihil bonum æstimant nisi quod ipso placuit; seu quod indignum arbitrantur

ANNOTATIONES.

76. *Crassè.*] Crassâ & pingui Minerva, ut aiunt.

77. *Illepide.*] sine lepore.

78. *Nec veniam antiquis, &c.*] Exculandos quidem fateor veteres, si rudia, crassa, incondita, pleraque habeant: nec enim ars ulla statim perfecta fuit. ac indignor eos absolute laudari & venditari quasi nihil non accuratum & prorsus elaboratum scripserint. Vide Tull. de Orat. ubi de veteribus sentit ac dicie idem cum Horatio.

Honorem & præmia.] Imagines poetis erectas in bibliothecâ Palatinâ: de quibus Persius in prologo, &c. Item applausum in theatro. Præmia etiam, quod pretium carminis ad ludos poetæ solveret Ædilis vel Prætor. Hinc sequitur.

Gessit etiam nummum in loculos demittere.

79. *Rectè necne crocum, &c.*] Si dubitem an Attæ fabula mereatur in scenam produci floribus conspersam & odoribus perfusam de more. Nam ea fuit olim consuetudo. Lucret. lib. 2.

Et cùm scena croco Cilici perfusa recens est.

Propert. lib. 4. Eleg. 1.

Pulpita solennes non oluere crocos.

Plin. lib. 1. cap. 6. crocum vino mirè congruit præcipue dulci, tritum ad thea-

tra replenda. Spartianus in Hadriano: In honorem Trajani balsama & crocum per gradus theatri fluere iussit. Vide Senec. Epist. 91.

Attæ.] T. ille Quinctius Togatarum scriptor à quibusdam magnopere commendatur. Attæ cognominatus ob pedes aut crura vitiosa. Nam attæ dicuntur qui eo pedum vicio laborant, ut videantur magis inniti plantis, quàm liberè ambulare, ut observat Crinitus, atque huc Satyricè alludere Poetam nostrum voluit, cùm ait, *perambulet Attæ fabula*. Illius meminerunt Cic. pro Sextio, Iulidorus, &c.

80. *Attæ fabula.*] Hæc inscripta fuisse dicitur Matertera, at præterea citatur Attæ in Satyris, ab Iulidoro; in Conciliatore, in Ædilibus, in Tirone proficiscente, à Gellio & aliis. Crinit. lib. 2. de Poet. Lat.

Clament periisse pudorem.] Persius Satira 5.

exclamet Melicerta

periisse

Frontem de rebus.

81. *Ea cùm reprehendere coner quæ gravis Æsop. &c.*] Quasi vero Histronis fama & solertia pretium nomenque dare fabulæ queant.

82. *Gravis Æsopus.*] Tragœdiarum actor, gravitate tragicâ & actione ve-

- 85 Imberbes didicere, senes perdenda fateri.
 Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille faver, plauditque sepultis;
 Nostra sed impugnat: nos nostraque lividus odit.
- 90 Quod si tam Græcis novitas invisâ fuisset
 Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberem
 Quod legeret tereretque viritum publicus usus?
 Ut primum positis nugari Græcia bellis
 Cœpit, & in vitium fortunâ labier æquâ;

INTERPRETATIO

*cedere junioribus. & senes confiteri abjicienda qua pueri didicerunt. Nunc qui Saliorum carmen à Numâ conditum extollit, vultque credi solus intelligere id quod, ut ego, non capit; is non fa-
 ver industria, nec mortuos laudat; sed nostra impetit, nos & nostra in invidiam*

adducit per livorem. Atqui si Græci tam recentia odissent quàm nos, quid jam antiquum existeret? vel quid esset quod quisque in manibus haberet & evolueret quasi omnibus commune. Age verò, postquam Græci finitis bellis nugari amare incœperunt, & secundis rebus vitia sectari;

ANNOTATIONES.

hementi celebris. Hunc laudat Cicero pluribus locis: ac per ipsum actionem in dicendo emendasse fertur. Quintil. lib. XI. cap. 3. *Roscium citatior, Æsopus gravior*, inquit, *quod ille comœdias, hic tragœdias egit.* Ejus divitias & luxum refert Plinius lib. 10. cap. 51. & l. 35. cap. 12. Vide & annot. lib. 2. Sat. 3. v. 139.

Doctus Roscius.] Hic præsertim comœdiarum actor insignis arte gestum agendi excelluit. De eo Tullius ad Quintum fratrem. *Videris quàm nil ab eo Histrione nisi perfectè nihil nisi cum summâ venustate fiat, nisi ita ut deceat; & uti omnes moveat ac delectet?* Itaque hoc jam diu est consecutus, ut in suo quisque artificio excelleret: is in suo genere Roscius diceretur. Et pro Archia Poeta, Roscii excellentem artem ac venustatem dicit eam fuisse, ut mori omnino non debuisset videretur. Macrobius Saturnal. lib. 2. cap. 14. Nullus, inquit, ignorat Ciceronem Roscio & Æsopo huiusmodi tam familiariter utum, ut res rationesque eorum suâ solertia tueretur, &c. . . . Is est Roscius, qui etiam L. Syllæ carissimus fuit, & annulo aureo ab eodem dicta-

tore donatus est, &c.

86. *Saliare Numæ carmen.*] Institutum à Numâ rege solemne carmen; quod Salii Martis sacerdotes Ancilia gestantes saliendo canebant. Dionys. Halic. lib. 2. Vide & annot. l. 1. Od. 36.

87. *Quod mecum ignorat.*] Illud enim obscurissimum, atque initium fuit poetices apud Romanos, teste Varro- ne, 6. de L. L. Quintil. lib. 1. cap. 6. *Saliorum carmina vix sacerdotibus suis satis intellecta dicuntur.* quod vel ex istâ versiculo Lucilli patet.

Præsul ut amruas, inde & volgu' redamruas olli.

Festus sic rem explicat, in Saliorum exultationibus, inquit, quando præsul amruavit, id est, motus edidit; redamruare dicuntur qui eisdem motus invicem referunt. De istis Dionys. Halic. cit. scribit: ad tibiam moveri numerosè, motu armis accommodato, nunc simul, nunc vicissim; patros hymnos cum choreis canentes.

93. *Nugari.*] Levioribus studiis operam dare, alibi: .

Nugari solitos Græcè.

94. *In vitium fortunâ labier æquâ.*] Egregiè dixit quidam: *Quem n. m. m.*

- 85 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum;
 Marmoris aut eboris fabros aut æris amavit:
 Suspendit pictâ vultum mentemque tebellâ:
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 100 Quod cupide petiit, maturè plena reliquit.
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
 Hoc paces habuere bonæ ventique secundi.
 Romæ dulce diu fuit & solemne reclusa
 Manè domo vigilare, clienti promere jura;
 105 Cautos nominibus certis expendere nummos.
 Majores audire, minori dicere, per quæ

INTERPRETATIO.

modo pugilum modo equorum amore flagrant; artifices marmoris vel eboris vel æris coluerunt; oculos animamque tabulis pictis detinuerunt; modo tibiâ canentibus, modo tragœdiis gavisi sunt; non secus ac infans puella cum sub nutrice ludit, quod studiosè quaesierunt, eisdè fastidiosi abiecerunt. Enimverò quid

placet vel displicet, quod non contrâ fiat? Ista per pacem & res prosperas exsistere. Jamverò apud Romanos diu fuit usitatum & gratum, vigilare manè patente domo, ibique jus interpretari clientibus; certis cautionibus pecuniam locare, seniores consulere, juniores docere quibus

ANNOTATIONES.

fovet fortuna, stultum facit. Ita nimirum sunt homines comparati: inter adversa & dura virtutem colunt; secundis rebus enervantur. Annibal exemplum esto, torque alii, imò integra Imperia eam sortem experta sunt.

97. *Suspendit pictâ vultum, &c.*] Vel, egregiè pictâ tabellâ spectatores de-rentos indicat, vel in picturæ artificio defixam attentissime cogitationem Græcorum, ut quod in eâ arte summum & perfectum assequerentur.

98. *Tibicinibus.*] His volunt designati comœdias, utpote quæ ad tibias agerentur. Diomed. lib. 3. cap. 4. Donat. Prolegom. Terent. Alii non abs re ipsam αὐλητικὴν interpretantur, seu artem tibiarum, sono res & actiones exprimendi. Vide Epist. ad Pilonem v. 202.

101. *Quod non mutabile credas.*] Nichil perpetuo placet aut displicet. Varietas dumtaxat reficit ac delectat.

102. *Hoc paces habuere.*] Ita se Græci per pacem & res secundas gessere.

Vel, has artes produxit varias apud Græcos pax.

103. *Roma dulce dix fuit.*] Jam Romanorum pariter inconstantiam ostendit, ut ante Græcorum.

Reclusâ manè domo vigilare, &c.] Patente domo salutaturis, deque jure interrogantibus Tull. pro Murenâ. *Vigilas tu de nocte ut tuis consultoribus respondeas.* Suprà l. i. Sat. 1.

Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.

105. *Cautos nominibus certis*] Pecuniam collocare apud locupletes & idoneos debitores. Al. *rectis*, id est, legitimis usuris, non illicitis aut immodicis; honestas ob res.

Expendere.] Occupare, ne steriles maneant, utque perpetuos sumptus sup-peditent. *nummos cautos*: spontore dato, datis pignoribus, scriptâ syngrophâ.

106. *Majores audire.*] Plin. lib. 8. Epist. 14. *Suus cuique parens pro magistro, aut cui parens non erat, maxi-*

- Crescere res poscet, minui damnosa libido.
 Mutavit mentem populus levis, & calet uno
 Scribendi studio, pueri patresque severi
 110 Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
 Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior, & prius orto
 Sole vigil calamum & chartas & scriinia posco.
 Navem agere ignarus navis timet; abrotonum agro
 115 Non audet, nisi qui didicit, dare. Quod medicorum est,
 Promittunt medici. Tractant fabrilia fabri.
 Scribimus indocti doctique poemata passim.
 Hic error tamen & levis hæc infania quantas

INTERPRETATIO.

modis opes augeri, pernicioſa verò cupiditas extirpari queant. Subinde plebs inconstans studia vertit, jamque versus condere tantum amat. Juvenes ac senes graves frondibus coronati epulantur & versus pronuntiant. Atque egomet qui nulla me condere carmina assevero, Parthis mendacior sum, atque ante exortum

solem vigilans peto calamum, papyrus & capsas. Certè qui nescit gubernare navim, haud regit; qui medendi artem ignorat, neque quam abrotonum agro tradit. Pollicentur medici quod pertinet ad medicinam: opifices opus moliantur, ac periti aquæ & imperiti carmina condimus. Attamen quantas utilitates afferat hos

ANNOTATIONES.

mus quisque & vetustissimus pro parente. . . . erat enim antiquitus institutum ut à majoribus natu non a viribus modò, sed & oculis disceremus quæ faciendæ; mox ipsi per vices quasdam tradendæ minoribus haberemus, &c. Gell. lib. 2. cap. 15. Apud antiquissimos Rom. nec generi nec pecunia præstantior honos tribui quàm avari solitus: majoresque natu à minoribus colebantur ad Deorum propè & parentum vicem.

110. Fronde comas vincti.] Hederâ coronati, more illustrium poetarum, Pers. Prolog.

Carmina dictant.] Istum versus fundendi inter epulas morem tangit Pers. Sat. 1.

112. Parthis mendacior.] Mendacissimos naturâ fuisse probat quod mendacium acriter durisque poenis coercerent, teste Herodoto. Alii volunt alludi ad Parthorum perfidiam, quâ Rom. duces nonnunquam illuserunt suis fraudibus: præsertim verò cum induciarum tempore rupto fœdere incautum Crassum oppresserunt. Alii, quod tum maxime

pugnarent cum fugere viderentur. Vide lib. 1. Od. 12. & 19. l. 3. Od. 5.

113. Scriinia.] Capsas, in quibus scripta reponuntur & chartæ.

114. Navem agere ignarus, &c.] Pers. Sat. 5.

Navim si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis, &c.

115. Abrotonum agro non audet, &c.] Synecd. Pers. mox cit.

Diluis helleborum certo comperescere puncto

Nescius examen: vetat hoc natura medendi.

Abrotonum, Gall. de l'aurrene, ou garderoche, planta perpetuò virens, amari valde succi, ejus tum folia tum semen prorsus utilia sunt nervis, tussis, lumbis, urinæ angustis, item contra venena & veneficia, &c. Plin. lib. 21. cap. 21. Theophrast. Hist. plant. lib. 6. cap. 7. Dioscorid. &c.

118. Hic error tamen.] Hoc tamen versus faciendi cacoethes & immoderatum studium permulta hominibus affert commoda. Nam dum animum detinet, à vitiis avertit, &c.

Virtutes

Virtutes habeat, sic collige. vatis avarus

120 Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;

Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet:

Non fraudem focio puerove incogitat ullam

Pupillo; vivit siliquis & pane secundo;

Militiæ quanquam piger & malus, utilis urbi.

125 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari;

Os tenerum pueri balbumque poeta figurat;

Torquet ab obscænis jam nunc sermonibus aurem;

Mox etiam pectus præceptis format amicis,

INTERPRETATIO.

vitium & levis ista vesania, sic intelligi. Poeta animus haud facile est pecuniæ cupidus: amat versus; hos dumtaxat meditatatur: spernit jacturas, fugas servorum, incendia: non machinatur fraudem ullam sodali vel juveni pupillo: videtur leguminibus & pane secun-

dario: quod si ad bellum minus prolixe & idoneus, ac civibus utilis est. Si hoc concedis, parvis etiam rebus magnas adjuvari; Poeta format vocem pueri balbutientem: Jam tum detorquet aurem à sermonibus impudicis: paulo post animum quoque imbuat optimis institutis:

ANNOTATIONES

119. Vatis avarus non temerè est animus.] Vix, ferè nunquam.

121. Detrimenta, fug. &c.] Adéo faciendis versibus occupatur ac delectatur, ut parum aut nihil afficiatur bonorum jacturâ, fugâ servorum, conflagratione ædium suarum, &c.

123. Vivit siliquis.] Frugali victu contentus agit. siliqua sunt leguminum involucria: Gall. *la gousse des legumes*. Pers. Sat. 3.

Pane secundo.] Cibarium ejusmodi panem Augustus maximè appetebat. Sueton.

124 Militia quanquam piger.] Imbellis licet non est inutilis civibus. Scipsum facere notat Poeta noster. Vide lib. 2. Od. 7. ubi de se ait:

..... celerem fugam

Sensi, relicta non bene parmula.

Constat nihilominus fuisse quosdam æque bonos milites ac poetas. Vel unus id probat Tyrtæus, de quo in arte Poeticâ. Adde Sophoclem, Æschylum, &c.

125. Parvis quoque rebus magna juvari.] Grammaticâ, Poeticâ, Rempub.

juvari & promoveri.

126. Os tenerum pueri, &c.] Vocem ac pronuntiationem pueri fingit & componit ut sit distincta, aptaque, &c. Quintil. lib. 11. c. 3. ab his ætatibus exigendum, ut nomina quædam vertitque affectatæ difficultatis ex pluribus asperimè coeuntibus inter se syllabis catenatos, & velut confragosos quàm citatissimè volvant; quò sit absolutius os, & expressior sermo: inquit idem Quintil. lib. 1. cap. 1.

127. Torquet ab obscænis.] Præclara sanè cura veteribus fuit conservandæ puerilis castimonie. Non absque summâ ergo prudentiæ ratione qui sunt à Ludovico MAGNO his operibus præpositi jubent nos refecare si quid in Poetis aliisve auctoribus fortè occurrat obscenum. Vide quæ annotavi pridem in Præfatione ad Juvenalem: & quæ Juvenalis scribit, Sat. 14. v. 44. & seq.

128. Pectus præceptis format amicis.] Documentis honestis è morali Philosophiâ petitis.

Horat,

OOOO

- Asperitatis & invidiæ corrector & iræ;
 130 Rectè facta refert; orientia tempora notis
 Instruit exemplis; inopem solatur & ægrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit;
 135 Cælestes implorat aquas doctâ prece blandus,
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit,
 Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
 Carmine dî superi placantur, carmine Manes.
 Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
 140 Condita post frumenta, levantes tempore festo
 Corpus, & ipsum animum spe finis dura ferentem,

I N T E R P R E T A T I O.

emendat rusticitatem, livorem, iracundiam. præclarè gesta narrat: atatem præsentem instruit exemplis præteritis: consolatur pauperem & laborantem. Unde verò imputa adolescentula & pueri pudici acciperent preces, nisi Musa prætam donassent? chorus auxilium petit, & facientes Deos animadvertit, flagitat pluvias blandè & ritè suppli-

cans; avertit morbos, arcetque mala impendentia: pacem obtinet atque annum frugibus abundantem. Dii superi carmine placantur, nec non & inferi, antiqui agricola robusti & paucis contenti, post collectas fruges, feriis recreantes corpus ipsamque mentem spe finis laborum patientum, cum partici-

A N N O T A T I O N E S.

129. *Asperitatis corrector.*] Mores inconcinnos laxos, duros corrigens, flectens, in melius formans.

130. *Rectè facta refert.*] Majorum virtutes & egregia facinora commemorat, quibus pueri ad imitationem accendantur.

Orientia tempora notis instruit exemplis.] Ex ante benè factis docet quid nunc sit agendum, quid deceat, quid laude dignum esse videatur, ex præteritis præsentia moderatur.

133. *Preces.*] Hymnos in honorem Deorum, maxime verò seculare carmen in ludis secularibus cantari solitum à pueris ac virginibus. De quibus suo loco dictum est.

Chorus.] Puerorum & virginum carmen seculare canentium.

135. *Cælestes implorat aquas.*] In magna siccitate sacra Romæ siebant Jovi, ad elicientiam pluviam: quæ Aquilicia, sacerdotes autem Aquilices dicebantur,

Tertull. Apologet. cap. 40. *Aquilicia Jovi immolatis, nudipedalia populo denuntiatis.* Huc etiam pertinet quod scribit Varro l. 2. de vita pop. Rom. *Manalis lapis in pontificalibus sacris movetur, cum pluvia exoptantur.* Rem explicat Festus: *Manalem, inquit, lapidem vocabant petram quamdam, quæ erat extra portam Capenam juxta adent Martis; quam cum propter nimiam siccitatem in urbem protraherent, insequeretur pluvia statim.*

136. *Avertit morbos, &c.*] Hæc & cetera legere est in carmine seculari.

138. *Manes.*] Hi nocere viventibus credebantur, nisi placarentur. Vidè Epod. s. v. 94.

139. *Agricola prisci, &c.*] Horatius mox explicavit unde ortum sit carmen sacrum: Jam ostendit qua ratione præphanum habuerit originem atque incrementum,

- Cum sociis operum, & pueris, & conjuge fidâ;
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 Floribus & vino Genium memorem brevis ævi.
 145 Fescennina per hunc inventa licentia morem
 Versibus alternis opprobria rustica fudit;
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Lulit amabiliter; donec jam sævus apertam
 In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas
 150 Ire minax impunè domos. doluere cruento

INTERPRETATIO.

pibus laboris tam liberis quàm fideli uxore, sacrificabant suam Telluri, lac Silvano, flores & vinum Genio qui facit recordari brevitatis vite. Per hanc consuetudinem inducitur cavillatio Fescennina jactavit agrestia dicteria carmine *amœbao: annisque redeuntibus usitata hæc licentia hilariter jocata est, usquequò dirum sœcuma abiit, in publicum maledicendi furorem, & nobiles familias temerè impetivit. Tum mordacibus dicteriis appetiti gemuerunt, atque etiam*

ANNOTATIONES.

142. *Cum sociis operum pueris, &c.* Non ergastulis tunc & lævis colebantur agri scilicet.

143. *Tellurem porco.* Pro, porcâ. Sic enim terræ fertilitas suis fecunditate indicabatur. Cic. 2. de Legibus.

Silvanum lacte piabant. Aptum sacrificium deo ruris & pastorum. Vide Epod. 2.

144. *Floribus & vino Genium.* Naturæ deo flores, placentæ, vinum offerrebantur; nulla verò cadebatur victima: ut explicavi lib. 3. Od. 17. Persius Sat. 2.

Funde merum Genio.

145. *Fescennina per hunc inventa. &c.* Sic, inquam, Poeta describit originem prophane poësis. Rusticus jam *laborum liber*, ut est in Epist. ad Pil. *sesto tempore corpus animumque relevans, rustica opprobria jactavit*; id est, alii alios rudi sed procaci carmine laceßentes oblectamentum quasivere. Et hinc nata est subinde comœdia: ut dicitur alibi.

Fescennina licentia. Versus petulantes & protervi inter jocosa convivia adversus quemlibet prolati, locum habuerunt primò in urbe Hetruriæ Fescennia, U. *citra Castellana*. Hinc quoque ortum est carmen nuptiale inconditos sales &

dicteria nonnihil obscœna continens. Porro exinde versus quilibet obscœni & procaces Fescennini dicti sunt. T. Livii lib. 7. initio, multa refert non valde his consona; sed profecto magis Horatio credendum.

146. *Versibus alternis opprobria rustica fudit.* Augustus ejusmodi versus Fescenninos nimirum dicaces & mordaces in Pollionem aliquando scripsit, quibus quod non responderet increpantibus sic locutus fertur Pollio: Nec licet nec libet in eum scribere qui potest proscribere. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 5.

147. *Libertasque recurrentes. &c.* Mos iste mutua probra objectandi impunè & liberè, post messeni annis singulis usitatus & confirmatus est; donec licentiam nimiam & criminofam coerceri necesse fuit. Huc pertinet quod lib. 1. Sat. 3. notatur de rusticis desidiam invicem exprobrantibus.

Magnâ compellans voce cucullum.

149. *Sævus apertam in rabiem verti cœpit jocus.* Faceta primò libertas cavillandi fuit tantum; at subinde erupit in maledicentiam publicam: & contumeliosè notati sunt honesti quique viri, nominatim vitii objectis. Talis fuit vetus comœdia tum apud Græcos, cùm

- Dente laceſſiti. fuit intactis quoque cura
 Conditione ſuper communi. quin etiam lex;
 Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quenquam
 Deſcribi. vertere modum, formidine fuſtis
 155 Ad bene dicendum delectandumque redacti.
 Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
 Intulit agreſſi Latio. ſic horridus ille
 Deſluxit numerus Saturnius; & grave virus

INTERPRETATIO.

ii qui non fuerant laceſſiti condoluerunt de publico discrimine. Imo lex & pœna eſt conſtituta, vetans ullum maledictis verſibus notari. Tunc fuſtarii metu carmen converterunt ad laudandum &

oblectandum revocati. Subinde viſa Græcia victorem bellicoſum devinxit, invexitque diſciplinās in rude Latium. Sic aſpera poeſis Saturnia deſuit: & cultus

ANNOTATIONES.

etiam poſtea apud Romanos.

152. *Conditione ſuper communi.*] Par enim ſors imminēbat & minari videbatur æque omnibus, ſcilicet maledictis lacerari, & probroſo carmine proſcindī.
 153. *Lex pœnaque lata.*] Lex 12 tab. erat: Si quis occenſaſſit malum carmen, ſive condidiſt quod infamiam faxit flagitiumve alteri; capital eſto. Cic. Tuſc. 4. Item 4. de Rep. ejuſdem meminit: Noſtra 12 tabula cūm per-taucas res capite ſanxiſſent, in his hanc quoque ſanciendam putaverunt, ſi quis ætrnaviſſet ſive carmen condidiſſet quod infamiam aſſerret flagitiumve alteri. Arnob. lib. 4. Carmen malum conſcribere quo fama alterius coinquinetur & vita, Decemviralibus ſciſtis evadere no-luiſtis impūde. Vide S. Auguſt. de Civ. D. lib. 2. cap. 9. & ſuprà lib. 2. Sat. 1.
Si mala conſideret in quem quis carmina, juſ eſt

Judiciumque.

154. *Vertere modum.*] Deſerunt carmina ſcribere Feſcennina, & nominatim vitia notare: Satiras verò ſcripſerunt non tam apertè vel dicaciter arguentes vitioſos.

Formidine fuſtis.] Pœna fuſtarii decreta fuerat in auctorem carminis maledicti: qui quidem ad necem caſi ju-pegatur fuſtibus, ſeu virgis illis, ex

quibus ſimul & ſecuris conſtabant faſces magiſtratuum. Vide ſuprà Cicero, cit. 4. de Rep.

155. *Ad bene dicendum delectandumque redacti.*] Ad hæc certè magis nata poeſis videtur.

156. *Græcia capta. &c.*] Poſteaquam Romani Græcorum imperio ſubverſo Græciam in provinciam redegerunt, artes liberales à Græcis illatæ ſunt in Italiam adhuc rudem & diſciplinis non-dum exultant: quarum amœnitate cæpti ſunt Romani.

157. *Numerus Saturnius.*] Priſca barbaries, rudis & impoſita compoſitio verſuum, quæ fuerat in Italiâ ſub Saturno rege, ac diu etiam poſt eum. Alcon. in 2. Verr. Verſus Saturnii, inquit Feſtus, appellantur illi antiquiſſimi, quibus Faunus ſata hominibus creditur ceciniſſe; quibus & à Nevio bellum Punicum ſcriptum eſt, & à multis aliis plura compoſita ſunt. Ennius de iſdem:

... ſcribere alii rem

Verſibus, quos olim Fauni vatesque canebant;

Cum neque Muſarum ſcopulos quiſquam ſuperarat.

Porro ii verſus omnes erant Iambici Hypercataleſti; qualis iſte:

Malum dabant Metelli Nevio poeſe.

Munditiæ pepulere. sed in longum tamen ævum

160 Manserunt hodieque manent vestigia ruris.

Serus enim Græcis admovit acumina chartis,

Et post Punica bella quietus, quærere cœpit,

Quid Sophocles, & Thespis, & Æschylus utile ferrent.

Tentavit quoque rem si dignè vertere posset;

165 Et placuit sibi, natura sublimis, & acer,

INTERPRETATIO.

abegit putidum factorem. Attamen diu superstit & superest etiamnum quadam rusticitas. Nam tardè Romani ingenium appulere ad libros Græcorum: postque bellum Carthaginiensium pace fruentes investigare cœperunt quid boni continerent Thespis, Æschylus, Sophocles. Quin & temarunt an scripta illorum pro dignitate possent transferre in Latinum sermonem, & placuerunt sibi animo excelsi

ANNOTATIONES.

159. *Grave virus munditia pepulere.*] Venustas Græcorum expulit rusticitatem & inconcinnitatem à sermone & scriptis Romanorum. *Virus*, doctas aures velut enecans; barbara scilicet oratio, atque reconditorum verborum factor; ut aiebat Augustus, teste Suetonio antea cit. Octav. 86.

160. *In longum tamen ævum manserunt, &c.*] Diu in Italia, ac Romæ etiam mansit inquinatus sermo, permixtus videlicet è pluribus linguis, Italiâ, Græcâ, Oscâ, Phrygiâ. Semigræci erant cum poetæ cum oratores. Romani passim Graii vocabantur: adeo ut indignatus Cato exclamaverit in Senatu, se non posse ferre amplius Græcanicam urbem, Varro 6. de Ling. Lat. Dionys. Halic. in fine lib. 1. Juvenal. Sat. 3. v. 60.

. . . Non possum ferre *Quirises*,

Græcam urbem, &c.

162. *Post Punica bella.*] Saltem post primum bellum Punicum. Porcius Licinius.

Punico bello secundo Musa pennato gradu

Intulit se in bellicosam Romuli gentem feram.

163. *Sophocles, Thespis, Æschylus.*] Hi tres apud Græcos tragici poetæ insignes fuere. Annis ante Christum plus sexcentis tragœdiam Thespis invenit, Æschylus post annos ferè centum ex-

polivit, denique Sophocles mirè perfecit, Æschylo jam sene. De Thespi & Æschylo plura in Epitt. ad Pisones.

Sophocles.] Is Atheniensis exercitus dux fortissimus cum Pericle, idem & accuratissimus scriptor tragœdiarum 120. ut aiunt; quanquam ex iis habemus superstites solummodò septem; ceteras autem nobis invidit injuria temporum. Annos vixit nonaginta quinque. Eodem tempore floruit quo Socrates & Aristophanes. apud dictus ob suavitatem orationis: ter & vicies palmam adeptus. Sophocles Homerus tragicus, Homerus autem Sophocles epicus à Polemone nuncupabatur, teste Diogene Laërtio lib. 4. Vide Valer. Max. lib. 8. c. 7. & lib. 9. c. 12.

164. *Tentavit quoque, &c.*] Tragicorum istorum lectione delectati quadam ex illis in Latinum sermonem vertere aggressi sunt. Quin integras etiam tragœdias Græcorum latinitate donatas in scenam dedere Accius, Cœcilius, Pacuvius, Nævius, quarum supersunt etiamnum aliquot fragmenta.

Rem dignè vertere.] Græcorum vim altosque tragœdiæ spiritus assequi, & Latino sermone æmulari.

165. *Placuit sibi, naturâ sublimis, & acer.*] Illi tragicorum Græcorum Latini interpretes sibi visi sunt non infelici-ter rem moliti, & dignè satis imitati sublimis illorum dictiones & sententias; pro insito nempe Romanis acri & su-

Nam spirat tragicum satis, & feliciter audet :
 Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.
 Creditur, ex medio quia res arceffit, habere
 Sudoris minimum ; sed habet comœdia tanto
 170 Plus oneris, quanto veniæ minus. adspice, Plautus
 Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
 Ut patris attentî, lenonis ut insidiosi :
 Quantus sit Dorſennus edacibus in parasitis :
 Quam non adstricto percurrat pulpita socco ;

INTERPRETATIO.

Et vehementes, quippe habent de tragico spiritu non parum, nec infeliciter exequuntur. at emendari quod composuerunt, ignominiosum ducunt & averſantur. Putatur comœdia nequaquam esse difficilis, eo quod materiam sumit à vitâ communi. Verum eo magis operosa

est, quo minus habet indulgentia. Aniamadvertet quali modo Plautus sustineat officia adolescentis amatoris, senis avari, lenonis captantis : ut nimius sit Dorſennus in parasitis guleſis ; ut dissolutio socco per theatra vadat.

ANNOTATIONES.

blimi ingenio, ad sustinendam tragici spiritûs altitudinem valde apto & idoneo.

167. *Sed turpem putat, &c.*] Atque utinam ab incepto nostri poetæ non destitissent, seu viribus suis nimium diffusi, seu quod eos offenderet lima labor & mora. Quod si jam tunc illi, aliique deinceps, *lituram* & censuram minus tenuissent, certe modò nec curare foret clarior potentius armis, quàm linguâ Latium. Ita sentit & loquitur Horatius tum hic, tum in Epist. ad Pis. v. 289.

168. *Creditur ex medio, &c.*] Comœdia difficultatem ostendit, quia poetæ comico venia non datur : quasi facile sit perfectè exprimere res & actiones vulgares. Verùm exemplo celeberrimi Comœdorum probat arduum opus esse comœdiam.

170. *Adspice Plautus quo pacto, &c.*] Vide quam aberrat à scopo ipse Plautus alloqui solers, pariter & Dorſennus : quàm ile parum sibi constet in tuendis partibus juvenis amantis, &c. quàm alter edacibus in parasitis sit importunus, quos perpetuò ad nauseam usque repræsentat. Plerique dubitarunt utrum ab Horatio reprehenderetur hic Plautus, an culpato Dorſen-

no præferretur, & velut exemplar optimum exhiberetur. At mentem ipsè suam aperuit Horatius in Epist. ad Pisones v. 270,

At vestri proavi Plautinos & numeros, &

Laudavere jalis, nimium patienter utrumque,

Ne dicam stultè, mirati.

171. *Quo pacto partes tutetur, &c.*] Ergo Plautus hic arguitur, quod nesciat vel non curet ita personam formare, ut servetur ad imum qualis ab incepto processerit, & sibi corripit. ut est in cit. Epist. ad Pis. v. 126.

172. *Patris attentî.*] Ad luctum, ad parsimoniam.

Lenonis insidiosi.] Loculis amantium insidiantis.

173. *Dorſennus.*] Vel Dorſennus, poeta Comicus, Atellanarum fabularum scriptor : cujus mentio est apud Plin. lib. 14. c. 13. ubi & aliquot ejus versiculi referuntur.

174. *Quam non ascripto, &c.*] Quàm uterque peccet, & à perfectò distet, adeo saluntur qui credunt minimum esse difficultatis in elaborandâ comœdia. Certe in hac poeta utrumque aut nimius est aut deficit : quod facere video.

- 175 Gestit enim nummum in loculos demittere ; post hoc
 Securus , cadat , an recto stet fabula talo.
 Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru ,
 Exanimat lentus spectator , sedulus inflat.
 Sic leve , sic parvum est , animum quod laudis avarum
- 180 Subruit aut reficit. valeat res ludicra , si me
 Palma negata macrum , donata reducit opimum.
 Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poetam ,
 Quod numero plures , virtute & honore minores ,
 Indocti , stolidique , & depugnare parati ,
- 185 Si discordet eques , media inter carmina poscunt.

INTERPRETATIO.

enimverò gaudet pecuniam inferere in marsupium ; deinde non angitur , seu fabula intercitat , seu firmo gradu consistat. Qui ad theatrum ducitur superbo curru gloria , occiditur spectatore languido , erigitur attento. Adeo leve & parvum est quod contristat vel consolatur animum gloria cupidum. Apage rem scenicam , si approbatio denegata me reducit mæstum , concessa exultantem. Non raro quoque audacem poetam deterret atque alienat quod plures numero iique merito & dignitate inferiores , imperiti & bardi , promptique ad consilendum , si equites dissentiant , mediam inter fabulam petunt vel ursum vel athle-

ANNOTATIONES.

etur materiæ parvitas. At contra in tragœdiâ res graves hinc poetæ ingenium stimulant , tublevant , erigunt ; illinc autem auditorum animos dum plus afficiunt , etiam avocant à fastidio , & à notandis erroribus.

Non astricto socco.] Allegoria est. soccus comœdorum calceus , non astrictus , laxus , solutus , indicat non accuratum poetam , inconcinne scribentem ; seu negligat seu nequeat decorum personarum ubique & semper custodire , vel descriptas servare vices operumque colores : &c. Vide Epist. ad Pis.

175. Gestit enim.] Et hoc unius lucri magis quàm laudis studium referri videtur tam ad Plautum quàm ad Dorfenium.

Nummum.] Pretium pro fabulâ datum à Prætoribus vel Ædilibus : ut annotavi suprâ.

176. Cadat , an recto stet fabula talo.] An explodatur à populo , an semel approbata sæpius expectetur. Pers. Sat. 5. v. 104.

Tibi recto vivere talo ars dedit.

177. Quem tulit ad scenam.] Neque felicior est Poeta fabulas in scenam dandas scribens gloriæ parandæ causâ , tam vanus & calamitosus est hic laudis quàm ille lucri cupidus.

183. Numero plures.] Plebei nempe adversus equestrem ordinem armis contendere parati , si quod stolidè poscunt negetur.

185. Si discordet eques.] Si equites aliud velint quam plebs : si obsistant plebi flagitanti ut fabula interrumpatur , alique ludî producantur , nimirum , ursus , leo , camelus , pugilum certamen , gladiatores , funambulus , &c.

Media inter carmina.] In mediâ fabulæ actione post unum aut alterum comœdiæ seu tragœdiæ actum. Vide Terentii Hecyræ prologum , qui totus eâ de re est.

Hecyra : . . . hac cum datâ est nova ,

Novum intervenit vitium & calamitas ;

Ut neque spectari , neque cognosci potuerit :

Aut ursum, aut pugiles. his nam plebecula gaudet.
 Verùm equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis ad incertos oculos & gaudia vana.
 Quattuor aut plures aulae premuntur in horas,
 190 Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae.
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
 Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves:

INTERPRETATIO.

tas. His enim plebs delectatur. Sed equites ipsi abjecta aurium voluptate convertuntur ad oculorum oblectationes instabiles & fluxas. per quatuor aut plures horas vela complicantur, dum fugiunt equitum turmae & peditum cohortes. Mox reges ante fortunati revinctis à tergo manibus trahuntur; properant effeda, pilenta, petorrita, naves:

ANNOTATIONES.

Ita populus studio stupidus in funambulo
Animum occupat
Cum primum eam agere coepi, pugilum gloria,
Funambuli eodem accessit expectatio:
Comitum conventus, studium, clamor mulierum
Fecere, ut ante tempus exirem foras.
Primo actus placeo, cum interea rumor venit,
Datum iri gladiatores; populus convolat,
Tumultuantur, clamant, pugnant de loco:
Interea ego meum non potui iuvare locum,
Nunc turba nulla est: otium & silentium est:
Agendi tempus mihi datum est, &c.
 187. Verùm equitis quoque, &c.] Sed equester etiam ordo levitatem modo popularem sequitur: & spectaculo maluit oculos pascere, quæ voluptas citò evanescit, quàm auribus excipere quod animo certam & diuturniorem affert voluptatem.
 189. Aulae premuntur.] Aulae recondita cessant, ut canit Juvenalis. Sat. 6. ornamenta scenæ & vela removen-
 tur, adeoque fabula & carmina inter-
 mittuntur; dum ad obsequendum stulto
 vulgi studio, introducuntur quæpiam spectacula. Cic. Epist. 1. lib. 7. ad Ma-
 rium ita scribit: Nosti reliquos ludos,
 qui ne id quidem leporis habuerunt quod
 solent mediocres ludi. apparatus enim
 spectatio tollebat omnem hilaritatem: &
 quo quidem apparatu non dubito quin
 animo aequissimo carueris. Quid enim
 delectationis, habent sexcenti muli in
 Clytemnestra, aut in equo Trojano cra-
 terarum tria millia? aut armatura va-
 ria peditatus aut equestris in aliquâ
 pugna? quæ popularem admirationem
 habuerunt delectationem tibi nullam at-
 tuliſſent.
 Quæ potest esse homini politico delecta-
 tio, cum aut homo imbecillus à valenti-
 ſſimâ bestia laniatur, aut præclara
 bestia venabulo transverberatur? &c.
 190. Dum fugiunt equitum turmae,
 &c.] Dum bellorum species represen-
 tatur, hostium fuga simulatur, ac sub-
 inde triumphalis pompa exhibetur. Huc
 refer quæ sunt lib. 1. Epist. 6. v. 40.
 & seq. de magno numero chlamydu-
 mæ scenæ præstitarum.
 192. Effeda.] Currus quibus capti re-
 ges traduntur. Effedum vehiculi ge-
 statorii genus apud Gallos usitatum.
 Pilenta.] Reginarum matronarumque
 captivarum vehicula, quæ & carpenta.
 Petorrita.] His captiva regum devi-
 ctorum familia vehebatur, quatuor rota-
 rum erant. Vide Gell. libro 15. capi-
 te 30.

Captivum

Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in teris, rideret Democritus, seu
 195 Diversum confusa genus panthera camelo,
 Sive elephas albus vulgi converteret ora.
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi præbentem mimo spectacula plura:
 Scriptores autem narrare putaret aſello
 200 Fabellam surdo. nam quæ pervincere voces
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra ?

INTERPRETATIO.

portatur ebur captivum, & Corinthus captiva. Oſi Democritus viveret, quàm videres, cum plebs attentè spectat vel novam bestiam conſtatam è pantherà & camelo, vel candidum elephantem. Sane plebem magis quam ludos attenderet, velut sibi dantem spectacula plus quàm histriones: poetas autem diceret commemorare fabulam surdo aſino. Etenim qua vox posset superare murmur quod reddunt theatra nostra ?

ANNOTATIONES.

Naves.] Quibus navali prælio reges victi: vel exhibitâ naumachiâ; vel productis navibus seu pictis, in scenâ; seu veris in Tiberi, qui Theatro proximus, ut vult vetus Schol. aut potius in amphitheatro; quemadmodum docet Martialis spectac. Epigr. 14. ubi de repræsentato navali certamine, subitoque immisâ in amphitheatrum per tubos tantâ aquarum vi, ut peregrinus esse pontum facile credidisset, nisi mox emissâ ad munus gladiatorium aquam cerneret.

193. *Captivum portatur ebur.*] Captarum urbium imagines & simulacra ex ebore. Meminit Quintilianus lib. 6. cap. 3. Chrysippus, cum in triumpho Caesaris eburnæ oppida essent translata, & post dies paucos Fabii Maximi lignea, thecas esse oppidorum Caesaris dixit.

Captiva Corinthus.] Simulacrum urbis Corinthi à L. Memmio expugnata & expilata; Alii interpretantur vasa æris Corinthii à victore direpta & asportata.

194. *Democritus.*] De eo libro 1. Epist. 12.

195. *Diversum confusa genus.*] Cave ne accipias belluam è duabus naturis mixtam, imo designatur optimè came-

lopardalis, vulgo *une Giraffe*. Varro 4. de Ling. Lat. *Cameius* suo nomine Syriaco in Latinum venit; ut Alexandria camelopardalis nuper adveſta, quod erat figurâ ut camelus, maculis ut panthera. Vide Solin. c. 33. Dion. lib. 43. Plin. lib. 8. cap. 18. Camelorum, inquit, aliqua similitudo in duo transfertur animalia: Nabin Æthiopes vocant, collo similem equo, pedibus & cruribus bovi, camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguuntibus; unde appellata camelopardalis: Dictatoris Caesaris Circensibus ludis primum visa Roma. Ex eo subinde cernitur, aspectu magis quàm feritate conspicua: quare etiam ovis fera nomen invenit.

196. *Elephas albus.*] Qualis rarò invenitur. Vide Ælian. lib. 3. c. 46.

200. *Narrare aſello fabellam surdo.*] P. overb. Narrare surdo; vel aſino: id est oleum & operam perdere. *aſello*, plebeculæ stolidæ & contumaci.

Qua pervincere voces, &c.] Quis adeo vocalis histrio, quantumvis contenderet, in scenâ posset audiri tantum inter strepitum tumultuantis populi & vociferantis.

201. *Referunt quem nostra theatra.*] Ob reflexam echo. Vide lib. 1. Od. 20.

Horat.

P P P P P

- Garganum mugire putes nemus, aut mare Thuscum ;
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
 Divitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor
 205 Cum stetit in scenâ, concurrat dextera læva.
 Dixit adhuc aliquid ? Nil sane. Quid placet ergo ?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.
 Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
 Cùm rectè tractant alii, laudare malignè ;
 210 Ille per extentum funem mihi posse videtur
 Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 Ut magus ; & modò me Thebis, modò ponit Athenis.

INTERPRETATIO.

credas fridere Gargani silvas vel Heruscum mare : tanto cum strepitu spectantur ludi, artificium, & opes exoticæ, quibus cum circumdatus histrio prodit in theatrum, dextra sinistra jungitur. An verò jam quidpiam locutus est ? Nihil profecto. Ecquid igitur admirantur ? Pannum Tarentino succo violas imitantem. Ne verò arbitreris me parè laudare ea qua facere detrectem, quando scitè peragunt ceteri : is poeta mihi videtur posse ambulare per funem extentum, qui meum cor fictis sermonibus torquet, stimulat, placat ; falsis terroribus concutit, velut magus ; ac modò me Thebis, modo Athenis consti-

ANNOTATIONES.

202. *Garganum.*] Apulizæ montem, de quo lib. 2. Od. 9.

Mugire nemus.] Ventis maritimis percussum : mare, stridens & resonans, Austro flante, fluctibus collisis.

Mare Thuscum.] Mare inferum, & Thyrrænum, de quo lib. 1. Od. 11.

203. *Artes.*] Habitus histronis artificiosus : apparatus vestium peregrinis opibus & artificio conspicuus.

205. *Concurrat dextera læva.*] Vel mirabunda plebs junctas manus tollit, vel approbens percutit & complodit.

206. *Dixit adhuc aliquid ?*] Tum verò hospes querere possit : unde populi admiratio, cùm nihil adhuc pronuntiat actor ? O stultitiam ! ad vestimentorum fulgorem percellitur, gestit, exultat insana plebs.

207. *Lana Tarentino violas imitata veneno.*] Vestis è lanâ violacei coloris rinctâ apud Tarentum : quæ urbs tum lanâ cùm purpurâ exquisitâ celebratur. Plin. lib. 8. cap. 48. lanæ, inquit, circa Tarentum summam nobilitatem habent. lib. 9. cap. 39. violacea purpura vagebat, cujus libra denariis centum valebat : nos multo post rubra Taren-

tina. Vide & lib. 21. cap. 6. & 8.

208. *Ac ne forte putes, &c.*] Remover à se Horatius suspicionem invidentiæ. Ne putes, ô Auguste, me derogare laudem poetis Dramaticis, eo quod dramata non scribam : profiteor me illos, si peritè rem moliantur, prorsus admirari.

209. *Laudare malignè.*] Exiguè, quasi invidendo illis. Virgil. Æn. 7.

Quale per incertam lunam sub luce malignâ.

210. *Per extentum funem, &c.*]

Moliri & perficere quod difficillimum est.

211. *Qui pectus inaniter angit, &c.*]

Qui pro arbitrio movet animum, & in quamlibet partem inflectit, seu ad dolendum, seu ad lætandum, vel ad iram, vel ad miserationem, ad metum, spem, &c. Epist. ad Pis.

Quocumque volent animum auditoris agunto.

213. *Magus.*] Præstigiator, oculos fascinans. Vide Cæsar. Rhodig. lib. 9. c. 23. Plin. &c.

Modo me Thebis, &c.] Dum ita describuntur & narrantur in scenâ quæ

- Verum age, & his qui se lectori credere malunt,
 215 Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
 Curam redde brevem; si munus Apolline dignum
 Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
 Ut studio majore petant Helicon virentem.
 Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,
 220 (Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum
 Sollicito damus, aut fesso; cum lædimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum,
 Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
 Cum lamentamur, non apparere labores
 225 Nostros, & tenui deducta poemata filo,

INTERPRETATIO.

tuit. Age verò imminue sollicitudines eorum etiam qui malunt se Lectori committere, quam tolerare contemptum spectatoris fastidiosi; si quidem vis scriptis implere locum Apollini ritè dicatum, ac poetis incentivum præbere, ut animosius adeant Heliconem præclarum. Cerè nobis poeta multa sæpe mala creamus, (ut mea ipse vineta incidam) dum tibi occupato vel fatigato librum porrigimus; dum offendimur, si quis familiarium redarguerit unum è versiculis nostris dum loca jam recitata repetimus non rogati; dum querimur non adverti labores nostros & carmina subtili stylo

ANNOTATIONES.

- Thebis vel Athenis gesta sunt, ut illic interesse videatur sibi auditor, & rem oculis spectare. Aristot. Poet. *tantum interfit rebus ipsis agendis*. Porro illæ urbes præcipue nominantur, quod inde materiam plerumque Tragici desumpserint. De Thebis lib. 2. Sat. 5. de Athenis lib. 2. Sat. 7.
214. *Verum age.*] Augustum comœdiæ in primis gaudentem hortatur Poeta, ut saveat non solum Dramaticis sed & Epicis: quandoquidem his magis quam illis heroum nomen ad posteris transmittitur: utque omnes æquè præmiis stimulet ad rectè & naviter scribendum.
- Qui se lectori, &c.*] Qui odas vel epos malunt componere à posteris legenda, quam drama spectandum à populo sæpe ad optimum carmen fastidiente, ad ineptam verò urfi, funambuli, purpureæ vestis spectationem gestiente. Vide supra.
216. *Curam redde brevem.*] Certa ad victum præbendo subsidia: vel utroque perinde laudando & fovendo.
- Munus Apolline dignum.*] Bibliothecam à te ædi Apollinis adjunctam in monte Palatino. libro 1. Epist. 3. v. 17.
218. *Helicon.*] Montem Bœotix sacrum Musis. Allegoria.
219. *Multa quidem nobis, &c.*] In se & alios poetas Epicos culpam derivat ac rejicit Horatius, quod minus Augusto gratiosi sint.
220. *Ut vineta egomet cædam mea.*] Proverb. Idest, ut meos ipse errores fatear & emendem.
221. *Cum tibi sollicito, &c.*] Poeta noster, ut alios corripiat, seipsum petit notatque; quanquam ab isto peccandi genere longè alienus: ut patet ex datis luculenter Vinnio Atellæ mandatis & præceptis, cum eum doceret rationem tempestivè & commodè porrigendi Augusto ipsam hanc Epistolam. Vide l. 1. Epist. 15.
224. *Non apparere labores.*] Velut aliud agens Horatius expostulat, quod plerumque non satis advertat lector vel auditor quæ ab auctoribus summa curâ, arte, ingenio, sunt scripta.
225. *Tenui deducta Poemata filo.*] Possunt hæc vetti in bonam malamque

- Cūm speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultrō
Arcellās, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
230 Aedituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus & male natis
Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
235 Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille poema
Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit,

INTERPRETATIO.

conscripita; dum speramus fore ut, cūm
primum audieris nos versus condere,
sponte & benignè advoces nos atque ab
egestate vindices, & scribere imperes.
Veruntamen oportet expendere quales
ministros sortiatur virtus in bello &
pace conspicua, nec tradenda infimo
poeta. Alexandro magno regi placuit

ille Chœrilus qui pro versibus inconditis
& inconcinnis obtinuit Philippos, regium
numisma. At quemadmodum atramentum
coniatum imprimit notam & maculam,
sic ferè scriptores rudi carmine inqu-
nant gesta illustria. Is ipse rex qui tam
indignum carmen tam caro pretio emit

ANNOTATIONES.

partem. vel, eximiè & scitè composita :
vel, exili & humili stylo, adeoque in-
digna eâ laude quæ deposcitur ab au-
ctoribus.

226. Cum speramus, &c.] Tantum
nobis arrogamus perpetam & stultè.

230 Quales adivos habeat, &c.]
Quales præcones deceant virtutem egre-
giam. Eadem virtuti velut numini erigit
Horatius, assignatque laudatores & poe-
tas velut adivos.

231. Alexandro magno.] Illi Macedo-
num regi samâ super æthera noto.

233. Chærilus.] Insulsus poeta Thu-
cydidis & Herodoti vivens temporibus;
quem Aristoteles in Top. notat : qua-
lia Homerus, non qualia Chærilus,
inquit Vile Epist. ad Pisones v. 157.

234. Philippos.] Nummos aureos Phi-
lippi Macedonum regis patris Alexan-
dri magni effigie signatos. Duos fuisse
Chœrilos, constat; quicquid nonnulli
sentiant. Prior eximius poeta Athenien-
sum de Xerxe victoriam celebravit; cui

pro singulis versibus totidem stateres seu
nummos aureos contulerunt Athenien-
ses, facto etiam decreto, ut cum Ho-
mero legeretur. Posterior fuit iste Ale-
xandro comes assiduus, testibus Q. Cur-
tio & Plutarcho: de quo variè narrant.
Quidam scribunt pepigisse Alexandrum
cum Chœrilo, ut pro singulis bonis ver-
sibus singulos acciperet Philippos, pro
singulis autem malis totidem colaphos :
opere verò confecto vix septem versus
laude dignos extitisse, denique referunt
Chœrilum inedia periisse. Vide Suidam,
&c. Porro videtur Horatius isti Chœri-
lo quædam tribuere quæ prioris sint,
ut Alexander sit imitatus quod fecerant
Athenienses, conditum de se carmen
pariter remunerans.

236. Scriptores carmine fœdo.] Hinc
sapienter Augustus quamvis ingens sui
seculi omni modo fovit, ac benignè
patienterque audierit recitantes non
tantum carmina & historias sed & ora-
tiones atque dialogos: componi tamen

- Edicto vetuit ne quis se, præter Apellem,
 240 Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
 Fortis Alexandri vultum simulantia, quod si
 Judicium subtile videndis artibus illud
 Ad libros & ad hæc musarum dona vocares,
 Bæotum in crasso jurares aëre natum.
 245 At neque dedecorant tua de se judicia, atque
 Munera quæ multâ dantis cum laude tulerunt,

INTERPRETATIO.

profusus, decreto interdixit ne pingeret
 se quisquam nisi Apelles, neve alius
 quam Lysippus effingeret ex ære imagines
 strenui Alexandri. Quod si judicium

hoc solers in æstimandis artibus vocares
 ad scripta & ad munera ista Musarum,
 affirmares ortum in pingui aëre
 Bæotiorum. Verum selecti à te, Augu-

ANNOTATIONES.

aliquid de se, nisi & seriò & à præstan-
 tissimis, offendeatur: admonebatque
 Prætores, ne paterentur nomen suum
 commissionibus obolscribi. Sueton. Octav.
 cap. 89.

239. Edicto vetuit.] Cic. lib. 5. Epist.
 12. Nec enim Alexander ille gratia cau-
 sâ ab Apelle potissimum pingi, & à Ly-
 sippo fingi volebat; sed quod illorum ar-
 tem tum ipsi cum etiam sibi gloria fore
 putabat. Idem narrat Plutarchus, ait-
 que: è duobus Alexandris alterum in-
 victum, scilicet Philippo natum; alte-
 rum ab Apelle factum non esse imita-
 bilem. Apuleius Florid. 1. sic habet:
*Alexander imaginem suam, quod certior
 posteris proderetur, noluit à multis ar-
 tificibus vulgo contaminari; sed edixit
 universo orbi suo, ne quis effigiem re-
 gis temerè adsimularet ære, colore, ca-
 lamine; quin solus eam Polycletus ære
 duceret, solus Apelles coloribus delinear-
 et, solus Pyrgoteles calamine excuderet.*
 Plin. lib. 7. cap. 37. edixit impe-
 rator ille, ne quis ipsum alius quam
 Apelles pingeret, quam Pyrgoteles scul-
 peret, quam Lysippus ex ære duceret.
 Vide & Valer. Max. 1. 8. c. 11.

Apellem.] Eximius ille pictor ex in-
 sula Co, toto orbe celebratus pictis in-
 geniosè & venustè tabellis.

240. Lysippo.] Statuarius hic præcla-
 rus ad veritatem optime accessit. Quin-
 tiliano teste. Hinc Propertius lib. 5.

*Gloria Lysippo est animosa effingere
 signa.*

241. Fortis Alexandri vultum.] Cui
 nempe masculus ac leoninus erat obru-
 tus.

242. Quod si judicium, &c.] Ale-
 xander de picturâ aliisque artibus bene
 judicans, quàm ineptè censuit de car-
 minibus! Certè Bæotico fuisse ingenio
 dixeris. Plinius tamen lib. 7. cap. 29.
 docet quanti ab Alexandro æstimati
 sint Homerus, Pindarus, &c. Ælianus
 autem Histo. Var. lib. 2. non fuisse
 picturæ æstimandæ peritum ostendit.
 refert enim, Alexandri equo adhinniente
 ad equum ab Apelle pictum, quem ta-
 men Alexander haud valde laudaverat;
 dixisse Apellem: Atqui, Imperator, vi-
 detur equus tuus in ære pingendi esse
 te intelligentior.

244. Bæotum in Crasso.] Quanquam
 sapiens fortes creantur fortibus, contra
 tamen evenit interdum. Sic Pindarus
 crasâ licet regione Bæotiis nempe The-
 bis oriundus, sagacissimi nihilominus in-
 genii fuit. Verùm constat Bæotios ut-
 plurimum fuisse stupidos & hebetes,
 aut valde crassos, pro coeli & aëris
 ratione, unde nata proverbialia: *Sus Bæo-
 tica, auris Bæotica, Bæoticum inge-
 nium.* Cic. 1. de leg. n. 79. *Videmus
 quàm varia sint terrarum genera:
 . . . alia quæ acuta ingenia
 gignant, alia quæ refusa. Quæ omnia*

- Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ.
 Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
 Quàm per vatis opus mores animique virorum
 250 Clarorum apparent : nec sermones ego mallem
 Repentes per humum, quàm res componere gestas,
 Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
 Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem :
 255 Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
 Et formidatam Parthis te principe Romam ;
 Si, quantum cuperem, possem quoque, sed neque parvum
 Carmen majestas recipit tua ; nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusant.
 260 Sedulitas autem stultè quem diligit urget ;

INTERPRETATIO.

ste, poeta Virgilius & Varius non tur-
 pant tua de se judicia, & dona qua
 acceperunt plurimà cum glorià largien-
 tis. Virorum autem illustrium vultus
 arca effigie expressi non plus fulgent,
 quàm mores & ingenium versibus poe-
 ta. Ego verò non mallem scribere humi-
 les sermones, quàm tua celebrare faci-
 nora, & situs regionum & fluvios, &
 arces montibus inadificatas, & victos

reges barbaros, & bella tuis auspiciis
 orbe toto finita, & templum includens
 Janum pacis custodem, & Romam te
 regnante Parthis metuendam ; si quidem
 tantum valerem quantum exoptarem.
 At tua majestas non admittit exile car-
 men ; & mea verecundia rem aggredi
 veretur, ad quam vires minime suffi-
 ciunt. Porro officia gravant eum quem
 stultè colunt,

ANNOTATIONES.

fiunt ex cœli varietatè, & ex disparili
 aspiratione terrarum. Id. de Fato, n. 7.
 Inter locorum naturas quantum interfit,
 videmus : alios esse salubres, alios pe-
 stilentis Athenis tenue
 cœlum ; ex quo acutiores etiam putan-
 tur Attici ; crassum Thebis ; itaque pin-
 gues Thebani, &c.

247. Varius.] De eo lib. 1. Od. 6.
 & lib. 1. Sat. ult. sub finem.

248. Nec magis expressi.] Plutarchus
 refert Catonem Censorium eos deridere
 solum, qui statuarum cupiditate fla-
 grarent, ignorantes se pictorum & fa-
 brorum operibus gloriari ; sui verò pul-
 cherrimas imagines extare in civium
 animis. Vide lib. 4. Od. 8.

250. Nec sermones ego mallem.] Ad-
 verte prudentiam & modestiam poetæ
 nostri, Igo, inquit, si Epicæ carminis
 scribendi facultate pollerem, certè mal-

lem res ab Augusto præclarè gestas ver-
 sibus Heroicis consignare, quàm satiras
 pedestri musâ scribere, verùm illius ma-
 teriæ gravitati vires meas impares sen-
 tio ; immerique splendida facta fœdis
 scriptis illinere & maculare.

253. Arces montibus impositas.] Pæ-
 silia & custodias ubique disposuit . . .
 . . . per Rhēni quidem ripam
 quinquaginta amplius castella direxit.
 Flor. cap. ult.

254. Tuis auspiciis confecta.] Vide
 1. 4. Od. 14.

255. Claustraque custod. &c.] Portas
 itaque Jani clausas, ut pacis tempore.
 Lib. 4. Od. 15.

256. Formidatam Parthis.] Lib. 1. Od.
 12. & 19. Lib. 3. Od. 5. Lib. 4. Od.
 15.

260. Sedulitas autem, &c.] Inter-
 pestium officium nec utile nec gratum.

Præcipuè cùm se numeris commendat & arte.

Discit enim citiùs meminitque libentius illud

Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.

Nil motor officium quod me gravat : ac neque ficto

265 In pejùs vultu proponi cereus usquam,

Nec pravè factis decorari versibus opto :

Ne rubeam pingui donatus munere ; & unâ

Cum scriptore meo , capsâ porrectus apertâ

Deferar in vicum vendentem thus & odores

270 Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

INTERPRETATIO.

<p>presertim cùm se protrudunt versibus & carmine. Enimverò citiùs quisque discit ac faciliùs recordatur id quod deridet, quàm quod æstimat & miratur. Ego quidem sperno sedulitatem qua mihi molestiam creat, & nolim usquam è cerâ</p>	<p>effingi malè expresso vultu, aut versibus inconditis laudari : ne erubescam turpi affectus dono, simulque cum laudatore meo patente cistâ jacens deporter in vicum, ubi venduntur thus, aromata, piper, & quodcumque involvitur insulsis chartis,</p>
--	--

ANNOTATIONES.

videtur, sed potiùs grave est.

262. Discit enim citiùs, &c.] Cic. pro Muræna. Cui placet, obliviscitur ; cui dolet, meminit.

264. Neque ficto in pejùs, &c.] Malim nullam è cerâ imaginem, quàm pravè fabricatam habere. ex more veteri, de quo nos alibi ; Juvenalis autem fusè Sat. 2.

267. Pingui munere.] Rudi & inepto carmine, inconditis insulsisque versibus.

268. Porrectus.] Quasi cadaver.

270. Quicquid chartis amicitur ineptis.] De ea insulforum librorum infelici sed justâ sorte dixi alibi, Vide lib. i. Epist. ult. v. 12.

EPISTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

*Excusat se quod nec literas nec versus petitos
misisset.*

FLore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure, vel Gabiis & tecum sic agat: Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos;
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argillâ quidvis imitaberis udâ:
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
10 Multa fidem promissa levant; ubi plenius æquo

INTERPRETATIO.

O Flore, amice fidelis probo & illustri Neroni, si forte aliquis vellet tibi venundare servum Tibure aut Gabiis oriundum; atque tibi sic loquatur: Iste sincerus & integer à capite ad calcem, tibi vendetur octo millibus num-

morum, famulus promptus obsequi nuntibus heri; literis Græcis eruditus, omnibus disciplina capax: hunc velut mellututem ut libuerit finges, cantabit etiam sine arte, quod jucundam inter epulas, nimia pollicitationes minuunt fidem,

ANNOTATIONES.

1. *Flore bono, &c.*] Julius Florus ad bellum Pannonicum proficiscens cum Tiberio Nerone, petierat ab Horatio ut quæpiam ad se scriberet. cessantem vero quanquam nihil pollicitum subinde increpavit. Cui se Horatius excusat hac Epistolâ; in quâ & eximia quædam ad poetam, & ad bene beateque vivendum pleraque documenta perscribit. Ad hunc ipsum Florum inscriptam vidimus jam Epist. 3. lib. 1.

Amice Neroni.] Is ipse est Tiberius Claudius Nero, qui Augusto in imperium successit. De eo jam ante.

2. *Si quis forte velit, &c.*] Similitudo, quâ se apud Florum purgat

Horatius.

3. *Tibure.*] Lib. 1. Od. 7. & 18. & lib. 2. Od. 6.

Gabiis.] Lib. 1. Epist. 11. & 15.

4. *Hic est candidus.*] Verba sunt mangonis, usque ad versum 17.

6. *Verna.*] Servus ex ancillâ natus domi.

7. *Litterulis Græcis imbutus.*] Erudiebant seruos, ut piuris venderent, Terent. Eunuch. *Fac periculum in literis, fac in palastra, in musicis: soleriem dabo.*

10. *Multa fidem promissa levant.*] Subdolos negotiator vult videri non dare verba, cum maximè verba dat.

Laudat

- Laudat, venales qui vult extrudere merces.
 Res urget me nulla : meo sum pauper in ære.
 Nemo hoc mangonum faceret tibi. non temere à me
 Quivis ferret idem. semel hic cessavit : &, ut sit,
 15 In scalis latuit metuens pendens habenz.
 Des nummos, excepta nihil te si fuga lædat,
 Ille ferat pretium pœnæ securus, opinor.
 Prudens emisisti vitiosum : dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniquâ.
 20 Dixi me pigrum proficilcenti tibi, dixi
 Talibus officiis prope mancum ; ne mea sævus
 Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas ? quereris super hoc etiam, quod
 25 Expectata tibi non mittam carmina mendax,

INTERPRETATIO.

quando plusculum laudat merces venales qui cupit eas citò vendere. at nulla me necessitas premit. in propriis bonis modicus sum. nullus negotiator sic tecum ageret. non alius à te idem à me facillè obtineret. Hic semel cessator fui; atque ut accidit interdum, se occultavit metu scuticarum ad scalas suspensarum. trade pecuniam. si te non offendit fuga, quam excipio. Post hæc accipiet mango nummos absque metu pœna, ut credo.

tu sciens emisisti prævum. Significata tibi fuit conditio. Hunc nihilominus insequeris, & injustâ lite implicas. Te discedentem admonui me pigrum esse, & ad ejusmodi officia minimè sedulum; ne gravius irascereris, si nullas ad te literas misisterem. Quid verò profuit, quandoquidem leges mihi faventes expungas? expostulas quoque, quoniam speratos versus hand mis fallax. Verùm at,

ANNOTATIONES.

12. *Meo sum pauper in ære.*] Nullum res alienum habeo; nihil debeo cuiquam. Cic. pro Roscio comcedo. *Loquuples erat: nihil debebat: in suis nummis versabatur.*

14. *Semel hic cessavit.*] Versutus mango fugacem servi animum ita declarat metu legis, ut potius dissimulare & regere dicens sit: adeo rem verbis involvit, extenuat, subornat.

15. *Ut sit in scalis, &c.*] Quod segnis fuisset ad mandata peragenda; stimulat foris stringi ac cædi. Hinc paululum delituit, absuitque domo. Sic per ambages mango loquitur. ne uno verbo eoque odioso dicat; fugit: vel, semel fugit.

In scalis.] Ad terrorem servorum, ita pendebant in scalis scuticæ, quas pœnæ oculos semper haberent, ut à pec-

cando deterrerentur.

16. *Excepta nihil te si fuga lædat.*] Tandem fugam dicit breviter, excipitque: quod nisi faceret, redhibere acceptum pretium vel servum cogeretur legibus Aedilitiis.

17. *Pana securus.*] Non obnoxius legi ac pœnæ: non timens actionem redhibitoriam. Cic. offic. 1. *In mancipio vendendo ea vitia dicenda sunt.* (ut putà, esse mendacem, aleatorem, furacem ebriosum, fugacem) *quæ nisi dixeris, redhibeatur mancipium jure civili.* Vide lib. 2. Sat. 3. v. 285. annotat.

18. *Dicta tibi est lex.*] Pronuntiata est tibi venditionis conditio.

21. *Talibus officiis prope mancum.*] Quasi manibus carentem, ac proinde ineptum ad scribendas epistolas.

Horat.

QQqqq

- Luculli miles collecta viatica multis
 Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat. post hoc vehemens lupus, & sibi & hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
 30 Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt,
 Summè munito, & multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit & bis dena super sestertia nummum.
 Fortè sub hoc tempus castellum evertere prætor
 35 Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
 Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem:
 I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum præmia, quid stas?
 Post hæc illè catus, quantumvis rusticus, Ibit,
 40 Ibit cò, quò vis, qui zonam perdidit, inquit.
 Romæ nutriri mihi contigit atque doceri,
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.

INTERPRETATIO.

tende paulisper. Luculli miles via sub-
 sidium multis laboribus comparatum
 amiserat integrum, dum nocte dormiret
 fatigatus. Inde lupus violens tam sibi
 quam hosti insensus, ardens famelicis
 dentibus, regis præsidium depulit statio-
 ne probe munita multisque opibus in-
 structa. ob id verò facinus pulcris mu-
 neribus afficitur; accipitque plusquam
 viginti millia sestertium nummorum. Eo-
 dem ferme tempore volens imperator di-

ruere castrum quoddam, cœpit hunc ipsum
 militem adhortari sermonibus, qui vel
 ignavo possent animos dare: Ito genero-
 sè quò te tua virtus vocat; perge feli-
 cibus auspiciis, magna pro faciendis mu-
 nera consecuturus, cur moraris? Tum
 ille astutus etsi agrestis ait: Vadat il-
 luc, vadat quo jubes qui loculos ami-
 serit. Ego Romæ educatus & edoctus sum;
 quantum damni Græcis attulisset Achilles

ANNOTATIONES.

26. Luculli miles.] L. Lucullus Ro-
 mæ clarissimus Mithridatem Ponti, Ti-
 granemque Armeniæ reges profligavit,
 opibus maximis celebratus.

30. Præsidium regale.] A rege Mi-
 thridate vel Tigrahe collocatum.

31. Loco summè munito.] Tigrano-
 certam quidam intelligunt, ex Appiano
 in Mithridat. quæ urbs capta exercit-
 um ingenti præda ditavit. sed alii me-
 lius Nisibim Mésopotamiæ civitatem,
 quæ bene munita Tigranis opes serva-
 bat. Dio.

32. Donis honestis.] Qualia sunt pha-
 læx, torques, coronæ.

40. Zonam.] Castrensium crumenam
 & pecuniam, quam milites in zonâ

portare consueverant. Evangel. Marc.
 cap. 6. Gell. lib. 15. cap. 12. sic loquitur
 C. Gracchus: Cum Româ profectus sum,
 Quirites, zonas quas argenti plenas ex-
 tuli, eas ex provinciâ inanes retuli.

41. Romæ nutriri mihi contigit.] Lib.
 1. Sat. 6.

42. Iratus Graiis quantum, &c.]
 Id est, didici Homeri Iliadem, in qua
 refertur Achilles ob ereptam sibi Brisei-
 dem iratus secussisse à reliquo exercitu:
 atque ita Græcis plurimum nocuisse.
 Vide lib. 1. Od. 15. ad finem. Porro
 studiorum olim initium ducebant pueri
 ab Homeri Achille. Unde proverbium
 de rudi & illiterato: Ne itanium qui-
 dem Achillem novit.

- Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ :
 Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum ;
 45 Atque inter silvas Academi quærere verum.
 Dura sed amovere loco me tempora grato ,
 Civilisque rudem belli tulit æstus in arma ,
 Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primùm me dimisere Philippi ,
 50 Decisis humilem pennis , inopemque paterni
 Et laris & fundi ; paupertas impulit audax ,
 Ut versus facerem. sed quod non desit habentem
 Quæ poterunt unquam satis expurgare cicuræ ,
 Nî melius dormire putem , quam scribere versus ?
 55 Singula de nobis anni prædantur euntes :
 Eripuere jocos , Venerem , convivia , ludum ;
 Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis ?

INTERPRETATIO.

offensus. Deinde insignes Athenæ ali-
 quanto plus doctrina contulerunt ; nempe
 ut nossem pravum ab honesto distingue-
 re , ac veritatem indagare in nemore
 Academi. Sed infortunata tempora ab-
 straxerunt me loco jucundo ; & civiles
 fluctus militia imperitum appulerunt ad
 exercitum nequaquam parem viribus
 Augusti Cæsaris. Unde statim ut Phi-
 lippi me exemerunt abjectum amputatis
 alis , spoliatumque domo & bonis præ-
 ternis : audax inopia adegit carmina
 componere. Nunc autem possidens quan-
 tum sufficit , quibus pharmactis unquam
 curari possem , si satius non ducerem
 quiescere , quam versus condere ? Ætas
 defluens omnia paulatim aufert à no-
 bis : jam eripuit jocos , amores convi-
 via , facetias ; conatur & abstrahere
 facultatem poeticam. quid jubet ut agam ?

ANNOTATIONES.

43. Adjecere bonæ , &c.] Dein apud
 Athenas Philosophiæ operam dedi. De
 Athenis lib. 2. sat. 7.

45. Inter silvas Academi.] Academia
 locus Athenis suburbanus, arboribus mul-
 tis amœnus, illustrium etiam virorum
 monumentis exornatus, ubi Philoso-
 phiam primus docuit Plato. Diogen.
 Laërt. Alii nomen trahunt ab Academo
 qui porticum ibi quondam extruxerat :
 alii à Cadmo.

46. Dura sed amovere loco , &c.]
 Bello nempe civili flagrante , Brutus
 adversus Augustum colligens copias ,
 Athenis iter habuit in Macedoniam ;
 unde Horatium & alios quosdam ju-
 venes Romanos ibi literis incumbentes
 abduxit : nostrum verò poetam Tribu-
 num militum constituit , quamvis belli
 rudem , ut patet.

48. Cæsaris Augusti , &c.] Com-
 modè assentatur.

49. Me dimisere Philippi.] Ad quam
 urbem in Thessalicis campis Augustus
 Brutum profligavit. Vide lib. 2. Od. 7.

50. Decisis humilem pennis , &c.]
 Amissis dignitate , & patrimonio etiam
 per proscriptionem.

53. Cicuta.] Non est quod vox hæc
 adeo torqueat Interpretes , tanè pro el-
 leboro posita. Nam & Avicenna cicutam
 vocat nigrum elleborum. Itaque sensus
 est : quanta esset insania mea , si scri-
 bendis versibus etiamnum caput obtun-
 derem frangeremve ? & quæ frigidiores
 herbæ possent temperare furorem. hunc
 poeticum ?

55. Singula de nobis , &c.] Altera
 non scribendi excusatio.

- Denique non omnes eadem mirantur amantiq;
 Carmine tu gaudes; hic delectatur Iambis;
 60 Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.
 Tres mihi convivæ propè dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis tu quod jubet alter.
 Quod petis, id sanè est invisum acidumque duobus.
 65 Præter cætera, me Romanæ poemata censes
 Scribere posse inter tot curas torque labores?
 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis. cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino: visendus uterque.
 70 Intervalla vides humanè commoda. Verùm
 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obster.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor;

INTERPRETATIO.

Denique non omnibus eadem placent. Tu versus Lyricos amas, ille Iambicos. Hic gaudet satiris & didactis mordacibus. Et quidem tres conviva rard idem appetunt: quin diversa longè dissimili gustu volunt, quid tribuam? quid negem? tu recusas quod alius petit. Quod cupis, illud amarum & grave duobus videbitur. Præterea numquid putas me Roma posse condere carmina tot inter sollicitudines & molestias? Hic rogat ut pro eo spondeam: ille ut audiam quæ composuit, dimissis quibuscunque officiis, aliter habitat in colle Quirinali, alter in ultimo Aventino, ambos adire oportet, cernis loca satis distantia. At vacua sunt via, ut nihil cogitabundum impediat. Imò occurrit operum conductor cum mulis & bajulis properans; machinæ

ANNOTATIONES.

58. Denique non eadem, &c.] Tertia est hæc ratio & excusatio quare versus nolit scribere.

60. Bioneis sermonibus.] Bion philosophus & poeta, dictus Boristhenites, adeo mordax & dicax ut nemini parceret, sed Homerum ipsum salibus amarissimis profunderit. Ejus meminit Plutarchus.

65. Præter cætera.] Quarta excusatio.

67. Sponsum.] Vide libro 2. Satira 6. ubi.

. Roma sponsorem me rapis.

Auditum.] De recitandi more & vesaniâ, jam dixi.

68. Colle Quirini.] Ad remotissimam urbis regionem.

69. Extremo in Aventino.] Ad oppositam urbis partem versus Tiberim.

70. Intervalla vides, &c.] Inter utramque illam regionem sunt nempe forum Romanum, templum Jovis Feretrii, Capitolium, Palatium.

Humanè commoda.] Ironicè, id est valde incommoda ob longinquitatem itineris ac regionum diversitatem. Perperam istas voces aliqui separant.

71. Verum pura sunt plateæ.] Proleptis. At vacuæ impedimentis sunt viæ: atque inter eundem versus meditari licet. Imò, inquit Horatius, molestissima est vel ob istam rationem quælibet urbs valde frequens & populosa. Vide Juvenal. Sat. 3.

72. Calidus redemptor.] Ardens & inhumans ad quæstum. Vide Qd. 1. lib. 3.

- Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum;]
 Tristia robustis luctantur funera plaustris;
 75 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
 I nunc, & versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes,
 Ritè cliens Bacchi somno gaudentis & umbrâ.
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 80 Vis canere; & contracta sequi vestigia vaturn?
 Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
 Et studiis annos septem dedit, insenuitque
 Libris & curis, statuâ taciturnius exit
 Plerumque, & risu populum quatit. hic ego rerum
 85 Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis,
 Verba lyræ motura sonum connectere digner? :
 Frater erat Romæ consulti rhetor, ut alter

INTERPRETATIO.

lapidem aut trabem ingentem attollit: pompa funebris decertat cum magnis plaustris: illae rabiosa canis, istae porcus cœnosus discurret. Age modo, versus optimos animo finge. Verùm scriptor omnis petit solitudinem, urbesque vitat, jure cliens Bacchi quietem & otium amantis. Tu verò me jubes mediis in tumultibus noctis ac diei Lyrica scribere, & poetarum ardua studia consecra-

ri. Ingeniosus quispiam Athenis tranquillis addictus, ibique septem per annos studiis operatus, sedula librorum incumbens lectioni, prodit interdum taciturnior quàm statua, & populo ludibrium exhibet. Etgone hic ego inter agitationes ac strepitus civitatis in animum inducam meum aptare voces lyræ canendas? Insuper & alia quæ deterreant accipit. Rhetor quidam erat Roma frater

ANNOTATIONES.

73. *Ingens machina.*] Vel saxa ad muros vel tigna ad contignationem attollens.
77. *Scriptorum chorus, &c.*] Ovid. Trist. 1.
Carmina secessum scribentis & otia quarunt.
 Quintil. lib. 10. cap. 3. *Secretum & liberum arbitris locum, & quàm altissimum silentium scribentibus maximè convenire nemo dubitaverit, & paulò post: silentium & secessus, & undique liber animus, maximè optanda sunt.* Vide Juvenal. Sat. 7. v. 53. & seq.
78. *Cliens Bacchi.*] In tutela Bacchi esse poetas, dictum est alibi non semel.
80. *Contracta vestigia vaturn.*] Angusta, ardua, difficilia. Vide Juvenal.
- mox cit. Alii leg. *contracta*, sed ineptè.
81. *Ingenium sibi quod, &c.*] Si Athenis ludibrio est homo plusculum meditabundus, & quasi lectioni librorum immersus; quid essem ego Romæ si per vias irem profundâ cogitatione abstractus, & tam à rebus quæ circa me sunt quàm à me ipso ferè alienatus?
86. *Verba lyræ motura sonum.*] Verfus Lyricos.
87. *Frater erat Roma, &c.*] Quintaratio, ineptus & vanus poetarum animus, quem similitudine explicat. Profectò jam pudere debet poetam esse, inquit Horatius; cùm insulsa vaturn nostrorum arrogantia passim nauscam & offensionem ingeneret.

Alterius sermone meros audiret honores :

Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.

- 90 Quî minus argutos vexat furor iste poetas ?
Carmina compono, hic elegos, mirabile visu,
Cælatumque novem Musis opus. Aspice primum
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuum Romanis vatibus ædem.

- 95 Mox etiam, si forte vacas, sequere; & procul audi
Quid ferat, & quare sibi nectat uterque coronam.
Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.

INTERPRETATIO.

jurisperiti, qui alter alterius perpetuas laudes audiebant. Hic illi quasi Gracchus, ille huic tanquam Mucius prædicabatur. Nihil certe minus infamia ista detinet poetas loquaces. Odas ego scribo, hic elegias, opus admirandum & à novem Musis elaboratum. Animadvertite primò quantâ cum arrogantia & anxie-

tate contemplerur Apollinis templum Romanis poetis destinatum. Deinde si per otium licet, affectare quoque, & eminius auscultare quid quisque afferat, & cur sibi lauream attribuat. Conficimur, totidemque vulneribus afficimus adversarium, lentâ pugnâ usque ad vesperam, quasi Samnites.

ANNOTATIONES.

89. *Gracchus.*] Tiberius & Cajus, Sempronii Gracchi & Corneliæ de Scipionum familiâ, filii; ambo eloquentiâ claruerunt; sed popularibus tumultibus nimium indulgentes miserè & indecorè perierunt. Cic. de Arrusp. respons. n. 41. *Tib. Gracchum secutus est Cajus Gracchus, quo ingenio, quanta vi, quanta gravitate dicendi, ut dolerent boni omnes non illi tanta ornamenta ad meliorem mentem voluntatemque esse conversa. Idem de clar. orat. Fuit Gracchus diligentia Corneliæ matris à puero doctus, & Gracis literis eruditus.*
. . . *Primum in Tib. Graccho, Ca. joque Carbone talis mens ad Remp. bene gerendam fuisse, quale ingenium ad bene dicendum fuit. Profecto nemo his viris gloria præstitit.*

Mucius.] Pub. Mucius juris civilis intelligentiâ atque omni prudentia genere præstans. Cic. mox cit.

91. *Mirabile visu.* &c.] *Judicio quidem ipsorum auctorum futilli & infulto.*

93. *Circumspectemus.*] *Se quidem cum istis poetastis jungit Horatius,*

ut gravius eos proscindat & confodiat.

94. *Vacuum Romanis vatib. ædem.*] *Quandiu sua scripta non replebunt ædem seu bibliothecam Apellinis, cam Romanis vatibus vacuum putant inepti illi. adeo se imitantur, & aliis omnibus præstantiores existimant.*

96. *Quare sibi nectat uterque coronam.*] *Quam stultè laureâ se poeticâ dignos putent.*

97. *Cædimur, & totidem, &c.*] *Invicem quasi vulneramur, & conficimur inani gloriæ opinione decepti, dum mutuis laudibus vanique titulis & elogiis alii alios perperam exornamus. Alii de recitandi & audiendi vicissim molestâ occupatione intelligunt afferuntque illud ex arte Poeticâ; recitator acerbus quem arripuit, tenet occiditque legendo, sed minus bene.*

98. *Lento Samnites, &c.*] *Parum ad rem est Samnitum pertinax adversum Romanos ad finem uique dici pugna, de qua T. Liv. lib. 9. & Ennius:*

Bellum aquis manibus nox intempesta diremit.

- Discedo Alcæus puncto illius. ille meo quis ?
 100 Quis, nisi Callimachus ? si plus adposcere visus ;
 Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus irritabile varum,
 Cum scribo, & supplex populi suffragia capto.
 Idem, finitis studiis & mente receptâ,
 105 Obturem patulas impunè legentibus aures.
 Ridentur mala qui componunt carmina : verùm
 Gaudent scribentes ; & se venerantur, & ultro,
 Si taceas, laudant quicquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 110 Cum tabulis animum censoris sumet honesti ;
 Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
 Verba movere loco, quamvis invita recedant,

INTERPRETATIO.

Illius sententiâ sum Alcæus. ille meâ quis erit ? quis nisi Callimachus ? Si quid amplius petere videatur, dicetur Mimnermus, & exornabitur vocabulo quod optaverit.

Multa quidem perfero, ne irritem Poetas ut plurimum iracundos, quando quidpiam compono, & vulgi approbationem enixis precibus flagito, at post finica studia cum ad memet redii, ipse aures

occludam antè apertas temere recitantibus. Deridentur qui scribunt inconcinnos versus, sed auctores ipsi sibi placent & applaudunt, ac felices venditant quod composuerunt, si à te non laudentur. Verùm quisquis carmen exactum scribere voluerit, is cum charitâ accipiet animum boni critici : quæ dictiones minus apta & pulcra judicabuntur, ultro expunget, nisi reluctantes amoveantur.

ANNOTATIONES.

Aptius ergo intelligemus illud genus gladiatorum quos ab armaturâ Samnites dicebant, quodque inter epulas spectaculum adhibebant, adeoque ad lumina, lento etiam duello : quippe non gladiis sed rudibus decertantes, graves quidem ictus sed minimè plagas aut necem inferebant.

99. *Alcæus.*] Ab eo dicor alter Alcæus. De hoc Lyricorum coryphæo lib. 1. Od. 32. & lib. 2. Od. 13.

Puncto.] Examine, suffragio, iudicio.

100. *Callimachus.*] Hic Elegiographorum princeps apud Græcos, Quintiliano etiam teste. Cyrene in Africâ oriundus. Floruit sub Ptolemæis Philadelpho & Evergete, plurima certe carmina scripsit, sed pervenerunt ad nos pauca dumtaxat epigrammata, & hym-

ni. Ex eo quædam imitari interdum & prædari studuere Catullus atque Propertius. Quod breves libros amaret Callimachus, insimulantibus aiebat :

Ingens volumen ingens malum.

101. *Mimnermus.*] De eo poetâ l. 1. Epist. 6. ad finem.

105. *Obturem patulas, &c.*] Interdum ineptias legentium & recitantium ferre cogor : at postea indignor, averter, abhorreo.

114. *Intra penetralia Vesta.*] In conâ clavi, in scrinio scriptoris, quæ nemini præter ipsum, scrutari licet : quemadmodum solus olim Pontifex maximus adire poterat *abditos & penetrates focos* apud Vestræ fanum. Cic vel, sicut è templo Vestræ tanquam ex asylo quemvis extraxisse, nefas est. *Vestam* hic pro *Lare* poni quidam volunt. De *Vestrâ*

- Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ :
 115 Obscurata diu populo bonus eruet, atque
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum ;
 Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis ,
 Nunc situs informis premit & deserta vetustas :
 Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus ;
 120 Vehemens, & liquidus, puroque simillimus amni,
 Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ :
 Luxuriantia compescet ; nimis aspera sano
 Lavabit cultu, virtute carentia tollet :
 Laudentis speciem dabit, & torquebitur ; ut qui
 125 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.

INTERPRETATIO.

Et adhuc inclusa sint in Vesta sacrario : fluminis rapidi ac nitidi, proferet di-
spectus adhucbebis splendidas rerum appel- vicias, ac sermone opulento ditabit La-
lationes, ac diu populo ignotas producet : tium : redundansia coarcebit, duriora
quas olim Catones & Cethegi usurpa- scilicet expoliet, inerbibus vim addet :
runt, nunc autem deformat turpis squa- quasi ludens circumagetur, velut quæ
lor & obsoleta antiquitas : finget novas modò Satyrum, modò rudem Cyclopem
quas auctor usus propagabit : ad instar motu simulat.

ANNOTATIONES.

lib. 1. Od. 2.

115. Obscurata diu, &c.] Att. Poet.
 v. 70.

Multa renascuntur qua jam cecide-
 re, &c.

117. Catonibus atque Cethegis.] Ve-
 rustissimis oratoribus, fere coævis. Plin.
 lib. 7. cap. 27. Cato, inquit, primus
 Porcia gentis tres summas in homine res
 præstuisse existimatus est ; optimus ora-
 tor, optimus imperator, optimus senator.
 . . . quater & quadrages causam
 dixit : nec quisquam sapius postulatus,
 & semper absolutus.

Cethegis.] Intelligendus hic M. Cor-
 nelius Cethegus, quem Cicero in Bru-
 to commendat, ejusque eloquentiæ au-
 ctorem idoneum dicit Q. Ennium ;
 quippe qui & ipse cum audierit, & de
 mortuo scribat ; unde nemo suspicari
 possit, amicitia causâ esse mentium.
 Is cum Pub. Sempronio Tuditano con-
 sulatum gessit, bello Punico secundo,
 annis fere ducentis antequam hæc scri-
 beret Horatius, Ennius in Annal.

Admiror orator Cornelius suavelo-

quenti

Ore Cethegus

Flos delibatus populi, suadaque me-
 dulla.

Vide Quintil. lib. 2. cap. 15. ubi horum
 facit mentionem.

119. Adsciscet nova.] Vide Att. Poet.
 v. 46. & seq.

124. Ludens speciem dabit.] Eâ
 subtilitate scribet, ut ludere videatur :
 adeo res quæque luculenter & faciliè
 scriptæ apparebunt, ut sibi quisque spe-
 ret idem ; at fudet multum frustra que
 labores ausus idem. Att. Poet. v. 240.
 Vide ibi annot.

125. Ut qui nunc Satyrum, nunc agr,
 &c.] Velut eximius pantomimus, ge-
 stibus exprimens nunc agilem Satyrum,
 nunc tardum Cyclopem tanta quidem
 arte. ut ipsa Satyri vel Cyclopis natura
 & persona agere credatur, quod quidem
 pariter amari se posse quique spectan-
 tium faciliè sibi persuaserit, verum si
 rem tentet, jam difficultatem sentiat.
 Vide lib. 1. Sat. 5. v. 63.

Prætulerim

- Prætulæ scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quam sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragædos,
 130 In vacuo latus sessor plausorque theatro;
 Cætera qui vitæ servaret munia recto
 More; bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis;
 Et signo læso non insanite lagenæ:
 135 Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectionis
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese: Pol me occidistis; amici,
 Non servastis, ait; cui sic extorta voluptas,
 140 Et demptus per vim mentis gratissimus error.

INTERPRETATIO.

Ego certè malim haberi poeta vesanus servos, nec supra modum excalescens si
 & insulsus, dummodò placeant mihi fractum invenerit lagena sigillum: deni-
 vel etiam ignota sint vitia mea; quàm que rupem vel puteum facile devitabar.
 bene scribere, & animo cruciari. Ar- Ille affinium curâ & auxilio sanatus.
 gis fuit quidam non plebeius, qui pulso morbo & bili per elleborum purum.
 credebat audire se tragædos excellentes, ad mentem sanam reversus dixit: Pro-
 in vacuo theatro sedens & applaudens: fectò me occidistis, & amici, non serva-
 ceterùm honesta vitæ officia non omitti- stis cui gaudia sic abstulistis, & mentis
 bar, probus omnino vicinus, benignus errorem jucundissimum eripulistis per
 hospes, bonus erga conjugem, misis in viriutem medicamentorum.

ANNOTATIONES.

126. Prætulæ scriptor, &c.] Vi-
 detur per prosopopœiam induci Florus,
 vel alius quispiam, hæc dicens & con-
 cludens ex rationibus ab Horatio pro-
 latis.

128. Ringi.] Stomachari, intimis sen-
 sibus angere. Cic. ad Attic. lib. 4. Epist.
 7. Hi subringentur, qui villam me mole-
 stè ferunt habere, quæ Catuli fuerat.

Fuit haud ignobilis Argis.] Homo
 ille vocabatur Lycas, ex vet. Comment.
 De Argis urbe, lib. 1. Od. 7. annot.

129. Qui se credebatur, &c.] Idem
 Abydi gestum narrat Aristoteles. Vide
 Athenæum lib. 12. in fine, ubi similem
 refert de infano historiam sat lepidam.
 Thrasylus nempe quidam (Thrasylum
 vocat Elianus Var. lib. 4. c. 15.) suas
 esse putabat naves omnes in Peiræum
 appellentes: has recensēbat, excipiebat

Horat.

que tanto gaudio, quàm si dominus
 fuisset earum rerum omnium, quæ ad-
 venissent salva. Is verò Critonis fratris
 curâ sanatus affirmabat lætum se prorsus
 ac beatum vixisse in eâ dementia; &
 multam voluptatem animo perciperet.

134. Signo læso lagena.] Lagenas vinâ
 obfignabant olim adversus fraudem ser-
 vorum. Cic. l. 16. Epist. 26. ad Tironem:
 olim matrem meminî lagenas etiam ina-
 nes obfignare, ne diceremur furtim ex-
 siccata fuisse. Pers. Sat. 6. vers. 176
 ubi,

Et signum in vapidâ naso tetigisse la-
 genâ.

Insanire.] Irasci nimium, usque ad
 furorem & insaniam.

140. Mentis gratissimus error.] Vide
 Athen. paulò ante cit. ubi ait, jucun-

R R r r r

- Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum;
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis;
 Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
- 145 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recorder;
 Si tibi nulla sitim finire copia lymphæ,
 Narrares medicis: quod quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si vulnus tibi monstratâ radice vel herbâ
- 150 Non fieret levius, fugeres radice vel herbâ
 Proficiente nihil curatier, audieras, cui
 Rem Di donarent, illi decedere pravam
 Stultitiam: & cum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen uteris monitoribus iisdem?
- 155 At si divitiæ prudentem reddere possent,
 Si cupidum timidumque minùs te; nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.
 Si proprium est, quod quis librâ mercatur & ære;
 Quædam, si credis consultis, mancipat usus;

INTERPRETATIO.

Scilicet expedit sapientia studere, abjectis nugis; & pueris relinquere ludum ætati congruum. Jam non ampliùs juvat sectari voces chordis Latinis canendas, sed recta vita rationes & instituta scrutari. Quapropter ita mecum repeto, & tacitò statuo: si nulla aquarum abundantia sitim placaret, medicos adires: cur autem nemini audeo fateri, quò plus habes, eò plus te appetere. Si agritudo non levaretur plantâ vel radice tibi indicata, sperneres radicem aut plantam

nihil remediî afferentem. Auditum acceperas, Viis opes largientibus, hominem insaniam istâ liberari; factus autem locupletior, quanquam nihilo magis sapiens, tamen auscultas semper eosdem monitores. At si opes meliorem, si minùs avarum & sollicitum efficerent; jure quidem erubesceres, si quisquam in orbe esset te solo cupidior. Jam verò, si proprium est quod quisque soluto pretio emit; si quædam ejus addicit, ut aiunt jurisperiti;

ANNOTATIONES.

diffimas esse insanorum delicias.

141. Nimirum sapere est abjectis, &c.] Transiit ingeniosè Horatius ad aliam materiam, nempe, moribus corrigendis potius quam verbis connectendis & numerandis studere jam expedit, ubi Flori vitia soletter notat.

146. Si tibi nulla sitim, &c.] In morbis corporis, consulitur medicus; in morbis animi, dissimulatur celaturque malum, nec ullum proinde remedium quaeritur.

151. Audieras.] A Stoicis didiceras,

154. Monitoribus iisdem.] Vel, cupiditatibus, vel, avaris, qui ut rem semper augeas, admonent: quasi sapientia & felicitas unâ cum opibus accresceret.

158. Si proprium est quod quis, &c.] Agit adversùs eos, qui multos ut agros emant, magnam pecuniæ viam congregare student.

Librâ mercatur & ære.] Olim vel pretium seu pecunia pendebatur: postea numerari coepit.

159. Mancipat.] Jus & possessionem

- 160 Qui te pascit ager, tuus est : & villicus Orbi
Cum segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum sentit. das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
165 Aut etiam supra, nummorum millibus emptum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arvi,
Emptum cœnat olus, quamvis aliter putat; emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
170 Sed vocat usque suum, quâ populus adfita certis
Limitibus vicina refugit jurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc forte supremâ;
Permutet dominos, & cedat in altera jura.

INTERPRETATIO.

tuus est ager qui te alit, & villicus Orbii occat segetes, ut tibi dein triticum vendat, te herum sentit. datâ pecuniâ mercaris uvam, pullos, ova, cadum vini; ita nimirum paulatim emis agrum fortè millibus nummorum trecentis vel amplius comparatum. Quid interest, seu nuper seu dudum solvio vivas? Possessor vetus agri Veientis & Aricini emptum comedit olus, quamvis

aliter existimet, emptis lignis ahenum calefacit sub noctem frigidam. Atqui suum appellat usque ad populum juxta plantatam, quæ certis finibus dirimit controversias vicinorum. Quasi verò proprium alicui sit, quod momento fluxi temporis mutet dominos & in alterius possessionem transeat, vel precibus, vel emptione, vel per violentiam, aut per

ANNOTATIONES.

certam tradit, usu continuato per tempus lege definitum.

160. *Qui te pascit ager, tuus est.*] Tum emptione tum usucapione proprius tibi dicendus est ager, cujus fructibus uteris licet emptis. Cic. lib. 7. Epist. 30. *Id cuiusque est proprium quo quisque fruitur atque utitur.*

161. *Dicat.*] Sparsum semen terrâ operit glebas versando & frangendo.

162. *Te dominum sentit.*] Quamvis Orbii dicatur ager & villicus, tu tamen magis dicendus es dominus, cui fructus fert ager, & cui laborat villicus.

166. *Numerato nuper, an olim.*] Qui agrum mercatur, fructus quidem universos præsentis & futuros emit dato semel integro pretio : qui verò necessarios in diem fructus mercatur, agrum emit paulatim numerato pretio & per

partes dato.

167. *Aricini.*] Aricia oppidulum Latii.

Veientis.] Veii urbs Hetruriæ.

168. *Quamvis aliter putat.*] Non est quod inempta dicat olus & ligna. Scilicet eorum olim pretium numeravit & solvit, quando agros solutâ pecuniâ emit.

170. *Sed vocat usque suum, &c.*] Prolepsis. Vide lib. 2. Sat. 2. sub finem.

173. *Nunc prece, &c.*] Quatuor ista sunt rem capiendi genera. *prece*, per donationem precibus, officiis, aut aliâ ratione captatam. *pretio*, emptione. *vi*, ereptâ veteri domino possessione, seu per vim armorum seu per fraudem & ini-
quas lites. *forte supremâ*, cum hæreditario jure obveniunt bona.

R. P. . . . j

- 175 Sic quia perpetuus nulli datur usus, & heres
 Heredem alterius, velut unda supervenit undam;
 Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
 Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
 180 Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena figilla, tabellas
 Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
 Sunt qui non habeant: est qui non curet habere.
 Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi,
 Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
 185 Dives & importunus, ad umbram lucis ab ortu
 Sylvestrem flammis & ferro mitiget agrum;

INTERPRETATIO.

mortem. Quoniam igitur nemo habet
 usum perpetuum, atque heres heredi si-
 cut fluctus fluctui succedit; quid pro-
 ficiunt vills aut horrea? quorsum Luca-
 ni agri Calabris adjuncti, si magna par-
 vaque abripit mors nequaquam auro
 placabilis? Lapidibus, marmor, ebur,
 Etrusca signa, picturas, argentum, vestes

Getulicâ purpurâ tinctas multi non
 possident; quidam nec cupiunt possidere.
 Quare fratrum alter otium, nugas, un-
 guenta habere malit quàm opima pal-
 meta Herodis; alter autem licet opu-
 lentus agrum sterilem laboriosè demet
 igne & vomere, à primâ luce usque ad

ANNOTATIONES.

177. Quid vici profunt.] Quidam le-
 gunt, vites, id est, vineæ.

178. Calabris saltibus adjecti Luca-
 ni.] Calabriae pariter & Lucaniæ opima
 valde pascua erant. De coniguis illis
 ad ultimam Italian regionibus jam di-
 ctum in Epod. 1.

180. Tyrrhena figilla.] Imagines par-
 vas ex Hetruriâ, quam regionem pri-
 mo incoluerunt populi à Tyrrheno Atys
 (qui unus è posteris Herculis) filio
 nominati, & è Lydiâ huc deducti.

81. Gætulo murice.] Purpura florem
 illum tingendis expetitur vestibibus muri-
 ces (pisticuli) in mediis habent fauci-
 culis. Præcipuus in Me-
 ninge Africa & Gætulo littore Oceani.
 Pim. lib. 9. cap. 36. De Gætulia dixi
 lib. 1. Od. 13. & lib. 2. Od. 20.

183. Alter fratrum.] Designat Mi-
 cionem & Demeam fratres, quorum
 alter in urbe quietus degebat, alter ruri
 duris se laboribus exercebat: apud Te-
 rent. Adelph.

184. Herodis palmetis.] Agris Judææ

fertilissimis, & Ierichuntinis palmis, à
 quibus opimus redit proventus. Illic ve-
 rò Herodis regia erat. Strabo lib. 16.
 Hiericus campus à montana quadam
 circumdatus, quæ in amphitheatri spe-
 ciem ad ipsum declinat. Ibi est palme-
 tum habens & alias feraces arbores,
 sed plures palmas, ad stadia centum ex-
 tenditur, irriguum totum: ac villis fre-
 quens. Illic etiam visitur Herodis regia,
 & balsami viridarium. Inde verò am-
 plius est reditus & ingens vestigal. Vide
 & Plin. lib. 5. c. 17.

Herodis.] Herodes apud Judæos re-
 gnavit temporibus Augusti in partibus
 Syriæ: inquit ver. Schol. ad Persii Sat.
 5. v. 180. De eo nos amplius ibidem;

186. Sylvestrem flammis.] Rem fusc
 explicat Virgilius Georg. 1. vers. 84.
 & seq.

Sepe etiam steriles incendere profuit
 agros,

Atque levem stipulam crepitantibus
 urere flammis.

Sive inde ocultas vires & pabula terra

- Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
 Quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
 190 Utar, & ex modico, quantum res poscet, acervo
 Tollam; nec metuum, quid de me judicet heres,
 Quod non plura datis invenerit. & tamen idem
 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.
 195 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
 Invitus facias; neque plura parare labores:
 Ac potius, puer ut festis Quinquatribus, olim
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
 Pauperies immunda domûs procul absit. ego, utrum

INTERPRETATIO.

vesperam: novit Genius, qui comita-
 tur sidus ortui præsidens; *humana natu-
 ra Deus*, qui cum singulis hominibus
 interit, faciem habens multiplicem, pro-
 pitius, & adversus. Quæ cum ita sint,
 bonis utar, & ex parvo cumulo desu-
 mam quod opus erit; nec curabo quid
 heres de me censeat, quia non repere-
 rit majores opes quam mihi donata
 sint. Ipse tamen cupiam nosse quid bonus
 latusque differat à luxurioso, & quan-
 tum distet frugalis à sordido. Quippe
 latum discrimen est, utrum bona tua
 malè profundas, an sponte insumas; nec
 majora congerere studeas: quin potius
 raptim utaris deinceps brevi & jucun-
 dâ atate, sicut puer feriis Quinquatri-
 bus. Ne res familiaris inops aut sordida

ANNOTATIONES.

- Pingua concipiunt*: sive illis omne
 per ignem
*Excoquitur vitium, atque exudat
 inutilis humor*:
*Sen plures calor ille vias, & cœca
 relaxat*
*Spiramenta, novas veniat quâ suc-
 cus in herbas*:
*Sen durat magis, & venas astringit
 hiantes*;
*Ne tenuis pluvia, rapidive potentia
 solis*
*Acrior, aut Borea penetrabile frigus
 adurat*.
 187. *Genius*.] Numen quod rebus gi-
 gnendis præest, & simul cum nascente
 nasci, cum moriente mori credebatur.
 Ammian. Marcell. lib. 21. Censorin. de
 die natali. Plutarch. lib. de interitu orac.
 &c.
 189. *Albus & ater*.] Duplicem cui-
 que genium veteres assignabant, bonum
 & malum. Bruto cubanti narrant ob-
 versatam olim speciem corporis horri-
 ci; & quærenti, quis Deus vel homo
 esset, & quid vellet; respondisse: malus
 ego tuus genius sum; hodie me ad Phi-
 lippos videbis. Cui Brutus intrepidè: Vi-
 debo. Plutarch.
 192. *Plura datis*.] A Mœcenate, ab
 Augusto.
 193. *Simplex*.] Non sumptuosus aut
 prodigus, at hilaris & honestè bonis
 utens.
 197. *Puer ut festis Quinquatribus*]
 Plenâ & liberâ mentis hilaritate, quem-
 admodum pueri hilariter omnino transi-
 gunt dies feriatis sibi concessos in Quin-
 quatribus.
Quinquatribus.] Quinquatria, vel
 potius Quinquatrus pluralis numeri, dies
 erant festi in honorem Minervæ, qui-
 bus à studio vacabant pueri, & minervæ
 suis magistris deserebant. Nomen
 vel à dierum numero, quod celebra-
 rentur quinto die post Idus. Varro. l.

- 200 Nave ferar magnâ an parvâ , ferar unus & idem.
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo :
 Non tamen adversis ætatem ducimus Austris,
 Viribus , ingenio , specie , virtute , loco , re ,
 Extremi primorum , extremis usque priores.
- 205 Non es avarus ; abi. Quid ? cætera jam simul isto
 Cum vitio fugere ? caret tibi pectus inani
 Ambitione ? caret mortis formidine , & irâ ?
 Somnia , terrores magicos , miracula , sagas ,
 Nocturnos lemures , portentaque Theſſala rides ?
- 210 Natales gratè numeras ? ignoscis amicis ?

INTERPRETATIO.

*ſit. ceterum ſeu amplâ ſeu exiguâ cym-
 bâ vehar , ipſe idemque ero. Non in-
 flatis quidem velis ferar proſpero Aquilone : at nec Austris contrariis victito.
 viribus , ingenio , decore externo , vir-
 tute , gradu , facultatibus , primorum
 ultimus ſum ; at ultimos antecedo. Non
 avarus es ; eruge, ecquid ? an cetera quo-*

*que vitia cum illo abſunt ? num liber
 eſt animus tuus ambitione vanâ , timore
 mortis , & iracundiâ ? nunquid ſpernis
 inſomnia , magorum terriculamenta ,
 prodigia , veneficas , umbras noctur-
 nas , & Theſſalorum oſenta ? num hi-
 lariter annos tuos recenſes ? an indul-*

ANNOTATIONES.

de L. L. Gell. lib. 2. cap. 11. &c. vel
 quod eâ die Minervæ aedes in Aventi-
 no consecrata ſit. Feſtus. Alii aliter.
 Ovid. Faſt. 3.

*Una dies media eſt , & ſunt ſacra
 Minerva :*

*Nominaque à junctis quinque die-
 bus habent.*

201. *Non agimur tumidis , &c.*] Al-
 legoria. Id eſt : Ego non opes habeo
 ingentes , nec ſumptuoſè vivò : at nec
 paupertate conſiſtor , nec ſordido victu
 immundam aut miſeram ætatem ago.

208. *Somnia terrores , &c.*] An ſa-
 pienter & fortiter continuis vana quæ-
 que terriculamenta ? Vide Cœl. Rhodig.
 l. 27 c. 9. & ſeq.

209. *Lemures.*] Perſ. Sat. 5. v. 185.
nigros lemures vocat : ideſt umbras ſeu
 larvas , quibus noctu inſtantur domus.
 quas procurandi ſeu expiandi rationem
 docet Varro lib. 1. de vitâ Pop. Rom.
 & Ovid Faſt. 5. Vide Plin. lib. 7. Epit.
 27. in qua pleraque refert ejus generis
 phantaſmata tum ſuis tum aliorum ocu-
 lis obſervata. *Erat Athenis* , inquit ,
ſpatioſa domus , ſed infamis & peſtilens ,

*Per ſilentium noctis , ſonus ferri , & ſi
 attenderes acrius , ſtrepitus vinculorum
 longius primo , deinde proximo reddeba-
 tur. mox apparebat idolon , ſenex macie
 & ſqualore conſectus , promiſſâ barbâ ,
 horrenti capillo , cruribus cempedes , ma-
 nibus catenas gerebat quatuorſque. In-
 de inhabitantibus triſtes diraque noctes
 per metum vigilabamur , &c.*

Portentaque Theſſala , &c.] Mira-
 cula perpetrata à Theſſalis per artem
 magicam & veneficia , quibus in maxi-
 mè pollebant , a Medea edocti , ut aiunt.
 Plinius lib. 30 c. p. 1. magiam apud
 Theſſalos propogaram ſcribit. Hinc &
mulier Theſſala , pro magâ & veneficâ ,
 in proverbium abiit.

Theſſalia.] Theſſalia pars fuit regni
 Macedonici perampla , quanquam di-
 ſtincta regio : inter Penei fluvii ad Bo-
 ream , & Thermopylas ad Austrum :
 ab occidente Epirum habet. Ejus præ-
 cipua urbs Lariffa fuit , Achyllis natalibus
 inſecta.

210. *Natales gratè numeras.*] Liben-
 terne ætatis annos recenſes ? an non
 hortus mortis accedentis mentitionem

Lenior & melior sis accedente senectâ?

Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?

Vivere si rectè nescis, decede peritis.

Lusisti satis, edisti satis atque bibisti;

215 Tempus abire tibi est: ne potum largiùs æquo

Rideat, & pulser lasciva decentiùs ætas.

INTERPRETATIO.

ges amicis? an ingravescente ætate sis benignior ac probior? Enimvero quid tibi prodest unam de multis spinis avul-
fisse? Si nescis bene vivere, da locum melioribus, sat nugatus es. satis edisti

& bibisti: jam tempus est, ut absce-
das; ne plusculum te lascivientem de-
rideant & exagitant juvenes convenien-
tiùs lascivientes.

ANNOTATIONES.

hoc enim pusilli est animi.

211. *Lenior & melior sis acced. sen.*] Tunc certe aut nunquam minui debent animi perturbationes, tum deservescen-
te sanguine, tum usu rerum & sapien-
tiâ crescente.

212. *Quid juvas te exempta, &c.*] Quid

juvat unum vitium expulisse, si alia su-
perfunt & torquent? Quid prodest ava-
ritiam expugnasse, si ambitio, si ira
metus, superstitio, animum adhuc tuum
obsident & cruciant.

214. *Lusisti satis, &c.*] Ex Homer.
Odyss. assatim edi, bibi, lusi.

Q. HORATII
FLACCI
EPISTOLA AD PISONES
SEU
DE ARTE POETICA
LIBER.

EU è Demetrio Phalereo, seu è Neoptolemo Pario, seu potius ex Aristotele, seu è proprii ingenii acrisque iudicii fecunditate, sagacitate opibus, hauserit potissimum Flaccus noster; certè eminentissima quæque scribendi carminis præcepta hoc libello complexus est. Attamen Artem Poeticam vix appellem cum Quintiliano & aliis: malim verò Epistolam nuncupare cum nonnullis eruditis; tum ob inspersum identidem satyricum salem, tum ob præceptiones aut carptim aut saltuatim datas. Hinc enim verò animo meo consilium pridem subiit, ordine quodam adhibito illustrare hanc Horatii partem; si quod est eximium illustrari potest. Liberaliter accipe, Lector, opellam hanc meam; dico libellum quo Epistolam ad Pisones in Artis Poeticæ formam utcunque redegi, olim jam editum, nunc verò à me recognitum rursusque tibi propositum.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLA AD PISONES,

Sive

DE ARTE POETICA

LIBER.

Humano capiti cervicem pictor equinam
 Jungere si velit, & varias inducere plumas
 Undique collatis membris, ut turpiter atrum
 Desinat in piscem mulier formosa superne;
 Spectatum admissi risum teneatis amici?
 Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
 Persimilem, cujus velut ægri somnia, vanæ
 Fingentur species: ut nec pes nec caput uni
 Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
 10 Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

INTERPRETATIO.

Si pictor humano capiti addat collum equinum, diversasque plumas apponat membris hinc & inde collectis, adeo ut mulier vultu pulchra difformem piscis caudam habeat; an cachinnos cohibere possitis, ô amici ad spectandum introducti? ô Pisones credite similem huic tabellæ fore librum, cujus sicut agrotantis insomnia, inanes forma constabuntur; ita ut nec finis nec principium ad unum quid referatur. Atqui pictoribus & poetis quodcumque libuit semper etiam licuit.

ANNOTATIONES.

1. *Humano capiti, &c.*] Per ridiculæ & monstruosæ picturæ similitudinem primo loco docet Horatius, uniforme opus, ejusque partes homogeneas esse oportere; tum ut cohereant & conveniant universa & singula, tum ut ad quid unum omnia respondeant. Vide Aristot. Poet. cap. 1. & seq.

3. *Undique collatis.*] Diversorum animalium membris corpus unum monstruosum confluentibus.

6. *Pisones.*] Horum familia Romæ Horat.

dudum nobilis ac numerosa. Calpurnii vocati sunt à Calpo Numæ filio. unde postea: *Vos ô Pompilius sacra.* Porro scribit Horatius ad patrem & ad filios Pisones, præsertim verò ad hos; quorum pater L. Piso Cons. ul. cum Druso Libone anno U. C. 738. Augusto gratiosius exstitit, aliisque muneribus in Rep. egregiè perfunctus est: ceterum literarum ac literatorum impensè amans.

7. *Ægri somnia.*] Corruptis morbo perturbatisque humoribus, cerebroque

Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vicissim :
Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.

- Incœptis gravibus plerumque & magna professis,
15 Purpureus latè qui splendeat unus & alter
Assuitur pannus; cùm lucus & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus. & fortasse cupressum
20 Scis simulare. quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui: currente rotâ cur urceus exit?

INTERPRETATIO.

Fateor; atque hanc indulgentiam petimus æquè & largimur: verum non adeo ut aspera mitibus, angues volucris, agni tigribus sciuntur.

Initiis grandibus sæpe & magnificis subiunguntur unus vel duo centones purpurei qui longè resurgant, quando describitur lucus, fanum Diana, rivulus

per amœnos campos decurrens, fluvius Rhenus, iris. At non erat tunc aptus istis locus. Et forè nosse pingere cupressum. Quorsum verò istud, si pacto pretio pingendus est homo fractâ nave emergens nudus? amphora formari cœpta est; cur rotâ revolutâ urceus prodit?

ANNOTATIONES.

malè affecto, portentosa gignuntur insomnia.

12. Sed non ut placidis.] Nec pictor nec poëta debet fingere unquam naturæ repugnantia.

14. Incœptis gravibus.] Præcipit, vitandas digressiones suiles & ineptas; atque locos communes intempestivè haud tractandos: quem ad scopulum frequenter impingunt illidunturque poetaster. Vide quam aptè & quam non prolixe Virgilius describat pestilentiam Georg. 3. famam Æn. 4. &c. Lucanus contra more suo omnia ponit in excessu. Scalig. l. 5. c. 15. Id. m. de cod. lib. 6. c. 3. Lucani effrenis mens, sui impo, seron impetibus, atque idcirco immodica, raptaque calore simul & ca orem ipsum rapiunt.

15. Purpureus latè qui.] Non magis splendet carmen lo is communibus perperam tractans, quam velis a furo centone purpureo. Vide supra l. 2. Epist. 1. v. 73.

6. Lucus & ara Dianæ.] Nemus Atticum, ubi ara Dianæ sacra, quæ

poëtis materia frequens, tum ob amœnitatem loci, cùm ob Dianæ Tauricæ Orestisquæ miram & fatalem historiam multiplicis argumenti fertilis.

18. Flumen Rhenum.] Hoc celebrare affectabant in gratiam Augusti Cæsaris, cujus ibi victoriæ multæ & præclaræ. Sæton, Octav. cap. 21. Dio libro 54. &c.

Pluvius arcus.] In eo describendo sæpius insulse morabantur imperiti: ac raro, & paucis Virgilius Æneid. 4. v. 700.

20. Si fractis enatat exspes.] Mos erat naufragorum, pictum in tabella naufragium circumferre ad corrogandam stipem. vide Ierf. Sat. 1. v. 89. Juvenal. Sat. 14. v. 301. & seq.

21. Amphora caput institui, &c.] Amphora vas grande, micæ vas exiguum notant principium grave paulò post in minuta & levius abiens & evanescens. Illo loco utuntur S. Hieron. ad Lætam, aptus autem Sidonius Apoll. Epist. 16.

22. Currente rotâ.] In opetis progressu. Metaph. à rotâ figurati.

Denique sit quod vis simplex duntaxat est unum.
Maxima pars vatum (pater, & juvenes patre digni)

25 Decipimur specie recti. brevis esse laboro,
Obscurus fio : sectantem lævia nervi
Deficiunt animique : professus grandia turgēt:
Serpit humi tutus nimium timidusque procellæ.

30 Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber imus & unguēs

Exprimet, & molles imitabitur ære capillos,
Infelix operis summâ, quia ponere totum

35 Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quàm pravo vivere nato
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam

INTERPRETATIO.

Denique simplex & unum planè sit id quod componis.

O pater, & juvenes patre digni, nos poeta ut plurimum imagine recti fallimur. Si conor esse brevis, obscurus evado. Polita consecranti spiritus & vires haud suppetunt, qui vult loqui sublimia, turgidus fit, securus nimis & ardua metuens fit humilis, qui rem unam plus aquo variare nititur; delphinum silvis, aprum mari appingit. In vitium impellit vitii

fuga non solers.

Ignobilis statuarius ad Æmilianum ludum habitans unguēs ac tenues capillos ære fingit optimè, opus tamen dabit inconcinnum, quia totum perficere nequit. Huic ego similis esse quidpiam scribens tam nolum, quàm nigris oculis & capillis speciosus indecoro esse naso.

Quicumque aliquid componitis, eligite materiam viribus vestris parem:

ANNOTATIONES.

23. Quod vis.] Al. quodvis.

25. Brevis esse laboro, obscurus fio.]

Quintil. lib. 4. c. 2. Nimium corripientes omnia sequitur obscuritas. Summorum poetarum est magnum sensum paucis efferre. Virgil. Æn. 3. v. 11.

campus ubi Troia fuit.

Perf. Sat. 3. v. 38.

Virtutem vadeant, intabescantque relictâ.

26. Sectantem lævia nervi deficiunt.]

Sententiarum maiestas, spiritus poetici vis & altitudo sæpe deest: deerratque versibus Neronis a Persio derilis Sat. 1.

27. Professus grandia turgēt.] Magniloquentia orationi inflatæ affinis est.

28. Serpit humi tutus.] Qui non audet assurgere, repat necesse est. Id vitii

habent Valer. Flacc. Argon. Silius Italic. &c.

29. Qui variare cupit.] Varietate carmen lucet ac delectat: at si prætermo:um illa sit, tam prodigiosa videbitur, quàm delphinus in silvis, aper in mari pictus, quique sic vel tabellam pictor vel carmen poeta insignire gestit, ridiculus evadit. Profana figmentâ sacris rebus ineptè interferit Sannazarius.

32. Æmilium ludum.] Ludum gladiatorium Æmili.

37. Nigris oculis, &c.] Hi olim in laude erant, ut alibi dictum est.

38. Sumite materiam.] Tertium præceptum, quod esse primum debuit, inquit Scaliger Poet. lib. 6.

Viribus : & versate diu , quid ferre recusent

- 40 Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res ,
Nec facundia deseret hunc , nec lucidus ordo.

Ordinis hæc virtus erit , & venus , aut ego fallor ,
Ut jam nunc dicat , jam nunc debentia dici
Pleraque differat , & præiens in tempus omittat .

- 45 Hoc amet , hoc spernat promissi carminis auctor.

In verbis etiam tenuis cautusque ferendis ,
Dixeris egregiè , notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum ,

- 50 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget : dabiturque licentia sumpta pudenter.
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem , si

INTERPRETATIO.

diuque perpendite quid possitis & quid nequeatis ex. qui. Qui rem solerter elegit , haud carebit elocutione & pulchrâ dispositione.

Ordinis , ut opinor , hæc erit vis & perfectio ; ut modò quædam dicat , plura verò quæ dicenda videantur modò , alium in locum reservet : alia assumat , alia reliquat scriptor poematis polliciti.

Potè in vocibus proferendis sobrius & prudens præclare dices , si solers conjunctio novam fecerit dictionem vulgarem. Quod si oporteat res abstrusas exprimere signis insolitis , licebit producere verba , ut Cethegis inaudita , debetque licentia concedi verecundè usurpata.

Voces autem recentes & nova locum

ANNOTATIONES.

42. Ordinis hæc virtus.] Quarto de ordine , quem sanè mutilè docet , J. Scalig. mox cit.

43. Jam nunc dicat , &c.] Historia rerum seriem enarrat secundum ordinem temporum : at contra poetis artificiosam requirit rerum dispositionem. Pater ex Homeri Odysseâ , & Iliade. Sic in Virgilio Æneide liber primus esse debuisset qui secundus est , & tertius esse qui est primus. Vide postea vers. 145. & seq.

45. Promissi carminis.] Diu ante expectati , quod si opinioni non responderet statim exploditur.

46. In verbis etiam tenuis.] Jam de partibus elocutionis. Verba licet nova facere ; sed modus servandus. Cic. in Bruto. Quintil. lib. 1. c. 5. nova verba non par quædam periculo fingimus , &c. Gell. lib. 1. cap. 10. Quod à C. Casare excellentis ingenii ac prudens viro , 1.

lib. de Analogia scriptum est. habet semper in memoria a que in pectore : ut tanquam scopulum sic figias manditum atque insolens verbum. & paulò ante ; vive moribus præteritis : loquere verbis præsentibus.

48. Junctura.] Sive in verbo è duobus composito , ut , postliminium , velivolunt mare , jousvagus , fœdisfragus. sive in oratione , ut aiborum coma pro foliis , Epod. 2. & hic v. 58. signatum præsentis notâ nomen : ubi nota voces novitatis habent gratiam , & quasi novam dictionem faciunt per juncturam non vulgarem. Vide Macrobi. Saturn. 1. cap. 4. & 5.

50. Cinctutis Cethegis.] M. Corn. Cethegum Tullius in Bruto inter priscos oratores numerat. cinctutis , veteri more succinctus , apertâ infra pectus tunicâ. epenthesis. vel , a cinctu scilicet Gabino , fit cinctutus.

- Græco fonte cadant, parcè detorta. Quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
55 Virgilio Varioque ? ego cur acquirere pauca
Si possum, inuideor ; cùm lingua Catonis & Ennii
Sermouem patrium ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit ? licuit, semperque licebit
Signatum præsentè notâ producere nomen.
60 Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadant : ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
Debemur morti nos nostraque ; sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
65 Regis opus ; sterilisve diu palus, aptaque remis,

INTERPRETATIO.

obtinebunt, si à Græcâ origine deriven-
tur paululùm deflexe.

Quare verò Cæcilio ac Plauto indul-
gebunt Romani quod Virgilio & Vario
negaverint ? Quare veior ego, si va-
leo, quâpiam propagare ; quandoquidem
Catonis atque Ennii sermo linguam Ro-
manam locupletavit, inauditaque re-
rum vocabula induxit ? Certè licuit
semper ac licebit proferre dictiones usu

comprobatas.

Quemadmodum vertente anno arbori-
bus folia mutantur, & vetera decidunt ;
sic antiquarum dictionum auctoritas ob-
solescit : nuper autem producta quasi ju-
venes florescunt ac vigent. Homines hu-
manaque morti obnoxia sunt. Ita mare
terrâ receptum, regale opus, navigia à
ventis tuctur : palus autem antea steri-

ANNOTATIONES.

53. Græco fonte cadant.] Qualia, ephip-
pium, triclinium, propola, bibliotheca,
exantlare, &c.

54. Cæcilio.] De eo poeta lib. 2.
Epist. 1. v. 59.

Plauto.] Lib. mox cit. Epist. cit. v.
58. & 170.

55. Virgilio.] Hic Latinorum poeta-
rum coryphæus intulit quædam insolita :
lychni, spelæa, Thyas, trieterica Bac-
chi Orgia, &c.

Vario.] De eo lib. 1. Od. 6. & lib.
1. Sat. 5. & 8.

56. Inuideor.] Dum agit de fingen-
dis novis vocibus, ipse fingit hanc ap-
positè, inuideor, pro, mihi invident.

Catonis.] Hic tempestivum primus
dixisse fertur. Cic. 3. de fin. si Zenoni
licuit, cùm rem aliquam invenisset in-
auditam, inusitatum quoque ei rei no-
men imponere, cur non liceat Catoni ?
De eo jam ante non semel.

Ennii.] Lib. 1. Sat. 10. & lib. 2.
Epist. 1.

Ovid.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

57. Nova rerum nomina protulerit.]
Quæ quidem eo tempore usu compro-
bata sunt,

58. Semperque licebit. &c.] Quintil.
cit. lib. 1. cap. 5. ita scribit : Nova in-
ducta si recepta sint modicam laudem
afferunt, repudiata etiam in jocos ex-
eunt. audendum tamen, namque, ut
Cicero ait, etiam quæ primò dura visa
sunt, usu molliuntur.

59. Signatum præsentè notâ.] Metaph.
à re nummaria.

Producere.] Al. procudere.

63. Sive receptus terrâ Neptunus.]
portus quilibet, vel portus Julius apud
Bajas, immisso in Lucrinum lacum mari
effectus, Sueton. Octav. cap. 16. Dio
lib. 48. Virgil. Georg. 2. v. 161.

An memorem portus, Lucrinoque
addita claustra,

Atque indignatum, &c.

65. Regis opus.] A Julio Cæsare in-

Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum :
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus annis,
 Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt,
 Nedum sermonum stet honos & gratia vivax.

- 70 Multa renascentur, quæ jam cecidere : cadentque
 Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

Res gestæ regumque dærumque, & tristia bella,
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.

- 75 Versibus impariter junctis querimonia primum,
 Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emisit auctor,

INTERPRETATIO.

lis & navigabilis, jam propinquas nutrit civitates & vomere proscinditur. Sic fluvijs cursum fruges devastantem convertit, apriori alveo deductus. Mortalium opera interibunt : tantum abest ut verborum decor & vis permaneat. Plerumque dudum obsoleta reviviscunt : & quæ modò vigent abrogabuntur, si

voluerit usus ; à quo pendet sermonum auctoritas & modus. Homerus ostendit quo metro describi debeant facta & bella principum & imperatorum. Versibus inequalibus conjunctis scripta primum fuerunt res luctuosæ, dein etiam lætæ. Quis verò primus ediderit elegias,

ANNOTATIONES.

choatum, ab Augusto perfectum. Sueton. mox cit. Plin. lib. 36. cap. 15.

Sterilisque diu palus, &c.] Pontina palus in campaniâ. T. Liv. Epit. lib. 46. Pomptina paludes à Corn. Cethego consule, cûi ea provincia obvenerat, siccata : agerque ex us factus, &c.

66. Vicinas urbes.] Setia, Priverinum, Terracinam, &c.

67. Seu cursum mutavit iniquum.] Tiberis olim per velabrum fluens, in alveum aptiorem deductus Augusti jussu, ne urbi agrisque amplius mala & perniciem exundans invehere.

70. Multa renascentur.] Lib. 2. Epist. 2. v. 115. Quintil. cit. lib. cap. 6. Verba à vetustate recepta non solum magnos asseriores habent, sed & asserunt orationi majestatem aliquam, non sine delectatione. Nam auctoritatem antiquitatis habent ; & quia intermissa sunt, gratiam novitati similem parant. Sed opus est modo nec utique ab ultimis & jam obliteratis repetenda temporibus, &c.

72. Jus & norma loquendi.] Gell. lib.

12. cap. 13. Consuetudo omnium dominarum, cum maximè verborum est. Quintil. cit. lib. 1. cap. 6. ridiculam panem fuerit, malle sermonem quo locuti sint, quam quo loquantur. Sed necessarium est judicium. In loquendo, non si quid vitiosè multis inserit, pro regula sermonis accipiendam. Ergo utrum & consuetudinem sermonis vocabo consensum eruditiorum : sicut vivendi, consensum bonorum.

74. Quo scribi numero.] Carmine scilicet heroico.

75. Versibus impariter junctis.] Elegiacis, quorum alter hexameter, alter pentameter.

Querimonia.] Aptè quidem, nam ut annuus lugentis fractus & debilis, sic Elegie numerus quasi fractus & claudus. Theod. Marfil.

77. Exiguos elegos.] Quorum stylus magis tener & humilis esse debet quam alius & magnus. Patet ex Ovidio, Catullo, Tibullo, Propertio.

Auctor.] Callinonum Ephesium alii

Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

Archilochum proprio rabies armavit iambo.

80 Hunc focci cæpere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, & populares
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.

Musa dedit fidibus divos, puerosque deorum,

Et pugilem victorem, & equum certamine primum,

85 Et juvenum curas, & libera vina referre.

Descriptas fervare vices, operumque colores,

Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?

Cur nescire, pudens pravè, quæ discere malo?

Versibus exponi tragicis res comica non vult.

INTERPRETATIO.

Grammatici non consentiunt; atque integra etiamnum manet controversia. Archilochum ira armavit iambo suo. Hunc pedem usurparunt comædia & tragædia, tanquam idoneum colloquis, ac superantem clamores populi, aptumque actioni. Musa iussit lyricis versibus cantari Deos, Heroes, athletam victorem, equum

cursum priorem, adolescentum amores, & libera convivium. Quod si dictas carminum varietates & proprietates nescio nec valeo observare, quare poeta vocor? quare per malam verecundiam ignorare mala quàm discere? Res comica non debet efferrî versibus tragicis.

ANNOTATIONES.

dicunt, alii Naxium, alii Colophonium quemdam, seu Terpandrum. Vide Isidor. lib. 1. cap. 38.

79. Archilochum.] Hic amarulentum carmen iambicum invenit stimulante irâ. De eo in Epod. 6. Ovidius in Ibin.

Tincta Lycambæ sanguine tela feram.

80. Socci, cothurni.] Hi tragædorum, illi comædorum calcei. Synecd. grandes, tum quod revera alti, tum quod tragædica res grandes, sublimisque earum stylus. à Sophocle inductus prius in scenam cothurnus; teste Servio in Virgil Ecl. 8.

81. Alternis aptum.] Quia sæpe iambicus versus imprudentibus nobis excidit, & quod orationi simillimus, hinc propter similitudinem veritatis in fabulis adhibetur. Cic. de Orat. 3. Aristot. Poet. c. 4.

82. Populares vincentem strepitus.] Graviare propriâ, vel altius sonantem vel etiam complimentem strepitus populi.

Natum rebus agendis.] Ob naturalem motum & saltum. Cic. Orat. Quintil. lib. 9 c. 4. certe alii versus fluere, at iambicus per saltus ire videtur.

83. Musa dedit.] Pindaro, Alceo, Sapphoni, Anacreonti, Simonidi, &c. nec non & Horatio.

84. Certamine.] Olympico.

85. Libera vina.] Liberas commestationes, convivium in quibus licet cuique quodcumque libet loqui citrà invidiam.

86. Vices.] Varias dotes, affectiones, discrimina, vel etiam, dispositionem materiæ ex arte varium, &c. Ergo Claudianus, Ausonius, & alii, versus magis quàm carmen fecere.

Colores.] Varium stylum, modò sublimem, modò remissum. Ut in pictura diversa diversis coloribus; sic argumenta varia diverso stylo, variâ dictione, & propriis unaquæque dotibus exornata distinguuntur. Vide Quintilian. libro 12. cap. 10.

89. Versibus exponi tragicis, &c.] Tragædiæ magniloquentia rebus comicis humilibus haud congruit. Sic etiam

- 90 Indignatur item privatis ac prope focco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit;
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore :
- 95 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
Telephus & Peleus, cū pauper & exul uterque,
Projicit ampullas & sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querelā.
Non satis est pulcra esse poemata. dulcia sunt :
- 100 Et quocunque volent animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arident, ita flentibus adsunt

INTERPRETATIO.

Pariter Thyesta cœna recusat exponi dictione humili & serè comicâ. Omnia proprium sibi locum obtineant. Aliquando tamen comœdia vocem attollit; & Chremes iratus alio sermone altercatur & nonnunquam tragicus dolet humili dictione, Telephus & Peleus ambo exul- les & egentes respuunt voces tumidas & magnas, si cupiunt suo luctu commovere animum spectatoris.

Non sufficit ut carmina splendida sint. Sint etiam suavia: & quo voluerint impellant mentem audientis. Sicut ridentibus aridet hominis vultus, ita lu-

ANNOTATIONES.

stylum mediocrem comœdiæ idoneum respuit Tragœdia, res nimirum magnas tractans. Sui cuique propria lex, suis decor est, nec comœdia in cothurno, nec Tragœdia focco ingreditur. Quintil.

90. *Privatis*.] Vulgaribus, plebeiis. Magistratu fungentes apparent sublimis, privati contra humiles.

91. *Cœna Thyesta*.] Synecd. pro qualibet materia tragœdiæ aptâ. De Thyeste lib. 1. Od. 6. & 16. item Epod. 5. V. de Senec. Trag.

93. *Interdum anen*, &c.] Si quid infandum horrendumve sit describendum, vocem debet attollere comœdia, stylumque aptum ahibere.

94. *Interdum Chremes*] Vide Terent. Hecuriontimor. Act. 5. Sc. 5. item Adolph. Act. 5. nec non Donat. ibid. supra ab. 1. Sat. 4.

At pater arboris favit.

95. *Tragicus plerumque dolet sermone pedestri*.] Quis enim verò dolore pressus grandia loqui possit? itaque meras nugas effudit Hecuba apud Senec. Troad.

cū tam multa & tam magna dolens proloquitur. apage qui frigidaum septena Tunain ora pendente bibat, &c. Vide quā aptè contrâ apud Euripidem.

96. *Telephus*.] Hic Mytorum rex ad inopiam relictus & mendicitatem, tragœdiæ materiam præbuit. Suidas.

Peleus.] Tragicum aliud argumentum Achillis pater ille, à civibus vel ab Æaco pulsus & exagnatus.

97. *Projicit ampullas*, &c.] Inflatas dictiones presenti rerum statui minime congruas. In hoc decoro servando cepitavit Sophocles nunquam, Euripides interdum, Seneca Tragicus passim.

99. *Pulcra*] Dulcra, verbis ac verbis magnifica.

Dulcra sunt.] Pathetica, affectibus plena, alias non delectabunt, nec proinde movebunt auditorem.

100. *Animum audis, agunto*.] Lib. 2. Epist. 1.

Irritat, mulcet, falsis terrentibus implet,

Ut magis, &c.

Humani

- Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi. tunc tua me infortunia lædent;
Telephe, vel Peleu. malè si mandata loqueris,
105 Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœstum
Vultum verba decent, iratum plena minarum;
Ludentem lasciva, severum seria dictu.
Format enim natura prius non intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad iram;
110 Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit:
Post effert animi motus interprete linguâ.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta.
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, Davusne loquatur, an heros;

INTERPRETATIO.

gentibus. Si vis me lacrymari, flere
temet primum oportet. tunc arumna tua
movebunt me, ô Telephe vel Peleu. Si
ineptè loquaris præscripta, vel oddor-
miam vel deridebo. Tristi vultui mœsta
verba conveniunt, irato minacia, lasci-
vienti procacia, severo seria. Etenim
natura primò nostrum animum componit
secundum varios fortuna status: movet

aut provocat ad indignationem; vel gra-
vi tristitiâ affligit humi, cruciatque:
deinde animi affectus depromit linguâ
explicente.

Si conditioni loquentis sermo non con-
veniat, nobiles & plebei ridebunt ef-
fusi. Discrimen ergo magnum est;
utrum loquatur Deus, an heros; utrum

ANNOTATIONES.

102. Si vis me flere, &c.] Cic. ar-
deat qui vult incendere. Quintil. prius
afficiamur ipsi, ut alios afficiamus.

104. Telephe vel Peleu.] Poeta, vel
Histrion Telephum vel Pelcum exhibens
& repræsentans.

108. Format enim natura, &c.] Cic.
de Orat. 3. Omnes animi motus sunt
quemdam habent à natura vultum, so-
num, gestum: totumque corpus, omnis
vultus. omnesque voces, ut nervi in
fidibus, ita sonant, ut à quoque animi
motu sunt pulsa.

Intus ad omnem, &c.] In animo
imprimis affectus præsentì conditioni
idoneos, in adversis mœsticiam, in
prosperis gaudium, &c.

109. Juvat] Vel, gaudium gignit:
vel, juvat ad irascendum & impellit.
Sicque vel una, vel duæ sunt senten-
tiæ.

113. Romani equites peditesque.] Qui-
Horat.

cunque in amphitheatro spectatores ad-
sunt audiuntque; sive nobilitas, sive
plebs. Illa in equo, hæc pedibus mi-
litabat.

114. Intererit multum.] Præceptum
de decoro personarum observando; ubi
quatuor distingui debent, fortuna seu
conditio, ætas, vitæ institutum, patria.
Terentius alioqui solers sapientum dicta
quædam profert malè per ridiculas per-
sonas; ut per Sositam: Ne quid nimis;
Euripides servis & barbaris mulieribus
graves nimis sententias tribuit perpe-
ram.

Davus.] Servus astutus & versipellis;
cui opponunt, Eros, servus frugi apud
Menandrum. Alii legunt, divesne lo-
quatur an trus, id est, pauper. Unde
proverb. apud Erasim. Iro pauperior.
Alii, ut videtur, melius: divusne lo-
quatur an heros;

- 115 Maturusne senex, an adhuc florente juventâ
 Fervidus : an matrona potens, an sedula nutrix ?
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli :
 Colchus, an Assyrius ; Thebis nutritus, an Argis.
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
 120 Scriptor. Honoratum si fortè reponis Achillem ;
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox invictaque ; flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 125 Si quid inexpertum scenæ committis, & audes

INTERPRETATIO.

*senex prudens, an juvenis aetate vicens
 & ardens ; utrum femina insignis, an
 studiosa nutrix ; utrum negotiator, an
 agricola ; utrum Colchus, an Assyrius ;
 an Thebis, an Argis educatus.*

*Scribens Poema, vel sequere famam,
 vel res finge congruentes. Si represen-
 tas clarum Achillem ; incitatus, ad*

*iram pronus, inexpugnabilis, vehemens ;
 dicat, leges haud sibi positas, omnia
 verò armis esse obnoxia. Medea exhi-
 beatur fœva & implacabilis, Ino la-
 crymosa, Ixion perfidus, Io vagabun-
 da, Orestes mœstus. Si autem novum
 aliquid proferis in theatrum, novamque*

ANNOTATIONES.

115. *Maturus senex.*] Aetate & rerum
 peritiâ adeptus sapientiam.

118. *Colchus, an Assyrius.*] Certè diver-
 sarum nationum longè diversi mores,
 diversaque studia. Colchi natura sævi,
 Assyrii callidi & voluptarii, Thebani he-
 beres, Argivi arrogantes & magnani-
 mi, &c. Vide lib. 2. Epistola 1. vers.

144.

Colchus.] Lib. 2. Od. 13.

Assyrius.] Lib. 2. Od. 11.

Thebis.] Lib. 2. Sat. 15.

Argis.] Triplex Argos : Pelopone-
 siacum, Argiæ caput ; Amphilochium
 in Epiro ; Pelasgicum in Thessalia, ho-
 die *Armiro* ; de quo jam lib. 1. Od. 7.

119. *Aut famam sequere.*] Præceptum
 de formandâ personâ, seu de caractere
 personarum servando.

Famam.] Communem omnium opi-
 nionem.

Convenientia finge.] Ex decore &
 rectâ ratione.

120. *Honoratum si fortè rep. &c.*]

Prima pars præcepti. Si expressos jam
 ab Homero Achillis mores exponis iur-
 sum, vide ut talem cum exhibeas, qua-

lis vulgo existimatur, & fuisse cognos-
 citur, &c.

122. *Jura neget sibi nata.*] Jus om-
 ne suis in armis positum asserat. Iliad.
 21. & 22.

123. *Sit Medea ferox.*] Vide Euripi-
 dis Medeam. De ea nos ad Epod. 3.
 & 5.

Flebilis Ino.] Hæc Cadmi filia Atha-
 mantem maritum furore percitum fugi-
 ens, in mare se cum filio Melicerta
 præcipitem dedit. Homer. Odys. 5.

124. *Ixion.*] Is socerum fraude cir-
 cumventum peremit. Virgil. Æneid. 6.

Io.] Hæc Inachi filia, a Jove ada-
 mata, atque in vaccam, ut Junoni la-
 teret, conversâ : sed cùm Juno rem in-
 tellexisset, eam cestro vexatam in Ægy-
 ptum usque egit ac depulit. Æschyl. Pro-
 met. Ovid. Metam. 1.

Orestes.] Is ob interfectam matrem
 conscientia stinulis vexatus nusquam
 quiescebat. Vide Euripidem. De eo nos
 lib. 2. Sat. 3. v. 133.

125. *Si quid inexpertum.*] Alterum
 præcepti membrum, de personâ novâ,
 & a nullo ante inductâ aut formâ

Personam formare novam ; servetur ad imum
 Qualis ab incœpto processerit , & sibi constet.
 Difficile est propriè communia dicere : tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus ,
 130 Quàm si proferres ignota indictaque primus.
 Publica materies privati juris erit , si
 Nec circa vilem patulumque moraberis orbem :
 Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpretes : nec desilies imitator in arctum ,

INTERPRETATIO.

personam fingere audes , cave ut qualis ab initio apparuit , talis ad finem usque perseveret , & secum conveniat.

Arduum est communia loqui propriè. proindeque tu majori cum laude argumentum de Iliade in tragediam rediges , quàm si inaudita & minimè co-

gnita primus ederes.

Porro , materia publica reddetur tibi propria , si nec hæreas circa vilem circulum & omnibus patentem , nec verbum verbo explicare studeas ut fidelis interpretes , præterea ne imitando conicias

ANNOTATIONES.

qualis Dido apud Virgilium , Octavia apud Senecam , &c.

127. *Sibi constet.*] A suis moribus nunquam recedat , aut aliena appareat. Quod Homerus semper sedulo custodivit. Euripides autem merito arguitur , quod Iphigenia in Aulide , primò timida mortem deprecatur , deinde verò , Achille pro eâ exorante , animosam exhibeat se repente , dicatque paratam sponte mactari pro salute Græcorum.

128. *Difficile est.*] Præceptum de scitè imitando , deque nota personâ potius denuò exhibendâ , quàm novâ formanda : Quoniam hoc audere & ritè exequi sit difficilior & periculosior , quàm illud præstare : modo tamen quædam observentur soletter evitanda , quæ ab Horatio notantur.

Propria.] Aptâ , convenienti , & propriâ ratione.

Communia.] A nullo ante occupata & tractata.

129. *Iliacum carmen.*] Materiam seu personam in Iliade ab Homero tractatam. Nempe is multiplicis argumenti fons uberrimus : Illumque τὴν παράδειγμα ἡρώων , ποιητικῶτατον , καὶ πρῶτον τῶν τραγῳδικῶν rectè nuncupat Plato de Repub.

131. *Publica materies.*] Publicata ; nota , jam tractata , qualis in Iliade vel Odysseâ.

Privatis juris erit.] Tua dicetur , per novam & scitam dispositionem tractationemque à te inventam.

132. *Si nec circa vilem , &c.*] Si passim non sequaris auctorem quem tibi imitandum proposuisti , universa & singula ab eo desumendo. quod quidem vile , atque omnibus obvium , patens , & facile est. At contra maximæ artis & laudis est , sic imitari ut nihil non tuum ac proprium esse videatur ; ratione jam dictâ , & mox dicendâ.

133. *Patulum orbem.*] Carmen vulgatum : argumenti dispositionem omnibus expositam & cognitam : materiam continuâ seriè pertextam , more cyclicorum. Vide postea Annot. ad v. 135.

Nec verbum verbo.] Imò sententias ingeniosè explicari oportet ; quemadmodum Sophocles , Euripides , alique ex Homero. Quin & pleraque in una lingua nitent , quæ in alterâ nihil habebunt splendoris.

134. *Nec desilies imitator in arctum ; &c.*] Tertius hic est scopulus imitatori cavendus. Ne Dramatici carminis & Epici diversam legem turpiter ignos-

- 135 Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex;
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

INTERPRETATIO.

te in angustias, è quibus te expedire nequeas, seu ob verecundiam, seu ob legem carminis.

Nec incipies sicut olim poeta cyclicus:

Fortunam Priami cantabo & nobile bellum.

Ecquid iste promissor dicet tam alto dignum exordio? Montes edent partum, orietur mus risum excitans.

ANNOTATIONES.

aet aut confundat. Sciat ergo audeatque immutare permulta, & nova quadam inferere & attingere Tragœdiæ idonea, nec se coarctet ipse & attingat ad ea duntaxat quæ induxit Epicus v. g. Homerus, quem imitatur.

135. *Proferre.*] Al. melius, *referre*, licenter quidem.

136. *Nec sic incipies.*] Præceptum de initio grandiori evitando: quod tam Epicus quam Tragicus cavere debet. Peccavit Statius in Achilleide, & Thebaide; Seneca in Troade, &c.

Scriptor cyclicus.] Circulator, circumforaneus, vagus, trivialis, ἀγύρτης, in compitis homines congregans, quibus inconditos versus occinat. Virgil. Ecl. 3.

Non tu in irvis indocte solebas

Scridenti miserum stipulâ disperdere carmen?

Cæd. Rhodig. lib. 28. cap. 10. In nova comœdiâ, inquit, cyclos dici invenio, loca ubi venderentur mancipia: forte etiam ubi & venalia reliqua. Astipulatur Schol. Aristoph. scribens nonnullis fuisse Athenis circum, seu locum, ubi carnes & pisces vendebantur. Sunt qui Mevium hic notari asserant. Casaubonus in Athen. lib. 7. cap. 3. multa erudè de cyclo & cyclicis: atque, *cyclicus* appellari solitos quicumque materiam aliquam continuâ serie pertraherent: sicut Antimachus Thebanam Iliadum. Adhucque, quam vero Portam intelligat Horatius per *scriptorem cyclicum*, nominatum indicare non possumus. Statimuna Ducti

putant, qui auctor parvæ Iliadis extitit, sed repugnat Phocius diserte illum separans à cyclicis. Itaque Cyclicus apud Horatium erit potius alius quispiam è Cyclo Epico: nam poetæ isti non ob præstantiam carminis commendati, sed tantum propter scrienti rerum eo corpore comprehensurum, quod valde, congruit illi Horatii loco, ubi ineptiarum arcescit is quem cyclicum nominat. Hæc omnia Casaub. cit.

137. *Fortunam Priami.*] Carminis de Priamo deque bello Troiano initium est nimis inflatum.

138. *Hiatu.*] Persius Horatii locum hunc revolvens ita scripsit Satira 5. init.

Fabula seu masto ponatur hianda tragædo.

aut quantas robusti carminis offas

Ingeris, &c.

Tu neque anhelanti, coquitur dum masto camino,

Felle premis ventos, &c.

Nec scloppo immidas intendis rumpe-re buccas.

139. *Parturient montes.*] Ex Æsopi Fab. Phœdrus rem explicans sic ait:

hec scriptum est tibi, Qui magna cum minar, exiturus mihi.

Usurpatur nempe illa dictio proverbialis in eos qui magna ostentant ac pollicentur, minina verò, ut sere sit, præ-

143 Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè:

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Troiæ;
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat;

145 Antiphaten, Scyllamque, & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo.

INTERPRETATIO.

Quanto melius is qui nihil perperam agit: Refer mihi, ô Musa, virum qui post excisam Troiam perlustravit mores & civitates plurimum hominum. Is non fumum è splendore, sed lumen è fumo educere parat, ut exinde res præclaras

& mirandas præferat, Antiphatem, Scyllam, Cyclopem, Charybdim.

Nec Diomedis reditum incipit narrare à Meleagri morte, nec Troia expugnationem à duplici ovo.

ANNOTATIONES.

stant. Improbè autem & in suam perniciem tale dictionem aliquando jactant Egyptii cum suo rege Tachæ. Lacedemonios auxiliares pridem illi expectarant: ubi Agésilæum regem deum adventare staturâ pusillum aspererunt, non sine ludibrio dixere:

Ἰδὲν ὄψος, ὅς ἐστι δ' ἐξ ἑσπέρου τὸ δ' ἐπύκνον ἦν.

parturiebat mons: formidabat Jupiter: ille verò murem peperit. Quo alienatis Lacedemoniis Egyptii profigati arrogantiam suam luerunt.

141. Dic mihi Musa virum.] Exordium est Odysseæ Homeri.

Ἀνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα παλῆς, ποίηται, &c.

143. Non fumum ex fulgore, &c.] non è splendidis initiis & promissis exigua & obscura, sed potius è tenui modestoque principio res magnas & nitentes profert,

144. Miracula.] Res admirationem moventes. Quanta scilicet pericula incurrit. & quanta virtute astuque Ulysses est eluctatus.

145. Antiphaten.] Lestrigonum regem antitroposagum. Odysl. lib. 10.

Scyllam.] Scopulum terribilem, in freto Mæmertino; ut fabulantur Phorci filiam, cujus latera canibus latrantibus succincta, Odysl. 12. Cio, contra Ver-

rem. Hoc infestior nautis Verres quàm Scylla, quod multo se pluribus & majoribus canibus succinxerat. Et de Harusp. resp. quàm Scyllam tam eminentibus canibus tanque jejunis poeta fingendo exprimere potuerunt? Vide Virgil. Ecl. 6. v. 74.

Cyclope.] Polyphemus Cyclopium rege. Odysl. 9. nos lib. 1. Sat. 5.

Charybdin.] Voraginem Scyllæ adversam in freto Siculo. 12. Odysl. cit. Virgil. Æneid. 3. nos lib. 1. Od. 27.

146. Nec reditum Diomedis, &c.] Nec in Odysseâ longè nimis exordium aut aliam quamvis narrationem repetit, ut fecit in suo de Diomedis reditu carmine Antimachus; qui & Thebanam scribens historiam viginti quatuor volumina implevit, antequam septem duces usque ad Thebas perduceret, de Diomede lib. 1. Sat. 5.

147. Nec gemino bellum Troi, &c.] Nec Iliadem cordens à primâ origine res narrat, aut poema exorditur: ut in parvâ Iliade Stasimus, qui & Ledam à Jove adamatam, & duo peperisse ova, & ex eorum altero (astorem & Clytemnestram, ex altero verò prodiisse Pollucem & Helenam, quæ à Paride rapta excidii causa Troiani fuerit, prolixè & otiosè commemorat. Similiter peccarunt auctores Heracleidis & The-

Semper ad eventum festinat; & in medias res
 Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ
 150 Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
 Atque ita mentitur, sic veris falsâ remiscet,
 Primo ne medium, medio ne discrepet inum.]

INTERPRETATIO.

Semper ad finem tendit: & transfert cat, omittit. Porro sic fingit, sic intera
auditorem in medias res velut cognitas. miscet ficta veris, ut medium initia
quæ verò non fore tractatu pulcra judi- finis medio non discordet.

ANNOTATIONES.

seidis, quos redarguit Aristoteles in sua Poetica.

148. *Semper ad eventum festinat.*] Egregium sanè præceptum, ut leviter perstringantur nonnulla quidem dictu necessaria, graviter autem & potissimum tractentur quæ propositum maxime remque promoveant. Hoc verò ut & præcedens etiam perdidit violavit Statius in Thebaide, ubi & res altius repetit & permulta congerit vel parum conducibilia vel nihil, quæ quidem integro carmine rescindi queant.

In medias res, &c.] Rerum primordia supponi debent ut nota: auditoris autem animus in res medias statim rapiendus, quæ verò præcesserunt, occasione datâ subinde narrantur solerter & tempestivè. Sic Homerus Iliadem ab Achillis irâ, quæ Troiæ excidium paulò antecessit, & Virgilius Æneiden a septimo errorum Æneæ anno exorsus est. Macrobi. Saturnal. lib. 5. cap. 2. *Homerus, inquit, vitans in Poemate historicorum similitudinem, quibus lex est incipere ab initio rerum, & continuam narrationem ad finem usque perducere; ipse poeticâ disciplinâ à rerum medio capis, & ad initium post reversus est. Ergo Ulyssis errorem non incipit à Troiano littore describere: sed facit eum primo navigantem de insula Calypsonis, & ex personâ suâ perducit ad Phæacas. Ilic in convivio Alcinoi regis narrat ipse quemadmodum de Troiâ ad Calypsonem pervenerit. Post Phæacas rursum Ulyssis navigationem usque ad Ithacam ex personâ propriâ describit Poeta. Quem secutus Maro Æneam de Sicilia perducit ad Libyam, Ilic in convivio Didonis*

narrat ipse Æneas navigationem suam de Troiâ usque ad Siciliam, &c.

150. *Quæ desperat tractata nitescere, &c.*] Præceptum de seligendis præcipuis argumenti partibus & adjunctis, quæ tractata pulcritudinem poemati conferant: deque ceteris relinquendis quæ nec oratione splendescere nec splendorem argumento & proposito facere possint. Sic pleraque minimum adjuvantia Homerus prætermisit in Iliade & Odyssea: in hac, Palamedem Ulyssis fraude interfectum; in illâ, raptum Helenæ, Achillis apud Lycomedem regem latebras, &c. Virgilius pari arte & solertiâ nihil dixit de Æneæ in Macedoniam impulsu; nihil de adventu in Laurentem agrum, deque comitum ejus. Trojanorum certamine adversus Latinum regem & Aborigines ea loca tenentes. T. Liv. lib. 1. init.

151. *Atque ita mentitur, &c.*] Præceptum de affingendis plerisque, ita tamen ut omnia cohereant, utque à veris falsâ vix discerni queant. Est enim fictio velut anima poëseos. Aristot. Poet. Sic ficta à Virgilio complura, totumque Æneidos quantum librum esse confictum, nemo literatus ambigit. Certè doctis constat, Troiam ab Æneæ & Antenore proditam, Africam nunquam illum vidisse, nedum Diomedem; Didonem à Sichari viri morte castissimam vixisse, &c. Huc pertinet quod præcipit Scaliger lib. 3. c. 97. *argumentum sumendum est brevissimum; illudque maxime varium multiplexque faciendum.*

152. *Primo ne medium, &c.*] Quintil. lib. 4. cap. 2. *Prima sit curarum, ut id quod si quis fieri possit: deinde ut per-*

Tu quid ego, & populus mecum desideret, audi.

Si plausoris eges aula manentis, & usque

155 Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;

Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,

Mobilibusque decor naturis dandus & annis.

Reddere qui vocēs jam scit puer, & pede certo

Signat humum; gestit paribus colludere, & iram

160 Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.

Imberbis juvenis, tandem custode remoto,

Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi;

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,

Utilium tardus provisor, prodigus æris,

165 Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix.

Conversis studiis, ætas animusque virilis

Quærit opes & amicitias, inservit honori:

INTERPRETATIO.

Accipe quid ego populusque mecum exoptet. Si vis retinere plausorem usque ad peristromata, expectantemque donec actor dicat, Vos plaudite; cujusque ætatis mores à te exprimendi sunt, & naturis annisque mutantibus decor tribuendus est. Puer jam loqui sciens, & firmo pede gradiens ludere amat cum aequalibus, irascitur facile & placatur, atque horis singulis mutatur. Juvenis sine barba dimisso tandem pedagogo, delectatur equis & canibus & campo Martio; flexibilis ad vitium, reprehensionis impatiens, utilium contemptor, pecuniam profundens, superbus, ardentius cupiens, & cupita citò deferens. Ætas & animus virilis habet alia jam studia: studet comparandis divitiis, digni-

ANNOTATIONES.

sona & loco & tempori congruat; & credibilem rationem & ordinem habeat. si contingat etiam, ut vera alicui rei cohæreat, aut argumento quod in causa sit confirmetur. Nam quæ tora extrarem petita sunt, mentiendi licentiam produnt. Curandum præcipuè, ne qua inter se pugnent. Quadam enim partibus blandiuntur; sed in summam non consentiunt. Præterea ne iis qua vera esse constabit, adversa sint, &c.

154. Si plausoris eges, &c.] Si vis scribere Tragediam quæ ita populum delectet, ut ad usque finem in amphitheatro detineat, & donec amoveantur aulæ scenam exornantia.

155. Vos plaudite.] Hoc dicebat histrio peractam fabulam indicans. Tullius in Catone: Sapienti non est usque ad plaudite veniendum, idest, usque ad vitæ finem, scilicet ut honestè vixit-

se intelligatur.

156. Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores.] Præceptum hoc de moribus bene & luculenter exprimendis non semel inculcat Horatius, videlicet præcipuum.

162. Equis, canibusque, & aprici, &c.] Venationi, item exercitationibus juventuti Romanæ consuetis in Martio campo, natatu, cursu, palæstrâ, luctâ, &c. Vide lib. 1. Od. 8.

163. Cereus in vitium flecti.] Mollis & facilis ad suscipiendam quamlibet affectionem perversam, sicut cera ad quamcunque formam & figuram.

164. Utilium tardus provisor.] Ut qui nondum egestatis incommoda expertus.

167. Amicitias.] Quæ optima & pulcherrima vitæ suppellex. Cic. in Lælio. Honori.] Excellentiam expetit atq

Committisse cavet quod mox mutare labore.

- Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
 170 Quærit, & inventis miser abstinet, ac timer uti:
 Vel quod res omnes timidè gelideque ministrat;
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor castigatoremque minorum.
 175 Multa ferunt anni venientes commoda secum;
 Multa recedentes adimunt. Ne fortè seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
 Semper in adjunctis, ævoque morabitur aptis.
 Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
 180 Segniùs irritant animos demissa per aurem,
 Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
 Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus

INTERPRETATIO.

ratibus, amicis; cavet facere id cuius
 mox poeniteat. Senex pluribus molestiis
 obnoxius est; seu quia opes accumulat,
 & questus parvis infelix; seu quia pi-
 grè & frigide cuncta molitur; procras-
 tina or, longinqua sperans, signis, cu-
 piens vivere diutius, morosus, queri-
 bundus, laudator avi se puero transacti,
 juniores autem arguens crebrò & ob-

jurgans. Anni accedentes plura bona se-
 cum afferunt, plurima abeuntes aufe-
 runt. Ne fortè adolescenti committantur
 officia senis, aut puero quæ viri sunt,
 diligenter observabit ætatum differentias
 & proprietates.
 Vel res in theatro peragitur, vel facta
 narratur, audita minus animum movent
 quam quæ videntur, quæque spectator ipse

ANNOTATIONES.

florens. Aristot. Rhetor.

170. *Inventis miser abstinet, &c.*]
 Sunt avari senes, quod usû didicerunt
 & difficile esse invenire, & facile amit-
 tere. Aristot. cit. *quicquam potest esse
 absurdius, quam quo minus via restat,
 eo plus viatici quarere?* Cic. cit.

172. *Spe longus.*] Nemo tam senex
 qui annum vivere non speret. Cicero
 ibidem.

173. *Querulus.*] Nam senes plerum-
 que *conemni se putant, despicî, & il-
 ludi.* Cic. de Senect.

Laudator temporis acti.] Senex res
 olim præteritas cum gaudio in memo-
 riam revocat, aliisque narrat. Aristot.
 cit.

178. *Ævo aptis.*] Ut juveni levitas,
 adolescenti fervor, viro cura divitiarum,
 ambicio & cupiditas honoris; seni ma-

turitas & prudentia tribuatur, &c.

179. *Aut agitur res, &c.*] Præcep-
 tum grave, ne res ulla vel atrocior,
 vel turpior in scenam proferatur; aut
 publicè fiat; sed narretur duntaxat.
 Quod si contra fiat, spectator non
 movetur suaviter, sed offensus indigna-
 tisque explodit.

Agitur.] Hinc dramaticæ & dramati-
 cæ poësicos nomen.

180. *Segniùs irritant animos, &c.*]
 Curet igitur poeta dramaticus ut aga-
 tur in scenâ quicquid magis efficere po-
 test, ratione tamen & modo statim ex-
 plicandis.

181. *Oculis fidelibus.*] Plant. Tru-
 cul.

*Pluris est oculatus testis unus, quàm
 auribus decem.*

Digna

Digna geri promes in scenam : multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.

- 185 Nec pueros coram populo Medea trucidet :
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus :
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem :
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor, neu sit quinto productior actu
190 Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.
Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus

INTERPRETATIO.

sibi tradit, attamen in theatro non exhibebis intus peragenda : & pleraque aspectui non objicies, sed oratione commemorabis velut mox acta. Nec Medea liberos occidat ob oculos spectatorum : vel nequam Atreus palam coquat humana membra. Nec Progne transformetur

in volucrem, aut Cadmus in serpentem. Quicquid mihi sic exhibes, non credo, imò averjor.

Nec brevior, nec longior quinque actibus sit fabula, ut sæpius spectanda repositur.

Nec Deus adhibeatur, nisi difficultas

ANNOTATIONES.

183. *Scenam.*] Nomen à σκῆνῃ umbra, quod olim sub arborum umbraculis prima dramata fuerint acta. Postea vero locus tabularis & conignationibus constructus, anisisque & picturis remtheatricam adjuvantibus decoratus est.

185. *Nec pueros coram &c.*] Ut ineptè apud Senecam Tragicum : Qui non immeritò à paucis probatur. Scælig. lib. 3. cap. 97.

Medea trucidet.] De Medea in Epodis. Quod pertinet ad rem præsentem, notandum est præceptum hoc gravissimum a Tragicis Græcis religiosè semper observatum : & eos alicuiari qui aliter putant. Apud Æthylum, Agamemnonis in suo palatio trucidati auditur clamor luctuosus ; minimè verò cædes spectatur. Apud Sophoclem, Clytemnestra ab Oreste caesa intus vociferatur, auditurque ; at nequaquam in scenâ occiditur. Hæc & alia bene multa sagaciter, strenuè, graviterque probat vir Dramaticæ rei peritissimus Hædelius in Praxi Theatricâ. ubi & Sophoclem defendit, quod Ajax gladio suo palam incubat. Verùm in proximo nemore id perpetrare Ajax intelligi potest.

186. *Atreus.*] Suprà, v. 91.

187. *Progne.*] Hæc Ityn filium Tereco marito comedendum appoluit, à quo tantùm non ente transfixa in hircundinem versa est ; Phiomela ejus soror in avem sui nominis, Itys in phasianum, Tereus ipse demùm in upupam. Ovid. Metam. 6.

Cadmus in anguem.] Agenoris ille filius a patre missus ad Europam forem quærendam, varias orbis regiones pervagatus, semio tandem ingruente, in serpentem mutatus est. Ovid. Metamorph. 3.

189. *Neve minor. &c.*] Hæc certè justa est fabulae magnitudo. Nisi si plures quam quinque actus sint, nimis laxa tractatio & dispersa vis rem enervabit. Si tres solum fuerint actus, vel argumentum minus pressum ac junctum fiet cumbæ, vel rebus & actionum pluribus nimium coarctatis erit consultum.

191. *Nec Deus interfit, &c.*] Non enim intervenire in machinâ non debet, nisi quando res adeo difficilis continget, ut ope nequeat humanâ extricari ; & Deum aliquem intervenire, æquum esse deorumque vincatur. Hanc vitiosâ catastrophæ Mæcæ Euripidis ju-

Inciderit : nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes chorus officiumque virile

Defendat : neu quid medios intercinat actus ,

195 Quod non proposito conducat , & hæreat aptè.

Ille bonis faveatque , & concilietur amicis ,

Et regat iratos , & amet peccare timentes ,

Ille dapes laudet mensæ brevis , ille salubrem

Justitiam , legesque , & apertis otia portis :

200 Ille regat commissa , Deosque precetur & oret ,

Ut redeat miseris , abeat fortuna superbis.

Tibia non ut nunc orichalco vineta , tubæque

INTERPRETATIO.

occurrat digna tali vindice.

Nec quarta persona loquendo desudet.
Chorus sustineat personam unius actoris
& viri. Ne verò in mediis actibus
quidquam dicat nisi quod ad rem sit &
faciat. Ille probis suffragetur , & ami-
cis opituletur : iratos placet , & inno-

centes protegat : laudet frugalitatem ;
justitiam salutarem , & leges , & pacem
fores aperientem : arcana sibi credita
ne revelet ; & numina deprecetur , ut
miseris sors melior contingat , pejor au-
tem superbis.

Tibia quondam non sicut nunc compacta

ANNOTATIONES.

re exploditur. Vide Aristot. Poetic. Sed
& culpatur idem , quod sæpius Deos è
machinâ producat : Dianam in Hip-
polit. Minervam in Iphigen. Tauric.
Thetin in Andromach. Castor. & Poll.
in Helen. &c.

192. Nec quarta loqui persona labo-
ret.] Ita saltem consuetum Dramaticis
Græcis. Tres personæ duntaxat agunt
simul & colloquuntur : atque muta est,
si inducatur, quarta. Nihil tamen vetat
quartam induci non muta loquentem.
Scaliger lib. 3. Quatuor in eadem scenâ
personas loqui, nulla religio est. Profe-
cto si parum agat loquaturve quarta,
haud ullam asseret perturbationem aut
confusionem.

193. Actoris partes.] Chorus eos ex-
hibet qui rei peractæ interfuerint. plures
sunt homines , sed unus loquitur , Co-
ryphæus dictus. Porro Chorum jam
prædum obsoletum instaurari velut maxi-
mum Scenæ ornamentum non abs re
exoptat Hædælinus ante laudatus : ac de
istis egregie dissent. Præf. Tæcæ lib.
3. cap. 4. ubi redarguit Aristotelem &
Scaligerum , apud quos perperam Cho-
rus appellatur octo, rerum censor.

196. Ille bonis faveatque , &c.] Cho-
ri officiosa recenset Horatius. Exempla
lege passim apud Tragicos Græcos : nec
te moretur Seneca ubique ferè vitio-
sus.

199. Apertis otia portis.] Vel privata-
rum ædium, vel civitatis, vel etiam templi
Jani fores apertæ indicant pacem , clau-
sæ autem bellum. vide lib. 4. Od. 15.

201. Tibia non ut nunc.] Chorus in
mediis actibus agebat & loquebatur per
Coryphæum , ut ante dictum est. Sed
præterea inter unum & alterum Actum
canebat saltabatque. Hinc mentionem
facit Horatius de instrumentis musicis
Chori concentum adjuvantibus.

Tibia.] De hac luse Scænger Poet.
lib. 1. cap. 20.

Orichalco vineta.] Gall. garnie de
leton, montanum illud æs magno quon-
dam in pretio fuit ; quod aut splendore-
m , & æris duritiam habeat. Hædor.
Fest. Servius ad 12. Æneid. orichalcum
omnibus metallis pretiosius fuit , in-
quit.

Tubæque æmula.] Gall. aussi grande
& aussi éclatante que la trompette.

204. *Amula*; sed tenuis, simplexque foramine pauco,
 Aspirare & adesse choris erat utilis, atque
 205. Nondum spissa nimis complere sedilia flatu:
 Quo sanè populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi, castusque, verecundusque coibat.
 Postquam cœpit agros extendere victor, & urbem
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 210. Placari Genius festis impunè diebus;
 Accessit numerisque modisque licentia major.
 Indoctus quid enim saperet liberque laborum
 Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
 Sic priscæ motumque & luxuriam addidit arti
 215. Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem.
 Sic etiam fidibus voces crevere severis,
 Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:

INTERPRETATIO.

orichalco, & buccina par; sed exigua, & simplex, & paucis foraminibus, ænantem Chorum adjuvare idonea erat, & sono replere sedes haud tunc valde refertas. Illuc enim populus numerari facilis, quippe non frequens, & frugalis, & pudicus, & modestus conveniebat. Postea verò quàm victor imperium atque urbis pomœrium amplificavit; ac diurnâ computatione genio indulserunt

impunè diebus festis, tum quoque versuum & musica luxuria aucta est. Nam quid melius facerent agrestes imperiti & labore soluti cum civibus mixti, & sordidi cum honoratis? Sic antiqua arti saltationes luxuriosas adjoinxit tibicem, & per theatra amplum syrma traxit. Sic & olim modesti lyra soni per luxum multiplicati sunt: atque elocutio rapida invexit dictionem antea inauditam:

ANNOTATIONES.

204. *Foramine pauco.*] Quatuor fuisse primùm foramina scribit Varro; alii tria duntaxat.

205. *Sedilia.*] Caveam, in qua subfellia ad spectandos ludos. Vide cit. Scallig. lib. 1. cap. 21. ubi de theatro, & amphitheatro; deque eorum partibus, incrementis, & ornamentis.

208. *Agros extendere victus & urbem, &c.*] Iis tantum licebat urbis mœnia proferre, qui imperii fines propagassent. Vopisc. in Aureliano.

210. *Placari Genius.*] Vide lib. 3. Od. 17. & lib. 2. Epist. 1. v. 144.

Impunè.] Sine metu legum & Censorum, De die epulari veterum olim, & poenis constitutis luxuriam & sumptus coercuerunt leges, Cornelia, Julia, &c.

211. *Accessit numerisque, &c.*] Gliscente populi luxu, pariter & theatralis

apparatus crevit & luxuriatus est.

212. *Indoctus quid enim.*] Licentiam nempe illam majorem in versibus & musicâ postulabant spectatores luxuriosi; plebei rusticis, nobiles plebeis inquinati & corrupti.

213. *Confusus turpis honesto.*] Diu quippe ludos spectarunt confusi nobiles cum populo. Tit. Liv. Valer. Max. lib. 2. cap. 4. vide Epod. 4. annot.

216. *Sic etiam fidibus.*] Ut in comœdiâ tibiæ sonos & foramina, ita etiam in tragœdiâ lyrae chordas & modos auxit luxus. In hac tres primùm, deinde septem, post decem fuisse aiunt. *Severis.*] Cic. 2. leg. *antiqua musica severitas.*

217. *Facundia præceps.*] Versus magniloqui, turgidi, rapidè fluentes, ut torrens.

- Utiliumque sagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
220 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
Incolum gravitate jocum tentavit, eo quod
Illecebris erat & gratâ novitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus & exlex.
225 Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros;

INTERPRETATIO.

nec non sermo utilia documenta continens & futurum præagens via discrimen habuit à Delphis oracula proferentibus. Paulo post is qui propter vilem hircum contendit carmine tragico, nuntios introduxit Satyros rusticos? & acerbius protulit sales, illis severitate tragedia: pro-

pterea quod oblectamenti & jucundâ novitate delectandus; erat spectatur sacris perfundus, & ebrius, & sine lege.

At sic eportes Satyros risores & dicaces commendare, sic è seriis sermonibus ad jocosos transire, ut quicumque Deus vel Heros produceretur, paulo ante in

ANNOTATIONES.

218. *Utilium sagax rerum.*] Tragœdiz Chorus sententias protulit affectavitque nimium acutas, obscurasque, similes oraculis.

Divina futuri.] Ventura prænuntians ad instar Apollinis Delphici.

219. *Sortilegis.*] Vide infra ad versum 403.

De potus.] Apollo colebatur, & respondentia dabat apud Delphos. Vide lib. 1. Od. 7.

220. *Carmine qui tragico.*] Agit Horatius de Satyrico Græcorum dramate: cujus aliqui dicunt inventorem Cratinum in Dionysiis, Suidas autem Pratinam Theopi non multis annis posteriorem. Unum illius generis drama superest nobis *Cyclops* Euripidis. Porro ista Græcorum dramata Latini utcumque imitari sunt in Atellanis tabulis: quas argumentis distisque peculiaribus similes Diomedes scribit. Vide Tit. Liv. 1. 7. init.

Certavit ob hircum.] Scilicet poetæ suum quilibet Satyricum poema certationecebant. Et qui victor censebatur mercedem accepit hircum, quem Baccho sacrebat. Hinc nomen tragœdiae à *tragos* hircus, & *gon* canis. Alii tamen quasi *tragos* dicit volunt

à *tragos* facies, quod histiones priamum ore facibus parvulo in scenam prodirent, agerentque tragœdiam, ante inventum personæ usum. Vide postea v. 277.

221. *Satyros nudavit.*] Satyrica dramata edidit, in quibus erat Chorus & Satyris. Cotyphæusque Silenus. Histiones nimirum perizomatis, villosa tunica, hircinis pellibus, Satyrorum habitum & speciem referentes, inter Actus, & post tragœdiam, sales & acutia jactabant. sicque risum moventes populum delectabant.

224. *Functusque sacris.*] Quoniam ludi pars erant religionis, & cultus Deorum, sic fastidium intulisse plebis fallendum fuit, & *gratia novitate*, jocosis nempe saltisque carminibus delectandi spectatores. T. Liv. cit. lib. 7.

Potus & exlex.] Post sacra voluptati duntaxat insiliens. Inque genio nihil jam negans, quinque epulis & vino relictus nulla jam lege regi potest.

225. *Conveniet ut risores.*] Ita plebis fastidio obsequendum, ut decorum non violetur.

227. *Deus.*] Pan, Bacchus, Silenus, &c.

Heros.] Semideus, Heracles, &c.

- Regali conspectus in auro nuper & ostro,
Migret in obsecras humili sermone tabernas :
- 230 Aut dum vitat humum, nubes & inania capter.
Effatire leves indigna tragœdia versus,
Ut festis matrona moveri iussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata & dominantia nomina solum;
- 235 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo :
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit, Davusne loquatur, & aulax.
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An custos famulusque dei Silenus alumni.
- 240 Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis

INTERPRETATIO.

aurea & purpura conspectus, non loquatur sordide quasi in vili taberna : neve terram fugiens festetur nubila & vacua. Tragœdia versus leviculus respuens, tanquam matrona diebus festis saltare compulsa, lascivos inter Satyros aliquantulo verecunda esse debet.

Ego Satyrica scribens, ô Pisones, non conscribam dictiones inconditas aut sim-

plices dumtaxat : neque sic curabo declinare tragœdia speciem, ut nihil potnam discriminis, utrum loquatur Davus & inverecunda Pythias de iuso Simoni talentum extorquens, an Silenus cæcator & minister dei alumni. E majorâ vulgatâ sic poema condam, ut quisque pariter facere posse confidat :

ANNOTATIONES.

228. *Regali conspectus in auro, &c.*] In tragœdiâ magnificè locutus ex decoro, idem post in Satyrico dramate abjecta, obsecras, sordida ne effutiat, quasi tabernarius.

229. *Tabernas.*] Alludit Poeta ad tabernarias fabulas, in quibus Personæ viles & argumentum humile. Festus.

230. *Aut dum vitat humum.*] Ergo adhibendus ubique modus, medium teneat, suamque dignitatem servet. nec incidat in comicam parvitatem & humilitatem, nec vanè extollatur & inaniter intumescat.

231. *Effatire leves, &c.*] Tragœdiæ gravitas custodiri debet inter protervos Faunorum sales & jocos. Sic matrona in sacris non leviter & lascivè, sed modeste & graviter saltans, nihil sui decoris amittit.

232. *Moveri iussa.*] Erant enim choreæ sacræ modo virginum, alias matronarum, ut in ludis Megalensibus, & in sacris Cybeles : & iussu Pontificis agebantur.

234. *Non ego inornata.*] Docet Poeta Satyrici carminis dictionem esse debere tragicâ inferiorem, at agresti superiorem.

Inornata.] Abjecta, vetusta, obsoleta.

Dominantia.] Græcis *νεγεια*, a translatis suo jure non expulsa, res propriæ & apertè significantia : qualia sunt quæ res venereas & obsoletitatem clarè & simpliciter denotant.

235. *Satyrorum.*] Al. *satirarum.*

236. *Nec sic enitar.*] Decorum personarum hic etiam, ut & alibi semper observandum est.

Tragico colori.] A tragœdiæ magniloquentiâ.

237. *Davus, Pythias, Simo.*] Personæ comicæ apud Lucilium, Menandrum, Terentium.

238. *Emuncto.*] Terent. *emunxi argente senes.*

239. *Silenus.*] Gravior quædam persona, qualis ille Bacchi pædagogus.

240. *Ex noto fictum carmen sequar.*] Satyricum ego drama condere volens;

Speret idem: sudet multum frustra que labore
Ausus idem. Tantum series juncturaque pollet:
Tantum de medio sumptis accedit honoris.

Sylvis deducti caveant me iudice fauni,

- 245) Ne velut innati trivis, ac pænè forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam;
Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
Offendantur enim quibus est equus, & pater, & res:
Nec, si quid fricti ciceris probat & nucis emptor,

- 250) Aquis accipiunt animis, donantve corona.

Syllaba longa brevi subiecta vocatur iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accrescere jussit

INTERPRETATIO.

rem verò tentans, desudet plurimum, & perdat operam. Tantum valent ordo & connexio: tantum venustatis addunt argumento vulgari.

Satyri è silvis prodeuntes non debent, ut opinor, tanquam in urbibus atque in foro educati carmina juvenilia &

nimis polita dicere, nec obscena & contumeliosa erubescere. His enim offenduntur habentes equum, & patrem, & opes, neque probant vel laudant quicquid placet ementibus frictum cicer & nucis.

Syllaba longa brevi subiecta appellatur Iambus, pes celer: unde & vocati

ANNOTATIONES.

non confingam argumentum, ut solent Comici; sed potius ex notà materiâ & historiâ desumpto argumento, affictisque ut decet adjunctis, carmen eximiè componam. Sic Euripides Cyclopem finxit ex Homeri Odyssei. 9. Vide supra v. 128. & 129.

141. *Sudet multum.*) Cic. orat. perf. Illo modo confidunt se posse dicere. Nam orationis subtilitas imitabilis illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil experienti minus. Vide Quintil. lib. 2. cap. 1. & lib. 4. c. 2.

142. *Series.*) Rerum dispositio scita & ingeniosa.

Junctura.) Structura verborum artificiosa.

243. *Accedit honoris.*) Ex illa solerti inventione, fictione, connexione, ordine.

144. *Sylvis deducti.*) Vel, agrestes & in silvis educati: vel è proleto silvestri & nemoroso prodeuntes. Nam triplex erat scenæ forma triplici dramati respondens. Tragica columnis suffulta, superbisque fastigiis & signis ornata. Comica adium privatarum speciem

ostendebat. Satyrica arbores, montes, speluncas, agrestia omnia exhibebat. Vitruv. lib. 7. c. 5.

Fauni) Dii silvestres, qui & Silvani & Satyri, de his jam lib. 1. Od. 4. lib. 2. Od. 17. lib. 3. Od. 18.

246. *Teneris juvenentur versibus.*) Ne versibus nimium excultis juveniliter & scurriliter lasciviant: sed ubique simplicitatem rusticanam redoleant.

247. *Ignominio a.*) Famam alicujus labefactantia.

248. *Quibus est equus, & pater.*) Equites Romæ, & Patricii: honesti viri & nobiles.

249. *Fricti ciceris & nucis emptor.*) Homines infimæ sortis è plebe: qui dum spectaculis aderant, emebant frictum cicer, ad levandam famem.

Nucis.) Frictæ quoque nucis ibi vendebantur. Plaut. Athen. lib. 2. Festus *nucis usas* dicit.

251. *Syllaba longa.*) Agit iterum de versibus Dramati propriis. Nam de his jam supra v. 80.

152. *Pes citus.*) Auson. velociorem Parthorum sagittis dicit.

- Nomen iambis, cum senos redderet ictus,
 Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
 255 Tardior & paulò graviorque veniret ad aures,
 Spondeos stabiles in jura paterna recepit,
 Commodus & patiens; non ut de sede secundâ
 Cederet aut quartâ socialiter. Hic & in Acci
 Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
 260 In scenam missos magno cum pondere versus,
 Aut operæ celeris nimium cura que carentis,
 Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
 Non quivis videt inmodulata poemata iudex:
 Et data Romanis venia est indigna poetis.
 265 Idcircone vager, scribamque licenter; an omnes
 Visuros peccata putem mea, tutus, & extra
 Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,

INTERPRETATIO.

sunt Iambici trimetri; quanquam sex edebat sonos, à primo usque ad ultimum aqualis. Is autem nuper ut aliquanto lentior & gravius ad aures perveniret, in patriam ditionem ultrò admisit firmiores spondeos, non ita tamen ut consorti locum secundum vel quartum conderet. Talis etiam infrequens reperitur in Accii Enniique celebratis Iambicis. Certè Iambici spondeis crebris graves in scenam producti vel properantem nimis operam & negligentiam arguunt, vel turpem artis inscitiam. At quilibet iudex haud animadvertit inconditos versus: & poetis Latinis indulgentia immeritò concessa est. Ergone ideo spatier, & parum accurate scribam? an omnes credam errata mea cognituros, providus & securus citra spem indulgentiæ? Tum demum culpam effugero qui-

ANNOTATIONES.

253. Cum senos redderet ictus.) Cum sex haberet pedes, omnes iambos; ob celeritatem trimetri dicti sunt; quasi tres solum percussiones atque tria dumtaxat intervalla pronuntiando faciant. Quintil. lib. 9. cap. 4. suprà lib. 1. Sat. 10. v. 43.
 256. Spondeos stabiles, &c.) Inserti sunt spondei pedes tardiores in versibus iambicis, ad dandum iis pondus & robur, magisque movendos animos audientium.
 258. Acci.) Accius, sive Actius, aut Attius, Poeta celebris, de quo lib. 1. Sat. 10. & lib. 2. Epist. 1. ubi & de Ennio.
 259. Enni.) de eo lib. 4. Od. 8. v. 20. Item locis mox citatis.
 260. In scenam missos.) Appositè Marcius corrigit, missus. aliàs quæ syntaxis?
 263. Non quivis videt, &c.) Proleptis, ad quam mox responderet, idcircone vager, &c. Apage versiculum Nec tantâ in metris veniâ conceditur mihi.
 quem velut Horatii affert Servius ad 5. Æneid. & collocant aliqui ante istum, Non quivis videt, &c.
 264. Et data Romanis, &c.) Vide lib. 1. Sat. 4. & 10. Item lib. 2. Epistola 1.
 265. Scribamque licenter.) Nulla habitâ ratione pedum & legis metricæ. an Latinorum negligentiam imitabor potius quam exactam rationem Græcorum?
 267. Intra spem veniæ) Præcisâ spe omni veniæ: quâ si mihi blandirer, oscitanter scriberem, nec mihi tatis cavere. Sunt qui emendant, extra. Sed veteres codices reluctantur. Videt

Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

270 At nostri proavi Plautinos & numeros &
Laudavere sales : nimium patienter utrumque,
Ne dicam stultè, mirati ; si modò ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.

275 Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ
Dicitur, & plautis vexisse poemata Thelpis,

INTERPRETATIO.

dem, sed non laudem merere. Itaque
Pjones, die noctique scripta Græcorum
exovire. Verum majores nostri & nu-
meros & jocos Plauti approbaverunt :
certè utroque facilius quàm par est,

ne dicam fidelè admirati ; si quidem ego
& vos novimus infacetum sermonem à
venusto distinguere, & rectum modulum
sentimus digitis atque auribus.
Thelphis reperisse fertur Tragica muse

ANNOTATIONES

Agell lib. 12. cap. 13. Extra spem ve-
niat est qui sent nulam fore veniam.
Intra spem veniæ cautus & tutus est,
qui licet veniam speret ; recti amans
sibi caret tamen, & peccare non vult.
Hæc ego

Veni denique culp, &c.) Quod si
versus Iambicos diligenter condam,
nec hoc satis ad laudem. Plaut. Tri-
num. Scen. ult.

*Si quid amicum erga bene feci, aut
consului fidelitur ;*

*Non videor meruisse laudem, culpâ
caruisse arbitror.*

Qui erratum vitat, quod debet, non
ideo laudem meretur ; sed qui ingemo-
sè, rectè, artificiosè scribit, is lau-
datur.

270. *Plautinos & numeros & sales.*)
Donatus in Plauto notat & carpit nu-
meros inconditos & peregrinos, item
sales frigidulos interdum atque etiam
seuriales &c. S. Hieronymus Apolog.
in Rustin. *Plautinum saltem* dicit, pro
securis. Laudant tamen Cicero orat. 1.
Maerob. Saturnal. lib. 2. cap. 1. Gell.
lib. 3. cap. 3. Vide lib. 2. Epist. 1. v.
58. Item v. 110.

274. *Digitis & aure.*) Verbum di-
nuntium digitis facimus parum ex-
citant, summa verò judicium adhibent
perituri.

275. *Tragicæ genus inventisse.*) Libet
alibi repetere originem Tragicæ ad

dramatum. Bacchus Icarium docuerat
plantare vites. Hic in Attico agro hi-
cum vineas depopulantem Baccho ma-
ctavit, convocatis ad sacrum vicini-
nis, qui choreis & cantilenis Dei lati-
tiosè illud etiam quotannis vindemia-
rum tempore fieri placuit tum in pa-
gis, tum subinde in urbibus. Mox cœ-
perunt scribere certatum poetæ *tragœ-
diar*, idest, carmen hirci, vel de hircio ;
quod a choro decantatum. Postea illis
carminibus Baccho sacris inerta, addi-
ta, substituta & quædam alia fuerunt :
atque etiam dialogi inter duos aut plu-
res. Hincque natum drama tum comi-
cum, tum Tragicum, tum Satyricum.
Quod ad inventorem spectat, certè ante
Thesim fuerunt Dramatici ruotores
quidem, at ille nominatur auctor, quo-
nam unum Actorem insum, qui, cum
choro Bacchi laudes canens paululum
int quiete, herois aut summi cu-
juspiam viri insignie aliquid facinus car-
mine celebrabat. Alia insuper ornamen-
ta subiunxit, quibus Tragicæa illustra-
ta est.

276. *Dicitur*) Scilicet res non extra
conventionem est. Scallig. Poet. lib. 1.
c. 6. he habet : *Qui primus tragediam
docuit, hanc ita præcepit scribi, ut
satis castas illas, à Tragicæ auctorem
judicet, qui per hoc genus in plautis
circumegit : adituque nudi eras fac-*

Quæ canerent agerentque peruncti facibus ora.
 Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
 Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
 280 Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
 Successit vetus his comœdia, non sine multâ
 Laude, sed in vitium libertas excidit, & vim

INTERPRETATIO.

genus incognitum, & carpentis circumtulisse carmina, quæ cantarent agerentque vultum habentes facie oblitum. Post eum Æschylus inventor larvæ & stola decora, theatrum parvo tabulato ex-

truxit, atque instituit loqui magnificè & incedere cothurno. His successit vetus comœdia magnâ cum laude: sed libertas evasit in crimen & audaciam

ANNOTATIONES.

sem pro personâ.

Plaustris vexisse poemata.] Circa viccos Thespis alique plaustris vesti in obvium quemque scommata jactabant & falsa convitia. Plutarch. in Solone. Hinc Proverb. de plaustro loqui.

Thespis.] Atheniensis ille poeta, Solonis tempore floruit, ante Æschylum plus sexaginta, ante Sophoclem octoginta circiter annis. Thespis Protagonistam seu histrionem induxit cum Coryphæo aut alio quopiam de Choro loquentem, Æschylus deinde alterum seu Deuteragonistam addidit. Denique Sophocles tertio sive Tritagonistâ adjuncto Tragicam perfecit.

277. Peruncti facibus ora.] Ideo Thespis alique vultu cerusâ, vel minio, vel facie peruncto disteriis obvios quosque incestant, ut imitarentur Si lenum rubicundum, Satyrosque dicaces Bacchi socios & ministros. Illos Aristophanes *κρυπταίφωρος* vocabat, Gall. *des diables barbouillez de lie*. Vini an olei facibus tingerent se histriones, disceptant fatali more suo Grammatici, & nugis nugis addunt, inquit Scaliger paulo ante citatus.

278. Persona.] Ne agnoscerentur histriones.

Pallâ.] Quæ ad pedes imos usque demissa, & Latina dicebatur, ad discrimen pallæ Gallicæ, quæ brevior.

279. Æschylus.] Domi nobilis Poeta iste non mi imitando magis quàm scribendo acer & audax fuit. In Marathonîâ

pugnâ non ultimam laudem tulit, adeo bibax, ut Sophocles ei objiceret, non ipsum sed vinum tragicarum ejus esse auctorem. Has dum scriberet *ταυροφύλακην*, inquit Aristophanes, *ταυροφύρεντι* similem aspectum habebat. Non ergo sit incredibile quod narrant, ejus Eumenidum terribili spectaculo examinatos esse pueros aliquot, perculsas autem pregnantēs feminas ad partum adactas. Ab Æschylo compositas nonaginta fabulas tradunt, quarum ad nos vix septem pervenerunt. Denique casti testudinis eliso capite extinctum referunt.

280. Cothurno.] Eminentiori calceo Tragicis proprio.

281. Vetus Comœdia.] Hæc à novâ differebat in omnibus; tempore, argumento, apparatu, metro, ut ait Cruq. Vetus tempore belli fuit Peloponnesiæ: nova post extinctam populi libertatem, jam rerum potientibus Philippo & Alexandro. In veteri Duces, Magistratus, Philosophi, Dii ipsi proscindebantur. Patet ex Aristophane, item ex Eupolide. In nova sunt amores adolescentum, servorum fraudes, &c. vetus assurgit ad tragicum stylium: nova popularis est. In veteri omnia metrorum genera admittebantur: in novâ solum ferè Iambicum. In veteri mirus apparatus & luxus: in novâ propè nullus ablato etiam Choro. In veteri personæ ad vivum effingebantur, ut agnoscerentur facili, nova nihil tale habet.

Horat.

XXXXX

Dignam lege regi. lex est accepta : chorusque
Turpiter obtulit, sublato jure nocendi.

- 285 Nil intentatum nostri liquere poetæ,
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausu deferere, & celebrare domestica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere rogatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis
290 Quàm linguâ Latium, si non offenderet unum-
Quemque Poëtarum limæ labor, & mora. Vos ô
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, atque
Perfectum decies non castigavit ad unguem.

INTERPRETATIO.

lege coercendam, lex lata est. & chorus ignominiosè tacuit, adempta potestate maledicendi.

Nostri poetæ nihil non tentarunt, neque laudem exiguam abstulerunt qui relictis Græcorum argumentis gesta Romanorum decantant: sive qui prætextatas fabulas seu qui rogatas scripsere. Nec

virtute bellicâ illustriores ac potentiores quàm facundia essent Romani. si poetæ plerisque non terretur cura & longum tempus expoliendi. At vos, ô Numa proles, redarguite carmen diu & crebrâ recensione haud castigatum & ad amissim non sapius emendatum.

ANNOTATIONES.

283. *Vim dignam lege regi.*] Nec enim ulli parcebatur, honestique viri, perinde ut alii, diceris & convitiis nominatim proscindebantur. *Savus apertam*

In rabiem verti capis jocus, &c.

Lex est accepta.] Quæ maledicentiam illam effrenatam pœnis propositis verabat. Vide lib. 2. Epist. 1. vers. 150. & seq.

Quin etiam lex Pœnæque lata, malo quæ nollet carmine quemquam

Describi.

Cæterum comœdia Satyrica multum civitati profuit, cum caveret unusquisque culpam, ne spectaculo ceteris esset, & domestico probro: ut ait Donatus.

286. *Vestigia Græca ausu deferere, &c.*] Primum quidem Græcas fabulas & hystorias in Latinos versus transtulerunt, ut est in Epist. mox cit. v. 164. at postea matre proprio argumenta ex hystoriis Romanorum tractarunt laudabiliter; Ennius, Pacuvius, Aelius, &c.

288. *Prætextas.*] Latinas fabulas graviores, ubi prætextati & nobiles personæ locum habent: quæ respondent tragœdiis Græcorum.

Togatas] Fabulas tabernarias, in quibus agunt personæ privatz & plebeiz. Et hæ Comœdiæ Græcorum novæ, sicut veteri Atellana & Satira Latina, respondebant. Illas scripserunt Ælius Lamia, Anton, Rufus, Cn. Melissus, Afranius, Pomponius.

291. *Lima labor & mora.*] De curâ & sedulitate diuturnâ emendandi jam alibi dictum. Vide lib. 2. Epist. 1. &c. Ovid. de Ponto l. 3. Eleg. ult.

Sæpe piget
Corrigere, & longi ferre laboris
onus.

Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto

Magnus Aristarcho major Homerus erat.

291. *Pompilius sanguis.*] Pilones trahentes originem à Numa Pompilio, & a Calpo ejus filio dicti Calpurnii.

- 295 Ingenium miserâ quia fortunatius arte
Credir, & excludit sanos Helicone Poëtas
Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
Non barbam; secreta petit loca; balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque Poëtæ,
300 Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonfori Licino commiserit. O ego lævus,
Qui purgo bilem sub verni temporis horam.
Non alius faceret meliora Poëmata. Verùm
Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis; acutum
305 Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi.
Munus & officium nil scribens ipse docebo:

INTERPRETATIO.

Quoniam Democritus existimat ingenium plus valere quam artem, & poetas non insanientes arcet ab Helicone, plerique negligunt refecare unguis & barbam, secedunt in loca remota, fungiunt balnea. Etenim consequuntur, ut putant, præmia & laudem poetarum, si tonfori Licino tondendum nunquam præbeant caput tribus Anticyris minimè curandum. Quàm ego sum parum cautus, qui bilem expurgo incunite vere! At nemo conderet meliora carmina. sed hoc non tanti puto. Itaque implebo munus cotis, quæ secare non valens reddit ferrum acutum & secando aptum. Nihil ego scribens docebo munus & officium

ANNOTATIONES.

295. *Ingenium miserâ, &c.*] Redarguit Horatius eos qui non virtutem poetæ sed vanam opinionem sectabantur.

Ingenium.] Poeticam facultatem à naturâ datam.

Miserâ arte.] Ironicè, exercitatione & arte quæ parum valeat ad faciendum bonum poetam, & ad laudabile carmen scribendum.

296. *Excludit sanos Helic. p.*] Cic. 1. de Divin. Negat sine furore Democritus quemquam poetam magnum esse posse. Et 2. de Orat. Sine inflammatione animorum, & sine quodam afflatu quasi furoris, quod & à Platone scriptis reliquit d'cunt.

Helicone.] Is mons Bœotiæ Musis sacer, Parnasso vicinus.

297. *Democritus.* De eo Philosopho lib. 1. Epist. 12.

Bona pars non unguis ponere, &c.] Quasi verò cultum exteriorum negligendo, & insanix speciem præ se ferendo, boni poetæ habendi sint.

298. *Non barbam.*] Philosophi quidem alebant barbam: & gravitati tribueba-

tur. At in ceteris insanix species erat.

Secreta petit loca.] Hominum conspectum & consuetudinem fugit.

300. *Tribus Anticyris.*] De Anticyra insulâ lib. 2. Sat. 3. v. 83. Ibidem de Elleboro in eâ abundanti, quod insanix remedium. Quod autem Horatius tres Anticyras dicit, cum duas Strabo ponat, auxesis est.

301. *Licino.*] Is Augusti tonfor & libertus ab eo factus Senator, quod Pompeium odisset.

302. *Qui purgo bilem.*] Per quam insaniens optima poemata conderem. Ironia est. Alii purgor legunt perperam.

304. *Nil tanti est.*] Absit ut insanire velim ad eximia faciendi carmina. Imo sapere malim & nulla componere. valeant Democritus & Democritici.

Ergo fungar vice cotis.] Hoc peritum ab Isocrate, vel ab Aristotele, ut volunt alii. αἱ ἀκόναι αὐταὶ μὲν ταμῆν εἰ δούλωσιν, τὸ δ' οὐδὲν οὐδ' ἔστι καὶ τρυπητὸν ποιεῖν.

306. *Nil scribens.*] Nullum carmen Epicum vel Dramaticum.

Unde parentur opes, quid alar formetque Poëtam;
Quid deceat, quid no; quò virtus, quò ferat error.

Scribendi rectè, sapere est & principium & fons.

310 Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ.

Verbuque provisam rem non invita sequentur.

Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis,
Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes,
Quod sit conscripti, quod iudicis officium, quæ

315 Partes in bellum missi ducis; ille profectò

Reddere personæ scit convenientia cuique,

Respicere exemplar vitæ morumque jubebo

Doctum imitatore, & veras hinc ducere voces.

INTERPRETATIO.

scribendi: unde facultas petatur; quid erudiat & perficiat poetam; quid conveniat, quid non; quò virtus, quò error deducat.

Sana mens est principium & origo rectè scribendi. materiam tibi suppeditabunt placita Socratis, præparatamque materiam sequetur ultro facundia.

Qui scit quid patria, quid amicis debeat; quâ parentes, quâ fratres & hospites charitate diligendi sint; quod Senatoris, quod Iudicis, quod belli Ducis munus sit; is certe novit tribuere decorum unicuique persona.

Solers imitator debet intueri exemplar vitæ & morum, atque hinc proprios fingere

ANNOTATIONES.

307. *Opes.*] Adjumenta ad bene scribendum, dives poëticis facultas & virtus.

308. *Error.* Ignoratio artis & virtutis poëticæ.

310. *Socratica charta.*] Philosophiæ præsertim moralis scientia, quam Socrates promovit, & ab eo hausserunt Plato, Xenophon, alique, & scriptis illustrarunt. De Socrate, lib. 3. *Od.* 21. Item lib. 2. *Sat.* 4.

Rem poterunt ostendere.] Scribendi ubertatem præbunt. Cic. in Bruto. *Habeant omnes Philosophiæ nosos & tractatos locos. nihil enim de religione, nihil de pietate, nihil de charitate patriæ, nihil de morte, nihil de bonis rebus aut malis, nihil de virtutibus aut vitiis, nihil de officio, nihil de dolore, & voluptate, nihil de perturbationibus animi & erroribus (quæ sæpe cadunt in casus ut in poemata sæpius) nihil inquam sine eâ scientia amplè & copiosè dici & explicari potest.* & alibi. omnis ubertas & quasi silva dicendi è dispositionibus philosophorum ducta est.

311. *Verbaque provisam rem, &c.*] Si rem bene tenes, si præparatam habes rerum copiam, non deerit elocutio; verbaque & dictiones affatim sequentur: & aptè atque accommodatè dices. Cic. de Orat. 3. *Rerum copia verborum copiam gignit.*

312. *Patriæ quid debeat, &c.*] De variis ultis officiis Plato 5. de legibus, &c.

313. *Hospes.*] Contra peregrinos peccata præ illis quæ in cives committuntur, ultiori Deo curæ sunt. Nam cum peregrinus amicis cognatisque careat, majorem apud Deos & apud homines meretur misericordiam, &c. Plato mox citatus.

317. *Respicere exemplar, &c.*] In animo suo eximium & perfectissimum exemplar sibiingat. Non hominem quempiam privatum, sed perfectissimi & numeris omnibus absoluti hominis sibi proponat imaginem, sive ideam, ut Plato vocat: atque secundum illam scribat & dicat.

318. *Imitatore.*] Poësis est imitatio, ex Platone, Aristotele, &c.

Interdum speciosa locis, morataque rectè

- 320 Fabula nullius veneris, sine pondere & arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum, nugæque canoræ.

Gratiis ingeni m, Gratiis dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius avaris.

- 325 Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere, dicat
Filius Albinus, si de quincunce remota est
Uncia, quid superat? poteras dixisse, triens, eu,
Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid sit?

INTERPRETATIO.

sermones. Nonnunquam comædia locis pulchra, beneque mores exprimens, quamquam nec elegans nec verbis ornata nec artificiosè disposita, populo magis placebit, eumque melius detinebit, quam versus sententiis destituti & sonantes nuga.

Musa Græcis largita est ingenium & politici sermonis facultatem, quippe nihil

appetentibus nisi laudem. At contra juvenes Romani longis numeris discunt assem dividere in centum partes. Albinus respondeat: si de quinque unciiis dematur una, quid restat? poteras dicere, triens. Bene. valebis tua bona conservare. Quod si uncia addatur, quid erit?

ANNOTATIONES.

Veras voces.] Rei naturam verè exprimentes. *Al. vivas.* sed apage.

319. *Speciosa locis, &c.*] Locis communibus & sententiis rerum naturam & mores apprimè exhibentibus, quamvis nullo verborum ornatu. *Al. jociis.* Prior lectio præferenda.

Morataque rectè fabula.] Lege Quintil. lib. 6.

322. *Nugæ canoræ.*] Versus solo verborum sonitu inflati, modulati quamvis & numerosi non sic afficiunt, ut qui verbis inopes quidem, at rebus divites fuerint. *Persl. Sat. 5.*

Non equidem hoc studeo bullatis ut mihi nugis

Pagina turgescat.

Statiis nugæ ejusmodi canoras effluit.

323. *Gratiis ingenium.*] Adverte, Lector, quam sæpè Græcos commendat Horatius: & merito. cùm scripserint illi sapienter æquè & eleganter, ingeniosè & accuratè. Nempe quod non quaestui sed gloriæ studebant.

326. *Assem discunt in partes centum diducere*] Arithmeticam sedulò ediscunt

augendis opibus utilem. longis rationibus. addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo.

327. *Dicat filius Albinus.*] Prosopopœia. Albinus insignis fœnerator filium ad lucri studium arcemque instituens.

Quincunce, triens, semis.] As duodecim habet partes, sive uncias. *uncia* ab uno dicta, quod una sit è duodecim partibus assis. *Sextans* duæ sunt unciae, sic dicitur quasi sexta pars assis. *Quadrans*, tres unciae, quod sit quarta pars. *Triens*, quatuor unciae, tertia pars. *Quincunx*, quinque unciae. *Semis*, sex unciae, sive dimidium assis. *Septunx*, septem unciae. *Bes* olim *Des*, quasi dempto triente, id est, demptis quatuor unciiis de assè, octo continet uncias. *Dodrans*, novem unciae, quod demptum sit quadrans. *Dextrans*, quod demptum sit sextans. *Deunx*, quod una desit uncia ad assem.

328. *Poteras dixisse.*] Instigatio est, qua interrogans urget Albinus filium ut respondeat, *triens.*

Eu.] Approbatio est bonæ responsionis pueri. *Al. heus*, vel *hem*, &c.

X X x x x iij

- 330 Semis. At hæc animos ærugo & cura peculi
Cùm semel imbuerit, speramus carmina fingi
Poffe linenda cedro; & levi servanda cupressò ?
Aut prodesse volunt aut delectare Poëtæ:
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
335 Quicquid præcipies, esto brevis: ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causâ sint proxima veris:
Nec quodcunque voler, poscat sibi fabula credi:
340 Neu pransæ lamiaë vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ seniorum agitant expertia frigus:

INTERPRÆTATIO.

Semis. Atqui cùm ista lues & studium lucrari animos occuparit, an putamus carmina condi posse cedro ilinenda, & fabrefactâ cupressò custodienda?

Poëta vel cupiunt prodesse, vel delectare; vel jucunda pariter atque utilia dicere ad vitam bene instituendam. Si quod præceptum das, illud breve sit;

ut animus paucis verbis comprehensa suscipiat facile, & sedulo retineat. Omne redundans effluit ex animo pleno.

Ficta ad oblectamentum sint vero simillima: nec quidlibet credi potest fabula: neve devoratum infan-tem à lamia ventre eximat vitum. Porro quod nihili fructuosum continet, respuitur à cœtu

ANNOTATIONES.

sed minus bene.

330. *Ærugo*] Æris vitium est. Metaphor. pro avaritia & opum cupiditate; quâ bona indolis corrumpitur, ut metallâ rubigine.

331. *Linenda cedro.*] Digna immortalitate, quæ significatur per cedrum minime putrescentem. Hunc olim eximia scripta cedrino oleo linebantur, ne blattis vel ipsâ vetustate corrosa absumpta-que interirent. Plin. lib. 16. c. 39. *Cedri oleo peruncta materies nec tincam nec cariem sentit.*

Levi cupressò.] Cupressinâ arcâ, capsâ, scrinio. *cupressus cariem & vetustatem non sentit.* Item, *adversus cariem tineasque summissima.* Plin. lib. 16. cap. 40. & 42.

333. *Aut prodesse volunt, &c.*] Dux sunt hæc poëseos virtutes, docendi atque delectandi; de quibus præcepta dat Horatius ista duo. Ut doceas utiliter, esto brevis. Ut delectes, finge veri similia.

338. *Ficta voluptatis causâ, &c.*] Reprehenditur Virgilius, quod ait, mutatas naves in nymphas *Æn.* 10. v. 83.

item *Æn.* 6. per ramum aureum ad inferos Æneam descendisse: item Didoni comam ab Iride abscentiam. *Æn.* 4. &c.

340. *Neu pransæ lamia, &c.*] Nec fingat poëta puerum à lamiâ devoratum, & mox ejus ventre extractum viventem. Hoc fortasse figmentum erat alienus poetastri illus temporis, ridiculum sanè & à natura abhorrens.

Lamia,] Lamia Philostrato ponitur inter larvas & lemures; Sexto Pompeio est venefica; Suidæ formosâ mulier Libyeæ Jovi adamata, Alii aliter. Olim vulgo lamiaë putabantur mulieres speciosæ quæ blanditiis allec-tos juvenes devorabant. Isidorus à laniando dici existimat, quod infantes corripere ac laniarent. De Lamia Libyeæ reginâ pulcrâ sed crudeli Diod. Sic. lib. 20. Nihil ad rem Lamus rex Læstrigonum humanâ carne solitus vesci.

341. *Centuriæ seniorum.*] Senes amant seria & gravia carmina moribus instituendis utilia. *centuria,* Singula tribus olim in centurias divisa.

Celsi prætereunt austerâ Poëmata Rhamnes.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,

Lectorem delectando, pariterque monendo.

345 Hic meret æra liber Sosis, hic & mare transit,

Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.

Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus & mens;

Poscuntque gravem persæpe remittit acutum:

350 Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.

Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,

Aut humana parum cavit natura. quid ergo?

Ut scriptor si peccat idem librarius usque,

355 Quamvis est monitus, veniâ caret: & citharædus

Ridetur, chordâ qui semper oberrat eâdem:

Sic mihi qui multum cessat, fit Chærilus ille,

Quem bis terque bonum cum risu miror; & idem

INTERPRETATIO.

seniorum. elati verò Rhamnenses explorant carmina severiora. At ille omnium suffragationem aufert qui jucundum atque utile conjunxerit, lectorem oblectando simul & docendo. talis codex Sosis quæstum parat, trans mare portatur, atque auctori famam conciliat & immortalitatem.

Sunt tamen errata, quibus veniam dari velim. Etenim chorda non semper edit sonum quem vult mens & manus; & potenti gravem aliquando acutum reddit: nec arcus collineabit quocunque

tendet. At cum pars major carminis speciosa fuerit, ego non offendar paucis erroribus, quos vel reliqueris indiligentia, vel hominis ingenium tenuè vix cavere potueris. Quid igitur statuendum? Quemadmodum librorum descriptori, si idem semper erratum admittat etiam admonitus, minimè ignoscitur: & citharista deridetur qui semper ad eandem chordam offendit. Ita qui sæpius in carmine allucinatur, videtur similis isti Chæriilo, quem bis aut ter elegantem admirror &

ANNOTATIONES.

342. Rhamnes.] Equites & juvenes jucunda petunt, à Romulo dicti Rhamnes seu Rhamnenses, ut Tatienenses à Tatío, Luceres à Lucumone, vel à Lucero. Varro 4. de L. L. Plutarchus in Romulo, &c.

343. Omne tulit punctum.] Suffragia punctis aliquando notabantur. Cic. pro Muræna. n. 72. Recordor quantum ha quæstiones in Senatu habita punctorum nobis detraxerint.

345. Sosis.] Hi fratres erant, celebres Romæ librarii & bibliopolæ, de his jam lib. 1. Epist. ult.

Mare transit.] Expeditur ab exteris

nationibus.

348. Nam neque chorda, &c.] Citharædus interdum aberrat, pariter & sagittarius non semper scopum ferit, aut collineat.

352. Non ego paucis offendar maculis.] Vide Longin. cap. 30.

357. Qui multum cessat.] Sæpius iners & negligens, & hinc crebrius peccans. lib. 2. Epist. 2. v. 14. semel hic cessavit.

Charilus.] De eo lib. 2. Epist. 1. v. 233.

358. Bis terque bonum miror.] Demirror quod non semper malè, quodque

- Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.³⁵⁹
 360 Verum opere in longo fas est obrepere somnum.
 Ut pictura poësis erit; quæ, si propius stes,
 Te capiet magis; & quædam, si longius abstes.
 Hæc amat obscurum: volet hæc sub luce videri,
 Judicis argutum quæ non formidat acumen.
 365 Hæc placuit semel: hæc decies repetita placebit.
 O major juvenum, quamvis & voce paternâ
 Fingeris ad rectum, & per te sapis; hoc tibi dictum
 Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
 Rectè concedi. Consultus juris, & actor
 370 Causarum mediocris abest virtute disertæ.

INTERPRETATIO.

derideo; ipsemet autem doleo quotiesunque labiur excellens Homerus. Sed in longo opere cepitare licet. Poësis est similitis pictura, quædam tibi magis placebit, si aasis proximis; quædam verò si remotior fueris. Altera loco paulum tenebroso, altera ad lucem plenam vult spectari, scilicet quæ non timet judicis examen severum. altera semel

dumtaxat, altera decies spectata aptè probabitur.

O major natu juvenum Pisonum, comissi patris documentis formaris ad id quod perfectum est, & ex te sapis; hoc monitum ausulta & retine. In rebus quibusdam medicritas toleratur, & rite admittitur. Juris peritus & causidicus mediocris longè distat ab elo-

ANNOTATIONES.

vel bis aut ter bene scribat.

359. *Indignor quandoque bonus dormitat.*] Nam bonum poetam bene semper & continnè dicere velim. At peccare humanum est. Plin. nemo est qui omnibus horis sapiat. Cic. Videtur hic Horatius alludere ad id quod Aristoteles notat, Homerum contra decorum & rationem scribere, Ulyssem prudentissimum ubique & vigilantissimum, somno oppressum è navi sublatum à Phæacibus & in litore Ithacensi expositum. Tunc certè Homerus ipse plus quam Uylis dormitare videatur. Alia multa in Homero sunt reprehensâ, pariter & in Virgilio pleraque. Vide Macroh. &c.

360. *Verum opere in longo, &c.*] Quintil. lib. 10. cap. 1. non semper intendunt animum, oneri cedunt, fatigantur nonnunquam: & Ciceroni dormire Demosthenis, & Homerus Horatio visumque enim sunt, homines tamen.

361. *Ut pictura poësis erit.*] Pictura est muta poësis; poësis loquens pictura. Plato 10. de Rep. Aristot. Poet. Plutar-

chus ex Simonide, &c. Cic. Tusc. 5. 73. 114. Tradunt Homerum cæcum fuisse. At ejus picturam non poësim videmus. Quæ regio? quæ ora? qui locus Græciæ? quæ species forma? quæ pugna? quæ actio? quod remigium? qui motus hominum, qui ferarum, non ita explicitus est, ut quæ ipse non viderit, nos nunc videremus effectum?

Quasi præliis stes, &c.] Ita quædam poësis hæc accurata rapini si legatur, fortè placebit duobus locis aut tribus sat nudis. At si diligentius consideretur, apparebunt maculæ & vitia permulta, quibus ostentius lector averfabitur. Contra poësis elegans passim & ad amussim facta, ingenioque & arte diu elaborata, quo sapius inspicietur, eo plus admirationem movebit; quia novæ semper veneres & lepores elucescent.

365. *Hæc decies repetita placebit.*] Plautus in Philebo, quæ pulcra sunt, bis & ter repetenda, dixit.

Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus :
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse poetis
Non homines, non dii, non concessere columnæ.

Ut gratas inter mensas symphonia discors,
375 Et crassum unguentum, & Sardo cum melle papaver
Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis :
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
Si paulùm à summo discessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis :
380 Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit ;

INTERPRETATIO.

quentia Messalæ; nec tantum pollet quantum Aulus Cascellius: at tamen laudatur. Verùm poetam mediocrem non ferunt Dii, non homines, non tabernæ. Sicut lautas inter epulas incondita musica, & vile unguentum, & papaver cum melle Sardo mixtum respuuntur,

quoniam transigi cœna potest absque illis: sic carmen ad animos recreandos factum, si tantulum abest à supremo, tendit ad infimum.

Qui ludorum est imperitus, fugit exercitationes campi Martii: haud solers pila vel disci, vel trochi, hæc minime

ANNOTATIONES.

371. *Messalæ.*] Messalæ Corvinus orator disertissimus; de quo lib. 3. Od. 21. & lib. 1. Sat. 10.

Cascellius.] Aulus Cascellius Vindex juris civilis scientiæ præcipuus, hunc commendat Valer. Max. &c.

373. *Non homines.*] Certe mavult eruditus quisque nullos quàm mediocres versus audire & legere.

Non Dii.] Apollo, Bacchus, Musæ, vel Dii, in quorum festis canuntur carmina & aguntur ludi. Et quidem nihil nisi præstantissimum Diis offerri aut placere fas est.

Non columnæ.] Quia non inveniunt emptores: sed in pulvere & oblivione jacebunt. *Columna*, seu pilæ, ad quas libri venales prostabant; librorum tabernæ publicis porticibus contiguæ & affixæ. De his jam lib. 1. Sat. 4. v. 71. ubi.

Nulla taberna meos habeat neque pila libellos.

374. *Gratas inter mensas.*] Inter unam & alteram mensam: in secundâ mensâ.

Unguentum.] quo utebantur veteres ad delicias, lib. 1. Od. 36. & 38.

375. *Sardo cum melle papaver.*] Bel-

laria è melle deterrimo, quale est Sardonium; factum scilicet ex amaris herbis crescentibus in Sardinia insulâ Italiæ vicinâ. Sardum mel ut & Corficum valde amarum est & nullius pretii, Plin. lib. 19. c. 8. *Papaveris sativi tria sunt genera. Candidum, cujus semen tostum in secundâ mensâ cum melle apud antiquos dabatur.* Petronius Satiricè vanos declamatores ait, mellito: fundere verborum globulos, & omnia dicta factaque quasi papavere & sesamo sparsa.

379. *Ludere qui nescit.*] Similitudine conglobatâ ostendit artem poeseos longâ exercitatione ediscendam & excolendam, nec temerè tentandam esse.

Ludere.] Luctari, jaculari, currere, equitare, natare, salire: ad quæ se exercebat Romana juvenus in campo Martio. vide lib. 1. Od. 8.

380. *Pila.*] Lib. 1. Sat. 5. v. 48. & lib. 2. Sat. 2. v. 11.

Disci. De eo lib. 1. Od. 8. & lib. 2. Sat. 2.

Trochi.] Duplex erat is ludus, ut jam dixi lib. 3. Od. 24. v. 57. Priorem describit Virgilius Æn. 7. v. 378.

Cen quondam torto volitans sub verberibus turbo.

Horat.

Y Yyyy

Ne spissæ risum tollant impunè coronæ.

Qui nescit, versus tamen audet fingere. Quidni ?

Liber & ingenuus, præsertim census equestrem

Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.

385 Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ.

Id tibi iudicium est, ea mens. Si quid tamen olim

Scripseris, in Metii descendat iudicis aures,

Et patris, & nostras; nonumque prematur in annum.

INTERPRETATIO.

tractat; ne frequentes circumstantes cachinnos effusè solvant. ac carminum rudis ea nihilominus audet moliri. Cur non ? liber est atque ingenuus, imò in censu repertus possidere opes ad equestrem dignitatem sufficientes; atque omnis expers criminis.

Tu verò nihil sciles aut ages Minervâ repugnante. Hoc tibi est ingenium & iudicium. At si quidpiam aliquando scribas, committe illud auribus & examini Tarpe, patrique tui, & nostro. Quin & reconde ad annos novem.

ANNOTATIONES.

Quem pueri magno in gyro vacua
atria circum

Intenti ludo exercent. Ille actus habentâ

Curvatis fertur spatiis. stupet inscia
turba,

Impubesque manus mirata volubile
buxum.

Dant animos plage.

Alter non ita puerilis exercitationem poscebat, à priori longe divertus. Rotula quædam erat seu circulus ex ære vel ferro, cujus axiculis appensi erant annuli inter currendum tinnientes. in locis publicis peragebatur: annulorum verò sonitu monebantur prætereuntes ut declinarent ab incurso trochi. Sive, ut scribit Turnebus, rota erat habens ansam, quo facilius mitteretur, axiculisque compacta transvectis jaciebatur: quorum claviculæ & commissuræ aduncæ, dum versabatur missa rota vel circulus orbisve missus, tinniebant & crepabant. Artis quidem erat mittere scienter. Propert lib. 3. Eleg. 14.

Incepit & vossi clavis adunca trochi.

Martial. trochi meminit lib. II. Epig.

22. lib. 14. Epig. 108 & 109.

Garrulus in laxo cur annulus orbe
vagatur,

Cedat ut argutis obvia turba trochis.

382. Quidni.] Prolepsis. Quasi verò illa essent ad poemam adjumenta, probitas, nobilitas, opes.

383. Liber.] Licet ego facere quodcunque liber.

Census equestrem.] De illo in Epod. 4. Item lib. I. Epist. 1.

385. Tu nihil invita, &c.] Pisonum juvenum majorem alloquitur. Tu quidem cum bonâ indole, sanâ mente, acri iudicio polleas, nihil aggredieris perperam: intelligesque quid possis, ut omnia ritè præstes.

Minerva invitâ.] Reluctante & infestâ hac Dea artium omnium præside; sine cujus ope nihil feliciter quisquam moliri valet. Unde proverb. in eos qui illud tentant ad quod à naturâ minimè comparati sunt; quodque propterea nunquam rectè exequuntur.

387. Metii.] Sp. Metius Tarpa criticus optimus: de quo jam ante lib. I. Sat. 10.

388. Patris.] Hic enim erat valde sagax, ingenuus, eruditusque in primis. Et nostras.] Amice agit ac fideliter.

Nonumque prematur in annum.] Diu servetur scriptum antequam in lucem

Membranis intus positis, delere licebit

390 Quod non edideris. Nescit vox missa reverti.

Silvestres homines sacer interpretque Deorum

Cadibus & victu fædo deterruit Orpheus ;

Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis

395 Saxa movere sono testudinis, & prece blandâ

Ducere quo veller. Fuit hæc sapientia quondam,

Publica privatis secernere, sacra profanis ;

INTERPRETATIO.

Dum charta scrinio manebunt inclusa, poteris emendare quod non vulgaveris. at verbum editum nequaquam redire valet.

Orpheus divinus & numinum inter-nuncius homines feros avertit à cadibus & turpi vita ratione, propterea dictus

mitigare tigres & leones ferocissimos. Amphion quoque Thebanæ arcis conditor dicitur lyra sono suaviq[ue] cantu lapides movisse, & quocunque libuit impulisse. Ea fuit olim sapientia, distinguere publica à privatis, & sacra à profanis,

ANNOTATIONES.

edatur, ut limatum otiosè & expolitum non reformidet acre doctorum iudicium, quando vulgabitur. Vide Quintil. lib. 10. cap. 4. Emendatio pars studiorum longè utilissima. Nec sine causâ creditum est, stylum non minùs agere cùm delet. hujus autem operis est, adjicere, detrachere, mutare Scripta reponantur ad aliquod tempus, ut ad ea post intervallum velut nova atque aliena redeamus ; ne nobis scripta nostra quasi recentes factus blandiantur, &c. Cinna Smyrnæ novem annis accepimus scriptam : & panegyricum Isocratis annis decem elaboratum. Vide Catul. Epig. 96. in Smyrnæ Cinna.

391. Silvestres homines, &c.] Poetæ excellentiam ostendit & commendat.

Silvestres.] More belluarum in silvis & speluncis degentes.

Sacer.] Vates divinos Plato nuncupat. Cic. pro Archia : Ennius ille noster sanctos vocat poetas, quod quasi Deorum munere commendati nobis esse videantur. Ovid.

At sacri vates, & divûm cura vocamur.

Sunt etiam qui nos numen habere putant.

Interpres Deorum.] Poetæ nihil sunt

aliud nisi Deorum interpretes, à quocunque numine corripiantur : inquit Plato in Ione.

392. Cadibus & victu fædo deterruit.] Ad humaniorem vitæ rationem & cultum adduxit. Lucret. lib. 5.

Volgivo visam tractabant more ferarum.

Vide supra lib. 1. Satira 3. vers. 100. & seq.

Orpheus.] Apollinis hic & Calliopæ filius, Moysis tempore floruit. Nul-lum habemus Orpheï genuinum carmen. Hymni & alia quædam sub ejus nomine circumferuntur perperam : sunt enim Onomacriti poetæ.

394. Amphion.] Jovis ille atque Antiopæ filius Thebas à Cadmo conditas muris & arce instruxit. non quod lyrâ saxa duxerit, sed quod suaviter affatus homines rupium accolæ, & incultis moribus rudes ad obsequii civilis pelleret disciplinam : inquit Solinus cap. 13. vide lib. 3. Od. 11.

396. Fuit hæc sapientia quondam.] Poetæ quondam Sapientes erant, & ver-sibus documenta dabant.

197 Publica privatis secernere.] Nam communia & publica tunc erant omnia, & robustior quisque per vim quilibet rapiebat.

Concubitu prohibere vago, dare jura maritis;
Oppida moliri, leges incidere ligno.

400 Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus
Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit, dictæ per carmina sortes;
Et vitæ monstrata via est: & gratia regum

INTERPRETATI

incerta connubia vetare, maritis modum præscribere, urbes extruere, leges tabulis inscribere. Sic fama & dignitas sacris poetis ac versibus contigit.

Post illos inclaruit Homerus, ac Tyr-

tæus-viriles animos ad certamina carminibus accendit. fata versibus pronuntiata: & vivendi instituta tradita sunt: nec non gratia Principum captata. In-

ANNOTATIONES.

Sacra prophanis.] Nec religio quemquam retinebat.

398. *Dare jura, maritis.*] Non modo legitima statuendo conjugia, sed & adulteria prohibendo.

399. *Oppida moliri*] Societatis & opis mutue causâ.

Leges incidere ligno.] Primæ leges versibus quidem in ligneis tabulis scriptæ; postea ære incisæ, & locis publicis affixæ sunt.

400. *Sic honor, &c.*] Per eam sapientie rationem.

401. *Post hos.*] Post primam illam poetæ ætatem venit altera, quâ Homerus aliique rectè facta ducum & summorum virorum celebrarunt.

402. *Tyrtæus.*] Hic post Homerum non ita longè, septingentis propè ante Christum annis vivebat, Athenis oriundus, ludimagister ignobilis, luscus, claudus, mutilus: attamen ex Apollinis oraculo præfectus belli dux Lacedæmonis adversus Messenios, victoriam illis insignem peperit; cum militum animos præcedentibus cladibus fractos, carmine de verâ virtute & gloria stimulasset, atque ad moriendum pro patriâ fortiter incendisset. Carminis istius pretiosæ aliquot reliquæ ad nos usque pervenerunt. Hunc poetam laudant Plato 1. de Rep. Pausanias in Messenicis, Strabo lib. 6. Athenæus lib. 14. Stobæus multos ejus de bellicâ audaciâ versus proferens: Ju-

stinus historiam fusè narrans lib. 3. Plutarchus, Suidas. &c.

403. *Dictæ per carmina sortes.*] Apolo versibus quidem heroicis ut plurimum responsa dabat. Plin. lib. 7. cap. 56. *versum heroicum Pythio oraculo debemus.* Virgil. Æn. 4. *sortes hoc sensu non semel usurpat.* Tull. de divin. 2. *Cum fors illa edita est opulentissimo regi Asia, Cræsus Halym penetrans magnam perverter opum vim, hostium vim sese perversurum putavit, pervertit autem suam.* Vide Plutarch. in Theæco.

404. *Vita monstrata via est.*] Quidam intelligunt præcepta morum: eo quod libentius audiuntur & facilius retinentur quæ strictâ quàm quæ solutâ oratione scripta sunt. Talia sunt apud Hesiodum, Theognidem, Phocylidem, Epimenidem, &c. Alii interpretantur carmina de rebus Physicis, ut *vita* sit pro, naturæ, cujus arcana explicantur. Talia scripsere Empedocles, Lucretius, &c.

Gratia regum tentata.] Poetæ regibus gratiosi extiterunt: sic Aristophanes Ptolemæo, Æschylus & Anacreon Polycrati, Euripides Archelao, Simonides Hieroni, Aratus Antigono, Alexandro etiam Chærilus, Ennius Scipioni, Archias Lucullo, Virgilius & Horatius Augusto ac Mæcenati, Claudianus Honorio, Aufonius Gratiano, &c. Ovid.

- 405 Pieriis tentata modis : ludusque repertus,
Et longorum operum finis : ne fortè pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo.
Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est. ego nec studium sine divite venâ;
410 Nec rude quid profit video ingenium. alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudavit & alfit,
Abstinent venere & vino. Qui Pythia cantat
415 Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.

INTERPRETATIO.

venti etiam ludi, atque laboris diuturni solatium : ne fortasse verecundiam tibi faciant Musa lyricorum perita & Phæbus canens.

Discepiatur jamdudum, an bonum poema sit à naturâ, an ab arte. Ego quidem non video quid valeat ars absque felici naturâ, vel natura sine eruditio-

ne. Ita res una petit auxilium alterius, & mutuo juvat.

Qui cupit metam exoptatam cursu attingere, à juventute multa pertulit egitque, æstum & frigus toleravit, voluptates abdicavit. Qui tibiâ canit in Pythiis, ante eruditus est & magistro sub-

ANNOTATIONES.

Cura ducum fuerant olim regumque poeta.

405. Ludusque repertus.] Fabulæ relaxandis & oblectandis animis aptæ, comœdiæ, &c. certè post longos labores versibus, cantu, dramate, mirum in modum animus recreatur.

406. Ne forte pudori, &c.] Hæc autem recensere volui, Piso, ne te pudeat fortè poetam videri.

407. Cantor Apollo.] Carminum auctor, præses, deus.

408. Natura fieret, &c.] Vetus controversia est : utrum poeta nascatur, an fiat.

409. Ego nec studium sine divite venâ.] Cic. pro Archiâ. Sic à summis hominibus eruditisque accepimus, ceterarum rerum studia & doctrinâ & præceptis & arte constare ; poetam naturâ ipsâ valere, & mentis viribus excitari & quasi divino quodam spiritu afflari.

410. Rude ingenium.] Arte non expositum. Bene Plutarchus & alii dixerunt, naturam sine disciplinâ cæcam esse.

411. Alterius sic altera poscit opem

res.] Cic. mox cit. Sapius ad laudem & virtutem natura sine doctrinâ, quàm doctrina sine naturâ valuit. At cum ad naturam eximiam & illustrem accesserit ratio quadam & confirmatio doctrina, tum illud nescio quid præclarum ac singulare existit. Vide & Quintil.

412. Qui studet optatam.] Ostendit Poeticam artem perinde ac ceteras artes sub magistro discendam esse priusquam exerceatur ; neminemque esse poetam excellentem, nisi longâ eruditione limatum & expositum.

Metam.] Locus, unde incipiebat cursus, dicebatur carcer ; ubi desinebat, meta.

414. Abstinent venere & vino.] Abstinentia & temperantia mirè juvat : contrâ voluptates corpus animumque corrumpunt, enervant, frangunt, perdunt. D. Paul. ad Cor. Omnes in stadio currunt, sed unus accipit bravium . . . qui in agone contendit ab omnibus se abstinet . . . ut coronam accipiat.

Qui Pythia cantat tibicen.] Eximius quisque tibicen vocatus ad canendum in

Nunc satis est dixisse ; Ego mira poemata pango :
Occupet extremum scabies : mihi turpe relinqui est ;
Et quod non didici , sanè nescire fateri.

Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas ,

410 Assentatores jubet ad lucrum ire poeta ,
Dives agris , dives positus in sœnore nummis.
Si verò est unctum qui rectè ponere possit ,
Et spondere levi pro paupere , & eripere attis
Litibus implicitum ; mirabor , si sciet inter-

415. Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris , seu quid donare voles cui ,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. Clamabit enim , Pulchrè , bene , rectè :
Pallefcet super his : etiam stillabit amicis

430 Ex oculis rorem : saliet , tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere , dicunt

INTERPRETATIO.

diuus fuit. At modò sufficit dicere: Ego perfectissima facio carmina. ultimum invadat scabies. pudet me post alios esse, & ingenuè fateri me ignorare qua non didici.

Sicut præco plebem congregat ad emendas merces, ita adulatores ad quæstum vocat poeta prædiis locuples & pecuniâ ad sœnus data. Qui si lautum valet præbere convivium, & se vadem præstare pro egeno, eumque litibus obru-

tum expedire; mirum erit si opulentus distinguere queat amicum fidem à fallaci.

Tu sive largitus sis, seu largiri quidpiam velis alicui, ne hunc gaudio exultantem admoveas ad audiendum carmen à te compositum. Is enim tunc exclamabit: Optimè, concinnè, egregiè, ad illud expallesceat: atque ante amicos lacrymarum stillas aliquot oculis effundet: tripudiabit, saltabit. Non secus ac conducti ad flendum in exequiis, dicunt

ANNOTATIONES.

Pythiis ludis Apollini sacris ob interfectum Pythonem serpentem. In iis fiebat certamen citharcedorum.

417. *Occupet extremum scabies.*] Metaph. à pueris ludentibus, qui ut se mutuò ad cursum stimulent, postremo scabiem imprecantur.

418. *Nescire fateri.*) Sic multiplicatur importuna & funesta sôboles malorum poetarum.

49. *Ut præco ad merc.* &c.) Docet Horatius adhibendos esse scriptorum arbitros & censors, eosque fideles & sinceros.

420. *Assentatores jubet ad lucrum ire.*) Præmiis allicit ad laudanda sua carmina. Vide Pers. Sat. 1, Martial.

Non tu Pomponi, cœna diserta tua est.

426. *Tu seu donaris, &c.*) Cave quibus & quando legas tua scripta, ut verum nanciscaris de iis iudicium.

427. *Plenum lætitiæ.*) Seu præmia sperantem, seu paulò ante consecutum.

429. *Pallefcet.*) Quasi obstupefactus mirandis scriptis.

430. *Stillabit ex oculis, &c.*) Præsimulatâ lætitiâ & admiratione.

431. *Qui conducti plorant.*) Præfixæ olim mulieres, dictæ quasi ancillis ejulantibus & lamentantibus præfixæ, in funebribus adhibebantur, luctum ciebant, vellebant crines, tundebant pectus, &c. Nonius ex Lucil. *Mercede qua condu-*

Et faciunt propè plura dolentibus ex animo : sic
Derisor vero plus laudatore movetur.

- Reges dicuntur multis urgere culullis,
435 Et torquere mero, quem perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio si quid recitares, Corrige, sodes,
Hoc aiebat & hoc. melius te posse negares
440 Bis terque expertum frustra : delere jubebat,
Et malè tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quàm vertere, malles ;
Nullum ultra verbum, aut operam infumebat inanem,
Quin sine rivali teque & tua solus amares.
445 Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duos, incomtis allinet atrum

INTERPRETATIO.

aguntque ferè plura quàm qui ex animo
ludent : ita plus adulator afficitur, quàm
sincerus approbator.

Atque reges scyphis plurimis tentare
& vino explorare eum, quem probare
student, utrum dignus sit familiaritate
suâ. Tu si facias versus, cave ne te de-
cipiat animus versutus adulatoris.

Si quidpiam recitavisses Quintilio
Varo, dicebat : Age, hoc & illud emen-

dat. Si postquam bis aut ter rem ten-
tasses, responderes ; nequaquam te posse
melius : jubebat expungere, & versus
inconditos recudere. Quod si errata de-
fendere malles quàm corrigere ; nullum
amplius verbum, aut curam adhibebat
frustrâ, ne te & tua sine amulo solus
approbares.

Vir probus & sagax versus languidos
redarguet, asperos damnabit, inconditis

ANNOTATIONES.

Ea sient alieno in funere Præfica multo
& capillos scindunt & clamant ma-
gæ.

433. Derisor.] Fictus laudator.

434. Reges dicuntur, &c.] Inebriant
hominem, ut explorent num sit loquax,
& an temulentus commissa secreta effu-
tiet ac revelet.

Culullis.] Poculi genus est, Vide an-
not. lib. 1. Od. 31. v. 11.

437. Sub vulpe latentes.] Alludit ad
fabulam vulpis & corvi.

438. Quintilio.] Cremonensis ille
poeta, solertissimus & acerrimus erat
scriptorum iudex. Vide lib. 1. Od. 18.
& 24.

441. Male tornatos incudi reddere
versus.] Metalla igne & incude mol-
lita fingi torno constat : & testatur
Strabo de Cibyæ ferro. Ergo perperam

criminantur quod Horatius duas easque
contrarias metaphoras incudis & torni
hîc veluti conferciat.

444. Teque & tua solus amares.]
Ea est poetastri stultitia. Cic. Tuscul. 5.
Adhuc neminem cognovi poetam, qui
sibi non optimus videretur.

445. Vir bonus.] Ab adulatione alic-
nus, ceterum ingenio & judicio sa-
gax.

Versus reprehendet inertes.] Arte &
virtute carentes. Vide lib. 2. Epist. 2.
v. 110. & seq.

446. Duos.] Inconcinuos, non ela-
boratos, malè sonantes, crudos Persio,
suprà cit. Epist.

nimis aspera sano

Lavabit cultu.

Allinet atrum signum.] Græci ὀφεί-
λῃς dicunt. Expungendi seu delendi,

Transverso calamo signum; ambitiosa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigüe dictum; mutanda notabit:
450 Fiet Aristarchus, nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hæc nugæ seria ducent

INTERPRETATIO.

nigram notam apponet transverso calamo; luxuriantes ornatus amputabit; jubebit obscura illuminare; ambigüe dicta reprehendet; mutanda designabit;

se velut Aristarchum præbebit; nec dicet: Quare ego amicum molestiâ afficiam pro re levi? Atqui res ista levis

ANNOTATIONES.

vel mutandi signum & nota erat, virgula quædam recta οὐλοῦς dicta, quod tanquam veru corrigenda transfigeret, versibus & locis reprehensione dignis apponebatur à critico.

447. Ambitiosa recidet ornem.] Quintil. l. 10. cap. 4. Emendatio pars studiorum longe utilissima. nec sine causa creditum est, stilum non minus agere cum delet, hujus operis est, Adjicere, De trahere, Mutare, simplicius judicium, quæ replenda vel deicienda sunt, duplicis autem opera est, premere tumensia, humilia extollere, luxuriantia astringere, inordinata digerere, soluta componere, exultantia coercere. Nam & damnanda quæ placuerant, & inventenda quæ fugerant, &c. Hujus præcepti sui Horatius ipse videtur immemor fuisse, stylum juveniliter exultantem non castigans, nec ambitiosa & luxuriantia recidens, quando in Epod. 16. v. 28. plura coacervat, ubi unum & simplex erat afferendum. Certè mens dolore pressa haud in multas aut acutas sententias effunditur & spatatur: nec tot minuta variaque concipit, nedum eleganter & copiose eloquatur. In quo passim allucinaturs est Seneca Tragicus, Lucanus etiam, &c. Vide Cicer. in Bruto, ubi Gorgiam redarguit.

448. Parum claris lucem dare coget.] Et memet huic documento fateor obnoxium. Auctor Reip. Literariæ 1684. meas ad Juvenalem annotatiunculas recensens, vir certè bonus & prudens animadvertit paululum dormitasse me, nec satis

expoisse mentem Satyrici, v. 49. Sato. 1. Leviori nimirum stylo locum eximium perstrinxeram. Bene Scaliger lib. 6. cap. 7. In Juvenale, inquit, sunt quadam iam acutè dicta, ut vix uni aut alteri par sis Horatius. Ne crede omnino, Lector, Hypercritico. In hoc tamen ausculta, quod ita laudat istum locum:

Exul ab octavâ Marius bibit, & frustur Diis

Iratis.

Quid enim argutius dici queat (pergit ille) quam nos fructum capere ex irâ Deorum; ut quod obest, juret? Vide quæ jam de his annotavi lib. 1. Od. 31. v. 15. ad vocem, impune.

450. Fiet Aristarchus.] Sagaciter, acriter, fideliter sui amici errata notabit, & obelo transodiet; ut solebat Aristarchus. Hic Grammaticus ætatis suæ princeps, idemque severus operum censor, qui Poetas Græcos accuratissimè castigavit, atque in Homero versus adulterinos plerisque à legitimis discrevit. Proh dolor! proh fati & temporis injuria! Tanti viri tot voluminum nihil superstes habemus. Tempore Callimachi floruit, à Cicerone multis locis laudatur. Lib. 3. Epist. 11. Aristarchus Homeri versus esse negabat quos non probabat. Ad Attic. lib. 11. Epist. 1. orationes quarum in Aristarchus ex, &c. Ejus etiam meminit Plutarchus in vitâ Homeri.

Nec dicet, cur, &c.] Hæc enim adulatoris est improba oratio & consuetudo.

In mala derisum semel exceptumque sinistrè.

Ut mala quem scabies, aut morbus regius urget,

Aut fanaticus etror, & iracunda Diana;

455 Velanum tetigisse timent fugiuntque poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.

Hic dum sublimes versus ructatur, & errat,

Si veluti merulis intentus decidit auceps

In puteum foveamve; licet, Succurrite, longum

460 Clamet, io cives; non sit qui tollere curet.

Si quis curet opem ferre, & demittere funem;

Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque

Servari nolit? dicam, Siculique poetæ

Narrabo interitum. Deus immortalis haberi:

INTERPRETATIO.

in vera mala impellet hominem delusum semel & malignè approbatum.

Qui sanà mente sunt, ut quem exitiosa scabies vexat, vel furor à diis immissus, & Diana infesta; sic poetam insanum contingere formidant, atque avertantur: pueri verò & imprudentes confectantur. Is dum versus excelsos meditatur, & aberrat, si quasi auceps ad merulas captandas attentus, in puteum

aut foveam ruat, nemo reperietur qui extrahere studeat, quamvis diu vociferetur: Heus cives, auxilium date. Quod si aliquis velit subvenire, & funem pretendere, dicam: unde nosti nunquid illuc sponte se precipitaverit, & recuset servari? moxque commemorabo mortem Siculi poetæ. Empedocles gentiens existimari Deus immortalis, fri-

ANNOTATIONES.

452. In mala seria.] Quod pejus malum, quàm se & sua solum amare, cæteris iridentibus jussè quidem, atque in perpetuo errore versari?

453. Ut mala quem scabies, &c.] Mali poetæ Horatius exhibet infortunatam conditionem, ut ab eâ deterreat.

Morbus regius.] Eo croceus fit hominis vultus, suffuso felle. Arquatus, Ictericus, apud Lucret. lib. 4. Cornel. Cels. lib. 3. c. 4. Plin. &c. Regius dicitur quod eo affecti sanentur, si regius deliciis impensè oblectentur.

454. Fanaticus error.] Furiis vexati phantasiâ, fanatici appellantur; vel quod in fanis stupem corradant, vel quod in sacris locis furant & vexentur maximè, observantibus animo inanibus phantasmatis. Talis fuit Orestes ob interfectam matrem Clytemnestram furiis agitatus.

Iracunda Diana.] Hæc lymphaticos efficere credita. Sic Ajax furiosus extitit Horat.

apud Sophoclem, Pan etiam infestus habebatur. Unde panici terrores dicti.

457. Hic dum subl. &c.] Velanum ille poetaster.

Sublimes.] Opinione quidem propria, & vanâ æstimatione. Alii leg. sublimis, pari sensu.

Errat.] Animo simul & corpore: adulatoribus nimidum credulus.

458. Decidit in foveam, &c.] Alludit ad id quod refertur Thales Milesius sidera spectans in puteum decidisse. Laertius in ejus vita. Plato in Theæto, &c.

460. Clamet, io cives, &c.] Vide lib. 1. Epist. 17. sub finem.

463. Siculi poetæ.] Empedocles Agrigentini, Philosophi & poetæ: qui de rerum naturâ carmen scripsit, ut apud Latinos Lucretius. Hic illum celebrat lib. 1. floruit ante Christum annis fere quingentis. Cic. 1. de Orat. n. 217. Empedocles Physicus egregium poema fecit. De eo jam lib. 1. Epist. 12.

ZZZZZ

- 465 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
 Insiluit. Sit jus, liceatque perire poetis.
 Invitum qui servat, idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit; nec si retractus erit, jam
 Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
 470 Nec satis apparet, cur versus fastidet: utrum
 Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 Moverit incestus. certè furit, ac velut ursus,
 Obiectos cavæ valuit si frangere clathros,
 Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
 475 Quem verò arripuit, tenet occiditque legendo,
 Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

INTERPRETATIO.

gidè se dejecit in Ætnam ardentem. Sit fas & licentia poetis interire, qui invitum servat, peccat aque ac interficiens. Neque semel id fecit; sique educatur inde, haud proinde fiet homo deinceps, nec famosa mortis cupiditatem abjiciet. Certè non liquet quamobrem versibus faciendis incumbat: utrum minxerit in patris cineres, an triste

bidental sceleratus violaverit. Profectò furiosus est: & tanquam ursus quando opposita causa claustra perrumpere valuit; imperitum atque eruditum in fugam vertit recitator importunus: at quem apprehenderit occupat ac interimis, velut sanguisuga non dimittens cutem nisi sanguine repleta.

ANNOTATIONES.

465. Ætnam.] Siciliæ montem flammæ & lapides eructantem.

466. Insiluit.] Vel, ut famam divinitatis captaret; vel præ dolore, quod Ætnæ incendii causas assequi non valeret. Petro rejectis ab Ætnæ lacu & camino, unâ cum cetera materiâ, crepidis ejus æreis, detectam fraudem, aliqui fabulantur.

469. Nec jam fiet homo.] Haud desinet velle immortalis existimari; quicquid humani est, alienum à se & indignum se putans, præ stultitiâ & superbiâ. Alii interpretantur: non magis erit rationis compos: insaniet semper.

470. Cur versus fastidet.] Ob quod scelus aut flagitium Diis invisus hanc luat pœnam, ut malos versus faciendo sese maceret.

471. Utrum minxerit patrios cineres.]

Duplex noxa, & sepulcri sanctitatem & paternam pietatem violare. Vide Pers. Sat. 1. ubi,

. . . pueri, sacer est locus: extrâ Meite.

462. Bidental moverit incestus.] Locus fuimne ictus diis sacer habebatur; bidentes arâ ibi erectâ immolabantur. Sepimentis inclusum calcare nefas erat homini præsertim conscelerato. Pers. Sat. 2. Gell. 1. 16. c. 26. &c.

Incestus.] Flagitio quodam infando pollutus.

473. Clathros.] Græcis *καθόρα*, sepimenta, cancellos.

474. Recitator acerbus.] Ligurinus ejulinodi fuit, apud Martialem non uno loco.

476. Hirudo.] Quæ corpori tandiu adheret donec sanguine saturata excidat.

F I N I S.

I N D E X

R E R U M N O T A B I L I U M ,

Quæ reperiuntur tum in Carminibus Horatii , tum in
Annotationibus nostris.

A.

- A** B R O T O N U M planta salubris.
pag. 840.
Accius, vel *Actius*, vel *Attius* poeta.
pag. 606. item p. 834. ejus opera &
versus aliquot, ibid. 607.
acernâ mensâ laudabantur post citreas.
pag. 714.
acipenser piscis exquisitus. p. 627.
Acroceramni scopuli. p. 18.
Achamenes rex Persarum. p. 196. 244.
473.
Achilles. pag. 26. 36. 66. 163. 386.
473.
Actiaca victoria. lib. 1. Od. 37. item
Epod. 1. & 9.
ador. pag. 701.
Adriacus sinus. pag. 17. 67. 126. 191.
207. &c.
advena volucres. pag. 433.
adulator poeta fugiendus maximè pag.
910. &c.
adultera dotem amittebat. pag. 529.
adulteri deprehenso, *casti* & *vulnerati*.
pag. 521. &c.
Æacus. p. 200. 319. 397.
ædificandi libidine laborabat Horatius.
pag. 668.
ædium olim fumarium erat in recti
medio pag. 666.
Ægeum mare. p. 214. & 358.
ægis Palladis clypeus. p. 63. & seq.
Æmilius Paulus. p. 53.
Æolia fides, id est, *Alcaus* & *Sappho*.
lib. 2. Od. 13. lib. 3. Od. 30.
Æolus l. 1. Od. 3.
Æschylus. Art. Poet. v. 279.
Æsopus histrion arte clarus. pag. 837.
Æsopi histrionis luxuries. p. 660.
ætatis cujusque mores & proprietates.
Art. Poet. p. 887.
Æthiopia. p. 276.
Ætna mons. p. 490. & 914.
Ætolia. *Ætola plaga*, id est, *retia*. pag.
813.
Æfra avis, seu *gallina*. p. 435.
Æfra cochlea. 678.
Æfranius poeta. p. 834.
Africa & Ægyptus duo horrea Populi
Romani. p. 647.
alec. p. 679. & 714.
Agamemnon. p. 401. & 654. &c.
Agave furiosa discerpit *Pentheum fi-*
lium. p. 668.
Agrippa Augusti gener. pag. 26. 654.
754.
Agyieus Apollo. p. 389.
Ajax Oileus. p. 466.
Ajax Telamonius. p. 64. 163. 654. &
seq.
Alba urbs Latii. p. 760.
Albanum vinum. p. 405.
Albius Tibullus poeta. p. 125. & 746.
Albunea nymphe : *Sybilla* : ejusque
fons & nemus. p. 30
Alcaus poeta. p. 122. 123. item 201. &
399.
Alcinoi luxuria. p. 378.
alea legibus vetita. p. 338. item pag.
811.
Alexander Magnus poetas fovebat.
Idem vetuit ne pingeret se quisquam
nisi Apelles. 852. & seq.
Alfenus ex suore jurisconsultus. pag.
542.
Aliphana vasa. p. 717.
Allium. de quo multa. p. 438.
Allobroges. p. 480.
Alpes. p. 377. & 416.
Alpinus poeta insulsus. p. 604.
Z Z Z z ij

INDEX

- alvum solvunt conchyliis*, p. 674.
amanitum insignia, p. 662. sollicitudines, p. 663. & seq.
ambubasia, p. 516.
amor fatuus Xerxis erga platanum arborem, & *Caligula in equum*, p. 657.
Amphion Thebarum conditor, p. 294. & *Art. Poet.* v. 394.
Amphion & Zeithus fratres, p. 812.
Anacreon poeta, p. 73. 400. 476.
ancilia, p. 268
animus hominis divina particula aure, p. 632.
Anio flu. p. 31.
Annibal, p. 194. 380. 396. 481.
annuli quâ manu, & quo digito, gestarentur, p. 704.
anseris albi jecur in deliciis, p. 271.
Antenor, p. 736.
antestandi mos & ratio, p. 598.
Anticyra insula ellebori feracissima, p. 646. item in *Art. Poet.*
Antiochus Magnus Assyria Rex, pag. 279.
Antium urbs Latii Fortuna sacra, p. 130.
Antonii & Cleopatra fuga, pag. 461. & seq.
Antonius Musa Augusti medicus, pag. 791.
anus quadam testamento ulciscitur captatorem, p. 690.
Anxur urbs, seu Tarracina, p. 559.
apella dicti Judæi, p. 508.
Apelles pictor insignis, p. 853.
apium, 137. 179. 405.
apotheca, p. 683.
Appia via, p. 442. 557. 754.
Aprilis Veneri sacer, unde dictus, pag. 406.
Apulia, 259. 439. 566.
aqua potiores an boni poeta sint? 818. & seq.
aqua varia variis morbis medentes, p. 791 & seq.
aquis istis utendi ratio, ibid.
aquila, p. 379. 533.
Aquilicia iacra ad eliciendam pluviam, p. 841.
Aquila, p. 98. 695.
Arabum gazæ celebres, 113. 197.
aratram urbi imprimere, id est, cam delere, p. 69.
arbuter bibendi, seu convivii rex, p. 179.
Arbuseula celebris mima, à paucis malebat viris sapientibus, quàm à plebe universâ approbari, p. 610.
Arcadia, p. 410.
archaici lecti, p. 748.
Archilochus poeta, p. 454.
Arcturus, sidus, 242.
Argonauta, 438.
Argos urbs, 30.
arioli, sortilegi, &c. in circo & foro Rom. p. 578. & seq.
Aristarchus, 91.
Aristippus Philosophus pecuniam abjicit, 648.
Aristophanes poeta, 544.
Aristophanem legebat assidue S. Joan. Chrysostomus, ut Plantum S. Hieronymus, ibid.
arma cuique propria dantur à naturâ; homini ratio est telum potens, 618.
Armenia, 185.
Asia valde fertilis, 583. 743.
as in duodecim partes divisus, pag. 901.
Affyria nardus, 192.
Atabulus ventus idem qui Japix, p. 566.
Athensæ, 704.
Athenienses virgines deferebant sacra Junonis, Palladis, Cereris, pag. 531. 714.
Atrides, sive Agamemnon, 164.
Atta poeta, 837.
attagen Ionicus, perdix Asiatica, pag. 436.
Attalus rex, p. 4. 225.
Attica virgo sacra portans incesu gravi & lento, 531. 714.
Attius poeta vide, Accius,
avaritia infectatio, lib. 1. Sat. 1.
avarus leihargo oppressus medici astutiâ curatur, p. 651.
auctoris & libri optimi bona fors, p. 903.
Augurum dignitas, 320.
Augusti encomia, Lib. 1. Od. 12. lib. 3. Od. 4. 5. 14. lib. 4. Od. 5. 14. 15. Epist. 1. l. 2.
Augustus deus ann meratus, 267. pater patriæ dici amabat. lib. 1. Od. 2. bibliothecam & adem Apollini consecrav. p. 744. notebat laudari nisi à summis auctoribus p. 852. annulum suum Mæcenati concedebat. 427.

RERUM NOTABILIMUM.

auguria & auspicia, dextra & laeva.
p. 345. & seq.
auguria capiendi ratio & modus.
ibid.

aula ad scenam. 848.
aula ad cameram triclinii. 719.
aurem in ore habet equus. 792.
auspicia contemnens pœnas dedit. pag. 276.
Auster ventus obsonia corrumpit. 827.
714.
Auster morbos creat. 207.
Autumnus item lethifer. ibid. & 693.

B.

B *Abylonii numeri.* p. 46.
Bacchus poetis præsidet. p. 229.
Baia. 227.
Baiana aqua variis medentur morbis.
691. 792.
Balatrones. 517.
barba sapiens, seu index sapientia. p. 641.
Barbaria, pro Phrygiâ. pag. 164. 460.
461.
barrus quare elephas dicatur? 470.
Bassareus Bacchus unde dictus? 77.
batillum quid? 560.
Bellerophon 105. 301.
bellorum imago exhibita in scenâ. p. 848. &c.
Beneventum. 565.
Bererynthia. 78.
bibiones totâ nocte certatim potantes quod premium ferebant? 819.
bibliotheca in Palatino monte extructa ab Augusto. 744.
bidental. p. 914.
Bionei sermones, id est, satyrici & mordaces. 860.
Bithynia. 131. 755.
Bœotia aer crassus, populi hebetes. p. 853.
Boëthorus. 199.
Brisis. 163.
Britanni. 419.
bruma. 695.
Brundisium. 569.
buccas inflare, id est, irasci. 507.
Bupalus pîctor Hipponactis poeta hostis.
454 & seq.
Bysantium. 679.
Bysantina orca. 678.

C.

C *Aduceus Mercurrii.* 44.
Cacilius poeta. 834.
Cacuba vina. 84.
cana pontificum. 209.
Carite cera dignus: quid? 758.
Cæsar Jul. hortos plebi legavit 593.
Calabria. 118.
calcei Senatorii & Patricii. 573.
Calenum vinum. 84.
caliendrum. 591.
Callimachus poeta. 863.
Calliope. 258.
calo, servus lignator. 577.
Calvus poeta. 602.
camelopardalis. 195.
camera triclinii aulais obtendebatur
719.
Camillus. 54.
caminus male usurpatur pro fumario,
566.
Campanus morbus. 564.
campus Martius. 35.
Canephora virgo Cereis sacra portans,
Vide, *Attica virgo.*
Canicula sidus. 73. 301.
Cantabri. 191.
cantare rogati cantores abnuunt. pag. 530.
cantharus. 83. 750.
Canusium urbs. 567.
capite minui, quid significet? 271.
Capito Fonteius ad unguem factus homo. 560.
Capitolium. 373.
Cappadocia. 755.
Capricornus, sidus grave & noxium.
222.
caprina de lana certare, proverb. p. 810.
Capua Roma amula. 480. 562.
caput velabant qui se præcipites dabant. 641.
carceres unde dicti. p. 515.
cardiacus. 641. 652.
carminis exordium haud longius repertendum. 885.
Carthago Roma amula. 271.
Cæcellius Aulus. p. 905.
Cassius Parmensis poeta. 608. 746. ejus
versus aliquot. Ibid.
Cassius Severus orator maledicus. pag. 453.

INDEX.

- Castor & Pollux*, 15. 51.
Catius Philosophus Epicureus, 670.
Cato Censorius, 212. 521. 864.
Cato Uticensis, 52. 151. 316.
Catullus poeta, 607.
Caucasus mons, 89. 427.
caudam trahere, quid? 643.
Censorum dignitas & potestas, p. 572.
census equestris, 443. 729.
Centauri, 76. 473.
Cerberus, 202.
Cereris sacra silentio insignia, 248.
Cereris sacra portans virgo. Vide, *Attica virgo*.
ceritus, vel *cerritus*, id est, furore percitus à Cerere. 665.
cetaria, 686.
Cetbegi, 864.
Charilus poeta, 852.
Charon, 161. 228.
charta inventio & usus, 555.
Charybdis, 104.
Chimera, 105.
chiragra, 705. 727.
Chium vinum, 320.
Chium maris experts, 714.
Chorus in Tragædiis, 850.
ciboria, 178.
cibus simplex sanitati utilis, 631.
Cibyra urbs, 755.
ciconias quis primus in cibum paravit? 628.
cicuta, 438.
cimflones, 526.
Circæ mœnia, id est, Tusculum, p. 429.
Circæum oppidum & promontorium, p. 675.
Circæ famosa venefica, 489. 737. 738.
cithara & lyra differunt, 42.
classicum unde dicatur? 431.
classis Antonii & Cleopatra, item *classis Augusti*, 276.
clavus latus &c., 560.
Cleopatra mori volens, 141. & seq.
Cnidus urbs, 115.
coactor, quis? 576.
Coæ vestes pœlucula, 413. 527.
Coccæus jurise, 559.
Cocytus, 207.
cane dabis, quid? 632.
cana luxuriosa magis quàm lauta, lib. 2. Sat. 8.
canabant olim vespere, reliquâ die se jejunii manebant. 581.
ad canam innotati, undè nati, 706.
Colchis, 199.
collyrium, 559.
Colophon urbs, 776.
colophonem imponere; unde dicatur? ibid.
comædia vetus, 544. 897.
comædia difficultas, 846. 855.
Conciani populi, 261.
concha, 674.
conchyliæ, 631. 674.
concordia discors, 782.
conopeum quid propriè? 462.
convivæ demebant soleas, ne lectos facerent, 720.
convivii rex, 21. 179.
conviviorum olim leges & ritus, 180.
Coranus Nasicam captatorem eludit, 687.
Corinthus urbs, 19.
Corinthum adire non cuivis contingit, 806.
Cornua Baccho, cur? 233.
corona de floribus in conviviiis, 143.
Corvinus Messala nobilis orator, 603.
Corybantes, 68.
Cos insula: Coum vinum, 674.
costus Achemenius, id est, Syrium unguentum, 244.
Cotyttia sacra, 492.
Cranior Philosophus, 735.
Crassus profligatus, 267.
Cratinus poeta, 544. 818.
Creta hecatompoles, 348. 464.
critici fidelis officium, 920.
Cræsi regia, 776.
crustula, 508. 677.
cubital, 662.
cuculus, probrosa vox, 584.
Cuma, 792.
cuminum pallorem inducit, 820.
cuppâ potare magistrâ, quid? 635.
Curius Dentatus, 53.
currus triumphalis quæ forma? 463.
curulis sella, 757. & seq.
cyathus, quid? 579.
Cyclades insula, 62. 351.
cyclus & cyclicus, 884.
Cyclopea scenicum drama, 564. & seq.
Cyclopes, 21.
Cyclops, Polyphemus, 564.
Cycni an canni? 374.
Cycni Phæbo sacri, pro bonis poetis usurpantur, 236.
Cynicus, 804.
Cyprius, multa de eâ, 39. 208.
Cyprus insula, 4. 15.

RE'RU' NOTABILIU'M.

Cyrus rex. 157. 355.

D.

Daci populi. 131.
 Dadalus. 19.
 Damaspus patricius : exinde negotiator : demum Philosophus Stoicus. lib. 2. Sat. 3.
 Damocles. 241.
 Danau & Danaides. 207.
 Danubius seu Ister fluu. 419.
 dapes Sicula, id est, lauis. 241.
 Daunia. 90. 153.
 debitor mala fidei quot artibus creditorem eludit. 644. & seq.
 decies centena, qua summa? 532.
 decorum in scribendo ubique seruandum. 880. &c.
 delirare, unde dicta vox. 736.
 Delos. 87.
 Delphi. Delphicum aurum. 29.
 Democritus. 781.
 deorum falsorum vanitas. 586. & seq.
 designator, maître des ceremonies. 760.
 Dencalion, Pyrra, diluvium. 9.
 dextra & laeva auguria. 345. & seq.
 per dextram cur iuretur? 767.
 Dii mortalia & inferiora hac an curent? 127. & seq. item 560.
 Dii patrii. 174.
 diludia. 813.
 dididium facti qui coepit habet. pag. 739.
 Diogenes Cynicus. 804.
 Diomedes urbes condidit in Italia. 567.
 diota, vas. 39.
 discors concordia. 782.
 discumbendi ad mensam vetus mos & ratio. 103. 551. 676.
 discus, ludus. 39. 622.
 divinatio per sortes. 594.
 diuitia quietem animi auferunt. 243. & seq.
 domorum olim fumarium ubi positum? 566.
 dormientem simulans histrio verè obdormiuit ebrius. 643. & seq.
 Dorsennus poeta comicus. 846.
 dotem amittebat adultera. 529.
 draco unde dictus? 533.
 dramata populo tumultuante interrupta. 847. & seq.

Dramatici carminis virtus & excellentia. 850.
 Dramaticis necessaria documenta. 886. 888. 890. &c.
 Dramaticorum poetarum calamitates. lib. 2. Epist. 1.
 dulcia in bilem vertuntur. 631.

E.

Ebrietatis laudes. 750.
 Ebrius duplicia videt omnia. 615.
 eburnea urbium simulacra. 849.
 echinus, herisson. 446. 675.
 echinus vasis genus. 579.
 editio libri nunquam properanda. pag. 906.
 Edoni pop. 180.
 Effigies cerea & lancea in veneficiis. 589.
 Egnatia urbs, ubi miraculum thuris sine igne ardentis. 568.
 Eleusina sacra Cereris. 248.
 elleborum insania medetur. 646.
 Empedocles. 782. 913.
 Ennius. 396. 607. 833.
 Ephesus urbs. 29.
 Epicharmus poeta. 834.
 Epicuri mens & sententia alia quàm Epicureorum. 670. 747.
 Epidaurius serpens. 533.
 epistola tempore & loco reddenda. pag. 784. & seq.
 epodos quid? 425.
 equestris census & dignitas. 443. 729.
 equi ungula maximè spectanda. 525.
 equo data stultè munera. 657.
 equo fraenato auris est in ore. 792.
 Equotutium urbs. 567.
 eruca herba. 718.
 eruum legumen. 702.
 Erycina venus. 12.
 Esquilina. 452.
 Etnici libros sacros cognoscebant, & ex iis pleraque sunt mutuati. 233. 568.
 Evander. 538.
 Euius Bacchus. 77.
 Eumenides. 203.
 Eupolis poeta comicus. 544.
 Europa. 347.
 Eurus. III. 380. &c.
 Euterpe. 7.
 exterior comes. 683.

INDEX

F.

F*aba* Pythagora cognata. 698.
*fab*a, cicer, lupini, legumina spar-
 gebantur in donariis. 644.
Fabricius. 53. pons Fabricius. 642.
fabula, seu cermen Epicum. 736.
facetum quid proprie? 605.
Falernum. 85.
fanatici unde dicti? 913.
fames optimum cibi condimentum. 612.
*fasc*es. 52. 177. 757.
fasciola. 662.
favere linguis, quid. 239.
Faunus. 71. 223. 313.
feminarum luxus in margaritis. pag.
 458.
feriarum genera quatuor. 766.
Feronia dea. 559.
Fescennini versus. 843.
figus. 635.
Fidena urbs. 777.
filiis familias haud licebat pecuniam
 credere. 518.
focilia, quid? 662.
foeneratores Calendis ponebant ad fœ-
 nus, Idibus debita colligebant. pag.
 437.
foenus & foeneratot sunt quid odiosum.
 430. 518.
Fonteus vir ad unguem factus. pag.
 559.
fori incommoda. 431.
Formia urbs. 314.
formica. 508.
Fortuna ab omnibus colitur. pag.
 130.
Fortunam is provocare potest qui ne-
 cernaria tantum petit. lib. 2. Sat. 2.
 ad finem.
fortunata insula. 484.
frugalitas priscorum Romanorum. l. 2.
 Od. 15.
frugalitatis emolumenta. libro 2. Sa-
 tira 2.
fuga Cleopatra, & Antonii, pag. 460.
 & seq.
fucus mulierum è creta & stercore cro-
 codili. 470.
fumarium altum in medio erat adium.
 566.
Funtanius poeta. 605.
Fundi urbs. 560.
fungi optimi, qui? 672.

furcifer. 705.

Eurius Bibaculus poeta. 625.

G.

G*Abii*, urbs. 792.
Gades. 156.
Galefus fluv. 171.
galli canius. 506.
Ganymedes. 375.
Garganus mons. 185.
gausape. 714.
Geloni pop. 187. 237.
Genauini pop. 416.
Genius quo sacrificio placabatur. pag.
 316. 843.
genua in homine religiosa. 783.
Geryon gigas. 206.
Geta pop. 334. 423.
Getuli pop. 236. 323.
gigantes seu Titanes. 195. 212.
gigantes insulis oppressi. 262.
gladiatores quibus conditionibus se ven-
 derent. 711.
Gnatia urbs. Vide Egnatia.
Gracchus orator insignis. 862.
gradus in Amphitheatro distincti. pag.
 443.
gracari, quid? 622.
Graci duces ad expeditionem Troianam
 profecti recensentur. 657.
grues advena. 433.
Gyas vel Gyges, gigas certimanus.
 220. 265.

H.

H*Æres*. Vide. heres.
Harpyia. 626.
Hebrus fluv. 99. 340. 742.
Hecate. 589.
Hector. 164. 401. 488. 581.
hedera coronari poeta victores. pag. 61.
 744.
Helena à Paride raptâ. 62. & seq.
helleborum, vide. cileborum.
herba Achillea. 488.
heres secundus, quid? 687.
Hercules. 19. 439.
Hermogenes Tigellius cantor. pag. 542.
 550.
Herodis palmata. 868.
Hysteria. 111.
hulla, quid? 678.

Hippolytus

RERUM NOTABILIVM.

Hippolytus, *Thesens*, *Phaëdra*. 393.
Hipponax poeta. 454, & seq.
Hirundo veris nuntia. 761.
Histrio dormientem simulans vere sopitus est. 643.
Homerus. 26. 399. 606.
hōmores immerito desert plerumque populus. 571.
Horatii villa, à *Mæcenate* data. 226. 302. 312. 429. *Ejus* descriptio. 28. 796. & seq.
Horatii vitia, *iracundia*, &c. 669.
Horatius sua libertatis amantior. 760. & seq.
Hybrida, lege *Ibrida*. 582.
Hydaspes fabulosus. 89. 714.
Hydropisis. 156.
Hymettia mella. 623.
Hymettia trabes. 224.
hyperborei campi. 236.
Hypsæa caciior. 526.

I.

Iacula seu tela novi generis à *Mario* inventa. 614.
Iambici maledicendo apti. 70. 895.
Jani templum ter clausum ab *Augusto*. 421. cur in pace clauderetur. apertum in bello? *Ibid*.
Janus *Matutinus* dictus cur? 694.
Janus medius quid? 640.
Japix ventus. 16. Vide *Atabulus*.
Jason. 439.
Ibrida. 582.
Icarus, *Icarium* mare. 5. 236. 283.
Idus unde dicantur? 406.
jecur *anserinum* in deliciis. 721.
ignem gladio fodere, quid sit? 664.
ignis summa potestatis symbolum. 560.
Ilerda urbs 825.
Ilias *Homérica*. 738.
Iliona *Tragœdia*. 643.
imagines cereæ & laneæ in veneficiis. 444. 589.
imitatores *stulti*, vitia non virtutes amulantur. *Lib. I* *Epist.* 19.
imperat aut *servit* collecta pecunia cuique. 775.
in vitium ducit culpa fuga, si caret arte. 875.
Indi. 55.
inantes recens nati vel exponebantur: vel sublatis à terrâ alebantur. 686.
inferia. 152.
Ino flebilis. 882.

Horat.

inops inter magnas opes est *AVARY*. 312.
insanorum gaudia sunt jucundissima. 865.
inquisitionem docuere aves & natura. 432.
insomnia matutina sunt veriora. 604.
insula fortunata. 484.
intonsus cur *Apollo*? 86. 477.
intra natura fines vivere. 510.
inula, *rapa*, &c. stomacho prosunt. 627.
Io vagâ. 882.
Iones molles, motus *Ionici*. 277.
Jovis die jejunabant olim. 666.
Iphigenia. 656.
iracundus *Horatius*. 669.
iratus *Graiiis* quantum nocuit *Achilles*. 858.
Ister sive *Danubius* fluv. 419.
Isthmii ludi, & in his victores. 372.
Ithaca insula *Ulyssis* patria. 683.
Judei proselytum unum facere satagebant. 556.
Judei *Roma* odiosæ. *Ibid.* & 568.
Jugurtha. 152.
Juno, quid apud *Physicos*. 256.
jurare in verba magistris. 725.
Juvenalis locus elucidatus. 120.

L.

L *Aberius* poeta. 600. *Ejus* versut. *Ibid.* *Ejus* in *Ciceronem* sales, atque *Ciceronis* in ipsum. *Ibid*.
Lacedæmon patientia insignis. 30.
lachanum, elus. 579.
lactuca olim in sine convivii, postea initio apposta. 678.
lagenas vini olim obsignabant adversus servorum fraudem. 865.
lagois, avis exquisita. 624.
lama, quid? 785.
lamia. 902.
de lanâ caprinâ certare. 810.
lapathum: *Ejus* herba virtutes. 436.
lapidosus panis *Canusii*. 567.
Lapitha, pop. 76. 175.
Laribus cur sacrificaretur. 330. 652.
Larissa, *Larissæus* *Apollo*. 39.
lasanum, quid? 578.
Latina feria. 766.
latro unde dictus? 540.
latus clavus. 560.
Laverna furum Dea. 800.

AA Aa a a

I N D E X

Laurentinus ager. 676.
Lebedus urbs. 777.
lectica domestica, seu conclave quoddam pro matronis. 526.
legio quot milites continebat? 570.
legumina cibus. 654.
lemures. 870.
leones. 90, 93.
Leonis signum. 354, 773.
Lesbium vinum. 73.
lethargicus avarus medici astutiâ sanatus. 651.
lethargus morbus. 641.
lex theatralis Roscii. 730.
lex 12. tab. 829.
libertatis sua tenax Horatius. 760.
Libitina funerum Dea. 360.
Libra sidus. 221.
librum adere ne propterea. 906.
Liburna naves. 142, 426.
Liburni pirata. Ibid.
lippis & sonforibus nota res, unde dicatur? 582.
Livius Andronicus, poeta vetustissimus. 835.
lollo piscis, livoris symbolum. 552.
Lollius. 402, 735, 809.
Lucania. 428. *apris secunda.* 659, 714.
Lucilius poeta. Lib. 1. Sat. 4. & 10.
Lucrinus lacus. 210, 435, 674.
Lucullus. 756.
ludendi modus Theodorici Gothorum regis. 811.
ludere & joculari non dubitarunt graves etiam viri. 619, 661.
ludi Olympici, Isthmici, Pythii, Nemei. 2.
luna, sidus mirabile. 782.
luna cælo detracta per magos. 448.
luna crescens implet conchyliis. 674.
lupinus legumen, pro auro & nummis in comœdia. 762.
Lupus Rutilius à Lucilio proficissus. 619.
lupus marinus piscis exquisitus. 625.
lusciniis apponebantur luxuriosi. 661.
lustrum. 166, 502.
luxuriosus juvenis oratione Xenocratis mutatus. 662.
luxus Romanorum in conviviis, comedendo lusciniis, sorbendo margaritâs. 660.
luxus adificandis in mari domibus. lib. 2. Od. 15 & 18, lib. 3. Od. 1. & 24.
luxus feminarum in margaritis. 458.

Lycambe ad suspendium adactus versibus Archilochi poeta. 454.
Lycurgus vires aboleri jussit. 231.
Lydi voluptarii. 424.
lympha, lymphati, seu lymphatici. 568.
lymphis iratis extructa urbs, quid significet? Ibid.
Lyncei oculi, unde dicantur? 526.
lynx. 204.
lyra differt à cythara. 42, 124.
Lyrici poeta Græci novem, Latinus unus. 7.
Lyfippus insignis statuarius. 853.

M.

Mæcenas. Vide Mæcenas.
Manius belluo & scurra. 513, 532.
Mævius poeta ineptus. 465.
Magorum disciplina. 487. & seq. 586, & seq.
maledicentia poetarum lege repressa. 843, 898.
malobathrum Syrium. 175.
Malthinus. 519.
malva in cibum. 120, 436.
Mamurrarum urbs. 561.
Manes, quid? 452.
Mania Larii mater. 652.
Manlius. 324.
manni, equi. 344, 442.
mappa differt à manili. 680.
Marcellus. 54.
mare mediterraneum. 351.
margarita aceto diluta. 660.
margaritarum pretium in rotunditate. 458.
Marius. 665.
marmore parietes quis incrustavit prius? 561.
Marfi pop. veneficiorum periti. 450.
militis fortissimi. 268, 480.
Marsia statua in foro Romano. 580.
Martius campus. 35.
Massicum vinum. 5.
Matinus mons. 107, 369.
matronarum habitus qualis? 523, 526.
Mauri. 12.
mazonomos lancis genus. 721.
Medea Jasonem edocens: & post eundem irata perdens. 438, 449.
medendi ratio interdum varianda. 791.
Medi imperium Persis relinquere? Persæ verò Parthis. 14.

RERUM NOTABILIU M.

mediastinus servus, quid ? 788.
medici ejusdam astutia in curando
lethargico, 651.
mediocribus esse poetis non licet, 905.
mediocritas aurea & laudatissima, 189.
214. & seq.
melimela, 716.
melle temperabant asperum vinum,
623.
Melpomene, 94.
membrana, quid ? 638.
Memnon, 604.
Memphis, 343.
Menander poeta, 639.
Menelaus, 655.
Mercuriales viri, idest docti, 223.
Mercurius, ejusque inventa, 96.
meretrix est quasi vorago, 523.
meretricis fittus dolor, 808.
Messala nobilis orator, 574. 603.
Metelli Roma illustres, 619.
metuens numquam est liber, 801.
Mevius malus poeta, 465.
Midas, 781.
Milesia ehlamy, 805.
Miletum urbs. Ibid.
Mimnermus poeta, 758.
mimus unde dictus ? 516.
mimus id est fabula, 600.
Minerva crassa & pinguis, quid ?
621.
Minerva invitâ, nihil suscipiendum,
906.
Minos rex, 108.
Minturna urbs, 549.
minui capite, quid sit ? 271.
mitulus pisciculus, 674.
Mitylene urbs, 28.
modi musici tres præcipui, Dorius,
Phrygius, Lydius, 460.
Mæcenâs, I. 84. 353. 425.
molossus, 454. 702.
morbus locum mutat interdum, 641.
mors parcis nemini, 22. 161. 240. 246.
mors ultima linea rerum est, 802.
Mucius vel Mutius jurisprudentiâ cla-
rus, 754.
mulles piscis exquisitus, 626.
mulsum, quid ? 673.
munera stultè data equo, & arbori,
657.
murana piscis, 717.
muræx piscis, 218. 674.
muria, quid ? 678.
Antonius Musa, Augusti, medicus,
791.

mutant cœlum non animum qui trans
mare currunt, 779.
Mycena urbs opulenta, 30.
Myrtorum mare, 5.
myrtus in coronis, 143. & seq.
mytilus piscis. Vide mitulus.

N.

Nænia, 154.
Navi in re amata placent aman-
tibus, 534.
Navius poeta, 833.
Naiades, 341.
nardus, 192.
Nasica captator elusus, 687.
nafo suspendere adunco, quid sit ? 570.
natandi ars laudata, 36.
natura dives opis sua, 524. 575.
Naturam expellas furcâ, tamen recur-
ret, 773.
naves Antonii ingentes, 426.
naufragii tabellam & vestes appende-
bant in templis, 24.
navibus & quadrigis petimus bene vi-
vere, 779.
naumachia ludicra, 814.
illa exhibitâ in scenâ, 849.
Neapolis, 447.
nebulo unde dictus ? 514.
necromantia, 589.
nectar, 253.
nefastus dies, 198.
Neptunus, 111.
Nereus, 63.
Nereides, 352.
Nero auriga & cantor in Olympiis, 373.
Nestor, 65. longævus, 86.
Nilus fluv., 254. 419.
Niobe superbia pœnas luit, 386.
Niphates fluvius & mons, 186.
nobilitas vera, 569. & seq.
noctiluca, 390.
nomenclator servus, 756.
non cuivis homini contingit adire Co-
rinthum, 806.
Noricum ferrum exquisitum, 68.
Numa, 754.
Numantia, 194.
Numici via, 752.
Numida 135.
Numidicum marmor, 225. 773.
Nymphæ, 6. 21. 117.

INDEX

O.

Obelus d'Helis censura nota. 912.
 Oceanus. 13. 134.
 Octavius. 611.
 oderunt peccare boni virtutis amore.
 799.
 odoribus olim persusa scena. 837.
 Odyssea. 737.
 officia varia. 900.
 olera in conviviiis etiam lautis. 620.
 olcum Venafranum celebre. 679. 718.
 Olympica certamina. 2.
 Olympus mons. 263.
 omasum, quid? 685.
 onyx. 411.
 operam perdere. 513.
 opes non dant animo quietem. Lib. 3.
 Od. 1.
 Orbilius Horatii praeceptor. 836.
 orca piscis & vas. 679.
 Orcus. 687.
 Orestes. 650.
 Orion sidus. 109. 203.
 Orpheus. 907.
 oryza. 651.
 Osci pop. infames. 563.
 Osiris. 808.
 ostrea Lucina optima. 435, item Cir-
 caa. 675.
 ova initio convivii. 671. & seq.
 ova oblonga optimi succi. ibid.
 ovi albumen seu vitellus vinum tur-
 bidum efficit purum. 677.
 ab ovo usque ad mala. 530.

P.

PAeolus fluvius aurifer. 478.
 Pacuvius poeta. 833.
 Padus sive Eridanus fluv. 483.
 palla matronarum vestis. 526.
 Pallas. 27.
 panis cum sale, veterum cibus. 623.
 panis Canusii lapidosus. 567.
 papaveris genera varia. 905.
 papyrus, quid? 555.
 par impar ludere. 661.
 par nobile fratrum. 660.
 parabilis cibus. 528.
 parasite. 326.
 Parca. 161.
 Paris. 61. & seq. 736.

Parium marmor. 89.
 paroichus quid? 562.
 Parrhasius pictor illustris. 394.
 partes primas, secundas, tertias agere.
 quid? 596.
 parturiunt montes, &c. 884.
 Parthi. 55. 81.
 Parthi mendaces. 688.
 pastillus. 520.
 patagium muliebri ornamentum. 560.
 pater caena, quid? 714. pater domus.
 701.
 Patrii Dii in qualibet regione. 174.
 patria caritas. 683.
 patula aures non retinent commissa.
 814.
 pavones & cibum. 528. 624.
 pavonis cauda. Ibid.
 paupertas veterum Rom. 211. & seq.
 pauperum cineres novendiales è sepul-
 cro eruebant venefici. 491.
 Pausias clarus pictor. 711.
 peccines seu peccunculi pisces. 675.
 pecunia donat & genus & formam.
 &c. 755.
 Pedana regio. 746.
 Pegasus, quid proprie. 105.
 Peligni pop. veneficiis infames. 493.
 peloris piscis. 674.
 Penates Dii. 767.
 Penelope. 73.
 Pentheus. 231. discerptus à matre. 668.
 peram cuique binam affinxit Aëtopus,
 667.
 Pergama. 164.
 periscelides. 808.
 perna proprie quid? 635.
 Persa. 11. 88. &c.
 Persarum luxus in conviviiis. 143.
 Petillius fur antea Jovis corona. 552.
 603.
 petorium curvus quatuor rotarum. 578.
 Phaëton. 407.
 Phaeaces luxuriosi. 738.
 pharmacopola. 316.
 phaselus. 248.
 Philippii nummi. 852.
 Philippi urbs, campi Philippici. 175.
 Philippus orator nobilis. 764.
 philtrum & miserium, amoris & odii
 portiones. 494.
 phimus seu pyrgus alcazorum instru-
 mentum. 705.
 Phisiphorum secta varia. 725.
 Phocæ patriam deserentes. 482.
 Phobus. 51.

RERUM NOTABILIMUM.

Phraates. 157.
 Phryges. 66.
 Picena poma laudabantur. 664. 679.
 pictura cum poesi comparatio. 904.
 Pierides. 396.
 Pierus mons. 261.
 pile ludus. 621.
 pile quatuor genera. 563.
 pile palmaria ludum amabat Mœce-
 nas. Ibid.
 pile ludus lippis & crudis noxiis.
 Ibid.
 pilam seu pilulam è bonis facere, idest
 patrimonium devorare. 517.
 pileolis epulantibus proprius. 785.
 Pindarus. 366.
 Pirithous. 266. 393.
 pisces elixi, & assi. 675.
 placenta in deliciis. 715.
 Plancus Munatius. 31.
 planus, idest, fraudulentus. 808.
 platanus. 210.
 Plato. 639. 671.
 Plautus. 834. 846.
 Pleiades. 417.
 Plotius, Varius, & Tucca Æneidem
 emendarunt, Augusti jussu. 561.
 Pluto. 205.
 pluvia evocanda ratio. 842.
 podagra. 594. 740.
 penas dant improbi serius ocyus. 249.
 poescos comparatio cum pictura. 904.
 poetarum maledicentia lege repressa.
 843. 898.
 poetarum Dramaticorum infortunia. 847.
 & seq.
 poeta eximii descriptio. 548.
 poeta debent esse philosophia periti.
 900.
 poeta infani habitus. 669.
 poeta divites muneribus datis applau-
 sum captabant. 811. 910.
 Polemo juvenis luxuria perditus Xeno-
 cratis oratione mutatus. 662. & seq.
 pollice utroque laudare, quid sit? 814.
 Pollio. 149. 605. &c.
 Pollux. 250. 358.
 Polyhymnia. 7.
 Polyphemus Cyclops. 564.
 polypus. 470. 534.
 pomi semina primoribus digitis ejacula-
 ri, quid & quorsum? 664.
 Pompilius sanguis, Pisones. 873. 898.
 Pontificum jus. 492.
 populi tumultus ad theatrum: ejusque
 studium ad spectacula. 847. & seq.

populus arbor Herculi sacra. 32. 160.
 porrigo capitis morbus. 650.
 Porticus sive Stoicorum schola. 642.
 porticus superba. 212.
 porticus Roma plures. 730.
 posticum. 751.
 Præneste. 260. 584. 735.
 pratexta & bulla. 445. 560.
 pravi docilis juvenitus. 628.
 Priamus. 44. 63. &c.
 Priapus. 432. 586.
 principibus placuisse laus est maxima.
 806.
 principium orationis non repetendum
 longius. 885.
 Proculius. 155.
 profani arcebantur à sacris. 238.
 Prometheus. 18. 69. 203.
 proprium nihil cuiquam dedit nutura.
 636.
 Proserpina. 109. 200. 487. 691.
 Proteus. 9. 645.
 Proteo similis debitor litigiosus & fran-
 dulentus. Ibid.
 ptisanarium. 651.
 publicani una dicti? 731.
 pueri concertantes Roma, cladem An-
 tonii præsignificaverunt 814.
 pueri non cogendi sed invitandi ad
 disciplinas 508.
 pulmentaria, quid? 623.
 Puppis Tragicus poeta. 730.
 purpura. 225.
 putare vites, cur dicamus? 485.
 puteal, quid? 696.
 pyramides. 359.
 Pyrgus. Vide phimus.
 Pyrrha & Deucalion. 9.
 Pyrrhus rex. 279.
 Pythagoras. 108. 478. 671. 698.
 Pythia certamina. 909.
 Pythius Apollo. 68.

Q.

Quadra. 807.
 quadrata rotundis mutare. 713.
 Quinquaginta. 687.
 Quintilis mensis, deinde Julius. 719.
 Quirinus. 13. 251. &c.
 Quirites. 4. 174.

INDEX

R.

Reges Deo subjiciuntur. 210.
 Regina pecunia. 755.
 Regulus, ejus encomia. 52. 268.
 Remus à Romulo quâ ratione casus ? 457.
 repotia. 629.
 repulsa in honoribus interdum non profusa. 247.
 rex convivii. 22. 179.
 Rhenus fluv. 604. 874.
 Rhodanus fluv. 237.
 Rhodus insula & urbs. 28.
 rhombus piscis. 435. 528. 627. &c.
 rhombus magicus. 488.
 ridentem dicere verum nil vetat. 508.
 Roma. 253. &c.
 Romuli scelus luerunt Romani. 457.
 Romulus. 52. 211. &c.
 Roscius histrio. 696.
 Rubi urbs. 568.
 rude donari, quid ? 724.
 rudiarii. Ibid.
 rumex seu lapathum, herba. 436.
 rustica vita laus. Epod. 2. lib. 1. Epist. 10.
 Rutulus Lupus à Lucilio proscissus. 619.

S.

Sabbata tricesima. 598.
 Sabelli seu Samnites veneficiorum periti. 489.
 Sabini pop. 89. 434. &c.
 sacri libri Ethnici nosi & expilati. 233. 568.
 sacrificandi ritus. 656.
 sagum militare. 464.
 sal cum pane, cibus veterum. 623.
 Salamis Ajacis patria. 32.
 Salernum urbs. 791.
 Salii Martis sacerdotes. 137. 139. eorum convivium sumptuosum. Ibid.
 Saliare carmen. 858.
 salinum. 215.
 Sallustius. 522.
 salum unde dicatur. 491.
 Samni. es, gladiatorum genus. 865.
 Samos. 776.
 sapientes & philosophi cur barbati ? 642.
 Sapientia prima est stultitia, caruisse. 728

Sappho. 201. 821.
 Sardinia. 118.
 Sardis urbs. 776.
 satira unde dicta ? 505. & seq.
 satira virtutes. 600. & seq.
 Saturnalia. 638. 703.
 Satyri. 6. 230. 693.
 Saturnii versus. 844.
 scarus piscis. 435. 614.
 Scaurorum nobilis familia. 52.
 scena odoribus perfusa. 837.
 Scipiada. 615. 619.
 scobs in triclinio spargebatur. 680.
 scombri pisces. 718.
 Scopas statuaris. 394.
 Scorpis Zodiaci signum. 221.
 scribarum Roma officium & pramia. 560. 696.
 scruta, seu frivola. 765.
 scurra duo certantes dicteris. Lib. 1. Sat. 5.
 Scylla & Charybdis. 104.
 Scythæ. 80. 131. 288. 334. 501.
 secundus heres. 687.
 sella curulis. 757.
 seniores à juvenibus olim observati. 839.
 septem Gracia sapientes. 667.
 sepulcris divitum custodes adhibiti contra veneficos. 491.
 Seres. 55.
 Sertorii ad milites erudiendos solertia. 832.
 servorum qui vendebantur vitia de-clarari cautum erat lege. 665. 857.
 servi glutiones quomodo plecterentur. 794.
 servi quidam aliis dominabantur & conservis imperabant. 709.
 servi eruditi cavius vendebantur. 856.
 servi agris calendis additi. 713.
 servus mediastinus. 788.
 servus nomenclator. 756.
 sestertia septem. 766.
 sextarius. 512.
 Sextilis deinde Augustus. 760.
 Sibyllini versus. 406.
 Sicambri pop. 369.
 Sicilia. 780.
 Sicula dapes, idest lauta. 241.
 Siculi tyranni. 740.
 Sidonia purpura. 773.
 Sidonis mercatura celebres. 486.
 signa Rom. à Parthis remissa. 267.
 421.
 silentii laus & religio. 239. 248.

RE RUM NOTABILIVM.

Simonides poeta. 154.
simplex cibus utilis, *multiplex* noxius. 631.
Sinuessa urbs. 561. 749.
Sirenes. 640. 737.
sifer olus. 714. eo *delectatus* Tiberius, Ibid.
Sisyphus. 208. 493.
Smyrna urbs. 776.
Socrates. *Socratica* philosophia. 114. 325.
 900.
Socratis accusatores, *damnatio*, *mors*. 671.
Sol unde dictus? 280.
soles deponebant veteres antequam mer-
 sa accumberent. 720.
solstitium. 778.
somni porta. 348.
somnia manè veriora. 604.
Sophocles. 845.
Soracte mons. 38.
sortes. 832.
sort propria odio est cui placet aliena. 787.
sortes ex urna educendi, divinandique
 ratio. 594.
sortilegi in foro & circo. 578.
Sofia Rom. bibliopola. 824. 903.
Sparta. *Spartani* patientiā inclyti. 30.
Spartiacus belli civilis auctor. 306. 480.
Spectaculis interrupta *dramata*. qua
 illa? 848.
spondere. *sponsionis* incommoda. 694.
squilla. 678. 717.
Stasimus poeta insulsus. 385.
sterilitatis causa. 242.
Stesichorus poeta. 399. 490.
Stoici. 459. &c.
stola ut & palla matronis propria. 523. 526.
Strix avis. 445.
Stulti celant malè ulera incurata. 798.
Stultitiam patiuntur opes. 412.
Stylus ad scribendum. 610.
Styx. 118. 236. &c.
sub iudice lis est adhuc. 879.
superstitionis etymon, vis, effectus. 665.
Surrentinum vinum. 677.
Surrentum. 807.
Sylla tyrannus. 524.
Sylvani. 355. 432.
syncope, *crepsemus*. 566. surrexe. 598.
syrtes maritima. 171. 464.
syrtes mediterranea. 89.

T.

TAbellarum pictarum studium olim
 immodicum. 711.
talentum. 658. 755.
tali, tessera. 180.
Tanais, fluv. 261. 291. 355. &c.

Tantalus. 228. 493.
Tarentina lana & purpura. 850.
Tarentum. 111. 273. &c.
Tarpa iudex criticus poematum. 605.
Tarracina, sive Anxur. 559.
Taurus Statilius consul. 748.
tela nova à Mario inventa. 714.
Telephus rex. 488.
Tellus porcā placabatur. 843.
Tempe. 29. 87. 241.
tempestates velut Dea templum Roma
 habebant. 466.
teneras facili di carnes qua ratio? 671.
Terentius poeta. 519. 835.
teres atque rotundus. 710.
Terminalia. 436.
tesqua. 788.
Teucer Ajacis frater. 32. 65. 400.
Thalia. 389.
theatri gradus distincti. 443.
Theba. 29. 79. 381. &c.
Theor. Theonino dente carpere, quid? 815.
Theseus. 393.
Thespis. 896.
Thracia regio frigida. 98.
Thracæ bibaces. 77. 102. in bello fu-
 riosi. 214.
Thyestea execrationes. 451.
Thyestes & Atreus. 27. 69.
thyrsus. 230.
Tiberis, fluv. 10. 35. 114. &c.
tibia qualis olim? 890.
Tibullus poeta. 115. 146.
Tibur. 75. 171.
Tigellius cantor. 516. 530. 542.
Tigris, fluv. 419.
tigris, fera. 93.
Timagenes rhetor. 820.
Tiresias vates. 682.
tirones forenses. 519.
Titanes. 262.
Tithonus. 108.
Tityus. 296.
toral, quid? 681. 750.
Torquatus. 393. 478. 748.
trabales clavi. 132.
trabes Hymettia. 224.
Tragœdia origo. 896.
Tragici carminis virtus & efficacia. 350.
 Ejus inventio. 892. 896.
Trebatius jurisc. 613. & seq.
Tribuni militares. 572.
tribus Romana. 757.
Triquetra, Sicilia. 698.
triclinii camera aulais olentia. 719.
tripodes. 394.

INDEX RERUM NOTABILIUM

triumphalis currus forma erat rotunda. 463.
 triumphus. 373. 456.
 Trivium oppid. 566.
 Triumviri capitales. 442.
 trochus, ludus. 338.
 Troia excidii causa prima. 252.
 trophæa, 186.
 Tucca Æneidos emendator cum aliis. 561.
 tumultus. 69. 215.
 Tardorum aviaria : finis optimus, 565.
 631. 795.
 Tusculum urbs. 353. 429.
 Tuscus vicus Roma infamis. 659.
 Typhis nauclerus. 17.
 tyrannis abundans Sicilia. 740.
 Tyrrhenum mare. 47.
 Tyrtæus poeta. 908.
 Tyrus urbs. 358.

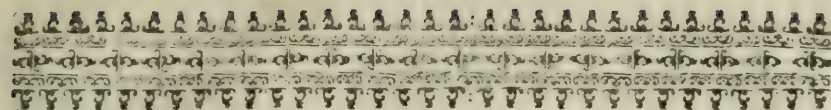
V.

VAcuna dea vacationis. 775.
 vades unde dicti ? 507.
 Valgius poeta. 611.
 vappa unde dicatur ? 518.
 Varius poeta. 25. 561. &c.
 Varro Atacinus poeta. 606.
 vatium carmina vetustissima, & vaticinia. 830.
 vaticinia Roma diversa. 731.
 Velabrum. 659.
 Velia urbs. 791.
 Venafanum oleum. 679. 718.
 Venasfrum. 172.
 venficarum crudelitas. Epod. 5. & 17.
 lib. 1. Sat. 8.
 ventrem laxant conchyliæ, vinum Coum, &c. 674.
 Venucula urbs. 679.
 Venus in talis ac tesseriis, quid ? 180.
 Venustum Horatii patria. III. 616.
 verbera 81. 406.
 verbum semel emissum volat irrevocabile 814.
 Vergilia seu Pleiades. 417.
 versus inepti destinantur involvendo piperi. &c. 855.
 à vertice ad imos talos pulcher. 856.
 Verummus Deus. 704.
 vera censura nota. 912.
 Vestales. 11.
 vestes substrictæ, item fuscæ. 588.
 vestium differentia, pro matronis, libertinis, &c. lib. 1. Sat. 2.
 Via Appia. 442. 557. 754.
 via sacra. 456. 591.
 vicarius servus. 709.

vicus Tuscus Roma infamis. 659.
 vilis amicorum annona. 783.
 Villa Horatii. 28. 226. 302. 312. 429.
 796.
 villicus. 786.
 vina quadam sub dio relinquebantur. 677.
 vindicta Pratoris virga. 709.
 vini cadis inscriptio apponebatur. 83.
 160.
 vini condendi & condiendi ratio. 83.
 vini moderatè sumpti effecta : & contra. 76.
 vinum austerum melle mitigabatur. 623.
 vinum Coum laxat ventrem. 674.
 vinum optimum è vite arbori annexum. 431.
 Virgilio qua exprobrarentur ? 533.
 Virgilius 16. 95. 410. &c.
 virtus est vitium fugere. 728.
 virtus repulsa nescia. 247.
 virtus post nummos. 729.
 virtus est medium vitiorum. 809.
 virtutis insignia. 247.
 virtutem an doctrina, an natura docet ? 816.
 vita brevis. Lib. 1. Od. 11.
 vitiis sine nascitur nemo. 536. v. 12.
 in vitium ducit culpa fuga, si caret arte. 875.
 vitis annexa arbori vinum profert ex-citellens. 431.
 Vlubra opp. 779.
 Vlysses. 682. & seq.
 Vlyssis comites in porcos mutati. 489. 738.
 umbilicus in libro, quid ? 475.
 ad umbilicum perducere. Ibid.
 umbra in convivio. 715.
 Umbria Italia regio. 676.
 unguenta in conviviis. 143. &c.
 urbes maritima hyeme tepidiores, æstate frigida. 761.
 urna judiciaria. 617.
 urtica in cibum. 780.
 usura legibus damnata. 430. 518.
 usus in linguæ summum jus habet. 878.
 Ustica urbs. 825.
 utroque pollice laudare, quid ? 814.
 uva passæ. 679.
 Vulcanus. 21. 264. 566.
 vulva suilla in deliciis. 795.

Z.

Zephyri unde dicti ? 241.
 Zeibus & Amphion fratres. 812.
 FINIS.

I N D E X

V O C A B U L O R U M O M N I U M ,

Q U Æ I N H O R A T I O L E G U N T U R .

Prior numerus paginam ; posteriores ad proximam
usque lineolam , Horatii versum indicant.

A

A 88 : 2 | 311 : 8 | 511 :
11 | 524 : 6 | 553 :
11 |
a puero 552 : 11 |
a vertice ad imos talos
856 : 4 |
ab 40 : 6 | 140 : 4 , 7 |
161 : 6 | 254 : 8 | 259 :
8 | 271 : 5 | 314 : 1 , 5 |
315 : 3 | 319 : 1 | 324 :
4 | 349 : 14 | 377 : 2 |
518 : 3 , bis |
ab alto 688 : 3 |
ab imo ad summum 668 : 8 |
ab incepto 883 : 2 |
ab iove III : 5 | 554 : 5 |
780 : 3 |
ab Lamo 314 : 1 |
ab ortu lucis ad umbram
868 : 11 |
ab ortu solis 346 : 3 |
ab ovo usque ad mala 530 :
6 |
ab ovo gemino 885 : 8 |
abacta 446 : 7 | 627 : 4 |
abdiderunt 900 : 7 |
abdidit 261 : 5 |
abditra 876 : 11 |
abditte 155 : 1 | 309 : 5
abditto. Vide abditæ,
abditus 724 : 5 |
abeant 661 : 2 |
abeas 317 : 1 |
abeat 658 : 3 | 890 : 10 |
abeo 575 : 7 |
abes 381 : 2 |
abest 40 : 1 | 133 : 1 | 313 :
1 | 339 : 4 | 813 : 14 |
904 : 12 |
abeunte 280 : 7 |
abfore 553 : 1 |
abhinc 331 : 10 |

Horat.

abi 363 : 2 | 764 : 8 |
870 : 6 |
abibis 621 : 2 |
abjectis nugis 866 : 1 |
abjecto 542 : 4 |
abigar 79 : 6 |
abigunt 337 : 1 |
abii 514 : 6 |
abjicito 785 : 1 |
abire 469 : 2 | 592 : 13 |
871 : 5 |
abirem 770 : 7 |
abit 558 : 2 | 643 : 6 |
abito 306 : 6 |
abludit 669 : 7 |
abnegot 133 : 3 |
abnormis 621 : 5 |
abnuere 687 : 4 |
abominatus 481 : 2 |
abortivus 535 : 2 |
abrotanum, vel abrotonium
840 : 8 |
abrumperet 393 : 11 |
abscidit 18 : 4 |
abscindere 484 : 1 | 528 :
3 |
abscissum 668 : 3 |
abscondere 653 : 7 |
absens 349 : 13 | 689 : 5 |
763 : 4 | 778 : 5 |
absentem 532 : 8 | 551 : 7 |
558 : 3 | 611 : 1 | 706 :
2 |
absentes 428 : 4 |
absentis 669 : 1 |
absint 237 : 5 |
absis 813 : 15 |
absistite 539 : 7 |
absit 869 : 13 |
absolves 665 : 3 |
absolva 581 : 11 |
absorbere 715 : 9 |
abstemius 780 : 7 |
absterbitur 689 : 16 |
absterrent 554 : 17 |
abites 904 : 4 |
abstinens 283 : 5 | 403 : 1 |
abstiner 888 : 3 | 905 : 9 |
abst neto 350 : 9 |
abstiniuit 656 : 4 | 909 :
10 |
abstulerat 794 : 8 |
abstulerit 555 : 3 |
abstulit 217 : 9 | 450 : 2 |
abstuner 209 : 1 |
absumptis 794 : 1 |
abunde 523 : 8 | 747 : 4 |
abundes 690 : 6 |
ac 20 : 3 | 50 : 10 | 109 :
5 | 237 : 7 | 288 : 9 |
340 : 10 | 352 : 2 | 428 :
2 | 509 : 2 | 511 : 8 |
526 : 4 | 536 : 6 | 575 :
11 | 914 : 8 |
ac pro sicut 557 : 2 |
ac pro quam 705 : 5 |
ac si 604 : 4 | 660 : 7 |
764 : 3 |
Academi sylvas 859 : 3 |
accedam 663 : 6 |
accedas 689 : 5 |
accedat 651 : 15 | 692 : 9 |
accedent 632 : 9 |
accedente fenestra 871 : 1 |
accedere 651 : 10 |
accedes 713 : 1 | 804 : 2 |
accedet 370 : 10 | 632 : 10 |
accedit 894 : 3 |
accendis 596 : 8 |
accendit 476 : 6 |
acceperis 644 : 6 |
acceperis 700 : 7 |
acceptit 556 : 3 | 658 : 11 |
773 : 2 | 783 : 6 |
accepta 843 : 6 | 898 : 1 |
acceptos 852 : 9 |
acceptus 502 : 2 |
acerfas. V. arceffas.
acerfse. V. arceffse.
acerfse. v. arceffir.
acerfse 615 : 9 | 891 : 9 |
895 : 6 |

BBBbbb

INDEX

Accel. v. Atri.
accidit 449 : 3 |
accipere 546 : 3 | 4 | 548 :
1 | 630 : 7 | 643 : 2 |
644 : 5 | 619 : 7 | 668 :
7 | 683 : 7 |
accipiar 719 : 15 |
accipias 510 : 5 |
accipiebat 764 : 8 |
accipiet 689 : 1 | 774 : 1 |
accipio 564 : 3 |
accipis 867 : 2 |
accipit 858 : 8 |
accipiter 140 : 8 | 799 : 13 |
accipium 894 : 10 |
accis 635 : 1 |
Accius 833 : 7 |
acclinis 622 : 1 |
accredere 793 : 12 |
acrescere 894 : 12 |
accrevit 572 : 6 |
accubat 411 : 4 |
accurrit 592 : 2 |
acer 12 : 10 | 401 : 5 | 416 :
8 | 454 : 12 | 470 : 6 |
480 : 3 | 511 : 1 | 548 : 9 |
550 : 5 | 605 : 6 | 613 : 1 |
686 : 2 | 832 : 7 |
acerba fars 457 : 5 |
acerbæ 693 : 10 |
acerbi 816 : 7 |
acerbum frigus 807 : 12 |
acerbus 537 : 12 | 914 : 10 |
acernam mentem 714 : 5 |
acerra thuris 285 : 2 |
acervi 832 : 11 |
acervo 509 : 1 | 510 : 8 |
634 : 5 | 869 : 4 |
acervos 558 : 6 | 684 : 5 |
acervum 649 : 6 | 755 : 4 |
acervus 510 : 1 | 740 : 2 |
acefcit 740 : 9 |
aceti 629 : 10 |
aceto 855 : 1 | 660 : 6 |
718 : 7 |
acerum 649 : 12 |
Achæico 373 : 1 |
Achæicus 66 : 5 |
Achæmenes 196 : 9 |
Achæmenia 473 : 6 |
Achæmenium 244 : 4 |
Acheronta 19 : 8 | 251 : 7 |
Acherontæ 259 : 5 |
Achille 655 : 6 |
Achillei 66 : 4 | 488 : 9 |
Achillem 162 : 3 | 217 : 9 |
583 : 3 | 882 : 6 |
Achilles 286 : 6 |
Achilles*, Graius iratus 858 :
17 |
Achivi 736 : 9 |
Achivus 383 : 5 | 655 : 7 |
831 : 7 |
Achivus : 252 : 8 |
Achivus 657 : 4 |
Achivum 269 : 7 |
Achivus : 61 : 1 |

acipenser 627: 7 |
 acquirere 877: 3 |
 aere 649: 11 |
 aerem 113: 2 | 522: 1 |
 aeres 433: 9 | 471: 6 | 535: 3
 9 383: 12 | 710: 11 |
 acti 49: 1 | 245: 2 | 601: 3
 6: 678: 2 |
 actia 699: 6 | 714: 2 |
 actor 126: 7 | 270: 2 | 457: 1 | 581: 1 |
 actis 20: 1 | 536: 4 |
 Actisium 309: 5 |
 actiter 510: 7 |
 actium 27: 11 |
 actius 578: 7 | 647: 7 |
 Actroceraunia 18: 3 |
 acta 888: 12 |
 actæ 136: 5 |
 acti 883: 6 |
Acti. vid. Atti.
 Actia 814: 3 |
 actor caufum 904: 12 |
 actor 850: 3 |
 actoris 890: 2 |
 actu 889: 7 |
 actum 650: 11 |
 actus, pro, appulfus. 232: 1 | 461: 1 |
 actus, pro partibus fabula-
 rum 883: 4 | 890: 3 |
 acutus 183: 2 |
 acuis 744: 7 |
 acuisse 11: 2 |
 acuir 323: 9 |
 acumen 532: 4 | 904: 6 |
 acumina 808: 1 | 845: 3 |
 acura 350: 1 | 382: 14 | 488: 5 |
 acura aera 68: 2 |
 acutâ voce 258: 2 |
 acutas 230: 3 |
 acuis 333: 5 |
 acuro 38: 4 | 129: 5 | 652: 9 | 754: 8 | 822: 9 |
 acutum 590: 5 | 650: 12 | 773: 2 | 899: 10 | 903: 8 |
 acutum cenis 533: 2 |
 ad 4: 1 | 5: 9 | 92: 6 | 114: 3 | 265: 7 | 398: 5 | &c.
 ad, id est, propter, 716: 1 |
 ad, id est, usque ad, 442: 6 | 520: 1 | 522: 1 | 526: 10 |
 ad arbitrium 280: 3 |
 ad arua 132: 3 bis |
 ad affm 818: 2 |
 ad affem redigatur 590: 10 |
 ad affia -06: 3 |
 ad caelum 690: 14 |
 ad cenam 765: 2 |
 ad cyatham 114: 3 |
 ad extremum 725: 3 |
 ad hoc 697: 6 |
 ad ium 812: 5 | 883: 1 |
 ad ium 812: 5 | 883: 1 |
 ad ium 812: 5 | 883: 1 |
 ad ium 812: 5 | 883: 1 |

ad mare 761: 1 |
ad mortem 522: 1 |
ad ortum 422: 6 |
ad plenum 73: 3 |
ad fumam 734: 4 |
ad umbilicum adducere 475:
8 |
ad unguem castigavit 898:
12 |
ad unguem factus homo
559: 9 |
ad usque 513: 12 |
adamantina 27: 6 |
adamantinos 333: 3 |
adhibe 741: 6 |
adiam 515: 7 | 642: 11 |
adiant 358: 4 |
adidas 826: 4 |
adide 183: 4 | 512: 4 | 633:
7 | 645: 1 | 2 | 664: 8 |
669: 8 bis | 681: 8 | 706:
13 | 709: 9 | 757: 4 |
adde quod 183: 4 | 712: 5 |
adde huc quod 525: 7 |
addens 665: 7 |
addere 69: 3 | 780: 6 | 822:
1 | 851: 4 |
addes 679: 3 |
addere 691: 11 |
addictom 488: 6 |
adictus 725: 8
aditit 249: 1 | 891: 12 |
aditit 327: 6 |
aditit 509: 1 | 611: 11 |
697: 2 | 784: 16 |
aditit inditit 270: 3 |
adititum 187: 1 | 231: 4 |
adititus 266: 1 |
addocer 750: 4 |
addubitus 554: 13 |
adducere ad umbilicum 475:
8 |
adducit 760: 7 |
adduclum 796: 11 |
adduxerat 715: 7 |
adduxere 410: 7 |
adduxerit v. adduxerat.
adempta 400: 15 |
ademptum 185: 7 | 877: 2 |
ademptus 164: 4 |
adeo 522: 6 | 727: 11 |
833: 5 |
adeo sunt multa 507: 3 |
aderat 310: 6 | 558: 8 | 576:
9 |
aderit 327: 9 |
ades 595: 3 |
adefus 356: 6 |
adefte 891: 2 |
adefles 696: 4 |
adeti 63: 7 | 316: 2 | 625:
1 | 693: 9 |
adefte 448: 9 |
adefrens 477: 6 |
adefret 620: 4 |
adefrit 680: 7 |
adhibe 551: 4 |
adhibetum 551: 10
adhibetum 551: 10

VOCABULORUM OMNIUM.

adhuc 283: 9 | 205: 7 | 340:
6 | 400: 2 | 404: 1 |
781: 7 | 803: 3 | 850: 5 |
864: 1 | 879: 1 |
adjecere 859: 1 |
adjecisse 276: 1 |
adjecti 868: 4 |
adjectis 267: 2 |
adjuncti 393: 1 |
adimam 801: 11 | 819: 2 |
adimat 618: 2 |
adimis 328: 6 | 666: 3 |
adimunt 97: 3 | 883: 9 |
adire 682: 1 | 806: 5 |
adire 646: 6 |
adito 690: 5 |
aditure 170: 4 |
aditus 597: 1 |
adycis 67: 5 |
adjudicat 813: 14 |
adjunctis 888: 11 |
adjungere 661: 3 |
adjutorum 996: 1 |
adjuvari 689: 6 |
admirari 752: 1 |
admiror 552: 13 |
admissi 873: 5 |
admissus 108: 2 |
admittes 800: 1 |
admittis (celus) 657: 5 |
admonuit 581: 2 |
admovevit 826: 1 |
admove 327: 1 |
admovit 845: 3 |
adoleverit 594: 6 |
adopta 757: 5 |
ador 701: 2 |
adorea 380: 1 |
adpotere 863: 2 |
adsum 764: 5 |
Adria 191: 2 | 290: 14 |
814: 5 |
Adria 17: 5 | 126: 7 | 207:
1 | 250: 4 | 346: 10 |
Adriano 67: 4 |
adsciscer 864: 6 |
adscribi 253: 6 |
adscripti 818: 4 |
advis 693: 6 |
advis 428: 7 | 808: 3 |
advis 867: 11 |
advisat vide astrat.
adstricto. vide astrictum.
adstrictum. vide astrictum.
adsum 880: 12 |
advenam 433: 13 |
adveniens 633: 2 |
advenit 559: 8 |
adventum 434: 9 |
advis 753: 2 |
adversae res 720: 5 |
adversam. v. adversam.
adversarius 598: 8 | 814: 5 |
adversus 514: 1 | 637: 4 |
737: 8 | 870: 3 |
adverso 656: 7 |
adversum 453: 2 | 731: 4 |
adverserit 632: 7 |

adulta 246: 4 | 431: 5 |
adultus 540: 2 |
adultera 252: 6 |
adulteretur 483: 6 |
adulteri 400: 5 |
adulteris 309: 4 |
adultero 126: 1 | 138: 3 |
335: 4 |
adulteros 65: 1 | 278: 3 |
adulterum 448: 13 |
adunco 570: 4 |
advoceris 406: 7 |
adurgens 140: 8 |
aduri 446: 2 |
adurit 104: 2 |
ad usque 513: 12 | 568:
3 |
adusto 721: 8 |
adustus 719: 16 |
adyris 67: 5 |
Aeci 319: 3 |
Aecum 200: 6 | 397: 5 |
ade 605: 1 |
adem 116: 3 | 223: 4 | 862:
7 |
ades 274: 3 | 767: 4 |
adibus 704: 5 |
adificante 664: 8 |
adificare 661: 3 |
adificas 668: 8 |
adificat 733: 11 |
adibus 654: 1 |
aditus 852: 5 |
Ageo 214: 2 |
Aegos 358: 6 |
Aegaeum 777: 12 |
ager 652: 8 |
Aegria 529: 3 |
Aegida 83: 9 | 264: 1 |
agri 673: 7 |
agrimonia 494: 4 |
agrimoniae 474: 9 |
agris 792: 2 |
agro 760: 2 | 840: 8 |
agros 554: 14 |
agrotare 668: 7 | 760: 2 |
agrotet 573: 3 | 768: 6 |
agroteo 711: 2 | 740: 3 |
agrum 627: 3 | 667: 1 | 768:
8 | 842: 3 |
Aeli 314: 1 |
Aemili m 875: 10 |
Aemonia 140: 11 |
amula 480: 3 | 820: 3 |
891: 1 |
amulari 366: 1 |
amuli 364: 2 |
amulos 310: 6 |
Aene 688: 4 |
Aene 388: 10 |
Aeneas 302: 11 | 500: 4 |
aeneus 654: 4 |
Aelia 400: 4 |
Aelides 208: 2 |
Aelius 200: 8 |
Aelio 374: 1 |
Aelium 361: 1 |
aqua 228: 7 | 240: 9 | 838:
10 | 873: 10 |

aequale 531: 2 |
aequales 35: 4 | 471: 4 |
aequali 334: 8 |
aequam 159: 1 | 655: 1 | 875:
16 |
aequare 167: 3 |
aequas 541: 2 |
aequata 830: 2 |
aeque ac 643: 3 | 733: 4 |
aeque 68: 2 | 220: 3 | 284:
2, 3 | 726: 11 bis, 12 |
733: 3 |
aequi 539: 1 |
aequis 652: 10 |
aequis animis 894: 10 |
aequo 22: 1 | 111: 4 | 262:
8 | 557: 5 | 871: 5 |
aequo animo 640: 3 |
aequo Jove 836: 3 |
aequor 33: 4 | 60: 8 | 120:
1 | 279: 4 | 420: 7 | 628:
1 | 737: 6 |
aequora 23: 7 | 62: 3 | 243:
1 | 337: 2 | 383: 10 | 483:
8 | 793: 10 |
aequore 10: 2 | 39: 3 | 466:
1 | 660: 1 |
aequoribus 381: 4 | 398: 3 |
aequoris 131: 2 | 347: 3 |
aequum 783: 1 | 805: 3 |
aequum est 521: 4 | 536:
13 | 537: 1 |
aequus 56: 1 | 317: 2 | 356:
3 | 502: 5 | 619: 5 | 659:
7 | 753: 8 |
aera 19: 6 | 576: 2 | 622:
8 |
era 68: 3 | 394: 2 | 753:
10 | 762: 1 | 853: 2 | 903:
4 |
arata 243: 7 |
aratas 217: 1 |
aere 177: 2 | 853: 6 |
aere 359: 1 | 486: 12, 13 |
547: 6 | 641: 1 | 650: 5 |
857: 2 | 866: 18 | 874:
11 | 875: 11 |
aerias 107: 3 |
aeris 538: 1 | 684: 5 | 740:
2 | 755: 8 | 839: 2 | 887:
12 |
aerugo 553: 1 | 902: 1 |
aerumnis 858: 2 |
as 16: 7 | 558: 1 |
Aeschylus 845: 5 | 897: 3 |
ascuto. v. ciculo.
Aetopi 660: 5 |
Aetopus 837: 7 |
Aequilias. v. Esquilias.
astas 392: 5 |
astatem 71: 5 |
astates 673: 1 |
astinat 829: 7 | 832: 12 |
astiva 90: 6 |
astivam 749: 7 |
astuat 171: 2 | 733: 10 |
astum 167: 7 |
astuta 486: 10 |
astutus 118: 5 |
BBBbbb ij

INDEX

æstuosus 89 : 1 |
æstuosus 177 : 4 |
æstuosius 439 : 8 |
ætus 73 : 6 | 500 : 5 | 527 :
 10 | 736 : 3 | 768 : 5 | 819 :
 5 |
ætas imberilla 632 : 9 |
ætas virilis 887 : 14 |
ætas 48 : 2 | 134 : 7 | 160 :
 8 | 166 : 5 | 280 : 9 | 400 :
 2 | 421 : 1 | 479 : 3 | 481 :
 3 | 554 : 7 | 676 : 7 | 724 :
 4 | 754 : 4 | 710 : 7 | 825 :
 2 | 832 : 6 | 877 : 9 |
ætas ferrox, 1, *rapida* 168 :
 4 |
ætatem ducimus 870 : 3 |
ætatis 887 : 4 |
æternæ 268 : 6 |
æternæ 415 : 10 |
æternis 192 : 5 |
æternos 149 : 6 |
æternum 162 : 3 | 340 : 4 |
 410 : 1 | 774 : 14 |
æthera 235 : 2 |
ætheris 19 : 1 |
Æthiops 276 : 4 |
Ætna 490 : 4 |
Ætnam 265 : 8 | 914 : 1 |
Ætolis 813 : 3 |
ævi 191 : 5 | 701 : 10 | 817 :
 7 | 843 : 3 |
ævo 54 : 4 | 155 : 4 | 186 :
 1 | 216 : 3 | 835 : 3 | 888 :
 11 |
ævum 269 : 3 | 297 : 10 |
 415 : 8 | 502 : 8 | 569 : 1 |
 577 : 8 | 609 : 7 | 743 : 4 |
 816 : 9 | 826 : 8 | 903 : 5 |
Afer 380 : 2 |
a acus 32 : 5 |
affer 464 : 7 |
afferat 630 : 8 |
afferet 205 : 3 |
affert 702 : 2 |
aff ruit 717 : 7 |
affigit 632 : 3 |
affirmo 840 : 5 |
affixa 269 : 6 |
affixit 512 : 11 |
afflasset 722 : 4 |
affluentes 407 : 3 |
affuit 444 : 6 |
affulsi 383 : 7 |
Afra avis 435 : 7 |
Afra cochlea 678 : 1 |
Afrani 834 : 1 |
Africa 225 : 2 | 396 : 4 |
 647 : 2 |
Africa 312 : 6 |
Africano 463 : 5 |
Africus 357 : 15 |
Africo 60 : 4 |
Africum 5 : 2 | 17 : 2 | 330 : 5
Africanus 482 : 8 |
Afrus 152 : 2 | 222 : 4 |
Afro 218 : 3 | 254 : 8 |
agam 285 : 1 | 451 : 9 | 454 :
 5 | 593 : 2 |

Agamemnona 401 : 8 |
agalo 20 : 3 |
agat 246 : 1 | 705 : 10 | 856 :
 3 |
Agave 668 : 3 |
age 104 : 4 | 122 : 3 | 103 :
 6 | 257 : 7 | 350 : 2 | 408 :
 5 | 606 : 7 | 649 : 12 |
 703 : 4 |
agedum 548 : 1 | 652 : 1 |
agedi 786 : 3 | 882 : 3 |
agerio 575 : 17 | 635 : 1 |
agerillos 781 : 4 |
agerium 692 : 9 | 766 : 7 |
agenda 406 : 8 |
agendi 726 : 10 |
agendis 764 : 1 | 879 : 5 |
agens 280 : 7 |
agente 217 : 3 |
agentia 821 : 2 |
ager 637 : 1 | 867 : 1 |
agere 569 : 1 | 840 : 8 |
ageret 897 : 1 |
ageret 653 : 8 |
ager 88 : 4 | 155 : 6 | 812 :
 6 |
aggere 588 : 1 |
agilem 816 : 2 |
agilis 726 : 2 | 744 : 5 |
agimur 870 : 2 |
agis 60 : 1 | 592 : 14 | 695 :
 5 |
agit 282 : 4 | 597 : 5 | 622 :
 8 | 642 : 13 | 648 : 9 |
 663 : 3 | 702 : 4 | 743 :
 11 |
agitamus 699 : 10 |
agitant 902 : 12 |
agitantur 39 : 5 |
agitare 204 : 1 |
agitarer 477 : 9 |
agitata 241 : 10 | 13
agitato 301 : 5 |
agitatur 189 : 5 |
agitatus 51 : 11 |
agitur 816 : 10 |
agito 555 : 9 |
agitur res 888 : 12 |
agitur tua res 815 : 12 | 1
agmen 287 : 6 |
agmina 417 : 9 | 488 : 4 |
 614 : 10 |
agminum 246 : 5 |
agna 436 : 4 | 466 : 14 |
 471 : 6 | 658 : 4 |
Agnae 534 : 6 |
agnam 21 : 7 | 223 : 5 | 558 :
 13 | 657 : 7 |
agni 874 : 3 |
agnini 794 : 9 |
agnis 440 : 5 |
agno 406 : 2 |
agnos 318 : 1 | 657 : 4 |
agnoscere 798 : 6 |
agnum 785 : 7 |
ager 340 : 1 |
agrestes 318 : 2 | 892 : 4 |
agrestem 701 : 11 | 701 :
 20 |

864 : 12 |
agresti 844 : 7 |
agrestis 809 : 6 |
agrestium 241 : 7 | 360 :
 8 |
agri 227 : 8 | 692 : 1 | 796 :
 4 |
agricolæ 842 : 11 |
agricolam 506 : 8 |
agricolis 584 : 1 |
Agrippa 26 : 4 | 654 : 6 |
Agrippæ 754 : 6 | 780 : 1 |
 783 : 4 |
agris 417 : 8 | 421 : 2 | 518 :
 5 | 534 : 3 | 654 : 5 | 672 :
 3 | 719 : 4 | 754 : 1 | 760 :
 8 | 910 : 6 |
agro 199 : 5 | 344 : 1 | 713 : 1 |
 724 : 5 | 787 : 2 |
agros 4 : 7 | 184 : 2 | 242 :
 7 | 273 : 6 | 298 : 9 | 482 :
 5 | 773 : 8 | 813 : 2 | 828 :
 6 | 891 : 6 |
agrum 587 : 4 | 588 : 2 | 693 :
 2 | 867 : 5 | 868 : 12 |
agunt 457 : 5 |
agunto 880 : 11 |
Agyciu 389 : 4 |
ah 104 : 5 | 220 : 1 |
ah, ah, 450 : 7 |
ahena 132 : 7 |
ahenea 126 : 3 | 309 : 1 | 854 :
 2 |
aheneo 290 : 9 |
aheneus 256 : 6 | 726 : 10 |
ahenum 867 : 10 |
Ajacem 65 : 1 | 163 : 4 |
 654 : 8 |
Ajaci 466 : 4 |
Ajax 655 : 6 | 656 : 3 | 657 :
 4 |
alebam 592 : 11 |
alebæ 598 : 11 |
alebæ 554 : 3 | 714 : 2 | 719 :
 13 | 795 : 3 | 911 : 8 |
alo 614 : 2 | 795 : 8 | 799 :
 10 |
ais 709 : 3 |
ait 506 : 4 | 528 : 11 | 532 :
 9 | 626 : 8 | 666 : 4 | 702 :
 9 | 709 : 11 | 756 : 3 | 812 :
 8 | 865 : 14 |
aiunt 508 : 12 | 226 : 9 |
ala 785 : 6 |
alas 222 : 6 |
alæ 804 : 10 | 900 : 1 |
alba 51 : 9 | 160 : 2 | 529 : 1 |
 672 : 1 |
Albanam 679 : 7 |
Albanas 501 : 6 |
Albani 405 : 4 |
Albanus 331 : 4 | 760 :
 8 |
Albano 531 : 1 |
Albanos 364 : 3 |
Albanum 705 : 1 |
albatus 619 : 9 |
albescens 307 : 1 |
alba 521 : 6 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Albi *prop.* 125:1 | 553:9 |
 746:1 |
 albicant 20:4 |
 Albini 901:9 |
 Albinovano 768:1 |
 albis 501:1 | 584:7 | 588:
 2 | 590:1 |
 Albius 547:6 |
 albo Coo 674:2 |
 albo panno 133:2 |
 albo humero 168:8 |
 albo corpore 156:7 |
 albo pipere 718:7 |
 album 236:3 | 285:6 |
 album piper 680:1 |
 Albunea 30:7 |
 albus 31:3 | 346:10 | 457:
 3 | 489:9 | 579:3 | 869:3 |
 Albusi 630:4 |
 Albuti 617:10 |
 Alcae 201:3 |
 Alcae 399:3 |
 Alcaeus 821:6 | 863:1 |
 Alciden 51:7 |
 Alcinoi 738:5 |
 Alcon 714:10 |
 alea 338:7 | 687:2 | 811:
 1 |
 aleæ 148:3 |
 alebat 628:1 |
 alec 679:8 | 714:4 |
 ales 13:2 | 236:9 | 266:1 |
 300:1 | 363:5 | 407:
 10 |
 aleur 686:5 |
 Alexandra 418:2 |
 Alexandri 853:3 |
 Alexandro magno 852:7 |
 Alfenus 542:3 |
 alga 315:2 | 683:5 |
 Aligdo 86:5 | 331:2 | 381:
 8 |
 Algidum 502:9 |
 alia 103:7 | 289:5 | 408:
 7 | 532:7 | 679:1 |
 aliam 583:5 |
 alias 657:1 |
 aliás 272:2 | 550:3 | 598:
 5 | 829:3 |
 aliená 514:8 | 554:16 |
 596:5 | 640:6 | 677:
 11 | 696:2 | 707:5 | 812:
 9 | 815:5 | 820:10 |
 alienas 521:4 |
 alieni 540:12 |
 alienis 523:6 | 645:4 |
 699:8 | 709:13 |
 alieno 551:4 |
 alienos 812:5 |
 alii, *dat. singul.* 357:10 |
 637:3 |
 alii, *nominat. plur.* 28:1 |
 544:2 | 850:8 |
 alius 16:2 | 578:8 | 606:
 3 | 610:8 | 672:9 | 709:
 12 | 732:4 |
 alio 136:5 | 216:4 | 340:
 7 | 551:8 | 646:5 | 821:
 9 |

aliô 479:1 | 1616:4 | 629:
 3 |
 alioqui 544:4 | 575:12 |
 alios 109:3 | 577:9 | 612:
 1 | 629:8 | 732:4 |
 Aliphanis 717:4 |
 aliquid 633:5 | 638:5 | 671:
 4 |
 aliquis 532:6 | 686:1 |
 alis 479:5 | 618:6 |
 alit 90:2 | 878:1 |
 alite 26:1 | 256:2 | 388:
 11 | 439:4 | 465:1 |
 482:10 |
 alitem 236:3 | 375:4 |
 aliter 76:1 | 273:1 | 867:
 9 |
 alites 452:8 |
 aliti 493:9 |
 alitibus 488:7 |
 aliud 553:3 | 651:2 | 683:
 8 | 718:7 |
 alium 797:9 |
 aliunde 199:31 |
 alius 284:1 | 469:13 |
 497:4 | 512:11 | 520:5 |
 533:9 | 853:2 | 899:
 9 |
 allabores 144:3 |
 allapfus 428:6 |
 allata 678:5 |
 allinet 911:15 |
 alium 437:7 |
 Allotrox 480:4 |
 alloquis 474:10 |
 alma 380:1 | 384:4 |
 almae 13:2 | 262:2 | 424:
 2 |
 alme sol 497:3 |
 almy 392:3 |
 Alpes 685:11 |
 Alpius 437:1 |
 Alpius 377:5 | 416:7 |
 Alpinus 604:6 |
 Alpium 427:7 |
 alit 909:9 |
 alta 38:1 | 192:7 | 425:1 |
 460:3 | 485:8 | 527:5 |
 altæ 386:5 |
 altas 431:6 | 454:5 |
 alte 714:5 |
 alter 509:7 | 560:1 | 561:
 6 | 577:16 | 632:4 | 714:
 6 | 755:1 | 770:8 | bis |
 868:9,10 |
 altera jura 867:15 |
 altera 65:11 | 220:2 | 479:
 3 | 527:1 | 589:2 | 589:
 5 | 589:6 | 613:2 | 755:
 3 | 810:7 |
 alteram 190:1 |
 altercante 708:2 |
 alteris 385:5 |
 alter alterius 862:1 |
 alterius 335:6 | 740:12 |
 787:8 | 868:2 |
 alterius sic altera poscit opem
 res 909:7 |
 alterna 590:4 |

altensis 843:3 | 879:4 |
 alterno 21:2 |
 altero 270:11 |
 alterum 404:6 | 502:7 |
 643:12 |
 alterutrum 814:6 |
 alti 698:9 | 833:7 |
 altitum 763:1 |
 altior 271:2 |
 altis 69:8 | 433:3 | 465:
 7 | 485:3 | 494:1 |
 altius 359:2 | 557:2 |
 alto 301:6 | 403:6 | 492:
 3 | 569:3 | 614:4 | 625:
 4 | 636:1 |
 alto. i. mari 777:11 | 815:
 15 |
 altos 9:3 | 368:10 |
 altitricis 259:1 |
 altum 161:14 | 261:4 |
 591:4 |
 altum i. mare 188:1 | 243:
 2 |
 alveo 284:4 | 356:4 |
 alvere 366:6 |
 alumnus 330:7 | 893:12 |
 alumnus 317:2 |
 alumno 473:10 | 747:2 |
 alvo 388:7 | 797:3 | 902:
 11 |
 alvus dura 673:6 |
 Alyphanis, vide Aliphanis.
 amabam 640:7 |
 amabile 303:1 | 744:8 |
 amabiles 374:3 |
 amabilem 24:2 | 186:1 |
 amabilis 258:4 | 865:7 |
 amabiliter 843:7 |
 amabitur 828:12 |
 amabo 91:3 |
 amanda 408:8 |
 amando 348:1 |
 amandus 900:7 |
 amant 160:3 | 459:2 | 860:
 1 |
 amantem 468:2 |
 amanti 708:10 |
 amantis 436:2 | 846:6 |
 amantium 203:3 |
 amata 217:6 | 411:5 |
 amaras 538:3 | 718:9 |
 amare 661:6 |
 amares 911:13 |
 amari sermonis 582:6 |
 amari, *verb.* 536:15 |
 amaris tollis 649:9 |
 amas 595:3 | 706:5 |
 amat 97:3 | 310:2 | 321:2 |
 523:3 | 690:13 | 787:6 |
 841:2 | 861:5 | 904:5 |
 amata 489:6 | 887:13 |
 amati 349:3 |
 amator 316:4 | 523:4 |
 663:2 | 727:10 | 824:8 |
 amatorem 266:2 | 534:4 |
 770:5 |
 amatores 770:6 |
 amavit 839:2 |
 Amazonia 278:2 |
 BBBbb bilij

INDEX

ambagibos 683: 6 | 766: 8 |
ambas 507: 10 |
ambat 797: 2 |
ambigitur 810: 8 | 833: 6 |
ambiguum 33: 1 |
ambiguè 912: 3 |
ambiguo 169: 4 | 798: 5 |
ambire 822: 3 |
ambit 131: 1 |
ambitio 693: 9 |
ambitione 547: 4 | 574: 13 | 581: 5 | 611: 6 | 646: 3 | 870: 8 |
ambitiosa 912: 1 |
ambitiosior 138: 4 |
ambitiosus 612: 11 |
ambitus 874: 7 |
ambo 654: 1 | 701: 12 | 893: 8 |
ambos 708: 7 |
ambubajatum 516: 1 |
ambulat 450: 7 | 519: 9 | 550: 6 |
ambules 441: 3 |
ambuler 458: 8 | 549: 2 |
ambulum 619: 3 |
ambustus 407: 9 |
amen 290: 15 | 769: 3 |
amens 649: 2 |
amentia 661: 5 |
ames 13: 10 |
amet 483: 8 | 608: 6 | 657: 7 | 821: 13 | 878: 7 | 890: 6 |
amica luto sus 738: 3 |
amica 71: 1 | 295: 2 | 454: 4 | 548: 12 | 643: 13 | 726: 6 |
amicæ 534: 4 | 793: 8 |
amicam 518: 3 |
amicas 502: 11 |
amicæ 135: 2 | 205: 5 | 425: 2 | 701: 3 | 161: 2 | 856: 1 |
amicè 909: 7 |
amici, *sing.* 173: 7 | 287: 1 | 534: 9 | 734: 3 | 752: 7 | 813: 11 | 815: 14 |
amici, *plur.* 133: 8 | 245: 1 | 472: 4 | 543: 7 | 865: 13 |
amicor 152: 1 |
amicis 403: 15 | 535: 6 | 567: 8 | 575: 16 | 619: 5 | 686: 2 | 768: 7 | 870: 11 | 890: 5 | 900: 6 | 910: 14 |
amicitia 534: 7 | 911: 5 |
amicitiam 530: 5 | 681: 5 |
amicitas 700: 1 | 837: 15 |
amicitias graves 148: 1 |
amicitur 855: 10 |
amico 180: 3 | 292: 3 | 517: 2 | 547: 13 | 552: 10 | 561: 8 |
amico Hercule 693: 3 |
amicorum 469: 10 | 533: 2 | 575: 8 | 851: 9 |
amicos 32: 5 | 272: 3 | 469:

4 | 513: 4 | 520: 1 | 535: 10 | 559: 6 | 612: 1 | 750: 10 | 774: 6 |
amida 489: 8 | 796: 3 |
amictum 805: 6 |
amictus 12: 2 |
amiculus 803: 3 |
amicum, *adject.* 703: 2 |
amicum, *id est*, gratum 219: 4 | 280: 6 | 291: 1 |
amicum 226: 4 | 269: 4 | 465: 9 | 536: 17 | 551: 7 | 574: 11 | 593: 5 | 685: 3 | 700: 7 | 710: 8 | 910: 10 |
amicus 100: 1 | 173: 1 | 461: 4 | 485: 6 | 519: 4 | 533: 9 | 536: 13 | 537: 11 | 558: 8 | 555: 3 | 560: 1 | 618: 9 | 809: 4 |
amissus 682: 4 |
amissus 270: 4 |
amire 433: 11 |
amittit 511: 3 |
amne 389: 2 |
amnes 232: 1 | 356: 11 |
amnem 261: 3 |
amni 600: 1 | 864: 7 |
amnis 10: 10 | 119: 3 | 166: 5 | 625: 5 | 739: 11 | 8: 8: 2 |
amo 528: 9 |
amœna 788: 7 |
amœnæ 160: 7 | 258: 6 | 797: 4 |
amœnis 732: 6 |
amœni 772: 2 |
amœnos agios 874: 7 |
amœnum lucretium 71: 3 |
amor 59: 4 | 58: 3 | 98: 4 | 125: 6 | 162: 5 | 308: 3 | 322: 7 | 376: 8 | 400: 2 | 434: 2 | 469: 9 | 483: 5 | 527: 7 | 532: 11 |
amore 104: 4 | 451: 1 | 467: 3 | 4 | 553: 11 | 646: 3 | 660: 10 | 661: 2 | 663: 10 | 739: 6 | 900: 7 |
amorem 476: 3 | 477: 10 | 513: 2 | 732: 7 | 736: 1 | 914: 5 |
amores 29: 8 | 185: 8 | 192: 1 | 278: 1 | 325: 2 | 414: 6 | 479: 1 |
amori dare ludum 299: 1 |
amorisbus 80: 2 | 196: 4 | 547: 5 |
amoris poculum 447: 4 |
amorem 408: 6 |
amotas 43: 7 |
amoro 528: 7 |
amovere *præter.* 850: 4 |
amovet 422: 2 |
Amphion movit lapides canendi 294: 4 | 907: 6 |
Amphion cessit fratri 813: 1 |
Amphionis 512: 11 |

amphora 372: 9 | 874: 11 |
amphoræ 137: 1 | 286: 5 |
amphoram 352: 4 |
amphoris 432: 5 |
amp'la 795: 4 |
amplas 614: 1 |
amp ecti 831: 7 |
amplectitur 523: 2 |
ampli 744: 12 |
ampliet 547: 10 |
amplis 570: 10 |
amplius 59: 1 | 490: 1 | 510: 11 | 515: 7 | 692: 4 |
amplum 205: 6 |
ampullas 880: 8 |
ampullatur 743: 10 |
amputans 430: 1 |
Amyraus. *Epod.* 12 |
amythide 137: 4 |
an 52: 4 | 5 | 6 | 161: 7 | 165: 1 | 258: 4 | 323: 7 | 348: 17 | 11: 393: 1 | 427: 5 | 438: 4 | 455: 1 | 457: 1 | 2 | 470: 5 | 494: 7 | 527: 3 | 554: 12 |
an non 663: 3 |
Anacreon 400: 1 |
Anacreonta 476: 2 |
anceps 616: 6 | 685: 4 |
Anchiæ 501: 2 |
Anchisen 424: 2 |
anciliorum 268: 5 |
ancilla 523: 12 | 814: 14 |
ancillæ 162: 5 |
ancillas 657: 8 |
Ancus 392: 11 | 754: 7 |
Andromedes 354: 9 |
angar 815: 3 |
angiporru 98: 1 |
angit 630: 1 | 850: 10 | 881: 9 |
angue 805: 9 |
anguem 889: 5 |
anguis 203: 1 | 296: 4 |
angui. *v.* angue. |
anguibus 193: 7 |
angulo 40: 6 |
angulus 172: 4 | 692: 8 | 798: 10 |
angusta 762: 4 |
angustam 245: 1 | 762: 7 |
angustis 190: 2 | 586: 6 |
angusto 680: 4 |
anhelu 66: 1 |
anil s 700: 3 |
anime, *sing.* 16: 6 | 52: 8 | 220: 11 | 200: 3 |
animæ, *nom. plur.* 561: 5 |
anime Thracie 409: 2 |
animas 530: 2 |
animantem 617: 2 |
animas 44: 4 | 589: 1 | 701: 7 |
animi, *sing.* 155: 5 | 165: 2 | 58: 2 | 546: 7 | 6: 6: 3 |
anima, *plur.* 855: 5 |
animus 405: 3 | 510: 4 | 700: 8 | 905: 7 |
animo 107: 3 | 164: 12 |

VOCABULORUM OMNIUM.

393: 4 | 557: 2 | 557: 5 |
 740: 4 | 87: 1 |
 animos 126: 3 | 307: 1 |
 554: 16 | 588: 6 | 821: 1 |
 888: 13 | 922: 1 | 908: 5 |
 animosum 81: 1 | 583: 3 |
 animosus 190: 8 | 259: 11 |
 animum 71: 2 | 80: 2 | 151: 4 |
 192: 6 | 293: 7 | 333: 5 |
 368: 6 | 581: 10 | 530: 2 |
 554: 8 | 632: 2 | 947: 4 |
 634: 3 | 700: 9 | 739: 5 |
 741: 1 | 863: 12 |
 animum equum 817: 11 |
 animus 167: 5 | 217: 5 | 378: 10 |
 395: 4 | 402: 9 | 524: 6 |
 711: 9 | 726: 8 | 741: 2 |
 881: 14 |
 animus aequus 79: 5 |
 animus non se effugit unquam 787: 10 |
 animus peregrinus est 781: 5 |
 animus sine corpore velox *ibid*
 Anio praepos 31: 1 |
 annabunt 686: 3 |
 annellis 704: 3 |
 anni. *genit. sing.* 403: 3 |
 anni. *nomin. plural.* 205: 1 |
 632: 9 | 859: 13 | 888: 8 |
 Annibal 380: 9 | 481: 2 |
 Annibalem diem 194: 2 |
 279: 6 |
 Annibalis 396: 2 |
 annis 506: 3 | 577: 8 | 761: 11 |
 832: 12 | 887: 5 |
 anno 120: 1 | 286: 2 | 317: 3 |
 331: 1 | 637: 5 | 826: 10 |
 832: 4, 8 |
 annona amicorum vilis est 783: 2 |
 annona 801: 8 |
 annorum 360: 2 |
 annos 168: 5 | 186: 3 | 329: 2 |
 407: 4 | 414: 10 | 498: 4 |
 649: 13 | 831: 10 |
 843: 6 | 861: 10 |
 annosa cornix 315: 5 |
 annosa volamina 830: 3 |
 annoso palato 664: 7 |
 annua cultura 334: 6 |
 annuerunt 606: 1 |
 annuimus 772: 1 |
 annuisset 388: 9 |
 annum 122: 2 | 405: 3 |
 509: 3 | 739: 8 | 781: 8 |
 842: 9 | 906: 8 |
 annuo spatio 383: 11 |
 annulo 707: 12 |
 annus 392: 3 | 433: 7 | 632: 7 |
 697: 4 | 726: 7 | 831: 9 |
 anormis. *v. abnormis.*
 anseris albi 721: 6 |
 ante 113: 3 | 291: 3 | 353: 2 |
 398: 8 | 401: 8 | 418: 8 |
 428: 13 | 471: 3 | 509: 4 |
 527: 4 | 738: 7 | 540: 3 |
 549: 2 |
 ante aras 656: 2 |
 ante Larem 699: 3 |

ante. *adverb.* 650: 11 |
 antea 467: 1 |
 antecederem 249: 2 |
 anteferat 835: 6 |
 anteferendo 829: 5 |
 antelac 139: 4 |
 anteis 741: 9 |
 anteit 132: 5 |
 antennae 60: 5 |
 Antenor 736: 4 |
 antequam 345: 1 | 349: 9 |
 antestati 598: 9 |
 Anticyra 646: 8 | 652: 12 |
 Anticyris 899: 6 |
 Antiochum 186: 2 |
 Antiochum 279: 6 |
 antiphatem 885: 6 |
 antiqua illice 433: 1 |
 antiqua templa 634: 4 |
 antiquae 705: 9 |
 antiquae 836: 1 |
 antiqui 632: 13 |
 antiquis 154: 5 | 837: 3 |
 antiquissima 831: 2 |
 antiquo 653: 3 | 724: 3 |
 Antium 120: 1 |
 Antoni 368: 10 | 560: 1 |
 Antonius Musa 791: 3 |
 antris 340: 3 |
 antro 23: 3 | 154: 2 | 261: 7 |
 amem 618: 4 |
 anus. *singul. nomin.* 97: 9 |
 412: 8 | 491: 3 | 594: 2 |
 690: 1 |
 anus. *plur.* 452: 6 | 493: 2 |
 548: 1 |
 anxii 327: 5 |
 Anxar 559: 3 |
 Anyti 671: 1 |
 apella 568: 7 |
 Apellem 853: 1 |
 Apenninus 483: 3 |
 aper 6: 3 | 446: 6 | 627: 2 |
 645: 5 | 676: 3 | 714: 1 |
 aperire 497: 7 |
 aperit 552: 3 |
 aperta 855: 8 |
 apertam 843: 7 |
 aperte 525: 7 |
 apertis 890: 8 |
 apertos 743: 7 |
 apertum 301: 4 | 536: 3 |
 apes Calabrae 312: 8 |
 apicem 129: 4 |
 apices 327: 8 |
 apio 179: 2 |
 apis 369: 1 |
 apium 137: 6 | 405: 5 |
 Apollinae 367: 11 |
 Apolline 29: 2 | 851: 3 |
 Apollinem 118: 1 |
 Apollinis 87: 3 | 477: 9 |
 Apollo 12: 3 | 32: 9 | 43: 6 |
 190: 7 | 264: 8 | 499: 5 |
 509: 1 | 688: 1 | 744: 1 |
 800: 7 | 909: 3 |

apotheca 683: 4 |
 apparatus 143: 1 |
 appare 190: 9 |
 appareat 465: 9 |
 appareat 554: 4 |
 apparere 520: 11 | 851: 11 |
 appareat. *penult. long.* 501: 11 |
 895: 7 | 914: 6 |
 appareat. *penult. brevi.* 435: 2 |
 appellat 535: 1 | 583: 15 |
 583: 16 |
 appelle 557: 9 |
 appellet 658: 1 |
 appello 644: 1 |
 Appi 556: 5 | 754: 6 | 810: 9 |
 Appia 557: 3 |
 Appiam 442: 8 |
 appingit 875: 8 |
 Appius 572: 1 |
 applicet 295: 4 | 502: 12 |
 applorens 468: 7 |
 apponatur 719: 17 |
 appo. *e* 39: 8 |
 apponet 163: 5 |
 apponit 527: 7 |
 appositus 715: 2 |
 appositus 69: 6 |
 apprecati 423: 9 |
 Appula 616: 10 |
 Appuli 417: 6 | 414: 7 |
 Appulis 125: 7 |
 Appuo 258: 8 |
 Appulus 268: 4 | 312: 11 |
 6: 6 | 6 |
 aprica 316: 5 |
 aprici campi 887: 10 |
 aprico 588: 1 | 789: 1 |
 apricos 101: 2 |
 apricum 35: 1 | 754: 4 |
 Aprilem 406: 10 |
 apris 482: 6 |
 apros 433: 10 | 793: 9 |
 aprum 301: 6 | 612: 13 |
 659: 8 | 758: 6 | 813: 8 |
 875: 8 |
 apta 218: 3 | 763: 9 | 877: 13 |
 apta quadrigis equa 218: 3 |
 aptantur 455: 4 |
 aptare 743: 9 |
 aptari 194: 4 |
 aptarit 634: 11 |
 apte 890: 4 |
 aptior 233: 1 |
 aptis 888: 11 |
 aptius 675: 6 |
 apto 54: 2 |
 aptum 30: 4 | 826: 6 | 879: 4 |
 aptus 533: 5 | 686: 2 | 763: 7 |
 856: 6 |
 apud 353: 5 |
 Apulia 566: 5 |
 Apuliae 259: 1 | 439: 6 |
 Apulicum 333: 2 |
 aqua 119: 3 | 447: 1 | 567: 4 |
 773: 5 |
 aquae 5: 9 | 258: 2 | 294: 2 |

INDEX

1 | 312: 4 | 315: 4 | 160: 8 | 373: 6 | 433: 3 | 499: 2 | 567: 6 | 793: 3 | 818: 3 | 844: 7 |
 aquae fontis iugis 692: 2 |
 aquam 320: 2 | 511: 3 | 552: 2 | 557: 3 | 630: 6 |
 Aquarius 509: 3 |
 aquas 242: 6 | 365: 12 | 446: 4 | 842: 7 |
 aquila 533: 3 |
 aquilae 579: 3 |
 Aquilo 319: 3 | 465: 7 | 695: 1 | 719: 4 |
 Aquilone 472: 4 | 870: 2 |
 Aquilonibus 17: 3 | 185: 3 | 291: 4 | 877: 12 |
 Aquinatem 773: 12 |
 aquosa Ida 324: 3 |
 aquosus Enrus 486: 2 |
 aquosus languor 156: 7 |
 ara Dianae 874: 6 |
 ara vetus 317: 5 |
 ara castis vineta verbenis 405: 8 |
 Arabas 135: 3 | 752: 6 |
 Arabum 113: 1 | 197: 3 | 332: 6 | 763: 2 |
 aram 332: 1 |
 arando 767: 2 |
 arare 790: 2 |
 aras 616: 2 | 829: 2 |
 arat 312: 1 | 442: 7 | 616: 7 |
 arator 20: 3 |
 aratra 428: 12 |
 aratro 210: 1 | 508: 8 |
 aratrum 70: 1 | 878: 1 |
 aravit 793: 3 |
 arbitet 670: 1 |
 arbitet Adriae 17: 5 |
 arbitet pugnae 312: 10 |
 arbitet non infideles 448: 6 |
 arbitria 393: 6 |
 arbitrio 247: 4 | 647: 1 | 691: 7 |
 arbitrium 280: 3 | 878: 7 |
 arbitrum 179: 3 |
 arbor 54: 4 | 90: 6 | 260: 6 | 645: 5 |
 arbore 242: 6 | 673: 2 |
 arborem 75: 1 | 485: 2 |
 arborea 385: 4 |
 arboribus 95: 9 | 391: 6 |
 arboris 286: 2 |
 arborum 208: 4 | 436: 1 |
 arbor 198: 3 |
 Arbutifolia 610: 8 |
 arbutia 240: 5 |
 arbutio 184: 4 |
 arbutio 5: 8 |
 arbutos 72: 1 |
 arca 511: 10 | 587: 1 | 649: 14 | 708: 4 |
 Arcadia 410: 6 |
 arcana 468: 10 | 473: 11 | 616: 2 |

arcana laeta 448: 8 |
 arcana 248: 5 |
 arcant 78: 5 |
 arcantis 108: 2 |
 arcantum 327: 3 | 812: 7 |
 arcem 603: 7 |
 arceo 238: 1 |
 arcere 769: 1 |
 arcis 173: 5 | 251: 1 | 416: 6 | 456: 4 | 502: 5 | 854: 6 |
 arcus laetas 8: 3 |
 arcillas 852: 3 |
 arcillo 749: 2 |
 arcessit 846: 3 |
 arceditus 667: 4 |
 arcer 877: 12 |
 archaici 748: 1 |
 Archilochi 821: 2, 5 |
 Archilochum 639: 6 | 879: 2 |
 Archytia 106: 2 |
 arcis 907: 6 |
 archa vire 145: 2 |
 archa convivia 751: 5 |
 archa toga 811: 10 |
 archus 477: 5 |
 archa 855: 1 |
 archa 100: 3 |
 archon 212: 6 |
 arcum 700: 8 | 762: 11 |
 Archuri 242: 3 |
 arcu 88: 6 | 114: 5 | 288: 5 | 350: 8 | 390: 4 | 401: 1 | 502: 1 |
 arcum 190: 6 | 264: 4 |
 arcus 903: 9 |
 arcus oppositis foribus minaces 342: 7 |
 arcus pluvius 874: 8 |
 arcens 21: 3 | 548: 11 |
 ardentis 183: 2 |
 ardentem 500: 3 | 914: 1 |
 ardentis 193: 3 |
 ardeo 490: 1 |
 ardet 815: 12 |
 ardor 250: 1 | 460: 13 |
 ardua cervix 525: 13 |
 arduae 317: 5 |
 arduis 114: 5 | 159: 1 | 354: 2 |
 arduos 259: 12 |
 arduum 19: 9 | 212: 5 |
 area 510: 1 | 772: 9 |
 arex 40: 2 |
 areis 4: 5 |
 Arelli 700: 4 |
 arena 724: 6 |
 arene 106: 1 | 110: 2 |
 arenas 260: 10 |
 arete 475: 4 |
 aretes 260: 10 |
 aret 510: 8 | 501: 6 |
 Argaeo 101: 3 |
 argentea 709: 4 |
 argenti 509: 8 | 547: 6 | 646: 3 | 671: 3 | 693: 1 | 811: 3 |
 argento 114: 4 | 405: 8 | 513: 1 |
 argentum 729: 2 | 739: 13 |

753: 10 | 801: 2 | 868: 7 |
 Argaeo v. Argaeo.
 Argelia 856: 8 |
 Argis 650: 8 | 865: 3 | 882: 4 |
 Argivi 310: 4 |
 Argivus 257: 1 |
 Argonautas 418: 6 |
 Argos 486: 5 |
 Argos 30: 4 |
 arguens 58: 2 |
 arguer 912: 3 |
 arguit 468: 3 |
 arguitur 818: 6 |
 arguta 605: 3 |
 arguta 506: 3 | 389: 1 |
 argutus 262: 3 |
 argutum 904: 6 |
 argutus 790: 1 |
 Aricini 867: 8 |
 arida 90: 4 | 191: 6 |
 aridas 99: 3 | 413: 7 |
 aridum 315: 5 | 447: 3 | 700: 11 |
 aridos 490: 5 |
 Ariminensem 447: 8 |
 aris 135: 1 |
 Arilarchus 912: 4 |
 Aris 774: 17 |
 Arisippi 26: 4 | 804: 7 |
 Arisippum 805: 2 |
 Arisippus 648: 6 | 804: 4 |
 Arisippus 997: 6 |
 Arisiphantes 544: 1 |
 Arisia 556: 3 |
 arma 121: 1 | 132: 3 | bis | 148: 1 | 269: 6 | 327: 8 | 342: 3 | 403: 8 | 462: 3 | 667: 5 | 711: 6 | 801: 3 |
 armatus 810: 5 |
 armavit 879: 2 |
 Armentis 185: 1 |
 Armentus 883: 5 |
 Armenta 119: 1 | 183: 7 |
 armentum 254: 2 | 683: 6 |
 armis livida gestat brachia 36: 2 |
 armis 255: 6 | 268: 3 | 288: 2 | 420: 4 | 530: 5 | 668: 10 | 724: 4 | 813: 14 | 827: 2 | 882: 5 | 898: 7 | 905: 9 |
 armos 578: 3 | 676: 6 | 721: 7 |
 armorum 150: 4 |
 arrepe 686: 7 |
 arrepta 502: 3 |
 Ari 643: 1 | 669: 9 |
 arrident 880: 12 |
 arridere 612: 3 |
 arripe 658: 9 |
 arripit 767: 4 |
 arripuit 619: 4 | 914: 11 |
 arroganter 343: 4 |
 arrogantes 97: 9 |
 arrogavit 418: 7 |
 arrogat 675: 3 | 831: 9 | 882: 8 |
 arsenit

VOCABULORUM OMNIUM.

arferit 590: 8 |
 arfite 476: 1 |
 arfisti 289: 1 | 6 |
 arsit 164: 1 | 400: 5 | 565: 8 | 839: 1 |
 arte 50: 5 | 250: 8 | 502: 3 | 721: 2 | 743: 10 | 834: 3 | 855: 1 | 875: 9 | 899: 1 | 909: 4 |
 artem 684: 9 | 747: 1 | 790: 3 |
 artem cœnarum 675: 3 |
 artem carminis 389: 5 | 821: 4 |
 artes 398: 8 | 422: 3 | 576: 4 | 750: 4 | 753: 10 | 828: 11 | 844: 6 | 850: 2 |
 arti 856: 7 | 891: 12 |
 artibus 682: 5 | 853: 4 |
 articulos 705: 2 |
 artis 494: 12 | 542: 4 | 671: 5 | 859: 1 | 895: 10 |
 artium 363: 10 | 394: 5 | 414: 8 |
 artibus, v. attubus.
 attubus 277: 6 |
 artus 502: 4 |
 arua 254: 9 | 269: 10 | 484: 7, 8 | 486: 2 | 788: 14 |
 arui 862: 8 |
 aruis 432: 8 | 768: 6 |
 arundine 661: 4 | 676: 4 |
 arundo 586: 4 |
 aruo 796: 2 |
 aruum 259: 6 | 353: 7 | 766: 3 |
 as 633: 10 |
 Asdrubal 379: 9 |
 Asdrubale 382: 10 |
 asello: 849: 7 |
 asellum 513: 5 | 825: 7 |
 aselus iniquæ mentis 593: 3 |
 Asine 583: 15 | 743: 1 |
 Asiam 583: 10 |
 Asine 785: 2 |
 aspectu 588: 12 |
 alper 131: 5 | 700: 8 | 887: 11 | 892: 4 |
 aspera 23: 6 | 93: 3 | 737: 7 | 828: 5 | 864: 9 |
 asperæ 236: 2 |
 asperam 125: 6 |
 asperas fores 291: 2 |
 asperas serpentes 141: 6 |
 aspergere 552: 1 |
 asperioribus 338: 2 |
 asperis 446: 5 | 450: 3 |
 asperitas 809: 6 |
 asperitatis 842: 1 |
 asperissimus 454: 9 |
 asperus 777: 8 |
 asperum 246: 6 |
 asperxit 767: 5, 11 |
 aspicere 803: 4 | 815: 4 | 846: 5 | 862: 5 |
 aspicere 683: 2 |

Horat.

aspici 80: 6 |
 aspiciam 698: 11 |
 aspiciat 796: 6 |
 aspiciat 221: 3 | 461: 6 |
 aspirare 891: 2 |
 Ashtarach 474: 2 |
 assectaretur 592: 5 |
 assem 599: 10 | 800: 12 | 901: 7 |
 assentatores 910: 5 |
 assibus 652: 2 |
 assideat 512: 12 |
 assidens 428: 5 | 452: 3 |
 assidet 749: 10 |
 assiduus 478: 3 |
 assignant 828: 6 |
 assis 571: 2 | 675: 6 |
 assis miscueris elixa 631: 2 |
 assiso 579: 1 |
 assos 618: 4 |
 assuerit 634: 9 |
 assuetum 622: 6 |
 assuitur 874: 6 |
 assumam 751: 4 |
 assumere 574: 12 |
 Assyria 192: 10 |
 Assyrii 260: 11 |
 Assyrius 882: 4 |
 ast 479: 2 | 581: 1 | 586: 4 |
 astat 579: 4 |
 Asterie 281: 3 |
 atra 328: 3 | 347: 11 | 368: 7 | 490: 12 | 706: 3 |
 atri 486: 9 |
 atricto 846: 9 |
 atrictum 286: 4 |
 attingitur 477: 5 |
 atrum 222: 3 | 869: 1 |
 atrata 654: 7 |
 atutum 536: 6 |
 atutus 684: 6 |
 at: 76: 4 | 110: 2 | 173: 6 | 186: 1 | 226: 1 | 283: 9 | 433: 7 | 440: 1 | 444: 1 | 446: 3 | 478: 7 | &c.
 Atabulus 566: 6 |
 Atacino 606: 2 |
 aravis 1: 1 |
 ater 207: 4 | 346: 9 | 458: 3 | 869: 3 |
 Athenæ 89: 1 |
 Athenas 861: 9 |
 Athenis 511: 7 | 704: 7 | 850: 12 |
 athletarum 839: 11 |
 Atlanteus 129: 1 |
 Atlanticum 120: 1 |
 Atlantis 41: 1 |
 atque 8: 1 | 13: 10 | 35: 2 | 38: 6 | 55: 3 | 88: 3 | 376: 8 | 403: 4 | 527: 10 | 542: 2 | 544: 1 | &c.
 atque, I. quàm 477: 5 | 519: 6 | 711: 2 |
 atqui 93: 3 | 272: 5 | 282: 5 | 450: 3 | 507: 9 | 575: 5 |

II | 596: 7 | &c.
 atra 214: 2 | 243: 8 | 357: 1 | 465: 9 | 683: 4 | 712: 9 |
 atra filatrum sororum 161: 1 |
 atra 108: 6 | 408: 9 |
 atramenta 852: 11 |
 attras 202: 5 | 305: 5 | 696: 1 |
 Atreidas 43: 7 |
 Atreiden 736: 7 |
 Atreides 164: 1 |
 Atreus 889: 4 |
 attri 719: 3 |
 attria 751: 7 |
 Atrida 654: 8 |
 Atride 762: 9 |
 Atridis 656: 5 |
 attris 259: 8 | 451: 2 | 618: 6 | 760: 4 | 809: 7 | 821: 7 | 910: 8 |
 atrium 244: 6 |
 atro 455: 1 | 490: 2 |
 atrocem 151: 4 |
 atrox 65: 9 | 302: 9 |
 atrum 142: 1 | 623: 2 | 873: 3 | 911: 15 |
 Attræ 837: 4 |
 attagen 435: 8 |
 Attali 225: 2 |
 Attalidis 4: 7 | 777: 1 |
 attamen 614: 12 |
 attentam 615: 3 |
 attentas 857: 14 |
 attenti 846: 7 |
 attentius 849: 5 |
 attentus 700: 8 | 767: 6 |
 attentuat 129: 3 |
 attetens 234: 1 |
 Atti 606: 9 | 895: 6 |
 Attica 714: 8 |
 Atticis 16: 4 |
 attigit 251: 1 |
 attineat 624: 7 |
 attinent 81: 2 |
 attinet 331: 6 | 443: 3 |
 attingit 806: 3 |
 attollens, v. tollens.
 attollere 808: 4 |
 attonitus 321: 3 |
 avaræ 403: 1 |
 avaras 407: 9 | 732: 1 |
 avarior 866: 17 |
 avaris 154: 4 | 646: 7 | 901: 6 |
 avaritia 727: 5 |
 avaritiam 547: 4 | 575: 14 |
 avaro 358: 4 | 794: 6 | 869: 8 |
 avarum 514: 1 |
 avarus 228: 1 | 429: 5 | 514: 6 | 612: 4 | 5 | 740: 11 | 800: 11 | 841: 1 | 870: 6 |
 auceps 659: 1 | 913: 7 |
 audius 692: 3 |
 audir 12: 7 | 108: 7 | 272: 2 |

CCCCC

INDEX

2 | 551 : 6 | 609 : 5 | 628 :
2 | 671 : 9 | 876 : 7 | 878 :
52 |
auctoratus 708 : 4 |
auctore 256 : 7 | 314 : 5 |
auctorem 554 : 10 |
auctos 570 : 10 |
audacem 847 : 8 |
audaces 318 : 1 | 367 : 2 |
508 : 10 |
audax 18 : 8, 10 | 51 : 3 |
263 : 8 | 347 : 8 | 610 : 7 |
652 : 11 | 684 : 12 | 859 :
9 | 893 : 10 |
aude 614 : 6 | 739 : 9 |
audeat 336 : 2 | 649 : 8 |
audebit 801 : 9 | 863 : 13 |
audendi 873 : 10 |
audent 792 : 3 |
audes 573 : 11 | 744 : 4 |
866 : 8 | 882 : 11 |
audet 392 : 1 | 501 : 11 | 840 :
9 | 846 : 1 | 854 : 12 |
960 : 2 |
audi 499 : 5, 6 | 507 : 4 |
735 : 5 | 789 : 2 | 804 : 6 |
862 : 8, 887 : 1 |
audiat 340 : 3 |
audias 78 : 8 |
audiat 296 : 11 | 322 : 1 |
audiendum 370 : 9 |
audientem 11 : 7 |
audieras 866 : 11 |
audieris 691 : 3 | 716 : 9 |
audierit 643 : 16 |
audiet 11 : 1, 3 | 667 : 6 |
audire 151 : 1 | 258 : 5 | 521 :
7 | 646 : 2 | 728 : 8 | 768 :
8 | 839 : 12 | 865 : 4 |
audiret 549 : 4 | 862 : 1 |
auditi 800 : 8 |
audis 97 : 6 | 291 : 5 | 328 :
6 | 349 : 7 | 694 : 1 |
797 : 6 |
audis, i. vocatis 711 : 7 |
audisti 698 : 4 | 763 : 4 |
audit 229 : 3 | 283 : 9 | 573 :
2 | 420 : 2 | 538 : 4 | 706 :
9 |
audita 239 : 2 |
auditam 95 : 9 | 681 : 6 |
auditis 258 : 4 |
auditor 822 : 2 |
auditorem 886 : 2 |
auditoris 600 : 6 | 880 : 11 |
audicum 153 : 3 | 860 : 10 |
audivere 412 : 7, 8 |
audivir 519 : 2 |
avebas 513 : 9 |
avehiet 527 : 4 |
avem 839 : 5 |
avenae 700 : 10 |
aventes 701 : 12 |
aventi 670 : 1 |
Aventino 860 : 12 |
Aventinum 502 : 9 |
Avernales 446 : 4 |
averſam 166 : 1 |
averſos 332 : 3 | 559 : 6 |

avertum 466 : 8 |
averſus 649 : 2 |
averrere 675 : 5 |
avertit 842 : 8 |
avertunt 558 : 3 |
aves *nomen* 375 : 5 | 433 :
4 | 716 : 3 |
avet 406 : 1 | 552 : 1 |
aufer 660 : 2 | 707 : 2 |
auferam 452 : 4 |
auferet 594 : 3 | 651 : 12 |
798 : 10 |
aufers 650 : 3 |
aufert 216 : 2 | 300 : 3 | 566 :
11 | 779 : 1 | 817 : 10 |
833 : 6 |
Aufidio 560 : 2 |
Aufidius 673 : 3 |
Aufium 398 : 7 |
Aufidus violens 360 : 7 |
417 : 5 | 511 : 1 |
auge 765 : 12 |
augenda re 801 : 4 |
augur 12 : 3 | 315 : 4 | 502 :
1 | 684 : 5 | 825 : 1 |
auguris 310 : 3 | 320 : 6 |
Auguste 415 : 8 |
Augusti 186 : 7 | 370 : 7 |
378 : 9 | 742 : 2 | 743 : 3 |
798 : 6 |
Augusto 784 : 2 |
Augustus 251 : 2 | 267 : 2 |
avi *ablat.* 63 : 3 |
avi *genit.* 517 : 5 |
avibus 676 : 7 | 874 : 3 |
avida 330 : 4 |
avidas 393 : 3 |
avidē 581 : 3 |
avidi 77 : 3 |
Avidienus 629 : 3 |
avidis 109 : 4 |
avidos 554 : 14 | 566 : 3 |
avidum 156 : 1 |
avidus 264 : 2 | 651 : 12 |
888 : 5 |
aviis 92 : 2 |
avis *nominat.* 346 : 1 | 409 :
6 | 428 : 5 | 435 : 7 | 645 :
5 |
avis pejor parentum aetas
280 : 9 |
avita 576 : 6 |
avite 255 : 11 |
avitis 139 : 5 |
avitus 54 : 2 |
avium 241 : 6 | 586 : 2 |
744 : 3 |
aula 114 : 2 | 189 : 4 | 228 :
6 | 732 : 10 | 741 : 5 |
aulae 296 : 2 |
aulae 719 : 2 | 720 : 2 | 848 :
4 | 887 : 2 |
aulais 354 : 7 |
aulam 388 : 3 | 418 : 3 |
Aule 655 : 5 |
Aulide 656 : 1 |
Aulon 173 : 1 |
Aulus Caecellius 905 : 1 |
aura 13 : 8 | 90 : 6 | 183 : 11 |

358 : 7 | 368 : 9 | 477 : 9
677 : 6 | 690 : 10 | 772 :
11 | 815 : 16 |
aurae 24 : 3 | 247 : 4 | 258 :
7 | 298 : 11 | 499 : 3 |
632 : 3 |
aurarum 92 : 4 |
auras 108 : 1 | 546 : 8 |
aure 202 : 3 | 454 : 5 | 660 :
5 | 697 : 10 | 720 : 9 | 848 :
2 | 896 : 7 |
aurea 24 : 1 | 45 : 1 | 528 :
4 | 783 : 6 |
aureae 374 : 6 |
auream 189 : 1 |
aureis 119 : 5 |
aurem 615 : 3 | 633 : 5 | 725 :
1 | 727 : 12 | 841 : 9 | 883 :
13 |
aurem votis praebet 508 :
2 |
aurem (subſtringe loquaci 690 :
12 |
aurem culturæ patientem
727 : 12 |
in aurem dicere 592 : 8 |
aureo 201 : 2 | 233 : 5 |
aureos 368 : 7 | 463 : 1 |
aures 202 : 6 | 230 : 2 | 601 :
2 | 785 : 11 | 798 : 3 | 863 :
7 | 695 : 3 | 906 : 7 |
aures applicet 295 : 4 | 502 :
12 |
aures demittit 202 : 5 |
aures perſtringis murmure
150 : 3 |
aureum 224 : 1 | 486 : 12 |
490 : 12 |
auri 509 : 8 | 651 : 3 | 740 :
2 |
auribus 104 : 5 | 492 : 1 |
665 : 9 | 822 : 6 |
auriculæ 885 : 3 |
auriculum 598 : 10 |
auriculas 593 : 3 | 740 : 8 |
auriculis 769 : 7 |
auriga 65 : 8 | 515 : 1 |
auris equi in ore fienaro
792 : 8 |
auris nivalibus 778 : 2 |
auris quercus 50 : 7 |
auro 215 : 3 | 223 : 11 | 270 :
2 | 624 : 5 | 729 : 2 | 868 :
5 | 893 : 1 |
aurum 119 : 1 | 255 : 1 | 310 :
1 | 337 : 9 | 370 : 3 | 400 :
6 | 648 : 6 | 649 : 4 |
673 : 8 | 729 : 2 |
ausa 141 : 5 |
auſculto 703 : 1 |
auſi 898 : 5 |
auſim 606 : 4 |
Auſonias 381 : 6 |
auſpex praevius 344 : 7 |
auſpicatos 275 : 6 |
auſpice 32 : 8 | 743 : 9 |
auſpicis 212 : 2 | 416 : 11 |
854 : 8 |
auſpicium 732 : 9 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Auster 250: 3 | 417: 1 |
 465: 4 | 695: 9 | 777: 11 |
 auctera 903: 1 |
 aucterum 612: 7 |
 Austri 347: 2 | 627: 1 |
 Austris 506: 5 | 870: 2 |
 Austro 717: 1 |
 Austrum 207: 3 |
 aulus, a, um, 576: 3 | 618: 10 | 650: 15 | 743: 7 |
 851: 9 | 894: 2 |
 aut 20: 3 | 21: 4 | 5 | 26: 2 | 27: 7 | 8 | 28: 1 | 29: 1 | 3 | 263: 6 | 324: 3 |
 bis | 404: 16 | 429: 5 |
 6 | 444: 3 | 9 | 454: 3 |
 brs | 464: 3 | 5 | 6 | 8 |
 544: 3 | 4 | bis, &c.
 aut erit, aut non 687: 11 |
 autem 849: 7 |
 auctor v. auctor.
 autumat 643: 1 |
 autumnos 207: 2 |
 autumnus 432: 8 |
 autumnus purpureo varius colore 168: 1 |
 autumnus pomifer 392: 7 |
 autumnus gravis 693: 10 |
 avulsos 511: 1 | 721: 7 |
 avus 570: 2 |
 auxili 428: 7 |
 auxilio 555: 12 |

B.

Babylonios 46: 2 |
 bacca 172: 6 | 679: 4 |
 baccam 660: 7 |
 bacchabor 180: 2 |
 bacchante 98: 2 |
 Baccharum 541: 4 |
 Bacche 76: 3 | 251: 4 |
 339: 5 | 530: 7 |
 Bacchi 230: 5 | 861: 6 |
 Bacchius 583: 11 |
 Baccho 29: 2 | 173: 2 |
 Bacchum 102: 3 | 229: 4 |
 Bacchus 312: 9 |
 baccis 458: 8 | 796: 2 |
 Bactra 355: 8 |
 Baie 260: 3 |
 Baiano 674: 5 |
 Baias 791: 2 | 792: 7 |
 Baiis 227: 4 | 732: 6 |
 balanus 353: 4 |
 Balatro 717: 5 | 719: 11 |
 Balatrone 715: 6 | 721: 1 |
 balatrones 516: 2 |
 Balatroni 716: 9 |
 balba 664: 7 | 825: 10 |
 Balbinum 534: 6 |
 balbum 841: 18 |
 balbutit 555: 4 |
 balnea 733: 3 | 777: 9 | 788: 2 | 899: 4 |
 Bantinos saltus 259: 6 |
 barathro 652: 12 |

barathrum 794: 5 |
 barbam 542: 6 | 590: 6 |
 642: 4 | 899: 4 |
 barbara 114: 1 | 267: 4 |
 854: 7 |
 barbaræ 164: 3 | 350: 6 |
 449: 3 |
 barbaras 171: 1 | 410: 1 |
 barbaræ 58: 9 |
 Barbariæ 736: 2 |
 barbaro 340: 10 |
 barbarorum 131: 7 | 417: 9 |
 barbarum 102: 2 | 232: 1 |
 460: 6 |
 barbarus 272: 5 | 481: 5 |
 barbarum 661: 5 |
 barbite 122: 4 |
 barbiton 7: 3 | 342: 4 |
 Bari mænia piscos 568: 4 |
 Barium 786: 5 |
 Barine 181: 2 |
 barris 470: 1 |
 Barros 582: 7 |
 barrus 553: 10 | 773: 3 |
 Bassareu 77: 3 |
 Bassum 137: 4 |
 Bathylo 476: 11 |
 batillum 560: 4 |
 beabit 864: 8 |
 bearis 159: 7 |
 beat 397: 9 |
 beata 458: 5 | 484: 7 | 501: 11 | 739: 13 |
 beate 173: 4 | 231: 4 | 354: 3 | 682: 2 | 11 |
 beatam 343: 1 |
 beate 22: 2 | 460: 4 |
 beati 165: 1 | 253: 10 | 403: 11 | 699: 11 | 713: 2 | 863: 10 |
 beator 289: 4 | 312: 7 |
 beatis 113: 1 | 507: 9 |
 beato 752: 10 |
 beatorum 157: 2 |
 beatum 217: 8 | 281: 5 |
 403: 10 | 515: 3 | 752: 2 | 756: 8 | 787: 7 | 797: 7 |
 beatum nihil est ab omni 217: 8 |
 beatus 103: 5 | 226: 6 |
 430: 1 | 543: 9 | 546: 10 | 681: 9 | 701: 9 |
 736: 5 | 812: 2 | 910: 10 |
 beet 815: 8 |
 bella 5: 11 | 154: 1 | 319: 4 | 362: 2 | 377: 5 | 554: 2 | 743: 4 | 798: 2 | 813: 12 | 828: 5 | 878: 8 |
 bellante 501: 3 |
 bellantis 246: 3 |
 belle 555: 7 |
 Bellerophonte 301: 1 |
 Bellerophontem 408: 2 |
 Bellerophonti 283: 2 |
 belli 146: 2 | 253: 6 | 201: 4 |

4 | 233: 4 | 582: 14 | 418: 5 | 540: 3 | 550: 1 | 735: 1 | 736: 4 |
 belli civilis æstus 859: 5 |
 belli domique 826: 5 | 852: 5 |
 bellica res 373: 2 |
 bellicosus 255: 9 |
 bellicosus 191: 1 |
 bellis 479: 3 | 838: 9 |
 bello 54: 1 | 123: 1 | 214: 5 | 342: 3 | 463: 4 | 539: 7 | 634: 11 |
 Bellona 658: 8 |
 bellua 444: 10 | 669: 3 |
 709: 1 |
 bellua centiceps 202: 5 |
 bellua multorum capitum 731: 5 |
 belluis 51: 5 | 347: 7 |
 belluofus 419: 3 |
 bellum 88: 1 | 177: 3 | 253: 1 | 385: 2 | 428: 19 | 557: 5 | 583: 2 | 7 | 616: 10 |
 663: 10 | 823: 2 | 884: 3 |
 885: 8 | 900: 8 |
 bene 175: 5 | 190: 1 | 196: 3 | 215: 8 | 337: 11 | 349: 15 | 350: 14 | 379: 7 |
 397: 1 | 536: 5 | 550: 7 |
 bene erat 635: 7 |
 bene est cui, &c. 313: 7 |
 692: 4 |
 bene esse 732: 12 |
 beneventum 565: 7 |
 benigna 226: 2 | 357: 10 |
 473: 4 |
 benignæ 493: 8 |
 benignè 761: 6 | 765: 3 |
 796: 8 |
 benignis 371: 2 |
 benignitas 429: 3 |
 benignus 38: 6 | 804: 1 |
 benigno 73: 3 | 382: 12 |
 749: 7 |
 benignum 778: 4 |
 benignus 517: 2 | 522: 10 |
 benignus vini somnique 638: 2 |
 Bercynthia 321: 7 | 364: 6 |
 Bercynthia 78: 2 |
 bibam 103: 7 | 460: 4 |
 bibant 793: 2 |
 bibendi 180: 3 |
 bibendum 138: 5 |
 bibentem 145: 3 |
 bibenti 856: 9 |
 bibere 286: 5 |
 biberent 820: 6 |
 bibetes 291: 1 |
 bibetis 623: 2 |
 bibes 85: 1 | 748: 4 |
 bibimus 716: 10 |
 bibis 413: 2 |
 bibisset 758: 1 |
 bibisti 871: 4 |
 bibit 202: 3 | 251: 3 | 815: 4 |

CCCCccciij

INDEX

bibuli 816: 3 |
 Bibuli 352: 4 | 611: 8 |
 bibulum 739: 5 |
 bibunt 423: 2 |
 bicornis 499: 6 |
 bidental 914: 7 |
 bidentum 331: 7 |
 biformis 235: 2 |
 bile 57: 4 |
 biem 631: 4 | 820: 8 | 865: 12 | 899: 8 |
 bilibri 619: 9 |
 bilinguis 603: 10 |
 bilis 468: 12 | 597: 11 | 611: 2 |
 bimaris 29: 1 |
 bimestri 316: 2 |
 bimi 82: 1 |
 Bioneis 860: 3 |
 bipedalis 668: 9 |
 bipennibus 381: 7 |
 birem 358: 5 |
 Birhi 550: 9 |
 bis 218: 3 | 275: 5 | 290: 6 | 364: 9 | 442: 2 | 446: 11 | 462: 7 |
 bis dena 818: 8 |
 bis mille 462: 7 |
 bis quingue viri 830: 1 |
 bis ter 442: 2 |
 bis terque 903: 17 | 911: 9 |
 Bistonidum 232: 4 |
 Bitho 583: 11 |
 Bithyna 131: 3 | 755: 2 |
 bitumen 451: 2 |
 blandā prece 907: 7 |
 blandæ 363: 3 |
 blandi 508: 5 |
 blandienti 296: 1 |
 blandior 332: 2 |
 blandius 95: 8 |
 blandum 50: 7 |
 blandus 842: 7 |
 Blandulæ 302: 1 |
 blateras 706: 9 |
 blattarum 649: 14 |
 bobus 280: 6 | 430: 3 | 501: 1 |
 Bocotum 853: 6 |
 Bollane 592: 10 |
 bona 370: 10 | 498: 10 | 536: 14 | 515: 15 | 540: 10 | 620: 9 | 801: 11 |
 bona pars hominum decepta &c. 511: 4 | 899: 3 |
 bona, i, fasciatae 654: 3 |
 bonæ 362: 3 | 839: 8 | 859: 1 |
 bonam 503: 2 | 523: 10 |
 bone 383: 5 | 385: 11 | 701: 8 |
 boni 370: 2 | 621: 3 | 700: 2 | 799: 15 |
 bonis 95: 4 | 159: 2 | 378: 11 | 383: 1 | 395: 8 | 702: 3 | 890: 5 |
 bono 325: 5 | 746: 5 | 797: 9 |

856: 1 |
 bonorum 512: 9 |
 bonos 398: 5 | 86: 5 |
 bonum 771: 4 | 903: 17 |
 bonus 403: 4 | 522: 10 | 533: 8 | 541: 9 | 671: 3 | 904: 1 |
 Boræ 336: 12 |
 bos 384: 3 | 618: 3 | 767: 2 | 790: 2 |
 Bosphori 236: 7 |
 Bosporum 199: 9 | 260: 9 |
 bove 317: 10 | 800: 6 |
 bovem 788: 14 |
 boves 43: 3 | 436: 8 | 463: 2 |
 bovis Epod. 8.
 brachia 36: 3 | 57: 3 | 166: 3 | 196: 6 | 269: 9 | 289: 2 | 526: 3 | 597: 9 |
 brachiis 263: 2 | 477: 6 |
 Brennos 416: 6 |
 breve 137: 6 | 525: 13 | 626: 5 | 824: 8 |
 brevem 208: 6 | 412: 5 | 811: 3 |
 breves 160: 6 | 414: 9 |
 brevi, i, paulo post, 743: 5 |
 brevi 47: 4 | 216: 3 | 526: 4 | 832: 8 | 894: 11 |
 brevibus 445: 5 |
 brevioribus 821: 3 |
 brevis 22: 3 | 212: 3 | 674: 2 | 701: 10 | 741: 1 | 843: 3 | 902: 6 |
 brevis esse laboro 875: 3 |
 brevitare 601: 1 |
 Briseis 163: 2 |
 Britannis 267: 2 | 419: 4 |
 Britannos 88: 3 | 134: 2 | 260: 12 |
 Britannus 456: 5 |
 bruma 392: 8 | 695: 1 | 760: 8 |
 brumam 778: 3 |
 brumas 173: 1 |
 brundisium 569: 4 | 807: 11 | 810: 9 |
 bruta tellus 128: 4 |
 Brute 585: 2 |
 Bruto 174: 2 | 583: 8 |
 Brutum 583: 14 | 515: 7 | 751: 2 |
 buccas 508: 1 |
 Bullati 776: 1 |
 Bupalio 454: 12 |
 busto 254: 1 |
 Byzantia 679: 1 |

C.

CAballi 577: 17 |
 caballo 575: 5 |
 caballum 767: 3 | 812: 6 |
 caballus 790: 2 |
 cacatum 590: 2 |

cachinnum tollent 881: 12 |
 cacumina 483: 2 |
 cadant 833: 3 | 877: 1 |
 cadat 521: 10 | 832: 11 | 847: 2 |
 cadaver 690: 2 |
 cadavera 586: 6 |
 cadent 878: 5 |
 cadentia 810: 1 |
 cadentis 242: 3 |
 cadi 308: 8 |
 cadis nomen 133: 7 | 178: 3 | 649: 11 |
 cadit 317: 3 | 365: 8 | 465: 10 |
 cadmo 573: 12 |
 Cadmus 889: 5 |
 cado 353: 2 |
 caduco 262: 4 |
 caducum 199: 6 |
 cadum 305: 10 | 320: 1 | 411: 3 | 867: 4 |
 caunt 877: 9 |
 cadus 405: 4 |
 Cæ v. Cæ.
 cæca 199: 11 | 664: 2 |
 Cæcilio 877: 2 |
 Cæcilus 834: 3 |
 cæcior 526: 2 |
 cæcos 347: 1 |
 Cæcuba 209: 1 | 714: 10 |
 Cæcubum 84: 7 | 139: 4 | 351: 3 | 460: 1 | 464: 10 |
 cæcum 534: 5 | 642: 13 |
 cæcus 803: 4 |
 cæcus amor sui 78: 3 |
 cæcus furor 457: 1 |
 cædam 811: 7 |
 cædas 541: 4 |
 cæde 269: 7 | 331: 7 | 420: 3 |
 cædebat 540: 6 |
 cædes 153: 7 | 246: 8 | 335: 10 | 381: 9 |
 cædem 37: 2 |
 cædere 650: 4 |
 cædibus 907: 4 |
 cædimur 862: 10 |
 cælatum 862: 5 |
 cæmenta 243: 3 |
 cæmentis 333: 1 |
 cæpe 782: 5 |
 Cærite cerâ 758: 7 |
 cæsula 474: 7 |
 cærulea 481: 1 |
 cæsa 436: 4 |
 Cæsar 14: 2 | 140: 7 | 304: 3 | 421: 1 | 530: 4 | 698: 7 | 828: 2 |
 Cæsare 55: 6 | 88: 2 | 305: 8 | 370: 12 | 385: 1 | 422: 8 | 460: 2 | 620: 10 | 749: 5 |
 Cæsarem 134: 1 | 261: 4 | 369: 8 | 384: 2 | 462: 8 |
 cæsariem 64: 3 |
 Cæsaris 13: 4 | 27: 4 | 55:

VOCABULORUM OMNIUM.

5 | 186 : 8 | 195 : 6 | 340 :
 3 | 426 : 1 | 464 : 11 |
 591 : 1 | 614 : 7 | 615 : 3 |
 783 : 6 | 786 : 1 |
 Cæſarſ Auguſti 859 : 6 |
 cæſus 522 : 1 | 524 : 3 |
 cætera turba 716 : 2 |
 cætera 39 : 2 | 356 : 3 | 371 :
 10 | 473 : 4 | 507 : 3 | 526 :
 6 | 532 : 4 | 693 : 5 | 725 :
 4 | 770 : 7 | 775 : 6 |
 cæteris 387 : 1 |
 Calaber 761 : 4 |
 Calabræ 312 : 8 | 396 : 6 |
 Calabriæ 118 : 5 |
 Calabris 428 : 13 | 868 : 3 |
 Calabros 126 : 8 |
 Calais 290 : 5 |
 calami 64 : 6 | 639 : 1 |
 calamo 912 : 1 |
 calamum 840 : 7 |
 calcanda 109 : 2 |
 calcar 851 : 4 |
 calce 618 : 3 |
 calceus 533 : 8 | 774 : 15 |
 caldior 535 : 9 |
 calebo 408 : 7 |
 calefactat 867 : 10 |
 Calena 119 : 4 |
 Calendæ 528 : 2 |
 Calendis 285 : 1 | 437 : 4 |
 Caleno 84 : 7 |
 calentem 173 : 5 |
 calentes 216 : 4 |
 calentis 468 : 8 |
 cales 490 : 6 |
 caler 22 : 7 | 646 : 5 | 840 :
 2 |
 Calibus 410 : 8 |
 calicem 680 : 6 |
 calices 699 : 5 | 716 : 11 |
 750 : 5 |
 calidæ 350 : 10 |
 calidus 307 : 3 | 745 : 4 |
 860 : 15 |
 caliendum 591 : 4 |
 caliginofa 355 : 10 |
 callemus 896 : 7 |
 caller 403 : 13 |
 callida 294 : 6 | 876 : 9 |
 callidi 337 : 1 |
 callidum 43 : 1 | 228 : 10 |
 callidus 641 : 3 | 711 : 7 |
 Callimachus 863 : 2 |
 Calliope 258 : 1 |
 calloſa 672 : 2 |
 calo argutus 790 : 1 |
 calones 77 : 17 |
 calor 760 : 3 |
 calores 400 : 3 |
 caloribus 336 : 11 |
 caluiſſe 326 : 2 |
 Calvum 602 : 4 |
 camelo 849 : 3 |
 Camena 53 : 2 | 724 : 1 |
 Camenæ 218 : 6 | 259 : 12 |
 389 : 3 | 399 : 4 | 606 : 1 |
 813 : 4 | 818 : 5 | 896 : 8 |
 Cameniſ 502 : 2 |
 cameram 664 : 6 |
 Camillis 730 : 3 |
 Camilum 54 : 1 |
 camino 566 : 9 | 669 : 8 |
 caminus 778 : 3 |
 Camœna v. Camena.
 Campana ſupellex 579 : 5 |
 Campana trulla 651 : 5 |
 Campanis 719 : 4 |
 Campano 562 : 1 |
 Campanum 564 : 7 |
 campeſtre 778 : 2 |
 campeſtres 334 : 1 |
 campeſtria 813 : 11 |
 campeſtribus 905 : 9 |
 campi pingues Aſiæ 743 :
 1 |
 campi. genit. 365 : 12 | 887 :
 10 |
 campis 90 : 5 | 140 : 10 |
 187 : 4 | 288 : 6 | 295 :
 5 | 313 : 6 | 391 : 5 | 456 :
 1 |
 campo 317 : 7 | 513 : 6 | 643 :
 11 : 697 : 13 | 764 : 14 |
 776 : 4 |
 campos 167 : 6 | 236 : 9 |
 campum 35 : 2 | 240 : 6 |
 campus 30 : 6 | 40 : 2 | 153 :
 2 |
 canā nive conſpuet Alpes
 685 : 11 |
 canam 42 : 1 | 370 : 11 |
 671 : 9 |
 canas 638 : 3 |
 candens 429 : 1 |
 candente 794 : 10 |
 candentes 12 : 2 |
 candentibus 559 : 3 |
 canderet 701 : 16 |
 candida 289 : 2 | 528 : 13 |
 candidæ 289 : 2 | 469 : 13 |
 candidam 340 : 9 |
 candidæ 77 : 3 | 475 : 5 | 611 :
 8 | 746 : 11 |
 candidi 281 : 3 |
 candidiores 561 : 5 |
 candidii 307 : 10 |
 candido 364 : 11 |
 candidos 58 : 4 |
 candidum 337 : 1 | 438 : 6 |
 candidum ingenium 468 :
 5 |
 candidus 759 : 3 | 856 : 4 |
 cane 433 : 9 |
 cane pejus & augue 805 :
 9 |
 caneſcit 123 : 5 |
 canem 583 : 16 | 813 : 8 |
 canemus 424 : 3 |
 canendo 294 : 4 | 687 :
 10 |
 canentes 390 : 7 | 462 : 8 |
 canere 861 : 8 |
 canerent 897 : 1 |
 caneret 63 : 2 |
 canes nomen 448 : 14 |
 589 : 7 | 813 : 3 |
 canet 856 : 9 |
 canibus 488 : 7 | 702 : 8 |
 887 : 10 |
 Canicula rubra 685 : 9 |
 Caniculæ 72 : 5 | 302 : 9 |
 Canidia 438 : 5 | 445 : 5
 448 : 4 | 488 : 1 | 617 :
 10 | 722 : 4 |
 Canidiæ 591 : 4 |
 Canidiam 588 : 10 |
 Canis pro ſidere 773 : 1 |
 Canis prop. viri 453 : 1
 629 : 4 |
 canis animal domestic. 344 :
 1 | 446 : 1 | 470 : 6 | 529 :
 5 | 650 : 1 | 689 : 16 | 738 :
 3 |
 canis adject. 20 : 4 |
 canistris 701 : 18 |
 canit 367 : 5 | 605 : 6 |
 canitiæ 192 : 2 |
 canities moroſa 40 : 1 |
 canoræ 901 : 4 |
 canoris 50 : 7 |
 canoros 860 : 4 |
 canorus 236 : 8 |
 canos capillos 192 : 9 |
 Cantaber 191 : 1 | 288 : 4 |
 418 : 8 | 783 : 4 |
 cantabimus 352 : 5 |
 cantabitur 617 : 8 |
 cantabo 884 : 3 |
 Cantabrica 813 : 12 |
 Cantabrum 170 : 2 |
 cantamus 27 : 12 |
 cantare 231 : 2 | 530 : 2 | 602 :
 4 | 819 : 2 |
 cantat 558 : 3 | 909 : 10 |
 cantemus 186 : 7 |
 cantharis 83 : 2 |
 cantharus 750 : 9 |
 canto 89 : 6 | 239 : 3 | 593 :
 8 |
 cantor 542 : 2 | 887 : 3 |
 909 : 3 |
 cantoribus 530 : 1 |
 cantoris 517 : 1 |
 cantu 284 : 6 | 413 : 3 |
 474 : 8 |
 cantum galli 506 : 9 |
 cantus 94 : 3 | 196 : 2 | 241 :
 6 | 498 : 5 |
 canum 309 : 2 |
 Canuſi 567 : 6 | 653 : 2 |
 Canuſini 603 : 10 |
 capacibus 178 : 5 |
 capaciotes 464 : 7 |
 capax 241 : 2 |
 cape v. rape.
 capella 514 : 8 |
 capellæ 485 : 5 | 767 : 1 |
 capellis 71 : 5 |
 caper 466 : 13 |
 capeſſens 704 : 1 |
 capiet 510 : 3 | 657 : 2 | 904 :
 4 |
 capilli 789 : 3 |
 capillis 53 : 4 | 114 : 2
 202 : 6 | 324 : 2 | 353 : 4
 446 : 5 |
 CCCCCC iiij

INDEX

capillo 777 : 6 | 588 : 10 |
 875 : 15 |
 capillos 175 : 3 | 192 : 9 |
 477 : 9 | 733 : 5 | 762 : 4 |
 875 : 11 |
 capillus 307 : 1 | 489 : 9 |
 capit 547 : 6 | 699 : 6 | 707 : 5 |
 capitais 583 : 4 |
 capite 642 : 7 | 650 : 8 |
 690 : 9 | 719 : 6 |
 capiti 110 : 3 | 606 : 5 | 615 :
 9 | 797 : 3 | 873 : 1 |
 capui, 1, fumma 518 : 6 |
 capitis 94 : 2 | 413 : 10 |
 641 : 9 |
 capitis minor 271 : 4 |
 Capito 559 : 9 |
 Capitoliui 552 : 8 |
 Capitoliuius 552 : 10 |
 capitolio 139 : 5 | 373 : 5 |
 capitoliuium 254 : 3 | 337 : 6 |
 360 : 5 |
 Capitone 561 : 2 |
 capitum 615 : 11 | 731 : 5 |
 Cappadocum 755 : 8 |
 capra 751 : 5 |
 Caprae infana sidera 282 : 2 |
 caprea 375 : 1 |
 capreae 125 : 8 | 308 : 4 | 471 :
 7 |
 capreas 6 : 6 : 5 |
 Capri 550 : 10 |
 Capricornus 222 : 1 |
 caprificos 445 : 7 |
 caprina 810 : 4 |
 capripedum 230 : 3 |
 Caprius 550 : 6 |
 caprum 286 : 1 |
 capsa 855 : 8 |
 capsis 546 : 11 | 609 : 2 |
 capra 257 : 2 | 655 : 4 | 718 :
 2 | 844 : 6 |
 caprae 885 : 2 |
 capras 711 : 12 |
 caprat 434 : 1 | 511 : 11 |
 527 : 7 : 8 | 551 : 1 |
 captator 687 : 9 |
 capres 684 : 6 |
 caprei 891 : 3 |
 capeis 388 : 4 |
 capriva 269 : 5 | 849 : 1 |
 captivæ 163 : 5 |
 captivus 801 : 5 | 849 : 1 |
 captivus 738 : 4 |
 capro 863 : 5 |
 capros 806 : 2 |
 caprum 365 : 10 |
 caprus 223 : 11 | 625 : 5 |
 714 : 2 |
 Capua 777 : 7 |
 Capuae 480 : 3 | 562 : 3 |
 caput 5 : 9 | 21 : 4 | 109 : 6 |
 382 : 2 | 199 : 7 | 296 : 4 |
 313 : 6 | 412 : 7 | 445 : 6 |
 450 : 10 | 489 : 15 | 525 :
 23 | 558 : 10 | 564 : 3 | 590 :
 1 | 604 : 7 | 610 : 2 | 650 :
 1 | 656 : 2 | 689 : 7 | 696 :
 3 | 707 : 14 | 708 : 6 |

caput hoc erat, hic fons,
 807 : 4 |
 cara 675 : 5 |
 caræ 634 : 4 | 815 : 2 |
 carbo 285 : 3 |
 carbone 661 : 2 | 711 : 4 |
 carceribus 514 : 12 |
 cardiacus 652 : 7 |
 cardines 97 : 6 |
 care Mœcenas 84 : 3 |
 care emit 852 : 13 |
 caream 320 : 4 |
 careat 136 : 7 |
 carebimus 206 : 6 |
 carent 402 : 3 | 481 : 7 |
 carentem 121 : 4 | 143 : 2 |
 348 : 7 |
 carentes 182 : 8 |
 carentia virtute 864 : 10 |
 carentibus 335 : 1 |
 carentis 106 : 1 | 895 : 9 |
 carere 482 : 2 |
 carer 153 : 8 | 189 : 2 : 3 |
 355 : 3 | 536 : 10 | 774 :
 13 | 870 : 7 : 8 | 875 : 9 |
 903 : 14 |
 cari 94 : 2 | 744 : 13 |
 carina 131 : 4 |
 carinae 60 : 6 |
 carinam 466 : 10 |
 carinas 20 : 2 | 764 : 3 |
 caris 136 : 2 | 403 : 15 | 512 : 17 |
 carmen 122 : 4 | 361 : 1 | 391 :
 3 | 460 : 5 | 475 : 7 | 497 :
 2 | 744 : 8 | 838 : 2 | 854 :
 12 | 893 : 13 | 909 : 4 |
 carmina 11 : 8 | 64 : 4 |
 229 : 4 | 239 : 1 | 369 : 6 |
 395 : 1 | 410 : 4 | 489 :
 14 | 610 : 6 | 618 : 11 |
 620 : 8 | 785 : 11 | 818 : 2 |
 836 : 4 | 902 : 2 |
 carmina mala 689 : 7 |
 carmina, id est, odas, 862 : 4 |
 carmine 30 : 1 | 206 : 10 |
 352 : 9 | 374 : 1 | 408 : 10 |
 424 : 1 | 450 : 8 | 633 :
 5 | 842 : 10 : bis | 844 :
 3 | 852 : 11 | 860 : 2 | 892 :
 3 |
 carminibus 202 : 4 | 364 :
 8 | 395 : 5 | 588 : 5 | 880 :
 2 | 908 : 4 |
 carminis 26 : 1 | 389 : 6 |
 609 : 5 | 694 : 3 | 876 :
 7 |
 carminum 487 : 4 |
 carne 625 : 2 | 718 : 2 |
 carnem 676 : 3 |
 caro, vel charo 393 : 11 |
 623 : 5 |
 Carpathii 333 : 10 |
 Carpathium 171 : 4 |
 carpe diem 48 : 2 |
 carpe viam 701 : 6 |
 carpentes 568 : 2 |
 carpentis 369 : 3 |
 carpere 220 : 8 | 348 : 12 |
 350 : 4 | 402 : 8 |

carperet 552 : 8 |
 carpsisse 662 : 6 |
 Carthagine 610 : 1 |
 Carthagi en 463 : 5 |
 Carthagini 382 : 7 |
 Carthaginis 396 : 3 | 456 :
 3 |
 Carthago 271 : 1 |
 caruere 655 : 9 |
 caruisse 728 : 2 |
 carum caput 690 : 11 |
 carus 119 : 8 | 220 : 3 | 575 :
 15 | 597 : 6 | 825 : 2 |
 casus 661 : 3 | 664 : 8 |
 Calpium 184 : 2 |
 cassa 685 : 6 |
 Cassellus 905 : 1 |
 Cassi 609 : 1 | 746 : 3 |
 casti 384 : 7 |
 castæ 252 : 4 |
 Castalie 264 : 5 |
 castellum 858 : 9 |
 castigator 838 : 7 |
 castigavit 898 : 12 |
 catus 56 : 3 | 405 : 8 | 842 :
 4 |
 cativas 335 : 7 |
 casto 283 : 2 |
 Castor 490 : 13 | 615 : 10 |
 810 : 8 |
 Castore 828 : 3 |
 Castoris 385 : 9 | 490 : 14 |
 castos 496 : 2 |
 castra 5 : 10 | 32 : 1 | 44 : 3 |
 311 : 9 |
 castus 500 : 4 | 891 : 5 |
 casu 189 : 6 | 574 : 14 | 595 :
 1 | 598 : 7 | 820 : 6 |
 casus 512 : 11 | 666 : 7 |
 687 : 1 |
 casus plur. 654 : 8 | 720 :
 2 |
 catellam 808 : 1 |
 catelle 663 : 2 |
 catena 288 : 4 | 741 : 2 |
 catenæ 266 : 3 |
 catenam 565 : 1 |
 catenas 113 : 5 | 200 : 2 | 645 :
 2 |
 catenatus 456 : 6 |
 catenis 140 : 11 | 298 : 7 |
 709 : 2 |
 catervæ 778 : 5 | 848 : 5 |
 catervas 37 : 2 | 356 : 4 |
 403 : 7 | 604 : 5 |
 cathedras 612 : 5 |
 Catii 681 : 5 |
 Catia 546 : 6 |
 Catienis 643 : 17 |
 Catili 75 : 2 |
 catillis 680 : 2 |
 catillum 738 : 5 |
 catini 538 : 7 |
 catino 616 : 7 | 680 : 4 |
 citinum 579 : 2 |
 Catiui 670 : 1 |
 Catonem 820 : 1 |
 Catonibus 864 : 4 |
 Catonis 52 : 6 | 351 : 4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

212: 1 | 326: 2 | 521: 2 |
 220: 2 | 877: 4 |
 catulis 6: 2 |
 catulus 234: 2 | 323: 1 |
 catulus 741: 6 |
 Catulium 602: 4 |
 catus 41: 3 | 301: 4 | 848: 14 |
 cava 476: 3 | 485: 3 |
 Caulacum 89: 3 | 427: 8 |
 cauda 624: 6 |
 caudæ 832: 9 |
 caudam 234: 2 |
 caudam trahat 643: 9 |
 cave 61: 7 | 283: 11 | 454: 9, bis | 642: 7 | 651: 11 | 689: 8 | 755: 1 | 786: 2 |
 caveæ 914: 9 |
 caveant 804: 4 |
 caveas 620: 6 |
 cavebis 708: 13 |
 caverat 268: 8 |
 cavere 238: 8 |
 caver 838: 1 |
 caveto 551: 11 |
 cavis 231: 3 | 303: 5 | 653: 7 |
 cavit 647: 7 | 903: 12 |
 caule 672: 3 |
 caules 540: 12 | 650: 1 |
 caulibus 629: 10 |
 cavo 700: 7 |
 caupo 508: 9 |
 caupona 777: 8 | 803: 8 |
 cauponas 563: 4 |
 cauponibus 557: 1 |
 causa 156: 6 | 540: 4 | 575: 17 | 603: 6 |
 causâ 902: 9 |
 causâ meâ 552: 11 |
 causâ priorem 684: 13 |
 causæ 69: 9 | 507: 10 | 781: 8 | 799: 6 |
 causam 583: 5 | 583: 13 | 736: 4 | 749: 5 |
 caulorum actor 904: 12 |
 causas 146: 2 | 554: 4 | 603: 8 | 685: 4 | 722: 2 |
 causatur 787: 9 |
 causis 744: 7 | 764: 1 |
 cauta 731: 2 |
 cautiis 36: 2 |
 cautos 697: 9 | 839: 11 |
 cautum 199: 9 | 574: 12 |
 cautos 188: 3 | 690: 5 | 690: 11 | 799: 13 | 876: 8 | 895: 11 |
 cavum 762: 11 |
 cavus 702: 9 |
 Cæ 154: 1 | 399: 3 |
 cecidere 164: 3 | 367: 6 | 878: 5 |
 cecidit à cado 279: 5 |
 cecidit à cado 367: 7 | 783: 5 |
 cecinisse 498: 8 |
 cecinit 473: 10 | 594: 2 |
 Cecropiæ 409: 6 |
 Cecropio 149: 3 |
 cedat 323: 6 | 515: 5 |

cedat in altera jura 867: 15 |
 cede 813: 1 |
 cedentem 622: 8 |
 cedere 26: 5 | 288: 6 |
 cederet 618: 13 | 895: 6 |
 cedes 161: 2, 4 |
 ceder 478: 5 | 494: 6 |
 cedet in usum 637: 2 |
 cedit 133: 7 |
 cedro 902: 3 |
 cedunt 679: 5 |
 celabatur 671: 9 |
 celantia 716: 4 |
 celare 691: 6 | 720: 5 |
 celas 497: 4 |
 celat 255: 2 | 419: 1 | 798: 1 |
 celata 402: 5 |
 celeberrima 805: 7 |
 celebrare 30: 1 | 49: 2 | 898: 5 |
 celebret 629: 8 |
 celebris 196: 9 |
 celent 254: 3 | 793: 10 |
 celer 177: 1 | 265: 8 | 301: 6 | 651: 8 |
 celorem 64: 7 | 175: 4 | 200: 1 | 390: 9 | 826: 7 |
 celeres 50: 6 | 63: 1 | 70: 4 | 295: 10 | 323: 8 | 357: 11 | 392: 9 | 396: 1 | 816: 2 |
 celer 60: 4 |
 celeris 352: 8 | 895: 9 |
 celer 525: 9 |
 cella 718: 4 |
 cellis 139: 5 | 586: 6 |
 cellæ 189: 6 | 259: 5 |
 Celse 769: 8 |
 celsi 903: 1 |
 Celfo 768: 1 |
 cellus Apenninus 483: 3 |
 Cellus 743: 11 |
 censebo 790: 3 |
 censet 752: 5 | 860: 8 |
 censer 736: 4 | 758: 10 | 770: 5 | 803: 3 |
 censor 571: 9 | 888: 7 |
 Censore 394: 2 |
 censoris 863: 12 |
 censu 653: 3 | 669: 11 |
 censu tenui 764: 11 |
 censum 620: 1 | 728: 3 |
 census 212: 3 | 906: 3 |
 Centaurea 76: 5 |
 Centauri 367: 7 |
 Centaurus 473: 10 |
 centena 532: 2 |
 centiceps bellua 202: 5 |
 Centimanus Gigas 220: 10 | 265: 1 |
 centum 209: 2 | 218: 1 | 287: 2 | 296: 3 | 348: 1 | 363: 10 | 363: 3 | 464: 3 | 490: 10 | 510: 2 | 510: 7 | 645: 2 | 646: 10 | 696: 2 | 716: 2 | 831: 10 |

832: 3 |
 centum millia 641: 3 |
 Centuriæ 902: 12 |
 Centurionibus 575: 19 |
 cepere 879: 3 |
 cepisset 639: 4 |
 cepit 658: 7 | 844: 6 |
 cera 687: 6 | 758: 7 |
 ceratis 366: 2 |
 Cerberus 233: 5 | 296: 3 |
 cerca 57: 2 | 589: 2 | 589: 4 | 590: 7 |
 cereas 494: 7 |
 cerebri 592: 10 |
 cerebro 222: 8 |
 cerebrosus 558: 9 |
 cerebrum 645: 7 |
 Cererem 334: 5 | 484: 9 | 499: 1 |
 Ceteris 248: 4 | 714: 9 |
 Ceres 384: 4 | 636: 1 |
 cereus flecti in vitium 837: 11 |
 cereus 855: 5 |
 Cerinthe 525: 5 |
 Cerite v. Cautie
 cernere 526: 5 |
 cernis 533: 2 |
 cernitur 665: 2 |
 certa 51: 5 | 58: 1 | 214: 3 | 312: 5 | 549: 9 | 664: 3 | 727: 8 |
 certabitur 684: 10 |
 certam 503: 2 |
 certamen grande 323: 6 |
 ce tamen trepidum 823: 1 |
 certamina 749: 4 |
 certamine 416: 12 | 774: 8 |
 certamine primum 879: 7 |
 certans 684: 2 |
 certant 879: 1 |
 certantem 432: 10 |
 certantia 605: 1 |
 certare 196: 6 | 365: 3 | 468: 16 | 668: 13 | 812: 1 | 819: 4 |
 certas hyemes 66: 5 |
 certat 4: 3 | 172: 5 |
 certatim 558: 5 |
 certavit 892: 3 |
 certe 165: 3 | 597: 12 | 636: 9 | 914: 8 |
 certemus 787: 1 |
 certet 617: 11 |
 certi 514: 4 |
 certior 228: 4 |
 certis rebus 904: 10 |
 certis 577: 8 | 752: 3 | 839: 11 | 867: 11 |
 certius 774: 1 |
 certius 634: 3 |
 certo 335: 7 | 474: 5 | 548: 10 | 643: 5 |
 certum finem 740: 11 |
 certum 691: 2 | 695: 3 |
 certus 478: 6 | 498: 4 |
 certus Apollo 32: 9 |
 certus conviva 766: 1 |

INDEX

cetva 6:2 | 270:9 |
 cervi 380:10 |
 cervice 241:4 | 331:6 |
 741:3 | 745:5 |
 cervice subactâ ferre jugum
 167:2 |
 cervicem 57:2 | 197:5 |
 199:1 | 873:1 |
 cervici 289:3 |
 cervinam pellem 741:5 |
 cervis 217:3 | 483:5 |
 cervius 700:3 |
 cervix 525:13 |
 cervos 301:5 | 390:4 |
 cervus 65:11 | 774:7 |
 cespate 285:4 |
 cespitem 81:3 | 213:1 |
 cessant 321:8 |
 cessantes 132:3 |
 cessantem 352:4 | 792:1 |
 cessare 764:12 | 775:2 |
 868:9 |
 cessas 349:14 | 652:1 |
 741:9 |
 cessat 103:7 | 903:16 |
 non cessat 766:4 |
 cessator 711:6 |
 cessatum 738:9 |
 cessare 819:3 |
 cessavit 857:4 |
 cesserat 152:2 | 616:3 |
 cessisse 812:13 |
 cessisset 584:6 |
 cessit 296:1 |
 cetaria 686:3 |
 Cethegis 864:4 | 876:12 |
 ceu 380:3 |
 Charilus v. Cherilus.
 chari v. cari.
 Charta 600:2 |
 chartæ gen. 569:4 | 784:6 |
 chartæ plural. 397:1 | 900:4 |
 chamæ 840:7 |
 chartis 402:6 | 547:14 |
 553:1 | 555:10 | 831:9 |
 845:3 | 855:10 |
 charus v. carus.
 Charybdi 104:6 |
 Charybdim 385:6 |
 Cherilus 852:8 | 903:16 |
 Chia 464:18 |
 Chize 413:5 |
 Chiti 649:10 |
 chimæra 105:3 |
 chimære 120:9 | 367:8 |
 Chilo 603:4 |
 Chilos 776:1 | 778:5 |
 chiragra 705:1 | 727:3 |
 Chium 320:1 | 714:10 |
 718:6 |
 chlamydem 805:10 |
 chlamydes 756:11 |
 chlamydatum 756:5 |
 Chloæ 92:1 | 289:9 | 290:10, 322:6 |
 Chloen 282:6 | 289:6 |

343:4 |
 Chlora 307:12 |
 Chloris 168:8 |
 chorda 903:7, 15 |
 chordis 398:9 | 531:1 |
 choreas 39:9 |
 choreis 233:1 | 388:2 |
 chori 6:6 |
 choris 196:5 | 260:4 |
 891:2 |
 choro 169:1 | 417:1 |
 choros 20:5 | 374:4 | 392:2 |
 chorus 503:3 | 842:6 |
 861:5 | 890:2 | 898:1 |
 Chremes 429:5 | 880:5 |
 Chremeta 605:3 |
 Chryssippi 642:13 |
 Chryssippo 735:4 |
 Chryssippus 541:11 | 665:2 |
 cibaria 508:12 |
 cibo 447:5 |
 ciboria 178:5 |
 cibum 454:8 | 608:7 |
 621:1 |
 cibus 651:14 |
 Cibyrica 755:2 |
 cicatricum 134:5 |
 cicatrix 564:5 |
 cicere 654:3 |
 cicenis 579:2 | 700:10 |
 894:9 |
 ciceri 563:5 |
 Cicerrus 565:1 |
 cichorea 120:3 |
 ciconia 628:2 |
 cicuta 615:4 |
 cicuta 859:11 |
 Cicuta propr. 645:1 |
 Cicutam propr. viri 653:9 |
 cicutis 437:7 |
 c mex 610:9 |
 cinctus 714:5 |
 cinctus 876:12 |
 cinerem 705:2 |
 cineres 182:5 | 415:5 |
 481:5 | 914:7 |
 cineri 148:5 |
 cinge 361:4 |
 cingentem 341:9 |
 cinifiones 526:9 |
 cinis 490:4 |
 cippus 587:4 |
 circa 16:8 | 75:2 | 98:6 |
 167:5 | 363:1 | 369:4 |
 696:3 | 875:10 | 883:7 |
 Circea 429:2 |
 Circeis 675:1 |
 Circe 489:3 |
 Circeen 73:8 |
 Circes 737:9 |
 circiter 764:2 |
 circo 654:4 |
 circum 575:4 | 576:9 |
 681:11 |
 circum 215:6 | 218:1 | 436:

11 | 543:2 | 578:10 | 651:7 | 665:5 | 714:2 |
 circumagi 592:16 |
 circumdata 526:7, 10 |
 circumgemit 485:7 |
 circumlita 772:3 |
 circumposuisse 680:2 |
 circumponitur 815:10 |
 circumspectemus 862:7 |
 circumsonuit 658:8 |
 circumvagus 484:8 |
 circumvenit 888:2 |
 circumvolat 12:5 | 618:6 |
 circumvolitas 744:5 |
 citam 807:13 |
 cita 141:4 | 217:9 | 506:7 |
 citaret 530:7 |
 cithara 64:4 | 94:4 | 125:4 | 190:5 | 258:3 |
 citharæ 194:4 | 241:6 | 290:1 | 308:6 | 648:11 | 738:9 | 740:8 |
 citharas 648:10 |
 citharæus 903:4 |
 citius 59:4 | 593:7 | 632:4 | 685:5 | 855:2 |
 cito 902:6 |
 citra mare 718:5 |
 citra 514:5 | 604:1 |
 citrea 364:4 |
 citum 488:2 |
 citus 140:9 | 284:3 | 612:6 | 894:12 |
 civem 684:13 | 794:3 |
 cives 11:11 | 573:7 | 573:12 | 729:3, bis | 913:9 |
 civi 122:5 |
 civibus 806:2 |
 civica 744:7 |
 civicam 335:10 |
 civicum 146:1 |
 civiles 287:5 |
 civilia 595:4 |
 civilibus 479:3 | 726:2 |
 civilis 422:9 | 859:5 |
 civitas 371:1 | 482:4 | 484:2 |
 civitatem 355:5 |
 civium 250:1 | 269:8 | 431:3 |
 clade 256:3 | 417:12 |
 clades 277:3 |
 clamabit 910:13 |
 clamans 655:11 |
 clamantibus 644:1 |
 clamas 705:11 |
 clamar 507:2 | 807:7 |
 clament 650:6 | 837:5 |
 clamer 529:7 | 643:13 | 798:13 | 913:9 |
 clamo 617:7 | 822:10 |
 clamor 12:9 | 287:4 | 337:7 | 598:10 |
 clamore 376:9 | 706:9 | 813:10 |
 clamorem 103:1 | 237:7 |

clara

VOCABULORUM OMNIUM.

clarā lucernā 707:7 |
 clarabit 372:4 |
 claram 28:1 |
 clarē 695:3 | 800:7 |
 bis |
 clari 240:2 | 304:7 |
 414:1 |
 clarior 244:2 | 289:8 |
 clavis 390:1 | 898:7 | 912:
 2 |
 clavius 396:5 |
 claro 498:6 | 575:4 | 856:
 1 |
 clarorum 854:4 |
 claros 577:5 |
 clarum 217:9 | 398:2 |
 563:7 |
 clari 336:4 | 354:9 |
 501:2 | 648:3 | 655:7 |
 764:2 | 858:7 |
 classe 141:4 | 276:5 | 298:
 10 | 522:6 |
 classē 655:4 |
 classes 877:12 |
 classico 431:1 |
 classis 66:4 |
 clathros 914:9 |
 claude 284:5 |
 claudens 434:10 |
 claudere 166:6 | 608:5 |
 615:12 |
 Claudī 563:4 | 783:4 |
 Claudī vocat. 770:1 |
 Claudīa 382:11 |
 Claudius 417:9 | 742:2 |
 claudō *nomen* 249:3 |
 claudum 808:7 |
 claves 651:7 | 824:3 |
 clavibus 209:2 |
 clavos 122:6 | 333:5 |
 clausa 542:4 |
 clausas 269:10 |
 claudit 421:6 |
 claustra 298:6 | 787:6 |
 854:9 |
 clausus 708:4 |
 clavum 560:4 | 572:5 |
 573:1 | 704:4 |
 clazomenis 582:4 |
 clemens 298:8 |
 cliens 411:1 | 766:1 | 861:
 6 |
 clientē 225:5 |
 clientem 751:7 |
 clienti 839:10 |
 clientium 227:9 | 240:
 8 |
 clientum 273:4 |
 Clio 49:2 |
 clitellas 562:3 | 735:2 |
 clivos 785:4 |
 clivum 369:9 |
 cloacam 660:8 |
 clune 721:9 |
 clunes 525:13 |
 Clusinis 792:4 |
 clypeo 108:4 |

Horat.

Cnidi 115:2 |
 Cnidius 168:10 |
 Cnidon 352:9 |
 Coa 714:4 |
 coactor 576:13 |
 coactus 69:4 | 550:13 |
 Coe 413:11 |
 Coccei 563:3 |
 Cocceius 559:5 | 9 |
 coco 701:15 |
 cochlea 678:2 |
 cocto 625:1 | 718:6 |
 coctus 207:5 |
 Coctus 319:2 |
 cocant 874:2 |
 coctat 751:1 |
 coelebs 210:4 | 285:1 |
 coelestes 368:2 | 842:7 |
 coelestia 392:9 | 806:3 |
 coelestis 294:2 | 744:11 |
 coeli 495:2 | 569:3 | 701:
 14 |
 Celi *nomen. propr.* 550:9 |
 celibe 732:11 |
 celibis 686:6 |
 celitum 486:4 |
 celo 31:3 | 174:4 | 182:
 7 | 257:7 | 266:4 | 330:
 1 | 397:9 | 444:1 |
 448:2 | 477:1 | 487:
 5 | 557:7 | 677:5 |
 celum 13:5 | 19:10 | 247:
 6 | 450:15 | 472:1 |
 766:3 | 791:1 |
 celum non animum mutant
 779:12 |
 coemens 518:1 |
 coemptas 661:1 |
 coemptis 161:2 |
 coemptos 114:8 |
 cena 579:3 | 700:12 |
 701:17 | 713:2 | 751:3 |
 880:2 | 905:6 |
 cena dubia 632:1 |
 cena brevis 789:6 |
 cenabat 794:8 |
 cenacula 733:2 |
 cenae 354:7 | 699:2 |
 cenam 706:4 | 765:13 |
 cenamus 716:3 |
 cenant 565:6 | 566:3 |
 840:4 |
 cenantes 557:5 | 714:8 |
 cenantibus 715:3 |
 cenare 551:12 | 748:2 |
 cenarum 675:3 | 822:1 |
 cenas *verb.* 765:11 |
 cenat 758:1 | 867:9 |
 cenatus 608:7 |
 cœnem 660:1 |
 cœnes 815:5 |
 cœnis 209:4 | 711:9 |
 cœno *nomen.* 706:1 |
 cœperis 650:2 | 825:4 |
 cœperunt 540:1 | 588:14 |
 cœpi 597:8 |
 cœpit 595:7 | 697:5 | 739:

9 | 794:1 | 838:10 | 843:
 8 | 845:4 | 858:10 | 874:
 11 | 891:6 |
 coëreat 464:9 |
 coërees 44:5 | 232:3 |
 543:1 |
 coëret 229:1 | 537:6 |
 586:3 | 653:12 |
 coëcui 898:11 |
 coetus 248:1 |
 cogas 852:3 |
 cogat 757:1 |
 cogemus 556:2 |
 cogere 255:3 | 530:4 |
 775:2 |
 cogitis 512:2 |
 cogis 801:11 |
 cogit 912:2 |
 cogi 736:6 | 824:8 |
 cogitur 162:1 |
 cogit 290:9 | 308:3 | 573:
 10 | 770:2 |
 cogit, pro, colligit 910:
 4 |
 cogitat 740:5 | 885:5 |
 cogitet 191:2 |
 cognata 665:4 | 698:14 |
 cognati 593:10 |
 cognatis 642:14 |
 cognato um 865:11 |
 cognatos 513:3 | 669:3 |
 cognitor 685:8 |
 cognomen 536:2 | 629:4 |
 641:6 | 785:3 |
 cognomine 863:3 |
 cognoscere 852:4 |
 cogor 127:5 |
 cohæredum 691:9 |
 cohæres 687:6 |
 cohibebor 236:1 |
 cohibent 106:2 | 266:3 |
 672:2 |
 cohibentia 854:9 |
 cohibentes 390:4 |
 cohibere 306:4 |
 cohibet 7:2 |
 cohors 19:3 | 232:6 | 486:
 8 | 743:2 |
 cohortes 261:5 |
 cohortem 583:14 |
 cohorti 760:5 |
 cohortis 237:2 |
 coibat 891:5 |
 Cois 527:1 |
 coit 745:3 |
 Colchi 382:1 |
 Colchica 199:3 |
 Colchicis 446:2 | 490:
 6 |
 Colchis 486:6 |
 Colchos v. Iolchos.
 Colchus 237:1 | 882:4 |
 colendi 495:2 |
 coli 270:1 |
 colis 208:4 |
 colit 133:2 |
 colla 195:8 | 710:10 |

DDDDdd

INDEX

collata 259: 10 |
collatis 873: 3 |
collaudem 175: 16 |
colle 860: 11 |
collecta 740: 8 | 775: 3 |
858: 1 |
collectos 793: 2 |
collectus 547: 9 |
collega 574: 1 |
collegam 826: 10 |
collegia 516: 1 |
collegisse 3: 1 |
collegit 777: 9 |
colles 85: 3 | 410: 6 | 497: 1 | 743: 1 |
collibuller 530: 6 |
collibus 385: 3 |
collige 617: 13 | 841: 1 |
colligis 780: 1 |
colligit 677: 10 | 837: 8 |
collines 65: 2 |
collita 736: 2 |
colo 251: 6 | 436: 9 | 662: 6 |
collocare 405: 10 |
colludere 87: 7 |
coliam 349: 16 | 387: 7 |
798: 14 |
colyria 559: 7 |
coloni 206: 5 |
colono 171: 3 |
colonum 635: 2 |
colonus 131: 2 | 616: 7 |
Celophen 776: 3 |
color 57: 5 | 154: 4 | 404: 4 | 414: 4 | 470: 10 |
489: 7 | 613: 8 | 805: 2 |
colere 163: 2 | 168: 2 |
colores 270: 4 | 753: 11 |
799: 1 | 879: 9 |
colori 893: 9 |
coloribus 395: 1 | 744: 4 |
colubra 590: 6 |
colubros 72: 4 |
columba 483: 6 |
columbam 379: 3 |
columbas 140: 9 |
columbi 772: 1 |
columbino 677: 10 |
columbis 9: 6 |
columnen 219: 6 |
columnæ 905: 3 |
columnam 132: 2 |
columnas 225: 1 |
colunt 828: 5 |
coma 86: 4 | 322: 4 |
comæ 373: 7 | 391: 6 | 404: 3 |
comant 23: 4 | 193: 8 | 361: 4 | 469: 15 |
comas 352: 6 | 840: 4 |
comibeter 142: 2 |
comelenda 761: 9 |
comedunt 795: 3 |
comes 109: 7 | 384: 10 |

428: 3 | 550: 4 | 577: 16 |
701: 6 | 712: 9 | 807: 11 |
869: 1 |
comes exterior 683: 14 |
comestibere 363: 6 |
comica res 879: 12 |
comicus 690: 8 |
comis 117: 2 | 552: 4 | 605: 4 | 606: 9 | 609: 4 | 720: 7 | 865: 8 |
comitem 133: 3 | 811: 10 |
comites 32: 7 | 220: 8 | 295: 9 | 400: 8 | 409: 1 | 557: 6 | 587: 16 | 639: 6 |
comiti 768: 2 |
commendare 802: 8 |
commendat 809: 7 | 855: 1 |
commendes 815: 4 |
commendet 793: 8 |
communiuas 509: 10 |
commixit 533: 5 |
commiserit 899: 7 |
commisile 888: 1 |
commisit 175: 1 | 416: 10 |
commisita 538: 10 | 551: 10 |
814: 12 | 890: 9 |
commisiti 400: 3 |
commisilum 348: 7 | 812: 8 |
commisita 603: 4 |
committenda 852: 6 |
committere 111: 7 | 333: 4 |
committres 708: 12 |
committus Scenæ 882: 11 |
commoda 720: 7 | 789: 8 |
828: 1 | 860: 13 | 888: 8 |
commodet 727: 12 |
commodis 321: 1 |
commodius 578: 7 | 633: 2 |
commodus 394: 1 | 770: 9 |
852: 2 | 895: 5 |
commôrit 617: 7 |
commotæ mentis 665: 2 |
commotus 657: 2 |
commune 212: 4 | 587: 2 |
communi 536: 10 | 696: 5 |
644: 2 |
communia 824: 4 | 883: 3 |
communibus 774: 7 |
communiter 482: 1 | 736: 8 |
comœlia 544: 2 | 548: 8 |
602: 1 | 846: 4 | 880: 4 | 897: 5 |
comparat 433: 8 |
comparet 514: 10 | 835: 6 |
comparis 167: 2 |
compede 126: 6 | 407: 8 |
441: 2 | 742: 3 |
compedibus 802: 1 |
compellens 584: 6 |
compellat 762: 12 |

compellarer 667: 5 |
compenset 556: 14 |
competit 828: 10 |
compescat 781: 8 |
compescere 70: 2 | 237: 7 |
741: 2 |
compescere 719: 11 |
compesceret 589: 3 |
compescet 804: 9 |
compescit 206: 2 |
compulsi 515: 7 |
compent 512: 8 |
compita 641: 6 | 665: 5 |
668: 1 | 728: 9 |
compere 851: 4 | 891: 3 |
compescit 454: 7 |
complexus 561: 7 |
complexures 612: 1 |
compone 316: 1 |
componere 356: 3 | 514: 11 |
545: 4 | 559: 6 | 618: 11 |
646: 12 | 736: 6 | 854: 5 |
875: 13 |
compono 725: 6 | 862: 4 |
componunt 828: 6 | 863: 8 |
comportatis 740: 5 |
comportet 648: 10 |
compos 578: 11 |
composita 40: 4 |
compositis 420: 4 | 583: 11 | 649: 5 |
compulsum 837: 2 |
compofitus 583: 11 |
compotit 593: 11 | 613: 3 |
compressis 555: 9 |
compti 720: 1 |
comptos 400: 5 |
compulsi 96: 4 |
conamur 27: 2 |
Concanum 261: 1 |
concedas 537: 12 |
concedere 555: 11 | 556: 2 |
668: 5 | 866: 2 |
concedes 761: 3 |
concedi 904: 11 |
conceditur 749: 8 |
concentum 789: 2 |
concessa 554: 1 |
concesserat 108: 6 |
concessere 90: 3 |
concha 532: 1 |
conchæ 674: 1 |
conchis 179: 1 |
conchyliia 435: 3 | 631: 3 |
674: 3 | 716: 3 |
concidit 310: 3 |
conciunt 52: 1 |
conciliatur 890: 5 |
conciio 340: 5 | 383: 4 |
concines 369: 7 | 370: 5 |
concinna 76: 2 |
concinunt 836: 9 |
concinunt 535: 6 | 603: 3 |
concupit 199: 4 |
concita 308: 2 |

VOCABULORUM OMNIUM.

concitet 132: 4 |
 conclave 702: 6 |
 concludere 548: 3 |
 conclusas 546: 8 |
 conclusus 551: 2 |
 concordia discors 732: 3 |
 concedere 697: 7 |
 concubitu 908: 1 |
 concupiveris 440: 1 |
 concurrant 574: 4 |
 concurrat 850: 4 |
 concurrat 906: 6 |
 concursus 599: 1 |
 concussa 567: 3 |
 concute 534: 1 |
 concutitur 129: 2 |
 condere 43: 2 |
 conderet 704: 5 |
 condēs 911: 5 |
 conder 754: 5 |
 condiderit 620: 8, 10 |
 condit 4: 4 | 214: 3 |
 463: 6 |
 cond: 744: 8 |
 condiscat 245: 3 |
 condiscere 408: 8 |
 condit 432: 5 |
 condit quique diem, &c.
 385: 3 |
 condita 414: 2 | 552: 3 |
 842: 12 |
 conditi 455: 4 |
 conditio 719: 13 | 729: 1 |
 conditio 844: 2 |
 conditionibus 4: 7 | 269:
 1 |
 condito 499: 4 |
 conditor 907: 6 |
 conditum *penult. longa* 7: 61
 17 |
 conditum *penult. brevis*, 84
 1 |
 conditus 567: 7 |
 conio 725: 6 |
 consoluat 512: 10 |
 conducat 890: 4 |
 conducere 731: 6 |
 conducti 910: 16 |
 conductis 518: 1 |
 conducto 733: 3 |
 conductum 705: 4 |
 condunt 828: 6 |
 tener 617: 3 | 770: 3 | 837:
 6 |
 confecta 854: 8 |
 confectus 524: 8 |
 confectum 781: 1 |
 confice 594: 1 |
 conficiens 582: 6 |
 confunder 74: 2 |
 confusa 849: 3 |
 confusum 679: 2 |
 confusus 588: 14 | 891: 11 |
 congesta 508: 12 |
 congestis 511: 13 |
 conjugē 256: 5 | 267: 4 |
 843: 1 |

conjugibus 352: 6 | 401:
 7 |
 conjugis 6: 1 | 231: 4 | 271:
 3 |
 conjurat 909: 7 |
 conjurata 63: 5 |
 conjux 331: 4 | 685: 1 |
 707: 5 |
 connectere 861: 14 |
 conepeum 462: 6 |
 conot 726: 5 |
 conscia 529: 7 | 708: 5 |
 conscientia 446: 7 |
 conscio 278: 7 |
 conscire 729: 11 |
 conscripti 900: 8 |
 consecrat 397: 7 |
 consensit 814: 7 |
 consensit 222: 3 |
 consenuit 268: 3 |
 consuevus 587: 1 | 709: 11 |
 considere 586: 5 |
 consili 264: 9 |
 consilia 469: 11 | 812: 3 |
 consiliantibus 251: 8 |
 consiliis 192: 6 | 378: 6 |
 412: 5 |
 consilio 272: 1 |
 consilium 262: 1 | 327: 4 |
 417: 13 | 555: 4 | 640:
 4 | 663: 9 | 726: 10 |
 consistere 514: 5 | 592: 8 |
 constitimus 597: 7 |
 constitit 680: 9 |
 consociare 160: 3 |
 consolor 581: 6 |
 consortem 338: 9 |
 conspectus 893: 1 |
 conspexerit 754: 6 |
 conspexit 764: 4 |
 conspiciat 284: 2 | 795: 9 |
 conspicium 311: 5 |
 conspuer 685: 11 |
 constanter 703: 6 |
 constanti 281: 6 |
 constantia 478: 5 |
 constantior 705: 4 |
 constare 728: 3 |
 constar 673: 7 |
 constet sibi 883: 2 |
 consisterint 38: 4 |
 constituit 445: 1 |
 contrictos 572: 3 |
 constructus 510: 1 |
 construxit 648: 2 |
 consueris. pro, consueveris
 585: 3 |
 consuetudo 534: 2 |
 consul 403: 3 |
 consularis 215: 4 |
 consule *nomen*, 146: 1 |
 286: 6 | 307: 4 | 324: 5 |
 473: 3 | 524: 7 |
 consue, *verb.* 655: 6 |
 consulenti 149: 5 |
 consuler 655: 5 |
 consulis, *num.* 352: 4 |

consulis, *verb.* 804: 1 |
 consult 698: 2 | 798: 5 |
 consulta 799: 4 |
 consulti 861: 15 |
 consultis 866: 19 |
 consulto 601: 6 |
 consultor 506: 9 |
 consultus 127: 3 | 507: 7 |
 consultus juris 904: 11 |
 consumere 677: 2 | 738: 4 |
 consumeret 633: 3 |
 consumet 594: 5 |
 consumimus 863: 10 |
 contagia 486: 9 | 781: 6 |
 contaminato 139: 8 |
 contemnas 727: 1 |
 contemnat 550: 8 | 728:
 10 |
 contemnere, *infinit.* 511: 8 |
 710: 3 |
 contemnere, *futur.* 640: 1 |
 c. nemini 792: 2 |
 contemplare 526: 2 |
 contemplaris 353: 7 |
 contemplor 511: 10 |
 contemptis 610: 8 |
 contempto 443: 2 |
 contemptum 685: 6 |
 contendat 240: 8 | 798:
 14 |
 contendere 595: 7 | 726: 14 |
 773: 11 | 811: 8 |
 contendit 486: 5 |
 contenta 476: 8 |
 contento 532: 3 |
 contento fure 705: 6 |
 contento populi 701: 3 |
 contentus 506: 2 | 515: 4 |
 553: 8 | 577: 10 | 608: 6 |
 610: 5 | 634: 10 |
 cont. euit 812: 13 |
 contigit 603: 3 | 681: 10 |
 740: 1 | 848: 16 |
 contingente 227: 6 |
 continger 736: 3 |
 contingat 747: 4 |
 contingere 649: 5, 8 | 681:
 4 | 909: 8 |
 continger 876: 13 |
 contingis 698: 3 |
 contigit 795: 7 | 806: 5 |
 contingunt 803: 9 |
 continuat 702: 1 |
 continuum 313: 6 |
 continui montes 796: 5 |
 continuit 134: 9 |
 continuō 573: 2 | 577: 14 |
 652: 6 | 716: 5 |
 contra *adv.* 520: 5 | 533: 3 |
 548: 1 | 645: 6 | 659: 7 |
 805: 4 |
 contra 264: 1 | 427: 2 |
 443: 5 | 468: 5 | 506: 5 |
 517: 2 | 571: 11 |
 contraxit 243: 1 | 313: 3 |
 750: 6 | 861: 8 |
 contract 626: 2 |

D DDddd ij

INDEX

contractum 708: 6 |
contractus 761: 2 |
contrahes 190: 10 |
contraria 519: 8 |
contractus 472: 1 |
contractatus 825: 3 |
contremuit 195: 4 |
contristat 509: 3 |
contuderit 373: 4 | 768: 5 |
contudit 275: 6 | 705: 2 |
 828: 8 |
contulerim 561: 8 |
contulerit 563: 7 |
contumelia 469: 12 |
contundet 452: 6 |
conveniat 745: 2 |
convenienter 772: 8 |
convenientia 882: 5 | 900: 10 |
conveniet 774: 15 | 892: 9 |
convenisse 834: 1 |
convenit 583: 1 | 679 | 6 |
 718: 6 |
conveniunt 257: 3 |
conventu 583: 14 |
conversa 483: 1 | 805: 5 |
conversus 887: 14 |
converto 309: 8 |
convertere 451: 8 |
converteret 849: 4 |
convicia 584: 4 |
convictor 574: 8 |
convictore 552: 10 |
conviva 107: 5 | 471: 4 |
 515: 5 | 611: 2 | 635: 6 |
 676: 1 | 699: 5 | 720: 7 |
 748: 1 | 785: 9 |
convivae 717: 6 | 860: 4 |
convivam 702: 4 | 706: 8 |
 713: 3 |
convivas 566: 3 |
convivatoris 720: 4 |
convivia 27: 10 | 557: 8 |
 751: 5 | 819: 14 |
convivis 630: 6 |
convivium 468: 1 |
Coo 674: 2 |
cooperto 619: 3 |
copia 73: 2 | 211: 2 | 501: 12 |
 510: 14 | 627: 2 |
 780: 2 | 783: 7 | 793: 1 |
 817: 9 | 806: 6 |
copiam 354: 1 |
copias 417: 13 |
copula 59: 2 |
coquat 889: 4 |
coquite 927: 1 |
coquitur 718: 6 |
cor 641: 8 | 657: 6 | 880: 9 |
coram 278: 7 | 550: 14 |
 552: 9 | 555: 2 | 763: 4 |
 807: 2 | 89: 3 |
Corano 687: 9 | 688: 5 |
corde 93: 2 |
cordi est 73: 2 |

Corinthi 29: 1 |
Corinthum 806: 5 |
Corinthus 849: 1 |
corio 689: 16 |
coria 629: 5 | 796: 9 |
cornibus 302: 4 |
cornicis 415: 2 |
cornicula 744: 3 |
cornix 315: 5 | 346: 7 |
cornu, 1, vasculo, 629: 9 |
cornu 73: 4 | 78: 3 | 234: 1 |
 501: 12 | 547: 12 | 564: 3 |
 617: 14 |
cornu p.o copia pleno: 783: 7 |
cornua 327: 6 | 349: 4 |
 350: 12 | 454: 10 | 436: 7 |
cornuum 150: 2 |
corona 32: 4 | 499: 1 | 894: 10 |
coronae 143: 2 | 347: 10 |
coronae, 1, cactus 813: 10 |
 906: 1 |
coronam 74: 6 | 101: 3 |
 606: 5 | 862: 9 |
coronantem 331: 8 |
coronari 723: 10 |
coronas 179: 2 | 305: 9 |
 662: 6 |
coronatus 175: 2 |
coronet 814: 6 |
coronis 405: 5 |
corpora 447: 2 |
corpore 142: 2 | 156: 8 |
 259: 8 | 381: 11 | 522: 2 |
 533: 10 | 575: 13 | 668: 10 |
 708: 12 | 740: 3 |
 762: 9 | 768: 7 |
corpore 436: 3 |
corporibus 270: 3 |
corporis 502: 4 | 526: 1 |
 826: 6 |
corpus 130: 3 | 445: 3 |
 512: 10 | 614: 5 | 632: 1 |
 8 | 634: 9 | 712: 3 | 727: 3 |
 746: 6 | 842: 13 |
corrector 842: 1 |
correctus 794: 11 |
correptus 662: 7 |
corrigere 911: 7 |
corrigere 96: 6 |
corripuit 19: 5 |
corruper 750: 9 |
corrumpam 597: 2 |
corrupta 521: 9 |
corruptus 568: 2 |
corruptorem 708: 8 |
corruptus 624: 5 |
corruptus index 622: 4 |
corrice 290: 12 | 554: 8 |
co titem 256: 4 |
Co vino 215: 6 |
Corvus 601: 9 |
co vorum 500: 2 |
coryes 799: 11 |

corusco 128: 1 |
corvum 346: 2 | 687: 8 |
corvus 807: 9 |
Corybantes 68: 3 |
Corycio 679: 3 |
costum 244: 4 |
cote 183: 3 |
cote hurni 809: 3 |
cothurnis 564: 9 |
cothurno 149: 3 | 897: 4 |
Cotillus v. Curtillus.
cotis 899: 10 |
Cotifontis 287: 6 |
Cotyia 492: 4 |
Cragi 87: 1 |
Cranioe 735: 4 |
cras 33: 4 | 39: 6 | 302: 3 |
 315: 1 | 316: 1 | 357: 1 |
 580: 1 | 659: 6 | 696: 4 |
 732: 9 | 749: 5 | 798: 10 |
crassa 532: 2 |
crassa Minerva 621: 5 |
crasse 837: 1 |
crassi 677: 6 |
Cralli, propr. 267: 4 |
crasso aere 873: 6 |
crassum unguentum 905: 5 |
crassina 393: 1 |
cratene 317: 5 | 680: 7 |
Craterum 652: 7 |
cratibus 434: 10 |
Cratino 818: 1 |
Cratrus 544: 1 |
creandis 739: 13 |
creantur 378: 11 |
crebris 97: 2 |
crebro 725: 1 |
credam 480: 13 | 769: 2 |
credas 398: 6 | 631: 1 | 634: 12 |
 797: 8 | 810: 2 | 839: 7 |
credat 568: 7 | 708: 10 |
crede mihi 701: 6 |
crede 165: 5 | 550: 3 | 585: 4 |
 618: 1 | 643: 8 | 645: 7 |
 659: 6 | 747: 7 | 771: 4 |
credebat 616: 3 | 865: 4 |
credere 519: 3 | 728: 8 | 765: 2 |
 851: 1 |
credere 182: 1 |
credere 576: 7 |
credi 902: 10 |
credibile 596: 7 |
crediderim 198: 5 | 735: 5 |
crediderit 814: 7 |
credidimus 206: 4 |
credidit 270: 10 | 347: 6 |
 447: 9 | 647: 6 |
credis 728: 2 | 733: 13 | 753: 1 |
 783: 7 | 818: 1 | 866: 10 |
credite 836: 2 | 890: 2 |
credite 230: 1 | 808: 1 | 873: 6 |
creditor 644: 4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

creditur 672:9|846:3|
 creditum 16:3|95:6|
 credo 633:1|647:3|690:
 4|708:3|
 credula 482:3|365:2|483:
 7|
 credulum 282:9|
 credulus 24:1|
 cremaco 381:3|
 crematos 494:10|
 Creontis 449:6|
 crepante 485:4|
 crepat 76:2|642:2|766:
 10|
 crepent 894:7|
 erepidas 541:11|
 crepuit 222:7|
 cretcam 360:5|
 crescent 686:3|
 crescentem 311:3|390:8|
 690:15|
 cretcere 840:1|
 cretic 54:4|156:5|183:
 4.5|331:4|470:8|
 732:3|863:3|
 crescunt 312:11|339:3|
 Cressa 136:7|289:9|
 creta 470:10|
 Creta 661:2|
 Cretam 464:3|
 Creten 548:2|
 Creticum 100:2|
 crevere 422:5|891:14|
 crevit 380:6|381:1|672:
 3|
 crimina 526:5|815:8|
 crimine 665:2|895:10|
 criminibus 283:1|
 criminofis 67:2|
 crine 124:2|197:2|
 crinem 306:4|
 crines 65:2|232:4|264:
 6|389:2|400:6|405:
 7|445:6|
 crinibus 74:7|169:4|
 Crispe Sallusti 155:2|
 Crispini 155:6|707:4|
 Crispinum 543:6|
 Crispinus 546:3|
 critici 833:2|
 croco 679:3|
 crocodili 471:1|
 crocum 837:4|
 Cræsi 776:2|
 cruce 537:9|707:6|799:
 11|
 cruciaverit 519:6|
 crucier 610:9|
 cruda 295:8|
 cruce bovis. *Epoë.* 8.
 crudeles 808:7|
 crudelior 719:9|
 crudelis 404:1|
 crudi 758:6|
 crudis 543:2|
 cruenta 183:3|
 cruentæ 246:7|

cruentis 658:8|
 cruento 206:6|843:9|
 cruentum 12:10|
 cruentus 683:12|
 crumena 747:5|
 cruor 438:3|457:7|588:
 14|
 cruore 153:8|199:2|490:
 3|491:7|
 cruorem 664:8|
 cruoribus 148:2|
 cruoris 914:12|
 crura 234:3|441:2|
 crure 527:2|808:5|
 cruribus 236:2|529:8|
 535:3|
 crus 525:5|526:3|572:
 7|
 crustis 732:1|
 crustula 508:5|677:1|
 cubans 702:3|
 cubantis 72:7|666:4|
 cubat 593:1|860:11|
 cubet 440:4|470:5|
 cubili 422:7|
 cubilia 484:4|539:3|
 cubilibus 450:5|
 cubital 662:5|
 cubito 103:2|686:1|
 cubitum 676:1|
 cucullum 584:6|
 cui, id est, alicui 535:2|
 910:11|
 cui 11:9|23:4|94:3|
 95:1|126:2|149:6|
 215:8|241:3|278:5|
 302:4|313:7|344:6|
 356:12|375:5|410:5|
 463:3|
 cuicumque 812:1|
 cuilibet 757:3|856:8|
 cui volet 757:4|
 cuiquam 547:13|550:13|
 867:13|
 cuique 596:7|659:6|
 699:4|775:3|900:10|
 cuivis 806:5|
 cujus 49:3|166:5|629:
 7|764:9|
 cuiusque 887:4|
 culices 558:2|
 culinae 689:13|
 culinam 561:2|566:1|
 culmo 676:1|
 culpa 27:5|336:8|457:
 2|692:7|729:11|815:
 7|
 culpabit 911:15|
 culpæ fugæ 875:9|
 culpæ 277:1|348:6|379:
 7|771:1|
 culpam 384:10|895:15|
 culpante 242:7|551:8|
 culpantur 639:1|
 culpari 384:6|547:3|
 culpas 297:3|422:2|
 culpatur 518:3|

culpa 781:5|
 cultello 764:6|
 culti 495:3|
 cultis 417:7|
 cultor 127:1|882:3|
 cultro 598:7|
 culta 864:10|
 cultum 669:10|
 cultura 334:6|815:14|
 culturæ 727:12|
 cultus 37:2|41:2|379:
 5|400:7|630:3|683:
 10|
 cultulis 119:6|911:3|
 cum re, i, cum opibus
 683:5|
 cum *propof.* 6:6|54:3|
 74:2|76:5|78:2|82:
 1|94:4|121:3|321:
 9|353:3|549:1,3|
 533:7|554:1|
 cum pace deliab. flum. 556:
 5|
 cum quo 175:1|
 cum *coni.* 9:3|32:3|57:
 1|62:4|77:2|84:
 2|98:4|114:8|126:5|
 447:1|&c.
 cum femel 447:5|
 Camas 792:6|
 cumeram 762:8|
 cumeris 510:10|
 cuminum 820:6|
 cuncta 151:3|240:3|393:
 3|403:2|406:3|671:
 6|681:7|762:12|776:
 4|781:3|
 cunctantem 383:11|
 cunctetur 528:12|
 cuncti 837:6|
 cunctos 503:1|552:1|
 cunctum 644:2|
 cunctos 132:6|
 cunque 26:2|32:6|39:
 7|67:2|104:2|124:
 5|687:3|
 cunque pro quodocunque.
 Cupennius v. Capiennius.
 cuperem 854:11|
 cupiam 596:8|
 cupiat 573:4|753:5|
 cupide 839:6|
 cupiane 313:3|
 cupidine falso. *decepta pars.*
 511:4|
 cupidine misero fervet. 727:
 5|
 cupidinem 167:9|
 Cupidin m. lentum 413:3|
 cupidi ibus 528:1|710:
 3|
 Cupidinis 337:12|492:5|
 cupidum 79:1|362:5|
 cupido *subst.* 12:5|183:
 7|216:1|816:10|
 cupido *adj.* 617:6|
 cupidus 27:2|

INDEX

cupidum 614: 3 | 633: 9 |
 866: 16 |
cupidus 738: 1 | 837: 13 |
cupio s 700: 12 | 702: 1 |
 706: 1 | 753: 3 | 858:
 10 |
Cuprentinus 521: 6 |
cuprentium 311: 8 |
cupret 801: 1 | 863: 11 |
cupimus 535: 12 |
cupio 592: 4 |
cupis 592: 13 | 866: 8 |
cupit 568: 7 | 740: 6 | 875:
 7 | 914: 1 |
cuppa portare magistrā 635:
 10 |
cupressi 39: 4 |
cupressio 902: 3 |
cupressos 208: 5 |
cupressum 874: 9 |
cupressus 387: 6 |
cupressus acc. plur. 445:
 8 |
cur 34: 2 | 35: 1, 3, 6, bis |
 69: 9 | 125: 3 | 192: 7 |
 219: 3 | 244: 5, 7 | 321:
 7 | 365: 5, bis, 7 | 405:
 1, 2 | 440: 3 | 510: 10 |
 517: 5 | 533: 2 | 541: 10 |
 550: 10 |
cur, i, ut, vel propter quod
 770: 7 |
cura carentis 895: 9 |
cura nom. 55: 4 | 62: 1 |
 132: 4 | 217: 2 | 243: 8 |
 311: 3 | 415: 6 | 681: 10 |
 685: 6 | 691: 1 | 773: 3 |
 787: 3 | 844: 1 | 902: 3
 1 |
cura verb. 677: 2 |
curabis 316: 2 | 883: 8 |
curae erat 671: 6 |
curae 382: 13 | 408 | 10 | 573:
 7 | 588: 4 | 745: 1 |
curam 464: 11 | 573: 5 |
 677: 2 | 681: 2 | 712: 3
 8 | 718: 9 | 747: 6 | 749:
 9 | 811: 3 |
curanda cure 738: 6 |
curandi 739: 8 |
curantem 746: 5 |
curare pelliculam 685: 8 |
curare 217: 6 | 573: 10 |
 833: 2 |
curantur 866: 11 |
curarum 411: 6 | 744: 10 |
curas nom. 33: 3 | 193: 2 |
 215: 6 | 287: 5 | 305: 6 |
 327: 3 | 474: 2 | 527: 10 |
 740: 4 | 778: 9 | 793:
 6 | 816: 11 | 819: 8 |
curas verbum. 355: 6 |
 783: 15 | 797: 6 | 814:
 2 |
curat 119: 3 | 201: 4 | 270:
 7 | 808: 4 | 830: 9 | 899:
 3 |

curata 632: 4 | 747: 9 |
curatoris 733: 13 |
curem 875: 13 |
cures 728: 7 | 781: 7 | 803:
 5 |
curet 385: 2 | 502: 11 | 868:
 8 | 913: 9, 10 |
curia 268: 2 |
curiae 149: 5 |
Curis 730: 3 |
curiosus 494: 8 |
curis 89: 7 | 861: 11 | 865:
 11 |
Curium 53: 4 |
curo 145: 1 | 640: 6 | 725:
 5 | 743: 2 |
curras 112: 5 |
currat 601: 1 | 660: 4 |
curtebat 331: 3 | 665: 6 |
currans 446: 6 |
currente 292: 5 | 874: 12 |
currentia 742: 4 |
currere 513: 6 | 591: 3 | 599:
 2 | 702: 6 |
curreret 651: 8 |
currere 739: 3 |
curriculo 2: 2 |
curtis 728: 5 |
currit 168: 3 |
curru 56: 2 | 91: 1 | 280:
 7 | 373: 1 | 497: 3 | 572:
 3 | 796: 7 | 847: 3 |
currum 128: 3 |
currunt 508: 10 | 519: 8 |
 779: 2 |
curtus 64: 1 | 463: 2 | 514:
 12 |
curtiant 406: 4 |
curtitur 701: 20 |
curtus 500: 2 | 689: 11 | 813:
 8 | 909: 8 |
cursum 878: 2 |
curtus 26: 6 | 127: 4 |
curtabit 649: 19 |
curtae 339: 4 |
curtatus 733: 5 |
Curtillos 718: 10 |
curtis 598: 3 |
curto mulo 578: 1 |
curva 352: 7 |
curvae 42: 2 |
curvans 126: 8 |
curvat 293: 5 |
curvatos 371: 7 |
curvet 676: 3 |
curvis 452: 1 |
curvo 383: 14 | 466: 11 |
 859: 2 |
curule 757: 3 |
culpae 387: 4 | 614: 10 |
custode 111: 5 | 422: 8 |
 802: 1 | 837: 9 |
custodem 309: 6 | 854: 9 |
custos 135: 6 | 410: 4 |
 526: 9 | 546: 5 |
custodia 726: 8 |
custodiet 617: 2 |

custodis nom. 554: 6 |
custodis verb. 649: 18 |
 61: 12 |
custodit 342: 6 |
custos 51: 3 | 223: 3 | 266:
 2 | 328: 4 | 383: 2 | 693:
 6 | 726: 3 | 893: 12 |
cute 738: 6 | 809: 7 |
cure bene curatā 747: 9 |
curum 108: 6 | 914: 12 |
cyathis 321: 1 |
cyathos 510: 12 | 579: 4 |
cyathos 287: 1 | 321: 3 |
cyathum 114: 3 |
Cycladas 62: 3 | 352: 10 |
cyclaeus 884: 2 |
Cyclopa 564: 8 | 864: 12 |
Cyclope 885: 6 |
Cyclopus 21: 2 |
Cydonio 400: 9 |
cygni 374: 9 |
cygnum 368: 9 |
Cylenae 473: 7 |
cymba 162: 4 |
Cynaræ 362: 4 | 414: 9 |
 762: 6 | 789: 4 |
Cynaram 414: 8 |
Cynicum 804: 8 |
Cynithæ 352: 8 |
Cynthum 86: 1 |
Cypri 15: 1 |
Cypria 4: 8 | 364: 4 |
Cypriæ 318: 3 |
Cypron 116: 1 |
Cyprum 80: 3 | 343: 1 |
Cyri propr. 125: 6 |
Cyri reg. 157: 11 |
Cy-o reg. 355: 7 |
Cyrum 74: 4 |
Cycus propr. 125: 6 |
Cytherea 20: 5 |
Cythereæ 300: 1 |

D.

D 320: 5, 6, bis | 715:
 5 | 890: 9, bis |
dacat 289: 3 | 587: 5 | 812: 2 |
d-bimus 371: 1 |
dabis 555: 5 | 760: 2 |
dabit 11: 9 | 39: 7 | 687:
 9 | 688: 7 | 757: 3 | 877:
 2 |
dabitur 683: 8 | 876: 13 |
dabunt 370: 3 |
Daci 287: 6 |
Dacis 698: 4 |
Dacus 131: 5 | 137: 2 | 276: 4 |
Dactilea 366: 2 |
Dactileo 236: 6 |
Dedatus 19: 6 |
Dalmatico 150: 1 |
Dama 691: 3 | 707: 13 |
dama 10: 2 |
Damæ propr. 573: 11 | 654:
 1 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Damalin 138 : 1 |
 Damalis 137 : 3 | 138 : 2 |
 Damalippe 640 : 3 | 669 :
 11 |
 Damalippi 644 : 4 |
 Damalippus 644 : 3 |
 damna 381 : 9 | 392 : 9 |
 damnaris 665 : 3 |
 damnati 647 : 1 |
 damnatum 252 : 4 |
 damnatus 208 : 1 |
 damnis 767 : 3 | 808 : 3 |
 damno 523 : 1 | 637 : 7 |
 damnoia 280 : 8 | 811 : 1 |
 840 : 1 |
 damuose 716 : 10 |
 damnum 270 : 4 | 667 : 8 |
 774 : 1 | 800 : 4 |
 damus 536 : 2 | 551 : 8 | 874 :
 1 |
 Danaen 309 : 1 |
 Danai 207 : 5 | 296 : 9 |
 danda 646 : 7 |
 dandus 837 : 5 |
 dant 109 : 3 | 508 : 5 |
 dante 805 : 1 |
 dantis 833 : 8 |
 Danubium 423 : 2 |
 dapem 177 : 5 |
 dapes 241 : 4 | 435 : 2 |
 438 : 5 | 460 : 1 | 702 : 1 |
 890 : 7 |
 dapibus 124 : 3 | 139 : 3 |
 699 : 4 |
 dapis 376 : 8 | 446 : 11 |
 493 : 8 | 701 : 2 | 807 :
 10 |
 Dardane 63 : 8 |
 Dardanas 387 : 3 |
 dare 111 : 1 | 127 : 4 | 196 :
 6 | 299 : 1 | 313 : 2 | 478 :
 3 | 517 : 3 | 532 : 9 | 646 :
 10 | 680 : 3 | 754 : 10 |
 dare circum 681 : 1 |
 dare lintea 433 : 1 |
 dare lucem 885 : 4 | 912 :
 2 |
 dare ludum amoris 299 : 1 |
 darem 421 : 1 |
 daret 140 : 11 | 523 : 1 |
 das 633 : 5 | 666 : 3 | 760 :
 2 | 841 : 7 | 867 : 3 |
 dat 513 : 4 | 571 : 5 | 749 :
 6 |
 data 55 : 5 | 895 : 12 |
 date 457 : 2 | 495 : 3 | 500 :
 9 | 807 : 7 |
 dati 734 : 1 |
 datis 19 : 7 | 162 : 1 | 869 :
 6 |
 datis vadibus 507 : 1 |
 dato 262 : 1 | 272 : 2 | 874 :
 11 |
 datum 283 : 4 | 625 : 4 |
 datur 486 : 14 | 555 : 9 |
 727 : 4 | 868 : 1 |
 daturas 589 : 1 |
 daturus 281 : 1 |
 daturus 366 : 3 | 500 : 5 |
 698 : 7 | 867 : 2 |
 datus 84 : 1 |
 Dauni 417 : 6 |
 Daunia 90 : 2 |
 Dauniae 153 : 6 | 389 : 3 |
 Daunus 360 : 8 |
 Davo 605 : 3 |
 Davum 707 : 5 |
 Daus 690 : 8 | 703 : 2, bis |
 711 : 6 | 881 : 13 | 893 :
 10 |
 de 4 : 5 | 5 : 7 | 130 : 2 | 161 :
 8 | 165 : 5 | 179 : 1 | 201 :
 1 | 680 : 3 | 754 : 10 |
 de die 472 : 5 |
 de genere hoc 507 : 3 |
 de luce media 789 : 5 |
 de nocte media 660 : 4 |
 739 : 1 | 767 : 3 |
 de te fabula narratur 511 :
 12 |
 de tenero ungui 278 : 2 |
 dea 473 : 11 |
 dea 390 : 3 | 640 : 3 |
 debacchentur 255 : 7 |
 debeas 379 : 8 |
 debeat 900 : 6 |
 debebat 595 : 2 |
 debellata 77 : 1 |
 debemur 877 : 11 |
 debemus 534 : 9 |
 debent 562 : 2 |
 debentia 776 : 5 |
 debentibus 126 : 7 |
 debes 16 : 4 | 61 : 7 | 745 :
 1 |
 debet 832 : 1 |
 debetur 577 : 2 |
 debilitat 47 : 3 |
 debita 112 : 1 | 173 : 6 |
 debita 347 : 10 |
 debito 135 : 5 |
 debitor 538 : 1 |
 decantata 730 : 3 |
 decantes 125 : 3 |
 deceat 355 : 5 | 758 : 7 | 803 :
 2 | 900 : 2 |
 decebit 678 : 8 | 805 : 5 |
 decede 871 : 3 |
 decedentia 752 : 3 |
 decedere 866 : 12 |
 decedet 677 : 7 |
 decedit 243 : 7 |
 decedunt 172 : 5 | 185 : 8 |
 decem 363 : 1 | 371 : 3 | 531 :
 5 | 645 : 1 | 811 : 5 |
 December 467 : 7 |
 Decembres 317 : 8 | 826 : 9 |
 decembri 703 : 4 |
 decempedis 212 : 4 |
 decens 76 : 3 | 363 : 8 | 414 :
 4 | 725 : 5 |
 decent 308 : 6 | 763 : 10 |
 881 : 5 |
 decenter 880 : 3 |
 decenes 21 : 1 | 549 : 9 |
 decentius 871 : 6 |
 decepta 511 : 4 |
 deceptum 625 : 3 |
 deceptus 524 : 2 | 815 : 7 |
 decerpens 432 : 9 |
 decerpere 525 : 3 |
 decepta 30 : 2 |
 decertantem 17 : 3 |
 decet 21 : 4 . 6 | 101 : 7 |
 307 : 12 | 427 : 5 | 473 : 1 |
 673 : 5 | 811 : 10 |
 decidant 404 : 3 |
 decidimus 392 : 10 |
 decidit 522 : 1 | 788 : 16 |
 831 : 10 | 913 : 7 |
 decidunt 189 : 7 |
 decies 498 : 4 | 532 : 2 |
 660 : 3, 6 | 898 : 12 | 904 :
 7 |
 Decio 571 : 9 |
 decipimur 875 : 3 |
 decipit 820 : 5 |
 decipitur 203 : 3 |
 decipiunt 534 : 5 |
 decisa negotia 764 : 14 |
 decisis pennis 859 : 8 |
 declamas 735 : 2 |
 declinat 125 : 7 |
 declive 353 : 7 |
 decoloravere 153 : 7 |
 decoqueretur 619 : 9 |
 decor 191 : 6 | 887 : 5 |
 decore 525 : 11 | 799 : 8 |
 decorae 41 : 3 | 304 : 7 |
 decoram 116 : 2 |
 decorati 213 : 4 |
 decorati 855 : 6 |
 decorat 755 : 7 | 760 : 4 |
 decorent 165 : 2 |
 decori 215 : 1 |
 decoris adiect. 700 : 15 |
 decoro 365 : 7 |
 decorum 124 : 2 | 234 : 1 |
 246 : 9 | 432 : 7 | 588 : 7 |
 762 : 5 | 836 : 8 |
 decorus 369 : 9 | 502 : 1 | 5
 decrefcentia 391 : 7 |
 decreta 498 : 1 |
 decure 789 : 3 |
 decuit 805 : 2 |
 decurrens 344 : 2 | 366 : 5 |
 616 : 4 |
 decurrere 358 : 2 | 765 : 15 |
 decus 2 : 1 | 124 : 3 | 219 :
 6 | 311 : 6 | 340 : 4 | 389 :
 3 | 418 : 7 | 444 : 7 |
 495 : 2 | 500 : 10 | 648 : 1 |
 807 : 1 | 898 : 4 |
 decuit 467 : 9 |
 dedat 349 : 2 |
 dedecet 145 : 2 |
 dedecorant 379 : 7 | 855 : 7 |
 dedecori 523 : 2 |
 dedecorum 279 : 2 |
 dedecuit 196 : 5 |
 dedecus 549 : 2 | 633 : 7 |

INDEX

dederant 747: 1 |
 dederim 548: 2 | 600: 3 |
 dederint 46: 2 |
 dederis 397: 4 |
 dederit 506: 1 |
 dederunt 275: 3 | 414: 10 |
 dedi 489: 5 |
 dedicatum 118: 1 |
 decider 99: 4 |
 dedisses 532: 2 |
 dedisset 842: 5 |
 dedin 94: 4 | 119: 4 | 219: 1 | 357: 12 | 389: 6 | 521: 11 | 522: 2 | 568: 5 | 597: 5 | 626: 5 | 700: 12 | 798: 10 | 861: 10 | 879: 6 | 901: 5 |
 dediti pomas 524: 2 |
 deditus 648: 11 |
 dedocer 158: 2 |
 deducam 505: 5 | 597: 4 |
 deducere 655: 4 |
 deduci 142: 5 | 613: 4 |
 deduxi in actus 883: 4 |
 deduxit 368: 7 | 881: 9 |
 deducta 851: 12 |
 deducte 174: 2 |
 deducti 894: 4 |
 deductus 378: 1 |
 deducunt 472: 2 |
 deduxisse 361: 2 |
 deduxit 740: 3 |
 deerit 633: 9 |
 deero 597: 1 | 615: 1 |
 deest 733: 2 |
 defecere 379: 6 |
 defendam 577: 6 |
 defendas 522: 9 |
 defendat 890: 3 |
 defende 389: 3 |
 defendens 623: 3 |
 defendente 601: 4 |
 defendere 532: 1 | 685: 4 | 4 | 911: 11 |
 defendis 705: 12 |
 defendit 71: 5 | 332: 13 | 551: 8: |
 defensor 684: 13 |
 defer 737: 1 |
 deferat 855: 9 |
 defrens 158: 4 |
 deferor 726: 1 |
 deficient 651: 14 |
 deficiente 747: 5 |
 deficit 779: 5 |
 deficient 614: 9 | 795: 6 | 855: 5 |
 defingit v. diffingit.
 defixis oculis 753: 7 |
 defluat 111: 4 | 349: 11 | 739: 11 |
 defluit 51: 11 | 533: 7 |
 defluxit 844: 8 |
 defodit 754: 5 |
 deformat v. denormat.
 deformis 474: 9 |
 defossa 509: 9 |

defrauit 600: 2 |
 defuisse 447: 7 |
 defuncta 829: 8 |
 defunctum 334: 7 | 342: 3 |
 defundere 629: 6 |
 defulo 385: 8 |
 degere 121: 4 |
 deget 356: 12 |
 dehinc 486: 13 | 539: 7 | 563: 4 | 885: 5 |
 Dei 893: 12 |
 deiecit 913: 11 |
 deiecit 416: 8 | 538: 6 | 858: 5 |
 deiectionum 10: 5 |
 deiecit 573: 12 |
 dein 539: 4 |
 deinceps 720: 11 |
 deinde 561: 1 | 580: 1 | 721: 3 |
 Delphobus 401: 5 |
 delabentis 356: 5 |
 delassare 507: 4 |
 delatus 546: 11 |
 delecta 716: 8 |
 delectabere 364: 7 |
 delectam 165: 6 |
 delectando 903: 3 |
 delectandum 844: 5 |
 delectant 350: 2 | 410: 5 | 534: 6 |
 delectare 902: 4 |
 delectat 615: 12 | 715: 2 | 803: 7 |
 delectatur 860: 2 |
 delectavere 774: 3 |
 delectent 865: 2 |
 delectet 510: 14 | 661: 5 |
 delector 908: 9 |
 delenda 836: 4 |
 delenit 244: 3 |
 delere 907: 1 | 911: 9 |
 delavit 276: 4 | 400: 2 |
 Delit 159: 4 |
 Delit 390: 3 |
 deliberata 142: 3 |
 delibutus 439: 3 |
 delibutus 490: 2 |
 delictarum 395: 4 |
 delictis 754: 11 |
 delicta 274: 1 | 537: 6 | 543: 8 | 903: 6 |
 delictum 911: 11 |
 Delis 373: 2 |
 delinit v. delenit.
 deliquit 537: 11 |
 delira 667: 1 |
 delirant 736: 9 |
 delinet 782: 4 |
 delitum 689: 4 |
 delirus 649: 2 | 865: 1 |
 delirigat 880: 5 |
 Denus 264: 8 |
 Delon 8: 3 |
 Delphica 361: 3 |
 delphinus 875: 8 |
 Delphis 892: 2 |

Delphos 29: 2 |
 delubra 573: 8 |
 delubris 269: 6 |
 deluder 687: 8 |
 dem 860: 6 bis |
 demas 826: 4 |
 deme 816: 6 |
 demens 577: 11 | 610: 5 | 650: 9 | 668: 3 |
 dementem 322: 2 | 650: 11 |
 dementes 139: 6 |
 dementia 49: 1 |
 demere 5: 7 | 739: 7 |
 demeret 280: 5 |
 demerita 310: 5 |
 demeteret 522: 4 |
 Demetri 612: 4 | 764: 7 |
 Demetrius 611: 1 |
 demisic 376: 6 | 573: 1 | 708: 5 |
 demissa 315: 3 | 526: 6, 10 | 888: 13 |
 demissis 519: 9 |
 demissum 108: 4 | 688: 4 |
 demissus 536: 1 |
 demittere 569: 3 | 847: 1 | 913: 10 |
 demittit 202: 5 | 243: 3 | 800: 12 |
 demitto 593: 3 |
 demo 32: 10 bis |
 Democriti 781: 4 |
 Democritus 849: 2 | 899: 3 |
 demoveat 509: 6 |
 demover 383: 14 |
 demplicit 168: 4 |
 demptus 865: 15 |
 demum 558: 11 |
 dena 858: 8 |
 denarat 669: 2 |
 denarat 284: 4 |
 deneges 313: 2 |
 denique 513: 7 | 514: 4 | 529: 10 | 533: 10 | 537: 3 | 551: 6 | 565: 4 | 734: 5 | 765: 9 | 860: 1 | 875: 1 | 895: 15 |
 denominatos 314: 3 |
 denominat 692: 9 |
 denos 498: 4 |
 dens 458: 3 |
 densa 32: 1 |
 dentantur 109: 5 |
 densis 270: 8 |
 denso 177: 2 |
 densum 202: 3 |
 dent 655: 4 | 720: 7 |
 dente 58: 7 | 181: 3 | 374: 5 | 377: 4 | 448: 3 | 455: 1 | 553: 6 | 590: 6 | 617: 14 | 618: 3 | 700: 13 | 815: 10 | 844: 1 |
 dentem 620: 3 |
 dentes 323: 9 | 413: 9 | 591: 4 |
 dentibus 509: 7 | 858: 4 |
 dentur 720: 13 |

VOCABULORUM OMNIUM.

deo 24: 8 | 309: 8 |
 deorum 42: 1 | 45: 1 | 50:
 10 | 107: 5 | 127: 1 | 134:
 9 | 139: 2 | 152: 1 | 213:
 3 | 253: 7 | 257: 5 | 274:
 3 | 349: 6 | 367: 5 | 375:
 5 | 403: 11 | 444: 1 |
 452: 2 | 477: 3 | 667: 3 |
 828: 4 |
 deos 4: 1 | 23: 6 | 34: 2 |
 95: 7 | 135: 6 | 226: 4 |
 228: 2 | 252: 2 | 331: 9 |
 367: 5 | 380: 8 | 423: 9 |
 503: 1 | 698: 3 | 800: 6 |
 890: 9 | 907: 3 |
 depellat 773: 3 |
 depellere 517: 4 | 689: 11 |
 deperdat 547: 10 |
 deperdere 523: 10 |
 deperit 832: 4 |
 deponas 684: 9 |
 d pone 104: 5 | 178: 2 |
 813: 4 |
 deponent 138: 2 |
 deponere 509: 9 | 727: 7 |
 deponuntur 697: 10 |
 depositum 572: 5 | 771: 3 |
 deposito 524: 7 |
 depraestantes 39: 4 |
 deprendendis 707: 2 |
 deprenti *infinit.* 529: 11 |
 depresso 529: 8 |
 depresso 554: 2 |
 deprome 38: 7 |
 depromere 139: 4 | 725: 6 |
 deproptere 179: 2 |
 depugnare 847: 10 |
 depulit 774: 11 |
 depulsum 377: 3 |
 depygis 526: 4 |
 derepta 421: 4 |
 dereptum 40: 7 |
 deridet 643: 9 | 855: 3 |
 deripere 352: 3 | 494: 9 |
 deripit 448: 2 |
 derisor 698: 5 | 809: 11 |
 911: 2 |
 derisum 913: 1 |
 derivata 277: 3 |
 des 548: 7 | 663: 2 | 857:
 6 |
 des veniam 671: 3 |
 desavit 743: 10 |
 descendat 240: 6 | 435: 7 |
 906: 7 |
 descende 257: 7 | 325: 6 |
 descendere 521: 4 |
 descenderet 456: 5 |
 descendit 761: 1 |
 descendi 771: 2 |
 descubat 614: 11 |
 describi 544: 3 | 844: 4 |
 describitur 874: 8 |
 descripti 642: 3 |
 descripta 616: 5 |
 descriptas 879: 9 |
 desectam 60: 5 |

Horat.

deserat 825: 2 |
 desere 354: 1 |
 desere 898: 5 |
 deseret 876: 3 |
 deserte 337: 5 |
 deserta 788: 6 | 864: 5 |
 desertior 777: 3 |
 deseruit 80: 8 | 249: 3 |
 808: 3 |
 desideranem quod satis est
 242: 1 |
 desideret 887: 1 |
 desiderii 494: 11 |
 desideriiis 384: 1 |
 desiderio 94: 1 |
 desiderium 62: 1 | 788: 9 |
 desideror 759: 5 |
 desidia 640: 2 |
 designat 750: 2 |
 designatorem 760: 4 |
 desiliat 529: 7 |
 desiliens 883: 9 |
 desiliire 494: 1 |
 desiliit 485: 4 |
 desiliunt 303: 7 |
 desinat 873: 4 |
 define 93: 5 | 186: 5 | 257:
 4 | 307: 8 | 362: 4 | 525:
 2 | 669: 10 | 811: 10 |
 desinet 468: 15 |
 desint 137: 5 |
 desipere 412: 6 |
 desipiant 643: 3 |
 desipit 657: 4 | 825: 1 |
 desis 690: 6 |
 desistam 597: 3 |
 desistant 530: 3 |
 desit 149: 1 | 649: 18 | 859:
 10 |
 desperandum 32: 8 |
 desperat 886: 3 |
 desperes 727: 2 |
 despice 284: 6 |
 destinat 302: 5 |
 destinata 228: 5 |
 destinatis 178: 3 |
 destinet 646: 8 | 658: 2 |
 destini 467: 7 |
 destituit 252: 2 |
 destringere v. distringere.
 desum 555: 5 |
 desumpsit 861: 9 |
 desunt 313: 7 | 317: 4 | 726:
 7 |
 desungat 632: 1 |
 det 529: 1 | 817: 11 | bis |
 deterere 27: 5 |
 detereret 609: 8 |
 deterget 31: 3 |
 deterior 718: 2 |
 deterioribus 270: 7 |
 deterius 655: 3 | 612: 4 |
 773: 4 |
 deterieret 553: 12 |
 deterret 68: 5 |
 deterrima 557: 4 |
 deterruit 907: 4 |

detestata 512: 5 |
 detestatio 451: 9 |
 detinet 735: 5 | 571: 4 |
 detinuit 126: 6 |
 detorquet 197: 4 |
 detorseris 629: 3 |
 detorra 877: 1 |
 detractam 660: 5 |
 detrahere 606: 4 | 618:
 12 |
 detrahet 798: 11 |
 detraxerat 461: 3 |
 detrimenda 841: 3 |
 detruit 825: 7 |
 detulerit 798: 11 |
 detur 298: 1 | 546: 4 |
 devenit 754: 7 |
 devexi 109: 7 |
 devix 72: 2 |
 devixis 113: 3 |
 devexus 379: 10 |
 devinctior 561: 6 |
 devio 341: 1 |
 devites 728: 4 |
 devium 193: 5 |
 deum 49: 3 | 341: 8 | 385:
 6 | 395: 2 | 410: 5 | 586:
 2 |
 deum *genit. plur.* 634: 4 |
 699: 2 |
 devocate 487: 5 |
 devotet 683: 8 |
 devolvit 367: 3 |
 devota 260: 6 | 416: 13 |
 devoti 481: 3 |
 devovet 658: 4 |
 deus 18: 4 | 75: 3 | 105: 1 |
 120: 3 | 313: 7 | 355: 10 |
 468: 8 | 473: 4 | 475: 6 |
 bis | 507: 5 | 705: 10 |
 710: 10 | 802: 2 | 869: 2 |
 889: 9 | 892: 10 | 913:
 13 |
 dexter 642: 7 |
 dextera 8: 3 | 456: 8 | 618:
 2 | 850: 4 |
 dexterat 321: 10 |
 dexteris 455: 3 |
 dexterius 595: 10 |
 dextra 223: 2 | 255: 4 |
 586: 3 |
 dextram 757: 1 | 767: 9 |
 dextras 378: 3 |
 dextro 615: 2 |
 dextrorsum 643: 6 |
 dextrum latus 706: 6 |
 di 640: 3 | 698: 5 | 746:
 6 |
 dia 521: 2 |
 diadema 158: 3 |
 Diana 393: 9 | 448: 7 |
 502: 10 | 913: 3 |
 Diana quæ silentium regis.
 495: 1 |
 Dianæ 196: 8 | 265: 3 |
 487: 3 | 503: 3 | 874:
 6 |

EE Eccc

I N D E X

Dianam 85: 4 |
diaria 789: 11 |
die 34: 1 | 122: 3 | 295: 3 |
 306: 3 | 510: 6 | 638: 5 |
 684: 5 | 691: 10 | 765: 1 |
die age 193: 6 | 257: 7 |
 710: 10 |
die mihi Musa 885: 2 |
die fodes 730: 1 | 798: 8 |
dicaces 892: 8 |
dicacis 551: 9 |
dicam 50: 9 | 51: 7 | 340: 6 | 598: 2 | 622: 3 | 644: 5 | 652: 6 | 687: 11 | 746: 2 | 913: 12 |
dicat 300: 7 |
dicas 510: 12 | 541: 5 | 778: 9 | 796: 11 | 814: 10 |
dicat 103: 4 | 507: 5 | 508: 2 | 515: 4 | 532: 6 | 541: 11 | 808: 6 | 876: 5 | 887: 3 | 901: 8 |
dicatur 517: 3 | 535: 5 | 537: 19 | 649: 3 |
dicemus 370: 14 |
dicenda 401: 4 | 819: 1 |
dicenda tacenda locutus 765: 11 |
dicende 724: 1 |
dicendum 844: 5 |
dicens 282: 7 |
dicente 303: 5 |
dicentis 881: 11 |
dicere 26: 4 | 81: 2 | 196: 2 | 202: 1 | 395: 6 | 497: 2 | 505: 4 | 508: 4 | 567: 2 | 574: 13 | 592: 9 | 611: 6 | 614: 7 | 655: 3 | 703: 1 | 767: 8 | 836: 2 | 839: 12 | 883: 3 | 902: 5 |
dicere 312: 2 |
dicere 524: 6 | 94: 11 |
dicet 73: 7 | 105: 6 | 391: 1 | 404: 6 | 705: 7 | 824: 7 | 906: 5 |
dicet 180: 1 | 769: 6 | 792: 8 | 912: 4 |
dicitor 352: 12 |
dicis 13: 10 | 508: 9 | 809: 8 | 86: 5 |
dicimus 385: 12 | 886: 1 |
dicis 706: 5 |
dicis 30: 4 | 68: 3 | 735: 4 | 807: 7 |
dicite 81: 4 | 86: 1 |
dicitur 314: 6 | 661: 6 | 834: 1 | 806: 9 |
dico 255: 10 | 522: 7 | 564: 2 | 669: 10 | 84: 6 |
dicit 701: 10 | 711: 1 | 792: 1 | 817: 8 | 881: 11 | 894: 7 | 902: 6 |
distabam 775: 5 |
distabat 545: 6 |
disto 003: 6 |
distans 840: 4 |

distans 646: 1 |
distare 836: 6 |
dictari 610: 6 |
dictata 729: 5 | 810: 2 |
dicta 724: 1 |
dictet 756: 11 | 821: 1 |
dictis 554: 9 | 709: 9 |
dictiter 797: 11 |
dictio 632: 4 | 896: 6 |
dictu 881: 6 |
dictum 498: 9 | 821: 9 | 904: 9 | 912: 3 |
dictus 233: 2 | 304: 1 | 637: 2 | 713: 3 | 907: 5 | 6 |
dicunt 36: 6 | 410: 3 | 476: 1 | 813: 2 | 910: 16 |
dicuntur 911: 3 |
dictare 416: 3 | 818: 1 |
dictici 569: 1 | 910: 3 |
dictit 840: 9 | 900: 6 | 909: 11 |
didit 630: 4 |
diducere 600: 5 | 901: 8 |
diductos 290: 9 |
die 5: 7 | 59: 4 | 196: 8 | 198: 1 | 226: 7 | 325: 5 | 351: 1 | 364: 9 | 386: 1 | 418: 1 | 446: 11 | 472: 5 | 493: 6 | 613: 4 | 666: 6 |
diebus 532: 3 | 651: 4 | 891: 8 |
diei 594: 7 | 893: 5 |
diem 48: 2 | 66: 3 | 175: 1 | 356: 12 | 385: 3 | 392: 4 | 489: 11 | 497: 3 | 532: 5 | 581: 4 | 695: 2 | 747: 7 |
dierum 39: 7 | 629: 8 | 649: 19 |
dies 136: 7 | 159: 6 | 220: 4 | 226: 7 | 280: 8 | 286: 3 | 305: 5 | 352: 2 | 379: 11 | 383: 7 | 406: 9 | 414: 3 | 489: 11 | 726: 6 | 831: 8 |
dies plur. 205: 4 | 354: 12 | 370: 5 | 512: 6 | 738: 7 | 759: 4 |
Diespiter 127: 5 | 248: 7 |
differt 778: 7 |
differt 465: 6 | 876: 6 |
different 452: 7 |
differe 662: 1 | 893: 9 |
differs 730: 8 |
differt 548: 11 | 652: 12 |
differtum 557: 1 | 758: 4 |
difficile 603: 2 | 883: 3 |
diffinitum 202: 6 | 690: 7 |
difficiles 597: 1 |
difficili 57: 4 |
diffinitus 284: 8 | 888: 6 |
diffidit 310: 5 |
diffidit 620: 5 |
diffugas 135: 2 |
diffuger 357: 5 |
diffugit 004: 7 |

diffusa 501: 9 |
diffuderit 475: 1 |
diffusit 753: 7 |
diffusio 391: 5 |
diffusio 76: 1 | 133: 7 |
diffusio 557: 7 |
diffundit 743: 4 |
diffusa 748: 4 |
diffuso 385: 8 |
Digentia 817: 3 |
digitus 896: 7 |
digito 40: 8 | 375: 1 | 716: 2 |
digitus 236: 5 |
digua 297: 8 | 325: 5 | 498: 3 | 610: 3 | 626: 8 | 775: 4 | 889: 1 |
dignam 898: 1 |
digatur 374: 3 |
digne *nom.* 104: 7 | 302: 2 |
digne *adverb.* 27: 7 | 845: 6 |
digner 861: 14 |
digui *plur.* 758: 8 | 875: 2 |
ignior 209: 1 |
ignis 701: 12 | 880: 2 |
ignis 470: 1 |
ignis 707: 6 |
ignos 822: 3 |
ignos 547: 3 | 574: 12 |
ignosce 859: 2 |
ignosceret 794: 3 |
ignum 397: 8 | 541: 3 | 621: 1 | 638: 3 | 746: 5 | 762: 2 | 770: 4 | 811: 3 | 834: 4 |
ignus 532: 11 | 544: 3 | 911: 5 |
Igni 46: 2 | 73: 1 | 264: 10 | 275: 3 | 393: 2 | 412: 7 | 510: 7 | 511: 8 | 512: 4 | 692: 4 | 720: 6 | 817: 7 | 866: 12 | 905: 3 |
Igni *bene* *tecerunt* *quod* &c. 546: 6 |
Igni *superi* 842: 10 |
Ignis 6: 5 | 61: 1 | 73: 1 | 119: 8 | 174: 4 | 219: 4 | 259: 11 | 275: 1 | 311: 8 | 391: 1 | 497: 1 | 649: 18 | 665: 8 |
dijudicata 273: 5 |
diabentis *v. delabentis.*
diaplam 415: 5 |
diaplo 566: 1 |
diator 888: 5 |
diator 609: 7 |
diecta 168: 7 |
diecta 86: 3 | 116: 1 |
diecta 235: 7 |
diecta 854: 1 |
diecta 471: 5 |
diecta 189: 2 | 711: 1 | 854: 14 |
diecta 821: 10 |

VOCABULORUM OMNIUM.

diluere 660: 7 |
 diluvium 621: 2 |
 diluvium 417: 7 |
 diluvius 356: 10 |
 diluxisse 747: 7 |
 dimidio 669: 5 |
 dimidium 16: 6 |
 dimidium facti 739: 9 |
 dimisere 859: 7 |
 dimissa 767: 11 |
 dimittar 761: 8 |
 dimittere 786: 5 |
 dimittes 775: 1 |
 dimittit 707: 10 |
 dimittitur 765: 14 |
 dimoveas 4: 8 |
 dimoveat v. demoveat:
 dimovebit 286: 4 |
 dimovere 93: 1 |
 dimover 383: 14 |
 dimovit 273: 2 |
 Dindymene 67: 5 |
 dio 161: 8 |
 Diomed 583: 7 |
 Diomedis 885: 7 |
 Dionæo 154: 2 |
 Dionysi 773: 11 |
 diota 39: 1 |
 dira 333: 4 | 449: 3 | 453: 9 | 594: 3 |
 diræ 8: 1 |
 diram 828: 8 |
 Diræum 368: 9 |
 direpta 269: 8 |
 direptum v. dereptum,
 direxit 401: 1 |
 diripere v. deripere.
 diris 451: 9 | 473: 8 |
 diruere 360: 1 |
 diruit 417: 10 | 733: 11 |
 dirum 194: 1 | 279: 6 |
 diuus 156: 5 | 380: 2 |
 dis 639: 2 |
 disce 350: 15 | 308: 3 |
 discedar 583: 8 |
 discedere 762: 3 |
 discedens 796: 7 |
 discedere 592: 7 | 788: 3 |
 824: 5 |
 discedit 567: 8 |
 discedite 507: 8 |
 discedo 863: 1 |
 discedunt 706: 11 |
 discentes 230: 2 |
 disceere 508: 6 | 728: 8 |
 768: 8 | 879: 11 |
 disceret 842: 5 |
 discernunt 77: 3 |
 discernpra 721: 4 |
 discessit 774: 10 | 905: 8 |
 disces 237: 4 | 667: 7 |
 disci 905: 10 |
 discedit 829: 9 |
 discedit 619: 8 |
 discedit 429: 6 |
 discipularam 612: 5 |
 discit 855: 2 |

discite 621: 6 |
 disco *NOTEN* 36: 3 | 622: 8 |
 discolor 809: 4 |
 disconvit 733: 10 | 788: 5 |
 discordet 847: 11 | 869: 8 |
 discordia 440: 6 | 549: 11 | 583: 6 |
 discors 355: 8 | 653: 8 | 78a 3 | 905: 4 |
 discrepat 102: 6 | 577: 6 |
 649: 3 |
 discrepet 369: 8 | 886: 5 |
 discrepuit 892: 2 |
 discretas 200: 7 |
 discrimen 169: 3 |
 discunt 901: 8 |
 discus 622: 8 |
 disert 904: 12 |
 disertum 750: 5 |
 disertus 820: 4 |
 dissecta 231: 6 |
 dissecit 550: 2 |
 disjunctum 788: 15 |
 dispar 456: 10 | 809: 3 |
 821: 6 |
 dispariem 408: 5 |
 dispati 74: 4 |
 disparibus 583: 7 |
 dispensare 524: 12 |
 dispeream 596: 2 |
 displicent 143: 2 |
 displicet 822: 10 |
 displosa 591: 2 |
 disquirite 622: 2 |
 dissentientis 269: 1 |
 dissentire 860: 4 |
 dissentis 620: 5 |
 dissidens 157: 2 |
 dissider 288: 2 | 733: 7 |
 dissilite 489: 15 |
 dissiluit 812: 12 |
 dissimile 574: 10 |
 dissimilem 668: 13 | 716: 4 |
 dissimiles 770: 7 |
 dissimilis 553: 12 |
 dissimulare 597: 11 |
 dissimulat 237: 1 |
 dissimulator 770: 9 |
 dissimules 797: 12 |
 dissipabit 181: 8 |
 dissipare 491: 4 |
 dissipat 193: 1 |
 dissolabi 18: 5 |
 dissociantur 796: 5 |
 dissolvat 549: 6 |
 dissolve 38: 5 |
 distabit 629: 1 | 657: 3 |
 809: 4 |
 distantia 836: 7 |
 distare 764: 3 |
 distat 402: 4 | 625: 2 |
 663: 3 | 807: 3 | 869: 9 |
 distent 762: 1 |

distenta 434: 11 |
 distentius 514: 8 |
 distet 319: 1 |
 distinet 383: 12 |
 distinguere 774: 2 |
 distinguet 168: 1 |
 distortuens 597: 10 |
 distortis 355: 3 |
 districtum 719: 16 |
 districtus 241: 3 |
 distingere 617: 3 |
 distuli 378: 3 |
 ditantis 752: 6 |
 ditasse 493: 2 |
 ditavit 877: 5 |
 ditavit 429: 4 |
 ditem 583: 10 |
 ditens Mycenæ 30: 4 |
 ditescere 683: 7 |
 dithyrambos 367: 2 |
 ditior 509: 7 | 567: 6 | 596: 6 |
 707: 11 |
 ditis *pro* divitis 436: 10 |
 diu 13: 5 | 362: 1 | 378: 4 |
 383: 2 | 415: 1 | 741: 9 |
 784: 1 | 818: 2 | 819: 9 |
 864: 2 |
 diva 15: 1 | 130: 1 | 328: 7 |
 343: 1 | 497: 11 |
 Dive 386: 3 |
 divellere 588: 13 |
 diveller 221: 1 |
 divelleretur 138: 3 |
 diversa 506: 2 | 514: 7 |
 860: 5 |
 diversis 540: 10 |
 diversoria 792: 5 |
 diversum 809: 5 | 849: 3 |
 dives 44: 1 | 119: 5 | 161: 6 | 196: 9 | 226: 2 | 392: 1 | 407: 7 | 412: 2 | 478: 9 | 511: 8 | 513: 10 | 518: 5 bis | 524: 11 | 541: 8 | 618: 7 | 653: 2 | 683: 11 | 732: 7 | 868: 11 | 910: 6 bis |
 divi 370: 2 |
 dividat 468: 13 | 789: 2 |
 dividens 128: 1 |
 divideres 583: 4 |
 divides 64: 4 |
 dividit 136: 3 | 540: 10 |
 dividuo 807: 8 |
 divina 346: 1 | 594: 2 |
 648: 1 | 892: 1 |
 divina 632: 3 |
 divinare 688: 1 |
 diviniore 548: 6 |
 divinis 579: 1 | 908: 3 |
 divis 39: 2 | 251: 9 | 304: 6 | 371: 1 | 383: 1 |
 divissimus 557: 2 |
 divisi 513: 15 |
 divisos 720: 9 |
 divisite 653: 3 |
 divisus 191: 3 |
 divite 394: 5 | 634: 3 | 793: 6 | 858: 6 | 864: 8 |
 EEEecij

INDEX

divite veni 909: 5 |
 divitem 228: 6 |
 divites 434: 8 |
 divitiæ 339: 3 | 780: 6 | 850:
 7 | 866: 15 |
 divitiarum 749: 4 |
 divitiarum 244: 8 | 358: 4 |
 634: 1 | 684: 5 | 715: 3 |
 747: 1 |
 divitibus 354: 5 | 397: 7 |
 681: 4 | 803: 9 |
 divites 161: 5 | 648: 2 |
 699: 11 | 763: 2 |
 divitus 332: 6 | 809: 11 |
 divitum 295: 2 | 311: 9 |
 dium, æ. divum 78: 2 |
 divos 182: 7 | 214: 1 | 262:
 7 | 418: 1 | 653: 10 | 656:
 8 | 681: 5 | 870: 6 |
 diurna 505: 3 | 806: 2 |
 diurno 819: 4 | 891: 7 |
 diurnos 861: 7 |
 divulsus 59: 3 |
 Divum 11: 5 | 338: 9 | 341:
 1 |
 divus 267: 1 |
 dixerit 575: 1 |
 dixeris 548: 4 | 658: 5 |
 697: 3 | 86: 0 |
 dixerit 667: 6 | 690: 14 |
 706: 11 |
 dixerit 553: 4 |
 dixi 210: 6 | 599: 2 | 606:
 6 | 684: 6 | 770: 7 | 822:
 6 | 837: 10 bis |
 dixisse 357: 1 | 652: 7 | 653:
 4 | 901: 10 | 910: 1 |
 dixit 269: 7 | 297: 11 | 348:
 3 | 350: 10 | 380: 9 | 443:
 7 | 610 | 8 | 732: 7 | 800:
 7 | 850: 5 |
 do magis 437: 1 |
 do 529: 3 |
 doce 804: 6 |
 doceat 513: 6 | 576: 4 |
 docebo 644: 2 | 899: 12 |
 querendam 576: 3 |
 docendum 789: 1 | 833: 3 |
 docentem 220: 1 | 815: 9 |
 docentes 263: 6 |
 doceo 646: 6 |
 doceri 277: 5 | 848: 16 |
 docilem 741: 3 |
 docilis animi 902: 7 |
 docili 500: 7 |
 docilis 294: 3 | 391: 3 |
 618: 5 | 642: 3 |
 Docilis proprie 810: 8 |
 docta 280: 1 | 290: 1 | 342:
 7 |
 doctum habere præmia
 fructum 614: 1 |
 doctæ 413: 5 |
 doctæ 618: 5 | 620:
 4 | 681: 5 | 818: 1 |
 docti 592: 6 | 833: 7 | 840:
 11 |

doctior 338: 5 | 596: 6 |
 doctissimus 556: 5 |
 doctus 331: 3 |
 doctor 389: 1 |
 doctores 508: 6 | 576: 9 |
 doctos 612: 1 | 816: 8 |
 doctrina 379: 4 | 816: 12 |
 doctum 671: 1 | 900: 12 |
 914: 10 |
 doctus eris 672: 7 |
 doctus 114: 4 | 503: 3 |
 602: 4 | 606: 8 | 704: 7 |
 708: 13 | 837: 7 | 878:
 3 |
 docuere 376: 4 | 898: 6 |
 docui 784: 1 |
 docuit 628: 3 | 707: 4 |
 716: 7 | 897: 4 |
 documentum 553: 10 |
 dolat 558: 10 |
 dolcas 125: 1 |
 dolcas 512: 5 | 753: 5 |
 dolendum est 881: 1 |
 dolentem 244: 1 | 381: 12 |
 dolentes 740: 8 |
 dolentibus 911: 1 |
 dolentis 787: 4 |
 doler 265: 5 | 880: 6 |
 dolo 435: 1 |
 dolis 737: 1 |
 dolitura 478: 1 | 528: 2 |
 doliturus 612: 3 |
 dolum 297: 1 |
 dolo 577: 4 |
 dolo 478: 6 | 594: 4 |
 740: 15 |
 dolere 521: 9 | 641: 9 |
 740: 10 |
 dolorem 727: 6 |
 dolores 527: 9 | 663: 6 |
 666: 3 |
 doloribus 493: 6 | 808: 3 |
 dolos 433: 12 |
 dolosa 639: 3 |
 dolosi 133: 9 |
 doloso 148: 5 | 347: 5 |
 682: 5 |
 doluere 619: 2 | 843: 9 |
 dolum 43: 4 |
 donabitis 418: 8 |
 donando 156: 1 |
 donati 828: 10 |
 donat 104: 1 |
 donestina facta 898: 5 |
 domesticus 581: 4 |
 doni 511: 10 | 650: 6 | 685:
 1 | 48: 3 | 756: 5 | 821:
 13 |
 donibus 91: 2 | 699: 8 |
 donia 563: 8 | 758: 2 |
 donia sing. 183: 6 | 196:
 1 | 350: 5 | 418: 11 | 500:
 7 |
 donum 331: 2 |
 donantia 893: 7 |
 donum 199: 7 | 740: 3 |
 domino 211: 4 | 683: 9 | 693:

5 | 703: 5 | 708: 15 |
 dominos 4: 1 | 867: 15 |
 dominum 163: 5 | 208: 6 |
 756: 7 | 774: 13 | 796:
 10 | 867: 3 |
 dominus 243: 4 | 6 | 311:
 11 | 633: 3 | 649: 8 | 666:
 1 | 709: 6 | 710: 11 | 722:
 2 | 815: 2 |
 domita 396: 4 |
 domitum 84: 7 |
 domitor 737: 5 |
 domitos 55: 8 | 195: 2 |
 domitus 265: 4 | 288: 4 |
 domo 19: 1 | 161: 2 | 193:
 5 | 224: 2 | 363: 4 | 383:
 12 | 412: 2 | 460: 3 | 701:
 11 | 701: 15 | 770: 4 | 772:
 9 | 839: 10 |
 domos 66: 6 | 107: 3 | 133:
 5 | 197: 3 | 227: 3 | 241:
 8 | 277: 2 | 308: 1 | 334:
 2 | 356: 7 | 448: 9 | 641:
 4 | 843: 9 |
 domus 481: 1 |
 domum 27: 1 | 63: 3 | 114:
 9 | 284: 5 | 320: 3 | 368:
 1 | 434: 5 | 436: 7 | 446:
 3 | 469: 2 | 474: 6 | 483:
 1: 503: 2 | 561: 2 | 659:
 4 | 685: 7 |
 domus 22: 5 | 30: 7 | 195:
 4 | 208: 3 | 212: 7 | 310:
 4 | 384: 7 | 405: 8 | 409:
 6 | 436: 10 | 529: 6 | 596:
 4 | 691: 10 | 702: 7 | 740:
 2 | 773: 8 |
 dona 288: 9 | 403: 6 | 752:
 7 | 761: 9 | 813: 5 |
 donabat 794: 6 |
 donaberis 302: 3 |
 donandi 689: 12 |
 donandas 367: 1 |
 donant 894: 10 |
 donare 395: 6 | 411: 5 | 653:
 6 | 910: 11 |
 donare 394: 11 | 3 |
 donarent 866: 12 |
 donari -So: 3 |
 donatus 910: 11 |
 donasset 565: 1 |
 donat 368: 4 | 523: 5 | 688:
 1 | 755: 6 | 761: 10 | 766:
 6 | 817: 10 |
 donata 763: 5 | 847: 7 |
 donatum rule 724: 2 |
 donatore 324: 9 |
 donatus 815: 7 |
 donaverit 370: 2 |
 donec 40: 1 | 212: 1 | 274:
 2 | 299: 1 | 5 | 490: 4 |
 539: 6 | 558: 9 | 619: 8 |
 690: 13 | 74: 8 | 797:
 12 | 883: 3 |
 donem 329: 4 |
 donent 640: 4 |
 dones 321: 2 | 653: 1 |

VOCABULORUM OMNIUM.

donet 273 : 5 | 499 : 1 | 816 : 12 |
 donis 439 : 3 | 858 : 7 |
 dono 761 : 8 |
 Dorium 460 : 6 |
 dormiet 812 : 4 |
 dormire 558 : 5 | 614 : 3 |
 738 : 7 | 819 : 12 |
 dormire 259 : 9 |
 dormis 97 : 8 | 659 : 8 |
 dormitabo 881 : 4 |
 dormitat 904 : 1 |
 dormitum 563 : 1 | 580 : 1 |
 765 : 14 |
 Dorlennus 846 : 8 bis |
 dorso 593 : 4 | 701 : 4 |
 774 : 11 |
 dos 335 : 5 |
 dotatibus 754 : 1 |
 dotata 335 : 3 |
 dote 357 : 14 | 549 : 1 | 755 : 5 |
 doti 529 : 8 |
 dracones 376 : 7 |
 drachmis 707 : 2 |
 Drufonem 338 : 1 |
 Drufum 377 : 6 |
 Drufus 416 : 5 |
 duarum 591 : 1 |
 dubia 632 : 1 |
 dubie 817 : 9 |
 dubiis 402 : 11 |
 dubios 634 : 8 |
 dubitem 837 : 5 |
 dubito 52 : 6 |
 dubius 451 : 5 | 595 : 5 |
 ducant 458 : 6 |
 ducat 344 : 1 | 725 : 3 | 810 : 9 |
 ducere 14 : 2 | 26 : 3 | 725 : 7 |
 32 : 8 | 43 : 7 | 174 : 2 |
 252 : 5 | 813 : 13 |
 ducem 373 : 3 | 438 : 7 |
 463 : 4 |
 ducenda 493 : 5 | 578 : 1 |
 ducendus 577 : 15 |
 ducent 912 : 5 |
 ducenta 574 : 3 |
 ducente 256 : 4 |
 ducentia 475 : 3 |
 ducentis *verb.* 403 : 2 |
 ducentis *nom.* 643 : 17 |
 ducentis 531 : 4 | 545 : 5 |
 608 : 6 |
 ducere 50 : 8 | 253 : 5 | 295 : 10 | 392 : 2 | 410 : 8 | 681 : 6 | 698 : 13 | 738 : 9 | 775 : 4 | 900 : 12 | 907 : 8 | 910 : 12 |
 duceret 744 : 11 | 853 : 2 |
 ducetis 709 : 13 |
 duces *verb.* 74 : 1 | 364 : 6 |
 duces *nom.* 151 : 1 | 311 : 2 |
 423 : 10 |
 ducet 220 : 5 | 350 : 16 |
 373 : 1 |

duci *verb.* 443 : 4 | 706 : 12 | 905 : 6 |
 ducibus 396 : 1 | 829 : 5 |
 ducimus *aratem* 870 : 3 |
 ducis *verb.* 63 : 3 | 314 : 5 |
 ducis, i, putas 787 : 7 |
 ducis *nom.* 304 : 7 | 720 : 4 |
 900 : 9 |
 ducit 20 : 5 | 348 : 10 | 381 : 10 | 385 : 4 | 398 : 5 | 605 : 7 | 626 : 3 | 733 : 4 | 718 : 2 |
 duco 575 : 8 | 758 : 2 |
 ducor 711 : 8 |
 ducta 195 : 7 |
 ductos 388 : 10 |
 ductum 252 : 10 | 629 : 4 |
 ductus 807 : 11 |
 ducum 878 : 8 |
 ducunt 837 : 8 |
 duella 854 : 8 |
 duelli 305 : 10 |
 duellis 421 : 5 |
 duello 270 : 15 | 736 : 2 |
 862 : 11 |
 dulce 2 : 1 | 124 : 5 | 171 : 8 |
 180 : 3 | 246 : 9 | 341 : 7 |
 412 : 6 | 427 : 4 | 839 : 9 |
 856 : 9 |
 dulce *adverb.* 91 : 3 : 4 |
 dulce loqui 762 : 5 |
 dulcem 241 : 5 | 374 : 7 |
 566 : 1 |
 dulces 39 : 2 | 196 : 1 | 25 : 6 | 290 : 1 | 330 : 7 | 434 : 5 | 484 : 1 | 543 : 6 |
 dulci 70 : 3 | 72 : 6 | 136 : 4 | 140 : 2 | 203 : 3 | 299 : 2 | 302 : 2 | 383 : 12 | 435 : 1 | 448 : 12 | 464 : 12 |
 903 : 2 |
 dulcia 58 : 9 | 631 : 4 | 683 : 9 | 778 : 7 | 880 : 10 |
 dulcia se in bilem vertent 631 : 4 |
 dulcibus 474 : 10 |
 dulciore 672 : 4 |
 dulcis 101 : 4 | 556 : 13 |
 555 : 6 | 729 : 1 | 761 : 2 | 793 : 3 | 815 : 14 |
 dulcissime 592 : 3 |
 dulcium 362 : 4 |
 dum 10 : 7 | 21 : 2 | 27 : 2 |
 43 : 5 | 48 : 1 | 89 : 6 |
 139 : 5 | 160 : 8 |
 dum, *id est*, donec 328 : 3 |
 dum, *id est*, dummodo 70 : 6 | 253 : 8 | 254 : 1 | 510 : 9 |
 dum, *id est*, quandiu 360 : 5 |
 dum licet 192 : 10 | 412 : 4 | 701 : 9 | 778 : 4 |
 dum ne 509 : 7 |
 dum potes 315 : 5 |
 dumeta 264 : 7 | 355 : 3 |

duntaxat 697 : 6 | 875 : 1 |
 duo 579 : 4 | 583 : 6 | 653 : 2 |
 duobus 653 : 3 | 860 : 7 |
 duplice 635 : 9 |
 duplici 805 : 4 |
 duplices 26 : 6 | 678 : 6 |
 dura 75 : 3 | 134 : 6 | 201 : 3 | 4 bis 323 : 2 | 420 : 2 | 438 : 1 | 441 : 2 | 469 : 5 | 521 : 10 | 603 : 6 | 608 : 3 | 672 : 6 | 726 : 8 | 842 : 13 |
 duram 284 : 8 | 403 : 13 |
 517 : 4 |
 durare 60 : 6 | 581 : 4 | 732 : 5 |
 durata 336 : 13 |
 duraveris 679 : 7 |
 duraverit 554 : 7 |
 duravit 486 : 13 |
 dure 365 : 12 | 836 : 1 |
 duri 831 : 5 |
 duris 381 : 7 | 446 : 8 | 489 : 1 | 519 : 5 |
 durius 641 : 2 |
 duro 297 : 5 | 327 : 2 | 508 : 8 |
 duros 911 : 15 |
 durum 96 : 5 | 363 : 2 | 595 : 7 |
 durus 545 : 4 | 582 : 5 | 584 : 4 | 767 : 6 | 801 : 6 |
 dux 250 : 4 | 183 : 5 | 385 : 11 | 461 : 2 | 820 : 11 |
 duxit 371 : 9 | 619 : 1 | 826 : 10 |
 dyora v. diota.

E.

E 527 : 10 | 552 : 1 | 777 : 6 |
 ea 837 : 6 |
 ea mens 906 : 6 |
 eadem *penult. long.* 556 : 16 | 600 : 2 | 831 : 3 | 903 : 15 |
 eadem *penult. brevi.* 405 : 1 | 724 : 4 | 732 : 5 | 783 : 5 | 860 : 1 |
 eamus 484 : 2 | 758 : 1 |
 eatum 722 : 1 |
 eas 601 : 6 | 706 : 5 |
 eas *verb.* 708 : 4 |
 eat 292 : 5 | 573 : 4 | 663 : 3 |
 ebibat 649 : 17 |
 eboris 839 : 2 |
 ebria 140 : 3 |
 ebrietas 750 : 2 |
 ebrius 549 : 2 | 643 : 16 |
 ebur 119 : 1 | 224 : 1 | 757 : 4 | 849 : 1 | 868 : 6 |
 eburna 193 : 6 | 348 : 9 |
 eburnes 701 : 16 |

EEEEEE ij

INDEX

ecce 65: 9 | 546: 2 | 597: 5 | 663: 7 |
 echini 675: 1 |
 echinos 718: 10 | 793: 10 |
 echinus 446: 6 | 579: 4 |
 Echionæ 382: 2 |
 ecquid 815: 10 |
 equus 706: 8 |
 edaceis 193: 2 |
 edacibus 433: 12 | 846: 8 |
 edar 437: 7 |
 edax 359: 3 | 633: 3 |
 ede 671: 8 | 688: 2 |
 edendi 797: 11 |
 edi *præterit.* 635: 3 |
 edicit 659: 1 |
 edita 423: 3 |
 editio 853: 1 |
 edideris 907: 2 |
 edificare 866: 4 |
 edificat 835: 1 |
 edillere 668: 6 |
 edisti 871: 4 |
 edit 721: 3 | 781: 4 |
 editæ 1: 1 |
 editor 540: 6 |
 edixerit 628: 4 |
 edixit 819: 3 |
 edo *priori longa* 707: 4 |
 edomuit 384: 8 |
 Edonis 180: 2 |
 edormit 643: 17 |
 educere 619: 6 |
 educet *penult. brevi.* 793: 9 |
 educet *penult. longa.* 813: 2 |
 edules 676: 5 |
 effare 490: 8 |
 effert 881: 10 |
 effertus ad coelum 772: 5 |
 efficaci 487: 1 |
 efficacis 439: 7 |
 efficax 411: 6 |
 efficiens 382: 11 |
 efficiet 357: 4 |
 effigies 589: 2 |
 effractam 800: 13 |
 effudit 302: 7 |
 efflagere 381: 2 | 762: 10 |
 effugerit 452: 10 |
 effugiet 645: 3 |
 effugit 669: 2 | 709: 2 | 787: 10 |
 effundi 651: 10 |
 effusi *latæ maris* 779: 1 |
 effutire 893: 4 |
 egens 395: 4 | 493: 8 |
 egentem 805: 1 |
 egentis 613: 9 |
 ego 772: 7 |
 egere *infim.* 733: 13 | 852: 3 |
 egere *ab ago,* 55: 8 | 687: 1 |
 egens 554: 6 | 814: 9 | 887: 2 |

eget 88: 6 | 511: 2 | 634: 3 | 740: 11 | 755: 8 |
 egi 824: 6 |
 egit 9: 3 | 128: 3 | 376: 3 | 837: 7 |
 ego 70: 5 | 77: 3 | 83: 2 | 93: 3 | 180: 1 | 235: 5 | 6 | 260: 5, 8 | 298: 4 | 344: 6 | 391: 1 | 471: 6 | &c.
 ego & vos 896: 5 |
 egomet 529: 8 | 532: 10 | 588: 9 | 851: 7 |
 egregias 641: 4 |
 egregie 691: 8 | 876: 9 |
 egregiti 27: 4 | 340: 3 | 698: 9 |
 egregio 575: 13 |
 egregius 272: 4 |
 egressum 556: 3 |
 eheu 134: 5 | 204: 2 | 246: 5 | 298: 4 | 462: 1 | 479: 1 | 536: 10 | 652: 2 |
 eia 507: 8 | 694: 4 |
 ejecta 586: 6 |
 ejulatio 466: 7 |
 ejus 296: 4 | 396: 4 |
 elabi 690: 4 |
 elaborabunt 241: 5 |
 elaboratum: 476: 4 |
 elata 690: 2 |
 elatrem 810: 7 |
 Elea 368: 1 |
 Electram 651: 1 |
 elegos 125: 3 | 862: 4 | 878: 12 |
 elementa 338: 1 | 508: 6 | 825: 9 |
 elementis 726: 13 |
 elephas albus 849: 4 |
 elicere 589: 1 |
 elicit 193: 5 | 411: 3 |
 elidere 792: 1 |
 eligit 278: 4 |
 elininet 751: 1 |
 elisere 669: 3 |
 elixa 631: 3 |
 ellebore v. hellebore.
 elocuta 251: 8 |
 eloquium 891: 15 |
 eludebat 804: 8 |
 eludente 605: 4 |
 eluere 411: 6 |
 elutus 332: 11 |
 elutus 672: 4 |
 emancipatus 462: 2 |
 emat 648: 10 |
 emarut 512: 4 |
 emendas 910: 4 |
 emendata 836: 6 |
 emendaturus 721: 3 |
 emendatus 798: 7 |
 emendes 828: 1 |
 emendo 644: 3 |
 emetat 754: 1 |
 emeturis 634: 5 |
 emicuit 836: 8 |

emirabitur 23: 8 |
 emisit 878: 12 |
 emissio 824: 6 |
 emulium 814: 13 |
 emisti 875: 8 |
 emit 852: 13 |
 emovit 641: 8 |
 Empedocles 782: 4 | 914: 5 |
 1 |
 emptæ 740: 10 | 813: 5 |
 emptæ 652: 2 |
 emptas 648: 10 |
 emptis 867: 9 |
 empto 707: 2 |
 emptor 279: 2 | 691: 11 | 867: 8 | 894: 9 |
 emptorem 525: 12 |
 emptum 758: 6 | 867: 6 | 9 |
 emurda 545: 4 |
 emuncto 893: 11 |
 en 507: 5 |
 enatat 874: 10 |
 enaviganda 206: 4 |
 Encladus 263: 8 |
 eneatus 767: 2 |
 eneveret 458: 2 |
 enim 32: 9 | 168: 3 | 215: 4 | 399: 7 | 83: 6 | 393: 2 | 408: 7 | 413: 7 | 555: 4 | 910: 13 |
 Enipeus 283: 10 |
 enitar 349: 3 | 893: 9 |
 enteicis 182: 2 |
 Enni 607: 1 | 877: 4 | 895: 7 |
 Ennius 818: 7 | 833: 1 |
 ense 494: 2 |
 enseni 141: 3 |
 enses 422: 10 | 455: 4 |
 ensis 68: 5 | 241: 3 | 594: 3 | 617: 2 |
 eo *prom.* 788: 5 |
 eo *pro* usque illuc 852: 1 |
 eo quod vis ibit 848: 15 |
 eo *verb.* 580: 1 |
 eo *pro* ideo 510: 13 | 596: 10 | 719: 13 |
 eo *pro* usque illuc 852: 1 |
 eo quod 533: 6 | 649: 15 | 892: 5 |
 eodem 162: 1 | 243: 6 | 549: 6 | 615: 10 | 649: 16 | 753: 2 |
 eois 134: 3 | 435: 5 |
 eorum 551: 6 |
 eos 836: 2 |
 ephabi 846: 6 |
 Ephesum 20: 1 |
 ephippia 700: 2 |
 Epicharmi 834: 2 |
 Epictus 749: 10 |
 Epidaurius 533: 3 |
 epistola 857: 12 |
 epos 605: 6 |
 epule 640: 14 | 712: 1 |
 epulas 285: 6 | 436: 6 |
 epulis 137: 5 | 398: 1 |

VOCABULORUM OMNIUM

627: 5 |
 epulum 647: 1 |
 equa 218: 3 | 295: 5 |
 eques 84: 3 | 145: 4 | 301:
 1 | 443: 1 | 481: 6 | 494:
 5 | 526: 4 | 741: 4 | 792:
 8 | 847: 11 |
 equestrem 906: 3 |
 equestri 707: 12 |
 equi 564: 1 | 792: 8 |
 equi fem. Ibid.
 equidem 620: 5 | 684: 6 |
 698: 4 | 816: 4 |
 equina ubera Epod. 8.
 equinae 832: 9 |
 equinam 873: 1 |
 equino 261: 1 |
 equis 26: 2 | 50: 4 | 51: 8 |
 63: 7 | 65: 7 | 81: 1 | 251:
 7 | 279: 1 | 515: 1 | 615:
 10 | 763: 7 | 887: 10 |
 equitare 14: 1 | 187: 4 |
 661: 4 |
 equitat 35: 4 |
 equitavit 380: 4 |
 equitem 243: 8 | 408: 1 |
 610: 7 | 774: 11 |
 equites 881: 12 |
 equitet v. equitar.
 equitis 848: 2 |
 equitum 150: 5 | 217: 2 |
 311: 6 | 848: 5 |
 equo 338: 1 | 387: 9 | 614:
 11 | 622: 4 |
 equorum 98: 5 | 839: 1 |
 equos 128: 3 | 150: 5 | 462:
 7 | 525: 10 |
 equum 234: 1 | 368: 2 |
 417: 4 | 725: 2 | 741: 3 |
 774: 7 | 879: 7 |
 equus 372: 4 | 792: 6 | 804:
 10 | 894: 8 |
 eradenda 337: 12 |
 etam 289: 1 | 362: 3 | 575:
 6 | 855: 5 |
 eras 233: 4 | 746: 6 |
 erat 16: 8 | 139: 3 | 212: 3 |
 289: 6 | 477: 1 | 517: 2 |
 532: 4 | 542: 5 | 544: 3 |
 559: 4 | 692: 1 |
 erectum 730: 8 |
 erepfemus 566: 7 |
 ereptum 397: 5 |
 ereptus 436: 5 |
 ergo 94: 5 | 177: 5 | 431:
 5 | 489: 13 | 549: 4 | 600:
 5 | 634: 1 | 638: 4 | 655:
 5 | 634: 2 | 756: 7 |
 erigimu: 719: 6 |
 erigit 651: 11 |
 erimus 206: 5 |
 eripe 313: 5 | 710: 9 |
 eripere 910: 8 |
 eriperem 656: 8 |
 eriperet 597: 10 |
 erip: 197: 6 |
 eripiam 624: 3 |

erpias 549: 8 |
 eripiet 681: 5 | 757: 3 |
 eripiant 398: 3 |
 eripue: 859: 14 |
 eripuit 222: 5 |
 eris 507: 6 | 592: 7 | 669:
 7 | 684: 3 | 698: 5 |
 erit 47: 1 | 190: 5 | 270:
 9 | 294: 1 | 618: 8 | 637:
 2 | 688: 5 |
 eritis 260: 8 |
 errans 207: 5 |
 errantes 432: 4 |
 errare 258: 6 | 589: 7 |
 erraremus 534: 7 |
 errat 318: 1 | 835: 6 | 913:
 6 |
 errem 349: 7 |
 errent 782: 1 |
 erret 657: 3 |
 erro nom. 712: 7 |
 erro verb. 127: 3 |
 error 643: 5, 7 | 840:
 12 | 865: 15 | 900: 2:
 913: 3 |
 errori 534: 8 | 644: 2 |
 erabescendis 104: 2 |
 erucas 718: 9 |
 erue 547: 3 |
 eruet 864: 2 |
 erune 634: 6 | 863: 14 |
 881: 11 |
 eruo 702: 10 |
 erucas 445: 7 |
 Erycina 12: 4 |
 erymanthi 86: 6 |
 es 478: 7 | 650: 8 | 706:
 3 | 708: 1 | 866: 14 | 870:
 6 |
 esca 713: 6 |
 esca: 631: 1 |
 esculetus 90: 2 |
 esculo 293: 6 |
 Esquilias 696: 2 |
 Esquiliis 587: 6 |
 Esquilinae 452: 8 |
 Esquilini 492: 6 |
 esse 350: 13 | 507: 9 | 511:
 6 | 512: 9 | 517: 2 | 522:
 10 | 523: 1 | 538: 11 | 541:
 5 | 548: 2, 4, 5 | 712:
 6 | &c.
 esseda 848: 7 |
 esse 572: 1 | 575: 1 | 577:
 1 |
 esses 575: 6 |
 esset 447: 4 | 523: 1 | 540:
 2 | 541: 2 | 837: 7 |
 esset, id est, ederet 701:
 2 |
 est 5: 6 | 6: 2 | 19: 9 | 29:
 4 | 96: 6 | 240: 1 | 335:
 8 | 402: 9 | 405: 13, 6 |
 478: 2 | 514: 3, 4: &c.
 est, pro, comedit 629:
 5 |
 est, pro, corrodit 739: 8 |

est, pro, expedit 691: 5 |
 727: 4 |
 est, pro, licet 525: 3 | 527:
 1 |
 est, pro, pertinet 544: 2:
 645: 6 |
 est mihi, id est, habeo 405:
 3 |
 estne 708: 6 |
 est neas 96: 6 | 554: 2 |
 est qui 519: 9 | 725: 1 | 868:
 8 |
 est ubi 772: 11 | 773: 3 |
 est ut 240: 4 |
 esto futur. imper. 287: 3 |
 329: 1 | 458: 5 | 521: 2 |
 571: 8 | 620: 9 | 654:
 2 | 684: 12 | 694: 3 | 902:
 6 |
 esto concedentis 625: 3 | 644:
 4 | 732: 4 | 806: 6 |
 esto ut lubet 641: 11 |
 Estuæ 353: 6 |
 esuriens 528: 5 | 538: 8 | 649:
 8 |
 & 2: 1 bis | 5: 3, 10 | 8: 2 |
 5, 9 | 10: 1, 8 | 12: 5 |
 6, 10 | &c.
 & pro etiam 107: 5 | 190:
 4 | 306: 3 | 307: 12 | 314:
 2 | 347: 5 |
 etenim 384: 3 | 574: 15 |
 583: 1 | 665: 8 | 688: 1
 606: 11 |
 etiam 297: 3 | 383: 6 | 525:
 6 | 534: 2, 5 | 550: 2 |
 etiam atque etiam 815: 4 |
 Etrusca, &c. v. Hetrusca.
 eu 901: 10 |
 evaluere 849: 9 |
 Evandri 538: 6 |
 evasti 708: 13 |
 evehit 4: 1 |
 evellas 787: 2 |
 evellere 706: 1 |
 evenit 382: 3 | 533: 4 |
 eventum 886: 1 |
 evertere 858: 9 |
 evhoë v. evoc.
 Evias 340: 8 |
 evincer 211: 1 | 661: 6 |
 evitare 523: 10 |
 evitata 3: 2 |
 Evius 77: 1 | 193: 1 |
 eum 537: 7 | 547: 7 | 552:
 2 |
 Eumenidum 203: 1 |
 eundem 665: 3 | 858: 10 |
 eunt 205: 4 |
 euntem 515: 2 |
 euntes anni 858: 13 |
 euntes versus mollius 608:
 4 |
 euntium 442: 3 |
 evoc 230: 4. 6 |
 evolvere 540: 8 |
 Eupolin 639: 6 |

INDEX

- Eupolis 544: 1 |
 Euro 217: 4 | 315: 3 | 387: 6 |
 Europe 347: 5 | 349: 13 |
 European 254: 8 |
 Eurus 111: 1 | 380: 3 | 465: 5 | 486: 2 |
 Euterpe 7: 2 |
 Eurapeus 812: 1 |
 evulsis 263: 7 |
 ex 114: 2 | 146: 1 | 246: 2 | 336: 6 | 360: 9 | 407: 2 | 485: 3 | 510: 9 | 535: 25: 3 |
 ex animo 911: 1 |
 ex hoc 554: 17 |
 ex medio 846: 3 |
 ex more 665: 4 |
 ex parte tuâ 691: 10 |
 ex quo 252: 2 | 467: 7 | 554: 17 | 650: 13 | 697: 5 | 741: 4 | 866: 13 |
 ex re 700: 4 |
 exacta 655: 4 |
 exactis 836: 7 |
 exacto 555: 4 |
 exactos 202: 2 | 329: 1 |
 exagit 908: 6 |
 exagitant 698: 5 |
 examen 134: 3 | 436: 10 | 820: 11 |
 examinât 622: 3 |
 exanguis 820: 6 |
 exanimari 299: 2 |
 exanimas 219: 3 |
 examinât 554: 15 | 847: 4 |
 exanimem 512: 6 |
 exanimines 702: 7 |
 exaret 458: 4 |
 exaudita 86: 12 |
 exauditus 825: 6 |
 excaecata 448: 1 |
 excepit 451: 6 | 555: 5 |
 excepta 857: 6 |
 excepta quod 775: 6 |
 excepto 583: 16 | 643: 2 |
 exceptum 913: 1 |
 excerpam 548: 3 |
 excerpens 664: 5 |
 excidere 591: 5 |
 excidi 537: 3 |
 excidio 310: 5 |
 excide 270: 6 | 897: 6 |
 excipere 301: 6 |
 exciperet 666: 11 |
 excipiant 732: 2 |
 excipiebat 212: 6 |
 excitus 257: 1 |
 excitare 494: 10 |
 excitat 651: 9 | 719: 4 |
 excitatur 431: 1 |
 exclamât 519: 2 | 585: 2 |
 exclamât 822: 2 |
 excludet 211: 6 |
 excludit 899: 2 |
 excludit 663: 7 |
 exclusus 524: 4 | 597: 3 | 663: 3 |
 excelsus 644: 6 | 738: 2 |
 excubat 413: 6 |
 excubie 309: 3 |
 excusare 765: 8 |
 excusatus 770: 7 |
 excussit 702: 5 |
 excussus 640: 7 |
 excutiat 547: 13 |
 excutitur 290: 10 |
 excerrata 482: 4 | 484: 2 |
 exacto 564: 4 |
 exacti 359: 1 |
 exemplar 737: 4 | 820: 5 | 834: 2 | 900: 11 |
 exemplaria 896: 1 |
 exemplis 553: 6 | 842: 3 |
 exemplo 269: 2 | 630: 4 |
 exemplo est 508: 13 |
 exemplum 407: 10 | 648: 9 |
 exempla 871: 2 |
 exerceat 790: 3 |
 exerceat 417: 1 | 430: 3 | 779: 3 |
 exercitatus 464: 5 |
 exercitus 70: 1 | 814: 3 |
 exhaustabat 446: 9 |
 exerceat v. exerceat.
 exercit 528: 10 |
 exercit 422: 9 |
 exercitus 558: 1 |
 exiguæ 820: 1 |
 exiguus 107: 11 | 826: 6 |
 exiguus 187: 4 | 276: 2 |
 exiguo 77: 2 | 869: 12 |
 ex quos 278: 12 |
 exiguum 728: 3 |
 exilis nomen 22: 5 | 576: 6 |
 exilis verb. 491: 8 |
 exilis 701: 11 |
 exilium 162: 4 |
 eximet 305: 6 |
 eximit 158: 1 | 750: 4 |
 exitem 575: 17 |
 exiret 521: 1 | 704: 6 |
 exit 465: 1 | 861: 11 | 874: 12 |
 exitio 69: 7 |
 exitio est 109: 4 |
 exitium 65: 3 | 231: 7 |
 exitum 275: 2 | 355: 9 | 404: 12 |
 exitura 162: 3 |
 exitus 308: 5 | 418: 5 |
 exlex 892: 7 |
 exorabilis 68: 5 |
 exorberet 660: 6 |
 exoret 724: 6 |
 exors v. exors.
 expalluit 743: 6 |
 expavit 141: 3 |
 expectabit 805: 6 |
 expectans 557: 6 |
 expectat 618: 6 | 739: 11 |
 expectata 857: 15 |
 expecto 566: 11 |
 expediat 482: 1 |
 expedit 333: 6 |
 expedit 105: 3 |
 expedire 469: 10 |
 expedit 182: 5 |
 expedita 446: 3 |
 expedito 36: 4 |
 expeditus 89: 7 |
 expeditant 382: 14 |
 expellat 773: 9 |
 expellet 636: 9 |
 expendere 839: 11 |
 expersigilis 739: 2 |
 experiat 697: 3 |
 experiens 807: 1 |
 expers 264: 9 | 295: 7 |
 expers maris 514: 10 |
 experta 305: 3 |
 expries 416: 2 |
 expertia frugis 902: 12 |
 experto 606: 2 |
 expertum 911: 9 |
 expertus 19: 6 | 375: 6 | 815: 15 |
 expe. v. expes.
 expetit 467: 4 |
 expiansi 11: 9 |
 expiare 490: 9 |
 expiatis 148: 2 |
 expiator 451: 10 |
 expiavero 451: 11 |
 expia 148: 5 |
 exples 788: 15 |
 explicet 664: 3 |
 explicare 354: 8 |
 explicuit 403: 8 | 636: 2 |
 explicata 610: 8 |
 exponi 870: 12 |
 exponitur 558: 11 |
 exponit 334: 13 |
 exprella 584: 4 |
 expressi 854: 2 |
 expriimet 855: 11 |
 expugnabis 596: 10 |
 expugnare 689: 7 |
 expugnare 308: 1 |
 expatit 636: 7 | 865: 12 |
 expugare 859: 11 |
 Exquilina v. Esquilina.
 exsecat 518: 6 |
 exci. cer 110: 6 |
 exsomnis 340: 8 |
 exsors 890: 11 |
 exsors 484: 3 | 874: 10 |
 exstuat v. exstuat.
 exstet 603: 8 |
 exsturdant 717: 3 |
 exta 889: 4 |
 extat 447: 11 |
 extat 563: 8 |
 extendat 354: 7 |
 extendere 891: 6 |
 extendisse 826: 3 |
 extenta 210: 3 |
 extento 155: 4 |
 extentum 850: 9 |

extenuantis

VOCABULORUM OMNIUM.

extenuantis 601: 6 |
 exterior conies 683: 14 |
 externi 710: 5 |
 exteuer 753: 4 |
 extimui 653: 8 |
 extimuit 909: 11 |
 extinctus 828: 12 |
 extinxit 260: 6 |
 extorquere 859: 15 |
 extorta 865: 14 |
 extra 259: 1 | 737: 2 | 821: 13 | 831: 5 | 895: 14 |
 extra numerum modumque 814: 1 |
 extractus 507: 1 |
 extrahat 902: 11 |
 extrahere 690: 11 |
 extrema 440: 4 | 724: 6 |
 extremi 870: 5 |
 extremis 825: 10 | 870: 5 |
 extremo 860: 12 |
 extremos 298: 9 | 417: 11 |
 515: 2 | 728: 5 | 752: 6 |
 extremum 291: 1 | 725: 3 |
 895: 2 | 910: 12 |
 extricare 558: 3 |
 extricata 270: 8 |
 extruere 414: 8 |
 extructa 568: 5 |
 extructis 161: 4 | 701: 18 |
 extrudere 817: 1 |
 extruere 691: 7 |
 exuere 622: 9 |
 exultare 432: 8 |
 exulta 447: 3 |
 exudet v. excludet.
 exuere 489: 1 |
 exul 216: 5 | 272: 4 | 618: 7 | 880: 7 |
 exules 213: 9 |
 exul in 295: 6 |

F.

Faba 654: 3 | 698: 14 |
 fabæ 800: 3 |
 fabellam 849: 8 |
 fabellas 700: 4 |
 faber 586: 1 | 875: 10 |
 Fabia 757: 2 |
 Fabio 529: 11 |
 Fabium 407: 4 |
 fabri 732: 10 | 840: 10 |
 fabricaverat 539: 5 |
 Fabricio 642: 5 |
 Fabricium 53: 3 |
 fabrilla 840: 10 |
 fabros 839: 2 |
 fabula 467: 11 | 511: 13 |
 513: 10 | 519: 5 | 688: 2 |
 736: 1 | 785: 3 | 837: 5 |
 847: 2 | 889: 8 | 901: 2 |
 922: 10 |
 fabulae 12: 4 |
 fabulosa 258: 8 |

Horat.

f. bulo us 89: 3 |
 face 290: 4 | 297: 7 | 390: 8 |
 facem 415: 5 |
 facies 317: 4 | 571: 7 | 746: 2 | 752: 2 | 756: 8 | 850: 7 |
 faciem 554: 9 | 604: 1 |
 859: 10 |
 faceres 564: 4 |
 faceret 586: 1 | 857: 3 |
 899: 9 |
 facerem 605: 7 |
 facetus 520: 1 | 545: 3 |
 757: 5 |
 facium 351: 2 | 507: 6 | 543: 4 | 555: 8 | 595: 5 | 616: 1 bis |
 faciant 551: 4 |
 facias 511: 6 | 513: 9 | 549: 10 | 554: 10 | 603: 5 |
 653: 11 | 662: 3 | 693: 5 |
 faciat 569: 2 |
 facibus 549: 3 |
 facie 573: 6 | 679: 6 |
 faciem 383: 14 | 404: 5 | 526: 5 | 564: 7 | 717: 1 |
 facienda 695: 4 |
 faciendi 610: 1 |
 faciens 555: 6 | 697: 7 |
 facientia 357: 13 |
 facientibus 730: 2 |
 facies nom. 414: 9 | 525: 11 | 671: 10 |
 facies verb. 593: 6 | 726: 10 | 906: 5 |
 faciet 618: 2 | 672: 8 | 688: 7 |
 facile 665: 8 |
 faciles 97: 5 |
 facilem 192: 2 | 325: 3 | 508: 2 | 528: 9 |
 facili 197: 5 |
 facilis 689: 9 |
 facimus 851: 6 |
 facinus 800: 4 |
 facio 804: 11 |
 facis 551: 5 | 650: 8 | 669: 9 |
 facit 511: 7 | 519: 3 | 526: 8 | 668: 12 | 712: 11 | 773: 1 | 791: 4 | 914: 3 |
 faciunt 911: 1 |
 facta 591: 1 | 605: 6 | 804: 6 | 828: 4 | 852: 12 | 878: 3 | 898: 5 |
 facti 739: 9 |
 factis 855: 6 |
 factiter 914: 6 |
 factio 576: 11 |
 factos 608: 4 | 910: 12 |
 factu 554: 12 |
 factum 568: 2 | 577: 4 |
 690: 1 | 691: 8 |
 facturus 37: 2 | 692: 7 |
 factus 560: 1 |

facunda 365: 7 |
 facunde 411: 1 |
 facundia 393: 7 | 876: 7 |
 889: 2 | 891: 15 |
 face 133: 8 | 308: 8 | 677: 9 |
 facem 670: 8 |
 facibus 897: 1 |
 facula 714: 4 |
 falce 119: 4 | 432: 1 | 541: 7 |
 Falerna 244: 3 | 677: 9 |
 Falerna 85: 1 |
 Falerni 103: 4 | 160: 1 |
 193: 3 | 442: 7 | 603: 4 |
 649: 10 | 816: 3 |
 Falerni 173: 2 |
 Balerno 623: 1 | 672: 7 |
 673: 3 |
 Falernum 715: 1 |
 fallacem 578: 10 |
 fallacis 24: 4 |
 fallant 478: 11 | 865: 2 |
 911: 6 |
 fallat 338: 9 |
 fallax 283: 7 |
 falle 298: 2 | 751: 7 |
 fallendi 800: 2 |
 fallente 622: 7 |
 fallentis 485: 1 | 817: 2 |
 fallere 182: 6 | 306: 2 |
 381: 2 | 712: 8 | 800: 9 |
 falleret 169: 2 | 388: 3 |
 fallimur 815: 6 |
 fallit 312: 7 | 315: 4 | 687: 2 |
 fallor 876: 4 |
 fallunt 756: 7 |
 falsa 886: 4 |
 falsis 158: 11 | 283: 1 | 799: 1 | 850: 11 |
 falso 511: 4 |
 falsum 774: 2 |
 falsus 709: 2 |
 fama 54: 5 | 155: 7 | 240: 7 | 422: 5 | 521: 8 | 529: 10 | 554: 2 | 648: 1 | 658: 7 | 684: 13 | 747: 4 | 776: 3 |
 fama est 609: 2 | 616: 8 |
 famæ 571: 5 | 633: 5 | 813: 6 |
 famam 518: 4 | 523: 10 |
 551: 9 | 554: 6 | 708: 12 |
 833: 7 | 882: 5 |
 famem 38: 1 | 517: 4 |
 famēs 311: 4 |
 famēs argenti 811: 3 |
 famosæ 914: 5 |
 famosus 307: 7 | 619: 3 |
 famosus carmine 821: 8 |
 famosum 707: 10 |
 famosus 252: 7 | 545: 2 |
 famulus 243: 4 | 316: 3 |
 famulus 893: 12 |
 fana 380: 8 | 482: 5 |
 fanaticus error 973: 3 |

FFFFF

INDEX

Fannius 546: 10 | 611: 2 |
 fanum 775: 1 |
 far 178: 9 |
 fari 388: 5 | 747: 3 |
 farre 322: 4 | 721: 5 | |
 farris 565: 5 |
 farror 619: 3 |
 fas 77: 2 | 356: 2 |
 fas nefasque 451: 7 | |
 fas est 210: 8 | 231: 4 | 378 |
 4 | 904: 2 |
 fastos 52: 6 | 757: 3 | 798:
 II
 fascibus 577: 11 |
 fasciculum 785: 7 |
 fascinum Epod. 8.
 fasciolas 662: 5 |
 Fastidia 622: 9 | 680: 5 |
 700: 12 | 773: 10 | 851:
 2 |
 fastidienti 450: 14 |
 fastidiosus 404: 4 |
 fastidiosam 354: 1 |
 fastidiolus 243: 5 |
 fastidire 534: 10 | 743: 7 |
 fastidiret 804: 5 |
 fastidis 528: 5 | 786: 4 |
 fastidit 241: 9 | 829: 8 |
 fastidium 442: 6 |
 fastis 414: 2 |
 fastos 314: 4 | 415: 9 |
 540: 8 | 832: 12 |
 fastu 862: 6 |
 fastum 577: 9 |
 fata 63: 3 | 96: 3 | 199: 11 |
 255: 9 | 290: 3, 7 | 297:
 2 | 370: 2 | 414: 10 | 457:
 5 | 493: 4 | 498: 11 |
 fatale 141: 1 |
 fatali 818: 9 |
 fatalis 251: 10 |
 fatea 540: 7 |
 fateatur 600: 1 |
 fatebitur 620: 2 |
 fatentes 829: 3 |
 fateor 668: 5 | 671: 2 |
 706: 11 |
 fateri 848: 1 | 910: 3 |
 faterier 866: 8 |
 fateatur 836: 2 |
 faci 222: 5 |
 fatigaret 416: 14 |
 fatigas 192: 6 |
 fatigat 622: 5 |
 fatigatis 280: 6 |
 fatigatam 259: 2 |
 fatigent 11: 6 |
 fatis 55: 5 |
 fato 609: 7 |
 fatum 594: 1 |
 fauce 475: 4 |
 fauces 528: 4 |
 faveat 890: 5 |
 faventum 337: 7 |
 fave 203: 12 | 848: 4 |
 faveo 239: 1 |
 favillam 173: 6 |

Faune 516: 4 |
 Fauni 304: 4 |
 Faunis 818: 4 |
 Fauno 21: 6 |
 Faunus 71: 4 | 223: 1 |
 Favoni 20: 1 |
 Favonii 281: 4 |
 Favor 397: 6 |
 favorem 828: 7 |
 Fautia 524: 1 |
 faustis 378: 8 |
 faustitas 384: 4 |
 fausto 858: 12 |
 fautor 599: 3 | 814: 8 | 829:
 9 |
 fautoribus 794: 7 |
 faxis 642: 7 | 592: 5 |
 febrem 797: 11 |
 febres 740: 3 | 760: 7 |
 febrimque 667: 2 |
 feonium 19: 2 |
 fecerat 588: 12 |
 fecere 692: 4 | 719: 3 | 753
 5 |
 feceris 397: 1 |
 fecerit 393: 6 | 538: 9 |
 732: 9 |
 fecerunt 546: 6 |
 feci 672: 6 | 799: 9 |
 fecisse 803: 5 | 814: 1 | 863:
 11 |
 fecissent 646: 10 |
 fecisset 595: 2 |
 fecisti 761: 5 |
 fecit 542: 1 | 552: 12 | 602:
 5 | 650: 14 | 656: 4 | 685:
 3 | 806: 7 | 914: 4 |
 feculit 44: 3 | 438: 4 |
 450: 4 | 803: 10 |
 felicem 574: 13 | 592: 11 |
 706: 5 |
 felices 59: 1 | 486: 1 | 507:
 2 |
 felicior 478: 7 |
 feliciores 432: 2 |
 feliciter 846: 1 |
 felix 346: 4 | 370: 12 |
 414: 8 | 471: 6 | 502:
 6 |
 felices 593: 11 |
 femur 525: 5 |
 fenestras 97: 1 |
 fer 749: 2 |
 fera 63: 2 | 356: 10 | 454:
 6 | 481: 1 |
 fera 194: 1 | 254: 2 | 385:
 1 | 448: 11 | 588: 3 |
 feraci 381: 8 | 498: 2 |
 feracis 118: 4 |
 ferant 796: 9 |
 ferat 215: 1 | 490: 5 | 870:
 1 bis |
 ferarum 540: 5 |
 ferat verb. 604: 4 | 654:
 6 |
 ferat 511: 7 | 753: 8 | 815 |
 16 | 857: 7 | 862: 9 | 900:

2 |
 feratur 466: 1 |
 ferax 445: 12 |
 fercula 701: 17 |
 ferè 538: 11 | 713: 2 | 805:
 3 | 852: 11 |
 ferēbar 469: 3 |
 ferēbaris 233: 3 |
 ferēbus 427: 7 | 769: 8 |
 fetendo 785: 10 |
 ferens 228: 2 | 465: 2 | 700:
 11 | 714: 10 |
 ferent 482: 7 | 807: 3 |
 ferentem 821: 10 | 842: 13 |
 ferentes 721: 4 |
 Ferenti 259: 17 |
 Ferentinum 803: 8 |
 ferentur 863: 14 |
 feris 744: 9 | 761: 7 |
 feret 32: 6 | 311: 8 | 358: 7 |
 363: 11 | 478: 3 | 631: 5 |
 633: 10 | 706: 8 | 761:
 11 | 788: 10 | 805: 8 | 834:
 4 |
 feret, pro, permittit 615:
 2 |
 fer. nom. 564: 2 |
 feriam 7: 5 | 298: 5 |
 ferant 711: 5 |
 ferias nom. 385: 11 |
 feriat 618: 10 |
 feriatos 388: 1 |
 feriemus 223: 5 |
 ferient 250: 7 |
 feriet 903: 9 |
 feris 456: 10 | 481: 4 |
 488: 6 | 664: 7 | 701:
 5 |
 feriant 189: 7 |
 ferro 863: 4 |
 feroces 245: 3 | 369: 8 |
 379: 2 |
 ferocior 142: 3 |
 Ferontia 559: 1 |
 feros 41: 2 | 260: 12 | 745:
 5 |
 ferrox 26: 2 | 64: 2 | 123:
 1 | 131: 6 | 168: 3 | 254:
 5: 401: 4 | 882: 9 |
 ferramenta 712: 9 |
 ferrata 417: 10 |
 ferratos 550: 1 |
 ferre 160: 7 | 170: 2 | 196:
 5 | 350: 14 | 427: 6 | 508:
 11 | 546: 1 | 613: 6 | 712:
 2 | 851: 2 | 854: 12 | 876:
 1 |
 ferre jugum 133: 9 | 167:
 1 |
 ferrem 307: 3 |
 ferrent 845: 5 |
 ferres 304: 5 |
 ferret 531: 4 | 596: 1 | 857:
 4 |
 ferro 207: 6 | 340: 2 | 381:
 10 | 387: 5 | 444: 10 |
 486: 13 | 524: 3 | 650: 9,

VOCABULORUM OMNIUM.

rē 656: 4 | 708: 3 | 868:
 12 |
 ferrum 11: 1 | 135: 3 | 509:
 6 | 546: 9 | 650: 12 | 899:
 11 |
 fers 805: 1 |
 fert 444: 3 | 462: 3 | 644:
 7 | 654: 6 | 787: 6 |
 fertile 373: 6 | 674: 4 |
 fertili 178: 2 |
 fertilibus 211: 4 |
 fertilis 312: 6 | 408: 12 |
 fertur 323: 4 | 367: 3 | 464:
 6 | 547: 9 | 584: 2 |
 fertur, pro, dicitur 69: 3 |
 271: 3 | 324: 1 | 653: 4 |
 700: 6 |
 fervens 57: 4 |
 fervent 678: 5 |
 ferventius 609: 1 |
 fervet 366: 7 | 727: 5 |
 fervida 490: 3 | 717: 3 |
 fervidi 415: 3 |
 fervidiore 468: 9 |
 fervidis 3: 1 | 336: 10 |
 fervido 39: 3 |
 fervidus 211: 5 |
 fervidum 428: 13 |
 fervidus 116: 4 | 509: 5 |
 882: 2 |
 ferula 541: 4 |
 ferum 844: 6 |
 ferunt 21: 5 | 312: 3 | 334:
 5 | 633: 7 | 888: 8 |
 ferunt, pro, aunt 314: 2 |
 feruntur 356: 4 |
 fervor 70: 4 | 615: 9 |
 feras 183: 1 | 727: 11 | 785:
 2 | 819: 5 |
 Fescennina 843: 4 |
 fessas 261: 5 |
 fessi 568: 1 |
 fessis 164: 5 | 303: 2 |
 fesso 851: 8 |
 fessos 436: 8 | 502: 3 |
 festum 178: 1 | 581: 1 |
 festus 355: 2 | 558: 5 |
 festas 391: 2 | 460: 1 |
 festinant 848: 7 |
 festinanti 514: 11 |
 festinantis 732: 8 |
 festinas 112: 4 | 739: 7 |
 festinat 406: 3 | 736: 7 |
 740: 16 | 801: 4 | 860:
 15 | 886: 1 |
 festis 436: 4 | 651: 4 | 869:
 11 | 891: 8 | 893: 5 |
 festo 351: 1 | 842: 12 |
 festos 159: 7 | 629: 9 |
 festum 632: 7 |
 festus 282: 3 | 305: 5 | 317:
 9 | 749: 5 |
 fiat 71: 1 | 785: 3 |
 fiat 528: 8 |
 fici 721: 6 |
 ficta 876: 14 | 902: 9 |
 fictis iterum 721: 1 |

ficto 855: 4 |
 fictum 526: 6 | 893: 13 |
 fici 635: 9 |
 ficulus 585: 5 |
 ficus 485: 2 | 591: 3 | 760:
 3 |
 fidā conjugē 843: 1 |
 fide Teia. i, chorda 73: 6 |
 473: 7 |
 fide Cyllenea 473: 7 |
 fide 125: 4 | 281: 5 | 490:
 8 |
 fide, pro, fidei 538: 10 |
 fidelem 165: 6 | 375: 6 |
 691: 4 |
 fideles 902: 7 |
 fideli 248: 3 |
 fidelibus 6: 2 | 384: 1 | 888:
 14 |
 fidelis 651: 8 | 856: 1 |
 fideliter 814: 12 |
 fidem 23: 5 | 755: 5 | 856:
 10 | 876: 14 |
 fidem, i, choīdam 95: 9 |
 fidem 777: 4 |
 fidens 263: 2 |
 fidem 815: 9 |
 fidentes 255: 11 |
 fides 78: 5 | 95: 2 | 133: 2 |
 226: 1 | 312: 5 | 338: 8 |
 384: 6 | 501: 9 | 726: 8 |
 808: 3 | 810: 6 |
 fides 614: 8 |
 fidibus 50: 7 | 101: 5 | 135:
 4 | 200: 8 | 258: 3 | 400:
 4 | 743: 8 | 866: 3 | 879: 6 |
 891: 14 |
 fidicen 375: 2 | 389: 1 | 821:
 10 |
 fidis 616: 2 | 768: 9 |
 fidis verb. 822: 7 |
 fidit 61: 6 | 335: 4 | 810:
 10 |
 fidos 750: 10 |
 fidum 196: 4 |
 fidus 403: 4 | 833: 3 |
 fieres 181: 3 |
 fieret 866: 10 | 909: 4 |
 fieri 514: 2 | 527: 4 | 572:
 5 |
 fies 303: 4 |
 fiet 306: 6 | 638: 3 | 645:
 5 | 856: 5 | 912: 4 | 914:
 5 |
 fige 307: 6 |
 figit 333: 3 |
 figura 13: 1 |
 figurat 841: 8 |
 fila 161: 1 |
 filia 61: 3 | 67: 1 | 307: 12 |
 688: 6 |
 filiae 348: 3 |
 filiam 449: 6 |
 filium 36: 6 |
 filius 13: 3 | 290: 5 | 350: 8 |
 387: 2 | 512: 14 | 535: 2 |
 549: 1 | 649: 17 | 660:

5 | 686: 4 | 697: 11 | 712:
 7 | 901: 9 |
 filo 851: 12 |
 findere 4: 6 |
 findet 685: 9 |
 findetur 807: 8 |
 findit 496: 10 |
 findunt 474: 3 |
 fine 77: 2 | 228: 9 | 712: 11 |
 828: 10 | 867: 11 |
 fines 316: 5 | 510: 3 | 554:
 4 | 590: 1 | 613: 1 |
 finem 36: 4 | 46: 2 | 616:
 7 | 740: 11 |
 finge 882: 5 |
 fingent 374: 1 |
 fingentur 873: 8 |
 fingere 551: 10 | 794: 4 |
 876: 12 | 906: 12 |
 fingere carmina 852: 2 |
 fingeris 904: 9 |
 fingi 902: 2 |
 fingit 741: 3 |
 fingitur 277: 6 |
 fingo 369: 6 |
 finibus 16: 4 |
 finiet 679: 2 |
 finire 31: 5 | 266: 6 | 513: 8 |
 663: 6 |
 finiret 866: 6 |
 finis 129: 1 | 408: 6 | 490:
 7 | 513: 7 | 569: 4 | 719:
 8 | 832: 2 | 842: 13 | 909:
 2 |
 finitimi 480: 1 |
 finitimum 336: 12 |
 finitis 80: 2 | 867: 6 |
 finium 432: 12 |
 finxerunt 546: 7 |
 finxistē 770: 8 |
 fio 726: 2 | 875: 4 |
 firmaret 272: 2 |
 firmior 381: 11 |
 firmo 470: 3 |
 firmus 428: 2 | 705: 12 |
 807: 6 |
 fis 412: 8 | 871: 1 |
 fistula 72: 6 | 321: 9 | 364:
 8 | 410: 4 |
 fit 96: 5 | 505: 1 | 510: 1,
 13 | 515: 3 | 641: 10 | 766:
 9 | 903: 16 |
 fix 448: 8 |
 fixa 586: 5 |
 fixa 447: 5 |
 fixis 724: 5 |
 fixum 667: 2 | 800: 12 |
 Flacci 615: 2 |
 Flacco 478: 2 |
 flagellis 442: 5 | 521: 11 |
 flagello 343: 3 | 541: 3 |
 flagitar 678: 4 |
 flagitio 270: 3 |
 flagitium 403: 14 | 680:
 9 |
 flagito 226: 5 |
 flagrans 08: 4 |

FFFffffj

INDEX

Agrantis, al. fragrantia.

Agrantis 302: 9 |
al. gres 411: 1 |
al. gret 554: 3 |
Alamina 321: 8 |
Alama 67: 3 | 104: 7 | 367: 8 | 380: 3 | 490: 4 | 566: 1 | 568: 6 |
Alammæ 406: 5 |
Alammis 388: 6 | 446: 2 | 868: 12 |
Alatu 383: 10 | 391: 3 |
Alava 290: 10 |
Alavæ 165: 2 |
Alavam 23: 4 |
Alavi 575: 18 |
Alavo 375: 7 |
Alavos 483: 7 |
Alavum 10: 3 | 35: 6 |
Alavus 161: 3 |
Alabili 368: 3 |
Alabilibus 185: 6 |
Alabilior 95: 5 |
Alabilis 95: 4 | 182: 9 |
Alabiliter 409: 5 |
Alabis 98: 1 |
Alabit 23: 6 | 617: 8 |
Alaco 455: 2 |
Alactere 284: 1 | 363: 1 |
Alacti 387: 11 |
Alactis 232: 1 |
Alactibus 567: 8 | 880: 12 |
Alactis 808: 2 |
Alactere 719: 7 | 183: 12 |
Alactis 281: 3 |
Alacturam 450: 10 |
Alactere 184: 5 |
Alactis 476: 3 |
Alactis propr. 742: 1 | 856: 1 |
Alactis 21: 5 | 333: 3 | 404: 4 |
Alactis 877: 10 |
Alactis iuventa 882: 1 |
Alactis 101: 2 | 160: 7 | 285: 2 | 348: 12 | 749: 10 | 837: 4 |
Alactis 484: 10 |
Alactibus 192: 3 | 302: 2 | 365: 4 | 843: 3 |
Alactis 347: 9 |
Alactis 308: 7 |
Alactis 478: 10 |
Alactibus 5: 2 | 111: 2 | 207: 1 | 397: 5 | 435: 1 | 465: 4 | 183: 8 |
Alactis 60: 1 | 348: 10 |
Alactem 464: 9 |
Alactis 584: 3 |
Alactis 606: 6 |
Alactis 541: 7 |
Alactis 207: 3 |
Alactis 664: 2 |
Alactis 517: 9 |
Alactis 172: 1 | 187: 1 | 422: 2 | 584: 2 | 642: 7 | 660: 2 |

8 | 874: 8 |
Alumina 33: 4 | 128: 4 | 153: 5 | 391: 8 | 474: 3 | 511: 12 | 785: 4 | 1854: 6 |
Alumine 207: 4 | 510: 12 |
Aluminis 84: 4 | 356: 3 |
Aluminum 50: 6 |
Aluvii 409: 3 |
Aluvii 86: 4 | 167: 6 |
Aluvios 643: 11, 13 |
Aluunt 726: 9 |
Aluxit 277: 4 | 457: 7 |
Alucalia 662: 5 |
Alucis 736: 4 |
Aluco 38: 5 |
Alucum 434: 8 |
Alucus 749: 3 |
Aluciat 717: 1 |
Alucundi 676: 6 | 750: 5 |
Alucunda 277: 1 | 330: 6 | 666: 2 | 685: 1 |
Alucida 274: 4 | 564: 5 |
Alucida 830: 1 |
Alucide 335: 7 |
Alucis 269: 2 |
Aluco 852: 11 | 907: 4 |
Alucum 650: 2 |
Alucis 745: 6 |
Alucina 365: 1 | 408: 8 |
Alucina 462: 2 |
Alucis 64: 3 | 498: 1 |
Alucinator 437: 1 |
Alucore 430: 4 | 518: 5 | 752: 3 | 910: 6 |
Alucum habet in cornu 547: 12 |
Aluco 344: 3 |
Alucus 385: 1 | 499: 2 |
Aluciam 447: 8 |
Alucis 92: 6 | 185: 5 | 315: 1 | 373: 3 | 566: 9 | 649: 9 | 821: 3 | 878: 8 |
Alucibus 546: 8 |
Alucida 468: 14 | 512: 12 | 740: 7 | 744: 10 |
Alucis 62: 1 | 692: 2 | 797: 1 | 805: 4 | 900: 3 |
Aluco 277: 3 | 877: 12 |
Alucis 559: 9 |
Alucem 231: 1 |
Alucis 433: 5 | 682: 1 |
Alucibus 101: 1 | 260: 4 | 792: 3 |
Alucis 510: 13 |
Alucis 743: 6 |
Alucis 303: 4 | 419: 1 |
Alucis 751: 1 | 762: 9 |
Aluco 1, janua 514: 4 |
Aluco 309: 7 | 47: 10 | 508: 1 | 573: 8 | 648: 5 | 873: 6 |
Alucis 804: 5 |
Alucis 760: 6 |
Alucis 291: 3 | 309: 2 |
Aluco 219: 4 | 397: 2 | 471: 4 | 523: 2 | 524: 4 | 544: 4 |

4 | 564: 4 | 609: 7 |
Alucibus 342: 2 | 663: 5 | 710: 8 |
Alucis 603: 10 | 623: 2 |
Aluco 163: 5 | 478: 12 | 796: 4 |
Alucibat 554: 9 |
Aluco 478: 5 | 707: 11 | 873: 9 |
Aluco 746: 6 | 755: 6 |
Aluco 338: 3 |
Aluco 883: 1 |
Aluco 126: 3 | 649: 1 |
Aluco 411: 3 |
Aluco 841: 10 | 881: 7 |
Aluco 900: 1 |
Aluco 85: 2 |
Aluco 314: 16 |
Aluco 508: 13 |
Aluco 512: 7 | 816: 5 |
Aluco 904: 6 |
Aluco 854: 10 |
Aluco 276: 5 |
Aluco 708: 10 |
Aluco 709: 8 | 752: 4 | 800: 1 | 844: 4 | 870: 8 |
Aluco 586: 3 | 822: 9 |
Aluco 448: 11 |
Aluco 221: 4 |
Aluco 625: 9 |
Aluco 413: 1 | 873: 4 |
Aluco 541: 9 | 573: 4 |
Aluco 643: 1 |
Aluco 520: 5 | 521: 1 |
Aluco 788: 8 |
Aluco 551: 1 | 684: 10 | 764: 3 |
Aluco 506: 1 | 574: 15 | 618: 7 | 693: 1 |
Aluco 111: 7 | 217: 11 |
Aluco 574: 10 |
Aluco 473: 4 | 532: 7 | 577: 12 | 86: 5 | 1874: 9 |
Aluco 555: 2 | 506: 14 |
Aluco 605: 6 | 762: 4 |
Aluco 308: 6 | 482: 1 | 510: 5 | 536: 8 | 591: 7 | 647: 8 | 664: 6 | 716: 1 | 762: 7 |
Aluco 614: 12 | 635: 2 | 684: 3 | 691: 4 | 771: 4 |
Aluco 33: 2 | 216: 3 | 378: 11 | 401: 8 | 583: 2 | 637: 3 |
Aluco 427: 10 | 567: 7 | 658: 1 | 673: 3 | 688: 5 |
Aluco 637: 4 |
Aluco 378: 11 |
Aluco 255: 2 |
Aluco 25: 1 | 141: 6 | 190: 9 | 270: 9 | 370: 7 | 381: 3 | 491: 8 | 535: 8 | 609: 6 | 710: 4 | 754: 10 | 264: 1 | 795: 6 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Fortissima 513: 15 |
fortiter 60: 1 | 642: 11 |
 794: 1 |
fortium 394: 3 |
fortis 601: 7 | 787: 1 |
fortitudo 213: 1 |
fortuna 32: 6 | 119: 5 | 129: 5 | 140: 2 | 256: 3 | 357: 3 | 382: 9 | 418: 4 | 441: 4 | 595: 10 | 636: 3 | 710: 6 | 719: 9 | 778: 4 | 838: 10 | 848: 6 | 890: 10 |
fortunæ 147: 1 | 697: 13 |
 730: 7 | 764: 9 | 781: 1 | 831: 6 |
fortunam 350: 15 | 705: 9 | 721: 3 | 769: 8 | 884: 3 |
fortunarum 881: 8 |
fortunas 749: 8 |
fortunatam 777: 10 |
fortunati 506: 3 |
fortunatus 899: 1 |
fortunatum 756: 10 |
fortunaverit 778: 6 |
fortunis 881: 11 |
forum 370: 7 | 431: 3 | 556: 5 | 579: 1 | 753: 13 | 758: 4 | 800: 5 | 819: 1 |
fossa 643: 15 |
fossam 588: 14 |
fossor 318: 3 |
foveam 799: 13 | 913: 8 |
fracta 176: 1 | 614: 10 | 640: 6 | 720: 12 |
fractis 207: 1 | 874: 10 |
fracto 808: 5 |
fractus 465: 6 |
fractus 250: 6 | 506: 4 |
fræna 422: 1 |
frænato 792: 8 |
frænis 35: 5 | 513: 6 | 709: 5 | 741: 2 |
frænum 774: 9, 11 |
fragilem 16: 8 | 248: 6 |
fragili 331: 9 | 620: 3 |
fragilis 590: 5 |
fragrantia oscula 797: 4 |
frangas 786: 2 |
frangat 132: 4 | 720: 3 |
frangatur 529: 5 |
frangere 93: 4 | 349: 3 | 914: 9 |
frangit 465: 8 |
frater 103: 5 | 400: 14 | 757: 4 | 814: 5 | 861: 15 | 900: 7 |
fraterna 87: 5 |
fraternæ 457: 6 |
fraternis 770: 8 | 812: 13 |
fraternal 683: 13 |
fraternum 745: 6 |
fratris 611: 7 | 787: 4 |
fratrem 787: 4 |
fratres 15: 2 | 155: 5 | 263: 3 |
fratrum 134: 6 | 660: 9 | 812: 11 | 868: 9 |
fraudatis 580: 6 |

fraude 18: 11 | 232: 4 | 500: 3 |
fraudem 111: 7 | 841: 4 |
fraudes 347: 7 |
fraudibus 800: 10 |
fraudis 403: 1 |
fraudulento 252: 5 |
fraxinos 341: 5 |
frigerit 437: 6 | 540: 12 |
frigē 175: 2 |
frigēsse 199: 1 |
frimentem 417: 3 |
frimentes 462: 7 |
frimentum 347: 3 |
frimens v. frænis.
frequens 132: 2 | 222: 6 | 243: 2 |
frequentes 498: 7 | 659: 4 |
frequentia 641: 5 |
freia 17: 6 | 62: 4 | 742: 4 |
freis 126: 7 | 177: 4 |
fretio 461: 1 |
fricti ciceris 894: 9 |
frigida 474: 2 | 666: 5 | 744: 10 | 792: 4 |
frigidas 282: 2 |
frigidior 797: 2 |
frigido 5: 12 |
frigidum 260: 1 |
frigidus 698: 1 | 914: 1 |
frigora 392: 5 | 697: 9 |
frigore 512: 10 | 618: 10 | 805: 10 |
frigoribus 320: 4 |
figus 384: 5 | 303: 1 | 517: 4 | 532: 1 | 777: 9 | 807: 12 |
fronde 259: 3 | 369: 10 | 814: 6 | 840: 4 |
frondes 99: 3 | 318: 2 |
frondere 796: 11 |
frondi 30: 2 |
frondibus 78: 1 | 788: 15 |
frondis 381: 8 |
frons 302: 4 | 564: 4 |
fronte 125: 5 | 168: 6 | 371: 7 | 473: 1 | 587: 4 | 762: 4 |
frontem 354: 8 | 458: 4 | 564: 6 |
frontibus 514: 1 |
frontis 636: 2 | 721: 2 | 771: 2 |
frontium 6: 4 |
fruat 730: 10 |
fruaris 869: 12 |
fructibus 780: 1 |
fructus 525: 3 |
fruenti 747: 1 |
frueris 780: 2 |
frugaliter 553: 7 |
fruge 330: 4 | 796: 10 |
fruges 334: 5 | 392: 7 | 421: 2 | 738: 4 | 783: 6 |

fugā 535: 5 | 689: 10, 14 | 703: 3 | 799: 12 | 891: 5 |
fugibus 842: 9 | 878: 2 |
fugis 817: 8 | 902: 12 |
fugum 390: 9 | 498: 12 |
frui 121: 1 |
fruitur 24: 1 |
frumenta 801: 8 | 842: 12 | 867: 2 |
frumenti 510: 2 | 647: 2 | 649: 6 | 754: 1 | 762: 8 | 793: 1 |
fructa 700: 12 |
fructus v. crustis.
frustra 95: 6 | 206: 6 | 207: 2 | 283: 8 | 302: 6 | 494: 4 | 639: 1 | 712: 9 | 762: 9 | 894: 1 | 911: 9 |
fructico 301: 6 |
fucatus 471: 1 |
fucus 525: 7 |
fucio 270: 5 |
fucum 773: 12 |
fudit 843: 5 | 903: 11 |
fuerat 9: 6 |
fueris 756: 1 | 778: 8 |
fuerit 523: 6 | 552: 9 | 609: 3 | 4 | 654: 1 | 713: 5 |
fuerit 597: 3 |
fuerunt 561: 7 |
Fufidius 518: 4 |
fuga 360: 2 | 486: 14 | 701: 8 | 811: 4 | 857: 6 | 875: 9 |
fugacem 246: 10 | 712: 9 |
fugaces 150: 4 | 204: 2 | 390: 3 |
fugæ 201: 4 | 396: 1 |
fugam 175: 4 | 200: 1 | 754: 9 | 762: 6 |
fugas *nomen* 841: 3 |
Fugat 328: 3 | 847: 8 | 914: 10 |
fugatus 379: 10 |
fugato 519: 5 |
fugax 160: 5 | 168: 7 |
fuge 39: 6 | 166: 4 | 547: 12 | 774: 5 | 824: 5 |
fuge suspicari 166: 4 |
fugere 870: 7 |
fugere 728: 1 |
fugerem 553: 6 |
fugeres 866: 10 |
fugeret 32: 3 |
fugerit 48: 1 | 156: 7 | 552: 14 | 684: 8 | 697: 4 |
fugi 799: 9 |
fugiam 731: 1 | 769: 2 |
fugienda 524: 12 | 540: 10 |
fugiendam 529: 9 |
fugiens 348: 9 | 357: 6 | 522: 1 | 531: 3 | 728: 6 | 771: 1 |
fugient 391: 3 |
fugiente 135: 9 | 248: 2 |
FFFFf iiij

INDEX

796: 7 |
 fugientes 705: 4 | 512: 8 |
 fugientia 511: 11 | 527: 8 |
 fugientum 316: 4 |
 fugies 66: 1 | 723: 2 | 825: 5 |
 fugimus 712: 2 |
 fugio 580: 2 |
 fugis 471: 6 | 538: 1 |
 fugisset 565: 4 |
 fugisti 638: 4 |
 fugit 191: 5 | 283: 5 | 536: 2 | 861: 3, 5 |
 fugit *præterit.* 89: 8 | 109: 6 | 216: 6 | 251: 7 | 414: 4 | 439: 4 | 449: 5 | 489: 7 |
 fugitivus 693: 12 | 712: 7 | 772: 6 |
 fugito 814: 11 |
 fugiunt 52: 1 | 848: 5 | 913: 4 |
 fui 467: 11 |
 fuissent 581: 7 |
 fuisset 669: 4 | 738: 2 | 838: 6 |
 fuit 297: 8 | 324: 3 | 575: 17 | 348: 11 | 405: 1 | 456: 9 | 461: 2 | 531: 2 | 532: 5 | 535: 2 | 540: 3 | 907: 8 |
 fulgebat 477: 1 |
 fulgens 195: 4 | 254: 4 |
 fulgent 214: 3 |
 fulgente 502: 1 | 572: 3 |
 fulgentem 312: 6 |
 fulgentes 196: 3 | 352: 10: |
 fulgentia 31: 7 |
 fulges 405: 7 |
 fulget 247: 2 |
 fulgor 150: 4 |
 fulgore 828: 11 | 885: 4 |
 fulgoribus 621: 7 |
 fulmina 19: 12 | 56: 4 | 189: 8 |
 fulminantia 250: 5 |
 fulmine 262: 4 | 265: 6 |
 fulmineo 310: 3 |
 fulminis 375: 4 |
 fulta 525: 12 |
 fultum 535: 4 |
 fultura *nom. substant.* 651: 15 |
 fulvæ 377: 2 |
 Fulvi 711: 2 |
 fulvus 371: 10 | 454: 3 |
 fumante 711: 8 |
 fumar 317: 6 |
 fumo 274: 4 | 566: 8 | 679: 7 | 885: 14 |
 fumosa 635: 4 |
 fumum 286: 5 | 354: 4 | 406: 6 | 795: 2 | 885: 4 |
 funeralia 342: 7 |
 functos 423: 10 |
 functum 229: 1 |

functus 186: 1 | 892: 7 |
 Fundani 605: 5 | 715: 4 |
 fundata 795: 9 |
 funde 178: 5 |
 fundens 118: 3 |
 fundet 864: 3 |
 fundi 442: 7 | 691: 10 | 859: 9 |
 fundis 492: 1 |
 funditus 69: 10 |
 fundo 297: 1 |
 Fundos 560: 2 |
 fundum 523: 5 |
 fundus 54: 3 | 242: 6 | 683: 10 | 740: 2 | 796: 1 | 807: 6 |
 fune 705: 6 |
 funebre 823: 2 |
 funebres 445: 8 |
 funem 775: 4 | 850: 9 | 913: 10 |
 funera 37: 1 | 63: 8 | 420: 1 | 574: 4 | 861: 2 |
 funeratus 286: 1 |
 funere 237: 5 | 910: 16 |
 funeri 307: 8 |
 funeribus 130: 4 |
 funesto 769: 1 |
 fungar *rice* cotis 899: 10 |
 fungi munere amici 770: 5 |
 fungis 672: 8 |
 fungitur 702: 2 |
 funibus 60: 5 | 441: 1 |
 funis 292: 5 |
 funus 139: 7 | 227: 2 | 458: 5 | 691: 7 |
 fur 540: 2 | 544: 3 | 554: 14 | 590: 3 | 709: 3 |
 furca 708: 11 | 773: 9 |
 furcifer 705: 8 |
 furem 798: 13 |
 furens 58: 6 |
 furentem 70: 5 | 606: 6 | 777: 6 |
 furenti 708: 11 |
 furete 180: 3 | 467: 8 | 642: 10 |
 fures 512: 7 | 586: 3 | 588: 3 |
 furia 109: 3 |
 furiale 296: 3 |
 furiam 651: 2 |
 furiare 98: 5 |
 furiarum 591: 1 |
 furibundus 773: 2 |
 furibus 756: 7 |
 furis 650: 11 |
 furiosa 214: 5 | 668: 4 |
 furiose 656: 9 |
 furiosus 537: 10 |
 furiosus 656: 9 | 658: 7 |
 furis *verb.* 637: 10 | 706: 9 |
 furit 65: 9 | 354: 10 | 914: 8 |
 Furius 685: 11 |

Furni 611: 8 |
 furno 547: 15 |
 furnos 777: 9 |
 furor 422: 3 | 451: 12 | 457: 1 | 741: 1 | 862: 3 |
 furore 348: 4 |
 furorem 140: 3 |
 furores 669: 12 |
 furta 541: 6 | 630: 6 |
 furum 58: 2 | 509: 9 | 590: 7 | 662: 6 | 726: 4 | 773: 10 |
 furtis 552: 8 | 652: 3 |
 furtiva 712: 4 |
 furtivæ 785: 8 |
 furtivis 744: 4 |
 furto 43: 2 | 767: 1 |
 furum 538: 9 | 799: 9 |
 furvæ 200: 5 |
 furum 586: 2 |
 Fuce 88: 8 |
 Fuscum 770: 5 |
 Fuscus 597: 6 | 611: 5 | 700: 9 |
 Fusidius v. Fufidius.
 Fufius 643: 16 |
 fuste 543: 1 | 558: 11 | 649: 7 |
 fustes 280: 4 |
 fustibus 539: 4 |
 fustis 844: 4 |
 fustam 456: 2 | 641: 2 |
 fustera 718: 2 |
 fusturam 33: 1 |
 fustui 555: 9 | 509: 2 | 634: 10 | 888: 5 | 892: 1 |
 fusturum 39: 6 | 759: 4 |
 fustus 428: 3 | 437: 2 |

G.

Gabius 777: 3 | 830: 2 | 856: 3 |
 Gabios 792: 4 |
 Gades 170: 1 |
 Gadibus 156: 3 |
 Galeata 346: 5 |
 Galba 522: 5 |
 galeæ 12: 9 |
 galeam 63: 9 |
 Galei 171: 8 |
 Galli 462: 8 |
 galli cantus 506: 9 |
 Gallia 420: 1 |
 Gallica 35: 4 |
 Gallicis 312: 10 |
 Gallina *propr.* 697: 8 |
 gallina 624: 4 | 672: 6 |
 Gallis 528: 11 |
 Galloni 627: 7 |
 Gallos 614: 10 |
 Ganymede 375: 7 |
 Gargani 185: 4 |
 Garganum 550: 1 |
 Gargilius 758: 3 |
 garo 718: 4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

garrire 605 : 4 |
 garriter 592 : 12 |
 garrir 700 : 3 |
 gastrulus 546 : 5 | 594 : 5 |
 690 : 7 | 814 : 11 |
 gaude 476 : 7 | 753 : 12 |
 gaudeat 99 : 2 | 197 : 6 |
 655 : 8 | 753 : 5 |
 gaudens 304 : 5 | 658 : 8 |
 gaudent 685 : 2 |
 gaudentem 4 : 6 | 691 : 11 |
 764 : 13 |
 gaudentes 420 : 3 | 606 : 1 |
 863 : 9 |
 gaudentis 861 : 6 |
 gaudere 512 : 2 | 768 : 1 |
 769 : 6 |
 gaudes 101 : 2 | 395 : 5 | 551 :
 4 | 664 : 6 | 719 : 10 |
 860 : 2 |
 gaudet 20 : 3 | 129 : 6 | 277 :
 5 | 318 : 3 | 432 : 9 | 615 :
 10 | 702 : 3 | 703 : 6 | 848 :
 1 | 887 : 10 |
 gaudetis 262 : 2 |
 gaudia 273 : 6 | 411 : 7 | 561 :
 7 | 691 : 6 | 803 : 9 | 848 :
 3 |
 gaudiis 406 : 8 |
 gavisia 839 : 4 |
 gausape 714 : 6 |
 gaze 215 : 4 |
 gazis 113 : 2 |
 gelida 182 : 7 | 667 : 2 | 710 :
 9 | 791 : 4 |
 gelidæ 100 : 4 |
 gelidam 867 : 10 |
 gelidæ 888 : 4 |
 gelido 50 : 2 | 86 : 5 |
 gelidos 302 : 6 |
 gelidum 6 : 5 | 384 : 11 |
 gelidus 817 : 3 |
 Geloni 237 : 3 |
 Gelonis 187 : 3 | 261 : 2 |
 gelu 38 : 3 |
 gemant 60 : 5 |
 gemeli 770 : 7 |
 gemellum 660 : 10 |
 gemens 409 : 5 |
 gementis 236 : 7 |
 geminant 68 : 3 |
 geminens 874 : 3 |
 geminis 392 : 1 |
 gemino 885 : 8 |
 geminorum 812 : 11 |
 geminus 318 : 7 |
 genis 824 : 4 |
 gemit 792 : 2 |
 gemmas 317 : 9 | 868 : 6 |
 gemmis 215 : 2 | 753 : 11 |
 genæ 405 : 2 |
 genas 58 : 1 | 365 : 6 |
 Genannes 416 : 5 |
 gener 454 : 11 | 524 : 1 |
 683 : 7 |
 generat 90 : 3 |
 generatur 50 : 13 |

genere 507 : 3 |
 generi 826 : 4 |
 generolæ 674 : 4 |
 genetrofior 240 : 5 | 570 : 1 |
 generofus 572 : 4 |
 generofius 141 : 1 |
 generofum 793 : 6 |
 generum 165 : 1 |
 genialis lectus 732 : 10 |
 genibus 93 : 2 | 708 : 6 |
 genibus minor 783 : 6 |
 genis 413 : 6 |
 genitalis 497 : 10 |
 genitis 336 : 4 |
 genitor 107 : 5 | 864 : 6 |
 genitricem 650 : 9 |
 genium 316 : 1 | 767 : 9 |
 843 : 3 |
 genius 869 : 1 | 891 : 8 |
 gens 381 : 3 | 430 : 2 | 616 :
 10 |
 gens humana 18 : 9 |
 gente 161 : 8 | 666 : 2 | 683 :
 12 |
 gentes 9 : 1 | 131 : 6 | 200 :
 4 |
 genti 63 : 9 | 486 : 11 |
 500 : 9 |
 gentibus 18 : 11 | 187 : 1 |
 gentis 55 : 3 | 65 : 4 | 383 :
 2 |
 genua 472 : 6 |
 genuit 293 : 1 | 823 : 1 |
 genus, i, nobilitas 683 : 5 |
 755 : 6 |
 genus 9 : 5 | 12 : 6 | 18 : 10 |
 61 : 4 | 165 : 3 | 207 : 5 |
 229 : 1 | 277 : 2 | 314 : 4 |
 319 : 3 | 393 : 7 | 416 : 5 |
 441 : 4 | 444 : 2 | 516 :
 2 | 536 : 4 | 547 : 2 | 550 :
 5 | 663 : 7 | 688 : 4 |
 gerat 514 : 8 |
 gerentem 377 : 6 |
 gerere 645 : 6 | 768 : 1 |
 806 : 2 |
 geret 382 : 5 |
 geri 889 : 1 |
 geris 275 : 1 | 325 : 1 |
 Germania 384 : 12 | 481 :
 1 |
 germinat 485 : 1 |
 gerulis 860 : 15 |
 Geryo : em 206 : 1 |
 gesserit 26 : 3 |
 gessi 684 : 2 |
 gestæ 642 : 6 |
 gestæ 878 : 8 |
 gestans 132 : 7 |
 gestare 657 : 7 |
 gestas res 743 : 3 |
 gestat 36 : 2 | 525 : 7 |
 gestiens 255 : 6 |
 gestiet 547 : 15 |
 gestio 311 : 10 |
 gestis 411 : 1 | 824 : 5 |
 gestit 731 : 6 | 847 : 1 |

887 : 7 |
 Geræ 334 : 3 | 423 : 3 |
 Gerulæ 323 : 1 |
 Gerulus 236 : 8 |
 Gerulo 868 : 7 |
 Gerulus 93 : 4 |
 giganteo 240 : 2 |
 gigantum 232 : 6 |
 gigas 220 : 10 |
 glacies 185 : 2 |
 glaciæ 292 : 2 |
 gladiatorum 646 : 10 |
 gladio ignem scrutare 664 :
 9 |
 glande 676 : 2 |
 glandem 539 : 3 |
 glauco 583 : 8 |
 glebas 280 : 2 | 789 : 10 |
 glebis 486 : 3 |
 glomios 785 : 8 |
 gloria 78 : 4 | 342 : 2 |
 572 : 3 | 653 : 13 | 811 : 2 |
 847 : 3 |
 gloriantis 469 : 7 |
 Glyceræ 80 : 3 | 116 : 2 | 125 :
 2 | 322 : 7 |
 Glyconis 727 : 2 |
 gnati 534 : 9 |
 gnatia 568 : 4 |
 gnauiter 726 : 10 |
 gnauum 816 : 2 |
 gnauus 753 : 13 |
 Gnidi v. Cnidi.
 Gnoiffi 64 : 6 |
 Gorgonius 520 : 2 | 552 : 6 |
 Gracchus 862 : 2 |
 gracilis 23 : 1 |
 gradu 130 : 2 | 574 : 1 |
 gradum 17 : 7 | 19 : 5 |
 græca 83 : 2 | 602 : 5 | 896 :
 1 : 898 : 4 |
 gracari 622 : 6 |
 Græcia 63 : 4 | 385 : 9 | 736 :
 2 | 838 : 9 | 844 : 6 |
 Græcis 609 : 5 | 868 : 6 |
 845 : 3 | 856 : 7 |
 Græco 318 : 6 | 877 : 1 |
 Græcorum 556 : 5 | 604 :
 5 | 831 : 2 |
 Græcos 604 : 1 |
 Græcus 585 : 1 | 648 : 6 |
 Graia 466 : 2 |
 Graiæ 218 : 6 |
 Graiis 164 : 6 | 829 : 5 |
 848 : 17 | 901 : 5 bis |
 Graiorum 394 : 4 |
 gramina 365 : 11 | 391 : 5 |
 gramine 159 : 6 | 284 : 2 |
 410 : 3 | 433 : 2 | 887 :
 10 |
 grammis 65 : 12 |
 grammaticus 822 : 3 |
 grammatici 879 : 1 |
 granaria 510 : 10 |
 grande 149 : 2 | 219 : 6 |
 323 : 6 | 617 : 11 | 633 : 7 |
 grandes 693 : 6 | 879 : 3 |

INDEX

Grandi 473: 10 | 549 : 1
 651: 6 |
 grandia 27: 2 | 858: 13 | 868:
 5 | 875: 5 |
 grandine 242: 5 |
 grandinis 8: 2 |
 grandis natu 764: 4 |
 grando 768: 4 |
 granum 649: 8 |
 grassare 690: 10 |
 gratā manu 778: 7 |
 gratā 20: 1 | 64 | 3 | 80: 5 |
 118: 5 | 124: 4 | 126: 6 |
 295: 1 | 369: 3 | 394: 1 |
 407: 7 | 498: 6 | 747: 8 |
 gratā 354: 5 | 388: 8 |
 gratatū 414: 9 |
 gratas 905: 4 |
 gratē 870: 11 |
 gratia 321: 5 | 392: 1 |
 577: 2 | 745: 3 | 747: 4 |
 756: 10 | 812: 11 | 878: 4 |
 908: 7 |
 gratiā 21: 1 | 117: 1 | 328: 1 |
 428: 10 |
 gratior 383: 7 | 633: 5 | 772:
 11 |
 gratissima 561: 3 |
 gratissimus 865: 15 |
 grato 23: 3 | 296: 9 |
 gratum 130: 1 | 251: 8 |
 460: 3 | 693: 4 |
 gratus 40: 6 | 45: 2 | 53:
 2 | 289: 11 | 635: 6 | 852:
 7 |
 gravat 855: 4 |
 gravatus 408: 1 |
 grave 9: 1 | 331: 1 | 407:
 10 | 416: 9 | 713: 5 | 878:
 1 |
 gravem 26: 4 | 76: 2 | 167:
 6 | 503: 8 | 673: 2 | 903:
 8 |
 graves 11: 2 | 21: 2 | 147:
 1 | 253: 1 | 399: 4 | 401:
 5 | 469: 12 | 527: 10 |
 graves Principum amicitias
 147: 1 |
 gravi 56: 2 | 64: 5 | 69: 7 |
 220: 7 | 436: 2 | 443:
 3 | 467: 3 | 531: 5 | 581:
 9 |
 gravibus 267: 3 | 874: 4 |
 gravida 88: 7 | 718: 1 |
 gravior 895: 3 |
 graviore 189: 6 |
 gravis 383: 4 | 427: 2 |
 470: 5 | 506: 3 | 557: 3 |
 680: 7 | 784: 6 | 817: 7 |
 gravitate 607: 1 | 834: 3 |
 802: 5 |
 gravius 523: 8 | 593: 4 |
 grege 139: 8 | 301: 5 | 355:
 1 | 484: 3 | 540: 6 |
 747: 10 |
 gregem 486: 10 |

greges 218: 1 | 239: 4 | 432:
 4 |
 gregi 96: 4 |
 gregis 302: 8 | 771: 4 |
 grex 485: 6 | 642: 13 |
 744: 3 |
 Grolphe 215: 2 |
 Grolpho 782: 6 |
 Grolphus 783: 1 |
 gruem 433: 13 |
 gruis 721: 5 |
 gula 626: 8 | 718: 2 |
 gulæ 712: 5 |
 gurgis 153: 5 |
 guttatemus 722: 3 |
 guttati 689: 15 |
 guttati 683: 11 |
 guttur 437: 6 |
 gutturi 494: 3 |
 guttus 579: 5 |
 Gyas 220: 10 | 265: 1 |
 Gygen 282: 1 |
 Gyges 168: 10 |
 gyro 695: 2 |

H.

H Abcant 681: 3 | 868:
 8 |
 habere 537: 12 |
 habeas 511: 5 | 513: 7 |
 habeat 577: 5 | 841: 1 |
 852: 5 |
 habeatur 535: 8 |
 habeat 530: 3 | 531: 4 |
 582: 3 |
 habebit 342: 4 |
 habebitur 267: 1 | 657: 2 |
 habebit 756: 3 |
 habebunt 863: 13 | 876:
 14 |
 habemus 715: 2 |
 habena 792: 7 |
 habena 857: 5 |
 habendi avote 766: 11 |
 habent 108: 2 |
 habentem 859: 10 |
 habentis 494: 12 |
 habento 614: 5 |
 habeo 593: 2 | 634: 1 |
 habere 697: 5 | 846: 3 |
 868: 8 |
 haberes 595: 10 |
 haberet 807: 9 | 838: 7 |
 habent 518: 2 | 533: 3 | 642:
 9 | 750: 1 | 794: 1 | 820:
 4 | 913: 13 |
 habes 104: 4 | 414: 5 |
 512: 11 | 532: 7 | 541: 10 |
 653: 1 | 799: 10 |
 habet 428: 4 | 434: 2 |
 482: 9 | 510: 1 | 525: 8 |
 915: 10 | 11 | 663: 9 | 749:
 2 | 835: 2 |
 habilis 722: 3 |
 habitabilis 415: 10 |

habitanda 483: 5 |
 habitare 587: 6 |
 habitatum 586: 4 |
 habitu 707: 13 | 708: 9 |
 habitum 681: 9 | 831: 8 |
 habitus 610: 13 |
 habuere 380: 8 | 389: 8 |
 hac 192: 7 | 250: 8 | 251:
 4 | 613: 49: 14 | 407:
 2 | 460: 6 | 482: 3 | 531:
 1 | 693: 4 |
 hac in re 770: 6 |
 hac lege 255: 10 | 536: 16 |
 hac mente 508: 10 | 633:
 1 |
 hac adverb. 630: 1, bis |
 860: 3 bis |
 haecenus 528: 13 | 550: 3 |
 hæ 912: 5 |
 hæc 323: 9 | 395: 3 | 519:
 7 | 521: 10 | 552: 14 |
 hæc plural. 257: 3 | 349:
 7 | 437: 1 | 444: 8 |
 445: 1 | 503: 1 | 524: 6 |
 hæc inter 434: 3 | 700:
 3 |
 hæc ubi dicta 701: 10 |
 Hæmo 50: 2 |
 Hæmonia v. Æmonia.
 hæreat 890: 4 |
 hæredem 368: 2 |
 hæredes 587: 5 | 646: 9 |
 647: 6 |
 hæredi 339: 2 |
 hærolis 393: 3 | 749: 9 |
 hærentes 656: 7 |
 hærentem 74: 6 | 123: 5 |
 606: 5 |
 hærentia 537: 4 |
 hætere 338: 4 |
 hæres nomen 161: 5 | 209: 1 |
 225: 3 | 636: 9 | 649:
 17 | 651: 6 | 121 | 687: 1 |
 690: 3 | 691: 3 | 868: 1 |
 869: 5 |
 hæres verb. 705: 12 |
 hæret 533: 8 | 663: 4 | 833:
 4 |
 hæret 9: 5 |
 Halyaticci 513: 5 |
 hamo 684: 8 |
 hamum 565: 15 | 709: 14 |
 hanc 28: 11 | 538: 6 | 547: 1 |
 Hannibal v. Annibal.
 harp 715: 616: 8 |
 haum 208: 4 |
 has 436: 6 |
 hata 245: 4 |
 haitas 64: 6 |
 haud 429: 4 | 509: 2 | 532:
 7 | 551: 3 | 557: 5 | 577:
 13 | 615: 1 | 684: 1 |
 haud ita pridem 627: 6 |
 haud male 763: 6 |
 haud unquam 709: 8 |
 haudite 510: 9 | 525: 3 |
 682: 2 |
 haurit

VOCABULORUM OMNIUM.

haure 511: 3 |
 haustus 743: 6 |
 Hebr*i nomen* 300: 3 |
 Hebro 99: 4 |
 Hebum 340: 9 |
 Hebrus 742: 3 | 79: 2 |
 Hecaten 589: 5 |
 Hecore 164: 4 | 401: 5 |
 Hecora 583: 3 |
 Hecoreis 252: 9 |
 Hecorem 488: 7 |
 Hecora 99: 1 | 477: 5 |
 Hecore 6: 4 | 405: 6 |
 744: 9 |
 Hederis 158: 4 |
 Helenæ 15: 2 | 490: 13 |
 Helenam 62: 5 | 540: 3 |
 Helene 400: 8 |
 Helicon 851: 5 |
 Helicone 899: 2 |
 Heliconis 50: 1 |
 Heliodorus 556: 4 |
 Hellade 665: 1 |
 Hellebori 646: 7 |
 he leboro 865: 12 |
 herba 436: 2 | 450: 3 |
 674: 2 | 773: 4 | 789: 6 | 866: 9, 10 |
 herbæ 763: 8 |
 herbas 445: 11 | 588: 8 |
 591: 5 |
 herbis 331: 4 | 371: 5 | 434: 79: 2 | 774: 7 |
 780: 7 |
 herbofo 317: 7 |
 Hercule 693: 4 | 709: 3 |
 795: 2 |
 Herculea 195: 2 |
 Herculem 385: 12 |
 Hercules 250: 8: 398: 1 |
 490: 2 |
 Herculeus labor 19: 8 |
 Hercules 304: 1 | 385: 10 |
 439: 7 | 724: 5 |
 here 663: 8 |
 here *pro* heri 713: 3 |
 heredem v. haredem.
 heri *nomen* 732: 8 |
 herile 350: 3 |
 heriles 856: 6 |
 herilis 708: 5 |
 Hermogenes 542: 2 | 593: 8 | 602: 3 |
 Hermogenis 550: 12 | 611: 2 |
 heroa 49: 1 |
 heroas 633: 4 |
 Herodis 868: 10 |
 heros 655: 6 | 831: 13 |
 896: 10 |
 herum 228: 7 | 636: 6 |
 796: 2 |
 hetus 715: 1 | 718: 1 |
 Hesperia 136: 1 |
 Hesperia 153: 4 | 222: 1 |
 275: 4 | 385: 12 |
 Hesperis III. 2 |
 Hesperio 422: 7 |
 Hocat.

hesterna 701: 18 |
 hestertis 632: 2 |
 Hetrusca 480: 2 | 484: 6 |
 Hetrusci 608: 7 |
 Hetrusco 10: 4 |
 Hetruscos 569: 5 |
 Hetruscum 356: 5 | 499: 9 |
 heu 12: 8 | 23: 5 | 65: 1 |
 95: 6 | 336: 4 | 365: 5 |
 388: 4 | bis | 404: 6 |
 414: 4 | 452: 9 | 469: 4 | bis | 481: 5 | 488: 9 |
 heu me 467: 10 |
 heus 532: 8 |
 hi 547: 11 |
 hiantem 525: 12 | 687: 8 |
 hiato 884: 4 |
 hiberna v. hyberna, &c.
 hic *pro*tem. 88: 1 bis | 228: 11 | 229: 1 | 240: 5, 7 |
 270: 14 | 276: 5 | 286: 3 | 305: 5 | 342: 4 | 395: 1 | 467: 7 | 517: 2 | 519: 3, 6 | 525: 10 | 547: 5 |
 hic *adverb* 13: 9, 10 | 73: 5, 9 | 81: 3 bis | 129: 6 |
 342: 6 bis | 448: 3 | 715: 1 | 779: 4 | 806: 8 |
 hiet 625: 5 |
 hietem 816: 1 |
 hiliaris 869: 7 |
 hullis 678: 3 |
 hinc & hinc 433: 9 | 452: 5 |
 hinc 73: 2 | 129: 4 | 264: 2, 3 | 275: 2 | 314: 2 |
 385: 5 | 507: 7, 8 | 545: 2 | 563: 3 | 900: 12 |
 hinnitum 218: 2 |
 hinnulo 92: 1 |
 hippolyten 285: 5 |
 hippolytum 393: 10 |
 hircinis 546: 8 |
 hircum 520: 2 | 552: 6 | 892: 3 |
 hircus 470: 5 | 483: 8 |
 Hirsine 191: 2 |
 hirsutus 470: 5 |
 hirtum 744: 6 |
 hirtudo 914: 12 |
 hirundine prima 765: 3 |
 his 279: 3 | 405: 2 | 438: 3 | 518: 3 | 549: 7 | 697: 2 |
 hisce 527: 9 | 536: 14 |
 Hispana 304: 3 |
 Hispanæ 279: 1 | 288: 3 |
 hispidam 404: 5 |
 hispidos 184: 1 |
 histernas 283: 7 | 538: 4 |
 histonius 195: 6 |
 hoc 66: 2 | 182: 9 | 268: 8 | 277: 3 | 294: 1 | 307: 3 | 374: 10 | 428: 9 | 438: 2 | 439: 2, 3 | 512: 8 |
 523: 3, bis | 526: 8 |
 hoc age 754: 11 |

hoc age ne 815: 16 |
 hoc est 669: 8 | 703: 7 |
 hoc genus, *pro*, hujus generis 697: 8 |
 hoc, *pro*, ideo 510: 3 | 538: 8 |
 hoc ablat. 510: 13 | 523: 2 |
 hoc hoc 443: 6 |
 hoc pacto 651: 9 |
 hodie 405: 1 | 597: 2 | 598: 2 | 627: 6 | 697: 1 | 705: 7 | 761: 9 |
 hodieque 845: 2 |
 hodiernæ 393: 1 |
 hodi 242: 4 | 347: 2 |
 hœdilia 72: 5 |
 hoedo 302: 3 | 635: 8 |
 hoedum 21: 7 |
 hoedus 317: 3 | 436: 5 |
 Homero 606: 8 |
 Homerus 399: 2 | 818: 6 |
 833: 1 | 878: 9 | 904: 1 |
 908: 4 |
 homocidam 488: 7 |
 hominem 395: 2 | 596: 2 |
 691: 11 | 665: 3 | 799: 11 |
 homines 541: 8 | 694: 2 |
 699: 11 | 701: 5 | 739: 1 |
 905: 3 | 907: 3 |
 homini 19: 7 | 199: 8 | 531: 2 | 631: 1 | 806: 5 |
 hominis 671: 8 | 681: 9 |
 774: 9 |
 hominum 41: 2 | 50: 10 |
 511: 4 | 533: 6 | 551: 9 |
 595: 9 | 709: 6 | 737: 6 |
 791: 2 | 828: 5 | 885: 3 |
 homo 521: 1 | 536: 1 | 560: 1 | 573: 2 | 582: 5 | 712: 11 | 914: 5 |
 honesta 643: 14 | 770: 4 |
 honeste 235: 5 | 897: 2 |
 honestas 843: 8 |
 honeste 704: 6 | 832: 7 |
 honesti 525: 8 | 863: 12 |
 honestis donis 858: 7 |
 honestis rebus 739: 5 |
 honesto 891: 11 |
 honestos 577: 10 | *ubi alii leg.*
 onustos.
 honestum 403: 5 | 534: 8 |
 575: 9 | 812: 4 |
 honor 489: 4 | 501: 9 |
 625: 1 | 799: 2 | 908: 3 |
 honoratum 882: 6 |
 honoratus 734: 5 |
 honore 847: 9 | 863: 14 |
 878: 16 |
 honorem 30: 3 | 231: 5 |
 467: 9 | 548: 7 | 571: 8 |
 574: 10 | 817: 3 |
 honores 51: 2 | 101: 4 |
 149: 6 | 237: 8 | 357: 9 |
 571: 4 | 710: 3 | 829: 1 |
 862: 1 |
 honores, *fructus* 683: 10 |
 G G G g g g

INDEX

honori 887: 15 |
 honoribus 4: 3 | 247: 2 |
 570: 10 |
 honoris 894: 3 |
 honorum 73: 4 | 415: 7 |
 honos 192: 3 | 576: 10 |
 817: 1 | 878: 4 |
 hora 40: 4 | 217: 12 | 302: 9 |
 357: 6 | 392: 4 | 545: 5 |
 546: 4 | 558: 2, 11 |
 747: 8 |
 horæ 221: 5 | 283: 9 | 506: 6 |
 817: 9 | 867: 13 |
 horam 697: 11 | 712: 6 | 732: 5 |
 739: 10 | 764: 2 | 778: 6 |
 899: 8 |
 horas 199: 9 | 704: 4 |
 848: 4 |
 Horati genit. 191: 4 |
 Horatius 787: 2 |
 horis 50: 12 | 698: 12 | 797: 5 |
 horna 330: 3 | 435: 1 | 701: 1 |
 hotrea 868: 3 |
 horreis 312: 2 | 411: 4 |
 horrenda 254: 6 |
 horreadam 417: 7 | 669: 10 |
 horrendas 588: 12 |
 horrendus 688: 3 |
 horrentia 614: 9 |
 horreo 4: 4 | 352: 3 |
 horres 683: 6 |
 horrefcis 188: 3 |
 horret 431: 2 | 446: 5 |
 765: 5 | 806: 8 | 809: 11 |
 811: 5 |
 horribili 113: 4 | 232: 8 |
 541: 3 |
 horrida 26: 2 | 128: 5 | 263: 2 |
 337: 1 | 384: 12 |
 horridi 355: 2 |
 horridis 465: 3 |
 horridus 325: 9 | 844: 7 |
 horruerim 591: 1 |
 hortaretur 553: 7 |
 hortari 815: 10 |
 hortatur 720: 8 |
 hortu 540: 12 | 790: 1 |
 hortis 586: 5 |
 hortu 405: 4 | 672: 4 |
 hortos 592: 1 | 641: 4 |
 hortus 692: 2 |
 horum 512: 8 | 533: 6 | 629: 11 |
 648: 8 | 659: 5 | 692: 8 |
 804: 5 |
 hos 52: 4 | 835: 1, bis |
 908: 4 |
 hoſce 545: 2 |
 hoſpes 252: 7 | 565: 7 | 633: 1 |
 635: 5 | 671: 8 | 672: 5 |
 700: 7 | 701: 20 | 726: 1 |
 761: 4 | 865: 7 | 900: 7 |
 hoſpitale 282: 5 |
 hoſpitale 491: 5 |

hoſpitalem 160: 3 |
 hoſpitem 62: 5 |
 hoſpitem 338: 9 |
 hoſpites 169: 2 | 453: 1 |
 hoſpitibus 260: 12 |
 hoſpitiis 700: 9 |
 hoſpitio 556: 4 |
 hoſpitiis 199: 3 |
 hoſte 774: 10 | 794: 3 |
 hoſtes 177: 1 | 806: 2 |
 hoſtem 12: 11 | 276: 6 | 501: 4 |
 531: 3 | 862: 10 |
 hoſti 858: 3 |
 hoſtia 82: 2 | 332: 2 |
 hoſtibus 270: 10 |
 hoſticis 246: 2 |
 hoſticus 594: 3 |
 hoſtile 70: 1 |
 hoſtiles 448: 9 |
 hoſtili more 814: 4 |
 hoſtilium 462: 9 |
 hoſtis 288: 3 | 454: 12 |
 464: 1 | 616: 9 |
 hoſtium 25: 1 | 268: 1 | 347: 1 |
 417: 2 |
 huc 160: 6 | 243: 2 | 275: 2 |
 406: 3 | 454: 1 | 464: 7 |
 486: 5 | 521: 4 | 525: 7 |
 huc & huc 442: 3 |
 huc & illuc 406: 3 |
 huic 524: 5 | 525: 4 | 527: 7 |
 532: 3 |
 huius 548: 7 |
 humana 512: 5 | 648: 11 |
 889: 4 | 903: 12 |
 humana gens 18: 9 |
 humanæ 55: 3 | 869: 2 |
 humanam 451: 8 | 633: 6 |
 humane 860: 13 |
 humani vultus 881: 1 |
 humanis rebus 719: 10 |
 humanos 255: 3 | 588: 6 |
 humanum 444: 2 |
 humaffe 654: 8 |
 humeri 876: 2 |
 humeris 202: 3 | 264: 4 |
 404: 3 | 439: 7 | 494: 5 |
 567: 5 | 690: 3, 12 |
 humero 168: 8 | 510: 5 |
 humeros 12: 2 | 58: 5 | 276: 5 |
 301: 3 |
 humerum 87: 5 | 324: 2 |
 humefcit 699: 7 |
 humi 271: 6 | 612: 3 | 875: 6 |
 6 |
 humida 470: 10 |
 humiles 241: 8 |
 humilem 223: 5 | 859: 8 |
 humili 341: 6 | 360: 9 |
 893: 2 |
 humilis 142: 6 | 259: 7 |
 humo affigit 632: 3 |
 humos 51: 11 | 58: 1 |
 humum 248: 2 | 364: 12 |
 417: 12 | 446: 8 | 874: 5 |
 881: 9 | 887: 7 | 893: 3 |

humus 485: 8 |
 hunc 4: 2 | 51: 8 | 53: 4 |
 101: 5, 6 | 122: 2 | 255: 6 |
 383: 13 | 427: 5 | 462: 7 |
 513: 14 | 514: 10 |
 53 | &c. |
 huacine 598: 5 |
 Hyades 17: 4 |
 Hyarbitam 820: 3 |
 hyberna 409: 4 |
 hybernas 685: 11 |
 hyberno 660: 11 |
 hybernium 477: 8 | 584: 2 |
 hybernas 433: 7 | 492: 3 |
 hybrida v. ibrida. |
 Hydaspes 89: 4 | 714: 9 |
 hydra 381: 11 |
 hyram 828: 8 |
 hydropicus 739: 3 |
 hydrops 156: 5 |
 hyemat 623: 3 |
 hyemes 47: 2 | 66: 5 | 190: 2 |
 242: 8 | 772: 11 |
 hyemer 801: 7 |
 hyemis 99: 3 |
 hyems 20: 1 | 435: 6 | 509: 6 |
 791: 1 |
 Hylæum 195: 2 |
 Hymetia 623: 1 |
 Hymetia 224: 3 |
 Hymetto 172: 4 |
 Hyperboreos 236: 9 |
 Hylæa 526: 2 |

I.

I. 298: 11, 12 | 305: 9 |
 612: 6 | 858: 12, bis |
 I, nunc 753: 10 | 765: 12 |
 60: 4 |
 i pede fausto 858: 12 |
 iacencem 141: 5 | 501: 3 |
 iacences 192: 8 |
 iacco 530: 4 |
 iacere 433: 1 | 459: 2 |
 iacerec penult. longâ. 714: 7 |
 iacerec penult. brevis. 660: 8 |
 iacis 551: 6 |
 iactamus 797: 7 |
 iactantibus 506: 5 |
 iactantior 555: 6 |
 iactat 10: 8 | 525: 9 | 675: 2 |
 iactata 381: 4 |
 iactata 123: 2 |
 iactat 649: 16 |
 iactatus 625: 5 |
 iactaverit 777: 11 |
 iactes 61: 4 |
 iactus 243: 2 |
 iaculamur 216: 3 |
 iaculari 301: 5 |
 iaculator 263: 8 |
 iaculatus 8: 3 |
 iaculis 88: 6 |

VOCABULORUM OMNIUM.

jaculo 36: 4 |
 jam 8: 1 | 20: 3, 5 | 22: 4 |
 36: 2 | 38: 2 | 63: 9 | 97: 6 |
 150: 2, 3, 4 | 252: 6 |
 275: 5 | 354: 9, 10 |
 355: 1 | 365: 10 bis | 391: 5 |
 409: 1, 3 | 470: 9 |
 jam, id est, deinceps 382: 7 |
 408: 5 |
 jam, id est, paulo post 168: 3, 5 |
 210: 1 | 391: 1 |
 jamque 701: 13 |
 jamne 682: 5 |
 jam jam 236: 2 | 437: 2 |
 487: 1 |
 jam dudum 353: 5 | 592: 14 |
 703: 1 | 749: 3 |
 jam nunc 150: 2 | 278: 1 |
 876: 5 bis |
 jam pridem 797: 7 | 788: 14 |
 iambis 895: 1 |
 iambis 67: 3 | 860: 2 |
 iambo 879: 2 |
 iambos 70: 4 | 475: 7 |
 820: 11 |
 iambus 894: 11 |
 Jane 694: 1 | 800: 7 |
 janitor 296: 2 | 707: 4 |
 janitorem 306: 5 |
 janua 97: 4 | 290: 11 |
 291: 5 | 529: 5 |
 Janum 421: 6 | 640: 5 |
 824: 1 | 854: 9 |
 Janus 729: 4 |
 Japeti 18: 10 |
 Jagyga 16: 2 |
 Japyx 346: 11 |
 Jatonem 439: 2 |
 ibam 591: 7 |
 ibant 576: 2 |
 Iber 237: 4 |
 Iberi 718: 4 |
 Iberia 445: 11 |
 Iberia 385: 2 | 420: 2 |
 Ibericis 441: 1 |
 Iberis 114: 10 |
 ibi 173: 5 |
 ibimus 32: 7 | 220: 6 bis |
 ibis 425: 1 | 543: 5 | 708: 11 |
 ibit 323: 5 | 848: 14, 15 |
 ibrida 582: 1 |
 ibunt 615: 3 |
 Ibyci 307: 5 |
 Icaru 283: 8 |
 Icaris 5: 2 |
 Icaro 236: 6 |
 Icci 113: 1 | 780: 1 |
 Icta 184: 1 | 387: 5 |
 Ictibus 97: 2 |
 Icto 615: 8 |
 Ictu 286: 2 | 310: 3 |
 Ictum 223: 1 | 329: 3 | 390: 6 |
 Ictus 211: 6 | 401: 6 | 895: 3 |
 Id 110: 1 | 511: 7 | 906: 6 |
 Idque 550: 13 |
 Ida 324: 4 |
 Idas 62: 5 |
 Idemco 548: 8 | 727: 1 |
 777: 12 | 895: 13 |
 Idem priore longa 190: 3, 9 |
 192: 3 | 233: 3 | 301: 4 |
 497: 4 | 600: 1 | 609: 4 |
 668: 9 | 705: 4, 9 |
 903: 17 |
 Idem priore brevis 540: 11 |
 660: 8 | 894: 1, 2 | 903: 13 |
 914: 3 |
 Idco 821: 3 |
 Idibus 437: 3 | 576: 2 |
 Idomeneus 401: 3 |
 idonea 634: 11 | 902: 5 |
 idoneum 363: 7 |
 idoneus 233: 2 | 342: 1 |
 750: 7 | 797: 1 | 856: 7 |
 Idus 406: 8 |
 Iecur 57: 4 | 98: 6 | 265: 9 |
 363: 7 | 447: 3 | 597: 11 |
 721: 6 | 814: 14 |
 Iejunæ 446: 1 |
 Iejunia 666: 6 |
 Iejunis dentibus acer 858: 4 |
 Iejunus 626: 6 |
 Igitur 513: 16 | 651: 13 |
 710: 11 |
 Ignara 153: 6 | 509: 2 | 842: 4 |
 Ignarum 675: 6 |
 Ignarus 700: 5 | 840: 8 |
 Ignave 836: 2 |
 Ignavi 557: 2 |
 Ignavus 453: 2 |
 Igne 565: 8 |
 Ignæ 220: 9 |
 Ignem 71: 4 |
 Ignas 251: 1 |
 Ignem scrutare gladio 664: 9 |
 Ignem 18: 11 | 19: 1 | 354: 10 |
 Ignes 44: 2 | 55: 1 | 148: 4 |
 255: 7 | 371: 7 | 417: 4 |
 643: 10, 12 | 728: 6 |
 Igni 20: 3 | 128: 1 |
 Ignibus 58: 3 | 104: 3 | 140: 2 |
 282: 7 | 320: 2 | 451: 2 |
 Ignis 66: 6 | 69: 1 | 265: 8 |
 476: 5 | 509: 6 | 546: 9 |
 590: 8 |
 Ignium 412: 4 |
 Ignobile 570: 8 |
 Ignobis 865: 3 |
 Ignominiofa 894: 7 |
 Ignoras 532: 9 |
 Ignorat 762: 1 | 838: 3 |
 Ignoratæ 895: 10 |
 Ignores 783: 3 |
 Ignoro 879: 10 |
 Ignoscas 555: 2 |
 Ignoscat 557: 1 |
 Ignoscent 543: 7 |
 Ignoscere 865: 8 |
 Ignosces 598: 5 |
 Ignoscis 870: 11 |
 Ignosco 532: 10 |
 Ignora 439: 1 | 573: 9 | 883: 5 |
 Ignoti 402: 2 |
 Ignoris 540: 4 |
 Ignoro 667: 7 |
 Ignoris 570: 5 | 572: 4 |
 Ignotum 532: 9 | 896: 8 |
 Ignoris 225: 3 |
 Ignovisse 765: 10 | 903: 6 |
 Idem 264: 11 | 732: 5 |
 Idem 248: 5 | 730: 10 |
 866: 14 |
 Ilcram 835: 5 bis |
 Ilcx 381: 7 | 477: 5 | 796: 9 |
 Ilia 438: 1 | 716: 6 | 725: 3 |
 Ilia nom. prop. 289: 8 | 397: 2 |
 529: 3 |
 Illicas 66: 6 |
 Illicos 737: 2 |
 Illicum carmen 883: 4 |
 Ilia 10: 7 | 488: 6 | 499: 8 |
 Illice 433: 1 | 485: 3 |
 Illicem 303: 5 |
 Illices 331: 3 | 465: 8 |
 Iligna 676: 2 |
 Illo 44: 1 | 66: 3 | 319: 4 |
 381: 3 | 466: 3 |
 Ilion 251: 9 bis | 253: 8 |
 476: 6 |
 Ilionam 643: 17 |
 Illos 401: 1 |
 Ilithya 497: 8 |
 Illa 263: 1 | 466: 7 | 486: 11 |
 526: 2 |
 Illabatur 250: 6 |
 Illacrymabilem 205: 5 |
 Illacrymabilis 402: 1 |
 Illacrymare 691: 5 |
 Illæ 822: 4 |
 Illam 165: 5 | 308: 3 | 528: 10 |
 Illapfus 222: 8 |
 Illaqueant 311: 2 |
 Illas 520: 3 |
 Ille 55: 7 | 95: 4 | 172: 3 |
 173: 4 | 198: 1 | 199: 3 |
 220: 4 | 270: 9 | 276: 5 |
 356: 11 | 379: 11 | 387: 5 |
 395: 1 | 403: 15 | 430: 14 |
 464: 3 | 519: 4 | 554: 14 |
 574: 2 |
 Illecebris 892: 6 |
 Illepidè 837: 2 |
 Illevertit 547: 14 |
 Illi sing. 16: 7 | 51: 1 | 123: 4 |
 168: 4 | 240: 8 | 323: 7 |
 470: 9 | 511: 6 | 529: 3 |
 551: 2 |
 GGGggg ij

INDEX

all plural, 526:1 | 533:4
 540:4 |
allie 335:1 | 364:5,9 |
 474:8 | 485:5 | 596:
 3 | 633:3 | 713:3 | 777:
 4 |
allidere 620:3 |
alligata 428:11 |
alligatum 105:2 |
alligatum 439:1 |
alline 649:7 |
allinere 559:8 |
allinet 760:8 |
illis 202:4 | 212:3 | 298:
 4 | 460:6 | 507:10 |
 509:4 | 513:3 |
illitum 400:6 |
illius 414:5 bis | 537:1 |
 634:12 | 793:3 |
illius media longa 608:3 |
illo 314:5 | 666:5 |
illorum 543:8 | 548:2 |
illos 576:7 |
illota 681:1 |
illuc 400:3 | 514:6 | 519:
 7 | 534:4 | 633:8 | 785:
 5 |
illud 523:9 | 550:4 | 551:
 3 | 552:13 | 689:3 |
illudere 719:10 |
illudit 643:7 |
illudo 555:10 |
illum ipsum 693:3 |
illum 4:4 | 51:8 | 155:6 |
 193:5 | 246:2 | 372:3 |
 515:1 | 535:3 |
illusi 712:2 |
illustat 416:1 |
illustrem verb. 693:8 |
illusus 784:9 |
illutos 713:10 |
illyricis 110:1 |
ima 129:2 | 531:1 | 677:
 11 |
imagine 546:11 | 590:7 |
 762:12 |
imagines 418:5 | 494:7 |
imagini 96:1 |
imaginibus 571:6 |
imago 49:4 | 84:6 | 348:
 8 | 669:7 |
imbecilla 612:10 |
imbecillus 706:13 |
imbelle 763:11 |
imbellem 700:2 |
imbelli 64:4 |
imbellis 27:3 | 246:11 |
 428:2 |
imber 319:3 | 758:16 |
imberbes 833:1 |
imberbis 387:9 |
imbres 773:7 |
imbres 31:4 | 184:1 | 366:
 5 | 433:7 | 472:1 | 793:
 2 | 807:12 |
imbrum 615:6 |
imbrui 568:2 |

imbribus 486:2 |
imbrium 346:1 |
imbuere 902:2 |
imbuere 58:11 |
Imbuta 741:8 |
imbuti 752:5 |
imbutum 450:1 |
imbucus 856:7 |
imi 717:5 | 809:10 |
imis 45:2 | 475:1 | 482:
 11 |
imitaberis 856:8 |
imitabile 820:5 |
imitabitur 630:1 | 875:11 |
imitandi 602:2 |
imitare 546:10 |
imitatis 13:2 | 668:8 |
imitata 614:7 | 850:6 |
imitator 833:9 |
imitatorem 900:12 |
imitatores 820:7 |
imitatus 371:7 |
immane 680:3 |
immane quantum 102:6 |
immanem 262:3 |
immanes 416:10 |
immanis 296:1 |
inamaturus 719:7 |
inmemor 6:1 | 65:12 |
 227:3 |
inmemorata 821:10 |
inmensum 509:8 |
inmensus 366:7 |
inmerentes 413:1 |
inmerentes 199:7 | 457:
 7 |
inmetitam 74:7 |
inmetitis 111:6 | 125:2
 247:5 |
inmeritos 657:4 |
inmeritum 787:9 |
inmeritus 274:1 | 639:1 |
inmeritabilis 737:8 |
inmercata 314:4 |
imminens 329:1 |
imminente 20:5 |
imnuerentes 55:7 |
imminentiam 346:1 |
imminuer 636:4 |
imminuit 280:8 |
immittere 524:13 |
immiterabilis 269:4 |
immitia 874:2 |
immitis 167:10 |
immoderatus 690:6 |
immodica 58:5 |
immodulata 805:11 |
Immolabitur 466:13 |
immolare 21:6 |
immolato 406:1 |
immol 652:10 |
immolatur 766:11 |
immortalia 392:3 |
immortalis 013:13 |
immunda 860:13 | 894:7 |
immundus 678:5 |
immundus 580:6 | 738:

3 |
immunem 412:1 | 789:4 |
immunis 332:1 |
imo 130:2 | 297:1 | 468:
 4 | 532:7 | 668:8 |
imos 241:1 | 592:9 | 856:
 4 |
impar 387:1 | 532:6 | 661:
 4 | 733:7 |
impares 126:2 | 321:2 |
imparibus 468:15 | 625:
 3 |
impariter 878:10 |
impavidi 65:5 |
impavidum 250:7 |
impediat 601:2 |
impedit 572:7 |
impedite 21:4 |
impelat 536:9 |
impellit 881:8 |
impellunt 409:2 |
impenfis 812:1 |
impenso 661:1 |
imperas 275:1 |
imperat 741:2 | 775:3 |
imperet 501:3 | 617:13 |
imperi 11:6 | 422:5 |
imperiis 363:2 | 418:7 |
 709:6 | 813:2 |
impetio 139:7 | 262:8 |
 267:3 | 312:6 |
imperiola 691:12 |
imperiolus 60:7 |
imperiolus 710:1 |
imperiaria 65:7 |
impenitanti 570:3 |
impercitas 709:12 |
impetito 655:2 |
impetium 132:4 | 240:1 |
 573:8 | 749:2 | 783:5 |
impeccata 278:5 |
impeior 750:7 |
imperi 759:3 |
impeccat 842:9 |
impeccato 370:6 |
imicu 417:10 |
impeus 242:4 | 255:6 |
 36:6 |
impexa 650:2 |
impia 153:2 | 232:6 | 241:
 3 | 437:5 | 445:3 | 481:
 3 | 659:2 |
impie 18:6 | 183:6 | 297:
 45 | 396:3 |
impiam 406:4 |
impia 335:9 | 451:4 |
impiger 32:4 | 393:1 |
 417:2 | 728:5 | 882:
 7 |
impingas 785:2 |
impio 222:3 | 380:6 |
impiger 262:2 | 343:5 |
impiam 102:6 |
impaciendum 416:5 |
impent 674:3 |
implere 604:5 |
imp'ris, i, impleveris 493:1 |

VOCABULORUM OMNIUM.

implicet 850: 11 |
 implevisse 826: 9 |
 implicata 445: 5 |
 implicitum 910: 9 |
 implorat 842: 7 |
 imploravit 744: 9 |
 implumibus 428: 5 |
 imponens 665: 4 |
 importes 784: 4 |
 importuna 313: 1 | 811: 3 |
 importunas 586: 4 |
 importunus 413: 7 | 690: 2 |
 13 | 757: 4 | 868: 11 |
 imposita 709: 8 |
 impositam 265: 8 | 303: 5 |
 impositas 416: 7 | 854: 7 |
 impositum 559: 3 |
 impositura 162: 4 |
 impositus 766: 3 |
 imposuere 641: 6 |
 imposuisse 263: 4 |
 impotens 140: 1 | 152: 2 |
 359: 3 |
 impotentia 486: 10 |
 impransus 622: 2 | 662: 7 |
 impransus 794: 3 |
 impressit 58: 7 |
 imprimat 697: 2 |
 imprimeret 69: 10 |
 improba 640: 1 | 690: 1 |
 improbare 339: 2 |
 improbatum 444: 8 |
 improbe 634: 4 | 656: 2 |
 improbo 290: 13 |
 improbus 532: 11 | 598: 6 |
 684: 11 | 695: 5 | 765: 4 |
 774: 13 |
 improvisa 200: 3 | 753: 4 |
 imprudens 555: 8 |
 impube 445: 3 |
 impubem 186: 3 |
 impudens 349: 5 | 6 | 413: 2 |
 impudica 486: 6 |
 impugnat 838: 5 |
 impulit 233: 1 |
 impulsit 859: 9 |
 impulsus 387: 6 |
 impunè 72: 1 | 120: 2 |
 402: 8 | 493: 1 | 749: 6 |
 843: 9 | 863: 7 | 891: 8 |
 906: 1 |
 impunitior 711: 11 |
 imputata 484: 10 |
 inam 883: 1 | 886: 5 | 905: 8 |
 inus 875: 10 |
 in 12: 11 | 13: 2, 5 | 21: 6 |
 23: 11 | &c. |
 in pro ad 125: 6 | 371: 6 |
 in pro erga 378: 10 |
 in pro adversus 27: 11 | 376: 7 | 381: 12 | 444: 4 |
 448: 9 | 454: 9 | 456: 10 |
 556: 2 | 620: 8 |
 in ævum 269: 3 | 415: 8 |
 in altum 161: 4 | 243: 2 |

in annos 877: 8 |
 in annum 122: 2 | 739: 8 |
 778: 7 | 817: 8 |
 in arma 859: 5 |
 in arcum 883: 9 |
 in altra 368: 7 |
 in auras 108: 1 |
 in aurem 592: 8 |
 in aurum 370: 3 |
 in bellum 177: 3 |
 in breve cogi 824: 8 |
 in culpa est 787: 10 |
 in diem 356: 12 |
 in diem & horam 697: 11 |
 in fratres 155: 5 |
 in hoc, i, ad hoc, ut 493: 5 |
 in honore 878: 6 |
 in horas 199: 9 | 704: 4 |
 887: 8 |
 in hæc juremus 482: 11 |
 in jus vocet 684: 12 |
 in loco 412: 6 |
 in longum ævum 845: 1 |
 in lucem, i, usque ad lucem 287: 3 | 812: 4 |
 in majus 264: 11 |
 in media res rapit 886: 1 |
 in morem 364: 12 |
 in numero 697: 6 |
 in omne ævum 297: 9 |
 739: 12 |
 in partem 434: 4 |
 in pesus 855: 5 |
 in præsens 217: 5 |
 in præsens tempus 876: 6 |
 in pretio est 905: 2 |
 in primis 630: 8 | 714: 1 |
 in pulverem 252: 2 |
 in spem 428: 10 |
 in Venerem 167: 4 |
 in verba magistri jurare 725: 8 |
 in verba jurabas 477: 4 |
 in vitium ducit culpæ fuga, si caret arte 875: 9 |
 in unum 648: 10 |
 in vorum venit 777: 1 |
 in votis 692: 1 |
 in usum 102: 1 | 191: 4 |
 Inachia 467: 8 |
 Inacho 161: 6 | 319: 1 |
 inæquales 184: 3 | 699: 5 |
 inæquali 733: 5 |
 inæqualis 704: 4 |
 inæstuet 468: 11 |
 inamarefcunt 712: 1 |
 inane 296: 12 | 444: 7 |
 518: 3 | 806: 10 |
 inanes 454: 1 | 551: 2 |
 657: 5 |
 inanem 911: 12 |
 inani 237: 5 | 581: 3 | 704: 3 |
 870: 7 |
 inania 893: 3 |
 inanis 622: 9 |
 inaniter 850: 10 |

inartata 484: 9 |
 inartata 439: 8 |
 inaudax 323: 2 |
 inaudet 781: 1 |
 incantata 591: 5 |
 incastigatum 775: 1 |
 incauta 509: 2 |
 incauti 913: 5 |
 incauto 536: 6 |
 incedas 317: 1 |
 incedis 148: 4 | 478: 8 |
 incedo 578: 9 |
 incendia 396: 3 | 512: 7 |
 815: 13 | 841: 3 |
 incendio 450: 2 |
 incendit 707: 7 |
 incertam 540: 5 |
 incerto 464: 6 | 469: 3 |
 incertos 357: 9 | 848: 3 |
 incertus 586: 1 |
 incessum 668: 11 |
 incesso 249: 1 |
 incesos 278: 1 |
 incesus 251: 10 | 914: 8 |
 inchoare 22: 3 |
 incidat 583: 7 | 797: 12 |
 incidere 646: 9 |
 incidere 789: 7 | 908: 2 |
 incidit 632: 12 | 890: 1 |
 incidit 583: 2 |
 incipe 638: 5 | 739: 10 |
 incipiam 750: 1 |
 incipias 513: 9 | 650: 5 |
 incipies 884: 2 |
 incipit 558: 6 | 566: 5 |
 593: 4 | 700: 5 |
 incisa 395: 7 |
 incitat. Epod. 8. |
 inclamata 598: 9 |
 inclinare 352: 1 |
 inclinet 536: 15 |
 includere 724: 3 |
 inclusa 336: 11 | 878: 11 |
 inclusam 309: 1 |
 inclusit 414: 13 |
 inclusus 387: 9 |
 ineluctum 655: 10 |
 incoctus 438: 4 |
 inceptis 874: 4 |
 incepto 883: 2 |
 inceptos 475: 7 |
 incogitat 841: 4 |
 incolæ 68: 1 | 636: 5 |
 incolis 291: 3 |
 incoluit 570: 1 |
 incolumen 16: 5 | 336: 5 |
 554: 7 | 797: 5 |
 incolumes 405: 2 |
 incolumi 268: 7 | 385: 1 |
 650: 8 | 778: 1 | 892: 5 |
 incolumis 552: 12 |
 incommoda 888: 2 |
 incommodus 815: 3 |
 incompósito 599: 2 |
 incomptus 53: 4 | 911: 15 |
 incomptum 193: 7 | 445: 6 |

I N D E X

inconcinna 809: 6 |
 inconcinuus 805: 8 |
 inconſultus 750: 1 |
 incontinentes 74: 5 |
 incontinentis 265: 9 |
 incoquere 718: 10 |
 incorrupta 95: 2 |
 incorruptifſimus 576: 8 |
 increpuit 690: 10 |
 incredibili 222: 2 |
 incredulus 889: 6 |
 increpare 489: 14 |
 increpuit 420: 6 |
 incrementum 680: 2: |
 incruſtare 535: 12 |
 incubet 649: 12 |
 incubuit 19: 3 |
 incude 135: 2 |
 incudi 911: 10 |
 incultæ 739: 14 |
 incultis 852: 8 |
 inculto 533: 10 |
 incultum 744: 6 |
 incurata 798: 1 |
 incuria 903: 11 |
 incurteret 616: 9 |
 incurteret 617: 1 |
 incurtiant 815: 5 |
 incuriat 620: 7 |
 incurtiant 788: 9 |
 inde 515: 3 | 556: 5 | 568: 1 | 579: 1 | 586: 2 | 588: 14 | 701: 11 | 801: 11 |
 indecoro 151: 2 |
 Indiſor: 8 |
 Inditæ 332: 6 |
 indicant 396: 5 |
 indicat 24: 6 |
 indice digito 716: 2 |
 indicis 876: 11 |
 indicis 666: 6 |
 indico 557: 5 |
 indicta 883: 5 |
 indictis 766: 2 |
 indictum 340: 7 |
 Indicum 119: 1 |
 indigna 822: 4 | 863: 14 | 893: 4 | 895: 12 |
 indignatio 442: 4 |
 indignatur 830: 1 |
 indigni 745: 6 |
 indignis 521: 5 |
 indigno 319: 1 | 798: 11 | 852: 6 |
 indignor 837: 1 | 904: 1 |
 indignum 642: 8 | 754: 2 | 801: 11 |
 indignus 634: 3 | 660: 2 |
 inloali 251: 5 | 484: 3 |
 indocilis 5: 5 |
 indocti 840: 11 | 847: 10 |
 indoctum 170: 2 | 856: 9 | 914: 10 |
 indoctus 891: 10 | 905: 10 |
 indoles 378: 7 |
 indomita 745: 5 |
 indomitæ 205: 3 |

indomitam 336: 2 |
 indomitas 416: 15 |
 indomito 622: 5 |
 indormis 512: 1 |
 indormit 450: 5 |
 Indos 55: 10 | 728: 5 | 752: 6 |
 indotata 807: 5 |
 inducant 530: 2 |
 inducat 525: 12 |
 inducere 557: 6 | 873: 2 |
 induceris 708: 1 |
 inducit 519: 6 |
 indulgens 156: 5 |
 Indus 418: 9 |
 indutus 805: 7 |
 inemori 446: 12 |
 inemptas 435: 2 |
 inemptus 855: 10 |
 inepte 599: 3 | 895: 1 |
 ineptum 543: 5 |
 ineptus 535: 5 | 552: 5 | 571: 5 | 611: 1 | 806: 1 |
 inerant 701: 18 |
 inermem 89: 8 | 750: 3 |
 iners 185: 2 | 270: 13 | 392: 8 | 706: 13 | 727: 10 | 865: 1 | 888: 5 |
 inertes 583: 6 | 825: 4 | 911: 14 |
 inertem 262: 5 | 676: 3 |
 inertia 475: 1 | 779: 3 |
 inertia 402: 4 |
 inertibus 698: 12 |
 ineſt 548: 10 | 632: 1 |
 inexcusableis 813: 15 |
 inexorabilis 882: 7 |
 inexpertis 815: 14 |
 inexpertum 882: 11 |
 infabrè 641: 2 |
 infame 208: 1 |
 infamem 349: 1 |
 infames 18: 3 |
 infamia 799: 2 |
 infamis 490: 13 | 628: 1 |
 infans 259: 11 | 575: 3 | 839: 5 |
 infantes ſtatuas 685: 10 |
 infect 279: 4 |
 infectum 357: 5 | 740: 15 |
 infelices 668: 4 |
 infelix 409: 6 | 513: 5 | 875: 12 |
 inferbuit 679: 2 |
 inferias 152: 4 |
 inferiorem 589: 3 |
 inferius 450: 15 |
 infernas 589: 7 |
 infernis 393: 9 |
 inſtitis 189: 9 | 617: 4 |
 inſteſto 552: 5 |
 inſteſtus 288: 1 | 477: 7 |
 inſtiet 302: 6 |
 inſtiet 457: 3 |
 inſtietes 448: 6 |
 infidelis 480: 4 |
 inſidi 423: 4 |

inſido 454: 11 | 809: 4 |
 inſidum 133: 6 |
 inſides 493: 7 |
 inſima 161: 7 |
 inſimis 398: 2 |
 inſi mas 432: 6 |
 inſirmior 598: 4 |
 inſirmo 797: 3 |
 inſla 690: 15 |
 inſlans 669: 4 |
 inſlatet 669: 6 |
 inſlat 847: 4 |
 inſlavit 521: 3 |
 inſlet 508: 1 |
 inſormes 190: 2 |
 inſormem 588: 2 |
 inſormis 864: 5 |
 inſortunia 881: 2 |
 inſoſſus 446: 10 |
 inſtra 620: 1 | 715: 5 | 81: 828: 12 |
 inſregi 469: 6 |
 inſtequens 127: 1 |
 inſundam 450: 13 |
 inſundis 740: 9 |
 inſemens 446: 9 |
 inge. i 27: 5 |
 ingenu 226: 1 |
 ingenis 838: 4 |
 ingenu 327: 1 | 619: 2 | 870: 4 |
 Ingenium 468: 6 | 533: 9 | 548: 6 | 609: 2 | 620: 1 | 677: 1 | 693: 6 | 720: 4 | 744: 6 | 861: 9 | 899: 1 | 901: 5 | 909: 6 |
 ingens 33: 4 | 160: 2 | 189: 5 | 401: 2 | 533: 9 | 647: 6 | 669: 2 |
 ingentes 158: 5 | 666: 3 |
 ingentem 279: 5 | 649: 6 |
 ingentia 828: 4 |
 ingenuis 821: 11 |
 ingenuo 104: 3 | 572: 1 |
 ingenuos 577: 5 |
 ingenuum 654: 7 |
 ingenuus 338: 4 | 570: 7 | 906: 3 |
 ingerere 557: 9 |
 ingluviæ 517: 6 |
 ingrata 468: 13 | 493: 5 | 517: 6 | 726: 9 |
 ingrata 292: 4 |
 ingrato 63: 1 |
 ingratos 761: 11 |
 ingratus 821: 12 |
 inguen 520: 1 |
 ingullata 716: 6 |
 inheret Epod. 12. |
 inſtans 512: 1 |
 inſhonestum 554: 12 |
 inſhonestus 573: 9 |
 inſhorruit 92: 5 |
 inſhoſpita 588: 6 |
 inſhoſpitalem 89: 2 | 427: 8 |
 inhumanæ 813: 4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

inhumato 110: 3 | 655: 8 |
 iniecit 422: 2 |
 injecta 265: 5 | 552: 8 |
 injecto 112: 5 |
 injiciat 74: 5 | 573: 5 |
 inimica 51: 4 | 56: 3 | 133: 5 | 617: 10 |
 inimicat 423: 1 |
 inimice 155: 1 | 649: 18 |
 inimicis 494: 5 | 634: 7 |
 inimicitias 823: 2 |
 inimicum 563: 2 |
 inimicus 677: 7 |
 iniqua 44: 2 | 877: 9 |
 iniquæ 171: 7 | 593: 3 |
 iniquam 336: 11 |
 iniquas 242: 8 |
 iniquè 787: 9 |
 iniqui 753: 8 |
 iniquis 704: 8 |
 iniquos 165: 4 |
 iniquum 13: 7 | 188: 4 | 540: 9 | 633: 8 | 878: 2 |
 iniquus 821: 13 |
 inire 253: 5 |
 injuria 695: 4 |
 injuriosus 490: 5 |
 injurioso 132: 1 |
 injustæ 485: 5 |
 injusti 530: 3 |
 injuste 836: 10 |
 injusti 540: 7 |
 innantem 314: 7 |
 innasceitur 534: 3 |
 innatæ 678: 2 |
 innati 894: 5 |
 innectes 494: 3 |
 innixus 251: 1 |
 innocens 335: 2 |
 innocentis 73: 9 |
 innumerabilis 360: 1 |
 Ino 882: 9 |
 inominata 484: 4 |
 inopem 651: 14 | 842: 3 | 859: 8 |
 inopes 206: 5 | 901: 4 |
 inopi 517: 3 |
 inopis 546: 6 |
 inops 312: 3 | 553: 10 | 618: 7 | 683: 3 | 816: 10 |
 inornata 893: 7 |
 inornatum 402: 6 |
 inquam 182: 9 | 592: 4 | 592: 7 | 598: 3 | 609: 3 | 664: 9 | 705: 8 | 716: 3 |
 inquiet 686: 2 |
 inquieti 250: 4 |
 inquietis 452: 3 |
 iniquimus 536: 10 |
 iniquinavere 277: 2 |
 iniquinavit 486: 12 |
 inquinet 590: 1 |
 inquiram 642: 10 |
 inquirant 533: 4 |
 inquis 551: 5 | 614: 1 | 633: 5 |

10 |
 inquit 511: 5 | 521: 2, 5 | 523: 6 | 532: 10 | 541: 10 | 564: 4 | 592: 6, 13 | 595: 3 | 595: 5 |
 insana 282: 2 |
 insanabile caput 899: 6 |
 insane 626: 1 | 654: 5 | 669: 13 | 695: 5 | 711: 1 |
 insani 69: 5 | 560: 3 | 645: 6 | 753: 8 |
 insania 258: 5 | 658: 6 | 840: 12 |
 insanientem 260: 9 |
 insanientis sapientia 127: 2 |
 infanior 537: 9 | 648: 8 |
 infanire 321: 7 | 644: 2 | 646: 6 | 658: 10 | 664: 4 | 668: 2 | 733: 12 | 865: 9 |
 infanis nomen 621: 7 | 699: 6 |
 infans verb. 642: 1 |
 infanille 650: 10 |
 infaniti 522: 8 | 547: 5 | 548: 12 | 644: 3 | 712: 11 |
 infantiis 604: 5 |
 infano 643: 4 | 749: 10 |
 infanos 325: 2 | 642: 9 |
 infanum 526: 8 | 642: 13 | 650: 6 | 667: 6 | 668: 6 |
 infanus 572: 7 | 642: 9 | 644: 6 | 649: 15 | 652: 5 | 656: 3 |
 inficitia 620: 7 | 636: 8 | 642: 12 | 745: 4 |
 inficium 376: 2 |
 inficius 270: 14 |
 inficulpere 647: 5 |
 infectere 706: 15 |
 infector 836: 4 |
 infecuræ 50: 3 |
 infedit 439: 5 |
 infenuit 861: 10 |
 infepulta 452: 7 |
 insequeris 857: 9 |
 inferere 340: 5 |
 infereres 169: 1 |
 inferes 7: 4 |
 inferis 557: 9 |
 inferit 432: 2 |
 inferuit honori 887: 15 |
 infeverit 534: 1 |
 infidias 527: 4 | 536: 3 |
 infidiatorem 684: 8 |
 infidiis 702: 10 |
 infidiosis 846: 7 |
 infigne 149: 4 | 340: 6 |
 insignes 29: 3 | 241: 1 |
 insignem 87: 4 | 125: 5 | 129: 3 | 323: 5 | 660: 7 |
 insigni 53: 2 |
 insignia 662: 4 |
 insignibus 445: 2 | 707: 12 |
 insignis 617: 8 | 908: 4 |

influit 914: 2 |
 infliter 481: 5 |
 inflita 379: 4 |
 inflitiva 432: 9 |
 insolabiliter 787: 5 |
 insolens 23: 8 | 70: 1 | 181: 8 | 557: 15 |
 insolentem 163: 1 | 357: 8 |
 insolenti 159: 3 |
 insolentia 494: 6 |
 insolitos 376: 4 |
 insolitum 891: 15 |
 infomnis 282: 4 |
 infons 233: 5 |
 insperata 404: 2 |
 inspersos 575: 13 |
 inspexit 737: 6 |
 inspicie 763: 5 |
 inspicunt 525: 11 |
 instanti 205: 2 |
 instantis 250: 2 |
 instar 383: 6 |
 instat 466: 5 | 515: 1 | 594: 1 | 697: 3 |
 instillare 769: 7 |
 instillar 629: 10 |
 instita 520: 4 |
 institerat 690: 5 |
 institor 278: 8 |
 institutoribus 489: 6 |
 institui 874: 12 |
 instituta 286: 5 |
 institutum 344: 4 |
 instituunt 694: 3 |
 into 741: 10 |
 instravit 897: 3 |
 instructor 811: 5 |
 instruit 842: 3 |
 instrumeto 542: 4 |
 insuavis 537: 12 |
 insuder 550: 12 |
 insuevit 553: 5 |
 insulas 484: 8 |
 insulis 397: 7 |
 insulter 254: 2 |
 insumebat 911: 12 |
 insumere 634: 2 |
 insuper 679: 3 |
 insurgat 465: 7 |
 intabuisse 447: 6 |
 intacta 683: 4 |
 intactæ 29: 4 |
 intactas 463: 2 |
 intacti 609: 5 |
 intactis 332: 5 | 844: 1 |
 intactum 134: 7 |
 intactus 456: 5 | 615: 7 |
 intaminatis 247: 2 |
 interge 166: 4 | 220: 4 | 621: 1 |
 integer animi 658: 5 |
 integer vitæ 88: 5 |
 integer mentis 644: 4 |
 integra 60: 8 | 121: 2 |
 integre 265: 2 |
 integris 101: 1 | 634: 13 |

INDEX

integro 385:121
 integrum 249:1 | 382:4 |
 633:3 | 677:8 |
 intelligit 770:1 |
 intendes 739:5 |
 intenta 377:12 |
 intentata 24:5 |
 intentatum 898:3 |
 intentus 913:7 |
 inter 35:4 | 54:5 | 55:1 |
 251:2 | 253:8 | 272:3 |
 292:1 | 307:9 | 312:3 |
 318:1 | 331:3 | 349:7 |
 374:3 | 423:7 | 462:5 |
 510:4 | 515:2 | 510:1 |
 535:9 | 776:7 bis | &c.
 inter arma 123:1 |
 inter hec 434:2 | 698:2 |
 10:700:3 |
 inter magnas opes inops
 312:3 |
 inter tot curas torque la-
 bores 800:9 |
 inter verba 365:8 |
 inter vina 278:4 | 762:
 6 |
 intercedit 671:4 |
 intercinat 890:3 |
 intercurrentia 742:4 |
 interdicta 526:7 | 753:9 |
 interdico 618:2 |
 interduco 197:7 | 592:8 |
 601:5 | 704:2 | 814:2 |
 835:4 | 880:4 | 901:1 |
 interea 559:8 | 719:2 |
 inteream 595:3 |
 interempto 382:10 |
 intererit 893:6 |
 intererit multum 881:13 |
 interest 161:7 | 397:9 |
 inter est 523:11 |
 interfusa 62:2 |
 interin 323:8 | 433:3 |
 interim dum, *ibid.*
 interimis 650:7 |
 interiore 160:1 | 695:2 |
 interire 226:8 |
 interit 877:9 |
 interitum 88:7 |
 interitum 913:13 |
 interitura 392:6 | 398:6 |
 interlunia 98:3 |
 interminato 447:5 |
 intermiscere 603:9 |
 intermiscita 362:1 |
 internoscere 910:10 |
 interpellandi 593:9 |
 interpedum 671:3 |
 interspillet 581:3 |
 interques 681:8 | 883:9 |
 907:3 |
 interprete 881:10 |
 interitus 13:6 |
 interitus 716:8 | 839:9 |
 893:10 |
 intervala 860:13 |
 interstabilis 654:2 |

intimo 40:5 |
 innotata 435:5 |
 innotati 212:1 |
 innotatos 477:9 |
 innotam 86:1 | 767:5 |
 in ora 202:6 |
 intra 187:3 | 298:5 | 737:
 2 | 815:1 | 831:5 | 804:
 1 |
 intra naturæ fines vivere
 510:7 |
 intra spem veniæ cautus 895:
 15 |
 intravit 478:6 |
 introitum 618:13 | 799:
 8 |
 intueris 444:9 |
 intulerat 263:1 |
 intulit 18:11 | 436:6 |
 844:7 |
 intumescit 485:8 |
 intus 524:4 | 617:14 |
 649:10 | 651:3 | 881:7 |
 883:15 | 907:1 |
 invenere 539:7 | 740:13 |
 invenit 869:6 |
 inventas 550:2 |
 inventent 95:3 |
 inveniet 639:1 |
 invenior 680:1 | 840:6 |
 invenisse 896:8 |
 inventa 540:7 | 843:4 |
 inventis 883:3 |
 invento 693:2 |
 inventore 606:4 |
 inventum 905:7 |
 inverecundus 468:8 |
 inversi 268:2 |
 inverso 465:5 |
 inventum 436:8 | 509:31 |
 invertimus 535:11 |
 invertunt 717:4 |
 invicem 97:9 | 352:5 |
 543:8 |
 invicta 882:9 |
 invicta 473:11 |
 invicti 350:13 | 614:7 |
 727:2 |
 invictus 584:5 |
 invida 48:1 | 397:4 |
 773:3 |
 invide 456:3 |
 invideant 526:11 |
 invideat 574:11 | 593:8 |
 invidenda 189:3 |
 invidendis 244:5 |
 invidens 142:4 |
 invideo 877:4 |
 invides 113:1 |
 invidet 173:3 | 368:8 | 789:
 12 |
 invidi 336:6 |
 invidia 235:4 | 536:5 | 572:
 6 | 620:3 | 739:6 | 740:
 13 |
 invidiæ 697:12 | 807:10 |
 842:1 |

invidiam 639:7 | 828:10 |
 invidit 700:10 |
 invido 374:5 | 383:9 |
 invides 322:1 | 727:10 | 740:
 12 | 740:12 | 792:2 |
 involatatus 261:3 |
 invisa 761:7 | 788:4 |
 838:6 |
 invisam 318:3 |
 invisas 208:3 |
 invisit 128:5 |
 invisus 663:5 |
 invisum 253:2 | 306:5 |
 584:3 | 791:4 | 860:
 7 |
 invisus 350:11 |
 invita 610:2 | 863:15 |
 900:5 | 906:5 |
 invitet 433:6 |
 invito 296:8 |
 invitum 78:1 | 825:8 | 914:
 3 |
 invitus 750:8 | 774:5 |
 869:10 |
 invulas 627:4 | 718:9 |
 invuta 152:2 |
 invute 254:3 |
 invuta 716:10 |
 invutus 112:2 |
 invulo 655:2 | 740:16 |
 invultus 14:1 |
 invultus 455:2 | 492:4 |
 50:8 | 667:5 |
 invulsi 533:11 |
 invungi 727:1 |
 involvant 404:3 |
 involvero 37:13 |
 inurbatum 896:6 |
 inute 61:4 | 337:9 | 542:
 12 | 585:5 | 714:7 |
 inutiles 432:11 |
 inuti 315:2 |
 io vaga 882:10 |
 io 370:13 | 14 | 463:13 |
 913:9 |
 io triumphæ *ibid.*
 io Basileæ 550:7 |
 iocatus 564:7 |
 iocis 153:9 | 233:1 | 758:
 10 |
 ioco 126:4 | 196:6 | 591:
 6 |
 iocos 325:1 | 563:5 | 559:
 14 |
 iocosa 49:3 | 84:4 |
 iocose 257:3 |
 iocose 440:2 |
 iocosi 423:7 | 816:2 |
 iocosius 553:4 |
 iocoso 43:1 | 327:3 | 608:
 3 |
 iocularis 508:3 |
 iocum 820:8 | 892:5 |
 iocus 12:5 | 685:7 | 843:
 8 |
 Iolchos 445:11 |
 Ionicus 277:5 |

Ionicus

VOCABULORUM OMNIUM.

Ionicus 435: 8 |
 Ionius 466: 9 |
 Jove 5: 12 | 10: 9 | III: 5 |
 268: 7 | 734: 4 |
 Jovem 19: 12 | 266: 4 |
 444: 8 | 466: 8 | 472: 2 |
 503: 1 | 817: 10 |
 Jovi 86: 3 | 177: 5 | 263: 1 |
 421: 3 | 460: 3 |
 Jovis 42: 1 | 108: 2 | 124: 4 |
 222: 3 | 240: 1 | 250: 5 |
 256: 5 | 340: 5 | 350: 13 |
 397: 9 | 433: 7 | 493: 11 |
 499: 3 | 806: 3 |
 Jovis, pro, Augusti 822: 6 |
 Ipla 182: 9 | 479: 4 | 534: 5 |
 539: 1 | 615: 2 | 899: 11 |
 Iplas 535: 11 |
 Ipie 69: 2 | 82: 2 | 476: 5 |
 494: 8 | 511: 10 | 553: 8 |
 564: 2 | 576: 8 | 699: 2 |
 802: 2 |
 Iphis 119: 8 | 638: 3 | 849: 5 |
 Ipo 50: 13 | 301: 1 | 381: 9 |
 Ipos 240: 1 |
 Iposom 19: 10 | 112: 2 | 126: 5 |
 227: 2 | 532: 4 | 676: 6 |
 Ira 246: 8 | 287: 4 | 422: 10 |
 524: 8 | 582: 4 | 657: 3 |
 736: 8 | 777: 1 | 812: 8 |
 823: 2 |
 Ira turor brevis est, 741: 1 |
 Iracunda 19: 12 | 66: 3 |
 913: 3 |
 Iracundior 290: 14 | 533: 5 |
 Iracundus 727: 10 | 882: 7 |
 Irae 68: 4 | 69: 7 | 537: 3 |
 740: 14 | 842: 1 |
 Iram 448: 10 | 466: 3 |
 823: 1 | 881: 8 | 887: 7 |
 Irium 330: 10 |
 Iras 253: 2 | 747: 6 |
 Irascit 768: 9 |
 Irasci 826: 7 |
 Irate 349: 2 |
 Iratis 568: 5 | 639: 2 | 695: 6 |
 Irato 662: 1 |
 Irato 327: 7 | 890: 6 |
 Iratum 431: 2 | 633: 8 |
 713: 6 | 881: 5 |
 Iratus 478: 4 | 508: 1 | 617: 9 |
 638: 2 | 825: 8 | 858: 4 |
 848: 17 | 880: 5 |
 Ire 10: 5 | 310: 1 | 246: 6 |
 348: 11 | 482: 7 | 578: 2 |
 581: 1 | 92: 8 | 683: 14 |
 685: 7 | 605: 2 | 741: 4 |
 754: 7 | 762: 9 | 803: 8 |
 843: 9 | 850: 10 | 910: 5 |

Horat.

Ire comes 766: 2 |
 Irent 648: 7 |
 Ires 744: 11 |
 Ireperum 255: 1 |
 Irrefectum 448: 3 |
 Iretrorto 158: 5 |
 Irevocabile 814: 13 |
 Irevocati 851: 10 |
 Irriguo 672: 4 |
 Irriguum 614: 5 |
 Irrilus 808: 4 |
 Irritabile 863: 4 |
 Irritant 888: 13 |
 Irritat 356: 11 | 850: 11 |
 Irritum 357: 3 |
 Iroget 541: 2 |
 Irupia 59: 2 |
 Is pronomen 511: 2 | 730: 4 |
 Ista 772: 4 | 822: 6 |
 Istam 632: 10 |
 Ite 444: 3 | 602: 3 |
 Iter 419: 2 |
 Isthic 789: 8 |
 Isthinc 555: 2 | 762: 10 |
 Isthmius 372: 3 |
 Isthuc 787: 5 |
 Isti 534: 7 | 648: 5 |
 Istis 524: 10 | 549: 3 | 759: 2 |
 905: 6 |
 Isto 800: 4 |
 Isto modo 867: 4 |
 It 383: 7 | 563: 1 |
 It, redit 764: 10 |
 Ita 95: 6 | 121: 6 | 513: 11 |
 537: 6 | 539: 4 | 684: 1 |
 703: 2 | 5 | 720: 7 |
 Ita ut 519: 4 | 835: 5 |
 Itala 698: 7 |
 Itae 422: 4 |
 Italas 380: 2 | 827: 2 |
 Italia 140: 7 |
 Itale 271: 2 | 418: 11 |
 783: 7 |
 Italiam 573: 8 |
 Italis 813: 14 |
 Italo 174: 4 | 585: 1 |
 Italos 361: 1 |
 Italum 200: 2 |
 Itaque 725: 4 |
 Item 537: 4 | 880: 1 |
 Itet 89: 1 | 220: 8 | 247: 6 |
 109: 7 | 144: 4 | 500: 5 |
 557: 2 | 568: 2 | 502: 15 |
 701: 12 | 792: 7 | 803: 4 |
 38: 3 |
 Iter faciens 697: 7 |
 Iterabundus 35: 4 |
 Iterabitur 256: 3 |
 Iterare 127: 4 | 231: 3 |
 Iterat 810: 1 |
 Iterata 471: 2 |
 Iterum 61: 1 | 108: 3 | 610: 3 |
 708: 14 | bis | 724: 3 |
 748: 4 |
 Iterum atque iterum 605: 2 |

Ithacam 683: 1 |
 Ithacæ 763: 7 |
 Ithacensis 758: 8 |
 Iubum 134: 1 |
 Iubus 464: 4 |
 Ilyn 409: 5 |
 Jubæ 90: 3 |
 Jube 160: 7 | 685: 8 |
 Jubas 338: 6 | 511: 6 |
 Jubebat 554: 9 | 758: 4 |
 911: 9 |
 Jubebo 684: 3 | 803: 8 |
 900: 11 |
 Jubemus 770: 5 |
 Jubente 325: 6 |
 Jubentes 213: 3 |
 Jubentium 250: 1 |
 Jubeo 514: 2 | 612: 5 | 646: 2 |
 689: 3 |
 Juberet 577: 7 |
 Juberis 785: 1 |
 Jubes 575: 7 |
 Jubet 79: 2 | 337: 3 | 445: 7 |
 38 | 651: 9 | 750: 3 |
 761: 4 | 860: 6 | 910: 5 |
 Jubetur 766: 1 |
 Jucunda 427: 2 | 434: 1 |
 698: 13 | 902: 5 |
 Jucunde 565: 6 |
 Jucundior 435: 9 |
 Jucundis 701: 6 |
 Jucundo 561: 8 |
 Jucundum 759: 1 |
 Jucundus 538: 8 |
 Judæi 556: 2 |
 Judæis 598: 3 |
 Judæus 568: 7 |
 Judex 251: 10 | 403: 5 |
 622: 4 | 711: 7 | 746: 1 |
 895: 11 |
 Judicantem 200: 6 |
 Judicat 836: 3 |
 Judica me 804: 4 |
 Judice 108: 7 | 529: 11 | 578: 4 |
 605: 11 | 617: 11 | 620: 10 |
 629: 2 | 707: 13 |
 799: 5 |
 Judet 859: 5 |
 Judicia 853: 7 |
 Judicibus 554: 11 |
 Judicis 730: 10 |
 Judicio 577: 12 |
 Judicis 900: 8 | 904: 6 |
 906: 7 |
 Judicium 552: 13 | 620: 9 |
 83: 4 | 906: 6 |
 Jugo 126: 3 | 170: 2 | 280: 5 |
 353: 8 | 427: 7 | 439: 1 |
 Jugandis 498: 1 |
 Jugera 210: 1 | 334: 4 | 442: 7 |
 510: 7 |
 Jugerum 312: 4 |
 Jugis priore longa 602: 2 |
 Jugis priore correpta 232: 2 |
 340: 7 |

HHHhhh:

INDEX

jugo 295: 9 | 710: 10 |
 jugulis 585: 4 |
 jugular 604: 6 |
 jugulent 739: 1 |
 jugulo *nom.* 538: 4 | 650: 12 |
 jugum 133: 9 | 167: 1 | 251: 5 |
 Jugurtha 152: 4 |
 Jugurthino 463: 3 |
 Jule 366: 2 |
 Jule Flore 742: 1 |
 Julia 423: 3 |
 Julium 55: 1 |
 Julius 590: 3 |
 Jumenta 812: 3 |
 juncta 321: 6 |
 junctæ 21: 1 |
 junctas 97: 1 |
 junctis 352: 11 | 873: 10 |
 junctos 535: 10 |
 junctura 876: 10 | 894: 2 |
 Jungas 156: 3 |
 Jungatur 771: 2 |
 Jungentur 125: 3 |
 Jungere 873: 2 |
 Jungit 535: 10 |
 Jungite 493: 11 |
 Junior 125: 3 | 804: 6 | 832: 8 |
 juniores 278: 2 |
 Juno 152: 1 | 264: 3 |
 Janone 251: 9 |
 Junonis 30: 3 | 531: 4 |
 Junxerit 433: 4 |
 Juppiter 12: 1 | 47: 2 | 69: 2 | 90: 8 | 173: 1 | 190: 3 | 202: 3 | 309: 6 | 375: 7 | 382: 12 | 486: 11 | 507: 10 | 519: 2 | 666: 3 | 798: 6 |
 Jura 112: 1 | 540: 7 | 595: 4 | 744: 7 | 799: 4 | 857: 13 | 867: 15 | 882: 8 | 895: 4 |
 jura dare 254: 5 | 908: 1 |
 jura promitte 839: 10 |
 jurabas 477: 4 |
 jurandis 829: 2 |
 jurantem 698: 8 |
 jurare 725: 8 |
 juratus 853: 6 |
 juratus 732: 12 |
 juras 808: 6 |
 jure 574: 11 | 583: 1 | 898: 2 |
 jure 311: 4 | 407: 1 | 522: 5 | 633: 10 |
 jurejurando 653: 12 |
 juremus in hæc 482: 11 |
 jures 816: 5 |
 jurgares 857: 12 |
 jurgatur 633: 11 |
 jurgia 822: 2 | 867: 12 |
 iuris 181: 1 | 506: 8 | 553: 4 | 636: 8 | 833: 6 |
 iuris, i, iustitiam 6-8: 6 |
 ius, i, iustitiam 527: 8 |

718: 3 | 719: 17 |
 ius anceps 685: 4 |
 ius 565: 3 | 583: 11 | 598: 10 | 620: 8 | 645: 4 | 658: 2 | 878: 7 |
 ius sit liceatque 914: 2 |
 iusta 278: 7 | 500: 1 | 528: 12 | 675: 6 | 764: 7 | 771: 3 | 893: 5 |
 iustæ 782: 1 |
 iustas 490: 8 |
 iustit 618: 7 | 706: 6 |
 iusti 427: 3 |
 iustic 642: 4 | 648: 7 | 651: 2 | 894: 12 |
 iustus 451: 11 | 469: 2 | 517: 7 |
 iusta 367: 6 | 705: 1 | 708: 7 |
 iusti 539: 1 |
 iustior 708: 8 |
 iustis 304: 6 |
 iustitiae 95: 1 | 221: 2 |
 iustitiam 890: 8 |
 iustius 681: 3 |
 iusto 55: 8 | 283: 11 | 510: 14 | 540: 9 |
 iustum 249: 4 | 614: 12 | 800: 9 |
 iustum poema 550: 3 |
 iustus 648: 3 | 655: 2 | 829: 4 |
 juvantis 905: 7 |
 juvenis 434: 4 |
 juvant 5: 10 |
 juvare 624: 2 |
 juvari 841: 7 |
 juvat 3: 1 | 12: 9 | 135: 4 | 321: 7 | 365: 3 | 436: 6 | 464: 11 | 467: 1 | 473: 7 | 509: 8 | 512: 8 | 547: 2 | 551: 3 | 693: 4 | 696: 1 | 740: 6 | 789: 6 | 799: 2 | 881: 8 |
 juvem 428: 1 |
 Juvenca 745: 7 |
 Juvenca 167: 6 |
 Juvenis 183: 8 | 379: 1 | 428: 11 |
 Juvenos 490: 10 |
 Juvenum 349: 11 |
 Juvenem 13: 1 | 281: 6 | 768: 5 | 383: 9 | 407: 6 |
 juvenentur 894: 6 |
 Juvenes 271: 1 | 97: 2 | 195: 3 | 415: 3 | 521: 4 | 655: 9 | 729: 5 |
 Juvenes patre digni 875: 2 |
 Juvenescit 371: 5 |
 Juveni 297: 11 | 470: 3 | 769: 5 | 888: 10 |
 Juvenis 289: 3 | 378: 6 | 659: 7 | 688: 3 | 887: 9 |
 Juventa 70: 3 | 307: 3 | 832: 1 |

Juventa 246: 11 | 500: 7 |
 Juventas 117: 2 | 191: 6 | 376: 1 | 489: 7 |
 Juventas 11: 4 | 22: 7 | 134: 8 | 263: 2 | 279: 3 | 628: 5 | 689: 12 | 738: 6 |
 Juvenum 109: 5 | 134: 2 | 132: 3 | 305: 1 | 308: 1 | 323: 4 | 363: 3 | 411: 1 | 877: 10 | 879: 8 |
 Juverint 435: 3 |
 juveris 466: 12 | 681: 8 |
 juver 483: 5 | 580: 5 | 796: 10 |
 juvit 713: 2 |
 Ixion 296: 7 | 882: 10 |

L.

Labantes 272: 1 |
 Labem 812: 10 |
 labentes 274: 3 |
 labentis 614: 11 |
 Labone 537: 9 |
 Laberi 600: 4 |
 labetur 739: 12 |
 labier 838: 10 |
 labitur 10: 9 | 58: 2 | 739: 12 |
 labor 19: 8 | 372: 3 | 622: 9 | 898: 9 |
 laborant 185: 4 | 538: 11 |
 laborantes 38: 3 | 73: 7 | 328: 5 | 546: 9 |
 laborantur 449: 2 |
 laboras 104: 6 |
 laborat 160: 4 | 547: 4 | 639: 1 | 705: 6 |
 labore 428: 1 | 489: 10 | 506: 4 | 513: 3 | 597: 5 | 828: 9 |
 labore capitis & animi 728: 4 |
 laborum 369: 3 | 427: 5 | 508: 10 | 513: 5 | 546: 1 |
 laborent 521: 8 | 911: 4 |
 labores *nomen* 31: 6 | 261: 6 | 402: 7 | 694: 2 | 851: 11 |
 labores *verb.* 524: 13 | 610: 4 | 869: 10 |
 labore 288: 7 | 514: 10 | 664: 2 | 677: 3 | 815: 8 | 888: 1 | 890: 1 | 894: 1 |
 labori 538: 4 | 519: 14 |
 laboribus 229: 2 | 307: 7 | 334: 7 | 380: 5 | 446: 9 | 482: 2 | 813: 5 |
 laboriosa 486: 8 |
 laboriosi 489: 2 |
 laboris 208: 2 | 508: 13 | 525: 2 |
 laboro 715: 4 | 742: 2 | 875: 3 |
 laborum 124: 4 | 203: 7 |

VOCABULORUM OMNIUM.

376 : 2 614 : 7 891 : 10	lætus 609 : 7	lapides 294 : 4 337 : 9
labra mover 800 : 8	læto, alias lento rifu 217 : 6	376 : 6 414 : 1 680 : 10
labris 58 : 7 511 : 11 555 : 9	lætor 552 : 12	lapidosus 567 : 6
labuntur 205 : 1 433 : 3	lætos 370 : 5	lapillis 773 : 4
Lacæna 400 : 8	lætum 222 : 7 261 : 1 434 : 10 702 : 4	lapillos 525 : 4
Lacæne 193 : 7 252 : 6	lætus 12 : 6 217 : 5 288 : 9 329 : 2 356 : 12 385 : 5 460 : 2 651 : 7 763 : 5 774 : 17 775 : 6 784 : 3 865 : 5	lapis 244 : 1 579 : 3
Lacedæmon 70 : 5	læva 704 : 3 792 : 7	Lapithas 195 : 1
Lacedæmonium 273 : 7	lævabit 864 : 10	Lapichus 76 : 5
laceranda 350 : 11	lævæ 850 : 4	lappa 231 : 3
lacerant 298 : 4	lævè 764 : 7	lappus 50 : 6
lacerare 349 : 2	lævè v. leve.	lappas pede 720 : 3
laceraverit 621 : 1	lævi 564 : 6	laqueata 215 : 6
lacerna 707 : 14	lævia 72 : 8 173 : 4 875 : 4	laquei 637 : 10
lacetæ 95 : 1	4	laqueis 333 : 6
lacetis 40 : 7 270 : 12 591 : 5 859 : 6	Lævno v. Levino.	laqueo 433 : 13 650 : 7 792 : 14
lacetio 576 : 1 729 : 6	lævis 191 : 6 389 : 4 483 : 8	laqueos 799 : 14
lacetat 246 : 6	lævo 576 : 1 671 : 2 729 : 6	laqueum 821 : 8
lacetit 131 : 3	lævum 342 : 5 756 : 11	lardi 700 : 11
lacetiti 844 : 1	4 796 : 7	lardo 699 : 1
lacetio 226 : 4	lævus 346 : 6 899 : 7	Lare 683 : 11
lachani 579 : 2	lagani v. lachani.	lare, i, domo 54 : 3 354 : 6 725 : 7 764 : 13
Lacon 454 : 3	lagena 720 : 12	lâtes 330 : 4 436 : 11
Laconi 172 : 1	lagenæ 865 : 9	482 : 5 500 : 1
Laconicas 225 : 4	lagens 717 : 6	Larem 681 : 11 699 : 3
lacryma 173 : 6 365 : 6 808 : 6	lagois 624 : 2	latem, i, domum 523 : 5
lacrymæ 822 : 4	Lalage 168 : 6	larga 317 : 4
lacrymis 282 : 4	Lalagen 89 : 6 91 : 3	large 38 : 6
lacrymosa 36 : 6 730 : 6	lamas 785 : 4	largitur 829 : 1
lacrymoso 566 : 8	lambere 566 : 2	largior 590 : 8
lacrymosum 88 : 1	lambit 89 : 4	largiora 226 : 5
lacte 377 : 3 843 : 2	lamentatur 351 : 11	largus 364 : 2 371 : 5 486 : 1
lacte depulsum 577 : 3	lamiæ 902 : 11	largiter 555 : 3
lactis 235 : 1	Lamie propr. 101 : 3 136 : 787 : 3	largus æquo 871 : 5
lactuca 678 : 2	Lamias 314 : 2	largo 690 : 3
lactucæ 714 : 3	lamina 794 : 10	largus 411 : 5
lactu 210 : 4 547 : 15	lammæ 155 : 1	La gibus 185 : 8 365 : 2
lactuar 224 : 2	Lamo 314 : 1	612 : 11
lactus 364 : 3 732 : 7 743 : 7 814 : 5	lana 270 : 5 810 : 4 850 : 6	latus 859 : 9
lactat 611 : 2 857 : 6	lanæ 218 : 5 308 : 5 471 : 2 785 : 3	latiffie 30 : 6
lactent 381 : 2	lances 621 : 6 676 : 3	larva 564 : 9
lactentem 58 : 10	lanca 539 : 2, 3	latifium 578 : 6
lactere 349 : 16 551 : 4 615 : 5	languefit 312 : 10	latifiva 80 : 1 407 : 7 871 : 6 881 : 6
lædimar 351 : 8	languet 824 : 8	lativæ 308 : 4
lædit 803 : 8	languida 448 : 12	lativi 302 : 8 543 : 1
lædunt 739 : 7	languidiora vina 325 : 7	lativis 138 : 4
Læli 619 : 7	languisio 207 : 4 355 : 1 436 : 9	lativus 192 : 1
Lælius 618 : 15	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latias 601 : 2
Lætiade 687 : 11	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	lati 434 : 9 561 : 1
Lætiadem 65 : 3	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latio 171 : 5 710 : 12
Læta 125 : 4	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latium 714 : 3
læterit 824 : 7	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latius 622 : 5 858 : 2
læto 619 : 2 865 : 9	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	lata 844 : 3
Lætrigonia 312 : 9	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latè 254 : 6 311 : 5 315 : 1 363 : 11 378 : 5 385 : 7 559 : 3 571 : 7 874 : 5
lætura 477 : 3	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	lateat 470 : 6
læta 99 : 1 327 : 9 357 : 7 506 : 7	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latebra 797 : 4
læcam 86 : 4 388 : 2	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latens 450 : 3
læcatur 230 : 6	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latent 399 : 2 448 : 11 462 : 9
læcis 44 : 4 377 : 1	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	latentes 72 : 2 141 : 3 388 : 6 611 : 6
læctia 159 : 4	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	
læctia 102 : 1 910 : 13	languisus 207 : 4 355 : 1 436 : 9	

H H H h h h j j

INDEX

latentis 40: 5 |
 latere *nomen* 468: 3 | 526:
 4 | 589: 8 |
 latere *verb.* 589: 8 |
 lateret 716: 1 |
 lateri 780: 5 |
 lateris 641: 9 |
 laterum 594: 4 |
 latec 36: 5 | 533: 10 | 724:
 5 |
 Latinæ 416: 2 |
 Latini 456: 2 | 603: 7 |
 Latinis 602: 5 | 743: 8 |
 766: 2 | 821: 9 | 866:
 3 |
 Latino 153: 1 |
 Latinum 122: 3 | 422: 4 |
 Latio 55: 7 | 379: 11 | 821:
 1 | 844: 7 |
 latior 891: 7 |
 latis 90: 2 | 295: 5 |
 latrantem 301: 6 |
 Latium 131: 6 | 502: 6 |
 864: 8 | 898: 8 |
 latius 156: 1 | 210: 2 | 240:
 4 | 634: 13 |
 Latos 121: 2 |
 Latonæ 390: 7 |
 Latonam 86: 2 | 352: 8 |
 latrantem Romachum 623:
 4 |
 latras 543: 3 |
 latravit 741: 5 |
 lateat 448: 14 |
 latet 529: 5 |
 latro 540: 2 |
 latrocinis 541: 6 |
 latrones 443: 5 | 739: 1 |
 latronibus 550: 7 | 617: 4 |
 latronem 550: 9 |
 latui: 815: 5 |
 latum 56: 11 | 737: 6 |
 latum clavum 560: 4 | 573:
 1 |
 latora 428: 8 | 528: 2 |
 latori 427: 5 |
 latorus 614: 8 | 858: 13 |
 lator latens 60: 3 | 90: 7 |
 153: 1 | 294: 2 | 336: 12 |
 342: 5 | 347: 6 | 441:
 1 | 465: 3 | 469: 6 | 527:
 3 | 536: 3 | 652: 9 | 696:
 3 | 754: 8 | 757: 1 | 762:
 4 |
 latus legam 634: 1 |
 latus *ad e.* 654: 4 |
 latus 551: 1 |
 laturum 543: 4 | 581: 11 |
 laudabant 632: 13 |
 laudabile 99: 4 |
 laudabilis 512: 9 |
 laudabit 514: 8 |
 laudabit 28: 2 |
 laudante 370: 11 |
 laudant 363: 10 |
 laudante 364: 11 |
 laudantur 384: 9 |

laudare 766: 4 | 770: 3 |
 850: 8 |
 laudaret 592: 12 |
 laudari 690: 13 |
 laudaret 521: 5 |
 laudas 57: 3 | 625: 1 | 626:
 1 | 705: 8 | 706: 4 |
 771: 3 | 777: 2 | 824:
 4 |
 laudasti 763: 3 |
 laudar 5: 4 | 506: 8 | 523:
 3 | 583: 14 bis | 700: 4 |
 777: 9 | 835: 5 | 838: 2 |
 857: 11 |
 laudato 689: 8 |
 laudator 883: 6 |
 laudatore 911: 2 |
 laudatur 518: 3 | 600: 2 |
 620: 10 | 773: 8 |
 laudav. rom. 469: 1 |
 laudavere 896: 4 |
 laude 360: 5 | 582: 5 | 397:
 8 | 606: 5 | 762: 2 | 853:
 8 | 897: 6 |
 laudem 418: 6 | 896: 1 |
 901: 6 |
 lauderis 689: 5 |
 laudes *nem.* 27: 4 | 84: 5 |
 396: 6 | 503: 4 | 798:
 6 |
 laudes *verb.* 510: 10 | 689:
 5 | 796: 8 |
 lauder 56: 2 | 514: 7 | 611:
 5 | 691: 8 | 821: 13 | 890:
 7 |
 laudetur 778: 5 |
 laudi 648: 5 |
 laudibus 50: 9 | 818: 6 |
 laulis amore tumes 727:
 8 |
 laulis avarum 847: 5 |
 laudo 166: 4 | 357: 11 |
 763: 1 | 772: 2 | 795: 5 |
 lavemur 758: 6 |
 lavere *infinit.* 299: 2 |
 laedit 483: 2 |
 laverina 800: 8 |
 lav mus 559: 1 |
 lavis 389: 2 |
 lavisset 641: 1 |
 lavit 151: 3 | 264: 5 | 301:
 3 | 401: 7 |
 laquea 211: 5 | 367: 1 |
 laqueus 6-6: 4 |
 lauto 259: 10 | 361: 4 |
 lauro 128: 2 |
 lautum 158: 4 | 304: 2 |
 laurus 149: 6 |
 laus 577: 2 | 806: 4 |
 laute 712: 15 |
 lautes 665: 6 |
 lauxo 288: 5 | 653: 6 | 705:
 6 |
 laux 533: 7 |
 Leane 208: 3 | 323: 1 |
 Lebedum 777: 2 |
 Lebedus 777: 3 |

lea 435: 9 | 876: 3 |
 leas 496: 2 |
 lea 717: 6 | 809: 11 |
 lecha 526: 9 | 617: 7 |
 lectis 551: 12 | 702: 5 | 748:
 1 |
 lecto 512: 11 | 529: 6 | 720:
 8 |
 lecto libello 727: 9 |
 lecto *frequent.* 580: 4 |
 lector 821: 12 |
 lectorem 903: 3 |
 Lectori 851: 1 |
 lectoribus 610: 5 |
 lectos 701: 16 | 733: 2 | 801:
 12 |
 lectulus 555: 4 |
 lectum 538: 5 | 653: 5 |
 lectum, pro, electum 325:
 4 |
 lectus genialis 732: 10 |
 Lectæ 517: 7 |
 legant 588: 8 |
 legat 547: 1 | 688: 8 |
 legati 559: 6 |
 legatum 689: 2 |
 lege *nomen* 240: 9 | 255:
 10 | 367: 4 | 498: 3 |
 536: 16 | 898: 1 |
 legem 536: 11 | 613: 2 |
 legendo 914: 11 |
 legendum 687: 3 |
 legentem 536: 8 |
 legentes 608: 2 |
 legentibus 863: 7 |
 legentis 770: 4 |
 legere 577: 9 |
 legeret 838: 8 |
 lege it 541: 1 | 673: 2 |
 leges *nomen* 213: 2 | 336:
 9 | 493: 11 | 540: 11 | 617:
 9 | 700: 4 | 816: 8 | 890:
 8 | 008: 2 |
 lege *verb.* 816: 8 |
 legat 689: 1 | 761: 2 |
 legi *verb.* 610: 3 | 821:
 11 |
 legitimus 338: 7 | 699: 6
 828: 1 |
 legio 574: 9 |
 legionibus 570: 3 |
 legis *nomen* 416: 2 |
 legit 602: 3 |
 legnum 803: 11 | 896:
 7 |
 legum 506: 8 | 620: 7 |
 lemures 870: 10 |
 Leæ 341: 8 |
 leat 5: 9 | 262: 1 | 327: 1 |
 353: 2 | 673: 5 | 793: 5 |
 leas 403: 3 |
 leat 324: 1 | 673: 5 | 714:
 1 |
 leniat 773: 1 |
 lenibus 813: 2 |
 leniet 623: 4 |
 lenigien 124: 5 |

VOCABULORUM OMNIUM.

lenior 82: 2 | 871: 1 |
 lenire 451: 4 | 727: 6 | 907:
 5 |
 lenis nomen 96: 3 | 241: 8 |
 317: 1 | 497: 8 | 501: 4 |
 710: 11 |
 lenit 307: 1 |
 lenite 103: 1 |
 leniter 234: 1 | 686: 6 |
 764: 6 | 816: 9 |
 lenius 800: 4 |
 leno 659: 5 |
 lenonis 846: 7 |
 lenta 631: 5 |
 lentis 58: 3 | 477: 6 |
 lentissima 197: 9 |
 lento 217: 6 | 736: 2 | 862:
 11 |
 lentum 413: 4 |
 lentus 322: 7 | 847: 4 |
 leo 93: 4 |
 leonem 246: 7 | 377: 3 |
 654: 7 |
 leones 203: 4 | 349: 8 |
 471: 7 | 483: 7 | 907:
 5 |
 leoni 731: 2 |
 leonibus 456: 9 |
 leonis 69: 5 | 232: 7 | 354:
 11 | 773: 11 |
 leonum 90: 3 |
 Lepido 896: 6 |
 Lepidum 826: 10 |
 Leporem 140: 9 | 433: 13 |
 527: 5 | 622: 4 |
 Lepores 793: 9 |
 Leporis 676: 6 |
 Leporum 721: 7 |
 Lepos *nomen. propr.* 699: 9 |
 Lestbia 464: 8 |
 Lestii 73: 9 |
 Lestio 101: 6 | 122: 5 |
 Lestium 390: 5 |
 Lestus 576: 11 |
 Lestibum 7: 3 |
 Lesthygonia 312: 9 |
 Lethæa 393: 11 |
 Lethæos 475: 3 |
 Lethargicus 641: 10 |
 Lethargo 651: 6 |
 Lethi 19: 5 | 109: 2 | 200:
 2 | 701: 8 |
 Letho 328: 6 | 350: 1 | 403:
 14 |
 Lethum 52: 7 |
 Levant fidem 856: 10 |
 Levantes 842: 12 |
 Levantia 468: 14 |
 Levare 229: 1 | 473: 8 | 489:
 12 |
 Levavit 666: 7 | 691: 1 |
 Levasser 223: 2 |
 Levat 368: 9 | 502: 3 |
 Levata 482: 12 |
 Levato 474: 8 |
 Leuconoe 46: 2 |
 Leve priore *brevi* 847: 5 |

leve priore *longa* 710: 5 |
 levem 44: 5 | 706: 12 |
 levos *primā longa* 12: 9 |
 236: 4 |
 Leves *primā brevis* 6: 6 | 27:
 13 | 110: 3 | 216: 1 | 433:
 6 | 749: 4 | 893: 4 |
 lever 768: 8 |
 Levi *primā longa* 231: 6 |
 433: 11 | 902: 3 |
 Levi *primā brevis* 910: 8 |
 Levi *verb.* 84: 11 |
 Levino 571: 8 |
 Levinum 571: 1 |
 levior 290: 13 |
 leviora 164: 5 | 549: 4 |
 leviores 154: 3 |
 levis 62: 1 | 77: 1 | 98: 1 |
 191: 6 | 348: 5 | 485: 4 |
 701: 11 | 706: 3 | 840:
 2 |
 leviter 833: 2 |
 levius 96: 5 | 866: 10 |
 levius miser 705: 5 |
 lex 384: 8 | 844: 2 | 857:
 8 | 898: 11 |
 lex operis 884: 11 |
 lex Roicia 730: 11 |
 liba 772: 6 |
 libatis 699: 4 |
 libeat 374: 9 |
 libelli 459: 11 |
 libellis 550: 6 | 784: 4 |
 libello 612: 6 | 727: 9 |
 libellos 550: 11 | 605: 4 |
 libens 260: 8 | 290: 15 |
 790: 3 |
 liberenter 428: 9 | 511: 6 |
 556: 7 | 543: 8 | 778: 8 |
 libentius 694: 1 | 855: 2 |
 liber *substans.* 824: 1 | 903:
 4 |
 liber *adjec.* 535: 8 | 552: 4 |
 555: 3 | 710: 1, 10 bis |
 734: 5 | 801: 2 | 891: 10 |
 906: 3 |
 Liber *propr.* 51: 4 | 68: 2 |
 230: 6 | 327: 9 | 398: 5 |
 552: 3 | 818: 4 | 828: 3 |
 libera 468: 12 | 469: 11 |
 820: 9 |
 libera vina 879: 8 |
 liberae 416: 13 |
 liberas 334: 4 |
 liberat 393: 10 |
 Liberi 76: 4 | 423: 7 |
 Liberi 402: 5 |
 liberior 800: 11 |
 liberius 553: 3 | 717: 2 |
 libero 138: 5 | 269: 9 |
 Libero 286: 11 |
 liberos 434: 5 | 444: 5 |
 liberrima 442: 4 | 763: 2 |
 liberrime 809: 11 |
 liberta 513: 14 |
 libertas 809: 8 | 843: 6 |
 897: 6 |

libertate 545: 1 | 703: 4 |
 774: 13 |
 libertina 126: 7 | 476: 7 |
 libertinarum 522: 7 |
 libertino 570: 5 | 574: 6,
 7 | 826: 2 |
 libertinus 665: 5 | 704: 6 |
 libertus 649: 17 | 689: 4 |
 Liberum 123: 4 | 410:
 8 |
 liberum 500: 5 | 730: 8 |
 liber 67: 4 | 341: 3 | 433:
 1 | 578: 2 | 765: 1 |
 libidine 483: 4 | 737: 1 |
 libidines 410: 2 |
 libidinibus 708: 2 |
 libidinis 447: 7 |
 libidinofus 466: 13 |
 libidinum 77: 2 |
 libido 98: 4 | 521: 3 | 578:
 8 | 699: 4 | 732: 8 | 840:
 1 |
 Libitina 832: 13 |
 Libitinae 693: 10 |
 Libitinaum 360: 4 |
 libo 711: 8 |
 Libonis 819: 11 |
 libra 565: 5 | 866: 18 |
 Libra, *fidus* 221: 3 |
 librarius 903: 13 |
 libris 609: 2 | 616: 3 | 698:
 12 | 811: 4 | 861: 11 |
 librorum 785: 7 | 817: 8 |
 libros 114: 9 | 487: 4 |
 830: 3 | 853: 5 |
 librum 739: 4 | 851: 7 |
 873: 6 |
 Liburnis 142: 4 | 425: 1 |
 Libya 648: 7 |
 Libyam 156: 2 |
 Lyciis 4: 5 | 773: 4 |
 liceat 668: 5 | 914: 2 |
 licebit 112: 4 | 478: 9 |
 655: 5 | 693: 11 | 749: 6 |
 877: 6 | 907: 11 |
 licebit, *pro licet, vel quam*
vis 629: 7 |
 licenter 895: 13 |
 licentia 80: 1 | 343: 4 |
 876: 13 | 891: 9 |
 licentiae 422: 11 |
 licentiam 336: 3 |
 licet *verb.* 192: 10 | 346:
 4 | 356: 12 | 408: 4 |
 412: 4 | 507: 9 | 522: 10 |
 578: 2 | 593: 9 | 774: 5 |
 801: 12 |
 licet *conj.* 333: 1 | 441: 3 |
 525: 5 | 537: 6 | 808: 5 |
 913: 8 |
 Licini 188: 11 |
 Liciniae 196: 1 | 197: 2 |
 Licino 899: 7 |
 Licitor 215: 5 |
 Licitoribus 760: 4 |
 Liculle 571: 3 |
 licuit 877: 6 |

H H H h h h i i j

INDEX

ligatur 58:1 |
 ligna 38:5 | 562:2 | 604:4:755:1 |
 lignis 434:3 | 867:10 |
 ligno 908:2 |
 lignum 790:1 |
 lignum 199:6 | 316:1 | 585:5 | 709:23 |
 lignibus 280:1 | 446:8 | 788:14 |
 ligament 547:8 |
 Ligurine 365:5 |
 Ligurium 404:5 |
 liguri 680:6 |
 lilium 137:6 |
 limæ 898:9 |
 limat 789:9 |
 limator 609:4 |
 limen 97:4 | 259:1 | 815:1 | 821:13 |
 limina 421:4 | 469:5 |
 limine 668:6 |
 liminis 294:1 |
 limis 687:5 |
 limites 227:9 |
 limitibus 867:12 |
 limo 69:4 | 511:2 |
 limum 677:10 |
 limus 680:7 |
 linea 822:3 |
 linenda 902:3 |
 lingua 361:8 | 197:6 | 603:3 | 726:8 | 820:3 | 864:8 | 877:4 | 881:10 | 893:8 |
 lingæ 285:5 | 299:3 | 336:4 |
 linguam 744:7 |
 linguis 230:1 |
 lino 677:8 |
 linguar 112:2 |
 lingue 288:10 |
 linguenta 208:3 |
 linguere 311:10 |
 linguimus 560:3 |
 linguis 133:5 |
 linguit 598:7 |
 lintea 60:8 | 409:2 | 483:1 |
 lintem 518:8 |
 lintres 814:3 |
 lintre 812:12 |
 Liparæ 300:3 |
 Lippi 515:6 |
 Lippis 563:2 | 583:2 |
 lippum 740:7 |
 lippus 533:1 | 559:7 | 727:1 |
 liquere *præter.* 898:3 |
 liques 47:4 |
 liquescere 568:6 |
 liqui 349:5 |
 liquide 260:3 |
 liquidum 94:3 |
 liquidi 510:11 | 789:5 |
 liquis 23:2 | 205:1 |
 liquidum 133:1 | 235:2 |

liquidus 781:1 | 864:7 |
 liquimus 134:8 |
 liquor 254:7 |
 liquorem 118:3 |
 litum 314:3 |
 Liris 119:2 |
 lis 879:1 |
 lite 273:5 | 648:9 | 857:9 |
 litem 595:2 | 648:9 |
 lites 503:7 | 582:4 | 736:6 | 799:5 |
 litibus 370:8 | 710:9 |
 litigiosus 665:9 |
 litium 307:2 |
 litoralibus 816:7 |
 littora 227:5 | 276:7 | 484:6 | 486:11 |
 littore 10:4 | 123:3 | 383:14 | 466:11 | 656:7 |
 littoribus 314:8 |
 littoris 260:11 |
 litus 107:1 | 188:4 | 315:2 | 499:9 |
 litui 150:3 |
 lituo 5:10 |
 litura 898:11 |
 lituram 346:2 |
 Livi 835:3 | 836:4 |
 livia 36:2 |
 lividas 402:8 |
 livido 448:3 |
 lividos 167:10 |
 lividus 552:7 | 878:5 |
 loca 89:3 | 805:7 | 851:10 | 899:4 |
 locat 587:1 |
 locas 227:2 |
 locavit 701:19 |
 locus 450:4 | 901:1 |
 loco 412:6 | 468:10 | 708:9 | 518:5 | 870:4 |
 loco grato 859:4 |
 locerum 144:1 | 745:5 |
 loculis 532:4 |
 loculos 576:1 | 651:7 | 729:6 | 847:1 |
 locum 588:4 | 772:10 | 787:9 | 801:3 | 880:3 |
 locuples 227:6 | 647:8 | 684:11 | 733:4 | 755:8 |
 locustæ 701:15 |
 locustærem 761:5 | 842:9 |
 locupletibus 726:11 |
 locupletior 514:11 |
 locus 173:4 | 546:4 | 551:2 | 567:7 | 593:9 | 596:6 | 627:6 | 751:4 | 763:7 | 792:5 | 822:10 | 874:9 |
 locutas 811:1 |
 locuto 695:3 |
 locutus 437:1 | 575:2 | 765:13 |
 loliginis 552:14 |

lolium 701:2 |
 Lolli 402:8 | 735:1 | 809:1 |
 Lolius 826:10 |
 longa 112:4 | 178:1 | 194:1 | 217:10 | 273:4 | 402:2 | 513:10 | 528:13 | 555:2 | 671:10 | 726:6 | 737:8 | 844:11 |
 longæ 569:4 | 700:10 |
 longam 22:3 | 48:1 | 469:15 |
 Longareus 524:4 |
 longas 97:7 | 381:11 |
 longe 398:7 | 547:12 | 556:5 | 567:4 | 571:7 | 577:6 | 593:1 | 689:6 | 716:4 |
 longi 208:1 |
 longinquis 768:6 |
 longior 334:6 |
 longis 766:8 | 901:7 |
 longius 235:4 | 383:11 | 904:4 |
 longo 12:8 | 446:11 | 458:1 | 526:4 | 691:1 | 774:8 | 828:2 | 904:2 |
 longorum 909:12 |
 longos 343:11 | 668:8 | 773:3 |
 longam 172:7 | 258:1 | 543:4 | 568:1 | 743:4 | 903:5 |
 longum 913:8 |
 longas 255:8 | 297:12 |
 longus spe 888:5 |
 loquacem 507:3 |
 loquaces 203:6 | 594:5 |
 loquaci 690:12 |
 loquaciter 596:4 |
 loquatur 503:5 | 831:4 |
 loquar 341:7 | 370:9 | 598:5 |
 loquar 831:13 | 893:10 |
 loquax 295:1 |
 loquerda 382:6 |
 loquendi 8-3:7 |
 loquens 551:6 |
 loquentem 91:4 | 753:12 |
 loquentes 590:4 |
 loquentis 546:7 |
 loquens 826:3 | 851:3 |
 loqui 420:5 | 453:4 | 590:12 | 702:5 | 800:1 |
 loqui magnum 897:4 |
 loqui ore rotundo 901:6 |
 loquimus 48:1 |
 loquitur 608:1 |
 loquor 398:9 | 866:5 |
 lora 200:12 |
 lorici 114:10 |
 loris 700:10 |
 lorum 490:8 |
 lori 641:11 |
 lubrica 674:3 |
 lubricus 80:6 | 444:4 |
 Lucana 428:14 | 659:8 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Lucanæ 793: 8 |
Lucani 868: 4 |
Lucania 616: 10 |
Lucanus 616: 6 | 714: 1 |
luce 407: 3 | 635: 3 | 904: 5 |
lucellum 689: 15 | 817: 1 |
lucem 287: 3 | 383: 5 | 864: 3 |
lucem dare 885: 4 | 922: 2 |
Luceriam 308: 6 |
lucernâ sub clarâ Sat. 7. lib. 2.
Lucernæ 328: 2 |
Lucernas 287: 2 |
lucernis 102: 5 | 580: 6 | 615: 9 |
lucēs 391: 2 |
lucet 758: 1 |
lucibus 423: 6 |
lucida 15: 2 | 342: 6 |
lucidas 253: 4 |
lucidum 196: 2 | 495: 2 |
lucidus ordo 876: 3 |
Lucili 599: 3 bis | 608: 2 | 616: 1 | 620: 1 |
Lucilius 545: 2 | 549: 8 | 606: 9 | 609: 3 | 615: 1 | 618: 10 |
Lucina 444: 6 | 497: 9 |
lucis masc. 21: 6 | 56: 4 |
lucis femin. 868: 11 |
lucos 258: 6 |
lucrata 893: 11 |
lucratus 396: 5 |
Lucrilem 71: 3 |
Lucii 412: 3 | 781: 6 |
Lucrina 435: 3 | 674: 5 |
Lucrino 210: 3 |
lucro 166: 1 | 509: 6 | 641: 5 |
lucro appone 39: 7 |
lucrum 310: 4 | 468: 5 | 910: 5 |
luctamur 831: 7 |
luctandum 695: 4 |
luctantem 5: 2 |
luctantis 822: 9 |
luctantur 861: 2 |
luctere 382: 4 |
luctum 484: 5 |
luctuosæ 275: 4 |
luctuosus 288: 1 |
luctus 237: 6 |
Luculli 858: 1 |
Lucullus 756: 1 |
lucum 755: 1 |
lucus 31: 1 | 374: 6 |
ludas 662: 2 |
ludentem 196: 7 | 881: 6 |
ludentes 726: 9 |
ludentis 864: 11 |
ludere 167: 8 | 307: 9 | 308: 4 | 338: 5 | 377: 8 | 563: 2 | 619: 8 | 653: 6 | 868: 9 | 909: 9 |

ludere par impar 661: 4 |
luderet 839: 5 |
ludi 850: 2 |
luditum 61: 7 |
ludicra 725: 4 | 752: 7 | 847: 6 |
ludis nomen 610: 6 | 764: 14 | 849: 5 |
ludis verb. 413: 2 | 687: 10 |
ludit 258: 3 | 295: 6 | 317: 7 | 348: 8 |
ludo nomen 259: 2 | 508: 7 | 724: 3 | 892: 9 |
ludo verb. 12: 8 | 233: 2 | 604: 7 | 808: 7 |
ludos 498: 5 | 697: 12 | 720: 10 | 788: 2 |
ludum 299: 1 | 357: 8 | 370: 6 | 575: 18 | 789: 7 | 814: 8 | 859: 14 | 866: 2 | 875: 10 |
ludum Fortunæ 147: 1 |
ludum amorî dare 299: 1 |
ludus 823: 1 | 909: 1 |
ludus erat 635: 10 |
lues verb. 274: 1 |
lugubre 464: 2 |
lugubres 94: 2 | 153: 5 |
lugubri 256: 2 |
lugubris belli 153: 5 |
lumis 721: 8 |
lumbos 469: 6 | 558: 10 | 578: 2 |
lumina 490: 15 | 706: 7 |
lumine 372: 2 | 739: 4 |
luminibus 278: 6 |
luna 20: 5 | 55: 2 | 168: 10 | 192: 4 | 330: 2 | 477: 1 | 499: 7 | 588: 7 |
lunæ 226: 8 | 320: 5 | 371: 8 | 392: 9 | 674: 3 | 782: 2 |
lunam 214: 3 | 448: 2 | 494: 9 | 589: 7 | 716: 8 |
lupa 344: 2 |
lupatis 35: 4 |
lupi 452: 7 | 590: 6 |
lupinis 654: 3 | 762: 1 |
lupis 125: 8 | 440: 5 | 456: 9 | 482: 6 |
lupo 436: 5 |
Lupo nom. propr. 619: 3 |
luporum 380: 10 |
lupos 72: 5 | 453: 2 | 471: 7 |
lupos piscēs 626: 4 |
lupum 65: 12 |
lupus 89: 5 | 318: 1 | 477: 7 | 617: 14 | 618: 3 | 630: 1 | 799: 13 | 858: 13 |
lupus piscis 625: 4 |
lurida 489: 8 |
luridi 413: 8 |
luridum 265: 6 |
lusciniæ 661: 1 |

Lusco propr. 560: 2 |
uferat 697: 13 |
lufimus 122: 2 |
lufisse 789: 7 |
lufisti 871: 4 |
lufit 350: 9 | 400: 1 | 843: 7 |
luftra 363: 1 | 575: 14 |
luftracum 341: 1 |
lufstro nomen 418: 4 |
luftrum 166: 6 | 502: 7 |
lufum 563: 1 |
luteum 604: 7 |
luteus 466: 6 |
luto 738: 3 | 777: 7 |
lutulenta 680: 10 | 860: 3 |
lutulentum 606: 6 |
lutulentus 545: 7 |
lux 561: 3 | 698: 10 |
luxuria 646: 4 |
luxuriam 618: 9 | 891: 12 |
luxuriantia 864: 9 |
Lyæo 32: 3 | 327: 4 | 464: 12 |
Lycaeo 71: 4 |
Lycambæ 454: 11 |
Lycambem 821: 2 |
Lyce 291: 1 | 412: 7, 8 |
Lycen 415: 2 |
Lyciæ 264: 6 |
Lycias 37: 2 |
Lycidam 22: 7 |
Lycio 583: 8 |
Lycifci 469: 9 |
Lycio 322: 3 |
Lycorida 125: 5 |
Lycum 124: 1 |
Lycurgi 231: 7 |
Lycus 322: 2 |
Lyde 295: 3 | 296: 11 | 351: 3 |
Lyden 193: 6 |
Lydia 34: 1 | 57: 1 | 97: 8 | 289: 6, 7 |
Lydiæ 290: 11 |
Lydis 424: 1 |
Lydorum 569: 5 |
lymphæ 160: 5 | 193: 4 | 485: 4 | 559: 1 |
lymphæ 296: 12 | 303: 7 | 866: 6 |
lymphatam 140: 5 |
lymphis 433: 5 | 568: 4 |
lyncas 204: 1 | 390: 4 |
lynceis 526: 1 |
Lynceus 726: 14 |
lyra 49: 1 | 87: 5 | 193: 6 | 321: 9 | 352: 7 | 420: 6 | 490: 10 | 812: 13 |
lyræ 27: 3 | 42: 2 | 257: 3 | 364: 6 | 375: 2 | 460: 5 | 861: 14 | 909: 3 |
Lyricis 7: 4 |
Lyrim v. Lirim.
Lyfippo 853: 2 |

INDEX

M.

M Accedo 310: 6 |
 macelli 794: 5 |
 macello 680: 3 |
 macellum 619: 3 |
 macerat 476: 8 |
 maceretur 58: 3 |
 machina 861: 1 |
 machinae 20: 2 |
 macies 19: 2 | 349: 9 |
 macra 762: 11 bis |
 macrocephalus 740: 12 |
 macro 575: 17 |
 macros 565: 8 |
 macrum 847: 7 |
 maculata 82: 2 |
 macula 521: 1 |
 maculant 566: 13 |
 maculis 903: 11 |
 maculofum 384: 8 |
 mader 325: 8 |
 Maecenas v. Maecenas.
 Maenius 513: 16 | 532: 8 |
 10 | 703: 13 | 794: 11 |
 Meonius 26: 1 |
 Meonius 309: 1 |
 Menium 465: 2 |
 magicos terrores 80: 9 |
 magis 99: 2 | 197: 6 | 202: 2 |
 2 | 289: 5 | 428: 7 | 435: 4 |
 4 | 471: 4 | 525: 4 | 529: 1 |
 596: 8 | 608: 4 | 669: 5 | 904: 4 |
 magis ac magis 678: 3 |
 magister 279: 1 | 741: 3 |
 magistra 635: 10 |
 magistri 662: 7 | 725: 8 |
 magistro 294: 3 | 810: 2 |
 magistrum 909: 11 |
 magna 250: 5 | 257: 6 |
 271: 1 | 335: 5 | 531: 6 |
 541: 6 | 548: 7 | 669: 4 |
 684: 10 | 774: 5 |
 841: 7 |
 magna pars 577: 4 |
 magna 584: 6 | 598: 8 |
 696: 5 |
 magnae 52: 8 | 386: 3 | 799: 5 |
 magnam 350: 14 | 727: 7 |
 magnas 312: 3 | 601: 7 |
 604: 5 |
 Magnesium 283: 5 |
 magni 42: 1 | 385: 10 | 449: 6 |
 490: 14 | 508: 13 |
 575: 18 |
 magni pentis 681: 10 |
 magnis 559: 5 | 570: 3 |
 575: 19 | 620: 2 | 704: 5 |
 magnos 510: 8 | 12 | 524: 7 |
 9 | 583: 11 | 529: 5 | 576: 6 |
 591: 6 | 597: 4 | 606: 2 |
 701: 8 | 895: 8 |

magnorum 477: 3 | 543: 3 |
 magnos 13: 9 | 151: 1 | 585: 2 |
 magnum 212: 4 | 263: 1 |
 337: 3 | 451: 7 | 549: 2 |
 553: 10 | 575: 8 | 583: 12 |
 596: 1 | 596: 7 | 665: 7 |
 689: 12 |
 magnum fecit quod, &c.
 602: 5 |
 magnum loqui 897: 4 |
 magnus 443: 1 | 550: 7 |
 688: 1, 5 |
 magus 105: 1 | 850: 12 |
 Maga nate 692: 5 |
 Maie 13: 3 |
 majestas 422: 6 | 854: 12 |
 major 17: 6 | 235: 4 | 240: 9 |
 323: 7 | 387: 1 | 416: 9 |
 428: 4 | 577: 2, 14 |
 580: 2 | 669: 5 | 13 | 774: 16 |
 780: 2 | 891: 9 |
 major juvenum 904: 8 |
 majora 541: 4 | 684: 4 |
 776: 3 | 805: 3 |
 majore 369: 7 | 588: 11 |
 608: 1 | 851: 5 |
 majorem 626: 5 | 668: 10 |
 669: 11 | 692: 6 |
 majores 703: 5 | 716: 11 |
 826: 3 | 839: 12 |
 majorem 514: 9 |
 majores 503: 8 | 570: 9 |
 803: 2 |
 majoris 771: 1 |
 majorum 274: 1 | 311: 4 |
 618: 9 |
 majus 50: 13 | 264: 11 | 295: 4 |
 370: 1 | 382: 2 | 450: 13 |
 bis | 497: 6 | 577: 11 |
 613: 11 | 719: 5 | 740: 14 |
 747: 2 | 806: 19 |
 mala, iustis, maxilla 232: 8 |
 mala consuetudo 534: 2 |
 mala scabies 913: 2 |
 mala adject. ablat. sing. 18 |
 11 | 63: 3 | 465: 1 | 692: 6 |
 mala plur. 201: 4 | 275: 4 |
 299: 2 | 524: 5 | 526: 3 |
 533: 1 | 547: 8 | 555: 14 |
 620: 8 | 616: 5 | 663: 10 |
 677: 3 | 728: 3 | 851: 6 |
 865: 2 | 913: 1 |
 mala carmina 863: 8 |
 mala, i. poma 530: 7 |
 malum 434: 2 |
 malas, iustis, maxillas 349: 10 |
 malas adject. 438: 4 |
 male 40: 8 | 199: 4 | 410: 1 |
 533: 7 | 551: 4 | 550: 6 |
 597: 10 | 672: 9 | 691: 9 |
 700: 13 |
 male adject. 74: 4 | 553: 9 |
 male tortatos Troas 338: 1 |

1 |
 male naris veribus 852: 8 |
 male nominatis verbis 305: 3 |
 male seu bene cesserat 616: 3 |
 male re gesta 642: 6 |
 male rem gerere 645: 6 |
 male sanos 818: 3 |
 male facta 745: 2 |
 male tornatos ventus 911: 10 |
 male turae mentis 650: 13 |
 male validus 686: 4 |
 maledicere 651: 1 |
 maledicunt 717: 2 |
 mali 327: 10 | 467: 10 |
 525: 3 | 558: 2 |
 maligne 850: 8 |
 malignus 557: 1 |
 malignum 219: 1 |
 malignus 110: 2 |
 malis 59: 2 | 482: 2 | 596: 5 |
 645: 4 | 650: 11 |
 malis pro pomis 679: 8 |
 malis verb. 338: 7 | 603: 10 |
 604: 5 | 610: 6 |
 mali 21: 7 | 678: 4 |
 mallem 510: 12 | 720: 10 |
 854: 4 |
 malis 911: 11 |
 malles 511: 8 | 704: 7 |
 malo 611: 1 | 478: 8 | 536: 3 |
 554: 13 | 667: 3 |
 844: 3 |
 malo erate, id est, non con-
 cilio 527: 2 |
 malo 576: 859: 11 |
 Malobataro 176: 3 |
 malos 454: 9 | 512: 7 |
 Malichius 519: 9 |
 malus 120: 3 | 436: 3 |
 malus 586: 2 |
 malum bene, iustis. 474: 5 |
 523: 8 | 11 | 617: 11 |
 699: 10 |
 malum adject. 468: 14 |
 malum adverb. 672: 6 |
 malum 811: 1 |
 malus iustis. 60: 4 |
 358: 1 |
 malus adject. 90: 7 | 470: 7 |
 517: 6 | 544: 3 | 676: 4 |
 malus Iuppiter 90: 7 |
 malus pro ot 642: 8 |
 malus pro incipit 841: 6 |
 mammae purres Epod. 8.
 Mamuram 561: 1 |
 manabit 77: 3 |
 manabit 184: 2 | 485: 3 |
 manantibus 433: 5 |
 manare 822: 7 |
 manet 502: 10 |
 manat 365: 6 | 698: 11 |
 932: 8 |
 manca 710: 6 |

mancipat

VOCABULORUM OMNIUM.

mancipat 866: 19 |
 mancipiis 755: 8 |
 mancipium 703: 3 |
 mancum 877: 11 |
 mandabo 819: 2 |
 mandare 571: 9 |
 mandata 786: 2 | 881: 3 |
 Mandela 817: 4 |
 mandentur 888: 10 |
 mane verb. 284: 8 |
 manē adverb. 386: 1 | 532: 5 | 580: 2 | 659: 4 | 665: 6 | 666: 6 | 753: 13 | 765: 5, 9 | 818: 5 | 839: 10 |
 mancant 112: 2 |
 manebo 748: 3 |
 manemus 561: 1 |
 manent 297: 3 | 491: 4 | 845: 2 |
 manentem 357: 11 |
 manentis 887: 2 |
 Manes 22: 4 | 589: 1 | 842: 10 |
 manet a maneo 5: 12 | 58: 1 | 109: 1 | 218: 6 | 470: 10 | 474: 2 | 484: 7 | 490: 7 |
 manet *subiunct.* a mano, as 296: 5 | 793: 6 | 808: 5 |
 mangonium 87: 3 |
 manibus 341: 5 | 538: 6 | 550: 8 | 665: 6 | 680: 6 | 690: 14 | 797: 12 | 821: 11 | 825: 3 | 833: 4 | 848: 6 |
 manicus 801: 12 |
 manifestum 686: 5 |
 Manium 452: 2 |
 Mantio 334: 5 |
 mannis 442: 8 | 766: 3 |
 mannos 344: 6 |
 manserunt 845: 2 |
 maesuri 567: 2 |
 mantica 578: 3 |
 manu 172: 6 | 195: 2 | 198: 2 | 313: 8 | 437: 5 | 592: 3 | 597: 9 | 778: 7 | 896: 2 |
 manum 440: 3 | 443: 5 |
 manus 250: 5 | 332: 1 | 406: 3 | 550: 12 | 555: 12 | 903: 7 |
 manus, pro robor, vel exercitus 275: 5 | 443: 5 | 466: 2 | 480: 2 | 501: 5 |
 manus plural. 74: 5 | 134: 8 | 330: 1 | 382: 11 | 393: 3 | 449: 2 | 487: 1 | 491: 5 | 559: 1 |
 mappa 719: 11 | 750: 8 |
 mappis 680: 8 |
 Marcelli 54: 5 |
 marcentem 678: 1 |
 mare 5: 1 | 18: 2 | 26: 6 | 47: 3 | 50: 11 | 59: 5 | 68: 5 | 100: 2 | 109: 4 | 153: 6 | 184: 2 | 194: 2 | 232: 1 | 333: 2 | 337: 8 | 356: 6 | 384: 5 | 409: 1 | 431: 2 | 435: 6 | 472: 3 | 477: 3 | 483: 3 | 508: 10 | 509: 6 | 674: 4 | 732: 7 |
 marem 672: 2 |
 Mareotico 140: 5 |
 mares 87: 3 | 908: 5 |
 mari 67: 4 | 168: 10 | 358: 4 | 450: 15 | 464: 1, 6 | 465: 5 | 501: 5 | 688: 4 |
 maribus 730: 3 |
 Marica 314: 7 |
 marina 719: 1 |
 marinæ 36: 5 | 342: 5 | 387: 2 | 406: 9 |
 marino 331: 8 |
 marinus 446: 5 |
 maris 24: 8 | 106: 1 | 171: 5 | 227: 4 | 383: 10 | 752: 6 | 777: 2 |
 maris experts 714: 10 |
 marita 458: 7 | 498: 3 |
 maritar 431: 6 |
 martii 72: 3 | 278: 4 | 842: 4 |
 martis 712: 12 | 908: 1 |
 martio 278: 8 | 295: 8 | 297: 11 | 304: 5 | 658: 1 | 708: 6 |
 martios 183: 11 |
 maritum 168: 6 |
 maritus 268: 1 |
 Marius 665: 1 |
 marmor 753: 10 | 868: 6 |
 marmora 227: 1 | 395: 7 |
 marmore 80: 4 |
 marmoream 164: 4 |
 marmoreum 815: 1 |
 marmoris 839: 2 |
 Marla 489: 15 |
 Marla 237: 2 |
 Marlaeus 523: 4 |
 Marli 305: 10 |
 Marli plural. 430: 1 |
 Marliya 580: 2 |
 Marlis 450: 12 |
 Marlis 6: 3 | 268: 4 |
 Marte 74: 2 | 206: 6 | 270: 1, 11 | 416: 4 |
 Mattem 27: 6 |
 Marti 109: 3 | 253: 4 |
 Marcia bella 908: 5 |
 martiales 72: 5 |
 Martii campi 365: 11 |
 Martiis 285: 1 |
 Martio 284: 2 | 416: 12 |
 Martis 251: 7 |
 mascula 179: 7 | 821: 5 |
 masculæ 447: 7 |
 Massagetæ 135: 3 |
 Massica 677: 5 |
 Massici 5: 6 |
 Massico 178: 4 |
 Massicum 325: 4 |
 Mater 79: 1 | 362: 5 | 383: 9 | 474: 6 | 539: 1 | 593: 9 | 643: 14 | 644: 1 | 666: 4 | 667: 1 | 807: 5 | 811: 6 |
 matercula 760: 5 |
 materiam 337: 10 | 875: 26 |
 materiam 883: 6 |
 materna 50: 5 |
 maternis 793: 13 |
 maternus 570: 2 |
 Matina 483: 2 |
 Matinæ 369: 1 |
 Martinum 107: 1 |
 matre 67: 1 | 166: 2 | 335: 1 | 371: 5 | 573: 9 |
 matrem 92: 3 | 93: 1 | 618: 2 | 650: 7 |
 matres 98: 5 | 131: 7 | 183: 8 | 105: 1 | 488: 6 | 497: 8 |
 matri 669: 2 |
 matribus 5: 11 |
 matris 182: 5 | 280: 3 | 377: 2 | 388: 7 | 650: 12 |
 matrona 246: 3 | 264: 3 | 523: 12 | 809: 3 | 882: 2 | 893: 5 |
 matronæ 526: 5 | 708: 7 |
 matronam 523: 3 |
 matronas 525: 2 |
 matronis 66: 4 | 423: 6 |
 matrum 726: 8 |
 matura 277: 6 |
 maturare 283: 3 |
 maturè 725: 2 | 767: 12 | 839: 6 |
 maturer 193: 7 |
 maturior 220: 2 |
 maturus 307: 8 |
 maturus 81: 5 | 497: 7 | 829: 1 |
 maturum 383: 3 |
 maturus fenex 882: 1 |
 maturina 697: 9 |
 Matutine pater 694: 1 |
 mavis 12: 4 | 258: 2 | 346: 4 | 350: 3 | 527: 3 | 546: 10 | 789: 11 |
 Mavortis 397: 3 |
 Maura 171: 1 |
 Mauri 12: 10 | 88: 6 |
 Mauris 293: 7 |
 maulte 627: 4 |
 maxima 586: 3 | 643: 15 | 646: 7 | 728: 2 |
 maxima pars hominum 649: 16 |
 maxima pars vatum 875: 2 |
 maxime 416: 1 | 510: 1 | 543: 3 | 655: 3 | 735: 1 |
 Maximi 363: 6 |
 maximus 693: 6 |
 mazonomo 721: 4 |
 me 6: 4, 5 | 7: 4 | 24: 5 | 30: 5 | 58: 8 | 120: 2, 3 | 237: 1, 3 | 256: 5 | 322: 7 | 373: 5 | 536: 7 | 554: 8 |
 III III III

Ho rat,

INDEX

me gessi 684:21
 mea 610:91
 meque & te 788:61
 mea 73:118:21
 224:2137:12371:61
 412:71477:41536:
 14158:7157:111
 mea 16:617141220:11
 312:51322:71370:91
 449:21494:61
 meam 89:61
 mearis 22:51
 meatum 219:51265:11
 734:11
 meas 365:61458:21
 mecum 33:31154:12170:
 1173:41174:11248:
 61260:81324:5155:
 81598:11655:11618:
 91719:31788:71811:
 101887:11
 mecum facit 836:31
 meca 438:71882:91
 889:31
 Medea 449:41
 Medi 215:11
 media 547:31648:71
 660:41
 media de nocte 767:31816:
 31
 media inter carmina 847:
 111
 mediae 320:61
 mediam noctem 604:31
 medias 246:81347:71
 mediafinus 788:11
 medicata 270:51
 medici 733:131840:101
 medicis 768:91866:71
 medicorum 840:91
 medicum 512:121641:
 101
 medicus 651:81666:71
 medius 801:71
 medin 164:11356:41
 527:81550:141886:51
 894:31
 medio die 713:41
 medicocribus 555:11101575:
 111905:21
 medicocrius 904:121
 medicocritatem 189:11
 medicocriter 816:111
 medicos 310:11417:41
 643:131738:71890:
 31
 Medis 153:31254:51
 medicans 340:41592:11
 meditantibus 860:141
 meditantis 329:31
 meditantur 288:51
 meditare 860:41
 meditantur 278:21417:81
 mediter 663:61
 meditor 412:11
 medium 513:151520:31
 572:71640:61701:

141809:91886:51904:
 101
 medius 233:41254:71
 Medo 113:41268:41
 Medos 14:11
 medulla 447:31
 medullis 774:11
 Medium flumen 187:11
 Medus 288:11418:91
 501:61
 Medus acinaces 102:51
 Megilae 103:51
 mei 101:41360:31390:
 51699:21
 meiur 707:111
 meis 71:61256:71312:
 21394:21402:51411:
 81428:121448:51
 468:11494:91559:
 71
 Meleagri 885:71
 melimela 716:71
 melior 32:6165:10126:
 51240:71276:61301:
 11482:11484:31533:
 81508:31674:51706:
 15730:11774:71787:
 21871:11
 melior pars 482:11
 meliora 115:11524:101
 622:11701:21831:81
 899:91
 meliore 104:71640:21
 650:11
 meliorem 684:121
 meliori 598:11728:81
 melioribus 684:21741:71
 melioris 616:11672:11
 707:111
 melius 11:21348:101370:
 11482:91502:71525:
 61617:71634:21732:
 111749:21753:61859:
 121878:31
 melius 195:71255:11313:
 31334:1138:81513:
 121555:61583:11601:
 71606:31673:61692:
 41713:51716:91735:
 41810:91901:31911:
 81
 mella 172:51231:31312:
 81432:51485:31623:
 11673:31822:71
 melle 618:41905:51
 melli est 690:11
 mellis placensis 772:71
 melis 258:11
 Me pomene 94:31361:41
 372:11
 membra 5:81452:71489:
 31506:41550:21554:
 81593:71721:51727:
 21
 mimbra delit sopori 632:
 51
 membranam 638:11

membranis 907:11
 membris 470:71873:71
 873:31
 memeto 31:5159:11223:
 41356:21465:41671:
 101681:61687:41769:
 71
 memini 598:11715:61836:
 51
 meminisse 697:11
 meminit 743:81855:21
 Memaona 604:61
 memor 125:11136:41
 346:51385:101412:41
 631:11671:91701:101
 904:101
 memorata 864:41
 memoratus 511:71
 memorem nom. 58:71298:
 131305:101
 memorem verb. 52:51590:
 41843:31
 memores 314:41415:91
 563:61
 memori 681:71695:71
 Memphis 343:21
 men 651:131
 Menae 765:21
 Menam 764:101
 Menandros 630:51834:11
 mendacem 566:101799:
 31910:101
 mendici 490:101
 mendaciore 840:61
 mendax 210:11242:61
 297:91719:51799:21
 857:151
 mendicis 516:21
 mendosa 575:121
 mendose 673:41
 mendolium 709:31
 Menelaum 655:111
 Meneri 666:21
 mens 55:51230:41268:
 8138:71405:11450:
 111489:31548:61
 724:41740:151903:
 71906:61
 mens animalique 78:51
 mensa 215:91531:61538:
 51627:71675:51
 mensa brevis 890:11
 mensam 651:91714:61
 mensas 621:61635:91
 905:41
 mensis 575:71778:31832:
 4181
 mensis 185:31390:101
 666:41
 mentem 406:91
 mensis 295:21385:61681:
 41
 mentorem 106:21
 mente 121:31250:31340:
 21427:51508:101633:
 11695:71768:71770:
 41863:61

VOCABULORUM OMNIUM.

mentem 68: 1 70: 2 140:	meret 903: 4	metuant 100: 4
5 159: 2 634: 9 665:	meretrice 148: 12 605: 3	metuebat 513: 14
9 667: 3 710: 11 839:	738: 2	metuenus 207: 3
3 840: 2	meretrici 809: 3	metuenda 643: 10 842:
mentem addere 878: 11	meretricibus 523: 7	8
mentes 338: 2 457: 4	meretricis 553: 11 662: 2	metuende 51: 5 230: 7
mentiar 696: 1	808: 1	metuendus 245: 4
mentibus 327: 5 833: 4	meretricula 707: 5	metuens: 5: 3 321: 5 335:
mentio 552: 7	meretrix 133: 6 788: 12	6 517: 3 547: 10 634:
mentior 590: 1	meritos 466: 12 628: 4	10 649: 5 708: 1 800:
mentis 215: 6 593: 3 595:	meri 82: 1 137: 3	8 801: 2 857: 5
9 644: 4 646: 5	meridiem 352: 1	metuente 155: 6
650: 13 865: 15	Merionem 27: 8 65: 8	metuentes 299: 3
mentita 767: 2	merita 352: 12 369: 9	metuenti 690: 9
mentite 683: 2	meritis 361: 3 397: 4	metuensis 688: 6 717: 1
mentito 388: 1	828: 8	metues 74: 3 708: 13
mentitur 726: 6 886: 4	meitro 507: 10 550: 4	809: 1
mento 176: 2 447: 2	572: 2 649: 3	metuet 808: 1
meo 101: 3 199: 5 428: 1	meritorum 858: 13	metui 189: 9 295: 6 384:
451: 1 473: 3 478: 7	meritum <i>particip.</i> 541: 4	6 740: 6 799: 13 815:
493: 1 612: 6 656:	619: 1	55 846: 2
9	mero 31: 7 58: 5 76: 5	metum 237: 1 464: 11
meo sum pauper in aere	175: 1 195: 1 209: 2	metuo 618: 9
877: 2	302: 2 316: 1 326: 2	metur 100: 1
meorum 174: 5 408: 5	365: 3 385: 7 468: 9	metuunt 72: 4 131: 8
613: 3 777: 5	614: 5 678: 8 819: 4	183: 8 547: 11
meos 316: 5 550: 11	911: 4	Menium 465: 2
mera 553: 1 766: 10 809:	meros 862: 1	meum 2: 1 57: 3 357: 15
8	merfale 672: 7	435: 7 676: 8
metaco 865: 12	merces 382: 3	meus 510: 3 527: 7 574:
mercantur 525: 10	merfor 726: 2	2 581: 7
mercariet 641: 4	meruere 898: 4	meus, <i>id est</i> , amicus 407:
mercatis 867: 5	merui 896: 1	3
mercator 5: 3 119: 6 506:	merulas 721: 9	mi <i>pro</i> mihi 513: 16 523:
5 507: 7 728: 5 801:	merulis 913: 7	6 529: 8 532: 10 553:
7 882: 3	merum 39: 1 353: 2	8 554: 4 817: 11
mercatores 337: 1	merus 548: 11	mica 332: 4
mercatores 506: 3	merx 522: 6	micar 54: 5
mercatur 766: 8 866: 18	Messala 574: 3 611: 7	midium 590: 2
mercaturis 649: 2	Messale 905: 1	migravit 848: 2
mercatus 693: 3	Melli 563: 5, 7	migret 893: 2
merce 119: 7 281: 5 411:	Messius 564: 3	mihi 46: 1 57: 5 70: 6
8	messorum 438: 1	81: 3 121: 1 124: 5
mercede 104: 1 252: 3	meta 3: 1	172: 3 357: 10 361: 3
635: 2 705: 3 812: 6	metallis 774: 12	389: 5 440: 6 511: 9
mercedem 397: 2 527: 5	metam 909: 8	532: 6 536: 15 555: 1
538: 3	metata 212: 5	563: 4 577: 14
mercedes 518: 6 577: 1	metato 635: 1	miles 26: 3 200: 1 267:
mercem 525: 7	Metatum flumen 379: 9	4 270: 3 387: 10 431:
mercedem 320: 2 756: 1	Metello 146: 1 619: 2	1 462: 3 506: 4 507:
mercenaria vincla 765: 8	Metellæ 660: 5	6 508: 9 558: 1
mercenarius 693: 2	metendo 417: 11	Mileri 805: 9
merces <i>edis</i> 111: 3 248: 4	Methymnæam 718: 8	militabitur 428: 9
merces <i>plural.</i> & <i>merx</i> 358:	meriente 442: 1	militaria 462: 5
3 547: 7 857: 1 910:	Metti 906: 7	militaris 35: 3 90: 1
4	metire 464: 10	militat 741: 6
meretur 766: 7	metiretur 513: 11	militavi 342: 2
Mercuri 41: 1 294: 3	metiri 527: 3 767: 13	milite 63: 4 416: 4
Mercuriale 641: 5	metit 647: 2 868: 4	militet 742: 1
Mercurialium 223: 2	metu 92: 3 134: 9 230:	militia 178: 1 245: 2 261:
Mercurius 66: 4 117: 3	4 333: 5 428: 3 512:	4 506: 6 622: 6
177: 1 644: 7	61540: 7 554: 15	militibus 269: 7 698: 6
merdis 590: 1	meru exanimem 512: 6	militiæ 171: 6 174: 2
merearis 513: 2	metuam 290: 2 305: 7	362: 11 841: 6
meretefe 411: 2	869: 5	militiam 76: 2 113: 2
merentem 251: 4	metuas 513: 8 550: 10	813: 12
merentis 762: 2	metuat 529: 8 553: 5	militum 770: 7 327: 8

INDEX

443: 6 |
 mille 232: 8 | 442: 7 | 462:
 7 | 510: 8 | 587: 4 | 613:
 4 | 643: 17 | 645: 2 |
 649: 11 | 658: 11 | 669:
 12 bis | 753: 12 | 755: 3 |
 mille ovium 655: 10 |
 millia 510: 2 | 559: 2 | 567:
 1 | 615: 12 | 726: 7 | 756:
 4 |
 millia centum 641: 3 |
 millia terna 680: 3 |
 millibus 649: 11 | 867: 6 |
 millibus octo 856: 5 |
 Miloatus 615: 8 |
 Milvio 483: 6 |
 Milvius 706: 10 | 799: 14 |
 Mimas 263: 5 |
 minae 516: 2 | 523: 5 |
 mimis 523: 7 |
 Minnervus 758: 10 | 863:
 3 |
 mimo 849: 6 |
 mimos 600: 4 |
 minimum 810: 3 |
 minabitur 111: 1 | 903: 9 |
 minaces 176: 1 | 342: 8 |
 399: 3 |
 minaci 150: 2 |
 minaci 480: 2 |
 minacium 195: 8 |
 minae 243: 5 | 396: 2 |
 minantem 768: 3 |
 minantis 619: 3 |
 minarum 881: 5 |
 minas 373: 4 | 454: 1 |
 minaci 43: 4 | 263: 6 |
 minati 183: 7 |
 minatus 461: 3 |
 minax 52: 2 | 843: 9 |
 mineus 541: 6 |
 Minerva 621: 5 | 906: 5 |
 Minerva 212: 4 | 300: 2 |
 387: 9 |
 minime 547: 2 | 652: 6 |
 minimis 536: 13 |
 minimo 546: 3 |
 minimum 846: 4 | 893: 4 |
 minimum 43: 2 | 173: 2 |
 826: 7 |
 minister 784: 5 |
 ministeris 856: 6 |
 ministrat 888: 4 |
 ministratur 579: 3 |
 ministrant 720: 1 |
 ministrat 793: 7 |
 ministrum 145: 1 | 375: 4 |
 minitoris 564: 5 |
 minitatur 617: 9 |
 minor 56: 1 | 271: 4 | 572:
 6 | 606: 4 | 684: 10 |
 709: 7 | 734: 4 | 774: 8,
 16 | 805: 1 | 812: 4 | 839:
 7 |
 minora 477: 2 | 522: 7 |
 770: 8 | 776: 3 | 781: 3 |
 minorae 428: 3 |

minorem 192: 5 | 275: 1 |
 668: 13 | 681: 2 | 692: 7 |
 716: 7 |
 minores 55: 2 | 187: 2 | 607:
 1 | 847: 9 |
 minori 669: 13 | 839: 12 |
 minoribus 837: 9 |
 minoris 580: 3 |
 minorum 888: 7 |
 Minos 108: 2 | 393: 5 |
 Minurnas 749: 1 |
 minus 626: 2 | 653: 11 |
 minus 816: 13 |
 minuatur 408: 9 |
 minui 840: 1 |
 minuit 140: 3 | 217: 10 |
 minus adverb. 11: 7 | 97: 6
 bis | 374: 5 | 449: 3 |
 513: 8 | 535: 5 | 558: 8 |
 711: 2 | 846: 5 | 866: 16 |
 minus illo 668: 11 |
 minxerit 914: 7 |
 mira 642: 2 | 910: 1 |
 mirabere 22: 7 | 774: 4 |
 mirabile visu 862: 4 |
 mirabilis 754: 3 |
 mirabimur 486: 1 |
 mirabor 805: 5 | 910: 9 |
 miracula 870: 9 | 885: 5 |
 miramur 788: 5 |
 miramur si 781: 4 |
 mirantur 202: 1 | 698: 8 |
 860: 1 |
 mirare 753: 11 |
 mirari 341: 3 | 354: 3 | 765:
 3 |
 miraris 285: 3 | 513: 1 | 728:
 7 |
 mirata 400: 7 | 435: 7 |
 mirari 896: 5 |
 mirator 521: 6 |
 miratur 418: 10 | 753: 2 |
 812: 13 | 835: 5 |
 mire 169: 2 | 641: 8 |
 mirer 600: 4 |
 miratur 610: 4 |
 miri 569: 2 |
 mirox 641: 7 | 711: 3 | 795:
 2 | 836: 7 | 903: 17 |
 mirox 865: 4 |
 mirum 202: 4 | 259: 4 |
 603: 2 | 618: 2 |
 mirus 483: 5 | 671: 5 |
 misce 412: 5 |
 miscebat 673: 3 |
 miscebis 800: 2 |
 miscent 6: 5 |
 miscetur 321: 1 |
 miscere 678: 8 |
 miscet 385: 9 | 677: 9 |
 miscueris 621: 3 |
 miscuisse 493: 3 |
 miscuit 270: 15 | 603: 1 |
 903: 2 |
 Miseno 675: 1 |
 miser 104: 5 | 476: 5 | 489:
 13 | 524: 1 | 543: 2 | 630:

3 | 640: 1 | 705: 5 | 824:
 6 | 888: 3 |
 misera 547: 4 | 581: 5 | 709:
 8 | 899: 1 |
 miserabiles 125: 2 |
 miserae 183: 9 | 537: 2 |
 miseram 88: 1 | 282: 6 | 529:
 7 |
 nil miserantis 161: 9 |
 miserarum 299: 1 |
 miseras 358: 1 | 423: 1 | 715:
 3 |
 miserè 592: 7, 13 |
 miseri 24: 4 |
 miseris 890: 10 |
 misero 298: 8 | 493: 5 |
 558: 2 | 698: 10 |
 miseros 215: 5 |
 miserum 511: 6 | 519: 5 |
 567: 7 |
 miserum est 529: 11 |
 misti 8: 2 | 70: 5 | 451: 6 |
 mista vox 907: 2 |
 mistæ 558: 6 |
 misti 559: 5 |
 misti in bellum ducis 900:
 9 |
 missilibus 276: 6 |
 missis 583: 9 | 683: 6 |
 missos 265: 7 | 514: 12 |
 895: 8 |
 non missura 914: 12 |
 missus 616: 3, 621: 2 |
 mista 109: 5 |
 mistæ 406: 4 |
 mistis 364: 8 |
 misto 672: 7 |
 mistum 460: 5 | 718: 3 |
 mite 75: 2 |
 mitefere 727: 11 |
 mitefunt 392: 5 |
 mitibus 70: 5 | 432: 7 |
 mitiget 868: 12 |
 mittor 293: 7 |
 mitus 499: 4 | 619: 7 |
 mittam 382: 8 | 756: 4 |
 857: 15 |
 mittamus 337: 11 |
 mittant 732: 2 |
 mitte 237: 8 | 287: 5 | 350:
 14 | 473: 4 | 749: 4 |
 mitte sectari 144: 1 |
 mittere 126: 4 | 417: 4 |
 575: 18 | 642: 6 |
 mitteret 705: 3 |
 mittèris 815: 5 |
 mittes 56: 3 |
 mittis 470: 3 |
 mittit 445: 12 |
 mitulus 674: 1 |
 Mitylene 778: 1 |
 Mitylenen 18: 1 |
 mobilis 709: 13 |
 mobilia 664: 2 |
 mobilibus 31: 2 | 92: 5 | 887:
 5 |
 mobilis horæ 867: 13 |

VOCABULORUM OMNIUM.

mobiliū 4:2|
 moderabitur 740:14|
 moderare 95:9|
 modestē 522:9|
 modestus 816:6|
 modica 748:2|
 modici 76:4|
 modici 83:1| 699:7| 897:
 3|
 modico 556:4| 869:4|
 modis 800:3|
 modis 185:6| 194:4| 257:
 6| 589:5| 632:5| 891:
 9| 909:1|
 modis mille 282:8|
 modo 222:2| 341:6| 369:
 2| 588:7| 643:8| 663:
 9| 664:4| 753:1| 829:
 6|
 modo isto 867:4|
 modo 304:1| 349:3| 433:
 1, 2, 494:1, 2| 507:
 6, 7| 518:8| 530:7| 531:
 1, 5, 6| 583:1| 592:8|
 601:3, 4| 664:9| 704:
 1, 3| 877:10|
 modorum 391:3|
 modos 146:2| 154:3| 290:
 1| 295:3| 361:2| 408:
 8| 549:9| 743:9| 821:
 4| 866:4|
 modulanda 866:3|
 modulate 122:5|
 modulator 542:3|
 moduli 668:9|
 modulis 537:5|
 modulo 767:13|
 modum 67:2| 307:6| 528:
 1| 626:5| 663:9| 844:
 4|
 modus 94:1| 137:1| 171:
 5| 514:4| 692:1|
 Mœcenās 1:1| 84:3| 195:
 7| 219:5| 235:7| 287:
 1| 311:6| 353:2| 407:
 3| 426:2| 440:2| 460:
 4| 475:5| 505:1| 536:
 8| 611:3| 668:12| 697:
 2, 5| 715:7|
 Mœcenatē 695:7|
 mœchas 554:1|
 mœcharur 522:8|
 mœchis 521:8|
 mœchos 97:9|
 mœchus 544:4| 704:7|
 709:3|
 mœnia 29:2| 75:2| 314:
 6| 429:2| 701:13|
 mœnibus 246:2| 488:8|
 mœrebis 479:1|
 mœrentes 272:3|
 mœrentis 787:4|
 mœrere 762:6|
 mœret 165:4| 265:6|
 mœrore 881:9|
 mœstis 149:4|
 mœstum 517:1| 831:4|

mœstus 159:5| 567:8|
 mola 656:2|
 mole 264:9| 789:1|
 molem 354:2|
 mols 210:2|
 molesta 734:6|
 molestas 582:4|
 molesti 583:1|
 molestum 577:13|
 molestus 536:9| 753:3|
 moliar 244:6|
 molibus 243:2|
 molimine 862:6|
 moliri oppida 908:2|
 molitur 885:1|
 molle 605:7| 675:2|
 molles 140:9| 427:6|
 685:2| 875:11|
 molli 31:7| 525:12|
 molliat 546:9|
 molliabit 332:3|
 molliibus 194:3| 363:1|
 451:3| 467:5|
 mollior 293:6| 298:5|
 mollire 445:4|
 mollis 66:1| 475:1| 484:
 3|
 molliter austerum 622:7|
 molitia 469:8|
 molliorem 632:11|
 mollium 186:5|
 mollus 593:8| 603:5|
 632:9|
 Molossis 702:7|
 Molossus 454:3|
 momenta 773:1|
 momentis 752:4|
 momento 506:7|
 momorderit 768:5|
 Monachos 275:5|
 mone 690:10|
 moneam 814:9|
 monendo 903:3|
 monendus 743:11|
 monet 76:5| 77:1| 283:
 7| 392:3| 524:10|
 monumentum v. monumen-
 tum.
 monitor 825:6|
 monitoribus 866:14| 887:
 11|
 monitoris 814:9|
 monitus 620:6| 743:11|
 903:14|
 monstra 9:2| 18:1| 483:
 4| 828:9|
 monstrare 803:4| 876:11|
 monstrat 716:2|
 monstrat 741:4|
 monstrata vitæ via est 903:7|
 monstratâ 866:9|
 monstratum 618:1|
 monstravi 718:10|
 monstravit 878:9|
 monstrer 693:1|
 monstris 265:5|
 monstror 375:1|

monstrum 141:1| 382:1|
 monte 366:5| 493:11|
 831:1|
 montes 9:4| 189:8| 566:
 5| 603:7| 796:5|
 montes parturiunt, &c, 884:
 5|
 montibus 92:2| 114:7|
 465:7| 485:3| 854:7|
 montis 84:6|
 montium 280:4| 328:4|
 356:8|
 monuere 496:1|
 monumenta 10:5|
 monumentum 359:1| 587:
 5|
 mora 112:4| 306:5| 898:
 9|
 moraberis 883:7|
 morabitur 673:6| 888:11|
 morabor 235:3|
 moræ 353:5|
 moram 205:1|
 moramur 482:10|
 morandus 892:6|
 morantem 50:5| 175:1|
 273:3|
 moratur 726:10| 743:1|
 morari 295:10| 710:4|
 785:11|
 moraris 463:1| 857:9|
 moras 412:3|
 morata 901:1|
 moratur 787:3| 901:3|
 morbi 556:6| 641:7| 662:
 4| 727:7| 754:9|
 morbo 140:1| 573:3| 646:
 5| 649:16| 652:3, 9|
 754:8| 767:1|
 morbos 842:8|
 morbum 564:7| 792:1|
 865:12|
 morbus regius 913:12|
 mordacem 804:8|
 mordaces 76:1|
 mordaci 387:5|
 mordax 552:7|
 mordeat 799:1|
 mordet 697:9|
 mordeor 374:5|
 mordet 119:3|
 mordicus 588:13|
 more recto 865:6|
 more 41:4| 193:8| 369:
 2| 423:10| 603:10| 665:
 4| 761:4|
 more ferarum 540:5|
 morem 102:3| 137:2| 364:
 12| 554:5| 618:11|
 843:4|
 morer 507:4| 766:9|
 828:2|
 moretis 161:8|
 mores 268:2| 368:6| 379:
 6| 500:7| 538:12| 705:
 9| 726:8| 737:6| 820:2|
 854:3| 885:3| 887:4|

INDEX

morietur 144: 2 |
 mori 246: 9 | 247: 5 | 290:
 2, 6 | 305: 7 | 319: 2 |
 335: 8 | 349: 14 | 397: 8 |
 mori pro patriâ dulce &
 decoium est 246: 9 |
 mori 360: 3 | 802: 3 |
 moribus 240: 7 | 336: 9 |
 827: 2 |
 moriemur 716: 10 |
 moriens 653: 4 | 803: 10 |
 morietur 805: 10 |
 moris 6: 3 | 1 |
 morituro 159 4 |
 morituro 107: 4 |
 motor 220: 2 | 349: 6 | 793:
 3 | 855: 4 |
 morosa 40: 2 |
 morosum 690: 7 |
 mors 22: 1 | 217: 9 | 246:
 10 | 348: 5 | 506: 7 | 583:
 4 | 618: 6 | 710: 2 | 802:
 3 |
 mortu 789: 9 |
 mortuus 678: 4 |
 mortale 130: 3 | 341: 7 |
 mortalem 698: 9 |
 mortales 262: 7 | 573: 10 |
 701: 7 |
 mortalia 878: 3 |
 mortalibus 19: 9 | 597: 5 |
 mortalis 336: 1 | 473: 11 |
 869: 12 |
 mortalium 430: 2 |
 morte 142: 3 | 182: 8 | 304:
 2 | 367: 7 | 517: 1 |
 mortem 270: 13 | 396: 11 | 522:
 1 |
 morti 108: 6 | 205: 3 | 416:
 13 | 665: 7 | 877: 11 |
 morti dedit 655: 10 |
 mortibus 540: 4 |
 mortis 17: 7 | 333: 6 | 524:
 15 | 633: 9 | 870: 8 | 914:
 5 |
 mortua 690: 4 |
 mortuos 494: 10 |
 morum 900: 11 |
 mos 378: 1 | 384: 8 | 456:
 9 | 525: 10 | 552: 9 | 575:
 6 | 591: 7 | 709: 10 |
 Moschi 749: 5 |
 mota 594: 2 |
 motum 146: 1 | 891: 12 |
 motura 861: 14 |
 motus 277: 5 | 347: 2 |
 motus animi 881: 10 |
 motus, id est, incessus 414:
 5 |
 motus prece 88: 4 |
 move 473: 2 |
 moveas 322: 8 |
 moveat 610: 9 | 636: 3 |
 744: 3 |
 movebat 97: 5 |
 movenda 487: 3 |
 movent 680: 5 |

moventem 789: 10 |
 moventes 264: 12 | 711: 5 |
 moventis 240: 3 |
 movere 494: 7 | 593: 7 |
 907: 7 |
 movere loco verba honore
 indigna 863: 15 |
 movere prater, 820: 7 |
 moveret 571: 9 |
 moveri 325: 5 | 893: 5 |
 moverit 914: 8 |
 moves 63: 8 | 362: 2 |
 mover 241: 2 | 564: 3 |
 800: 8 |
 moveur 864: 12 | 911: 2 |
 movir 163: 3, 4 | 294: 4 |
 488: 3 |
 mox 5: 4 | 22: 8 | 149: 1 |
 278: 3 | 281: 1 | 350: 9 |
 376: 5 | 392: 7 | 416: 9 |
 655: 5 | 725: 6 |
 Mucius v. Mutius,
 mudiat 357: 15 |
 mugientium 432: 3 |
 mugire 850: 1 |
 mugiant 218: 2 |
 mula 558: 1 |
 mulæ 558: 6, 10 |
 mulces 296: 10 |
 mulcer 850: 11 |
 mulctra 485: 5 |
 muli 562: 3 |
 muliebrem 484: 5 |
 muliebriter 141: 2 |
 mulier 142: 6 | 252: 1 | 282:
 9 | 304: 5 | 335: 2 | 434:
 4 | 470: 11 | 471: 5 | 529:
 7 | 689: 3 | 708: 10 | 710:
 8 | 873: 4 |
 mulierculum 469: 7 |
 mulis 860: 15 |
 nullum 626: 2 |
 mulo 578: 2 |
 multo 673: 5 |
 multa sing. 23: 1 | 111: 3 |
 331: 7 | 360: 3 | 368: 9 |
 382: 4 | 478: 9 | 545: 1 |
 multa dies 893: 11 |
 multa litura, ibid.
 multa cane 433: 9 |
 multa cum laude 606: 5 |
 multa fruge 796: 10 |
 multa prece 385: 7 |
 multa in rosa 23: 1 |
 multa plural, 136: 2 | 216:
 4 | 275: 3 | 313: 6, 7 |
 403: 9 | 405: 7 | 450: 10 |
 555: 12 | 565: 1 | 609: 8 |
 656: 5 | 737: 7 | 756: 6 |
 831: 4 | 878: 5 | 888: 8,
 9 |
 multa fletuum caput 450:
 10 |
 multa tulit fecitque puer
 909: 9 |
 multa 526: 8 | 763: 8 | 799:
 5 |

multarum rerum 858: 6 |
 multi 137: 3 | 289: 7 | 402:
 1 | 551: 1 |
 multis 95: 4 | 282: 3 | 297:
 7 | 315: 2 | 578: 8 | 687:
 6 | 732: 3 | 758: 5 | 858:
 1 | 911: 3 |
 multo 63: 4 | 116: 2 | 182:
 3 | 317: 5 | 415: 4 | 506:
 4 | 521: 9 | 600: 1 |
 multo 556: 1 | 561: 3 | 645:
 7 | 646: 7 | 804: 10 |
 multo minus 807: 10 |
 multorum 598: 5 | 737: 5 |
 885: 3 |
 multos 5: 10 | 570: 9 |
 multum 97: 5 | 349: 3 |
 478: 1 | 489: 6 | 536: 1 |
 584: 3 |
 multum 688: 8 | 690: 9 |
 743: 11 | 757: 2 | 881: 13 |
 894: 1 |
 multum celer 651: 8 |
 multum cessat 903: 16 |
 mulus 758: 6 |
 Munatius 745: 2 |
 munda 528: 13 | 749: 3 |
 munda 354: 6 |
 mundi 90: 7 | 255: 5 | 336:
 12 | 540: 8 |
 mundior 704: 6 |
 munditie 845: 1 |
 munditiis 23: 5 |
 mundum 50: 11 |
 mundus 630: 2 | 747: 5 |
 824: 2 |
 munera 76: 4 | 107: 2 |
 154: 1 | 293: 2 | 311: 1 |
 423: 7 | 470: 2 | 692: 5 |
 752: 5 | 853: 8 |
 munere 206: 3 | 368: 4 |
 807: 8 | 815: 3 | 822: 1 |
 855: 7 |
 muneretur 432: 11 |
 moneri 395: 6 |
 moneribus 311: 1 | 364: 2 |
 403: 12 | 404: 1 | 415:
 7 | 583: 9 | 597: 2 |
 muneris 374: 10 | 395: 6 |
 munerum 394: 4 |
 munia 167: 2 | 630: 4 | 632:
 5 | 865: 6 |
 muniant 296: 4 |
 munierant 309: 3 |
 munificum 522: 10 |
 muore 540: 1 |
 muore 351: 4 |
 munito 858: 6 |
 munivir 500: 5 |
 munus 149: 2 | 439: 7 |
 450: 1 | 851: 3 | 899: 12 |
 munuscula 761: 7 |
 muræna 717: 7 |
 Muræna 561: 2 |
 Murene 320: 7 |
 murem 700: 6 |
 mures 661: 3 |

VOCABULORUM OMNIUM.

muria 678: 8 | 719: 1 |
murice 218: 4 | 674: 5 |
 868: 7 |
muricibus 471: 2 |
muris 69: 10 |
murmu 150: 2 | 773: 6 |
muris 388: 11 | 737: 2 |
murus 256: 6 | 891: 7 |
murus aheneus citho 726: 10 |
mus 700: 6 | 884: 5 |
musca lyræ folers 909: 3 |
musca 27: 3 | 73: 2 | 148: 6 |
 153: 9 | 196: 1 | 257: 4 |
 397: 8, 9 | 563: 6 | 743: 9 |
 768: 2 | 842: 5 | 879: 6 |
 885: 2 | 901: 6 |
musca pedestri 693: 8 |
Musa propr. viri 791: 3 |
musæ 648: 11 |
musam 190: 6 | 821: 5 |
musarum 239: 2 | 853: 1 |
musas 123: 4 | 321: 2 | 831: 1 |
musco 772: 3 |
musis 100: 1 | 401: 4 | 862: 5 |
mustellæ 762: 10 |
mura 638: 4 |
mutabile 839: 7 |
mutabilis 869: 3 |
mutamus 216: 5 |
mutanda 912: 3 |
mutandus 792: 5 |
mutant 779: 2 |
mutantein 733: 1 |
mutantur 877: 8 |
mutare 70: 6 | 114: 10 |
 120: 3 | 500: 1 | 781: 2 |
 821: 4 | 888: 1 |
mutaret 230: 5 | 704: 4 |
mutare 71: 4 | 391: 7 | 441: 4 |
 547: 7 | 606: 9 | 708: 9 |
 712: 4 | 733: 2 |
mutat quadrata rotundis 733: 11 |
mutata 13: 1 | 133: 4 | 815: 16 |
mutata forte gaudet 702: 3 |
mutatæ 136: 6 | 446: 11 |
 721: 2 | 774: 4 |
mutatis particip. 507: 8 |
 545: 3 |
mutato 511: 12 |
mutatos 23: 6 |
mutatum vinum, id est, corruptum 629: 6 |
mutatur in hoas 887: 8 |
mutatus 404: 5 | 662: 4 |
mutaverat 718: 8 |
mutavit 464: 2 | 840: 2 |
 878: 2 |
mutem 799: 1 |
mute 428: 14 |
muti 564: 5 |
mutis 374: 8 |

Murius 754: 2 | 862: 2 |
muto 763: 2 |
mutor 236: 3 |
mutua 766: 6 |
mutuâ 290: 4 |
mutui 365: 2 |
mutuis 196: 3 |
mutum 539: 3 |
mutuum 477: 10 |
Mycenas 30: 4 |
Mygdonias 197: 1 |
Mygdoniis 313: 5 |
myrtheum 306: 4 |
myrtale 126: 6 |
myrteta 791: 5 |
myrto 21: 4 | 99: 2 | 144: 3 |
 179: 3 | 259: 10 | 331: 9 |
Myrtorum 5: 1 |
myrtus 145: 2 | 211: 2 |
Myrtorum 488: 5 |
Mythen 185: 7 |

N.

Nabis 554: 8 |
nactæ 298: 3 |
nactus 795: 1 |
nænia 352: 12 | 489: 15 |
 730: 2 |
næniæ nomin. plur. 237: 5 |
næniæ genit. sing. 154: 1 |
Nævius poeta 833: 4 |
Nævius helius 630: 5 | *vide*
Mævius.
nævus 575: 13 |
Naiadum 341: 3 |
nam 75: 3 | 62: 5 | 283: 8 |
 294: 3 | 302: 6 | 331: 2 |
 416: 4 | 454: 3 | 467: 10 |
 491: 1 | 508: 13 |
 521: 3 | 526: 7 | 527: 7 |
 536: 12 | &c.
namque 89: 5 | 127: 5 | 363: 8 |
 454: 9 | 470: 4 | 528: 9 |
 534: 2 | 561: 3 | 569: 1 |
 571: 8 | 574: 2 | 575: 3 |
 804: 7 |
nanciscetur 899: 5 |
nardi 411: 3 |
nardo 192: 10 | 411: 2 |
 449: 1 | 473: 7 |
nares 750: 9 |
natis 364: 5 | 533: 6 | 822: 8 |
naris 470: 3 | 545: 4 |
natum 211: 2 |
natra 703: 5 |
natabo 913: 13 |
narrantem 635: 3 |
narrare 849: 7 |
narrates 866: 7 |
narraret 722: 1 |
narrari 830: 2 |
narras 319: 3 | 596: 7 |
narrat 283: 4 | 764: 10 |

narrata 682: 3 |
narratur 326: 1 | 511: 13 |
 736: 1 |
nates 785: 10 |
naret 889: 2 |
natio 575: 6 |
nascente 330: 2 |
nascentem 372: 2 |
nascentes 674: 3 |
nasceris 497: 5 |
nasctetur 884: 5 |
nasci 166: 1 |
nasctur 536: 12 |
nasctuntur 236: 4 |
Nasica 687: 9 | 688: 8 |
Nasice 688: 6 |
Nasidienæ 721: 2 |
Nasidienti 713: 2 |
Nasidienus 720: 6 |
naso 570: 4 | 719: 12 | 875: 14 |
nasum 706: 12 |
nasus 632: 13 |
nasura 526: 4 |
nata 324: 5 | 379: 7 | 524: 9 |
 877: 10 | 882: 8 |
natae 657: 8 |
natale 869: 1 |
natalem 87: 3 | 264: 7 |
natales 629: 8 | 870: 11 |
natali 407: 2 |
natalis 221: 5 |
natum 656: 1 | 658: 4 |
natares 717: 7 |
natania 18: 1 |
natarunt 10: 1 |
natar 704: 1 |
nate 474: 1 | 591: 3 | 692: 5 |
nati 668: 4 | 738: 4 |
natis 512: 13 | 635: 2 | 653: 3 |
 684: 11 |
natis particip. 102: 1 | 111: 7 |
malè naris 852: 8 |
nato pro filio 519: 5 | 656: 5 |
nato 718: 5 | 749: 5 |
natos 228: 3 | 271: 4 | 381: 5 |
Natra 580: 6 |
natu grandis 764: 4 |
natum 163: 4 | 570: 5 | 574: 6, 7 |
 575: 4 | 633: 4 |
 826: 2 | 853: 6 | 856: 2 |
 905: 7 |
natum rebus agendis 879: 5 |
natura 512: 5 | 513: 3 | 524: 11 |
 528: 1 | 529: 1 | 534: 2 |
 540: 9 | 569: 2 | 577: 7 |
 608: 4 | 626: 5 | 636: 6 |
 653: 12 | 672: 9 | 676: 7 |
 700: 2 | 709: 5 | 816: 12 |
 881: 7 | 903: 12 |
natura d'ves opis suæ 524: 11 |
natura potens 617: 13 |
natura submissis 845: 7 |
natura an arte 909: 4 |
natura 109: 1 | 510: 7 | 671:

INDEX

5 | 772 : 8 | 869 : 2 |
 naturam 678 : 7 | 773 : 9 |
 781 : 2 |
 naturas 722 : 2 |
 naturis 887 : 5 |
 natus 161 : 6 | 398 : 7 | 563 :
 6 | 570 : 7 | 572 : 1 | 573 : 2 |
 9 | 604 : 1 | 639 : 2 | 649 :
 13 | 685 : 1 | 704 : 8 | 803 :
 10 |
 nave 870 : 1 |
 navem 777 : 12 | 840 : 8 |
 naves 217 : 1 | 616 : 7 | 848 :
 7 |
 naufragium 68 : 5 |
 navibus 26 : 2 | 62 : 4 | 461 :
 2 | 779 : 3 | 874 : 11 |
 naviget 652 : 12 | 801 : 7 |
 navigio 733 : 3 |
 navim 123 : 3 | 506 : 5 |
 navis 16 : 3 | 59 : 5 | 140 : 4 |
 201 : 3 | 279 : 1 | 465 : 1 |
 815 : 1 | 840 : 8 |
 navita 61 : 5 | 199 : 9 | 260 :
 9 |
 navitæ 337 : 2 | 384 : 5 |
 navitis 466 : 5 | 492 : 2 |
 navium 311 : 1 | 425 : 1 |
 443 : 3 | 462 : 9 |
 nauscam 464 : 9 |
 nauscat 733 : 4 |
 nausta 5 : 1 | 110 : 2 | 558 : 4 :
 7 |
 nautes 486 : 7 | 508 : 9 | 557 :
 8 | 558 : 10 |
 nautica 649 : 1 |
 nautis 51 : 9 | 109 : 4 | 214 :
 4 | 477 : 7 | 489 : 6 | 557 :
 108 |
 ne 9 : 1 | 37 : 1 | 46 : 1 | 74 :
 4 | 76 : 4 | 110 : 2 | 125 : 1 |
 132 : 1 | 136 : 7 | 162 : 5 |
 246 : 5 | 283 : 10 | 292 : 5 |
 297 : 12 | 353 : 6 | 358 : 3 |
 392 : 3 | 398 : 6 | 420 : 7 |
 471 : 4 | 482 : 12 | 508 : 3 |
 512 : 18 | 525 : 1 | 11 | 526 :
 5 | 527 : 2 | bis | 553 : 10 |
 554 : 1 |
 ne dicam 896 : 5 |
 ne forte 620 : 6 | 725 : 7 |
 870 : 7 | 888 : 9 | 909 : 2 |
 ne longum faciam 543 : 4 |
 618 : 5 |
 ne non 750 : 9 | 806 : 6 |
 ne quid 547 : 9 | 685 : 7 |
 710 : 5 |
 nequis 76 : 4 | 540 : 2 | 618 :
 9 | 654 : 8 | 833 : 1 |
 ne te morer 507 : 4 | 766 : 8 |
 ne interog. & dicitur. 161 : 6 |
 348 : 10 | &c.
 Neura 478 : 1 |
 Neure 306 : 3 |
 Neapolis otiosa 447 : 9 |
 Nearchum 323 : 5 |
 nebulae 90 : 7 | 255 : 8 |

nebulam 307 : 10 |
 nebulonem 514 : 2 |
 nebuliones 738 : 5 |
 nebulonis 518 : 4 |
 nec 5 : 6 | 7 : 2 | 17 : 2 : 4 :
 bis | 20 : 4 | 22 : 6 : 7 | 26 :
 4 : 6 | 121 : 3 : 4 | 439 :
 5 : 7 | &c.
 necne 548 : 8 | 550 : 3 | 554 :
 13 | 699 : 9 | 837 : 4 |
 nec non 702 : 1 |
 nec nancum 663 : 5 |
 nec scit 905 : 1 |
 nec semel 914 : 4 |
 necabit 667 : 1 |
 necari 708 : 3 |
 necato 114 : 1 |
 necdum 627 : 4 |
 necem 283 : 3 |
 necesse est 540 : 7 | 626 : 2 |
 695 : 2 | 876 : 10 |
 necessitas 19 : 4 | 132 : 5 |
 240 : 9 | 333 : 4 |
 necis 457 : 26 |
 nedar 251 : 3 |
 nedaris 58 : 11 | 253 : 5 |
 nedar 362 : 9 |
 nede 101 : 2 : 3 |
 neddensis 405 : 5 |
 neddus 113 : 5 |
 neddus 821 : 8 |
 nedam 878 : 4 |
 nefarius 889 : 4 |
 nefas 18 : 9 | 46 : 1 | 77 : 2 |
 96 : 6 | 139 : 4 | 199 : 4 |
 264 : 12 | 335 : 8 | 336 : 4 |
 384 : 8 | 388 : 4 | 408 : 4 |
 451 : 7 | 481 : 8 | 481 : 12 |
 nefas videre 481 : 8 |
 nefasti 134 : 7 |
 nefasto 198 : 1 |
 negabat 522 : 5 |
 negabit 652 : 8 |
 negabitur 462 : 1 |
 negantem 710 : 12 | 816 : 4 |
 negares 911 : 8 |
 negarit 217 : 11 | 538 : 10 |
 608 : 3 |
 negas 570 : 6 |
 negat 197 : 5 | 577 : 4 | 580 :
 3 | 663 : 2 | 736 : 6 | 765 :
 4 | bis | 770 : 8 | 799 : 12 |
 negata 91 : 2 | 247 : 6 | 847 :
 7 |
 negatas 688 : 8 |
 negatis 512 : 5 |
 negatum 489 : 13 | 528 : 2 |
 negaverit 311 : 7 |
 nexet 114 : 5 | 798 : 13 | 882 :
 8 |
 neglecta 501 : 10 | 815 : 13 |
 neglecti 275 : 3 |
 neglectus 534 : 3 | 680 : 9 |
 neglectum 12 : 6 | 726 : 12 |
 neglectas 249 : 1 |
 negligns 288 : 7 |
 neglectet 325 : 9 |

negligis 111 : 6 |
 negligit 765 : 5 |
 negoti 620 : 6 |
 negotia 273 : 4 | 572 : 3 |
 640 : 6 | 696 : 2 | 755 : 2 |
 764 : 14 | 788 : 4 | 827 : 1 |
 negotiis 430 : 1 |
 negotio 357 : 7 |
 nemo 505 : 1 | 513 : 2 | 514 :
 6 | 536 : 11 | 546 : 11 | 570 :
 1 | 578 : 4 | 595 : 10 | 605 :
 7 | 727 : 11 | 857 : 3 |
 nemon 514 : 6 | 706 : 8 |
 nemora 340 : 1 |
 nemoris 701 : 2 |
 nequorum 86 : 4 | 328 : 4 |
 373 : 7 |
 nempe 471 : 3 | 509 : 2 | 656 :
 9 | 709 : 11 | 712 : 1 | 773 :
 7 | 798 : 8 | 801 : 11 | 866 :
 16 |
 nemus 6 : 5 | 727 : 1 | 291 : 5 |
 315 : 1 | 341 : 2 | 369 : 4 |
 454 : 7 | 772 : 3 | 861 : 5 |
 Nebule 300 : 3 |
 nepes 41 : 1 |
 nepos pro nequam 429 : 6 |
 548 : 12 |
 nepotem 253 : 2 | 488 : 3 |
 615 : 6 |
 nepotes 12 : 6 | 152 : 3 | 658 :
 10 |
 nepoti 587 : 3 | 618 : 1 | 869 :
 7 |
 nepotibus 457 : 8 |
 neporum 198 : 3 | 314 : 3 |
 794 : 10 |
 Nepotius 351 : 2 |
 Nepotenus 461 : 1 |
 Nepotum 111 : 5 | 456 : 1 |
 Nepotum 352 : 6 | 777 : 6 |
 Nepotus 422 : 3 | 877 : 12 |
 nequam 711 : 6 |
 nequaquam 677 : 2 | 829 : 6 |
 neque 7 : 1 | 19 : 10 | 20 : 3 |
 26 : 4 | 31 : 4 | 35 : 3 | 36 :
 2 | 528 : 11 : 12 : 13 | 548 :
 3 : 4 | 550 : 11 | 555 : 4 |
 561 : 5 : 6 | 575 : 14 | bis |
 577 : 1 | &c.
 nequeas 629 : 7 |
 nequeo 614 : 3 | 879 : 10 |
 nequeunt 337 : 4 | 681 : 4 |
 711 : 12 |
 nequaquam 18 : 4 | 64 : 2 :
 5 | 706 : 11 | 741 : 3 |
 nequiere 689 : 11 |
 nequit 647 : 9 | 706 : 14 |
 nequiores 281 : 1 |
 nequit 514 : 5 | 551 : 11 |
 nequitia 660 : 10 |
 nequitia 266 : 1 | 307 : 6 |
 794 : 7 |
 nequitius 636 : 8 |
 Nereidum 312 : 6 |
 Nereium 488 : 3 |
 Nereus 63 : 3 |

Neno

VOCABULORUM OMNIUM.

Nerio 645: 1 |
 Neronēs 378: 10 |
 Neroni 876: 1 |
 Neronibus 379: 8 |
 Neronis 768: 2 | 770: 4 |
 783: 4 |
 Neronum 416: 9 |
 nervi 875: 4 |
 nervis 294: 6 | 613: 2 | 677: 7 | 709: 13 | 792: 1 |
 nervos 108: 6 |
 nefcia 247: 1 |
 nefcias 165: 1 |
 nefciet 774: 14 | 875: 13 |
 nefcen 26: 5 |
 nefcio 502: 1, 9 | 597: 12 |
 646: 8 |
 nefcio quid 339: 4 | 597: 12 |
 nefcio quod 878: 10 |
 nefciosari pueros 388: 5 |
 nefcite 699: 9 | 879: 11 |
 910: 3 |
 nefcis 350: 13 | 512: 3 | 871: 2 |
 nefcit 303: 1 | 338: 3 | 772: 12 | 731: 2 | 905: 9 | 906: 2 |
 nefcit vox missa reverti 907: 2 |
 nefcius 24: 3 | 649: 4 |
 Nesi 490: 3 |
 Nestor 736: 6 |
 Nestora 65: 4 |
 neu 14: 1 | 125: 2 | 132: 2 | 137: 1, 2, 3, 5, 6 bis |
 482: 1 | 540: 2 bis | 601: 1 | 684: 7 | 685: 7 | 889: 7 |
 nèvè 12: 7 | 690: 6 | 797: 9 | 839: 7 |
 neutram 650: 3 |
 nexæ 143: 2 |
 ni 388: 8 | 427: 4 | 510: 3 |
 526: 6 | 564: 4 | 646: 10 | 651: 12 | 739: 3 | 859: 12 |
 nido 376: 2 | 628: 2 | 826: 3 |
 nidore 623: 5 | 706: 12 |
 nidum 259: 5 | 409: 5 | 772: 2 |
 niger 465: 5 |
 niger pro malus 551: 11 |
 nigra 559: 7 | 588: 9 |
 nigrae 381: 8 | 552: 14 |
 nigri 347: 3 | 410: 5 |
 nigris 23: 7, 86: 6 | 124: 1 | 470: 1 | 552: 5 | 572: 7 | 627: 6 | 673: 1 | 875: 15 |
 nigro 96: 4 | 124: 2 | 181: 3 | 244: 4 | 368: 7 | 680: 1 | 860: 3 | 875: 15 |
 nigrorum 412: 4 |
 nigros 762: 4 |
 nig um 27: 8 | 508: 6 |

Horat.

nihil 81: 2 | 108: 5 | 144: 3 |
 226: 3 | 331: 6 | 347: 11 |
 370: 1 | 467: 1 | 497: 5 |
 582: 8 | 606: 8 | 647: 7 |
 698: 8 |
 nihil amplius 692: 4 | 740: 1 |
 nihil est ab omni parte bea-
 tum 217: 7 |
 nihil motor 793: 3 |
 nihil non 882: 8 |
 nihilo 565: 3 | 643: 8, 12 |
 nihilo plus 510: 5 | 664: 3 |
 nihilo sapientior 866: 13 |
 nihilum 643: 10 | 657: 3 |
 717: 6 |
 nil 19: 9 | 32: 8 | 50: 13 |
 61: 5 | 101: 4 | 165: 7, 9 | 311: 8 | 341: 6, 7 | 468: 5, 14 | 494: 12 | 509: 7 |
 510: 6 | 523: 6 | 525: 1 |
 526: 5 | 527: 1 | 531: 2 |
 532: 4, 5 | 689: 2 |
 nil ego 711: 8 |
 nil est 638: 5 |
 nil extrè numerum modum-
 que 814: 1 |
 nil intentatum 898: 3 |
 nil medium est 520: 3 |
 nil moror 546: 2 | 855: 4 |
 nil nisi 673: 5 |
 nil non 332: 11 |
 nil præter 602: 4 |
 nil satis est 511: 5 |
 nil tanti est 899: 10 |
 nil verbi 642: 11 |
 nil ultra 655: 1 |
 Nilus 254: 9 | 419: 2 |
 nimbs 376: 3 |
 nimbo 217: 3 |
 nimio 78: 4 | 125: 1 |
 nimirum 614: 6 | 649: 15 |
 770: 1 | 787: 8 | 794: 5 |
 866: 1 |
 nimis 12: 8 | 283: 1 | 338: 1 | 613: 1 | 751: 5 | 891: 3 |
 nimium 10: 7 | 80: 6 | 91: 1 | 160: 6 | 195: 1 |
 nimium 188: 3 | 190: 10 |
 255: 10 | 288: 8 | 383: 2 |
 690: 5 | 749: 9 | 764: 3 | 896: 4 |
 Nobæ 386: 3 |
 Niphaten 186: 8 |
 Nireæ 478: 12 |
 Nireus 324: 3 |
 nisi 43: 3 | 61: 6 | 155: 2 | 156: 6 | 223: 3 | 315: 4 | 350: 3 | 456: 10 | 320: 3, 5 |
 337: 12 | 543: 1 | 550: 13 |
 556: 7 | 66: 9 | 734: 6 |
 814: 12 |
 nisi quod 548: 10 | 583: 5 |
 nifus 376: 4 |
 niranur 428: 12 |
 nitens 168: 8 |

nitent 383: 8 | 953: 10 |
 nitentes 62: 2 | 175: 2 |
 621: 6 |
 nitencia 754: 5 |
 nitere 786: 1 |
 nites 24: 5 |
 nitescere 886: 3 |
 nitet 192: 4 | 683: 9 | 773: 4 |
 nitique cothurno 897: 4 |
 nitidam 617: 7 |
 nitidique 789: 3 |
 nitidis 196: 7 | 795: 9 |
 nitido 335: 4 | 497: 3 |
 766: 9 |
 nitidum 21: 4 | 322: 4 |
 747: 9 |
 nitidus 618: 12 |
 nititur 366: 3 |
 nitir 80: 3 | 300: 3 |
 nituitis 636: 5 |
 nivalem 695: 1 |
 nivali 331: 2 | 742: 3 |
 nivalibus 778: 2 |
 nive is 140: 10 |
 nive 38: 1 | 340: 9 | 343: 2 | 409: 4 | 527: 6 | 659: 8 | 685: 11 |
 nives 292: 2 | 336: 13 | 391: 5 | 433: 8 | 454: 5 | 473: 2 | 760: 8 |
 nives capitis 413: 10 |
 niveo 163: 2 |
 niveos 525: 4 |
 niveum 347: 5 |
 niveus 371: 9 |
 nivis 8: 1 |
 nobile 52: 7 | 660: 9 | 884: 3 |
 nobiles 114: 8 |
 nobiem 51: 9 | 308: 5 | 374: 1 | 464: 3 |
 nobilibus 895: 7 |
 nobilis 3: 2 | 36: 4 | 61: 3 |
 297: 10 | 314: 1 | 363: 8 |
 473: 10 |
 nobilium 303: 4 | 411: 1 |
 822: 2 |
 nobis 464: 10 | 510: 9 |
 532: 9 | 546: 4 | 737: 4 |
 744: 13 |
 nobiscum 536: 1 |
 noceant 631: 1 |
 noceat 617: 6 |
 nocebit 726: 12 |
 nocendi 898: 2 |
 nocent 486: 9 |
 nocentem 207: 2 |
 nocent s 588: 8 |
 nocentum 403: 6 |
 nocentius 437: 7 |
 nocere 812: 1 |
 nocet 740: 10 |
 nocituram 111: 6 |
 nocte 234: 5 | 347: 11 | 355: 10 | 402: 3 | 465: 9 |
 488: 7 | 600: 4 | 739: 2 |

KKKKkk

INDEX

767: 3 |
 noctem 40: 3 | 489: 11 |
 549: 3 | 566: 11 | 604: 3 |
 614: 5 | 749: 7 | 800: 10 |
 noctes 97: 7 | 282: 3 | 478: 3 |
 532: 4 | 699: 2 |
 nocteque dieque 512: 6 |
 noctilucam 390: 8 |
 noctis 182: 6 | 320: 6 |
 noctu 858: 2 |
 nocturna 677: 6 |
 nocturnâ versate manu 896: 2 |
 nocturnæ 445: 10 |
 nocturni 701: 13 |
 nocturnis 309: 4 | 365: 9 |
 nocturno 168: 9 | 199: 2 |
 819: 4 |
 nocturnos 816: 5 | 861: 7 |
 870: 10 |
 nocturnus 451: 12 | 541: 1 |
 nocuere 717: 6 | 769: 2 |
 nocuifer 181: 2 | 848: 17 |
 nodo 232: 3 | 306: 4 | 733: 1 |
 nodosa 727: 3 |
 nodosi 645: 2 |
 nodum 193: 8 | 328: 1 |
 nodus vindice dignus 889: 9 |
 no es 739: 3 | 762: 3 |
 noli 801: 5 | 811: 8 |
 nolim 521: 5 | 577: 11 |
 nolint 507: 9 | 520: 3 |
 nolis 194: 1 | 555: 11 | 727: 3 |
 nolit 517: 3 | 518: 2 | 527: 6 |
 913: 12 |
 nolito 910: 12 |
 nollem 577: 13 |
 noller 804: 4 | 844: 3 |
 noluit 575: 18 |
 nolunt v. nolunt.
 nomen 49: 4 | 61: 4 | 241: 2 |
 254: 6 | 348: 3 | 389: 6 |
 396: 4 | 403: 11 | 422: 4 |
 529: 3 | 534: 8 | 619: 1 |
 643: 3 | 671: 8 | 767: 8 |
 829: 2 | 877: 7 | 895: 1 |
 890: 5 | 908: 3 |
 nomen dare 797: 1 |
 gomen ferat 713: 8 |
 nomen inane 806: 10 |
 Nomentano 587: 3 |
 Nomentanum 615: 6 | 653: 9 |
 658: 9 |
 Nomentanus 513: 17 | 715: 8 |
 716: 1 | 719: 8 |
 nemina 350: 16 | 366: 4 |
 539: 7 | 756: 11 | 877: 6 |
 893: 7 |
 nomina, i, credita & debita 518: 18 |
 nominatis 305: 3 |
 nomine 325: 4 | 493: 1 |
 511: 12 | 534: 2 | 592: 2 |

637: 1 | 764: 10 | 798: 8 |
 nominibus certis 839: 11 |
 nominis 268: 5 | 289: 7 |
 382: 10 | 548: 7 |
 non 10: 9 | 17: 5 | 18: 7 |
 27: 13 | 58: 8 | 66: 2 | 68: 2 |
 bis 224: 1 | 312: 14 |
 bis 554: 2 | 555: 7 | 560: 1 |
 575: 10 |
 non alius 284: 1 | 899: 9 |
 non alio 136: 5 |
 non aliæ quâm 679: 1 |
 non aliter 273: 1 | 476: 1 |
 non amplius 515: 7 |
 non anspicator impetus 275: 6 |
 non benè 175: 5 |
 non dignum 815: 6 |
 non erat his locus nunc 874: 9 |
 non est meum, &c. 357: 15 |
 non est quod 831: 4 |
 non est ut 780: 2 |
 non indecoro pulvere 151: 2 |
 non ita 211: 6 |
 non ita pridem 895: 2 |
 non ita magnus 692: 1 |
 non levi ruinâ 231: 6 |
 non mediocris 682: 1 |
 non minùs 522: 8 | 572: 4 |
 non multum 669: 7 |
 non piger Appulus 312: 1 |
 non quis verb. 710: 10 |
 non satis est 549: 5 | 683: 1 |
 880: 10 |
 non secus 159: 2 | 340: 7 |
 non secus ac 886: 2 |
 non semel 370: 14 |
 non temper 184: 1 | 676: 5 |
 non si 205: 4 |
 non sine 278: 7 | 282: 3 |
 302: 2 | 342: 2 | 356: 8 |
 674: 2 | 718: 7 | 721: 5 |
 non sine Dns 259: 11 |
 non sine multâ laude 897: 5 |
 non sine questu quod, &c. 98: 7 |
 non sine votis 698: 10 |
 non tamen 357: 3 | 727: 1 |
 non tangenda vada 18: 7 |
 non unquam 513: 12 | 571: 3 |
 non vis 728: 8 |
 non usitata 235: 1 |
 non usitatis 450: 9 |
 non vult 663: 10 | 879: 12 |
 non vultis 521: 8 |
 nona 713: 1 |
 Nonæ 317: 8 |
 nonam 765: 12 |
 nondum 148: 2 | 167: 1, 2 |
 891: 3 |
 nonne 60: 2 | 528: 1 | 553: 9 |
 686: 1 |
 nono 575: 7 |

nonum 405: 3 | 906: 8 |
 noram 641: 5 |
 Norico 494: 2 |
 Noricus ensis 68: 4 |
 noris 406: 7 | 592: 6 |
 norma 212: 2 | 878: 7 |
 nos 22: 3 | 26: 4 | 27: 10 |
 bis 32: 6 | 134: 6 | 162: 3 |
 223: 5 | 281: 1 | 337: 6, 8 |
 352: 5 | 392: 10 |
 423: 6 | 484: 7 | 535: 11 |
 548: 4 | 557: 2 | 563: 3 |
 571: 7 | 877: 11 |
 noscent 237: 3 |
 noscere 710: 7 | 910: 10 |
 nosces 65: 9 |
 nosmet 536: 11 | 608: 2 |
 nosse 715: 4 |
 nosser 597: 7 |
 nosser 697: 12 |
 nostri 494: 8 | 541: 10 | 575: 4 |
 640: 5 | 737: 9 |
 nostra 170: 2 | 612: 4 | 838: 5 |
 bis 849: 9 | 877: 11 |
 nostras 906: 8 |
 nostri genit. sing. 382: 9 |
 nostri genit. plur. 298: 13 |
 346: 5 | 784: 4 |
 nostri nom. plur. 896: 3 |
 898: 3 |
 nostris 13: 7 | 252: 10 | 423: 8 |
 510: 10 | 829: 5 |
 nostro 69: 6 | 153: 8 | 270: 1 |
 421: 3 |
 nostrorum 746: 1 |
 nostros 276: 1 | 851: 12 |
 nostrum 19: 11 | 222: 2 | 609: 7 |
 835: 3 |
 nostrum genit. plural. 616: 1 |
 1707: 6 |
 nota 9: 6 | 136: 7 | 160: 1 |
 414: 8 | 603: 4 | 776: 1 |
 792: 5 | 808: 1 |
 notâ substant. 877: 7 |
 notabant 545: 1 |
 notabit 912: 3 |
 notam substant. 58: 7 | 371: 9 |
 812: 10 |
 notandi 661: 2 | 887: 4 |
 notando 553: 6 |
 notante 571: 3 |
 notarent 559: 6 |
 notari 532: 11 |
 notav. adiect. 296: 11 | 366: 6 |
 886: 2 |
 notat 804: 5 |
 notatus 904: 2 |
 Notii 308: 3 |
 Noti 17: 4 |
 noti adiect. 512: 15 | 772: 1 |
 Notis 282: 1 |
 notus substant. 395: 7 |
 notis adiect. 414: 2 | 842: 2 |
 noto 464: 5 | 466: 10 |
 noto 716: 4 | 893: 13 |

VOCABULORUM OMNIUM.

903: 5 |
 notos 566: 5 |
 notum 582: 2 | 502: 16 |
 754: 5 | 815: 8 | 876: 9 |
 notum sine crimine 764: 11 |
 Notus 31: 4 | 110: 1 | 383: 9 | 482: 8 | 592: 2 |
 notus *adject.* 155: 5 | 265: 2 | 489: 4 | 521: 1 |
 nova 9: 2 | 19: 2 | 33: 1 | 135: 1 | 183: 5 | 186: 6 | 259: 3 | 340: 2 | 367: 2 | 483: 4 | 677: 1 | 696: 5 | 812: 3 | 864: 6 | 876: 14 | 877: 5 |
 novæ 226: 8 | 320: 5 | 498: 2 |
 novam 450: 1 | 883: 1 |
 novas 411: 5 |
 novem 320: 7 | 502: 2 |
 novem Muls 862: 5 |
 novendiales 491: 4 |
 noverca 444: 9 |
 novi *nomen* 59: 5 |
 novi *verb.* 346: 10 | 593: 5 | 595: 4 | 614: 13 | 641: 6 | 685: 4 | 809: 1 |
 Noviorum 580: 3 |
 novis 101: 5 | 365: 4 | 480: 4 | 493: 6 | 586: 5 | 670: 2 |
 novisti 759: 2 | 772: 10 |
 novit 770: 6 |
 noviras 838: 6 |
 novitate 892: 6 |
 Novium 532: 8 |
 Novius 574: 1 |
 novo 138: 2 | 213: 4 | 244: 5 | 377: 4 | 571: 9 |
 novos 636: 3 | 832: 2 |
 novum 118: 2 | 876: 10 |
 novus 636: 5 | 641: 8 |
 nox 22: 4 | 109: 1 | 298: 12 | 352: 12 | 448: 7 | 477: 11 | 489: 11 | 557: 6 | 701: 14 | 726: 6 |
 nube 12: 2 | 357: 2 |
 nubem 800: 10 | 816: 6 |
 nubes 52: 1 | 214: 2 | 417: 2 | 893: 3 |
 nuber 688: 5 |
 nubibus 184: 1 | 354: 2 |
 nubila 31: 3 | 128: 1 |
 nubium 369: 1 |
 nuce 685: 6 | 831: 5 |
 nuce. 653: 5 |
 nucis 894: 9 |
 nuda 95: 2 | 349: 8 | 392: 2 |
 nudam 527: 2 |
 nudare 720: 5 |
 nudat 811: 1 |
 nudata 744: 4 |
 nudavit 892: 4 |
 nudet 686: 6 |
 nudis 321: 6 | 492: 2 | 588:

10 | 690: 3 |
 nudo 323: 10 | 529: 9 | 819: 5 |
 nudum 60: 3 |
 nudus 311: 9 | 654: 5 bis | 666: 6 | 683: 3 |
 nugæ 901: 4 | 912: 5 |
 nugari 619: 8 | 838: 9 |
 nugaris 814: 2 |
 nugarium 592: 1 |
 nugis 697: 7 |
 nugis abjectis 866: 1 |
 nugis 660: 10 | 810: 5 | 822: 5 | 912: 5 |
 nulla 90: 5 | 112: 3 | 212: 4 | 228: 4 | 446: 7 | 451: 10 | 482: 3 | 486: 9 | 532: 7 | 574: 15 | 598: 3 | 729: 11 | 735: 4 | 752: 4 | 857: 2 | 866: 6 |
 nullam 75: 1 | 520: 5 | 523: 3 |
 nulli 95: 5 | 136: 3 | 336: 3 | 637: 2 | 676: 8 | 683: 2 | 863: 1 |
 nulline 866: 8 |
 nullis 384: 7 | 570: 9 |
 nullius *penult. longâ* 805: 1 | 901: 2, 6 |
 nullius *penult. brevi* 486: 9 | 725: 8 |
 nullo 513: 3 | 588: 6 |
 nullos 720: 10 | 840: 5 |
 nullum 109: 5 | 489: 10 | 911: 12 |
 nullus 154: 4 | 633: 1 | 732: 6 |
 num 196: 9 | 438: 3 | 528: 4, 5 | 534: 1 | 551: 3, 4 | 573: 9 | 608: 3 bis | 669: 4 | 687: 10 | 720: 12 |
 Numa 754: 7 |
 Numæ 338: 2 |
 Numantia 194: 1 |
 numen 364: 10 | 385: 9 | 448: 10 | 477: 3, 829: 2 |
 numerabilis 891: 4 |
 numerandum 651: 11 |
 numerare 653: 7 |
 numeras 870: 11 |
 numerat 835: 2 |
 numerato 867: 7 |
 numeretur 535: 6 |
 numeris 367: 3 | 545: 3 | 855: 1 | 891: 9 |
 numero 106: 1 | 157: 2 | 548: 3 | 575: 8 | 697: 6, 878: 9 |
 numero plures 847: 9 |
 numeros 47: 1 | 821: 1 | 896: 3 |
 numerosque modofque 866: 4 |
 numerum 789: 12 |
 numerus 615: 9 | 738: 4 |
 Nummi 752: 1 | 810: 9 |
 Nummæ 135: 6 |
 Numidarum 298: 9 |

numina 487: 3 | 842: 6 |
 numine 292: 3 | 382: 12 |
 numisma 852: 9 |
 nummatus 755: 7 |
 nummi 529: 10 |
 nummis 518: 1, 5 | 654: 5 |
 nummis in fenore 910: 6 |
 nummo 691: 11 |
 nummorum 651: 10 | 856: 5 | 867: 6 | 906: 4 |
 nummos 511: 10 | 513: 11 | 522: 2 | 538: 3 | 649: 4 | 812: 5 | 839: 11 | 857: 6 | 867: 3 |
 nummum 847: 1 |
 nummum 858: 8 |
 nummus 512: 3 |
 nunc 5: 8, 9 | 21: 4, 6 | 22: 8 | 24: 1 | 33: 3 | 140: 2, 5 | 47: 3 | 138: 5 bis | 139: 1 | 167: 6, 7 | 190: 4 | 242: 6, 7, 8, 289: 9 | 342: 3 | 349: 1 | 357: 10 bis | 376: 7 | 395: 2, 3 bis | 404: 3 | 448: 9 |
 ter | 469: 7 | 472: 3 bis | 574: 6, 8 | 577: 1 | 592: 15 | 593: 11 | 867: 14 quater |
 nunc age 658: 9 |
 nunc cum 663: 5 |
 nunquam 4: 8 | 199: 8 | 264: 4 | 272: 2 | 485: 1 | 530: 2, 3 | 541: 11 | 566: 7 | 644: 5 | 689: 16 | 713: 4 | 899: 6 |
 nunquid 524: 6 | 549: 3 | 698: 4 |
 nuncios 382: 7 |
 nuncium 42: 2 |
 nunciu 282: 5 |
 nuper 61: 8 | 183: 9 | 305: 1 | 342: 1 | 347: 9 | 416: 3 | 461: 1 | 501: 8 | 637: 1 | 733: 9 | 837: 2 | 867: 7 | 876: 14 | 893: 1 |
 nupta 291: 2 | 391: 1 |
 nuptæ 183: 10 |
 nuptam 450: 2 |
 nuptarum 547: 5 |
 nuptiali 297: 7 |
 nuptiarum 295: 7 |
 nuptias 63: 5 | 277: 1 |
 nufquam 691: 4 | 706: 3 | 806: 8 |
 nutans 597: 9 |
 nutrant 499: 2 |
 nutrice 839: 5 |
 nutritula 747: 2 |
 nutriti 848: 16 |
 nutrit 384: 4 |
 nutrita 378: 8 |
 nutritus 676: 2 | 824: 5 | 882: 4 |
 nutritor 773: 7 |
 nutritrix 90: 4 | 882: 2 |
 nutum 809: 11 |

KKKKKK

INDEX

natus plural. 856: 6 |
nux 635: 9 |
nymphæ 117: 1 | 183: 1 |
Nympharum 316: 4 |
nympharum cum Satyris chori
 6: 6 |
nymphas 230: 2 |
nymphis 21: 1 | 347: 10 |
 392: 1 |
 O
 2: 1 | 22: 2 | 32: 7 | 33:
 2 | 39: 1 | 59: 5 | 60: 2 |
 1 | 67: 1 | 101: 1 | 115: 2 |
 124: 3 | 4 | 174: 1 | 270:
 15 | 171: 1 | 293: 2 | 302:
 1 | 304: 1 | 335: 9 | 341:
 3, 8 | 374: 6, 8 | 415:
 10 | 526: 3 bis | &c.
 o bone 641: 11 | 698: 2 |
 o ego latus 899: 7 |
 o si 692: 8 | 693: 1 |
 o mare, &c terra 490: 1 |
 o utinam 135: 1 | 385: 11 |
 o quando 698: 14 |
 ob 310: 4 | 538: 6 | 547: 4 | &c.
 ob amici iusta 771: 3 |
 ob assem 800: 12 |
 ob hanc rem, quod 547: 1 |
 ob hoc 907: 5 |
 ob id factum clarus 858: 7 |
 obarmet 378: 3 |
 obare 536: 3 |
 obducta 473: 1 |
 obdura 685: 9 |
 obeam 290: 15 |
 oberrare 903: 15 |
 obfæ 470: 3 |
 obfæ 795: 3 |
 obundus 580: 2 |
 ob bo 235: 7 |
 objecerit 506: 1 |
 objecto 191: 3 |
 objectos 914: 9 |
 objice 800: 10 |
 objicere 291: 3 |
 objiciebat 554: 11 |
 objiciet 575: 15 | 578: 4 |
 obire 219: 5 |
 obisset 719: 7 |
 oblectat 901: 3 |
 obligasti 182: 1 |
 obligatam 177: 5 |
 obligatus 493: 9 |
 oblimare 523: 11 |
 oblinat 821: 7 |
 obliquo 160: 4 | 789: 8 |
 obliquum 329: 3 | 344: 5 |
 oblitus 718: 7 |
 oblitum 681: 2 |
 oblitus 268: 6 | 603: 7 |
 777: 5 |
 oblitus primum brevis 850: 3 |
 oblitus 698: 13 |
 oblivione 450: 6 |

oblivionem 475: 2 |
obliviones 402: 9 |
obliviosus 178: 4 |
obliviscendus 777: 5 |
obliviscitur 434: 3 |
obnoxia 704: 2 |
obrepere 904: 2 |
obruit 63: 1 | 110: 1 |
obruitur 801: 4 |
obscenas 452: 6 |
obscenis 841: 9 |
obscenum 520: 1 |
obscuta 129: 4 | 687: 10 |
obscurante 707: 14 |
obscuras 893: 2 |
obscurata 864: 2 |
obscuri 816: 7 |
obscuro 31: 3 | 789: 9 |
obscurum 169: 3 | 782: 2 |
 904: 5 |
obscurus 875: 4 |
obsecrer 663: 7 |
obsecro 767: 10 |
obsequio 690: 10 |
obsequium 686: 6 | 711: 10 |
 809: 10 |
obsecratis 492: 1 |
obessam 476: 6 |
obsc 695: 3 |
obsita 78: 1 |
obsoleta 491: 2 |
obsoleti 189: 2 |
obsomnia 518: 1 | 627: 1 |
 711: 12 |
obstantes 273: 2 | 323: 4 |
 403: 7 | 433: 10 |
obstantia 674: 1 | 787: 6 |
obstare 643: 11 |
obstaret 397: 4 |
obstat 514: 11 | 527: 1 | 695:
 6 |
obstet 509: 7 | 860: 14 |
obstetrix 491: 7 |
obstinatas 295: 3 |
obstipo 690: 9 |
obstitit 255: 5 |
obstrepentis 227: 4 |
obstrepit 360: 7 | 419: 4 |
obtruncat 433: 5 |
obstrictis 16: 2 |
obstringam 654: 1 |
obstructor 767: 10 |
obtruncat 898: 2 |
obtruncat 440: 5 |
obtruncatim 536: 8 |
obtruncat 313: 7 | 574: 15 |
obtorem 863: 7 |
obvius 598: 7 | 698: 2 |
obvolvus 707: 1 |
occasionem 472: 5 |
occat 867: 2 |
occidentis 914: 3 |
occidentis 427: 9 |
occidere 655: 11 | 801: 5 |
occideris 393: 5 |
occidi 799: 11 |
occidis 475: 5 |

occiditis 865: 13 |
occidit penult. brevi 95: 4 |
 107: 5 | 287: 6 | 382: 8
 bis |
occidit penult. long. 650: 9 |
 657: 4 | 914: 11 |
occilla 650: 10 |
occultam 797: 11 |
occultare 312: 2 |
occulto 54: 4 | 732: 3 |
occultum 354: 9 | 765: 15 |
occupa 60: 1 |
occupabitur 481: 4 |
occupare 482: 10 |
occupat 403: 10 | 633: 6 |
 765: 7 | 816: 7 |
occupatam 276: 3 |
occupato 357: 2 |
occupavi 225: 3 |
occupavit 51: 1 | 407: 5 |
occupes 333: 1 |
occupet 197: 7 | 349: 10 |
 755: 1 | 825: 10 |
occupet extremum scabies
 910: 2 |
occupo 592: 5 |
occupuram 451: 12 | 555: 7 |
 597: 4 |
occurit 733: 6 |
occurrit 597: 6 |
occurrunt 561: 5 |
Oceanus 18: 5 | 134: 4 | 386:
 2 |
Oceanus 419: 4 | 484: 7 |
ocior v. ocyor.
ocreatus 659: 8 |
octavam 764: 2 |
Octavius 611: 4 |
octavo 697: 4 |
octavum 166: 5 |
octavus 667: 4 |
octo 652: 2 |
odio multibus nummorum
 856: 5 |
octoginta annos natus 649:
 13 |
octonis 576: 2 |
oculi 753: 12 |
oculis 18: 1 | 124: 1 | 336:
 6 | 526: 2 | 533: 1 | 559:
 7 | 665: 9 | 753: 7 | 821:
 11 | 875: 15 | 888: 14 |
 910: 15 |
oculo 158: 5 | 527: 3 | 687: 7 |
 726: 14 | 789: 8 |
oculos 138: 2 | 196: 3 | 597:
 10 | 685: 5 | 739: 7 | 785:
 11 | 848: 3 |
ocyor 13: 8 | 217: 3 | 236: 6 |
ocyor Euro 217: 4 |
ocyus 162: 2 | 191: 2 | 592:
 8 | 706: 8 | 112: 11 | 788:
 10 |
oderit 264: 11 | 547: 11 |
oderit 35: 2 | 217: 6 |
oderunt 512: 15 | 799: 15 |
 816: 1, 4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

odi 149:1 | 238:1 | 322:1 |
 889:6 |
 odinus 336:5 |
 odio 532:5 | 740:16 | 777:
 2 | 789:9 | 825:1 |
 odio est 787:8 | 839:7 |
 odiffe 626:4 |
 odissi 538:1 | 824:3 |
 odit 615:7 | 731:1 | 761:
 10 | 788:7 | 811:5 | 826:
 829:8 | 833:5 |
 odium 784:4 |
 odor 470:8 | 677:7 |
 odoratus 454:8 |
 odorati 192:9 |
 odoratis 324:2 |
 odoratum 707:14 |
 odore 317:6 |
 odorem 211:3 | 619:7 | 741:
 8 |
 odores 855:9 |
 odoribus 22:2 | 489:9 |
 odorator 40:4 |
 Oenophorum 578:6 |
 Otelli 637:1 |
 Otello 629:1 |
 Ofonium 634:12 |
 Orellus 621:4 |
 offendam 912:5 |
 offendat 768:9 | 903:11 |
 offendat 536:17 |
 offendere 714:8 |
 offenderet 898:8 |
 offendit 620:4 | 630:2 |
 offendunt 905:6 |
 offenduntur 894:8 |
 offensae 478:5 |
 offensu 619:2 |
 offensus 490:13 | 767:3 |
 offer 741:7 |
 offert 730:2 |
 officient 526:8 |
 officiu 702:2 | 764:2 |
 857:11 | 860:11 |
 officina 490:6 |
 officinas 21:3 |
 officio 694:5 |
 officiosa 760:6 |
 officiosus 686:7 |
 officit 523:10 | 596:5 |
 officium 812:5 | 855:4 |
 890:2 | 899:12 | 900:8 |
 officium facio 804:11 |
 ohe 557:9 | 690:13 |
 oleam 768:5 | 831:5 |
 oleas 629:5 |
 olei 629:7 |
 oleis 627:6 |
 olentem 465:2 |
 olenti 520:5 |
 olentis 72:3 |
 oleo 650:1 | 690:3 | 718:
 3 |
 olet 520:2 | 552:6 | 773:
 4 |
 oleum 669:8 | 706:8 |
 olidæ 753:5 |

olim 43:3 | 190:4 | 295:
 1 | 370:1 | 400:1 | 437:
 5 | 475:7 | 508:5 | 534:
 1 | 535:2 | 549:8 | 555:
 8 | 567:7 | 570:3 | 574:
 8, 15 | 576:12 | 585:5 |
 640:7 | 662:3 | 700:5 |
 744:2 | 867:7 | 884:
 2 |
 ollis 679:6 |
 olitoris 812:6 |
 oliva 436:1 |
 olivam 30:2 |
 olivæ 120:2 | 485:1 | 679:
 4 | 796:2 |
 olivetis 211:3 |
 olivo 580:5 | 677:4 | 678:
 7 |
 olivum 35:6 |
 oloribus 352:11 | 363:5 |
 oluerunt 818:5 |
 olus 512:4 | 578:9 | 619:
 9 | 635:4 | 706:4 | 748:
 2 | 804:3 | 867:9 |
 oluscula 699:1 |
 Olympia 728:10 |
 Olympicum 2:2 |
 Olympo 263:4 |
 Olympum 56:2 |
 omasi 794:8 |
 omaso 685:10 |
 omen 343:5 |
 ominatus 305:3 |
 omina 298:13 |
 ominibus 383:13 |
 omisit 733:9 |
 omittis 751:6 | 754:10 |
 omittas 684:9 | 756:9 |
 omittat 876:6 |
 omittit 354:3 | 815:7 |
 omne 9:3 | 241:2 | 255:4 |
 264:12 | 275:2 | 297:9 |
 314:4 | 317:7 | 333:2 |
 378:1 | 426:1 | 428:9 |
 447:10 | 474:8 | 500:
 10 | 516:2 | 609:8 |
 omne tui punctum 903:2 |
 omne quod 702:2 |
 omnem 437:3 | 708:12 |
 881:7 |
 omnem crede diem, &c.
 747:7 |
 omnes 34:1 | 54:5 | 109:
 1 | 138:1 | 162:1 | 172:3 |
 185:3 | 402:1 | 438:6 |
 448:13 | 467:4 | 512:
 14 | 522:5 | 536:2 | 547:
 11, 14 | 566:4 | 573:10 |
 576:8 | 583:1 | 643:3 |
 756:5 | 895:13 |
 omni 159:5 | 430:4 |
 542:3 | 576:10 | 583:13 |
 906:4 |
 omni parte 521:8 |
 omni ex parte beatum nihil
 est 217:7 |
 omnia 18:8 | 75:3 | 378:4 |

513:1 | 518:1 | 528:5 |
 531:6 | 592:4 | 667:8 |
 678:4 | 719:12 | 711:4 |
 omnibus 206:2 | 259:4 |
 383:13 | 530:1 | 582:2 |
 717:5 | 860:11 |
 omnibus annis 761:11 |
 omnino 614:2 | 722:3 |
 omnis 22:8 | 183:4 | 211:
 2 | 287:3 | 360:3 | 371:1 |
 382:9 | 484:2 | 542:5 |
 545:2 | 640:5 | 760:5 |
 797:7 |
 omnis in hoc sum 725:5 |
 omnium 162:1 | 444:3 |
 450:5 |
 onerantibus 601:2 |
 onerata 813:3 |
 onere 578:3 |
 oneret 298:7 |
 oneris 846:5 |
 onus 38:2 | 577:13 | 595:
 4 | 648:8 | 750:4 | 785:
 6 | 806:8 |
 onusta 458:8 |
 onusto 510:4 |
 onustos 577:10 |
 onustum 632:1 |
 onustus 761:8 |
 onyx 411:3 |
 opaca 796:5 |
 opacam 212:5 |
 opaco 261:3 |
 ope 27:8 | 366:2 |
 opella 760:6 |
 opem 842:6 | 909:7 |
 opem ferre 913:10 |
 opera nominat. fing. 713:1 |
 operâ ablat. 784:5 |
 operæ celeris nimium 895:
 9 |
 operæ pretium est 521:7 |
 678:6 | 690:6 | 852:4 |
 operam inanem 911:12 |
 operam perdas 513:5 |
 operata 304:6 | 738:6 |
 opere 904:2 |
 operis 542:5 | 618:11 | 875:
 12 | 884:1 |
 operosa 369:5 |
 operosa 300:2 |
 op-rosiores 244:8 |
 opetta 750:2 |
 aperto 642:6 |
 aperti 182:5 | 525:10 |
 opertum 799:14 |
 operum colores 879:9 |
 operum 585:4 | 694:2 |
 743:2 | 843:1 | 909:2 |
 operum solutis famulis 316:
 3 |
 operum vacuo 615:6 |
 opes 197:1 | 312:3 | 354:
 4 | 381:10 | 700:5 | 743:
 12 | 774:9 | 811:9 | 817:
 11 | 864:8 | 887:15 | 900:
 11 |

INDEX

opibus 252: 9 | 865: 11 |
 opibus integris 634: 13 |
 opifex 347: 10 | 542: 6 |
 opima 466: 11 |
 opimæ 30: 6 |
 opimas 118: 3 |
 opimis 711: 9 | 740: 12 |
 Opimius 651: 3 |
 opimum 847: 7 |
 opimus 381: 1 |
 opinor 535: 9 | 582: 1 | 802:
 2 | 857: 7 |
 opis 524: 11 | 770: 9 |
 oportet 571: 6 | 698: 3 | 740:
 4 | 772: 8 |
 oppedere 798: 3 |
 oppertor 741: 10 |
 oppida 213: 2 | 540: 1 | 828:
 6 | 908: 2 |
 oppidi 5: 3 |
 oppidis 261: 5 | 348: 2 |
 Oppidulo 653: 2 |
 oppidulo 667: 2 |
 oppidum 447: 10 |
 opponat 440: 3 |
 opponite 637: 4 |
 oppono 598: 10 |
 oppositis 47: 3 | 342: 8 |
 690: 12 |
 oppressa 619: 1 |
 oppræssit 622: 5 |
 oppræssu 651: 6 |
 opprimeret 513: 14 |
 opprobra 554: 16 | 771: 2 |
 794: 4 | 843: 5 |
 opprobriis 712: 2 | 621: 1 |
 799: 1 |
 opprobrio 576: 11 |
 opprobrium 198: 4 | 337: 3 |
 410: 1 |
 optaret 577: 10 |
 optatum 512: 9 |
 optas 541: 10 | 706: 2 | 728:
 7 | 788: 2 |
 optat 493: 9, 9, 10 | 663:
 2 | 730: 8 | 90: 2 bis |
 optatam 909: 8 |
 optatis 398: 1 |
 optatum 418: 6 |
 optet 740: 1 |
 optima 526: 1 | 672: 8 |
 831: 3 |
 optime vocat. 383: 1 | 614:
 8 | 796: 1 |
 optimum 614: 3 |
 optimus 536: 12 | 542: 3, 5 |
 513: 5 | 559: 4 | 574: 15 |
 611: 4 |
 optivo 863: 3 |
 opto 855: 6 |
 opulenta 73: 4 |
 opulenter 796: 2 |
 opulentior 332: 5 |
 Opuntia 103: 4 |
 opus 29 | 4 | 148: 3 | 499:
 8 | 564: 9 | 593: 10 | 613:
 2 | 662: 2 | 726: 7 | 744:

72 | 756: 9 | 788: 16 | 813:
 6 | 854: 3 | 862: 5 | 877:
 13 |
 opus est 65: 7 | 511: 2 |
 592: 5 | 601: 1, 3 | 614:
 4 | 702: 9 |
 opus fit 510: 11 |
 opuscula 746: 3 | 821: 12 |
 ora 35: 5 | 442: 3 | 443:
 3 | 457: 3 | 559: 1 | 618:
 12 | 743: 5 | 849: 4 | 897:
 1 |
 ora oræ 153: 8 | 304: 4 |
 orabant 697: 1 |
 orabat 665: 8 | 696: 4 |
 orabit 688: 8 | 783: 1 |
 oræ 100: 4 | 188: 3 | 793:
 3 |
 orare 817: 10 |
 oras 141: 4 | 254: 7 | 416:
 1 |
 orat 118: 2 |
 oratus 653: 10 | 786: 1 |
 orbe 732: 6 |
 orbem 56: 1 | 782: 2 | 833:
 7 |
 orbem totam 854: 8 |
 Orbi 867: 1 |
 Orbium 836: 6 |
 orbis substant. 134: 9 | 250:
 6 | 350: 15 | 498: 5 |
 orbum 770: 8 |
 orca 679: 1 |
 Orca 161: 9 | 228: 5, 9 |
 Orco 108: 3 | 297: 3 | 363:
 8 | 687: 1 |
 Orcum 265: 7 | 349: 6 |
 Orcus 868: 4 |
 ordinaret 488: 4 |
 ordinatis 149: 2 |
 ordinat 407: 4 |
 ordine 549: 9 | 646: 6 |
 733: 10 | 821: 6 |
 ordinem 421: 6 |
 ordinet 240: 4 |
 ordinibus 253: 7 |
 ordinis 876: 4 |
 orditur 885: 8 |
 ordo 876: 3 |
 Ore 234: 3 | 251: 3 | 296: 6 |
 340: 7 | 366: 8 | 445: 1 |
 446: 1 | 447: 1 | 509:
 1 | 700: 11 | 733: 1 | 774:
 11 |
 ore rotundo loqui 901: 5 |
 ore timido delinquit 880: 5 |
 Oræste 650: 9, 13 | 882:
 10 |
 oret 890: 9 |
 orichalco 890: 11 |
 Oricum 282: 1 |
 orientia 842: 2 |
 orientis 55: 9 | 242: 4 | 357:
 2 |
 originem 314: 5 |
 origines 419: 1 |
 Originis nomina proprium 523:

4 |
 Orion 203: 4 | 265: 3 | 346:
 9 | 465: 10 | 477: 7 |
 Orionis 109: 7 |
 oris ab ora 50: 1 | 55: 9 |
 185: 1 | 742: 1 |
 oris ab os 564: 6 |
 oritur 561: 3 | 699: 8 |
 oriturum 829: 3 |
 oriuntur 675: 1 |
 orizæ v. orizæ.
 ornat 635: 9 |
 ornamenta 912: 2 |
 ornare 139: 2 |
 ornat 485: 2 |
 ornaum 353: 3 |
 ornatur 858: 7 |
 ornatus 398: 4 |
 ornes 821: 3 | 827: 2 |
 orni 39: 5 | 185: 5 |
 Ornithi 290: 5 |
 orno 349: 14 |
 oro 34: 2 | 487: 2 | 535: 3 |
 671: 3 | 692: 4 | 693: 4 |
 Orpheæ 50: 4 |
 Orpheo 95: 8 |
 Orpheus 907: 4 |
 oria 279: 3 |
 orre 55: 4 | 383: 1 |
 orri 390: 2 | 423: 5 | 563:
 8 | 575: 19 |
 orto 840: 6 |
 ortos 570: 9 |
 ortu 346: 3 | 868: 11 |
 ortum 371: 8 | 422: 6 | 829:
 3 |
 ortus 754: 2 |
 oryzæ 652: 1 |
 os oris 548: 6 | 588: 8 |
 842: 8 |
 Osi 563: 7 |
 officium 346: 2 |
 oscula 58: 10 | 136: 3 | 197:
 4 |
 osculum 271: 3 |
 Osirum 508: 6 |
 ossa 446: 1 | 481: 7 | 489:
 8 | 588: 8 | 708: 2 |
 ossibus 110: 5 | 583: 2 |
 ostendat 750: 10 |
 ostendere 8: 6: 2 | 900: 4 |
 ostendit 373: 5 | 690: 7 |
 oste di 527: 5 | 821: 2 |
 824: 4 |
 ostendit 889: 6 |
 ostendit 554: 10 | 525: 8 |
 ostentare 566: 6 |
 ostia 506: 9 | 626: 11 |
 ostia 624: 1 | 675: 11 |
 ostro 354: 7 | 773: 11 | 895:
 1 |
 Othone 443: 2 |
 ori 555: 0 |
 otia 508: 11 | 712: 6 | 763:
 2 | 890: 8 |
 otto 63: 1 |
 otior 581: 4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

otiosa 447: 9 |
otioso 317: 9 |
otium 5: 3 | 214: 1, 2 | 215:
1 | 422: 9 | 427: 3 | 489:
10 |
ova 445: 9 | 867: 4 |
ovans 611: 7 |
oves 452: 6 | 436: 6 | 767:
1 |
ovibus 171: 8 |
ovile 485: 7 |
ovilla 376: 5 |
ovis 627: 5 | 671: 10 |
ovium 410: 4 | 655: 10 |
ovo 530: 6 | 615: 10 | 677:
10 | 885: 8 |

P.

Pacantur 739: 14 |
pacatum 384: 5 |
pace 376: 5 | 634: 11 |
pacem 270: 15 | 842: 9 |
paces 743: 4 | 839: 8 |
Pacori 275: 5 |
pacies 233: 4 | 617: 6 | 854:
9 |
pacifici 358: 2 |
pacifi 252: 3 |
pacto 582: 1 | 590: 4 | 651:
9 | 800: 4 |
Pactolus 478: 10 |
Pacuvius 833: 7 |
Padus 483: 2 |
penē v. penē.
petum 535: 1 |
pagi 198: 4 |
pagos 728: 9 |
pagus 317: 10 | 817: 4 |
Palæstæ 41: 4 |
palam 388: 4 | 469: 1 | 525:
9 | 889: 4 |
palantes 643: 5 |
Palatinas 502: 5 |
Palatinus 744: 1 |
palato 664: 7 | 672: 6 |
860: 5 |
palatum 624: 4 | 676: 8 |
717: 3 |
palea 701: 1 |
Palinurus 260: 7 |
palla 450: 1 | 526: 10 | 588:
9 |
Palladis 27: 8 | 29: 4 | 264:
1 |
pallæ 897: 2 |
Pallas 51: 2 | 63: 9 | 466:
3 |
pallērem 820: 6 |
pallēscere 729: 11 |
pallēcet 910: 14 |
pallet 646: 3 | 760: 5 |
pallida 529: 6 |
pallida mors 22: 1 |
pallidus 631: 5 |
pallor 293: 3 | 457: 3 | 646:

6 | 588: 11 | 716: 11 |
palluit 347: 8 |
palma 368: 2 | 680: 10 |
847: 7 |
palmaque nobilis 3: 2 |
palmæ 729: 1 |
palmam 323: 11 |
palmetis 868: 10 |
palpere 615: 4 |
paludes 345: 1 |
palumbes 259: 3 | 721: 9 |
palus 877: 13 |
palustres 558: 2 | 748: 4 |
pampino 341: 9 | 398: 4 |
Panati 114: 9 |
pandat 624: 6 |
pane 772: 7 |
pane secundo 841: 5 |
panges 812: 10 |
pango 910: 1 |
panis 510: 4 | 512: 4 | 567:
4 | 623: 3 | 719: 16 |
panno 133: 3 | 805: 4 |
pannos 491: 7 |
pannum 806: 1 |
pannus 874: 6 |
Pantolabus 587: 3 |
Pantolaum 615: 6 |
panthera 849: 3 |
Panthoiden 108: 3 |
Pantilius 610: 9 |
papaver 905: 5 |
Paphi 115: 2 |
Paphon 352: 10 |
par 583: 10 | 669: 7 | 719:
14 | 751: 1 |
par est 793: 12 |
par impar 661: 4 |
par nobile fratrum 660: 9 |
parabat 139: 7 | 557: 7 |
parabilem 528: 9 |
parabo 450: 13 | 817: 11 |
parare 869: 10 |
pararet 273: 1 |
pararis 650: 5 |
paras 113: 2 | 639: 7 | 744:
8 |
parasitæ 526: 9 |
parasitis 846: 8 |
parasset 553: 8 |
parasti 640: 2 | 866: 7 |
parat 64: 1 | 737: 7 |
parata 454: 10 |
parati 220: 8 | 847: 10 |
paratis 121: 1 | 653: 1 |
paratum 648: 4 | 761: 12 |
paratus 426: 1 | 490: 9 |
paravero 429: 4 |
parca 313: 8 | 689: 12 |
Parca 219: 1 |
Parcæ 171: 7 | 474: 5 | 498:
8 |
parcas 293: 6 | 669: 13 |
parce 110: 2 | 178: 3 | 230:
6, 7 | 238: 8 | 362: 2 |
488: 1 |
parce 553: 7 | 877: 1 |

parent 290: 3, 7 |
parentes 321: 10 |
parentis 601: 5 |
parcere 512: 2 | 554: 15 |
789: 1 |
parcet 547: 13 | 761: 1 |
parci 183: 9 |
Parcis 221: 2 |
parcis verb. 352: 3 |
parcit 246: 11 | 629: 6 |
parcite 305: 4 |
parcius 97: 1 | 535: 5 | 636:
4 | 763: 4 |
parco 532: 3 |
parcus 127: 1 | 629: 10 |
649: 9 | 749: 9 | 869:
8 |
parebit 628: 5 |
parem 27: 9 | 95: 3 | 415:
1 | 463: 3 | 478: 4 |
parens 203: 2 | 293: 1 | 900:
7 |
parens particip. à pareo 712:
5 |
parent à paro 355: 8 |
parent à pareo 648: 2 |
parente 32: 6 | 570: 6 | 650:
10 |
parentem 42: 2 | 297: 8 |
parentem à pareo 513: 6 |
825: 7 |
parentes 165: 2 | 186: 3 |
452: 9 | 577: 5, 9 |
parentibus 279: 3 | 481: 2 |
parentis 50: 9 | 198: 5 | 232:
5 | 437: 5 | 517: 5 |
parentium 335: 5 |
parentium II: 3 | 235: 6 |
280: 9 |
parentur 900: 1 |
parere 837: 9 |
pareret 564: 9 |
pares nom. 541: 5 |
paret à paro, as 512: 12 |
657: 8 bis | 664: 4 |
816: 12 |
paret à pareo 709: 10 | 741:
1 |
pari 751: 2 |
paria 538: 11 | 647: 1 |
paribus colludere 887: 7 |
Paridis 254: 1 | 736: 1 |
paries 24: 6 | 342: 4 | 639:
2 | 815: 12 |
Pario 80: 4 |
Parios 820: 11 |
Paris 736: 5 |
pariter 133: 9 | 772: 1 | 813:
5 | 858: 4 | 903: 3 |
Parmenias 746: 3 |
parmula 175: 5 |
parochi 562: 2 | 717: 1 |
paræ 343: 5 |
Parrhasius 394: 6 |
parriidæ 353: 8 |
pars 221: 4 | 360: 3 | 370:
10 | 382: 1 | 484: 3 | 500:

INDEX

3 | 577: 4 | 613: 3 | 755: 4 |
 pars hominum 703: 6 | 731: 6 |
 pars maxima 646: 7 | 875: 2 |
 pars multa 704: 1 |
 bona pars 511: 4 |
 parte 58: 11 | 65: 12 | 110: 2 | 217: 8 | 253: 10 | 255: 7 | 521: 8 | 538: 7 | 594: 7 |
 parte ab omni nihil beatum 217: 8 |
 partem 5: 7 | 103: 4 | 220: 1. 434: 4 | 630: 3 | 727: 7 | 56: 5 |
 partes 11: 9 | 311: 10 | 810: 3 | 846: 6 | 888: 10 | 890: 2 | 900: 9 |
 Partiti 200: 2 | 614: 11 |
 Partitis 683: 3 | 840: 6 | 814: 10 |
 Parthorum 421: 4 | 456: 7 | 813: 13 |
 Parthos 55: 7 | 245: 3 |
 Parthum 81: 2 | 384: 11 |
 Parthus 200: 2 |
 partibus 114: 4 | 507: 8 | 643: 7 |
 particulam 69: 4 | 111: 1 | 632: 3 |
 partis *substans*. 691: 2 |
 partita 689: 15 |
 partitur 814: 3 |
 parto 513: 9 |
 partubus 444: 5 |
 partum *particip.* 623: 5 |
 partum 718: 2 |
 partomeius 491: 6 |
 parturit 31: 4 | 384: 12 |
 parturient montes 884: 5 |
 partus 265: 6 | 497: 7 |
 parva 107: 1 | 218: 5 | 313: 3 | 420: 7 | 544: 6 | 870: 2 |
 parvas 5-6: 13 |
 parvi 474: 2 | 518: 2 | 744: 12 |
 parvis 257: 6 | 317: 1 | 761: 7 | 764: 13 | 806: 9 | 842: 7 | 868: 5 |
 parvum 56: 3 | 117: 2 | 227: 6 | 365: 7 | 428: 2 | 456: 2 | 697: 9 | 863: 13 | 903: 12 | 912: 2 |
 parvo 215: 8 | 354: 6 | 510: 9 | 621: 3 | 624: 10 | 707: 8 | 774: 14 | 806: 9 | 815: 3 | 826: 5 |
 parvo beati 842: 11 |
 parvo 652: 2 | 711: 12 |
 parvos 211: 4 | 331: 8 |
 parvula 508: 13 | 795: 5 | 811: 9 |
 parvum 341: 6 | 744: 5 | 847: 5 | 854: 11 |

parvum parva decent 763: 10 |
 parvum nil sapias 731: 7 |
 parvus 369: 5 | 411: 3 | 535: 1 | 634: 12 | 891: 4 |
 pascat 793: 1 | 196: 2 | 805: 6 |
 pascendi 578: 1 |
 pascere 349: 12 | 642: 4 | 807: 6 |
 pascet 799: 11 | 825: 4 |
 pascet 812: 5 |
 pascit 807: 9 |
 pascit 867: 1 |
 pascitur 331: 2 | 745: 7 |
 pascio 699: 4 |
 pascua 428: 14 |
 pascuis 312: 11 | 377: 2 |
 pascunt 120: 2 |
 pascitis 716: 5 |
 pasci 33: 2 |
 pascim 643: 4 | 840: 11 |
 pascio 588: 10 |
 pascia 762: 8 |
 pascis 436: 6 |
 pascillos 520: 2 | 552: 6 |
 pascit 62: 4 | 355: 1 |
 pascitem 564: 8 |
 pascitibus 454: 4 |
 pascium 518: 6 | 721: 6 |
 Pascius 264: 8 |
 pascat 616: 5 |
 pascetur 418: 3 |
 patella 748: 2 |
 patens 309: 7 |
 patentem 865: 10 |
 patenti 214: 1 |
 pater 8: 2 | 13: 10 | 16: 1 | 55: 3 | 76: 3 | 94: 3 | 251: 4 | 298: 7 | 336: 1 | 348: 2 | 349: 13 | 354: 9 | 357: 2 | 388: 9 | 412: 11 | 493: 7 | 519: 4 | 534: 9 | 535: 1 | 541: 10 | 548: 11 | 549: 4 | 715: 5 | 574: 2 | 575: 17 | 581: 7 | 614: 8 | 623: 12 | 757: 4 | 760: 5 | 894: 8 |
 pater Aniromedæ 314: 9 |
 pater cœnæ 714: 2 |
 pater domus 701: 1 |
 pater & juvenes pater digni 875: 2 |
 patera 82: 1 | 118: 2 | 579: 5 |
 patetas 394: 1 |
 patetis *nomen* 385: 8 |
 pateris 798: 7 |
 paternâ 430: 3 | 805: 4 |
 paternâ voce 904: 8 |
 paterni 84: 3 | 155: 5 | 859: 8 |
 paternis 491: 2 | 654: 5 | 793: 13 |
 paternio 114: 5 | 814: 2 |
 paternos 228: 1 |
 paternum 215: 8 | 785: 2 |

798: 14 |
 paternus 378: 9 | 570: 2 |
 pater 290: 11 | 625: 3 |
 pati 5: 5 | 47: 1 | 245: 5 | 337: 4 | 403: 13 | 793: 4 | 801: 10 |
 patiat 253: 7 | 290: 6 | 402: 7 | 543: 8 | 550: 11 |
 patiens 13: 3 | 30: 5 | 35: 2 | 294: 2 | 686: 2 | 895: 5 |
 patientem 701: 4 | 727: 12 |
 patienter 804: 3 | 896: 4 |
 patientia 06: 5 | 805: 4 |
 patientis 763: 6 |
 patimur 19: 11 |
 patina 718: 1 |
 patinæ 633: 6 |
 patinam 557: 7 | 719: 3 | 720: 3 |
 patius 794: 8 |
 patitur 80: 8 |
 patitur 161: 1 | 811: 9 |
 patre 65: 10 | 524: 9 | 563: 6 | 570: 5 | 572: 2 | 573: 2 | 9174: 6 | 71574: 6 | 71575: 4 | 10: 2 | 764: 9 |
 patrem 12: 2 |
 patres 273: 1 | 381: 5 | 586: 5 | 837: 6 | 840: 3 |
 patria 246: 9 | 319: 2 | 384: 2 | 403: 16 | 578: 9 |
 patrias 216: 5 | 383: 5 | 500: 4 | 602: 7 | 634: 5 | 744: 13 | 900: 6 |
 patriam 277: 4 | 553: 10 |
 patribus 390: 2 | 519: 1 |
 patris 174: 4 | 603: 9 |
 patrimonii 647: 5 | 658: 11 |
 patrio 4: 6 | 655: 9 |
 patrios 349: 5 | 683: 1 | 914: 7 |
 patris 333: 8 | 623: 11 | 550: 5 | 577: 3 | 603: 7 | 846: 7 | 906: 8 |
 patrium 522: 5 | 877: 5 |
 patris 376: 11 |
 patrone 767: 7 |
 patrono 764: 9 |
 patronæ 209: 3 |
 patronum 379: 1 | 383: 3 | 415: 6 | 423: 10 | 497: 11 | 509: 4 |
 patronum 638: 8 |
 patronus 581: 7 | 647: 3 |
 patrum 6-6: 8 | 16: 5 |
 patule aures 814: 12 |
 patulas 861: 7 |
 patulis 67: 2 |
 patulum 885: 7 |
 paucâ 191: 5 | 210: 1 | 548: 1 | 575: 2 | 7193: 2 | 877: 3 |
 paucis 532: 3 | 567: 4 | 575: 11 | 610: 5 | 649: 15 | 824: 4 | 903: 10 |
 paucos 501: 1 |
 paucorum 312: 5 | 595: 9 |
 paves

VOCABULORUM OMNIUM.

pavas 708: 14 |
 paveat 384: 11 |
 paventem 177: 2 | 376: 5 |
 paventis 420: 1 |
 pavet 471: 6 |
 Pavidā 10: 1 |
 Pavidam 92: 2 |
 Pavidī 702: 6 |
 Pavidum 309: 6 | 435: 13 |
 Pavidus 5: 1 |
 Pavimentum 209: 3 |
 Pavit 705: 4 |
 Paulatim 832: 10 | 867: 5 |
 Pauli 763: 5 |
 Paulō 533: 5 | 535: 6 | 597: 4 | 663: 8 | 804: 1 | 815: 9 | 895: 3 |
 Paulō plus 519: 1 |
 Paulum 53: 1 |
 Paulum 148: 6 | 296: 8 | 402: 4 | 537: 11 | 691: 5 | 692: 3 | 794: 8 | 893: 6 | 905: 8 |
 Paulus 574: 2 |
 Pavone 624: 3 |
 Pavonem 528: 6 |
 Pavor 753: 3 | 816: 11 |
 Pavore 452: 4 | 708: 2 |
 Pauper 131: 1 | 161: 7 | 360: 8 | 575: 17 | 651: 3 | 684: 3 | 713: 2 | 780: 4 | 857: 2 | 880: 7 |
 pauperem a 807: 5 |
 paupere 700: 6 | 774: 5 | 910: 8 |
 pauperem 226: 2 | 229: 2 |
 pauperet 685: 6 |
 pauperi 228: 8 | 127: 6 |
 pauperibus 726: 11 |
 pauperiem 5: 5 | 76: 2 | 245: 1 | 357: 14 | 403: 13 | 513: 8 | 647: 7 | 683: 6 | 728: 6 | 774: 12 |
 pauperies 313: 1 | 337: 3 | 627: 5 | 710: 2 | 869: 13 |
 pauperiorum 514: 9 |
 pauperis 307: 5 | 468: 6 |
 pauperissimus 512: 9 |
 paupertas 54: 2 | 859: 9 |
 paupertate 750: 6 | 807: 2 |
 paupertatis 811: 4 |
 pauperum 22: 1 | 235: 5 | 354: 6 | 491: 5 |
 Pauſuca 711: 1 |
 Pax 501: 9 | 664: 1 |
 peccantis 708: 7 | 825: 1 |
 peccare 283: 6 | 335: 8 | 799: 15 | 829: 9 | 890: 6 |
 peccas 104: 4 | 711: 2 |
 peccat 705: 6 | 712: 3 | 835: 4 | 903: 13 |
 peccata 538: 11 | 815: 5 | 895: 14 |
 peccati 708: 5 |
 peccatis 537: 2 | 541: 2 | 800: 10 |
 peccatum 527: 11 | 671: 2 |

Horat.

peccatur 737: 2 |
 peccavero 543: 7 |
 peccem 828: 1 |
 pecces 533: 12 | 784: 4 |
 peccet 126: 1 | 346: 11 | 540: 11 | 725: 3 |
 peccore 478: 9 | 635: 2 |
 peccori 303: 3 | 477: 7 | 486: 9 |
 peccoris 498: 12 | 790: 1 |
 pecces 64: 3 |
 Pecti 467: 1 |
 pectinibus 675: 2 |
 pectora 379: 5 | 416: 13 | 445: 4 | 473: 8 | 637: 4 |
 pectore 230: 5 | 427: 10 | 527: 10 | 573: 11 | 575: 10 | 681: 7 | 721: 8 | 741: 7 | 746: 6 | 902: 8 |
 pectoris 70: 2 |
 pectus 16: 8 | 190: 2 | 196: 4 | 489: 14 | 491: 5 | 494: 2 | 727: 5 | 841: 10 | 850: 10 | 870: 7 |
 pecculi 902: 1 |
 pecunia 441: 3 | 729: 3 | 775: 3 | 781: 2 | 795: 9 |
 pecunia donat & genus, & formam, &c. 755: 6 |
 pecuniae 403: 2 |
 pecuniam 311: 3 | 339: 1 | 437: 3 |
 pecus 9: 3 | 20: 3 | 317: 7 | 356: 7 | 410: 5 | 428: 13 | 434: 10 | 539: 3 | 656: 4 | 683: 4 | 693: 5 | 781: 4 | 796: 10 | 801: 11 |
 Pedacia 590: 3 |
 pedana 746: 2 |
 pede 21: 2 | 22: 1 | 132: 3 | 138: 5 | 249: 3 | 301: 2 | 318: 4 | 323: 11 | 340: 10 | 364: 11 | 469: 3 | 485: 4 | 525: 12 | 526: 4 | 527: 3 | 529: 9 | 533: 8 | 548: 10 | 573: 6 | 599: 2 | 605: 6 | 635: 4 | 669: 1 | 774: 16 | 910: 15 |
 pede certo 837: 8 |
 pede fausto 858: 12 |
 pedem 196: 5 | 390: 5 | 476: 4 | 486: 6 | 879: 3 |
 pedem proferre 884: 1 |
 pedes 234: 3 | 298: 11 | 482: 7 | 488: 9 | 587: 4 | 641: 2 | 712: 2 |
 pedestri mula 693: 8 |
 pedestri sermone 880: 6 |
 pedestribus 195: 5 |
 pedibus 545: 3 | 588: 10 | 608: 5 | 780: 5 |
 pedibus claudere verba 615: 12 |
 pedisfque 831: 12 |
 pedius 12: 10 |
 pedum 848: 5 |

Pedius 603: 8 |
 pedum 137: 2 |
 Pegafus 105: 3 | 408: 5 |
 pelierati 181: 1 |
 Pejor 280: 9 | 568: 3 | 722: 4 |
 pejora 33: 2 |
 pejoribus ortus 754: 2 |
 pejus 753: 6 |
 pelius 403: 14 | 519: 6 | 805: 9 |
 pelago 17: 1 |
 pelagus 131: 4 |
 Pelica 233: 4 |
 Pelicida 26: 5 |
 Peliden 736: 7 |
 Pelicu 831: 3 |
 Pelicus 880: 7 |
 Pelignas 493: 2 |
 Pelignis 320: 4 |
 Pelion 263: 4 |
 pelle 489: 8 | 572: 2 | 799: 8 |
 pellebat 774: 8 |
 pellem 618: 12 | 741: 5 |
 pelent 674: 1 |
 pelente 192: 1 |
 pelles 236: 3 |
 pellex 350: 6 |
 peli 527: 10 |
 pellibus 489: 1 | 573: 1 |
 pellice 293: 4 |
 pellicem 419: 3 | 449: 5 |
 pelliculam 685: 8 |
 pellicum 450: 6 |
 pellic 156: 6 | 643: 5 | 842: 8 |
 pellice 33: 3 |
 pellicis 171: 8 |
 pellicur 228: 1 |
 Pelopis 27: 1 | 107: 5 | 203: 2 | 493: 7 |
 Peloris 674: 5 |
 Penates 165: 3 | 304: 3 | 332: 3 | 349: 5 | 653: 10 | 683: 1 | 767: 9 |
 pendentia 667: 7 |
 pendentis 734: 3 | 857: 5 |
 pender 241: 4 | 321: 9 | 545: 2 |
 pendis non magni 681: 10 |
 pendulum 349: 15 |
 pendulus 817: 9 |
 penē 200: 5 | 276: 3 | 283: 4 | 407: 2 | 527: 1 | 565: 8 | 770: 7 | 833: 5 | 837: 6 | 894: 5 |
 Penelope 689: 14 |
 Penelopem 71: 8 | 292: 6 | 689: 9 |
 Penelopes 738: 5 |
 penes 664: 6 | 878: 7 |
 penetratia 199: 1 | 864: 1 |
 penetratibus 378: 8 |
 penitus 58: 3 | 86: 3 | 337: 3 | 815: 8 |
 penna 155: 6 | 215: 2 | 248: 2 |

LLL III

INDEX

pennas 357: 12 | 326: 3 |
 pennis 19: 7 | 366: 3 | 359: 8 |
 pensantur 831: 3 |
 pensilis 635: 8 |
 pensum 350: 4 |
 Penthei 211: 5 |
 Pentheu 801: 9 |
 penula 778: 2 |
 penuria 513: 13 |
 penus 801: 8 |
 pepedi 591: 2 |
 pepetci 298: 8 |
 pepercit 135: 1 |
 peperit 159: 1 | 253: 3 |
 pepulere 701: 11 | 845: 1 |
 pepulisse 318: 3 |
 pepulit 416: 11 |
 per 19: 11 | 26: 6 | 34: 1 |
 43: 4 | 62: 4 | 89: 1, 2 |
 207: 2 | 232: 5 | 258: 6 |
 381: 9 bis | 403: 7 | 487: 2, 3, 4 | &c.
 per apertum 301: 4 |
 per arduum 232: 5 |
 per carmina 908: 6 |
 per dies festos 159: 6 |
 per genium dextramque, &c. 767: 9 |
 per hostes 177: 1 |
 per imbrem 635: 6 |
 per mare, per saxa, per ignes 728: 6 |
 per medias cades 246: 8 |
 per medium frigus 791: 5 |
 per te 904: 9 |
 per totum hoc tempus 697: 11 |
 per vitium nefas 18: 9 |
 per vacuum 820: 9 |
 per vias 195: 7 |
 per vim 305: 7 | 740: 16 | 865: 15 |
 per undas 482: 7 |
 peractas 671: 7 |
 peract's 418: 6 | 498: 10 |
 peractum 577: 8 |
 perago da 603: 6 |
 peraget 673: 1 |
 peragunt 701: 12 |
 perambolabis 490: 12 |
 perambulat 384: 3 |
 perambu et 817: 4 |
 percipiant 902: 7 |
 percontabere v. percun-
 daber.
 percontabirur 826: 8 |
 percontare 769: 5 |
 percontatorem 814: 11 |
 percontaris 517: 5 | vide &c.
 percuncleris.
 percontor 603: 5 |
 percussae 457: 4 |
 percussam 467: 3 |
 percundabere 816: 8 |
 percundabatur v. perconta-
 batur.

percunctare v. percontare.
 percuncleris 796: 1 |
 percunclor 578: 9 |
 percurram 508: 4 |
 percurrat 846: 9 |
 percurre 687: 7 |
 percurrisse 107: 4 |
 percussa 665: 1 |
 percussit 30: 6 |
 percussio 605: 6 |
 percussi 664: 6 |
 perdam 429: 6 |
 perdare 614: 3 | 685: 7 |
 755: 2 |
 perdas operam 513: 5 |
 perdemus 481: 3 |
 perdenda 838: 1 |
 perdent 677: 8 |
 perdere 35: 1 | 297: 6 | 480: 1 | 553: 11 | 588: 6 | 595: 2 |
 perdiderat 858: 3 |
 perdidit 801: 3 | 843: 15 |
 perdit 693: 9 |
 perditior 518: 7 |
 perditur 698: 10 |
 perdoce 729: 5 |
 perduci 689: 10 |
 perdunt 677: 8 |
 percamne 652: 3 |
 percam male 614: 2 |
 percant 529: 10 |
 percas 642: 11 |
 percat 103: 6 | 256: 7 | 617: 5 |
 peredit 265: 7 |
 peregre 577: 16 | 781: 5 |
 peregrina 252: 1 | 624: 2 |
 peregrinae 850: 3 |
 peregrinum 808: 8 |
 perennes 793: 2 |
 perennis 359: 1 |
 peretro 578: 10 |
 pereunte 97: 7 |
 pereuntes 614: 10 |
 pereuntis 297: 1 |
 perfacile 567: 3 |
 perfectus 449: 1 |
 perfectos 832: 1 |
 perfectum 610: 1 | 898: 12 |
 perfer 287: 3 |
 perferre 629: 7 | 785: 1 | 793: 4 | 801: 10 |
 perfert 806: 10 |
 perficit 812: 3 |
 perfida 282: 9 |
 perfidus 270: 10 | 461: 4 |
 perfidum 182: 2 | 220: 5 | 310: 7 |
 perfilius 62: 5 | 380: 9 |
 508: 9 | 882: 10 |
 perfluit, al. praefluit.
 perfluunt 373: 6 |
 perfundat 677: 4 |
 perfundi 473: 7 |
 perfundit 710: 9 |
 perfusus 23: 2 | 585: 1 |

Pergama 164: 6 |
 perges 681: 6 |
 pergis 513: 17 |
 pergit 226: 8 |
 perhorrescit 199: 10 |
 perhorru 311: 4 |
 peribunt 878: 3 |
 pericla 521: 10 |
 pericli 719: 5 |
 periclo 322: 8 |
 periculum 709: 4 |
 pericula 815: 11 | 842: 8 |
 periculosa 148: 3 |
 periculum 195: 3 | 341: 7 | 426: 1 |
 periere 767: 1 |
 perierunt 540: 4 |
 perisse 837: 5 |
 Perilli 645: 7 |
 perire 141: 2 | 403: 16 | 451: 11 | 708: 14 | 914: 2 |
 perirent 11: 2 | 69: 9 |
 periret 269: 4 | 456: 8 | 647: 8 |
 periscelidum 808: 2 |
 peritis 871: 3 |
 peritura 377: 4 | 589: 5 |
 peritus 237: 3 | 506: 8 |
 peritura 133: 7 | 252: 8 | 338: 8 |
 perjurans 650: 3 |
 perjurum 297: 8 |
 perurus 652: 10 | 683: 12 |
 perucidior 78: 5 |
 perluor 791: 4 |
 permagna 582: 3 |
 permixerunt l. i. Sat. 2.
 permisi 375: 6 |
 permisso 832: 9 |
 permillum 691: 7 |
 permittas 657: 2 |
 permittus 5: 11 |
 permittant 541: 8 |
 permittite 39: 2 |
 permitto 655: 3 |
 permolare 521: 5 |
 permulceat 798: 3 |
 permulta 552: 11 | 564: 7 |
 permutare 107: 2 |
 permutem 244: 7 |
 permutet 867: 15 |
 perna 678: 3 |
 pernae 635: 4 |
 perniciem 198: 4 | 269: 3 | 555: 1 |
 p. nictis 704: 5 |
 perniciosus 711: 10 |
 pernicis 474: 7 |
 pernix 837: 13 |
 pernotere 678: 6 |
 perpaucis 546: 7 |
 per per 18: 8 |
 perperuo 30: 1 |
 perperuos 31: 5 |
 perperuum 58: 9 |
 perperuus 94: 5 | 868: 1 |

VOCABULORUM OMNIUM.

perprimat 484: 4	petendis 524: 12 540: 10	Phrygum 66: 4
petrarō 687: 2	petens 452: 5	Phryne 476: 8
petrum pete 310: 2	petenti 682: 3	Pichius 386: 6
petrum pet 773: 10	petentibus 313: 6	Phylli 405: 5
petrupt 19: 8	peteter 126: 5 530: 5	Phyllidis 165: 2
Perſæ 11: 2 423: 4	petes 526: 7	pia 325: 3 618: 2 811: 6
Perſæ pete 476: 3 525: 6	petet 168: 6 321: 3 617: 1	piabant 843: 2
ſ31: 3 903: 8	petiſſe 304: 2	Piacula 112: 3 1727: 8
Perſarum 289: 4	petit 733: 9 839: 6	piæ 486: 1
Perſas 88: 3	Perilli 552: 8 603: 6	pios 44: 4
perſcribere 549: 5	petimus 19: 10 779: 4	pice 286: 4
perſequar 592: 15	874: 2	Picenis 664: 5 679: 5
perſequemur 427: 3	petis 407: 5 454: 2 779: 4 860: 7	Pida 624: 6 711: 4 839: 3
perſequitur 246: 10	petit 226: 3 322: 6 464: 5 618: 3 677: 11 777: 7 807: 1 899: 4	pidæ 740: 7
perſequor 93: 4	petita 444: 10 603: 9	pidæ 61: 5 512: 2
Perſi 583: 10	petitæ 712: 1	pidor 873: 1
Perſicos 143: 1	petitis 635: 7 767: 11	Pictoribus 873: 9
perſimilem 873: 7	petitor 240: 6	pictura 904: 3
Perſis 267: 3	petitu 554: 3	picus 346: 6
Perſius 582: 13 583: 13 585: 2	petitum 551: 5	Picti 374: 7
perſona 890: 1	petitus 468: 4 524: 3	Pictia 293: 4
perſonæ 897: 2 900: 10	petiverit 455: 1	Pictides 396: 6
perſonam 523: 9 805: 8 883: 1	peto 311: 9	Pictis modis 909: 1
perſonatus 549: 7	petorita 578: 1 848: 7	Pictio 261: 7
perſoner 725: 1	Petrinum 749: 1	Pictas 73: 1 205: 1 348: 3 393: 8 787: 3
perſonuer 72: 8	Petri 467: 1	pigeat 483: 1
perſonut 702: 8	petunt 501: 7 792: 4	piger 65: 8 312: 1 546: 1 558: 7 593: 2 726: 7 790: 2 841: 6
perſepſiſſe 911: 4	pexæ 733: 6	pignus 40: 7
Perſta 685: 9	Phæax 793: 11	pigrior 583: 8
perſtringis 150: 3	Phæron 407: 9	pigris 90: 5
perſuadere 568: 7	Phalanto 172: 2	pigro 788: 16
perſuades 570: 7	Pharetra 43: 5 87: 4 88: 8 215: 1	pigrum 857: 10
perſuadet 766: 7	pharetratos 161: 2	pi 255: 10
perſerſit 714: 6	Pharmacopolæ 516: 1	piis 486: 14
perſinax 40: 8	Phifeum 248: 7	pila, id eſt, columna 550: 11
perſinax 357: 8	Phidyle 330: 2	pila luſoria 563: 2 622: 6
perſinet 519: 7 699: 10	Philippi propr. viri 764: 7	pila 905: 10
perſinuit 639: 5	Philippi urbs 859: 7	pilentia 848: 7
perſult 381: 6 737: 8	Philippis 265: 5	pileo 785: 9
pervellunt 514: 4	Philippo 765: 7	pilis 614: 9
perveneris 785: 5	Philippos 175: 4 852: 9	pilos 832: 9
pervenimus 568: 1	Philippus 764: 1 765: 5 766: 4 767: 5	Pimplea 101: 4
pervenit 806: 7	philyra 143: 2	Pindaricæ 399: 2
pervicaces 230: 8	Philodemus 528: 11	Pindarici 743: 6
pervicacis 488: 9	phimum 705: 3	Pindarum 366: 1
pervicax 257: 4	Phocæotum 482: 3	Pindarus 366: 8
pervideas 533: 1	Phoceu 163: 1	Pindo 50: 2
pervincere 849: 8	Phoebe 51: 6 389: 2 495: 1	pinxerit 833: 2
peruncti 897: 1	Phœbi 124: 3 258: 3 503: 3	pingimus 831: 6
perunctum 449: 1	Phœbo 256: 7	pingitur 874: 1
perunxit 439: 2	Phœbus 328: 3 389: 5 bis 420: 5 502: 2	pinque 259: 7 693: 5
peruſta 434: 6	Pholoe 126: 1 168: 7	pinguem & nudum 747: 9
peruſte 441: 1	Philoœn 125: 7 307: 11	pinguem vitis 624: 1
pes 873: 8 894: 12	Phraatem 157: 1	pingues 743: 1
peſſima 394: 4	Phraates 733: 5	pingui 536: 2 6-8: 8 685: 10 699: 11 855: 7
peſſime 705: 8	Phrygiæ 186: 4 197: 1	pingua 312: 10 486: 3
peſtem 88: 2	Phrygius 244: 1	pinguibus 721: 6 868: 10
peſtilentem 330: 5		pinguior 15: 1
petam 172: 1 452: 1		
petarus 484: 8		
petant 811: 5		
petat 753: 9		
pete 305: 9 622: 8 659: 6 740: 11: 753: 13		
petebas 788: 1		

INDEX

pinguis 197: 1 | 676: 4 |
 793: 11 |
 pinguiſſimis 435: 9 |
 pinguium 410: 3 |
 pinu 192: 8 |
 pinus 61: 2 | 160: 2 | 189:
 6 | 129: 1 | 387: 6 | 436:
 5 |
 pio 332: 4 |
 piorum 200: 7 |
 pios 258: 5 |
 pipet 630: 1 | 788: 10 | 855:
 10 |
 pipere 718: 7 |
 Pirithoo 393: 12 |
 Pirichoum 266: 3 |
 piscator 659: 1 |
 piſcem 873: 4 |
 piſcemur 758: 2 |
 piſces 243: 1 | 537: 8 | 623:
 3 | 660: 1 | 675: 5 | 677:
 4 | 630: 4 | 716: 3 | 782:
 5 | 793: 10 |
 piſcibus 374: 8 | 635: 7 |
 676: 7 |
 piſcis 718: 1 | 765: 15 |
 piſcium 9: 5 |
 piſcoſi 568: 4 |
 Piſones 873: 6 | 893: 8 |
 Piſtholeonti 603: 2 |
 pituita 631: 5 | 734: 6 |
 pius 95: 6 | 392: 11 |
 placibilis 826: 7 |
 placantur 842: 10 |
 placare 135: 5 | 639: 7 |
 placari 891: 8 |
 placaris 330: 3 |
 placat 800: 6 |
 placaverit 713: 6 |
 placavi 656: 8 |
 placeant 612: 3 |
 placeat 235: 11 | 769: 5 |
 placebit 904: 7 |
 placem 863: 4 |
 placens 208: 3 |
 placet 410: 6 |
 placetas 715: 9 |
 pacentis 772: 7 |
 placeo 375: 3 bis |
 placere 318: 2 |
 places *ſubjunct.* à place 205:
 5 |
 placet 126: 2 | 334: 8 | 482:
 9 | 763: 11 | 787: 8 | 810 |
 6 | 819: 7 | 850: 5 |
 placidæ 500: 8 |
 Placidiani 711: 3 |
 placidis 874: 2 |
 placido 372: 2 |
 placidus 499: 4 |
 placitum 221: 2 | 694: 3 |
 placuere 260: 3 | 497: 11 |
 placui 575: 9 |
 placuiſſe 789: 4 | 806: 4 |
 826: 5 |
 placuit 43: 1 | 538: 11 | 837:
 8 | 845: 7 | 904: 7 |

plagas, *id eſt*, retia 6: 3 |
 433: 10 | 758: 3 |
 plagis *primæ longæ* 862: 10 |
 plagis *primæ brevī* 270: 9 |
 813: 3 |
 plagosum 836: 5 |
 Plance 31: 7 |
 Planco 307: 4 |
 Planē 536: 10 |
 Planis 767: 7 |
 plantam 706: 1 |
 plantum 808: 5 |
 Platano 192: 7 |
 platanus 210: 4 |
 plateæ 860: 14 |
 Placona 639: 5 | 671: 11 |
 plaudere 610: 7 |
 plaudit 838: 4 |
 plaudite 887: 3 |
 plaudo 511: 9 |
 plauſor 865: 5 |
 plauſoris 887: 2 |
 plauſtra 334: 2 | 574: 3 |
 plauſtris 861: 2 | 896: 9 |
 plauſus 84: 2 | 654: 6 | 752:
 7 |
 Plautinos 896: 3 |
 Plauto 877: 2 |
 Plautus 874: 2 | 846: 5 |
 plebe 165: 6 |
 plebecula 848: 1 |
 plebeius 655: 1 |
 plebi 157: 2 | 587: 3 |
 plebis 705: 9 | 763: 1 | 821:
 14 |
 plebs 304: 1 | 726: 9 |
 plectantur 111: 3 |
 plector 711: 11 |
 plectro 101: 6 | 154: 3 | 201:
 3 | 369: 7 |
 plectuntur 736: 9 |
 Pleiadum 417: 1 |
 plena 285: 3 | 412: 2 | 839:
 6 | 881: 5 | 914: 12 |
 plenas 197: 3 |
 plenē 777: 10 |
 plenior 510: 14 | 866: 14 |
 plenis 415: 7 |
 pleniffima 563: 3 |
 plenus 201: 2 | 735: 4 |
 plenius æquo 856: 10 |
 pleno 230: 5 | 317: 3 | 501:
 11 | 762: 9 | 902: 8 |
 pleno copia cornu 3: 7 |
 plenum 73: 3 | 148: 3 | 340:
 1 |
 plenum lætitiæ 910: 12 |
 plenus 405: 4 | 627: 3 |
 824: 8 |
 pleraque 836: 1 | 876: 6 |
 plerique 570: 4 |
 plerumque 128: 2 | 127: 2 |
 354: 5 | 601: 7 | 687: 7 |
 816: 6 | 861: 12 | 874: 4 |
 880: 6 |
 plorant 910: 16 |
 plorare 612: 5 | 639: 2 |

plorares 291: 4 |
 porat 368: 6 | 807: 13 |
 ploravere 828: 7 |
 ploravit 186: 2 |
 plorem 494: 12 |
 plores 662: 3 |
 ploret 257: 2 |
 ploro 348: 6 |
 plottello 661: 3 |
 Plotius 561: 4 | 611: 3 |
 pluma 404: 2 | 625: 1 |
 plumæ 236: 5 |
 plument 445: 10 |
 plumas 744: 3 | 873: 2 |
 plumbeus Aulter 693: 9 |
 plumbum 133: 1 | 773: 5 |
 plura 136: 3 | 311: 7, 8 |
 313: 2 | 486: 1 | 500: 6 |
 536: 15 | 575: 3 | 606: 7 |
 775: 1 | 849: 6 | 866: 7, 8 |
 869: 6 | 903: 10 |
 911: 1 |
 plures 47: 2 | 122: 3 | 547:
 2 | 555: 1 | 577: 15 bis | 593:
 6 | 651: 10 | 635: 3 | 793:
 9 | 826: 1 | 847: 9 | 848:
 4 |
 pluribus 428: 11 | 536: 14 |
 634: 9 | 751: 4 | 871: 2 |
 plurima 164: 5 | 526: 11 |
 808: 5 |
 plurimum 369: 4 |
 plurimum 30: 3 |
 plurius 528: 10 | 571: 3 | 592:
 6 | 593: 5 | 667: 8 |
 plus 428: 8 | 510: 10 | 513:
 7 | 525: 3 | 528: 3 | 546: 5 |
 754: 1 | 807: 3 | 911: 2 |
 plus æquo 535: 8 | 738: 6 |
 809: 10 |
 plus iusto 231: 11 |
 plus nimio 78: 4 | 125: 1 |
 774: 3 |
 pus quam 510: 3 | 797: 8 |
 811: 7 |
 plus vice ſimplici 416: 8 |
 Pluonia 205: 6 |
 Plutonia 22: 5 |
 pluuii 255: 8 |
 pluuios ventos 71: 6 |
 pluuias arcus 874: 8 |
 pocula 5: 6 | 73: 9 | 85: 3 |
 193: 4 | 321: 1 | 475: 3 |
 528: 5 | 579: 4 | 699: 7 |
 720: 13 | 737: 9 | 816: 4 |
 poculis 412: 1 |
 poculum 447: 4 | 450: 14 |
 494: 11 |
 podagra 594: 4 |
 podagram 740: 7 |
 poma 181: 2 | 249: 3 | 384:
 10 | 844: 3 |
 poema 548: 8 | 550: 3 | 833:
 5 | 836: 10 | 852: 12 | 863:
 11 | 905: 7 |
 poemata 600: 4 | 669: 8 |
 812: 10 | 831: 8 | 840: 11 |

VOCABULORUM OMNIUM.

p̄nemata lacrymola 730: 6 |
 p̄n̄na 800: 1 | 857: 7 |
 p̄n̄narum 489: 5 |
 p̄n̄nas 296: 12 | 490: 8 |
 541: 2 | 740: 16 |
 p̄n̄nas dedit 524: 2 |
 p̄n̄nas luam 490: 8 |
 p̄n̄nis 589: 3 |
 p̄n̄n̄tear 525: 1 | 577: 5 |
 p̄n̄n̄ter 337: 1 | 468: 1 |
 P̄n̄no 55: 1 | 194: 3 |
 P̄n̄norum 380: 7 |
 P̄n̄nos 270: 11 |
 P̄n̄nus 156: 3 | 199: 10 |
 p̄ōñs 904: 3 |
 p̄ōta 369: 7 | 841: 8 | 850: 10 | 879: 10 | 910: 5 |
 p̄ōtae 389: 6 | 544: 1 | 550: 2 | 601: 4 | 819: 3 | 851: 6 | 852: 6 | 898: 3 | 899: 5 | 902: 4 | 913: 12 |
 p̄ōetam 548: 3 | 847: 8 | 900: 1 | 913: 4 |
 p̄ōetorum 555: 12 | 609: 6 | 898: 9 |
 p̄ōetas 547: 11 | 548: 2 | 818: 4 | 832: 5 | 835: 25 | 862: 3 | 899: 2 |
 p̄ōetica mella 822: 7 |
 p̄ōetis 639: 2 | 873: 9 | 895: 12 | 905: 2 | 914: 2 |
 P̄ol 767: 7 | 865: 13 |
 Polemon 662: 4 |
 pollet 894: 2 |
 pollice 814: 8 |
 pollicem 448: 4 |
 pollicis 390: 6 |
 pollicitus 66: 2 | 115: 1 | 383: 3 | 759: 4 |
 Pollio 149: 5 | 605: 5 | 611: 7 |
 polluitur 384: 7 |
 Pollux 250: 8 | 358: 7 | 828: 3 |
 polo 494: 8 |
 polum 107: 4 | 357: 2 |
 Polyhymnia 7: 2 |
 polypus 470: 5 | 534: 6 |
 Poma 663: 1 | 683: 9 |
 pomaria 31: 2 |
 pomarius 659: 1 |
 pomifer 392: 7 |
 pomifera 332: 1 |
 Pomis 432: 7 | 664: 5 | 679: 5 | 732: 1 | 796: 3 |
 Pompei 174: 5 |
 Pompeio Gropheo 782: 6 |
 Pompili 52: 5 |
 Pompilius sanguis 898: 10 |
 Pomponius 549: 3 |
 ponas 662: 4 |
 pondera 756: 1 |
 pondere 443: 4 | 863: 14 | 895: 8 | 901: 2 |

pondentibus 599 : 5 |
pondus 167 : 4 | 509 : 8 |
626 : 5 | 822 : 5 |
pone 90 : 5 | 91 : 1 | 292 : 4 |
412 : 3 | 798 : 12 |
ponebam 641 : 3 |
ponendæ 772 : 9 |
ponendum 640 : 3 |
ponentur 699 : 1 |
ponere 17 : 6 | 19 : 12 | 374 :
4 | 437 : 4 | 540 : 1 | 670 :
2 | 672 : 2 | 712 : 7 | 899 :
3 | 910 : 7 |
ponere, *id est*, effingere 395 :
2 | 875 : 12 |
pones 67 : 3 | 774 : 4 |
Poner 364 : 4 | 914 : 5 |
ponetur 536 : 16 | 832 : 7 |
poni 651 : 9 | 721 : 9 |
ponimus 829 : 2 |
Ponit 247 : 3 | 409 : 5 | 666 :
2 | 701 : 14 | 850 : 12 |
ponit iram 887 : 8 |
ponite 81 : 4 | 342 : 6 |
Pono 725 : 4 | 798 : 12 |
ponte 642 : 5 |
pontes 625 : 5 |
ponti 562 : 1 |
Pontica 61 : 2 |
Ponticum 333 : 2 |
pontifex 360 : 6 | 492 : 6 |
pontificum 209 : 4 | 331 : 5 |
830 : 3 |
ponto 52 : 2 | 366 : 4 |
Pontum 347 : 7 |
pontus 253 : 9 |
ponunt 562 : 3 |
popello 765 : 6 |
pépina 788 : 8 |
popinis 678 : 5 |
popino 706 : 13 |
Poplicola 603 : 8 |
poplire 711 : 3 |
poplitibus 246 : 12 |
poposcens 490 : 9 |
populares 879 : 4 |
popularibus 201 : 1 |
popularis 247 : 4 |
populara 270 : 1 |
populea 32 : 4 |
populi *genit.* 511 : 8 | 619 : 4 |
863 : 5 |
populo 7 : 1 | 13 : 6 | 88 : 2 |
252 : 5 | 383 : 7 | 571 : 4 |
576 : 6 | 647 : 1 | 758 : 5 |
804 : 9 | 889 : 3 |
populorum 360 : 9 | 736 :
3 |
populos 643 : 1 |
populos arbores 431 : 6 |
populum 158 : 1 | 273 : 3 |
277 : 4 | 619 : 4 | 650 : 4 |
724 : 6 | 758 : 4 | 793 : 1 |
798 : 4 | 849 : 5 | 861 : 12 |
901 : 3 |
populus 11 : 5 | 132 : 2 | 222 :
6 | 288 : 7 | 512 : 9 | 578 :

8 | 644 : 8 | 797 : 10 | 798 :
 4 | 820 : 4 | 840 : 2 | 887 :
 1 | 891 : 4 |
 populus Rom. 730 : 9 |
 populus arbor 160 : 2 | 867 :
 11 |
 porca 330 : 4 |
 porcus 761 : 9 |
 Porcius 715 : 8 |
 porco 316 : 2 | 800 : 6 | 843 : 2 |
 porcuni 652 : 11 | 747 : 10 |
 Porphyrio 265 : 6 |
 portada 422 : 6 | 450 : 16 |
 466 : 12 | 718 : 1 | 816 : 4 |
 portecto 538 : 4 |
 portedum 291 : 3 | 626 : 7 |
 701 : 19 |
 portectus 649 : 7 | 701 : 1 |
 763 : 8 | 855 : 8 |
 portexerit 716 : 6 |
 porti 579 : 2 |
 portigam 313 : 4 |
 portigere 757 : 2 |
 portiget 217 : 12 |
 portigine 650 : 2 |
 portigis 663 : 1 |
 porro 539 : 4 | 755 : 3 | 786 : 1 |
 801 : 1 |
 portum 782 : 5 |
 Portus 480 : 2 |
 porta 348 : 9 |
 portanda 587 : 1 |
 portantes 578 : 6 |
 portare 100 : 3 | 280 : 4 |
 567 : 5 | 576 : 3 | 577 : 13 |
 portarit 510 : 6 |
 portas 269 : 10 | 310 : 6 |
 550 : 1 |
 portat 668 : 3 |
 portatur 849 : 1 |
 portenta 870 : 10 |
 portentum 90 : 1 |
 portes 785 : 7 |
 porter 801 : 8 | 804 : 10 |
 porticibus 750 : 10 |
 porticus 212 : 6 | 555 : 5 |
 642 : 13 | 154 : 6 |
 portus 890 : 8 |
 portu 462 : 9 |
 portum 60 : 2 |
 portus 418 : 2 | 755 : 1 |
 poscas 638 : 1 |
 poscat 21 : 7 | 902 : 10 |
 poscente 197 : 6 | 807 : 3 |
 poscentem 537 : 2 |
 poscentes 860 : 5 |
 poscenti 720 : 13 | 903 : 8 |
 poscentis 191 : 5 |
 posces 739 : 4 |
 poscet 784 : 3 | 869 : 4 |
 posci 837 : 3 | 889 : 8 |
 poscimus 122 : 1 |
 poscis 95 : 7 | 804 : 11 |
 poscit 118 : 1 | 710 : 3 | 716 :
 11 | 720 : 8 | 842 : 6 | 909 :
 7 |
 posco 822 : 10 | 840 : 7 |

LLLLL iii

INDEX

poscunt 847: 11 |
 posita 527: 8 |
 positas 292: 2 | 828: 12 |
 positi 651: 3 |
 positis 518: 5 | 649: 10 |
 838: 9 | 907: 1 |
 positici in scenore nummis
 910: 6 |
 posito 624: 3 |
 posito capite 719: 6 |
 positorum in medio 780:
 7 |
 positos 436: 10 |
 positum 171: 3 | 527: 6 | 538:
 7 | 617: 5 | 785: 6 |
 positurus 264: 4 |
 positus 285: 3 |
 posite 114: 6 | 527: 9 | 580:
 3 | 613: 4 | 716: 6 | 850:
 9 | 860: 9 | 886: 3 | 902:
 3 | 911: 8 |
 positum 554: 2 | 606: 3 |
 854: 11 |
 possent 264: 2 | 415: 3 |
 866: 15 |
 possit 416: 4 | 744: 10 |
 possessor 740: 4 |
 possit 358: 9 | 445: 3 | 446:
 10 | 530: 4 | 596: 1 | 690:
 4 | 714: 8 | 756: 2 | 840:
 1 | 865: 8 | 10 |
 possidem 660: 2 |
 possidentem 503: 9 |
 possit 554: 7 | 725: 6 |
 possint 60: 7 |
 possis 497: 5 | 519: 3 | 526:
 5 | 527: 3 | 634: 2 | 646:
 1 | 650: 14 | 709: 1 | 726:
 14 | 727: 7 | 798: 6 | 801:
 5 |
 possit 254: 4 | 360: 1 | 517:
 4 | 533: 6 | 546: 5 | 582:
 5 | 593: 7 | 596: 10 | 727:
 11 | 737: 3 | 752: 2 | 780:
 3 | 910: 7 |
 possum 494: 9 | 10 | 553:
 3 | 574: 14 | 583: 6 | 611:
 6 | 620: 5 | 685: 4 | 756:
 3 | 763: 5 | 793: 4 | 877:
 4 |
 possumus 395: 5 |
 possant 732: 5 | 785: 11 |
 818: 2 |
 post, id est, postea 452: 7 |
 539: 5 | 552: 2 | 873: 11 |
 881: 10 |
 post 19: 1 | 52: 4 | 66: 5 |
 76: 2 | 243: 8 | 282: 2 |
 289: 6 | 327: 7 | 396: 1 |
 414: 8 | 574: 1 | 575: 1,
 7 |
 post genus 336: 4 |
 post hoc 340: 5 | 716: 7 |
 847: 1 | 858: 3 |
 post hoc 769: 4 | 848: 14 |
 post longum tempus 615: 5 |
 post mediam noctem 604: 3 |

post omnia ponas 513: 1 |
 post paulo 323: 2 | 528: 10 |
 756: 4 | 815: 11 |
 postem 724: 5 |
 postera 360: 4 | 561: 3 |
 568: 3 | 832: 6 |
 posteri 230: 1 | 462: 1 |
 posterius 549: 10 |
 postero 48: 2 |
 postes 469: 4 | 550: 1 |
 posthac 408: 7 | 508: 1 |
 634: 7 | 667: 5 |
 Posthume 204: 2 bis |
 postibus 244: 5 | 421: 5 |
 postico 751: 7 |
 postmodo 111: 7 | 695: 3 |
 postponas 513: 1 |
 postponet 812: 4 |
 postquam 164: 3 | 488: 8 |
 549: 11 | 582: 8 | 585: 1 |
 840: 5 | 653: 5 | 662: 7 |
 705: 1 | 719: 5 | 774: 10 |
 891: 6 |
 postremo 636: 9 |
 postremus 756: 9 |
 postulat 535: 7 | 537: 1 |
 postulat 683: 14 |
 postulare 643: 4 |
 postui 820: 9 |
 postuisse 129: 6 | 271: 6 |
 323: 10 |
 postuisset 534: 8 |
 postuit 198: 1 | 387: 7 |
 pota 413: 3 |
 potabis 83: 1 |
 potamus 193: 1 |
 potandum 706: 6 |
 potantia 773: 12 |
 potare 635: 10 | 651: 4 |
 713: 4 | 749: 10 |
 pote 891: 4 |
 potens 15: 1 | 27: 3 | 341: 3 |
 356: 11 | 360: 9 | 404:
 1 | 495: 1 | 835: 2 | 882:
 2 |
 potentem 226: 4 | 348: 1 |
 potenter 876: 2 |
 potentes 133: 4 | 501: 5 |
 potenti 24: 7 | 221: 1 |
 potentior 364: 1 |
 potentiorum 431: 4 |
 potentis 813: 1 | 815: 14 |
 potentium 397: 6 |
 potentius 310: 2 | 398: 7 |
 poteras 614: 12 | 901: 10 |
 poterat 719: 12 | 905: 6 |
 poteris 901: 11 |
 poterit 1051: 624: 2 | 632:
 6 | 689: 10 | 774: 2 |
 potero 622: 3 |
 poterunt 484: 1 | 727: 9 |
 780: 6 | 859: 11 | 900:
 4 |
 potes 295: 9 | 315: 5 | 349:
 14 | 454: 1 | 491: 1 | 605:
 3 | 671: 5 | 697: 3 | 712:
 6 | 748: 1 |

potestne 710: 6 |
 potest 111: 4 | 461: 4 | 505:
 1 | 540: 9 | 551: 10 | 754:
 10 | 756: 8 |
 potestas 708: 7 | 853: 10 |
 potestatem 570: 8 |
 poter 649: 12 |
 poti 308: 8 |
 potitur 161: 5 |
 potitionibus 450: 9 |
 potius 289: 2 | 432: 3 | 506:
 6 | 751: 3 | 758: 9 | 804:
 7 |
 potiore 209: 4 | 368: 3 |
 388: 10 | 772: 7 | 774:
 12 |
 potiozem 772: 10 |
 potius 478: 3 | 689: 9 |
 potius 13: 9 | 76: 3 | 186:
 6 | 551: 1 | 554: 7 | 624:
 4 | 663: 6 | 754: 3 | 869:
 11 |
 potius quam 775: 4 | 785:
 1 |
 poter 237: 4 |
 poterem 658: 2 |
 potores 816: 3 |
 potores 2105: 717: 2 |
 potioribus 818: 3 |
 potere 297: 4 | 5 |
 potuile 166: 1 |
 potuit 306: 1 |
 potum 81: 5 |
 potus *particip.* 538: 5 | 552:
 2 | 662: 5 | 818: 7 | 892:
 7 |
 pra 76: 4 |
 praeb at 508: 2 | 512: 13 |
 praebet 630: 6 |
 praebente 320: 3 | 418: 1 |
 561: 2 |
 praebentem 849: 6 |
 praebere 556: 2 | 783: 15 |
 800: 2 |
 praebit 576: 7 |
 praebes 103: 3 |
 praebet 172: 7 | 407: 10 |
 552: 2 |
 praebit 562: 2 |
 praecanum 816: 6 |
 praecedentibus 741: 10 |
 praecede 595: 7 |
 praecedes 220: 7 |
 praecedet 454: 6 |
 praecede 621: 4 |
 praepes 311: 1 | 547: 8 | 812:
 1 | 891: 15 |
 praepes 642: 3 | 671: 9 |
 682: 2 | 726: 4 |
 praepes 670: 2 |
 praepes amicis 841: 10 |
 praeprium 769: 7 |
 praecidere 736: 4 |
 praemidi 720: 1 |
 praedi dis 557: 3 |
 praepie 94: 2 |
 praecipies 902: 6 |

VOCABULORUM OMNIUM.

præcipitat 665: 1 |
 præcipitum *nom.* 17: 2 | 521: 11 |
 præcipiti 667: 1 |
 præcipue 734: 6 | 855: 1 |
 præclara 836: 5 |
 præclara *neur. plur.* 639: 3 |
 præclaram 517: 6 |
 præclare 578: 7 |
 præclaro 575: 10 |
 præco 576: 13 | 910: 4 |
 præconem 764: 11 |
 præconis 442: 6 | 627: 7 |
 præcordia 489: 12 | 552: 3 |
 673: 5 |
 præcordiis 438: 2 | 452: 3 |
 468: 11 |
 præcurrere 774: 6 |
 præcurreret 582: 7 |
 præda 323: 6 | 380: 10 | 466: 11 | 644: 7 |
 prædæ 349: 11 | 795: 1 |
 prædam 276: 1 |
 prædantur 859: 13 |
 prædia 653: 2 | 698: 7 | 712: 4 |
 prædonum 522: 2 |
 præferat 868: 10 |
 præfluit 417: 6 |
 præficientis 167: 9 |
 prægnans canis 344: 1 |
 prægravat 632: 2 | 828: 1 |
 prælambens 702: 2 |
 prælia 27: 10 | 74: 3 | 153: 2 | 195: 6 | 392: 5 | 323: 3 | 382: 6 | 401: 4 | 420: 5 | 711: 4 | 750: 3 | 813: 11 |
 prællis 51: 3 |
 prælium 416: 9 |
 prælo 84: 7 |
 præluet 732: 6 |
 præmia 6: 4 | 394: 3 | 434: 1 | 560: 3 | 614: 8 | 744: 9 | 771: 2 | 837: 3 | 858: 13 |
 prænestre 260: 2 | 735: 2 |
 prænestinus 584: 3 |
 præniteat 125: 4 |
 prænomine 685: 2 |
 præparat 766: 10 |
 præparatum 190: 1 |
 præponens 549: 10 |
 præ. onere 30: 2 | 701: 5 |
 prætoro 684: 8 |
 prærupti 701: 4 |
 præscribe 614: 1 |
 præscripta 632: 5 |
 præscriptum 187: 3 | 212: 1 |
 præsens 130: 2 | 217: 5 | 267: 1 | 418: 10 | 644: 7 | 730: 8 | 832: 6 | 889: 2 |
 præsens in tempus 376: 6 |
 præsentē 877: 7 |
 præsentēs 627: 1 |
 præsentī 839: 1 |

præsentia 842: 6 |
 præsentibus 428: 8 | 805: 3 |
 præsentis 288: 9 |
 præsepe 794: 2 |
 præsertim 574: 12 | 813: 7 |
 906: 3 |
 præsidio 64: 2 | 358: 5 | 815: 9 |
 præsidium 2: 1 | 149: 4 |
 858: 5 |
 præstabo 762: 2 |
 præstant 679: 6 | 797: 5 |
 præstantia 777: 10 |
 præstat 756: 10 |
 præstent 767: 12 |
 præstes 385: 12 |
 præster 513: 2 |
 præsto est lib. I. Sat. 2. v. 117.
 præsumis 632: 11 |
 præter carera 860: 8 |
 præter 16: 2 | 27: 13 | 151: 4 | 172: 3 | 208: 5 | 347: 11 | 438: 6 | 467: 4 | 484: 6 | 526: 5 | 528: 5 | 543: 6 | 552: 2 | 635: 4 | 682: 3 | 689: 2 | 693: 5 | 853: 1 | 901: 6 |
 præteragendus 792: 6 |
 præterea 508: 3 | 653: 13 | 686: 4 |
 prætereo 612: 2 | 709: 4 |
 prætereunt 391: 8 | 903: 1 |
 prætereunte 193: 4 |
 prætereuntium 375: 1 |
 præterita 595: 1 |
 præteritum 515: 2 |
 prætexam 560: 4 |
 prætextas *sub.* fabulas 898: 6 |
 prætor 654: 2 | 658: 3 | 858: 9 |
 prætorē 560: 2 | 583: 9 | 714: 1 |
 prætorem 578: 5 |
 prætorius 628: 3 |
 prætulerim 865: 1 |
 prætulit 403: 5 |
 Prætum v. Præcium.
 prævertamur 534: 4 |
 prævidisset v. proviſisset.
 prandere 661: 1 |
 pranderet 804: 3 |
 prandia 673: 1 |
 pransæ 902: 11 |
 pransi 559: 2 |
 pransus 581: 3 |
 prata 409: 3 | 436: 2 |
 pratensibus 672: 8 |
 pratis 317: 9 | 347: 9 | 796: 3 |
 prato 789: 1 |
 prava 250: 1 | 574: 12 | 658: 5 | 709: 2 |
 pravam 866: 12 |
 prave 647: 2 | 734: 2 |

855: 6 | 879: 11 |
 pravi 38: 1 |
 pravi docilis juvenis 628: 5 |
 pravis 535: 4 | 704: 2 |
 pravo 875: 14 |
 pravorum 660: 10 |
 pravum 629: 3 |
 pravus 551: 5 |
 precamur 12: 1 | 495: 3 |
 precari 817: 5 |
 precari 706: 10 |
 precatus 656: 5 |
 prece 11: 6 | 88: 4 | 131: 1 | 346: 2 | 385: 7 | 490: 14 | 693: 4 | 770: 2 | 842: 7 | 867: 14 |
 prece blandā 907: 7 |
 prece multā 786: 1 |
 prece tacitā 788: 1 |
 preceris 290: 6 |
 preces 723: 2 | 358: 1 | 363: 3 | 451: 6 | 466: 8 | 502: 10 | 842: 5 |
 preces fundis 492: 1 |
 precetur 890: 9 |
 precibus 96: 3 | 112: 2 | 383: 13 | 695: 6 |
 precor 16: 5 | 121: 2 | 362: 2, bis | 440: 2 | 444: 7 |
 premam 429: 5 |
 premant 119: 4 |
 premat 782: 2 | 821: 13 |
 prematur 906: 8 |
 premendo 188: 3 |
 premeret 259: 9 |
 premet 22: 4 | 315: 7 |
 premit 355: 10 | 384: 10 | 712: 9 | 726: 8 | 864: 5 | 895: 10 |
 premunt 225: 1 | 751: 5 |
 premuntur 848: 4 |
 prenare 597: 9 |
 prenfus 214: 2 |
 preffa 61: 1 | 353: 4 | 432: 5 | 473: 3 | 679: 4 |
 preffi 820: 10 |
 preffis 669: 1 |
 preffisse 798: 14 |
 preffit 718: 4 |
 preffo 103: 2 |
 preffum 410: 8 |
 pretio 320: 1 | 528: 12 | 575: 3 | 867: 14 |
 pretiosa 812: 2 |
 pretiosus 279: 2 |
 pretium 309: 8 | 335: 8 | 395: 6 | 527: 4 | 633: 10 | 799: 10 | 807: 1 | 810: 7 | 831: 9 | 857: 7 | 899: 5 |
 Priami 63: 6 | 252: 7 | 254: 1 | 388: 2 | 655: 8 | 834: 3 |
 Priamiden 583: 3 |
 Priamus 44: 1 | 655: 8 |
 Priape 432: 11 |
 Priapum 586: 2 |

INDEX

pridem 627: 6 |
 prima 284: 5 | 508: 6 | 633:
 4 | 687: 5 | 713: 6 | 724:
 1 | 744: 9 | 877: 9 |
 primæ nocte, id est, nocte
 ineunte 284: 5 |
 prima ficus 760: 3 |
 primæ 390: 1 |
 primam horam 803: 6 |
 prime fodalium 174: 5 |
 primis 302: 5 | 443: 1 |
 539: 2 | 549: 10 | 826:
 5 |
 primo 886: 5 |
 primo vere 281: 4 |
 primores 610: 4 |
 primorum 870: 5 |
 primos 417: 11 | 597: 1 |
 694: 2 |
 primum 548: 2 |
 primum *adverb.* 122: 5 | 198:
 2 | 277: 2 | 642: 10 | 668:
 7 | 772: 9 | 859: 7 | 878:
 10 | 881: 2 |
 primus 17: 2 | 380: 1 | 400:
 9 | 401: 7 | 576: 10 | 618:
 11 | 679: 8 | 718: 9 | 756:
 9 | 820: 11 | 883: 5 | 895:
 2 |
 princeps 13: 10 | 314: 7 | 361:
 1 | 820: 9 |
 principe 88: 2 | 854: 10 |
 principi 69: 3 |
 principibus 806: 4 |
 principis 374: 2 |
 principium 275: 2 | 694: 4 |
 900: 3 |
 principum 148: 1 | 416: 1 |
 prior 404: 4 | 501: 3 | 564:
 1 | 694: 5 | 705: 5 | 751:
 3 | 765: 7 | 833: 6 |
 priorem 684: 13 | 811: 7 |
 priores 183: 5 | 314: 2 | 399:
 1 | 870: 5 |
 priori 211: 4 | 767: 10 |
 priscæ 290: 8 | 430: 2 | 544:
 2 | 601: 1 |
 priscæ 891: 12 |
 prisci 842: 11 |
 prisci Catonis 326: 1 |
 prisci 864: 4 |
 prisco 161: 6 | 818: 1 |
 priscum 370: 4 |
 priscus 501: 10 |
 Priscus 704: 3 |
 priva 733: 4 |
 privata 142: 5 |
 privata 743: 12 |
 privati juris 883: 6 |
 privatus 212: 5 | 880: 1 | 907: 9 |
 privato 572: 6 |
 privatus 212: 3 | 288: 8 |
 543: 9 |
 privet 709: 8 |
 privignus 335: 2 |
 privignus 742: 2 |
 prius 19: 4 | 50: 9 | 52: 4 |

75: 1 | 97: 5 | 125: 7 | 163:
 1 | 219: 4 | 239: 1 | 423:
 9 | 450: 15 | 549: 9 | 553:
 2 | 586: 6 |
 prius, id est, potius 722: 11 |
 prius 693: 8 | 821: 9 | 840:
 6 | 881: 7 | 909: 11 |
 privum 683: 8 |
 pro 290: 2, 6 | 319: 2 | 363:
 9 | 401: 6 | 403: 15 | 528:
 2 | 536: 5 |
 pro patria mori dulce & dei
 eorum est 246: 9 |
 pro, i, loco 656: 1 | 658: 4 |
 705: 2 |
 pro, i, secundum 519: 3 |
 pro laude meritis 762: 2 |
 proavi 896: 3 |
 proba 490: 11 |
 probant 357: 13 |
 probante 10: 9 |
 probantes 722: 5 |
 probas 497: 9 |
 probat 855: 3 | 894: 9 |
 probet 804: 6 |
 prober 514: 7 | 611: 4 |
 probos 500: 7 | 570: 10 |
 probosus 271: 1 |
 probus 335: 12 | 832: 3 |
 procaces 699: 3 |
 procax 153: 9 |
 procedere 521: 7 | 558: 8 |
 procedis 370: 13 |
 procedit 714: 9 |
 procellæ 184: 3 | 350: 2 |
 875: 6 |
 procellas 188: 2 |
 procellus 358: 1 |
 procrea 477: 5 | 688: 5 |
 proceras 341: 5 |
 proceros 616: 4 |
 procellens 883: 2 |
 proci 689: 11 |
 procidit 387: 7 | 488: 8 |
 procis 252: 6 | 683: 4 |
 procedit 422: 10 |
 procul 287: 3 | 430: 1 |
 574: 13 | 701: 18 | 762:
 10 | 777: 6 | 862: 8 | 869:
 13 |
 Proculius 155: 4 |
 procurare 750: 7 |
 procurrit 483: 3 |
 procurrit 583: 12 |
 Procyon 354: 10 |
 prodeat 304: 3 |
 prodentem 691: 6 |
 prodit 493: 2 |
 prodisse 804: 1 | 902: 4 |
 prodit 107: 2 | 523: 3 | 726:
 11 |
 prodiderit 538: 10 |
 prodiga 78: 5 |
 prodigialiter 875: 7 |
 prodigum 53: 1 |
 prodigus 517: 2 | 761: 10 |
 763: 8 | 852: 13 | 869: 9 |

887: 12 |
 prodire 727: 4 |
 produs 182: 3 | 707: 25 |
 proditor 40: 5 |
 producas 497: 11 |
 producent 328: 2 |
 producere 877: 7 |
 productior 829: 7 |
 prolixerit 864: 6 |
 produximus 56: 6 |
 produxit 198: 6 |
 Prorum 282: 9 |
 profanis 800: 2 | 907: 9 |
 profanum 238: 1 |
 profati 575: 3 |
 profecti 877: 13 |
 profectio 900: 9 |
 profecit 782: 2 |
 Pro eret 66: 3 | 754: 4 |
 864: 3 |
 proferre pedem 884: 1 |
 proficere 883: 5 |
 professis magna 874: 4 |
 præfatus 809: 2 |
 professus grandia surget 875:
 5 |
 profecta 635: 3 |
 profectis 423: 6 | 651: 5 |
 proficeret 530: 6 |
 proficiente 865: 11 |
 proficentem 784: 1 |
 proficiscitur 857: 10 |
 proficunt 376: 10 |
 profore 769: 2 |
 profugi 131: 5 |
 profugit 482: 4 |
 profugus 413: 9 |
 profundo 366: 7 | 382: 3 |
 profundum 423: 2 |
 prognerant 379: 3 |
 progeniem 281: 2 | 424: 3 |
 progenies 373: 1 | 660: 9 |
 progenitus 576: 5 |
 prognatum 524: 7 |
 prognatus 615: 10 |
 Progne 889: 5 |
 proh 268: 2 |
 prohibebat 575: 3 |
 prohibet 171: 7 |
 prohibere 888: 7 | 727: 3 |
 908: 1 |
 prohibet 321: 4 |
 prohibere 102: 4 |
 projectus 707: 12 |
 projectum 454: 8 |
 projicere 648: 6 |
 projecti 880: 8 |
 prole 384: 9 | 423: 8 |
 prolem 500: 9 |
 proles 280: 1 | 386: 3 | 763:
 6 |
 prois 498: 2 |
 proluctus 673: 6 |
 prolutus 558: 4 |
 promat 885: 5 |
 prome 351: 2 |
 promens 129: 4 | 430: 1 |
 promere

VOCABULORUM OMNIUM.

promere 225: 7 | 839: 10 |
 Promis in Scenam 889: 1 |
 Promethea 218: 10 |
 Prometheus 69: 3 | 203: 2 |
 493: 9 |
 promineret 447: 1 |
 prominet 86: 5 |
 Promis 323: 9 | 497: 4 |
 promisit 32: 9 |
 promissa 698: 6 | 833: 3 |
 856: 10 |
 promissi 86: 7 |
 promissis 618: 5 |
 promissor 834: 4 |
 promissum 475: 7 |
 promit 677: 1 |
 promittere 553: 2 |
 promittit 573: 7 | 766: 7 |
 promitto 553: 3 |
 promittunt 840: 10 |
 promorat 468: 10 |
 promovere 379: 4 |
 promptæ 127: 1 |
 promus 623: 2 |
 pronos 114: 6 | 390: 9 |
 877: 8 |
 pronum 773: 6 |
 pronus 346: 9 | 809: 10 |
 propagine 431: 5 |
 prope 107: 1 | 308: 5 | 364: 3 |
 423: 5 | 593: 1 | 715: 5 |
 789: 6 |
 prope *adverb.* 286: 1 | 386: 5 |
 416: 15 | 539: 1 | 642: 1 |
 664: 1 | 686: 1 | 752: 1 |
 809: 5 | 811: 8 | 857: 11 |
 911: 1 |
 properabantur 471: 3 |
 properabat 566: 2 |
 properantes 436: 7 |
 properantis 874: 7 |
 properare 834: 2 |
 properare loco 764: 12 |
 properaret 272: 4 |
 properas 34: 2 | 411: 7 |
 properat Epod. 12.
 properet 320: 5 |
 properemus 744: 12 |
 properent 117: 1 | 769: 1 |
 properet 306: 3 | 339: 2 |
 propero 595: 5 |
 propinquam 354: 2 |
 propinquus 91: 1 |
 propinquo 512: 13 |
 propinquos 273: 2 | 658: 3 |
 propior 307: 8 | 697: 4 |
 propiora 548: 5 |
 propioris 770: 5 |
 propius 646: 5 | 698: 3 |
 730: 6 | 774: 1 | 796: 11 |
 904: 3 |
 proponi 855: 5 |
 propositus 249: 4 | 785: 5 |
 proposito 890: 4 |
 propositum 701: 12 | 704: 1 |
 propofuit 75: 3 | 737: 4 |

Horat.

propria 572: 2 | 692: 5 |
 proprias 636: 6 | 770: 9 |
 propriam 158: 4 |
 proprie 883: 3 |
 propriis 536: 17 | 609: 3 |
 640: 7 |
 proprio 4: 4 | 406: 2 |
 879: 2 |
 proprius 239: 4 | 482: 5 |
 764: 6 |
 proprium 555: 4 | 699: 3 |
 710: 7 | 803: 5 | 866: 18 |
 867: 13 |
 proprius 637: 2 |
 propter 539: 3 | 557: 4 |
 648: 8 | 736: 1 |
 propugnacula 425: 2 |
 propugnat 810: 5 |
 proculit 376: 2 |
 procepit 509: 4 |
 propterferunt 539: 2 |
 proripeat 37: 2 |
 prorogat 739: 10 | 903: 5 |
 proroget 502: 8 |
 proripit 565: 6 |
 proripit 132: 1 |
 proripit 382: 4 |
 proscripti 581: 8 |
 prosequitur 385: 7 |
 Proserpina 109: 6 | 691: 12 |
 Proserpina 200: 5 | 487: 2 |
 proficit 709: 5 |
 proficit 558: 9 |
 proficit 819: 1 |
 proficit 801: 8 | 909: 6 |
 profectat 432: 4 |
 prospera 418: 4 |
 prosperam 390: 9 |
 prosperes 498: 1 |
 prosperiens 246: 4 | 340: 9 |
 profpicit 773: 8 |
 proites 824: 2 |
 profunt 101: 5 | 756: 7 | 868: 3 |
 Protea 733: 1 |
 proteret 270: 11 |
 proterit 392: 5 |
 proterva 168: 5 |
 proterva 307: 2 | 762: 6 |
 protervi 97: 2 |
 protervis 100: 2 | 893: 6 |
 protervitas 80: 5 |
 protervo 295: 7 |
 protervum 74: 3 |
 protervus 482: 8 |
 Proteus 9: 3 | 645: 3 |
 protinus 253: 1 | 684: 4 |
 780: 8 | 814: 9 |
 protulerit 877: 6 |
 protulit 394: 6 | 588: 8 |
 provehant 264: 10 |
 provida 268: 8 |
 providisset v. provississet.
 provius 344: 7 | 737: 5 |
 provisa 817: 8 |
 provisam 900: 5 |

provississet 765: 10 |
 provisor 887: 12 |
 provocat 546: 3 |
 provoces Epod. 8.
 piout 639: 4 |
 proxima 562: 1 | 902: 9 |
 proximos 51: 1 | 227: 7 |
 proximum 337: 8 |
 proximus 596: 9 | 692: 9 |
 815: 12 |
 prudens 18: 5 | 355: 9 | 402: 10 |
 491: 3 | 612: 2 | 656: 8 |
 657: 5 | 687: 10 | 708: 11 |
 857: 8 |
 prudens *pro* sciens & volens
 913: 11 |
 prudentem 647: 4: 866 }
 15 |
 prudentia 778: 9 |
 pruinis 20: 4 |
 pruna 796: 9 |
 prunæ 560: 4 |
 psallere 413: 5 |
 psallimus 831: 7 |
 psittacium 652: 1 |
 pube 481: 1 |
 pubes 99: 1 | 183: 4 | 269: 5 |
 380: 6 |
 Publi 685: 2 |
 publica 182: 4 | 731: 6 | 828: 1 |
 883: 6 | 907: 9 |
 publicas 149: 1 |
 publicis 395: 7 |
 publico 213: 2 |
 Publicola v. Poplicola.
 publicum 370: 6 |
 publicus 838: 8 |
 pulenda 166: 2 |
 pudens pravè 879: 11 |
 pudenter 807: 3 | 876: 13 |
 pudet 134: 5 | 467: 10 |
 789: 7 | 822: 5 |
 pudibunda 893: 6 |
 padica 434: 4 | 490: 11 |
 689: 10 |
 putica 271: 3 |
 pudicis 401: 6 |
 pudico 824: 3 |
 pudicum 393: 9 | 576: 9 |
 798: 13 |
 pudor 27: 2 | 94: 1 | 95: 1 |
 270: 15 | 468: 16 | 501: 9 |
 575: 3 | 642: 8 | 712: 3 |
 811: 4 | 854: 13 | 884: 1 |
 pudor malus 798: 1 |
 pudorem 771: 3 | 815: 5 |
 837: 5 |
 ne pudori sit 162: 5 | 909: 2 |
 puella 407: 6 | 440: 3 |
 524: 9 | 751: 3 | 839: 5 |
 842: 4 |
 puella 40: 6 | 305: 2 | 400: 4 |
 406: 4 | 469: 13 |
 512: 15 | 650: 6 | 815: 2 |
 puellam 566: 10 |

M M M m m m

INDEX

puellarum 169: 5 | 669: 12 |
puellas 296: 9 | 328: 5 |
499: 7 |
puellis 201: 1 | 342: 1 | 467:
6 | 573: 4 |
puer 23: 1 | 39: 9 | 58: 6 |
70: 2 | 104: 7 | 114: 2 |
116: 4 | 143: 1 | 193: 2 |
245: 2 | 305: 9 | 320: 6 |
338: 4 | 363: 10 | 365: 1 |
397: 3 | 445: 2 | 446:
10 | 451: 3 | 455: 2 | 464:
7 | 820:
puer ales cytheræ 300: 1 |
puer, id est, servus 680: 5 |
714: 5 | 764: 7 |
puer 469: 14 | 575: 19 |
666: 4 | 841: 8 |
pueri plural. 81: 4 | 86: 1 |
305: 2 | 347: 1 | 364: 9 |
390: 1 | 512: 15 | 543: 1 |
557: 8 | 573: 6 | 650: 6 |
726: 9 | 840: 3 | 901:
7 | 913: 5 |
pueri, id est, servi 720: 1 |
721: 4 | 815: 2 |
puerilius 661: 6 |
pueris 228: 9 | 239: 3 | 401:
7 | 406: 4 | 467: 5 | 508:
5 | 517: 8 | 579: 3 | 653:
4 | 720: 12 | 726: 12 | 739:
13 | 760: 5 | 761: 7 | 842:
4 | 866: 2 |
puero 200: 7 | 435: 1 | 552:
11 | 592: 9 | 504: 2 | 663:
1 | 841: 4 | 888: 7, 10 |
puerorum 502: 11 | 547: 5 |
669: 12 | 720: 11 |
pueros 51: 7 | 257: 2 | 378:
10 | 388: 5 | 496: 2 | 499:
5 | 548: 1 | 814: 4 | 825:
9 | 889: 3 |
pueros deorum 879: 6 |
puerpera 491: 8 |
puerperæ 384: 9 |
pueritiæ 136: 5 |
puerum 43: 4 | 123: 5 | 259:
3 | 390: 7 | 576: 3 | 666:
5 | 687: 1 | 810: 2 | 856:
2 | 902: 11 |
pupill 641: 10 |
pupillum 368: 2 | 372: 4 |
879: 7 |
pugiles 848: 1 |
pugna 583: 10 | 774: 7 |
814: 3 |
pugnabant 539: 5 |
pugnaces 252: 8 |
pugna 65: 7 | 333: 3 | 333:
10 | 376: 8 |
pugnam 563: 5 | 564: 1 |
pugnancia 513: 17 | 524: 10 |
pugnare 102: 2 |
pugnans nomen 11: 3 | 202: 2 |
pugnati 270: 8 | 733: 8 |
ugnata 319: 4 | 568: 2 |
pugnare 401: 2 |

pugnax 387: 4 | 728: 9 |
pugnent 711: 5 |
pugnus 51: 8 | 524: 3 | 615:
11 |
pugnus à pugnis 539: 4 |
pugno nomen 301: 2 |
pulcher 370: 11 | 379: 10 |
602: 2 | 734: 5 | 822: 8 |
856: 4 |
pulcherrimus 567: 4 |
pulcra 67: 1 | 136: 7 | 292 |
1 | 600: 4 | 763: 3 | 778:
7 | 788: 8 | 800: 8 | 836:
1 | 880: 10 |
pulcræ 525: 13 |
pulcræ 597: 7 |
pulcræ, bene, recte 910: 13 |
pulcre fuerit tibi 715: 4 |
pulcra 510: 1 | 815: 2 |
pulcra 67: 1 | 82: 3 | 290:
12 | 382: 3 | 476: 5 |
pulcra 413: 6 | 648: 1 |
812: 3 |
pulcrus 795: 4 |
pulcrum 735: 3 | 738: 7 |
pulla 99: 2 | 485: 2 |
pullam 588: 13 |
pullis 428: 5 | 669: 1 |
pullo 635: 8 |
pultos 867: 4 |
pulum 535: 11 | 538: 7 |
pulment. 626: 2 | 813: 5 |
pulmentaria 623: 6 |
pulpa 822: 3 | 846: 9 | 891:
13 | 897: 3 |
pula 529: 6 |
pula 39: 1 |
pula 22: 1 | 506: 9 |
pules 695: 6 |
pulset 571: 6 |
pulis 616: 8 |
pulis 308: 2 |
Pulfus 571: 2 |
Fulvere 27: 7 | 65: 2 | 112:
5 | 151: 2 | 387: 8 | 662: 11 |
729: 1 |
pulverem 2: 2 | 252: 2 |
pulveres 491: 4 |
pulveris 35: 2 | 107: 1 | 719: 3 |
pulvillus 459: 2 |
pulvinar 39: 2 |
pu vis 392: 12 | 547: 9 |
83: 7 |
pulis & umbra fumus 392:
12 |
pumice 824: 2 |
pumicebus 47: 3 |
puncto 863: 1 | 867: 13 |
punctum 903: 2 |
Puncta bella 845: 4 |
Punice 404: 4 |
Punicis 269: 5 |
Punico 279: 4 | 464: 1 |
pupam 658: 1 |
pupillam 658: 1 |
pupillis 726: 8 |
pupillo 841: 5 |

puppes 462: 10 |
Puppi 730: 6 |
puppibus 61: 5 |
pupulæ 447: 6 |
pura 168: 9 |
puræ 312: 4 | 491: 5 | 860:
14 |
puræ 526: 11 | 727: 9 | 817:
1 |
purantem 764: 6 |
puraram 725: 1 |
puratum 641: 7 |
purgo, vel, purgor 899: 8 |
puri 532: 1 |
purior 596: 4 | 773: 5 |
797: 2 |
puris 432: 5 | 549: 5 | 550:
8 | 680: 2 |
purius 80: 4 |
puro 264: 5 | 292: 3 | 322:
5 | 357: 3 | 575: 10 | 741:
6 | 864: 7 |
purpura 215: 2 |
purpura 413: 11 | 432: 10 |
444: 7 |
purpurarum 244: 2 |
purpuras 225: 5 |
purpurea 701: 19 |
purpurei 131: 18 |
purpureis 363: 5 |
purpureo 168: 2 | 251: 3 |
714: 6 |
purpureum 194: 3 | 305: 6 |
purpureus 308: 7 | 874: 5 |
purum 128: 2 | 657: 6 |
purus 575: 15 |
purus sceleris 88: 5 |
pus 581: 8 |
pupam v. pupam.
pupillam v. pupillam.
pupilli 546: 8 |
pupillo 565: 5 |
pura 685: 2 |
putatio 408: 4 |
putant 837: 9 |
putaret 770: 8 |
putaret 849: 7 |
putas 525: 1 | 532: 10 | 623:
4 | 668: 1 | 733: 12 | 754:
11 | 781: 3 | 817: 5 |
putasne 689: 9 |
putat 613: 3 | 653: 12 | 846:
2 | 867: 9 |
putro 612: 7 | 765: 10 |
putat 812: 13 |
putat 696: 4 | 819: 1 |
putem 819: 12 | 895: 14 |
puteos 793: 2 |
putere 819: 4 |
putes 515: 7 | 548: 5 | 668:
7 | 703: 4 | 797: 9 | 850:
1, 7 |
putet prima longa 627: 2 |
puteis 603: 2 |
puteus 830: 2 |
puteum 865: 10 | 913: 8 |
putida 705: 7 |

VOCABULORUM OMNIUM.

putidam 458:1 |
 putidius 645:7 |
 putre 775:5 |
 putres 338:1 |
 putrescat 649:14 |
 putrescit 655:7 |
 putruit 679:1 |
 pyga 529:10 |
 Pyladen 650:15 |
 Pylum 65:4 |
 pyra 432:9 |
 pyram'dum 359:2 |
 pyragum v. phimum.
 pyris 761:4 |
 Pyrrha 23:3 |
 Pyrrhae 9:2 |
 Pyrrhe 323:1 |
 Pyrrhia 785:8 |
 Pyrrhom 279:5 |
 Pythagoræ 478:11 | 698:
 14 |
 Pythagoram 671:1 |
 Pythagorea 833:3 |
 Pythia 909:10 |
 Pythas 893:11 |
 Pythias 68:1 |

Q.

Qua nominat. 306:1 | 693:
 1 |
 qua ablat. 11:6 | 103:6 |
 255:7, 8 | 290:2 | 405:
 7 | 427:6 | 432:11 |
 quâ ratione 673:7 | 816:
 9 |
 qua plur. neut. 534:1 |
 quâ 160:2 | 254:7, 9 |
 288:7 | 360:7, 8 | 371:
 9 | 415:10 | 465:10 |
 522:9 ter |
 quacunque 573:4 | 578:8 |
 quadra 807:8 |
 quadrante 543:4 | 647:
 8 |
 quadrata rotundis mutat 733:
 11 |
 quadret 755:4 |
 quadrigis 218:3 | 779:4 |
 quadrimum 38:7 |
 quadringentis 726:7 |
 quæ 9:6 | 16:3 | 47:3 |
 58:10 | 78:3 | 331:2 |
 3 | 398:6 | 404:3 | 448:
 1 | 526:3 | 555:12 | 572:
 6 |
 quæcunque 86:5 | 104:1 |
 454:6 | 555:1 | 642:12 |
 678:5 | 720:6 | 744:1 |
 863:13 |
 quædam 836:1 | 866:19 |
 904:4 |
 quælibet 794:4 |
 quæque 537:6 | 555:6 | 638:
 1 | 831:2 | 880:3 |
 quæram 550:4 | 597:3 |

756:3 |
 quæramus 508:7 |
 quærat 519:7 | 743:12 |
 quære 154:3 | 623:6 | 754:
 9 | 764:8 | 808:8 |
 quærebat 565:2 |
 quærebat 577:14 | 729:3 |
 772:9 |
 quærebat 513:7 | 573:5 |
 quærens 141:2 | 592:7 |
 620:3 | 712:8 |
 quære rem 261:6 |
 quærentes 551:3 |
 quærenti 32:2 | 713:3 |
 quætere 39:6 | 191:4 | 378:
 3 | 528:3 | 573:10 | 608:
 3 | 640:7 | 764:12 | 845:
 4 | 859:3 |
 quætes 708:14 |
 quæter 336:1 | 478:4 |
 768:3 |
 quærimus 336:9 | 806:8 |
 quæris 363:7 | 528:4 | 724:
 2 | 772:4 |
 quærit 278:3 | 355:2 | 384:
 2 | 437:4 | 525:9 | 720:
 12 | 766:5 | 821:7 | 887:
 15 | 888:3 |
 quæritis 482:2 |
 quæritur 739:13 |
 quæro 70:6 | 349:11 | 357:
 14 | 655:1 | 662:3 |
 quærent 72:2 |
 quæserat 794:6 |
 quæsieris 46:1 |
 quæstra 676:8 |
 quæstram 361:3 |
 quæstus 509:5 | 700:8 |
 quæstrum est 909:5 |
 quæstus 548:9 |
 quæsto 606:7 |
 quæstor 581:7 |
 quætu 519:3 |
 quætu 693:10 |
 quæle 90:1 | 445:3 | 449:
 1 | 609:1 | 662:2 |
 quælem 375:4 | 377:1 | 536:
 7 | 815:4 |
 quæles 561:5 | 852:4 |
 quæli 570:6 | 573:5, 6 |
 677:4 |
 quælia 670:2 | 714:3 |
 quælicunque 612:2 |
 quælibet 253:9 |
 quælis 324:3 | 362:3 | 416:
 15 | 414:6 | 455:3, 11 |
 790:2 |
 quælium 300:1 |
 quæm 12:5 | 63:4 | 96:2 |
 161:3 | 196:5 | 329:2 |
 471:6 | 505:1 |
 quæm rem cunque 26:2 |
 quæm com. 30:7 | 95:5 |
 126:1 | 136:4 | 156:2 |
 255:3 | 273:4 | 312:1 |
 396:6 | 435:9 | 525:3 |
 527:5 | &c.

quàm, i, quantum 58:3 |
 200:5 | 470:7 | 519:4 |
 536:11 | 701:10 | 777:
 3 |
 quàm minimum 48:2 |
 quæmunque 778:6 |
 quæmlibet 469:7 |
 quæmvis 61:2 | 108:4 |
 284:1 | 293:2 | 296:3 |
 370:3 | 387:2 | 532:2 |
 542:2 | 619:9 | 681:7 |
 683:12 | 787:3 | 803:1 |
 863:15 | 903:14 |
 quando 95:3 | 460:1 |
 483:1 | 594:5 | 698:11 |
 bis | 708:14 |
 quando pro quandoquidem
 314:2 | 683:6 | 701:6 |
 703:5 |
 quandoquæ 788:4 | 800:
 6 |
 quandoquæ 364:1 | 369:8 |
 904:1 |
 quanquam 112:4 | 233:1 |
 290:12 | 312:8 | 325:8 |
 508:4 | 615:7 | 841:6 |
 quanta 63:8 | 104:6 | 440:
 5 | 467:11 | 561:7 | 630:
 7 |
 quantane 669:4 |
 quantæ 745:2 |
 quantas 840:12 |
 quanti 578:9 | 652:2 bis |
 quanti facias 770:2 |
 quantis 416:14 |
 quanto 311:7 | 322:8 | 346:
 8 | 511:2 | 723:4 | 862:
 6 bis |
 quanto 518:7 | 522:6 | 524:
 10 | 537:10 | 681:2 | 705:
 4 | 846:5 |
 quanto rectius 615:5 | 885:
 1 |
 quantum plura 866:7 |
 quantum 649:19 |
 quantum 102:6 | 168:7 |
 319:1 | 447:1 | 490:2 |
 511:5 | 523:1 | 580:3 |
 588:5 | 591:2 | 647:2 |
 689:13 | 719:4 | 726:14 |
 761:6 | 905:1 |
 quantum habes tanti fis
 511:5 |
 quantumvis 848:14 |
 quantum 63:7 bis | 465:7 |
 466:5 | 680:8 | 846:8 |
 quare 525:1 | 596:8 | 634:
 3 | 643:2 | 650:2 | 862:
 9 |
 quare, id est, quapropter
 653:10 |
 quarta 558:11 | 594:7 |
 890:1 |
 quartâ ablat. 895:6 |
 quartæ partis 691:2 |
 quartam 580:4 |
 quartam 580:4 |

M M M m m m m m

INDEX

querrens 666: 5 |
quæram 520: 4 |
quas 68: 4 | 208: 4 | 382: 12 | 394: 6 | 422: 4 | 434: 2 | 445: 11 | 522: 7 | 576: 4 |
quas res agis 695: 5 |
quassas 5: 5 | 398: 3 |
quatenus 316: 4 | 511: 7 | 537: 3 | 677: 11 |
quater 119: 8 | 637: 5 | 709: 7 | 826: 9 |
quaterque 387: 3 |
quaterque 551: 12 |
quædam 78: 1 |
quærent 364: 12 | 774: 4 |
quæres 56: 2 |
quære 67: 5 | 250: 3 | 357: 7 | 561: 12 |
quæram 21: 2 | 97: 1 |
quætor 531: 1 | 567: 1 | 848: 4 |
quavis 552: 1 |
quæ 109: 1 | 120: 3 | 349: 10 | 350: 10 | 366: 7 | 368: 6 bis | 7 | 540: 8 | 554: 5, 6, 8 |
quæam 682: 2 |
quæmus 515: 5 |
quæant 469: 10 |
quæas 683: 7 | 816: 9 |
quæat 532: 2 |
quæis 468: 2 | 512: 5 | 538: 11 | 550: 12 | 715: 3 |
quæm 11: 5 | 12: 9 | 17: 7 | 21: 5 | 39: 7 | 366: 6 | 372: 11 | 383: 9 | 386: 3 | 407: 5 | 416: 2 | 471: 4 | &c. |
quæcunque 67: 2 |
quæque 757: 5 | 767: 13 |
quævis 547: 3 | 794: 4 |
quendam 592: 16 | 764: 5 |
quæquam 617: 2 | 618: 3 | 636: 7 | 844: 2 |
quæram 643: 11 |
quæra 185: 4 |
quærus 50: 8 | 331: 3 | 413: 8 | 706: 9 |
quærebar 468: 7 |
quæra 880: 9 |
quærelam 298: 14 |
quærelarum 186: 6 |
quærelas 325: 1 | 780: 3 |
quærelis 219: 3 |
quæretem 200: 8 |
quærenti 10: 7 | 350: 6 |
quærenti 577: 14 |
quærimonia 828: 10 |
quærimoniæ 237: 6 | 336: 7 |
quærimonia 59: 3 |
quæritur 64: 4 | 807: 12 |
quæritur 284: 6 |
quæritur 838: 6 |
quæritur 433: 4 |
quæritur 0: 2 |
quæritur 98: 7 |

quæritur 445: 1 | 577: 1 |
qui 5: 6 | 16: 8 | 18: 1, 2 | 24: 1, 2 | 39: 2, 262: 5 | 264: 5 | 270: 10, 12 | 342: 5 | &c. |
qui 505: 1 | 660: 7 | 663: 3 | 664: 8 | 711: 2, 11 | 756: 3 | 800: 11 bis | 862: 3 | 913: 11 |
qui partum 623: 5 |
quia 402: 3 | 413: 8, 9 | 511: 5 | 538: 7 | 569: 5 | 574: 8, 10 | 596: 6 | 626: 4 | 681: 10 | 705: 11, 12 | 774: 14 |
quibus 24: 4 | 29: 4 | 119: 4 | 134: 9 | 295: 3 | 334: 4 | 340: 2 | 377: 6 | 406: 7 | 427: 11 | 449: 5 | 469: 5 | 484: 5 | 497: 1 | 539: 6 | 543: 2 | 551: 7 | 583: 2 |
quibuscumque 606: 3 |
quibuscumque 550: 14 |
quæquam 50: 14 | 107: 2 | 662: 1 |
quæquid 613: 2 | 640: 2 | 687: 11 | 902: 6 |
quæquid erit 47: 1 | 96: 6 |
quæcunque 131: 3 | 198: 2 | 206: 3 | 255: 5 | 259: 5 | 478: 7 | 698: 2 | 892: 10 bis |
quid 36: 5 | 39: 6 | 50: 9 | 60: 1 | 100: 5 | 118: 12 | 134: 6, 7 | 191: 1 | 263: 5, 6, 7 | 336: 7, 9 | 351: 1 | 378: 7 bis, 9 | 397: 2 | 416: 4 | 438: 2 | 448: 5 bis |
quid, id est, cur 192: 5 | 216: 3, 4 | 220: 2 | 228: 7 | 281: 3 | 349: 14 | 444: 3 | 453: 1 | 470: 2 | 482: 10 | 492: 1 | 507: 9 | 511: 12 | 555: 9 |
quid, pro, aliquid 27: 12 | 370: 9 | 608: 5 | 710: 7 |
quid ad rem? 753: 5 |
quid agam? 768: 3 |
quid agis? 592: 3 |
quid attinet 443: 3 |
quid causæ est? 507: 10 |
quid debeat, quid non 753: 7 | 900: 2 |
quid distent ara lupinis 762: 1 |
quid enim 506: 6 |
quid faciam 538: 9 | 615: 8 |
quid faciam vis 859: 15 |
quid facias illi 511: 6 |
quid fiet 638: 3 |
quid fiet 901: 11 |
quid iuvat 509: 8 |
quid mirum 202: 4 |

quid multa 576: 9 | 700: 9 | 765: 3 |
quid possum 770: 6 |
quid quod 227: 7 | 459: 1 |
quid refert 652: 3 | 708: 3 | 867: 7 |
quid rides 682: 5 |
quid si 290: 8 | 653: 4 | 796: 8 |
quid sibi velit 688: 2 |
quid itas 858: 13 |
quid te iuvat 701: 3 |
quid tibi vis 470: 1 | 524: 6 |
quid tum 659: 4 |
quid vetat 608: 2 |
quid velit & possit 782: 3 |
quid vis 651: 13 | 695: 5 | 859: 15 |
quidam 511: 7 | 513: 10 | 521: 1 | 522: 9 | 543: 8 | 555: 7 |
quidam 514: 3 |
quidem 606: 7 | 736: 8 | 770: 7 |
quidlibet 140: 1 | 592: 11 | 805: 7 | 873: 10 |
quidnam 632: 10 |
quidni 906: 2 |
quidquam 107: 2 | 530: 6 | 635: 4 | 642: 3 | 683: 2 | 698: 6 | 837: 11 |
quidquid 4: 5 | 43: 1 | 96: 6 | 104: 4 | 112: 11 | 444: 1 | 523: 9 | 659: 5 bis | &c. |
quidquid delirant reges plebuntur Achivi 736: 9 |
quidve 700: 1 |
quidvis 337: 4 | 592: 5 | 650: 3 | 793: 4 |
quies 803: 6 |
quiescas 614: 1 |
quiescit 905: 10 |
quiescem 572: 2 |
quæra 119: 2 |
quærem 493: 7 | 500: 8 |
quære 466: 11 |
quæritur 253: 6 |
quætos 356: 10 |
quætur 52: 4 |
quærus 845: 4 |
quin 43: 7 | 203: 2 | 296: 7 | 451: 11 | 507: 10 | 547: 8 | 588: 8 | 619: 6 | 642: 11 |
quin pro quin etiam 678: 4 |
quin pro cur non 454: 1 |
qui pro ne 911: 13 |
quin & 203: 2 |
quin etiam 844: 2 | 856: 9 |
quinas 518: 6 |
Quinti v. Quinti.
quincunce 001: 9 |
Quindecimviro 502: 10 |
quingentis 707: 2 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Quinquaginta 869 : 11 |
 quinque 532 : 3 | 578 : 5 | 666 :
 4 | 710 : 7 | 719 : 4 | 786 :
 4 : 5 |
 quinque millia 756 : 4 |
 quinquennes 629 : 5 |
 quinquenni 718 : 9 |
 quinque viri 830 : 1 |
 quinque viro 687 : 2 |
 quinta 58 : 11 |
 Quinte 685 : 2 | 697 : 1 |
 Quinti 191 : 2 | 660 : 9 | 796 :
 1 |
 Quintilio 911 : 7 |
 Quincilium 94 : 5 | 95 : 7 |
 quinato 889 : 7 |
 quippe 119 : 8 | 117 : 2 |
 Quitini 13 : 6 | 421 : 6 |
 481 : 7 | 860 : 11 |
 Quirinus 251 : 6 | 604 : 2 |
 Quiritem 174 : 3 |
 Quiritibus 255 : 9 |
 Quiritis 752 : 7 |
 Quiritium 4 : 2 | 415 : 6 |
 quis 23 : 1 | 27 : 6 | 76 : 2 :
 3 | 94 : 1 | 100 : 3 | 104 :
 8 | 105 : 1 | 114 : 2 : 5174 :
 3 | 384 : 11 bis, 12 | 385 :
 2 | &c.
 quis, id est, aliquis 76 : 4 |
 349 : 1 | 437 : 5 | 482 : 9 |
 576 : 6 |
 quis non 153 : 1 |
 quis verb. 710 : 10 |
 quisnam 652 : 4 | 710 : 1 |
 quisquam 284 : 3 | 289 : 2 |
 533 : 9 | 543 : 5 | 575 : 15 |
 593 : 10 | 634 : 3 | 694 : 5 |
 789 : 8 |
 quisque 199 : 8 | 311 : 7 | 385 :
 3 | 518 : 7 | 570 : 6 | 572 : 7 |
 577 : 10 | 615 : 7 | 649 :
 19 |
 quisquis 152 : 1 | 158 : 5 | 189 :
 1 | 335 : 9 | 366 : 1 | 618 : 8 |
 quive 603 : 1 |
 quivis 549 : 6 | 574 : 11 |
 576 : 4 | 614 : 9 | 675 : 3 |
 685 : 5 | 857 : 4 | 893 : 13 |
 895 : 11 |
 quo 11 : 2 | 17 : 5 | 22 : 7 |
 103 : 5 | 128 : 4 : 5 | 290 : 6 |
 297 : 5 bis | 320 : 11 | 337 :
 1 | 418 : 1 | 496 : 1 | 517 :
 4 | 525 : 9 | 554 : 10 | 573 :
 9 |
 quò adv. 21 : 5 | 23 : 6 | 243 : 6 |
 257 : 4 | 293 : 11 | 337 :
 7 | 339 : 5 | 348 : 5 | 363 :
 3 | 392 : 11 bis | 414 : 4 |
 bis, 5 | 507 : 5 | 708 : 5 |
 891 : 4 |
 quo, id est, ad quid 512 : 3 |
 572 : 4 | 749 : 8 |
 quo pro quomodo 542 : 1 |
 quo pro ut 446 : 10 |
 quo sit ut 616 : 4 |

quo loco 783 : 3 |
 quo locorum 144 : 1 |
 quo quo 455 : 3 |
 quo magis 634 : 12 |
 quo pertinet 519 : 7 | 626 :
 3 |
 quo pacto 549 : 7 | 552 : 13 |
 671 : 6 | 705 : 8 | 753 : 3 |
 769 : 4 | 803 : 2 | 846 :
 6 |
 quo rediturus erat 663 : 4 |
 quo rem deducam 507 : 5 |
 quo semel est imbuta recens
 servabit odorem testa diu
 741 : 8 |
 quò tendis 792 : 6 |
 quò veller 907 : 8 |
 quò virtus vocat, i, bone
 818 : 12 |
 quoad vixit 647 : 6 |
 quocirca 637 : 3 | 701 : 8 |
 866 : 5 |
 quocunque 325 : 4 :
 quocunque loco 778 : 8 |
 quocunque modo 730 : 5 |
 quocunque adverb. 482 : 7
 bis | 631 : 6 | 880 : 11 |
 quò me cunque rapit 726 :
 1 |
 quod 52 : 2 | 83 : 2 | 90 : 7 |
 99 : 1 | 112 : 2 | 259 : 4 |
 356 : 2 | 373 : 4 | 397 : 1 |
 433 : 6 | 448 : 13 | 498 :
 9 | 513 : 9 bis | 525 : 8 | 549 :
 2 | 575 : 6 : 9 |
 quod, id est, quia 275 : 1 |
 293 : 8 | 375 : 1 | 407 : 2 |
 410 : 1 | 525 : 13 bis | 544 :
 3 : 4 | 552 : 5 | 706 : 6 |
 quod satis est 242 : 1 | 313 :
 8 | 740 : 1 |
 quod si 7 : 4 | 95 : 8 | 244 :
 1 | 434 : 4 | 466 : 11 |
 468 : 11 | 476 : 5 | 509 : 10 |
 671 : 4 | 730 : 9 | 744 : 9 |
 760 : 8 | 771 : 2 |
 quod sit satis 703 : 3 |
 quod ultra est 217 : 5 |
 quod vis 875 : 1 |
 quodam adverb. 727 : 4 |
 quocunque 111 : 1 | 357 : 4 |
 509 : 1 | 547 : 14 | 668 : 12 |
 714 : 7 | 740 : 9 | 765 : 11 |
 889 : 6 | 902 : 10 | 903 : 9 |
 quodlibet 529 : 3 |
 quomodo 595 : 8 |
 quondam 190 : 5 | 523 : 4 |
 632 : 6 | 651 : 6 | 684 : 4 |
 815 : 6 | 867 : 8 | 907 : 8 |
 quone 667 : 3 |
 quoniam 572 : 2 | 668 : 1 |
 673 : 4 | 698 : 3 |
 quoque 65 : 8 | 70 : 2 | 103 :
 3 | 109 : 7 | 216 : 6 | 264 :
 10 | 303 : 4 | 352 : 12 | 374 :
 8 | 552 : 2 | 574 : 11 | 576 :
 11 | 682 : 3 |

quoque adj. 720 : 8 | 814 : 10 |
 quorsum 639 : 5 | 656 : 3 |
 661 : 2 | 705 : 7 |
 quorsum est opus 712 : 10 |
 quorum 51 : 9 | 334 : 2 | 486 :
 13 | 544 : 2 | 677 : 1 | 791 :
 2 |
 quos 2 : 2 | 59 : 2 | 61 : 1 |
 168 : 4 | 251 : 2 | 258 : 7 |
 340 : 1 | 367 : 6 | 368 : 1 |
 381 : 1 | 384 : 12 | 408 : 9 |
 513 : 4 | 514 : 5 | 540 : 5 |
 &c.
 quoscunque 577 : 9 | 683 : 10 |
 quor 615 : 11 | 756 : 3 |
 quora 320 : 3 |
 quora est hora 697 : 8 |
 quorannis 484 : 9 |
 quoties 23 : 5 | 368 : 10 | 403 :
 4 | 404 : 6 | 813 : 2 | 817 :
 3 | 833 : 6 |
 quotquot 205 : 4 |
 quotquot sunt 704 : 8 |
 quorus 551 : 6 | 831 : 9 |
 quovis 536 : 9 |

R.

R Abidos 907 : 5 |
 rabiem 17 : 4 | 64 : 1 |
 335 : 10 | 669 : 10 | 773 : 1 |
 843 : 8 |
 rabies 879 : 2 |
 rabiosa 860 : 3 |
 rabiosi 581 : 2 |
 racemos 168 : 1 |
 radat 486 : 2 |
 radere 680 : 10 |
 radice 866 : 9 : 10 |
 radices 714 : 3 |
 radit 695 : 1 |
 radix 450 : 4 |
 ramis 160 : 4 | 211 : 5 | 436 :
 1 |
 ramos 432 : 1 | 566 : 9 |
 ranæ 445 : 9 | 558 : 2 | 669 :
 1 |
 rancidum 632 : 13 |
 rapaci 789 : 4 |
 rapacibus 482 : 6 | 626 : 8 |
 rapacis 228 : 5 |
 rapacium 380 : 10 |
 rapax 129 : 4 |
 rape 288 : 9 |
 rapete 197 : 7 | 566 : 4 |
 rapiam 78 : 2 |
 rapiamus 472 : 4 |
 rapias 687 : 5 | 807 : 4 |
 rapido 609 : 1 |
 rapidos 50 : 5 |
 rapidum 185 : 9 | 660 : 8 |
 rapidus 109 : 7 | 419 : 2 |
 rapiente 255 : 4 |
 rapientes 540 : 5 |
 rapies 645 : 4 |
 rapiet 200 : 4 |

MM M m m m ii

INDEX

rapimur 567:1 |
 rapinis 612:3 |
 rapis 339:5 | 694:4 | 713:1 |
 rapit 220:1 | 246:8 | 392:4 | 457:1 | 514:12 | 508:10 | 614:6 | 726:1 | 886:2 |
 rapit 208:11 |
 rapta 446:1 |
 raptā 164:2 |
 raptam 808:2 |
 raptas 356:7 |
 raptum 278:5 | 869:12 |
 raptis 445:2 |
 raptō 787:4 |
 raptor 323:3 | 386:4 |
 raptum 368:5 |
 raptus 324:4 |
 rapuit 200:4 |
 rapula 627:3 | 714:3 |
 rara 11:4 | 133:2 | 365:6 | 433:11 | 521:10 | 584:2 |
 rara avis 614:6 |
 raro 249:2 | 515:3 | 546:7 | 626:6 | 637:5 |
 rarus 895:7 |
 ratas 750:3 |
 ratem 17:1 | 466:4 | 482:10 |
 rates 5:4 | 18:7 | 398:3 |
 ratio 506:1 | 522:9 | 537:5 | 540:11 | 577:7 | 646:8 | 618:10 | 661:6 | 778:9 |
 ratione 663:9 | 664:4 | 675:4 | 683:7 | 692:6 | 829:6 | 832:11 |
 rationibus 901:7 |
 rava 344:2 |
 rauca 808:8 |
 rauci 207:1 | 550:6 |
 re 525:3 | 576:7 | 677:2 | 683:5 | 686:4 | 696:5 | 801:4 | 870:4 |
 re male gesta 642:6 |
 re vera 711:5 |
 rebus 11:6 | 159:1 | 190:8 | 246:2 | 255:11 | 388:10 | 448:5 | 480:4 | 514:4 | 543:10 | 559:5 | 637:4 | 665:4 | 701:9 | 726:5 | 732:4 | 740:5 | 12 | 751:6 |
 rebus agendis natum 879:5 |
 recalcitrat 615:4 |
 recantatus 71:1 |
 recedant 508:11 | 863:15 |
 recedentes 234:2 |
 recedentes anni 888:9 |
 recedo 798:12 |
 recens 134:2 | 340:6 | 360:5 | 627:2 | 741:8 | 833:5 |
 recentes 348:11 |

recenti 230:4 |
 recentibus 876:11 |
 re entum 41:2 |
 receperit 566:8 |
 recepit 744:1 | 774:9 | 895:4 |
 recepta 863:6 |
 recepti 828:4 |
 recepto 180:2 | 370:11 |
 receptus 877:11 |
 recideret 609:8 |
 recidet 912:1 |
 recidit 336:8 |
 recimentis 343:5 |
 recines 352:7 |
 recinet 49:3 |
 recinunt 729:5 |
 recipit 563:3 | 854:12 |
 recitas 215:1 |
 recisos 280:3 |
 recisurum 541:7 |
 recitare 547:1 | 822:5 |
 recitares 911:7 |
 recitata 851:10 |
 recitator 914:10 |
 recitent 551:1 |
 recito 550:13 |
 reclamare 808:8 |
 reclinat 489:10 |
 reclinatum 159:7 |
 recludens 247:5 |
 recludere 96:3 | 494:2 |
 recludit 750:2 |
 recluditur 228:8 |
 reclusa 839:9 |
 reclusus 687:7 |
 recondit 649:4 |
 reconditum 351:2 |
 recorder 866:5 |
 recreabis 678:1 |
 recreantur 203:1 |
 recreare 324:1 | 632:8 | 727:9 |
 recreat 334:8 |
 recreatis 261:7 |
 recreatur 90:6 |
 recta 528:13 | 575:12 | 704:1 |
 recta adverb. 565:7 |
 recte 403:10 | 521:7 | 524:11 | 526:1 | 546:2 | 674:6 | 647:3 | 652:8 | 712:6 | 726:10 | 754:9 | 900:3 | 910:7 |
 recte facientibus 730:2 |
 recte nec ne 837:4 |
 recte facta 842:2 |
 recti specie decipimur 875:3 |
 recti 379:5 |
 rectius 525:6 | 555:5 | 615:5 | 705:11 | 759:2 |
 rectius 188:1 | 307:12 | 403:10 | 679:7 | 804:9 | 883:4 | 885:1 |
 recto 689:11 | 847:2 |
 recto more 865:6 |

rector 801:10 |
 rector 380:8 |
 rectum 422:1 | 514:5 | 656:3 | 700:1 | 705:12 | 835:4 | 877:8 | 859:2 |
 ad rectum finger 904:9 |
 rectus 402:11 |
 recumbens 251:2 |
 recumbere 748:1 |
 recumbit 52:3 |
 recurras 695:7 |
 recurrat 529:4 |
 recurrentes 843:6 |
 recurres 450:11 |
 recurrer 773:9 |
 recurrir 392:8 |
 recusant 712:2 |
 recusat 622:1 | 663:1 |
 recusum 850:7 |
 recusant 854:12 | 876:1 |
 recuse 683:14 | 705:10 |
 recusit 549:1 |
 recusio 772:6 |
 redacti 844:1 |
 reddas 16:5 | 71:2 | 408:9 | 644:5 |
 reddat 512:13 | 816:13 |
 reddatur 873:9 |
 reddo 177:5 | 333:5 | 767:10 | 851:3 |
 redde, age 720:11 |
 redditus 886:2 |
 reddere 80:2 | 223:3 | 537:2 | 664:3 | 688:6 | 810:3 | 866:15 | 887:6 | 899:11 | 900:10 | 911:10 |
 reddere verbum verbo 883:8 |
 redderet 84:5 | 895:1 |
 reddes 762:3 | 5 bis | 784:2 |
 reddet 350:11 | 357:5 | 554:4 |
 reddere 490:15 |
 reddiderit 856:10 |
 reddidi 390:3 |
 reddidisses 42:3 |
 reddiunt 418:5 |
 reddi 484:9 | 709:2 | 831:8 | 903:7 |
 redditum 257:1 |
 redeam 603:7 |
 redeam domum nudus, &c. 683:3 |
 redeant 370:3 | 605:2 |
 redeas 13:5 |
 redeat 96:1 | 767:12 | 890:10 |
 rededit 140:6 |
 redemptor 243:3 | 860:15 |
 redeo 514:6 | 574:6 | 582:8 |
 redeunt 317:8 | 391:5 | 405:2 |
 redeunte 286:3 |
 redeunt 547:15 |
 redi 383:4 |

VOCABULORUM OMNIUM.

redibit 270:3 | 450:12 |
 rediens 328:3 | 632:7 |
 redigatur 509:10 |
 rediit 396:5 |
 redire 482:12 | 501:10 |
 rediret 9:1 |
 redis 721:2 |
 redit 290:8 | 385:5 | 395:8 | 764:3 | 832:12 | 901:11 |
 redit ad se 865:13 |
 redditu 370:7 |
 redditum 383:3 | 474:5 | 737:7 | 745:7 | 885:7 |
 rediturus 665:4 |
 reditus 273:3 | 484:1 | 824:6 |
 redonabo 253:4 |
 redonavit 174:3 |
 reducent 241:7 |
 reducet 473:5 | 667:2 |
 reducis 327:5 |
 reducit 190:2 | 368:1 | 847:7 |
 reducta 73:5 | 432:3 |
 reductum 809:9 |
 refeceris 274:2 |
 refectus 865:11 |
 refer 275:2 | 764:8 | 768:2 | 806:1 |
 referam 53:2 | 731:3 |
 referas 681:7 |
 referat *imperfectum* 510:6 |
 referat 493:5 |
 referenda 706:10 |
 referendus 82:5 |
 referent 59:5 |
 referente 354:12 | 391:2 |
 referentes 576:2 |
 referentis 371:8 |
 refero 579:2 |
 referre *prima brevis* 257:5 | 879:8 |
 referre *primam longam* 525:1 | 570:6 |
 referret 758:5 |
 referri 832:1 |
 refers 765:1 |
 refert *personal. prima brevis* 270:5 | 283:3 | 485:6 | 808:1 | 842:2 |
 refert *primam longam* 652:3 | 708:3 | 867:7 |
 refertur 814:4 | 888:12 |
 referunt 413:11 | 849:9 |
 refici 678:4 |
 reficit 5:4 | 817:3 | 847:6 |
 refixa 487:5 |
 refixit 813:13 |
 refixo 108:4 |
 reformidet 708:10 |
 reformido 703:2 |
 refrenare 335:3 |
 refregit 550:11 |
 refringit 252:9 |
 refugimus 134:6 |
 refugit 7:3 | 413:8 | 867:12 |

refulgens 222:4 |
 refultat 51:10 |
 regale 852:9 | 858:5 |
 regales 400:7 | 780:6 |
 regali 359:2 | 893:11 |
 regam 726:13 |
 regat 16:1 | 890:6 |
 rege *nomen* 136:5 | 268:4 | 289:4 | 486:4 | 543:9 | 807:2 |
 Rege *propr.* 582:4 | 583:16 |
 rege *verb.* 741:1 |
 Regem 582:5 | 858:4 |
 regerit 584:4 |
 reges 206:4 | 240:1 | 311:1 | 367:5 | 531:5 | 585:3 | 643:1 | 736:9 | 774:6 | 911:3 |
 reger 56:1 |
 regi *nomen* 852:7 |
 regi *verb.* 898:1 |
 regia 776:2 |
 regia Roma 763:10 |
 regiae 210:1 |
 regiam 141:5 | 225:3 |
 regibus 111:11 | 113:4 | 525:10 | 634:1 | 804:3 | 4 |
 regina 115:2 | 139:6 | 258:1 | 343:3 | 499:6 | 755:6 |
 regio 547:8 | 791:2 |
 regione 746:2 |
 regis *nomen* 10:5 | 581:8 |
 regis opus 877:13 |
 regis *verb.* 130:1 | 448:7 |
 regit 262:8 | 289:9 | 335:3 | 444:1 | 811:6 | 820:11 |
 regium 165:3 |
 regius 246:6 | 350:5 | 913:2 |
 regna 200:5 | 232:5 | 262:6 | 417:6 | 487:2 | 854:7 |
 regna vini 22:6 |
 regnanto 253:10 |
 regnare 267:1 |
 regnata 172:1 | 355:7 |
 regnator 360:9 |
 regnavit 360:9 |
 regnes 55:6 | 156:1 |
 regnet 726:5 |
 regno *nomen* 362:4 | 571:2 |
 regno *verb.* 772:4 |
 regnum 52:5 | 63:6 | 158:3 | 313:5 | 373:4 | 375:5 | 541:7 | 570:8 | 730:2 |
 regula 541:2 |
 Reguli 268:8 |
 Regulum 52:8 |
 regum 22:2 | 131:7 | 195:8 | 228:9 | 239:4 | 327:8 | 333:1 | 410:2 | 543:3 | 605:5 | 627:5 | 555:3 | 734:5 | 736:3 | 774:6 | 830:1 | 848:6 |

878:8 | 908:7 |
 rei *areus* 603:6 |
 rei *res* 311:11 | 339:4 |
 rejecit 403:6 |
 rejecta 644:7 |
 rejectæ 290:11 | 396:2 |
 reis 149:4 | 763:9 |
 relabi 114:6 |
 relabor 726:4 |
 relatus 489:4 |
 relegata 611:6 |
 releget 298:10 |
 relegi 735:2 |
 relegit 417:3 |
 reliqua 175:5 | 371:4 | 630:7 | 767:12 |
 relictis 193:9 | 428:7 | 488:8 | 500:6 | 860:10 |
 relicto 45:1 |
 relictos 127:5 |
 relictum 348:2 |
 religarat 123:2 |
 religas 23:4 |
 religat 558:7 |
 religata 193:8 | 405:7 |
 religio 598:4 |
 relinquam 235:5 | 595:6 | 763:9 |
 relinquis 510:9 |
 relinquendis 606:7 |
 relinquens 701:2 |
 relinquunt 210:2 |
 relinquere 744:10 | 827:13 |
 relinqueret 273:5 |
 relinques 761:9 |
 relinqui 910:2 |
 relinquit 217:2 | 266:1 | 886:3 |
 relinquunt 183:6 |
 reliquerit 666:5 |
 reliqui 772:4 | 791:5 |
 reliquit 482:6 | 489:8 | 839:6 |
 reluctantes 376:7 |
 rem 26:2 | 500:9 | 502:6 | 517:6 | 523:11 | 526:11 | 538:6 | 547:1 | 510 | 553:10 | 595:6 | 645:6 | 655:2 | 692:6 | 708:12 | 801:11 | 852:1 | 866:12 |
 rem, *id est*, materiam 900:4 | 5 |
 rem auge 765:12 |
 rem facias 730:4 |
 rem bene gerere 763:1 |
 rem gerat 169:4 |
 rem tentare 854:13 |
 rem tuam, *id est*, bona tua 901:11 |
 rem unam 875:7 |
 remanente 103:2 |
 remeare 577:8 |
 Remi 457:7 |
 remige 486:5 |
 remiges 489:2 |

INDEX

- semigio 60: 3
 semigum 758: 8
 remis 140: 8 | 877: 13
 remiser 886: 4
 remisit 699: 4
 remissi 816: 2
 remisso 350: 7
 remisso 424: 2
 remittas 191: 3
 remittit 719: 1 | 903: 8
 remittunt 872: 10
 remorant 1, removerant
 619: 6
 remorsum 454: 2
 remos 465: 6
 remota est 901: 9
 remotis 156: 2 | 229: 4
 278: 6 | 376: 3 | 419: 3
 709: 5
 remoto 159: 6 | 887: 9
 remotos 571: 7 | 682: 1
 remotu 108: 1 | 906: 4
 removere 687: 4
 renovi 693: 7
 renouasse 271: 5
 renugit 292: 1
 renugiens 466: 9
 renunt 482: 11
 renouans 256: 2
 renouantur 878: 5
 renouat 478: 11
 renoues 652: 9 | 74: 8
 renouentes 436: 11
 renouet 168: 9 | 224: 2
 276: 2
 renouentis 469: 15
 renouis 860: 6
 renouit 99: 12
 reor 836: 5
 reparant 392: 9
 reparare 256: 1 | 682: 4
 reparata 119: 7
 reparavit 141: 4
 repens 270: 2
 repentes 874: 5
 reperire 65: 9 | 515: 5
 reperit 89: 2
 repetens 909: 1
 repetantur 40: 4
 repetas 756: 9
 repetit 345: 1 | 767: 12
 repetens 323: 5
 repetes 149: 3 | 671: 4
 762: 11
 repete 63: 4
 repetit 304: 3 | 595: 9
 723: 9
 repetita 904: 7
 repetitum 744: 2
 repimus 559: 2
 repionens 38: 6
 reponere 763: 5
 reponet 676: 1
 reponit 270: 7 | 880: 8
 reponis 44: 4 | 882: 6
 repositi 463: 4
 reposito 503: 2
 repositum 460: 1
 repotia 629: 8
 representet 820: 2
 reprehendere 650: 14 | 837:
 6 | 851: 9
 reprehendit 911: 14
 reprehendi 681: 3 | 837: 1
 reprehendite 898: 10
 reprehendas 575: 13
 repimus v. repimus.
 reprehendes 812: 9
 reprehens 606: 8
 reprehens 608: 1
 repleat 762: 8
 reptare 746: 4
 repugnant 538: 12
 repulsæ 247: 1
 repulsam 728: 3
 repullum 710: 8
 requiem 766: 5
 requies 137: 2
 requiro 793: 5
 reie 596: 4
 reus 650: 10
 rerum 219: 6 | 402: 10
 422: 8 | 464: 11 | 498:
 9 | 524: 13 | 567: 3 | 592:
 3 | 608: 3 | 709: 6 | 721: 1
 734: 1 | 737: 8 | 876: 11
 877: 5 | 892: 1
 rerum caput & fons 807: 4
 rerum fluctibus in medius
 861: 13
 res 50: 10 | 373: 2 | 395: 4
 519: 7 | 522: 9 | 535: 10
 537: 5 | 57: 14 | 615: 2
 647: 9 | 663: 8 | 684:
 10 | 752: 1 | 805: 2
 res *supple.* familiaris 523: 3
 640: 5 | 683: 9 | 732: 3
 740: 6 | 774: 15 | 787: 2
 811: 9 | 840: 11 | 894: 8
 res, *id est*, materia 876: 2
 res comica 879: 12
 res altera alterius poscit o-
 pem 909: 7
 res Romana 783: 3
 res *plural* 149: 2 | 160: 8
 526: 8 | 541: 5 | 601: 7
 630: 8 | 634: 6 | 671:
 7 | 682: 4 | 722: 1 | 726:
 5
 res, *id est*, facinora 614: 7
 806: 2
 res aduersæ 720: 5
 res gestæ 878: 8
 res gestas 743: 3 | 854: 5
 res lcales 827: 2
 res secundæ 774: 3
 res omnes 888: 4
 reueris 852: 2
 reuinditur 745: 3
 reuerie 751: 6
 reuerbere 646: 1 | 745: 1
 reueres 48: 11
 reuictu 253: 1
 reuident 236: 2
 resignat 760: 7
 resigno 357: 12 | 762: 12
 resoluens 112: 3
 resouit 648: 9
 resonantis 30: 7
 resonare 294: 5
 resonarent 590: 5
 resonat 531: 1 | 551: 2
 resonet 729: 6
 resorbens 177: 3
 respicere 667: 7 | 900: 11
 respicientis 734: 3
 respicis 12: 7 | 65: 4
 responde 682: 4
 respondeat 694: 5
 respondebam 592: 12
 respondere 595: 1 | 655: 5
 744: 8 | 828: 7
 responderet 524: 9
 responderit 659: 7
 respondes 575: 6 | 798: 8
 responder 518: 3 | 597: 8
 765: 4
 respondit 771: 3
 respondeat 501: 7 | 589: 1
 respondere 710: 3 | 730: 7
 respondit 711: 9
 respondent 62: 6
 respondent 709: 6
 respondent 457: 2
 respondent 719: 14 | 89: 6
 respuer 832: 6
 restat 726: 13 | 754: 7
 restinguere 566: 4
 restitua 193: 3
 restituit 281: 4
 restituet 393: 8
 restituit 421: 3
 restit 593: 11
 restitutus 270: 12
 restituit 220: 10 | 256: 6
 restituit 183: 10
 retet 327: 4
 ret-xens 638: 1
 retia 433: 11
 reticulum 515: 4
 retiacula 518: 6
 retinere 814: 12
 retinere 513: 4
 retinet v. retinet
 retorsit 232: 7
 retorta 269: 9
 retoris 10: 3 | 848: 6
 retrahes 154: 1
 retrahens 614: 4
 retrahas 813: 15
 retrahit 123: 6 | 191: 5 | 260:
 5 | 292: 3 | 357: 4 | 488:
 2
 retrorsum 127: 3 | 396: 2
 731: 4 | 815: 16
 retuleris 806: 1
 retulit 152: 4 | 421: 2
 82: 9
 reuulsum 135: 2
 reuoluit 474: 7
 reuoluit 683: 1
 reuollis

VOCABULORUM OMNIUM.

revellis 227: 8 |
 revera 711: 5 |
 reverti 114: 7 | 642: 5 | 697:
 1 | 793: 11 | 907: 2 |
 revexit 228: 11 |
 revicta 378: 6 |
 revivens 120: 1 |
 revivet 761: 2 |
 reum 671: 1 |
 revocant 363: 3 |
 revocas 575: 7 |
 revocat 663: 7 |
 revocavit 422: 3 |
 revolvimus 851: 10 |
 rex 100: 4 | 375: 5 | 488:
 8 | 541: 9 | 542: 6 | 543:
 5 | 648: 3 | 655: 1 | 726:
 9 | 714: 5 | 755: 8 | 804:
 10 | 852: 12 |
 rexque paterque 763: 3 |
 Rhæti 377: 5 |
 Rhæros 416: 10 |
 Rhamnes 903: 1 |
 rheda 697: 6 |
 rhedis 567: 1 |
 Rheni 604: 7 |
 Rhenum 874: 8 |
 rhetor 556: 4 | 861: 15 |
 rhetoris 601: 4 |
 Rhodani 237: 4 |
 Rhodio 603: 2 |
 Rhodon 28: 1 |
 Rhodopen 341: 1 |
 Rhodos 778: 1, 5 |
 Rhœti v. Rhæti, &c.
 Rhœcum 232: 7 |
 Rhœcum 263: 7 |
 rhombi 633: 6 | 716: 6 |
 rhombos 628: 1 |
 rhombum 528: 6 |
 rhombus 435: 4 | 627: 2 |
 628: 2 |
 rictum 600: 5 |
 ride 733: 2 |
 rideant 448: 13 |
 rideat 871: 6 |
 ridens 825: 6 |
 ridebo 881: 4 |
 ridemus 564: 2 |
 ridendus 725: 3 |
 ridens 12: 4 | 350: 7 | 568:
 3 | 597: 11 |
 ridet 182: 9 | 789: 10 |
 ridentem 91: 3 | 508: 4:
 645: 4 | 508: 4 |
 ridens 560: 3 |
 ridentibus 880: 12 |
 ridetur 867: 8 |
 rideat 747: 10 |
 ridere decorum 762: 5 |
 rideret 849: 12 |
 rideri 533: 6 |
 ridet 511: 12 | 668: 10 | 682:
 5 | 733: 6: 8, 12 | 822: 6 |
 870: 10 |
 ridet 172: 4 | 182: 9 | 356:
 1 | 407: 8 | 607: 11 | 841: 3 |

Horat.

ridetur 583: 13 | 721: 1 |
 903: 15 |
 ridiculum 601: 6 | 852: 13 |
 ridiculus 668: 11 | 715: 9 |
 884: 5 |
 rilet 254: 9 |
 rigent 409: 3 |
 rigida 293: 6 |
 rigidi 334: 3 |
 rig dis 830: 2 |
 rigidum 186: 8 |
 rigidus 726: 3 |
 rimam 762: 7 |
 rimosa 697: 10 |
 ringi 865: 3 |
 ringa 10: 9 | 27: 6 | 355: 4 |
 511: 1 | 667: 2 |
 ripæ 84: 4 |
 ripam 241: 9 |
 ripas 347: 4 | 366: 6 | 369:
 5 | 391: 7 |
 ripis 433: 3 |
 rileris 492: 4 |
 rilerit 364: 2 |
 rifero 479: 2 |
 risti 552: 5 |
 rissent 309: 7 |
 risti 720: 11 |
 riste 43: 6 | 296: 8 | 380:
 1 |
 riores 892: 8 |
 ristu 217: 7 | 415: 4 | 591:
 6 | 600: 5 | 621: 2 | 903:
 17 |
 titu quatit populum 861:
 12 |
 risum 547: 12 | 719: 11 |
 744: 3 | 785: 3 | 873: 5 |
 906: 1 |
 risus 40: 6 | 551: 9 | 568:
 5 | 634: 7 | 687: 9 |
 risus plural. 766: 5 |
 rit 124: 6 | 334: 2 | 378:
 7 | 390: 7, 8 | 423: 9 |
 497: 7 | 861: 6 |
 ritu 244: 6 | 304: 1 | 356:
 4 | 616: 1 | 664: 1 | 877:
 10 |
 rivali 911: 13 |
 rivis 31: 2 |
 rivo 160: 5 | 797: 1 |
 rivus 114: 6 | 231: 2 | 295:
 10 | 302: 7 | 743: 7 | 772:
 3 |
 rivum 355: 2 | 773: 6 |
 rivus 312: 4 | 781: 1 | 788:
 16 | 817: 3 |
 rixa 76: 5 |
 rixæ 58: 6 | 307: 2 | 350:
 10 | 807: 10 |
 rixam 325: 2 |
 rixarum 321: 5 |
 rixator 810: 4 |
 rixis 112: 4 |
 roborant 379: 5 |
 robor 16: 7 | 200: 3 |
 robusta 309: 2 |

robustis 861: 2 |
 robustus 245: 2 |
 rodens 448: 4 |
 rodere 789: 11 |
 roderet 610: 2 |
 rodit 551: 7 |
 rodunt 574: 7 |
 rogabat 564: 8 | 565: 3 |
 rogando 475: 5 |
 rogare 458: 1 | 669: 3 |
 rogat 214: 1 | 597: 8 | 770:
 2 |
 rogata 768: 2 |
 rogati 530: 2 |
 rogatus 552: 11 | 681: 5 |
 756: 2 |
 roges 428: 1 | 725: 7 |
 roget 512: 12 | 689: 8 | 730: 9 |
 rogo 725: 5 |
 Roma 254: 5 | 268: 7 |
 379: 8 | 479: 4 | 497: 5 |
 499: 8 | 763: 10 | 797:
 7 | 835: 2 |
 Romæ 556: 3 |
 Romæ 354: 4 | 374: 2 |
 418: 11 | 556: 3 | 618: 7 |
 694: 4 | 704: 7 | 706:
 2 | 735: 2 | 769: 3 | 778: 5 |
 825: 2 | 839: 9 | 848: 16 |
 860: 8 | 861: 15 |
 Romam 253: 9 | 576: 3 |
 69: 3 | 777: 7 | 788: 4 |
 854: 10 |
 Romana 289: 8 | 380: 6 |
 574: 9 | 622: 5 | 623: 5 |
 743: 5 |
 Romanæ 375: 2 |
 Romanam 502: 6 |
 Romane 274: 2 | 551: 11 |
 Romani 831: 3 |
 Romani equites 881: 12 |
 Romani pueri 901: 7 |
 Romanis 813: 6 | 862: 7 |
 895: 12 |
 Romano 616: 9 | 707: 13 |
 Romanos 457: 5 |
 Romanus 456: 4 | 462: 3 |
 671: 8 | 877: 2 |
 Romanus pop. 730: 9 |
 Romulæ 383: 1 | 500: 9 |
 Romuli 211: 6 | 397: 4 |
 Romulum 52: 4 |
 Romulus 828: 3 |
 rote 264: 5 | 331: 9 |
 rotem 910: 15 |
 rores 255: 8 |
 rola 23: 1 | 144: 1 | 192: 8 |
 rosæ 137: 5 | 160: 7 | 308:
 7 | 404: 4 |
 rolaum 553: 3 |
 rosas 322: 1 |
 Roscia lex 730: 1 |
 Roscius 696: 4 | 837: 7 |
 roscam 57: 2 |
 rostrata 443: 4 |
 rostri 698: 1 |
 rota 202: 5 | 874: 12 |

NNNNnn

INDEX

rotantes 406: 5 |
 rotarum 803: 7 |
 rotis 3: 2 |
 rotundas 676: 2 |
 rotundetur 755: 3 |
 rotundioribus 458: 7 |
 rotundis 672: 1 | 733: 12 |
 rotundo 901: 5 |
 rotundum 107: 3 |
 rotundus 710: 4 |
 ruam pro erum 684: 5 |
 ruant 720: 2 |
 rubeam 855: 7 |
 rubens 102: 4 |
 rubente 8: 2 |
 rubentem 559: 7 |
 ruber palus lib. I. Sat.
 5 |
 rubere 716: 7 |
 ruberes 866: 16 |
 rubicunda 796: 8 |
 rubigine 617: 5 |
 rubiginem 330: 7 |
 Rubos 568: 1 |
 rubra 685: 9 |
 rubrica -II: 4 |
 rubro 134: 4 | 302: 7 | 705:
 15 |
 rubros 491: 7 |
 rubum 92: 6 |
 ruetur 913: 6 |
 rude donatum 724: 2 |
 rude ingentium 909: 6 |
 rudem belli 899: 5 |
 rudentes 465: 5 |
 rudis 246: 5 | 338: 3 | 609:
 5 |
 ruebat 584: 1 |
 ruens 69: 2 | 80: 7 |
 ruent v. ruant.
 ruentes 264: 2 |
 ruenti 651: 15 |
 ruentis II: 5 | 167: 3 | 643:
 13 | 832: 11 |
 Rufillus 520: 2 | 552: 6 |
 Rufus 719: 6 |
 rugae 473: 9 |
 rugis 205: 2 | 458: 3 |
 rugosis 462: 4 |
 rugosus 817: 4 |
 ruina 231: 6 |
 ruinae 153: 4 | 250: 7 |
 ruinam 220: 5 |
 ruinas 339: 6 | 719: 2 |
 ruinis 271: 2 | 416: 14 |
 ruus 589: 12 |
 ruit 18: 9 | 264: 9 | 366:
 7 | 429: 4 | 710: 6 | 860:
 3 |
 ruitis 455: 3 |
 ruitor 691: 1 |
 ruitor 554: 13 |
 ruitor secundo 772: 5 |
 rumpat 344: 4 |
 rumpent 423: 3 |
 rumpere 63: 5 | 745: 6 | 771:
 5 | 787: 6 |

rumpet 451: 5 |
 rumpetis 543: 3 |
 rumpi I. Sat. 2.
 rupem 865: 10 |
 rupere 474: 6 |
 ruperis 669: 6 |
 ruperit 466: 10 |
 rupes 341: 2 | 350: 1 | 643:
 11, 15 | 825: 7 |
 rupibus 229: 4 |
 Rupili 581: 8 | 583: 10 |
 rupit 6: 3 | 820: 3 |
 ruptis 709: 1 |
 rura 5: 4 | 119: 2 | 172: 2 |
 218: 5 | 316: 5 | 384: 3 |
 4 | 430: 3 | 575: 5 | 766:
 2 | 788: 1 | 792: 4 |
 rure 507: 1 | 529: 4 | 606:
 1 | 759: 4 | 772: 10 | 787:
 7 | 793: 4 | 814: 2 |
 ruris 73: 4 | 131: 2 | 770: 6 |
 772: 2 | 845: 2 |
 rursum 664: 1 |
 rursum 177: 3 | 362: 2 | 481:
 4 | 533: 4 | 537: 2 | 710:
 9 | 737: 3 | 762: 8 |
 rus 577: 16 | 698: 11 | 706:
 2 |
 rustica 330: 2 | 843: 5 |
 rusticus 533: 7 |
 rusticorum 279: 7 |
 rusticus 437: 2 | 507: 7 | 621: 5 |
 700: 6 | 702: 8 | 706: 2 |
 739: 11 | 766: 9 | 785: 7 |
 848: 14 | 891: 11 |
 Rutubae 711: 2 |
 ruunt 634: 4 |

S.

S Abae 113: 3 |
 Sabbata 568: 2 |
 Sabella 489: 14 | 594: 1 |
 Sabellis 280: 1 | 616: 8 |
 Sabellus 799: 12 |
 Sabina 38: 7 | 89: 5 | 244:
 7 | 414: 6 |
 Sabinis 226: 6 | 830: 2 |
 Sabino 713: 1 |
 Sabino 260: 1 |
 Sabinum 83: 1 | 751: 3 | 766:
 3 |
 fice s 511: 13 |
 ficeos 651: 10 |
 ficer 24: 5 | 457: 8 | 654:
 2 | 907: 3 |
 ficer 230: 2 | 253: 3 |
 ficerdotis 772: 6 |
 ficerdorum 68: 1 |
 fiera 75: 1 | 259: 9 | 381: 4 |
 383: 1 | 448: 8 | 531: 4 |
 541: 1 | 800: 2 | 907: 9 |
 fiera 5: 9 |
 fiera 442: 1 |
 fiera 220: 6 |
 fiera 101: 6 |
 sacras 8: 3 |
 sacrauit 832: 13 |
 sacri 111: 5 |
 sacilega 198: 2 |
 sacris 423: 6 | 488: 1 | 512:
 1 | 714: 9 | 892: 7 |
 sacro 196: 7 | 201: 5 | 319:
 4 | 402: 3 | 495: 4 | 568:
 6 |
 sacrum 248: 4 | 255: 4 |
 369: 9 | 434: 8 | 492: 5 |
 649: 5 |
 saeculum v. saeculum.
 saepe 31: 4 | 33: 3 | 36: 3 |
 4 | 71: 3 | 174: 1 | 175: 1 |
 183: 7 | 248: 7 | 284: 7 |
 326: 2 | 475: 5 | 521: 10 |
 525: 11 | 531: 2 | 4: 5 |
 536: 7 | 554: 16 | 571: 5 |
 579: 1 | 584: 5 | 601: 3 |
 610: 2 | 3 | 704: 2 |
 sapius 189: 5 |
 sava femin. 54: 2 | 79: 1 |
 109: 6 | 132: 5 | 362: 5 |
 448: 3 |
 sava neur. 78: 2 |
 sevam 27: 1 | 589: 5 |
 sevia 253: 8 | 636: 3 |
 seviet 98: 6 |
 sevis 51: 4 | 142: 4 | 298:
 7 |
 sevit 417: 7 | 438: 2 | 548:
 12 |
 sevitia 197: 5 |
 sevo 126: 4 | 291: 2 | 357:
 7 | 802: 1 | 810: 2 |
 sevos 105: 1 | 311: 2 |
 sevus 69: 1 | 242: 3 | 630:
 5 | 794: 4 | 843: 7 | 857:
 11 |
 saga 104: 8 |
 sagaces 160: 2 | 382: 13 |
 sagacius 470: 4 |
 Sagana 446: 3 | 588: 11 |
 900: 5 |
 Sagana 501: 4 |
 sagas 80: 9 |
 sagax 892: 1 |
 sagitta 51: 6 | 103: 6 | 265:
 4 |
 sagitta 344: 5 |
 sagittas 114: 4 | 181: 2 |
 200: 1 | 323: 8 | 712: 10 |
 sagittis 88: 7 | 276: 6 |
 salum 464: 2 |
 salacem I. Sat. 2.
 Salamina 32: 2 | 33: 1 |
 Salaminis 65: 5 |
 sale 600: 1 | 680: 1 | 721:
 5 | 860: 3 |
 cum sale panis 613: 3 |
 salebras 807: 12 |
 sales 896: 4 |
 salum 562: 2 |
 Saloni 701: 2 |
 Salare 838: 2 |
 Salariibus 139: 1 |

VOCABULORUM OMNIUM.

Salas 788: 13 |
salcto 167: 8 |
saliente 332: 4 |
salier 910: 15 |
saligno 558: 10 |
salinum 215: 9 |
salis 532: 1 |
salis verb. 228: 1 |
Salium 137: 2 | 364: 12 |
salunt 696: 3 |
Sallusti 155: 2 |
Sallustius 522: 7 |
salto 492: 3 |
salta 483: 8 | 656: 2 |
salto 584: 3 |
salus 597: 10 |
salaret 564: 8 |
salter 615: 8 |
saitem 574: 5 |
salter 699: 9 |
salubus 161: 2 | 868: 4 |
salus 259: 6 |
salubrem 800: 7 |
salubres 436: 3 | 499: 2 |
 583: 15 | 672: 9 | 746: 4 |
salustibus 587: 6 |
salve 124: 5 |
salvere jubet 765: 7 |
salvere jubemus 770: 5 |
salvo 593: 10 |
salutandi 57: 15 |
salutari *nomen* 502: 3 |
salutor 879: 10 |
salvum 512: 14 | 798: 4 |
salvus 736: 5 |
Samio 476: 1 |
Samoites 862: 11 |
Samos 776: 2 | 778: 5 |
sana 595: 9 |
sancimus 536: 11 |
sancire 11: 7 |
sanctarum 620: 7 |
sanctior 407: 1 |
sancto 383: 4 |
sanctum 800: 9 | 808: 6 |
 833: 5 |
sane 650: 14 | 765: 2 | 791: 5 |
 580: 5 | 891: 4 | 910: 3 |
sanguine 36: 1 | 135: 5 | 153: 1 |
 194: 3 | 261: 1 | 279: 4 |
 302: 7 | 329: 4 | 445: 9 |
 656: 8 | 683: 13 |
sanguineis 102: 4 |
sanguinem 367: 6 |
sanguis 476: 2 | 481: 3 |
sanguis 96: 1 | 235: 6 | 350: 5 |
 501: 2 | 745: 4 | 898: 10 |
sani 645: 6 | 661: 2 |
sanies 296: 5 |
sanior 660: 7 | 664: 8 |
sanis 180: 1 |
sano 536: 5 | 864: 9 |
sanos 537: 10 | 658: 2 | 899: 2 |

sanum 577: 3 | 760: 1 | 797: 10 | 811: 10 |
sanus 554: 17 | 561: 8 | 577: 12 |
 650: 4 | 652: 4 | 6 |
 665: 8 | 668: 1 | 669: 9 |
 bis | 725: 2 | 734: 6 | 739: 3 |
sanxerunt 830: 1 |
sapere 739: 9 | 747: 3 | 795: 8 |
 811: 7 | 865: 3 | 866: 1 |
 900: 3 |
saperet 891: 10 |
sapias 47: 4 | 781: 7 |
sapiat 594: 6 |
sapiens 31: 5 | 509: 5 | 541: 8 |
 11 | 542: 1 | 554: 3 |
 615: 1 | 621: 5 | 629: 11 |
 634: 11 | 676: 6 | 709: 4 |
 710: 1 | 734: 4 |
sapiente 643: 2 | 746: 5 |
sapientem *barbam* 642: 4 |
sapi nter 190: 9 | 403: 12 |
 774: 17 |
sapientia 619: 7 | 728: 1 |
 737: 3 | 744: 11 | 907: 8 |
sapientia *prima est stultitia*
 caruisse 728: 2 |
sapientia 127: 2 | 351: 4 |
sapientior 643: 8 | 663: 8 |
 866: 13 |
sapientium 327: 2 |
sapientius 643: 12 |
sapientum 667: 4 |
sapis 904: 9 |
sapit 336: 3 |
sapiunt 913: 5 |
saporem 241: 5 | 677: 8 |
saporum 675: 4 |
Sappho 201: 1 | 821: 5 |
sarcina 784: 6 |
sarculo 4: 6 |
Sardinia 118: 4 |
Sardis 776: 2 |
Sardo 905: 5 |
Sardus 530: 3 |
Sarmentis 563: 5 | 8 |
Sarmentum 564: 1 |
sarta 745: 2 |
sat 233: 2 |
satel *es* 228: 9 | 726: 3 |
satellites 310: 1 |
satiare 12: 8 |
satira 613: 1 |
satis 8: 1 | 58: 8 | 199: 8 |
 226: 6 | 307: 11 | 309: 3 |
 360: 9 | 523: 1 | 548: 4 |
 555: 4 | 645: 1 | 653: 12 |
 677: 2 | 699: 1 | 724: 2 |
 604: 9 | 871: 4 | bis | 914: 6 |
satir superque 429: 3 | 489: 5 |
satir *est* 515: 6 | 523: 9 |
 524: 3 | 549: 5 | 554: 4 |
 558: 1 | 600: 5 | 610: 7 |
 650: 3 | 675: 5 | 761: 6 | 775:

 2 | 817: 10 | 910: 12 |
satir *nil est* 511: 5 |
satir 515: 5 | 763: 1 |
Saturniano 575: 5 |
Saturnalibus 638: 4 |
Saturni 195: 5 |
Saturnus *numerus* 844: 8 |
Saturno 55: 4 | 222: 4 |
satyra *v.* *satira*.
Satyrus 6: 6 | 693: 8 | 818: 4 |
 893: 6 |
satyrum 230: 3 | 893: 8 |
satyros 892: 4 | 9 |
Satyrum 864: 12 |
saucius 60: 4 | 293: 4 |
saxa 72: 8 | 310: 2 | 350: 2 |
 482: 11 | 492: 2 | 728: 6 |
 772: 3 | 789: 10 | 907: 7 |
saxis 51: 11 | 303: 6 | 452: 5 |
 559: 3 | 650: 4 |
saxo 213: 4 | 395: 1 | 558: 7 |
 573: 12 |
saxum 493: 11 | 645: 5 |
 647: 5 |
faberet 610: 2 |
scabem 781: 6 |
scabies 910: 2 | 913: 2 |
scabrum 767: 5 |
Scava 803: 1 |
Scava 618: 1 |
scalis 857: 5 |
scalpete 588: 12 |
scalpra 649: 1 |
Scamandi 474: 3 |
scamum 586: 1 |
scanderet 232: 6 |
scander 360: 6 |
scandit 217: 1 |
scantunt 243: 6 |
scapha 358: 5 |
scari 435: 4 |
scarus 624: 2 |
scatentem 347: 6 |
Scavros 52: 8 |
scavrum 535: 4 |
sceleratus 645: 3 | 658: 6 |
sceleret 737: 1 |
sceleris 88: 5 | 134: 5 | 618: 2 |
 1657: 11 | 665: 3 |
scelerum 337: 11 |
scelista 165: 5 |
scelistas 298: 1 |
scelsti 455: 3 |
scelstum 249: 12 |
scelus 11: 9 | 19: 11 | 296: 11 |
 477: 6 | 657: 5 |
scena 619: 6 | 850: 4 |
scena 556: 2 | 882: 11 |
scenam 847: 3 | 889: 2 |
 895: 8 |
scenis 888: 12 |
sciar 810: 8 | 826: 9 |
scibat 272: 5 |
sciens 65: 6 | 284: 7 | 290: 1 |
 1 |
scientia 487: 1 |
scientioris 410: 8 |

NNNNnnn

INDEX

felix 910: 9 |
 felicitas 142: 4 | 206: 2 |
 270: 2 | 339: 2 | 394: 5 |
 603: 7 | 619: 5 | 626: 4 |
 654: 6 | 660: 6 | 690: 4 |
 698: 9 | 755: 5 |
 felinus 262: 2 | 874: 1 |
 896: 6 |
 felinatus 74: 6 |
 felindente 417: 2 |
 Scipiadæ 619: 7 |
 Scipiadum 615: 1 |
 felix 46: 1 | 378: 4 | 547: 15 | 698: 3 | 814: 2 |
 821: 12 | 831: 9 | 838: 3 |
 869: 7 |
 felicitas 804: 4 |
 felis 595: 5 | 777: 3 | 788: 3 |
 789: 4 | 803: 1 | 813: 10 |
 824: 7 | 874: 10 | 913: 11 |
 felix 393: 1 | 790: 3 | 869: 1 |
 837: 6 | 900: 10 | 905: 1 |
 felitari 765: 11 |
 felice 680: 8 |
 felopas 394: 6 |
 felopis 680: 8 |
 felopulis 281: 8 |
 felopulos 18: 3 |
 Scorpius 221: 3 |
 felortator 639: 8 |
 felorto 812: 4 |
 felortum 193: 5 |
 feliba 565: 2 | 687: 8 |
 felibæ 560: 3 | 696: 5 | 768: 2 |
 felibam verb. 618: 8 | 895: 13 |
 felibare 686: 7 |
 felibat 548: 4 |
 felibe 645: 1 | 771: 4 |
 felibendi 546: 1, 2 | 550: 5 | 614: 6 | 840: 3 | 900: 3 |
 felibens 809: 12 |
 felibentes 863: 9 |
 felibere 467: 2 | 546: 5 |
 593: 6 | 606: 3 | 614: 12 |
 743: 3 | 746: 3 | 793: 12 |
 840: 5 | 852: 3 | 860: 9 |
 felibere verus 859: 12 |
 felibetis 21: 1 |
 feliba 639: 7 |
 felibetur 706: 4 |
 felibi 8-8: 9 |
 felibimus 840: 11 |
 felibis 637: 5 |
 felibit 716: 4 |
 felibitis 375: 16 |
 felibo 863: 5 |
 felibutus 818: 3 |
 felibuta 115: 6 | 840: 7 |
 felibere 863: 10 |
 felibetis 906: 7 |
 felibetur 21: 7 |
 felibit 14: 6 | 603: 6 |
 felibit 549: 8 |

Scripta 547: 1 | 551: 1 | 603: 1 | 608: 2 | 744: 1 | 822: 5 | 831: 3 | 860: 10 |
 scriptis 846: 2 |
 scripto pro scriptito 580: 5 |
 scriptor 831: 10 | 865: 1 |
 882: 6 | 884: 2 | 893: 8 |
 903: 13 |
 scriptore 855: 8 |
 scriptorem 735: 1 |
 scriptores 831: 4 | 849: 7 |
 852: 11 |
 scriptori 903: 5 |
 scriptoris 835: 3 |
 scriptorum 638: 1 | 822: 2 |
 861: 5 |
 scripturus 610: 4 |
 scruta 765: 6 |
 scrutaberis 812: 7 |
 scrutare gladio ignem 664: 9 |
 sculpe 298: 14 |
 sculptum 641: 2 |
 scurra 705: 1 | 794: 2 |
 scurra 563: 5 | 587: 3 | 706: 10 | 809: 4 |
 scurram 615: 6 |
 scurrantis 809: 2 |
 scurnis 659: 3 |
 scurror 804: 9 |
 scurrica 541: 3 |
 Scyllam 835: 6 |
 scyphus 102: 2 |
 scyphos 464: 7 |
 Scythæ 131: 5 | 288: 5 | 514: 1 | 501: 7 |
 Scythas 80: 8 |
 Scythens 384: 11 |
 Scythens 191: 1 | 418: 9 |
 Scyticum 261: 3 |
 se 10: 7 | 216: 6 | 270: 10 |
 271: 5 | 403: 2 | 508: 1 |
 513: 11 | 513: 5 | 79: 9 |
 521: 11 | 529: 7 |
 se 508: 11 | 865: 13 |
 seipso 710: 4 |
 secanda 227: 1 |
 secanti 809: 11 |
 secantur 799: 5 |
 secat 601: 7 |
 fecer 822: 9 |
 fecemere 540: 9 | 907: 9 |
 feceris 555: 9 |
 fecerit 214: 8 |
 fecerunt 7: 11 |
 fecer 5: 1 |
 fecereta 619: 6 | 720: 9 |
 899: 4 |
 feceris 597: 12 |
 fecetum iter 817: 2 |
 fecerit 486: 11 |
 fedabatur 543: 6 | 676: 6 |
 fedamur 381: 10 |
 fedani 551: 12 |
 fedantem 875: 4 |
 fedari 144: 1 |
 fedatier 525: 2 |

fedatur 518: 8 | 527: 6 |
 fedatus 622: 4 |
 fedet 541: 3 |
 fedis 27: 11 | 679: 2 |
 fedio 381: 11 |
 fedum 734: 2 |
 fedus 350: 15 | 442: 5 |
 fecula 277: 1 | 486: 13 |
 feculo 391: 2 | 458: 1 |
 feculum 9: 2 |
 fecum 513: 17 | 630: 7 | 663: 3 | 733: 8 | 765: 3 | 888: 8 |
 fecunda 482: 9 | 486: 14 |
 522: 6 | 895: 5 |
 fecundæ res 720: 5 | 774: 3 |
 fecundam 696: 3 |
 fecundas 596: 1 | 635: 8 |
 fecundas partes 810: 3 |
 fecundis 189: 9 | 380: 5 |
 402: 10 | 416: 11 |
 fecundo 555: 5 | 190: 10 | 298: 12 | 687: 5 | 721: 1 | 870: 2 |
 fecundos 418: 5 |
 fecundum 50: 14 |
 fecundum pncipos 456: 7 |
 fecundus 655: 6 | 686: 7 |
 fecures 247: 3 | 331: 5 | 501: 6 |
 fecuri ablat à securis 378: 2 |
 513: 14 |
 fecuris 584: 2 |
 fecurum 569: 1 | 706: 4 |
 fecurus 101: 1 | 677: 4 |
 847: 2 | 357: 7 |
 fecus 159: 2 | 340: 7 |
 fecuta 349: 15 |
 fecuris 717: 5 |
 fecurus 545: 2 | 821: 1 |
 fed 96: 7 | 109: 1 | 125: 7 |
 153: 9 | 177: 1 | 182: 1 |
 202: 1 | 233: 3 | 243: 5 |
 255: 10 | 263: 5 | 278: 7 |
 346: 8 | 592: 14 | &c. |
 fed tamen 552: 13 | 620: 6 |
 905: 2 |
 fedare Eccl. 12: |
 fedatum 816: 2 |
 fede 58: 1 | 805: 5 |
 fedem 473: 5 |
 federit 611: 2 |
 fedes 9: 6 | 129: 1 | 171: 4 |
 200: 7 | 253: 5 | 399: 2 |
 fecer 243: 8 | 443: 2 | 573: 1 |
 fedibus 44: 5 |
 fedilia 891: 3 |
 fedilibus 443: 1 |
 fedu 8: 6 | 6 |
 feditione 717: 1 |
 feditionibus 252: 10 | 276: 3 |
 fedula 882: 2 |
 fedultas 760: 6 | 854: 14 |

VOCABULORUM OMNIUM.

sedulus 144: 1 | 165: 7 |
 784: 5 | 847: 4 |
seges 330: 6 | 761: 11 | 767: 2 |
segetes 118: 4 | 867: 2 |
segetis 312: 5 |
seguēs 328: 1 | 648: 8 |
segni 301: 2 |
segnis 660: 2 |
sego ūs 888: 13 |
seleclis 554: 11 |
sellis 577: 11 |
semel 96: 2 | 109: 2 | 270: 6 | 343: 4 | 357: 6 | 370: 14 | 372: 1 | 393: 5 | 401: 1 | 414: 1 | 447: 5 | 478: 5 | 498: 9 | 547: 14 | 615: 8 | 689: 14 | 709: 2 | 902: 2 | 904: 7 | 913: 1 |
Semeleius 74: 1 |
Semeles 79: 2 |
semela 700: 11 |
semefos 537: 8 |
semel 576: 5 |
femina 486: 3 | 664: 5 |
femis 902: 1 |
femita vitæ f lletis 817: 2 |
femora 829: 7 |
femori 19: 4 |
semper 24: 2 bis | 104: 3 | 123: 5 | 132: 5 | 171: 1 | 183: 2 | 184: 1 | 185: 6 | 190: 6 | 192: 3 | 294: 1 | 339: 4 | 353: 6 | 408: 3 | 493: 8 | 495: 3 | 502: 7 | 512: 9 | 514: 11 | 684: 2 | 877: 6 | 883: 11 | 903: 15 |
senator 576: 4 | 578: 7 |
senē 683: 9 | 689: 15 | 690: 1 |
senectā 871: 1 |
senectā 171: 4 | 205: 2 |
senectam 121: 3 |
senectus 217: 10 | 458: 4 | 473: 1 | 618: 5 | 632: 12 | 825: 10 |
senectuti 500: 8 |
senem 448: 13 | 605: 4 | 689: 4 | 888: 2 |
senes 183: 9 | 508: 11 | 729: 5 | 732: 2 | 838: 1 |
senescenrem 725: 2 |
senescit 766: 11 |
senex 186: 2 | 649: 18 | 665: 6 | 882: 1 |
seni 222: 3 |
senibus 726: 12 |
senile 417: 6 |
seniles 888: 9 |
senior 691: 3 |
seniorum 609: 6 | 902: 12 |
senis, id est, sex 608: 5 |
senis genit. à senex 616: 6 | 630: 4 | 833: 7 |
senium 815: 4 |
senos 895: 1 |

sepsess 378: 7 |
sepi 175: 5 |
sepsibus 475: 2 |
sepsimus 719: 6 |
sepsit 270: 13 | 386: 5 | 647: 5 |
sepsu 536: 10 | 551: 3 | 753: 1 |
sepsus 538: 12 | 539: 6 |
sententia 482: 3 | 521: 2 | 601: 1 | 733: 8 | 804: 7 | 878: 11 | 892: 2 |
sententiarum 265: 2 |
sentiant 347: 2 |
sentiat 747: 3 |
sentiet 330: 5 |
sentimus 558: 9 |
sentire 503: 1 | 817: 5 |
sentis 352: 2 | 625: 4 | 705: 11 | 815: 11 |
sentit 655: 3 | 732: 7 | 788: 7 | 802: 3 | 842: 6 | 867: 3 | 878: 1 |
sentunt 243: 1 |
seum 109: 5 | 684: 7 |
separatis 232: 2 |
seponere 896: 6 |
seposita 700: 10 |
septem 294: 5 | 497: 1 | 766: 6 bis | 861: 10 |
septem millia 729: 7 |
Septembribus 797: 5 |
Septimi 170: 1 |
Septimium 751: 2 |
Septimius 770: 1 |
septimus 697: 4 |
sepulcra 589: 8 |
sepulcri 227: 2 | 237: 7 |
sepulcris 153: 2 | 445: 7 | 691: 3 |
sepulcro 298: 13 | 646: 9 | 655: 9 |
sepulcrum 463: 6 | 587: 2 |
sepultra 402: 4 | 691: 6 |
sepultis 838: 4 |
separ 593: 2 | 731: 1, 5 | 769: 2 | 893: 13 |
sequare 408: 3 |
sequemur 427: 10 |
sequentes 506: 2 | 514: 7 | 576: 5 |
sequentur 900: 5 |
sequare 862: 8 | 882: 5 |
sequerer 554: 1 | 577: 1 |
sequerer 653: 9 |
sequeretur 587: 5 |
sequetur 163: 3 | 208: 6 |
sequi 64: 7 | 93: 6 | 341: 8 | 775: 4 | 861: 8 | 866: 3 |
sequitur 311: 3 | 712: 9 |
sequeor 365: 10 | 595: 8 | 616: 6 |
sequuntur 578: 5 | 913: 5 |
sera 144: 2 | 288: 4 | 297: 2 |
Seras 55: 10 |

serendis 876: 8 |
sereno 141: 6 | 477: 1 | 677: 5 |
Seres 355: 7 | 423: 4 |
teri studiorum 603: 1 |
seria 508: 7 | 636: 2 | 881: 6 | 892: 9 | 912: 5 |
Sericas 114: 4 |
sericos 459: 1 |
series 360: 2 | 894: 2 |
serius 162: 2 |
sermo 548: 11 | 603: 3 | 621: 4 | 699: 8 |
sermone 516: 9 | 601: 3 | 638: 3 | 671: 7 | 749: 7 | 828: 2 | 862: 1 | 880: 6 | 803: 2 |
sermonem 877: 5 |
sermones 257: 5 | 285: 5 | 854: 4 |
sermoni 548: 5, 11 |
sermonibus 325: 9 | 690: 15 | 841: 9 | 860: 3 | 879: 4 |
sermonis 582: 6 |
sermonum 746: 1 | 878: 4 |
serpens 344: 4 | 533: 3 |
serpente 439: 4 |
serpentes 142: 1 | 589: 6 | 874: 3 |
serpentibus Afris peior 722: 4 |
serpentium 428: 6 |
serpit humi 875: 6 |
serua nomen 165: 2 |
serua verb. 643: 15 |
servabis 785: 6 |
servabit 741: 8 |
servanda 902: 3 |
servantem 751: 7 |
servate 159: 2 | 513: 4 | 554: 5 | 752: 2 | 756: 8 | 825: 8 | 879: 9 | 901: 11 |
servaret 865: 6 |
servati 913: 12 |
servas 325: 5 | 656: 3 | 772: 2 | 822: 7 |
se vallis 865: 14 |
servat 498: 10 | 535: 10 | 778: 4 | 799: 4 | 914: 3 |
servata 209: 2 |
servate 390: 5 |
servatis 615: 7 |
servatura 415: 1 |
servavit 576: 10 | 599: 1 |
serves 16: 6 | 134: 1 | 739: 2 | 815: 8 |
servet 798: 5 |
servetur 883: 1 |
Servi 611: 8 |
serviat 156: 4 |
serviat 114: 1 | 774: 14 | 801: 6 |
servile 712: 5 |
servilem 443: 5 |
servil bus 580: 4 |

I N D E X

Servitio 715: 4 |
servire 462: 4 |
servus 461: 4 | 630: 3 | 789: 11 | 861: 8 |
servus verb. 709: 12 |
servus 288: 3 | 571: 5 | 775: 3 |
servitio 691: 1 |
servitus 183: 5 |
Servius 617: 9 | 653: 2 |
servo nomen 513: 12 | 709: 10 | 800: 11 |
servorum 841: 3 |
servos 512: 7 | 531: 5 | 566: 3 | 576: 5 | 597: 2 | 648: 6 | 650: 5 | 758: 3 |
servum 706: 7 |
servus 13: 5 | 65: 1 | 845: 3 |
servum 537: 7 | 756: 11 |
servum pecus 820: 7 |
servus 663: 8 | 703: 1 | 709: 1 | 799: 10 |
sesquipedalia verba 880: 8 |
sestior 865: 5 |
sestium 887: 3 |
sestertia 766: 6 | 358: 3 |
Sestri v. Sexti.
sestia 489: 1 |
sestiam 564: 6 |
seu quod 616: 10 bis |
seu 6: 2, 3 | 17: 6 | 21: 7 | 31: 7 | 32: 1 | 47: 2 bis | 55: 7 | 58: 4 | 59: 5 | 6 | 221: 3 bis, 5 | 258: 2, 3 | 260: 1, 2, 3 | 278: 8 | 279: 1 | 325: 1 | 273: 338: 6, 7 | 910: 11 bis |
severa 288: 10 |
severe 148: 6 | 280: 2 |
severi 103: 3 | 840: 3 |
severis 510: 2 | 891: 14 |
severus verb. 55: 1 |
severo 512: 12 |
severum 881: 6 |
severus 132: 7 | 469: 1 | 749: 9 |
sex 126: 7 |
sextarius 512: 4 |
Sexti 22: 2 |
Sextilem 709: 5 |
Sextili 778: 3 |
si 4: 2, 4 | 7: 1, 4 | 58: 8 | 160: 1 | 171: 7 | 181: 1, 3 | 335: 11, 15 | 363: 7 | 375: 3 | 397: 1 | 411: 1, 7 | 510: 11 | 514: 525: 11 | 526: 7 | 528: 10 | 530: 536: 554: 4 | 555: 11 | 575: 14 |
si credis 797: 4 |
si cur 535: 2 | 655: 2 |
si forte 553: 4 | 689: 3 | 703: 6 | 744: 2 | 780: 7 | 816: 8 | 862: 8 | 876: 10 | 882: 6 |
si libet 374: 9 |
si licet 688: 2 |

si modo 524: 11 | 536: 15 | 727: 12 | 896: 5 |
si memini 715: 6 |
si non 269: 4 | 572: 1 | 614: 2 | 727: 4 | 732: 12 | 759: 3 | 898: 8 |
si possis 730: 5 |
si potes 454: 1 |
si qua 306: 1 | 552: 7 |
si quem 661: 5 |
si quod 582: 6 |
si quid 122: 1 | 307: 11 | 370: 9 | 400: 1 | 440: 1 | 478: 2 | 525: 8 | 543: 7 | 553: 2 | 569: 2 | 590: 1 | 677: 6 | 715: 1 | 911: 7 |
si quis 349: 1, 7 | 437: 5 | 455: 1 | 507: 5 | 513: 3 | 519: 7 | 536: 7 | 537: 7 | 544: 3 | 548: 4 | 550: 7 | 573: 3 | 608: 5 | 617: 11 | 620: 9 bis | &c. |
si quis forte 86: 2 |
si quos 435: 5 | 510: 14 |
si quod 334: 10 |
si tamen 18: 6 |
si vero 910: 7 |
si vis 546: 3 | 697: 3 | 762: 10 | 881: 1 |
si volis 798: 10 |
sibi 1, 6: 5 | 272: 5 | 505: 4 | 508: 2 | 512: 5 | 519: 4 | 523: 1 | 528: 2 | 532: 6 | 541: 11 | 554: 15 | 573: 7 | 576: 12 | 577: 10 | &c. |
sibilat 511: 9 |
Sibydini 496: 1 |
sic 157: 1, 2 | 31: 5 | 32: 5 | 52: 2 | 68: 3 | 111: 1 | 165: 6 | 166: 1 | 168: 8 | 190: 5 | 192: 8 | 221: 1 | 255: 1 | 347: 5 | 384: 1 | 397: 9 | 417: 5 | 451: 1 | 460: 3 | 511: 9 | 527: 6 | 532: 6 | 542: 5 | 554: 8 | 637: 5 | &c. |
sic pro utinam 667: 8 |
sic est 457: 5 |
sic dicitur placitum 694: 3 |
sic placet 482: 9 |
sic vitium pro sic placet 126: 2 |
sic ut 513: 16 | 630: 5 |
Sicambi 420: 3 |
Sicamoni 369: 10 |
Sicana 400: 3 |
ficarius 544: 4 |
fica 296: 9 |
ficas 20: 2 |
ficat 609: 5 |
ficatus 133: 8 |
ficet 434: 11 |
ficet 86: 1 |
ficis 18: 1 | 75: 3 | 486: 3 | 672: 3 | 819: 2 |
ficcos 374: 12 |
ficcos 622: 9 | 665: 5 |

804: 2 |
Sicula 260: 7 |
Siculae 218: 1 | 241: 4 |
Siculas 380: 4 |
Siculi 740: 13 | 834: 2 | 913: 12 |
Siculis 780: 1 |
Siculum mare 194: 2 |
sicut 467: 1 | 508: 12 |
sidera 7: 5 | 15: 2 | 214: 4 | 242: 8 | 282: 2 | 448: 1 | 477: 2 | 487: 5 | 591: 7 |
siderem 244: 2 | 290: 12 |
Siderem 430: 5 | 499: 6 |
Sidoan 486: 7 |
Sidonio 773: 11 |
Situs 55: 1 | 308: 2 | 428: 13 | 465: 9 | 490: 13 | 584: 1 |
figula 888: 6 |
figula gata pudico 824: 3 |
figna pro figilla 697: 2 |
figna 182: 7 | 269: 5 | 363: 21 | 421: 3 | 462: 5 | 557: 7 | 670: 2 | 815: 13 | 854: 2 |
figat humum 887: 7 |
figura 84: 2 |
figuratum 857: 7 |
figur 581: 2 |
fig 15: 31: 7 | 568: 3 | 567: 3 |
figno 641: 3 |
figno ligna lasso 865: 9 |
fignomatum 912: 1 |
figurat 397: 1 |
figras 690: 8 |
figleo 51: 3 | 402: 6 |
figenti 698: 9 |
figentio 201: 5 | 248: 3 | 365: 8 |
figentum 448: 7 | 451: 5 | 468: 2 |
figenus 893: 12 |
figius 841: 5 |
fig 54: 3 |
fig va, &c. v. fig va.
fig 550: 10 | 574: 8 |
figmepo 14: 555: 8 | 641: 11 | 648: 5 |
figmepo 308: 4 | 322: 5 | 564: 2 | 644: 2 |
figmepo 613: 3 |
figmepo 384: 9 | 541: 7 | 829: 6 |
figmepo 92: 1 | 344: 5 | 520: 7 | 550: 9 | 690: 9 | 875: 2 |
figmepo 864: 7 |
figmepo 602: 3 |
figmepo 474: 4 |
figmepo 593: 11 |
figmepo 23: 5 | 535: 7 | 610: 5 | 631: 2 | 678: 7 | 809: 7 | 891: 11 |
figmepo & unum 855: 11 |
figmepo 183: 1 |

VOCABULORUM OMNIUM.

- simplici* 144:3 | 416:8 |
amplior 536:7 |
simul 84:4 | 136:6 | 301:
 3 | 511:1 | 611:7 | 8 | 671:
 8 | 698:14 | 715:9 | 902:
 5 |
simul pro simul atque 22:5 |
 39:2 | 51:9 | 182:1 |
 214:2 | 261:4 | 348:1 |
 392:6 | 427:4 | 468:
 8 | 482:11 | 509:3 | 631:
 2 | 618:11 | 696:1 | 702:
 7 | 89:7 |
simul ac 511:10 | 521:3 |
 554:7 | 559:9 | 588:7 |
 785:5 |
simul atque 519:2 | 594:
 6 | 802:2 | 852:1 |
simulacra 274:4 |
simulantia 813:3 |
simulare 874:10 |
simulas 708:1 |
simulet 820:1 |
sin 749:2 |
sinas 14:1 |
sinacerum 555:12 | 740:9 |
sine 60:2 | 92:3 | 98:7 |
 101:4 | 117:2 | 232:4 |
 259:11 | 269:7 | 278:7 |
 282:3 | 302:2 | 336:9 |
 374:7 | 517:14 | 364:8 |
 415:4 | 417:12 | 500:3 |
 525:7 | 536:12 | 554:8 |
 &c.
sine crimine 764:11 |
sine fine 712:1 |
sine gente 683:12 |
sine pondere 863:14 |
sine pondere & aere 901:2 |
sine pulvere 729:11 |
sine rivali 911:13 |
sine sensu 551:3 |
sine verb. 801:6 | 806:1 |
sinebant 213:2 |
singula 573:5 | 590:4 |
 626:2 | 700:13 | 859:13 |
 830:3 |
singulos 298:4 |
singulim 575:2 |
singultus 350:14 |
sinistra 10:8 |
sinistrè 913:1 |
sinistrotum 462:10 | 643:
 6 |
sint 508:12 | 610:3 | 612:
 2 | 677:3 | 699:11 |
sinnu 228:2 | 653:6 |
Sinuessa 561:4 |
Sinuessanum 749:1 |
sinum 427:9 |
sinus 346:10 | 466:9 |
 732:6 |
sinus plural. 126:8 |
Siren 640:1 |
Sirenium 737:9 |
sis 346:4 | 478:9 | 511:
 5 | 550:9 | 553:12 | 618:
 8 | 647:3 | 685:7 | 734:
 2 |
Sisennas 582:7 |
sister 714:4 |
Silyphus 208:2 | 493:10 |
 535:3 | 641:1 |
sit 39:6 | 94:1 | 137:2 |
 162:5 | 171:4 | 5 | 240:
 9 | 248:6 | 427:1 | 458:
 3 | 7 | 482:3 | 12 | 509:7 |
 510:11 | 513:7 | 519:4 |
 525:5 | 527:2 | 528:2 |
 53 | 554:4 |
sit mihî 531:6 | 538:9 | 556:
 1 |
sitæ 462:10 |
Sithonia 343:2 |
Sithonius 77:11 |
situculotæ 439:6 |
sitens 511:11 |
situm 156:6 | 410:7 | 866:
 6 |
sitis & fames argenti 811:3 |
situs 528:4 |
situ 359:2 |
situm adject. 255:1 | 292:1 |
situs, 1, *lqualior* 864:5 |
situs ætæ 796:4 |
situs plural. 854:6 |
sive 12:4 | 6 | 13:1 | 21:7 |
 27:12 | 55:9 | 58:6 | 67:
 3 | 4 | 89:1 | 2 | 123:2 |
 206:4 | 5 | 325:1 | 350:
 1 | &c.
Smyrna 776:3 |
sobolem 497:11 |
soboles 302:8 | 374:3 |
sobrius 189:4 | 638:4 |
focci 879:3 |
focco 846:9 | 880:1 |
focero 688:7 |
focerotum 268:3 |
focerum 298:1 | 514:3 | 821:
 7 |
socialiter 895:6 |
focianda 398:9 |
fo.ii 32:7 |
focui 737:7 | 738:1 | 843:
 1 |
socio 841:4 |
focium 338:9 |
focius 689:5 |
Socraticæ 900:4 |
Socraticam 114:9 |
Socraticis 325:8 |
fodales 103:5 | 139:3 |
fodali 99:3 | 317:4 |
fodalibus 136:2 | 394:2 |
 616:2 | 764:13 |
fodalis 691:3 |
fodilium 174:5 |
fodes 595:6 | 730:1 | 761:
 5 | 798:8 | 911:7 |
fol 280:4 | 370:10 | 386:
 2 | 415:10 | 462:6 | 497:
 3 | 582:1 | 826:1 |
fol vepiens 796:6 | *disce-*
dens. Ibid.
folæ 400:5 | 752:2 |
folæ res 756:8 |
folabitur 702:10 |
folantus 167:7 |
folatas 642:4 |
folacur 842:3 |
folto 528:3 |
foldum 638:6 |
fole 216:5 | 354:12 | 357:
 3 | 547:7 | 748:3 | 840:
 7 |
folgas nomens 542:1 | 720:
 8 | 785:9 |
foleat 567:1 |
folem 185:9 | 598:5 | 673:
 2 | 752:3 | 773:2 |
foleone 813:6 | 839:9 |
foleonia 733:12 |
foleennis 407:1 |
foleat 570:4 | 720:5 | 815:
 13 |
folet 726:13 |
folets 395:2 | 909:3 |
foles, id est, dies 383:3 |
foles verb. 693:6 |
folet 98:5 | 641:8 |
folibus 434:6 | 481:7 |
 826:6 |
folida 250:3 |
folido 5:7 | 620:4 |
folidum 660:6 |
folio 157:1 |
folis genit. à fol 35:2 | 91:
 2 | 346:3 | 422:7 |
folis 732:12 | 803:9 |
folit 559:6 | 619:9 | 661:
 1 |
folitis 50:9 |
folitum 21:13 | 786:5 |
folitus 511:9 | 577:13 | 651:
 5 |
folium 806:3 |
follicia 131:1 |
follicita 282:5 | 698:13 |
follicita 354:8 |
follicitas nom. 700:5 |
follicitas verb. 413:4 |
follicitat 242:2 | 627:3 |
follicitis 363:9 | 750:4 |
follicito 851:8 |
follicitudine 719:16 |
follicitudines 76:1 |
follicitudinibus 473:9 |
follicerum 61:8 | 517:1 |
 707:10 |
follicitus 355:6 | 580:1 |
 662:3 |
folo subst. 336:13 |
folo adject. 98:1 | 642:11 |
folios 507:2 | 795:8 |
folistio 778:2 |
folvas 549:11 |
fo.vat 248:7 |
folvatur 473:1 |
solve 488:2 | *bis* | 491:1 |
 725:2 |

INDEX

solventur 621: 2 |
 solvere 104: 8 | 328: 1 | 464: 12 |
 solveret 700: 9 |
 solveret 59: 4 | 371: 4 | 802: 2 |
 solvi 155: 6 |
 solvitur 20: 1 |
 solum *substant.* 75: 2 | 176: 2 | 481: 4 |
 solum *adject.* 677: 3 | 822: 8 |
 solum *adverb.* 576: 11 | 893: 7 |
 solus 401: 3 | 541: 9 | 542: 6 | 577: 16 | 578: 9 | 687: 6 | 827: 1 | 738: 3 | 911: 13 |
 soluta 465: 1 |
 solutus 21: 5 |
 solutus 116: 4 | 169: 3 | 367: 4 |
 solutus operum famulis 316: 3 |
 solutorum 581: 5 |
 solutos 264: 6 | 551: 8 |
 solutum 750: 6 |
 solutus 430: 4 | 450: 7 | 699: 5 |
 somni 638: 2 |
 somnia 604: 3 | 833: 3 | 870: 9 | 873: 7 |
 somnis 365: 9 |
 somnium 148: 10 |
 somno 259: 2 | 614: 4 | 698: 12 | 712: 8 | 861: 6 |
 somnos 97: 3 | 216: 1 | 433: 6 | 452: 4 | 475: 3 | 558: 3 | 773: 3 |
 somnum 192: 2 | 241: 7 | 125: 3 | 1749: 6 | 763: 1 | 904: 2 |
 somnus 241: 7 | 297: 12 | 566: 11 | 803: 6 |
 somnus prope rivum 789: 6 |
 sonabit 574: 4 |
 sonant 472: 4 |
 sonante 460: 5 | 481: 6 |
 sonantem 201: 2 | 264: 1 | 398: 7 |
 sonari 490: 11 |
 sonat 591: 2 |
 sonaturum 548: 7 |
 sonent 605: 1 |
 sonitum 153: 4 |
 sonitus 5: 11 |
 sono 203: 3 | 907: 7 |
 sonum 222: 7 | 374: 9 | 849: 9 | 861: 14 | 896: 7 | 903: 7 |
 sonus 489: 3 |
 Sophocles 845: 5 |
 sopor 94: 5 |
 sopore 448: 12 |
 sopori 672: 4 |
 Soracte 78: 2 |
 sorde 740: 8 |
 sordent 776: 8 |
 sordes 571: 14 | 598: 4 |

forlescere 825: 3 |
 sordet 810: 7 |
 sordibus 491: 2 | 630: 2 | 691: 7 |
 sordida 750: 8 |
 sordide 247: 1 |
 sordidos 151: 2 | 228: 3 |
 sordidum 406: 5 |
 sordidus 103: 7 | 189: 3 | 216: 2 | 511: 8 | 513: 11 | 518: 2 | 612: 10 |
 soror 95: 1 | 304: 7 | 643: 14 | 807: 5 |
 sorore 256: 5 |
 sororem 650: 15 |
 sorores 101: 7 | 186: 4 | 298: 2 |
 sororibus 321: 6 | 392: 1 |
 sororum 160: 8 |
 fors 39: 7 | 162: 3 | 787: 8 |
 forte 312: 7 | 334: 8 | 476: 7 | 664: 2 | 702: 3 | 774: 17 |
 forte supremâ 867: 14 |
 fortem 190: 1 | 505: 1 |
 fortes dictæ 908: 6 |
 fortiter 22: 6 |
 fortilegis 892: 2 |
 fortis 407: 6 |
 fortita 701: 7 | 880: 3 |
 fortitio 440: 5 |
 fortitur 241: 1 |
 fortitius 574: 14 |
 Solius 903: 4 |
 soliorum 824: 2 |
 solipes 136: 1 | 140: 4 |
 solspite 111: 3 | 500: 2 |
 solspitis 287: 2 |
 solspitum 305: 2 |
 spadonibus 462: 3 |
 spargas 869: 9 |
 sparge 322: 1 | 691: 5 |
 spargens 446: 4 |
 spargent 211: 3 |
 spargere 307: 10 | 749: 10 |
 sparges 173: 6 |
 spargier 406: 2 |
 spargit 656: 2 |
 spargit 318: 2 |
 spartii 721: 5 |
 spartille 199: 2 |
 spartum 124: 2 | 679: 3 |
 Spartacum 306: 1 |
 Spartacus 480: 3 |
 spartari 583: 1 |
 spatere 654: 4 |
 spatris 763: 8 | 787: 6 |
 spatro 383: 11 |
 spatro brevi 47: 4 |
 spatrum 701: 14 |
 spe 612: 3 | 753: 6 | 793: 6 | 817: 9 | 842: 13 | 883: 5 |
 specie 870: 4 |
 specie recti decipimur 875: 3 |
 speciem 809: 2 | 816: 7 |
 speciem ludentis dabit 864: 11 |

11 |
 species 626: 3 | 657: 1 | 755: 4 | 756: 10 | 873: 8 |
 speciosa 349: 11 | 864: 3 | 885: 5 | 901: 1 |
 speciosius 813: 9 |
 speciosum 799: 8 |
 spectabant 588: 2 |
 spectacula 109: 3 | 624: 6 | 849: 6 |
 spectaculo 446: 12 |
 spectaculum 452: 10 | 583: 12 |
 spectanda 605: 2 | 753: 1 |
 spectandum 875: 15 |
 spectandus 46: 12 |
 spectant 753: 12 |
 spectante 758: 5 |
 spectantia 731: 4 |
 spectantia 880: 9 |
 spectantur 850: 2 |
 spectare 626: 7 | 777: 6 | 824: 1 |
 spectaret 849: 5 |
 spectasse 720: 10 |
 spectat 153: 6 | 800: 5 | 835: 2 |
 spectata 852: 5 | 889: 8 |
 spectator 847: 4 | 888: 15 | 892: 7 |
 spectatoris 351: 2 |
 spectrum 724: 2 | 873: 5 |
 spectaverat 697: 12 |
 spectemus 862: 7 |
 spectent 752: 5 |
 spectes 526: 3 | 730: 6 |
 speculo 404: 6 |
 specus 340: 1 |
 spem 22: 3 | 48: 1 | 327: 5 | 428: 10 | 503: 2 | 684: 9 | 686: 6 | 776: 9 | 747: 6 |
 extra spem veniæ cautus 895: 15 | v. mita. |
 spem mentita leges 767: 2 |
 sperabitur 747: 8 |
 speramus 852: 1 | 902: 2 |
 sperare 140: 2 | 408: 4 |
 speras 527: 1 |
 sperat 24: 3 | 189: 9 |
 speratum 828: 8 |
 speravit 648: 5 |
 speres 58: 9 | 392: 3 |
 speret 804: 1 |
 spernat 866: 7 |
 sperne 39: 9 | 116: 1 | 623: 1 | 685: 11 | 740: 10 |
 spernere 213: 1 | 219: 2 | 255: 2 |
 spernit 5: 8 | 248: 2 | 626: 6 | 733: 9 | 761: 10 |
 spes 133: 2 | 165: 2 | 382: 9 | 407: 10 | 728: 10 | 800: 2 | 816: 11 |
 spes *plural.* 411: 5 | 749: 4 | 750: 3 | 82: 3 |
 spicea 499: 1 |

spicula

VOCABULORUM OMNIUM.

spicula 64: 6 | 352: 8 |
spinas 787: 1 |
spinis 871: 2 |
spirabat 414: 6 |
spirat 400: 2 | 846: 1 |
spirito 489: 12 |
spiritum 156: 2 | 218: 6 |
 389: 5 | 668: 11 |
spiritus 220: 9 | 296: 5 |
 395: 8 | 468: 4 | 548: 9 |
spiro 375: 3 |
spissa 211: 5 | 322: 4 | 891: 3 |
spissa 373: 7 | 906: 1 |
spissis 822: 4 |
splendescit 155: 3 | 874: 5 |
splendens 80: 4 |
splendet 215: 9 | 252: 6 |
 749: 3 |
splendida 393: 5 | 651: 2 |
 852: 12 |
splendide 297: 9 |
splendidior 302: 1 | 311: 11 |
splendidus 804: 10 |
splendor 547: 6 |
splendoris 865: 13 |
sponda 440: 4 |
spondeos 895: 4 |
spondere 910: 8 |
sponsæ 368: 5 | 821: 8 |
sponsi 738: 5 |
sponio 114: 11 |
sponsorem 694: 4 |
sponsos 297: 5 |
sponsum, id est, promissum
 538: 10 |
sponsum, id est, ad sponden-
dum 860: 10 |
sponsus 246: 6 |
sponse sua 782: 1 |
spretus 454: 11 |
spurco 684: 1 |
squillas 717: 7 |
squillis 678: 1 |
stabant 602: 2 |
stabat 587: 2 | 589: 4 |
staberet 646: 9 | 647: 4 |
stabiles 895: 4 |
stabilis 498: 9 |
stabit 666: 7 |
stabilis 20: 3 |
stagna 210: 4 |
stans pede in uno 545: 6 |
stans 543: 2 |
stantem 132: 2 | 520: 5 | 686: 1 |
stantes 345: 1 |
stare 595: 4 |
stas 858: 13 |
stas animo 657: 6 |
stat 185: 2 |
statis 507: 9 |
statu 263: 6 |
statua 861: 11 |
statuas 644: 3 | 685: 10 |
statuatur 114: 3 |
statuis 656: 1 |

Horat.

statuis nomine 336: 2 |
statuit 199: 5 | 528: 1 | 636: 7 |
statuus 355: 5 | 805: 2 |
stela 51: 10 | 354: 11 |
stellæ 782: 1 |
stellas 583: 15 | 752: 3 |
stellus 231: 5 | 307: 10 | 340: 5 |
stercore 471: 1 |
sterilem 330: 6 |
sterilis 877: 13 |
sterneret 315: 4 |
sternebat 532: 5 |
Sertini 782: 4 |
Sertinius 642: 2 | 667: 4 |
stertit 558: 7 | 858: 2 |
stes 654: 4 | 690: 9 | 904: 3 |
stethochori 399: 4 |
stet 38: 1 | 254: 3 | 352: 2 |
 528: 12 | 847: 2 | 878: 4 |
stetere 69: 9 |
stetit 264: 2 | 296: 8 | 642: 7 |
 679: 3 | 850: 4 |
Stenelus 65: 6 | 401: 3 |
stallabit 910: 14 |
stimulus 710: 12 |
stipate 639: 5 |
stipata 855: 1 |
stipator 543: 5 |
stipendium 490: 7 |
stirpes 356: 7 |
Stoico 652: 6 | 667: 8 |
Stoici 459: 1 |
stola 524: 8 | 526: 10 |
stolidi 847: 10 |
stomacheris 734: 3 |
stomacheretur 549: 6 |
stomacho 69: 6 | 631: 4 |
 651: 15 | 678: 3 | 680: 5 |
stomachosus 792: 7 |
stomachum 623: 4 | 627: 3 |
 714: 4 | 792: 3 |
stomachum, id est, iram
 26: 5 |
stomachus 626: 6 |
strabonem 534: 10 |
stragula 649: 13 |
stramentis 649: 12 |
stratus 5: 9 |
stravere 39: 3 | 69: 8 |
stravit 417: 12 | 656: 4 |
strenua 351: 3 | 779: 3 |
strenuus 741: 9 | 764: 1 |
 765: 12 |
strepitu 291: 5 | 529: 6 | 850: 2 |
strepitum 64: 7 | 322: 2 |
 354: 4 | 374: 7 | 738: 9 |
 788: 13 |
strepitus 702: 5 | 803: 7 |
 861: 7 | 879: 5 |
strepunt 150: 3 | 409: 3 |
strictis 788: 15 |
stridere 720: 9 |

stridore 129: 5 |
strigili 712: 4 |
strigis 445: 10 |
stringat 517: 6 |
struis 227: 3 |
struit 509: 2 | 743: 2 |
studet 366: 1 | 743: 9 | 820: 4 |
 841: 2 | 909: 8 |
studia 812: 9 |
studus 338: 3 | 732: 4 | 739: 5 |
 766: 11 | 814: 7 | 839: 1 |
 861: 10 | 863: 6 | 887: 14 |
studio 551: 5 | 622: 7 | 648: 11 |
 784: 4 | 840: 3 | 851: 5 |
studiorum 603: 1 | 615: 11 |
studiosa 347: 9 | 689: 13 |
 743: 2 |
studium 300: 3 | 412: 3 |
 744: 12 | 909: 5 |
stulte 723: 7 | 854: 14 |
 896: 5 |
stulti 519: 8 | 642: 1 |
stultior 707: 1 |
stultis 537: 4 |
stultissimus 666: 10 |
stultitia 19: 10 | 642: 12 |
 677: 3 | 658: 6 | 668: 1 |
 728: 2 |
stultitæ 643: 10 | 664: 9 |
stultitiam 412: 5 | 811: 9 |
 866: 13 |
stultorum 736: 3 | 798: 1 |
stultos 658: 10 |
stultum 668: 5 |
stultus 532: 11 | 543: 7 |
 571: 4 | 652: 4 | 692: 8 |
 738: 1 | 761: 10 | 787: 9 |
stupens 202: 4 |
stupent 457: 4 |
stuper 340: 8 | 547: 6 | 571: 6 |
 621: 7 |
stuptis 384: 7 |
stygia 236: 1 |
stygis 397: 5 |
stylum 610: 3 |
stylus 617: 1 |
styx 128: 5 |
sua 264: 9 | 403: 8 | 456: 7 |
 471: 5 |
suadela 755: 7 |
suadere 482: 9 |
suaderet 522: 9 |
suades 513: 16 |
suader 730: 4 |
sua 524: 11 |
suam 485: 2 | 530: 5 |
suas 744: 2 |
suaserit 740: 15 |
suave est 510: 8 |
suave 551: 2 |
suaves 628: 4 | 722: 1 |
suavio 440: 3 |
suavior 603: 4 |
suaviter 592: 4 | 768: 4 |

○○○qoq

INDEX

suavius 581: 6 | 721: 7 |
sub 5: 8, 12 | 23: 3 | 74: 1 |
 91: 1 | 100: 3 | 154: 2 |
 178: 2 |
sub pro circa 36: 6 | 98: 2 |
sub pro in 297: 3 | 319: 4 |
 377: 5 |
sub, id est, prope 217: 2 |
sub adventum 434: 9 |
sub arcta vite 145: 2 |
sub cantu tibiae 284: 6 |
sub dio 161: 8 | 246: 1 |
sub dium 78: 2 |
sub galli cantum 506: 9 |
sub hæc 451: 3 |
sub hoc 718: 1 |
sub hoc tempus 858: 9 |
sub iudice lis est 879: 1 |
sub iuga ahenea 126: 3 |
sub luce 904: 5 |
sub lumina prima 706: 7 |
sub noctem 40: 3 | 1614: 5 |
 712: 3 | 367: 10 |
sub pede 323: 11 |
sub regno 362: 4 |
sub tempus edendi 797: 11 |
sub terra 754: 4 |
sub verni temporis horam
 899: 8 |
sub umbra 74: 1 | 122: 1 |
subacta 151: 3 | 167: 1 |
subducta 807: 13 |
subductis 520: 1 |
subductum 19: 2 |
subegit 828: 9 |
subest 386: 2 | 733: 7 | 788:
 11 |
subeunt 258: 7 |
subiecta 888: 14 | 894: 11 |
subiectat 710: 12 |
subiectior 697: 11 |
subiectos 55: 9 |
subimus 559: 2 |
subinde 691: 5 | 769: 6 |
subire 426: 2 | 541: 4 |
subisti 762: 11 |
subit 593: 4 | 806: 10 |
subito 672: 5 | 702: 4 |
 704: 5 | 705: 10 |
sublatæ 454: 5 |
sublatam 336: 6 |
sublatis 690: 14 | 714: 5 |
sublato iure nocendi 898: 2 |
sublatus 886: 5 |
sublegit 714: 7 |
sublime 244: 6 |
sublimes verius 913: 6 |
sublimi 7: 5 | 66: 1 | 343:
 3 |
sublimia 781: 7 |
sublimis 845: 7 | 887: 13 |
sublustri 347: 11 |
submittere 726: 5 |
subrepeire 701: 13 |
subraut 310: 6 | 847: 6 |
subscribere 612: 6 |
subscribi 336: 2 |

subsequitur 78: 3 |
subsidere 483: 5 |
substringe 690: 12 |
substina 520: 4 |
subtemine 474: 5 |
subtile 717: 3 | 813: 4 |
subtilis iudex 711: 7 |
subucula 733: 6 |
subverret 774: 16 |
suburbana 766: 2 |
suburbano 672: 3 |
suburbanæ 448: 14 |
succedant 755: 4 |
succederet 806: 6 |
successit 397: 5 |
succi 672: 1 |
succinctam 588: 9 |
succinctus 701: 20 |
succinit 807: 7 |
succis 718: 4 |
succo 679: 5 |
succos 253: 6 |
succum 716: 4 |
succurrit 913: 8 |
succus 349: 10 | 552: 14 |
sudando 624: 1 |
sudavisse 785: 10 |
sudavit 909: 9 |
sudet 894: 1 |
sudor 63: 8 | 466: 5 | 470:
 7 | 592: 9 |
sudoris 846: 4 |
suetæ 588: 3 |
suffigat 537: 9 |
suffragia 821: 14 | 863: 5 |
sui 5: 4 | 58: 11 | 78: 3 |
 198: 5: 356: 11 |
suis 183: 8 | 265: 5 | 385: 3 |
 430: 3 | 464: 4 | 479:
 4 | 689: 2 | 814: 7 |
Sulcii 550: 10 |
sulcis 240: 5 |
Sulcius 550: 5 |
sulcos 766: 10 |
sulfura 792: 2 |
Sullæ v. Syllæ.
Sulpitius 411: 4 |
sum 362: 3 | 428: 3 | 593:
 2 | 619: 9 | 655: 1 | 709: 3 |
 857: 2 |
sumas 807: 3 |
fume 287: 1 | 361: 2 | 652:
 1 | 660: 3 | 663: 2 | 778: 7 |
fumebar 911: 12 |
sumere 103: 3 | 510: 13 | 572:
 5 | 577: 11 |
sumere vires 815: 13 |
sumeret 270: 14 |
sumes 40: 2 |
sumet 812: 3 | 863: 12 |
fumi 711: 12 |
fumit 247: 3 | 743: 3 |
fumite 875: 16 |
fumma *substant.* 22: 3 | 547:
 10: 875: 12 |
fumma *adject.* 9: 5 | 583: 6 |
 623: 6 | 658: 6 | 724: 1 |

summa voce 530: 7 |
summae 302: 1 | 649: 19 |
summam 646: 9 | 647: 5 |
 9: 6: 4 |
summe 858: 6 |
summi 337: 10 |
summis 129: 2 | 333: 4 |
summisere 382: 1 |
summitur 676: 5 |
summo 352: 9 | 905: 8 |
summos 189: 7 |
summoses 596: 3 |
summotus 468: 16 |
summovere 227: 5 |
summove 190: 4 | 215: 5 |
sumnum 566: 2 | 700: 2 |
 831: 6 |
summus ab imo 729: 4 |
summus ego 715: 5 |
sumpta 518: 8 | 876: 13 |
sumptus 894: 3 |
sumpta 213: 3 |
sumptum 519: 3 | 681: 2 |
 863: 9 |
sumptuosa 332: 2 |
sumptus 576: 7 | 680: 9 |
sumus 392: 12 | 556: 1 | 592:
 6 | 738: 4 |
sunt 2: 2 | 129: 4 | 60: 8 |
 338: 1 | 406: 8 | 514: 4 |
 526: 3 | 536: 15 | 547: 2 |
 583: 1 | 588: 4 | 878: 6 |
sunt qui 520: 3 | 551: 1 | 731:
 6 | 752: 4 | 868: 8 |
sunt quibus 613: 1 |
sunt quorum 677: 11 |
sunto 880: 10 |
suo 807: 2 |
suorum 697: 5 |
suos 515: 1 |
supellex 740: 3 |
super cum accus. 366: 6 |
 463: 5 | 715: 8 |
super, id est, plusquam 858: 8 |
super cum ablat. 38: 5 | 50:
 2 | 76: 5 | 241: 3 | 287: 5 |
 370: 6 | 456: 1 | 498: 1 |
 857: 14 |
super absolutè 450: 16 |
super his 692: 3 | 910: 14 |
superque 429: 3 | 524: 2 |
superante 53: 1 |
superantis 405: 3 |
superare 51: 8 | 514: 10 |
 813: 8 |
superat, id est, superfluit
 634: 2 |
superat, id est, restat 901: 10 |
superba 431: 3 | 449: 5 |
superbæ 112: 1 | 730: 7 |
superbas 456: 3 |
superbi 501: 7 | 851: 2 |
superbæ 404: 2 |
superbam 292: 4 | 361: 2 |
superbia 421: 4 | 890: 10 |
superbo 142: 5 | 700: 13 |
superbos 43: 7 | 52: 5 | 139: 5 |

VOCABULORUM OMNIUM.

3 | 382: 8 |
 superbum 209: 3 | 228: 11 |
 634: 9 |
 superbus 441: 3 | 478: 8 |
 488: 4 | 571: 1 |
 supercilio 240: 3 | 816: 6 |
 superesse 817: 7 |
 superessent 701: 17 |
 superest 817: 7 |
 superi 393: 2 | 842: 10 |
 supersedo 10: 1 |
 superis 6: 5 | 27: 9 | 45: 1 |
 supernè 236: 4 | 871: 4 |
 superni 429: 1 |
 superstes 155: 7 | 220: 3 |
 500: 4 |
 superstite 427: 1 |
 superstites 452: 9 |
 superstiti 290: 1, 7 |
 superstitione 646: 4 |
 superstunt 756: 6 |
 supervacuos 791: 3 |
 supervacuus 237: 8 |
 supervacuum 902: 8 |
 superveniet 747: 8 |
 supervenit 868: 2 |
 superstiti 310: 1 |
 supinor 706: 12 |
 supinum 260: 2 |
 supinus stertit 558: 7 |
 suppetas 493: 6 |
 suppetit 780: 4 |
 supplex 418: 2 | 487: 2 |
 863: 5 |
 supplice 304: 8 |
 supplices 499: 5 |
 supplicibus 293: 5 |
 supplicii 537: 6 |
 supplicio 336: 8 |
 suppliciter 589: 4 |
 supponas 677: 5 |
 supponere 792: 3 |
 suppositos 148: 5 |
 supra 226: 3 | 321: 4 | 867: 6 |
 supra dictis adde 709: 9 |
 supra vires 811: 2 |
 suprema 59: 4 |
 supremâ sorte 867: 14 |
 supremi 124: 3 |
 supremo 86: 2 | 493: 10 |
 748: 3 |
 supremo fine 828: 10 |
 supremum 220: 7 | 513: 13 |
 747: 7 |
 sura 573: 6 |
 suras 166: 3 |
 surdior 233: 8 |
 surdiora 492: 2 |
 surdo 849: 8 |
 surge 297: 11, 12 | 813: 4 |
 surgendum 580: 2 |
 surgente 185: 8 | 547: 7 |
 surgeret 636: 1 |
 surget 652: 8 |
 surgit 278: 8 | 632: 5 |
 surgunt 739: 1 |

furtis tumentibus Epod. 8.
 surpice 665: 7 |
 surpuerat 414: 7 |
 Surrentina 677: 9 |
 surrentum 807: 11 |
 surrene 598: 6 |
 surripis 650: 3 | 800: 3 |
 sus 470: 6 | 738: 3 | 860: 3 |
 suscitabo 346: 2 |
 suscitator 190: 6 |
 suscitetur 512: 13 |
 suspecta 74: 4 | 812: 12 |
 suspectos 617: 12 | 799: 14 |
 suspectum 550: 5 |
 suspendens 719: 12 |
 suspendis 570: 4 |
 suspendisse 24: 7 |
 suspendit 839: 3 |
 suspensa 447: 2 | 719: 2 |
 suspensâ 576: 1 | 729: 6 |
 suspicari 166: 4 |
 suspice 753: 11 |
 suspirare 232: 6 |
 suspiret 246: 5 |
 sustineant 38: 2 |
 sustineas 813: 11 | 827: 1 |
 sustinet 579: 4 |
 sustulerat 223: 1 |
 sustulerit 262: 4 |
 sustulit 129: 6 | 177: 2 |
 538: 8 |
 susturri 40: 3 |
 sustunos 720: 9 |
 tutor 541: 9 | 542: 1, 5 |
 649: 1 |
 suum 867: 11 |
 Sybarim 34: 2 |
 sydera v. sidera.
 syllaba 894: 11 |
 Syllae 524: 1 |
 sylvâ 89: 5 | 312: 4 | 318: 2 |
 702: 9 | 773: 7 |
 sylvâ duces. 92: 4 | 472: 3 |
 sylvâ 38: 3 | 50: 4 | 61: 3 |
 111: 3 | 356: 9 | 692: 3 |
 719: 14 | 877: 8 |
 sylvam 264: 7 | 604: 4 |
 Sylvane 412: 12 |
 Sylvani 355: 3 |
 Sylvanum 843: 2 |
 sylvarum 495: 1 | 786: 3 |
 sylvas 295: 9 | 746: 5 |
 859: 3 |
 sylvestrem 868: 12 |
 sylvestres 907: 3 |
 sylvestria 629: 5 |
 sylvis 87: 1 | 433: 4 | 448: 11 |
 467: 9 | 643: 4 | 701: 5 |
 741: 6 | 875: 8 | 894: 4 |
 symphonia 905: 4 |
 syncerum v. sincerum.
 Syra 119: 7 |
 Syri 573: 10 |
 Syrio 175: 3 |
 Syro 697: 8 |
 Syries 89: 1 | 171: 1 | 236: 3 |

3 | 464: 5 |

T.

TAbella 616: 5 | 711: 1 |
 839: 3 |
 tabellas 470: 2 | 868: 6 |
 tabellis 512: 2 | 697: 2 |
 taberna 542: 4 | 550: 11 |
 788: 11 |
 tabernas 22: 1 | 893: 2 |
 tabescat 514: 9 |
 tabo 447: 5 | 450: 1 |
 tabula 24: 5 |
 tabulæ 621: 2 | 740: 7 |
 873: 6 |
 tabulam 576: 1 | 729: 6 |
 tabulas 546: 4 | 645: 2 |
 687: 4 | 688: 7 | 829: 9 |
 tabulis 863: 12 |
 taceas 863: 10 |
 tacenda 765: 13 |
 tacent 457: 3 |
 tacentem 190: 5 |
 tacentes 807: 2 |
 tacere 551: 10 |
 taces 320: 4 |
 tacer 542: 1 |
 tacita 321: 9 | 360: 6 | 783: 1 |
 tacitum 536: 9 | 580: 5 |
 746: 4 |
 taciturna 182: 6 | 355: 4 |
 taciturnitas 397: 3 |
 taciturnus 861: 11 |
 taciturnus 119: 3 | 816: 7 |
 825: 4 |
 tacitus 363: 9 | 592: 11 | 689: 1 |
 765: 3 | 807: 9 | 866: 5 |
 tacta 788: 14 |
 tactu 246: 7 |
 tacui 448: 5 |
 tactum 61: 8 |
 Tænarî 128: 5 |
 tæc 440: 1 | 829: 3 |
 talenta 658: 11 | 710: 7 |
 755: 3 |
 talentum 893: 11 |
 tali 604: 2 |
 Taliarche 39: 1 |
 talibus 857: 11 |
 talis à talus 22: 6 | 535: 4 |
 talium 395: 3 |
 talo recto stes 847: 2 |
 talos 520: 4 | 526: 10 | 592: 10 |
 653: 5 | 705: 3 | 856: 4 |
 tam quàm 837: 6 |
 tam 30: 5, 6 | 94: 2 | 508: 2 |
 533: 2 | 565: 5 | 598: 6 |
 689: 10 bis | 761: 8 | 852: 13 bis |
 tam bene 640: 5 |
 tamen 18: 6 | 32: 3 | 55: 1 |
 65: 1 | 136: 3 | 228: 4 |

○○○○○○○ij

INDEX

273:1 | 291:2 | 313:1 |
 319:3 | 357:3 | 392:9 |
 406:7 | 412:8 | 503:7 |
 542:1,2 | 566:11 | 600:
 3 | 700:8 | 756:3 |
Tanaim 291:1 | 423:5 |
Tanaim nomen viri 514:3 |
Tanais 355:8 |
Tandem 12:1 | 93:5 | 186:
 6 | 307:6 | 380:9 | 488:
 2 | 558:5 | 609:4,13 |
 887:9 |
tangas 708:6 |
tangat 255:6 | 429:2 |
tange 343:4 |
tangenda 18:7 |
tangeus 686:1 |
tangensis 700:13 |
tangere 35:6 | 303:1 | 321:
 5 | 327:6 | 617:7 | 743:
 12 |
rangi 295:6 |
tango 523:3 |
tanquam 512:1,2 | 624:
 7 | 867:12 |
tanta 524:5 | 827:1 |
tantam 781:6 |
Tantali 228:12 |
Tantalum 228:12 |
Tantalus 493:8 | 511:11 |
tantam 475:1 |
tantu 467:10 | 899:10 |
tantu quantum habebas, fis
 511:5 |
tantis 709:7 |
tanto 634:5 | 850:2 | 884:
 4 |
tanto 518:7 | 668:13 bis |
 681:3 | 705:5 | 846:4 |
tanto plura 866:8 |
tantos 639:6 |
tantulo 511:2 |
tantum 600:2 | 689:13 |
 894:2,3 |
tantum 545:3 | 550:4 |
 588:3 | 592:2 | 608:6 |
 651:1 | 668:6 | 677:1 |
tantomdem 510:9,13 | 540:
 11 | 660:3 | 681:8 |
tantummodo 596:9 |
tantus 429:5 | 614:6 |
tarda 19:4 | 594:4 | 726:
 9 |
tardavie 222:6 |
tardior 895:3 |
tardiora 493:4 |
tardis 557:3 | 695:4 |
tardius 633:2 | 648:5 |
tardo 536:2 |
tardum 741:10 |
tardus 837:12 |
Tarenti 111:5 |
Tarentino 810:6 |
Tarentum 273:5 | 578:2 |
 675:2 | 763:11 | 796:11 |
Tarpa 695:11 |
Targum 52:6 |

Tarquinius 571:2 |
Tartara 108:3 |
Tartaro 283:4 |
tauri 167:3 | 349:4 | 371:
 3 |
tauriformis 417:5 |
tautis 205:6 | 303:2 | 439:
 1 |
tauro 347:6 |
Tauro propr. 748:4 |
taurus 350:12 | 540:6 |
 617:14 |
te 137:14 | 215:1 | 22:4 | 23:
 1 | 24:1 | 26:3 | 31:7 |
 34:2 | 131:1,2,5 | 208:
 5 | 218:1,3 | 385:6,7 |
 bis 432:11 bis | 471:5 |
 &c.
te ipsam 533:10 | 603:5 |
 712:7 | 739:2 |
te ipso 623:6 |
te duce 84:4 |
teque &c. 101:9 | 13:
Teaum 732:9 |
Te-messe 163:5 |
tecta 255:7 | 231:5 | 256:1 |
 292:1 |
tecti 189:3 |
tecto 521:11 | 569:3 | 639:
 4 | 692:2 | 774:5 |
tectum *subst.* 183:6 | 562:
 1 | 566:2 | 753:13 |
tectum particip. 27:6 |
tectus 617:3 |
tecum 116:4 | 122:2 | 175:
 4 | 290:15 bis | 427:4 |
 440:6 | 460:3 | 595:
 8 | 712:6 |
tedas 380:3 | 689:15 |
tegum latus 684:1 |
teget 520:4 | 890:9 |
tegentis 526:6 |
teges 812:8 |
Teia fide 73:6 |
Teium 476:2 |
tela *orig.* 400:9 | 483:5 |
Telamone 163:4 |
telas 300:2 |
Telegoni 353:8 |
Themachus 763:6 |
Telephe 322:5 | 881:3 |
Telephi 57:1,2 |
Telephum 407:5 |
Telephus 488:3 | 880:7 |
tellure 33:1 | 152:3 | 450:
 16 | 478:9 | 688:4 | 698:
 7 |
Telluram 843:2 |
teluris 195:3 | 676:6 |
tellus 00:3 | 128:4 | 139:
 1 | 208:3 | 228:7 | 420:
 2 | 474:2 | 484:9 | 498:
 12 | 633:4 |
telio 499:4 |
telum 617:5 |
temere 50:3 | 192:8 | 556:
 11 | 695:3 | 675:3 | 841:2 |

857:3 | 887:8 |
temeri 867:4 |
temens 515:2 |
temer 626:6 |
Tempe 29:3 | 87:2 | 242:
 10 |
temperant 85:2 | 409:1 |
temperante 486:4 |
temperate 494:11 |
temperas 374:7 |
temperat 35:5 | 50:12 | 262:
 5 | 335:2 | 321:5,6 |
 869:1 |
temperatam 159:3 | 264:10 |
temperato 155:2 |
temperat 217:7 | 320:2 |
 689:4 | 781:8 |
temperiem 796:8 |
tempestas 315:3 | 568:3 |
 726:1 | 794:5 |
tempestas horrida 472:1 |
tempestatibus 466:14 |
tempestatibus urbis 861:13 |
tempestatis 664:1 |
tempestativa 93:6 | 222:6 |
tempestivus 363:4 |
tempestivum 866:2 |
templio 10:6 | 213:4 | 274:
 2 | 634:4 | 828:4 |
templis 295:2 | 815:13 |
tempora, id est, caput 341:
 9 | 365:4 | 398:4 |
tempora populea ferunt vin-
xille coronam 32:4 |
tempora dura 859:4 |
tempora 108:5 | 370:4 |
 393:2 | 410:7 | 414:1 |
 540:8 | 549:9 | 581:2 |
 597:3 | 752:3 | 884:2 |
tempore 159:5 | 495:4 |
 515:4 | 562:3 | 598:2 |
 615:2 | 642:3 | 671:2 |
 726:9 | 741:5 | 869:12 |
tempore alieno 551:4 |
tempore festo 842:12 |
tempore quo 688:3 |
temporebus 402:11 | 415:
 2 | 820:8 |
temporis 355:9 | 388:6 |
 809:8 |
temporum 360:2 |
tempus 139:3 | 174:1 | 280:
 7 | 351:1 | 378:2 | 486:
 12 | 513:13 | 670:1 | 697:
 11 | 739:8 | 835:3 |
ten pax est abne 871:5 |
ten' 680:10 |
tenacem propositi virum
 249:4 |
tenaci 433:2 |
tenant 705:7 |
tend. bre 762:9 |
tendens 237:6 |
tendentes 263:3 |
tendere 7:3 | 114:4 | 615:
 2 | 749:7 |
tendimus 565:7 |

VOCABULORUM OMNIUM.

tendis 115: 1 | 228: 7 | 257: 4 |
 4 | 597: 8 |
 tendit 190: 7 | 368: 10 |
 433: 11 | 773: 5 | 820: 4 |
 tendit 767: 4 |
 tendunt 705: 7 | 859: 15 |
 tene 78: 2 | 595: 6 |
 teneam 733: 1 |
 teneas 669: 11 |
 teneant 880: 3 | 902: 7 |
 teneatis 873: 5 |
 tenebat 701: 13 |
 tenebit 32: 1 |
 tenebo 298: 6 | 592: 14 |
 802: 1 |
 tenebris 379: 11 | 393: 9 |
 tenent 32: 1 | 259: 7 |
 tenente 305: 7 | 583: 9 |
 tenentur 799: 6 |
 teneo 367: 10 |
 teneor dono 761: 8 |
 teneor v. tentor.
 tener 317: 3 | 371: 4 |
 tenera 741: 3 |
 teneræ 6: 1 | 85: 4 | 338: 1 |
 349: 10 |
 teneram 672: 8 |
 teneram 671: 6 |
 teneret 794: 2 |
 teneri 732: 4 | 821: 11 |
 teneris 764: 10 | 894: 6 |
 tenero 278: 2 | 410: 3 |
 teneros 540: 12 | 554: 16 |
 tenerum 22: 7 | 525: 5 | 841: 8 |
 tenes 343: 1 |
 tenet 59: 2 | 264: 6 | 352: 10 | 399: 1 | 407: 7 | 469: 9 | 502: 9 | 574: 5 | 643: 2 | 811: 3 | 914: 11 |
 teneto 707: 3 |
 tenta 485: 6 | 489: 12 |
 tentabo 260: 10 |
 tentantem 805: 3 |
 tentantur 754: 8 |
 tentare 331: 7 | 854: 13 |
 tentaris 47: 1 |
 tentasse 107: 3 |
 tentat 247: 6 | 282: 8 | 806: 3 |
 tentata 909: 1 |
 tentator 265: 3 |
 tentatum 512: 10 |
 tentavit 70: 3 | 845: 6 | 892: 5 |
 tentent 815: 8 |
 tententur 652: 9 |
 tentor 555: 2 |
 tentus 685: 10 |
 tenuabitur 677: 6 |
 tenuare 257: 6 |
 tenuatum 632: 8 |
 tenuem 218: 6 |
 tenuere 499: 9 |
 teneus 27: 2 | 671: 7 | 789: 3 |
 tenui *notitia* 125: 5 | 215: 9 |
 235: 1 | 671: 7 | 675: 4 |
 702: 10 | 851: 12 |
 tenui re 826: 1 |
 tenuis 630: 7 | 762: 7 | 876: 8 | 891: 1 |
 tenuille 314: 8 |
 tenuit 196: 9 |
 tenuus 308: 8 | 727: 4 |
 tepeant 772: 11 |
 tepebunt 22: 8 |
 tepefecit 650: 12 |
 tepet 547: 8 |
 tepidas 172: 7 |
 tepido 639: 4 |
 tepidum 537: 8 |
 tepidus 826: 1 |
 ter 59: 1 | 112: 5 | 186: 1 |
 205: 6 | 222: 7 | 256: 6 |
 7 | 257: 1 | 318: 4 | 321: 3 | 323: 6 | 364: 12 | 442: 2 | 446: 11 | 498: 6 |
 605: 6 | 727: 9 |
 terque 903: 17 |
 ter & quater 119: 8 |
 ter quaterque 709: 7 |
 tercentum 649: 11 |
 Terenti 519: 4 |
 Terentius 834: 3 |
 tereret 838: 8 |
 teres atque rotundus 710: 4 |
 teretes 6: 3 | 166: 1 |
 teretis 469: 14 |
 tergeminis 4: 3 |
 tergere 624: 4 |
 tergo 246: 12 | 269: 9 |
 667: 7 |
 tergo plector 711: 11 |
 terit 442: 8 |
 teritur 479: 3 |
 termes 485: 1 |
 Terminalibus 436: 4 |
 terminos 227: 8 |
 terminum 89: 7 |
 terminus 255: 5 | 498: 10 |
 terna millia 680: 3 |
 ternos 321: 3 |
 terra 91: 2 | 255: 2 | 265: 5 |
 391: 7 | 490: 1 | 494: 6 |
 561: 6 |
 terrâ ablat. 429: 5 | 464: 1 | 501: 5 | 509: 9 | 777: 6 |
 877: 12 |
 terrâ marique 798: 2 |
 terræ 21: 5 | 106: 1 | 206: 3 | 243: 4 | 752: 5 |
 terræ gravis fallas 788: 13 |
 terram 21: 2 | 262: 5 | 318: 4 | 457: 7 | 508: 8 | 588: 12 | 910: 15 |
 terram vertit aratro 508: 8 |
 terrarum 4: 1 | 151: 3 | 172: 3 | 742: 1 | 854: 6 |
 terras 18: 6 | 50: 11 | 216: 4 | 305: 8 | 444: 2 | 695: 1 | 828: 5 |
 terrace 100: 5 | 617: 12 |
 terrent 710: 2 | 731: 3 |
 terrenum 408: 1 |
 terrere 707: 3 |
 terrestria 700: 6 |
 terret 43: 5 | 150: 5 | 407: 9 | 586: 5 | 799: 2 | 847: 8 |
 terris 8: 1 | 13: 2 | 19: 3 |
 155: 1 | 235: 3 | 370: 1 | 539: 2 | 557: 6 | 590: 7 | 829: 7 | 849: 2 | 866: 17 |
 terrorem 263: 1 |
 terrores 870: 9 |
 terroribus 850: 11 |
 teruit 8: 4 | 9: 1 | 344: 6 |
 terria 755: 4 |
 testio 418: 4 |
 tertium 371: 8 |
 tertius 467: 7 |
 tesqua 788: 6 |
 tesquore 820: 1 |
 testa 83: 2 | 306: 2 | 325: 3 |
 719: 1 |
 testa recens servabit odorem 741: 9 |
 testa 674: 4 |
 testamenta 684: 7 | 760: 7 |
 testamento 690: 2 |
 testamentum 687: 3 |
 testatur 153: 3 |
 testatus 108: 5 |
 teste 799: 6 |
 testis 265: 1 | 379: 9 | 589: 8 | 590: 8 |
 testudine 476: 3 |
 testudinis 374: 6 | 907: 7 |
 testudo 124: 4 | 294: 5 |
 teter 296: 5 |
 teterrima 540: 3 |
 tetigere 176: 2 |
 tetigisse 520: 3 | 880: 9 |
 913: 4 |
 tetigit 234: 3 | 332: 1 | 348: 1 |
 tetra 521: 3 | 549: 11 |
 Tetrarchas 521: 5 |
 Teucer 32: 2 | 65: 6 | 400: 9 |
 Teucro 32: 8 bis | 387: 8 |
 Teucrum 656: 6 |
 texere 259: 4 |
 textam 805: 9 |
 textis 434: 10 |
 textore 820: 1 |
 thalamo 64: 5 |
 Thaliæ 389: 11 |
 Theanum v. Teanum.
 theatra 849: 9 |
 theatris 149: 9 | 222: 7 |
 605: 2 | 822: 4 |
 theatro 84: 1 | 335: 1 | 365: 5 |
 5 |
 Thebæ 382: 2 |
 Thebanæ 79: 2 | 907: 6 |
 Thebanos 743: 9 |
 Thebarum 801: 9 |
 Thebas 29: 2 |
 Thebis 690: 1 | 850: 12 |
 882: 4 |

INDEX

Theonino dente 315:10:
 thesauris 332:6 |
 thesauro 693:2 |
 Theſeus 393:11 |
 Theſpis 845:5 | 896:9 |
 Theſſala 29:3 | 448:1 |
 870:10 |
 Theſſalis 104:8 |
 Theſſalo 164:4 |
 Theſſalos 44:2 |
 Thetide 474:1 |
 Thetidis 36:6 |
 Thetidos 387:2 |
 thyma v. thyma.
 Thracia 742:3 |
 Thracam 797:2 |
 Thrace 214:5 |
 Thracen 340:10 |
 Thraciæ 409:2 |
 Thracio 98:2 |
 Thracis 231:7 |
 Thracum 102:2 | 445:4 |
 Thraſius 633:10 |
 Thrax 697:8 | 812:6 |
 Threiciâ 137:4 |
 Threicio 95:8 | 472:4 |
 Threſſa v. Creſſa.
 Thunni v. thynnij
 thura 81:4 | 364:6 | 371:2 | 563:6 |
 thure 116:2 | 135:4 | 330:3 |
 Thurini 290:5 |
 thuris 285:2 |
 thus 788:10 | 855:9 |
 Thuſco v. Tuſco.
 Thyadas 230:8 |
 Thyas 308:2 |
 Thyetæ 880:2 |
 Thyetæas 451:6 |
 Thyſten 69:7 |
 thyma 72:2 | 369:3 | 74:5 |
 thynni 686:3 |
 Thyna 281:5 |
 Thyoneus 74:2 |
 Thyro 230:7 |
 Tiberi propr. viri 653:7 |
 Tiberi fluu. 666:7 |
 Tiberim 10:3 | 35:6 | 114:7 | 593:1 | 614:4 |
 Tiberinis 301:3 |
 Tiberino flumine 776:4 |
 Tiberinus 615:4 |
 Tiberis 161:3 | 778:3 |
 tibi 16:3 | 46:1 | 55:4 |
 58:4 | 73:2 | 84:2 | 84:5 | 471:3 | 526:8 | 554:4 | 572:4 | 675:9 |
 tibia 49:2 | 257:7 | 890:11 |
 tibæ 284:6 | 321:8 | 364:7 |
 tibias 7:1 |
 tibiæn 801:13 | 909:11 |
 tibiæna 788:12 |
 tibiænibus 839:4 |

tibis 424:1 | 460:5 |
 Tibur v. Tybur, &c.
 Tiburni 31:1 |
 Tiburtia 679:5 |
 Tigelli 517:1 | 550:12 |
 611:2 | 612:4 |
 Tigellius 530:4 |
 tignis 897:3 |
 tignum 861:1 |
 tigres 251:5 | 295:9 | 349:12 | 483:5 | 907:5 |
 tigribus 874:3 |
 tigris animal. 93:3 |
 Tigris fluu. 419:2 |
 Timagenis 820:3 |
 timeant 483:7 |
 timebo 344:6 |
 timenda 454:7 |
 timendorum 239:4 |
 timendos 323:9 |
 timendum 134:3 |
 timent 913:4 |
 timentes 566:3 | 890:6 |
 time. ti 760:2 |
 timentis 547:1 | 643:10 |
 times 298:1 | 355:6 | 748:2 |
 timer 35:6 | 199:11 | 338:5 | 403:14 | 428:6 | 501:6 | 518:4 | 615:7 | 753:2 | 840:8 | 888:3 |
 timide 888:4 |
 timidus 794:7 |
 timido 246:12 | 858:11 |
 timidus 204:1 |
 timidum 509:9 | 866:16 |
 timidus 61:5 | 319:2 | 403:16 |
 timidus procellæ 875:6 |
 timor 216:1 | 243:5 | 550:7 |
 timore 667:3 |
 timores 140:6 | 747:6 |
 timui 770:8 | 821:4 |
 timuit 17:7 | 270:13 | 576:12 | 806:6 |
 tinearum 649:14 |
 tineas 825:4 |
 tincla 701:16 |
 tinclæ 218:4 |
 tinclæ 863:7 |
 tinclæ 293:3 |
 tingere 412:1 |
 tinget 209:3 | 331:6 |
 Tineſia 682:3 |
 Tiridatem 100:5 |
 tironum 519:1 |
 Tiſiphonem 589:6 |
 Titanas 262:3 |
 Tithonum 217:10 |
 Tithonus 108:1 |
 titillet 653:13 |
 Titius 741:5 |
 titubet 786:2 |
 tituli 571:6 |
 titulos 415:9 | 657:5 |
 Tityus 246:7 |

Tityi 265:6 |
 Tityon 206:1 |
 Tityos 386:4 |
 toga 442:2 | 532:1 | 533:7 | 733:7 | 811:10 | 834:1 |
 togæ 136:6 | 263:5 | 789:3 | 820:1 |
 togam 646:2 |
 togata 523:12 |
 togatæ 525:6 |
 togatas, id eſt, fabulas 898:6 |
 tolerabile 904:10 |
 tolerare 167:4 | 684:3 |
 tollam 869:5 |
 tollant 906:1 |
 tollas 801:12 |
 tollat 13:9 |
 tolle 167:9 | 709:4 | 761:6 | 780:3 |
 tolle memor dictum 904:10 |
 tollenda 606:7 |
 tollens 78:4 |
 tollent cackinum 881:12 |
 tollere 17:6 | 130:2 | 311:5 | 335:10 | 510:8 | 537:7 | 545:7 | 585:3 | 697:6 | 919:9 |
 tollere honoribus 4:3 |
 tolleret 705:2 | 719:9 | 756:5 |
 tolles ex oculis 889:1 |
 toller 618:4 | 864:10 |
 tolleris 732:10 |
 tolli 164:5 |
 tollis ad aſtra 706:3 |
 tollit 218:2 | 810:1 |
 tollit vocem 880:4 |
 tollite 87:2 | 102:2 | 484:5 | 808:7 |
 tollō 454:10 |
 tollor 260:1 |
 tonantem 266:4 |
 tonantes 128:2 |
 tonantis 433:7 |
 tonder 432:6 |
 tonſa 381:7 | 809:7 |
 tonſæ 308:6 |
 tonſo 533:7 |
 tonſore 640:4 | 733:5 |
 tonſores 799:3 |
 tonſori 831:7 |
 tonſoribus 582:2 |
 tonſoris 764:5 |
 toral 750:8 |
 toralia 681:1 |
 tormentum 327:1 | 740:14 |
 tornatos 911:10 |
 torpes 711:1 |
 torper animo & corpore 755:7 |
 Torquate 393:7 | 748:3 |
 Torquaro 473:2 |
 torquere 739:6 |
 torquebitur 864:11 |

VOCABULORUM OMNIUM.

torquere 911: 4 |
 torquetur 719: 15 |
 torquet 841: 9 | 861: 1 |
 torquibus 276: 2 |
 torrentia 242: 7 |
 tortere 363: 7 |
 torret 12: 6 | 290: 4 | 322: 7 | 486: 10 | 566: 6 |
 torserat 488: 5 |
 torserunt 486: 7 |
 tortor 273: 1 |
 tortum funem 775: 4 |
 tortus 212: 8 |
 torvo 109: 3 | 819: 5 |
 torvus 271: 6 |
 totis 682: 1 |
 tot 402: 7 | 443: 3 | 655: 9 | 709: 7 | 756: 3 |
 tot & tanta 827: 1 |
 tota 80: 7 | 588: 2 | 717: 4 |
 totam 446: 3 | 532: 5 |
 totas 715: 9 |
 toridem 87: 2 | 371: 3 | 608: 7 | 615: 11 | 667: 6 | 755: 3 | 862: 10 |
 toties 498: 6 | 655: 7 | 709: 1 | 724: 6 |
 toto 182: 6 | 637: 5 | 733: 10 | 832: 8 |
 totum 374: 10 | 697: 11 | 702: 6 | 759: 5 | 836: 10 | 875: 12 |
 totum per orbem 854: 8 |
 torus 592: 1 | 668: 9 | 710: 4 |
 toxicum 495: 3 |
 trabales clavos 132: 6 |
 trabe 4: 8 | 364: 4 |
 trabes 224: 1 |
 trabibus 248: 6 |
 tractant 840: 10 | 850: 8 |
 tractare 142: 1 | 804: 2 | 810: 3 |
 tractari 632: 9 | 663: 10 |
 tractas 148: 4 |
 tractata 852: 10 | 886: 3 |
 tractavit 199: 5 | 438: 5 | 680: 6 |
 tractent 850: 8 |
 tractet 813: 10 |
 tractus *substant.* 369: 1 | 793: 9 |
 tradam 100: 2 |
 trade 689: 9 |
 tradere 573: 12 | 596: 2 | 770: 3 |
 trader 687: 3 |
 tradi 350: 5 |
 tradidit 164: 5 |
 tradimus 815: 6 |
 tradit 883: 15 |
 traditum 554: 5 |
 traducere 816: 9 |
 tragica 743: 10 |
 tragicæ 896: 8 |
 tragici 606: 9 |
 tragicis 564: 9 | 879: 12 |
 tragico 892: 3 | 893: 9 |
 tragicum 846: 1 |
 tragicus 880: 6 |
 tragœdia 893: 4 |
 tragœdiæ 148: 6 |
 tragœdis 839: 4 |
 tragœdos 865: 4 |
 trahat 643: 9 | 700: 1 |
 trahentes 251: 6 | 436: 9 |
 trahenti 269: 2 |
 trahentia 719: 3 |
 traheret 62: 4 |
 traheretur 610: 1 |
 traher 369: 8 |
 trahit 509: 1 | 523: 8 | 572: 3 | 691: 12 | 695: 2 |
 trahitur 848: 6 |
 trahunt 20: 2 | 225: 5 | 334: 2 | 788: 4 |
 trajecio 641: 9 |
 tramite 643: 5 |
 tranquilla 618: 5 |
 tranquillit 817: 1 |
 trans 36: 4 | 383: 10 | 593: 1 | 757: 11 | 777: 12 |
 trans mare 779: 2 |
 transcurrere 632: 6 |
 transfer 116: 3 |
 transfuga 311: 9 |
 transiliat 76: 4 |
 transiliunt 18: 7 |
 transire 758: 4 |
 transit mare 903: 4 |
 translatos 479: 1 |
 transmutat 357: 9 |
 transnanto 614: 4 |
 transverso 912: 1 |
 transvolat 413: 7 | 527: 8 |
 traxerim 475: 4 |
 traxit 891: 13 |
 Trebati 613: 4 | 620: 4 |
 Treboni 554: 2 |
 trecentis 205: 4 |
 trecentæ 266: 2 |
 trecentis 867: 5 |
 trecentos 557: 9 | 587: 4 |
 tremenda 387: 3 |
 tremendæ 367: 7 |
 tremendis 416: 7 |
 tremendo 69: 1 |
 trementes 347: 3 | 465: 8 |
 trementi 327: 7 | 445: 1 |
 tremis 708: 2 |
 tremit 93: 2 |
 tremor 797: 12 |
 tremulo 413: 3 |
 trepidant 406: 5 |
 trepidare 160: 5 | 702: 7 |
 trepidat 230: 4 | 356: 2 | 773: 6 |
 trepidant 166: 5 |
 trepides 191: 4 |
 trepider 191: 4 | 346: 8 |
 trepidis in rebus 246: 1 |
 trepidum 823: 1 |
 tres 321: 4 | 869: 4 |
 tria 559: 2 | 574: 4 |
 tribuens 600: 3 |
 tribuit 47: 2 |
 tribulis 785: 8 |
 tribunal 800: 4 |
 tribuo 443: 6 | 574: 9 |
 tribunalum 572: 5 |
 tribus 4 *tres* 320: 7 | 551: 12 | 579: 3 | 674: 1 | 704: 3 | 794: 9 | 899: 6 |
 tribus 822: 3 |
 tributum 619: 4 |
 tricenis v. trecentis.
 tricesima 598: 2 |
 triens 901: 10 |
 triformi 105: 2 |
 triformis 328: 7 |
 trilibrem 626: 1 |
 trilingui 234: 2 | 296: 6 |
 trima 295: 5 |
 trimetris 894: 12 | 895: 7 |
 trimus 662: 1 |
 tripes 531: 6 |
 triplex 16: 7 | 660: 3 |
 tripodas 324: 3 |
 Triquetra 698: 6 |
 tritremi 243: 7 |
 tritremis 733: 4 |
 tritæ 199: 6 | 590: 5 | 594: 1 | 914: 7 |
 tristem 642: 5 | 653: 7 | 788: 3 | 816: 1 |
 tristes 17: 4 | 32: 5 | 68: 4 | 309: 3 | 336: 7 | 538: 2 | 569: 3 | 588: 1 | 816: 1 |
 tristi 206: 1 | 256: 3 | 601: 3 | 615: 5 | 646: 4 |
 tristitia 70: 6 | 262: 6 | 861: 2 | 878: 8 | 881: 4 |
 tristis 465: 10 | 494: 4 | 798: 12 | 882: 10 |
 tristitiam 31: 6 | 100: 1 |
 trita 733: 7 |
 tritæ 822: 1 |
 tritum 538: 6 |
 triverit 510: 2 |
 Trivici 566: 7 |
 triuius 597: 4 | 800: 12 | 808: 4 | 894: 5 |
 trium 161: 1 |
 triumphales 458: 6 |
 triumphatis 254: 4 |
 triumphæ 370: 13 | 14 | 463: 1 | 3 |
 triumpho 55: 8 | 142: 6 | 150: 1 | 164: 1 | 240: 2 |
 triumphos 13: 9 | 130: 4 |
 triumphus 381: 2 |
 triumphalibus 442: 5 |
 Troas 388: 2 |
 trochi 905: 10 |
 trocho 338: 6 |
 Troia 655: 4 |
 Troiæ 36: 6 | 44: 2 | 256: 1 | 2 | 386: 5 | 684: 11 | 717: 5 | 885: 2 |
 Troiani 424: 2 | 500: 3 |

INDEX

Troiana 108: 4 |
Troiani 735: 1 |
Troianum bellum 385: 8 |
Troica 255: 3 |
Troico 27: 7 |
Troilon 186: 4 |
trophæa 186: 7 |
truces 444: 4 | 823: 2 |
truci 16: 8 | 431: 1 |
trucidat 782: 5 |
trucidet 889: 3 |
truculentior 555: 7 |
trudit 433: 9 | 750: 3 |
truditur 226: 7 |
trulla 651: 5 |
truncis 231: 2 | 263: 7 |
truncus 22: 8 | 585: 5 |
crutina 536: 16 | 831: 4 |
tu 12: 4 | 31: 5 | 39: 9 | 44: 2 |
4 | 46: 1 | 56: 2 | 3 | 232: 1 |
bis 2: 5 | 303: 1 | 327: 1 |
1, 2, 5 | 352: 7 | &c.
enque 294: 5 | 370: 13 |
tu cum sis quod ego 706: 14 |
tua 183: 10 | 329: 1 | 350: 15 |
411: 7 | 421: 1 | 429: 3 |
476: 7 | 510: 2 | 510: 10 |
533: 1 | 4 | 559: 1 |
tue 65: 5 | 66: 2 | 167: 5 |
251: 4 | 303: 7 | 307: 6 |
363: 11 | 383: 5 | 404: 2 |
407: 6 | 428: 10 |
tuam rem 901: 11 |
tuas 27: 4 | 163: 5 | 101: 7 |
415: 7 |
tubæ 5: 10 | 890: 11 |
tubas 574: 5 |
tuberibus 536: 12 |
tueatur 73: 1 |
tuere 497: 8 |
tuert 554: 6 | 815: 7 |
tui 32: 2 | 339: 5 | 374: 10 |
tuus 219: 3 | 282: 6 | 293: 5 |
332: 2 | 353: 4 | 388: 8 |
466: 5 | 489: 9 |
tuleris 330: 1 | 397: 2 |
tulerunt 813: 8 |
tuli 684: 4 |
tulisset 633: 4 |
tulisti 813: 12 |
tulit 54: 1 | 177: 4 | 280: 9 |
561: 6 | 690: 3 | 761: 11 |
847: 3 | 859: 5 | 891: 15 |
903: 2 | 909: 9 |
Tulli 570: 8 | 572: 4 | 578: 4 |
Tullo 286: 6 |
Tullus 392: 11 |
tum 211: 1, 5 | 370: 9 | 526: 8 |
557: 8 | 668: 4 | 688: 7 |
tumes 727: 8 |
tumet 57: 4 |
tumidas 373: 4 |
tumidi 758: 6 |
tumidis 690: 15 |
tumidas velis 870: 2 |
tumido 880: 5 |
tumidum 657: 6 |

tumidus 254: 9 | 582: 6 |
tumultu 69: 2 | 346: 8 |
380: 7 | 657: 1 |
tumultum 305: 6 | 631: 4 |
tumultuosum 242: 2 |
tumultus 215: 5 | 358: 6 | 444: 3 |
3 | 636: 3 | 820: 8 |
tuo 650: 4 |
tunc 709: 6 |
tunc 57: 5 | 353: 5 | 489: 3 |
494: 5 | 573: 11 | 881: 2 |
tunder 910: 15 |
tundit 492: 3 |
tunica 27: 6 | 529: 9 |
tunicæ 733: 7 |
tunicato 765: 6 |
tunicis 519: 9 | 812: 3 |
tuo 97: 7 | 416: 4 | 426: 2 |
440: 3 | 491: 6 | 494: 3 |
524: 13 | 656: 9 |
tuorum 585: 4 |
tuos 402: 7 | 417: 13 | 650: 5 |
turba 4: 2 | 240: 8 | 337: 7 |
452: 5 | 543: 2 | 547: 3 |
609: 6 | 610: 4 | 659: 2 |
690: 13 | 695: 4 | 716: 2 |
turbæ 514: 10 |
turbam 45: 11 | 522: 2 | 556: 2 |
910: 4 |
turbaret 477: 8 |
turbatam 511: 3 |
turbidum 230: 5 |
turbidus 250: 4 |
turbine 547: 9 |
turbinem 488: 2 |
Turbonis 668: 10 |
turdus 433: 12 | 631: 3 |
turdo 795: 4 |
turdos 565: 8 |
turdus 683: 7 |
turgit 875: 5 |
turgida 190: 11 | 302: 4 |
turgidi 409: 4 |
turgidum 18: 2 |
turgitus 604: 6 |
Turinus 715: 5 |
Turtus 617: 11 |
turmæ 164: 3 | 499: 9 |
848: 5 |
turmam 262: 3 |
turmas 217: 2 | 262: 7 | 417: 3 |
turpant 413: 10 |
turpatunt 58: 5 |
turpaverat 564: 6 |
turpe 176: 2 | 348: 7 | 462: 5 |
539: 3 | 735: 3 | 750: 8 |
837: 9 | 910: 2 |
turpem 121: 3 | 728: 3 | 799: 8 |
846: 2 |
turpes 137: 6 |
turpi 126: 1 | 527: 2 | 553: 11 |
576: 11 | 708: 4 | 710: 9 |
895: 10 |
turpia 525: 9 | 534: 5 |
turpior 181: 4 |

turpis 268: 1 | 349: 9 | 445: 9 |
618: 13 | 707: 14 | 738: 2 |
891: 11 |
turpissime 598: 8 |
turpiter 744: 6 | 873: 3 |
898: 2 |
turpium 199: 8 |
turtres 22: 2 | 189: 7 | 387: 3 |
742: 4 |
turribus 494: 1 |
turtis 309: 1 |
Tufci 626: 1 | 659: 2 |
Tufcis 381: 4 |
Tusco 284: 4 |
Tusculi 429: 1 |
Tusculum mare 850: 1 |
tusset 691: 9 |
tullis 594: 4 |
tuta 248: 3 | 508: 11 | 795: 5 |
tutæ 60: 13 |
tutela 212: 4 | 390: 3 | 418: 10 |
658: 3 | 734: 11 |
tuter 725: 7 |
tutetur 815: 9 | 827: 2 |
tutetur 846: 6 |
tutor 522: 6 |
tutis 104: 5 |
tuto 259: 8 | 628: 2 |
tutor 432: 12 |
tutum 72: 1 | 158: 3 | 309: 7 |
358: 6 |
tutus 189: 2 | 384: 3 | 615: 4 |
617: 4 | 628: 2 | 702: 10 |
895: 14 |
tutus nimium 875: 6 |
tuum 364: 10 | 375: 3 | 385: 8 |
428: 1 | 458: 6 | 525: 5 |
554: 8 | 659: 6 |
tuus 383: 6 | 491: 6 | 510: 3 |
552: 9 | 559: 2 | 575: 6 |
761: 1 | 867: 11 |
Tyberi v. Tiberi, &c.
Tybur 171: 3 | 260: 2 | 355: 6 |
373: 6 | 763: 11 | 769: 3 |
Tybure 69: 3 | 856: 3 |
Tyburis 32: 2 | 75: 2 | 369: 5 |
Tybure 578: 5 |
Tyburtia 679: 5 |
Tydeiden 27: 9 |
Tydeides 65: 10 |
tympa 78: 3 |
tympano 308: 2 |
Tyndati 72: 6 |
Tyndaridæ 308: 2 |
Tyndaridum 513: 15 |
Typhoeus 265: 5 |
tyranni 131: 8 | 246: 3 |
250: 2 | 740: 13 |
tyrannos 202: 2 |
tyrannus 221: 5 | 315: 1 |
Tynæ 358: 3 |
Tyrias 681: 1 |
Tyris 471: 2 |
Tyrtus 753: 11 |
tyronum v. tyronum.
Tyrrhena 353: 1 | 868: 6 |
Tyrrhenum 47: 4 | 337: 2 |

VOCABULORUM OMNIUM.

420: 7 |
Tyrrenus 293: 1 |
Tyrtaeus 908: 5 |

V.

VAcas 862: 8 |
vacat 317: 9 |
vacca 218: 2 | 371: 3 |
vacua 764: 5 |
vacuum 24: 2 | 418: 3 | 862: 7 |
vacuas 798: 3 | 861: 9 |
vacui 27: 12 | 122: 1 |
vacuis 673: 4 |
Vacuna 775: 5 |
vacuo 635: 6 | 865: 5 |
vacuum 19: 6 | 78: 4 | 341: 2 | 421: 5 | 616: 9 | 639: 4 | 687: 2 | 763: 11 |
vada 18: 7 |
vadato 195: 1 |
vade 786: 2 |
vadere 588: 9 |
vader 805: 7 |
vadibus 507: 1 |
vadis 482: 12 |
væ 57: 3 |
vafer 282: 8 | 542: 3 | 641: 1 | 677: 9 | 684: 7 |
vafri 636: 8 |
vaga 128: 4 | 346: 7 | 566: 1 | 588: 7 | 709: 5 | 882: 10 |
vaga 110: 2 |
vagamem 206: 1 |
vaganti 422: 1 |
vagas 334: 2 | 375: 5 |
vagentur 732: 1 |
vager 895: 13 |
vagina 617: 3 |
vagus 355: 4 |
vago 303: 3 | 908: 1 |
vagos 89: 7 | 580: 4 |
vagos 680: 4 |
vagus 10: 8 | 250: 8 | 794: 2 | 882: 3 | 891: 13 |
Vala 791: 1 |
valdius 770: 6 | 901: 3 |
vale 691: 12 | 759: 2 | 786: 2 |
valeant 876: 2 |
valeas 702: 9 | 813: 7 |
valeas bene 630: 8 |
valeat 512: 3 | 710: 5 | 740: 4 | 769: 4 | 847: 6 |
valeat non leuius 709: 9 |
valeat 449: 4 | 451: 7 | 507: 4 |
valentem 760: 1 | 797: 10 |
valentium 341: 4 | 487: 4 |
valco 595: 4 |
valere 468: 5 |
Valeri 571: 1 |
valet 129: 2 | 167: 1 | 393: 11 | 617: 12 | 743: 8 | 757: 2 | 899: 11 |
valetudo 632: 12 | 747: 4 |
Valgi 185: 2 |

Horat.

Valgius 611: 4 |
valido 121: 1 |
validus 263: 5 | 632: 11 | 686: 4 | 768: 7 | 777: 11 | 784: 3 |
valle 73: 5 | 244: 7 | 432: 3 | 796: 6 |
valles 72: 7 |
vallis 65: 11 |
vallo 526: 7 |
vallum 462: 3 |
valluarum 702: 5 |
valuerunt 480: 1 |
valuit 914: 9 |
vana 348: 9 | 848: 3 |
vana 96: 1 | 336: 10 | 873: 7 |
vanis rerum 624: 5 |
vano 92: 3 |
vapor 439: 5 |
vapores 816: 5 |
vaporet 796: 7 |
vappa 558: 4 |
vappa 518: 4 |
vappam 514: 2 | 651: 5 |
Vare 75: 1 | 450: 9 |
vare 700: 12 |
varia 590: 6 | 630: 8 |
variare 875: 7 |
varias 773: 7 | 873: 2 |
variis 50: 11 | 78: 1 | 643: 7 |
vario 860: 5 |
Vario 25: 1 | 877: 3 |
varios 680: 10 |
varium 643: 12 |
Varium 593: 6 |
varius 168: 2 |
Varius 561: 4 | 567: 8 | 575: 1 | 605: 7 | 611: 3 | 715: 6 | 719: 11 | 854: 1 |
Varrone 606: 2 |
varum 535: 3 |
vas 535: 12 | 740: 9 |
vasa 709: 3 |
vastata 380: 7 |
vasto 417: 10 |
vate 402: 3 | 486: 14 | 683: 5 |
vatem 842: 5 |
vates 118: 2 | 235: 3 | 321: 4 | 761: 1 |
vari 490: 15 |
vauibus 7: 4 | 851: 4 | 862: 7 | 908: 3 |
Varicani 84: 5 |
vatis 173: 7 | 391: 4 | 841: 1 | 854: 3 |
vatum 374: 4 | 397: 7 | 830: 3 | 861: 8 | 863: 4 | 875: 2 |
uber 514: 8 |
ubera 434: 11 | 485: 6 |
ube.e 377: 2 |
uberes 231: 1 | 421: 2 |
ubi 90: 5 | 171: 1 | 172: 4 | 7470: 6 | 536: 4 | 555: 2 | 565: 7 |
ubi id est, postquam 149: 1 |
202: 4 | 280: 4 | 350: 9 | 383: 6 | 392: 10 | 437: 1 | 451: 11 |

469: 1 | 484: 9 | 632: 4 | 669: 2 | 679: 2 | 714: 5 |
ubi, id est, quando 506: 9 | 525: 10 | 619: 6 | 663: 3 |
ubi, pro quandoquidem 202: 4 |
ubicunque 346: 4 | 523: 11 | 745: 5 |
ubique 523: 9 | 632: 8 | 684: 6 |
ubivis 550: 14 |
uda *singul.* 856: 8 |
uda *plur.* 31: 1 | 32: 3 |
udam 248: 1 |
udo 123: 2 | 167: 7 | 179: 1 | 466: 9 |
udos 566: 9 |
udum 353: 6 |
ve 50: 2 | 93: 4 | 368: 2 bis | 370: 1 | 402: 6 | 523: 12 | 894: 10 | 905: 10 bis | &c. |
vecors 689: 7 |
vectabor 494: 5 |
vectari 575: 5 |
vectes 342: 7 |
vectigalia 313: 4 | 633: 11 |
vegetus 632: 5 |
velas 510: 5 |
vehemens 858: 3 | 864: 7 |
vehemente 784: 5 |
vehet 774: 13 |
Veia 446: 7 |
Veianius 724: 4 |
Veientanum 651: 4 |
Veientis 867: 8 |
vel 29: 2 bis | 49: 1 | 89: 3 | 130: 2 | 3 | 192: 7 bis | 377: 1 | 3 | 405: 2 | 432: 7 | 464: 9 | 659: 6 bis |
vel, i, etiam 298: 9 | 427: 7 | 957: 2 | 716: 3 | 750: 1 |
vel, id est, saltem 181: 3 |
vel quia 781: 2 | 3 |
vela 190: 11 | 649: 1 |
vela dare 127: 4 | 421: 1 |
Velabro 659: 3 |
velat 805: 4 |
velata 133: 3 |
velatum 524: 8 |
velat 890: 11 |
Velæ 791: 1 |
velim 313: 2 | 563: 6 | 612: 3 | 768: 8 | 831: 9 | 875: 14 |
velimus 903: 6 |
Velina 757: 2 |
velint 256: 1 | 285: 2 | 508: 6 |
velis *nomen* 870: 2 |
velis *verb.* 197: 2 | 513: 4 | 524: 12 | 540: 8 | 596: 9 | 724: 3 | 751: 6 | 821: 12 |
velit 529: 1 | 553: 11 | 654: 8 | 687: 6 | 688: 2 | 708: 4 | 803: 4 | 856: 2 | 873: 2 |
velle 566: 4 | 597: 12 |
vellem 534: 7 | 626: 8 | 642: 6 | 777: 4 |
veller 312: 11 | 471: 2 | 773: 12 |

PPPPPP

INDEX

vellere 597:8 |
velles 545:7 | 596:2 | 767:8 |
veller 522:10 | 697:7 | 907:8 |
velliter 611:1 |
vello 832:10 |
vellant 542:6 |
veloces 416:6 |
veloci 350:3 | 687:7 |
velocius 493:3 |
velox 71:3 | 340:2 | 411:8 | 622:6 | 814:6 |
velox animus sine corpore 781:5 |
velut 54:4 | 55:1 | 140:8 | 295:5 | 298:3 | 366:5 | 387:5 | 482:4 | 534:6 | 616:2 | 643:4 | 706:4 | 751:8 | 828:2 | 914:8 |
velut qui 531:2 | 3 |
velut si 575:12 | 711:4 | 839:5 |
veluti 352:2 | 556:1 | 616:5 | 648:4 | 701:20 | 811:6 | 852:10 | 913:7 |
vena 226:2 |
venā divite 909:5 |
venabula 758:3 |
venæ 651:14 |
Venafranz 679:4 |
Venafranos 277:6 |
Venafrī 718:3 |
Venafrō 172:6 |
venale 215:3 | 525:8 |
venalem 304:2 |
venales 510:4 | 857:1 |
venari 338:5 | 812:10 |
venas 521:3 | 793:7 |
venaticus 741:4 |
venator 6:1 | 140:10 | 527:5 |
vendas 667:8 | 777:12 |
vendentem 765:6 | 855:9 |
vendere 801:5 | 856:2 |
venderet 666:1 |
vendit 807:6 |
vendit 712:4 | 836:10 |
veneat 624:5 |
veneficæ 450:7 |
venefici 492:6 |
venemur 758:2 |
venena 199:3 | 449:4 | 451:7 | 594:3 |
venenat 82:9 |
venenatis 88:7 |
veneni 438:2 |
venenis 105:1 | 490:6 | 582:5 |
veneno 650:7 | 850:6 |
venenorum 445:12 |
venentur 712:1 |
venenum 142:2 | 581:8 | 617:10 |
venabilior 683:11 |
venenatus 815:1 |
venenator 420:4 | 863:9 |
venenat 6:5 |
venenata 636:11 |
veneratur 501:1 | 855:3 |

Venere 909:10 |
venere 538:2 | 554:1 | 664:1 | 659:4 |
Venerem 123:4 | 167:4 | 302:5 | 528:9 | 540:5 | 859:14 |
Veneri 126:2 | 292:4 |
Veneris 64:2 | 317:4 | 342:5 | 388:8 | 404:1 | 406:9 | 424:3 | 501:2 | 689:13 | 901:2 |
venerit 744:2 |
veneror 692:8 |
veni 348:5 | 411:8 | 575:2 | 793:5 |
venia 533:5 | 895:12 |
venia caret 903:14 |
venia 846:5 | 895:15 |
veniam nomen 533:2 | 749:6 | 760:3 | 837:3 | 874:1 |
veniam 4:671:3 |
veniant 590:2 | 659:4 |
venia 12:1 | 687:2 |
veniat 765:2 |
veniens 269:3 | 796:6 |
venientes anni 888:8 |
venies 765:12 |
veniet 82:2 | 404:2 | 555:12 |
venimus 831:6 |
venire 528:12 | 706:7 |
veniret 857:12 | 895:3 |
venis nomen 156:7 | 673:4 |
venis verb. 597:7 |
venisse 584:1 |
venisset 765:9 |
venit pref. 506:7 | 777:1 |
venit preter. 598:7 | 636:5 | 680:12 | 908:4 |
ventunt 485:5 |
venor 821:14 |
venter 491:6 | 510:3 |
venti 52:1 | 376:5 |
venti secundi 839:8 |
ventis 23:7 | 61:6 | 100:3 | 189:5 | 292:2 | 355:4 | 464:4 | 468:13 | 481:7 | 490:5 |
vento 98:3 | 190:10 | 324:1 |
ventorum 16:1 |
ventos 39:3 | 50:6 | 63:2 | 71:6 |
ventosæ 821:14 |
ventoso 84:3 |
ventosum 262:5 |
ventosus 769:3 |
ventre 581:4 | 706:12 |
ventrem 435:7 | 713:6 |
ventres 794:10 |
ventri 557:4 | 580:5 | 794:6 |
ventris 711:10 |
ventum 92:6 | 594:7 |
ventum est 538:12 | 606:2 | 765:13 |
ventura 857:11 |
venturum 812:1 |
venturus 559:4 | 743:3 | 71:

vennula 679:6 |
Venus 20:5 | 58:10 | 76:3 | 80:7 | 104:1 | 115:2 | 126:5 | 179:3 | 182:9 | 290:8 | 298:12 | 309:6 | 327:9 | 350:7 | 362:1 | 755:7 | 811:1 | 876:4 |
Venus, id est, pulchritudo 414:4 |
Venusina 111:2 |
Venusinas 616:7 |
Vepres 796:9 |
ver 172:7 | 392:5 |
vera 270:6 | 604:3 | 809:8 | 811:8 |
veraces 498:8 |
veræ 726:3 | 866:4 |
veras 900:12 |
verax 552:13 |
verba 265:8 | 367:3 | 398:9 | 477:4 | 539:6 | 603:10 | 615:3 | 12 | 664:7 | 725:8 | 727:6 | 741:7 | 754:11 | 804:6 | 810:1 | 866:3 | 876:14 | 881:5 | 900:5 |
verba dure 532:10 |
verba facit 659:5 |
verba movere loco 863:15 |
verbenas 81:4 |
verbenis 406:1 |
verbera 299:3 | 541:5 |
verberat 481:6 |
verberat 242:5 |
verbere 347:4 |
verberes 465:3 |
verbi 642:11 |
verbis 305:4 | 451:4 | 524:5 | 548:10 | 549:5 | 601:2 | 602:5 | 633:11 | 706:15 | 876:8 |
verbo 763:4 |
verborum 877:9 |
verbum verbo reddere 883:8 |
verbum 515:7 | 549:9 | 8:4 | 13 | 836:8 | 876:9 | 911:12 |
vere primo 281:4 |
verè 305:5 | 553:3 | 570:7 | 575:15 | 810:6 |
verecæ 642:9 |
verecundum 102:3 | 763:3 |
verecundus 489:7 | 891:5 |
verecor 523:4 | 541:5 | 797:8 |
vergit 905:8 |
ver 109:1 | 642:2 | 12 |
veris à ver 92:5 | 383:6 | 400:1 |
verivalicet 444:6 | 657:1 | 668:5 | 808:3 | 886:4 | 902:9 |
veritas 95:2 |
verit 719:5 |
veritas 774:12 |
verna 856:6 |
vernaculus 702:1 |
venas, id est, servos 436:10 | 699:3 |

VOCABULORUM OMNIUM.

verni 376: 3 | 899: 8 |
 vernis 192: 4 |
 vero 629: 4 | 774: 2 | 911: 2 |
 vero 910: 7 | 914: 11 |
 veros 140: 6 |
 verris *verb.* 660: 1 |
 verris *nomen* 329: 3 |
 verritur 4: 5 |
 verrucis 537: 1 |
 verba 260: 5 |
 versant 588: 5 |
 versare 280: 2 |
 versat 565: 8 | 710: 12 |
 versate 876: 1 | 896: 2 bis |
 versatur 162: 2 |
 versentur 864: 1 |
 verset 661: 5 |
 versetur 536 | 4 |
 versibus 619: 3 | 821: 7 | 843: 5 | 872: 8 | 885: 6 | 878: 10 | 879: 12 | 894: 6 | 908: 6 |
 versiculis 527: 9 |
 versiculos 467: 2 | 604: 2 | 608: 4 |
 versis 81: 1 |
 verso 353: 2 |
 versu 567: 2 | 610: 1 | 615: 5 | 687: 6 |
 versum 548: 3 | 549: 5 | 851: 9 |
 versus, *id est*, carmina 496: 1 | 545: 4, 6 | 547: 11 | 593: 7 | 599: 2 | 603: 5 | 607: 1 | 608: 7 | 613: 4 | 614: 2 | 725: 4 | 836: 9 | 840: 5 | 841: 2 | 859: 10 | 860: 4 | 893: 4 | 895: 8 | 910: 12 |
 versus, *facit* 712: 11 |
 versus fingere 906: 2 |
 versus inopes rerum 901: 4 |
 versus inertes 911: 14 | *du. ros, ibid.*
 versus sublimis 913: 6 |
 veritas 610: 3 |
 veritas in risum 785: 3 |
 veritat 435: 6 | 442: 3 |
 vertatur 889: 5 |
 vertent 611: 4 |
 verterat 795: 2 |
 vertere 130: 4 | 341: 5 | 716: 11 | 845: 6 | 911: 11 |
 vertere seria ludo 892: 9 |
 verteret 576: 12 |
 verterit 404: 5 |
 verterunt 462: 7 |
 verti 843: 8 |
 vertice 7: 5 | 406: 6 | 586: 4 |
 verticem 78: 4 | 311: 5 |
 verticibus 333: 4 |
 vertis 454: 1 |
 vertit 212: 1 | 466: 3 | 508: 8 |
 vertite 448: 10 | 856: 4 |
 Vertumnis 704: 8 |
 Vertumnus 824: 1 |
 verum 508: 4 | 538: 12 | 622: 3 | 640: 4 | 725: 5 | 767: 8 | 783: 1 | 859: 3 | 919: 10 |

verum est 668: 12 | 767: 13 |
 verum *adverb.* 412: 3 | 523: 2, 7 | 526: 3 | 576: 11 | 614: 3 | 652: 11 | 718: 5 | 732: 3 | 782: 5 | 892: 8 | 899: 9 | 904: 2 |
 vesani 354: 11 |
 velania 653: 8 |
 vesanum 913: 4 |
 vescat 649: 9 |
 vesce 761: 5 |
 vesceris 624: 7 |
 vesci 761: 4 |
 vescimur 206: 3 |
 vescor 699: 3 |
 vesica 591: 2 |
 vespero 185: 7 | 322: 5 |
 vespertina 547: 8 |
 vesperinum 578: 10 |
 vesperinus 485: 7 | 672: 5 | 753: 13 |
 Vestia 10: 6 | 268: 6 | 594: 7 | 864: 1 |
 Vestim 11: 8 |
 veste 133: 5 | 518: 8 | 520: 4 | 526: 6 | 701: 19 |
 vestes 681: 1 | 868: 7 |
 vestem 74: 7 | 576: 5 | 657: 8 | 891: 13 |
 vester 259: 12 bis | 709: 11 |
 vestibus 400: 6 |
 vestigia 701: 15 | 731: 3 | 820: 9 | 845: 2 | 861: 8 | 898: 4 |
 vestimenta 24: 8 | 812: 2 |
 vestiet 513: 12 |
 vestis 649: 13 | 701: 16 | 822: 1 |
 vestit 811: 2 |
 vestiunt 218: 5 |
 vestra 88: 4 |
 vestri 820: 8 |
 vestris 260: 4 | 875: 16 |
 vestrum 499: 8 | 654: 2 | 745: 7 |
 vetabat 554: 12 |
 vetabo 248: 4 |
 veterat 493: 11 |
 veterans 829: 9 |
 vetas 654: 8 |
 vetat 22: 3 | 27: 3 | 397: 8 | 475: 6 | 508: 5 | 586: 5 | 608: 2 |
 veterem 566: 1 | 641: 8 | 700: 7 |
 veteres 39: 5 | 422: 3 | 644: 3 | 832: 1 | 571: 835: 5 |
 veteri 680: 7 |
 veteris 5: 6 | 195: 5 | 629: 10 | 649: 10 |
 veterino 769: 1 |
 veterum 212: 2 | 698: 12 | 711: 7 | 829: 9 |
 vetes 852: 3 |
 veter 346: 6 | 884: 1 |
 veteita 338: 7 |
 vetitum 18: 9 |

veto 514: 2 |
 vetule 604: 2 | 833: 1 |
 vetulae 415: 2 |
 vetulam 308: 8 |
 vetuli 772: 1 |
 vetus 63: 6 | 288: 3 | 317: 5 | 418: 3 | 616: 8 | 700: 7 | 832: 3 | 833: 5 | 838: 7 |
 vetus aetas 877: 9 |
 vetus comedia 897: 5 |
 vetustas 864: 5 |
 vetustus 434: 8 |
 vetusto 314: 1 |
 vexant 184: 3 |
 vexare 417: 3 | 588: 4 |
 vexas 453: 1 |
 vexat 710: 8 | 745: 4 | 862: 3 |
 vexata 401: 2 |
 vexere 251: 5 |
 vexet 245: 4 | 583: 6 | 816: 10 |
 vexille 896: 9 |
 vexit 357: 6 |
 vi 867: 14 |
 via 109: 2 | 247: 6 | 568: 3 | 578: 5 | 554: 6 | 791: 2 | 805: 5 | 810: 9 | 908: 7 |
 via sacra 456: 6 | 591: 7 |
 via vitae 908: 7 |
 vice 569: 4 |
 viani 337: 5 | 442: 1 | 701: 6 | 741: 4 |
 viarum 171: 5 | 777: 2 |
 vias 195: 7 | 284: 5 |
 viatica 807: 3 | 858: 1 |
 viator 260: 11 | 558: 4, 5 | 567: 5 | 584: 5 |
 Vibidius 715: 7 | 716: 9 | 717: 5 | 720: 11 |
 vicarius 334: 8 | 709: 10 |
 vicatim 452: 5 |
 vice 20: 1 | 416: 8 | 473: 5 | 490: 13 | 899: 10 |
 vicem 451: 8 | 601: 4 |
 vices 112: 1 | 354: 5 | 391: 7 | 879: 9 |
 vici 659: 2 | 868: 3 |
 vicina 322: 3 | 566: 7 | 788: 11 | 867: 12 |
 vicinae 356: 9 |
 vicinas 742: 4 | 878: 1 |
 vicini 512: 15 | 789: 10 |
 vicinia 691: 8 | 769: 7 | 808: 8 |
 vicinos 633: 8 |
 vicinum 447: 10 | 554: 14 |
 vicinus 283: 10 | 635: 7 | 692: 2 | 700: 3 | 865: 7 |
 viciis 773: 5 | 825: 10 |
 vicissim 479: 2 | 874: 1 |
 vicos 592: 12 |
 victa 348: 4 |
 victos 420: 6 |
 victi 490: 14 |
 victima 161: 9 | 331: 5 | 451: 10 |
 victimas 223: 3 |
 victis 187: 2 |
 victor 261: 10 | 4: 4 | 386: 5 | 403: 8 | 417: 12 | 481: 5 |

PPPPPP ij

INDEX

774:10 | 785:5 | 891:6 |
 victore 164:4 | 460:2 | 595:8 |
 victorem 373:2 | 332:5 |
 844:6 | 879:7 |
 victoria 506:7 | 814:6 |
 victorum à victor 152:3 |
 466:2 |
 victores 256:4 | 378:5 |
 victoris 744:9 |
 victrix 773:10 |
 victu 629:1,11 | 907:4 |
 victum 807:7 |
 victurus 581:6 |
 victus *nomen à vivo* 513:13 |
 610:7 | 747:5 |
 victus *particip. à vinco* 301:2 |
 388:8 | 464:1 |
 vicum 855:9 |
 vicus 777:4 | 792:2 |
 videamus 546:5 |
 videar 613:1 |
 videas 551:12 | 635:1 |
 videatur 535:7 | 649:15 |
 videbor 775:2 |
 videndis 853:4 |
 videntis 524:5 |
 videntur 860:4 |
 video 592:4 | 626:3 | 788:9 |
 801:1 | 909:6 |
 videor 151:1 | 258:5 | 552:7 |
 655:2 | 668:1 |
 videre *præter.* 377:5 |
 videre *infinit.* 436:7,8 |
 481:8 | 527:11 |
 videres 566:4 | 589:6 |
 591:6 | 720:8 |
 videretur 647:9 |
 videri 371:9 | 413:1 | 529:1 |
 800:9 | 836:6 | 818:3 |
 865:1 | 904:5 |
 videris *subiunct.* à video 372:2 |
 404:6 |
 videris à videor 574:3 | 767:6 |
 824:1 |
 vides 38:1 | 60:2 | 122:8 |
 346:8 | 442:1 | 631:5 |
 683:2 | 686:1 | 728:2 |
 880:13 |
 videt 502:5 | 553:9 | 770:6 |
 829:8 | 835:4 | 895:11 |
 videt ridetque 766:4 |
 videto 814:10 |
 videtur 552:4 | 668:4 |
 726:7 | 833:2 | 850:9 |
 vidi 230:1 | 269:8 bis |
 583:9 | 653:6 |
 vidimus 10:3 | 200:6 | 721:9 |
 vidisse 681:9 |
 vidisset 576:6 |
 vidit 18:2 | 233:5 | 347:12 |
 377:4 | 753:6 | 835:3 |
 viduantur 185:5 |
 viduus 285:4 | 732:1 |
 viduus arbores 285:4 |
 viduus 43:5 |
 viens 470:7 |
 vident 536:5 | 877:10 |

vige 50:14 |
 vigil 739:6 |
 vigilia 651:13 |
 vigilabat 532:4 |
 vigilans 348:6 | 691:2 |
 vigilare 512:6 | 839:10 |
 vigiles 287:2 |
 vigilet 649:7 |
 vigillum 309:2 |
 viginu 567:11 |
 vigor 376:11 |
 vigui 289:4,8 |
 vile 83:1 |
 vilem 509:10 | 623:1 | 883:7 |
 892:3 |
 viles 674:1 | 832:2 |
 vili 587:1 |
 villa 765:6 | 795:6 |
 villa rerum 804:11 |
 vilibus 610:6 | 627:5 | 680:8 |
 vilior 683:5 |
 vilis 349:13 | 579:5 | 783:2 |
 794:9 |
 vilissima 567:3 |
 vilius 729:2 |
 villa 161:3 | 429:1 | 563:3 |
 566:8 |
 villæ 329:1 |
 villicæ 786:3 |
 villicus 788:2 | 867:1 |
 vilidis 699:8 | 795:9 |
 Vallius 524:1 |
 villula 562:1 | 639:4 |
 vim 69:6 | 264:10 | 305:7 |
 351:4 | 379:4 | 656:4 |
 740:16 | 897:6 |
 vin' tu 598:2 |
 vina 474:176:2 | 119:7 |
 160:6 | 278:4 | 317:5 |
 385:5 | 411:2 | 435:1 |
 464:8 | 473:2 | 677:3 |
 5,10 | 714:10 | 748:4 |
 793:3 | 818:5 |
 vina languidiora, *id est,* ma-
 tura 325:7 |
 vina fervida 717:3 |
 vinaria 717:4 |
 vincam 529:11 |
 vincant 60:2 |
 vincas 478:12 |
 vincat 137:4 | 574:5 | 746:3 |
 vincentem 879:9 |
 vincentibus 555:1 |
 vincere 469:8 | 700:13 | 834:3 |
 vinces 540:11 |
 vinet 381:12 | 596:10 |
 vineire 365:4 |
 vineit 658:10 | 689:6 |
 vinela 461:3 | 494:3 | 765:8 |
 vineor 489:13 |
 vineta 406:1 | 890:11 |
 vindi 840:4 |
 vinetum 407:8 |
 vinetus 706:5 | 742:3 | 825:5 |
 vineta 393:12 | 591:6 |
 645:3 | 710:2 |

vincunt 337:2 |
 Vindeli 377:6 | 416:3 |
 vindemator 584:5 |
 vindex 403:1 |
 vindice 839:9 |
 vindicem 336:4 |
 vindicta 709:7 |
 vinea 484:10 | 676:5 |
 vineæ 242:5 |
 vineta 766:10 | 851:7 |
 vini 22:6 | 231:1 | 512:4 |
 638:2 | 818:6 |
 Vindius 513:10 |
 Vinni 784:2 |
 vino 33:3 | 102:5 | 299:2 |
 474:8 | 636:2 | 712:8 |
 718:5 | 812:8 | 843:3 |
 891:7 | 909:10 |
 vinofa 785:8 |
 vinofus 727:10 | 818:6 |
 vinum 629:6 | 678:3 | 788:11 |
 vinxisse 32:4 |
 viola 293:3 |
 violare 650:15 |
 violaria 211:1 |
 violas 850:6 |
 violavit 656:6 |
 violens 360:7 | 774:10 |
 violenta 617:11 |
 violentor 10:4 |
 violentior 211:4 |
 viperino 36:1 | 232:3 |
 viperinus 438:3 |
 viperis 259:8 | 445:5 | 485:8 |
 vir 228:3 | 240:4 | 293:4 |
 310:6 | 528:10 | 529:4 |
 533:8 | 807:1 |
 vir bonus 720:7 | 761:12 |
 799:3 | 800:5 | 801:9 |
 vir bonus & prudens 798:9 |
 911:14 |
 virent 472:6 |
 virentes 167:5 |
 virentem 851:5 |
 virenti 40:1 | 99:11 |
 virentis 413:4 | 882:3 |
 virens 264:11 | 327:6 | 368:6 |
 422:5 | 458:2 | 614:8 |
 811:2 | 854:13 |
 vires fumere 855:13 |
 virga 44:5 | 96:2 |
 Virgili 95:5 | 410:7 |
 Virgilio 606:1 | 877:3 |
 Virgilium 16:4 |
 Virgilius 561:4 | 563:11 | 575:1 |
 611:3 | 854:11 |
 virgine 164:2 | 360:6 |
 virginea 265:4 |
 virgines 11:7 | 22:8 | 85:4 |
 183:10 | 307:9 | 496:2 |
 virginitas 196:7 | 239:3 |
 364:10 |
 virginitas 309:5 |
 virinum 2710:11 | 5196:12 |
 305:1 | 348:6 | 390:1 |
 virgis 708:3 |

VOCABULORUM OMNIUM:

virgo 51:4 | 246:4 | 277:6 |
 297:9 | 328:4 | 714:8 |
 viri *singul.* 335:6 | 434:9 |
 478:2 |
 viri *plural.* 33:3 | 711:6 |
 viribus 479:4 | 540:6 |
 601:5 | 785:4 | 813:8 |
 870:4 | 876:1 |
 virides 72:4 | 92:6 | 352:6 |
 525:4 | 718:9 |
 viridi 5:8 | 21:4 | 172:5 |
 341:9 | 398:4 |
 viridis 87:1 |
 virile 890:2 |
 virilem 271:5 |
 viriles 888:10 |
 virili 518:8 |
 virilia arma 813:9 |
 virilis 37:1 | 466:7 | 887:14 |
 viriliter 806:7 |
 viris 63:7 | 602:1 | 806:4 |
 813:6 |
 viritum 83:8 |
 vito 93:6 | 240:4 | 291:2 |
 298:8 | 814:10 |
 vitorum 140:1 | 223:3 |
 241:8 | 544:2 | 854:3 |
 viros 427:6 | 570:9 |
 virtus 158:1 | 176:1 | 247:1,5 |
 1270:6 | 326:2 | 335:6 |
 379:2 | 397:6 | 402:5 | 463:6 |
 480:3 | 484:5 | 501:10 |
 534:8 | 583:5 | 596:9 |
 600:6 | 619:7 | 621:3 |
 648:1 | 683:5 | 685:3 |
 711:9 | 737:3 | 754:10 |
 806:10 | 809:8,9 | 852:6 |
 876:4 | 900:2 |
 virtus est vitium fugere 728:1 |
 virtus repulsæ nescia, &c. 247:1 |
 virtus post nummos 729:4 |
 virtute 357:13 | 423:10 | 478:1 |
 521:2 | 619:7 | 648:4 |
 699:11 | 781:3 | 847:9 |
 870:4 | 898:7 | 904:12 |
 virtutem 336:5 | 753:9 | 754:11 |
 816:12 | 820:2 | 832:12 |
 virtutes 415:8 | 535:11 | 841:11 |
 virtuti 619:9 |
 virtutibus 729:2 | 811:7 |
 826:4 |
 virtutis 337:5 | 576:10 |
 726:3 | 801:3 |
 virtutis amore 799:15 |
 vitum 49:1 | 246:10 | 249:4 |
 257:2 | 395:3 | 335:3 |
 397:8 | 885:2 |
 virus 844:8 |
 vis *nomen* 200:4 | 220:2 |
 264:9 | 395:3 | 405:6 |
 421:9 | 452:2 | 454:4 |
 457:1 | 548:9 |
 vis *verb.* 413:1 | 470:1 |
 490:1 | 524:6 | 546:3 |
 592:4 | 651:13 | 697:3 |
 706:13 | 754:9 | 760:1 |
 761:6 | 851:4 | 861:8 |
 vis tu 2 701:5 |
 visa 6:2 | 551:10 | 776:1 |
 visam 236:7 | 260:12 | 261:2 |
 viscerum 611:5 |
 viscum 593:5 |
 viscus 715:5 |
 Viselli 514:3 |
 visendus 207:4 | 860:12 |
 visentur 210:3 |
 visere 9:4 | 141:5 | 255:6 |
 415:3 | 497:6 | 592:16 |
 vises 747:9 |
 visit 32:11 |
 visu mirabile 862:4 |
 vitum 65:12 | 126:2 |
 vitulos 895:14 |
 vitus 604:3 | 765:15 | 863:2 |
 vita 395:8 | 427:1 | 493:5 |
 575:10 | 581:5 | 597:5 |
 616:6 | 640:2 | 702:8 |
 713:5 | 732:11 | 774:6 |
 vitabis 64:7 | 73:6 |
 vitabit 360:4 | 805:10 |
 vitæ 22:3 | 31:6 | 88:5 | 515:4 |
 536:4 | 618:8 | 682:2 |
 694:2 | 698:13 | 733:10 |
 767:10 | 805:5 | 813:7 |
 865:6 | 866:4 | 900:11 |
 902:5 | 908:7 |
 vitale 703:4 |
 vitalis 618:9 |
 vitam 246:1 | 270:14 |
 511:3 | 554:6 | 708:12 |
 777:10 | 817:11 |
 vitanda 640:1 |
 vitant 519:8 |
 vitantis 676:3 |
 vitare 865:10 |
 vitas 92:1 | 712:7 |
 vitat 36:2 | 431:3 | 893:3 |
 899:4 |
 vitatu 554:3 |
 vitaveris 629:2 |
 vitavi 895:15 |
 vite 75:1 | 145:3 |
 vitellum 672:2 |
 vitellus 677:11 |
 vitem 119:5 | 885:4 |
 vitent 711:5 |
 vites *verb.* 62:3 | 408:5 |
 vites *nomen* 85:2 | 763:5 |
 viter 199:8 | 594:6 | 743:12 |
 vitia 146:2 | 519:8 | 532:7 |
 533:4 | 534:5 |
 vitiosa 677:8 |
 vitioso 618:4 |
 vitiatum 635:2 |
 vitibus 796:3 |
 vitilis 13:7 | 348:7 | 533:2 |
 556:12,14 | 554:17 |
 555:2 | 11 | 575:11 | 632:2 |
 703:6 | 705:5 | 811:5 |
 820:5 |
 vitilis pinguem albumque 624:1 |
 vitio 11:3 | 524:13 | 576:12 |
 657:6 | 663:7 | 692:7 |
 718:8 | 809:5 | 870:7 |
 906:4 |
 vitiorum 534:1 | 553:6 |
 809:9 |
 vitiosa 217:1 | 732:8 |
 vitiosorem 281:2 |
 vitiosum 712:2 | 758:8 | 857:8 |
 vitiosus 545:5 |
 vitis 244:4 | 330:6 |
 vitis ubi *al.* veris 92:5 |
 vitium *gen. plur. a vitis* 431:5 |
 vitium 530:1 | 534:10 |
 577:9 | 553:1 | 629:2 |
 630:6 | 647:7 | 707:1 |
 809:5 | 838:10 | 897:6 |
 vitium immane 680:3 |
 vitrea 658:7 |
 vitream 73:8 |
 vitreo 366:3 |
 vitro 78:5 | 302:1 |
 vitra 304:8 |
 vitula 656:1 |
 vituli 135:5 | 669:1 |
 vitulus 167:8 |
 vitulos 298:3 |
 vitulus 371:4 |
 vivacem 618:1 |
 vivacior 636:9 |
 vivæ 328:2 |
 vivam *nomen* 672:7 |
 vivam *verb.* 513:16 | 543:9 |
 555:6 | 817:6 |
 vivaria 732:2 |
 vivas 346:5 | 651:13 | 759:1 |
 867:7 |
 vivat 122:3 | 506:2 | 550:8 |
 553:9 | 736:5 | 806:1 |
 vivax 137:6 | 878:4 |
 vive 691:12 | 701:9,10 |
 759:2 |
 vivendi 719:13 | 739:10 |
 viventem 787:7 |
 viventes 507:2 |
 viventi 510:7 | 690:5 |
 bene vivere 779:4 | 795:8 |
 vivere 290:15 | 621:3 | 701:4 |
 704:8 | 744:13 | 754:9 |
 760:1 | 772:8 | 777:4 | 818:2 |
 875:14 |
 vivere nec recte, nec suaviter 763:4 |
 vivere recte 871:3 |
 viverem 553:8 |
 viveret 549:4 | 866:17 |
 vives 188:1 | 774:17 | 780:8 |
 viver 155:4 | 684:11 |
 vividus 376:6 |
 vivimus 596:3 |
 vivis 780:8 | 97:6 |
 vivit 535:5 | 536:1 | 552:12 |
 758:1 | 801:2 | 841:5 |
 vivite 637:3 |
 vivitis 75:6 |

INDEX

vivitur 215: 8 |
vivo *nomen* 285: 4 | 651: 13 |
vivo *verbi* 575: 16 | 578: 8 |
772: 4 |
vivorum 605: 5 |
vivos 610: 2 |
vivum 81: 3 | 902: 11 |
vivunt 334: 3 | 400: 3 |
615: 11 | 701: 7 |
vix 60: 6 | 105: 2 | 140: 4 |
519: 3 | 558: 11 | 624: 3 |
704: 6 | 719: 12 |
vixit 401: 8 |
vixeris 159: 5 |
vixit 342: 1 | 357: 1 | 551: 7 |
vixit 515: 3 | 519: 5 | 570: 10 | 620: 2 | 778: 8 |
vixit 738: 3 |
vixit 268: 1 | 647: 6 | 704: 4 | 803: 10 |
ulcera 798: 1 |
ulceret 578: 3 | 814: 14 |
ulcerosum 98: 6 |
ulla 181: 1 | 208: 6 | 701: 7 |
ullam 841: 4 |
ulli 648: 11 |
ullus 812: 7 |
ullum 95: 3 | 718: 7 |
ulmo 9: 5 | 796: 3 |
ulmos 211: 1 | 766: 10 |
ulnarum 442: 2 |
ultra 410: 2 | 439: 3 | 449: 5 |
ulci 722: 2 |
ultima 136: 1 | 225: 1 | 549: 10 |
583: 4 | 802: 3 | 806: 4 |
ultima 69: 8 |
ultimam 47: 2 |
ultimas 254: 6 |
ultimi 237: 2 |
ultimos 134: 1 |
ultimum 174: 1 | 427: 9 |
ultor 13: 4 | 822: 2 |
ultorem 10: 8 |
ultra 89: 6 | 108: 5 | 199: 10 |
217: 5 | 227: 8 | 228: 7 |
356: 1 | 408: 3 | 514: 5 |
609: 8 | 613: 1 | 655: 1 |
727: 4 | 911: 12 |
ultra quam 408: 3 |
ultra quam satis est 753: 9 |
765: 8 |
ultrō 381: 1 | 546: 10 | 567: 4 | 583: 8 | 617: 1 | 662: 5 |
684: 11 | 689: 8 | 690: 7 |
706: 14 | 782: 6 | 852: 2 |
863: 9 |
ultus 582: 1 |
Ulubris 779: 5 |
ulvis 616: 4 |
ululantem 588: 11 |
Ululati 26: 6 | 486: 8 | 489: 2 |
758: 8 | 763: 6 |
Ulysses 655: 10 | 656: 6 |
737: 4 |
Ulysses 691: 2 |
Umbra 616: 2 |
umbilicum 475: 8 |

umbra 32: 2 | 74: 1 | 122: 1 |
392: 12 | 452: 1 | 764: 5 |
796: 10 | 861: 6 |
umbræ 202: 1 | 590: 5 |
umbram 160: 3 | 868: 11 |
umbras 280: 5 | 355: 1 | 557: 7 |
7 |
umbras, in *cama*, 715: 7 |
Umbreni 637: 1 |
umbis 751: 4 |
umbrosam 241: 9 |
umbrosus 21: 6 | 50: 1 |
Umidius v. Vinidius.
una 109: 1 | 140: 4 | 297: 7 |
348: 5 | 677: 2 | 752: 1 |
754: 10 | 770: 2 | 811: 2 |
una 356: 8 | 632: 2 | 633: 7 |
655: 11 | 697: 12 | 715: 3 |
855: 7 |
unam rem 875: 7 |
uncta 901: 10 | 11 |
uncta 148: 2 | 445: 9 | 699: 1 | 788: 8 |
unctam 630: 5 |
uncti 193: 1 | 614: 3 |
unctis 114: 3 | 450: 5 | 680: 5 | 797: 12 | 831: 7 |
unctus 795: 7 |
uncta 530: 16 |
unctos 301: 3 |
unctum 690: 3 | 804: 12 | 910: 7 |
unctus 825: 5 |
unctus 133: 1 |
unda 52: 3 | 171: 2 | 177: 4 |
206: 2 | 236: 1 | 260: 7 |
791: 4 | 868: 2 |
undæ 222: 1 |
undam 868: 2 |
undas 347: 12 | 380: 4 |
416: 15 | 482: 7 |
unde 50: 3 | 13 | 111: 4 | 134: 8 | 171: 7 | 195: 2 | 270: 14 |
297: 12 | 303: 6 | 348: 5 |
378: 1 | 451: 5 | 469: 10 |
474: 5 | 514: 6 | 523: 7 |
525: 2 | 551: 5 | 571: 1 |
597: 7 | 684: 4 | 900: 1 |
unde unde 538: 3 |
unde, & quò 670: 1 |
unde domo 764: 8 |
unde mihi lapidem 712: 10 |
undenos 498: 4 | 826: 9 |
undeoctoginta 649: 12 |
undique 30: 2 | 69: 4 | 114: 8 | 210: 2 | 470: 7 | 511: 13 | 519: 5 | 599: 1 | 615: 4 | 649: 3 | 650: 4 | 766: 5 | 873: 3 |
undis 10: 4 | 110: 1 | 301: 3 | 511: 3 | 726: 2 | 737: 8 |
801: 7 |
ungere 650: 1 |
ungi 868: 9 |
ungit 811: 2 |
ungor 380: 5 |
ungues 610: 2 | 764: 6 |
unguem 559: 9 | 734: 2 |

898: 12 |
unguenta 160: 6 | 179: 1 |
unguentarius 659: 2 |
unguentum 305: 9 | 905: 5 |
ungues 875: 10 | 899: 3 |
ungi 181: 4 | 278: 2 | 822: 9 |
unguibus 27: 11 | 232: 8 |
452: 1 | 539: 4 | 588: 13 |
ungula 481: 6 | 514: 12 |
uni *dar.* 156: 4 | 158: 4 |
659: 5 | 634: 6 | 770: 9 |
873: 8 |
unice 100: 5 |
unicis 226: 6 |
unico 304: 5 |
unius 403: 3 | 571: 2 |
uno 73: 7 | 181: 3 | 192: 4 |
476: 7 | 523: 2 | 524: 1 |
647: 8 | 689: 14 | 734: 4 |
829: 4 | 832: 4 | 840: 2 |
866: 17 |
unquam 181: 2 | 221: 4 | 339: 5 |
440: 1 | 456: 10 | 513: 12 |
523: 6 | 532: 5 | 565: 4 |
577: 13 | 596: 5 | 602: 3 |
787: 10 | 801: 2 | 812: 7 |
894: 6 |
unum 29: 4 | 444: 4 |
554: 11 | 555: 11 | 557: 3 |
643: 9 | 648: 10 | 665: 6 |
716: 68: 1 | 832: 10, bis |
841: 2 |
unum & simplex 875: 1 |
unum, *id est*, solum 698: 8 |
unumquodque caput 869: 2 |
unum quæque 898: 8 |
unus 262: 8 | 470: 4 | 552: 1 |
558: 9 | 577: 15 | 598: 4 |
605: 5 | 641: 4 | 643: 6 |
669: 2 | 758: 5 | 770: 11 |
unus & alter 684: 7 | 836: 9 | 874: 5 |
unus & idem 870: 1 |
unxere 488: 6 |
vocabit 482: 8 |
vocabula 665: 4 | 864: 3 |
878: 6 |
vocalem 50: 3 |
vocamus 536: 6 |
vocando 651: 1 |
vocanti 124: 6 | 284: 7 |
vocantis 116: 1 |
vocares 767: 7 | 833: 5 |
vocari 13: 3 | 407: 9 | 798: 7 |
vocas 235: 6 | 788: 8 |
vocat 258: 8 | 337: 7 | 383: 13 |
580: 5 | 710: 9 | 788: 7 |
858: 12 | 860: 10 | 867: 11 |
vocata 328: 6 | 444: 5 |
450: 11 | 660: 4 |
vocatus 653: 4 |
vocatur 804: 11 |
vocatus 229: 3 | bis | 706: 3 |
vocaveris 403: 9 |
voce 41: 3 | 43: 5 | 258: 2 |
408: 9 | 448: 1 | 454: 7 |
531: 1 | 584: 6 | 598: 9 |

VOCABULORUM OMNIUM.

604:2 | 662:7 |
Voce paternā 904:8 |
vocem 94:4 |
voce tollit 880:4 |
Voces *nomen* 283:9 | 511:8 |
 539:6 | 591:1 | 727:6 |
 737:9 | 810:1 | 849:8 |
 891:14 | 900:12 |
voces reddere 887:6 |
voces *verb.* 61:1 |
vocer 11:5 | 663:5 | 684:12 |
voci 551:2 |
vocibus 158:3 | 388:9 | 450:12 | 488:1 | 494:9 |
vocis 370:10 |
volam 802:2 | 869:7 |
Volanetrius 705:1 |
volantem 140:7 |
volantes 215:7 |
volat 814:13 |
volate 484:6 |
volebat 812:1 |
volens 361:4 |
volent 380:11 |
volente 489:3 |
volentem 420:5 |
voles 67:2 | 490:11 | 494:1 | 747:10 | 804:2 | 910:11 |
volet 335:9 | 556:16 | 632:8 | 10 | 645:5 | 648:4 | 740:15 | 777:8 | 812:10 | 878:6 | 902:10 | 904:5 |
volitant 384:5 |
volo 592:16 |
volubiles 365:12 |
volubilis 739:12 |
volucem 128:3 | 365:10 |
volucres 386:4 |
volucris 222:5 | 352:2 | 414:3 |
volvens 677:11 |
volventis 356:8 |
volvere *infin.* 52:2 | 187:2 | 390:10 |
voluerunt 703:5 |
volui 647:3 | 824:7 |
voluisse 647:4 |
voluit 196:2 | 647:6 |
volvitur 417:5 |
volumina 784:2 | 830:3 |
volumus 744:13 |
volunt 817:7 | 902:4 |
voluntas 103:7 |
voluptas 521:9 | 623:5 | 758:9 | 848:2 | 865:14 |
voluptas *empta dolore* 740:10 |
voluptates 740:10 |
voluptatis *causa* 902:9 |
vomere 303:2 | 739:14 |
vomerem 436:8 |
Voranus 590:3 |
vortices 187:2 |
vos 86:4 | 87:2 | 260:8 | 261:4 | 262:1 | 451:9 | 452:5 | 484:5 | 498:8 |

501:1 | 507:7 | 8 | 611:8 |
vos 6 | 305:2 | 898:9 |
vos *plaudite* 887:3 |
vota 371:6 | 398:5 | 412:7 | 456:7 |
voti *compos* 878:11 |
votis 182:2 | 358:2 | 383:13 | 493:4 | 502:11 | 508:2 | 692:1 | 698:10 |
votiva 24:6 | 616:5 | 745:7 |
votivam 223:4 |
voto 565:2 | 740:11 | 789:12 |
votum 777:1 |
voveat 747:2 |
voveram 285:6 |
vox 577:7 | 907:2 |
uranur 486:3 |
urbana 789:11 |
urbanæ 771:2 |
urbani 601:5 |
urbano 891:11 |
urbanum 700:6 |
urbanus 552:4 | 609:4 | 701:3 | 794:1 | 820:4 |
urbe 268:7 | 287:5 | 497:5 | 507:2 | 552:12 | 561:1 | 617:8 | 635:7 | 693:7 | 787:7 |
urbem 8:4 | 29:4 | 276:4 | 467:10 | 481:5 | 493:1 | 500:1 | 507:1 | 573:7 | 591:3 | 592:12 | 690:2 | 701:5 | 706:2 | 788:2 | 891:6 |
urbes 121:6 | 235:5 | 262:6 | 380:2 | 381:6 | 420:6 | 423:1 | 737:5 | 861:5 | 878:1 | 883:3 |
urbi 355:6 | 461:3 | 798:5 | 841:6 |
urbibus 69:8 | 464:3 | 777:1 |
urbis 370:5 | 701:12 | 770:5 | 788:9 | 826:5 |
urbium 310:5 | 336:1 | 374:2 |
urbs 456:8 |
urceus 874:12 |
urenda 534:3 |
urendos 794:11 |
urens 490:4 |
urente 566:9 |
urere 467:6 | 597:11 |
ureret 388:6 | 456:4 |
ureris 476:5 | 799:10 |
uret 66:5 | 774:16 | 784:6 |
ure 690:14 | 694:5 |
urgendo 188:2 |
urgens 65:5 |
urgentur 402:2 |
urgere 680:4 | 911:3 |
urgeris 543:2 |
urges 185:6 | 227:4 | 788:13 |
urger 23:2 | 90:8 | 95:1 | 34:9 | 13 | 489:11 | 518:7 | 620:1 | 641:10 | 642:8 | 695:5 | 703:6 | 710:11 | 854:14 | 857:2 | 913:2 |

urgetur 536:13 |
uri 282:7 | 708:3 |
urimur 27:12 |
urit 21:3 | 80:3 | 5 | 528:4 | 736:8 | 828:11 |
urna 162:2 | 241:2 | 296:8 | 510:11 | 567:6 | 594:2 |
urnam 617:9 | 693:1 |
uror 58:4 |
urris 259:9 | 794:9 |
ursum 848:1 |
ursum 485:7 | 914:8 |
urtica 780:8 |
ustificata 235:1 |
ustificatis 450:9 |
usquam 199:4 | 509:4 | 616:3 | 706:4 | 762:3 | 855:5 |
usque 520:1 | 530:7 | 592:14 | 593:1 |
usque *donec* 887:2 |
usque *dum* 546:9 |
usque, *id est*, *etiam* 227:7 | 484:10 | 620:2 | 705:10 |
usque *quā* 867:11 |
usque, *id est*, *semper* 71:6 | 185:1 | 360:4 | 380:5 | 427:9 | 493:6 | 513:12 | 773:9 | 903:13 |
usque *superque* *quam* *faris* *est* 524:2 |
ustica 72:7 |
ustis 461:2 |
usto 466:3 |
usu 155:3 |
usum 102:1 | 191:4 | 512:3 | 634:13 | 637:2 | 789:12 |
usum *nom. subj.* 244:3 | 255:3 | 519:5 | 700:1 | 780:4 | 838:8 | 864:6 | 866:19 | 868:1 | 878:6 |
usum *particip.* 552:10 | 595:10 |
ut *coni.* 4:8 | 63:2 | 84:3 | 140:11 | 142:1 | 406:7 | 408:3 | 415:3 | 428:11 | 429:1 | 456:3 | 5 | 7 | 508:2 | 513:11 | *bis* | &c.
ut *pro* *adeo* *ut* 533:8 | 700:8 |
ut *adverb.* 31:3 | 36:5 | 38:1 | 47:1 | 60:2 | 68:4 | 93:3 | 168:9 | 381:7 | 383:9 | 412:2 | 417:9 | 428:5 | 429:5 | 6 | 446:5 | 451:3 | 455:2 | 461:1 | 527:5 | 683:2 | &c.
ut *pro* *quando* 380:2 | 428:7 | 438:6 |
ut, *id est*, *postquam* 445:1 | 457:7 | 486:12 | 636:5 | 765:13 | 838:9 |
ut, *i*, *quomodo* 259:8 | 9 | 262:2 | 292:2 | 442:3 | 743:8 |
ut, *i*, *o* *quam* 341:1 | 432:9 | 436:6 |
ut, *i*, *scilicet* 492:4 | 493:1 | 698:4 |

I N D E X

*c, i, statim ac 615: 8 |
 ut, i, tanquam 271: 4 | 44: 4 |
 9 | 527: 2 | 672: 1, bis |
 ut pro quomodo vel quantum
 713: 2 | 769: 4 |
 ut, i, ne non 618: 8 |
 ut aiunt 756: 1 | 764: 4 |
 804: 8 | 838: 5 |
 ut cuique est aras 757: 5 |
 ut fit 857: 4 |
 ut libet 761: 9 | 765: 11 |
 ut libet 641: 11 |
 ut magis 560: 1 |
 ut magnum 545: 6 |
 ut mavis 546: 10 |
 ut melius 47: 1 | 719: 11 |
 ut multo suavius 721: 7 |
 ut multum 546: 2 |
 ut ne 684: 1 |
 ut pote 547: 2 | 568: 1 | 671:
 7 | 891: 4 |
 ut saepe 525: 11 |
 ut si 719: 6 |
 utar 869: 4 |
 utate 615: 1 |
 utcumque 72: 6 | 133: 4 | 220:
 7 | 260: 8 | 379: 6 | 491:
 8 |
 uter 546: 5 | 648: 8 | 654:
 1 | 684: 11 | 707: 6 | 793:
 9 bis | 833: 6 |
 uterne 614: 7 |
 utere 703: 5 | 719: 3 | 782: 6 |
 uteris 785: 4 | 866: 14 |
 utero 328: 5 |
 uterque 156: 3 | 550: 7 | 559: 5 |
 563: 6 | 583: 12 | 611: 5 |
 653: 10 | 701: 14 | 787: 9 |
 790: 3 | 860: 12 | 862: 9 |
 880: 7 |
 utetur 629: 11 |
 uti adverb. 65: 11 | 308: 2 |
 385: 9 | 444: 9 | 451: 1 |
 547: 9 | 548: 4 | 709: 10 |
 753: 10 |
 uti verb. 158: 2 | 403: 12 |
 649: 4 | 740: 5 | 749: 8 |
 764: 12 | 774: 14 | 803: 2 |
 804: 3, 4 | 822: 8 | 888: 2 |
 uti conjunct. 447: 3 | 564: 8 |
 577: 16 | 583: 10 | 659: 1 |
 690: 11 | 808: 2 |
 Uricam 825: 5 |
 utilis 735: 3 | 737: 4 | 813: 6 |
 845: 5 | 866: 1 | 903: 2 |
 utilem 54: 1 |

utili 403: 5 |
 utilis 797: 3 bis | 841: 6 |
 891: 2 |
 utilitas 539: 1 |
 utiliter 801: 6 |
 utilium 816: 11 | 887: 12 |
 892: 1 |
 utinam 135: 1 | 171: 4 | 349:
 7 | 385: 11 | 611: 5 | 633: 3 |
 utitur 509: 4 | 537: 5 |
 utor 832: 9 |
 utra 793: 10 |
 utramque 220: 4 | 805: 8 |
 utraque 603: 3 |
 utraque 588: 11 |
 utrem 690: 15 |
 utrinque 598: 10 | 809: 9 |
 utrique 643: 6 | 651: 1 | 753:
 3 |
 utriusque 665: 8 |
 utrius 804: 5 |
 utriusque 285: 5 |
 utro 833: 6 |
 utroque 583: 5 | 670: 15 |
 814: 8 |
 utroque nostrum 616: 1 |
 utrum nomen 630: 1 | 793: 1 |
 utrum, i, an 914: 6 |
 utrum, i, siue 869: 13 |
 utrumne 427: 3 | 662: 1 |
 699: 10 |
 utrumque 201: 5 | 222: 2 |
 465: 3 | 486: 4 | 550: 8 |
 582: 8 | 616: 7 | 702: 5 |
 715: 2 | 736: 8 | 753: 4 |
 896: 4 |
 uva 788: 10 |
 uva pensilis 635: 8 |
 uvæ 167: 10 |
 uvam 85: 1 | 432: 10 | 679:
 7 | 718: 8 | 867: 3 |
 uvida 24: 6 |
 uvidi 369: 4 | 386: 1 |
 uvidus 232: 2 |
 uvis 173: 3 |
 Vulcano 566: 2 |
 Vulcanus 21: 3 | 264: 3 |
 vulgares 248: 1 |
 vulgaria 626: 6 |
 vulgarit 248: 5 |
 vulgata 492: 5 |
 vulgaras 398: 8 |
 vulgavi 821: 10 |
 vulgi 550: 12 | 577: 12 | 825:
 3 | 849: 4 |
 vulgo nomen 547: 1 | 571: 7 |

619: 6 | 785: 10 |
 vulgum 644: 1 |
 vulgus 133: 6: 203: 3 | 219:
 2 | 238: 1 | 666: 1 | 835: 4 |
 vulnera 614: 11 |
 vulnerere 103: 6 |
 vulnus 468: 14 | 866: 9 |
 sub vulpe latentes animi 911: 2
 6 |
 vulpecula 762: 7 |
 vulpes 344: 3 | 654: 7 |
 731: 2 |
 vult 17: 6 | 512: 14 | 809:
 8 | 811: 8 | 838: 3 | 857: 1 |
 889: 8 | 903: 7 |
 Vultei 767: 6 |
 Vulticium 764: 10 | 765: 5 |
 vultis 103: 3 | 507: 6 | 521:
 8 |
 vultu 141: 6 | 169: 4 | 192:
 5 | 296: 7 | 403: 7 | 707:
 3 | 819: 5 | 855: 5 | 869: 3 |
 vultum 166: 3 | 271: 6 | 580:
 3 | 631: 9 | 691: 6 | 778:
 4 | 839: 3 | 853: 3 | 881:
 5 |
 Vulture monte 258: 8 |
 vultus 12: 11 | 30: 6 | 150: 5 |
 250: 2 | 383: 6 | 639: 3 |
 vultus plural. 150: 5 | 444:
 4 | 452: 1 | 489: 4 | 733:
 1 | 854: 2 | 881: 1 |
 vulva 795: 4 |
 uxor 208: 4 | 228: 3 | 257: 1 |
 307: 5 | 350: 13 | 434: 7 |
 512: 14 | 643: 14 | 660:
 4 | 739: 14 |
 uxore 656: 5 |
 uxorem 549: 1 | 650: 7 |
 658: 2 | 755: 5 | 865: 8 |
 uxores 72: 3 | 347: 1 | 521:
 5 |
 uxoriibus 523: 6 |
 uxorius 10: 10 |

X.

X Anthia 161: 1 |
 Xantho 380: 2 |

Z.

Z Ephyris 241: 10 | 392: 5 |
 761: 3 |
 Zethi 812: 12 |
 zonâ 349: 15 |
 zonam, id est, loculos 858: 15 |
 zonis 117: 1 |

F I N I S.

